

Het Evangelie via de apostel Matteüs

T. van Turenout

Het Evangelie via de apostel Matteüs

T. van Turennot

Grijpskerk

Copyright © 2024 Grijpskerk, Netherlands

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form of by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the author.

Eerste uitgave 2024

Turennot, T. van
Matteüs / T. van Turennot;
Grijpskerk.
Tel. 06 – 102 303 51
SISO 227.4 UDC 228.07 NUGI 632
Trefw.: Matteüs (bijbelboek); verklaringen.

Omslag + illustraties: Gustave Doré - De Bijbel in beeld.
Wegens opheffing van de rechthebbende was overleg i.v.m. overname van illustraties niet mogelijk.

Verklaring van gebruikte afkortingen en tekens:

- b.v. Bijvoorbeeld
- vgl. Vergelijk.
- (v. ...)
- Bij een verwijzing naar een tekst binnen hetzelfde hoofdstuk wordt een vers aangeduid met de letter v. Als bijvoorbeeld in het 2^e hoofdstuk van Ezechiël wordt verwezen naar vers 8, dan staat er niet (Ezech.2:8), maar (v.8).
- (...)
- In de vertaalde tekst worden tussen deze haakjes verduidelijkingen toegevoegd. Het staat echter niet in de oorspronkelijke tekst; b.v. Ezechiël 9:6^a; Oude (mannen), jonge (mannen), en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen; vgl. Oude, jonge, en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen. Ezechiël 12:6^b; Ik heb jou (als) een wonderteken gegeven voor het huis van Israël; vgl. Ik heb jou een wonderteken gegeven voor het huis van Israël.
 - In de uitleg en vertaling geeft de tekst tussen de 2 haakjes een extra leesmogelijkheid weer; b.v. Ze (her)bouwden de nieuwe tempel in Jeruzalem.
 - In een voetnoot kan de tekst tussen de haakjes een sub-voetnoot zijn; b.v. (Zie Turenhout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.)
- (= ...)
- Hoe de letterlijke (vertaalde) betekenis van de oorspronkelijke tekst in het Nederlands het beste kan worden opgevat of begrepen; b.v. Ezechiël 23:42; Zij gaven (= deden) armbanden over hun handen.
- (of ...)
- Geeft een extra betekenis in het Nederlands van de oorspronkelijke taal. Woorden uit de oorspronkelijke taal kunnen in het Nederlands meer betekenissen hebben; Ezechiël 9:6; Vanaf mijn heiligdom moeten (of zullen) jullie beginnen; vgl. Vanaf mijn heiligdom zullen (of moeten) jullie beginnen. Jesaja 14:7^a; De hele aarde (of het hele land) heeft rust, (en) is stil; vgl. Het hele land (of de hele aarde) heeft rust, is stil.
- (.../...)
- Bij getallen of jaartallen betekent het teken / hetzelfde als het woord *of*. Bijvoorbeeld (588/587) betekent: Het gebeurde in het jaar 588 of 587.
- (.../... – ...)
- Het 2^e jaartal na de / geeft een andere functie aan; b.v. De Perzische koning Kores II (559/538 – 529) was al in 559 voor Christus koning geworden, maar in 538 werd hij ook de koning van de Israëlieten. Na zijn dood in 529 werd hij opgevolgd door zijn zoon.
- [...]
- Het gedeelte dat tussen deze spekhaken staat, is de oorspronkelijke tekst. Dit gedeelte kan echter voor de betekenis van het geheel tijdens het lezen beter worden weggelaten. Door het handhaven van die oorspronkelijke tekst wordt de inhoud ofwel de boodschap in het Nederlands eerder onduidelijker; b.v. Jeremia 28:11^b; De profeet Jeremia ging [zijn] weg. Psalm 3:3; Vele(mense)n zeggen van mij[n] ziel: “Er is voor hem geen redding door (= bij) God.”
- [(...)]
- In meer of mindere mate is zeker, dat het bijbelgedeelte tussen deze haken niet bij de oorspronkelijke tekst hoort, hoewel het vaak wel als zodanig wordt gepresenteerd; b.v. Openbaring 20:5; [(De overige doden werden niet weer levend, totdat de 1000 jaren voltooid zouden zijn.)] Dit (is) de 1^e opstanding.
- ***
- Exactere tekst met uitleg volgt hieronder.

INHOUDSOPGAVE.

1. INLEIDING.

2. RONDONOM HET BOEK MATTEÛS.

2.1. De voorgeschiedenis.

- 2.1.1. Vanaf de schepping tot de ballingschap.
- 2.1.2. Vanaf de ballingschap tot koning Antiochus IV.
- 2.1.3. Vanaf koning Antiochus IV tot een onafhankelijke Joodse staat.
- 2.1.4. Vanaf een onafhankelijke Joodse staat tot koning Herodes de Grote.
- 2.1.5. Vanaf koning Herodes de Grote tot en met Herodes Agrippa I.

2.2. De schrijver van het boek Matteüs en zijn tijd.

2.3. De betrouwbaarheid van het boek.

2.4. Verklaringsmethode.

2.5. De vorm en structuur van het boek.

3. HET BIJBELBOEK MATTEÛS .

3.1. Het leven van Jezus voor zijn openbare optreden. (hoofdstuk 1:1-4:11)

- 3.1.1. Een geslachtsregister van Jezus de Gezalfde. (hoofdstuk 1:1-17)
- 3.1.2. De geboorte van Jezus. (hoofdstuk 1:18-25)
- 3.1.3. De wijzen uit het oosten. (hoofdstuk 2:1-12)
- 3.1.4. De vlucht naar Egypte en de kindermoord. (hoofdstuk 2:13-18)
- 3.1.5. De terugkeer. (hoofdstuk 2:19-23)
- 3.1.6. Johannes de Doper. (hoofdstuk 3:1-12)
- 3.1.7. De doop van Jezus. (hoofdstuk 3:13-17)
- 3.1.8. De duivel stelt Jezus op de proef. (hoofdstuk 4:1-11)
- 3.2. Het eerste onderwijs van de Here Jezus. (hoofdstuk 4:12-7:29)**
 - 3.2.1. Het eerste optreden van Jezus in Kapernaüm. (hoofdstuk 4:12-17)
 - 3.2.2. De eerste discipelen van Jezus. (hoofdstuk 4:18-22)
 - 3.2.3. De eerste genezingen. (hoofdstuk 4:23-25)
 - 3.2.4. De zaligsprekingen. (hoofdstuk 5:1-12)
 - 3.2.5. De discipelen van Jezus en de wereld. (hoofdstuk 5:13-16)
 - 3.2.6. Jezus maakt de wetten en uitspraken van Gods profeten volledig. (hoofdstuk 5:17-20)
 - 3.2.7. Jezus' uitleg van het 6^e gebod. (hoofdstuk 5:21-26)
 - 3.2.8. Jezus' uitleg van het 7^e gebod I. (hoofdstuk 5:27-30)
 - 3.2.9. Jezus' uitleg van het 7^e gebod II. (hoofdstuk 5:31,32)
 - 3.2.10. Je moet geen valse eed zweren. (hoofdstuk 5:33-37)
 - 3.2.11. Jezus legt de spreuk *Oog om oog en tand om tand* uit. (hoofdstuk 5:38-42)
 - 3.2.12. Houdt ook van jullie vijanden! (hoofdstuk 5:43-48)
 - 3.2.13. Geven uit echte liefde. (hoofdstuk 6:1-4)
 - 3.2.14. Het bidden. (hoofdstuk 6:5-15)
 - 3.2.15. Het vasten. (hoofdstuk 6:16-18)
 - 3.2.16. De echte schat. (hoofdstuk 6:19-24)
 - 3.2.17. Bezorgdheid. (hoofdstuk 6:25-34)

- 3.2.18. Niet te snel oordelen. (hoofdstuk 7:1-6)
- 3.2.19. Gebedsverhoring. (hoofdstuk 7:7-12)
- 3.2.20. Alleen via de nauwe poort kom je in het koninkrijk van God. (hoofdstuk 7:13,14)
- 3.2.21. Past op voor de valse profeten! (hoofdstuk 7:15-23)
- 3.2.22. Tweeërlei fundament. (hoofdstuk 7:24-27)
- 3.2.23. De indruk van Jezus' toespraken op zijn luisteraars. (hoofdstuk 7:28,29)
- 3.3. Uit de wonderen van Jezus blijkt zijn grote macht.** (hoofdstuk 8:1-10:16)
 - 3.3.1. De genezing van een melaats iemand. (hoofdstuk 8:1-4)
 - 3.3.2. De hoofdman in Kapernaüm. (hoofdstuk 8:5-13)
 - 3.3.3. Genezingen. (hoofdstuk 8:14-17)
 - 3.3.4. Het volgen van Jezus. (hoofdstuk 8:18-22)
 - 3.3.5. De storm op het meer. (hoofdstuk 8:23-27)
 - 3.3.6. De genezing van 2 bezeten mensen. (hoofdstuk 8:28-34)
 - 3.3.7. De genezing van een verlamde. (hoofdstuk 9:1-8)
 - 3.3.8. Jezus roept Matteüs op om Hem te volgen. (hoofdstuk 9:9-13)
 - 3.3.9. Het vasten. (hoofdstuk 9:14-17)
 - 3.3.10. De dochter van Jairus en de vrouw met bloedvloeïngen. (hoofdstuk 9:18-26)
 - 3.3.11. De genezing van 2 blinden en een bezetene. (hoofdstuk 9:27-34)
 - 3.3.12. De Here Jezus helpt zijn volksgenoten in Galilea. (hoofdstuk 9:35-38)
 - 3.3.13. De uitzending van de 12 apostelen. (hoofdstuk 10:1-16)
- 3.4. Jezus wordt door steeds meer mensen afgewezen.** (hoofdstuk 10:17-16:4)
 - 3.4.1. Onderwijs over de vervolging van de discipelen van Jezus. (hoofdstuk 10:17-25)
 - 3.4.2. Jezus' onderwijs over het getuigen van Hem. (hoofdstuk 10:26-33)
 - 3.4.3. De boodschap van de Here Jezus brengt verdeeldheid. (hoofdstuk 10:34-36)
 - 3.4.4. Alles ervoor over hebben om de Here Jezus te volgen. (hoofdstuk 10:37-39)
 - 3.4.5. Beloften en aanwijzingen voor de discipelen van Jezus. (hoofdstuk 10:40-11:1)
 - 3.4.6. De betekenis van Jezus en van het werk van Johannes de Doper. (hoofdstuk 11:2-15)
 - 3.4.7. Jezus waarschuwt voor een groot deel van zijn volksgenoten. (hoofdstuk 11:16-19)
 - 3.4.8. Jezus vervloekt de steden Chorazin, Betsaida en Kapernaüm. (hoofdstuk 11:20-24)
 - 3.4.9. Jezus' dankzegging en uitnodiging. (hoofdstuk 11:25-30)
 - 3.4.10. Aren plukken op de sabbat. (hoofdstuk 12:1-8)
 - 3.4.11. Een genezing op de sabbat. (hoofdstuk 12:9-14)
 - 3.4.12. Een profetie vervuld. (hoofdstuk 12:15-21)
 - 3.4.13. Jezus en Beël-zebub. (hoofdstuk 12:22-37)
 - 3.4.14. De vraag om een wonderteken. (hoofdstuk 12:38-42)
 - 3.4.15. Kwaadaardige geesten keren graag terug in een leeg huis. (hoofdstuk 12:43-45)
 - 3.4.16. De Here Jezus en zijn familie. (hoofdstuk 12:46-50)
 - 3.4.17. De gelijkenis van de zaaier. (hoofdstuk 13:1-9)
 - 3.4.18. Het doel van de gelijkenissen van de Meester. (hoofdstuk 13:10-17)
 - 3.4.19. De uitleg van de gelijkenis van de zaaier. (hoofdstuk 13:18-23)
 - 3.4.20. Andere gelijkenissen. (hoofdstuk 13:24-35)
 - 3.4.21. De Meester legt de gelijkenis van het onkruid in de akker uit. (hoofdstuk 13:36-43)
 - 3.4.22. De Here Jezus vertelt nog meer gelijkenissen. (hoofdstuk 13:44-53)
 - 3.4.23. De Mensenzoon en zijn vaderstad. (hoofdstuk 13:54-58)
 - 3.4.24. De dood van Johannes de Doper. (hoofdstuk 14:1-12)
 - 3.4.25. De 1^e wonderbaarlijke broodmaaltijd met vis. (hoofdstuk 14:13-21)
 - 3.4.26. De Here Jezus gaat over het meer. (hoofdstuk 14:22-33)
 - 3.4.27. Genezing in Gennesaret. (hoofdstuk 14:34-36)
 - 3.4.28. Een debat met de Farizeeën. (hoofdstuk 15:1-9)
 - 3.4.29. Rein en onrein. (hoofdstuk 15:10-20)

- 3.4.30. De Kanaänitische vrouw. (hoofdstuk 15:21-28)
- 3.4.31. De 2^e wonderbaarlijke broodmaaltijd met vis. (hoofdstuk 15:29-39)
- 3.4.32. De vraag om een wonderteken. (hoofdstuk 16:1-4)
- 3.5. De Here Jezus geeft onderwijs aan zijn discipelen.** (hoofdstuk 16:5-21:22)
- 3.5.1. De zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën. (hoofdstuk 16:5-12)
- 3.5.2. De belijdenis van Petrus. (hoofdstuk 16:13-20)
- 3.5.3. De 1^e aankondiging van het lijden – Petrus wordt vermaand. (hoofdstuk 16:21-23)
- 3.5.4. Het volgen van de Here Jezus. (hoofdstuk 16:24-28)
- 3.5.5. De verheerlijking van Gods Zoon op de berg. (hoofdstuk 17:1-13)
- 3.5.6. De genezing van een maanzieke jongen. (hoofdstuk 17:14-21)
- 3.5.7. De 2^e aankondiging van het lijden en sterven van de Heiland. (hoofdstuk 17:22,23)
- 3.5.8. De Here Jezus en de tempelbelasting. (hoofdstuk 17:24-27)
- 3.5.9. Wie is belangrijk in het koninkrijk van God? – Verleidingen. (hoofdstuk 18:1-11)
- 3.5.10. Het verloren schaap. (hoofdstuk 18:12-14)
- 3.5.11. Het zondigen van een broer. – Binden en ontbinden. (hoofdstuk 18:15-20)
- 3.5.12. Vergeving. (hoofdstuk 18:21-35)
- 3.5.13. De echtscheiding. (hoofdstuk 19:1-12)
- 3.5.14. De Here Jezus zegent kleine kinderen. (hoofdstuk 19:13-15)
- 3.5.15. De rijke jonge man. (hoofdstuk 19:16-26)
- 3.5.16. Het loon voor het volgen van Jezus. (hoofdstuk 19:27-30)
- 3.5.17. De gelijkenis van de werknemers in de wijngaard. (hoofdstuk 20:1-16)
- 3.5.18. De 3^e aankondiging van het lijden. (hoofdstuk 20:17-19)
- 3.5.19. Niet heersen, maar dienen. (hoofdstuk 20:20-28)
- 3.5.20. De genezing van 2 blinde mannen. (hoofdstuk 20:29-34)
- 3.5.21. De intocht in Jeruzalem. (hoofdstuk 21:1-11)
- 3.5.22. De Here Jezus in de tempel. (hoofdstuk 21:12-17)
- 3.5.23. De vervloeking van de vijgenboom. (hoofdstuk 21:18-22)
- 3.6. De strijd tussen de Here Jezus en zijn tegenstanders.** (hoofdstuk 21:23-23:39)
- 3.6.1. De vraag naar Jezus' bevoegdheid. (hoofdstuk 21:23-27)
- 3.6.2. De gelijkenis van de 2 zonen. (hoofdstuk 21:28-32)
- 3.6.3. De gelijkenis van de oneerlijke wijnboeren. (hoofdstuk 21:33-46)
- 3.6.4. Het koninklijke bruiloftsfeest. (hoofdstuk 22:1-14)
- 3.6.5. Het recht van de keizer. (hoofdstuk 22:15-22)
- 3.6.6. De vraag naar de opstanding. (hoofdstuk 22:23-33)
- 3.6.7. Het grote gebod. (hoofdstuk 22:34-40)
- 3.6.8. De Zoon van David en toch ook zijn Heer. (hoofdstuk 22:41-46)
- 3.6.9. De Here Jezus waarschuwt de mensen voor de schriftgeleerden. (hoofdstuk 23:1-12)
- 3.6.10. O wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën! (hoofdstuk 23:13-36)
- 3.6.11. Gods Zoon waarschuwt Jeruzalem en Israël. (hoofdstuk 23:37-39)
- 3.6.12. De Heiland profeteert over de verwoesting van de tempel. (hoofdstuk 24:1-8)
- 3.6.13. De Heiland profeteert over de tijd vlak voordat Hij terugkomt. (hoofdstuk 24:9-26)
- 3.6.14. De Heiland profeteert over de tijd en de dag dat Hij terugkomt. (hoofdstuk 24:27-31)
- 3.6.15. De les van de vijgenboom. (hoofdstuk 24:32-36)
- 3.6.16. De Heiland profeteert over de tijd dat Hij terugkomt. (hoofdstuk 24:37-41)
- 3.6.17. Jezus roept op tot waakzaamheid, liefde en gehoorzaamheid. (hoofdstuk 24:42-51)
- 3.6.18. De 5 wijze en de 5 dwaze meisjes. (hoofdstuk 25:1-13)
- 3.6.19. De gelijkenis van de talenten. (hoofdstuk 25:14-30)
- 3.6.20. Het oordeel van de Zoon van de mensen. (hoofdstuk 25:31-46)
- 3.6.21. De 4^e aankondiging van het lijden – Besluit om Jezus te doden. (hoofdstuk 26:1-5)
- 3.6.22. De zalving en het verraad. (hoofdstuk 26:6-16)

- 3.6.23. De voorbereiding van de maaltijd voor het Pascha. (hoofdstuk 26:17-19)
- 3.6.24. Het verraad voorspeld. (hoofdstuk 26:20-25)
- 3.6.25. De instelling van het Heilig Avondmaal. (hoofdstuk 26:26-29)
- 3.6.26. Jezus voorspelt, dat Petrus Hem zal verloochenen. (hoofdstuk 26:30-35)
- 3.6.27. De gebeurtenissen in Getsemané. (hoofdstuk 26:36-56)
- 3.6.28. Voor de Hoge Raad. (hoofdstuk 26:57-68)
- 3.6.29. De Here Jezus wordt door Petrus verloochend. (hoofdstuk 26:69-75)
- 3.6.30. Naar Pilatus - Judas' dood. (hoofdstuk 27:1-10)
- 3.6.31. De veroordeling. (hoofdstuk 27:11-26)
- 3.6.32. De bespottling. (hoofdstuk 27:27-32)
- 3.6.33. De kruisiging. (hoofdstuk 27:33-44)
- 3.6.34. Het sterven van Jezus. (hoofdstuk 27:45-56)
- 3.6.35. De begrafenis. (hoofdstuk 27:57-61)
- 3.6.36. De bewakers bij het graf. (hoofdstuk 27:62-66)
- 3.7. De overwinning van Jezus.** (hoofdstuk 28)
- 3.7.1. De opstanding van Jezus. (hoofdstuk 28:1-10)
- 3.7.2. De leugen van de overpriesters en de Farizeeën. (hoofdstuk 28:11-15)
- 3.7.3. De zendingsopdracht. (hoofdstuk 28:16-20)

4. GODS GEOPENBAARDE PLAN MET ZIJN VOLK.

4.1. Het leven van de Here Jezus op aarde.

- 4.1.1. Gebeurtenissen rondom de geboorte van het Koningskind Jezus.
- 4.1.2. Johannes groeide op in Judea, en de Here Jezus in Galilea.
- 4.1.3. Johannes begon zijn werk bij de Jordaan, en doopte daar de Zoon van God.
- 4.1.4. Jezus begon zijn werk in de woestijn en in Judea, terwijl Johannes onderwijs gaf.
- 4.1.5. De Heiland ging verder met zijn werk in Galilea.
- 4.1.6. De Meester verbleef met zijn discipelen tijdelijk in Judea.
- 4.1.7. Jezus reisde naar Galilea, en Johannes de Doper werd in de gevangenis gezet.
- 4.1.8. De Mensenzoon ging verder met zijn werk in Galilea.
- 4.1.9. Voor een feest was de Meester tijdelijk in Jeruzalem.
- 4.1.10. De Here Jezus ging opnieuw verder met zijn werk in Galilea.
- 4.1.11. De Heiland was tijdelijk in de Dekapolis.
- 4.1.12. De Meester ging weer verder met zijn werk in Galilea.
- 4.1.13. Gods Zoon reisde via Samaria naar Jeruzalem.
- 4.1.14. De Here Jezus gaat verder met zijn werk in Judea.
- 4.1.15. De Heiland deed tijdelijk zijn werk in Perea en Galilea.
- 4.1.16. De Mensenzoon ging verder met zijn werk in Judea.
- 4.1.17. De Here Jezus werd in Judea gevangengenomen, veroordeeld en gekruisigd.
- 4.1.18. Gods Zoon stierf aan het kruis, en werd begraven; de sabbat ging voorbij.
- 4.1.19. De Meester stond op uit de dood, en verscheen aan enkele vrouwen.
- 4.1.20. De Heiland verscheen aan zijn apostelen in Galilea.
- 4.1.21. De Zoon van God verscheen aan mensen op weg naar Emmaüs en in Jeruzalem.
- 4.1.22. De Here Jezus ging naar de hemel, en liet volgelingen van Hem blij achter.

4.2. Volgorde van de gebeurtenissen in de 4 Evangelien.

4.3. De vervulde profetieën van de Here Jezus.

4.4. De onvervulde profetieën van de Here Jezus.

4.5. Tijdbalk.

5. HET DOEL VAN HET BIJBELBOEK MATTEÛS.

LITERATUUR.

INDEX.

Aanwijzingen voor het lezen.

Het is niet noodzakelijk, dat dit boek vanaf het begin tot en met het einde wordt doorgenomen. De hoofdstukken zijn min of meer zelfstandige eenheden. Ze kunnen afzonderlijk worden gelezen. In eerste instantie zou men met hoofdstuk 3 kunnen beginnen, eventueel gevolgd door hoofdstuk 2.

Als men van een bepaald gedeelte iets meer wil weten, kan men de aangegeven bijbelteksten daarvoor gebruiken. Niet alle genoemde bijbelteksten zijn in dit boek helemaal uitgewerkt. Deze bijbelteksten zijn dus niet alleen een bevestiging van een bepaalde passage, maar bevatten ook nieuwe invalshoeken. Men krijgt daardoor meer zicht op bepaalde gedeelten uit het bijbelboek Matteüs of andere teksten uit de Bijbel.

1. INLEIDING.

Met het Evangelie (= de blijde boodschap) van Matteüs begint het 2^e deel van de Bijbel: het Nieuwe Testament, ofwel het nieuwe verbond. Dit bijbelboek beschrijft het leven van de Here Jezus vanaf zijn geboorte, en het eindigt met zijn opstanding uit de dood en zijn verschijningen aan zijn discipelen. Aan hen geeft Jezus de Gezalfde de opdracht om de mensen van alle volken op te roepen een discipel (= een volgeling of leerling) van Hem te worden, en iedereen die aan die oproep gehoor geeft, in water te dopen in de naam van God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.

Het boek Matteüs is echter meer dan een gewone beschrijving van het leven van de Heiland en de wijze lessen die Hij aan de mensen heeft gegeven. Het vertelt deze geschiedenis met een profetisch inzicht. De apostel Matteüs wilde daarmee de boodschap van God doorgeven.¹ Hij schreef alleen dat op, wat daarvoor nodig is. Deze boodschap bevat ook profetieën over de toekomst. Dit alles is bedoeld om mensen op te bouwen, te onderwijzen, te waarschuwen en te bemoedigen. Hoewel het boek Matteüs in het verre verleden is geschreven, is het ook vandaag nog van grote betekenis.

De Here heeft zijn boodschap in dit bijbelboek bekend laten maken, zodat de mensen die Hem willen dienen, daar veel aan (kunnen) hebben. We kunnen daardoor God (beter) leren kennen, en op een goede en verstandige manier leren leven. De hemelse Vader wil, dat we voor altijd gelukkig zullen worden.

Ook kunnen we in moeilijke tijden bemoedigd zijn. De Almachtige in de hemel heeft de gebeurtenissen in de wereld in zijn hand. Hij leidt alles naar zijn doel. Kijk maar, het gaat zoals Jezus het aan ons heeft verteld. We kunnen en moeten ons voorbereiden op de toekomst. Mede daarom is het erg belangrijk om de inhoud van het boek Matteüs zo goed mogelijk te begrijpen. Dat is bovendien van grote betekenis voor ons gebed.²

Soms is het bestuderen van een bijbelgedeelte erg moeilijk. Daarbij moeten we niet vergeten, dat Gods hulp hierbij van doorslaggevend belang is. Het onderzoeken van het bijbelboek Matteüs is zeker de moeite waard. Tijdens de bestudering zal men ontdekken, hoe groot de rijkdom is, die men in dit boek kan vinden.

¹ Het woord *apostel* betekent *gezondene*. Een apostel is iemand die door de Heer Jezus is uitgezonden in de wereld om alle mensen op te roepen een volgeling van Hem te worden. Apostelen bezitten veel geestelijke gaven. Ze doen wonderen en tekenen (Hand.2:43, 5:12, 2Kor.12:12), en ze hebben de gave van genezing (Hand.3:1-8, 5:15,16, 14:8-10). Het zijn evangelisten die eveneens profeet zijn (Luk.11:49, Hand.1:8, 13:1-4 met 14:14). Iemand die niet aan deze kenmerken voldoet, is geen apostel. Alle apostelen hebben een rechtstreeks mandaat van de Here (Joh.20:21-23, Ef.2:19,20). Ze leiden niet een plaatselijke gemeente. Dat doen de oudsten. Ze stellen wel oudsten en diakenen aan (Hand.6:1-6, 14:23, Tit.1:5), en ze hebben gezag over de Kerk van Jezus de Gezalfde (Ef.2:19,20). Echte apostelen zorgen voor eenheid zoals God dat wil (Hand.15:28-31).

² In het bijbelboek Matteüs staat ook een gebed dat voor ons als voorbeeld kan dienen (Mat.6:9-13).

2. RONDOM HET BOEK MATTEÛS.

1. De voorgeschiedenis.

1. Vanaf de schepping tot de ballingschap.

We staan al niet meer aan het begin van de heilshistorie, als apostel Matteüs begint met het schrijven van zijn evangelie. Niet alles kunnen we doornemen. We beperken ons tot dat wat nodig is om de inhoud van dit bijbelboek te kunnen begrijpen.

Eerst schiep God in volmaakte toestand de hemel en de aarde. Na de zondeval in de hof van Eden werd alles onvolmaakt. Verlossing werd nodig. Ruim 2000 jaren later volgde om de slechtheid van verreweg de meeste mensen de zondvloed. Alleen het gezin van Noach bleef gespaard. De komst van de Here Jezus die de wereld van de zonde zou gaan verlossen, bleef mogelijk. Daarmee was een poging van de satan en verleider om dat te verhinderen mislukt.

Na ruim 400 jaren startte men met de bouw van een toren in Babel. Door een toren te willen bouwen, die reikte tot de troon van God in de hemel, rivaliseerden de meeste mensen met de Here. Ze wilden bij elkaar blijven, en zo machtiger worden, dan de Almachtige zelf. In die periode kregen de gelovigen het moeilijk. Binnen deze revolutionaire omgeving hitste de satan de mensen tegen de dienaren van de hemelse Vader op, met het doel de Kerk uit te roeien. Op die manier probeerde hij ook deze keer de komst van de Verlosser Jezus te verhinderen. Door de spraak van de mensen te verwarren, voorkwam God het duivelse plan. Er ontstonden namelijk verschillende talen. De mensen verstonden elkaar meestal niet meer. Daarom gingen ze uit elkaar. Groepen die elkaar wel verstonden, trokken samen de wijde wereld in.

In die groepen begon men geleidelijk naast de Here ook afgoden te dienen. Daarom riep God uit (het nageslacht van) één zo'n groepsverband Abram op om zich af te scheiden van zijn familie, en voortaan Hem alleen te dienen. Gehoorzaam trok Abram naar het land Kanaän.

Zijn kleinzoon Jakob, die later ook Israël genoemd werd (Gen.32:28), vertrok vanwege hongersnood uit Kanaän, en hij ging naar het korenrijke Egypte. Daar mocht hij met zijn gezin van 12 zonen in het gebied Gosen wonen. Zijn nakomelingen groeiden heel snel in aantal.

Deze groei ging zo snel, dat de farao van Egypte bang werd. Hij liet de Israëlieten onderdrukken. Omdat God had beloofd, dat de Verlosser uit dit volk geboren zou worden, dreigde zo opnieuw de komst van de Messias Jezus niet door te gaan. Het volk werd echter door de Here gered. Onder leiding van Mozes en zijn opvolger Jozua werden de Israëlieten weer naar het beloofde land Kanaän gebracht.

Daarna volgde een tijd waarin het volk iedere keer God vergat, en zelfs afgoden ging dienen. Zo kwam steeds de komst van Jezus in gevaar. Toch wist de Here dit gevaar af te wenden. Iedere keer stuurde Hij richters, die (grote delen van) het volk Israël weer terugriepen tot een leven zoals de liefdevolle hemelse Vader dat graag ziet.

De Richterentijd eindigde met de aanstelling van Saul als koning. Toen begon de Koningentijd. Drie koningen regeerden over het hele volk: Saul (1033 – 1012), David (1012 – 972) en Salomo (972 – 932). In de regeringstijd van koning Salomo werd de tempel als woonplaats voor God in Jeruzalem gebouwd.

Na de dood van koning Salomo raakte het rijk Israël verdeeld. Vanaf 932 voor Christus be-

stond er een noordelijk deel (van 10 stammen), en een zuidelijk deel (van 2 stammen) van wat vroeger één geheel was. Het noordelijke deel was zo slecht, dat God het al na ruim 200 jaren in ballingschap liet voeren. De bevolking werd naar Assyrië verdreven (2Kon.17:1-6), en maar weinig mensen van het noordelijke deel zijn teruggekeerd.

De 2 stammen van het gebied in het zuiden brachten het er weinig beter af. In 597 veroverde koning Nebukadnezar II (604 – 562) (= Nebo, bescherm mijn grens) de hoofdstad Jeruzalem.³ Hij maakte Zedekia (597 – 586) vazalkoning van het Tweestammenrijk (2Kon.24:8-17).

Toen vazalkoning Zedekia na een aantal jaren in opstand kwam, werd Jeruzalem na een langdurig beleg in 586 ingenomen. Er werden toen 832 Joden uit de hoofdstad van Israël naar Babel gedeporteerd (2Kon.25:1-17, 2Kron.36:11-21, Jer.52:29). Over de rest stelde koning Nebukadnezar II Gedalja (586) als landvoogd aan.

Een paar maanden later werd de landvoogd Gedalja door een zekere Ismaël en zijn mannen vermoord. Een groot deel van het Joodse volk vluchtte naar aanleiding van die moord naar Egypte (2Kon.25:25,26, Jer.41:2,3,16-18).

2. Vanaf de ballingschap tot koning Antiochus IV.

Aan de stam Juda was echter beloofd, dat deze de Heer Jezus zou voortbrengen. Nadat het Babylonische rijk door koning Kores II in 538 voor Christus onder de voet gelopen werd, gaf hij aan de Joden (2 stammen) en aan de Israëlieten (10 stammen) toestemming om naar het land Kanaän terug te keren. Ze moesten wel aan het rijk van de Perzen onderdanig blijven.

De leiding van de eerste groep Joden die terugkeerde naar Kanaän, lag in handen van Zerubbabel en Jozua. Zerubbabel was door de Perzische koning Kores II (559/538 – 529) als landvoogd over de Joden aangesteld (Ezra 1:8, 5:14, Hag.1:1). Hij stamde af van Natan, een zoon van koning David (1012 – 972) en Batseba (Luk.3:23-32).⁴ Jozua was evenals zijn grootvader Seraja hogepriester (2Kon.25:18, 1Kron.6:14,15, Hag.1:1).

Na de terugkeer bouwden de Joden onmiddellijk het brandofferaltaar weer op om de dagelijkse offers te brengen (Ezra 3:1-6). In het voorjaar van 536 begonnen ze met de herbouw van de tempel (Ezra 3:8-11). Kort daarna kwam door tegenwerking van de Samaritanen (= een buurvolk) de bouw van de tempel echter stil te liggen (Ezra 4:1-5,24).

³ Nebo was de naam van de 2^e god van de Babyloniërs (Jes.46:1). Het was de god van de wijsheid.

⁴ Zerubbabel stamde niet af van koning Jojachin (597). De Here had het koningschap van Jojachin en zijn nageslacht afgenomen (Jer.22:24-30). Het recht op het koningschap werd overgedragen aan Zerubbabel die een nakomeling was van Natan, een jongere broer van koning Salomo (1Kron.3:5, Jes.11:1,2, Hag.2:24, Zach.12:12). Deze Zerubbabel kan dus niet de Zerubbabel zijn, die in Matteüs wordt genoemd (1Kron.3:17 en Mat.1:7-12). Die Zerubbabel was een nakomeling van Jojachin, en dat nageslacht had God uitgesloten van de troon van David (Jer.22:30). Het Matteüsevangelie was eerst vooral aan de Joden gericht. Dat geeft bij het geslachtsregister van Jezus de mannelijke lijn weer, die eindigt bij Jozef. We weten echter, dat Jozef niet Jezus' echte vader was. In Lukas (3:23-31) lezen we over een andere Zerubbabel. Omdat de arts Lukas zijn evangelie in de eerste plaats aan de van oorsprong heidense Teofilus (= Vriend van God) schreef, trok hij zich weinig aan van de Joodse cultuur. De mannelijke lijn van de (koninklijke) stamvaders was voor hem veel minder interessant. Bij de Romeinse cultuur, die in dit opzicht veel meer op de onze lijkt, was de gewone realiteit veel belangrijker. Daarom is het voor de hand liggend, dat Lukas in zijn geslachtslijst de voorouders van Maria de moeder van Jezus weergeeft. Dit verklaart, waarom Lukas met een geslachtslijst kwam, die sterk afwijkt van die uit Matteüs (1). Men meende, dat Jezus een zoon van Jozef was, maar in werkelijkheid was Hij een (klein)zoon van (H)Eli, de vader van Maria. Hij is dus een nakomeling van Natan, een jongere broer van Salomo, en een zoon van David en Batseba (1Kron.3:5 en Luk.3:31). Die lezing is in de nieuwere bijbelvertalingen ten onrechte niet mogelijk. In de (herziene) Statenvertaling echter wel. (Tip! Gebruik voor bijbelstudie ook de (herziene) Statenvertaling.) “*En Hij, Jezus, begon omtrent 30 jaren (oud) te wezen, zijnde, alzo men meende, (de) zoon van Jozef, den (zoon) van Heli, ... (Luk.3:23).*”

In 529 voor Christus werd koning Kores II (559/538 – 529) opgevolgd door zijn zoon Cambyses II (529 – 522). Toen Cambyses II stierf was er geen opvolger. Na enige verwarring lukte het Darius I (521 – 485) om als de nieuwe koning de macht te grijpen.

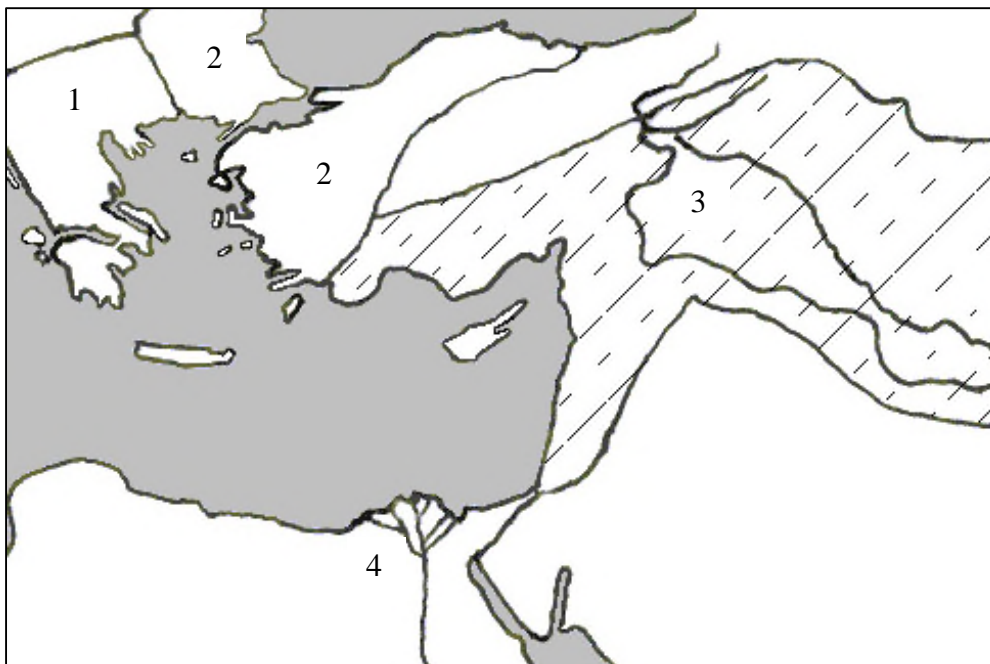
De herbouw van de tempel lag stil tot het 2^e jaar van de regering van de Perzische koning Darius I (520) (Ezra 4:25, Hag.1:1,14, 2:1). In dat jaar riepen de profeten Haggai en Zacharia de leiders en het Joodse volk op om met het werk aan de tempel verder te gaan. De landvoogd Zerubbabel en het volk luisterden naar de oproep van de 2 profeten, en begonnen met de herbouw van de tempel (Ezra 5:1,2). In het 6^e regeringsjaar van koning Darius I was de nieuwe tempel klaar (515) (Ezra 6:14,15).

In 458 kwam de priester en schriftgeleerde Ezra naar Jeruzalem om de Joden onderwijs te geven uit de wetten van Mozes. De priester probeerde ook de muren van de hoofdstad te herbouwen, maar hij slaagde daar niet in (Ezra 4:6-23). Pas toen Nehemia in 445 voor Christus naar Jeruzalem kwam, kon met succes aan het herstel van de muren worden begonnen. Na 52 dagen waren de muren van de hoofdstad klaar (Neh.6:15).

Ruim 200 jaren was het volk Israël onder de macht van het Perzische rijk. De Joden gehoorzaamden hun overheersers, en werden mede daarom al die tijd met rust gelaten. Ze mochten hun godsdienst vrij uitoefenen, en de offerdienst in de tempel ging gewoon door.

Twee eeuwen later werd het Perzische rijk door koning Alexander de Grote (336/332 – 323) veroverd. Zo kwamen de Joden onder het bestuur van het Grieks-Macedonische rijk.

De jonge Alexander III was een echte veroveraar. Door zijn voortdurende strijd en overwinningen werd zijn rijk reusachtig groot. Die grootte van dat rijk was ook de zwakte, want het was erg verdeeld. Het is nooit een echte eenheid geworden. De enige eenheid die er bestond, was de persoon Alexander de Grote zelf. Nadat hij in 323 al jong was gestorven, spatte zijn rijk uit elkaar. Zijn zoon, die na zijn dood werd geboren, werd vermoord.

1. *Macedonië met Griekenland*

2. *Tracië*

3. *Syrië*

4. *Egypte*

Het reusachtige rijk werd na enkele (burger)oorlogen onder 4 generaals verdeeld. Ze bemachtigden elk een deel van het rijk. Ptolemeüs I (323 – 285) nam Egypte in het zuiden, Kassander kreeg Macedonië, Lysimachus Tracië, en Seleukus I (312 – 281) veroverde Syrië in het noordoosten. Van die 4 nieuwe koninkrijken was het Syrische rijk veruit het grootst.

Eerst hoorde de provincie Juda bij Egypte. Jarenlang streeden het Egyptische en Syrische rijk tegen elkaar om uitbreiding van macht en grondgebied. Rond 198 voor Christus kwam Juda binnen het grote Syrische rijk te liggen.

3. Vanaf koning Antiochus IV tot een onafhankelijke Joodse staat.

Een kleine groep Joden wilde ook de cultuur van het Syrische rijk overnemen. Doordat dit koninkrijk een deel was van het oudere rijk van de Griekse koning Alexander III, had de Syrische cultuur veel trekken van de Griekse cultuur in zich opgenomen. Zo deed de Grieks-Syrische cultuur haar intrede bij een gedeelte van het Joodse volk.

In die situatie besteeg in 175 voor Christus Antiochus IV (175 – 164) de Syrische troon. Kort na zijn troonsbestijging trok hij zijn land door om het nog beter te leren kennen. Overal waar deze koning kwam, bracht men hem offers. Men gaf hem de mooiste geschenken, en boog voor hem als voor een god. Toen hij bij de Joden in Israël kwam, merkte hij, dat de cultuur en religie van dit volk totaal vreemd waren aan die van de andere gebieden in zijn rijk.

Koning Antiochus IV vond, dat er meer eenheid in zijn verdeelde rijk moest komen. Daarom wilde hij die vreemde Joodse cultuur veranderen, en aan de eredienst van God een einde maken. Op allerlei plaatsen werden altaren voor Griekse afgoden opgesteld. Ieder die daar voorbij ging, moest ervoor knielen. De eredienst van de Griekse god Zeus kwam in de tempel centraal te staan (2Mak.6:2). Op het brengen van offers aan de Here, het houden van de sabbat als rustdag en de besnijdenis werd de doodstraf ingesteld. De heilige boeken van het Oude Testament moesten worden verbrand (1Mak.1:56,57). De Joodse wetten en gebruiken werden afgeschaft. Onreine varkens offerde men in de tempel. Veel afvallige mensen van Gods volk gehoorzaamden al de bevelen van de Syrische koning.

Veel Joden volgden in het voetspoor van Antiochus. Verzet baatte immers niet. Vele trouwe gelovigen moesten het met de dood bekopen. Kinderen werden voor de ogen van hun moeders doodgemarteld of gewurgd (1Mak.1:61, 2Mak.7).

Op zekere dag kwamen de Syrische soldaten van koning Antiochus IV in het Joodse dorpje Modeïn om ook daar met geweld de dienst van Zeus in te voeren. Men moest voor deze god onreine varkens offeren.

In Modeïn woonde een priester die Mattatias heette. Deze priester moest het voorbeeld geven. De rest zou dan wel volgen. Mattatias gaf het goede voorbeeld. Hij weigerde.

Toen kwam er een andere Jood naar voren. Hij wilde het offer wel brengen. Woedend sprong Mattatias op hem af, en stak hem met zijn dolk voor het altaar neer. Een officier die hem vast wilde houden, sloeg hij dood, en hij vluchtte met zijn zonen de bergen in. Veel Joden volgden hen, en sloten zich bij hen aan (1Mak.2:15-48).

Zo ontstond het leger van de Makkabeeën. Dit legertje, dat steeds groeide, wist de talrijke legers van de Syrische koning te verslaan. Na een tijd van bloedige onderdrukking werd het gebied in en rondom de stad Jeruzalem in 165 voor Christus weer bevrijd. Onder leiding van de Makkabeeën werd de eredienst in de tempel hersteld.

In de loop van de jaren werd steeds meer grondgebied van het heilige land heroverd. Na veel veldslagen werden de talrijke legers van het Syrische rijk naar het noorden teruggedreven.

Juda werd weer een onafhankelijke staat, waarin de Here werd gediend. Er kwam weer rust en vrede. In de tijd van hogepriester Simon (142 – 135) genoot het Joodse volk van een grote welvaart. Oude mannen zaten op de pleinen van de stad Jeruzalem (1Mak.14:4-15, Zach.8:4).

4. Vanaf een onafhankelijke Joodse staat tot koning Herodes de Grote.

De dank van het Joodse volk voor de redding van de almachtige God was ongehoorzaamheid. In plaats van een afstammeling van koning David (1012 – 972) maakten ze de hogepriester Simon (142 – 135) generaal en koning (1Mak.14:41-49).

Door de structurele ongehoorzaamheid van de hogepriester en verreweg de meeste mensen ging het steeds verder bergafwaarts. Vijf jaren later werd Simon vermoord. Zijn zoon Johannes Hyrkanus I (135 – 104) nam zijn positie als hogepriester-koning over. De slechtheid nam toe. Er werd vermoord om de opvolging van het hogepriesterkingschap. Enkele tientallen jaren later moesten in 63 voor Christus de Romeinen er zelfs aan te pas komen om de interne conflicten van de Joden te beslechten. Generaal Pompejus veroverde het heilige land. De hogepriester-koning Hyrkanus II (76 – 63) mocht alleen zijn functie als hogepriester voortzetten. Zo raakte de staat Israël zijn zelfstandigheid kwijt, en werd het een vazalstaat van het grote Romeinse rijk.

Een Edomiet, die Antipater heette, werd prefect van Judea. Hij regeerde als een onderkoning, en benoemde zijn zonen Herodes en Fasaël als zijn militaire bevelhebbers. Na de dood van Antipater (48 – 43) namen Herodes en Fasaël zijn functie over.

Als gevolg van een nederlaag van de Romeinen tegen de Parten in het oosten, brak er in Judea een opstand uit.⁵ Fasaël werd gevangengenomen, en pleegde daarna zelfmoord, maar Herodes wist de stad Rome te bereiken. Daar werd hij in 40 voor Christus benoemd als koning van de Joden. Met zijn leger wist hij Judea te heroveren. Deze Herodes werd later bekend als de wrede koning Herodes de Grote (43/37 – 4). Om zijn positie te verstevigen trouwde hij met Mariamne, een kleindochter (en achternicht) van Hyrkanus II. Daarna liet hij alle mannelijke familieleden van haar vermoorden.

5. Vanaf koning Herodes de Grote tot en met Herodes Agrippa I.

Als een bekwaam bestuurder maakte de daadkrachtige koning Herodes een einde aan allerlei roversbenden, en herstelde hij de rust en orde in het land. Mede daarom voegde de Romeinse keizer Augustus (31 v.Chr. – 14 n.Chr.) nieuwe gebieden toe aan het rijk van deze onderkoning.

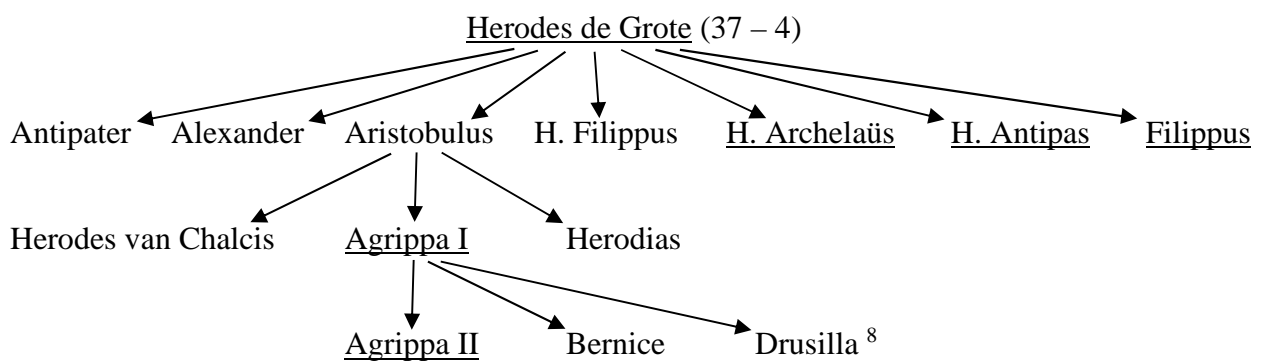
Ondanks dat de koning van Judea de tempel in Jeruzalem uitbreidde en verfraaide, was hij niet populair bij de Joden. Velen van hen beschouwden hem als een overheerser en als een vijandige Edomiet. Koning Herodes was iemand die zeer wreed kon optreden. Bovendien legde hij aan zijn onderdanen hoge belastingen op. Hij hief het erfelijk hogepriesterschap op, en hij benoemde zelf achtereenvolgens verschillende mensen in die functie. In de loop van de jaren groeide ook steeds meer het wantrouwen van Herodes, en hij liet iedereen die hij verdacht van een staatsgreep om het leven brengen. Zijn vrouw Mariamne werd eveneens een slachtoffer van zijn ziekelijke achterdocht.

⁵ De Parten woonden ten oosten van het Romeinse rijk. Ze vormden samen een ruitervolk dat vanuit het noorden het gebied van de Perzen en de Meden had veroverd. Sinds 250 voor Christus waren ze onafhankelijk van het Syrische rijk. In de tijd van de Syrische koning Antiochus IV (175 – 164) breidden ze hun macht uit in de richting van het noordwesten.

Gedurende het laatste jaar van de langdurige regering van koning Herodes werd de Here Jezus geboren (4 v.Chr.). Niet lang daarna moesten Jozef en Maria met het kindje naar Egypte vluchten, omdat de wrede koning van Judea de toekomstige koning Jezus wilde laten vermoorden (Mat.2:13-16).

Koning Herodes de Grote had in het totaal 10 vrouwen, en daarbij een heleboel kinderen. Zijn bekendste vrouwen met hun zonen zijn:

1. Doris en haar zoon Antipater, die in 4 voor Christus door zijn vader is vermoord.⁶
2. Mariamne I, een kleindochter van Hyrkanus II, en haar zonen Alexander en Aristobulus, die in 7 voor Christus door hun vader zijn vermoord.⁷
3. Mariamne II, de dochter van een priester, en haar zoon Herodes Filippus.
4. Maltake, een Samaritaanse vrouw, en haar zonen Herodes Archelaüs en Herodes Antipas.
5. Kleopatra, een vrouw uit Jeruzalem, en haar zoon Filippus.

In het vroege voorjaar van het jaar 4 voor Christus overleed koning Herodes de Grote. In zijn laatste testament had hij zijn rijk over verscheidene van zijn zonen die nog leefden, verdeeld. Keizer Augustus (31 v.Chr. – 14 n.Chr.) besloot dit testament grotendeels uit te voeren. Het rijk van de overleden koning werd als volgt verdeeld:

1. Filippus (4 v.Chr. – 33 n.Chr.) kreeg gebieden ten noorden en noordoosten van het Meer van Galilea: Batanea, Trachonitis, Auranitis, Gaulanitis en Iturea (vgl. Luk.3:1).
2. Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) werd tetrarch (= viervorst) over Galilea en Perea.
3. Herodes Archelaüs (4 v.Chr. – 6 n.Chr.) werd etnarch over Judea, Samaria en Idumea.

Toen Herodes de Grote was gestorven, braken er allerlei opstanden uit. Een zekere Judas (de Galileeër) maakte met zijn bende heel Galilea onveilig. In Perea riep iemand met de naam Simon (van Perea) zich tot koning uit. Ook in Judea was het onrustig.

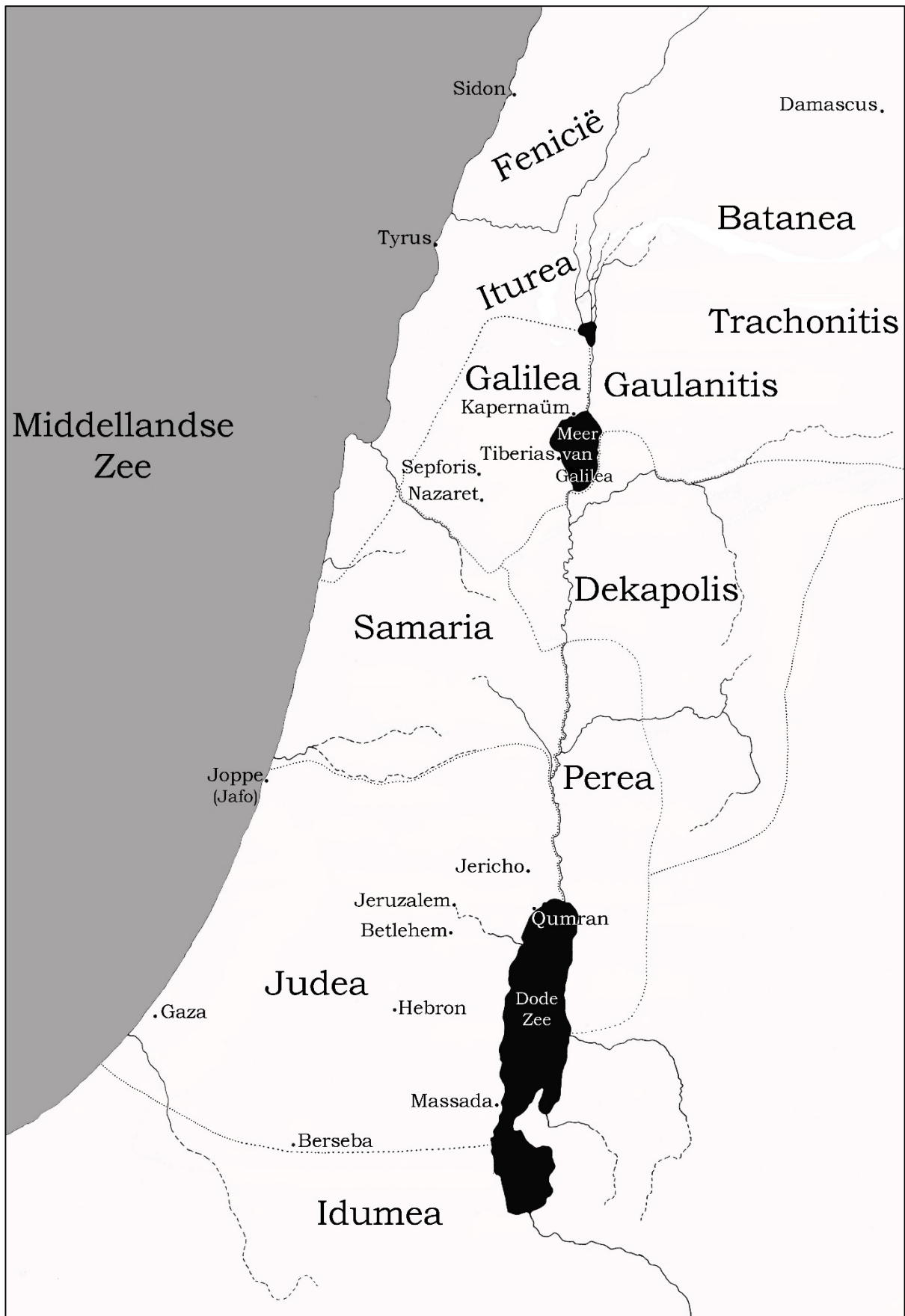
Judas de Galileeër bezette met zijn groep vrijheidsstrijders de stad Sepforis. Dat was de hoofdplaats van Galilea. In die belangrijke stad was een koninklijk paleis met een wapendepot. Met behulp van die buitgemaakte wapens konden de vrijheidsstrijders zich goed bewapenen.

De Romeinse bevelhebber Varus stuurde een deel van zijn leger naar Galilea om deze opstand neer te slaan. De stad Sepforis werd veroverd en in brand gestoken. De inwoners van die stad werden doodgeslagen, of als slaaf verkocht. Ook in de rest van het heilige land werden de opstanden wreed onderdrukt.

⁶ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 17, hoofdstuk 7:1 en 8:1.

⁷ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 16, hoofdstuk 11:7.

⁸ De mensen bij wie de namen zijn onderstreept, bestuurden (een deel van) het heilige land, of hadden er grote politieke invloed.

Na de dood van Herodes de Grote kwam een hemelse knecht van God bij Jozef in Egypte. Hij zei, dat Jozef met Maria en het kindje Jezus weer veilig naar Israël konden gaan, omdat Herodes was gestorven. Jozef deed, wat de engel had gezegd. Toen hij echter hoorde, dat Archelaüs in Judea de plaats van zijn vader had ingenomen, was hij bang om daarheen te gaan. Ook werd hij in een droom door God gewaarschuwd. Daarom ging hij in Nazaret in het gebied van Galilea wonen (Mat.2:19-23^a).

De plaats Nazaret lag dicht bij de verwoeste stad Sepforis. Het is best mogelijk, dat de ambachtsman Jozef ⁹ heeft meegeholpen met de herbouw van deze belangrijke stad. De opgroeiende Jezus heeft in elk geval de gevolgen van de vrijheidsstrijd en de onderdrukking van dichtbij kunnen zien.

De regering van Filippus (4 v.Chr. – 33 n.Chr.) in het gebied ten noordoosten van het Meer van Galilea verliep zonder grote problemen. Hij werd door de bevolking gerespecteerd. Na zijn dood werd zijn gebied tijdelijk bij de Romeinse provincie Syrië ingedeeld, maar in 37 na Christus werd het aan Herodes Agrippa I (37 – 44) toegewezen.

Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.), de tetrarch over Galilea en Perea, leek in veel opzichten op zijn vader. Hij ging samenwonen met Herodias, de vrouw van zijn halfbroer Herodes Filippus. Zij was een dochter van Aristobulus en een kleindochter van Herodes de Grote.

In de woestijn van Judea en aan de grens van Perea trad de profeet Johannes op. Hij riep de mensen op tot bekering, en doopte ze in de Jordaanrivier (Mat.3:1-6, Joh.1:28). Daarom werd en wordt hij Johannes de Doper genoemd. Deze profeet had kritiek uitgeoefend op het feit dat Herodes Antipas met de vrouw van zijn halfbroer was getrouwd. Ook had hij vermanende woorden gesproken over alle andere wandaden van Herodes. Mede daarom liet de hardvochtige tetrarch hem opsluiten. Na enige tijd liet hij Johannes de Doper onthoofden (Mat.14:3-11, Mark.6:17-28, Luk.3:19,20 en 9:9^a).

In het jaar 39 na Christus werd Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) door keizer Galigula (37 – 41) afgezet en verbannen naar Lugdunum in Gallië. Zijn gebieden werden aan Herodes Agrippa I (37 – 44) toegewezen.

Herodes Archelaüs (4 v.Chr. – 6 n.Chr.), de etnarch over Judea, Samaria en Idumea, was minstens zo wreed als zijn vader, maar hij bezat niet de tact en bekwaamheid om zijn gebied te besturen. Daarom werd hij in 6 na Christus door keizer Augustus (31 v.Chr. – 14 n.Chr.) afgezet en verbannen. Zijn gebied werd bij de Romeinse provincie Syrië gevoegd.

Nadat de Here Jezus was opgegroeid, werd Hij door Johannes de Doper gedoopt in de Jordaanrivier (Mat.3:13-17, Mark.1:9-11, Luk.3:21,22, Joh.1:32). Direct daarna trok de zojuist gedoopte Zoon van God de woestijn in (Mat.4:1, Mark.1:12, Luk.4:1). Daar werd Hij door de satan (= de tegenstander) zwaar op de proef gesteld. Nadat Hij weer uit de woestijn was teruggekeerd, wees Johannes de Doper Hem aan als het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt. Met zijn discipelen (= zijn volgelingen) ging Jezus naar Galilea. Nadat Hij op een bruiloft in Kana water in wijn had veranderd, bezocht Hij met zijn moeder, zijn broers en zijn discipelen de stad Kapernaüm. Enige tijd later ging Hij daar wonen.

In Galilea, in het gebied waarover Herodes Antipas regeerde, ging de Zoon van God verder met zijn werk. Hij reisde vanuit Kapernaüm door het land. De eerste 12 apostelen (= 12 uitgezonden) die Hij uitkoos waren: Simon Petrus en zijn broer Andreas; Jakobus en zijn broer

⁹ Jozef wordt vaak een timmerman genoemd. Timmermannen bestonden in die tijd nog niet. Het timmerwerk werd gedaan door ambachtslieden, die ook het ijzer smeedden en allerlei ander handwerk uitvoerden.

Johannes; Filippus en Bartolomeüs, die ook wel Natanaël wordt genoemd; Tomas en Matteüs (= Levi); Jakobus een zoon van Alfeüs en Lebbeüs, die beter bekend is als Taddeüs; Simon de Zeloot en Judas Iskariot (Mat.10:1-4, Mark.3:13-19, Luk.6:12-16).

De wonderen van Jezus verduidelijkten en bekrachtigden de boodschap die Hij bracht. Hij genas zieke mensen, en Hij bevrijdde mensen die door één of meer kwaadaardige geesten waren bezeten. Zelfs buiten het heilige land bracht de Mensenzoon zijn boodschap in Tyrus en Sidon, Dekapolis en Caesarea Filippi. Na enkele jaren eindigde zijn publieke werk op aarde tenslotte in Jeruzalem, waar hij na zijn gevangenne werd mishandeld en gekruisigd.

Nadat de onbekwame etnarch Herodes Archelaüs (4 v.Chr. – 6 n.Chr.) was afgezet, werd hij vervangen door een prefect die verantwoording moest afleggen aan de gouverneur van Syrië. Over de eerste prefecten van Judea, Samaria en Idumea: Coponius (6 – 9), Markus Ambivivus (9 – 12), Annius Rufus (12 – 15) en Valerius Gratus (15 – 26), is weinig bekend. Dit in tegenstelling met de veel bekendere prefect Pontius Pilatus (26 – 36). Onder zijn verantwoording is de Here Jezus ter dood veroordeeld, en aan het kruis gestorven.

De prefecten benoemden en vervingen evenals koning Herodes de Grote de hogepriester, als ze dat nodig vonden. Kajafas (18 – 36) heeft een lange periode als hogepriester gefunctioneerd. Hij was een schoonzoon van Annas (6 – 15), die eerder hogepriester was geweest. De oude Annas genoot groot gezag, en hij had nog steeds veel invloed. De hogepriester was in die tijd de voorzitter van het Sanhedrin. Dat was een college dat rechtspraak over Joodse wetten en godsdienstige aangelegenheden. Voor een doodsvonnis was echter de toestemming nodig van de prefect.

Na de bekende prefect Pontius Pilatus bestuurden achtereenvolgens Marcellus (36 – 37) en Marullus (37 – 41) de gebieden Judea, Samaria en Idumea. Deze prefecten werden opgevolgd door Herodes Agrippa I (37 – 44). Hij was een zoon van Aristobulus en een kleinzoon van vazalkoning Herodes de Grote (37 – 4). Hij regeerde eerst over het gebied, dat zijn oom Filippus (4 v.Chr. – 33 n.Chr.) had nagelaten. In 39 na Christus was het gebied van Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) eraan toegevoegd. Nadat hij in het jaar 41 de gebieden van de prefect Marullus eveneens onder zijn beheer kreeg, was zijn rijk ongeveer net zo groot, als dat van zijn grootvader Herodes de Grote.

Herodes Agrippa I (37 – 44) begon de Christenen te vervolgen. Hij liet de apostel Jakobus ter dood brengen. Om de Joden gunstig te stemmen wilde hij ook Petrus vermoorden. Door een wonderlijke redding van God wist deze apostel te ontsnappen (Hand.12:1-9). Omdat hij zich enige tijd later als een god liet vereren, maakte een hemelse knecht van de Here een einde aan zijn leven (Hand.12:21-23). Zijn gebied werd een Romeinse provincie onder het bestuur van een prefect: Cuspius Fadus (44 – 46).

2. De schrijver van het boek Matteüs en zijn tijd.

Hoewel de naam van de apostel Matteüs (= Geschenk of Gave van Jahweh) in het naar hem genoemde evangelie niet voorkomt, is hij door schrijvers uit de Oudheid unaniem aangewezen als de auteur van het gelijknamige bijbelboek.¹⁰ In de Bijbel leren we hem eerst kennen als

¹⁰ Het woord *apostel* betekent *gezondene*. Een apostel is iemand die door de Zoon van God is uitgezonden in de wereld om alle mensen op te roepen een volgeling van Hem te worden. Apostelen bezitten veel geestelijke gaven. Ze doen wonderen en tekenen (Hand.2:43, 5:12, 2Kor.12:12), en hebben de gave van genezing (Hand.3:1-8, 5:15,16, 14:8-10). Het zijn evangelisten die eveneens profeet zijn (Luk.11:49, Hand.1:8, 13:1-4 met 14:14). Iemand die niet aan deze kenmerken voldoet, is geen apostel. Alle apostelen hebben een rechtstreeks mandaat van de Here (Joh.20:21-23, Ef.2:19,20). Ze leiden niet een plaatselijke gemeente. Dat doen de oudsten. Ze stellen wel

een belastingambtenaar ¹¹ in de plaats Kapernaüm (Mark.2:1). Hij werd ook wel Levi genoemd (Mat.9:9,10, Mark.2:14, Luk.5:27-29). Hij was een zoon van een voor ons onbekende Alfeüs (Mark.2:14). Toen de Here Jezus hem zag, riep Hij Matteüs op om Hem voortaan te volgen. Onmiddellijk gehoorzaamde hij de korte oproep van de Mensenzoon (Mat.9:9, 10:2,3, Mark.3:16-18, Luk.6:13-15, Hand.1:13).

Dat Levi als schrijver van Matteüs een belastingambtenaar was, blijkt wel uit het bijbelboek zelf. Daarin gaat het veel meer over geld en aanverwante zaken, dan bij de andere 3 evangeliën. De apostel maakt ook duidelijk onderscheid tussen geldsoorten. Alleen via hem, weten we, dat hij eerder een belastinginner was (Mat.9:9, 10:2,3, vgl. Mark.3:16-18, Luk.6:13-15, Hand.1:13). Hij is de enige evangelist die vermeldt, dat Judas de zilveren geldstukken die hij voor het verraden van Jezus had gekregen, door de tempel smeed (Mat.27:3-5).

Door zijn beroep was Matteüs goed voorbereid om het gelijknamige bijbelboek te schrijven. Hij was natuurlijk gewend de pen te hanteren en nauwkeurig te werken. Ook moest hij voor zijn werk de gangbare talen zoals het Aramees en het Grieks goed beheersen.

De apostel Matteüs schreef zijn evangelie (= zijn blijde boodschap/goede bericht), nadat de Here Jezus aan het kruis was gestorven, uit de dood was opgestaan, en naar de hemel was gegaan. Hoogstwaarschijnlijk is dit bijbelboek in de 2^e helft van de 1^e eeuw geschreven. Het is in elk geval voor de verwoesting van Jeruzalem in 70 na Christus ontstaan, omdat de apostel deze gebeurtenis in zijn evangelie heeft voorspeld (Mat.24:2-8). Over hoe de verwoesting van de Joodse hoofdstad heeft plaatsgevonden, deelt hij echter niets mee. Volgens Irenaeus, een bisschop (= een opziener ofwel een oudste) in Lyon uit de 2^e eeuw na Christus, schreef Matteüs zijn boek in de tijd dat Paulus en Petrus elkaar in Rome hebben ontmoet.¹² Dat gebeurde rond het jaar 63 na Christus.

3. De betrouwbaarheid van het boek.

Al in vroeg-Christelijke bronnen uit de 1^e en 2^e eeuw na Christus zijn citaten uit de 4 evangeliën terug te vinden. Voorbeelden hiervan zijn: Het onderwijs van de 12 apostelen, de 2^e brief van Clemens aan de Korintiërs, de brieven van Ignatius van Antiochië en de brief van Polycarpus van Smyrna.¹³ De auteur Tertullianus maakte rond 207 na Christus expliciet melding van de evangeliën van de apostelen. Uit dit alles blijkt, dat de 4 evangeliën: Matteüs, Markus, Lukas en Johannes al in de 1^e eeuw na Christus zijn ontstaan

Papias, een bisschop in Hiërapolis (Frygië) die in 160 na Christus is gestorven, gaf aan, dat Matteüs zijn werk schreef in het Hebreeuws, en dat het daarna werd vertaald.¹⁴ Irenaeus, de bisschop in Lyon uit de 2^e helft van de 2^e eeuw, Eusebius, een bisschop in Caesarea uit het begin van de 4^e eeuw, en andere schrijvers uit de Oudheid sloten zich hierbij aan.¹⁵

oudsten en diakenen aan (Hand.6:1-6, 14:23, Tit.1:5), en ze hebben gezag over de Kerk van Jezus de Gezalfde (Ef.2:19,20). Echte apostelen zorgen voor eenheid zoals God dat wil (Hand.15:28-31).

¹¹ Een belastingambtenaar was in die tijd binnen het Romeinse rijk een belastingpachter. Zo'n belastingpachter huurde het recht om belasting te innen. Natuurlijk hief een belastingpachter meer belasting, dan hij aan het rijk in de vorm van huur moest afdragen, om zo in zijn eigen inkomen te voorzien. Helaas schroefden veel belastingpachters de heffingen en vorderingen hoog op, zodat ze een riant inkomen eraan overhielden. Mede daarom waren deze mensen niet geliefd bij het volk. Bovendien zagen de meeste Joden ze als dienaren van het Romeinse rijk, dat hun land had bezet. Deze mensen hielpen dus de bezetter aan geld. Daarom werden ze in Israël meestal met de nek aangekeken. De Here Jezus, die de harten van alle mensen kent, deed daar niet aan mee.

¹² Fahner Chr., Eusebius' Kerkgeschiedenis, deel 5, 8, 2, Zoetermeer, 2000.

¹³ Zie hiervoor bijvoorbeeld Klijn A.E.J., Apostolische Vaders, deel 1 en 2, 2^e druk, Kampen, 1992.

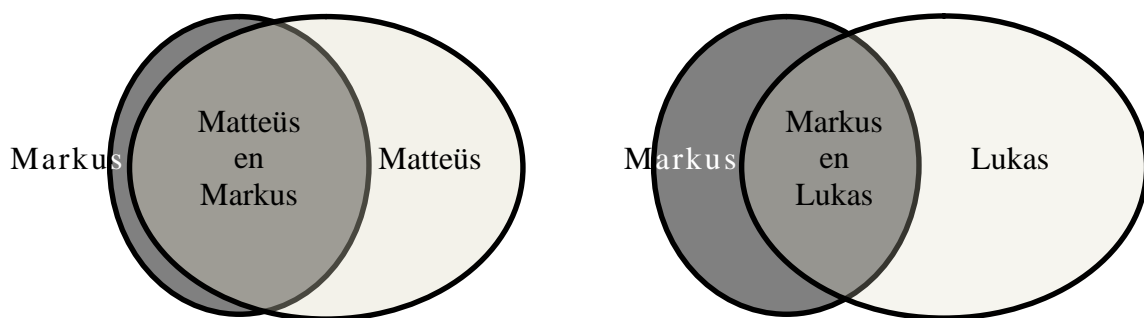
¹⁴ Fahner Chr., Eusebius', Kerkgeschiedenis, deel 3, 39, 16, Zoetermeer, 2000.

¹⁵ Fahner Chr., Eusebius', Kerkgeschiedenis, deel 5, 8, 2, Zoetermeer, 2000.

Zoals uit de berichten van de bovenstaande schrijvers blijkt, is het bijbelboek al vanaf de Oudheid in de Kerk door een overgrote meerderheid als betrouwbaar erkend. Men was er vast van overtuigd, dat de apostel Matteüs dit boek had geschreven. Dit bleef in de loop van de eeuwen ook zo.

Tussen de bijbelboeken Matteüs, Markus, Lukas en Johannes is geen enkele bewezen tegenspraak ontdekt. Zogenaamde verschillen worden sterk overdreven. Zo zou het verschil bestaan, dat in het ene geval Pilatus de Here Jezus zou geselen (Mat.27:26, Mark.15:15), en in het andere geval liet hij dat zijn soldaten doen (Joh.19:1). Natuurlijk deed Pilatus dat niet zelf, maar gaf hij de soldaten de opdracht dit te doen. Zo zeggen wij bijvoorbeeld ook niet, dat je een cadeau van de pakketbezorger hebt gekregen. Dat cadeau krijg je van de afzender. In een ander geval zou een hoofdman zelf bij Jezus komen (Mat.8:5), terwijl een andere evangelist vermeldt, dat de hoofdman enige oudsten van de Joden naar Hem toestuurde (Luk.7:2,3). Ook hier nam de hoofdman het initiatief, en hij stuurde in beide gevallen enige oudsten naar de Here Jezus. Er is verschil in weergave, maar van tegenstrijdigheid is geen sprake. Toch zouden er wel verschillen bestaan bij de genezing van 1 of 2 blinde mensen (vgl. Mat.20:29-34, Mark.10:46-52, Luk18:35-43). Hoewel er soms 1 blind iemand wordt genoemd, kan het in beide gevallen best over 2 blinden gaan. Ook kan Jezus Jericho zijn doorgelopen, en buiten die stad hebben stilgestaan door het geroep, en hen allebei hebben genezen. Doordat niet altijd alles is vermeld, en we niet in alle gevallen precies de concrete gebeurtenis(sen) kunnen achterhalen, wil dat nog niet zeggen, dat evangelisten elkaar zouden tegenspreken. Als oor- en ooggetuigen vertellen zij, wat zij hebben gehoord over Jezus de Gezalfde,¹⁶ en wat ze van Hem hebben gezien. Daardoor kunnen wij een goed contact hebben met God de Vader en zijn Zoon via de kracht van de Heilige Geest, die bij ons wil zijn (1Joh.1:1-3). Vooral de eerste 3 evangeliën vertonen inhoudelijk een grote overeenkomst.

Het Evangelie dat via Markus tot ons is gekomen, is het meest beknopt, en het Evangelie van Lukas is het meest uitgebreid. De overeenkomst tussen Markus en Matteüs is groter, dan de overeenkomst tussen Markus en Lukas.

Bij Markus staat vooral de beleving van de gebeurtenissen op de voorgrond. Het lijkt er sterk op, dat hij veel van de apostel Petrus heeft overgenomen. Volgens vele schrijvers uit de Oudheid zoals Papias, Irenaeus, Clemens van Alexandrië, Tertullianus en Eusebius bestond er een nauw contact tussen Markus en Petrus (vgl. Hand.12:12, 1Pet.5:13). In Matteüs zien we meer ordening in thema's, waarbij de thema's in tijdsvolgorde zijn geplaatst. Lukas ordent zijn evangelie meer chronologisch (Luk.1:3).

Hoogstwaarschijnlijk is het Markus-evangelie het eerst geschreven. Een uitbreiding van dit bijbelboek door de apostelen Matteüs en Lukas ligt meer voor de hand, dan dat Markus een

¹⁶ Vooral de evangelist Lukas zal rechtstreeks of indirect veel informatie van Maria hebben gekregen.

samenvatting van het Evangelie van Matteüs en/of Lukas zou hebben gemaakt. Dat naast de uitgebreidere versies van de erg belangrijke gebeurtenissen Jezus' leven op aarde nog behoefte zou zijn aan een samenvatting daarvan, is niet erg aannemelijk.

Enige tijd na het Markus-evangelie verscheen dus het Evangelie van Matteüs. Het lijkt er sterk op, dat de apostel Matteüs het Markus-evangelie als één van zijn bronnen heeft gebruikt. Waarschijnlijk is het Lukas-evangelie daarna ontstaan. Welke bronnen Lukas daarbij heeft gebruikt, is niet met zekerheid te zeggen. Het kan heel goed zijn, dat hij zowel het Evangelie van Markus als dat van Matteüs heeft kunnen benutten.¹⁷ Natuurlijk hebben de persoonlijke herinneringen aan de gebeurtenissen en de mondelinge overlevering aan het ontstaan van de evangeliën bijgedragen.

Dat er een duidelijk verband is tussen de evangeliën Matteüs, Markus en Lukas, blijkt duidelijk uit citaten vanuit het Oude Testament die in deze 3 bijbelboeken staan. Voor deze citaten is vooral de Septuagint gebruikt: een vertaling van het Oude Testament in het Grieks.¹⁸ Toch zijn die aanhalingen uit het Oude Testament niet helemaal letterlijk overgenomen vanuit de Septuagint. De citaten die niet helemaal de tekst van de Septuagint (en niet helemaal de (Masoretische) Hebreeuwse tekst) weergeven, zijn in al deze 3 evangeliën gelijk. Een duidelijk voorbeeld is een geciteerd vers uit Jesaja 40:3:

1. Uit het Oude Testament in het Hebreeuws:

Een stem van iemand roept in de woestijn: "Maakt de weg van Jahweh klaar! Effent in de wildernis een baan voor onze God!"

2. Uit de Septuagint (= Oude Testament in het Grieks):

Een stem van iemand roept in de woestijn: "Maakt de weg van de Heer klaar! Maakt de paden van onze God recht!"

3. Uit de 3 eerste evangeliën in het Grieks (Mat.3:3^b, Mark.1:3, Luk.3:4^b):

Een stem van iemand roept in de woestijn: "Maakt de weg van de Heer klaar! Maakt zijn paden recht!"

De apostel Johannes heeft als laatste zijn evangelie geschreven. Dit blijkt onder andere uit een bericht van de schrijver Clemens van Alexandrië aan het einde van de 2^e eeuw na Christus. De opzet en structuur van het bijbelboek Johannes is duidelijk anders, dan die van de eerste 3 evangeliën. Het vult vooral de oudere 3 evangeliën aan met nieuwe gebeurtenissen, details en uitspraken van de Here Jezus.

Een duidelijke illustratie van de vroege erkenning van het bijbelboek Matteüs is, dat het is opgenomen in het oudste Nieuwe Testament dat aan ons is overgeleverd. Dit handschrift is de Codex Sinaïticus. Die codex (= Dat boek) bevatte vroeger de hele Bijbel. Van het Oude Testament is slechts een gedeelte bewaard gebleven, maar het Nieuwe Testament is nog compleet. Deze Bijbel is in de 1^e helft van de 4^e eeuw na Christus (±340) overgeschreven. Toen was het Nieuwe Testament nog niet zo oud.

Pas rond 1850 is de Codex Sinaïticus in een klooster in de Sinaï ontdekt. Deze codex kwam daarna in een Russische bibliotheek terecht. In 1933 werd het overgrote deel ervan aan een

¹⁷ Vooral de evangelist Lukas zal rechtstreeks of indirect veel informatie van Maria hebben gekregen.

¹⁸ Deze vertaling is gemaakt, omdat heel veel Joden in Egypte het Hebreeuws niet meer konden verstaan. Hoogstwaarschijnlijk is die vertaling tot stand gekomen tijdens de regering van de Egyptische koning Ptolemaeus II Filadelfus (285 – 246 v.Chr.). (Flavius J., Joodse Oudheden, deel 12, hoofdstuk 2.)

De vertaling van de Septuagint (LXX) is gebaseerd op oudere Hebreeuwse bronnen dan die wij bezitten, maar de kwaliteit van de vertaling is erg wisselend. Ook bevat de Septuagint de apocriefe boeken, die de Protestantse kerken niet erkennen. Voor de verwijzingen in het Nieuwe Testament naar het Oude Testament is grotendeels gebruik gemaakt van de Septuagint, omdat die bij veel Joden het meest bekend was.

Britse bibliotheek in Londen verkocht. Op het moment zijn nog kleine gedeelten van deze codex in Leipzig (Duitsland), in Sint-Petersburg (Rusland), en in het klooster in de Sinaiwoestijn (Egypte). In een gezamenlijk project is alles wat er van deze codex nog over is, in 2009 op Internet gezet.

Van het bijbelboek Matteüs bestaan meerdere versies. De andere oude handschriften stemmen voor het overgrote deel overeen met de Codex Sinaiticus. Voor de meeste Nederlandse vertalingen is gebruik gemaakt van de Textus receptus. Deze Griekse tekst is pas in de 16^e eeuw samengesteld op grond van oude handschriften die veel jonger zijn dan de Codex Sinaiticus.

Uit de bestudering van die handschriften blijkt, dat de overschrijvers teksten uit parallelle gedeelten (vooral bij de 4 evangeliën) hadden aangepast. De in hun ogen ontbrekende gedeelten werden toegevoegd. Ook werden zogenaamd niet afgemaakte zinnen of uitdrukkingen aangevuld op basis van andere bijbelgedeelten of vergelijkbare verzen.¹⁹ Het gevolg van dergelijke aanpassingen is, dat de Textus receptus eenvormiger en langer is. De verschillen tussen bijbelgedeelten of verzen werden niet weggewerkt door tekst weg te laten, maar meestal door zogenaamd ontbrekende stukken aan te vullen. Dit is ook met het bijbelboek Matteüs gebeurd.

In dit boek is bij de tekstweergave van Matteüs vooral gebruik gemaakt van de Codex Sinaiticus. Het overgrote deel van de verschillen met de meeste Nederlandse vertalingen is daaruit te verklaren!

4. Verklaringsmethode.

Het boek Matteüs beschrijft het leven van Jezus vanaf zijn geboorte, en het eindigt met zijn opstanding uit de dood en de verschijningen aan zijn discipelen. Het bevat echter niet een gewone beschrijving van het leven van de Mensenzoon. In dit boek vertelt de apostel Matteüs de gebeurtenissen met een profetisch inzicht.²⁰ Hij wilde daarmee de boodschap van God doorgeven. Hij schreef alleen dat op, wat daarvoor nodig is. Deze boodschap bevat ook profetieën over de toekomst.

In dit bijbelboek vinden we vooral een concrete beschrijving van gebeurtenissen uit het leven van Jezus, waarbij kennis van oudere boeken uit het Oude Testament wordt verondersteld. Deze kennis is nodig om te weten, hoe men bepaalde dingen moet uitleggen.

Bovendien is het heel lang geleden, dat het boek geschreven is. Er worden dus symbolen gebruikt die toen voor iedereen duidelijk waren, maar die voor ons geen betekenis meer hebben. Als we die tijd niet kennen, zijn veel van dat soort zaken op het eerste gezicht niet duidelijk. Wanneer wij in een boek *eieren voor je geld kiezen* gebruiken, kan het best zijn, dat iemand daar 300 jaren later niets meer van begrijpt. Een Rus zal dit spreekwoord waarschijnlijk ook niet begrijpen. Daarom zullen wij dus studie moeten maken van de tijd waarin dit boek geschreven is.

Elke tijd kent dus zijn eigen symbolen, en elke cultuur heeft haar eigen tekens. Daarnaast zijn

¹⁹ Vooral bij het bijbelboek Openbaring zijn zogenaamd incomplete verzen met vergelijkbare verzen aangevuld. Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2024.

²⁰ Het woord *apostel* betekent (*uit*)gezondene. Een apostel is iemand die door de Heer Jezus is uitgezonden in de wereld om alle mensen op te roepen een volgeling van Hem te worden. Apostelen bezitten veel geestelijke gaven. Ze doen wonderen en tekenen (Hand.2:43, 5:12, 2Kor.12:12), en ze hebben de gave om mensen te genezen (Hand.3:1-8, 5:15,16, 14:8-10). Het zijn evangelisten die eveneens profeet zijn (Luk.11:49, Hand.1:8, 13:1-4 met 14:14). Iemand die niet aan deze kenmerken voldoet, is geen apostel. Alle apostelen hebben een rechtstreeks mandaat van de Here (Joh.20:21-23, Ef.2:19,20). Ze leiden niet een plaatselijke gemeente. Dat doen de oudsten. Ze stellen wel oudsten en diakenen aan (Hand.6:1-6, 14:23, Tit.1:5), en ze hebben gezag over de Kerk van Jezus de Gezalfde (Ef.2:19,20). Echte apostelen zorgen voor eenheid zoals God dat wil (Hand.15:28-31).

er symbolen die minder aan tijd en plaats gebonden zijn. We zullen dus rekening moeten houden met bepaalde kenmerken van de taal en cultuur waarin het boek Matteüs is ontstaan. De schrijver van dit bijbelboek is afkomstig van de Joodse traditie.

De Joodse cultuur verschilt nogal van de Griekse en onze huidige cultuur. De Griekse cultuur is rijk aan mythen en sagen, waar slechts een kleine kern van waarheid in zit. Abstracte filosofie en wetenschap verschaften een moraal, niet de godsdienst. Het concrete stond op een lager plan. Het Hebreeuws beschrijft veel realistischer.²¹ Tussen concrete wetenschap, geschiedschrijving en godsdienst bestond geen strikte scheiding.

Om dat na te gaan, kan men in het Oude Testament volop terecht. Het is aanschouwelijk en concreet. Het behandelt op zeer begrijpelijke wijze de geschiedenis van het dagelijks leven. Onderricht in wijsheid, was concreet. Geen vage formules. We vinden hierin dus veel overeenkomst met het Nederlands.

Toch zijn er ook verschillen tussen onze gedachtewereld en die van de Joden uit de Oudheid. Bij hen ging men uit van de concrete waarneming en eigen beleving daarvan. Wij gaan er veel meer van uit, hoe het in werkelijkheid is. Als er bijvoorbeeld rookwolken opstijgen, waardoor men de zon niet meer kan zien, dan zei iemand uit de Joodse cultuur, dat de zon verduisterd werd. Wij zouden zeggen, dat we de zon niet meer kunnen zien. Volgens mensen uit de Joodse cultuur zou de zon helemaal geen licht meer geven, terwijl dat absoluut niet het geval hoeft te zijn. Het is slechts een accentverschil, waarbij geen duidelijke scheidslijn te trekken is. We moeten er wel aan denken, want het kan aanleiding geven tot grote misverstanden.

Zo zijn er nog meer kleine verschillen. In onze tijd vindt men het belangrijk te weten waar, en wanneer iets gebeurt. In de oude Joodse cultuur vond men de betekenis van het gebeuren het belangrijkste. Wij beginnen meestal te vertellen bij het begin, en houden ons dan aan de tijdsvolgorde. De gebeurtenissen krijgen zo een tijdruimtelijke ordening. In de oude Joodse cultuur, behandelde men eerst het belangrijkste. De volgorde bestond uit thema's. Een strakke tijdsvolgorde was vaak afwezig. Zo wordt bijvoorbeeld het sterven van Terach in Gen.11:32 al vermeld, terwijl dit na het gebeuren in Gen.12 moet hebben plaatsgevonden. De profeet Daniël beschreef verscheidene malen dezelfde tijdsperiode vanuit andere gezichtspunten. Zo kreeg men een genuanceerder beeld.²²

Toch gaf men de tijd wel realistisch weer. De tijd was voor de Israëlieten geen symbool. Het was alleen wat minder belangrijk, dan bij ons. Hoewel het bijbelboek Richteren thematisch geschreven is, kan men met veel gereken de tijdsvolgorde wel (ongeveer) achterhalen.

Ook de 3½ jaar vervolging die de profeet Daniël voorspelde, is letterlijk onder de Syrische koning Antiochus IV (175 – 164) uitgekomen. Vanaf het einde van 168 tot in het jaar 164 voor Christus heeft die onderdrukking geduurd.²³ Hoewel men andere zaken belangrijker vond, veronachtzaamde men de tijdsweergave niet. Het is ook hier slechts een accentverschil.

Hoewel het Grieks de oorspronkelijke taal van het boek is, vinden we van de Griekse cultuur erg weinig terug. Veel beelden en gegevens komen uit het Oude Testament. De invloed van de cultuur uit het oude Midden-Oosten is verreweg het grootst. Het abstracte denken van de Griekse cultuur bestond in het oude Midden-Oosten niet. In Egypte rekende men alleen met 3 koeien, maar niet met 3 als abstract getal. De vaardigheden die men leerde, waren direct met een praktisch beroep uit de maatschappij van die tijd verbonden. Een op zichzelf staande tak

²¹ Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964, pag. 181 v.v.

²² De hoofdstukken in het bijbelboek Daniël staan ook niet in chronologische volgorde. Zo vond bijvoorbeeld de openbaring van de ram en de bok in het 8^e hoofdstuk eerder plaats, dan het verschijnen van de vreemde schrifttekens op de muur uit het 5^e hoofdstuk.

²³ Zie Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

van wetenschap die boven de praktijk verheven zou zijn, kende men niet. De Griekse wijsgeer Plato scheidde de wetenschap als iets verhevens af van de gewone praktijk (= het handelen), die voor het mindere volk bestemd zou zijn. Dit on-bijbelse denkpatroon heeft geen invloed op het boek Matteüs gehad.

Wat bij dit bijbelboek erg opvalt, is het gebruik van motieven uit het Oude Testament. Het woord *motief* betekent niet altijd *beweegreden*. Een motief kan ook de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal zijn. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16).²⁴

De profeet Jesaja zei tegen koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het over Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) ging.²⁵ Via deze vrome koningszoon zou God weer bij zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou koning Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en koning Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Heer Jezus slaan, want voordat Hij geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

In Matteüs 1:23 lezen we, dat deze geschiedenis nog eens zou gebeuren. Zoals de Here in de tijd van de duistere periode van de zeer slechte koning Achaz zich over zijn volk had ontfermd, zo zou Hij opnieuw zijn licht laten stralen in een donkere tijd. Een nog veel betere verlosser dan koning Hizkia zou worden geboren; een nieuwe Immanuël: Koning Jezus de Gezalfde, God is met ons.²⁶

Kort samengevat gaan we dus de volgende lijn aanhouden. We nemen in eerste instantie alles letterlijk.

Slechts in bepaalde gevallen wijken we daarvan af:

1. Als het erbij staat, dat we iets geestelijk op moeten vatten.
2. Als taalmiddelen in een andere richting wijzen. Dit kan bij bepaalde uitdrukkingen, of verbindingswoorden.
3. Als de aangehaalde motieven uit de rest van de Bijbel daar aanleiding toe geven. Kennis van de Bijbel is daarvoor nodig.
4. Als het verband waarin het staat, aanleiding geeft om het symbolisch op te vatten.

We proberen dus in eerste instantie het boek te lezen, zoals het op de eerste lezers overkwam. Vanuit het referentiekader van de eerste lezer kunnen we dan de lijnen doortrekken naar vandaag.

5. De vorm en structuur van het boek.

De apostel Matteüs schreef zijn evangelie (= zijn blijde boodschap/zijn goede bericht) in eer-

²⁴ Andere voorbeelden van motieven zijn: het Lam, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, enz., enz.

²⁵ Zie Turenhout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

²⁶ Helaas wordt een profetisch motief in het Nieuwe Testament vaak opgevat als de (enige) concrete vervulling van die profetie. Bij bijvoorbeeld de profetie over Immanuël zou Jesaja uitsluitend rechtstreeks profeteren over Jezus. Deze interpretatie van profetische motieven leidt tot grote misverstanden. De profetie van Jesaja over Immanuël kan niet rechtstreeks op de Heer Jezus slaan, want voordat Hij geboren werd, waren de koningen Resin (754 – 732) en Pekach (734 – 732) al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz (732 – 727) al eeuwen geleden gestorven. Hier kan hooguit gesproken worden over een zogenaamde herhaalde vervulling van deze profetie van Jesaja, al geeft deze term minder duidelijk aan, hoe een profetisch motief is bedoeld.

ste instantie vooral voor de Joden. Dat blijkt al uit het geslachtsregister in het 1^e hoofdstuk. Dit geslachtsregister wordt in 3 delen verdeeld (1.Mat.1:2-6, 2.Mat.1:7-11, 3.Mat.1:12-16). Het zijn 3 groepen van 14 geslachten (Mat.1:17). Het getal 7 dat bij de Joden een volheid aanduidde, speelt daarbij een grote rol (3 x (2 x 7)).²⁷ Dit getal zien we in het 1^e bijbelboek van het Nieuwe Testament enkele malen terugkeren.²⁸ Een aanspreekpunt voor de Joden zien we ook terug in de ordening van de toespraken van de Here Jezus. Zoals de 5 boeken van Mozes (= de Tora/de Wet) voorin de Bijbel de grondslag vormen van het oude verbond (= het Oude Testament), zo zijn toespraken van Jezus de Gezalfde uit verschillende tijden in 5 groepen bij elkaar gezet (Mat.5-7, 10, 13:1-52, 18, 23-25) als het fundament van het nieuwe verbond (= het Nieuwe Testament). Ook koos de apostel Matteüs in het begin van dit bijbelboek zijn onderwerpen in overeenstemming met het begin van de geschiedenis van het volk Israël. Daarmee vergeleek hij eveneens het ontstaan van het oude verbond tussen de Here en Israël met de totstandkoming van het nieuwe verbond tussen God en zijn volk:

	De apostel Matteüs.	De 5 boeken van Mozes.
1.	De voorgeschiedenis en de geboorte van Jezus.	De voorgeschiedenis en het ontstaan van het volk Israël.
2.	De vlucht naar Egypte voor de dreigende dood van Jezus en de terugkeer naar het heilige land.	De vlucht naar Egypte voor de dreigende hongerdood van de voorvaders van Israël en de terugkeer naar het beloofde land.
3.	De doop van Jezus in de Jordaan.	De doortocht van het volk Israël door de Rietzee (= de Schelfzee).
4.	De 40 dagen van Jezus in de woestijn.	De 40 jaren van het volk Israël in de woestijn.
5.	De Bergrede voor Gods volk.	De wetten voor Israël.

Het Joodse karakter komt vooral naar voren bij de manier waarop Matteüs vaak naar het Oude Testament verwijst.²⁹ Daaruit citeert hij bovendien veel vaker dan de andere evangelisten. Hij gaat er daarbij van uit, dat zijn volksgenoten deze oude profetische geschriften kennen en erkennen. Ook geeft de apostel geen verklaring van Joodse gewoonten.³⁰

²⁷ Vergelijk hierbij de 7 (scheppings)dagen van de week (Gen.1:3-2:3), de rol van dit getal tijdens de zondvloed (Gen.7:1-10, 8:10-12), de 7 lammeren die Abraham aan Abimelech gaf (Gen.21:28-30), de 7 jaren die Jakob voor elk van zijn vrouwen werkte bij Laban (Gen.29:15-30), de dromen van de farao in Egypte (Gen.41:1-36), de 7 dagen rouw over de gestorven Jakob (Gen.50:10), enzovoort.

²⁸ De 7 boze geesten (Mat.12:45), de 7 broden en 7 manden (Mat.15:34-37), en de 7 broers (Mat.22:25-28).

²⁹ Dit doet de apostel Matteüs onder andere door een aangehaalde profetie uit het Oude Testament in te leiden met de woorden *zodat vol(ledig)gemaakt* (of *aangevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht*) ... (Mat.1:22, 2:15,17,23, 4:14, 8:17, 12:17, 13:35, 21:4, 26:56, 27:9). In deze gevallen komt het citaat meer overeen met de (Masoretische) Hebreeuwse tekst, dan met de Septuagint (= Oude Testament in het Grieks). Andere citaten lijken meer op de tekst van de Septuagint.

³⁰ Matteüs legt bijvoorbeeld niet uit, waarom de discipelen hun handen moesten wassen (Vergelijk Mat.15:1-3^a met Mark.7:1-5.). Ook vertelt hij niet, wat het feest van de ongezuurde broden is (Vergelijk Mat.26:17 met Mark.14:1,12 en Luk.22:1.). Bovendien gebruikte hij meestal de Joodse uitdrukking *het koningschap* (of *het koninkrijk*) van de hemel[en], en sprak hij nauwelijks over *het koningschap* (of *het koninkrijk*) van God (Vergelijk Mat.3:2, 4:17, 5:3,10,19,20, 7:21, 8:11, enz. met Mark.1:15, 4:11,26,30, 9:1,47, 10:14, enz. en Luk.4:43,

Matteüs wil aan de Joden laten zien, dat Jezus de Messias (= de Gezalfde) is, die in het Oude Testament was beloofd. Hij is niet de mislukte volksleider, die de Romeinen niet uit het heilige land had verdreven, maar de gezalfde Koning en de Zoon van God.

In het begin van zijn bijbelboek richt de apostel Matteüs zich in de eerste plaats tot het Joodse volk (Mat.10:5, 15:21-28). Verderop echter, komen steeds meer de mensen uit de andere volken in beeld. Dat begint al bij de geschiedenis van de hoofdman in Kapernaüm (Mat.8:5-13). Deze ontwikkeling in het Evangelie van Matteüs zet zich door (Mat.10:18, 12:18,21, 24:14, 25:32, 26:13), totdat de Here Jezus zijn apostelen (= zijn uitgezonden) uitzendt in de wereld om alle volken tot zijn discipelen (= zijn volgelingen) te maken (Mat.28:19). Zo vormt het bijbelboek Matteüs de verbindende schakel tussen het Oude en het Nieuwe Testament.

Papias, die rond 130 na Christus bisschop (= opziener ofwel oudste) in Hiërapolis (Frygië) was, gaf aan, dat Matteüs zijn werk schreef in het Hebreeuws, en dat het daarna werd vertaald.³¹ Ook Irenaeus, een bisschop in Lyon uit de 2^e helft van de 2^e eeuw, en Eusebius, een bisschop in Caesarea uit het begin van de 4^e eeuw, vermeldden dit. Andere schrijvers uit de Oudheid sloten zich hierbij aan.

Dat het bijbelboek Matteüs oorspronkelijk in het Hebreeuws zou zijn geschreven, is erg onwaarschijnlijk. Deze taal werd in de 1^e eeuw na Christus alleen door de Joden nog gebruikt om de boeken van het Oude Testament te lezen. Veel mensen in Israël konden deze taal niet eens meer verstaan. Hoogstwaarschijnlijk bedoelden de schrijvers uit de Oudheid met de term *Hebreeuws* de Aramese taal. Dat is een taal die aan het Hebreeuws verwant is. De eenstemmigheid van de Christelijke schrijvers uit de Oudheid duidt dus aan, dat de apostel Matteüs het 1^e bijbelboek van het Nieuwe Testament oorspronkelijk in de Aramese taal heeft geschreven.³²

Omdat het bijbelboek Matteüs in eerste instantie vooral voor de Joden was bedoeld, is het erg aannemelijk, dat het in de Aramese taal is ontstaan. De mensen in het heilige land spraken hoofdzakelijk Aramees. Dit was echter een oude wereldtaal, waarvan de invloed al werd verdrongen door een nieuwe: het Grieks. Buiten Israël werd er in het Romeinse wereldrijk nauwelijks Aramees gesproken. In dat rijk was de voertaal vooral Grieks, en de taal van de bestuurders Latijn. Een Aramees bijbelboek was voor de verspreiding van het evangelie onder de heidenvolken ongeschikt. Het Evangelie van Matteüs is onder de niet-Joodse volken bekend geworden in de Griekse taal.

Nu bestaan er wel handschriften van Matteüs in het Aramees, maar die zijn in de minderheid. Het Grieks heeft ook in dit opzicht het Aramees verdrongen. Het is zelfs beslist niet zeker, of de huidige Aramese versies van Matteüs berusten op het oorspronkelijke evangelie, of dat het vertalingen zijn vanuit het Grieks. Geven de huidige Aramese versies van Matteüs dit bijbelboek het beste weer, of kunnen we beter een vertaling uit het Grieks gebruiken.³³

6:20, 7:28, 8:1,10, 9:2, enz. en Joh.3:3,5.). De uitdrukking *het koningschap* (of *het koninkrijk*) van de hemel[en] is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. De andere evangelisten gebruikten die Joodse uitdrukking niet. Zelfs nu nog zijn er ongelovige Joden die de naam van God niet willen noemen!

³¹ Fahner Chr., Eusebius', Kerkgeschiedenis, deel 3, 39, 16, Zoetermeer, 2000.

³² Als we deze schrijvers uit de Oudheid betrouwbaar genoeg vinden om te bewijzen, dat het bijbelboek Matteüs al in de 1^e eeuw na Christus is geschreven door de gelijknamige apostel, waarom zouden we dan twijfelen aan hun unanieme bewering, dat Matteüs dit bijbelboek in het Aramees heeft geschreven. (Hoogstwaarschijnlijk werd met Hebreeuws het Aramees bedoeld.)

³³ Deze discussie onder wetenschappers en theologen wordt bemoeilijkt door een grote vooringenomenheid. In het verleden is al gebleken, dat iedere geloofsrichting geneigd is zijn eigen taalvoorkeur te kiezen. Zo kozen de Grieks-Katholieken voor het Grieks, de Rooms-Katholieken voor het Latijn, en de Hervormenden voor het Hebreeuws bij het Oude Testament en het Grieks voor het Nieuwe. De taal waarin men de Bijbel wilde lezen, en/of waaruit men die wilde vertalen, bleek helaas een extra middel te zijn om zich van elkaar te onderscheiden.

Voor het bewijs om voor een Griekse versie te kiezen, zijn de aanhalingen van Matteüs uit het Oude Testament gebruikt. Veel citaten zijn inderdaad afkomstig uit de Septuagint (= Oude Testament in het Grieks). Andere citaten komen echter meer overeen met de (Masoretische) Hebreeuwse tekst van het Oude Testament. Deze argumenten zijn dus niet doorslaggevend.

De oudste handschriften waarin gedeelten van Matteüs zijn bewaard gebleven, zijn rond het jaar 250 na Christus ontstaan. Deze handschriften zijn in de Griekse taal geschreven. Het oudste handschrift met de volledige versie van het 1^e boek van het Nieuwe Testament is de Codex Sinaiticus. Dit handschrift is rond 340 na Christus overgeschreven. De oudste bewaard gebleven Syrische ofwel Aramese handschriften stammen uit de 5^e eeuw na Christus.

Dat de Griekse versie van Matteüs duidelijk sporen van de Hebreeuwse of Aramese taal bevat, is goed te verklaren. De Griekse taal moest worden aangepast om een boodschap vanuit de Hebreeuwse denkwereld weer te kunnen geven. Het is heel goed mogelijk, dat het een vertaling is vanuit een Aramees origineel. Wie de Griekse versie heeft geschreven is niet helemaal duidelijk. Het best mogelijk, dat Matteüs, die als belastingpachter in het Romeinse rijk beide talen goed moet hebben gekend, dat zelf heeft gedaan.³⁴ Het is echter de leiding van de Heilige Geest geweest, die het 1^e bijbelboek van het Oude Testament in het Grieks naar ons heeft laten toekomen (vgl. Joh.14:26, 2Pet.1:21).

Bovendien is het erg twijfelachtig, of de huidige Syrische teksten van het Nieuwe Testament de meest oorspronkelijke zijn. De claim daarbij, dat het grootste deel van het Nieuwe Testament in het Aramees zou zijn ontstaan, maakt deze tekst niet betrouwbaarder. Het Evangelie van Lukas, de brieven van Paulus en het bijbelboek Openbaring zijn duidelijk voor alle volken bedoeld, en in eerste instantie aan griekssprekende mensen gericht. Van deze bijbelboeken is het zeker, dat die in het Grieks zijn ontstaan.

Kortom, het lijkt er sterk op, dat het bijbelboek Matteüs in het Aramees is ontstaan, en dat enige tijd later daarvan een bewerking of vertaling in het Grieks is gemaakt. Het is heel goed mogelijk, dat dit door de apostel Matteüs zelf is gedaan, maar dat is niet met zekerheid te zeggen. De huidige Griekse handschriften geven hoogstwaarschijnlijk meer de oorspronkelijke tekst weer, dan de Aramese. Daarom is in dit boek bij de vertaling naar het Nederlands vooral gebruik gemaakt van het oudste handschrift waarin het hele bijbelboek Matteüs is overgeleverd: de Codex Sinaiticus.

Hoe is de vorm of de indeling van het bijbelboek Matteüs? Is het thematisch? Behandelt het bepaalde onderwerpen, of is het chronologisch, waarbij de gebeurtenissen uit alle hoofdstukken als op een tijdbalk zich na elkaar hebben afgespeeld.

Door een samenspel van vorm en inhoud ontstaat de structuur van een boek. Dat is ook met Matteüs het geval. In dit bijbelboek speelt de tijd een ondergeschikte rol. Het is vooral thematisch geordend, waarbij de thema's zoveel mogelijk in chronologische volgorde zijn geplaatst. Zo zijn toespraken van Jezus uit verschillende tijden in 5 groepen bij elkaar gezet (Mat.5-7, 10, 13:1-52, 18, 23-25).³⁵ De profetieën over de verwoesting van de tempel (Mat.24:1-8), de voleinding van de wereld (Mat.24:9-26) en de komst van Jezus de Gezalfde (Mat.24:27-44) vloeien in elkaar over, terwijl Lukas dat meer gescheiden vermeldt (Luk.17:20-37, 21:5-24,

³⁴ Athanasius (±295 – 373), een bisschop van Alexandrië, vermeldde, dat Jakobus, een broer van de Here Jezus, het bijbelboek Matteüs in het Grieks heeft vertaald. Papias (±65 – ±135), een bisschop in Hiërapolis, gaf aan, dat veel meer mensen het boek van Matteüs hebben overgezet naar het Grieks. Dit laatste is echter onwaarschijnlijk. De verschillen tussen allerlei teruggevonden kopieën van dit bijbelboek zouden in dat geval veel groter zijn geweest.

³⁵ De verzen die het einde van die 5 groepen aangeven (Mat.7:28,29, 11:1, 13:53, 19:1, 26:1), lijken in het begin op elkaar. Zie hiervoor eventueel de uitgebreide vertaling ervan, die staat bij de verklaring van de betreffende bijbelgedeelten.

21:25,26, 21:27-36). Veel wonderen van de gezalfde Jezus worden in één groep samengebond (Mat.8:1-11:1).

Het bijbelboek Matteüs bestaat uit 7 delen:

Het 1e deel bestaat uit een beschrijving van de afkomst van Jezus. Hij blijkt een afstammeling van David te zijn, en is mede daardoor de rechtmatige Koning van Israël. Dan volgen de gebeurtenissen rond de geboorte van deze Koning, het optreden van Johannes de Doper, het op de proef stellen van Gods Zoon door de duivel, en zijn eerste optreden als de Messias.

In het 2^e deel gaat over het eerste onderwijs en de eerste wonderdaden van de Here Jezus. Er beginnen zich discipelen (= volgelingen) bij Hem aan te sluiten. De Mensenzoon wijst bij zijn onderwijs vooral op de bedoeling van Gods wetten. Bovendien onderwijst Hij niet alleen als een leraar van die wetten, maar spreekt Hij eveneens op basis van zijn eigen goddelijke gezag. Dat alles maakt op zijn luisteraars een grote indruk.

Vervolgens wordt in het 3^e deel over de wonderen van Gods Zoon verteld. Daaruit blijkt zijn grote macht. Hij kan zieke en gehandicapte mensen genezen, demonen uitdrijven en ingrijpen in de grote krachten van de natuur. Die wonderen van Hem vormen mede een bewijs van de betrouwbaarheid van zijn onderwijs. Tenslotte stelt Hij 12 apostelen aan, en stuurt ze eropuit om eveneens onderwijs te geven en wonderen te doen.

De Here Jezus wordt in het 4^e deel door steeds meer mensen afgewezen. De zogenaamd geestelijke leiders van het Joodse volk durven zelfs te beweren, dat Hij zijn macht om wonderen te doen van de satan heeft gekregen. Gods Zoon geeft daarom zijn onderwijs door middel van gelijkenissen, en vestigt meer aandacht op zijn trouwe discipelen.

In het 5^e deel richt de Meester zich bij zijn onderwijs vrijwel uitsluitend tot zijn discipelen (= zijn volgelingen). Zij moeten zich steeds meer losmaken van de ideeën van de Farizeeën, de Sadduceeën en het grootste deel van hun volksgenoten. Ook kondigt de Heiland herhaaldelijk zijn lijden, sterven en opstanding uit de dood aan.

We kunnen in het 6^e deel lezen over de strijd tussen de Zoon van God en zijn tegenstanders. De Meester waarschuwt het volk Israël, en profeteert over de toekomst. Het lijkt erop, dat de Here Jezus deze strijd heeft verloren, en dat het eindigt met zijn dood aan het kruis en zijn begravenis.

Het 7^e en laatste deel gaat over de overwinning van Jezus de Gezalfde. Deze overwinning is mogelijk geworden door zijn volmaakte offer aan het kruis. Zijn volmaakte offer voor de hele mensheid was een daad van onpeilbare liefde (Rom.5:7,8, 1Joh.2:1,2).

Zo komen we bij de volgende indeling:

1. Hoofdstuk 1: 1 - 4:11; Het leven van Jezus voor zijn openbare optreden.
2. Hoofdstuk 4:12 - 7:29; Het eerste onderwijs van de Here Jezus.
3. Hoofdstuk 8: 1 - 10:16; Uit de wonderen van Jezus blijkt zijn grote macht.
4. Hoofdstuk 10:17 - 16: 4; Jezus wordt door steeds meer mensen afgewezen.
5. Hoofdstuk 16: 5 - 21:22; De Here Jezus geeft onderwijs aan zijn discipelen.
6. Hoofdstuk 21:23 - 27:66; De strijd tussen Jezus en zijn tegenstanders.
7. Hoofdstuk 28; De overwinning van Jezus.

3. HET BIJBELBOEK MATTEÛS.

1. Het leven van Jezus voor zijn openbare optreden.

1. Een geslachtsregister van Jezus de Gezalfde.

Hoofdstuk 1:1-17

1 De boekrol van de afstamming van de Gezalfde, een zoon van David, een zoon van Abraham.

2 Abraham verwekte Izaäk, Izaäk verwekte Jakob, Jakob verwekte Juda en zijn broers.

3 Juda verwekte Peres en Zerach bij Tamar, Peres verwekte Chesron, Chesron verwekte Aram.

4 Aram verwekte Amminadab, Amminadab verwekte Nachson, Nachson verwekte Salmon.

5 Salmon verwekte Boaz bij Rachab, Boaz verwekte Obed bij Rut, Obed verwekte Isai.

6 Isai verwekte David, de koning. David verwekte Salomo bij de vrouw van Uria.

7 Salomo verwekte Rehabeam, Rehabeam verwekte Abia, Abia verwekte Asa.

8 Asa verwekte Josafat, Josafat verwekte Joram, Joram verwekte Uzzia.

9 Uzzia verwekte Jotam, Jotam verwekte Achaz, Achaz verwekte Hizkia.

10 Hizkia verwekte Manasse, Manasse verwekte Amon, Amon verwekte Josia.

11 Josia verwekte Jechonja en zijn broers dicht bij de Babylonische wegvoering.

12 Na de Babylonische wegvoering verwekte Jechonja Sealtiël. Sealtiël verwekte Zerubbabel.

13 Zerubbabel verwekte Abihud, Abihud verwekte Eljakim. Eljakim verwekte Azor.

14 Azor verwekte Zadok, Zadok verwekte Achim, Achim verwekte Eliud.

15 Eliud verwekte Eleazar, Eleazar verwekte Mattan, Mattan verwekte Jakob.

16 Jakob verwekte Jozef, de man van Maria, vanuit wie Jezus geboren is, die Gezalfde genoemd wordt.

17 Al de generaties dan van Abraham tot en met David zijn 14 generaties, en van David tot en met de Babylonische wegvoering zijn 14 generaties, en van de Babylonische wegvoering tot en met de Gezalfde zijn 14 generaties.

In het 1^e gedeelte van hoofdstuk 1 (Mat.1:1-17) laat de apostel Matteüs zien, hoe de Here Jezus uit het voorgeslacht van Israël (= Jakob) is voortgekomen.

1 De (boek)rol van de afstamming (of de herkomst/oorsprong/bron) van Jezus de Gezalfde, een zoon (of nakomeling) van David, een zoon (of nakomeling) van Abraham.

Al in het 1^e vers wordt de Here *Jezus* met toevoeging *de Gezalfde* (= de Christus (Grieks) of

de Messias (Hebreeuws)) aangeduid (vgl. Joh.1:(41)42). Dit gebeurt mede, omdat er in die tijd wel meer mensen waren, die *Jesus* (= Jahweh is redder/redding) werden genoemd. Ook wordt meteen duidelijk gemaakt, dat Hij hoort bij het nageslacht van *Abraham* en *David*.

2 Abraham verwekte Izaäk, [en/nu/maar] Izaäk verwekte Jakob, [en/nu/maar] Jakob verwekte Juda en zijn broers.

Aan *Abraham* had God de grote zegen gegeven. Door zijn nageslacht zouden alle volken van de aarde worden gezegend (Gen.12:3, 18:18, 22:18). Uit zijn nakomelingen zou de Verlosser van de volken worden geboren.

3 [En/Nu/Maar] Juda verwekte Peres en Zerach bij (of (van)uit/van(daan/af)) Tamar, [en/nu/maar] Peres verwekte Chesron, [en/nu/maar] Chesron verwekte Aram.

Tamar is de 1^e vrouw die in dit geslachtsregister wordt genoemd. Het noemen van vrouwen in een geslachtslijst was in die tijd heel ongebruikelijk.

Tegenover Tamar had *Juda* zich schandelijk misdragen. In de veronderstelling dat zij een hoer was, misbruikte hij haar, en hij verwekte op die manier zijn tweelingenzonen *Peres en Zerach* (Gen.38). De naam Tamar herinnerde de Joodse lezers van het bijbelboek Matteüs er dus aan, dat het voorgeslacht van de Messias bestond uit zondige mensen.

4 [En/Nu/Maar] Aram verwekte Amminadab, [en/nu/maar] Amminadab verwekte Nachson, [en/nu/maar] Nachson verwekte Salmon.

5 [En/Nu/Maar] Salmon verwekte Boaz bij (of (van)uit/van(daan)) Rachab, [en/nu/maar] Boaz verwekte Obed bij (of (van)uit/van(daan)) Rut, [en/nu/maar] Obed verwekte Isai.

Rachab, de 2^e vrouw uit deze lijst, was een hoer (Joz.2, Hebr.11:31, Jak.2:25), en zij hoorde bij het vervloekte nageslacht van Kanaän (Gen.9:18-27). Toch mocht ze bij het voorgeslacht van de Here Jezus horen. De Joodse lezers werden erop gewezen, dat zelfs een verachte heidin door God werd uitgekozen. Dwars door de zonde heen werd ondanks alles toch de Redder van de wereld geboren.

Ook *Rut*, de Moabitische vrouw van *Boaz*, mocht bij het voorgeslacht van Gods Zoon horen.³⁶ Ook heidenen mochten zo meebouwen aan het toekomstige eeuwige koninkrijk. Ook heidenen zouden en zullen bij dat koninkrijk mogen horen.

6 [En/Nu/Maar] Isai verwekte David, de koning. [En/Nu/Maar] David [(, de koning,)]³⁷ verwekte Salomo bij (of (van)uit/van(daan/af)) de (vrouw) van Uria.

David (1012 – 972) was de 1^e koning uit het nageslacht van Juda (1Kron.2:4-15). Aan hem had God beloofd, dat uit zijn nageslacht de gezalfde Verlosser geboren zou worden. Door deze eeuwige Koning zou het koningshuis van David voor altijd blijven bestaan (2Sam.7:8-29, vgl. Jes.9:6). Vooral het koningschap van David, dat zou uitmonden in het eeuwige koningschap van Jezus krijgt in vers 6 extra nadruk.

Ondanks die prachtige belofte, beging koning David grote zonden. Met Batseba, de vrouw van de Kanaäniet *Uria*,³⁸ bedreef hij overspel, en hij verwekte daardoor een zoon. Haar man

³⁶ Hoewel de Moabieten niet door God waren vervloekt zoals de Kanaänieten, mochten niemand uit dat volk zelfs tot en met het 10e geslacht niet bij een bijeenkomst met Jahweh komen (Deut.23:3-6). Voor iemand echter, die zich heeft bekeerd tot God, geldt niet een vloek die door de zonde van één of meer personen uit het voorgeslacht is ontstaan. De Here wil juist zijn vriendschap tonen aan de duizenden mensen die van Hem houden, en zijn geboden in acht nemen (Ex.20:6, Deut.5:10, Jer.32:18, Ezech.38).

Zie Turenout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijskerk, 2020.

³⁷ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus. Waarschijnlijk is het een overbodige toevoeging.

³⁸ Uria wordt in de Bijbel een *Hetiet* genoemd (2Sam.11:3). De voorvader van de Hetieten heette *Het*. Hij was een zoon van Kanaän, de voorvader van alle Kanaänieten (Gen.10:15). Elke Hetiet was dus ook een Kanaäniet.

Uria liet hij omkomen in de strijd (2Sam.11). Daarvoor werd de koning door de Here zwaar gestraft (2Sam.12:1-19, 13:1-19:4). De 2^e zoon van David (1012 – 972) en Batseba werd *Salomo* genoemd. Hij werd voorbestemd om tot het voorgeslacht van de Here Jezus te horen.

Ook bij het noemen van de 4^e vrouw uit deze geslachtslijst blijkt de grote macht van de zonde. De macht en genade van God is echter groter. De komende Verlosser zou de macht van de zonde volledig vernietigen.

Na koning *Salomo* (972 – 932) volgen de koningen uit zijn nageslacht.

7 [En/Nu/Maar] Salomo verwekte Rehabeam, [en/nu/maar] Rehabeam verwekte Abia, [en/nu/maar] Abia verwekte Asa.

8 [En/Nu/Maar] Asa verwekte Josafat, [en/nu/maar] Josafat verwekte Joram, [en/nu/maar] Joram verwekte Uzzia.

De Judese koning *Joram* (849 – 842) verwekte niet *Uzzia*, maar Ahazia. Tussen de koningen Joram en Uzzia (785 – 733) zijn 3 koningen en een koningin overgeslagen: koning Ahazia (842), koningin Atalja (842 – 836), koning Joas (836 – 797) en Amazia (797 – 785). Verderop zal blijken, dat het weglaten van die namen geen vergissing is geweest.³⁹

9 [En/Nu/Maar] Uzzia verwekte Jotam, [en/nu/maar] Jotam verwekte Achaz, [en/nu/maar] Achaz verwekte Hizkia.

10 [En/Nu/Maar] Hizkia verwekte Manasse, [en/nu/maar] Manasse verwekte Amon, [en/nu/maar] Amon verwekte Josia.

11 [En/Nu/Maar] Josia verwekte Jojakim⁴⁰ en zijn broers (dicht) bij de Babylonische wegvoering (of deportatie/ballingschap).⁴¹

³⁹ Waarom juist de namen van deze koningen zijn weggelaten is niet met volledige zekerheid te zeggen. Een mogelijke verklaring ligt in de waarschuwing van de Here, dat Hij voor de ongerechtigheid van de vaders (het 1^e geslacht) ook de kinderen (het 2^e geslacht), de kleinkinderen (het 3^e geslacht) en de achterkleinkinderen (het 4^e geslacht) zal straffen (Ex.20:5). De Judese koning Joram (849 – 842) en zijn kwaadaardige vrouw en koningin Atalja (842 – 836) trokken zich in al hun slechte daden niets van Jahweh aan. Dit was eveneens met hun zoon Ahazia (842) het geval (2Kon.8 en 11, 2Kron.21, 22:1-10). Ook hun kleinzoon Joas (836 – 797) bleek na de dood van hogepriester Jojada een slechte koning te zijn (2Kron.24). Met de achterkleinzoon Amazia (797 – 785) ging het helaas dezelfde kant op (2Kron.25). Bovendien is de naam van de onwettige koningin Atalja weggelaten. Zij was het begin en de drijvende kracht van het grote kwaad in het koningshuis van Juda.

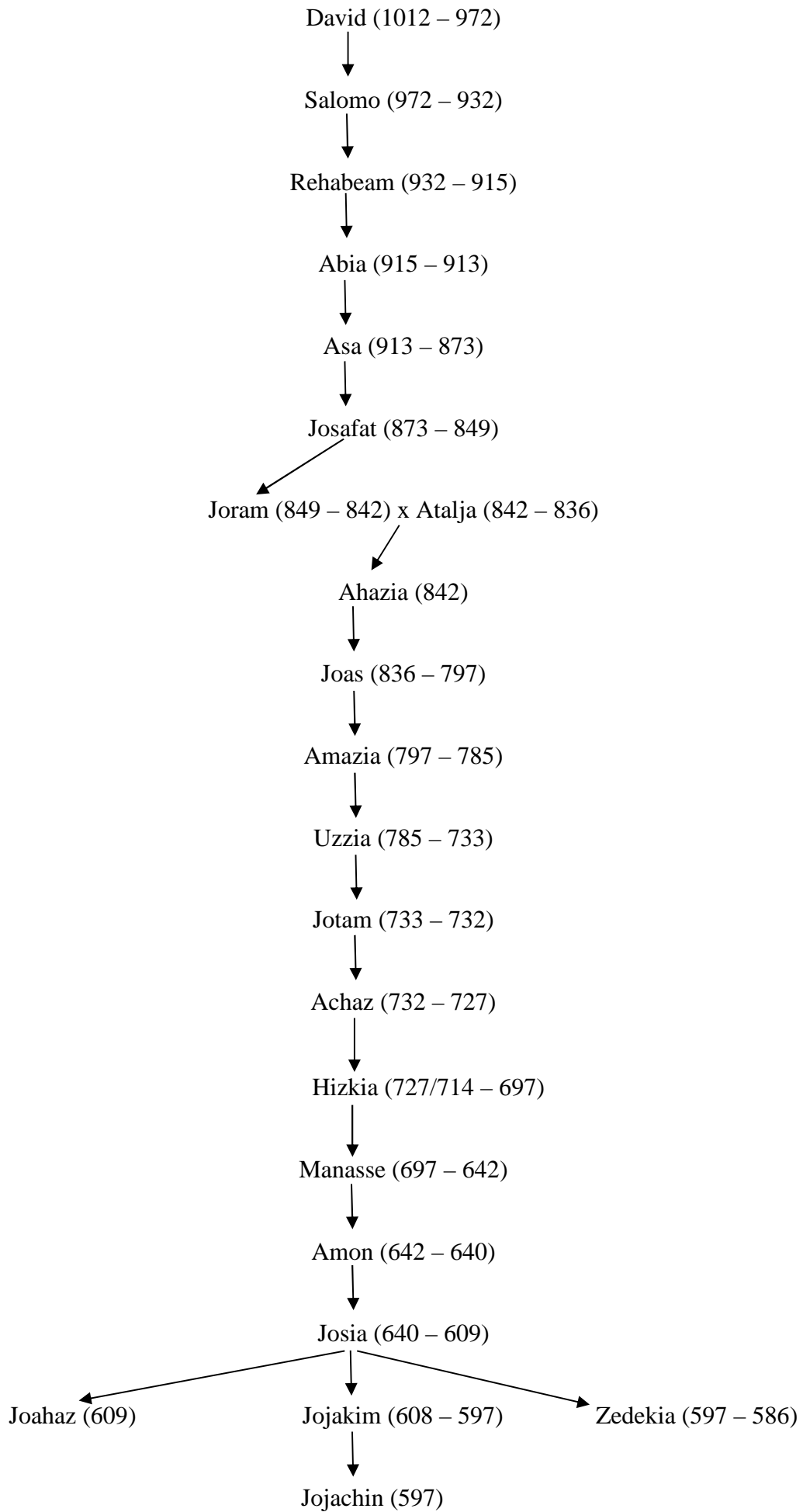
⁴⁰ In de Griekse tekst staat hier de naam Jojachin. Dit moet echter een fout zijn. Hoogstwaarschijnlijk heeft hier oorspronkelijk de naam van koning Jojakim (608 – 597) gestaan. De argumenten voor deze conclusie zijn:

1. In vers 11 wordt verwezen naar de broers, alsof die bekend zouden zijn. Van Jojachin wordt maar één broer genoemd: Zedekia (1Kron.3:16). Of er nog meer broers van hem zijn geweest, weten we niet. We weten wel, dat Jojakim (= Eljakim) meer dan één broer heeft gehad. In de Bijbel staat, dat Jochanan, Joahaz (= Sjaloom) en Zedekia (= Mattanja) zijn broers waren (2Kon.23:31,36, 24:18, 1Kron.3:15, 2Kron.36:2,5,11, Jer.22:11).
2. Volgens vers 17 worden in dit geslachtsregister 3 x 14 namen genoemd. Bij het ontbreken van de naam Jojakim zouden we één naam te weinig hebben.
3. Evenals bij de Griekse tekst van het Nieuwe Testament leveren in de Griekse vertaling van het Oude Testament: de Septuagint (LXX), de namen Jojakim en Jojachin soms vergelijkbare problemen op.

(Trouwens, de genoemde volgorde van de zonen van de goede koning Josia (640 – 609) in 1Kron.3:15 is in strijd met de leeftijden van die zonen in het 2^e bijbelboek Koningen en Kronieken. Joahaz (609) was 2 jaren jonger dan zijn broer Jojakim (2Kon.23:31,36, 2Kron.36:2,5). Zedekia (597 – 586) was duidelijk jonger dan die twee (2Kon.24:18, 2Kron.36:11). Kortom, er staat in 1Kron.3:15 alleen dat Jochanan de oudste was, en bij de andere 3 zonen van Josia speelt de leeftijd blijkbaar een onderschikte rol.)

⁴¹ Het is zelfs best mogelijk, dat er oorspronkelijk het volgende heeft gestaan: [En] *Josia verwekte Jojakim en zijn broers, en Jojakim verwekte Jechonja (dicht) bij (of tegen/in/naar) de Babylonische wegvoering (of deportatie/ballingschap).*

In elk geval lijkt het er sterk op, dat hier één of meer fouten zijn gemaakt tijdens het overschrijven van dit vers. Dit moet dan al voor het overschrijven van de Codex Sinaiticus zijn gebeurd, want ook daarin wordt de naam van koning Jojakim (608 – 597) in het 1e hoofdstuk van Matteüs niet genoemd.

In vers 11 en 12^a komt het dieptepunt van het koningshuis van David (1012 – 972) aan de orde: de wegvoering naar Babel.

12 [En/Nu/Maar] na de Babylonische wegvoering (of deportatie/ballingschap) verwekte Jechonja Sealtiël. [En/Nu/Maar] Sealtiël verwekte Zerubbabel.

Jechonja wordt ook wel Jojachin genoemd. Deze jonge koning die slechts 3 maanden en 10 dagen regeerde (2Kron.36:9), was een zoon van koning *Jojakim* (608 – 597) (2Kon.24:6, 1Kron.3:16).

Sealtiël werd na de Babylonische wegvoering geboren. Hij was niet een zoon van Jojachin maar een kleinzoon (1Kron.3:17). De naam van de vader van Sealtiël is Assir.⁴² Hij wordt hier niet genoemd.

Doordat er vaker namen worden weggelaten, is het dus ook niet zeker, of *Zerubbabel* een zoon is van Sealtiël. Misschien zijn er tussen Sealtiël en Zerubbabel eveneens namen weggelaten, maar daarover geeft de rest van de Bijbel geen zekerheid.

Met Jojachin (597) leek er een einde te komen aan het koningshuis van David. Daarna zien we allerlei onbekende namen. Na Sealtiël houdt deze stamboom in het Oude Testament op, en zijn we verder volledig op het Nieuwe Testament aangewezen. Dit onbekende voorgeslacht van de Here Jezus leek niet zoveel betekenis meer te hebben.

Voor ons kan het bijzonder lijken, dat de apostel Matteüs op de hoogte was van die lijst met onbekende namen. Bij de Joden kwam het bijhouden van geslachtsregisters echter wel vaker voor. In het verleden moesten mensen die uit de ballingschap terugkeerden naar het heilige land, via een namenlijst van hun voorouders bewijzen, dat ze bij het volk Israël hoorden. Ook teruggekeerde personen die zeiden, dat ze als priesters behoorden te functioneren, moesten op die manier aantonen, dat ze echt van priesterlijke afkomst waren (Ezra 2:59-63). Het was bij de mensen uit de tijd van het Nieuwe Testament niet ongewoon, dat ze op de hoogte waren van hun voorgeslacht. Dit blijkt onder andere wel uit het feit dat ze wisten, bij welke stam ze hoorden (Luk.2:36^a, Hand.4:36, Rom.11:1). Zo zou Jozef eveneens over zijn eigen stamboom hebben kunnen beschikken.

13 [En/Nu/Maar] Zerubbabel verwekte Abihud, [en/nu/maar] Abihud verwekte Eljakim. [en/nu/maar] Eljakim verwekte Azor.

⁴² Door veel uitleggers wordt Assir uit 1Kron.3:17 niet als een zoon van Jojachin gezien. Het wordt gelezen als *De zonen van Jojachin de gevangene waren Sealtiël zijn zoon en Malkiram* Dit is echter onjuist:

1. Er staat niet *Jojachin de Assir* (= *de Gevangene*) maar *Jojachin Assir* (= *Gevangene*). Het (lid)woord *de* ontbreekt. Zo vatten zowel de (Masoretische) Hebreeuwse tekst als de Septuagint (= een zeer oude vertaling van het Oude Testament in het Grieks) het woord *Assir* op als een naam. Hij was tijdens Jojachins gevangenschap (misschien wel als een gevangene (= een assir)) in Babylonië geboren.
2. Het is niet erg waarschijnlijk, dat Jojachin (597) die vanaf zijn 18^e jaar ruim 36 jaar in de gevangenis heeft doorgebracht, en hoogstwaarschijnlijk een korte tijd na zijn vrijlating is gestorven (2Kon.24:8-15, 25:27-30, 2Kron.36:9,10, Jer.52:31-34), nog 7 zonen en eventueel een vergelijkbaar aantal dochters heeft gekregen. De vroegere vazalkoning Jojachin heeft na zijn vrijlating in 561 voor Christus door de Babylonische koning Evil-Merodach (562 – 560) hoogstwaarschijnlijk niet lang meer geleefd. Dit blijkt uit het feit dat de schrijver van het bijbelboek 2Koningen en die van het boek Jeremia wel het overlijden van Jojachin hebben vermeld, maar niet de ingrijpende moordaanslag op koning Evil-Merodach, die niet lange tijd na die vrijlating zich afspeelde. De tekst deelt alleen mee (2Kon.25:27-30, Jer.52:31-34), dat de rest van Jojachins leven zich afspeelde tijdens de regering van koning Evil-Merodach, en niet dat de nieuwe Babylonische koning Neriglissar (560 – 556) de zorg voor Jojachin overnam.
3. Bovendien is Assir een naam die wel vaker in de Bijbel voorkomt (Ex.6:23, 1Kron.6:22,23,37).

We kunnen dus beter lezen *De zonen van Jojachin waren Assir, Sealtiël was zijn zoon, en Malkiram* enz. De zoon van Jojachin was Assir, en zijn kleinzonen waren Sealtiël, Malkiram en wat er verder op volgt. Sealtiël was dus een zoon van Assir, en een kleinzoon van Jojachin.

14 [En/Nu/Maar] Azor verwekte Zadok, [en/nu/maar] Zadok verwekte Achim, [en/nu/maar] Achim verwekte Eliud.

15 [En/Nu/Maar] Eliud verwekte Eleazar, [en/nu/maar] Eleazar verwekte Mattan, [en/nu/maar] Mattan verwekte Jakob.

16 [En/Nu/Maar] Jakob verwekte Jozef, de man van Maria, van(uit) (of bij/van(daan/af)) wie (of welk(e)/wat) Jezus geboren is, de genoemde (of geroepen) Gezalfde (= die Gezalfde genoemd wordt).

In vers 16 staat niet, dat *Jozef* in letterlijke zin de vader van de Here Jezus is. De Zoon van God de Vader is niet Jozefs bloedeigen zoon. Bij de Joden echter, gold Jozef, de man van Maria, wel als de wettige vader. Zo wordt hij hier weergegeven als de vertegenwoordiger van het koningshuis van David.

17 Al(le(s)) de generaties (of de geslachten/geboorten) ((wel)nu) dan (of dus) van(af/uit) Abraham tot en met (of tot(dat)) David (zijn) 14 generaties (of de geslachten/geboorten), en van(af/uit) David tot en met (of tot(dat)) de Babylonische wegvoering (of deportatie/ballingschap) (zijn) 14 generaties (of de geslachten/geboorten), en van(af/uit) de Babylonische wegvoering (of deportatie/ballingschap) tot en met (of tot(dat)) de Gezalfde (zijn) 14 generaties (of de geslachten/geboorten).

Het gaat dus over 3 x 14 genoemde namen. Vanaf Abraham tot en met David eindigt het bij het hoogtepunt van het koningschap van David. Vanaf dat hoogtepunt gaat het tot het dieptepunt van de wegvoering om vervolgens bij het hoogtepunt van de Here Jezus te eindigen.

	1. Abraham - David		2. David - Wegvoering		3. Wegvoering - Jezus
1	Abraham	1	Salomo	1	Jechonja
2	Izaäk	2	Rehabeam	2	Sealtiël
3	Jakob	3	Abia	3	Zerubbabel
4	Juda	4	Asa	4	Abihud
5	Peres	5	Josafat	5	Eljakim
6	Chesron	6	Joram	6	Azor
7	Aram	7	Uzzia	7	Zadok
8	Amminadab	8	Jotam	8	Achim
9	Nachson	9	Achaz	9	Eliud
10	Salmon	10	Hizkia	10	Eleazar
11	Boaz	11	Manasse	11	Mattan
12	Obed	12	Amon	12	Jakob
13	Isaï	13	Josia	13	Jozef
14	David	14	Jojakim	14	Jezus

Het zijn 3 groepen van 2 x 7 geslachten. Het getal 7 duidde bij de Joden een volheid aan. Dit getal komt in de Bijbel erg vaak voor. Hierbij kunnen we denken aan de dagen van de schepping, waarbij de 7^e dag als rustdag werd aangewezen (Gen.1:3-2:3), en de rol van het getal 7

tijdens de zondvloed (Gen.7:1-10, 8:10-12). Het komt ook voor bij de 7 lammeren die Abraham aan Abimelech gaf (Gen.21:28-30), en de 7 jaren die Jakob zowel voor Rachel als voor Lea moest werken bij zijn oom Laban (Gen.29:15-30). Bij de dromen van de farao in Egypte komt het getal 7 als een volheid iedere keer naar voren (Gen.41:1-36). De rouw over de gestorven vader Jakob duurde 7 dagen (Gen.50:10). Zo komen we ook verderop in de Bijbel het getal 7 steeds weer tegen.

Deze stamboom van de Here Jezus is vol symboliek. Er staan bij elkaar 6 x 7 namen. Samen vormen ze nog geen volledige volheid van 7 x 7. Die volheid moest tot stand komen via het lijden en sterven van Gods Zoon, waarna Hij als de grote Overwinnaar naar de hemel is gegaan om zijn koninkrijk te stichten. Dat koninkrijk zal pas tot volledige volheid komen door de schepping van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.

Als we namen van het voorgeslacht van de Here Jezus, die hierboven staan, vergelijken met de namen die in het Evangelie van Lukas worden genoemd (Luk.3:23-38), dan zien we duidelijke verschillen. Tot en met koning David (1012 – 972) zien we een grote overeenkomst, maar daarna wijken de lijsten van elkaar af.

Dit komt, omdat de apostel Matteüs schreef vanuit het perspectief en de denkwereld van de Joden, terwijl Lukas zijn evangelie weergaf vanuit het blikveld van de heidenen. Als koning hoorde Jezus bij het nageslacht van koning David, koning Salomo (972 – 932) en hun koninklijk nageslacht, maar wat bloedband betreft stamde Gods Zoon af van David, Natan en hun nageslacht. Dit stemt overeen met het Oude Testament.

Om de verdorvenheid van het nageslacht van koning Salomo had de profeet Jeremia gezegd, dat God vazalkoning Jojachin (597) als een zegelring van zijn hand zou afrukken. Het nageslacht van Jojachin werd als kinderloos aangemerkt (Jer.22:24-30).⁴³ Van de nakomelingen van Jojachin, die van Salomo afstamde, zou niemand meer op de troon van koning David zitten. Ook al kwam Jojachin zelf nog een paar maanden op die troon, de Here hakte de boom om (vgl. Jes.11:1).⁴⁴

Daarmee veranderde God wel zijn plannen, maar bleef trouw aan de belofte die Hij aan David had gedaan. Hij had namelijk aan koning David (1012 – 972) een eeuwig koningschap beloofd (2Sam.7:16). Daarom voorspelde de profeet Haggai in 520 voor Christus, dat de Almachtige Zerubbabel tot een zegelring zou maken (Hag.2:24). Een koninklijke zegelring werd gebruikt als een soort handtekening om brieven en wetten te bekrachtigen (vgl. 1Kon.21:8). Na de Babylonische ballingschap deed Jahweh dus Zerubbabel als zijn zegelring aan zijn vinger.

Om de slechtheid van koning Salomo (1Kon.11) en zijn nageslacht ging Jahweh verder met de nakomelingen van Natan (Jes.11:1,2), een jongere broer van Salomo, en eveneens een zoon van koning David en Batseba (1Kron.3:5 en Luk.3:31, vgl. Zach.12:12,13). Jezus stamt dus van Natan af. De Messiaanse belofte die God aan David had gedaan, was bij vazalkoning Jojachin (597) weggehaald, en werd gegeven aan de landvoogd Zerubbabel.

Deze Zerubbabel kan dus niet de Zerubbabel zijn, die in het Evangelie van Matteüs wordt genoemd (1Kron.3:17 en Mat.1:7-12). Die Zerubbabel was een nakomeling van Jojachin, en dat nageslacht had de Here uitgesloten van de troon van David (1012 – 972) (Jer.22:30). Het Evangelie van Matteüs was in eerste instantie aan de Joden gericht. Het geeft bij het geslachtsregister van Jezus de mannelijke lijn weer, die eindigt bij Jozef. Niet voor niets wordt

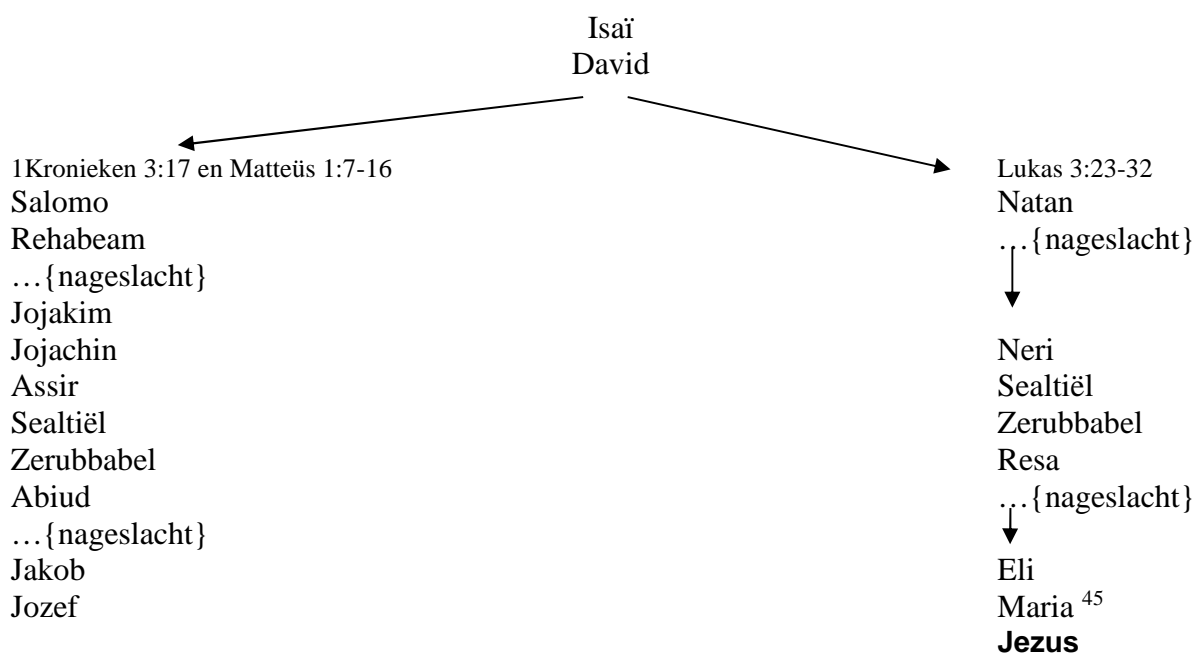
⁴³ Zie Turennot T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Grijskerk, 2021.

⁴⁴ Zie Turennot T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

Jozef een *zoon van David* genoemd (v.20). We weten echter, dat hij niet de biologische vader van de Here Jezus was.

In het boek Lukas (3:23-31) kunnen we lezen over een andere Zerubbabel. Deze Zerubbabel is een nakomeling van Natan, een jongere broer van koning Salomo (972 – 932) (2Sam.5:14, 1Kron.3:5, Jes.11:1,2).

Omdat de arts Lukas zijn evangelie in de eerste plaats aan de van oorsprong heidense Teofilus (= Vriend van God) schreef, trok hij zich weinig aan van de Joodse cultuur. De mannelijke lijn van de (koninklijke) stamvaders was voor hem veel minder interessant. Bij de Romeinse cultuur, die in dit opzicht veel meer op de onze lijkt, was de gewone realiteit veel belangrijker. Daarom is het voor de hand liggend, dat Lukas in zijn geslachtsregister de voorouders van Maria de moeder van de Here Jezus weergeeft. Dit verklaart, waarom hij met een namenlijst kwam, die sterk afwijkt van die uit Matteüs.

Men meende, dat Jezus een zoon van Jozef was (Luk.3:23), maar in werkelijkheid was Hij een (klein)zoon van (H)Eli, de vader van Maria.⁴⁶ Het geslachtsregister van Matteüs is er niet om de bloedband van Jezus met David via Jozef aan te geven, maar om te bewijzen, dat Gods Zoon de wettige opvolger is van een koninklijk voorgeslacht.

⁴⁵ Dat Maria een dochter van Eli was, was bij de Joden bekend. In de Talmoud wordt Mirjam (= Maria) als dochter van Levi genoemd. (Zie Bette J.C. e.a., SBNT, deel 2, Het evangelie naar Mattheüs, Soest, 1986, pag. 757.)

⁴⁶ Die lezing is in de nieuwere bijbelvertalingen ten onrechte niet mogelijk. In de (herziene) Statenvertaling echter wel. (Tip! Gebruik voor bijbelstudie ook de (herziene) Statenvertaling.) “En Hij, Jezus, begon omtrent 30 jaren (oud) te wezen, zijnde, alzo men meende, (de) zoon van Jozef, den (zoon) van Heli, ... (Luk.3:23).”

2. De geboorte van Jezus.

Hoofdstuk 1:18-25

18 De geboorte van Jezus de Gezalfde was op deze manier: Nadat zijn moeder Maria verloofd was met Jozef, voordat zij gingen samenwonen, was zij zwanger vanuit de Heilige Geest.

19 Jozef, haar man, die oprecht was, en haar toch niet te schande wilde maken, wilde in het geheim de verloving te verbreken.

20 Terwijl hij deze dingen overwoog, zie, een hemelse knecht van de Heer verscheen aan hem in een droom, en zei: “Jozef, zoon van David, jij zou toch niet bang moeten zijn om Maria, jouw vrouw, bij je te nemen, want wat in haar verwekt is, is vanuit de Heilige Geest.

21 Zij zal een zoon baren, en jij zal Hem de naam Jezus geven, want Hij zal zijn volk redden van hun zonden.

22 Dit alles is gebeurd, zodat volledig gemaakt zou worden, wat door de Heer gezegd is via een profeet, toen hij zei:

23 “Zie, een maagd zal zwanger worden, en zij zal een zoon baren, en ze zullen Hem de naam Immanuël geven.” Wat vertaald betekent: “God is met ons.”

24 Jozef ontwaakte vanuit de slaap. Hij deed, zoals de hemelse knecht van de Heer hem bevolen had, en hij nam zijn vrouw bij zich.

25 Hij had geen gemeenschap met haar, voordat zij een zoon gebaarde had. Hij gaf Hem de naam Jezus.

18 [En/Nu/Maar] de geboorte van Jezus de Gezalfde was op deze manier (of was zo): Nadat zijn moeder Maria verloofd (of ondertrouwd) was met Jozef, voor(dat) (of eer(der) dan) (dan) zij (gingen) samenwonen (of samenkomen/samen gaan), was zij in (of met/door) (de) baarmoeder (of buik) hebbend(e) (of (vast)houdend(e)/bezittend(e)) (= was zij zwanger) [aangetroffen (of gevonden/ontmoet)] (van)uit (of bij/van(daan/af)) de Heilige Geest.

Een verloving was bij de Joden vergelijkbaar met in ondertrouw gaan. Voor de wet was Maria dus een echtgenote van Jozef. Als een meisje was verloofd, bleef ze eerst nog thuis wonen.

Maria wist, dat zij, nadat zij was verloofd, zwanger was geworden door de scheppingskracht van de Heilige Geest, want dat had de engel Gabriël (= Kerel van God) haar al voor haar zwangerschap verteld (Luk.1:26-35). Dit alles is gebeurd, voordat zij bij Jozef ging wonen.

19 [En/Nu/Maar] Jozef, haar man, (die) oprecht (of rechtvaardig) is (= was), en haar (toch) niet te schande wil(de) maken (of haar (toch) niet (in het openbaar/openlijk) als voorbeeld wil(de) stellen), wilde (graag) (of wenste/besloot) in het geheim (of heimelijk/ongemerkt) haar (te) laten gaan (of haar los(te)laten/weg(te)sturen) (= de verloving te verbreken).

Voordat Jozef seksuele omgang met Maria had gehad, vernam hij, dat zij zwanger was. Daardoor dacht hij, dat zij hem ontrouw was geweest. Daarom wilde hij niet met haar trouwen. Normaal gesproken had Jozef, die hier *oprecht* wordt genoemd, het volste recht om de verloving te verbreken. Omdat hij nog steeds van Maria hield, *wilde hij haar toch niet te schande maken* door er een rechtszaak van te maken.⁴⁷ Hij wilde aan het verbreken van de verloving zo weinig mogelijk ruchtbaarheid geven.

⁴⁷ Volgens de wetten die de Here via de volksleider Mozes aan zijn volk had gegeven, zou Maria de doodstraf

20 [En/Nu/Maar] (Terwijl) hij deze(ding)e(n) overweegt (of in overweging neemt/overdenkt) (= overwoog), zie (of kijk), een (hemelse) knecht (of een engel/boodschapper) van de Heer (ver)scheen (aan) hem door middel van (of volgens) (= in) een droom, zeggend(e) (= en zei): “Jozef, zoon (of nakomeling) van David, jij (of je/u) zou (toch) niet bang (moeten) zijn (of (toch) niet (moeten) vrezen/ontzag (moeten) hebben voor) (om) Maria, (jo)uw (of je) vrouw, (er)bij (of tot) je (of (jo)u) te nemen (of te aanvaarden), want (of immers) het in (of met/door) haar verwekte (= want wat in haar verwekt is,) is van (uit) (of bij/van(daan/af)) de Heilige Geest.

Voordat Jozef zijn plan kon uitvoeren, greep God in. Via een droom vertelde een engel aan hem,⁴⁸ wat er werkelijk aan de hand was. Maria zwanger was geworden door de Heilige Geest. Dat stond echter, een huwelijk tussen haar en Jozef niet in de weg. Haar zwangerschap mocht wel lijken op een schande, maar het was juist een eer om de moeder van Gods Zoon te mogen worden.

Wanneer Jozef met Maria was getrouwd, dan zou hij volgens het Joodse recht de vader van het Kind van Maria zijn. Omdat Jozef uit het koninklijke nageslacht van David was, zou niet alleen hij, maar ook Maria's Kind een *zoon* (of *een nakomeling*) van *David* worden genoemd.

21 [En/Nu/Maar] zij zal een zoon (of nakomeling) baren, en jij zal Hem zijn naam Jezus noemen (of roepen) (= en jij zal Hem de naam Jezus geven), want (of immers) Hij zal zijn volk redden (of behouden) van(uit/af) hun zonden.

Jozef zou als de rechtmatige vader het Kind een naam moeten geven. Hij moest het Jezus (= Jahweh is redder/redding) noemen. Dat het komende Kind Jezus moest heten, wist Maria al, want dat had de engel Gabriël tegen haar gezegd (Luk.1:31). Zo was de openbaring in Jozefs droom een bevestiging daarvan. Daardoor werden zowel Maria als Jozef in hun geloof versterkt. Zij hadden zich niets ingebeeld. De droom van Jozef was absoluut geen bedrog.

Met Jezus zou Jahweh zijn volk niet redden van de Romeinen. Hij zou het ook niet in de eerste plaats verlossen van de gevolgen van de zonde, maar vooral van de macht van de zonde zelf.

In het volgende vers is niet meer de engel aan het woord, maar spreekt de Heilige Geest via de apostel Matteüs (2Pet.1:20,21).⁴⁹

22 [En/Nu/Maar] dit (of dat) alles (of (ge)heel) is gebeurd (of geworden/ontstaan), (zo)dat vol(ledig) gemaakt (of (aan)gevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht) zou (of mocht) worden het gezegde (of het gesprokene) door (of onder invloed van) de Heer (= worden, wat door de Heer gezegd is) via (of door (middel van)) de (= een) profeet, zeggend(e) (= toen hij zei:)

23 “Zie (of Kijk), de (= een) maagd zal in (of met/door) de baarmoeder (of de buik) hebben (of (vast)houden/bezitten) (= maagd zal zwanger worden (of zijn)), en zij zal een zoon (of nakomeling) baren, en ze zullen zijn naam Immanuël noemen (of roepen) (= en ze zullen Hem de naam Immanuël geven).” Wat (of Welk(e)/Wie) vertaald is (= betekent): “God (is) met ons.”

Het *volledig maken van een profetie* is een uitdrukking die vaker in het bijbelboek Matteüs

kunnen krijgen (Deut.22:23-27).

⁴⁸ Via een droom kan de Here zijn boodschap aan iemand doorgeven (Gen.20:3-7, 31:10-13,24, 41:1-32, enz., Num.12:6, Hand.2:17). Veel dromen zijn echter bedrog (Deut.13:1-5, Pred.5:2,6).

⁴⁹ Trouwens, alle bijbelboeken zijn helemaal door de Heilige Geest geïnspireerd, en via apostelen en profeten tot ons gekomen (Ef.3:5, 2Tim.3:14-17, 2Pet.3:2). Zo vormt de Bijbel het fundament van de gemeente van God, waarvan Jezus Christus de Hoeksteen is (Ef.2:20).

Een hoeksteen zit ter versteviging boven in een hoek van een gebouw (Ps.118:22^b).

voorkomt (Mat.2:15,17,23, 4:14,15, 8:17, 12:17, enz.). Het betekent niet automatisch, dat al die aangehaalde profetieën in de tijd van Jezus' leven op aarde in vervulling zijn gegaan. In een aantal gevallen was zo'n profetie al vervuld. Door de vergelijking van een vervulde profetie met een gebeurtenis die de Mensenzoon had meegemaakt, werd de betekenis van die vervulde profetie pas volledig duidelijk.

De naam van de profeet die de profetie van vers 23 had gebracht, wordt niet eens genoemd. Blijkbaar ging Matteüs er van uit, dat zijn Joodse lezers wel zouden weten, wie dat was. Het was namelijk de profeet Jesaja.

Deze profeet bracht de boodschap van de profetie van Immanuël aan de slechte Judese koning Achaz (732 – 727). In het begin van zijn regering werd hij met zijn volk getroffen door een bedreigende oorlog. De situatie leek hopeloos. De profeet Jesaja zei, dat God de koning en het Judese volk zou verlossen. Hij vroeg aan Achaz om aan de Here een teken te vragen om zijn vertrouwen op Hem te versterken. De koning van Juda weigerde dat. Hij wilde de grote problemen op zijn eigen manier oplossen (2Kon.16:1-8).

Ondanks de weigering van koning Achaz kwam de Here toch met een teken. Jesaja kondigde dit teken aan door de volgende profetie: “*Ziet, een jonge vrouw is zwanger,⁵⁰ en baart een zoon. Zij zal hem de naam Immanuël geven (Jes.7:14).*”⁵¹ Een jonge vrouw uit de omgeving van Achaz baarde op hetzelfde moment dat Jesaja deze profetie uitsprak, een zoon. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het feit dat deze vrouw die naam aan haar pasgeboren kind gaf, blijkt, dat zij het geloof en het vertrouwen in God had, dat koning Achaz miste.

De slechte regering van koning Achaz bracht veel ellende en narigheid met zich mee voor het Judese volk, dat bovendien in een geestelijke duisternis leefde (2Kon.16, 2Kron.28). De komende Immanuël zou licht gaan brengen in deze duisternis.

Hoogstwaarschijnlijk wordt met deze Immanuël Hizkia bedoeld. Hij was een zoon van Achaz en Abia; zijn gelovige moeder (2Kon.18:2, 2Kron.29:1). Toen Hizkia (727 – 697) ongeveer 16 jaren oud geworden was, volgde hij zijn vader op als koning van het Tweestammenrijk Juda. Trouw diende hij zijn hemelse Vader. Zijn regering bracht de verlossing en zegen van God met zich mee (2Kon.18:1-20:11, 2Kron.29-32, Jes.36-38).⁵² Koning Hizkia was voor zijn volk als een stralend licht in de diepe duisternis. Toch was dat licht helaas verre van volmaakt (2Kon.20:12-19, 2Kron.32:25,26). Het volmaakte Licht moest nog komen in deze wereld (Joh.8:12, 9:5, 12:44-46).

In Matteüs (v.23) lezen we, dat een vergelijkbare gebeurtenis zou gaan plaatsvinden. Zoals God na de ellendige periode van koning Achaz zich over zijn volk had ontfermd, zo zou Hij nu opnieuw zijn licht laten stralen in de donkere tijd. Een nieuwe en volmaakte Immanuël zou worden geboren: Jezus de Verlosser; *God is met ons.*⁵³

24 [En/Nu/Maar] Jozef ontwaakt(e) van(uit/af) de slaap. Hij deed (goed) (of maakte (klaar)), (zo)als de (hemelse) knecht (of de engel/boodschapper) van de Heer hem bevolen had, en hij nam zijn vrouw (er)bij (of tot) zich (of en hij aanvaardde zijn vrouw).

⁵⁰ Het Hebreeuwse woord voor *jonge vrouw* dat ook *maagd* kan betekenen, is in het bijbelboek Matteüs weergegeven als *maagd*.

⁵¹ Zie Turennot T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

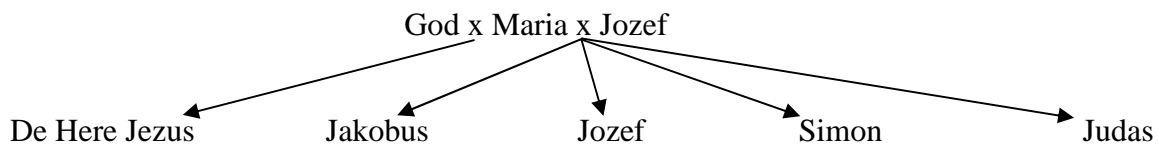
⁵² Zie Turennot T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

⁵³ De evangelist Matteüs gebruikte wel vaker vervulde profetieën of gebeurtenissen uit het Oude Testament als een motief voor zijn geschreven evangelie, waarbij die vervulde profetie of gebeurtenis opnieuw op een nieuwe manier in vervulling ging (vgl. Hos.11:1 met Mat.2:15, en Jer.31:15 met Mat.2:18). (Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Zo heb je bijvoorbeeld het motief van Immanuël, het Lam, de teruggeroepen zoon uit Egypte, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, enz., enz.)

Jozef deed gehoorzaam, wat God hem via de engel had opgedragen. *Hij nam zijn vrouw bij zich.* Maria kwam bij Jozef wonen.

25 [En/Ook/Zelfs] hij had geen gemeenschap met haar (of hij leerde haar niet kennen/kende haar niet), tot(dat) (of tot en met) (= voordat) [zij [(haar eerstgeboren)]]⁵⁴ (een) zoon (of nakomeling) gebaar(d) (of voortgebracht) had. [En/Ook/Zelfs] hij noemde (of riep) zijn naam Jezus (= Hij gaf Hem de naam Jezus).

Uit vers 25 blijkt opnieuw, dat Jozef niet de biologische vader van de Here Jezus was. Voordat Gods Zoon werd geboren, had hij geen geslachtsgemeenschap met zijn vrouw Maria. Later gebeurde dat wel, want Jezus de Gezalfde had broers en zussen (Mat.12:46, 13:55,56^a, Mark.3:31,32, 6:3, Luk.8:19,20, Joh.2:12, 7:3-5,10).

⁵⁴ Deze woorden staan niet in de Codex Sinaiticus, en zijn dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

3. De wijzen uit het oosten.

Hoofdstuk 2:1-12

1 Jezus was geboren in Betlehem in Judea, in de dagen van koning Herodes. Zie, wijzen vanuit het Oosten kwamen in Jeruzalem.

2 Zij vroegen: “Waar is de geboren Koning van de Joden? Ja, wij hebben zijn ster in het Oosten gezien, en wij zijn gekomen om Hem zelf hulde te bewijzen.”

3 Koning Herodes luisterde. Hij werd verbijsterd, en heel Jeruzalem met hem.

4 Hij bracht al de overpriesters en schriftgeleerden van het volk bijeen. Hij vroeg aan hen, waar de Gezalfde geboren zou worden.

5 Zij zeiden tegen hem: “In Betlehem in Judea, want zo is het opgeschreven door de profeet:

6 “Jij echter, Betlehem, land van Juda, jij bent beslist niet de minste onder de leiders van Juda, want vanuit jou zal een leider voortkomen, die mijn volk Israël weiden zal.”

7 Toen heeft Herodes de wijzen in het geheim geroepen, en vroeg bij hen nauwkeurig na naar de tijd, dat de ster geschenen had.

8 Hij stuurde hen naar Betlehem, en hij zei: “Gaat, en informeert nauwkeurig naar het Kindje! Als jullie het gevonden mochten hebben, vermeldt het mij, zodat ook ik kom, en Het hulde zou kunnen bewijzen.”

9 Zij hebben de koning gehoord, en reisden weg. Zie, de ster die zij hadden gezien in het Oosten, ging hun voor, totdat zij er was gekomen, en stond boven de plaats waar het Kindje was.

10 Toen zij de ster zagen, waren zij heel erg blij.

11 Toen zij in het huis waren gekomen, zagen zij het Kindje met zijn moeder Maria. Zij zijn neergevallen, en zij bewezen Het hulde. Zij hebben hun schatkisten open gedaan. Zij boden Het geschenken aan: goud, wierook en mirre.

12 Door God opgedragen in een droom om toch niet naar Herodes terug te keren, vertrokken zij via een andere weg naar hun land.

In het begin van het 2^e hoofdstuk vertelt de apostel Matteüs, dat de Here Jezus in Betlehem in Judea is geboren. Daarmee onderscheidde hij die plaats niet alleen van een andere Betlehem in het gebied van de stam Zebulon (Joz.10:15,16), maar hij gaf daarmee vooral aan, dat Gods Zoon in het gebied van de stam Juda ter wereld was gekomen. Uit die stam zou de Redder van Gods volk worden geboren, de eeuwige Vredevorst (Gen.49:10).⁵⁵

In de tijd dat Jezus (= Jahweh is redder/redding) werd geboren (4 v.Chr.), regeerde koning Herodes de Grote (37 – 4) in Judea, Idumea en Samaria. Mede om zijn goede bestuurskwaliteiten was hij door de Romeinen in dat gebied als koning aangesteld. De Edomiet Herodes was niet alleen een bekwaam bestuurder. Hij was ook erg sluw en wreed. Hij deinsde er bijvoorbeeld niet voor terug om enkele van zijn eigen zonen te vermoorden.⁵⁶ Dat was in het verleden al gebleken.

1 [En/Nu/Maar] Jezus was geboren in (of door/met) Betlehem van (= in) Judea, in (of

⁵⁵ Het woord Silo uit Genesis 49 vers 10 betekent zowel *eigenaar* als *rust* en *vrede*. Het woord *Vredevorst* vat deze betekenisvarianten goed samen (vgl. Jes.9:5).

⁵⁶ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 16, hoofdstuk 11:7, deel 17, hoofdstuk 7:1 en 8:1.

door/met) (de) dagen van koning Herodes. Zie (of Kijk), wijzen (of leraren/astrologen) van(uit/af) het Oosten (of de opgang (van de zon)) kwamen (tot) in (of naar/tot) Jeruzalem.

Een wijze was in die tijd een soort magische wetenschapper. Tussen wetenschap en magie maakte men in die tijd geen duidelijk onderscheid. Zo hoorden astronomie en astrologie bijvoorbeeld bij elkaar. Hoeveel wijzen naar *Jeruzalem* kwamen, is niet bekend. Dat ze naar de hoofdstad van Israël kwamen om de Koning van de Joden te zoeken, ligt voor de hand.

Met *het Oosten* werd toen vooral het verre Oosten bedoeld. Dat is het gebied van het Tweestromenland waar de Assyriërs en de Babyloniërs woonden.

2 Zeggend(e) (= Zij vroegen): “Waar is de geboren Koning van de Joden? Immers (of Want) (= Ja), wij hebben zijn ster in (of door/met) het Oosten (of de opgang (van de zon)) (na)gezien (of bezien/bekeken/(op)gemerkt), en wij zijn gekomen (om) (voor) Hem (zelf) hulde te bewijzen (of eerbied te tonen/te (ver)eren/te aanbidden/te knielen).”

Uit de vraag van de wijzen bleek, dat ze er zeker van waren, dat er een belangrijke Koning van de Joden was geboren. Ze wilden alleen weten, waar die zojuist geboren Koning was. Het is heel goed mogelijk, dat ze meer wisten over die belangrijke Koning van de Joden. Eeuwen geleden was gedurende de regering van de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) een zeer intelligente Jood jarenlang het hoofd van alle wijzen geweest. Die Jood heette Daniel (Dan.2:48, 5:11,12).⁵⁷ Hij was een trouwe dienaar van de Here, en maakte daar in het heidense Babel beslist geen geheim van. Het ligt voor de hand, dat hij aan de wijzen over de God en de Koning van de Joden heeft verteld.

Welke *ster*, of wat voor verschijnsel de wijzen hebben gezien, is niet met zekerheid vast te stellen. Wel was lang geleden door Bileam de *ster* genoemd als een symbool van een machtige koning van Israël (Num.24:15-17). Of de wijzen dat hebben geweten, is beslist niet zeker.

3 [En/Nu/Maar] koning Herodes luisterde (of hoorde). Hij werd verbijsterd (of werd ontutst/onrustig/in verwarring gebracht), en (ge)heel Jeruzalem met hem.

De komst van de wijzen met hun vraag over de Koning van de Joden verspreidde zich blijkbaar snel door de stad Jeruzalem. Het bericht bereikte ook het paleis van koning Herodes de Grote (37 – 4). De achterdochtige vorst hechtte grote waarde aan de boodschap en de vraag van de wijzen, en hij begreep heel goed, dat het wel eens om een belangrijke Joodse koning zou kunnen gaan. Misschien wel de Messias (= de Gezalfde) die de Joden verwachtten. De Edomiet Herodes voelde zich daardoor erg bedreigd. Hij zag het Koningskind niet als zijn redder, maar als zijn concurrent. Daarom besloot hij het Kindje te vermoorden (Mat.2:13,16); het Kindje dat gekomen was om alle mensen van de wereld voor eeuwig en altijd te verlossen van de zonde en de hel (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2).⁵⁸

In de stad Jeruzalem werden de mensen ook erg bang. Niet voor de jonge Koning van de Joden, maar wel voor Herodes. Bij onrust en dreigende opstandigheid onder het volk wisten ze, dat hij zwaar en wreed kon straffen. Wat stond hen in de nabije toekomst te wachten? Niemand uit de hoofdstad kwam echter op het idee om samen met de wijzen de nieuwe Koning te gaan zoeken.

De koning zette de wijzen niet gevangen, en hij stuurde ze ook niet onmiddellijk weg. Daar was hij veel te sluw voor. De wijzen waren voor hem niet het probleem, maar die Joodse Koning wel. Daarom wilde hij daar meer van weten.

⁵⁷ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

⁵⁸ Dit betekent niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

De wijzen uit het oosten volgen de ster.

4 [En] hij bracht (of verzamelde) al(le(s)) (of ieder/elk) de overpriesters (of de hogepriesters) en schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) van het volk (bijeensamen). Hij vroeg (of onderzocht) van(af) (of bij) (= aan) hen, waar de Gezalfde wordt geboren (= de Gezalfde geboren zou worden).

In Israël had één hogepriester de leiding over de andere priesters en over de Levieten.⁵⁹ Een hogepriester bleef de rest van zijn leven zijn functie behouden. Tegen Gods wil in benoemde in die tijd de Romeinse prefect of koning van Judea een nieuwe hogepriester, als hij dat nodig vond. De voorgaande hogepriester bleef slechts in naam zijn functie behouden, en wordt voor het onderscheid aangeduid als *overpriester*. In de praktijk kwamen in die tijd de hogepriester en de overpriesters uit dezelfde familie. Die familie had mede daardoor veel invloed.

Een *schriftgeleerde* was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten.

In de tijd van het Nieuwe Testament waren de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten vertegenwoordigd in de Joodse Hoge Raad, die het Sanhedrin werd genoemd.⁶⁰ Deze raad, die uit 71 leden bestond, sprak recht in theologische en politieke zaken. Of de oudsten in die tijd altijd aanwezig waren, is niet helemaal duidelijk.

*Herodes vroeg aan de overpriesters en schriftgeleerden om bijeen te komen, want hij wilde weten, waar de Koning van de Joden geboren zou worden. De overpriesters en schriftgeleerden deden gehoorzaam, wat de wrede vorst van hen vroeg. Ze wisten maar al te goed, dat koning Herodes (37 – 4) niet van tegenspraak hield. Vroeger had hij zelfs leden van het Sanhedrin laten vermoorden.*⁶¹

Dat de wijzen de ster zagen, bleek dus niet voldoende om de pasgeboren Koning van de Joden te kunnen vinden. Daar was kennis van de Bijbel uit die tijd voor nodig.

5 [En/Nu/Maar] zij zeiden (of spraken) (tegen) hem: “In (of Door/Met) Betlehem van (= in) Judea, want (of immers) zo (of op deze manier) is het (op)geschreven door (middel van) (of via) de profeet:

6 “En jij (= Jij echter), Betlehem, land (of grond/aarde) van Juda, jij bent beslist niet (of geenszins) de minste (of de kleinste) onder (of in/met/door) de leiders (of de bestuurders/aanvoerders) van Juda, want (of immers) (van)uit (of bij/van(daan/af)) (jo)u zal een leider (of een bestuurder/aanvoerder/commandant/vorst) voortkomen (of naar buiten komen/uitkomen), die (of dat) mijn volk Israël weiden (of hoeden/voeden/regeren/besturen) zal.”

Opnieuw wordt de naam van de profeet niet genoemd (vgl. Mat.1:22). Blijkbaar verwachtte Matteüs, dat de Joodse lezers wel zouden weten, wie dat was. Het gaat hier over een profetie van Micha (5:1):

“Jij echter, Betlehem (= Broodhuis) Efrata (= Vruchtbaarheid), klein onder de duizenden van Juda. Uit jou (= Uit Juda) zal Hij voor mij (of voor Mij) (= voor Micha en voor de Here (vgl. 1Sam.16:1)) voortkomen om een heerser (of een bestuurder) te zijn in Israël, en zijn oorsprong is van oudsher; vanaf eeuwige dagen.”⁶²

⁵⁹ Levieten waren nakomelingen van Levi, een zoon van Jakob. De Levieten die niet hoorden bij het priesterlijk nageslacht van Aäron, hielpen de priesters bij hun werk in de tabernakel en de tempel in Israël.

⁶⁰ De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

⁶¹ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 14, hoofdstuk 9:4 en deel 17, hoofdstuk 2:4.

⁶² Uit dat kleine Betlehem zou een heerser of bestuurder voortkomen van wie de oorsprong al vanaf eeuwig bestaat. Dat kan alleen maar over de beloofde Messias worden gezegd.

De geciteerde tekst uit het bijbelboek Micha lijkt in het Evangelie van de apostel Matteüs nogal af te wijken.⁶³ Het slot van vers 6: *die mijn volk Israël weiden (of hoeden/regeren/besturen) zal*, komt zelfs niet van de profeet Micha, maar uit het 2^e bijbelboek Samuël (5:2^b). In hoofdstuk 5 vers 2 wordt koning David (1012 – 972) van het Tweestammenrijk Juda door de vertegenwoordigers van het Tienstammenrijk Israël gevraagd om ook hun koning te worden. Zo werd hij koning over alle 12 stammen van Israël.

Toch is de overeenkomst tussen het gedeelte uit het bijbelboek Micha en de weergave daarvan door Matteüs groter dan het lijkt. Om aan te geven, dat het over Betlehem in Juda gaat, en niet over Betlehem in Zebulon (Joz.10:15,16), gebruikte de profeet Micha het woord Efrata.⁶⁴ Hij gaf daarna aan, dat Betlehem een klein aantal inwoners had, en maakte evenals de apostel Matteüs duidelijk, dat die kleine plaats toch van zeer grote betekenis zou zijn. Uit Betlehem zou een leider ofwel een koning voortkomen die eeuwig zal regeren. Dit laatste laat Matteüs naar voren komen door te verwijzen naar de herder David, die koning van heel Israël is geworden (2Sam.5:2^b).

Dat laatste is best belangrijk, want de Here had aan koning David een eeuwig koningshuis beloofd (2Sam.7:4-16). Iemand uit zijn nageslacht zou voor altijd regeren. Die koning is de Here Jezus. Hij was, en Hij is ook God. Hij bestaat eeuwig. Hoewel Hij als mens uit het nageslacht van koning David voortkwam, regeert Hij dus voor altijd (vgl. Dan.7:13,14, Jes.11:1-5, 53:2-12, Luk.3:23-32).

Kortom, de overeenkomst tussen de tekst uit het bijbelboek Micha en het citaat van Matteüs komt wat betekenis betreft, sterk overeen, alleen de presentatie is anders. Matteüs legt daarbij meer de nadruk op het koningschap van Jezus als nakomeling van Juda en van koning David.

De overpriesters en de schriftgeleerden gaven vanuit de oude (schriftelijk overgeleverde) profetieën aan koning Herodes (37 – 4) een duidelijk antwoord. De Koning van de Joden zou in Betlehem in Judea worden geboren. Daarmee gaven ze aan de wrede vorst de informatie die ervoor had kunnen zorgen, dat het Koningskind door hem was vermoord. Hieruit bleek hun onverantwoordelijkheid en liefdeloosheid. De bijeengekomen leiders van het volk toonden geen eerbied en respect voor het Kindje. Terwijl zij vlak bij Betlehem woonden, en goed op de hoogte waren van de Bijbel uit die tijd, deden ze geen enkele moeite om de al lang verwachte Koning van hun eigen volk te gaan zoeken.

De wijzen echter, die veel minder kennis hadden van de overlevering van Gods profeten, kwamen na een lange reis helemaal uit het verre Oosten om de belangrijke Koning van een ander volk te eren en hulde te bewijzen. De hoogmoed en het ongeloof van de overpriesters en de schriftgeleerden komt hier zeer duidelijk naar voren. Zelfs geen enkele Jood ging met de wijzen mee. Het grootste deel van de Joden zou de Here Jezus afwijzen, terwijl veel mensen uit andere volken in Hem zouden geloven (Mat.8:10-12, Rom.11:11-15).

7 Toen (of Dan/In die tijd) heeft Herodes de wijzen (of de leraren/astrologen) in het geheim (of heimelijk/ongemerkt) (op)geroepen (of genoemd), en vroeg (of speurde) bij (of van-

Zie Turennot T. van, Micha, wie is aan Jahweh gelijk, Grijskerk, 2020.

⁶³ Dit komt niet door een verschil tussen de (Masoretische) Hebreeuwse tekst en het betreffende vers uit de Septuagint. Tussen die 2 bronnen is in dit geval grote overeenkomst.

⁶⁴ *Betlehem* en *Efrata* zijn 2 verschillende namen voor één en dezelfde plaats (Gen.35:19^b, 48:7^b, Rut 1:2, 4:11^b, 1Sam.17:12, 1Kron.4:4^b). De naam Efrata wordt hoogstwaarschijnlijk toegevoegd om de plaats Betlehem in het gebied van de stam Juda te onderscheiden van Betlehem in Zebulon (Joz.19:15,16).

Bovendien zou uit de stam *Juda* een koningschap voortkomen (Gen.49:10). De eerste koning die van Juda (= één van de 12 zonen van Jakob) afstamde, was koning David (1012 – 972).

(af)) hen nauwkeurig (of zorgvuldig) na naar de tijd van de (ver)schijnende ster (= de tijd, dat de ster geschenen had (of verschenen was/gezien was)).

Nadat Herodes de Grote (37 – 4) de gevraagde informatie van de overpriesters en de schriftgeleerden had gekregen, liet hij in het geheim de wijzen bij zich komen. Hij wilde de aanwijzingen voor zijn slechte plannen zoveel mogelijk verborgen houden. De kwaadaardige vorst wilde van de wijzen weten, wanneer zij de ster hadden gezien. Zo kon hij ongeveer nagaan, wanneer die Koning van de Joden was geboren. Herodes ging er blijkbaar van uit, dat de ster voor de eerste keer vlak na de geboorte van het Koningskind was verschenen.

Om zijn slechte plannen voor de wijzen te camoufleren zei de sluwe vorst, dat hij wilde weten, waar en wanneer de Koning van de Joden was geboren, omdat hij Hem eveneens hulde wilde bewijzen.

De wijzen, die de slechtheid van Herodes blijkbaar niet goed kenden, gaven de koning zo nauwkeurig mogelijk antwoord, want op grond van die informatie liet de wrede koning later alle jongetjes in Betlehem vermoorden, die 2 jaar of jonger waren (v.16^b).

8 En sturend (of zendend) hen (= Hij stuurde (of zond) hen) naar (of tot/(tot) in) Betlehem, (en) hij zei (of sprak): “Gaat (of (Ver)trekt/Reist) (weg), (en) informeert (of onderzoekt) nauwkeurig (of zorgvuldig/precies) over (of (rond)om/betreffende) (= naar) het Kind(je)! [En/Nu/Maar] als (of wanneer/na/zodra) jullie (of u) (het) gevonden (of aangetroffen/ontmoet) mochten (of zouden) (of zou (of mocht)) (kunnen) hebben, (ver)meldt (of bericht/ver kondigt) (het) mij, (zo)dat (of hoe (ook maar)) ook (of evengoed/en) ik kom, (en) Het hulde zou (of mocht) (kunnen) bewijzen (of Het eerbied zou (of mocht) (kunnen) tonen/Het zou (of mocht) (kunnen) (ver)eren (of aanbidden)).”

We lezen niet, dat de wijzen aan koning Herodes hebben beloofd, dat ze bij hem zouden terugkomen, als ze het Koningskind gevonden zouden hebben.⁶⁵

9 [En/Nu/Maar] zij hebben de koning (aan)gehoord (of verstaan/begrepen), (en) reisden (of (ver)trokken/gingen) (weg). [En] zie (of kijk), de ster die (of welk(e)/wat) zij hadden (na)gezien (of bezien/bekeken/(op)gemerkt) in (of door/met) het Oosten (of de opgang (van de zon)), ging hun voor, tot(dat) (of tot en met) zij (er) was gekomen, (en) stond (stil) (of bleef staan) boven (of op) (de plaats) welk(e) (of die/wat) (= waar) het Kind(je) was.

Niets vermoedend van de kwade bedoeling van Herodes gingen de wijzen naar Betlehem. Het zal hen wel opgevallen zijn, dat niemand uit Jeruzalem met hen mee ging. Het is mogelijk, dat ze daardoor begonnen te twijfelen aan het belang van hun reis. Doordat ze opnieuw *de ster voor zich zagen*, die ze *in het verre Oosten* al eerder *hadden gezien*, werden ze in elk geval bemoedigd.

De wijzen zagen de ster recht voor zich staan in de richting van Betlehem, *boven de plaats waar het Kindje was*. Het is niet zo, dat die ster boven die plaats, plotseling stilstond. Zoals wij een ster op onze reis bij wijze van spreken met ons mee zien gaan, zo zagen de wijzen dat ook. Als we stilstaan op de plaats van onze bestemming, dan lijkt die ster daar eveneens stil te staan. *Zo stond de ster boven de plaats waar het Kindje was*.

10 [En/Nu/Maar] hebbende (na)gezien (of bezien/bekeken/(op)gemerkt) de ster (= Toen zij de ster zagen,) waren zij blij met een heel erg (of zeer (sterke)/geweldig) grote blijdschap (= waren zij heel erg blij).

⁶⁵ Ook al hadden ze dat wel gedaan, dan speelde het nog geen rol van betekenis. Je moet God meer gehoorzaam zijn dan mensen. Bovendien zouden ze dan hebben beloofd om terug te keren, zodat koning Herodes met behulp van hun informatie het Koningskind kon aanbidden, en niet om die informatie te misbruiken om Jezus te vermoorden.

Blijkbaar reisden de wijzen 's nachts, want ze konden de ster opnieuw zien. Tijdens de andere nachten op hun lange tocht naar Jeruzalem was dat dus hoogstwaarschijnlijk niet het geval geweest. Natuurlijk waren ze door het zien van die bijzondere ster erg blij. Alle mogelijke twijfel in hen maakte daardoor plaats voor zekerheid. Ze hadden zich niet vergist.

Zowel door de schriftelijke (en waarschijnlijk ook mondelinge) overlevering van de profeten uit de tijd van het Oude Testament als door een natuurverschijnsel, maakte de Here aan de wijzen zijn boodschap duidelijk.

Hoe wisten de wijzen, waar precies het huis van Jozef en Maria was, zodat ze daar konden stoppen en aankloppen? Misschien hebben ze in Betlehem wel naar de weg gevraagd.⁶⁶ Op welke manier de wijzen het juiste huis hebben gevonden, is niet helemaal duidelijk. Blijkbaar is het dus ook niet zo belangrijk.

11 En (tot) in (of naar/tot) het huis gekomen (= Toen zij in het huis waren gekomen,) (be)zagen (of bekeken/merkten ... op) zij het Kind(je) met zijn moeder Maria. [En] (zij) zijn (neer)gevallen, (en) zij bewezen Het hulde (of toonden Het eerbied/(ver)eerden (of aanbaden) Het). [En] (zij) hebben hun schatkisten (of schatkamers) open gedaan (of geopend/heropend). Zij boden (of brachten/offerden) Het geschenken (of gaven) (aan): goud, wierook en mirre.

In vers 11 lezen we, dat Maria en haar Kindje in een huis waren. Blijkbaar was er sinds de geboorte al een korte periode voorbijgegaan. In de tijd dat de wijzen op reis waren, hadden Jozef en Maria in Betlehem blijkbaar onderdak in een huis kunnen vinden.

Als *wierook* wordt verbrand, dan ruikt het erg lekker. Vooral daarom werd het gebruikt voor reukoffers in de tabernakel en de tempel.⁶⁷ Ook voor afgoden werd er wierook aangestoken.⁶⁸

Mirre werd onder andere toegepast als parfum, en om wijn te kruiden. Ook werd het gebruikt om gestorven koninklijke personen te balsemen.⁶⁹

De wijzen moeten wel rijk zijn geweest om zulke dure cadeaus te kunnen geven. Wierook en mirre werden door vooraanstaande rijke mensen gebruikt. Het waren koninklijke geschenken.⁷⁰ De wijzen waren door hun eerbied en hun cadeaus de voorlopers van alle heidenen die de Here Jezus zouden eren en dienen (vgl. Mat.28:19).

Niet veel later kwamen die dure geschenken goed van pas. Daar konden Jozef en Maria hun heen- en terugreis naar en vanuit Egypte van betalen (Mat.2:13-15,19-21). Dat geldt waarschijnlijk eveneens voor hun kortdurende verblijf in dat land.

De wijzen zijn waarschijnlijk niet lang in Betlehem gebleven. Dat was ook niet nodig, want ze hadden het doel van hun lange reis bereikt. In het volgende vers wordt hun vertrek al vermeld.

12 [En] goddelijk (= door God) opgedragen (of bevolen/gewaarschuwd) door middel van (of volgens) (= in) een droom (om) (toch) niet naar (of tot/bij) Herodes terug te keren (of om te buigen), vertrokken zij (of keerden zij terug/trokken zij zich terug) via (of door (middel van)) een ander(e) weg (of route/tocht/reis) naar (of tot/(tot) in) hun land (of hun gebied).

⁶⁶ In Betlehem waren in elk geval wel mensen die wisten over het Koningskind dat bij Jozef en Maria was geboren. Daarover hadden herders hen verteld (Luk.2:15-18).

⁶⁷ Een reukoffer moest worden verbrand, zodat een aangename geur ervan zou opstijgen als een teken van de gebeden van Gods dienaren, die opstijgen voor de troon van de Here in de hemel (Ex.30:1-10,34-38, 35:15, 2Kron.26:16^b, Ps.141:2^a, Luk.1:10, Op.5:8^b, 8:3,4, 11:1).

⁶⁸ Wierook is gemaakt van hars vanuit Boswellia-bomen. De hars stroomt na inkervingen uit de boom.

⁶⁹ Mirre is een sap dat gewonnen wordt uit de natuurlijke of kunstmatige spleten van de bast van een aantal bektzadige bomen of struiken (Commiphora).

⁷⁰ Het tonen van respect voor een koning door het geven van geschenken, komt in de Bijbel wel vaker voor (Gen.43:11, 1Sam.10:27, 1Kon.10:2, Ps.72:10,11,15,)

Toen de wijzen in een droom vernamen, dat ze niet via koning Herodes (37 – 4) moesten teruggaan, deden ze gehoorzaam, wat de hemelse Vader hen had opgedragen. Waarom ze dat moesten doen, zullen ze niet hebben geweten, want anders zouden ze Jozef en Maria wel hebben gewaarschuwd. Die waren zich van geen gevaar bewust.

Hoe de apostel Matteüs wist, dat God de wijzen rechtstreeks liet terugkeren naar hun land, weten we niet. Het is mogelijk, dat de wijzen over hun recente droom met Jozef en Maria hebben gesproken. Zij waren door het bezoek van de wijzen versterkt in hun geloof en hun vertrouwen op de Here.

Het ligt voor de hand, dat de wijzen in hun eigen land over hun bijzondere reis en over de Koning van de Joden hebben gesproken, en dat ze aan andere mensen daarover hebben verteld.

4. De vlucht naar Egypte en de kindermoord.

Hoofdstuk 2:13-18

13 Toen zij vertrokken waren, zie, een hemelse knecht van de Heer verscheen aan Jozef in een droom, en hij zei: “Sta op, neem het Kindje en zijn moeder, en vlucht naar Egypte! Blijf daar, totdat Ik het jou zou kunnen zeggen, want Herodes is van plan om het Kindje te zoeken om Het te doden!”

14 Hij was opgestaan, en nam 's nachts het Kindje en zijn moeder, en vertrok naar Egypte.

15 Hij bleef daar tot en met de dood van Herodes, zodat volledig gemaakt zou worden, wat door de Heer gezegd is via de profeet, toen hij zei: “Uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen.”

16 Toen Herodes heeft gemerkt, dat hij door de wijzen bedrogen werd, werd hij erg kwaad. Hij heeft soldaten eropuit gestuurd. Hij doodde al de jongens in Betlehem en in het hele gebied daarvan van 2 jaar oud en daar beneden overeenkomstig de tijd die hij bij de wijzen nauwkeurig had nagevraagd.

17 In die tijd werd volledig gemaakt, wat gezegd is door de profeet Jeremia, toen hij zei:

18 “Een stem is in Rama gehoord; hard gehuil en veel geklaag: Rachel, huilend om haar kinderen. Ze wilde niet getroost worden, omdat zij er niet meer zijn.”

De satan (= De tegenstander) probeerde het verlossingswerk van de Here onmogelijk te maken. Hij wilde, dat de wrede koning Herodes de Grote (37 – 4) het jonge Koningskind zou vermoorden (vgl. Op.12:4^b,5). Zoals hij in het verre verleden de farao in Egypte aanspoorde om het volk Israël uit te roeien (Ex.1:8-21), zo probeerde hij iedere keer opnieuw te voorkomen, dat de beloofde Messias zou komen, en door zijn lijden en sterven de zonden van de wereld weg zou nemen (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2).

Als de tegenstander van de Almachtige succes lijkt te hebben, dan grijpt God tijdig in. In een droom vertelde Hij via een engel aan Jozef, dat Herodes van plan was het Kindje te vermoorden. De engel verscheen 's nachts een korte tijd later, nadat de wijzen waren vertrokken.

13 En (of Nu/Maar) (= Toen) zij vertrokken (of teruggekeerd/zich teruggetrokken) (waren/hadden), zie (of kijk), een (hemelse) knecht (of een engel/boodschapper) van de Heer (ver)schijnt (= verscheen) (aan) Jozef door middel van (of volgens) (= in) een droom, zeggend(e) (= en hij zei): “Opgestaan (= Sta op), neem het Kind(je) en zijn moeder, en vlucht (weg) naar (of tot/(tot) in) Egypte! [En] wees (= blijf) daar, tot(dat) (of zolang (als)/tot en met) [een keer (of ooit)] Ik (het) (jo)u zou (of mocht) (kunnen) zeggen (of spreken), want (of immers) Herodes is van plan (of staat op het punt) (om) het Kind(je) te zoeken (of te verlangen/te proberen) (om) Het te doden (of Het uit de weg te ruimen/te vernietigen)!”

Jozef twijfelde niet aan de betekenis of de boodschap van de droom, en nam zijn verantwoordelijkheid op zich. Terwijl het nacht was, stond hij op. Samen met Maria en haar Kind vertrok hij waarschijnlijk nog in dezelfde nacht naar Egypte. Daarmee gehoorzaamde Jozef aan de opdracht van de Here. Het is heel goed mogelijk, dat daarbij ook de angst voor de wrede Herodes een rol zal hebben gespeeld.

14 [En/Nu/Maar] hij (= Jozef) (was) opgestaan, (en) nam 's nachts het Kind(je) en zijn moeder, en vertrok (of keerde terug/trok zich terug) naar (of tot/(tot) in) Egypte.

Jozef en Maria vluchten met Jezus naar Egypte.

We zien hier, dat de belangen van het belangrijke Koningskind voorop staan. De jonge Koning van de Joden staat centraal, en wordt steeds het eerst genoemd.

In Egypte waren het Kind met Jozef en Maria veilig. Bovendien woonden daar veel andere Joden. Waar Jozef en Maria die korte tijd in Egypte woonden, vernemen we niet. We lezen alleen, dat ze daar bleven, totdat Herodes was gestorven. Dat gebeurde in het vroege voorjaar van het jaar 4 voor Christus.

15 [En/Ook/Zelfs] hij was (= hij bleef) daar tot en met (of tot(dat)) de dood (of het overlijden) van Herodes, (zo)dat vol(ledig)gemaakt (of (aan)gevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht) zou worden het gezegde (of het gesprokene) door (of onder invloed van) de Heer (of de Vorst/Eigenaar) (= worden, wat door de Heer gezegd is) via (of door (middel van)) de profeet, zeggend(e) (= toen hij zei): “(Van)uit (of Bij/Van(daan/af)) Egypte heb Ik mijn Zoon (of nakomeling/afstammeling) (op)geroepen.”

De door Matteüs niet met name genoemde profeet is Hosea. Hij zei, dat de Here als een liefdevolle vader zijn zoon uit Egypte had geroepen (Hos.11:1).⁷¹ Met die zoon van de Almachtige bedoelde Hosea het jonge volk Israël (Ex.4:22,23). Dit motief van *de teruggeroepen zoon uit Egypte* gebruikte de apostel Matteüs hier opnieuw.⁷² Zoals God zijn zoon Israël uit Egypte had geroepen, zo zou Hij dat opnieuw doen. Hij zou ook zijn zoon Jezus uit Egypte terugroepen naar het heilige land.

16 Toen (of Dan/In die tijd) Herodes heeft (op)gemerkt (of (in)gezien/geweten), (om)dat hij door (of onder invloed van) de wijzen (of de leraren/astrologen) bedrogen (of voor de gek gehouden/bespot) werd, werd hij erg kwaad (of woedend). [En/Ook/Zelfs] (hij) heeft (soldaten) (eropuit) gestuurd (of (uit/weg)gezonden). Hij doodde al(le) de jongens (of de kinderen/meisjes) [die] in (of door/met) Betlehem en in (of door/met) het (ge)hele gebied (of binnen al(le) de grenzen) daarvan van(af/uit) 2 jaar oud (of van 2-jarig) en daar beneden volgens (of door middel van) (= overeenkomstig) de tijd die (of welk(e)/wat) hij bij (of van(af)) de wijzen (of de leraren/astrologen) nauwkeurig (of zorgvuldig) had nagevraagd (of nagespeurd).

Na het vertrek van de wijzen uit het paleis van Herodes de Grote (37 – 4) zal het niet langer dan 1 à 2 weken hebben geduurd, voordat de wrede vorst erachter kwam, dat die mannen niet bij hem zouden terugkomen. Daardoor voelde hij zich bedrogen. Op grond van de informatie van de wijzen en de schriftgeleerden dacht hij ongeveer te weten, wanneer het Koningskind in Betlehem was geboren. Om zeker te zijn van zijn zaak voegde hij daar veel meer tijd aan toe. Daarom liet hij in Betlehem en het omliggende gebied dat daarbij hoorde, alle jongetjes vermoorden, die net 2 jaar oud of jonger waren.⁷³

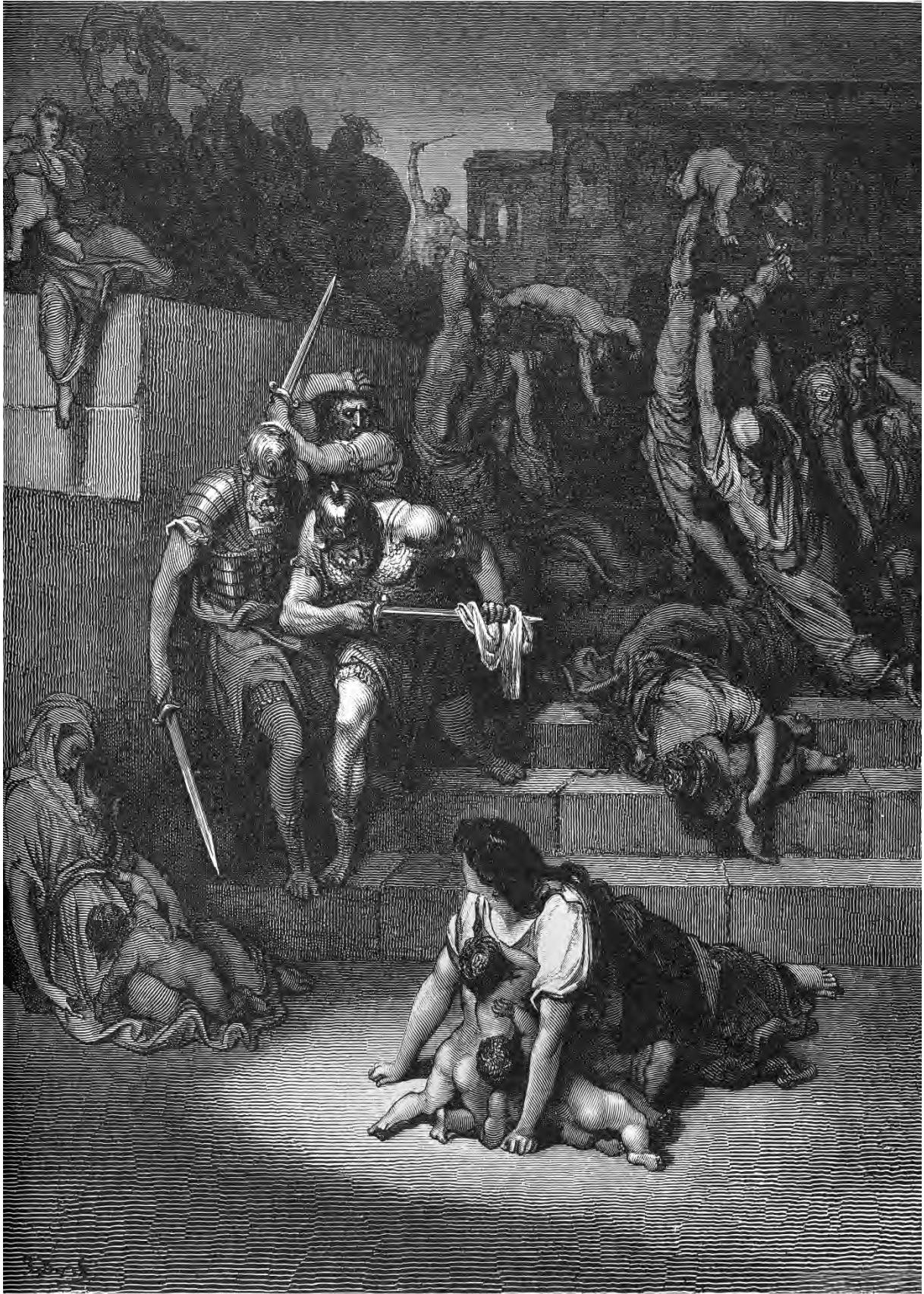
Toen Jozef en Maria met het pasgeboren Kindje naar Egypte vluchtten, moet Jezus nog heel jong zijn geweest. Volgens het Evangelie van Lukas lieten zij overeenkomstig de wetten van Mozes het reinigingsoffer voor Maria brengen in de tempel in Jeruzalem (Luk.2:22-24). Dit reinigingsoffer moest 40 dagen na de geboorte van een zoon worden gebracht (Lev.12:1-8). Tussen de vlucht naar Egypte en het reinigingsoffer op de 40^e dag heeft de kindermoord in Betlehem plaatsgevonden, en is koning Herodes de Grote overleden. Na de offerplechtigheid in de tempel, vertrok Jozef met zijn gezin naar de plaats Nazaret (Luk.2:22-39) om daar te

⁷¹ Zie Turenhout T. van, Hosea, redder, Grijpskerk, 2019.

⁷² Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Voorbeelden van motieven zijn: de profetie van Immanuël, het Lam, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, enz., enz.

⁷³ Dat de schrijver Flavius Josefus (37 – ±100) van deze kindermoord geen melding maakt, is heel begrijpelijk. De plaats Betlehem was niet zo groot. Daardoor was het aantal vermoorde kleine jongetjes beperkt. Vergeleken met de andere wrede wandaden van Herodes de Grote (37 – 4) valt deze kindermoord helaas in het niet. Zie Flavius J., Joodse Oudheden, deel 14, hoofdstuk 9:4, deel 16, hoofdstuk 11:7 en deel 17, hoofdstuk 2:4.

gaan wonen (Mat.2:22,23). Het lijkt er dus sterk op, dat ze vanuit Egypte via Jeruzalem naar Nazaret zijn teruggekeerd.

De kindermoord in Betlehem.

17 In die tijd (of Toen/Dan) werd vol(leedig)gemaakt (of (aan)gevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht) het gezegde (of het gesprokene) (= , wat gezegd is) door (of onder invloed van) de profeet Jeremia, zeggend(e) (= toen hij zei):

18 “Een stem (of Een klank) is in (of door/met) Rama gehoord; [(een dodenklacht (of een jammerklacht) en)] ⁷⁴ (hard/luid) gehuil en veel (of groot) geklaag (of getreur): Rachel, huilend (of rouwend) (om) haar kinderen. [En] ze wilde (of wenste/verlangde) niet (of nee) getroost (of niet bemoedigd) worden, (om)dat zij (er) niet (of nee) (meer) zijn.”

Opnieuw verwijst de apostel Matteüs hier naar een situatie uit het Oude Testament. Hij gebruikt daarbij een profetie van Jeremia (31:15).⁷⁵

De plaats *Rama* lag in het gebied van de stam Benjamin dicht bij de grens van het Tienstammenrijk Israël (1Kon.15:17).⁷⁶ Het was na de verovering van Jeruzalem in 586 voor Christus een verzamelplaats van gevangenen. Daar werd de profeet Jeremia door Nebuzaradan, een bevelhebber van de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562), vrijgelaten (Jer.40:1). Uit het feit dat Jeremia over de dodenklacht vanuit Rama profeteerde, blijkt dat hij erg onder de indruk was van het geklaag en gejammer van de Joodse gevangenen in die plaats.

Rachel was de moeder van Jozef (bij het Tienstammenrijk) en Benjamin (bij het Tweestammenrijk). Zij was vroeger ontroostbaar, omdat ze eerst geen kinderen had. In het bijbelboek Jeremia (31:15) wordt ze opnieuw uitgebeeld als ontroostbaar, omdat *haar kinderen er niet meer zijn*. In die tijd zou Rachel huilen om de ondergang van haar volk.

Dat deze tekst in het Evangelie van Matteüs wordt aangehaald, wil niet zeggen, dat de profeet Jeremia hier de kindermoord in Betlehem voorspelde. Met het motief *de huilende Rachel* wordt wel aangeduid, dat het geklaag vanuit Rama vergelijkbaar was met het verdriet in Betlehem. De vernietiging van veel Israëlieten en Joden door (de Assyriërs en) de Babyloniërs had overeenkomsten met de moord op ongeveer de helft van de jongste kleine kinderen in Betlehem. Die jongetjes waren er niet meer.

⁷⁴ Deze woorden staan niet in de Codex Sinaïticus, en zijn dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

⁷⁵ Zie Turennot T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Grijskerk, 2021.

⁷⁶ Volgens sommige uitleggers zou Rama worden genoemd, omdat daar het graf van Rachel zou zijn. Het graf van Rachel lag echter niet in Rama, maar in de buurt van Betlehem (Gen.35:16,19, 48:7). Betlehem lag in het gebied van de stam Juda dicht bij de grens met het gebied van de stam Benjamin (1Sam.10:2).

5. De terugkeer.

Hoofdstuk 2:19-23

19 Toen Herodes gestorven was, zie, een hemelse knecht van de Heer verscheen in een droom aan Jozef in Egypte,

20 en hij zei: “Sta op, neem het Kindje en zijn moeder, en trek weg naar het land van Israël, want zij die het Kindje om het leven wilden brengen, zijn gestorven.”

21 Hij was opgestaan, en nam het Kindje en zijn moeder, en kwam in het land van Israël.

22 Toen hij gehoord had, dat Archelaüs koning was over Judea in plaats van zijn vader Herodes, was hij bang daarheen te vertrekken. Door God gewaarschuwd in een droom, trok hij zich terug in de streken van Galilea.

23 Toen hij daar kwam, vestigde hij zich in de stad Nazaret, zodat volledig gemaakt zou worden, wat gezegd is via de profeten, dat Hij een Nazarener genoemd zou worden.

19 En (of Nu/Maar) (= Toen) Herodes gestorven (was), zie (of kijk), een (hemelse) knecht (of een engel/boodschapper) van de Heer (of de Vorst/Eigenaar) (ver)schijnt (= verscheen) door middel van (of volgens) (= in) een droom aan Jozef in (of door/met) Egypte,

20 zeggend(e) (= en hij zei): “Sta op, neem het Kind(je) en zijn moeder, en (ver)trek (of ga/reis) (weg) naar (of tot/(tot) in) (het) land (of (de) grond/aarde) van Israël, want (of immers) (zij) die het leven (of de ziel) van het Kind(je) zoeken (of verlangen) (= die het Kindje om het leven wilden brengen), zijn gestorven.”

Hoelang Jozef en Maria met het Koningkind Jezus in Egypte zijn geweest, weten we niet precies. Het heeft in elk geval niet lang geduurd.⁷⁷

Koning Herodes de Grote (37 – 4) stierf in het jaar 4 voor Christus na een akelige ziekte.⁷⁸ Na zijn dood heeft keizer Augustus (31 v.Chr. – 14 n.Chr.) het gebied waarover hij regeerde, onder enkele van zijn zonen als volgt verdeeld:

1. Filippus (4 v.Chr. – 33 n.Chr.) kreeg gebieden ten noorden en noordoosten van het Meer van Galilea: Batanea, Trachonitis, Auranitis, Gaulanitis en Iturea (vgl. Luk.3:1).
2. Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) werd tetrarch (= viervorst) over Galilea en Perea.
3. Herodes Archelaüs (4 v.Chr. – 6 n.Chr.) werd etnarch over Judea, Samaria en Idumea.

Met ongeveer dezelfde woorden als de vorige keer: “Sta op, neem het Kind(je) en zijn moeder, en ... (Vgl. v.20 met Mat.2:13.)”, riep de engel Jozef op om naar het land Israël te gaan, omdat Herodes en één of meer van zijn medestanders zijn gestorven. Wie behalve Herodes nog meer was of waren gestorven, wordt niet vermeld.⁷⁹

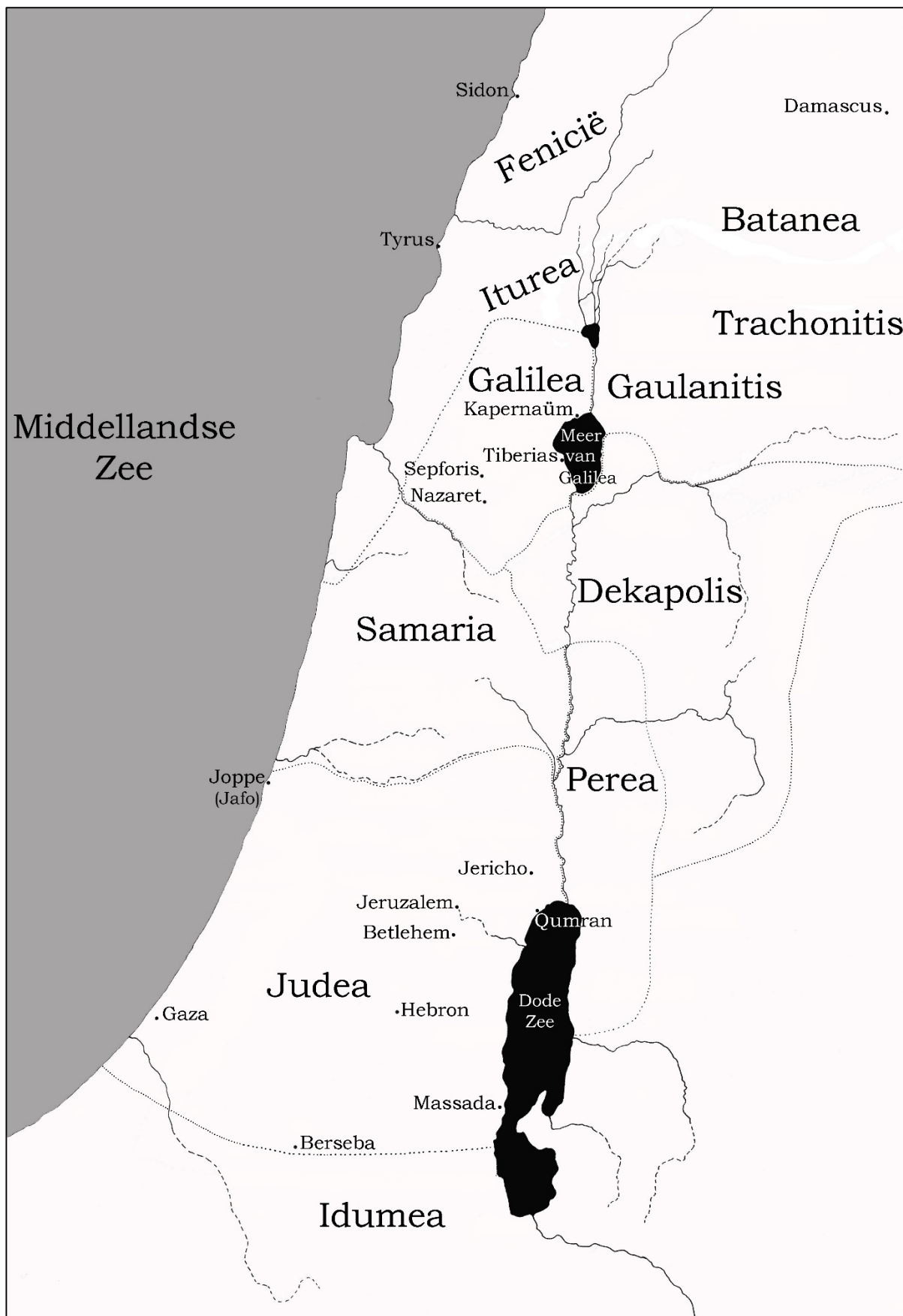
21 [En/Nu/Maar] hij (= Jozef) (was) opgestaan, (en) nam het Kind(je) en zijn moeder, en kwam (tot) in (of naar/tot) (het) land (of (de) grond/aarde) (van) Israël.

22 [En/Nu/Maar] gehoord hebbend(e) (= Toen hij gehoord had), (om)dat Archelaüs koning is (of regeert) (= koning was) over (of in) Judea in plaats van (of Judea voor) zijn vader Herodes, was hij bang (of vreesde hij) daar(heen/in) te vertrekken (of (weg) te gaan/te verdwijnen). [En/Nu/Maar] goddelijk (= door God) gewaarschuwd door middel van (of volgens)

⁷⁷ Zie daarvoor de uitleg van Mat.2:16.

⁷⁸ Zie Flavius J., Joodse Oudheden, deel 17, hoofdstuk 6:5, 7:1, 8:1.

⁷⁹ Het zou onder andere Herodes' zoon Antipater kunnen zijn, die vlak voor de dood van zijn vader op bevel van de nietsontziende koning werd terechtgesteld, maar dit weten we absoluut niet zeker. Zie Flavius J., Joodse Oudheden, deel 17, hoofdstuk 7:1.

(= in) een droom, trok hij zich terug (of keerde hij terug/vertrok hij) (tot) in (of tot/naar) de delen (= de streken) van Galilea.

Blijkbaar wilde Jozef terugkeren naar Judea om daar te gaan wonen, maar toen hij hoorde, dat Archelaüs (4 v.Chr. – 6 n.Chr.) daar zijn vader Herodes de Grote (37 – 4) was opgevolgd, schrok hij daarvan terug. Hij was minstens zo wreed en misdadig als zijn vader.

Een korte tijd later kreeg hij van God te horen, dat hij naar Galilea moest gaan. Daar kon hij met Maria en haar Kindje gaan wonen. Galilea lag in het noorden van het heilige land. Daar regeerde Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.), een andere zoon van Herodes de Grote. Voor hem hoefden Jozef, Maria en Jezus blijkbaar niet bang te zijn. Opnieuw deed Jozef gehoorzaam, wat de Here had gezegd.

23 En (daar) gekomen (= Toen hij daar kwam), vestigde hij zich (of (be)woonde hij) (tot) in (of naar/tot) (de) stad [genoemd/geroepen] Nazaret, (zo)dat (of hoe (ook maar)) vol(ledig) gemaakt (of (aan)gevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht) zou worden het gezegde (of het gesprokene) (= worden, wat gezegd is) via (of door (middel van)) de profeten, (om)dat Hij een Nazarener genoemd (of (op)geroepen) zou worden.

Jozef ging in de provincie Galilea in de plaats Nazaret wonen. Daar hadden hij en Maria eerder ook al gewoond (Luk.1:26,27, 2:4).

Opnieuw wordt er verwezen naar een profetie zonder de naam van de profeet te noemen. Daarbij wordt het motief *een Nazarener* gebruikt. Met het woord *Nazarener* wordt een inwoner van Nazaret aangeduid. Toch wordt er nergens in het Oude Testament over Nazaret of een Nazarener geprofeteerd.⁸⁰ De apostel haalt in vers 23 ook geen concrete profetie aan, zoals bij de vorige keren het geval is.⁸¹

Met het motief *een Nazarener* wordt iemand bedoeld, waarvoor men niet veel respect heeft. De plaats Nazaret lag namelijk in de provincie Galilea. In dat gebied woonden erg veel heidenen (Mat.4:15,16). In dat half-heidense en arme gebied was het voor de Joden vrijwel onmogelijk om zich strikt aan alle wetten en regeltjes te houden, die de schriftgeleerden van die tijd aan de mensen hadden opgelegd. De provincie Galilea met de plaats Nazaret werd door de meeste Joden veracht (Joh.1:47, 7:41,42,52). Jezus werd in de koninklijke plaats Betlehem geboren, maar werd later bekend als Jezus van Nazaret. De onaanzienlijkheid die daardoor op Hem afstraalde, was door de profeet Jesaja wel voorspeld (Jes.11:1, 53:2,3, vgl. Ps.22:7). Als een onaanzienlijk man in de ogen van de meeste Joden ging de Zoon van God hier op aarde door het leven. Verreweg de meeste van hen verwierpen Hem (Joh.6:60-66), en ze lieten Hem uiteindelijk kruisigen (Mark.15:13,14, Luk.23:21-23, Joh.19:15).

⁸⁰ Het is mogelijk, dat een voor ons onbekende profeet wel over Nazaret of een Nazarener heeft geprofeteerd. Het zou in dat geval een profeet zijn, die in de tijd van Jezus' geboorte wel bekend was, maar waar wij niets meer van weten, doordat daarvan geen schriftelijke overlevering bekend is.

Toch is het vroegere bestaan van zo'n profeet niet erg waarschijnlijk, want na de profeet Maleachi liet de Here zich eeuwenlang niet meer horen door het optreden van profeten (1Mak.9:27, vgl. 1Mak.4:46, 14:41). De periode dat Jahweh niet meer door middel van profeten zijn woord liet horen, duurde tot de komst van Johannes de Doper. Na een lange periode waarin geen profeet optrad, was het profeteren van hem iets heel bijzonders. Mede daarom dachten veel Joden, dat hij de profeet was, die door Maleachi was aangekondigd (Joh.1:19-23). (Zie Turenhout T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.)

Uit dit alles blijkt, dat die voor ons onbekende profeet, in de tijd van Maleachi of eerder zou moeten hebben geprofeteerd. De kans dat zo'n profeet bij de Joden na meer dan 400 jaren nog erg bekend was, terwijl wij er door gebrek aan schriftelijke overlevering niets van weten, is wel erg klein. Bovendien is dit vers zonder het vroegere bestaan van een dergelijke profeet goed te verklaren.

⁸¹ Het kenmerkende *zeggende* (= *en hij zei*), waarna het betreffende tekst(gedeelte) wordt aangehaald, ontbreekt in vers 23 (Zie Mat.1:22, 2:15,17.).

6. Johannes de Doper.

Hoofdstuk 3:1-12

1 In die dagen trad Johannes de Doper in het openbaar op. In de woestijn van Judea kondigde hij het volgende af:

2 “Bekeert jullie, want het koningschap van de hemel is dichtbij gekomen!”

3 Dit is immers, wat door de profeet Jesaja gezegd is, toen hij zei: “Een stem van iemand roept in de woestijn: “Maakt de weg van de Heer klaar! Maakt zijn paden recht!”

4 Dezelfde Johannes droeg een mantel van dromedarishaar en een leren gordel om zijn heupen, en zijn eten bestond uit sprinkhanen en wilde honing.

5 In die tijd trok Jeruzalem, heel Judea en de hele omgeving van de Jordaan naar Hem toe,

6 en zij werden door hem gedoopt in de Jordaanrivier, en beleden hun zonden.

7 Hij zag veel Farizeeën en Sadduceeën naar zijn dopen komen. Hij zei tegen hen: “Alderenbroedsel, wie heeft jullie een wenk gegeven om te vluchten voor de komende woede?”

8 “Brengt dan vruchten voort in overeenstemming met de bekering!”

9 “Jullie zouden toch niet moeten denken te kunnen zeggen bij julliezelf: “Wij hebben Abraham als voorvader”, want ik zeg tegen jullie, dat God uit deze stenen kinderen van Abraham kan verwekken.”

10 “Nu al is de bijl aan de wortel van de bomen gelegd. Iedere boom dan, die toch geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehakt, en in het vuur gegooid.”

11 “Ik doop jullie wel met water voor bekering, maar Hij die na mij komt, is sterker dan ik ben. Hij van Wie ik niet waard ben Hem de sandalen bij me te dragen, zal jullie dopen met de Heilige Geest en met vuur.”

12 “Hij van Wie de wan in zijn hand is, zal zijn dorsvloer helemaal zuiveren. Hij zal zijn graan tot in de schuur bijeenbrengen, maar het stro zal Hij verbranden met onuitblusbaar vuur.”

Het 3^e hoofdstuk begint met een zekere *Johannes* (= Jahweh is genadig) die verder aangeduid wordt met de naam *de Doper*. Hij werd zo genoemd, omdat hij veel van zijn volksgenoten doopte. Dat dopen gebeurde *in de Jordaanrivier* in de buurt van de Dode Zee aan de grens van *de woestijn of de wildernis van Judea* (v.1,6,13).

Johannes hoorde bij de familie van de Here Jezus. Hij was een zoon van de priester Zacharias en zijn vrouw Elisabet (Luk.1:36). In het Evangelie van Lukas wordt hij als de voorloper van God aangeduid (Luk.1:76). Terwijl Jezus opgroeide in Galilea in het noorden van het heilige land, woonden Zacharias en Elisabet met hun zoon Johannes in Judea.

De tijd waarin Johannes de Doper optrad, wordt in het Evangelie van Matteüs vaag aangeduid met de woordgroep *In die dagen*. Uit het Evangelie van Lukas (3:1,2) blijkt echter, dat de Here Jezus toen ruim 30 jaar was. Dat is enkele tientallen jaren later dan de gebeurtenissen uit het vorige hoofdstuk. Over de jaren waarin Gods Zoon opgroeide, vertelt de apostel Matteüs niets. Het openbare optreden van Jezus zou binnenkort beginnen.

1 [En/Nu/Maar] in (of met/door) die dagen treedt (= trad) Johannes de Doper in het openbaar op (of is (= was) ... aanwezig/komt (= kwam) (... dicht(er)bij)). In (of Door/Met) de

woestijn (of de wildernis/eenzame plaats) van Judea kondigt (hij) af (of verkondigt (hij)/treedt (hij) op als een heraut/maakt (hij) bekend) (= Judea kondigde hij het volgende af):

2 [(en)] [zeggend(e) (= en zei)]: “Bekeert jullie (of u) (of Komt tot inkeer/Hebt berouw), want (of immers) het koningschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] is dicht(er)bij gekomen (of genaderd)!”

Alle mensen moeten zich voortdurend van hun zonden bekeren, en ze moeten ernaar streven om de wil van de Here te doen. Zo riep *Johannes de Doper* de Joden op om zich te *bekeren*, want *het koningschap* of *koninkrijk van de hemel* zou *dichtbij gekomen zijn*.

In West-Europa denken we bij het woord *koninkrijk* aan een land met een koning. Zo'n land is meestal een eenheid, waarbij het volk min of meer een nationaal besef heeft, en iemand zich (enigszins) verbonden voelt met zijn volksgenoten. We vinden, dat het koninkrijk van het volk behoort te zijn, en dat een koning zich dienstbaar op moet stellen. We zien een koninkrijk niet als het bezit van een koning. Dat was echter in de tijd van de Bijbel wél het geval. Een koning beschouwde een land als zijn eigendom. Het Griekse woord voor *koningschap* betekent daardoor ook *koninkrijk*.⁸² In die tijd dacht men, dat dit hetzelfde was.

De woordgroep *het koningschap van de hemel* heeft dezelfde betekenis als *het koningschap van God*.⁸³ Wat is nu precies het koningschap (of het koninkrijk) van God?

Na de eerste zonden van Adam en Eva in de hof van Eden (Gen.3) is het evangelie (= de blijde boodschap) gedurende een lange periode voor een beperkt aantal mensen of voor één volk geweest, terwijl de rest van de volken onder de knoet van de satan (= de tegenstander) leefde. De satan was de vorst van de wereld (Joh.12:31, 14:30, 16:11, 2Kor.4:4, 1Joh.5:19). Doordat Adam als onderkoning van de schepping aan de satan had gehoorzaamd, had de leider van de demonen zeggenschap verworven over wat de Here zo mooi had gemaakt (Gen.3, Rom.5:12, vgl. Op.12:9). Hij kon aan Jezus heel de aarde geven, als Hij maar één keer voor hem knielde (Mat.4:8-11).⁸⁴ Ja, Gods Zoon kon onderkoning van de satan worden. Hij koos echter het kruis, en kocht zo de wereld vrij (Hebr.2:14,15,17,18). Na zijn opstanding steeg de Mensenzoon overwinnend op naar de hemel.⁸⁵ De gezalfde Jezus werd de eeuwige koning van alle volken.⁸⁶ Door zijn offer aan het kruis ligt heel de wereld aan zijn voeten (Mat.28:18).

Zo had de profeet Daniël al gezegd, dat er een tijd zou komen, waarin God een eeuwig koningschap (of koninkrijk) zou stichten. Dat eeuwige koningschap zou op den duur aan alle andere koningschappen en koninkrijken een einde maken (Dan.2:44, Dan.7:13,14).⁸⁷

Na de hemelvaart van de Here Jezus is zijn *koningschap van de hemel* begonnen.⁸⁸ Dat eeuwige koningschap was en is niet alleen maar voor de hemel bestemd. Het oefent ook zijn

⁸² Dit is trouwens eveneens zo bij het Hebreeuws en het Aramees dat in het Oude Testament is gebruikt.

⁸³ De uitdrukking *het koningschap (of het koninkrijk) van de hemel[en]* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep *het koningschap (of het koninkrijk) van God*.

⁸⁴ Toen de satan dit aanbod deed, blufte hij niet. Als hij niet echt in staat was geweest om aan Jezus de hele wereld te geven, dan zou het voor Hem geen aantrekkelijk aanbod zijn geweest. Dan was het dus ook geen echte verleiding (= verzoeking) geweest, en kon de gezalfde Jezus dit aanbod vrij gemakkelijk afslaan. Door het reële aanbod van de satan was de verleiding juist erg groot. Als Gods Zoon dat aanbod zou aanvaarden, dan hoefde Hij niet zo zwaar te leiden. Hij kon zijn volk (op korte termijn) gelukkig maken door als koning van de hele wereld de zo gehate Romeinen het heilige land uit te jagen, en het machtige koninkrijk van David (1012 – 972) te herstellen. Het zou echter uiteindelijk de grootste ramp voor heel de mensheid zijn geweest!

⁸⁵ De hemelvaart (en het eeuwige koningschap (of koninkrijk)) van de Mensenzoon is al door de profeet Daniël voorspeld (Dan.7:13,14, vgl. Mat.28:18, Ef.1:20-22).

⁸⁶ Dit geldt vooral voor het nageslacht van Noachs zoon Jafet (Gen.9:27). Dat nageslacht woonde hoofdzakelijk in Europa (Gen.10:2-5, Flavius J., Joodse Oudheden, deel 1, hoofdstuk 6:1, vgl. Hand.16:6-10).

⁸⁷ Zie Turenhout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

macht en invloed uit op de aarde. Ja, zelfs op de hele schepping. Het zal op den duur aan alle andere koninkrijken (en republieken) een einde maken. Doordat de Zoon van God voor alle zonden van de hele wereld heeft betaald (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2),⁸⁹ zijn de rechten van de satan ingeperkt. Door de komst van het eeuwige koningschap vanuit de hemel, kon het Evangelie zich in heel de wereld verspreiden. De blijde boodschap werd niet meer vrijwel alleen aan het volk Israël gebracht, maar eveneens aan de heidenvolken. Je hoeft, en hoeft niet meer bij het Joodse volk te horen om een dienaar van de almachtige God te kunnen zijn (Hand.10:34-36,44-47, Gal.3:26-29).

In vers 3 volgt een verdere uitleg over Johannes de Doper. Daarbij verwijst de apostel Matteus naar een uitspraak van de profeet *Jesaja* (40:3). Daar spreekt die profeet over de verlossing van het volk Israël.⁹⁰ Over de persoon die deze verlossing aankondigt, wordt niets gezegd. De nadruk valt zijn roepende stem, en op zijn boodschap. Zoals een heraut vroeger de komst van de koning aankondigde, zo zou de komst van God en zijn koningschap worden aangekondigd. Niet goed onderhouden wegen moesten in die tijd dan in orde worden gebracht.

Deze profetie is met de komst van Johannes de Doper volledig in vervulling gegaan. Vanuit de woestijn heeft hij de komst van de Here Jezus aangekondigd (Mat.11:10-14, Mark.1:3, Luk.3:4, Joh.1:19,23).⁹¹

3 Dit (of Deze) is immers (of want) het gezegde (of het gesprokene) door (of onder invloed van) de profeet *Jesaja* (= , wat door de profeet *Jesaja* gezegd is), zeggend(e) (= toen hij zei): “Een stem (of Een klank) van een roepende (= van iemand roept) in (of door/met) de woestijn (of de wildernis/eenzame plaats): “Maakt klaar (of Bereidt (voor)) de weg (of het pad/de route/tocht) van de Heer (of de Vorst/Eigenaar)! Maakt (klaar) (of Doet (goed)) zijn (platgetreden) paden recht(uit/streeks) (of vlak)!”

Niet het achterstallig onderhouden van wegen hinderde de komst van de Messias (= de Gezalfde), maar de oorzaak van het achterstallige onderhoud: de structurele zonde van het volk Israël. Het was een oproep voor de Joden om zich te bekeren. Zoals de woestijn of wildernis waar Johannes sprak, niet zo geschikt is als een goede weg voor de koning, zo was het volk Israël in de tijd van Jezus (nog) niet klaar voor het koningschap van God. Daarom moesten de mensen van het Joodse volk zich bekeren.

4 [En/Nu/Maar] dezelfde (of hij) Johannes had (of bezat/hield ... (vast)) zijn mantel (of zijn kleed) (= Johannes droeg een mantel) van(uit/af) dromedarishaar (of kameelhaar)⁹² en

⁸⁸ Een goede koning wil zijn volk in de eerste plaats dienen. Zo wilde David (1012 – 972) als koning zelfs gelijkwaardig zijn aan de allerminst geachte mensen van zijn volk: de slavinnen (2Sam.6:14,20-23). Een slaaf had namelijk in de tijd van koning David een hogere positie dan een slavin. Volgens de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, moest een slaaf, als hij dat wilde, na maximaal 7 jaren worden vrijgelaten. Dit gold voor een slavin lang niet altijd. Zij hoorde (mede om haar levensonderhoud) bij haar man (Ex.21:1-11).

De Here Jezus is de beste Koning die je maar kan wensen. Hij wilde en wil zijn onderdanen niet overheersen, maar vooral dienen (Fil.2:5-8). Daarin vormde en vormt hij een tegenpool met verreweg de meeste aardse koningen en vorsten. Aan het koningschap van Gods Zoon moeten wij een voorbeeld nemen (Fil.2:1-5).

⁸⁹ In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

⁹⁰ Zie Turenout T. van, *Jesaja, Jahweh redt*, Grijskerk, 2024.

⁹¹ De profeet Maleachi voorspelde eveneens, dat Johannes de Doper de komst van de verlosser Jezus bekend zou maken (Mal.3:1). (Zie Turenout T. van, *Maleachi, boodschapper van Jahweh*, Grijskerk, 2023.)

⁹² Kamelen kwamen en komen in Israël niet voor. Die leven in gebieden waar het ook vriest. Het Hebreeuwse woord voor *kameel* en *dromedaris* is hetzelfde. Bij veel bijbelvertalingen heeft men daar het Nederlandse woord *kameel* voor gekozen, maar het moet eigenlijk gelezen worden als *dromedaris*. Dromedarissen komen vandaag in Israël nog steeds veel voor.

Johannes kondigt de komst van de Messias aan.

een leren gordel (rond)om (of over/betreffende) zijn heupen (of zijn lendenen), en (of nu/maar) zijn eten (of zijn voedsel) was (= zijn eten bestond uit) sprinkhanen en wilde honing.

De manier van leven van Johannes was sober en zonder luxe. Het lijkt er sterk op, dat hij in de woestijn woonde. Daar kon hij in een grot verkoeling zoeken, en gaan slapen. Zijn kleding doet denken aan die van de vroegere profeet Elia (2Kon.1:8).⁹³ Johannes was de 2^e Elia die zou komen, voordat de Mensenzoon zijn werk op aarde zou beginnen (Mat.11:14, 17:10-13, vgl. Mal.3:1).⁹⁴

In het heilige land komen verschillende soorten *sprinkhanen* voor. Volgens de wetten die God via Mozes aan de Israëlieten had gegeven, mochten sprinkhanen worden gegeten (Lev.11:22). Ze worden trouwens nog steeds gekookt of geroosterd geconsumeerd. *Wilde honing* is afkomstig van bijen die in de vrije natuur leven (vgl. Richt.14:8,9, 1Sam.14:25).⁹⁵

De sobere kleding en het eenvoudige voedsel van Johannes de Doper benadrukten de ernst van zijn boodschap aan het volk. De mensen moesten stoppen met hun zondige levenshouding, en zich bekeren tot God. Ze moesten zich ook liefdevol tegenover elkaar gedragen, zoals de hemelse Vader dat graag ziet. De armoedige kleding en levensstijl van Johannes getuigden ook tegen de weelderige levensstijl van de elite van het volk. Vooral deze hoogmoedige en zelfvoldane mensen moesten zich bekeren. Velen van hen dachten van zichzelf, dat ze heel vroom waren door het uiterlijk navolgen van de wetten van Mozes, maar dat was vaak niet meer dan schone schijn (Mat.23, Rom.9:30-32^a). Later zou de Here Jezus voornamelijk met die mensen in conflict komen.

Gebrek aan belangstelling had Johannes de Doper niet. Hij hoefde niet naar de mensen toe te gaan. Ze kwamen uit *de hele provincie Judea en het gebied rondom de Jordaanrivier* wel naar hem toe. De oproep van Johannes om zich te bekeren werd door heel veel mensen serieus genomen en geloofd (Mat.21:24-26, Hand.18:25, 19:1-7).⁹⁶

Die grote belangstelling is voor een deel wel te verklaren uit het feit dat de mensen geen enkele echte profeet van God in de recente geschiedenis hadden meegemaakt. Na een lange periode waarin geen profeet optrad, was het profeteren van Johannes de Doper iets heel bijzonders. We kunnen in de Bijbel nergens lezen over profeten in de tijd tussen het optreden van de profeet Maleachi in de 5^e eeuw voor Christus en de komst van Johannes de Doper in de 1^e eeuw na Christus.⁹⁷ In die eeuwenlange periode was het profetische woord van de Here in elk geval zeer schaars (vgl. 1Sam.3:1).

Bovendien verwachtten verreweg de meeste Joden een Messias die het volk Israël vooral hier op deze aarde zou verlossen. Dat betekende onder andere het herstel van het koningschap of koninkrijk van David (Mark.11:10, Hand.1:6). Dan zouden natuurlijk de soldaten van de gehate Romeinse bezetter het heilige land worden uitgejaagd. Ook vanuit deze gedachtegang wilden veel mensen graag naar Johannes luisteren.

5 In die tijd (of Toen/Dan) trok (of vertrok/ging) Jeruzalem, (ge)heel Judea en de (ge)he-

⁹³ Die kleding werd ook door andere profeten gedragen (Zach.13:4).

⁹⁴ Vlak voor de komst van God de Vader en zijn Zoon Jezus zal er nog een 3^e Elia komen (Mal.4:5,6, Op.11:5,6). Zie Turennot T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

⁹⁵ In de woestijn of wildernis konden ze in rotsspleten hun nesten bouwen (vgl. Deut.32:13^b). Bloeiende planten zijn in oases en het gebied langs de Jordaanrivier in voldoende mate aanwezig.

⁹⁶ Zie ook Flavius J., Joodse Oudheden, deel 18, hoofdstuk 5:2.

⁹⁷ Er zijn zelfs sterke aanwijzingen dat er in die periode helemaal geen profeten waren (1Mak.4:46, 9:27, 14:41)! De schrijver van het boek Sirach noemde in zijn opsomming van bijbelse figuren na (de laatste van de 12 (kleine) profeten:) Maleachi, geen enkele profeet meer (Sir.49:10-16).

le omgeving (of en het (ge)hele omliggende gebied) van de Jordaan naar (of tot/bij) Hem (toe/uit),

6 en zij werden door (of onder invloed van) hem gedoopt (of ondergedompeld) in (of door/met) de Jordaan (rivier), (en) belijden (of erkennen (openlijk)/bekennen) (= en beleden) hun zonden (of hun overtredingen/afdwalingen).

De mensen die zich wilden bekeren, *werden ondergedompeld in de Jordaanrivier*. In die tijd was het dopen in Israël niet onbekend. Om zich letterlijk en figuurlijk te reinigen moest men zich in allerlei verschillende situaties in water baden (Lev.14:8,9, 15:4-27, 16:3-28, 17:15, 19:1-19, enz.). Deze reinigingsbaden werden door de Joodse traditieeler verder uitgebreid. Later, na de ballingschap in het Tweestromenland, moesten ook de heidenen die overgingen tot het Jodendom zich niet alleen laten besnijden, maar bovendien daarna zich baden. Dit werd de proselietendoop genoemd. De doop van Johannes borduurde daarop voort. Hij doopte mensen die berouw kregen van hun zonden. Die waterdoop was het teken van berouw en bekering, en vergeving van zonden (Luk.3:3).⁹⁸

De mensen moesten, voordat ze gedoopt werden, *hun zonden belijden*. Dat betekent niet, dat alle zonden uit hun hele leven concreet moesten worden opgesomd (vgl. Lev.16:21, Neh.1:6, 9:2). Wel moesten ze erkennen, dat ze zondige mensen waren.

7 [En/Nu/Maar] (in/be/na)ziend(e) (of (op)merkend(e)/wetend(e)) (= hij zag) velen van de (= veel) Farizeeën en Sadduceeën naar zijn doop (of zijn onderdompeling) (= zijn dopen) komen. Hij zei (of sprak) (tegen) hen: “Voortbrengsels van adders (of (giftige) slangen) (= Adderenbroedsel), wie (of wat/welk(e)) heeft jullie (of u) een wenk gegeven (of opdracht gegeven/(aan)gewezen) (om) (weg) te vluchten van(af/uit) (= voor) de komende (of op handen zijnde) woede (of verontwaardiging/straf)?”

De Farizeeën waren nationalistische mensen die de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, nauwkeurig wilden naleven (Hand.26:5). Bovendien onderhielden ze voorschriften die vanuit een soort traditieeler waren ontstaan. Ze verzetten zich fel tegen de invloed van de Griekse cultuur. In tegenstelling tot *de Sadduceeën* geloofden ze in een lichamelijke opstanding uit de dood, in engelen en in geesten (Mat.22:23, Hand.23:6-8). De partij van de Sadduceeën bestond vooral uit mensen van de priesterstand. Zij vonden alleen de wetten van Mozes belangrijk, en geloofden in de vrije wil van ieder mens. Ze waren meer met politieke zaken bezig, dan met godsdienstige. Tegenover de invloed van de Griekse cultuur waren ze tolerant. Beide groeperingen hoorden bij de elite van het volk.

Zowel Farizeeën als Sadduceeën kwamen ook bij Johannes om te worden gedoopt. Waarom ze zich wilden laten dopen, weten we niet zeker.⁹⁹ Uit de scherpe afwijzende reactie van Jo-

⁹⁸ Deze doop is heel goed vergelijkbaar met de besnijdenis in de tijd van het oude verbond. Het was het teken van reiniging van de zonden door het bloed dat tijdens en na de besnijdenis vloeide. (Gen.17:1-14, Hebr.9:11-28, 1Joh.1:7). Johannes doopte nog in de periode van het oude verbond. Mensen die alleen met de doop van Johannes zijn gedoopt, hebben zich wel met hulp van God bekeerd, maar ze hebben de Heilige Geest nog niet ontvangen (Hand.19:1-5).

Als iemand zich aan Jezus wil onderwerpen, en zich in zijn naam wil laten dopen, dan zal hij of zij vervuld raken met de Heilige Geest. De mensen die gedoopt zijn met de Heilige Geest zijn, evenals de discipelen van Gods Zoon op het Pinksterfeest, opnieuw geboren, dus wedergeboren. Vanaf dat moment ontvangen ze ook één of meerdere gaven van de Heilige Geest (Hand.19:5-7, Rom.12:6-8, 1Kor.12:4-11). Van die wedergeboorte door de doop met de Heilige Geest is de huidige waterdoop van het nieuwe verbond het teken.

De doop van Johannes is dus beslist niet hetzelfde als de doop van het nieuwe verbond (Hand.19:1-5).

Voor de duidelijkheid: de waterdoop alleen, biedt geen verlossing van de zonden. Het is een teken van iets anders; niet meer en niet minder.

Zie voor meer uitleg Turenout T. van, *De besnijdenis, de doop en de wedergeboorte*, Aduard, 2017.

⁹⁹ Het kan zijn, dat ze op een oppervlakkige manier wel geloof hechtten aan de woorden van Johannes, en dan

hannes weten we wel, dat hun beweegredenen om zich te laten dopen niet zuiver waren. Door de leiding van Gods Geest wist Johannes, dat hun bedoeling niet oprecht was. In hun hoogmoed meenden de Farizeeën en de Sadduceeën, dat ze door hun voortreffelijke levenshouding wel bij de mensen hoorden, die geen straf van de Here hadden verdiend, en daarom wel recht hadden op de doop. Zij hielden zich immers trouw aan de wetten van God. Zij hoorden daarvoor toch bij de bevoorrechte mensen die deel zouden hebben aan de verlossing die op komst was.

Met de term *Adderenbroedsel* werd het optreden van de Farizeeën en de Sadduceeën aangeduid als sluw, onoprecht en gevaarlijk (vgl. Mat.12:34, 23:33). De satan gebruikte deze hoogmoedige mensen uit de elite van het volk om de doop en het werk van Johannes te ondermijnen (vgl. Joh.8:44). Zoals de grote tegenstander van de Here zich vele eeuwen geleden openbaarde in een *slang* (Gen.3:1-15), zo listig en sluw deed hij dat tijdens het spreken en dopen van Johannes via de Farizeeën en de Sadduceeën.

Met *de komende woede* wordt het eindoordeel of laatste oordeel van God bedoeld voor de mensen die Hem niet wilden dienen (Rom.2:5-8, Op.20:11-15).

8 “Maakt ((wel)nu) dan (of dus) vruchten (klaar) (of Doet ... (goed)) (= Brengt ... voort) in overeenstemming met (of passend bij/gelijkwaardig aan) de bekering (of het berouw)!”

Als iemand zich echt tot God heeft bekeerd, dan blijkt dat niet alleen uit zijn woorden, maar ook uit zijn daden (Jak.2:14-26, vgl. Luk.3:10-14). Die daden worden in vers 8 als *vruchten* aangeduid.

Zoals vruchtbomen en andere planten die bruikbare vruchten horen te dragen, alleen nuttig zijn, als ze vruchten voortbrengen, zo horen mensen zich dienstbaar op te stellen voor de Here en voor zijn schepping.

9 “[En] jullie zouden (toch) niet (moeten) (of mochten (toch) niet) denken (of menen/veronderstellen) te (kunnen) zeggen (of verklaren) in (of door/met) (= bij) julliezelf: “Wij hebben (of bezitten/houden ... (vast)) Abraham (als) (voor)vader”, want (of immers) ik zeg (of verklaar) (tegen) jullie (of u), (om)dat God (van)uit (of bij/van(daan/af)) deze stenen kinderen (of nakomelingen) voor (= van) Abraham kan (of in staat is ... te) (ver)wekken.”

De Farizeeën en Sadduceeën dachten ook evenals veel andere Joden, dat ze veel beter waren, dan de mensen van andere volken. Zij waren immers nakomelingen van voorvader Abraham met wie God een verbond gesloten had (Joh.8:33,37-39). Dat eeuwige verbond gold eveneens voor Abrahams nageslacht (Gen.17:1-8).

Johannes de Doper sloeg die gedachtegang van de Farizeeën en de Sadduceeën hun bij voorbaat al uit de handen. Aan dat eeuwige verbond met Abraham waren immers voorwaarden verbonden. Daar moesten Abraham en zijn nageslacht zich aan houden (Gen.17:9, Joh.8:39, vgl. Jer.18:7-10). Mensen kunnen door hun ontrouw en door hun structurele ongehoorzaamheid beloften van de Here verkwanselen (Ezech.18, vgl. Mal.3:2-5). Bovendien was de Almachtige niet afhankelijk van de Farizeeën en de Sadduceeën. Daarbij wees Johannes op de talrijke stenen die in het heilige land lagen.¹⁰⁰ Uit die stenen kon en kan de hemelse Vader zijn eigen kinderen verwekken. Daar is Hij immers machtig genoeg voor.¹⁰¹ Hij had al veel

kon de doop geen kwaad. Het is ook voorstelbaar, dat ze opportunistische motieven hadden, en zich populair wilden maken bij het volk. Veel mensen vonden namelijk, dat Johannes een belangrijke profeet was (Mat.21:26). Door zich te laten dopen zouden de Farizeeën en Sadduceeën hun invloed kunnen vasthouden of vergroten. Een combinatie van beide motieven behoort eveneens tot de mogelijkheden.

¹⁰⁰ Veel gebieden in het huidige Israël liggen nog steeds bezaaid met keien.

¹⁰¹ Of met die stenen heidenen zijn bedoeld, is niet zo belangrijk. De tekst geeft dit niet aan. Johannes de Doper

eerder Adam uit de grond van de aarde gevormd, en daarna levend gemaakt (Gen.2:7, vgl. Jes.51:1,2).

10 “Nu (of En/Maar) (nu) al [(ook (of en/zelfs))] is de bijl aan (of bij/tegen) de wortel van de bomen gelegd. Iedere (of Elke)) boom ((wel)nu) dan (of dus), (die) (toch) geen goede (of mooie/gezonde) vrucht(en) (klaar)maakt (of (goed) doet) (= voortbrengt), wordt omgehakt (of afgehakt), en (tot) in (of naar/tot) het vuur (weg/neer)gegooid (of (weg/neer)geworpen).”

Vers 10 sluit aan bij vers 8, waar we kunnen lezen over de opdracht om *vruchten voort te brengen, die in overeenstemming zijn met de bekering*. Alle vruchtbomen die niet aan die opdracht voldoen, *zullen worden omgehakt*. Het hout daarvan zal worden verbrand. Met andere woorden, als je je niet bekeert, dan loopt het uiteindelijk heel slecht met je af. In dat geval ga je na het laatste oordeel voor altijd je ondergang tegemoet (Jes.66:24, Dan.12:2, Mat.25:46, Mark.9:47,48).

In het volgende vers richt Johannes zich weer tot de grote groep mensen die bij hem was.

11 “Ik doop jullie (of u) wel (of inderdaad/heus) (of Ik dompel jullie wel onder) met (of in/door) water tot (of naar/tot(in)) (= voor) bekering, maar (of en/nu) (Hij) d(i)e na (of achter) mij komt, is sterker (of krachtiger) dan ik ben. Hij (van) Wie (of Welk(e)/Wat) ik niet (of nee) geschikt (of bekwaam) (= waard(ig)) ben Hem de sandalen (bij me/weg) te dragen (of met de handen op te nemen), zal jullie (of u) dopen (of onderdompelen) met (of door/in) (de) Heilige Geest (of adem/wind) en (met) vuur.”

Johannes doopte met water als teken van *de bekering*. Jezus de Gezalfde, *die na hem kwam*, en *sterker was dan hij*, *zou dopen met de Heilige Geest en met vuur*. Opmerkelijk is, dat de Here Jezus zelf tot nog toe niemand op aarde met water heeft gedoopt.¹⁰² Dat deden zijn discipelen wel (Joh.4:1,2). Dit was niet de doop met de Heilige Geest en met vuur, want Gods Geest was nog niet uitgestort (Hand.1:1-5, 11:15,16). Het gaat bij het dopen door de discipelen van de Here Jezus over dezelfde doop als die van Johannes: de doop als teken van de bekering.¹⁰³

Het (weg)dragen van iemands sandalen is een uitdrukking die te maken heeft met het werk van een slaaf in die tijd. Als een heer van een huis thuiskwam, dan moest een slaaf zijn diensten aanbieden. Vaak bracht hij dan de sandalen van zijn heer weg, en waste hij zijn vuile en/of stoffige voeten schoon (Gen.24:32, Joh.13:1-16). Johannes voelde zich vanuit zichzelf niet goed genoeg om dit slavenwerk voor Gods Zoon te doen.

Die Zoon van God zou mensen *dopen met de Heilige Geest en met vuur*. Voordat de Here Jezus zijn werk op aarde begon, werd Hijzelf door de hemelse Vader met de Heilige Geest gedoopt (v.16,17, Luk.3:21,22). Dit is gezalfd. Daarom wordt Hij Christus, dat is Gezalfde, genoemd. Blijkbaar had Hij de vervulling met, en de kracht van, de Heilige Geest nodig voor zijn werk op deze wereld (Hand.1:2, 10:38).

wil met die stenen vooral aangeven, dat God van niemand afhankelijk is.

Natuurlijk kunnen heidenen kinderen van Abraham worden. Het gaat er niet in de eerste plaats om, of je een biologisch kind van Abraham bent. Het is vooral belangrijk, dat bij zijn geestelijk nageslacht hoort (Jes.54:1, Jer.31:33, Rom.9:6,7^a, 11:13-21, Gal.3:6-9,29, 4:27, vgl. Jes.49:21).

¹⁰² Voor de uitstorting van Gods Geest op de Pinksterdag doopte Jezus de Gezalfde ook niet met de Heilige Geest. Wel gaf Hij aan zijn discipelen de opdracht om die Geest van de Almachtige te ontvangen (Joh.20:22, vgl. Hand.1:5,8).

¹⁰³ Er ontstond daardoor bij sommige discipelen van Johannes de Doper enige verwarring. Zij vonden het blijkbaar een probleem dat de discipelen van Jezus het werk van Johannes leken over te nemen (Joh.3:22-26). Johannes legde aan zijn discipelen uit, dat Gods Zoon met zijn discipelen niet zijn concurrenten waren. De invloed van de gezalfde Jezus, die veel belangrijker was dan Johannes, moest toenemen, ook al zou dat ten koste van zijn eigen invloed gaan (Joh.3:27-36).

Hij zei na zijn opstanding tegen zijn discipelen, dat ze in Jeruzalem moesten wachten op hun doop met de Heilige Geest (Hand.1:3-5). Daardoor zouden ze kracht ontvangen om van Hem te kunnen getuigen in Jeruzalem, heel Judea en Samaria en zelfs op de hele aarde (Hand.1:8). Op het Pinksterfeest werden de discipelen vervuld met Gods Geest. Boven hen verschenen tongen als van vuur (Hand.2:1-4,17,18). Ze werden door Jezus met de Heilige Geest gedoopt. De mensen die gedoopt zijn met de Heilige Geest, zijn evenals de discipelen op het Pinksterfeest, opnieuw geboren, dus wedergeboren.¹⁰⁴

Zo werd ook Paulus na de handoplegging van Ananias vervuld met de Heilige Geest. Als teken daarvan werden zijn blinde ogen weer geopend. Na zijn wedergeboorte werd Paulus gedoopt (Hand.9:10-18). Daarna kon hij met al zijn geestelijke gaven uitgroeien tot een apostel.

Het vuur is een teken van reiniging van de zonden. Voor de mensen die zich niet willen bekeren, betekent dit goddelijke vuur de ondergang (v.10). Ze hebben van zichzelf niet iets goeds. Niets van hen is geschikt voor Gods koninkrijk (Joh.3:5). Ook de mensen die zich wel willen bekeren, hebben van zichzelf niet iets goeds, maar voor hen heeft de Here Jezus alle zonden al betaald (Ps.34:23, Jes.53:12^b, Joh.1:29, 3:16,17, Rom.5:21, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2). Zij worden gered, en worden door de vervulling met Gods Geest gereinigd van hun zonden. Die worden weggebrand als door vuur. Voor hen is het goddelijke vuur juist een zegen.¹⁰⁵

12 “Hij (van) Wie (of Welk(e)/Wat) de wan(schep) in (of met/door) zijn hand (is), [en] zal zijn dorsvloer helemaal zuiveren (of grondig reinigen). [En] Hij zal zijn graan (of zijn tarwe) (tot) in (of naar/tot) de schuur bijeenbrengen (of verzamelen/inzamelen), maar (of en/nu) het stro (of het kaf/de graanhalm zonder korrels) zal Hij verbranden met on(uit)blusbaar vuur.”

Vroeger werd in het heilige land het graan op een *dorsvloer* met dorssleden of met een stok gedorst (Jes.28:27). Daardoor kwam het *kaf* van de graankorrels los. Na het dorsen en het verwijderen van vrijwel al het stro werd het graan gewand. Het gedorst *graan* werd op de dorsvloer met een *wanschep* of een hooivork omhoog geworpen (Jes.30:24). *Het kaf* en de rest van *het stro* werden dan weggeblazen, en de graankorrels uit de aren bleven over. Dorsvloeren lagen vrijwel altijd op een hoge heuvel of berg, want er moest voldoende wind zijn om tijdens het wannen het kaf en de stroresten weg te blazen.

Met het *graan* worden de dienaren van de Here bedoeld (Mat.13:24-30,36-38), en met het *stro* de mensen die Hem niet willen dienen (Job 21:17,18, Ps.1:4, 35:5, Hos.13:1-3). Het reinigende vuur zal de mensen die God hebben afgewezen, wegzuiveren (Mat.13:39-42). Op de nieuwe aarde, die Hij zal maken, zal er voor hen geen toekomst zijn (Op.21:1-22:5).

¹⁰⁴ Mensen die alleen met de doop van Johannes zijn gedoopt, hebben zich wel met hulp van God bekeerd, maar ze hebben de Heilige Geest nog niet ontvangen (Hand.19:1-5). Als ze zich aan Jezus willen onderwerpen, en in zijn naam zich willen laten dopen, dan zullen ze vervuld raken met de Heilige Geest. Vanaf dat moment ontvangen ze ook één of meerdere gaven van Gods Geest (Hand.19:5-7, Rom.12:6-8, 1Kor.12:4-11).

In de tijd van het oude verbond sprak de Heilige Geest vrijwel alleen via profeten, maar na de uitstorting van Gods Geest op de Pinksterdag wil die Geest in iedereen wonen, die zich tot God bekeert!

¹⁰⁵ Daarvan waren de vurige tongen op de hoofden van de discipelen het teken (Hand.2:1-3).

7. De doop van Jezus.

Hoofdstuk 3:13-17

13 Toen kwam Jezus vanuit Galilea naar de Jordaan naar Johannes om door hem gedoopt te worden.

14 Hij echter, hield Hem tegen, en zei: “Ik heb nodig door U gedoopt te worden, en U komt naar mij?”

15 Jezus echter, antwoordde, en zei tegen hem: “Sta het nu juist toe! Ja, zo is het passend voor ons alle gerechtigheid volledig te maken.” Toen stond hij het Hem toe.

16 Toen Hij gedoopt was, steeg Jezus direct op vanuit het water, en zie, de hemel werd geopend. Hij zag de Geest van God neerdalen als een duif, en op Hem komen.

17 Zie, een stem uit de hemel zei: “Dit is mijn Zoon, de geliefde, in Wie Ik een genoegen heb.”

Toen steeds meer mensen bij Johannes (= Jahweh is genadig) kwamen om gedoopt te worden, kwam ook Jezus (= Jahweh is redding/redder) vanuit Galilea bij hem (Luk.3:21).

13 Toen (of Dan/In die tijd) komt (of verschijnt) (= kwam) Jezus van(uit/af) Galilea naar de Jordaan naar (of tot/bij) Johannes om door (of onder invloed van) hem gedoopt (of ondergedompeld) te worden.

De Here Jezus was voor Johannes de Doper natuurlijk geen onbekende, want ze waren familie van elkaar (Luk.1:36).¹⁰⁶

Johannes wilde in eerste instantie Jezus niet dopen, want hij wist, dat Hij de Zoon van God was (Luk.1:30-35,41-44). Hij had nooit zonde gedaan. Daarom had Hij de waterdoop niet nodig. Bovendien voelde Johannes zichzelf niet waard en geschikt om zijn Heer te dopen. Om die redenen wees hij op een zeer respectvolle manier het verzoek van Jezus af.

14 En hij (= Hij echter,) hield Hem tegen (of verhinderde Hem), zeggend(e) (= en zei): “Ik heb (of houd ... (vast)/ben) nodig (of behoefte/noodzaak) door (of onder invloed van) U (of Jou) gedoopt (of ondergedompeld) te worden, en U (of Jij) komt naar (of tot/bij) mij?”

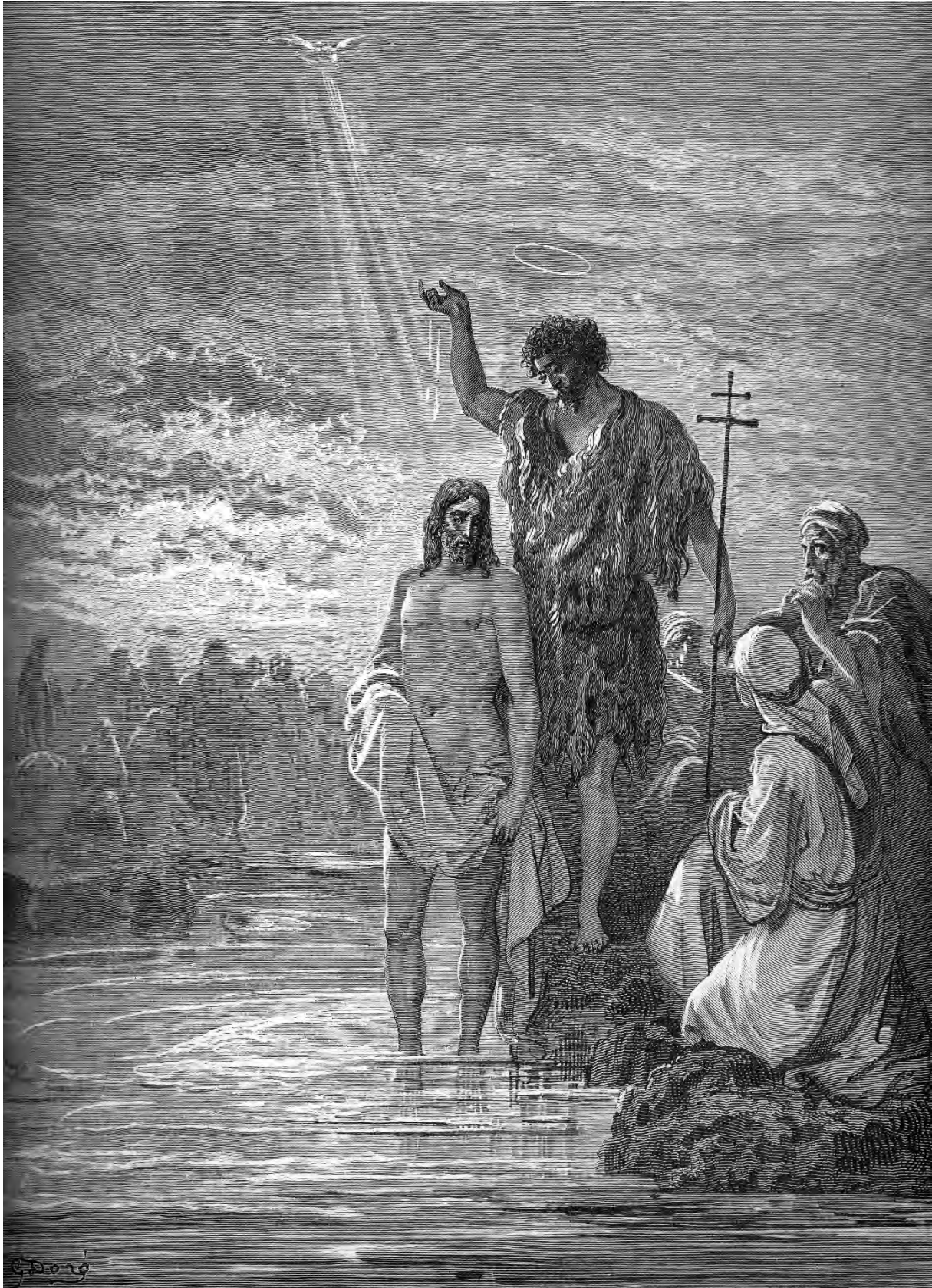
Het is niet zo, dat Johannes door de Mensenzoon gedoopt wilde worden met de Heilige Geest, want al voor zijn geboorte was Johannes vervuld geraakt door Gods Geest (Luk.1:13-15, vgl. Luk.1:41,80). Daardoor kon hij optreden als profeet van de Almachtige (Luk.1:16,17). Daar, bij het water van de Jordaan, vond hij het wel nodig, dat hij door de Zoon van God gedoopt zou worden met de waterdoop als teken van zijn wedergeboorte.¹⁰⁷

De Here Jezus echter, had zich niet vergist. Zijn verzoek aan Johannes had Hij niet in een opwelling gedaan. Hij had de doop nodig om zijn werk te doen. Door zijn werk wilde Hij *voor ons alle gerechtigheid weer volledig maken*. Dat betekent, dat Hij voor de mensen alle zonden wilde betalen, zodat ze voor God weer als rechtvaardig zouden worden.

Een belangrijk aspect van het verzoek van de Mensenzoon was, dat Hij bij de zondige mensen gerekend wilde worden (Hebr.2:17). Terwijl Hij nooit iets verkeerd had gedaan, en niet zondigde, werd hij toch op de 8^e dag besneden.

¹⁰⁶ Toch kende Johannes de Here Jezus persoonlijk niet erg goed (Joh.1:33^a). Hoewel hij wist, dat Hij de Zoon van God was (Luk.1:30-35,41-44), en dat Hij zijn volk van de zonde zou verlossen (Joh.1:29), wist Johannes niet, dat Gods Zoon al voor zijn geboorte bestond (Joh.1:30^b,31^a), en dat Jezus ook mensen zou dopen met de Heilige Geest (Joh.1:33^b).

¹⁰⁷ Mogelijk heeft hij ook aan de doop met het reinigende vuur gedacht (v.11), maar dat is niet zeker.

Johannes doopt de Here Jezus.

Hij kreeg toen het teken van reiniging door het bloed (Luk.2:21). Zo wilde Hij ook als een zondig mens worden gedoopt met de waterdoop als teken van bekering en van vergeving van zonden (Luk.3:3). Daarmee gedroeg Jezus zich als het Lam van God, dat de zonden van de hele wereld op zich neemt om zo de grote schuld van alle mensen die in Hem geloven, weg te nemen (Joh.1:29,36, 3:16, 1Joh.2:1,2).

15 En Jezus (= Jezus echter,) antwoord[en]d(e)(, en) zei (of sprak) tegen (of tot/naar) hem: “Sta het nu (of zo) juist (of Sta het op dit ogenblik) toe (of Laat het ... gaan/(Ver)hinder het ... niet)! Immers (of Want) (= Ja), zo (of op deze manier) is het passend (of betamend (= betamelijk)) voor ons al(le(s)) gerechtigheid (of rechtvaardigheid) vol(ledig) te maken (of (aan) te vullen/uit te voeren/te vervullen).” Toen (of Dan/In die tijd) staat (= stond) hij (het) Hem toe (of laat hij Hem gaan/(ver)hindert hij Hem niet).

Toen Johannes van Jezus begreep, dat Hij gedoopt wilde worden om zijn uiterst belangrijke werk te kunnen doen, gaf hij zijn verzet op. Hij deed gehoorzaam, wat de Zoon van God aan hem had gevraagd.

16 En gedoopt (of ondergedompeld) (= Toen Hij gedoopt was), steeg (of klom) Jezus direct (of onmiddellijk/dadelijk/recht(streeks/uit)) (op) van(uit/af) het water, en zie (of kijk), de (wolken/sterren)hemel[en] werd[en] [(voor Hem)] ¹⁰⁸ geopend (of heropend). [En] Hij zag (of merkte/wist) de Geest (of de adem/wind) van God neerdalen (of afdalen/naar beneden komen) (net) als een duif, en op (of over) Hem komen (of verschijnen).

Zodra Jezus na zijn onderdompeling weer boven water kwam, ging de wolkenhemel open. *Hij zag de Heilige Geest in de vorm van een duif naar beneden komen.* Als we op het zinsverband letten, dan lezen we, dat Jezus de duif zag neerdalen, maar in het Evangelie van de apostel Johannes staat, dat Johannes de Doper dat zag (Joh.1:32). Het één sluit het ander niet uit, want in dit geval hebben zowel de Here Jezus als Johannes de Doper die gedaante van een duif zien neerdalen.

Het was geen echte duif. De Heilige Geest daalde neer in de zichtbare verschijning van een duif (Luk.3:22). Zo raakte de Here Jezus vervuld en gezalfd met Gods Geest (Jes.11:2, 42:1, 61:1, Hand.10:38).¹⁰⁹ Daardoor werd Hij in staat gesteld om met hulp van de Geest van God zijn openbare werk op aarde te beginnen (Mat.4:1, 12:18,28, Luk.10:21, Joh.6:63).

Dat de Heilige Geest als een duif verscheen, heeft een positieve betekenis.¹¹⁰ Dit blijkt uit verschillende gebeurtenissen uit de Bijbel waarbij de duif een rol speelt. Zo bracht deze vogel na Gods berechting van de hele wereld door de zondvloed aan Noach het blijde bericht, dat hij met zijn familie de ark binnenkort weer zou mogen verlaten (Gen.8:6-14). In het boek Hooglied wordt de duif genoemd als iets dierbaars, waar iemand veel van houdt (Hoog.2:14, 6:9). Ook het volk Israël werd vergeleken met een duif (Ps.74:19, Hos.7:11, 11:11). De verschijning van een duif riep in elk geval blijde en liefdevolle gevoelens bij de mensen op.

17 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), een stem (of een klank) (van)uit (of bij/van(daan/af)) de (wolken/sterren)hemel[en] ¹¹¹ zeggend(e) (= zei): “Dit (of Deze) is mijn Zoon (of mijn Na-

¹⁰⁸ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

¹⁰⁹ Daarom wordt Hij Messias (= Hebreeuws) ofwel Christus (= Grieks) (vgl. Joh.1:(41)42), dat is Gezalfde, genoemd.

¹¹⁰ Een duif was een rein dier (Lev.11:13-19, Deut.14:11-20), dat geschikt was als zondoffer (Lev.5:1-7), als lossingsoffer (Lev.12:1-8, Luk.2:22-24) en als reinigungsoffer (Lev.14:1-32, 15, Num.6:8-12).

¹¹¹ Het woord *hemel[en]* heeft in de Bijbel 2 betekenissen. Daarbij dachten de mensen onder andere aan de lucht, het firmament ofwel het uitspansel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, 15:5, Lev.26:19, Ps.19:2, enz.). Met het woord *hemel[en]* bedoelde men ook de woonplaats van God (vgl. Gen.28:12,13^a, Deut.3:24, 4:39, 10:14, 26:15^a, enz.). Tussen deze 2 betekenissen maakte men in de

komeling), de geliefde, in (of met/door) Wie (of Welk(e)/Wat) Ik een genoeg (of een welgevallen) heb (of de geliefde, met Wie Ik ingenomen ben).”

Hoewel er niet letterlijk wordt gezegd van wie die stem was, blijkt uit het tekstverband, dat het God de Vader was, die sprak (vgl. Mat.17:5^b). Hij wees de Here Jezus aan als zijn lieve Zoon.

Dit bericht was in elk geval in eerste instantie voor Johannes de Doper bedoeld (Joh.1:32,34). Of de andere mensen die erbij waren, ook de verschijning van een duif hebben waargenomen, en de stem hebben gehoord, weten we niet. Het is echter duidelijk, dat Johannes daar met de discipelen van Jezus over heeft gesproken, en via de 4 evangelisten is dit bericht over de hele wereld bekend gemaakt (Mark.1:11, Luk.3:22, Joh.1:32,34). De boodschap die God de Vader zelf uitsprak over zijn lieve Zoon, is dus voor iedereen bestemd (Zie ook Jes.42:1, Mat.12:15-18, 17:5, 2Pet.1:17,18.).

Juist op het moment, dat Jezus zelf de zonden van de wereld op zich nam door zich te verne-deren, door als een zondig mens het water in te gaan om zich te laten dopen, sprak God de Vader zijn respect en grote liefde voor Hem uit. Juist toen werd Hij vervuld met de Heilige Geest, en kreeg Hij de kracht om met zijn werk op aarde te beginnen. Het was een heel belangrijk moment waarbij de drie-enige God duidelijk aanwezig was: Vader, Zoon en Heilige Geest.

Oudheid geen scherpe scheiding. In sommige situaties worden beide betekenissen bedoeld, of vloeit het één over in het ander.

8. De duivel stelt Jezus op de proef.

Hoofdstuk 4:1-11

1 Toen werd Jezus door de Geest tot in de woestijn weggeleid om op de proef gesteld te worden door de duivel.

2 Toen Hij 40 dagen en 40 nachten gevast had, kreeg Hij tenslotte honger.

3 De verleider was gekomen, en zei tegen Hem: “Als U de Zoon van God bent, spreek, zodat deze stenen broden zouden worden!”

4 Hij echter, heeft geantwoord, en zei: “Er staat geschreven: “Niet alleen van brood zal een mens leven, maar van elk woord, dat uit de mond van God komt.”

5 Toen nam de duivel Hem mee naar de heilige stad, en liet Hem op de dakrand van de tempel staan,

6 en hij zei tegen Hem: “Als U de Zoon van God bent, gooi Uzelf dan naar beneden! Er staat immers geschreven, dat Hij aan zijn hemelse knechten over U zal opdragen, en zij zullen U op de handen dragen, zodat U uw voet niet aan een steen stoot.”

7 Jezus zei tegen hem: “Er staat ook geschreven: “Je moet de Heer, jouw God, niet op de proef stellen.”

8 Ook nam de duivel Hem mee naar een erg hoge berg, en toonde Hem al de koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid,

9 en hij zei tegen Hem: “Al deze dingen zal ik aan U geven, als U neervalt, en mij aanbidt.”

10 Toen zei Jezus tegen hem: “Ga weg, satan! Er staat immers geschreven: “De Heer, jouw God, moet je aanbidden, en alleen Hem moet je dienen.”

11 Op dat moment verliet de duivel Hem, en zie, hemelse knechten kwamen, en zorgden voor Hem.

Nadat de Here Jezus was gedoopt, en met de Heilige Geest was vervuld (Mat.3:16), leidde diezelfde *Geest* Hem direct *naar de woestijn* (Mark.1:10-12, Luk.4:1). De Zoon van God verzette zich niet. De hemelse Vader wilde blijkbaar, dat Hij de strijd tegen het kwaad zou beginnen. Gehoorzaam volgde de Mensenzoon de leiding van de Geest.

1 Toen (of Dan/In die tijd) werd Jezus door (of onder invloed van) de Geest (of de wind/adem) (tot) in (of naar/tot) de woestijn (of de wildernis/eenzame plaats) (weg/omhoog)geleid om op de proef gesteld (of uitgeprobeerd/verzocht/beproefd) te worden door (of onder invloed van) de duivel (of de (valse) beschuldiger/aanklager/lasteraar).

In de woestijn of wildernis zou Gods Zoon door de duivel *op de proef worden gesteld*. Die slechte geest is de tegenstander van de Here, en de leider van de engelen die de Almachtige willen tegenwerken (Mat.25:41, Hebr.2:16, Op.12:7,9, vgl. Op.16:14). Die engelen worden ook wel als boze of kwaadaardige geesten aangeduid (Mat.7:22, 8:31, 12:24-28, Ef.6:12).

Zoals in het verre verleden de duivel ofwel de satan (v.10,11, Op.12:9, 20:2) door middel van een slang Adam en Eva in de hof van Eden had verleid (Gen.3), zo probeerde hij ook de Here Jezus op een dwaalspoor te brengen. Bij de 2 mensen die God had aangesteld om als zijn onderkoning en onderkoningin de schepping goed te besturen (Gen.1:26-28), was die verleiding helaas gelukt. Zou het de duivel eveneens lukken om ook de Mensenzoon te verlokken tot het kwaad?

De omstandigheden waren voor de satan bij Jezus een stuk gunstiger. Adam en Eva leefden in een wereld zonder zonde en gebrek. Zij waren op het moment van de verleiding verzadigd, en konden op dat moment nog eten van bijna alle bomen. De Zoon van God echter, kreeg honger, en er was in de woestijn geen eten beschikbaar.

2 En (= Toen Hij) 40 dagen en 40 nachten gevast had, kreeg Hij tenslotte (of later/daarna) honger.

Jezus heeft evenals de profeten Mozes¹¹² en Elia (Ex.34:28, Deut.9:9,18, 1Kon.19:1-8) gedurende 40 dagen en 40 nachten helemaal niets gegeten (Luk.4:1,2).¹¹³ Toch werden zowel Mozes en Elia, als Gods Zoon door de hemelse Vader in leven gehouden (vgl. Joh.4:34).

Vanuit de evangeliën van Markus en Lukas weten we, dat de Mensenzoon gedurende al die 40 dagen door de satan op de proef werd gesteld (Mark.1:13^a, Luk.4:1,2). Hoogstwaarschijnlijk staan lang niet alle pogingen van de duivel om Gods Zoon te verleiden in de Bijbel.

Het is best mogelijk, dat Hij gedurende die geestelijke strijd ook met zijn Vader in de hemel heeft gesproken. *Vasten* is namelijk een middel om tijd vrij te maken voor gebed; voor een gesprek met de Here. Daarom wordt vasten in de Bijbel vaak genoemd in combinatie met bidden (2Sam.12:16, Ezra 8:23, Ps.35:13, Dan.9:3, Luk.2:37, Hand.14:23).¹¹⁴

Na een periode van 40 dagen en 40 nachten vasten had de Here Jezus flink honger gekregen. Pas na die 40 dagen en nachten werd Hij zich daar goed van bewust. Het lijkt er dus sterk op, dat de verleiding die weergegeven is in vers 3, plaatsvond aan het einde van die tijd van vasten en van geestelijke strijd.¹¹⁵

3 [En] de op de uitdager (of de uitprobeerder/uitlokker/verzoeker/beproevert) (= de verleider) was ((dichter)bij) gekomen, (en) zei (of sprak) (tegen) Hem: “Als (of Indien) U (of Jij) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van God bent, spreek (of zeg), (zo)dat (uit) deze stenen broden zouden (of mochten) (kunnen) worden (of ontstaan/gebeuren)!”

Hoe de duivel er wel of niet uitzag, toen hij bij Jezus kwam, weten we niet. Het is ook niet van belang, want geesten hoeven geen zintuiglijk waarneembare verschijning aan te nemen. Het is bovendien niet duidelijk, of het geluid van satans stem door de woestijn heeft geklonken. Er staat alleen, dat de Here Jezus verstond, wat hij tegen Hem zei.

God de Vader had over Jezus gezegd, dat Hij zijn Zoon was (Mat.3:17). Nou, de satan vond, dat die Zoon dan maar eens moest bewijzen, of Hij wel echt zijn Zoon was. Dat is precies wat de verleider altijd doet: twijfel zaaien over de beloften en uitspraken van de Here. Zo wil hij mensen van de Almachtige verwijderen, en met halve waarheden en hele leugens op een dwaalspoor brengen: “Bestaat de hemelse Vader wel echt, en zo ja, doet Hij dan wel, wat Hij

¹¹² Mozes was een heel belangrijke profeet van God (Deut.34:10-12, vgl. Ex.33:11^a, Num.12:8^a).

¹¹³ Of Jezus in die vastenperiode ook iets heeft gedronken, weten we niet.

¹¹⁴ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

Vasten is niet bedoeld om een prestatie te leveren, of om je lichaam aan je geest te onderwerpen (Mat.11:18,19). Evenals de profeet Daniël kun je zelfs nog wat eten en drinken tijdens het vasten (Dan.10:1-3)! Vasten kan wel een daad zijn, waarbij je jezelf nederig en onderdanig opstelt voor de Here (vgl. Jes.58:3-6). Bovendien is vasten een middel om tijd vrij te maken voor gebed (2Sam.12:16, Ezra 8:23, Ps.35:13, Dan.9:3, Luk.2:37, Hand.14:23). Dan hoef je veel minder aandacht te besteden aan eten, drinken en uiterlijke verzorging. Dat kostte in de Oudheid veel meer tijd, dan tegenwoordig.

¹¹⁵ Matteüs en Lukas geven de pogingen om Jezus te verleiden in de verschillende volgorde weer. Omdat Lukas in eerste instantie zijn evangelie voor de Romein Teofilus (= Vriend van God) schreef, ligt het voor de hand, dat hij de volgorde weergaf, waarin de visioenen zijn gebeurd (Luk.1:1-4). Vanuit het denkkader van de Romeinen wordt de tijd iets duidelijker en realistischer beschreven, dan bij de Joden. Bij de apostel Matteüs spelen de thematiek (= de keuze van de onderwerpen) en de symboliek een grotere rol. Dat laatste komt bijvoorbeeld duidelijk naar voren bij de verschillende weergave van de geslachtsregisters (Vergelijk Mat.1:1-17 met Luk.3:23-38.).

heeft beloofd? Bewijs het maar eens! Een goede vader die rijk en machtig is, laat zijn kind toch geen hongerlijden (vgl. Mat.7:9-11)?”

Natuurlijk kon en mocht de Here Jezus van die talrijke stenen in de woestijn ¹¹⁶ broden maken.¹¹⁷ Later kon Hij grote menigten van mensen op een wonderbaarlijke wijze van voldoende broden en vissen voorzien (Mat.14:14-21, 15:32-38, 16:8-10). De Mensenzoon wilde echter geen broden maken om te bewijzen, dat Hij Gods Zoon was. Daar hoefde Hij geen bewijs voor te leveren, want Hij vertrouwde en geloofde zijn hemelse Vader volledig.

4 En Hij (= Hij echter,) heeft geantwoord, (en) zei (of sprak): “Het (= Er) is (= staat) (op)geschreven: “Niet alleen van (of bij/op) brood zal een mens (= zal iemand) leven (of ademen), maar (of eerder/toch/integendeel) van (of bij/op) elk (of ieder) woord (of uit-spraak/toespraak/zaak), (dat) via (of door (middel van)) de mond van God naar buiten gaat (of tevoorschijn komt/vertrekt/uitgaat) (= dat uit de mond van God komt).”

De Here Jezus gebruikte de Bijbel van die tijd als het gezaghebbende Woord van God. Dat geschreven Woord van God moeten de mensen dus gehoorzamen. Daaruit haalde de Mensenzoon een tekst aan uit het boek Deuteronomium (8:3). In die tekst geeft de schrijver Mozes aan, dat de mensen niet in de eerste plaats afhankelijk zijn van brood, maar van de woorden die de Here spreekt. De Almachtige heeft geen broden nodig om mensen in leven te houden.

5 Toen (of Dan/In die tijd) neemt (= nam) de duivel (of de (valse) beschuldiger/aanklager/lasteraar) Hem mee (of erbij/bij zich) naar (of tot/(tot) in) de heilige stad, en liet (of deed) Hem staan (of en zette Hem (neer)/en bevestigde Hem) op de vleugel (of het vleugeltje/puntje uiteinde) (= de dakrand) van de tempel,

6 en zegt (= en hij zei) tegen Hem: “Als (of Indien) U (of Jij/Je) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van God bent, gooi (of werp (... weg)/strooi) Uzelf (of Jezelf) (dan) (naar) beneden! Het (= Er) is (= staat) immers (of want) (op)geschreven, (om)dat Hij (aan) zijn (hemelse) knechten (of zijn engelen/boodschappers) over (of betreffende/(rond)om) U (of Jou) zal opdragen (of zal bevelen), en zij zullen U (of Jou) op (of in) (de) handen (weg)dragen (of (op)tillen/(op)heffen), zodat U (of Jij) (jo)uw voet niet (eens) aan (of tegen) een steen stoot.”

Met *de heilige stad* wordt hier de hoofdstad Jeruzalem bedoeld (vgl. Op.21:2,10). Daar stond de tempel; het huis van God.

In de 2 bovenstaande verzen lezen we over een andere poging van de duivel om de Mensenzoon te verleiden. Hij *liet Jezus op de dakrand van de tempel staan, of zette Hem daar neer*.¹¹⁸ Als de Here het toelaat heeft de satan veel macht. Hij kan in een ogenblik Gods zoon daar neerzetten, of Hem daarheen laten gaan. Het in een ogenblik mensen verplaatsen komt wel vaker in de Bijbel voor (Hand.8:39,40).

Jezus moest maar van het dak afspringen. In de heilige tempel, de plaats waar de Almachtige zou wonen, zou de hemelse Vader zijn Zoon vast wel redden. Dan konden de vele mensen die daar rondliepen dat zien. Ze zouden onmiddellijk geloven, dat Hij Gods Zoon was.

Opnieuw zaaide de duivel twijfel over de relatie die Jezus met God als Vader had en heeft.

¹¹⁶ Onontgonnen gebieden in het Midden-Oosten lagen en liggen bezaaid met (zwerf)stenen. Dit kan men nu in sommige gebieden in het heilige land nog steeds tegenkomen.

¹¹⁷ Samen met God de Vader en de Heilige Geest heeft God de Zoon (= de Here Jezus = het Woord) het heelal met de wereld en al wat daarop leeft, geschapen (Gen.1:1-26, Joh.1:1-10). Van stenen broden maken stelt in vergelijking daarmee niet zoveel voor.

¹¹⁸ Hoe de grote verleider dat deed, doet niet ter zake. Het gebeurde zeker niet in een visioen, zoals sommige uitleggers aangeven, want de Mensenzoon kon echt van het dak afspringen, en daarbij zou zijn leven groot gevaar kunnen lopen. Uit de Bijbel is ook niet op te maken, dat het slechts over een visioen gaat.

Als die zogenaamde Zoon van God de Bijbel van die tijd kon gebruiken, dan kon de grote verleider dat natuurlijk ook. De engelen van de Here zouden de Mensenzoon wel opvangen, en *Hem op de handen wegdragen*. Daarbij misbruikte de satan een tekst uit het bijbelboek Psalmen (91:11,12).

De schrijver van psalm 91 is David.¹¹⁹ Hij werd tijdens zijn leven door veel grote gevaren omringd en bedreigd. Daarom beloofde de Here hem in die gevaarlijke situatie zijn bescherming. De in psalm 91 genoemde bescherming van God had de dichter van dat lied in die tijd heel hard nodig, want de satan deed er alles aan om hem van het leven te beroven, en de staat Israël te vernietigen.

De genoemde verzen van psalm 91 zijn echter niet bedoeld om je aan te zetten tot roekeloos gedrag. Gods Zoon wees op grond van een andere bijbeltekst (Deut.6:16) de satan terecht: “*Je moet de Here niet op de proef stellen (of tarten (Hebreeuws)).*” Dit betekent, dat je Hem niet mag provoceren ofwel proberen tot ingrijpen te dwingen. Als je echt van God houdt, dan doe je zo iets niet. David, de dichter van psalm 91, hield juist veel van de Here (Ps.91:14).

7 Jezus zei (of sprak) tegen hem: “Het (= Er) is (= staat) ook (of bovendien/weer/opnieuw) (op)geschreven: “Je (of Jij/U) zal (of zult) (= moet) de Heer, (jo)uw God, niet (of nee) op de proef stellen (of uitproberen/uitdagen/verzoeken (Grieks)).”

Met zijn antwoord aan de satan zet de Here Jezus niet de ene bijbeltekst tegenover de andere, maar geeft Hij wel aan, dat je de Bijbel in zijn geheel moet lezen. Bovendien mag je een tekst niet uit zijn verband rukken, zoals de duivel zojuist had gedaan. Het Woord van God bestaat niet uit een verzameling van losse teksten. In al zijn verscheidenheid en veelzijdigheid kent het een grote eenheid en samenhang.

Gelukkig heeft de Mensenzoon de sprong in het diepe niet gewaagd. Je moet er niet aan denken, wat er allemaal had kunnen gebeuren. In elk geval zou het de grootste ramp zijn geweest, die heel de mensheid had getroffen, want de verlossing van de zonden van alle mensen stond bij deze poging om Jezus te verleiden opnieuw op het spel.

8 Ook (of Bovendien/Weer/Opnieuw) neemt (= nam) de duivel (of de (valse) beschuldiger/aanklager/lasteraar) Hem mee (of erbij/bij zich) naar (of tot/(tot) in) een erg (of zeer) hoge berg, en toont (of laat ... zien) (= toonde) Hem al(le(s)) de koninkrijken (of de koningschappen) van de wereld (of de aarde) en hun heerlijkheid (of grootsheid/glorie/waardigheid),

9 en hij zei tegen Hem: “Al(le(s)) deze(ding)e(n) zal ik (aan) U (of Jou) geven, als (of indien) (ooit) U (of Jij/Je) (neer)valt, en (voor) mij aanbidt (of mij hulde bewijst/eerbied toont/vereert/(neer)knielt).”

In de verzen 8 en 9 staat, hoe de duivel de Here Jezus op een andere manier probeerde te verleiden tot een grove misstap. Omdat daarbij het misbruik van een tekst uit de Bijbel van die tijd een vorige keer was mislukt, liet hij dat ditmaal maar achterwege. Wel zorgde hij ervoor, dat de Mensenzoon op een hoge berg terecht kwam. Waarschijnlijk bevond die berg zich in de woestijn (v.11, Mark.1:13, Luk.4:1-8). Zoals de Almachtige vanaf de berg Nebo aan Mozes het hele heilige land had laten zien (Deut.34:1-4), zo toonde de satan aan de Zoon van God nog veel meer. Jezus zag toen alle prachtige en machtige koninkrijken van de wereld.

Vanaf de berg Nebo kun je normaal gesproken niet het hele land Israël bekijken. God moet dat aan Mozes door middel van een openbaring of visioen hebben laten zien. De satan deed een nog groter wonder. Hij liet Jezus zelfs naar *de mooie koninkrijken van de hele wereld* kijken.

¹¹⁹ Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

Nee, de Mensenzoon zag niet het verdriet en de ellende van de mensen. Hij zag niet de verwoestende gevolgen van de zonden, en het verderfelijke werk van de satan zelf. Op een leugenachtige manier zag Hij alleen, wat mooi en indrukwekkend was. Ook hier blijkt een halve waarheid weer erger te zijn, dan een hele leugen. Al dat moois zou de grote verleider aan Jezus geven, als Hij maar één keer *de satan zou aanbidden*, en hem hulde zou bewijzen.

Nu is het de vraag, of de duivel, de grote leugenaar (Joh.8:44^b), wel het recht en de middelen had om aan Gods Zoon alle mooie koninkrijken van de hele wereld te geven.

Welnu, dat recht had hij. Dit kwam, doordat Adam en Eva, die de Here had aangesteld als onderkoning en onderkoningin van de prachtige schepping (Gen.1:26-28), zich door hun zonden hadden onderworpen aan de satan (Gen.3).

Daarom wilde God de wereld redden. Hij stuurde zijn Zoon als mens naar de aarde om door zijn lijden en zijn sterven voor de zonden van alle mensen te betalen (Ps.34:23, Jes.53:12^b, Joh.1:29, 3:16,17, Rom.5:21, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2). Jezus zou de strijd aangaan tegen satans macht. Zo wilde Hij zijn recht op het onderkoningschap wegnemen, en de mensheid verlossen van de eeuwige dood en de machten van de hel.

Toen de duivel de Mensenzoon zijn aanbod deed, blufte hij dus niet. Als hij niet echt in staat was geweest om aan Gods Zoon de hele wereld te geven, dan zou het voor Hem geen aantrekkelijk aanbod zijn geweest. Dan was het ook geen echte verleiding geweest, en kon Jezus dit aanbod vrij gemakkelijk afslaan. Door het reële aanbod van de satan was de verleiding juist erg groot.

Als Gods Zoon dat aanbod zou aanvaarden, dan hoefde Hij niet zo zwaar te lijden en ook niet te sterven. Hij kon zijn volk (op korte termijn) gelukkig maken door als de zogenaamde koning van de hele wereld de zo gehate Romeinen het heilige land uit te jagen, en het machtige koninkrijk van David (1012 – 972) te herstellen. Dat was in die tijd een vurige wens van heel veel Joden. Ja, de Zoon van God kon de hoogste dienaar van de satan worden, en zo, hoogstwaarschijnlijk ongewild, bij de tegenstanders van de hemelse Vader gaan horen. Dat zou echter uiteindelijk de grootste ramp voor heel de mensheid zijn geweest!

De gevolgen van de eerste zonden van Adam en Eva in de hof van Eden waren duidelijk te zien. Daarna was het Evangelie (= de blijde boodschap/het goede bericht) gedurende een lange periode voor een beperkt aantal mensen of voor één volk geweest, terwijl de rest van de mensheid onder de knoet van de satan (= de tegenstander) leefde. De duivel was de rechtmatige onderkoning geworden (Joh.12:31, 14:30, 16:11, 2Kor.4:4, 1Joh.5:19). Daardoor kon hij Jezus heel de wereld geven, als Hij maar één keer voor hem knielde (vgl. Luk.4:6,7).

Gelukkig, de Here Jezus koos de moeilijke weg met het kruis. Door zijn zware strijd en overwinning kocht Hij de wereld vrij (Hebr.2:14,15,17,18).¹²⁰ Daarmee verdween het recht van de leider van de slechte en kwaadaardige geesten om onderkoning van Gods schepping te zijn.

10 Toen (of Dan/In die tijd) zegt (= zei) Jezus tegen hem: “Ga (weg) (of Vertrek) [(achter(waarts) Mij)],¹²¹ satan (of tegenstander)! Het (= Er) is (= staat) immers (of want) (op)geschreven: “(Voor) de Heer, (jo)uw God, zal (of zult) (= moet) je (of jij/u) aanbidden (of hulde bewijzen/vereren/eerbied tonen/(neer)knielen), en alleen Hem zal (of zult) (= moet) je (of jij/u) dienen (of vereren/voor Hem ... werken).”

¹²⁰ Na zijn opstanding steeg de Mensenzoon overwinnend op naar de hemel. De gezalfde Jezus werd de eeuwige koning van alle volken. Door zijn offer aan het kruis en door zijn opstanding ligt heel de wereld aan zijn voeten (Mat.28:18).

¹²¹ Het gedeelte *achter* (of *na*) *Mij* staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd, ofwel ten onrechte overgenomen uit hoofdstuk 16 vers 23.

Vol afschuw over dit verleidelijke en verachtelijke voorstel van de satan, stuurde Jezus de grote leugenaar weg. De Zoon van God heeft namelijk zeggenschap over de satan, en die macht over hem heeft Hij door het weerstaan van de verleidingen niet uit zijn handen laten glippen.

Terwijl de Mensenzoon zijn tegenstander wegstuurde, gaf Hij ook vanuit de Bijbel van die tijd aan, waarom satans voorstel totaal niet deugde. In eigen woorden haalde Hij een tekst aan uit het bijbelboek Deuteronomium (6:13), waaruit blijkt, dat je alleen de Here moet aanbidden.¹²² Hij gaf daarmee aan, dat je alleen God moet gehoorzamen. Zelf bleef Jezus in alles zijn Vader in de hemel trouw.

11 Op dat moment (of Dan/Toen) (ver)laat (= verliet) de duivel (of de (valse) beschuldiger/aanklager/lasteraar) Hem (gaan/alleen), en zie (of kijk), (hemelse) knechten (of engelen/boodschappers) kwamen (dicht(er)bij) (of naderden), en zorgden voor (of (be)dienden) Hem.

De tegenstander van God kon niets anders doen dan het uitvoeren van het bevel van Jezus de Gezalfde. Satan had deze strijd verloren. Daarom vertrok hij (Jak.4:7). Wel zou zijn vertrek slechts tijdelijk zijn (Luk.4:13). Zodra de gelegenheid zich zou voordoen, zou hij opnieuw proberen zijn slag te slaan (Mat.16:21-23, Luk.22:28).

Toen de Mensenzoon deze zware strijd tegen de listige duivel had gewonnen, bleef Hij alleen achter. Waarschijnlijk was dat in de woestijn. Nog steeds had Hij erg veel honger (Luk.4:2). Daarom kwamen er engelen vanuit de hemel om Hem eten te brengen en verder voor Hem te zorgen (vgl. Luk.22:43).

¹²² De uitspraak van Gods Zoon lijkt het meest op de weergave van Deuteronomium 6 vers 13 uit de Septuagint.

2. Het eerste onderwijs van de Here Jezus.

1. Het eerste optreden van Jezus in Kapernaüm.

Hoofdstuk 4:12-17

12 Toen Hij had gehoord, dat Johannes overgeleverd was, keerde Hij terug naar Galilea.

13 Hij heeft Nazaret verlaten, en is komen wonen in Kapernaüm aan de zee, in het gebied van Zebulon en Naftali,

14 zodat volledig gemaakt zou worden, wat gezegd is via de profeet Jesaja, toen hij zei:

15 “Het land van Zebulon en het land van Naftali aan de weg van de zee over de Jordaan: het Galilea van de heidenen,

16 het volk dat in duisternis zat, heeft een groot licht gezien, en over hen die zaten in een land van de schaduw van de dood, is een licht opgegaan.”

17 Vanaf toen begon Jezus het volgende af te kondigen en te zeggen: “Bekeert jullie, want het koningschap van de hemel is dichtbij gekomen!”

Nadat de Here Jezus door Johannes was gedoopt, bleef Hij nog een korte periode in Judea. Hij kreeg daar zelfs meer discipelen dan Johannes (Joh.4:1,2). Na enige tijd vertrok de Mensenzoon naar Galilea.

12 En (of Nu/Maar) (= Toen) [(Jezus)] ¹²³ gehoord (of begrepen) hebbend(e) (= Hij had gehoord), (om)dat Johannes (= Jahweh is genadig) overgeleverd (of overgegeven/uitgeleverd) was, keerde Hij terug (of trok Hij zich terug/vertrok Hij) naar (of tot/(tot) in) Galilea.

Dat Johannes de Doper door Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) was gearresteerd, en gevangengenomen was (Luk.3:19,20), was niet de reden dat Jezus naar Galilea ging. De gezalfde Zoon van God vluchtte niet naar Galilea voor het gevaar, want dan had Hij beter in Judea kunnen blijven, waar de prefect Pontius Pilatus (26 – 36) het land bestuurde:

1. De Here Jezus vertrok niet uit Judea, nadat Johannes de Doper was gearresteerd, maar omdat de Farizeeën hadden gehoord, dat het aantal volgelingen van Hem groter werd, dan de groep volgelingen van Johannes (Joh.4:1-3). Het lijkt er dus sterk op, dat Hij wegging, omdat Hij een openlijk conflict met de Farizeeën nog wilde vermijden. Pas nadat Hij had gehoord, dat Johannes was gevangengenomen, kwam Hij in Galilea aan.
2. Johannes de Doper was in Perea gearresteerd, dat door Herodes Antipas vanuit Galilea werd bestuurd. Jezus ging wat dat betreft, eerder naar het gevaar toe.
3. De apostel Matteüs geeft aan, dat de Mensenzoon naar Galilea ging, omdat God dat zo wilde. Dat blijkt uit het feit dat daarmee een profetie van Jesaja (8:23-9:1) in vervulling ging (v.14-16).

Toen het werk van Johannes de Doper ophield door zijn arrestatie, was voor de Here Jezus de tijd aangebroken om in Galilea met zijn werk te beginnen. Daar wilde Hij de blijde boodschap gaan brengen. Zo voorkwam de Zoon van God voorlopig ook een conflict met de geestelijke leiders in de hoofdstad Jeruzalem. In het noorden van het heilige land kon Hij zijn volle aandacht geven aan de verspreiding van het Evangelie. Daarbij richtte Hij zich niet in de eerste plaats tot de welvarende elite van Israël, maar zette Hij zich bij zijn werk vooral in voor het gewone volk.

¹²³ Dit woord staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is hoogstwaarschijnlijk voor de leesbaarheid toegevoegd.

De Mensenzoon is eerst naar de plaats Nazaret gegaan, waar Hij met zijn ouders had gewoond (Mat.2:23). Daarna verhuisde Hij naar Kapernaüm (= Kapar-Nahum = Dorp van troost). Dit was eveneens een plaats in Galilea.

De stad Kapernaüm had een veel gunstiger ligging dan Nazaret. Het lag aan een belangrijke weg, die langs de noordkant van het Meer van Tiberias liep. Al het verkeer vanuit de provincie Iturea en het noorden van de Dekapolis naar de hoofdstad van Galilea kwam er langs. Mede doordat Kapernaüm aan de grens lag van het gebied aan de westkant van het Meer van Tiberias en de Jordaan, was er in die plaats ook een belastingkantoor (Mat.9:9).

13 [En] (Hij) heeft Nazaret verlaten (of achtergelaten)(, en) is komen (of gaan) (be)wonen (of zich ... vestigen) (tot) in (of naar/tot) Kapernaüm [het] aan (of bij) de zee (of de kust), in (of door/met) het gebied (of binnen de grenzen) van Zebulon en Naftali,

14 (zo)dat vol(ledig)gemaakt (of (aan)gevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht) zou worden het gezegde (of het gesprokene) (= worden, wat gezegd is) via (of door (middel van)) de profeet Jesaja, zeggend(e) (= toen hij zei):

15 “(Het) land (of (De) grond/aarde) van Zebulon en (het) land (of (de) grond/aarde) van Naftali (aan) de weg (of het pad/de straat/route) van (de) zee (of (het) meer) over (of (de) zee (of (het) meer) naar (of aan) de overkant (van)/verder (dan)) de Jordaan: (het) Galilea van de heidenen (of de volken),

16 het volk de (= dat) in (of met/door) duisternis zit (of gaat zitten/zich bevindt/verblijft/woont) (= zat), heeft een groot licht (na)gezien (of bezien/(op)gemerkt), en over (of voor) [de] dezelfde(n) (= hen) (die) (gaan) zitten (of zich bevinden/verblijven/wonen) (= die zaten) in (of met/door) een land (of een gebied) en (= van) (de) schaduw van (de) dood, is een licht opgegaan.”

In het noordoosten van het heilige land hadden vroeger de mensen van de stammen Zebulon en Naftali gewoond. Verreweg de meeste mensen die van Zebulon en Naftali afstamden, woonden niet meer in het heilige land.

In de laatste 2 bovenstaande verzen haalt de apostel Matteüs een tekst aan uit de Hebreeuwse versie van het bijbelboek Jesaja (8:23-9:1). In het noordelijke deel van het heilige land zou het *licht* van Gods genade gaan schijnen.

Hoogstwaarschijnlijk heeft er in die tijd een weg gelegen vanaf de Middellandse Zee naar het gebied aan de andere kant van de Jordaanrivier.

Al in de tijd van de profeet Jesaja woonden in Galilea veel heidenen.¹²⁴ Daarom werd dit gebied *het Galilea van de heidenen* genoemd.

Daar, in het noorden van het heilige land, waar vroeger de stammen Zebulon en Naftali hadden gewoond, had de geestelijke *duisternis* van de afgoderij en het heidendom in Israël het meest voet aan de grond gekregen. Daarom werden juist deze mensen door de Here zeer zwaar gestraft. Eerst gebeurde dat door de invallen van de Syriërs, en later door de oorlogen met de Assyriërs. Het gebied werd in 732/731 voor Christus het allereerst door de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727) veroverd. De meeste mensen werden toen naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.15:29, 16:1,7-9, 1Kron.5:26).

Vaak werden in het vroegere stamgebied van Zebulon en Naftali oorlogen gevoerd. Mede daardoor was in de loop van de jaren de bevolking verarmd.

¹²⁴ Het woord *Galilea* is afkomstig van een Hebreeuws woord dat *draaien* of *opendraaien* betekent. Via de afgeleide betekenis van iets ronds zoals een *cirkel* of *kring* komt het dan uit bij de aanduiding van een *gebied* of *(land)streek*.

Jezus brengt de blijde boodschap onder de mensen.

In de tijd van de Here Jezus woonden in Galilea eveneens veel heidenen, en mensen die van Joden en heidenen afstamden.

Tegenover het uitzichtloze lot van de ongehoorzame Israëlieten en de verheidenste bevolking in het noorden van het heilige land, stelde de profeet Jesaja de prachtige toekomst van de dienaren van de Almachtige. Juist in het gebied waar de duisternis het eerst begon, en volop aanwezig was, zou het licht van de genade van de hemelse Vader het eerst in volle kracht gaan stralen.¹²⁵

De Zoon van God trad vooral op in Galilea, en niet in Jeruzalem. Dat Hij in het gebied waar veel heidenen woonden, voornamelijk zijn werk deed, was al een voorteken van de lange periode waarin het Evangelie voor de heidenvolken van grote betekenis zou zijn. Hij bracht en brengt licht in de (geestelijke) duisternis.

17 Van(af/uit) toen (of dan/die tijd) begon Jezus (het volgende) af te kondigen (of te verkondigen/bekend te maken/als een heraut op te treden) en te zeggen: “Bekeert jullie (of u) (of Komt tot inkeer/Hebt berouw), want het koningschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en]¹²⁶ is dicht(er)bij gekomen (of genaderd)!”

Met zijn oproep tot bekering gebruikte Jezus in het 2^e gedeelte van het bovenstaande vers precies dezelfde woorden als die van Johannes de Doper (vgl. Mat.3:1,2). Hij bouwde voort op het werk van zijn heraut. Zijn prediking ging echter verder dan de oproep tot bekering. Het accent lag meer op het onderwijs van zijn discipelen en zijn leerlingen. In de loop van de tijd ontwikkelde het zich verder in die richting.

Toch was en blijft de oproep tot bekering erg belangrijk en noodzakelijk. Alle mensen moeten zich voortdurend van hun zonden bekeren, en ze moeten ernaar streven om de wil van de Here te doen.

De woordgroep *het koningschap van de hemel* betekent hetzelfde als *het koningschap van God*.¹²⁷ Wat is nu precies het koningschap (of het koninkrijk) van God?

De profeet Daniël had al gezegd, dat er een tijd zou komen, waarin de hemelse Vader een eeuwig koningschap (of een eeuwig koninkrijk) zou stichten. Dat eeuwige koningschap zou op den duur aan alle andere koningschappen en koninkrijken een einde maken (Dan.2:44, Dan.7:13,14).¹²⁸

Na de hemelvaart van de Here Jezus is zijn *koningschap van de hemel* begonnen. Dat eeuwige koningschap was en is niet alleen maar voor de hemel bestemd. Het oefent ook zijn macht en invloed uit op de aarde. Ja, zelfs op de hele schepping. Het zal op den duur aan alle andere koningschappen een einde maken. Doordat de Zoon van God voor alle zonden van de hele wereld heeft betaald (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2),¹²⁹ zijn de rechten van

¹²⁵ Zie Turenout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

¹²⁶ Het woord *hemel[en]* heeft in de Bijbel 2 betekenissen. Daarbij dachten de mensen onder andere aan de lucht, het firmament ofwel het uitspansel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, 15:5, Lev.26:19, Ps.19:2, enz.). Met het woord *hemel[en]* bedoelde men ook de woonplaats van God (vgl. Gen.28:12,13^a, Deut.3:24, 4:39, 10:14, 26:15^a, enz.). Tussen deze 2 betekenissen maakte men in de Oudheid geen scherpe scheiding. In sommige situaties worden beide betekenissen bedoeld, of vloeit het één over in het ander.

¹²⁷ De uitdrukking *het koningschap (of het koninkrijk) van de hemel[en]* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep *het koningschap (of het koninkrijk) van God*.

¹²⁸ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

¹²⁹ In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

de satan ingeperkt. Door de komst van het eeuwige koningschap vanuit de hemel, kon het Evangelie zich in heel de wereld verspreiden.¹³⁰

¹³⁰ Zie eventueel nog de uitgebreidere uitleg van *het koningschap van de hemel* bij Matteüs 3 vers 2.

2. De eerste discipelen van Jezus.

Hoofdstuk 4:18-22

18 Toen Hij langs het Meer van Galilea liep, zag Hij 2 broers: Simon, die Petrus genoemd wordt, en Andreas, zijn broer, een werpnet in het meer werpen, want zij waren vissers.

19 Hij zei tegen hen: “Volgt Mij, en Ik zal jullie vissers van mensen maken.”

20 Zij hebben onmiddellijk de netten achtergelaten, en volgden Hem.

21 Hij is vandaar verdergegaan. Hij zag 2 andere broers: Jakobus, een zoon van Zebedeus, en Johannes, zijn broer, in het schip met hun vader Zebedeüs. Zij maakten hun netten in orde. Hij riep hen.

22 Zij hebben onmiddellijk het schip en hun vader achtergelaten, en volgden Hem.

In de onderstaande verzen (18-22) lezen we over de eerste discipelen van Jezus. Het was in die tijd gebruikelijk, dat meesters (= rabbijnen) werden omringd door hun leerlingen ofwel hun discipelen. Die leerlingen moesten niet alleen theoretisch onderwijs ontvangen, maar ook een bijpassende levenswijze praktisch leren toepassen.

18 En (of Nu/Maar) (= Toen Hij) langs (of (vlak)bij/naast) het Meer (of de Zee) van Galilea (rond)lopend (of wandelend/gaande) (= liep), (be)zag (of merkte ... op/bekeek) Hij 2 broers: Simon, de genoemde (of geroepen) Petrus (= Simon, die Petrus genoemd wordt), en Andreas, zijn broer, een (werp)net (tot) in (of naar/tot) het meer (of de zee) werpen (of gooien/strooien), want zij waren (of immers) vissers.

De Zee ofwel het Meer van Galilea wordt in het Oude Testament ook wel *het Meer van Kinneret* genoemd (Num.34:11, Joz.12:3, 13:27). Andere namen daarvoor in het Nieuwe Testament zijn *het Meer van Gennesaret* (Luk.5:1) en *het Meer van Tiberias* (Joh.6:1, 21:1). In de huidige tijd is het ongeveer 21 kilometer lang en 12 kilometer breed.

Toen de Here Jezus *Simon* de eerste keer zag, gaf Hij hem meteen de naam *Petrus* (= Rots(blok)) (Joh.1:43, vgl. Mat.10:2, 8:14, 16:16-18).

Het *werpnet* dat zij in de zee gooiden (v.18), was een rond net van enkele meters breed.

19 [En] Hij zegt (= zei) tegen hen: “Komt achter (of na) (= Volgt) Mij, en Ik zal jullie (of u) vissers van mensen maken (of doen).”¹³¹

Met de term *vissers van mensen* gebruikte de Mensenzoon voor de vissers Simon en Andreas duidelijke taal (v.18). Daarmee wordt bedoeld, dat ze mensen door hun woorden en hun daden moesten overtuigen en overhalen om discipelen van Jezus te worden. Daardoor zouden mensen die naar de discipelen van de Heiland wilden luisteren, en in de waarheid van hun boodschap zouden geloven, worden gered van de eeuwige ondergang (vgl. 2Kor.12:15,16).

20 [En/Nu/Maar] zij hebben onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) de netten achtergelaten(, en) volgden Hem.

Dat Petrus en Andreas onmiddellijk met de Here Jezus meegingen, komt hier waarschijnlijk vreemd over, maar zij kenden Hem al. Andreas, die in Judea eerst een discipel van Johannes de Doper was geweest, had zijn broer Petrus geroepen, en hem aan de Zoon van God voorgesteld (Joh.1:35-43).

21 [En] (Hij) is (van)daar (of van die plaats) verdergegaan. Hij (be)zag (of merkte ...

¹³¹ In het Oude Testament werd het woord *vissers* al figuurlijk gebruikt (Jer.16:16).

op/bekeek) 2 ander(e) broers: Jakobus, d(i)e (= een zoon) van Zebedeüs, en Johannes, zijn broer, in (of met/door) het (vracht)schip met hun (voor)vader Zebedeüs. (Zij) maken (of repareren) (= maakten) hun netten (in orde/klaar). [En] Hij riep hen (op) (of Hij noemde hen).

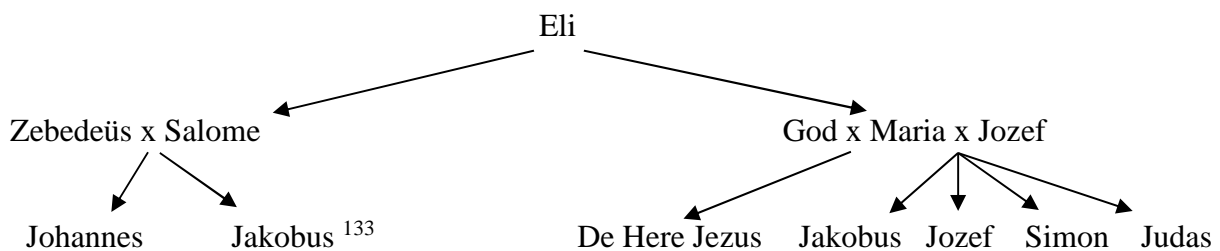
Een korte tijd of een paar dagen later zag de Here Jezus 2 andere broers. Dat waren Jakobus en Johannes. Ze maakten hun netten klaar om te kunnen gaan vissen. Eventuele beschadigingen werden dan hersteld.¹³²

In vers 21 gaat het waarschijnlijk over sleepnetten die vanuit een vissersschip werden neergelaten (vgl. Luk.5:1-11, Joh.21:1-11).

22 [En/Nu/Maar] zij hebben onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) het (vracht)schip en hun vader achtergelaten(, en) volgden Hem.

Ook Jakobus en Johannes, 2 zonen van Zebedeüs, besloten onmiddellijk de Here Jezus te volgen. Dit kan eveneens vreemd overkomen. Toch is ook dit goed te verklaren. Ze waren familie van de Mensenzoon.

De moeder van Jakobus en Johannes heette Salome. Als we verschillende gedeelten uit de Bijbel met elkaar vergelijken, dan blijkt, dat zij hoogstwaarschijnlijk een zus van Jezus' moeder Maria was (Mat.27:56, Mark.15:40, Joh.19:25). In dat geval waren Jakobus en Johannes dus volle neven van de Here Jezus.

Het feit dat deze 4 mannen die zich bij de Heiland aansloten, Hem wel kenden, geeft aan, dat ze geen roekeloze sprong in het duister waagden door plotseling met een vreemde mee te gaan. Het was wel een daad van geloof om zijn oproep te gehoorzamen, en Hem onmiddellijk voortdurend te volgen. Ze gaven hun vaste bron van inkomsten en het dagelijkse contact met hun familie daarvoor op. Vanaf het begin van Jezus' werk bleven ze bij Hem om later met hulp van de Heilige Geest van Hem te kunnen getuigen (Joh.15:26,27). Ze zouden kunnen vertellen, wat ze met hun eigen ogen en oren hadden gezien en gehoord (1Joh.1:1).

¹³² Het waren blijkbaar geen arme mensen, want ze hadden schepen en netten om te vissen. Het waren heel gewone eenvoudige mensen uit die tijd (Hand.4:13).

¹³³ Het is opmerkelijk, dat Jakobus als eerste van de apostelen zijn werk in Gods koninkrijk met de dood moest bekopen (Hand.12:1,2), en dat zijn broer Johannes hoogstwaarschijnlijk het langst heeft geleefd. Zie voor dat laatste Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2024.

3. De eerste genezingen.

Hoofdstuk 4:23-25

23 Hij trok rond in heel Galilea, leerde in hun synagogen, maakte het evangelie van het koninkrijk bekend, en genas elke ziekte en elke kwaal onder het volk.

24 Het gerucht van Hem verspreidde zich tot in heel Syrië. Ze brachten bij Hem alle mensen die ziek waren, gekweld door allerlei ziekten en pijnen, bezetenen, maanzieken en verlamden. Hij genas hen.

25 Hem volgden grote volksmenigten vanuit Galilea, Dekapolis, Jeruzalem, Judea en vanuit de overkant van de Jordaan.

De apostel Matteüs geeft in het onderstaande gedeelte (v.23-25) een beschrijving van het verlossingswerk van de Mensenzoon. In deze periode bestond er veel belangstelling voor het succesvolle optreden van Gods Zoon.

23 [En/Ook/Zelfs] Hij trok (of ging/wandelde) rond (in) (ge)heel Galilea, lerend (of onderwijzend) (= leerde) in (of door/met) hun synagogen (of hun bijeenkomsten (van Joden)), [en/ook/zelfs] bekend makend (of afkondigend/verkondigend) (= maakte ... bekend) het evangelie (of de blijde boodschap/het goede bericht) van het koningschap (of het koninkrijk), en genezend (of (be)dienend) (= genas) elke (of iedere/alle) ziekte (of lijden/kwelling) en elke (of iedere/alle) kwaal (of zwakheid/slapheid) onder (of in/door/met) het volk.

Met de woorden *het koningschap* (of *het koninkrijk*) wordt in vers 23 *het koningschap* (of *het koninkrijk*) van God bedoeld.¹³⁴

Jezus bleef niet in Kapernaüm of in de omgeving van die stad. Nee, in heel Galilea ging Hij hard aan de slag met zijn werk. Dat bestond uit mensen onderwijs geven over *het koningschap van God* (vgl. Mat.5-7) en mensen *genezen* van allerlei *ziekten en kwalen* (vgl. Mat.8,9). Het één was onlosmakelijk verbonden met het ander. De wonderen bekrachtigden het onderwijs van de Mensenzoon (b.v. Mat.9:6, Joh.14:11).

Al in het begin van zijn werk blijkt een belangrijk verschil met het optreden van Johannes de Doper. Nergens lezen we in de Bijbel, dat Johannes wonderen had gedaan, of mensen van ziekten had genezen. In de eerste tijd van het optreden van de Zoon van God lag het accent daarvan meer op zijn verlossingswerk en de blijde boodschap, dan op de komende berechting van de Here, zoals dat bij Johannes het geval was.

Synagogen zijn waarschijnlijk gedurende de Babylonische ballingschap ontstaan. Het zijn gebouwen waarin Joden op rust- en feestdagen bij elkaar kwamen (en nog steeds komen) om een gedeelte uit de Bijbel van die tijd te lezen, en erover te spreken (Hand.13:15). Iedereen die ze in die tijd geschikt vonden, mocht het woord voeren. Geregeld gaf de Here Jezus onderwijs in een synagoge (vgl. Luk.4:3).¹³⁵

24 [En/Ook/Zelfs] het gerucht (of het bericht) van Hem vertrok (of ging (weg)/verdween) (= verspreidde zich) (tot) in (of naar/tot) (ge)heel Syrië. [En/Ook/Zelfs] ze brachten (of boden ... aan/offerden) bij Hem al(le(s)) de ziek (of ellendig/ongelukkig) zijnden (of hebbenden/(vast)houdenden) (= Hem alle(mense)n die ziek waren), gekweld (of in het nauw gebracht/geplaagd) door allerlei ziekten (of kwellingen) en (of ook/zelfs) pijnen (of folteringen/kwellingen),

¹³⁴ Zie voor de betekenis daarvan de uitleg van vers 17 of Matteüs 3 vers 2.

¹³⁵ Vroeger was een synagoge ook een gewone ontmoetingsplaats; een soort dorps huis. Dat is trouwens, tegenwoordig nog steeds het geval.

De Here Jezus geneest zieke mensen.

[en/ook/zelfs] (door één of meer kwaadaardige geesten) bezetenen, [en/ook/zelfs] maanzielen (of (psychisch) gestoorden/lijdens aan toevallen) en (of ook/zelfs) (éénzijdig/gedeeltelijk) verlamden. [En/Ook/Zelfs] Hij genas (of (be)diende) hen.

In Syrië, het gebied ten noorden van het heilige land,¹³⁶ waren relatief veel Joden. Ze woonden vooral in de steden. Zij hadden natuurlijk veel belangstelling voor wat er in hun thuisland Israël gebeurde. Via hen konden geruchten over de Here Jezus zich gemakkelijk verspreiden.

De Mensenzoon had blijkbaar de macht om alle patiënten te genezen. Daarmee deed Hij afbreuk aan de macht van de zonde en de gevolgen daarvan. Niet alleen lichamelijke gebreken en ziekten werden genezen. Gods Zoon bracht ook redding voor geestelijke ellende en bevrijding van het lijden van menselijke zielen. De satan leed en lijdt bij elke genezing een nederlaag.

Sommige verschijnselen van mensen die (*door één of meer kwaadaardige geesten*) bezeten zijn, komen overeen met het ziektebeeld van hen die lijden aan epilepsie (Mark.9:17-20, Luk.9:37-42). Toch is dat niet hetzelfde:

1. In de Bijbel komen immers mensen voor die door één of meer duivelen zijn bezeten, die door hen kunnen spreken, en/of die zeer gewelddadig zijn (Mat.8:28-32, Luk.4:33-35, 8:27-29, Mark.1:23-26, 3:11, 5:1-13), of mensen die door hun bezetenheid doof, stom of doofstom zijn (Mat.9:32,33, 12:22, Mark.9:25).
2. Bovendien staat er in Gods Woord dat de Here Jezus de geesten, die mensen in bezit hadden genomen, uitdreef (Mat.8:16, 17:18, Mark.9:25-27, Luk.9:42).

Het is duidelijk, dat deze mensen lijden door het werk van de satan: de tegenstander van God.

Iemand die door één of meer kwaadaardige geesten was bezeten, werd in sommige gevallen ook wel *maanziek* genoemd (Mat.17:14-18, vgl. Mark.9:17-27, Luk.9:37-42). Mensen met deze vorm van bezetenheid kregen allerlei toevallen, of deden de meest verschrikkelijk dingen met zichzelf. In de Oudheid dacht men, dat deze kwelling van mensen samenhang met de stand van de maan.¹³⁷ Daarom werd daarvoor het woord *maanziek* gebruikt.

In die tijd waren veel ziekten niet te genezen. Dit betrof vooral mensen die leden aan geestelijke ziekten. Dat de Here Jezus dat wel kon, beschouwden ze vooral toen als een heel erg groot wonder.

25 [En/Ook/Zelfs] Hem volgden grote (of vele) (volks/mensen)menigten (of scharen) van(uit/af) Galilea, [en/ook/zelfs] Dekapolis (of Tien steden), [en/ook/zelfs] Jeruzalem, [en/ook/zelfs] Judea en (of ook/zelfs) (van(uit/af)) (de) over(kant (van)) (of overzijde (van)/verder (dan)) de Jordaan.

Heel veel mensen kwamen bij de Mensenzoon om zijn leer (Mat.7:28,29, 22:33, Mark.1:22, 11:18, Luk.4:32) en om zijn wonderen (Joh.2:23, 3:1,2, 4:48, 6:2, 7:31). Het is bijzonder, dat zoveel mensen in staat waren om naar Hem toe te komen. Waarschijnlijk wisselden veel groepen elkaar af. Bovendien waren er veel feestdagen waarop de Joden de gelegenheid hadden om naar Jezus toe te gaan.

De Dekapolis was een gebied ten zuidoosten van het Meer van Galilea, waar vooral heidenen woonden. Oorspronkelijk lagen er 10 steden in dat gebied. Welke steden dat precies zijn geweest, is niet met zekerheid te zeggen.¹³⁸

¹³⁶ Het huidige land Libanon hoorde in die tijd bij Syrië.

¹³⁷ Dit is trouwens niet onmogelijk.

¹³⁸ In dit gebied lagen volgens de geschiedschrijver Plinius de steden: Damascus, Opaton, Filadelfia, Rafana, Skytopolis, Gadara, Hippondion, Pella, Galasa, en Canata.

4. De zaligsprekingen.

Hoofdstuk 5:1-12

1 Toen Hij de volksmenigten zag, ging Hij de berg op. Nadat Hij was gaan zitten, kwamen zijn discipelen bij Hem.

2 Hij opende zijn mond, en Hij onderwees hen, en zei:

3 “Gelukkig zijn de armen van geest, want van hen is het koninkrijk van de hemel.”

5 4 “Gelukkig zijn de zachtmoedige mensen, want zij zullen de aarde erven.”

4 5 “Gelukkig zijn de treurende mensen, want zij zullen getroost worden.”

6 “Gelukkig zijn de mensen die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.”

7 “Gelukkig zijn de barmhartige mensen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden.”

8 “Gelukkig zijn de mensen met een rein hart, want zij zullen God zien.”

9 “Gelukkig zijn de vreedstichters, want zij zullen zonen van God genoemd worden.”

10 “Gelukkig zijn de vervolgte mensen om de gerechtigheid, want van hen is het koninkrijk van de hemel.”

11 “Gelukkig zijn jullie, wanneer ze ooit jullie verwijten zouden maken, zouden vervolgen, en ter wille van Mij al liegend allerlei kwaad over jullie zouden spreken.”

12 “Weest blij, en jubelt, want jullie loon is groot in de hemel, want zo hebben zij de profeten die er voor jullie waren, vervolgd.”

In dit hoofdstuk begint het gedeelte (Mat.5:1-7:29) dat de Bergrede wordt genoemd. Daarin staan verschillende toespraken van de Mensenzoon, die de apostel Matteüs in één groep bij elkaar heeft gezet.¹³⁹ Die toespraken vonden plaats in het begin van Jezus' optreden. In die periode toonden grote volksmenigten belangstelling voor zijn onderwijs. Pas toen na verloop van tijd bleek, dat het grootste deel van het volk Israël zich niet echt wilde bekeren, ging de Zoon van God over tot het spreken in gelijkenissen (Mat.13:1-53).

De Bergrede begint met de zaligsprekingen. Dat is het gedeelte (v.1-12) waarbij Jezus de Gezalfde herhaaldelijk een kwetsbaarheid of nare situatie schetst, en vervolgens een verrassend perspectief biedt. Daardoor krijgen de zinnen van deze verzen iedere keer een opvallende en paradoxale (= schijnbaar tegenstrijdige) wending. Zo word je gestimuleerd om door te lezen.

1 En (of Nu/Maar) (= Toen Hij) de (volks/mensen)menigten (of de scharen) (be/na)-ziend(e) (of bekijkend(e))/(op)merkend(e)) (= zag), ging (of klom) Hij (tot) in (of naar/tot) de berg (= Hij de berg op). En Hij (neder)gezeten (= Nadat Hij was gaan zitten), kwamen zijn discipelen (of volgelingen/leerlingen) (dichter)bij Hem.

Toen Jezus op een dag een grote volksmenigte zag, *klom Hij een berg op*, en ging daar zitten om aan zijn leerlingen ofwel zijn discipelen onderwijs te geven. Zo konden meer mensen Hem beter zien. Hoogstwaarschijnlijk was het een bekende berg in de buurt van zijn woonplaats Kapernaüm. Zittend onderwijs geven was de gewoonte in die tijd (Mat.24:3, 26:55, Mark.4:1, 9:35, 13:3, Luk.4:20, Hand.16:13).

¹³⁹ Bij de evangelist Lukas, die vooral in volgorde van tijd schreef, staan die toespraken verspreid over meerdere hoofdstukken van het gelijknamige bijbelboek.

De discipelen die bij Jezus gingen zitten, hoeven niet precies dezelfde mensen te zijn als de latere 12 apostelen. De volksmenigte bleef beneden.

2 En hebbende geopend (= Hij opende) zijn mond(, en) Hij onderwees (of leerde) hen, zeggend(e) (of verklarend(e)) (= en zei):

3 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) (zijn) de armen (of de nederigen) van geest, (om)dat (= want) van hen is het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en].”

In vers 3 moeten we denken aan mensen die ondanks tegenslagen in het leven zich echt heel gelukkig kunnen voelen.

Wie zijn de *armen van geest*? Om die vraag goed te kunnen beantwoorden moeten we vooral letten op de tijd en de plaats, waar deze woorden zijn uitgesproken. De Here Jezus trad op in Galilea op het moment dat al enige discipelen en belangstellenden zich om Hem heen hadden verzameld. De mensen die daar en in de omstreken van dat gebied woonden, voelden zich *arm van geest*. Ze hoorden niet bij de culturele bovenlaag van de bevolking. Die bovenlaag bevond zich vooral in het “belangrijke” gebied Judea met de stad Jeruzalem en de prachtige tempel. In het noorden van Israël echter, woonden de mensen die in verreweg de meeste gevallen niet zo hoog waren opgeleid. Door de elite werden ze veracht als de volksmenigte die de wet van God niet kent (Joh.7:49). Het was een half-heidense bevolking van middenstanders, harde arbeiders en zwakken van de samenleving; van boeren, vissers, knechten, slaven, bedelaars en zieken. Veel mensen waren zo arm en uitgebuit, dat ze aan de verplichtingen van de godsdienstige normen van de elite van het volk niet konden voldoen. Daar hadden ze geen tijd, geen mogelijkheden, geen geld en niet voldoende kennis voor. Juist voor mensen zoals zij, die niets van zichzelf verwachtten, maar toch Jezus wilden volgen, was het geluk van het koninkrijk ofwel het koningschap van God (vgl. Jes.11:4, Ps.72:2-4).

Dit geldt ook voor de dienaren van de Here van vandaag. Ze weten, dat ze uit zichzelf zwak en arm van geest zijn. Ze zijn niet in staat om te leven zoals de hemelse Vader dat graag wil, maar ze willen in al hun onvolmaaktheid er zich wel voor inzetten. Ze verwachten echter alles van Gods genade en liefde. Voor hen is *het koningschap vanuit de hemel* de bron van eeuwig heil.

De woordgroep *het koningschap van de hemel* betekent hetzelfde als *het koningschap van God*.¹⁴⁰ Wat is nu precies het koningschap (of het koninkrijk) van God?

De profeet Daniël had al gezegd, dat er een tijd zou komen, waarin de Here een eeuwig koningschap (of koninkrijk) zou stichten. Dat eeuwige koningschap zou op den duur aan alle andere koningschappen en koninkrijken een einde maken (Dan.2:44, Dan.7:13,14).¹⁴¹

Na de hemelvaart van de Here Jezus is zijn *koningschap van de hemel* begonnen. Dat eeuwige koningschap was en is niet alleen maar voor de hemel bestemd. Het oefent ook zijn macht en invloed uit op de aarde. Ja, zelfs op de hele schepping. Het zal op den duur aan alle andere koningschappen een einde maken. Doordat de Zoon van God voor alle zonden van de hele wereld heeft betaald (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2),¹⁴² zijn de rechten van

¹⁴⁰ De uitdrukking *het koningschap (of het koninkrijk) van de hemel[en]* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep *het koningschap (of het koninkrijk) van God*.

¹⁴¹ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

¹⁴² In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

de satan ingeperkt. Door de komst van het eeuwige koningschap vanuit de hemel, kon het Evangelie zich over heel de wereld verspreiden.¹⁴³

De Heiland liet met het genezen van het lichaam en/of de ziel van mensen, door zijn wonderen en door zijn onderwijs al iets van de gevolgen en de kracht van het koningschap van God op de aarde zien. De mensen die Hem als hun koning dienen, zijn burgers van zijn koninkrijk (Ef.2:19, Fil.3:20).

In het volgende vers gaat het niet plotseling over een andere groep mensen. In heel dit gedeelte (v.1-12) gaat het steeds over dienaren van de Here, waarbij iedere keer een ander aspect wat meer naar voren komt.

5 4 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) (zijn) de zachtmoedige(of zachtaardige)(mense)n, (om)dat (= want) zij zullen de aarde (of het land/de grond) erven (of beërven).”¹⁴⁴

Met *de zachtmoedige mensen* worden hier niet alle zachtaardige of aangename mensen bedoeld. De boodschap van het bovenstaande vers was in eerste instantie gericht aan het gewone volk in Galilea. Die mensen waren ondergeschikt aan het Romeinse rijk. Ze waren geen baas over hun eigen land, en hadden moeite om zich te kunnen handhaven. Ze hadden niet de organisaties en middelen om zich tegen de willekeur van hun bestuurders te kunnen verweren. Ze konden zich alleen maar nederig opstellen, en het beste ervan maken. Het gaat hier dus over (ongeveer) dezelfde mensen als in vers 3.

Juist tegen deze kwetsbare mensen zei de Here Jezus, dat *ze zelfs de hele aarde zouden erven* (Ps.37:9,11,29,34). De zegen van het koningschap vanuit de hemel zal van doorslaggevende betekenis zijn op de wereld.

Datzelfde geldt ook voor de dienaren van de Mensenzoon van vandaag. Deze mensen hebben de liefde van God leren kennen. Zij hebben de opdracht om niet alleen Hem lief te hebben, maar eveneens om van elkaar te houden (Lev.19:18, 25:25, Mat.19:19, 22:39, 5:44, enz.). Met de hulp van de Heilige Geest moeten ze leren om door hun geestelijke groei zachtmoedig te worden (Mat.11:29, Gal.5:22, Tit.3:1-7). Ze hebben het lang niet altijd makkelijk. Op deze zondige wereld hebben ze nauwelijks een vaste grond onder hun voeten. Hoewel juist deze mensen recht hebben op de wereld (Mat.19:29), die de Almachtige heeft geschapen, voelen ze zich vaak vervreemd in deze maatschappij. Toch zullen ze de hele nieuwe aarde, die de Here zal maken, erven (Op.21:1-22:5).

4 5 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) (zijn) de treurende(of rouwende)(mense)n, (om)dat (= want) zij zullen getroost (of bemoedigd) worden.”

De treurende mensen lijden op aarde, doordat het zo slecht gaat in de wereld. Ze hebben verdriet, als ze de wettenloosheid, oppervlakkigheid en liefdeloosheid om zich heen zien; verdriet over de zonde en de gevolgen daarvan. Ze zien, dat veel mensen worden onderdrukt en/of uitgebuit. Ze voelen zich vreemden op deze aarde. De treurende mensen hebben eveneens hun eigen problemen, zwakheden en gevoelens van twijfel. Regelmatig roepen ze naar God om hulp, en ze willen dicht bij Hem leven en schuilen. Deze mensen *zullen worden getroost, bemoedigd en geholpen* (Ps.126:5, 2Kor.7:10, Jak.4:9,10, Op.21:4).¹⁴⁵

6 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) (zijn de mensen) d(i)e hongeren[den] (of

¹⁴³ Zie eventueel nog de uitgebreidere uitleg van *het koningschap van de hemel* bij Matteüs 3 vers 2.

¹⁴⁴ Op grond van het oudste teruggevonden handschrift van het Nieuwe Testament (= de Codex Sinaiticus) en de inhoud is de gebruikelijke volgorde van de verzen 4 en 5 omgewisseld. Waarschijnlijk komt dit overeen met de oorspronkelijke Griekse tekst.

¹⁴⁵ Het woord *troosten* had vroeger ook de betekenis van *helpen* in zich. Vanuit die betekenis moeten we dit zo opvatten en uitleggen. De Here *bemoedigt* niet alleen, maar *helpt* ook.

sterk verlangen[den] en dorsten[den] naar de gerechtigheid (of de rechtvaardigheid), (om)dat (= want) zij zullen verzadigd (of gevoed) worden.”

Kinderen van de hemelse Vader lijden door al het onrecht wat ze om zich heen zien, en/of zelf moeten meemaken. Door al dat onrecht komen veel mensen niet tot hun recht en hun doel. Er zijn bijvoorbeeld grote graaiers die zoveel mogelijk materiële rijkdommen binnenhalen zelfs al gaat dat ten koste van anderen.¹⁴⁶ De één strooit met geld, terwijl andere mensen creperen, of nauwelijks rond kunnen komen. Het is echter Gods bedoeling, dat iedereen evenveel ruimte en kansen moet krijgen.¹⁴⁷ Denk maar aan de sociale wetten, die de Here via Mozes aan zijn volk Israël heeft gegeven (b.v. Lev.25, Deut.15:1-11). Deze wetten waren uniek voor die tijd, en ze kunnen en moeten ook nu nog van grote betekenis zijn. Zowel de Israëlieten, als de mensen van vandaag hebben zich helaas niet aan de richtlijnen van die wetten gehouden.¹⁴⁸

Mede hierdoor voelen veel Christenen zich niet thuis in deze wereld. Het onrecht en de zonde brengt veel verdriet en ellende met zich mee. Dienaren van God zijn niet tevreden met het uiterlijk nakomen van de wetten van de Here, zoals de Farizeeën dat deden. Zij zijn niet blij met mensen die langs de randen van de regels lopen; met hen die de schone schijn ophouden (Mat.23:25). Mensen die Jezus echt willen volgen, hebben een sterk verlangen naar eerlijkheid, recht en rechtvaardigheid. Zij willen Gods wetten bij wijze van spreken opeten en opdrinken, en zo een deel van zichzelf maken. Zij willen leven naar de geest van die wetten.

Toch kunnen zij *gelukkig* zijn, *want zij zullen verzadigd worden*. De Here heeft het beloofd. Hij biedt levend water aan. Het levende water lest de dorst voor altijd (Joh.4:10-15). Bij de mensen die van het levende water drinken, zullen stromen van levend water uit hun binnenste vloeien. Zij ontvangen de Heilige Geest, en ze kunnen daardoor ook andere mensen verrijken (Joh.7:38,39). Zij die het brood van God eten, worden door Hem verzadigd, en sluiten een eeuwig verbond met Hem (Jes.55:1-3).¹⁴⁹ De gezalfde Jezus noemde zichzelf het levende brood (Joh.6:32-35). Ieder die Hem oprecht wil dienen, krijgt verlossing van zonden en schuld.¹⁵⁰ Dit betekent, dat deze mensen volledig recht, *gerechtigheid* en eeuwig leven ontvangen (Joh.6:27). Is dat geen blijde boodschap?

7 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) (zijn) de barmhartige(of milde)(mense)n, (om)dat (= want) zij zullen barmhartigheid (of mildheid) (onder)vinden (of ontvangen).”

Het gaat in vers 7 niet over alle aardige mensen in deze wereld. Het is geen los vers, waarbij je met het tekstverband geen rekening hoeft te houden. In het bovenstaande vers gaat het niet over aardige mensen in algemene zin, of over goedgezinden die niet wereldwijd zijn, maar over mensen die juist heel verstandig zijn. Het zijn wijze mensen die bij Gods Zoon willen horen, en Hem steeds beter willen leren kennen (Job 28:28, Ps.111:10, Spr.1:7, 9:10).

Mensen die Jezus de Gezalfde willen volgen door Hem te dienen, behoren wel barmhartig en genadig te zijn, want ze weten hoe barmhartig en liefdevol de Almachtige voor hen is. Door

¹⁴⁶ Ook koningen in Israël mochten zich niet gedragen als grote graaiers, waardoor andere mensen in de knel komen (Deut.17:17). Toen koning Salomo (972 – 932) dat wel deed, werd hij onder andere daarvoor door God gestraft (1Kon.11:1-10).

¹⁴⁷ Denk hierbij ook maar eens aan de talrijke abortussen in Nederland. Deze ongeboren baby's die zijn vermoord, kregen niet de ruimte die God ze heeft toebedeeld.

¹⁴⁸ Overeenkomstig de betekenis die de Here Jezus aan de wetten van het oude verbond toeschrijft, is het in de tijd van het nieuwe verbond niet de bedoeling om in de huidige samenleving die wetten letterlijk te laten gelden, maar wij moeten wel leven overeenkomstig de intentie en de geest daarvan. Dit betekent, dat er voor Christenen geen ruimte kan en mag zijn voor liberale opvattingen, of voor steun aan vergelijkbare stromingen in de maatschappij. Als in de praktijk ieder voor zich gaat, dan is God zeker niet voor ons allen. Daar kan zijn zegen niet op rusten.

¹⁴⁹ Zie Turenout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijpskerk, 2024.

¹⁵⁰ Deelhebben aan de Here en zijn verlossingswerk herdenken we bij het Heilig Avondmaal (1Kor.10:16).

die grote liefde voor de mensen heeft zijn Zoon voor alle zonden en tekortkomingen willen lijden en sterven aan het kruis (1Joh.2:1,2). Hij heeft voor iedere oprechte Christen alle schuld betaald en kwijtgescholden (Joh.3:16). Mede daarom wil de Here, dat elke volgeling van Hem ook iedereen vergeeft, die oprecht om vergeving vraagt (Spr.21:13, Mat.6:12,14,15, 18:21-35, vgl. Jak.2:13), en zijn of haar best doet om niet opnieuw in het kwaad te vervallen. Ondanks alles kunnen *de barmhartige dienaren van God gelukkig zijn*, want zij mogen zeker weten, dat *zij barmhartigheid van hun hemelse Vader zullen ondervinden* (1Pet.1:3-5).

8 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) (zijn) de reinen (of de schonen) van hart (= de mensen met een rein hart), (om)dat (= want) zij zullen God zien (of zullen naar God kijken).”

Wat wordt er bedoeld met mensen die *rein van hart* zijn? Het hart zagen de mensen in die tijd als de kern en vertegenwoordiging van de hele mens.¹⁵¹ Het hart was de oorsprong van al het leven (Spr.4:23). Als het hart rein en schoon is, dan is de hele mens dus rein (vgl. Ps.24:4, 51:12). Dan hebben we het over volledig oprechte mensen zonder zonden en tekortkomingen.

Niemand echter, kan dat zijn zonder de hulp van Jezus de Gezalfde (Rom.7:14-25). Uit genade beschouwt de Here de mensen die Hem willen volgen, en die tegen de zonden strijden, als zijn dienaren die niet kunnen zondigen, want ze zijn zijn eigendom (1Joh.3:9, vgl. Joh.9:41). Helaas zondigen alle Christenen op aarde nog steeds, maar door het grote offer van de Mensenzoon brengt de hemelse Vader hun zonden niet in rekening, want die zijn allemaal al betaald (Ps.34:23, Jes.53:12^b, Joh.1:29, 3:16,17, Rom.5:21, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2). Mede uit dankbaarheid daarvoor proberen oprechte dienaren van de Almachtige steeds beter te leren om zonder zonde en slechtheid te leven (vgl. Ps.86:11).

Zij zullen God zien. Geen enkel zondig mens echter, kan Hem volledig zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). Zijn heerlijkheid is daarvoor veel te groot. Op de nieuwe aarde, die de Here zal maken, zal dat wel mogelijk zijn (1Kor.13:12, 1Joh.3:2, Op.22:4^a), want daar zullen al zijn dienaren voor eeuwig zonder zonde en slechtheid leven (Op.21:1-22:5). De tegenstelling tussen de hemel en de wereld zal dan zijn verdwenen. Halleluja!

9 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) (zijn) de vredestichters (of de vredelievende(mense)n), (om)dat (= want) zij zullen (als) (aangenomen) zonen (of nakomelingen) van God genoemd (of (op)geroepen) worden.”

De mensen die op aarde meestal als *vredestichters* worden aangeduid, zijn zij die zich inspannen om oorlogen of ruzies te voorkomen, of te beslechten.

In vers 9 gaat het echter niet specifiek over deze mensen. Met de term *vredestichters* worden zij bedoeld, die door de hemelse Vader zijn aangenomen als zijn kinderen. Opnieuw heeft de apostel Matteüs het hier over hen die bij de Here Jezus willen horen, en Hem willen dienen. Toen de Zoon van God nog maar kort geleden was geboren, zongen de engelen al, dat Hij vrede zou brengen op aarde bij mensen waarin Hij veel plezier heeft (Luk.2:14). Hij is de Vorst van de echte vrede (Jes.9:5), die de strijd tegen de zonde succesvol heeft gestreden; tegen de zonde die de vrede op de aarde verstoort, en alle ellende in de wereld veroorzaakt.

Echte vrede betekent niet alleen geen ruzie, geen strijd, geen geweld en het niet verstoren van de rust, maar vooral het liefdevol nastreven van harmonie en een goede relatie met de Almachtige en met de mensen (Rom.14:19, Hebr.12:14). Echte vredestichters zijn kinderen van

¹⁵¹ Dit blijkt uit de parallellismen die in de Bijbel voorkomen (Ps.13:3, 16:9, 19:9, 24:4, 26:2, Spr.2:2,10, 3:1, 4:21, 5:21, 7:24,25).

Bij een parallellisme staan 2 of meer (bij)zinnen bij elkaar. Die zinnen zeggen met andere woorden min of meer hetzelfde, waardoor ze elkaar aanvullen en ophelderen. Dit kwam in de Hebreeuwse literatuur veel voor.

de hemelse Vader (Rom.8:23, 1Joh.3:1,2), die de blijde boodschap van verlossing en van eeuwig geluk verspreiden met hun woorden (vgl. Ef.2:17), en die door hun daden het effect van die boodschap op mensen, actief laten zien (Mat.5:16). Het is de blijde boodschap die de vrede van God in de harten van iedereen wil brengen. Oprechte Christenen *zijn vredestitelers*.

10 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) (zijn) de vervolgde(of mishandelde)(mensen) om (wille van) de gerechtigheid (of de rechtvaardigheid), (om)dat (= want) van hen is het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en].”

Als je de Here Jezus wil liefhebben boven alles, dan doe je dat niet alleen in theorie, maar ook in de praktijk. Die liefde voor Hem moet eveneens blijken uit je liefde voor je medemensen. Vanuit liefde voor God wil je de Bijbel lezen, bestuderen, en toepassen in het dagelijks leven. Je streeft er dan naar om oprecht en rechtvaardig te zijn. Het houdt bovendien in, dat je andere mensen, en zelfs je vijanden, eerlijk en liefdevol behandelt (Lev.19:34, Mat.5:43-45, 19:19, 22:39, Luk.10:27). Je behoort daarbij ook op te komen voor de zwakken in de samenleving. Dit geldt temeer als deze mensen, die het moeilijk hebben, Christenen zijn (Lev.19:17,18).

Mensen die leven vanuit *gerechtigheid* en waarheid hebben het vaak moeilijk. Ze worden soms gevangengezet, gemarteld en/of vermoord. Vaak gaat de tegenstand en tegenwerking minder openlijk en duidelijk, maar veel oprechte dienaren van God moeten in dit aardse leven grote offers brengen. Trouw zijn en blijven aan wat de hemelse Vader van ons vraagt, is meestal niet gewenst. Je houden aan zijn wetten en regels, die er zijn voor het welzijn van iedereen, is niet erg populair. Eerlijk zijn, en opkomen voor mensen die in de knel dreigen te raken, word je meestal niet in dank afgenomen. Dat hebben veel profeten in de tijd van het Oude Testament ook ervaren (v.12^b).

Toch ervoeren ze het leven samen met de Here vanuit *gerechtigheid* en rechtvaardigheid als de kostbaarste schat en het hoogste goed. Ze hadden er vaak alles voor over, want zonder God konden ze niet verder leven. Daarvoor wilden ze in veel gevallen alles doorstaan; zelfs vervolging om hun geloof. Dat komt overeen met wat de gezalfde Jezus wil. Zijn dienaren moeten het zuiverende zout op aarde zijn (Mat.5:13, Mark.9:50, Luk.14:34). Hij wil, dat ze op Hem lijken, en zijn medestrijders zijn in zijn koninkrijk.

Het gelukkig prijzen van de kinderen van de hemelse Vader eindigt in vers 10, zoals het is begonnen. Voor de mensen die Hem willen dienen, zoals Hij dat graag wil, is *het koningschap vanuit de hemel* de bron van geluk en van eeuwig heil (v.3). Het herhalen van die rijke belofte toont de grote eenheid van deze verzen aan (v.3-10). Het gaat niet over verschillende groepen mensen, maar over één groep van verschillende mensen. Het zijn allemaal Christenen die met hun eigen capaciteiten en talenten de Mensenzoon willen volgen. Ze zullen worden beloond, waarbij slechts de accenten op een andere manier worden gelegd.

De Here Jezus wist, dat Hij in de nabije toekomst zwaar zou moeten lijden. Hij wist ook, dat zijn volgelingen een zeer moeilijke tijd van vervolging en geestelijke strijd zouden meemaken. Daarom richtte Hij zich in de volgende 2 verzen rechtstreeks tot hen. Daarin volgt de toepassing van vooral het bovenstaande vers (v.10).

11 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) zijn jullie (of bent u), wanneer (of als) (ooit) ze jullie (of u) zouden (of mochten) verwijten (maken) (of smaden/berispen), [en] zouden (of mochten) vervolgen (of mishandelen), en ter wille van (of om) Mij (al) liegend(e) (of bedriegend(e)) alle(lei) (of elk/ieder) kwaad (of slecht(heid)) [zaak (of uitspraak/toespraak/woord)] over (of tegen(over)) jullie (of u) zouden (of mochten) spreken (of zeggen).”

Dat deze boodschap in eerste instantie vooral tegen de discipelen werd uitgesproken, wil niet zeggen, dat dit alleen voor hen geldt. Deze woorden hebben ook voor al Jezus' andere volge-

lingen grote betekenis. Het zal misschien niet zo gaan als bij de apostelen, maar trouwe diena-
ren van God zullen met vergelijkbare situaties te maken krijgen.

Het is duidelijk, dat iemand niet in grote problemen moet raken door zijn of haar eigen mis-
daden (1Pet.4:15). De woorden van vers 11 en 12 gelden alleen als de verwijten en roddels
zijn gebaseerd op leugens. Het gaat hier over mensen die van alles wordt verweten, omdat ze
gehoorzaam willen zijn aan de Here Jezus (1Pet.3:14-16).

12 “Weest blij, en jubelt (of springt op van blijdschap), (om)dat (= want) jullie (of uw)
loon (of beloning) (is) groot (of veel) in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel[en],¹⁵² want
(of immers) zo (of op deze manier) hebben zij de profeten d(i)e (er) voor jullie (of u) (waren),
vervolgd (of mishandeld).”

Veel profeten die optraden in de tijd van het Oude Testament hadden het erg zwaar. Ze kregen
geen tegenstand te verduren, omdat ze zeiden, dat je de Here moest dienen. Dat vond iedereen
wel prima. Ze werden wel lastig gevonden, omdat ze waarschuwden, dat God wil worden ge-
diend en geëerd, zoals Hij dat graag wil, en dat je dan ook je medemens moet liefhebben als
jezelf. Ze werden soms bespot en belasterd. In andere gevallen werden ze gevangengezet, ge-
marteld en/of vermoord, omdat ze protesteerden tegen onrecht en uitbuiting, en omdat ze op-
kwamen voor de zwakken in de samenleving.

Oprechte Christenen kunnen ondanks al hun verdriet en narigheid toch de moed erin houden.
Ze kunnen blij zijn, omdat ze de vrede van de Heilige Geest in hun harten mogen meedragen.
Ze mogen leven in harmonie met de hemelse Vader. Ze hoeven niet te wanhopen, omdat ze
weten, dat God zorgt, en de boel niet uit de hand laat lopen. Hij staat aan hun kant (1Pet.4:14),
en strijdt met hen mee. Ze kunnen al hun zorgen bij Hem neerleggen, en hun gebed heeft erg
veel kracht (Mat.7:7-11, Joh.16:24, Jak.5:16^b). *De beloning* van het volgen van de Here Jezus
zal groot zijn (Mat.10:41,42). Het lijden in deze wereld zal absoluut niet opwegen tegen het
grote geluk, dat komen zal (Rom.8:18). Als de strijd voorbij is, zullen ze voor eeuwig geluk-
kig zijn, en de nieuwe aarde erven (Op.21:1-9).

¹⁵² Het woord *hemel[en]* heeft in de Bijbel 2 betekenissen. Daarbij dachten de mensen onder andere aan de lucht,
het firmament ofwel het uitspansel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorko-
men (Gen.1:6-8, 15:5, Lev.26:19, Ps.19:2, enz.). Met het woord *hemel[en]* bedoelde men ook de woonplaats van
God (vgl. Gen.28:12,13^a, Deut.3:24, 4:39, 10:14, 26:15^a, enz.). Tussen deze 2 betekenissen maakte men in de
Oudheid geen scherpe scheiding. In sommige situaties worden beide betekenissen bedoeld, of vloeit het één over
in het ander.

5. De discipelen van Jezus en de wereld.

Hoofdstuk 5:13-16

13 “Jullie zijn het zout van de aarde. Als nu het zout smakeloos zou worden, waarmee zal het gezouten worden? Het is nergens meer nuttig voor, behalve om weggegooid te worden, en door de mensen vertrapt te worden.”

14 “Jullie zijn het licht van de wereld. Een stad die op een berg ligt, kan niet geheim gehouden worden.”

15 “Ook steekt men geen lamp aan, en zet men haar onder een korenmaat, maar op een standaard, en zij schijnt voor iedereen in huis.”

16 “Schijnt zo met jullie licht voor de mensen, zodat zij jullie goede werken zouden kunnen zien, en zij jullie Vader in de hemel zouden verheerlijken.”

Na de toepassing van de zaligsprekingen zegt de Here Jezus, dat zijn discipelen *het zout van de aarde* en *het licht van de wereld* zijn. Met de uitleg van deze 2 begrippen vormen deze verzen (v.13-16) een samenvatting van wat er in de Bergrede verder wordt uitgewerkt.

13 “Jullie zijn (of U bent) het zout van de aarde (of het land/de grond). Als (of Indien) nu (of en/maar) het zout smakeloos (of krachteloos) zou (of mocht) worden, met (of door/in) wat (of welk(e)/wie) (= waarmee) zal (het/dan) gezouten (of met zout gestrooid) worden? Tot (of Naar/(Tot) in) (= Voor) niets (of niet één/niemand) (= nergens) is het nuttig (of krachtig/sterk/machtig) meer (of nog (verder)/verder/voortaan) (= Het is nergens nuttig meer voor), behalve (als) (of tenzij/dan/als (toch) niet) (om) (naar) buiten (weg)gegooid (of (weg)geworpen/gestrooid) (= om weggegooid) te worden, en door (of onder invloed van) de mensen vertrapt (of onder de voet gelopen/vertreden/veracht) te worden.”

Er staat niet, dat de discipelen *het zout van de aarde* moeten worden. Nee, ze zijn het al. Het zout geeft veel smaak aan het eten, en het houdt het bederven van voedsel tegen. Zo moeten de discipelen en alle andere dienaren van God zich gedragen: als smaakmakers en tegenstanders van het bederf en de slechtheid in de maatschappij (Fil.2:15, Kol.4:6). Dit doe je door je vast te houden aan de normen die de Bijbel voor ons bestwil heeft aangegeven. Ook al ga je hiermee dwars tegen de gangbare opvattingen van de verheidenste samenleving in.

Als zout in aanraking komt met vocht en andere stoffen kan het door ontbinding onbruikbaar en *smakeloos* worden. Wanneer dat het geval is, dan heeft het geen nut meer. We gooien het dan weg, en kijken er vervolgens niet meer naar om.¹⁵³

Iets vergelijkbaars daarmee gebeurt met Christenen die verslappen, en zich niet actief opstellen. Het geloof in de Here is bij hen dan hooguit een persoonlijke mening of beleving. Ze hebben voor bijbelstudie en voor gebed erg weinig tijd, of het komt er helemaal niet van. Vaak komen ze in hun omgeving er niet voor uit, dat ze bij Jezus willen horen. Ze doen zoveel mogelijk met de anderen mee. Dit smakeloze zout is absoluut niet geschikt binnen het koninkrijk van de hemelse Vader (vgl. Mat.8:12, Luk.13:25, Joh.15:6,8).

14 “Jullie zijn (of U bent) het licht (of de ster/het vuur) van de wereld (of de aarde/het heelal/de mensheid). Een stad (die) op (of boven) een berg ligt, kan niet (of is niet in staat (om ... te)) geheim gehouden (of verborgen/bedekt) worden.”

De Here Jezus wordt in de Bijbel *het Licht van de wereld* genoemd (Jes.42:6, 49:6, Joh.1:4-9, 3:17-21, 8:12, 9:5, 12:46). De discipelen ofwel volgelingen van de Mensenzoon worden door

¹⁵³ In de buurt van de Dode Zee kon en kan het zout natuurlijk vrij gemakkelijk worden gewonnen.

Hem en de Heilige Geest lichtdragers of lichtgevers. Ze moeten het licht dat ze van God krijgen, laten stralen in de donkere wereld (Ef.5:8, Fil.2:15). Terwijl de werking van het zout in de eerste plaats naar binnen is gericht, en minder opvalt, moet het licht vooral naar buiten stralen.

Zo moeten de dienaren van God zich gedragen als *een stad op een berg*. Zo'n opvallende stad gaf in die tijd de richting aan. Vooral in het donker, als er geen of weinig licht scheen op het platteland, dan was een stad op een berg een opvallende lichtbron. Die lichtbron *kon en kan niet geheim gehouden worden*. Trouwe discipelen van Jezus wijzen andere mensen in deze duistere wereld de weg. *Ze kunnen* de boodschap van het Licht van de wereld *niet geheim houden*. Ze doen niet hun best om op te vallen, maar dat gebeurt vaak wel, want ze zijn anders. Dit blijkt niet alleen uit hun woorden, maar vooral ook uit hun daden.

15 “Ook (of En) niet steekt men (of steken zij) een (olie)lamp aan (of in brand) (= Ook steekt men geen lamp aan), en zet (of plaatst/maakt) men (of zetten (of plaatsen/maken) zij) haar onder de (= een) korenmaat, maar (of eerder/toch/integendeel) op de (= een) standaard (of kandelaar/luchter), en zij schijnt (of straalt) voor ieder(een) (of elk/allen) in (of door/met) [het] huis.”

In de tijd waarin Jezus optrad, stond in de huiskamer vaak een olielampje, dat het hele vertrek verlichtte. Zo wil de Mensenzoon, dat zijn volgelingen hun licht laten stralen (Ef.5:8). Het licht moet eigenlijk wel opvallen.

Natuurlijk zet je dat lampje niet onder een omgekeerde korenmaat (= ongeveer 8¾ liter). De grootte van een korenmaat uit die tijd is vergelijkbaar met het formaat van een emmer.

De trouwe volgelingen van Jezus hoeven niet te twijfelen, of ze wel voldoende licht kunnen doorgeven. Als je niet weet, hoe je jouw licht kan laten stralen in deze wereld, dan kan je dat aan Hem vragen, van Wie je het licht gekregen hebt. Dan zul je leren zien, hoe je met jouw talenten en mogelijkheden iets voor het koninkrijk van God kunt betekenen. Hoe meer je leeft in een persoonlijke relatie met de Here,¹⁵⁴ hoe beter je zult begrijpen, wat je kunt en moet doen in deze wereld.

16 “Schijnt (of Straalt) zo (of op deze manier) (met) jullie (of uw) licht (of ster/vuur) voor (of in tegenwoordigheid van) de mensen, (zo)dat (of hoe (ook maar)) zij (of men) jullie (of uw) goede (of mooie/buikbare/geschikte) werken (of handelingen/daden) zouden (of mochten) (of zou (of mocht)) (kunnen) (na/be/in)zien (of bekijken/(op)merken/weten), en zij (of men) jullie (of uw) Vader [de] in (of door/met) de (wolken/sterren)hemel[en] zouden (of mochten) (of zou (of mocht)) (kunnen) verheerlijken (of prijzen/eren).”

De goede werken moeten als een rode draad door het leven van Gods dienaren lopen. Wat we met onze woorden belijden, moeten we met onze daden laten zien. Niet om het eeuwige geluk te verdienen, maar om de Here daarmee uit dankbaarheid te dienen. Het gaat er niet in de eerste plaats om, dat mensen ons eren om onze goede werken (Mat.6:1). Door onze woorden en daden moet vooral onze hemelse Vader de eer krijgen, die Hem toekomt (vgl. 1Kor.10:31). Alles wat we hebben en kunnen, hebben we immers van Hem gekregen!

¹⁵⁴ Voor een goede relatie met de Here is het nodig, dat je onder andere voldoende tijd vrijmaakt voor bijbelstudie en gebed, en dat je er oprecht naar streeft om Hem (ook in praktische zaken) te gehoorzamen. Kortom, God liefhebben, en daardoor doen, wat Hij graag wil.

6. Jezus maakt de wetten en uitspraken van Gods profeten volledig.

Hoofdstuk 5:17-20

17 “Denkt toch niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om af te schaffen, maar om te vervullen,

18 want stellig zeg Ik jullie: “Voordat ooit de hemel en de aarde zouden vergaan, zou beslist niet één jota of één tittel van de wet kunnen vergaan, totdat ooit alles zou zijn gebeurd.”

19 “Wie ooit dus één van deze kleinste geboden zou breken, en de mensen zo zou leren, zal de minste genoemd worden in het koninkrijk van de hemel. Wie ze echter zou doen, en zou leren, die zal groot genoemd worden in het koninkrijk van de hemel,

20 want Ik zeg jullie: “Als jullie gerechtigheid niet overvloedig zou zijn, meer dan van de schriftgeleerden en Farizeeën, zouden jullie het koninkrijk van de hemel beslist niet binnengaan.”

Met de uitdrukking *de wet en de profeten* werden in de tijd van de Here Jezus en daarna, meestal de voorschriften van het hele Oude Testament bedoeld. Met *de wet* duidde men de 5 boeken van Mozes aan, en met de profeten (en de geschriften) de rest van het Oude Testament.

Door de zaligsprekingen van de Mensenzoon zou de indruk kunnen ontstaan, dat de oude wetten en voorschriften niet zo belangrijk meer waren. Zondige mensen werden door de Zoon van God zelfs *het zout van de aarde* en *het licht van de wereld* genoemd (Mat.5:13^a,14^a). Daarmee werd afgerekend met de gedachtegang van de Farizeeën,¹⁵⁵ dat je het eeuwige leven met de Here moest verdienen door goede werken te doen.

In de rest van dit hoofdstuk (v.21-48) geeft Jezus aan, dat Hij de voorschriften van het Oude Testament volledig erkent. Wat Hij daarover aan de mensen vertelde, was wel in strijd met het onderwijs van de Farizeeën, maar niet met de wetten van de Almachtige. Veel beter (en duidelijker) dan die theologen van zijn tijd legde de Mensenzoon aan zijn volgelingen uit, wat de bedoeling van de voorschriften van God was en is (Mat.7:28,29).

17 “Denkt (of Gelooft/Meent) (toch) niet, (om)dat Ik gekomen (of verschenen) ben (om) de wet of (of dan) de profeten af te schaffen (of te annuleren/te niet te doen/te ontbinden).¹⁵⁶ Ik ben niet (of nee) gekomen (of verschenen) (om) af te schaffen (of te annuleren/te niet te doen/te ontbinden), maar (of eerder/toch/integendeel) (om) te vervullen (of (aan) te vullen/vol(ledig) te maken),

18 want (of immers(,)) stellig (of inderdaad/echt/zeker/amen) zeg (of verklaar) Ik jullie (of u): “Tot(dat) (of Tot en met) ooit (of een keer/altijd) (= Voordat ooit) de (wolken/sterren)-hemel en de aarde (of het land/de grond) zouden (of mochten) (kunnen) vergaan (of voorbijgaan/passeren), zou (of mocht) beslist niet (of nooit/geenszins) één jota of (of dan) één tittel (of haakje/uiteinde/punt) van(uit/af) de wet (kunnen) vergaan (of voorbijgaan/passeren), tot-(dat) (of tot en met) ooit (of een keer/altijd) (= voordat ooit) al(le(s)) zou (of mocht) (kunnen) zijn gebeurd (of geworden/ontstaan).”

De Here Jezus *was niet gekomen om de* (geschreven) *wetten of* (de boeken van) *de profeten af*

¹⁵⁵ *De Farizeeën* waren nationalistische mensen die de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, nauwkeurig wilden naleven (Hand.26:5). Bovendien onderhielden ze wetten die vanuit een soort traditieeler waren ontstaan. Ze verzetten zich fel tegen de invloed van de Griekse cultuur.

¹⁵⁶ Dat de Here Jezus op de aarde is gekomen, duidt impliciet aan, dat Hij in de tijd voor zijn geboorte al bestond.

te schaffen, maar om ze te vervullen. Hij heeft ze volledig vervuld door zonder zonden te leven, en door zijn lijden en zijn sterven aan het kruis om daardoor voor de zonden van alle mensen te betalen (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2).¹⁵⁷

Een *jota* of *jot* י (= j) was en is de kleinste letter van het Hebreeuwse alfabet.

Met *een tittel* wordt een krom gedeelte of een uiteinde van een Hebreeuwse letter bedoeld. Die krommingen mogen niet worden rechtgemaakt, en de uiteinden mogen niet worden weggelaten, want tussen de Hebreeuwse letters כ (= k of ch) en ב (= b of v), ר (= r) en ד (= d), en tussen de letters ג (= g) en ו (= w), of ח (= ch) en ט (= t) bestaan duidelijke verschillen in klan-ken.

De bedoeling van de voorschriften van het Oude Testament blijft tot in het kleinste detail van kracht,¹⁵⁸ totdat het niet meer nodig zal zijn. Pas *als de wolken- en sterrenhemel en de aarde zullen zijn vergaan*, zal er een nieuwe aarde komen. Daar zal dan volkomen gerechtigheid en echte vrede heersen (Op.21:1-22:5), zodat die voorschriften overbodig zullen zijn.

19 “Wie (of Welk(e)/Wat) ooit (of een keer/altijd) (of Wie dan ook) dus (of ((wel)nu) dan) één van deze kleinste (of minste) geboden zou (of mocht) breken (of ontbinden/losmaken), en de mensen zo (of op deze manier) zou (of mocht) leren (of onderwijzen), zal de minste (of de kleinste) genoemd (of (op)geroepen) worden in (of door/met) het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en]. Wie (of Welk(e)/Wat) (ze) maar (of nu/en) (= echter) [altijd (of een keer/ooit)] (goed) zou (of mocht) doen (of maken), en zou (of mocht) leren (of onderwijzen), die (of deze) zal groot genoemd (of (op)geroepen) worden in (of door/met) het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en],

20 want (of immers) Ik zeg (of verklaar) jullie (of u) [, (om)dat]: “Als (of Indien) (ooit) jullie (of uw) gerechtigheid (of rechtvaardigheid) (toch) niet overvloedig (of buitengewoon/over(bodig)) zou (of mocht) zijn, meer (of groter) dan van de schriftgeleerden (of de (gods-)dienst)leraren/schrijvers/klerken) en Farizeeën, zou(den) (of mocht(en)) jullie (of u) [tot (of naar/(tot) in)] het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en] beslist niet (of nooit/geenszins) binnengaan (of binnenkomen).”

Een *schriftgeleerde* was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten (vgl. Mat.2:4). Onder hen werd veel gediscussieerd en gedisputeerd over wat de belangrijkste en de minder belangrijke geboden waren.

De Farizeeën waren nationalistische mensen die de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, nauwkeurig wilden naleven (Hand.26:5). Bovendien onderhielden ze voorschriften die vanuit een soort traditieeler waren ontstaan. Ze verzetten zich fel tegen de invloed van de Griekse cultuur.

Toen een schriftgeleerde uit de partij van de Farizeeën aan Jezus vroeg wat het belangrijkste gebod was, was het antwoord van Hem erg duidelijk en verrassend. Je moet namelijk God liefhebben boven alles, en evenveel houden van je medemens als van jezelf (Mat.22:34-40). Met andere woorden, er is geen belangrijkste gebod. Alle geboden zijn even belangrijk; ook de wetten en voorschriften die niet zo van belang lijken te zijn. De Mensenzoon handhaafde

¹⁵⁷ In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

¹⁵⁸ Alleen de voorschriften die nodig waren om vooruit te wijzen naar het lijden van Jezus de Gezalfde tot zijn dood erop volgde, zijn door dat lijden en sterven overbodig geworden. De bloedige offerdienst in de tempel is daardoor niet meer nodig (Hebr.7). Daarom scheurde na het sterven van Jezus de Gezalfde het voorhangsel in de tempel van boven naar beneden (Mat.27:51, Mark.15:38, Luk.23:45).

hier dus het hele Oude Testament. De liefde voor God en elkaar vormt daarbij het uitgangspunt. Echte *gerechtigheid* en *rechtvaardigheid* van een mens betekent, dat hij of zij helemaal aan het doel beantwoordt, waarvoor de Here hem of haar heeft geschapen. Dit wil zeggen, dat de mensen van Hem en van elkaar houden, en dat ze de schepping met alles wat daarbij hoort, goed en harmonieus moeten beheren, zoals de Almachtige dat wil (Gen.1:26-28). Het begrip *zonde* geeft het tegenovergestelde aan. Dat brengt alleen maar ellende met zich mee (Gen.3).

Dienaren van God zijn niet tevreden met het uiterlijk nakomen van de wetten van de Here, zoals de Farizeeën dat deden. Zij zijn niet blij met mensen die langs de randen van de regels lopen; met hen die de schone schijn ophouden (Mat.23:23-26). *De gerechtigheid* van oprechte Christenen *moet meer zijn dan die van de schriftgeleerden en Farizeeën*. Mensen die Jezus echt willen volgen, verlangen naar eerlijkheid, recht en rechtvaardigheid (Mat.23:23^b). Zij willen Gods wetten een deel van zichzelf maken. Uit liefde willen zij leven naar de geest van die wetten.

Zo gaan in goede harmonie recht en liefde samen. Dit kan niet anders, want recht zonder liefde is kil, en ontardt in zinloze kadaverdiscipline. God wil niet, dat we evenals de Farizeeën puur de regeltjes (zo min mogelijk) volgen. Daarentegen leidt liefde zonder recht tot persoonlijke willekeur en vriendjespolitiek. Alle positieve eigenschappen kunnen zonder goede samenhang met elkaar niet bestaan.¹⁵⁹

Overeenkomstig vers 19 is op deze aarde en in de toekomst onderscheid in het koninkrijk van de Here. Er is zelfs sprake van een zekere rangorde (Mat.25:14-29^a). Iedereen zal uit genade zijn of haar loon ontvangen voor de goede werken die hij of zij heeft gedaan (1Kor.3:10-14, vgl. Mat.5:12, 6:1-4,16-18,20,21, 10:41,42). Daarbij is de trouw aan de Here Jezus vooral in moeilijke omstandigheden erg belangrijk (Mat.5:11,12).

Voor ons allemaal is het echter onmogelijk om ons uit liefde aan alle wetten van God te houden, hoe goed we ook ons best doen. Onze volkomen gerechtigheid en verlossing krijgen we door ons geloof in de Heiland, en door onze liefde voor Hem (Rom.3:21-30, 5:17-21, 8:10, 10:4-13, Gal.2:21, 5:4,5, Fil.3:9). Goede werken moeten we niet doen om het eeuwige leven te verdienen, maar uit liefde voor God (Mat.5:13-16, 1Kor.6:9-11, 13:4-8^a, Hebr.10:24). Elke dienaar van de Here houdt van Hem, omdat Hij alle mensen eerst heeft liefgehad. Dit blijkt hieruit, dat Jezus de Gezalfde voor alle zonde al heeft betaald (Joh.3:16, 1Joh.2:1,2, 4:19). Daardoor kan en wil alleen Hij aan alle mensen die Hem willen volgen, rust geven voor hun zielen (Mat.11:28,29), want zij kunnen er zeker van zijn, dat ze uit genade voor eeuwig volkomen gerechtigheid zullen ontvangen.

¹⁵⁹ Met het ontstaan van de zonde in de schepping schiep de satan niets nieuws, maar hij scheidde alleen, wat God in harmonie bij elkaar had gebracht. Iets nieuws kan de tegenstander van de Here niet scheppen. Hij kan alleen maar verwoesten.

7. Jezus' uitleg van het 6^e gebod.

Hoofdstuk 5:21-26

21 “Jullie hebben gehoord, dat vroeger gezegd is: “Je moet geen moord plegen”, en: “Wie ooit een moord zou plegen, zal schuldig zijn voor het gerecht.”

22 “Ik echter, zeg jullie, dat iedereen die zonder goede reden boos is op zijn broer, schuldig zal zijn voor het gerecht. Wie nu ooit tegen zijn broer zou zeggen: “Leeghoofd!”, zal schuldig zijn voor de Hoge Raad, en wie ooit zou zeggen: “Dwaas!”, zal schuldig zijn tot het helse vuur.”

23 “Als je dan jouw geschenk zou brengen naar het altaar, en daar je zou herinneren, dat jouw broer iets tegen jou heeft,

24 laat jouw geschenk daar voor het altaar, en ga weg! Verzoen je eerst met jouw broer, en kom dan, en breng je geschenk!”

25 “Wees van meet af aan vriendelijk tegenover jouw tegenpartij, zolang als je met hem onderweg bent, zodat de tegenpartij jou niet zou overleveren aan de rechter, en de rechter jou zou overleveren aan de dienaar, en jij in de gevangenis zal worden gegooid.”

26 “Stellig zeg Ik jou: “Je zou daar beslist niet uitkomen, totdat je ooit de laatste kwadrant zou hebben betaald.”

Door concrete voorbeelden uit de 10 geboden die de Here via Mozes aan zijn volk heeft gegeven (Ex.20:1-17, Deut.5:6-21), laat Jezus duidelijk het verschil zien tussen de wil van God en wat de Farizeeën en de schriftgeleerden zeiden tegen het volk.

In dit gedeelte (v.21-26) gaat het over het 6^e gebod, waarbij het elkaar vermoorden of doodslaan wordt verboden (Ex.20:13, Deut.5:17). Daarbij wijst de Mensenzoon niet alleen op de letter van de wet, maar ook op de bedoeling daarvan. Die bedoeling gaat veel verder, dan het in eerste instantie lijkt, wanneer je de wet vooral letterlijk leest. Niet alleen de uiterlijke verkeerde daad wordt veroordeeld, maar eveneens de achterliggende foute gedachten en gevoelens die tot die verkeerde daad kunnen leiden (b.v. Lev.19:17,18). Het gaat dus in principe niet over verschillende zonden, maar over één en hetzelfde kwaad, dat op meerdere manieren tot uiting kan komen.

De Mensenzoon die tegen zijn discipelen en een volksmenigte sprak (v.21), zei niet: “Jullie hebben gelezen ...”, maar “Jullie hebben gehoord ...” Blijkbaar werd het onderwijs uit de kostbare boekrollen voorgelezen aan het volk. Vanwege de schaarste van de handgeschreven rollen was dit heel gewoon (Ex.24:7, Joz.8:34,35, 1Kon.23:1,2, Neh.8, 9:1-3, Jer.36:4-17).

De Here Jezus zei dit alles in eerste instantie vooral tegen zijn discipelen, en via hen ook tegen iedereen die Hem wil dienen en gehoorzamen.

21 “Jullie hebben (of U hebt) gehoord (of verstaan/begrepen), (om)dat door (of tegen) de ouden (of de oorspronkelijken) (= dat vroeger (of dat van ouds/vanaf het begin)) gezegd (of gesproken) is: “Je (of Jij/U) zal (of zult) (= moet) niet (of nee) een (= geen) moord plegen (of niet (of nee) vermoorden/doodslaan/doden)”, en (of nu/maar): “Wie (of Welk(e)/Wat) ooit (of een keer/altijd) (of Wie dan ook) een moord zou (of mocht) plegen (of vermoorden/doodslaan/doden), zal schuldig (of onderworpen) zijn voor (of aan) het (ge)recht (of het vonnis/de veroordeling).”

Bij de term *de ouden* gaat het niet over de mensen tegen wie Mozes zou hebben gesproken, want de 10 geboden zijn voor heel Gods volk vanaf vroeger tot nu toe. Met de woorden *de*

ouden zijn de leraren en schriftgeleerden bedoeld door wie vroeger tegen het volk Israël is gesproken. De Here Jezus ging niet in tegen de wetten van Mozes, maar tegen de uitleg die de Joodse leraren van de wet eraan hadden gegeven. Daar sloot het wetsonderwijs van de Fari-zeeën en de schriftgeleerden uit de tijd van Jezus zich bij aan. Het gedeelte: “Wie een moord zou plegen, zal schuldig zijn voor het gerecht”, staat niet in de 10 geboden uit de tijd van Mozes (vgl. Ex.20:13, Deut.5:17), maar is een uitleg van de leraren van de wet.

Bij het woord *gerecht* gaat het over een plaatselijke rechtbank (Num.35:29, Mat.10:17). Deze rechtbanken waren aanwezig in elke grotere stad met meer dan 120 mannelijke inwoners.

22 “En Ik (= Ik echter), zeg (of verklaar) jullie (of u), (om)dat ieder(e) (of elk(e)) [d(i)e] [(zonder (goede) reden/tevergeefs/onbezonnen)] ¹⁶⁰ boos (of geërgerd/geprikkeld/woedend) zijnde (of makend(e)) (= ieder(een) die zonder goede reden boos is) op (of over/van/door) zijn broer, schuldig (of onderworpen) zal zijn voor (of aan) het (ge)recht (of het vonnis/de veroor-deling). Wie (of Welk(e)/Wat) nu(,) (of en wie/maar wie) ooit (of een keer/altijd) (of Wie dan ook nu(,)) tegen zijn broer zou (of mocht) zeggen (of spreken): “Leeg(hoofd)!” , zal schuldig (of onderworpen) zijn voor (of aan) de (Hoge) Raad (of de Raad voor de Rechtspraak/het San-hedrin), en wie (of welk(e)/wat) (of wie nu/maar wie) ooit (of een keer/altijd) (of en wie dan ook) zou (of mocht) zeggen (of spreken): “Dwaas!” , zal schuldig (of onderworpen) zijn tot (of naar/(tot) in) de hel van het vuur (of tot (of naar/(tot) in) het hellevuur) (= tot het helse vuur).” ¹⁶¹

Met het woord *broer* wordt niet in de eerste plaats een biologische broer bedoeld, maar een broer in de geestelijke zin van het woord.¹⁶² Alle mensen die ernaar streven om de wil van de hemelse Vader te doen zijn broers en zussen van elkaar (Mat.12:49,50, Mark.3:34,35).

Bij het 6^e gebod gaat het niet alleen om doodslag of moord, maar ook om alles wat tot zo'n vreselijke daad kan leiden. Iedereen die onterecht *boos* is en blijft op zijn geestelijke broer of zus, zal voor de rechtbank van God daarvoor verantwoording moeten afleggen (Op.20:12,13). Daarbij horen uitingen van die boosheid zoals het uitschelden door middel van woorden als *leeghoofd* en *dwaas*. Al deze verkeerde daden en gedachten zijn zonden tegen het 6^e gebod: Je mag niet iemand doodslaan of vermoorden. Iedereen zal door de hoogste rechtbank hiervoor worden veroordeeld. Die veroordeelde mensen moeten voor altijd in *het helse vuur* blijven, ofwel in *het hellevuur* (vgl. Op.20:14,15). Het is mede daarom heel erg belangrijk om liefde- vol met je geestelijke broers en zussen om te gaan.

Trouwens, je mag (en moet soms zelfs) best terecht boos op iemand zijn. Dit gaat over situa- ties waarin mensen zondigen tegen de Here en zijn geboden (Ps.139:19-22, Mat.3:7, 23:17, Mark.3:5^a, Luk.3:7, Ef.4:26, Jak.2:20).

23 “Als (of Indien) (ooit) je (of jij/u) ((wel)nu) dan (of dus) (jo)uw (of je) geschenk (of gave) zou (of mocht) brengen (of offeren) naar (of op) het altaar, en daar je (of jij/u) zou (of mocht) herinneren, (om)dat (jo)uw (of je) broer iets (of wat) tegen(over) (of over) (jo)u (of je) heeft (of (vast)houdt),

24 laat (gaan/alleen) (jo)uw (of je) geschenk (of gave) daar voor (of tegenover/in tegen- woordigheid van) het altaar, en ga (weg) (of vertrek)! Verzoen je (of u) eerst met (jo)uw (of

¹⁶⁰ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in andere handschriften. Hoogstwaarschijnlijk is het later voor de duidelijkheid toegevoegd. Het is echter wel in overeenstemming met de rest van de Bijbel, omdat je ook terecht boos kan zijn (Ps.139:19-22, Mat.3:7, 23:17, Mark.3:5^a, Luk.3:7, Ef.4:26, Jak.2:20). Daarom is dit verduidelijkende woord weergegeven in de bovenstaande tekst.

¹⁶¹ De woorden *de hel van het vuur* ofwel *het hellevuur* zijn afgeleid van de term *het dal van een zoon van Hin-nom*. Dit dal lag ten zuidwesten van Jeruzalem. Daar werden kinderen geofferd voor de afgod Moloch (= de afgod Koning). Deze kinderen werden verbrand (2Kon.23:10, Jer.7:31,32).

¹⁶² Onder de Joden werd het begrip *broer* ook wel voor een bevriende volksgenoot gebruikt.

je) broer, en kom dan (of op dat moment/toen), (en) breng (of offer) je (of (jo)uw) geschenk (of gave)!”

In de tijd waarin de Here Jezus optrad, brachten de Israëlieten hun offerdieren en landbouwproducten naar de priesters in de tempel om te worden geofferd.

Er staat niet, dat je iets tegen jouw broer hebt, maar dat *je broer iets tegen jou heeft*. Blijkbaar gaat het hier over iemand die een offergeschenk voor God naar de priester wil brengen, terwijl hij zijn broer (of zus) misschien verkeerd of onverstandig heeft behandeld. Hij herinnert zich, dat zijn broer (of zus) boos op hem is. Dat hoeft niet eens altijd terechte boosheid te zijn. Het kan ook een misverstand of onbegrip zijn.

Zo iemand moest eerst de tempel en de hoofdstad verlaten om te proberen de zaak in orde te maken. Terwijl de Here Jezus dit in Galilea tegen zijn discipelen zei, betekende dit voor hen nogal wat. Om van Jeruzalem met de offergeschenken naar Galilea terug te gaan zou toen enige dagen reistijd kosten.

Kortom, je kunt van God geen vergeving van je zonden verwachten, als je niet goed je best doet om het met je geestelijke broer of zus weer in orde te maken (Mat.6:12,14,15, 18:21-5, Mark.11:25). Dat je er heel verstandig aan doet om ook met iemand in vrede te leven, die niet jouw geestelijke broer of zus is, blijkt uit het voorbeeld dat in de volgende verzen (v.25,26) aan de orde komt.

25 “Wees meteen (of snel/spoedig) (= Wees van meet af aan) vriendelijk (of welgezend/vreedzaam) (tegenover/voor) (jo)uw (of je) tegenpartij (of tegenstander), zolang (als) (of tot-(dat)/tot en met) [terwijl/totdat] je (of jij/u) met hem in (of met/door) (= op) [de] weg (of reis/pad) (= met hem onderweg) bent, zodat de tegenpartij (of de tegenstander) (jo)u (of je) niet (eens) zou (of mocht) overleveren (of uitleveren) aan de rechter (of de beoordelaar), en de rechter (of de beoordelaar) [((jo)u (of je) zou (of mocht) overleveren (of uitleveren))] ¹⁶³ aan de dienaar (of de knecht/helper), en jij (tot) in (of naar/tot) (de) gevangenis (of bewaking) zal worden (neer/weg)gegooid (of (neer/weg)geworpen).”

In vers 25 gaat het over een volgeling van de Here Jezus die waarschijnlijk onterecht door iemand wordt beschuldigd, en voor de rechter wordt gedaagd. De Mensenzoon raadt die beschuldigde discipel (= volgeling) van Hem aan om, als het mogelijk is, onderweg te proberen in contact te komen met zijn of haar tegenstander. Op die manier zou hij of zij misschien zonder tussenkomst van een rechter de zaak kunnen oplossen, want gelijk hebben betekent helaas niet altijd gelijk krijgen. Bovendien ontstaan heel veel ruzies en conflicten door miscommunicatie. Een goed gesprek kan vaak veel problemen voorkomen.

Uit het 2^e deel van het 25^e vers en het vervolg kunnen we opmaken, dat je in die tijd blijkbaar iemand via de rechter in de gevangenis kon laten zetten om hem zo te dwingen zijn schuld te betalen (Mat.18:30, vgl.Luk.12:57-59).

26 “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (jo)u (of je): “Je (of Jij/U) zou (of mocht) (van)daar (of van die plaats) beslist niet (of nooit/geenszins) uitkomen (of naar buiten komen/voortkomen), tot(dat) (of zolang (als)/tot en met) je (of jij/u) ooit (of een keer/altijd) de laatste kwadrant (of cent) zou (of mocht) betalen (= zou hebben betaald).”

¹⁶³ Deze woorden staan niet in de Codex Sinaiticus. Ze zijn hoogstwaarschijnlijk voor de leesbaarheid toegevoegd. Voor de betekenis maakt het geen verschil. Daarom is dit gedeelte weergegeven in de bovenstaande tekst.

Een *kwadrant* is een munt met niet zoveel waarde. Deze munt is vergelijkbaar met onze euro. De bedoeling van vers 26 is blijkbaar, dat de schuld tot de laatste euro moest worden terugbetaald.¹⁶⁴

Samengevat:

1. Het 6^e gebod verbiedt niet alleen moord en doodslag, maar ook alles wat daartoe kan leiden.
2. Het gaat niet in de eerste plaats om een boete of een andere straf die opgelegd is door een rechtbank, maar om het oordeel van de Here.
3. De vervulling van de wet draait niet alleen om het nalaten van het verkeerde, maar ook om uit liefde het goede te doen.

Uiteindelijk is de echte liefde voor God en elkaar de vervulling van de wet (Mat.22:37-40).¹⁶⁵

¹⁶⁴ Een penning, een schelling of een denarie was in de tijd waarin Jezus optrad, het dagloon dat een werknemer verdienen kon (Mat.20:2). Eén as was $\frac{1}{16}$ deel van een dagloon. Zo'n as was 4 keer zoveel waard als een kwadrant. Een kwadrant is dus een kwart van $\frac{1}{16}$ deel van een dagloon. Dat is $\frac{1}{16}$ deel : 4 (= $\frac{1}{64}$ deel = 0,015625 deel) van een dagloon. Bij een netto uurloon van € 10,-- is dat $8 \times € 10,-- = € 80,--$ gedeeld door 64 = € 1,25.

¹⁶⁵ Zo gaan in goede harmonie recht en liefde samen. Dit kan niet anders, want recht zonder liefde is kil, en ont-aardt in zinloze kadaverdiscipline. God wil niet, dat we evenals de Farizeeën puur de regeltjes (zo min mogelijk) volgen. Daarentegen leidt liefde zonder recht tot persoonlijke willekeur en vriendjespolitiek. Alle positieve eigenschappen kunnen zonder goede samenhang met elkaar niet bestaan.

8. Jezus' uitleg van het 7^e gebod I.

Hoofdstuk 5:27-30

27 “Jullie hebben gehoord, dat er gezegd is: “Je moet geen overspel plegen.”

28 “Ik nu, zeg jullie, dat iedereen die een vrouw aankijkt om haar te begeren, pleegde in zijn hart al overspel met haar.”

29 “Als nu jouw rechteroog jou in de val laat lopen, haal het eruit, en gooi het weg! Het is immers beter voor jou, dat één van jouw leden verloren zou gaan, en toch niet jouw hele lichaam in de hel zou worden gegooid.”

30 “Als jouw rechterhand jou in de val laat lopen, hak haar af, en gooi haar weg! Het is immers beter voor jou, dat één van jouw leden verloren zou gaan, en toch niet jouw hele lichaam.”

Dit gedeelte (v.27-30) gaat over het 7e gebod: *Je moet geen overspel plegen* (Ex.20:14 en Deut.5:18). Het sluit goed aan bij het vorige gedeelte: *Je moet geen moord plegen* (v.21-26). In beide gevallen gaf de Here Jezus concreet en duidelijk aan, hoe je houding moet zijn tegenover een gebod van God. Uit deze 2 geboden blijkt, dat de hemelse Vader wil, dat we uit liefde respectvol met onze medemensen moeten omgaan.

De Mensenzoon gaf hier aan, dat er tegen zijn volksgenoten was gezegd, dat ze geen overspel mochten plegen. Vanuit de Joodse denkwereld van die tijd werd er vooral eenzijdig gereedeneerd vanuit de positie van de man. Mannen mochten zich niet vergrijpen aan de vrouw van een ander. De Here Jezus zei echter nog meer. Je mag vanuit die gedachtegang geen verlangend oogje op een verloofde of getrouwde vrouw laten vallen. Ook dat is een vorm van overspel. Daarmee gaf Gods Zoon de eenheid aan, die bestaat tussen het 7^e gebod: *Je moet geen overspel plegen*, en het 10^e gebod, waarin gezegd wordt, dat je de vrouw van je naaste niet mag begeren (Ex.20:17^a, Deut.5:21^a).

27 “Jullie hebben (of U hebt) gehoord (of verstaan/begrepen), (om)dat [(door (of tegen) de ouden (of de oorspronkelijken) (= dat vroeger (of dat van ouds/vanaf het begin))] ¹⁶⁶ er gezegd (of gesproken) is: “Je (of Jij/U) zal (of zult) (= moet) niet (of nee) een (= geen) overspel plegen (of niet (of nee) echtbreken).”

De Here Jezus was en is het wel met deze uitspraak eens, maar hij vond de uitleg van de schriftgeleerden onvoldoende.

28 “Ik nu, (of maar Ik/en Ik) zeg (of verklaar) jullie (of u), (om)dat ieder(een) (of elk) d(i)e een vrouw (aan)kijkt (of (aan)ziet) om (of in het belang van) [(haar (of die))] ¹⁶⁷ (fel) te begeren (of verlangen), pleegde in (of met/door) zijn hart (nu) al overspel (of echtbreuk) met haar (of die).”

Ook hier is niet alleen de uiterlijke daad belangrijk, maar eveneens alles wat tot die daad kan leiden. Het gaat dus ook om wat mensen *in hun hart*, en in hun hoofd laten gebeuren. Dit mag, wat het 7^e gebod betreft, misschien puriteins klinken, maar het is juist liefdevol. Je toont vanuit die houding respect tegenover de relatie tussen een verloofd of getrouwd echtpaar. Dat versterkt het onderlinge vertrouwen in elkaar.

29 “Als (of Indien) nu (of en/maar) (jo)uw rechteroog (jo)u (of je) in de val laat lopen (of laat struikelen) (= tot zonde verleidt), neem het weg (of het (er)uit) (of verwijder het) (= haal

¹⁶⁶ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus. Waarschijnlijk is het ter verduidelijking overgenomen vanuit vers 21.

¹⁶⁷ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus. Waarschijnlijk is het een nuttige, maar niet noodzakelijke toevoeging.

het eruit), en gooi (of werp) (het) (weg/neer) [van(uit/af) (jo)u (of je)]! Het is (of draagt) immers (of want) beter (of voordelig/nuttig) (of bij) voor (jo)u (of je), (zo)dat één van (jo)uw (of je) leden verloren (of te gronde) zou (of mocht) gaan, en (toch) niet (jo)uw (of je) (ge)hele lichaam (tot) in (of naar/tot) de hel zou (of mocht) worden (weg/neer)gegooid (of (weg/neer)geworpen).”

Dit is niet letterlijk bedoeld, maar figuurlijk, want

1. het wegnemen van het rechteroog maakt de zonde niet onmogelijk. Met het linkeroog kan de zonde (misschien in mindere mate) gewoon doorgaan, en
2. bij het sterven van iemand, gaat niet het aardse lichaam naar de hemel of het dodenrijk,¹⁶⁸ maar alleen de ziel (vgl. Jak.1:21, Op.6:9).

Dit alles geldt ook voor de rechterhand in het volgende vers.

Het rechteroog is meestal het beste oog. Dit oog kan in de meeste gevallen ook het beste zien, wat de *rechterhand* doet. Dat was vooral van belang, wanneer in die tijd het zwaard voor de strijd moest worden gehanteerd (vgl. Ex.29:20, 1Sam.11:2, Zach.11:17).

30 “[En] als (of indien) (jo)uw rechterhand (jo)u (of je) in de val laat lopen (of laat struikelen) (= tot zonde verleidt), hak haar (of die) af (of om), en gooi (of werp) (haar) (weg/neer) [van(uit/af) (jo)u (of je)]! Het is (of draagt) immers (of want) beter (of voordelig/nuttig) (of bij) voor (jo)u (of je), (zo)dat één van (jo)uw (of je) leden verloren (of te gronde) zou (of mocht) gaan, en (toch) niet (jo)uw (of je) (ge)hele lichaam [(tot) in (of naar/tot) de hel zou (of mocht) worden (weg/neer)gegooid (of (weg/neer)geworpen)]].”¹⁶⁹

Als we de liefdevolle God trouw willen dienen, dan moeten we goed ons best doen om uit liefde voor Hem zijn geboden, die er voor ons bestwil zijn, heel serieus te nemen.

¹⁶⁸ De ongelovige of kwaadaardige mensen die sterven, gaan naar het dodenrijk (Ps.9:18). Daar wachten ze op hun eeuwige bestemming (Dan.12:2). Het dodenrijk is niet de hel of het eeuwige vuur, want later bij het laatste oordeel ofwel de laatste berechting zal het dodenrijk met de doden worden geworpen in de poel van vuur (= in de hel) (Op.20:11-15). (Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.) In die tijd dacht vrijwel iedereen, dat het dodenrijk onder de oppervlakte van de aarde was (vgl. Gen.37:35, 42:38, Num.16:31-33, Ps.49:15,16, Ezech.31;14-18, 32:18-32, Mat.11:23, Luk.10:15). Wel wisten de Israëlieten, dat de Here zijn dienaren van het dodenrijk zou verlossen, en Hij ze zou opnemen (Ps.49:16, 73:24-26, 86:13, Jes.26:19, Dan.12:2, vgl. Gen.5:24, Mat.17:1-5, Luk.9:28-36, 16:22-26).

¹⁶⁹ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus. Hoogstwaarschijnlijk is het ter verduidelijking overgenomen vanuit vers 29.

9. Jezus' uitleg van het 7^e gebod II.

Hoofdstuk 5:31,32

31 “Er is gezegd, dat wie ooit zijn vrouw zou wegsturen: “Geef haar een echtscheidingsbrief!”

32 “Ik nu, zeg jullie, dat wie ooit zijn vrouw zou wegsturen behalve om de reden van onthucht, laat haar overspel plegen, en wie ooit een weggestuurde vrouw zou trouwen, pleegt overspel.”

In de tijd dat Jezus optrad, konden alleen mannen hun vrouw wegsturen. Vrouwen die hun mannen moesten verlaten, hadden geen inkomsten. Zonder de bescherming van een man was de positie van een vrouw hopeloos. Een weggestuurde vrouw had maar weinig mogelijkheden om in leven te blijven:

- Ze kon bij een familielid gaan wonen, die haar kon en wilde onderhouden, en beschermen.
- Ze kon met een andere man trouwen.
- Ze kon gaan bedelen.
- Ze kon als hoer voor haar inkomsten zorgen.

Aan elk van deze mogelijkheden kleefde natuurlijk (erg grote of onoverkomelijke) nadelen.

Ondanks die (erg grote of onoverkomelijke) nadelen voor de weggestuurde vrouwen werd daar blijkbaar in veel gevallen geen rekening mee gehouden. Er waren mannen die hun vrouw(en) behandelden als hun bezit. Ze konden toen erg gemakkelijk van hun vrouw scheiden. Op grond van het bijbelboek Deuteronomium (24:1) meenden veel schriftgeleerden, dat een man zijn vrouw kon wegsturen, omdat hij niet meer van haar hield, of omdat ze bijvoorbeeld het eten had laten aanbranden. Een vrouw werd ook wel uit het huis van haar man verwijderd, omdat ze geen kinderen zou kunnen krijgen. Hoewel er eveneens schriftgeleerden waren, die zeiden, dat het wegsturen van een vrouw alleen kon op grond van overspel of onzedelijk gedrag,¹⁷⁰ kon elke man zelf de opvatting kiezen, die hem het beste uitkwam.

31 “Er is [nu (of en/maar)] gezegd (of gesproken), (om)dat wie (of welk(e)/wat/die) ooit (of een keer/altijd) (of wie dan ook) zijn vrouw zou (of mocht) wegsturen (of laten gaan/loslaten): “Geef haar een (echt)scheid(ings)brief (of een bewijs van echtscheiding)!”

Een vrouw die werd weggestuurd, moest daarvan een schriftelijk bewijs van haar man krijgen. Hij moest haar een brief meegeven, waarin stond, dat hij van haar wilde scheiden. Dat was *een echtscheidingsbrief*. Deze regel had Mozes niet ingesteld om de echtscheiding te bevorderen, maar om die in te dammen, en de vrouw nog enige rechten te geven (Mat.19:7,8).¹⁷¹ Een vrouw met een echtscheidingsbrief zou weer vrij zijn om te kunnen trouwen. In overeenstemming met het Oude Testament gaf de Here Jezus echter aan, dat je een huwelijk met zo'n brief niet kan en mag verbreken (Ex.20:14, Deut.5:18, Mal.2:15^b,16).

32 “Ik nu, (of maar Ik/en Ik) zeg (of verklaar) jullie (of u), (om)dat wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) (of wie dan ook) zijn vrouw zou (of mocht) wegsturen (of laten gaan/loslaten) behalve (om) (of met uitzondering van) een (= de) reden(ering) van onthucht (of hoererij/overspel), doet (of maakt ... (klaar)) (= laat) haar (om) overspel (te) plegen, en (of ook/

¹⁷⁰ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 312-320.

¹⁷¹ In hetzelfde hoofdstuk uit de Bijbel over de echtscheidingsbrief zei Mozes juist, dat een getrouwde man onder andere door zijn aanwezigheid zijn vrouw blij moet maken (Deut.24:5). Uiteraard is het omgekeerde eveneens het geval.

zelfs) wie (of welk(e)/wat/die) ooit (of een keer/altijd) (of en wie dan ook) een weggestuurde (of losgelaten) (= een weggestuurde vrouw/een gescheiden vrouw) zou (of mocht) trouwen, pleegt overspel.”

Mede op grond van het 7^e gebod (Ex.20:14, Deut.5:18) ging de Mensenzoon dwars tegen de gedachte in, dat je gemakkelijk van je vrouw kan scheiden. Het gemakkelijk verbreken van een huwelijk gaat tegen de bedoeling van God en zijn schepping in (Gen.2:24, Mat.19:8^b, Ef.5:31, Hebr.13:4). Ook het trouwen met een vrouw die zojuist was weggestuurd, keurde de Meester af (v.32^b). De mogelijkheid om de relatie te herstellen moet zoveel mogelijk worden opgehouden. Dat de Here ernst maakt met het huwelijk, blijkt onder andere uit het feit dat volgens de wetten van Mozes op overspel de doodstraf stond (Lev.20:10, Deut.22:22).¹⁷²

Het 1^e huwelijk is voor de hemelse Vader bindend, behalve bij overspel of het overlijden van de huwelijkspartner (1Kor.7:39).¹⁷³ Zelfs als een heiden het huwelijk met iemand die God dient, niet wil verbreken, dan moet het in stand blijven. Als de persoon die de Almachtige niet dient, dat huwelijk wel verbreekt, dan is het daardoor ontbonden (1Kor.7:10-16).

Kortom, de Here Jezus verbood en verbiedt de echtscheiding. Alleen als het huwelijk door praktische omstandigheden (zoals bijvoorbeeld door overspel)¹⁷⁴ al verbroken is, en niet meer kan worden hersteld, dan is de weg vrij voor een nieuw huwelijk.

¹⁷² In de praktijk werd bij overspel de vrouw ook wel weggezonden met een scheidbrief om haar de doodstraf te besparen (Mat.1:19).

¹⁷³ Voor de duidelijkheid: Er staat niet, dat bij overspel een huwelijk verbroken moet worden, maar het kan wel.

¹⁷⁴ Hierbij zijn meer praktische redenen aan te voeren. Opnieuw trouwen kan ook, wanneer *de weggestuurde vrouw al met een ander getrouwd is (geweest)* (Deut.24:1-4), of wanneer minimaal 1 van de 2 volhardt in het kwaad, en de relatie zelfs na verloop van tijd niet meer wil herstellen. Als namelijk minimaal 1 van de 2 niet meer naar God wil luisteren, en als een heiden leeft, dan is ook de breuk uiteindelijk definitief (1Kor.7:10-16). Ook dan kan een ex-man of vrouw, die God dient, weer hertrouwen.

10. Je moet geen valse eed zweren.

Hoofdstuk 5:33-37

33 “Ook hebben jullie gehoord, dat vroeger gezegd is: “Je moet geen valse eed zweren, en je moet voor de Heer je aan jouw eden houden.”

34 “Ik echter, zeg jullie, helemaal niet te zweren; ook niet bij de hemel, omdat het de troon van God is,

35 ook niet bij de aarde, omdat het de voetbank van zijn voeten is, ook niet bij Jeruzalem, omdat het de stad van de grote Koning is,

36 en niet bij jouw hoofd zou je moeten zweren, omdat je niet één haar helder wit of zwart kan maken.”

37 “Jullie woord *ja* moet *ja* zijn, en jullie woord *nee*, *nee*! Het overbodige bij deze woorden is uit de kwaadaardige.”

De Here Jezus gaat in zijn onderwijs niet verder met het 8e gebod (Je mag niet stelen.), maar met een combinatie van het 3e gebod (Je moet de naam van de Almachtige, niet voor zaken zonder enige waarde gebruiken.) en het 9^e gebod (Je mag niet liegen tegen je naaste ofwel je medemens.) (Ex.20:7,15,16). De Mensenzoon stelde het onnodige en te gemakkelijk afleggen van een eed aan de orde.

Op grond van de Bijbel uit die tijd hadden de Farizeeën onderscheid gemaakt tussen het zweren bij de naam van God en het zweren bij wat de Almachtige geschapen heeft (Ex.20:7, Lev.19:12, Num.30:3-15, Deut.6:13, vgl. Num.30:1,2, Deut.23:21-23).

33 “Ook (of Bovendien/Weer/Opnieuw) hebben jullie (of hebt u) gehoord (of verstaan/begrepen), (om)dat door (of tegen) de ouden (of de oorspronkelijken) (= dat vroeger (of dat van ouds/vanaf het begin)) gezegd (of gesproken) is: “Je (of Jij/U) zal (of zult) (= moet) niet (of nee) (= geen) valse eed zweren (of geen meined plegen), en (of maar/nu) je (of jij/u) zal (of zult) (= moet) aan de Heer (of de Eigenaar/Meester) (jo)uw (of je) eden (terug)betalen (of vergelden) (= eden gestand doen/voor de Heer je aan jouw eden houden).”

Alles wat er bestaat, is van God. Zweren bij iets anders dan de Here zelf, betekent dus niet, dat Hij er niets mee te maken heeft (Mat.23:16-22). Mede daarom zei de Mensenzoon, dat je eigenlijk helemaal niet moet zweren. Daarbij is het niet van belang, of Gods naam wel of niet bij het afleggen van een eed wordt gebruikt. Er bestaan in dat verband dus geen belangrijke en minder belangrijke eden.

34 “Ik echter, (of maar Ik/Ik nu,) zeg (of verklaar) jullie (of u), helemaal (of geheel en al) (toch) niet te zweren; ook (of en/zelfs) niet met (of door/in) (= bij) de (wolken/sterren)hemel, (om)dat het (of hij) de troon (of de zetel) van God is,

35 ook (of en/zelfs) niet met (of door/in) (= bij) de aarde (of de grond/het land), (om)dat het (of zij) de voet(en)bank van zijn voeten is (Jes.66:1, vgl. Hand.7:49), ook (of en/zelfs) niet tot (of naar/(tot) in) (= bij) Jeruzalem, (om)dat het (of zij) (de) stad van de grote Koning is (Ps.48:3),

36 en (of ook/zelfs) niet met (of door/in) (= bij) (jo)uw (of je) hoofd (of kop) zou (of mocht) je (of jij/u) (moeten/kunnen) zweren, (om)dat je (of jij/u) niet (of nee) één haar (helder) wit (of schitterend) of zwart kan (of kunt) maken (of doen).”

In vers 34 zegt de Heiland tegen zijn discipelen (= zijn volgelingen of leerlingen), dat ze niet moeten zweren. Evenals bij andere teksten in de Bijbel moet je hier goed rekening houden

met het tekstverband. Het gaat in dit gedeelte (Mat.5:33-37) niet over het zweren in alle situaties, want de Here Jezus sprak specifiek tegen zijn discipelen (Mat.5:1). Met het afkeuren van het afleggen van een eed bedoelde Hij dus het zweren bij de gewone vertrouwelijke omgang tussen zijn volgelingen (Jak.5:12) en bij een goede en gemoedelijke relatie tussen volksgenoten. In al die gevallen moet een eenvoudige bewering, of een antwoord met *ja* of *nee* voldoende zijn. De waarheid moet centraal staan.

In andere situaties zwoer de Almachtige zelf (Gen.22:16, 24:7, 26:3, Num.32:10, Ps.110:4, Jes.45:23, Jer.11:5, 44:26, Ezech.36:7), en keurden God de Vader en de Here Jezus het zweren niet af (Jer.4:2, 38:14-18, Mat.26:63,64). Juist wanneer een goede vertrouwelijke omgang ontbrak, of bij zeer belangrijke zaken was het afleggen van een eed blijkbaar toegestaan. In het Oude Testament komt het zweren in die situaties regelmatig voor, zonder dat dit negatief wordt beoordeeld (Gen.14:22, 21:23,24, 24:9, 31:53, 47:31, 1Sam.24:22,23^a, 30:15,16^a, 2Sam.19:7). Het zweren bij alledaagse vertrouwelijke omstandigheden wordt echter door de Mensenzoon afgekeurd. De waarheid spreken moet de norm zijn.

De waarheid spreken is spreken zoals de Here Jezus dat van ons vraagt, want Hij is de weg, de waarheid en het leven (Joh.14:6). De waarheid spreek je in liefde tot God en je naaste. Daarmee heb je het beste voor je medemens op het oog. Als je bijvoorbeeld zo spreekt, dat jouw medemens iemand gaat vermoorden of andere grove zonden gaat doen, dan heb je niet zijn of haar bestwil op het oog.¹⁷⁵ Dan spreek je misschien overeenkomstig de liefdeloze en zondige schijnwerkelijkheid, maar dat is nog niet hetzelfde als de waarheid. De echte werkelijkheid is wat anders dan de schijnwerkelijkheid, die we met onze door de zonde beperkte zintuigen kunnen waarnemen. De echte werkelijkheid begin je pas waar te nemen na je bekeering tot God.

Met *zweren bij je hoofd* in vers 36 wordt zweren bij je leven bedoeld. Je zou in dat geval zelfmoord moeten plegen, of je laten doden, als je je niet aan je belofte heb gehouden.

Het zweren in vrijwel alledaagse situaties is een teken van onbetrouwbaarheid. Dit blijkt bij het zweren uit gewoonte vooral, als er een keer bij een belofte of antwoord geen eed wordt afgelegd. Het lijkt wel, of er op dat moment juist wordt gelogen. Omdat de Here Jezus wil, dat zijn volgelingen betrouwbaar zijn, keurde en keurt Hij bij hen het onder elkaar zweren af. Een eenvoudige *ja* of *nee* moet voldoende zijn. Alles wat daar bovenuit gaat, is afkomstig *van de kwaadaardige*: de satan, de bron van al het kwaad. Hij probeert de mensen te verleiden om onnodig te zweren, zodat het onderlinge vertrouwen tussen hen wordt aangetast.

37 “Jullie (of Uw) woord (of uitspraak/zaak) *ja* wees [nu (of en/maar)] *ja* (= Jullie *ja* moet *ja* zijn), (en) (jullie (of uw) woord (of rede(nering))) *nee* (of *niet*), *nee* (of *niet*)! [En/Nu/Maar] het overbodige (of het overvloedige/buitengewone) van (of omtrent/in verband met) (=

¹⁷⁵ Voor zo'n situatie zijn geen noodleugens nodig, want die bestaan niet. De Bijbel kent geen noodleugens. In de leugen is geen liefde, maar in de waarheid wel. Tussen leugen en waarheid bestaat geen enkele band. De leugen en de waarheid zijn elkaars tegenpolen.

Over hoe we in zulke omstandigheden moeten handelen, staan genoeg voorbeelden in de Bijbel. Zo sprak Rachab de waarheid, toen ze de achtervolgers van de Joodse spionnen de andere kant opstuurde (Joz.2:1-7). Daardoor werd ze met haar familie gered, en mocht ze bij het volk van God horen (Joz.6:23-25). In het Nieuwe Testament wordt ze hierom zelfs als een geloofsheldin geprezen (Hebr.11:31, Jak.2:25). Ze mocht zelfs horen bij het voorgeslacht van koning David (1012 – 972) en de Here Jezus (Mat.1:5). Jaël stelde de vijand Sisera gerust, en toen hij sliep, sloeg ze hem dood (Richt.4:17-23). In het overwinningslied van Barak en de profetes Debora werd ze daarom geprezen (Richt.5:6,24-27). Zo verborg eveneens een vrouw Achimaäs en Jonatan (2Sam.17:17-21). Ook hierover valt geen onvertogen woord. Mikal redde Davids leven (1Sam.19:11-17), en ze kreeg later haar man weer terug (2Sam.3:13-15).

Met Rebekka was dat heel anders. Zij vertrouwde meer op de kracht van de woorden van haar man Izaäk, dan op de belofte van God. Dat was ongeloof. Jakob was al gezegend door de Here (Gen.25:23). Toen Izaäk Jakob (de 1^e keer) zegende, zondigde hij ook, want hij dacht, dat hij Ezau zegende (Gen.27:1-33).

bij) deze(woorde)n is (van)uit (of bij/van(daan/af)) de (of het) kwaadaardige (of de (of het) boze/het slechte/het kwaad/de (of het) misdadige).”

In onze maatschappij waarin list en bedrog gewoon lijken te zijn, zijn deze woorden van de Here Jezus van grote betekenis. Mensen die God willen dienen, moeten zich dus ver houden van een onbetrouwbaar gedrag. Ook is het heel verstandig om mensen die zich zo gedragen, zoveel mogelijk te mijden (Ps.26:4, 2Tim.2:16,17^a, vgl. Ps.1:1,2, Rom.16:17).

11. Jezus legt de spreuk *Oog om oog en tand om tand* uit.

Hoofdstuk 5:38-42

38 “Jullie hebben gehoord, dat er gezegd is: “Oog om oog en tand om tand.”

39 “Ik echter, zeg jullie, het slechte toch niet te weerstaan, maar ieder die jou zal slaan op de rechterwang, keer hem dan ook de andere toe!”

40 “Wie met jou wil procederen, en jouw hemd wil wegnemen, laat hem ook de mantel meenemen!”

41 “Ieder die jou zal dwingen één mijl te gaan, ga 2 mijlen met hem mee!”

42 “Geef wie iets van jou vraagt! Je zou je toch niet moeten afkeren van wie iets van jou wil lenen.”

Het gezegde *Oog om oog en tand om tand* is afkomstig uit de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk Israël heeft gegeven (Ex.21:23-25, Lev.24:18-20, Deut.19:21). Dit was ingesteld om te voorkomen, dat iedereen het recht in eigen hand zou nemen, en om een einde te maken aan de bloedwraak tussen families onderling (Lev.19:17,18).

De Here Jezus ging niet tegen deze wetten in, en vooral niet tegen de bedoeling daarvan om onnodig bloedvergieten te voorkomen. Hij bouwde juist de bedoeling van dit principe verder uit. Door een liefdevolle houding tegenover elkaar kun je namelijk veel ellende en narigheid voorkomen (Lev.19:17,18). Het is lang niet altijd verstandig om je recht te halen. In allerlei situaties leidt dat van kwaad tot erger.

38 “Jullie hebben (of U hebt) gehoord (of verstaan/begrepen), (om)dat er gezegd (of gesproken) is: “Oog om (of tegen(over)/voor/in plaats van) oog en tand (of kies) om (of tegen(over)/voor/in plaats van) tand (of kies).”

39 “Ik nu, (of maar Ik/en Ik) (= Ik echter,) zeg (of verklaar) jullie (of u), het slechte (of het kwaad(aardige)/misdadige) (toch) niet te weerstaan (of geen weerstand te bieden), maar (of eerder/toch/integendeel) ieder(een) die (of (al) wie/(al(les)) wat) (jo)u zal slaan op de rechterwang (of de rechterkaak), keer (of draai/wend) hem (of haar) (dan) ook (of en) de ander(e) (toe/om) (vgl. Mat.18:21,22)!”

De rechterkant van iemand werd bij het volk Israël als belangrijker gezien dan de linkerkant (Gen.48:13-19).¹⁷⁶ Dat gold dus ook voor de *rechterwang* en de rechterhand (1Kon.2:19, vgl. Ex.29:20, Lev.8:23,24, 9:21, 1Sam.11:2).¹⁷⁷

Als iemand je op een wang slaat, dan wordt dat als een grote belediging beschouwd. Een klap op de *rechterwang* kwam voor een Jood extra kwetsend over. Dit blijkt onder andere uit het feit, dat de apostel Matteüs, die vooral voor de Joden schreef, hierbij de *rechterwang* noemt, terwijl de evangelist Lukas, die in eerste instantie voor een heiden schreef (Luk.1:1-4), het bij deze situatie alleen heeft over een *wang* en de *andere wang* (Luk.6:29^a). Voor niet-Joden was het verschil tussen een klap op de rechter- en de linkervang blijkbaar minder belangrijk.

Wanneer je zo'n vernederende klap in je gezicht krijgt, kan het verstandig zijn om je andere wang naar voren te keren.¹⁷⁸ Er is een goede kans aanwezig, dat de persoon die de klap heeft

¹⁷⁶ Waarschijnlijk komt dat, doordat de meeste mensen rechts zijn, waardoor de rechterkant meer ontwikkeld, en dus meestal ook sterker is.

¹⁷⁷ Vergelijk hierbij ook de naam Benjamin, wat *zoon van (de) rechterhand* of *rechterkant* betekent. Zo noemde Jakob zijn jongste zoon; zijn lievelingszoon (Gen.35:18).

¹⁷⁸ In de Bijbel staat eveneens, hoe de Here Jezus met een vergelijkbare situatie omging, toen Hem dat ten on-

uitgedeeld, zich gaat schamen, en daardoor misschien zelfs zijn of haar excuus (na verloop van tijd) gaat aanbieden (Rom.12:20,21, vgl. Spr.25:21,22, Joh.13:1-17). Je reactie moet er niet op gericht zijn om kwaad met kwaad te vergelden (Spr.20:22, Rom.12:17), maar om het kwaad zoveel mogelijk te voorkomen en tegen te gaan.

Dit alles betekent niet, dat je altijd moet afzien van je recht, of dat het recht niet meer moet worden gehandhaafd (Rom.13:1-5). De geschreven en ongeschreven wetten van het recht zijn geen doel op zich, maar een middel om het beschadigde rechtsgevoel en gebroken recht door de zondeval zoveel mogelijk te herstellen. Het recht moet een middel zijn om het samenleven zo goed en harmonieus mogelijk te laten verlopen. Als dat met liefde en zonder altijd je recht te halen kan, dan is dat veel beter (1Kor.6:1-9). Dit betekent zeker niet, dat het onrecht en de zonde straffeloos moeten kunnen plaatsvinden, maar ook daarbij zijn de straf en de rechtshandhaving slechts middelen om tot een betere omgang met elkaar te komen.

Zo gaan in goede harmonie recht en liefde samen. Dit kan niet anders, want recht zonder liefde is kil, en ontaardt in zinloze kadaverdiscipline. Daarentegen leidt liefde zonder recht tot persoonlijke willekeur en vriendjespolitiek. Alle positieve eigenschappen kunnen zonder goede samenhang met elkaar niet bestaan.¹⁷⁹

40 “[En/Ook/Zelfs] de(gene die) (= wie) met (jo)u (graag) wil (of wenst te) procederen (of rechten/besturen/regeren), en (of ook/zelfs) (jo)uw hemd (of onderkleed) (wil) (weg/op/aan)nemen (of (aan)grijpen/opeisen), laat hem ook (of zelfs/en) de mantel (of de bovenkleding) (toe/gaan) (meenemen)!”

Elk rechtssysteem, en elk proces is een noodzakelijk kwaad om de zonden en de gevolgen daarvan zoveel mogelijk in te dammen en tegen te gaan. Als een zaak goedschiks en zonder rechtszaak kan worden opgelost, is dat altijd veel beter. Een discipel van Jezus moet bereid zijn om een juridisch proces zoveel mogelijk te voorkomen, en af te zien van vergelding.

Bij het volk Israël was het in de Oudheid de gewoonte om bijvoorbeeld kleding in onderpand te nemen om iemand te dwingen zijn schulden te betalen (Ex.22:26, Deut.24:10-13,17, Job 22:6, Am.2:8).

De *mantel* ofwel het *bovenkleed* was voor iedere Israëliet erg belangrijk. Het was een goede bescherming tegen de kou. 's Nachts kan het in Israël behoorlijk koud worden. Soms vriest het daar zelfs. Daarom mocht het bovenkleed niet voor langere tijd worden opgeëist. Volgens de wetten die God via Mozes had gegeven, moest het bovenkleed voor de koude nacht worden teruggegeven (Ex.22:26,27, Deut.24:12,13).

41 “[En/Ook/Zelfs] ieder(een) die (of (al) wie/(al(les)) wat) (jo)u zal dwingen (of verplichten/presen) één mijl te gaan, ga (of vertrek) 2 (mijlen) met hem (of haar) (weg (= mee))!”

Het was in het Midden-Oosten de gewoonte om gasten, wanneer zij weggingen, uitgeleide te doen (Gen.12:20, 18:16, 26:31, 31:27, 45:24, 1Sam.9:26, 2Sam.19:31, Hand.15:3, 20:38, 21:5). Dit gold vooral voor gewaardeerde of de hooggeplaatste gasten. Het kwam ook voor, dat iemand geprest werd om mee te gaan voor het dragen van goederen en (zware) voorwerpen (vgl. Mat.27:32, Mark.15:21).

Een Romeinse *mijl* was ruim 1478 meter. Het gaat in het 2^e gedeelte van vers 41 dus over een afstand van bijna 3 kilometer.

rechte overkwam (Joh.18:22,23).

¹⁷⁹ Met het ontstaan van de zonde in de schepping schiep de satan niets nieuws, maar hij scheidde alleen, wat God in harmonie bij elkaar had gebracht. Iets nieuws kan de tegenstander van de Here niet scheppen. Hij kan alleen maar verwoesten.

42 “Geef de(gene die) (= wie) (iets) (van) (jo)u vraagt (of bidt)! [En (of Ook/Zelfs)] je (of jij/u) zou (of mocht) je (toch) niet (moeten/kunnen) afkeren (of afwenden) van de(gene die) (= wie) (iets) van(uit/af) (jo)u wil (of wenst te/verlangt te) lenen.”

In vers 42 staat eveneens het gebod van de liefde voor elkaar centraal (vgl. Deut.15:7,8, Ps.112:5,9). Voor het lenen van geld mocht bij het volk Israël immers meestal geen rente worden gevraagd (Ex.22:25, Lev.25:36,37, Deut.23:19,20).¹⁸⁰

Het belangrijke gebod van de liefde gold ook al in de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven (Lev.19:18,34, 25:25). Daar kon de Mensenzoon zich terecht op beroepen. Het gebod van de liefde voor de medemens komt in het volgende en laatste gedeelte van hoofdstuk 5 (v.43-48) nog nadrukkelijker aan de orde.

¹⁸⁰ Dit was bedoeld om arme mensen te helpen er weer bovenop te komen. Ook moeten de dienaren van de Here bereid zijn om elkaar te helpen, zonder dat daar altijd direct een beloning tegenover moet staan. Bij het lenen van (veel) geld om winst te maken, is het vragen van rente natuurlijk heel redelijk en toegestaan (vgl. Mat.25:27).

12. Houdt ook van jullie vijanden!

Hoofdstuk 5:43-48

43 “Jullie hebben gehoord, dat er gezegd is: “Je moet jouw naaste liefhebben, en jouw vijand moet je haten.”

44 “Ik echter, zeg jullie: “Hebt jullie vijanden lief, en bidt voor jullie vervolgers,

45 zodat jullie zonen zouden worden van jullie Vader in de hemel, omdat Hij zijn zon laat opgaan over slechteriken en goede mensen, en Hij het laat regenen over rechtvaardige en onrechtvaardige mensen!”

46 “Als jullie immers jullie liefhebbers zouden liefhebben, welk loon hebben jullie? Doen ook de belastingpachters niet hetzelfde?”

47 “Als jullie alleen je broers zouden groeten, wat doen jullie meer dan het gewone? Doen ook de heidenen niet hetzelfde?”

48 “Jullie moeten dus volmaakt zijn, zoals jullie Vader in de hemel volmaakt is.”

Voor de laatste keer stelt Jezus zijn uitleg van de wetten die God via Mozes aan zijn volk had gegeven, tegenover de interpretatie daarvan door de Farizeeën. In die wetten staat onder andere, dat je van je naaste medemens evenveel moet houden, als van jezelf (Lev.19:18^b). Die wetten schrijven niet voor, dat *je jouw vijand moeten haten*. Dat hadden de schriftgeleerden er blijkbaar bij bedacht. Wel staat er in het Oude Testament, dat je de tegenstanders van de hemelse Vader moet haten (Ps.139:21,22, vgl. Ps.137:7-9). Daarmee worden de duivelen bedoeld, en de mensen die structureel en hardnekkig tot de vijanden van de Here horen, en zijn werk proberen te vernietigen.

43 “Jullie hebben (of U hebt) gehoord (of verstaan/begrepen), (om)dat er gezegd (of gesproken) is: “Je (of Jij/U) zal (of zult) (= moet) (jo)uw naaste liefhebben (of van ... houden), en (jo)uw vijand zal (of zult) (= moet) je (of jij/u) haten.”

44 “Ik nu, (of maar Ik/en Ik) (= Ik echter,) zeg (of verklaar) jullie (of u): “Hebt (of Houdt van) jullie (of uw) vijanden lief [(! Zegent (of Looft) jullie (of uw) (ver)vloekers! Doet (of Maakt) (= (Be)handelt) jullie (of uw) haters (of verafschuwers) goed,)] en (aan)bidt voor (of ten behoeve van/over) [(jullie (of uw) bedreigers (of beledigers/molesteerders) en)] ¹⁸¹ jullie (of uw) vervolgers,

45 (zo)dat (of hoe (ook maar)) jullie (of u) (aangenomen) zonen (of nakomelingen) zouden (of mochten) worden (of ontstaan/gebeuren) van jullie (of uw) Vader in (of door/met) de (wolken/sterren)hemel[en], (om)dat Hij zijn zon laat opgaan over (of op) slechteriken (of kwaadaardige (of misdadige/slechte) mensen) en goed(aardig)e(of oprechte)(mense)n, en Hij het laat regenen over (of op) rechtvaardige(of onschuldige)(n) en onrechtvaardige(of zondige/bedrieglijke)(mense)n (vgl. Hand.14:16,17)!”

De Here Jezus gaf aan zijn dienaren de opdracht om van hun persoonlijke vijanden te houden, en voor hen te bidden. Dat is nogal wat! Je vrienden helpen is veel makkelijker, maar je vijand, dat is nog even wat anders. Toch zei de Heiland, dat je, als *je een kind van de hemelse Vader wil worden*, ernaar moet streven om het goede voor je vijanden te zoeken (vgl. v.16). Ook de Almachtige zorgt immers voor rechtvaardige en onrechtvaardige mensen (Ps.145:9). De Mensenzoon gaf aan ons het goede voorbeeld. Hij genas het afgeslagen oor van één van

¹⁸¹ Deze gedeelten staan niet in de Codex Sinaiticus, en zijn dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd. Zonder die toegevoegde gedeelten is de boodschap duidelijk genoeg.

zijn belagers (Luk.22:50,51), en Hij bad voor de mensen die Hem kruisigden (Luk.23:33,34^a, vgl. Hand.7:57-60^a). Jezus de Gezalfde stierf na een verschrikkelijk lijden zelfs voor het bestwil van zijn tegenstanders (Rom.5:10).

Trouwens, als er in het Oude Testament staat, dat je van jouw naaste medemens moet houden (Lev.19:18^b), dan betekent dat impliciet, dat daar ook vijanden van jou bij kunnen zijn. De wetten van Mozes gaven zelfs aan, dat je jouw vijand goed moest behandelen (Ex.23:4,5, vgl. Spr.25:21,22 met 2Kon.6:15-23.).

Een (aangenomen) kind van de hemelse Vader word je niet door goede werken, maar door het geloof in God, en door de wedergeboorte (Mat.18:3, Joh.3:3,5,16). Met goede werken kun je de hemel niet verdienen (Mat.18:23-34, 26:28, Joh.3:16, Rom.3:23,24, 6:23, 1Joh.2:1,2). De Here beloont zijn dienaren niet in de eerste plaats op grond van hun verdienste, maar uit genade (vgl. Mat.20:1-16).

Wel doen kinderen van de hemelse Vader goede werken. Ze willen steeds meer op Hem gaan lijken. Die goede werken zijn het gevolg, en niet de oorzaak van de wedergeboorte. De Here helpt zijn dienaren om zelfs van hun vijanden te houden, want Hij heeft na de wedergeboorte zijn liefde door de Heilige Geest in onze harten laten uitstorten (Rom.5:5).

De volgende 2 verzen benadrukken de opdracht van God om van je vijanden te houden, en het goede voor hen te zoeken.

46 “Als (of Indien) (ooit) jullie (of u) immers (of want) zou(den) (of mocht(en)) liefhebben (of houden van) jullie (of uw) liefhebbers, welk(e) (of wat/wie (voor)) loon (of beloning) hebben jullie (of houden jullie (vast)/hebt u/houdt u (vast))? Doen (of Maken) (= Handelen) ook (of zelfs/en) de belastingpachters (of de tollenaars) niet (of nee) hetzelfde?”

Een belastingpachter of tollenaar huurde van de Romeinen het recht om belasting te innen. Natuurlijk hief een belastingpachter meer belasting, dan hij aan het rijk in de vorm van huur moest afdragen, om zo in zijn eigen inkomen te voorzien. Helaas schroefden veel tollenaars de heffingen en vorderingen voor hun volksgenoten hoog op, zodat ze een riant inkomen eraan overhielden. Deze mensen waren dus niet geliefd bij de belastingplichtige burgers. Bovendien zagen de meeste Joden ze als dienaren van het Romeinse rijk, dat hun land had bezet. Deze mensen hielpen dus de bezetter aan geld. Mede daarom werden ze in Israël meestal met de nek aangekeken.

Gods Zoon gedroeg zich juist liefdevol tegenover deze mensen (Mat.9:9-13, 10:3, 11:28-30, 21:31^b, Mark.2:15-17, Luk.5:27-32, 15:1-7, 18:9-14, 19:1-10).

47 “[En] als (of indien) (ooit) jullie (of u) alleen (of slechts) (= niet meer dan) je (of jullie/uw) broers zou(den) (of mocht(en)) (be)groeten (of verwelkomen), wat (of welk(e)/wie) doen (of maken) jullie (of doet (of maakt) u) meer (dan het gewone) (of buitengewoon/beter/bovendien)? Doen (of Maken) (= Handelen) ook (of zelfs/en) de heidenen ¹⁸² niet (of nee) hetzelfde?” ¹⁸³

Met het begrip *broers* bedoelden de Joden vaak hun bevriende volksgenoten.

Groeten betekende in die tijd, dat je iemand vrede toewenste (Mat.10:12,13). Trouwens, dat gebeurt in het huidige Israël vaak nog met de groet *sjaloom* (= vrede).

Het woord *heidenen* had toen een andere betekenis dan nu. Met dat woord werden door de

¹⁸² In jongere handschriften staat hier *de belastingpachters (of de tollenaars)*. Op grond van de Codex Sinaiticus is voor de weergave *de heidenen* gekozen.

¹⁸³ In jongere handschriften staat hier *op deze manier (of zo)*. Op grond van de Codex Sinaiticus is voor de weergave *hetzelfde* gekozen.

Joden alle mensen bedoeld, die niet bij het volk Israël hoorden. Later waren er ook Christenen onder de heidenen (Hand.10:45, 11:1,18, 14:27, 15:23, 21:25, Rom.1:13, 3:29, 9:24,30). Toen de apostel Matteüs zijn evangelie schreef, hadden nog weinig heidenen zich bekeerd tot God.

Veel Israëlieten keken met minachting op de heidenen neer (Joh.4:9, 8:48). Ze beschouwden zichzelf als veel beter, omdat zij bij het volk van de Here hoorden. Ze waren immers nageslacht van Abraham (Mat.3:8,9, Luk.3:7,8, Joh.8:39,40).

De Almachtige had echter een heel andere houding ten opzichte van de heidenen voorgeschreven (Lev.19:33,34, Deut.23:7, 5:22).

Kortom, het gebod om je naaste lief te hebben is een samenvatting van de 2^e tafel van de 10 geboden die God aan zijn volk had gegeven (Ex.20:8-17, 34:27-29^a, Deut.4:13, 5:12-21).

48 “Jullie zullen (of U zult) (= moet(en)) ((wel)nu) dan (of dus) volmaakt (of voltooid/volwassen) zijn, (precies) zoals jullie (of uw) Vader in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel[en] volmaakt (of voltooid/volwassen) is.”

Vers 48 is eigenlijk een samenvatting van de hele Bergrede. De dienaren van de Here behoren ernaar te streven om *volmaakt te zijn* (vgl. Fil.3:12), *zoals hun hemelse Vader ook volmaakt is* (Lev.11:44^a, 19:2, Ef.5:1,2, 1Pet.1:15,16, vgl. Luk.6:36). Daarom moeten ze ook het bestwil voor hun vijanden zoeken. Als je van iemand houdt, dan moet je hem of haar eveneens waarschuwen en/of terechtwijzen, als dat nodig is (Kol.1:28).¹⁸⁴ Daarmee help je mee om te voorkomen, dat het verkeerd met iemand gaat.

Helaas kan geen mens uit zichzelf volmaakt zijn, maar doordat de Here Jezus in zijn grote liefde voor al onze zonden heeft betaald (1Joh.2:1,2), vult Hij daarmee onze onvolmaaktheid uit genade aan tot volmaaktheid (Joh.3:16,21, 1Kor.13:10, Ef.1:23, Kol.1:28, Hebr.10:14).¹⁸⁵ Is dat geen blijde boodschap!

¹⁸⁴ Zo gaan in goede harmonie recht en liefde samen. Dit kan niet anders, want recht zonder liefde is kil, en ont-aardt in zinloze kadaverdiscipline. Daarentegen leidt liefde zonder recht tot persoonlijke willekeur en vriendjes-politiek. Alle positieve eigenschappen kunnen zonder goede samenhang met elkaar niet bestaan.

¹⁸⁵ Dit betekent natuurlijk niet, dat we daarom het streven naar volmaaktheid niet zo serieus hoeven te nemen. Dat zou wel heel erg ondankbaar zijn.

13. Geven uit echte liefde.

Hoofdstuk 6:1-4

1 “Let er echter op, dat jullie je rechtvaardigheid niet doen voor de mensen om door hen opgemerkt te worden! Anders hebben jullie geen loon bij jullie Vader die in de hemel is.”

2 “Wanneer je dan een liefdegave zou doen, zou je het toch niet voor je moeten uitba-zuinen, zoals de huichelaars doen in de synagogen en op de straten, zodat zij geëerd zouden worden door de mensen. Stellig zeg Ik jullie: “Zij hebben hun loon volledig ontvangen.”

3 “Als jij nu, een liefdegave doet, dan moet jouw linkerhand niet weten, wat jouw rechterhand doet!”

4 “Hoe ook maar jouw liefdegave in het verborgen zou zijn, jouw Vader, die in het ver-borgen ziet, zal het aan jou vergelden.”

Het 1^e vers van dit hoofdstuk is een inleiding die gaat over het doel van goede en rechtvaardige daden. Het is belangrijk, dat je deze daden niet alleen maar doet *om door de mensen geëerd* en geprezen *te worden*. Je moet vooral goede daden doen uit liefde voor de Here. Daarbij moet natuurlijk ook je liefde voor je medemens een grote rol spelen. De grondhouding hierbij moet zijn: De almachtige God liefhebben boven alles, en evenveel van je naaste houden als van jezelf (Mat.22:34-40).

Helaas doen veel uitleggers, alsof er een tegenstelling zou bestaan tussen de eer en liefde voor de Here, en de eer en de liefde voor de mensen. Het zou alleen maar om Gods eer moeten gaan, en de eer van mensen zou geen enkele rol mogen spelen.¹⁸⁶

Dat klinkt misschien heel vroom, maar het is helemaal verkeerd. We moeten hierbij oppassen voor het creëren van valse tegenstellingen. Natuurlijk is het niet de bedoeling, dat het alleen maar draait om de eer voor de Here. Onze liefdevolle Vader in de hemel zou dan wel heel egoïstisch zijn. Hij zou dan precies hetzelfde doen als de Farizeeën: alle eer voor zichzelf op-eisen. Het zou wel erg vreemd zijn, dat de mens, die als onderkoning van de schepping is ge-schapen (Gen.1:26-28), geen enkele eer en totaal geen respect van zijn medemensen zou mo-gen ontvangen. Dat staat in dit hoofdstuk niet, en in de hele Bijbel niet.

De mensen moeten juist wel respect voor elkaar tonen. De dienaren van de Almachtige moe-ten Gods medestrijders zijn tegen het kwaad. Door hun strijd tegen de zonde worden ze samen met Hem overwinnaars genoemd (Rom.8:37, Op.15:2).

Hoewel het best fijn is om door mensen geëerd en gerespecteerd te worden, mag dat aan de andere kant beslist niet ten koste gaan van de eer voor onze almachtige God (Mat.5:16), en het respect voor andere mensen. Sterker nog, zonder de eer en het respect voor Hem is het respect van je medemens maar erg tijdelijk en van beperkte waarde. Ook bij het tonen van respect voor Hem en voor elkaar geldt de hoofdsom van de wet: De Here liefhebben boven alles, en onze naaste als onszelf (Mat.22:34-40).

1 “Let (of Past/Ziet) erop (toe) echter (of maar/nu) (= Let er echter op)(, dat jullie (of u)) je (of jullie/uw) rechtvaardigheid (of gerechtigheid)¹⁸⁷ (toch) niet (te) doen (of maken) (of

¹⁸⁶ In de praktijk reageren veel uitleggers, theologen en voorgangers heel anders. Ze zijn vaak juist trots op hun titel(s), en/of blij met hun positie (in de kerkelijke gemeente), en dat mag ook (vgl. Hebr.13:7,17). Het moet echter niet ten koste gaan van de hoogste eer voor God (vgl. 1Kor.1:12,13, 10:31), en het even belangrijke respect voor elkaar.

¹⁸⁷ In jongere handschriften staat hier *welddad* (of *liefdegave/daad uit medelijden* (of *uit barmhartigheid/liefde*)). Op grond van de Codex Sinaiticus is voor *rechtvaardigheid* (of *gerechtigheid*) gekozen.

doet/maakt) voor (de ogen van) (of in tegenwoordigheid van) de mensen om (of in het belang van/ten voordele van) door hen opgemerkt (of bezichtigd/gezien/bekeken) te worden! (Want) anders hebben jullie (of houden jullie ... (vast)/hebt u/houdt u ... (vast)) niet (of nee) een (= geen) loon (of geen beloning) bij (of van(af)) jullie (of je/uw) Vader d(i)e in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel[en] (is).”

In de volgende 3 gedeelten spreekt de Here Jezus over 3 belangrijke zogenaamd rechtvaardige daden van de Farizeeën. Voor hen waren het echter 3 religieuze plichten geworden:

1. het doen van liefdegaven (v.2-4, Deut.15:11),
2. het bidden (v.5-15),
3. en het vasten (v.16-18).

Deze 3 rechtvaardige daden waren normaal gesproken juist goed, maar de bedoeling van de Farizeeën klopte niet. Zij deden deze goede daden vooral om de eer van de mensen naar zich toe te halen, en de eer voor de Almachtige raakte helemaal op de achtergrond (vgl. Mat.5:16). *Daarom zouden ze geen loon van de Vader in de hemel krijgen* (v.1^b), want ze *hadden hun loon al volledig ontvangen* (v.2^b). Door eenzijdig hun beloning bij mensen te zoeken ver-speelden ze hun loon bij God.

De Here beloont zijn dienaren niet in de eerste plaats op grond van hun verdienste, maar uit genade (vgl. Mat.20:1-16, 10:41,42). Die beloning is groot. De kinderen van de hemelse Va-der kunnen blij zijn, omdat ze de vrede van de Heilige Geest in hun harten mogen meedragen. Ze mogen leven in harmonie met God. Ze hoeven niet te wanhopen, omdat ze weten, dat Hij zorgt, en de boel niet uit de hand laat lopen. De Almachtige staat aan hun kant (1Pet.4:14), en Hij strijdt met hen mee. Zijn dienaren kunnen al hun zorgen bij Hem neerleggen, en hun ge-bed heeft erg veel kracht (Mat.7:7-11, Joh.16:24, Jak.5:16^b). Het lijden in deze wereld zal ab-soluut niet opwegen tegen het grote geluk, dat komen zal (Rom.8:18). Als de strijd tegen het kwaad voorbij is, zullen de mensen die de Here met vallen en opstaan gehoorzaamden, voor eeuwig gelukkig zijn, en op de nieuwe aarde mogen leven (Op.21:1-9).

2 “(Telkens) wanneer (of als) je (of jij/u) ((wel)nu) dan (of dus) een liefdegave (of een weldaad/schenking (of een daad) uit medelijden (of barmhartigheid/liefde)) zou (of mocht) doen (of maken), zou (of mocht) je (of jij/u) (het) (toch) niet voor (de ogen van) (of in tegenwoordigheid van) je (of (jo)u) (moeten) (uit/rond)bazuinen, (precies) zoals de huichelaars (of de schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers) doen (of maken) in (of door/met) de synagogen (of de bijeenkomsten) en in (of door/met) (= op) de (nauwe) straten (of de stegen), (zo)dat (of hoe (ook maar)) zij geëerd (of geroemd/verheerlijkt) zouden (of mochten) worden door (of onder invloed van) de mensen. Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik jullie (of u): “Zij hebben hun loon ((volledig) ontvangen) (of Zij onthouden zich hun loon).”

Een bazuin of (rams)hoorn was in die tijd vooral geschikt om mensen op grote afstanden te waarschuwen of bij elkaar te roepen (Lev.25:9, 1Kon.1:34,39,41, Jer.4:5, 6:1,17, Joël 2:1,15, Am.3:6, Zef.1:16). Zo wilden de Farizeeën bij wijze van spreken mensen van ver bij elkaar roepen om aan die zo groot mogelijke groep te laten zien, wat voor een geweldige goede daad zij gingen doen. Ze gaven iets aan bedelaars in aanwezigheid van veel mensen. Dit konden ze doen door in synagogen bekend te maken waar en wanneer het uitdelen van hun liefdegaven zou gaan beginnen. Dan kwamen daar natuurlijk niet alleen arme mensen op af. Daardoor hadden deze Farizeeën hun eer al volledig ontvangen.

3 “(Als) jij (of je/u) nu, (of Maar (of En) (als) jij (of je/u)) een liefdegave (of een wel-daad/schenking (of een daad) uit medelijden (of barmhartigheid/liefde)) doet (of maakt), (dan) weet (of (be)merkt) (jo)uw (of je) linker(hand/kant) (toch) niet, (= dan moet jouw linkerhand niet weten,) wat (of welk(e)) (jo)uw (of je) rechter(hand/kant) doet (of maakt)!”

We moeten onze liefdegaven in de eerste plaats doen uit liefde voor God (Mat.25:37-40), en in de tweede plaats uit liefde voor je medemens. Daarom is het niet nodig, dat andere mensen dat weten. Het is bij wijze van spreken zelfs *niet* nodig, dat *je linkerhand weet, wat je rechterhand doet*. Dit is ook veel prettiger voor de persoon die iets van jou krijgt.

Als iemand anders er dan toch achter komt, en jou daarvoor eert en prijst, dan is daar helemaal niets mis mee, want dat is eveneens tot eer van God (Mat.5:16). Als iemand van de Christenen zich echter op een egoïstische manier grenzeloos misdraagt, dan maakt hij of zij de naam van de Here daarmee ook te schande.

4 “Hoe (ook maar) (of (zo)dat) (jo)uw (of je) liefdegave (of weldaad/schenking (of daad) uit medelijden (of barmhartigheid/liefde)) in (of door/met) het verborgen (of het geheim) zou (of mocht) zijn, [en] (jo)uw Vader, d(i)e in (of door/met) het verborgen (of het geheim) ziet (of kijkt), [(Hij (of Die))] zal (het) (aan) (jo)u (of je) [(in (of met/door) het openbaar (of het (duidelijk) zichtbare/openlijk))] ¹⁸⁸ vergelden (of betalen).”

God, die alles ziet, zal uit genade al zijn dienaren belonen. Zij hoeven zich niet druk te maken, of mensen wel zien hoeveel goeds ze doen, en of iedereen wel weet, hoe belangrijk ze zijn. Zij kennen de relatieve waarde daarvan. De beloning van de Here in het hier en nu, en in het hiernamaals is zeker, en dat geeft zijn discipelen pas echt vaste grond onder de voeten.

¹⁸⁸ Deze gedeelten staan niet in de Codex Sinaiticus, en zijn dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

14. Het bidden.

Hoofdstuk 6:5-15

5 “Telkens wanneer jullie zouden bidden, moeten jullie niet zijn zoals de huichelaars, want zij houden ervan in de synagogen en op de hoeken van de straten te staan bidden, zodat zij ooit gezien zouden worden door de mensen. Stellig zeg Ik jullie: “Zij hebben hun loon volledig ontvangen.”

6 “Jij nu, telkens wanneer jij zou bidden, ga binnen tot in jouw binnenkamer! Sluit jouw deur. Bid tot jouw Vader die in het verborgene is! Jouw Vader, die in het verborgene ziet, zal het aan jou vergelden.”

7 “Jullie zouden al biddend toch geen omhaal van woorden moeten gebruiken, zoals de heidenen. Zij denken immers, dat zij door hun veelheid van woorden verhoord zullen worden.”

8 “Welnu dan, jullie zouden toch niet aan hen gelijk moeten worden. Jullie Vader weet immers, welke behoefte jullie hebben, voor jullie het Hem vragen.”

9 “Bidt dus op deze manier: “Onze Vader in de hemel, uw naam moet geheiligd worden!”

10 “Uw koninkrijk moet komen! Uw wil moet gebeuren, zoals in de hemel zo ook op de aarde!”

11 “Geef ons vandaag ons dagelijks brood,

12 en vergeef ons onze schulden, zoals ook wij hebben vergeven onze schuldenaren!”

13 “U zou ons toch niet in verleiding brengen. Verlos ons toch van de kwaadaardige!”

14 “Als jullie immers de mensen hun overtredingen zouden vergeven, zal jullie hemelse Vader ook jullie vergeven.”

15 “Als jullie nu, de mensen toch niet zouden vergeven, zal ook jullie Vader jullie overtredingen niet vergeven.”

In dit gedeelte (v.5-15) geeft de Here Jezus een voorbeeld van een gebed, dat we ook dagelijks kunnen gebruiken. Dit voorbeeld is het gebed dat tegenwoordig het *Onze Vader* wordt genoemd. Door middel van dit gebed wilde de Heiland ons leren bidden.

5 “[En/Ook/Zelfs] (Telkens) wanneer (of als) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) (aan)bidden, zullen (of zult) (= moet(en)) jullie (of u) niet (of nee) zijn (precies) zoals de huichelaars (of de schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers), (om)dat (= want) zij houden (er)van (of liefhebben) in (of door/met) de synagogen (of de bijeenkomsten) en in (of door/met) (= en op) de hoeken van de straten (of de (brede) wegen) (stil) (te) staan(de) (aan)bidden, (zo)dat (of hoe (ook maar)) ooit (of een keer/altijd) zij gezien zouden (of mochten) worden (of zij zouden (of mochten) (ver)schijnen) (door/voor) de mensen. Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik jullie (of u) [(om)dat]]: ¹⁸⁹ “Zij hebben hun loon ((volledig) ontvangen) (of Zij onthouden zich hun loon).”

In de tijd dat de Here Jezus optrad, kenden de Joden hun vaste tijden om te bidden (Dan.6:11, Hand.3:1). De Farizeeën, die Jezus *huichelaars* noemde, zorgden ervoor, dat ze op die vaste gebedstijden schijnbaar toevallig op straat waren, en zogenaamd wel gedwongen waren, om

¹⁸⁹ Dit woord staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

daar dan stil te staan om te bidden. Zo trokken ze van de mensen veel aandacht en eer naar zich toe. Dit was natuurlijk geen echt bidden, maar een groot toneelstuk, waarbij de eer en het respect voor God volledig naar de achtergrond werd teruggedrongen. Hiermee veroordeelde de Heiland niet elk gebed in het openbaar (Hand.3:1), maar wel het bidden om de aandacht en de eer van de mensen naar zich toe te trekken.

De mensen die zo bidden *hebben hun loon al volledig ontvangen*. Het loon van de Here is echter veel groter en langduriger dan de beloning van mensen. De kinderen van de hemelse Vader kunnen blij zijn, omdat ze de vrede van de Heilige Geest in hun harten mogen meedragen. Ze hoeven niet te wanhopen, omdat ze weten, dat Hij zorgt, en de boel niet uit de hand laat lopen. Zijn dienaren kunnen al hun zorgen bij Hem neerleggen, en hun gebed heeft erg veel kracht (Mat.7:7-11, Joh.16:24, Jak.5:16^b). Het lijden in deze wereld zal absoluut niet opwegen tegen het grote geluk, dat komen zal (Rom.8:18). Als de strijd tegen het kwaad voorbij is, zullen de mensen die de Here met vallen en opstaan gehoorzaamden, op de nieuwe aarde voor eeuwig gelukkig mogen leven (Op.21:1-9).

6 “Jij (of U) nu, (of maar (of en) jij (of u)) (telkens) wanneer (of als) jij (of je/u) zou (of mocht) (aan)bidden, ga binnen (tot) in (of naar/tot) (jo)uw (of je) binnenkamer (of geheime kamer/voorraadkamer)! [En] sluit (jo)uw (of je) deur (af). (Aan)bid (tot) (jo)uw (of je) Vader d(i)e in (of door/met) het verborgene (of het geheime) (is)! [En] (jo)uw (of je) Vader, d(i)e in (of door/met) het verborgene (of het geheime) ziet (of kijkt), zal (het) aan (jo)u [(in (of door/met) het openbaar (of het duidelijk (zichtbare)/openlijk))] ¹⁹⁰ vergelden (of betalen/teruggelven).”

De binnenkamer was in die tijd de voorraadkamer, waar de Joden hun voorraden en schatten bewaarden. In zo'n stille en rustige kamer hoort het persoonlijk gebed thuis. Daar kunnen we alle aandacht vestigen op ons gesprek met God. Zo bad de Here Jezus eveneens in stilte en in afzondering alleen op een berg (Mat.14:23), en op een eenzame plaats (Mark.1:35). Ook de profeet Elisa en de apostel Petrus trokken zich terug voor gebed (2Kon.4:32,33, Hand.10:9). Op die eenzame plaats om te bidden ben je toch niet alleen, want je hemelse Vader is zelfs op die *verborgen* plaats aanwezig, en Hij hoort, wat je in je gebed tegen Hem zegt.

Bij de *vergelding* ofwel het loon uit het slot van vers 6 hoort onder andere de verhoring van het gebed (Mat.7:7-11).

7 “Jullie (of U) [nu, (of maar (of en) jullie (of u))] zou(den) (of mocht(en)) (al) (aan)bid-dend (toch) geen omhaal van woorden (moeten) gebruiken (of niet dezelfde dingen steeds weer (moeten) herhalen/niet (moeten) zwammen), (precies) zoals de heidenen. Zij denken (of menen/veronderstellen) immers (of want), (om)dat zij door (of in/met) hun veelheid van woorden (of hun woordenvloed/gebruik van veel woorden) verhoord (of gehoord/gehoorzaamd) zullen worden.”

Een veelheid van woorden tijdens het bidden bestond vaak uit eindeloze herhalingen van gestelde vragen (b.v. 1Kon18:25,26^a,29). Heidenen meenden zo door hun afgoden te worden verhoord. Ook de schriftgeleerden waarbij eveneens de Farizeeën hoorden, baden voor de schijn vaak lang (Mark.12:38^a,40, Luk.20:46^a,47). Een kort gebed kan echter voldoende zijn, en eindeloze herhalingen zijn beslist niet nodig (1Kon.18:36-38). Een lang gebed hoeft zeker niet verkeerd te zijn (b.v. 1Kon.8:22-54, Dan.9:3-20), als het gebed maar oprecht is, en zonder bijbedoelingen.

Het woord *heidenen* had toen een andere betekenis dan tegenwoordig. Met dat woord werden

¹⁹⁰ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

alle mensen bedoeld, die niet bij het volk Israël hoorden.¹⁹¹ Later waren er ook Christenen onder de heidenen (Hand.10:45, 11:1,18, 14:27, 15:23, 21:25, Rom.1:13, 3:29, 9:24,30). Toen de apostel zijn evangelie (of zijn blijde boodschap/goede bericht) schreef, hadden nog maar weinig heidenen zich bekeerd tot God.

8 ((Wel)nu) dan, (of Dus) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) (toch) niet aan hen gelijk (gemaakt) (moeten) worden. Jullie (of Uw) Vader weet (of ziet ... (in/na)/merkt ... (op)/be-ziet/bekijkt) immers (of want), welk(e) (of wat/dat) behoefte (of noodzaak/tekort) jullie hebben (of jullie (vast)houden/u hebt/u (vast)houdt), voor (of aan de voorkant van) jullie (of u) het Hem vragen (of vraagt).”

We hoeven niet ons best te doen om de aandacht van de Almachtige te trekken, of Hem uiterst precies geformuleerd te vertellen, wat we willen vragen, en we allemaal tegen Hem willen zeggen. De Here weet dat immers al. Hij weet dat zelfs veel beter, dan we dat zelf weten. Toch is bidden niet overbodig (Luk.18:1-8^a). Bij bidden ofwel praten met God en tijd voor Hem nemen, is vooral het opbouwen en onderhouden van de persoonlijke relatie met Hem erg belangrijk.

9 “(Aan)bidt [jullie (of u)] dus (of ((wel)nu) dan) op deze manier (of zo): “Onze Vader [de] in (of door/met) de (wolken/sterren)hemel[en], (jo)uw naam moet geheiligd (of apart gezet/geëerbiedigd) worden!”

We mogen God *Onze Vader* noemen. Dat voorrecht geeft onze vertrouwensrelatie met de Almachtige aan, waarbij de aandacht vooral op Hem is gericht. Deze vertrouwensrelatie wordt in de eerste 3 gebeden direct vorm gegeven, waarmee het respect en de eerbied voor onze hemelse Vader wordt uitgesproken:

1. *Zijn naam moet geheiligd worden.*
2. *Zijn koninkrijk moet komen.*
3. *Zijn wil moet evenals in de hemel ook op de aarde gebeuren.*

Gods naam is een aanduiding van Hemzelf. *Hij moet geheiligd worden.* Hij heeft een aparte plaats. Hij heeft geen deel aan de zonde van deze wereld. Hij moet met eerbied en respect worden behandeld en aangesproken (vgl. Ezech.36:20-23).

10 “(Jo)uw koninkrijk (of koningschap) moet komen (of verschijnen)! (Jo)uw wil (of wens) moet gebeuren (of geworden/ontstaan), (zo)als in (of door/met) (de) (wolken/sterren)hemel (zo) ook (of zelfs/en) op (of over) de aarde (of het land/de grond)!”

In West-Europa denken we bij het woord *koninkrijk* aan een land met een koning. Zo'n land is meestal een eenheid, waarbij het volk min of meer een nationaal besef heeft, en iemand zich (enigszins) verbonden voelt met zijn volksgenoten. We vinden, dat het koninkrijk van het volk behoort te zijn, en dat een koning zich dienstbaar op moet stellen. We zien een koninkrijk niet als het bezit van een koning. Dat was echter in de tijd van de Bijbel wél het geval. Een koning beschouwde een land als zijn eigendom. Het Griekse woord voor *koningschap* betekent daardoor ook *koninkrijk*.¹⁹² In die tijd dacht men, dat dit hetzelfde was.

Het koninkrijk van de Here is hier op aarde nog onvolmaakt. Dit is zo gekomen, doordat Adam en Eva, die God had aangesteld als onderkoning en onderkoningin van de prachtige schepping (Gen.1:26-28), zich door hun zonden hadden onderworpen aan de satan (Gen.3).

Uit liefde wilde de Almachtige de wereld redden. Hij stuurde zijn Zoon als mens naar de aar-

¹⁹¹ Tegen de achtergrond speelde toen mee, dat veel Joden zich, ten onrechte trouwens, veel beter voelden dan de heidenen (Mat.3:8,9, Luk.3:7,8, Joh.4:9, 8:39,40,48). God had echter een heel andere houding ten opzichte van de mensen uit de andere volken voorgeschreven (Lev.19:33,34, Deut.23:7, 5:22).

¹⁹² Dit is trouwens eveneens zo bij het Hebreeuws en het Aramees dat in het Oude Testament is gebruikt.

de om door zijn lijden en zijn sterven voor de zonden van alle mensen te betalen (Ps.34:23, Jes.53:12^b, Joh.1:29, 3:16,17, Rom.5:21, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2).¹⁹³ Zo wilde Hij satans listig bemachtigde en verworven recht op het onderkoningschap van de schepping (Joh.12:31, 14:30, 16:11, 2Kor.4:4, 1Joh.5:19) wegnemen, en de mensheid verlossen van de eeuwige dood en de machten van de hel.

Nadat dit alles is gebeurd, zijn alle rechten van de satan op zijn zeggenschap over de schepping voorbij. Toch is zijn macht op deze wereld in de praktijk zeker nog niet definitief gebroken. De Here wacht nog met het vestigen van zijn volmaakte koninkrijk op de nieuwe aarde, want eerst moet het getal van zijn dienaren worden volgemaakt (Op.6:11^b). Bovendien wil Hij aan alle mensen zoveel mogelijk de kans geven om zich op tijd te bekeren (2Pet.3:9). Zijn geduld is wel heel groot, maar niet oneindig. Er komt een moment dat zijn koningschap zich volledig zal ontplooiën in de hele schepping (Dan.2:34,35,44,45, Mat.25:34). Daar heeft Jezus de Gezalfde met zijn komst op aarde een begin mee gemaakt. Daarom mogen wij hier op deze wereld bidden: “*Uw koninkrijk moet komen!*” Dat vernieuwende koningschap maakt alles anders.

Vanaf dat moment zal *zijn wil op de aarde en in de hele schepping gebeuren, zoals in de hemel*. Het 3^e gebed van het *Onze Vader* hangt dus heel nauw samen met het vorige: *Uw koninkrijk moet komen!* Trouwens, ook wij moeten van harte bereid zijn om de wil van de Here te doen. Zo moeten we meewerken en meebouwen aan zijn vernieuwende koningschap op deze wereld. Onze strijd tegen de zonde is daar een belangrijk onderdeel van.

Hierna volgen weer 3 gebeden. Daarin komt vooral de persoonlijke relatie met de Here aan de orde, waarbij de aandacht vooral op zijn dienaren is gericht. Zoals een kind rechtstreeks en openlijk zijn vragen aan zijn vader stelt zo mogen de kinderen van de hemelse Vader dat spontaan en zonder omwegen eveneens bij Hem doen:

1. *Geef ons vandaag ons dagelijks brood!*
2. *Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij hebben vergeven onze schuldenaren!*
3. *U zou ons toch niet in verleiding brengen. Verlos ons toch van de kwaadaardige!*

11 “Geef ons vandaag (of heden) ons dagelijks (of het nodige (voor het bestaan)) brood,

12 en (of ook/zelfs) vergeef (of scheld ... kwijt/stuur ... weg/laat ... gaan (of weg)) ons onze schulden, (zo)als ook (of zelfs/en) wij (hebben) ¹⁹⁴ vergeven (of kwijtgescholden/weggestuurd/laten gaan/weggelaten) onze schuldenaren (of onze debiteuren)!”

Het *brood* staat symbool voor het nodige eten van *elke dag* (Gen.3:19, Spr.30:8,9).¹⁹⁵ Zonder dat nodige eten (en drinken) kunnen we normaal gesproken niet leven op deze aarde, en ons werk doen, zoals de Almachtige dat graag wil.

Helaas doen we zoveel zonden, dat we daardoor een grote schuld bij God opbouwen, die we nooit zullen kunnen terugbetalen. Daarom zullen we de Here om vergeving van deze zonden moeten vragen, en Hem moeten verzoeken om die grote schuld kwijt te schelden. Dit is de enige manier om van die enorme zondelast af te komen. Gelukkig is de hemelse Vader best bereid om aan dit verzoek te voldoen, maar Hij stelt daarbij wel een voorwaarde. Hij wil, dat we zo goed mogelijk ons best gaan doen om Hem zo trouw mogelijk te dienen. Dat betekent eveneens, dat we bereid moeten zijn om de zonden die onze medemensen en onze vijanden

¹⁹³ In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

¹⁹⁴ De voltooide tijd van het (werk)woord *vergeven* staat niet alle handschriften, maar wel in de Codex Sinaiticus. Daarom is dit hoogstwaarschijnlijk overeenkomstig de oorspronkelijke tekst.

¹⁹⁵ In het Hebreeuws en het Grieks werd het woord voor *brood* ook wel ruimer opgevat: als *eten* ofwel *voedsel*.

tegenover ons hebben gedaan, van harte te vergeven, als zij daarom vragen (Mat.6:14,15, 18:21-35, vgl. Mat.5:23,24).

13 “[En (of Ook/Zelfs)] U (of jij/je) zou (of mocht) ons (toch) niet (tot) in (of naar/tot) verzoeking (of beproeving/een test) (= verleiding) (kunnen/moeten) (binnen)brenge(n) (of leiden/(binnen)dragen). Verlos (of Bevrijd/Red/Bescherm) ons toch (of eerder/maar/integendeel) van(uit/af/wege) de (of het) kwaadaardige (of het slechte/kwaad/misdadige)! [((Om)dat (= Want) van Jo(u) is het koningschap (of het koninkrijk) en (of ook/zelfs) de kracht (of de macht) en (of ook/zelfs) de heerlijkheid (of de eer/glorie/majesteit) (tot) in (of naar/tot) de eeuwigheden (= de eeuwigheid/(voor) altijd). Amen (of Stellig/Inderdaad/Echt/Zeker).)]”¹⁹⁶

God laat het soms toe aan de satan om mensen te verzoeken ofwel uit te dagen. Met dat uitdagen wil de tegenstander van de Here de mensen verleiden tot het kwaad. Door dit soms toe te staan, stelt de Almachtige zijn dienaren en andere mensen op de proef. Nu is het de bedoeling, dat we deze beproevingen doorstaan om zo getraind en versterkt uit de geestelijke strijd te kunnen komen. Daar heeft God het beste met ons voor (Jak.1:12-15).

Er kunnen echter situaties zijn, waarin het beter is om niet te worden uitgedaagd. We zijn bijvoorbeeld op dat moment (nog) niet sterk genoeg om de proef te kunnen doorstaan, of het zou ons te veel kunnen belemmeren in ons werk voor de Here en zijn dienst. De Almachtige is niet onze verleider (Jak.1:13), maar de satan. Daarom kunnen we aan onze liefdevolle hemelse Vader uitdrukkelijk voorstellen of vragen om *ons toch niet* te laten *verleiden door de kwaadaardige, en ons van hem en het slechte te verlossen*. We vragen dan zowel om verlossing van de satan (vgl. Mat.13:19,38/39), als van het kwaad en de slechtheid die daarmee samenhangen. Niet uit gemakzucht, maar omdat het in veel situaties beter is. We moeten niet door de macht van de zonde worden overmeesterd.

Zo zien we aan het einde van dit gebed, dat het bestaat uit 2 keer 3 vragen of wensen die aan God zijn gericht. Toch bestaat daartussen een duidelijk verband. Het gaat om het realiseren van het volledige koningschap van de Here op aarde, waarbinnen zijn dienaren pas echt gelukkig zullen zijn. Alles moet daaraan bijdragen. Dat geeft ook het kader en de grenzen van ons bidden aan. We moeten niet maar raak bidden om van alles en nog wat, maar om de komst en de realisatie van Gods volmaakte koninkrijk op aarde. Heel ons leven moet daarop gericht zijn. Allerlei klein lijkende praktische dingen in ons dagelijks leven kunnen daaraan bijdragen.

14 “Als (of Indien) (ooit) jullie (of u) immers (of want) de mensen hun overtredingen (of zonden/misstappen/misdaden) zouden (of mochten) vergeven (of kwijtschelden/wegsturen/laten gaan/weglatten), zal jullie (of uw) hemelse Vader ook (of zelfs/en) jullie (of u) vergeven (of kwijtschelden/wegsturen/laten gaan/weglatten).”

15 “Als (of Indien) (ooit) nu, (of en/maar) jullie (of u) de mensen [(hun overtredingen (of zonden/misstappen/misdaden))] ¹⁹⁷ (toch) niet zou(den) (of mocht(en)) vergeven (of kwijtschelden/wegsturen/laten gaan/weglatten), zal ook (of zelfs) niet jullie (of uw) Vader jullie (of uw) overtredingen (of zonden/misstappen/misdaden) vergeven (of kwijtschelden/wegsturen/laten gaan/weglatten).”

In plaats van het woord *schulden* bij vers 12 gebruikt de apostel Matteüs in vers 14 het woord *overtredingen* of *zonden*. Bij het woord *schuld* ligt meer de nadruk op het gevolg van de *overtredingen*.

¹⁹⁶ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is (in de marge) hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd (vgl. Luk.11:2^b-4).

¹⁹⁷ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

Als we de zonden van onze medemensen en onze vijanden niet willen vergeven, als zij daarom vragen, dan wil de Almachtige ook onze zonden niet vergeven (Mat.6:14,15, 18:21-35, vgl. Mat.5:23,24). De relatie met onze medemensen heeft dus directe invloed op onze relatie met God. Het omgekeerde is uiteraard eveneens het geval.

Zoals de hemelse Vader bereid is om al onze zonden te vergeven, moeten wij ook bereid zijn om onze medemensen al hun overtredingen te vergeven. Eén woord zoals bijvoorbeeld *sorry* moet daarbij al voldoende zijn. De bereidheid om te vergeven moet van harte zijn, en onbeperkt (Mat.18:21,22).

15. Het vasten.

Hoofdstuk 6:16-18

16 “Telkens wanneer jullie zouden vasten, weest niet, zoals de huichelaars met een somber en verdrietig gezicht! Zij maken immers hun gezichten toonbaar, zodat zij al vastend gezien zouden worden door de mensen. Stellig zeg Ik jullie: “Zij hebben hun loon volledig ontvangen.”

17 “Jij echter, zalf al vastend je hoofd met olie, en was je gezicht,

18 zodat jij toch niet al vastend gezien zou worden door de mensen, maar door jouw Vader, die in het verborgene is, en jouw Vader, die in het verborgene ziet, zal het aan jou vergelden.”

In de tijd van het Oude Testament werd er op de grote verzoendag gevast (vgl. Lev.16:29, 23:29). De mensen toonden zich dan nederig voor God. Met hetzelfde doel werden ook wel tijden van bidden en vasten uitgeroepen (1Sam.7:5,6, 2Kron.20:3, Ezra 8:21,23, Jer.14:12).

In dit hoofdstuk geeft de gezalfde Jezus duidelijk aan, dat het uiterlijke vasten zonder een goede band met de Here en de naaste geen enkele zin heeft. Het gaat niet in de eerste plaats om uiterlijkheden, of om (voor het oog van veel mensen) een grote prestatie te leveren, maar om de bekering van het hart. De bekering tot God en een goede persoonlijke relatie met Hem is veel belangrijker, dan het vasten (Jes.58:3-14). Die bekering moet je ook door je daden laten zien.

16 “[En/Nu/Maar] (telkens) wanneer (of als) (ooit) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) vasten, wordt (of ontstaat/gebeurt) (... gemaakt) (= weest) (toch) niet, (precies/juist) zoals de huichelaars (of de schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers) met een somber en verdrietig gezicht! Zij maken immers (of want) hun gezichten toonbaar (of onzichtbaar), (zo)dat (of hoe (ook maar)) zij (al) vastend gezien zouden (of mochten) worden (of zij zouden (of mochten) (ver)schijnen) (door/voor) de mensen. Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik jullie (of u): [(om)dat]¹⁹⁸ “Zij hebben hun loon volledig ontvangen.”

Met *de huichelaars* of *schijnheiligen* bedoelde de Here Jezus hoogstwaarschijnlijk de Farizeeën (vgl. Luk.18:11,12^a). Zij lieten aan de mensen duidelijk zien, hoe zwaar ze het hadden met het vasten. Ze zetten daarvoor tijdens hun vasten *een somber en verdrietig gezicht*. Ook *maakten ze hun gezichten toonbaar* door het opgedwarrelde stof er niet vanaf te wassen, en hun huid die door de felle zon enigszins werd uitgedroogd, niet te zalven. Met hun uiterlijke vroomheid probeerden ze de waardering van de mensen op te wekken en naar zich toe te halen. Wat waren het toch vrome en goede mensen!

Ondanks alle kritiek van Gods Zoon op dit toneelspel van deze huichelaars, keurde Hij het vasten op zichzelf niet af. Hij verwierp alleen de huichelarij van deze uiterlijke vroomheid. *Deze mensen hebben* met de waardering van het overgrote deel van het volk *hun loon* voor deze toneelspelerij al *volledig ontvangen*.

Het loon van de Almachtige is echter veel groter en langduriger dan de beloning van mensen. De kinderen van de hemelse Vader kunnen blij zijn, omdat ze de vrede van de Heilige Geest in hun harten mogen meedragen. Zij kunnen al hun zorgen bij Hem neerleggen, en hun gebed heeft erg veel kracht (Mat.7:7-11, Joh.16:24, Jak.5:16^b). Het lijden in deze wereld zal absoluut niet opwegen tegen het grote geluk, dat komen zal (Rom.8:18). Als de strijd tegen het kwaad

¹⁹⁸ Dit woord staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

voorbij is, zullen de dienaren van de Here op de nieuwe aarde voor eeuwig gelukkig mogen leven (Op.21:1-9).

17 “Jij (of U) nu, (of maar jij (of u)/Jij (of U) nu,) (= Jij echter,) zalf (al) vastend je (of (jo)uw) hoofd (of kop) (met (olijf)olie), en was je (of (jo)uw) (aan)gezicht (of gelaat) (af),

18 (zo)dat (of hoe (ook maar)) jij (of je/u) (toch) niet (al) vastend gezien zou (of mocht) worden (of vastend zou (of mocht) (ver)schijnen) (door/voor) de mensen, maar (of eerder/toch/integendeel) (door/voor) (jo)uw (of je) Vader, d(i)e in (of door/met) het verborgene (of het geheime) (is), en (jo)uw (of je) Vader, d(i)e in (of door/met) het verborgene (of het geheime) ziet (of kijkt), zal (het) aan (jo)u [(in (of door/met) het openbaar (of het duidelijk (zichtbare)/openlijk)] ¹⁹⁹ vergelden (of betalen/teruggeven).”

Het zalven van de hoofdhuid was vooral bedoeld om het te verzorgen en je weer toonbaar te maken (vgl. Ps.23:5, 92:11). Dit zalven met olie gebeurde ook vaak bij feestelijke gelegenheden (2Sam.14:2, Ps.45:8, Spr.21:17, Jes.61:3, Am.6:5,6, Luk.7:46, Hebr.1:9, enz.). De bedoeling van *het zalven van het hoofd en het wassen van het gezicht* in vers 17 was, dat het aan de buitenkant niet te zien was, dat iemand vastte (v.18).

De hemelse Vader wil niet, dat er over vasten wordt gesproken door mensen die Hem niet willen gehoorzamen (Jes.58:3-14, Jer14:11,12). Vasten is geen algemene opdracht van God, of/en een prestatie, maar een daad van verootmoediging (vgl. Joël 1:14, Jona 3:7,10), en/of een uiting van verdriet (1Sam.20:34, 2Sam.1:11,12, Dan.10:2,3). Bovendien was en is het een middel om tijd vrij te maken voor gebed.²⁰⁰ Daarom wordt vasten in de Bijbel vaak genoemd in combinatie met bidden (2Sam.12:16, Ezra 8:23, Neh.1:4, Ps.35:13, Dan.9:3, Luk.2:37, Hand.13:2,3, 14:23).

Evenals bij het persoonlijk gebed (Zie Mat.6:5-15.) moest en moet het vasten niet gepaard gaan met uiterlijk vertoon om *door de mensen* maar *gezien* en *gewaardeerd te worden*. Het kan beter verborgen blijven. *De hemelse Vader is zelfs op een verborgen plaats aanwezig. Hij ziet je daar ook wel bidden en/of vasten, en Hij zal het aan jou vergelden.*

Het is beslist niet verkeerd, als het vasten in de openbaarheid gebeurt, of zelfs in groepen (1Sam.7:5,6, 2Kron.20:3, Ezra 8:21,23, Est.4:16,17, Joël 1:14, 2:15, Jona 3:5-10), maar het gaat daarbij niet in de eerste plaats om de bewondering en waardering voor de vastende mensen, maar om de eerbied en het respect voor God. Als Hij maar de eer krijgt, die Hem toekomt.

¹⁹⁹ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

²⁰⁰ In die tijd kostte het klaarmaken van een maaltijd veel meer tijd dan tegenwoordig. Door te vasten kwam er meer tijd vrij voor gebed. Daarom besteedde de profeet Daniël bijvoorbeeld 3 weken lang veel minder tijd aan eten, drinken en uiterlijke verzorging, zodat hij veel tijd had om te bidden. Wel at deze profeet zelfs tijdens het vasten nog het meest noodzakelijke en eenvoudige eten (, en dronk hij het nodige) om in leven te blijven, en zijn werk te kunnen blijven doen (Dan.10:2,3,12).

16. De echte schat.

Hoofdstuk 6:19-24

19 “Verzamelt voor julliezelf geen schatten op de aarde, waar mot, en roest ze aantast, en waar dieven inbreken en stelen!

20 Verzamelt echter voor julliezelf, schatten in de hemel, waar zelfs geen mot, en geen roest ze aantast, en waar dieven niet inbreken, en niet stelen!”

21 “Waar immers jouw schat is, daar zal ook jouw hart zijn.”

22 “De lamp van het lichaam is het oog. Als dus jouw oog zuiver zou zijn, zal heel jouw lichaam verlicht zijn.

23 Als nu, jouw oog slecht zou zijn, zal heel jouw lichaam duister zijn. Als dan het licht dat in jou is, duisternis is, hoe groot is dan de duisternis!”

24 “Niemand kan 2 heren dienen. Hij zal immers of de één haten en de ander zal hij liefhebben, of hij zal de één volgen, en de ander zal hij verachten. Jullie kunnen niet God dienen en Mammon.”

In dit gedeelte (v.19-24) gaat het niet meer over de tegenstelling tussen de leer van de schriftgeleerden en Farizeeën, en het onderwijs dat de Here Jezus aan zijn volgelingen gaf en geeft. Hier draait het om wat het belangrijkste is in het leven. Wat is het uiteindelijke doel van ons bestaan op deze wereld? Gaat het in de eerste plaats om dit tijdelijke leven op deze aarde, of om het eeuwige leven in het koninkrijk van God.

19 “Verzamelt (of Bewaart) voor jullie(zelf) (of voor je(zelf)/voor (uzelf)) (toch) geen schatten (of voorraden/schatkamers/voorraadkamers) op (of over/in) de aarde (of het land/de grond), waar mot, en (op)(vr)eter (of kaalvreter) (= roest/sprinkhaan) (ze) laat vergaan (of onherkenbaar maakt/onzichtbaar maakt) (= aantast), en waar dieven inbreken (of doorgraven/ondergraven) en stelen!

Veel mensen waren en zijn erg gehecht aan dure kleding en kostbare gewaden (Jak.5:2). Ook voorwerpen van edelmetalen zoals goud en zilver waren in de tijd dat de Here Jezus op aarde zijn werk deed, al van grote waarde. Geld dat toen gemaakt was van edelmetaal, werd geruild voor goederen. De waarde van een munt werd toen niet bepaald door de opdruk, maar door het gewicht en het edelmetaal waarvan het was gemaakt.

De Heiland veroordeelde in vers 19 niet het bezitten van veel aardse goederen. Abraham bijvoorbeeld, was erg rijk, en hij werd door God gezegend (Gen.13:2, 14:18-23). Rijkdom kan echter gevaarlijk zijn. Het is wel een goed middel om de Here te dienen (vgl. Mat.27:57-60, Luk.8:3), maar het mag geen doel worden. Je mag geen slaaf worden van geld en goed, en gaan jagen naar meer en meer (v.24). Zo is het grote gevaar van veel rijkdom, dat het je aandacht gemakkelijk kan aftrekken van wat het belangrijkste is in het leven. Dat is het koninkrijk van de hemelse Vader (Spr.30:8,9). Het zijn alleen de sterke benen die de weelde kunnen dragen (Mat.19:23,24).

20 Verzamelt (of Bewaart) nu, (of maar (of en) verzamelt (of bewaart)) (= Verzamelt (of Bewaart) echter) voor jullie(zelf), (of voor je(zelf)/voor (uzelf)) schatten (of voorraden/schatkamers/voorraadkamers) in (of met/door) (de) (wolken/sterren)hemel, waar zelfs niet (of en niet/noch) een (= waar zelfs geen) mot, en niet (of zelfs niet/noch) een (= en geen) (op)(vr)eter (of kaalvreter) (= roest/sprinkhaan) (ze) laat vergaan (of onherkenbaar maakt/onzichtbaar maakt) (= aantast), en waar dieven niet (of nee) inbreken (of doorgraven/ondergraven), en (of ook) niet (= noch) stelen!”

Schatten in de hemel verzamel je door de Here te dienen, zoals Hij dat graag wil. Het geluk van die schatten zal onze verwachtingen daarvan in alle opzichten overtreffen. Het hemelse geluk op de nieuwe aarde zal bovendien eeuwig duren.

De schatten op deze wereld echter, vallen juist tegen. Slechts één kleine mot kan je dure kleren onherstelbaar beschadigen. Edelmetalen zoals zilver en koper kunnen door roest worden aangetast en beschadigd. Ook kunnen dieven jouw aardse kostbaarheden stelen. Alle rijkdom op deze aarde is slechts tijdelijk. Bovendien ben je niet of nauwelijks in staat om met je rijkdom je relatief korte levensduur op aarde te verlengen (Luk.12:13-21).

21 “Waar immers (of want) (jo)uw (of je) schat (of voorraad/schatkamer/voorraadkamer) is, daar(heen/in) zal ook (of zelfs/en) (jo)uw (of je) hart zijn.”

Het *hart* zagen de mensen in die tijd als de kern en vertegenwoordiging van de hele mens.²⁰¹ Het hart was de oorsprong van al het leven (Spr.4:23). Op de plaats *waar je hart zal zijn*, daar zal je dus helemaal zijn.

Uit vers 21 blijkt, dat niet alleen de verzamelde schatten belangrijk zijn, maar ook de plaats waar die schatten bijeengebracht worden. Met andere woorden; wat doen we allemaal in en voor het koninkrijk van God, en wat vinden we het belangrijkste. Verlangt ons *hart* in de eerste plaats naar bezit op deze wereld, of naar onze rijkdom in de hemel (Kol.3:1,2). Denken we hoofdzakelijk aan onze toekomst op deze vergankelijke aarde, of is onze aandacht vooral gericht op ons eeuwige leven op de nieuwe wereld (2Pet.3:13, Op.21:1).

22 “De (olie)lamp van het lichaam is het oog. Als (of Indien) (ooit) dus (of ((wel)nu) dan) (jo)uw (of je) oog zuiver (of heel/eenvoudig) zou (of mocht) zijn, zal (ge)heel (jo)uw (of je) lichaam (ver)licht (of vol licht/helder) zijn.

Evenals het *hart* erg belangrijk voor ons leven is, zo is dat ook met het *oog*. Het licht dringt onze ogen binnen, waardoor we het kunnen waarnemen. De Here Jezus noemt zich het licht van deze wereld (Joh.8:12, 9:5, 12:46). Als je oog dit geestelijke licht van de wereld ziet, en wil zien, dan wordt je hele lichaam daardoor verlicht (Joh.1:9). Dat geestelijke licht van de Zoon van God kun je en moet je dan weer laten schijnen, en doorgeven in deze duistere wereld (Mat.5:14-16). Een verlicht oog wijst het lichaam de juiste weg.

Als je oog echter in de eerste plaats op deze tijdelijke wereld is gericht met al haar vergankelijke kostbare schatten, dan zie je slecht. Je tast dan rond in de geestelijke duisternis. Jouw hele lichaam wordt dan door die duisternis in beslag genomen (Joh.11:9,10).

23 Als (of Indien) (ooit) nu, (of en/maar) (jo)uw (of je) oog slecht (of pijnlijk/misdadig/boos) zou (of mocht) zijn, zal (ge)heel (jo)uw (of je) lichaam duister (of donker) zijn. Als (of Indien) ((wel)nu) dan (of dus) het licht de (= dat) in (of door/met) (jo)u (is), duisternis (of donkerheid) is, hoe groot (of hoeveel) (is dan) de duisternis (of de donkerheid)!”

Hoe groot die geestelijke duisternis is, kunnen de dienaren van de Here vaak nauwelijks bevatten. Als je in de moderne literatuur leest, dan kun je iets van de akelige leegte en doelloosheid in het leven ervaren. Veel oorlogen en ellende in de wereld zijn daarvan de kwade gevolgen.

24 “Niemand (of Niet één/Niets) kan (of is in staat (om) ... te) 2 heren (of meesters/eigenaren) dienen (als slaaf) (of gehoorzamen). Hij zal immers (of want) of (of dan) de één haten en de ander(e) zal hij liefhebben, of (of dan) hij zal de één vasthouden (= volgen), en de an-

²⁰¹ Dit blijkt uit de parallellismen die in de Bijbel voorkomen (Ps.13:3, 16:9, 19:9, 24:4, 26:2, Spr.2:2,10, 3:1, 4:21, 5:21, 7:24,25).

Bij een parallellisme staan 2 of meer (bij)zinnen bij elkaar. Die zinnen zeggen met andere woorden min of meer hetzelfde, waardoor ze elkaar aanvullen en ophelderen. Dit kwam in de Hebreeuwse literatuur veel voor.

der(e) zal hij verachten (of minachten). Jullie (of U) kunnen (of kunt/Jullie zijn (of U bent) in staat (om) ... te) niet (of nee) God dienen (als slaaf) en Mammon (of (de) rijkdom/(het) eigendom).”

Een slaaf is niet het bezit van 2 eigenaren. Geen enkele slaaf *kan* dus tegelijkertijd 2 *heren dienen* (vgl. Luk.16:13).

De woorden *haten* en *liefhebben* zijn hier niet als op zichzelf staand bedoeld, maar in verhouding met de betekenis in de hele zin. Als je bijvoorbeeld God oprecht dient, dan is je liefde voor Hem zo groot, dat het dan misschien wel lijkt, dat je de wereld met haar kostbare schatten haat. Als je in de eerste plaats gericht bent op het koninkrijk van de Here, dan *minacht* je in vergelijking daarmee elk aards koninkrijk (vgl. Luk.14:26, Joh.12:25). Op zichzelf veracht je in werkelijkheid natuurlijk niet alle koninkrijken van deze wereld.

Met het woord *Mammon* wordt de rijkdom van deze wereld bedoeld. Dit kan bestaan uit geld en/of goederen. Je kan niet de Here God en de Heer Mammon tegelijkertijd vol overgave dienen. Slechts één van die twee kan de eerste plaats hebben in je leven (Mat.13:22). Ik raad iedereen uitdrukkelijk aan om voor de Almachtige te kiezen (Spr.8:10). Dat moet niet alleen een keuze zijn met je verstand, maar met alles wat in je is (Deut.6:5, Joz.22:5, Mat.22:37,38, Mark.12:30, Luk.10:27). Dus eveneens met je gevoel. Dan word je een kind van de liefdevolle hemelse Vader in plaats van een slaaf van de satan, de tegenstander van God (Rom.9:26, Gal.3:26, 4:4-7, Hebr.12:7).

Vers 24 vormt de overgang naar het volgende gedeelte (v.25-34).

17. Bezorgdheid.

Hoofdstuk 6:25-34

25 “Daarom zeg Ik jullie: “Weest toch niet bezorgd over jullie leven; over wat jullie zouden eten, en niet over jullie lichaam; over wat jullie zouden aantrekken! Is het leven niet meer dan het eten, en het lichaam meer dan de kleren?”

26 “Ziet naar de vogels van de hemel! “Zij zaaien niet, zij maaien niet, en zij brengen niet bijeen in schuren, en jullie hemelse Vader voedt ze! Zijn jullie niet van veel meer belang dan zij?”

27 “Wie nu vanuit jullie, kan door bezorgd te zijn één el aan zijn lengte toevoegen?”

28 “Wat zijn jullie bezorgd over kleren? Let op de lelies op het veld, hoe zij groeien! Zij werken niet, en zij spinnen niet.”

29 “Ik zeg jullie, dat zelfs Salomo in al zijn heerlijkheid niet, zich kleedde, zoals één van deze lelies.”

30 “Als nu, God het gras op het veld, dat er vandaag is, en morgen in een oven gegooid wordt, zo bekleedt, zijn jullie niet veel meer, kleingelovigen?”

31 “Welnu dan, jullie zouden toch niet bezorgd moeten zijn, en zeggen: “Wat zouden wij moeten eten, of wat zouden wij moeten drinken, of waarmee zouden wij ons moeten aankleden?”

32 “Naar al deze dingen zoeken immers de heidenen. Jullie hemelse Vader weet immers, dat jullie dit alles nodig hebben.”

33 “Zoekt nu eerst zijn koninkrijk en zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen aan jullie erbij gegeven worden!”

34 “Welnu dan, jullie zouden toch niet bezorgd moeten zijn voor de volgende morgen. De volgende morgen zal immers bezorgd zijn voor zichzelf. Voor elke dag is zijn eigen kwaad voldoende.”

Vrijwel iedereen maakt zich in meer of mindere mate bezorgd over zijn levensonderhoud. Dat is tot op zekere hoogte ook goed. Hoewel de hemelse Vader voor zijn kinderen zorgt, betekent dat niet, dat je geen eigen verantwoordelijkheid meer hebt. De Here Jezus zei niet, dat je nooit jezelf zorgen hoeft te maken. Voor de dingen die gaan komen, moet je immers voorzorgmaatregelen nemen, en met overleg handelen. Je hoeft echter niet te wanhopen, of alleen maar te tobben.

25 “Door (middel van) (of Via) (= Om) dit (of dat) (= Daarom) zeg (of verklaar) Ik jullie (of u): “Weest (toch) niet bezorgd over jullie (of uw) leven(sadem) (of ziel); (over) wat (of welk(e)/wie) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) eten, [(en wat (of welk(e)/wie) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) drinken,)] ²⁰² en (toch) niet (of (toch) ook niet) over jullie (of uw) lichaam; (over) wat (of welk(e)/wie) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) aantrekken (of aandoen/(zich) (aan)kleden)! Is het leven (of de levensadem/ziel) niet (of nee) meer (of groter) dan het eten (of het voedsel), en het lichaam (meer) dan de kleren (of de kleding)?”

Vers 25 sluit nauw aan bij vers 24 waar gewaarschuwd wordt voor het slaaf zijn van de Mammon; de jacht naar geld en goed(eren), waar je niet gelukkig van wordt. Het gaat in beide ver-

²⁰² Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

zen over dezelfde mensen die te veel hun leven laten beheersen door materiële zaken, en veel te weinig, of helemaal niet bezig zijn met wat veel belangrijker is: het dienen van de Here.

Uit het 2^e gedeelte van vers 25 blijkt, dat *het leven en het lichaam* grote waarde hebben voor God (Mat.16:26). *Het is veel meer waard, dan het eten en de kleren*. Voor het leven heb je meer nodig dan voldoende eten en een kast met genoeg kleren (Mat.4:4). Het is de hemelse Vader die het leven geeft, en nemen kan (Luk.12:15^b). Zo leven eveneens de vogels door zijn wil (vgl. Ps.104:10-18), en sterven ze, wanneer Hij vindt, dat hun tijd gekomen is.

26 “Ziet (of Kijkt) naar (of tot/(tot) in) de vogels van de (wolken/sterren)hemel [, (om)-dat]! “Zij niet (of nee) zaaien, [en (of ook)] niet (zij) (af)maaien (of oogsten), en (of ook) niet (zij) bijeenbrengen (of samenbrengen/verzamelen/inzamelen) (tot) in (of naar/tot) (voorraad)-schuren (of opslagplaatsen), en (of ook/zelfs) jullie (of uw) hemelse Vader voedt (of onderhoudt) ze! Zijn ... van (meer) belang (of Overtreffen) jullie (of u) niet (of nee) veel(eer) (of in hoge(re) mate/meer) (dan) zij (of ze)?”

In Israël zijn geen koude winters, waarin soms te weinig eten voor de vogels beschikbaar is. Hoewel ze *niet zaaien en maaien*, hebben ze in dat gebied meestal toch voldoende te eten. Daar heeft God voor gezorgd.²⁰³ Zorgeloos is echter hun leven en dat van andere dieren absoluut niet.

27 “Wie (of Welk(e)/Wat) nu (of en/maar) (van)uit (of bij/van(daan/af)) jullie (of u), kan (of is in staat (om)) bezorgd zijnde (= door bezorgd te zijn) één el aan (of bij/op) zijn (levens)lengte (of grootte/leeftijd) toevoegen?”

Wie nu vanuit jullie, kan door bezorgd te zijn één el aan zijn lengte toevoegen? Het antwoord op die (retorische) vraag is voor iedereen duidelijk: Niemand. Met andere woorden: niemand kan door bezorgd te zijn één el aan zijn lengte toevoegen.

De lengte van een el is afgeleid van de lengte van een arm. In de tijd van het Nieuwe Testament gebruikten de mensen een el van ongeveer 55 cm.

Met het woord *lengte* kan zowel de *levenslengte* als de *lichaamslengte* worden aangeduid. Hoewel beide betekenissen kunnen, ligt de interpretatie van levenslengte het meest voor de hand.²⁰⁴ Met één el bedoelde de Here Jezus een gangbare lengtemaat. Als je één el ofwel ±55 centimeter aan je lichaamslengte zou kunnen toevoegen, dan is dat nogal wat. Wanneer je echter door bezorgd te zijn geen enkele el kan toevoegen aan je leven, wil dat zeggen, dat je daarmee jouw leven niet kan verlengen. Hieruit blijkt duidelijk, dat je met jezelf zorgen maken, heel weinig, of niets bereikt (Luk.12:25,26). Integendeel; door bezorgd te zijn wordt alleen maar onnodige energie verspild. Je kan je problemen beter in gebed aan de Here vertellen, en effectieve maatregelen nemen, als dat mogelijk is.

28 “[En] wat (of welk(e)/wie) zijn jullie (of bent u) bezorgd over (of (rond)om/betreffende) kleren (of kleding)? Let op (of Ga ... na/Leer grondig (... kennen)) de lelies op het veld (of het land/de akker), hoe (of op welke manier) zij (laten) groeien (of toenemen/vermeerderen)! Zij werken ... (hard) (of zwoegen/spannen zich ... in) niet (of nee), en (of ook) niet zij spinnen.”

²⁰³ In de tijd van het Oude en Nieuwe Testament groeiden in het heilige land veel meer bomen dan tegenwoordig (2Sam.18:6-9, 2Kon.2:24^b, 2Kron.27:4, Hag.1:8). Gedurende de periode dat de Turken het gebied van Israël hadden bezet, zijn vrijwel alle bomen gekapt. Deze kaalslag is nog steeds goed zichtbaar in dit gebied. Vooral oude bomen groeien er nauwelijks. Toen de Here Jezus optrad, was er voor de vogels dus meer voedsel aanwezig dan nu.

²⁰⁴ Het gebruik van een lengtemaat om de levensduur of levenslengte van iemand aan te geven kwam in Israël wel vaker voor (Ps.39:6).

Wat voor het eten geldt, dat gaat eveneens op voor de kleren en voor al de andere dingen die we nodig hebben. De bloemen die ook tegenwoordig in het heilige land bloeien zijn prachtig. Daar doen ze zelfs helemaal geen moeite voor, want *ze werken niet en spinnen evenmin*. Voor al die mooie bloemen heeft de Here gezorgd. Zelfs de spreekwoordelijke rijkdom en *heerlijkheid van koning Salomo* (927 – 932) kan daar niet tegenop.²⁰⁵ Ondanks dat we zorg moeten dragen voor onder andere onze kleding, zijn we voor het resultaat van ons werk afhankelijk van de zegen van God. Hij zorgt voor ons bestaan (Ps.37:3-5, 127, vgl. Ps.55:23). Zou de hemelse Vader beter zorgen voor de bloemen en het gras, dan voor zijn kinderen?

29 “Ik zeg (of spreek) jullie (of u) [nu (of en/maar)], (om)dat zelfs (of ook) niet Salomo in (of met/door) al(le(s)) (of (ge)heel) zijn heerlijkheid (of eer/luister/glorie), zich (aan/be-)kleedde, (zo)als één van dezen (= deze lelies).”

30 “Als (of Indien) nu, (of en/maar) God het gras op het veld (of het land/de akker), (dat er) vandaag (of heden) is, en morgen(ochtend) (tot) in (of naar/tot) een (brood)oven (weg)gegooid (of (weg)geworpen/gestrooid) wordt, zo (of op deze manier) bekleedt (of (aan)kleedt), (zijn/bent) jullie (of u) niet (of nee) veel meer (of in hoge(re) mate/eerder), kleingelovigen?”

Als God het gras op het veld met die prachtige bloemen tooit, betekenen wij voor Hem niet veel meer? Dat gras verdwijnt misschien de volgende dag al in de oven!

Het gaat in vers 30 over een oven die met droog gras en/of met stoppels werd aangestoken (vgl. Pred.7:6, Mat.13:30).

Met het woord *kleingelovige*, wordt iemand bedoeld, die weinig geloofsvertrouwen heeft. Hij of zij moet nog groeien in het geloof en vertrouwen op God.

31 ((Wel)nu) dan, (of Dus) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) (toch) niet bezorgd (moeten) zijn, zeggend(e) (= en zeggen): “Wat (of Welk(e)/Wie) zouden (of mochten) wij (moeten) eten, of (of dan) wat (of welk(e)/wie) zouden (of mochten) wij (moeten) drinken, of (of dan) (met) wat (of welk(e)/wie) (= waarmee) zouden (of mochten) wij ons (moeten) (aan)kleden (of aandoen/aantrekken)?”

Dit vers staat in nauw verband met vers 24, dat gaat over het dienen van de Mammon. Je kan niet de Here God en de Heer Mammon tegelijkertijd vol overgave dienen. Slechts één van die twee kan de eerste plaats hebben in je leven (Mat.13:22). Slaaf zijn van het jagen naar geld en goed(eren) zal je geen echt en blijvend geluk brengen in het leven. Denk maar aan het verstandige spreekwoord: *Geld alleen maakt niet gelukkig*.

Als je het goed hebt, dan klinken de woorden van vers 31 misschien niet als een heel grote opdracht. Voor de mensen in Galilea echter, aan wie de Here Jezus deze boodschap in eerste instantie bracht, betekende dit heel wat. Zij hoorden niet bij de rijke mensen en de elite van het volk. Het waren bijna allemaal arme mensen of kleine middenstanders uit die tijd.

Wat de Mensenzoon hier zei, geldt eveneens voor de zwakkeren in de samenleving van tegenwoordig. Er zijn helaas veel mensen die bang zijn, dat ze hun zaken niet voor elkaar kunnen krijgen.

Ook nu, mogen de mensen die het niet zo breed hebben, er zeker van zijn, dat de hemelse Vader weet wat ze nodig hebben; zelfs nog voordat ze in hun gebed hun zorgen en hun noden aan Hem vertellen (Mat.6:8). De Zoon van God weet zelf maar al te goed wat armoede, en lijden inhoudt.

32 “Naar al(le(s)) (of (ge)heel) deze(ding)e(n) zoeken (of verlangen) immers (of want) de

²⁰⁵ De *heerlijkheid van koning Salomo* (927 – 932) bestond uit wijsheid, eer en een grote rijkdom (1Kon.3:12,13, 4:21-34, 2Kron.9:13,14,17-27).

heidene. Jullie (of Uw) hemelse Vader heeft geweten (of (in/na)gezien/(op)gemerkt/bezien/bekeken) (= Vader weet) immers (of want), (om)dat jullie (of u) [van] al(le) (of (ge)heel deze(ding)e)n (= dit alles) nodig hebben (of hebt).”

Het woord *heidene* had toen een andere betekenis dan tegenwoordig. Met dat woord werden alle mensen bedoeld, die niet bij het volk Israël hoorden.²⁰⁶ Later waren er eveneens Christenen onder de heidenen (Hand.10:45, 11:1,18, 14:27, 15:23, 21:25, Rom.1:13, 3:29, 9:24,30). Toen de apostel Matteüs zijn evangelie schreef, hadden nog weinig heidenen zich bekeerd tot God.

Voor de mensen die leven zonder de Almachtige, is het hier en nu op deze wereld het enige wat ze hebben. In de tijd dat Jezus de Gezalfde in en rondom het heilige land optrad, werden de afgoden door hun vereerders zelfs gezien als aardse wezens. Daarom maakten en maken de mensen die God niet dienen, zich zo druk over dit leven, want dat is het enige volgens hen, wat er is. Eenzijdig opgaan in de dingen van deze wereld is kenmerkend voor mensen die leven zonder de hemelse Vader.

In vers 32 zei Jezus de Gezalfde, wat zijn discipelen niet moeten doen. In het volgende vers gaf Hij aan, wat ze wel moeten doen.

33 “Zoekt (of Verlangt ... (naar)/Streeft ... naar) nu (of en/maar) eerst zijn koninkrijk (of zijn koningschap) en zijn gerechtigheid (of zijn rechtvaardigheid), en (of ook/zelfs) al(le(s)) (of (ge)heel) deze(ding)e)n zullen (aan) jullie (of u) (er)bij gegeven worden (of zullen aan jullie (of u) worden toegevoegd)!”

Gods dienaren moeten eerst naar *zijn koninkrijk en zijn gerechtigheid zoeken*. Wie de Here als de allerhoogste Koning erkent, zoekt ook zijn *gerechtigheid*. Dit betekent, dat die mensen leven, zoals deze Koning dat wil. Hij wil, dat we Hem liefhebben boven alles, en van onze medemensen houden, zoals we van onszelf houden (Mat.22:34-40). Wie Hem wil dienen, moet eerlijk tegenover de hemelse Vader zijn, en eveneens in praktische zin *rechtvaardig* zijn voor zijn of haar naaste (vgl. Mat.5:5-10). Dan leef je onder leiding van het eeuwige koningschap van de Almachtige.

Wie zo door het leven gaat, krijgt al die dingen waar de mensen die leven zonder de Here, zich zo druk over maken, erbij. Dat betekent niet, dat je geen narigheid en grote problemen zal kunnen meemaken (vgl. Mat.10:16-23, 1Pet.5:8,9). Dat blijkt wel heel duidelijk uit de zaligsprekingen (Mat.5:1-12). Het betekent echter wel, dat je mag weten, dat alles onder de leiding van God staat (Mat.10:28-31). Bij Hem kun je met je noden terecht, en dat is geen loze of oppervlakkige belofte. Hij zorgt voor je (Mat.11:28-30, 1Pet.5:7). Als je helaas moet lijden, zal Hij je de kracht en de middelen geven om dat te dragen en/of om ermee om te gaan. Zo hebben in het verleden veel martelaren van Hem de wonderlijke kracht en bovenmenselijke moed gekregen om hun ondraaglijk lijden te kunnen doorstaan (vgl. 1Pet.5:10,11).²⁰⁷

Toen de Here Jezus de woorden van vers 31 tot en met 33 uitsprak, wist Hij natuurlijk wel welk lijden zijn volgelingen in de komende eeuwen te wachten stond. De Christenen zijn de eerste 3 eeuwen binnen het Romeinse rijk zwaar vervolgd om hun geloof. Trouwens, De Heiland wist maar al te goed, welk een groot lijden Hijzelf zou moeten ondergaan. Toch mogen we weten, dat zijn woorden over *het niet bezorgd zijn* geen vergissing waren.

34 “((Wel)nu) dan, (of Dus) jullie (of u) zou(den) (of mochten) (toch) niet bezorgd (moe-

²⁰⁶ Tegen de achtergrond speelde toen mee, dat veel Joden zich, ten onrechte trouwens, veel beter voelden dan de heidenen (Mat.3:8,9, Luk.3:7,8, Joh.4:9, 8:39,40,48). God had echter een heel andere houding ten opzichte van de heidenen voorgeschreven (Lev.19:33,34, Deut.23:7, 5:22).

²⁰⁷ Fahner Chr., Eusebius', Kerkgeschiedenis, deel 8, Zoetermeer, 2000.

ten) zijn (tot) in (of naar/tot) (= voor) de (volgende) morgen(ochtend). De (volgende) morgen zal immers (of want) bezorgd zijn voor [(de (dingen van))] ²⁰⁸ zichzelf. Voor de (= elke) dag (is) zijn (eigen) kwaad(aardigheid) (of onheil/slechtheid) voldoende (of genoeg).”

Christenen moeten zelfs *niet zo bezorgd zijn over de volgende dag*. Dit geldt eigenlijk voor iedereen. Dat getob laat mensen alleen maar nutteloos lijden. *Elke dag heeft immers genoeg aan zichzelf. Komt tijd, komt raad*, is zelfs al de wijsheid van deze wereld. Wij mogen weten, dat de raad (met de oplossing) niet met verloop van tijd alleen door één of meer mensen tot stand komt. De raad komt (eventueel door middel van één of meer mensen) van God.

Dit is geen oppervlakkige en zorgeloze levenshouding, maar een kinderlijk vertrouwen op de Here. Zijn dienaren (en ook alle andere mensen) moeten hun best doen om te leven, zoals Hij dat wil, en ze moeten daarbij hun handen uit de mouwen steken. Het succes en de zegen op hun werk behoren ze echter niet in de eerste plaats van zichzelf of hun inspanningen te verwachten, maar van de onmisbare hulp van de liefdevolle hemelse Vader. Hij geeft onder alle omstandigheden de mensen die Hem dienen, kracht en ondersteuning.

Wie leeft onder het bestuur en de regering van de allerhoogste Koning, heeft tijdens zijn bestaan op deze aarde al eeuwig leven (Joh.3:16, 5:24, 6:47,54). Sterven, hoe zwaar en moeilijk dat soms ook kan zijn, is voor elke dienaar van God slechts een tijdelijke verhuizing van de ziel naar de hemel (Ps.49:16, 73:24-26), totdat Hij alles nieuw zal maken. Na de schepping van de nieuwe aarde (2Pet.3:13, Op.21:1,2) zal daar het leven voor de discipelen van de Here met een nieuw lichaam voor altijd en eeuwig verder gaan (Jes.26:19, 1Kor.15:50-57).

²⁰⁸ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

18. Niet te snel oordelen.

Hoofdstuk 7:1-6

- 1 “Veroordeelt niet, zodat jullie toch niet veroordeeld zouden worden!
- 2 Met welke beoordeling jullie immers beoordelen, zullen jullie beoordeeld worden, en met welke maat, jullie meten, zullen jullie gemeten worden.”
- 3 “Wat kijk je nu naar de splinter in het oog van jouw broer, maar de balk in jouw eigen oog merk je niet op?”
- 4 “Hoe zal jij dan tegen jouw broer zeggen: “Laat toe, dat ik de splinter uit jouw oog zou halen? Kijk toch naar de balk in jouw oog!”
- 5 “Huichelaar, haal eerst de balk uit jouw oog, en dan zal jij scherp kunnen zien om de splinter uit het oog van jouw broer te halen.”
- 6 “Jullie zouden het heilige toch niet aan de honden geven. Jullie zouden je parels toch ook niet voor de zwijnen gooien, zodat zij ze niet zouden kunnen vertrappen met hun poten, en zij zich zouden kunnen omkeren om jullie te verscheuren.”

In deze verzen (v.1-6) staat niet, dat je over niemand een oordeel mag hebben (vgl. v.15-20). Het gaat er wel om, dat je voorzichtig moet zijn met je oordeel. Een goed middel daarbij is, dat je begint met je eigen gedrag eens kritisch te bekijken (Rom.2:1). Dat voorkomt al gauw, dat je op een hoogmoedige manier en/of met meestal veel te weinig liefde, kritiek uitoefent op een ander (Jak.2:12,13). In sommige gevallen moet je wel een oordeel geven over iemands daden (Lev.19:17, Ezech.3:18, 1Tes.5:20,21), maar altijd heel erg oppassen met een oordeel over iemand als persoon (Mat.18:15-18).

1 “(Ver/Be)oordeelt (of Berecht) (toch) niet, (zo)dat jullie (of u) (toch) niet veroordeeld (of beoordeeld/geoordeeld/berecht) zou(den) (of mocht(en)) worden!

Iemand als persoon veroordelen is nooit goed. Geen mens kan en mag als rechter over een ander beslissen, of hij of zij naar de hemel en de nieuwe aarde zal gaan of niet. Alleen de Here heeft de macht en het recht om iemand te veroordelen (Jak.4:12).

2 Met (of Door/In) welk(e) (of die/wat) beoordeling (of oordeel/berechting/veroordeeling) jullie (of u) immers (of want) (be/ver)oordelen (of berechten) (of (be/ver)oordeelt (of berecht)), zullen jullie (of zult (of zal) u) beoordeeld (of geoordeeld/berecht/veroordeeld) worden, en met (of door/in) welk(e) (of die/wat) maat(staf) (of meetstok), jullie (of u) (uit/op/af)meten (of (uit/op/af)meet), zullen jullie (of zal (of zult) u) (uit/op/af)gemeten worden.”

Iedereen moet bij zijn of haar oordeel over een ander beseffen, dat uiteindelijk de Here over iedereen zal oordelen (Rom.14:10, 2Kor.5:10, Op.20:11-15). Hij zal bij zijn eindoordeel rekening houden met hoe iemand over zijn medemens heeft geoordeeld (Mat.6:14,15, 18:21-35, Jak.2:12,13). Dat eindoordeel van de Almachtige leidt tot zijn vergevende liefde, of tot iemands vreselijke eeuwige ondergang (Dan.12:2).

Evenals de Here liefdevol is bij zijn oordeel over de mensen, zo moeten wij bij ons oordeel over een ander het gebod van de liefde voor elk medemens niet vergeten. Op die manier moeten in goede harmonie recht en liefde met elkaar samengaan. Dit kan ook niet anders, want recht zonder liefde is kil, en ontardt in zinloze kadaverdiscipline. Liefde zonder recht leidt tot persoonlijke willekeur en vriendjespolitiek. Alle positieve eigenschappen kunnen zonder goede samenhang met elkaar niet bestaan.²⁰⁹

²⁰⁹ Met het ontstaan van de zonde in de schepping schiep de satan niets nieuws, maar hij scheidde alleen, wat

3 “Wat (of Welk(e)/Wie) kijk (of zie) je (of jij) (of ziet (of kijkt) u) nu (of en/maar) (naar) de splinter (of iets dat uitgedroogd is,) [dat/dit/de] in (of met/door) het oog van (jo)uw (of je) broer, maar (of en/nu) de balk [dat/dit/de] in (of met/door) (jo)uw (of je) (eigen) oog merk(t) (of bekijk(t)/bezie(t)) je (of jij/u) niet (of nee) (op)?”

Met het begrip *broer* bedoelden de Joden vaak een bevriende volksgenoot. Alle mensen echter, die ernaar streven om de wil van de hemelse Vader te doen zijn eigenlijk broers en zussen van elkaar (Mat.12:49,50, Mark.3:34,35).

Een *splinter* of een *droog stukje vuil* in het oog kan erg vervelend zijn. Vergeleken met een *balk* stelt het maar heel weinig voor. Met die splinter en de balk worden de zonden en verkeerde dingen van de mensen bedoeld, waarbij een balk iemand helemaal kan verblinden. Een mens die in grove zonden leeft, moet dus eerst daarmee gaan afrekenen, voordat hij of zij veel kritiek heeft over de tekortkomingen van een ander. Gebrek aan inzicht in iemands eigen zonden, leidt vaak tot een weinig liefdevolle kritische houding tegenover andere mensen.

4 “Hoe (of Op welke manier) zal jij (of je/zult u) dan (of of) tegen (jo)uw (of je) broer zeggen (of spreken/vertellen): “Laat (toe/gaan), (dat) ik de splinter (of iets dat uitgedroogd is,) uit (of van(uit/af)) (jo)uw oog zou (of mocht) ((er)uit)halen (of (eruit) verwijderen/((er)uit)gooien/((er)uit)werpen)? [En (of Ook/Zelfs)] kijk (of zie) (toch) (naar) de balk in (of met/door) (jo)uw oog!”

Hoogmoedige en afstandelijke beoordelaars van andere mensen noemt de Here Jezus *huichelaars*. Ze zien de kleine zwakheden van een ander mens heel goed, maar hun eigen grote zonden zien ze meestal over het hoofd, of ze worden verdoezeld en afgezwakt.

5 “Huichelaar (of Schijnheilige/Hypocriet/Toneelspeler), haal ... ((er)uit) (of verwijder ... (eruit)/gooi/werp ... ((er)uit)) eerst de balk (van)uit (of bij/van(daan/af)) (jo)uw oog, en (of ook) dan (of op dat moment/toen) zal jij (of zult u) scherp (of duidelijk) (kunnen) (door)zien om de splinter (of iets dat uitgedroogd is,) (van)uit (of bij/van(daan/af)) het oog van (jo)uw broer ((er)uit) te halen (of (eruit) te verwijderen/((er)uit) te gooien/te werpen).”

Met het woord *Huichelaar* komt duidelijk naar voren, dat de kritische houding van de Zoon van God tegenover de Farizeeën nog steeds aanwezig was (Mat.6:2,5,16, 15:1-9, 22:15-22, 23:13-31, vgl. Mat.5:20).

Als je een goed beeld hebt over je eigen tekortkomingen, en daartegen succesvol kan strijden, dan ben je eveneens veel liefdevoller en geschikter om over een ander te oordelen. Dit oordelen over een ander iemand moet er niet op gericht zijn om een zondaar af te schrijven, maar om hem of haar te behouden (Lev.19:17,18, Ezech.3:18, Mat.18:15,16^a, vgl. Joh.12:47, 1Tim.1:15). In liefde moet je het bestwil voor je medemens zoeken, ook al kan daarbij de kritiek soms hard aankomen.

Bij je liefdevolle en terechte kritiek moet je echter oppassen, dat je het *heilige* niet voor de *honden* of de *zwijnen* gooit.

6 “Jullie (of U) zou(den) (of mocht(en)) het heilige (toch) niet aan de honden (moeten) geven. Jullie (of U) zou(den) (of mocht(en)) je (of jullie/uw) parels (toch) ook niet (of en (toch) niet) voor (het gezicht van) (of tegenover) de zwijnen (of de varkens) (moeten) (weg/neer)gooien (of (weg/neer)werpen), zodat zij ze niet (eens) zouden (of mochten) (kunnen) vertrappen (of onder de voet lopen/verachten) met (of door/in) hun poten (of hun voeten), en zij zich (om)kerend (of (om)wendend) jullie (of u) zouden (of mochten) (kunnen) verscheuren

God in harmonie bij elkaar had gebracht. Iets nieuws kan de tegenstander van de Here niet scheppen. Hij kan alleen maar verwoesten.

(of op (of tegen) de grond gooien/(laten) (uit)barsten) (= en zij zich zouden kunnen omkeren om jullie te verscheuren).”

Met het *heilige* worden de kostbare woorden bedoeld, die in overeenstemming zijn met de wil van God. Zulke woorden of uitspraken kan en moet een dienaar van de Here op zijn tijd tegen een ander zeggen (Lev.19:17, Ezech.3:18,20, 33:6,8, Mat.18:15-18).

Honden waren in het heilige land onreine dieren (Ex.22:31), die door de Joden erg werden verafschuwde. Ze zwierven toen in en om de steden en dorpen overal rond (1Kon.14:11^a, 16:4^a, 21:24^a). Ze leefden van kadavers en van kleinere dieren (Ex.22:31, 1Kon.21:19,23, 2Kon.9:10,34-36). Ook nu is dat in sommige dorpen van Israël nog steeds zo. Straathonden worden daar als verachtelijk, smerig en onrein beschouwd (1Sam.17:43, 2Sam.16:9, Mat.7:6, Op.22:15). Zwijnen waren en zijn eveneens onrein (Lev.11:7,8, Deut.14:8, vgl. Jes.66:17, 2Pet.2:22). Het zijn echte alleseters, inclusief onrein vlees.

Met honden en zwijnen worden hier lichtzinnige en wetteloze mensen bedoeld die zich verachtelijk en slecht gedragen. Zij weten Gods woorden over verlossing en heil voor mensen niet te waarderen. In veel situaties is het niet verstandig om aan hen de heilige en blijde boodschap te brengen, omdat het hoogstwaarschijnlijk alleen maar tot negatieve en spottende reacties zal leiden. Dat kan de bringers van het Evangelie alleen maar beschadigen en kwetsen. Het zal bovendien vaak uitlopen op het lasteren van de heilige naam van de Here en het schenden van zijn eer.

19. Gebedsverhoring.

Hoofdstuk 7:7-12

7 “Vraagt, en er zal aan jullie gegeven worden! Zoekt, en jullie zullen vinden! Klopt, en er zal voor jullie worden opengedaan!”

8 “Iedereen immers, die vraagt, ontvangt, en die zoekt, vindt, en voor die klopt, zal er worden opengedaan.”

9 “Of welk mens is er onder jullie, aan wie ooit zijn zoon om brood zou vragen, hij aan hem een steen zal geven?”

10 “Als hij ook om een vis zou vragen, dan zal hij aan hem toch geen slang geven?”

11 “Als dus jullie, die slecht zijn, goede gaven weten te geven aan jullie kinderen, hoeveel meer zal jullie Vader in de hemel het goede geven aan hen die Hem daarom vragen.”

12 “Zoals jullie dus altijd zouden willen, dat de mensen jullie zouden behandelen, behandelt hen ook zo! Dit is immers de wet en de profeten.”

Er staat niet, dat je zal krijgen, waar je om vraagt. Ook zal je niet altijd vinden, wat of wie je zoekt. De bovenstaande verzen geven wel aan, dat je als antwoord op je oprechte *vraag* iets *zal ontvangen*, en als resultaat van je *zoeken* iets of iemand *zal vinden* (Jer.29:13). God *zal* de deur van zijn hart voor je *openen*, en je niet met lege handen laten staan (vgl. Luk.11:5-10)! *Hij zal aan zijn vragende kinderen het goede geven* (v.11). Het goede is, wat op het juiste moment nodig is. De hemelse Vader weet veel beter, wat het beste voor ons is, dan wij dat weten.

Het belangrijkste is, dat de Here als Koning van de hele schepping de leiding heeft. Alleen dan gaat het goed. Wij moeten als dienaren van deze almachtige Koning bij zijn koninkrijk willen horen. Dat kan alleen door een goede persoonlijke relatie tussen God en ons. Daarbij is het van doorslaggevend belang, dat we in de eerste plaats naar Hem willen luisteren, en willen doen, wat Hij van ons vraagt. Als je niet naar Hem wil luisteren, dan wil Hij ook niet naar jou luisteren. Roepen naar de Here om hulp, terwijl je Hem niet wil gehoorzamen, is een zinloze bezigheid (1Sam.28:6, 1Pet.3:7). Mensen die structureel aan Hem ongehoorzaam zijn, kunnen beter helemaal niet bidden. Hij luistert er niet naar, en Hij verafschuwt het zelfs (Spr.15:8,29, 28:9, Jes.1:13-17). God luistert alleen maar naar mensen die ook serieus naar Hem willen luisteren, en van Hem houden.

Hij wil, dat we Hem liefhebben boven alles, en eveneens van onze medemensen houden, zoals we van onszelf houden (Mat.22:34-40). Alleen door het zoeken van het koninkrijk van de Here en zijn gerechtigheid (Mat.6:33), kan ieder mens pas echt gelukkig worden. Ook bij ons bidden moeten we vooral dat koninkrijk en de gerechtigheid die daarbij hoort, zoeken. Elke dienaar binnen Gods koninkrijk die op die manier vraagt, zoekt en klopt, zal alles krijgen, wat hij of zij nodig heeft (Mat.6:33, vgl. Luk.11:13). Wat we van Hem krijgen, is misschien wel heel wat anders, dan we aan Hem hebben gevraagd, want het is toch uiteindelijk onze hemelse Vader die het beste weet, wat we nodig hebben?

7 “Vraagt (of Eist/Verlangt/Bidt), en (of ook/zelfs) het (= er) zal (aan) jullie (of u) gegeven worden! Zoekt (of Streeft naar/Verlangt (naar)/Probeert), en (of ook/zelfs) jullie zullen (of u zult) vinden (of aantreffen/ontmoeten)! Klopt (of Slaat), en het (= er) zal (voor) jullie (of u) worden opengedaan (of geopend)!”

Hoewel de Here al onze problemen en al onze zorgen kent, en bovendien het beste weet, wat we nodig hebben, spoort Hij ons toch aan om bij Hem te komen met onze vragen. Zo wil Hij

heel graag onze persoonlijke relatie met Hem opbouwen en versterken. We moeten ons leven met Hem delen. Als wij de Almachtige zoeken, dan zullen we Hem vinden (vgl. Spr.8:17). Hij wil ons helpen bij het stellen van onze vragen (vgl. Mat.6:9-13), en door zijn reactie daarop ons vertrouwen op Hem laten groeien. Het is absoluut niet belangrijk, dat we uren achter elkaar bidden, maar wel, dat we vaak en regelmatig contact met de Here zoeken door, hoe kort en gebrekkig ook, aan Hem onze vragen te stellen, al onze problemen en zorgen te vertellen (Luk.18:1-8^a), en Hem voor de mooie dingen te bedanken. Als wij in geloof en vertrouwen tot Hem bidden, zal Hij ons geven, wat we nodig hebben (vgl. Luk.11:13). Daarbij krijgen we vaak meer, dan we vragen, ook al beseffen we dat niet altijd (meteen).

8 “Ieder(een) (of Elk) immers (of want), d(i)e vraagt (of eist/verlangt/bidt), ontvangt (of neemt (aan/op/weg)/grijpt (aan)), en d(i)e zoekt (of verlangt (naar)/streeft naar/probeert), vindt (of treft aan/ontmoet), en (voor) d(i)e klopt (of slaat), zal het (= er) worden opengedaan (of geopend).”

Om ons geloof te versterken gaf Jezus de Gezalfde 2 voorbeelden waaruit duidelijk de liefde van verreweg de meeste onvolmaakte vaders op aarde voor hun kinderen blijkt. Hoeveel te meer zal de volmaakte hemelse Vader zijn kinderen niet het beste geven, als zij bij Hem aankloppen?

9 “Of (of Dan) welk(e) (of wat/wie) mens is (er) (van)uit (of bij/van(daan/af)) (= onder) jullie (of u), (aan) wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) (of (aan) wie dan ook) zijn (aangenomen) zoon (of nakomeling) (om) brood zou (of mocht) vragen (of eisen/verlangen/bidden), hij (aan) hem [(toch) niet] een steen zal (over)geven (of overhandigen)?”

10 “Als (of Indien) (ooit) hij ook (of en/zelfs) (om) een vis zou (of mocht) vragen (of eisen/verlangen/bidden), (dan) zal hij (aan) hem (toch) niet een (= geen) slang (over)geven (of overhandigen)?”

Brood en *vis* waren in de tijd waarin Jezus optrad, gangbare levensmiddelen (Mat.14:17-19, 15:34-36, Joh.6:9, 21:9).

Bij de verzen 9 en 10 staat alleen, dat verreweg de meeste vaders aan hun zoon *geen steen of slang zouden geven, als ze om brood of om een vis zouden vragen*. Ook in deze 2 voorbeelden staat niet, wat ze wel van hun vaders zouden krijgen. In vrijwel elk geval zouden ze natuurlijk dat krijgen, wat ze nodig zouden hebben.

11 “Als (of Indien) dus (of ((wel)nu) dan) jullie (of u), (die) slecht (of boos/misdadig/pijnlijk) zijn (of bent), goede (of nuttige) gaven (of giften) weten (of zien/weet/ziet) te geven (of schenken) aan jullie (of uw) kinderen (of nakomelingen), hoeveel (of hoe groot) meer (of in hoge(re) mate/eerder) zal jullie (of uw) Vader in de (wolken/sterren)hemel[en]²¹⁰ (het) goede (of nuttige) geven (of schenken) aan de Hem vragenden (of eisenden/verlangenden/biddenden) (= aan hen die Hem daarom vragen).”

Zoals de hemelse Vader zijn kinderen goed behandelt, zo wil Hij, dat wij op die manier ook met onze medemensen omgaan (vgl. v.12). Verstreckende en serieuze liefde voor andere mensen is gebaseerd op een goede persoonlijke relatie met Hem (1Joh.3:16-18,23,24^a). Die liefde gaat in tegen al ons egoïsme. Die liefde overstijgt de door de zonde verwrongen aardse

²¹⁰ Het woord *hemel[en]* heeft in de Bijbel 2 betekenissen. Daarbij dachten de mensen onder andere aan de lucht, het firmament ofwel het uitspannel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, 15:5, Lev.26:19, Ps.19:2, enz.). Met het woord *hemel[en]* bedoelde men ook de woonplaats van God (vgl. Gen.28:12,13^a, Deut.3:24, 4:39, 10:14, 26:15^a, enz.). Tussen deze 2 betekenissen maakte men in de Oudheid geen scherpe scheiding. In sommige situaties worden beide betekenissen bedoeld, of vloeit het één over in het ander.

liefde buiten God om. De Here die volmaakt is, weet immers veel beter wat *houden van* betekent, dan wij als onvolmaakte mensen dat weten!

12 “Al(le(s)) dus (of ((wel)nu) dan), wat (= Zoals dus) altijd (of een keer/ooit) jullie (of u) (= Zoals jullie dus altijd) zou(den) (of mocht(en)) willen (of wensen/verlangen), (zo)dat de mensen jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) (be)handelen (of doen/maken), (be)handelt (of doet/maakt) [jullie (of u)] hun (= hen) ook (of zelfs) zo (of op deze manier) (vgl. Luk.6:31)!²¹¹ Dit (of Dat) is immers (of want) de wet en (of ook/zelfs) de profeten.”

De Here liefhebben boven alles, en van onze medemensen houden, zoals we van onszelf houden,²¹² is de basis en de bedoeling van al zijn wetten, en van wat zijn profeten namens Hem hebben gezegd en opgeschreven (Mat.22:34-40). Met zijn uitspraken over de liefde voor God en voor elkaar zei Jezus de Gezalfde trouwens niets nieuws (Lev.19:18,34, Deut.6:5, 11:1, Joz.22:5, Mat.5:17, vgl. Mat.5:43,44). Wel bracht Hij het verband tussen de liefde voor de Almachtige en voor elkaar concreter en duidelijker naar voren. Dat was een vernieuwing van het oude (vgl. Joh.13:34,35).

²¹¹ In het apocriefe boek Tobit (4:15^a) is dit op een ontkennende manier onder woorden gebracht. Wat daar staat, lijkt veel op het Nederlandse gezegde: “*Wat jij niet wil, dat jou geschiedt, doe dat ook een ander niet.*”

²¹² Let op! *De Here liefhebben boven alles*, is niet belangrijker dan *van onze medemensen houden, zoals we van onszelf houden*. Beide geboden zijn even belangrijk. Je kan niet de één wel nakomen en de ander niet. Dit is de basis van al Gods wetten.

Een Christelijke levenshouding gaat dus dwars in tegen het Liberalisme en egoïsme van vandaag. Een liberalistisch gedrag in de praktijk kan niet samengaan met de liefde voor de hemelse Vader (Jak.2:14-17, 1Joh.2:7-11, 3:14-18, 4:20,21). Dit geldt natuurlijk niet alleen voor het gewone dagelijkse leven, maar eveneens in de politiek. Ook liefde voor elkaar zonder de liefde voor de Here is een gevaarlijke route zonder een degelijke en betrouwbare basis. Het kan onder andere leiden tot verkeerde relaties, die God afwijst, en eenzijdige vormen van liefde voor alleen de eigen groep. Dit laatste blijkt vooral uit allerlei vormen van groepsgeïsoïsmie.

20. Alleen via de nauwe poort kom je in het koninkrijk van God.

Hoofdstuk 7:13,14

13 “Gaat naar binnen door de nauwe poort! Omdat breed de poort is, en breed de weg is, die naar de volledige ondergang leidt, zijn er ook veel mensen, die daardoor naar binnen gaan.

14 Omdat nauw de poort is, en smal geworden de weg is, die naar het leven leidt, zijn er ook weinig mensen, die hem vinden.”

Met een heel duidelijk voorbeeld toonde Jezus de Gezalfde aan, wat er nodig is om het koninkrijk van God binnen te gaan. Daarvoor is gehoorzaamheid aan zijn geboden noodzakelijk, en de wijsheid die daarmee samengaat. Bij dat duidelijke voorbeeld vertelde de Heiland over 2 poorten.

In de Oudheid waren poorten lange openingen in de brede stadmuur, waardoor je naar binnen en naar buiten kon gaan. Bij poorten moeten we niet denken, aan de ondiepe openingen in de huidige smalle muren. Stadsmuren waren vroeger meestal meters breed. Het kon daardoor voorkomen, dat er zelfs huizen op een stadsmuur waren gebouwd (Joz.2:15). Doordat die muren in die tijd zo breed werden gemaakt, waren de poorten en de wegen die door die poorten liepen, eveneens meters lang. Het kwam ook wel voor, dat poorten langer waren, dan de muren breed waren. Die langere poorten hadden dan een doorlopende uitbouw buiten de stadsmuur.

Vaak waren er banken in de poort, waarop iedereen kon gaan zitten (2Sam.19:8/9, Est.5:13). Binnen de poort werden toen zaken gedaan. Er werd gekocht en verkocht, en er werden bovendien rechtszaken gevoerd, waarbij de oudsten of de koning optraden als rechters (Rut 4:11, 2Sam.15:2, Spr.24:7, 31:23, Jes.29:21, Am.5:10,12,15, Zach.8:16).²¹³

Bij de 2 poorten, waar de Heiland het hier over heeft, kun je denken aan een grote stad aan de rand van 2 koninkrijken. De mensen op aarde leven bij wijze van spreken alleen in die grote stad, die vroeger bij het rijk van de Here hoorde, maar nu betwist wordt door de satan (= de tegenstander). In die stad zijn 2 poorten die erg veel verschillen van elkaar. De prachtige *brede poort* leidt naar het rijk van de vijand. Hij lijkt erg mooi, maar als je daardoor naar buiten gaat, loopt het voor altijd verkeerd met je af. De *nauwe poort*, waardoor een lange smalle weg loopt, is niet gemakkelijk te vinden, en ziet er op het eerste gezicht niet aantrekkelijk uit. Je moet er zelfs moeite voor doen om er doorheen te gaan. Door die poort echter, kom je in het koninkrijk van God (Mat.25:46, vgl. Dan.12:2).

13 “Gaat (naar) binnen (of in) (of Komt binnen) door (middel van) (of via) de nauwe (of smalle/enge) poort(deur)! (Om)dat breed (of breed/ruim/plat) de poort(deur) (is), en breed (of ruim) de weg (of de straat/het pad/de route) (is), d(i)e naar (of tot/(tot) in) de (volledige/totale/volslagen) ondergang (of het verderf/de vernietiging) (weg)leidt (of (weg)voert), zijn (er) ook (of en/zelfs) velen (= veel mensen), d(i)e door (middel van) (of via) haar (= daardoor) (naar) binnen gaan (of ingaan/binnenkomen).

14 (Om)dat nauw (of smal/eng) de poort(deur) (is), en smal (of nauw/eng) geworden de weg (of de straat/het pad/de route) (is), d(i)e naar (of tot/(tot) in) het leven (weg)leidt (of (weg)voert), zijn (er) ook (of en/zelfs) weinig(mens)en, d(i)e hem vinden (of aantreffen/ontmoeten).”

²¹³ De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

De 2 poorten en de 2 wegen die door lange poorten naar buiten leiden, stellen 2 totaal verschillende levenshoudingen voor. Het gaat er uiteindelijk om, of je God volledig wil gehoorzamen en dienen, of niet.

Verreweg de meeste mensen kiezen helaas de verkeerde weg. De hemelse Vader niet dienen lijkt veel gemakkelijker. Je kan veel vaker doen, waar jezelf zin in hebt. Dat is het beeld van die mooie brede en lange poort naar het rijk van de vijand. De grote mensenmassa gaat door de brede poort naar buiten. Als je daarbij hoort, dan ga je zeker geen eenzame weg. Je kan fijn meedoen met de meeste mensen. Je hoort er zogenaamd helemaal bij. Deze weg die zo aantrekkelijk lijkt, en die niet moeilijk te vinden is, leidt echter tot de rampzalige en eeuwige ondergang.

Volg je de smalle weg, dan ben je zeker niet erg populair bij de mensenmassa. Je moet daar zijn, waar niet de meerderheid heen gaat. Vaak vinden de mensen je meestal apart en lastig. Het kost wel wat om die weg te gaan. Je moet er strijd voor voeren, en je komt weinig medestanders tegen (Luk.13:23,24). Je lijkt erg ouderwets, en niet meer van deze tijd. Je wordt in verreweg de meeste gevallen niet serieus genomen. Het kan je je baan kosten, je geld, of zelfs je leven op deze aarde. Die weg die zeker niet aantrekkelijk lijkt, leidt echter wel naar het eeuwige volmaakte geluk in het koninkrijk van God (Mat.25:46, vgl. Dan.12:2)!

21. Past op voor de valse profeten!

Hoofdstuk 7:15-23

15 “Past op voor de valse profeten, die in schaapskleren naar jullie komen! Van binnen echter, zijn zij roofgierige wolven.”

16 “Aan hun vruchten zullen jullie hen herkennen. Men verzamelt toch geen druiven van dorenstruiken, of vijgen van distels?”

17 “Zo brengt iedere goede boom goede vruchten voort. Een slechte boom echter, brengt slechte vruchten voort.”

18 “Een goede boom kan geen slechte vruchten voortbrengen. Ook kan een slechte boom geen goede vruchten voortbrengen.”

19 “Iedere boom, die toch geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehakt, en in het vuur gegooid.”

20 “Dus aan hun vruchten zullen jullie hen herkennen.”

21 “Niet iedereen die tegen Mij zegt: “Heer, Heer”, zal het koninkrijk van de hemel binnengaan, maar wie doet de wil van mijn Vader in de hemel.”

22 “Veel mensen zullen op die dag tegen Mij zeggen: “Heer, Heer, profeteerden wij niet in uw naam? Zelfs dreven wij in uw naam kwaadaardige geesten uit, en deden wij in uw naam veel wonderen.”

23 “Zelfs dan zal Ik rechtuit tegen hen zeggen: “Ik heb jullie nooit gekend. Gaat weg van Mij, daders van wetteloosheid.”

In dit gedeelte (v.15-23, vgl. Luk.6:43-45) waarschuwt de gezalfde Jezus zijn volgelingen voor de valse profeten. Ze willen graag lijken op de echte profeten van de Here, maar die profeten geven vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van de Almachtige hebben gekregen (2Pet.1:21). Ze vertellen niet alleen iets over de toekomst, ook al wordt dat vaak (onbewust) gedacht. In veel gevallen krijgen ze profetieën om de dienaren van de Here heel concreet te vermanen, te bemoedigen en op te bouwen. Hun profetieën zijn niet vaag.

Deze profetieën zijn totaal anders dan de meeste wazige boodschappen van de valse profeten. Dit zijn profeten die doen, alsof ze een bericht van God hebben gekregen. Daardoor geven ze hun woorden, en zichzelf natuurlijk, ten onrechte veel autoriteit en gezag. Helaas zijn er meestal meer valse profeten, dan profeten van de hemelse Vader.

Er bestaan 3 groepen profeten:

1. Profeten van God. Hoe dichter ze bij Hem staan, hoe concreter ze kunnen profeteren.
2. Er zijn valse profeten, die fantaseren en liegen (b.v. Jer.14:14).
3. Er zijn valse profeten die hun openbaringen krijgen van andere goden, ofwel demonen.
Bileam had met geesten contact, alleen God was sterker (Num.22-24, 2Pet.2:15-19).
Koning Saul (1033 – 1012) profeteerde door een kwaadaardige geest (1Sam.18:10, (Herziene) Statenvertaling en Septuagint).
De waarzegster in Endor liet een demon profeteren (1Sam.28:7-19).
De valse profeten van koning Achab (875 – 854) van het Tienstammenrijk Israël profeteerden door een leugengeest (1Kon.22:19-23).

In de Bijbel komen valse profeten vaak voor (Jer.6:13,14, 8:10^b,11, 14:14, 20:1-6, 27:14,15, 28, 29:8,9, Ezech.22:28, Zef.3:4^a, Mat.24:11,24, Mark.13:6,22, Hand.13:6, 1Joh.4:1, enz., enz.).

Er zijn 2 belangrijke kenmerken, waaraan je valse profeten kan herkennen:

1. Hun daden (en soms ook hun profetieën (= hun vruchten)) gaan vaak in tegen de boodschap die de Bijbel ons brengt (Deut.13:1-5).
Hun (profetische) uitspraken kunnen bovendien tegenstrijdig zijn.
2. Hun voorspellingen komen niet uit (Deut.18:21,22).

Iedereen die zegt, dat hij (of zij) een profeet (of een profetes) van de Here is, of profetische gaven heeft, moet worden getoetst (1Joh.4:1). Een profeet (of profetes) van God voldoet volledig aan alle 2 kenmerken, en streeft er oprecht naar om overeenkomstig de geboden van de Here te leven. Dit betekent echter niet, dat zo iemand zonder zonde is, en geen zwakke momenten heeft (Jona).

In de onderstaande verzen (v.15-23) wijst de Here Jezus op het grote gevaar van de valse profeten.

15 “Past op (of Let op/Ziet toe op) [(nu (of en/maar))] ²¹⁴ (van(wege/uit/af) (= voor)) de valse profeten, die (of dat) in (of met/door) schaapskieren naar (of tot/bij) jullie (of u) komen (of verschijnen)! Maar (of En) van binnen (of aan de binnenkant) (of Van binnen (of Aan de binnenkant) nu,) (= Van binnen echter,) zijn zij roofgierige (of roofzuchtige) wolven.”

Gods Zoon waarschuwt voor de valse profeten die er zijn, en zullen komen (Mat.24:4,5,11,24, Hand.13:6-11). Met prachtige uiterlijke schijn (= mooie *schaapskieren*) zullen sommige van de onechte profeten doen, alsof ze bij de schapen (= de gelovige mensen van de goede herder Jezus) horen (Mat.9:36, Mark.6:34, Joh.10:11,14-16, Hand.8:9-24, 20:29,30,). In werkelijkheid zijn het echter, gevaarlijke *wolven* die zoveel mogelijk schapen bij de Heiland willen *wegroven*.

16 “Van(uit/af/wege) (= Aan) hun vruchten zullen jullie (of zult u) hen ((h)er)kennen (of leren kennen). Ze verzamelen (of brengen ... bijeen) (= Men verzamelt) (toch) niet (= geen) druiven(trossen) ²¹⁵ van(af/uit/wege) dorens(truiken), of (of dan) vijgen van(af/uit/wege) distels?”

De *vruchten van iemand* bestaan uit zijn of haar daden (en soms ook profetieën) in het leven.

17 “Zo (of Op deze manier) maakt (of doet) (= brengt ... voort) iedere (of elke) goede (of nuttige) boom goede (of mooie) vruchten. De (= Een) slechte (of verdorven/bedorven/verrotte) boom nu, (of maar/en) (= echter,) maakt (of doet) (= brengt ... voort) slechte (of misdadige/boze/pijnlijke) vruchten.”

Wie met Gods hulp vanuit zichzelf *goede vruchten voortbrengt*, ofwel goede werken en daden doet, heeft goede bedoelingen.

18 “Een goede (of nuttige) boom kan (of is in staat te) niet (of nee) (= geen) slechte (of misdadige/boze/pijnlijke) vruchten maken (of doen) (= voortbrengen). Ook (of Zelfs) niet (= Ook ... geen) (kan) een slechte (of verdorven/bedorven/verrotte) boom goede (of mooie) vruchten maken (of doen) (= vruchten voortbrengen).”

Zoals *een slechte boom* uit zichzelf *geen goede vruchten kan voortbrengen*, zo kan een valse profeet geen betrouwbare profetieën doorgeven aan de mensen, behalve als hij daartoe door God wordt gedwongen. Denk hierbij maar aan Bileam (Num.22:2-24:25).

Veel dienaren van God zullen dan misschien bij zichzelf zeggen: “Nou, ik doe lang niet altijd

²¹⁴ Dit woord staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

²¹⁵ In jongere handschriften staat het woord *druiven(trossen)* in het enkelvoud, in de Codex Sinaiticus in het meervoud.

goede dingen. Ik zondig helaas ook. Dan breng ik toch slechte vruchten voort?” *Dat een goede boom goede vruchten voortbrengt*, en *geen slechte vruchten* betekent niet, dat de oprechte Christenen vanuit zichzelf helemaal zonder zonden zouden zijn. Iedere dienaar van de Here echter, die tegen de zonde strijdt, kan niet zondigen, want hij is Gods eigendom (1Joh.3:9). Door het grote offer van de Here Jezus brengt de hemelse Vader de zonde van zijn kinderen niet in rekening, want die zijn al betaald (Ps.34:23, Jes.53:12^b, Joh.1:29, 3:16,17, Rom.5:21, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2). Voor Hem zijn ze onschuldig!

19 “Iedere (of Elke) boom, (die) (toch) niet een (= geen) goede (of mooie) vrucht maakt (of doet) (= voortbrengt), wordt omgehakt (of afgehakt/geveld), en (of ook/zelfs) (tot) in (of naar/tot) (het) vuur (weg/neer)gegooid (of (weg/neer)geworpen) (vgl. Mat.3:10).”

Iedere boom die toch geen goede vruchten voortbrengt, wordt omgehakt, en in het vuur gegoid, betekent, dat iedereen die de Here Jezus toch niet wil volgen en dienen, zijn of haar eeuwige ondergang tegemoet gaat. Dit geldt zeker ook voor de valse profeten en de valse profetessen.

20 “Dus (of Dan/Immers) van(uit/af/wege) (= aan) hun vruchten zullen jullie (of zult u) hen ((h)er)kennen (of leren kennen).”

Er zijn mensen die erg snel een valse profeet of profetes kunnen ontmaskeren. Zij voelen dat meteen aan. Het zijn mensen die van de Here de gave van het onderscheiden van geesten hebben gekregen (1Kor.12:10). Die geestelijke gave van deze mensen is heel geschikt om valse profeten tijdig en snel in de gaten te krijgen en direct op te merken, zodat ze overeenkomstig Gods Woord kunnen worden getoetst.

21 “Niet (of Nee) ieder(een) (of elk) d(i)e (tegen) Mij zegt (of verklaart): “Heer (of Meester/Eigenaar), Heer (of Meester/Eigenaar), zal [tot (of naar/(tot) in)] het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en] binnen(of in)gaan (of binnenkomen), maar (of eerder/toch/integendeel) d(i)e (= wie) doet (of maakt) (= voortbrengt) de wil (of de wens) van mijn Vader [de] in de (wolken/sterren)hemel[en].”

Het is niet goed, als je de Mensenzoon bijna uitsluitend met de lippen eert. Mooie woorden alleen zijn niet genoeg. Uiterlijk en oppervlakkig meedoen met andere Christenen is niet voldoende. Je moet er oprecht naar streven om de wil van de hemelse Vader te doen, en je moet Hem willen dienen en gehoorzamen. Hij wil, dat we Hem liefhebben boven alles, en eveneens van onze medemensen houden, zoals we van onszelf houden (Mat.22:34-40).²¹⁶ Dat is de basis en de bedoeling van al zijn wetten, en van wat zijn profeten namens Hem hebben gezegd, en hebben opgeschreven (v.12).

Het valt op, dat Jezus de Gezalfde hier heel duidelijk God *zijn Vader* noemt.

22 “Velen (= Veel mensen) zullen met (of in/door) (= op) die (of dat) dag tegen Mij zeggen (of spreken/vertellen): “Heer (of Meester/Eigenaar), Heer (of Meester/Eigenaar), profeteerden wij niet (of nee) in (jo)uw naam? Zelfs (of Ook/En) wierpen ... ((er)uit) (of verwijderden... (eruit)/gooiden/haalden ... ((er)uit)) (= dreven ... (er)uit) wij in (jo)uw naam (kwaadaardige) geesten (of demonen), en (of zelfs/ook) deden (of maakten) (= brachten ... voort) wij in (jo)uw naam veel (of vele/grote) krachten (of machten) (= veel wonderen).”

Vers 22 gaat over de dag waarop God alle mensen zal beoordelen, waarbij Jezus de Gezalfde eveneens als rechter van de hele wereld zal optreden (Jes.2:17-22, Mal.4:1, Mat.13:36-43, Rom.14:10, 2Kor.5:10, 2Tim.4:1, 1Pet.4:5, Op.20:11-15). Blijkbaar zal iedereen die dat wil,

²¹⁶ Let op! *De Here liefhebben boven alles*, is niet belangrijker dan *van onze medemensen houden, zoals we van onszelf houden*. Beide geboden zijn even belangrijk. Je kan niet de één wel nakomen en de ander niet. Dit is de basis van al Gods wetten.

op een eerlijke manier de gelegenheid krijgen om zich te verdedigen, en om zijn of haar zaak te bepleiten. De Mensenzoon zal dan op een gepaste manier reageren (vgl. Mat.25:31-46).

Sommige mensen zullen daarbij aangeven, dat ze *onder de naam van Jezus hebben geprofeteerd, en zelfs veel wonderen hebben gedaan*. Hoewel de hemelse Rechter niet aangeeft, dat die bewering niet klopt, heeft die verdedigende uitspraak toch niet het beoogde resultaat. Ook als iemand profeteert in Jezus' naam, en/of in Gods naam grote wonderen doet, dan is dat nog geen bewijs, dat hij of zij persoonlijk een goede band met Hem heeft (v.23, vgl. 1Kor.9:27). Hoewel bijvoorbeeld de profetieën van de waarzegger Bileam klopten, en juist waren, liep het met deze man toch niet goed af (Num.22:2-24:25, 31:8^b, Joz.13:22, vgl. 2Pet.2:15). De toevanars Jannes en Jambres deden in Egypte eveneens wonderen, maar het waren wel tegenstanders van Mozes en de waarheid, die uit de Here is (Ex.7:1-12, 2Tim.3:8). We moeten ons blijven realiseren, dat ook de satan grote wonderen kan doen. Alleen het gebruiken van de naam van God is absoluut niet voldoende om te bewijzen, dat we met oprechte dienaren van Hem te maken hebben (v.21, vgl. Hand.19:13-16).

We moeten ons door sensationele daden en opzienbarende wonderen dus geen zand in onze ogen laten strooien (Mat.24:24, vgl. Op:13:13). Een eredienst met veel spektakel is nog geen bewijs, dat de Almachtige daar wordt gediend, en dat Hij blij en tevreden daarover is. Het gaat in de eerste plaats om de juiste prediking uit de Bijbel, en het oprechte streven om daarnaar te handelen. Dit laatste geldt trouwens zeker ook voor het op de juiste manier willen houden van een eredienst!²¹⁷

23 “Zelfs (of Ook/En) dan (of op dat moment/toen) zal Ik hun (openlijk) verklaren (of (openlijk) erkennen) (= zal ik rechtuit tegen hen zeggen): [(om)dat]²¹⁸ “Ik kende (of leerde ... kennen/begreep) jullie (of u) nooit (= Ik heb jullie nooit gekend). Gaat weg (of Vertrekt/Wijkt) van(af/uit/wege) Mij, [de] daders (of werkers/verrichters) van [de] wetteloosheid (of ongerechtigheid) (vgl. Ps.6:9^a).”

Het (werk)woord (*openlijk*) *verklaren*, dat wordt weergegeven als *rechtuit zeggen*, betekent eigenlijk *opnieuw iets* (met nadruk) *zeggen, dat al eerder is gezegd*. De mensen die optraden en profeteerden (en optreden en profeteren) in Jezus' naam, tegen wie dit gezegd zal worden, zullen later nooit kunnen zeggen: “Waarom is dit nooit eerder tegen mij gezegd” of “Waarom hoor ik dit nu pas.” Nee, ze hadden het al eerder gehoord en/of gelezen.

Daders van wetteloosheid of ongerechtigheid zijn mensen die doen, alsof er geen wetten zijn,

²¹⁷ Dit betreft de invulling van de ambten, de ruimte voor profetie die niet strijdig is met Gods Woord, een goede prediking uit de Bijbel, het vertalen van onverstaanbare profetieën (tongentaal) enz., enz. De broodnodige gaven van de Heilige Geest moeten in een eredienst (en daarbuiten natuurlijk) op de juiste manier zoveel mogelijk tot hun recht komen (1Kor.12:4-11, 14:1-33,37-40). Grotendeels min of meer passief zitvlees in een kerkdienst is geen goed teken. Iedereen moet zoveel mogelijk actief zijn, en indien nodig, worden geactiveerd.

Uitsluitend of te veel vertrouwen op ongeveer 6 jaren theologische studie is daarbij uit den boze. Een degelijke theologische opleiding is een goed middel om de gave van de Heilige Geest voor het onderwijzen en uitleggen van het profetische Woord van God te ondersteunen, maar die studie kan die goddelijke gave onmogelijk vervangen. Daarvoor is het menselijke verstand sowieso ontoereikend, en het door de zonde verziekte verstand is daar helemaal niet geschikt voor. Vooral wij, als onvolmaakte mensen, moeten daarin erg bescheiden en voorzichtig zijn. Het is nodig, dat de Here door zijn Geest ons verstand verlicht (vgl. Dan.5:11,14 (Het woord *goden* kan daar ook worden gelezen als *god of God!*)). De gaven van de Heilige Geest zijn door Bijbel die we via Gods Geest hebben gekregen, zeker niet overbodig geworden; ook niet de gave van profetie. Zonder de hulp van de Here begrijpen we zijn opgeschreven profetische woorden niet. De gaven van de Heilige Geest zijn tot op de dag van vandaag onmisbaar!

Laat iedere gemeente zich inzetten om voortdurend te groeien en te streven naar een eredienst zoals de Here dat graag ziet!

²¹⁸ Dit woord staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

waar je je aan moet houden. Ze doen min of meer, waar ze zelf zin in hebben, en houden met normen en wetten voor het welzijn van iedereen (veel) te weinig of helemaal geen rekening. Sommigen van hen dienen oppervlakkig nog wel de Here, maar in de praktijk komt daar weinig of niets van terecht.

Met de woorden *Ik leerde jullie nooit kennen*, bedoelde de Mensenzoon niet, dat Hij nooit van het bestaan van die wetteloze mensen heeft geweten. Integendeel, Hij heeft ze juist heel goed doorzien, en in de gaten gehad. Hij heeft echter, geen persoonlijke relatie met hen op kunnen bouwen (vgl. Mat.25:12), omdat ze Hem niet (echt) wilden erkennen als hun Heer en Verlosser.

Mensen die oprecht God willen dienen, met heel hun hart, en zo een persoonlijke band met de hemelse Vader hebben, die kent Jezus de Gezalfde heel erg goed. Hij weet niet alleen van al hun woorden en daden, maar Hij doorgrondt ook hun bedoelingen, en de gesteldheid van hun harten (1Sam.16:7, 1Kron.28:9, Jer.17:10, vgl. Ps.139). De Heiland houdt erg veel van hen.

Voor altijd bij Jezus mogen blijven betekent, het mogen leven in het eeuwige geluk. *Bij Hem moeten weggaan* wil zeggen, dat je jouw eeuwige ondergang tegemoet gaat.

22. Tweeërlei fundament.

Hoofdstuk 7:24-27

24 “Iedereen dan, die van Mij deze woorden hoort, en ze doet, zal vergeleken worden met een verstandige man, die zijn huis bouwde op de rots.”

25 “De regen viel neer, en de waterstromen kwamen, en de winden waaiden, en sloegen tegen dat huis. Het stortte niet in, want het was op de rots gefundeerd.”

26 “Iedereen die van Mij deze woorden hoort, en ze toch niet doet, zal vergeleken worden met een dwaze man, die zijn huis bouwde op het zand.”

27 “De regen viel neer, en de waterstromen kwamen, en de winden waaiden, en sloegen tegen dat huis. Het stortte in, en zijn val was groot.”

Hoewel het in het heilige land het grootste deel van het jaar droog is, kan het daar in het najaar heel hard regenen; harder dan bij ons in Nederland. Als de regentijd in oktober en november begint, kan het water in grote hoeveelheden vanaf de hoge heuvels of bergen naar beneden storten. Met grote kracht stroomt het naar de drooggevallen wadi's en riviertjes, en het sleurt alles wat het tegenkomt, mee. Dan zwellen de wadi's en riviertjes plotseling op tot brede waterstromen. Tijdens het regenseizoen kan het daardoor op veel wegen en plaatsen levensgevaarlijk zijn.

Als je vanuit die achtergrond deze verzen (v.24-27, vgl. Luk.6:46-49) leest, dan wordt deze gelijkenis van de Here Jezus heel duidelijk en actueel. Hoewel het in een groot gedeelte van het jaar prachtig weer is in het heilige land, is het toch heel dwaas om je huis op het zand te (laten) bouwen. Verstandige mensen bouwen hun huis op de rots, ook al is dat veel meer werk, en kost dat beduidend meer moeite. Met die verstandige mensen vergelijkt de Heiland hen die zijn woorden hebben gehoord, en er ook naar handelen (vgl. Deut.28:1-14). Luisteren en doen, horen bij elkaar (Jak.1:21-27). Het zijn mensen bij wie hun doen en laten gebaseerd is op de wil van God, ook al nemen ze soms verkeerde beslissingen.

24 “Ieder(een) (of Elk) ((wel)nu) dan (of dus), die (of dat) van Mij (naar) deze (of die) woorden (of uitspraken/zaken) hoort (of luistert), en (of ook/zelfs) ze doet (of maakt), zal vergeleken (of zal (soort)gelijk gemaakt) worden met een verstandige (of wijze/bedachtzame/kundige) man, die (of dat) zijn huis (of gebouw) (op)bouwde op (of over/in) de rots(blok/steen).”

Met *die van Mij deze woorden hoort*, duidde de Here Jezus vooral de woorden aan, die Hij tot dan toe had uitgesproken. Hij sprak daarbij niet op gezag van anderen, maar met een eigen autoriteit! Doordat de apostel Matteüs dit gedeelte (Mat.7:24-27) bijna aan het slot van de Bergrede heeft gezet, laat hij in overeenstemming met de Heilige Geest (Ef.2:19,20, 3:5^b, 2Tim.3:14-17) het begrip *deze woorden* vooral betrekking hebben op het voorgaande deel van de Bergrede (Mat.5:1-7:23). Deze woorden van de Zoon van God komen overeen met de wil van de hemelse Vader.

In de Bijbel wordt de Here herhaaldelijk vergeleken met een *rots* (Deut.32:30, 1Sam.2:2, 2Sam.22:2,32,47, Ps.18:3,32,47, 19:15, 28:1, 92:16, enz., enz.). Wie tijdens zijn of haar leven op deze Rots vertrouwt en bouwt, zal nooit beschaamd uitkomen (Rom.9:33, 10:11)!

25 “[En] de regen (of de bewatering) daalde neer (of kwam (of ging) naar beneden (of omlaag)) (= viel neer), en (of ook/zelfs) de (water)stromen (of rivieren) kwamen, en (of ook/zelfs) de wind(richting)en waaiden (of bliezen), en (of ook/zelfs) vielen (= sloegen) tegen (of op/neer) dat (of die) huis (of gebouw). [En] het stortte niet (of nee) in (of neer) (of het viel

niet (of nee) (neer)), want (of immers) het was op (of over/in) de rots(blok/steen) gefundeerd (of gegrondvest/bevestigd).”

Hierna volgt een tegenovergestelde vergelijking. Dwaze mensen bouwen hun huis op het zand. Dat is toch veel minder werk, en het kost ook veel minder moeite. Het gaat immers goed zo! Met zulke gemakzuchtige en ongehoorzame mensen vergelijkt de Here Jezus hen die wel zijn woorden hebben gehoord, maar er niet naar willen handelen (vgl. Deut.28:15-68). Bij die mensen horen ook zij die wel iets aan het Christelijk geloof doen, en bij een kerkgenootschap willen horen. Het zijn oppervlakkige meelopers en meelifters, waarop de Mensenzoon niet zit te wachten. Zodra het op gehoorzamen aan God, en/of oprechte liefde voor andere mensen aankomt, dan laten ze het afweten. Als het om persoonlijke offers vraagt, dan haken ze af. Het zijn uiteindelijk allemaal mensen bij wie hun doen en laten gebaseerd is op hun eigen wil, en wat ze zien als hun eigenbelang, ook al nemen ze soms goede beslissingen.

Als je zo leeft, dan is je voortbestaan op drijfzand gebouwd. Van een slecht huis dat (gedeeltelijk) instort, kan nog iets blijven staan, maar als het fundament niet deugt, dan blijft er tijdens zo'n zware storm niets degelijks van over.

26 “[En] ieder(een) (of elk) d(i)e van Mij (naar) deze (of die) woorden (of uitspraken/zaken) hoort (of luistert), en (of ook/zelfs) ze (toch) niet doet (of maakt), zal vergeleken (of zal (soort)gelijk gemaakt) worden met een dwaze (of domme/luie) man, die (of dat) zijn huis (of gebouw) (op)bouwde op (of over/in) het zand.”

27 “[En] de regen (of de bewatering) daalde neer (of kwam (of ging) naar beneden (of omlaag)) (= viel neer), en (of ook/zelfs) de (water)stromen (of rivieren) kwamen, en (of ook/zelfs) de wind(richting)en waaiden (of bliezen), en (of ook/zelfs) sloegen (of stootten (zich)) tegen (of aan) dat (of die) huis (of gebouw). [En] het stortte in (of neer) (of het viel (neer)), en zijn val was groot.”

Als een huis in het regenseizoen wordt weggespoeld, en instort, dan overleven de mensen die erin zijn, dat vaak niet. Het gevaar bestaat ook nog, dat zo'n huis in een diep dal of in een ravijn stort.

Het *instorten van het huis*, waarbij de *val* van elk dwaas en onverstandig mens *groot* zal zijn, geeft hier aan, dat zo iemand zijn of haar eeuwige ondergang tegemoet gaat.

In principe gaat iedereen die eeuwige ondergang tegemoet. Alleen door de verlossing van de gezalfde Jezus kun je worden gered (Joh.3:16). Als je die redding van het eeuwige onheil wil ontvangen, dan moet je wel naar de Here willen luisteren, en naar zijn geboden willen handelen, ook al lukt dat helaas niet altijd (Mat.25).

Dat we Gods wil niet voldoende kunnen volbrengen, ook al doen we nog zo goed ons best daarvoor, staat in de Bergrede op de achtergrond. In eerste instantie komt het er op aan, of je echt bereid bent om de Here te gehoorzamen, en Hem te dienen, zoals Hij dat graag wil. Later komt in dit bijbelboek meer aan de orde, hoe we door Jezus lijden en sterven kunnen worden verlost, en dat Hij ons onvolmaakte werk en leven uit genade wil volmaken (Mat.9:9-13, 18:21-35, 19:16-26, 26:26-28, vgl. Mat.1:21).

23. De indruk van Jezus' toespraken op zijn luisteraars.

Hoofdstuk 7:28,29

28 Toen Jezus deze woorden had uitgesproken, stonden de volksmenigten versteld over zijn leer.

29 Hij onderwees hen immers als iemand met bevoegd gezag, en niet als hun schriftgeleerden.

Aan het einde van de Bergrede (die niet als één rede in zijn geheel tot stand kwam)²¹⁹ liet de Here Jezus de volksmenigte in stomme verbazing en zeer grote verwondering achter. Nog nooit hadden ze zo over God en zijn dienst horen spreken! Het was totaal anders, dan wat deze meestal eenvoudige mensen van de Farizeeën en schriftgeleerden waren gewend.

28 [En het gebeurde (of het werd/ontstond),] toen (of wanneer/terwijl) Jezus deze (of die) woorden (of uitspraken/zaken) volledig (be)eindigde (of voltooide) (= had uitgesproken), stonden ... versteld (of waren ... uit het veld geslagen/waren ... erg verbaasd) de (volks/mensen)menigten (of de scharen) over zijn leer (of zijn onderwijs).

29 Hij was onderwijzend(e) (of lerend(e)) (= Hij onderwees (of leerde)) hen immers (of want) (zo)als een gezag (of een (vol)macht/bevoegdheid) hebbend(e) (of bezittend(e)/(vast)houdend(e)) (= als iemand met bevoegd gezag), en (of ook/zelfs) niet (of nee) (zo)als hun schriftgeleerden (of hun (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken).

Hoewel de Here Jezus ook wel gebruik maakte van het gezag van de schriftelijke overlevering, de Bijbel uit die tijd (Mat.5:17, 7:12), en zich beriep op de wil van zijn Vader (v.21), sprak Hij vooral op eigen gezag (Mark.1:22, Luk.4:32, vgl. Mat.21:23-27). Hij had (en heeft) daarvoor de bevoegdheid en een eigen autoriteit, en had (en heeft) geen gezag van anderen of van tradities nodig. De Heiland heeft deze bevoegdheid, omdat Hij de Zoon van God is.

Bovendien kwam in de woorden van de gezalfde Jezus veel meer de liefde van de hemelse Vader naar voren. De wetten van de Almachtige zijn niet in de eerste plaats zaken die je uit plicht nu eenmaal moet doen, en waaraan je toch nooit helemaal aan kon en kunt voldoen. Nee, uit de wetten van God blijkt vooral zijn liefde voor de mensen. Hij heeft die wetten gemaakt voor hun eigen bestwil. Hij wil een verbond met de mensen sluiten, en als een goede Vader voor hen zorgen.²²⁰

²¹⁹ Dat blijkt uit het feit, dat we gedeelten van de Bergrede verspreid terugvinden in het Evangelie van Lukas. Hij heeft zijn boek, in eerste instantie voor de Romein Teofilus (= Vriend van God), vooral chronologisch (= in volgorde van tijd) geschreven (Luk.1:1-3).

²²⁰ Helaas neemt niet iedereen de volmaakte liefde van de hemelse Vader aan.

3. Uit de wonderen van Jezus blijkt zijn grote macht.

1. De genezing van een melaats iemand.

Hoofdstuk 8:1-4

1 Terwijl Hij nu van de berg afdaalde, volgden Hem grote volksmenigten.

2 Zie, een melaats iemand kwam, knielde voor Hem neer, en zei: “Heer, als u zou willen, kunt u mij reinigen.”

3 Terwijl Hij de hand uitstreckte, raakte Hij hem aan, en zei: “Ik wil het. Word rein!” Onmiddellijk werd hij van zijn melaatsheid gereinigd.

4 Jezus zei tegen hem: “Let op! Jij mag het tegen niemand zeggen. Integendeel, ga! Toon jezelf aan de priester, en offer het geschenk, dat Mozes heeft voorgeschreven tot een getuigenis voor hen!”

Na de geschiedenis waarin de gezalfde Jezus zijn eerste discipelen opriep om Hem te volgen (Mat.4:18-22, vgl. Luk.5:1-11), kunnen we in het boek Matteüs lezen over zijn werk in Galilea. Daar begon de Heiland de mensen de blijde boodschap te vertellen, en daar genas Hij ook allerlei zieken (Mat.4:23-25). Het onderstaande gedeelte (Mat.8:1-4, vgl. Mark.1:40-45, Luk.5:12-16), dat in tijdsvolgorde komt na de oproep van de eerste discipelen, vormt dus een onderdeel van wat al eerder was samengevat in Matteüs 4 vers 23.

Eerst kunnen we in het bijbelboek Matteüs lezen over Jezus' onderwijs, dat gaat over het koningschap van de hemel (Mat.5-7). In de 2 hoofdstukken daarna (Mat.8 en 9) laat de apostel door middel van het vertellen over de wonderen van de Zoon van God de kracht en macht van het koningschap van de hemel zien.

1 (Af/Neer)dalend(e) (of Naar beneden gaande (of komend(e))) nu (of en/maar) Hij van(af/uit/wege) (of uit) de berg (= Terwijl Hij nu van de berg afdaalde), volgden Hem grote (of veel) (volks/mensen)menigten (of scharen).

Zoals bij het begin van de uitleg van dit hoofdstuk al is aangegeven, is het dus niet zo, dat de gezalfde Jezus vlak nadat Hij van de berg was afgedaald, direct een melaats iemand tegenkwam. Volgens het Evangelie van Lukas werd die melaatse man na de oproep van de eerste discipelen (Luk.5:1-11) genezen in één van de steden van Galilea (Luk.5:12).

Dat de apostel Matteüs de geschiedenis van de genezing van de melaatse man direct na de Bergrede (Mat.5:1-7:29) een plaats geeft in dit bijbelboek, heeft wel een betekenis. Jezus de Gezalfde bestrijdt de zonden en de gevolgen daarvan niet alleen met zijn woorden zoals in de Bergrede, maar Hij doet dit ook met zijn daden door de gevolgen van de zonden aan te pakken. Zo vormt de genezing van de melaatsheid van die persoon (een gevolg van de zonden) een voorteken van de genezing van de zonden zelf. De Here Jezus zou door zijn lijden en sterven niet alleen de gevolgen van de zonden en de dood wegnemen, maar vooral ook de zonden en de dood zelf vernietigen (Rom.5:8,9, 5:12,18,19, 1Kor.15:55-57, 1Joh.1:7^b).

Door later een ziek iemand die verlamd was, te genezen toonde de Zoon van God aan, dat Hij ook de zonden als de oorzaak van alle ellende in de wereld wegneemt (Mat.9:1-7). Er bestaat dus een duidelijk verband tussen de zonden en ziekten en eveneens allerlei narigheid en rampspoed die mensen kan overkomen.²²¹

²²¹ Hoewel ziekten en gebreken gevolgen van de zonden zijn, betekent dit echter niet, dat de mensen die ziek of/en gebrekkig zijn, meer gezondigd hebben dan hun volksgenoten (Joh.9:1-3, vgl.Luk.13:1-5).

2 [En] zie (of kijk), een melaats(e) (iemand) (of iemand met een huidziekte) kwam (of verscheen), knielde voor (of aanbad/bewees ... hulde/toonde eerbied voor) Hem (neer), zeggend(e) (= en zei): “Heer (of Meester/Eigenaar), als (of indien) (ooit) u (of jij/je) zou (of mocht) willen (of wensen/verlangen), kunt u (of bent u in staat/kan jij (of je)/ben jij (of je) in staat) mij (te) reinigen (of schoon maken).”

De melaatse *knielde voor Jezus neer*.²²² Daarmee toonde hij een groot respect voor de Man van wie hij alles verwachtte. Hij was ervan overtuigd, dat de Mensenzoon hem kon genezen. Dat vertrouwen was waarschijnlijk gebaseerd op andere wonderen die de Zoon van God had gedaan. Het was voor de zieke niet de vraag of de Heiland hem genezen kon, maar of Hij dat wilde.

Met het woord *melaats* kunnen verschillende vormen van huidziekten worden aangeduid. De in de Bijbel genoemde verschijnselen van melaatsheid komen vooral overeen met de ziekte lepra. Dat is een besmettelijke huid- en zenuwziekte, die door een bacterie wordt veroorzaakt. De leprabacteriën worden vooral verspreid door de lucht. Dit kan gebeuren wanneer besmette mensen hoesten, niezen of praten. Ook het in contact komen met wondjes van iemand met lepra kan besmettelijk zijn. Het geven van een hand, of het aanraken van de huid hoeft echter geen probleem te zijn.

Bij de leprapatiënten verschijnen vlekken, knobbels en wondjes op het lichaam. Na verloop van tijd worden door de aantasting van de zenuwen delen van de huid gevoelloos, en kunnen daardoor spieren geleidelijk verlammen. Mensen kunnen door deze ziekte eveneens langzamerhand blind worden. Kortom, als iemand vroeger lepra had, dan had hij of zij een heel elendig leven, waarin het lijden verschrikkelijk kon zijn.

Als iemand met lepra is besmet, kan het jaren duren, voordat de eerste ziekteverschijnselen gaan optreden. Tijdens die lange periode van soms zelfs 7 jaren kan zo'n patiënt wel al die tijd mensen in zijn of haar omgeving besmetten. Dat maakte deze ziekte vroeger zo ongrijpbaar en onbeheersbaar.

Gelukkig werd en wordt niet iedereen die besmet is, ziek. Mensen met voldoende weerstand hebben helemaal geen last van lepra. Ongeveer 80 procent van de mensen die daarmee zijn besmet, worden er niet ziek van. In gebieden met veel armoede en slechte voeding echter, kan lepra genadeloos toeslaan. Tegenwoordig is deze ziekte met medicijnen goed te bestrijden.

Melaatsheid zou in het heilige land veel minder vaak zijn voorgekomen, als de Israëlieten zich beter aan de wetten van de Here hadden gehouden. De armoede onder de mensen moest krachtig worden bestreden (Deut.15:4,7-11, 24:14,15), zodat ze gezond konden eten en leven. Dat was en is de beste bestrijding van melaatsheid en andere ziekten.²²³

Omdat melaatsheid in de meeste gevallen nogal besmettelijk is, werden de mensen met deze ziekte op het bevel van God onrein verklaard, en moesten ze zich afzonderen vanuit de samenleving (Lev.13:3,46, Num.5:2).²²⁴ Evenals allerlei andere ziekten en gebreken werd de melaatsheid van mensen gekoppeld aan de zonden.²²⁵ Hoewel ziekten en gebreken gevolgen

²²² Het Griekse (werk)woord voor *knielen* kan ook *aanbidden, hulde bewijzen* of *eerbied tonen* betekenen.

²²³ Ook vandaag leven mensen die het goed hebben, gemiddeld veel langer, dan mensen die arm zijn. In het rijke Nederland komt armoede helaas nog steeds veel voor.

²²⁴ In de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, stonden allerlei voorschriften die onder andere waren bedoeld om verder besmetting met melaatsheid te voorkomen (Lev.13 en 14).

Zie hiervoor onder andere Hobrink B., *Moderne Wetenschap in de Bijbel*, 6^e druk, Hoornaar, 2005, pag. 43-46.

²²⁵ Vergelijk hierbij de betekenis van het bijbelboek Job, waarin de hoofdpersoon, die door armoede, ellende en melaatsheid werd getroffen, zwaar gezondigd zou moeten hebben. Met al deze tegenslagen van de hoofdpersoon Job had de Here echter een heel andere bedoeling. Juist de mensen die de armoede, ellende en de ernstige ziekten van hun medemensen zagen als een rechtstreekse straf van God, werden door de Almachtige in het ongelijk

van de zonden zijn, betekent dit echter niet, dat de mensen die ziek of/en gebrekkig zijn, meer gezondigd hebben dan hun volksgenoten (Joh.9:1-3, vgl. Luk.13:1-5).

3 [En] Uitstrekking(e) (of Uitspanning(e)) de hand (= Terwijl Hij de hand uitstreekte), raakte Hij hem aan (of pakte Hij hem vast), zeggend(e) (= en zei): “Ik wil (of wens/verlang) (het). Word gereinigd (of schoon gemaakt) (= Word rein/schoon!)” [En] onmiddellijk (of meteen/direct/dadelijk/terstond) werd (hij van) zijn melaatsheid (of zijn huidziekte) gereinigd (of schoon gemaakt).

Terwijl verreweg de meeste mensen uit angst voor besmetting en/of uit afschuw die melaatse persoon hebben gemeden (vgl. Lev.13:46), *raakte Jezus hem aan*. Volgens de wetten die God via Mozes aan zijn volk had gegeven, werd je onrein, wanneer je een melaats iemand aanraakte (Lev.5:2,3, Num.5:2,3, 19:22). Doordat de Heiland de melaatse vastpakte, werd Hij dus onrein. De Heiland nam daarmee de last van de gevolgen van de zonden op zich (vgl. v.16,17, Jes.53:4^a,5). De persoon die door Hem werd aangeraakt, werd echter rein, en bevrijd van gevolgen van de zonde (b.v. v.15, 9:29, 17:7, 20:34). Omgekeerd overkwam dit ook mensen die zelf Jezus de Gezalfde aanraakten (b.v. 9:20, 14:36). Zij werden eveneens genezen. Blijkbaar ging er kracht van Gods Zoon uit om mensen weer beter te maken (Luk.8:46).

4 [En] Jezus zegt (= zei) tegen hem: “Let (of Pas) op (of Kijk uit (voor)/Zie (in))! Jij (of Je/U) zou (of mocht) (moeten) (= Jij mag) (het) tegen niemand zeggen (of spreken). Integendeel, (of maar/eerder/toch) ga (weg) (of vertrek)! Toon (of Laat ... zien) jezelf (of uzelf) aan de priester, en offer (of bied ... aan/breng) het geschenk (of de gave), dat (of die) Mozes heeft voorgeschreven (of geboden/bevolen) tot (of naar/(tot) in) een getuigenis voor hen!”

De Here Jezus zei tegen de melaatse, dat hij niet moest rondbazuinen, dat hij door Hem was genezen. Zoiets zei de Heiland wel vaker (vgl. b.v. 9:30, 17:9, Mark.5:43, 7:36). De aandacht van de mensen moest niet in de eerste plaats uitgaan naar de wonderen, maar naar de boodschap van de Zoon van God. Die boodschap mocht niet ondersneeuwen door de eenzijdige blik op de wonderen. Alleen zij, die naar zijn onderwijzende woorden hadden geluisterd, mochten de wonderen als tekenen ter ondersteuning van dat onderwijs meemaken en ervaren.

In plaats van zijn genezing overal bekend te maken, moest de herstelde persoon naar één van de priesters gaan. Volgens de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, moest zo iemand aan een priester de genezing laten zien, en daarna de bijbehorende reinigingsoffers laten brengen (Lev.14:1-32). Voordat Jezus de Gezalfde aan het kruis voor alle zonden van de mensen had betaald (1Joh.2:1,2, Rom.6:5, Ef.2:11-16), en door zijn opstanding de dood had overwonnen (Luk.20:35,36, Joh.11:25, 1Kor.15:21,22, 1Pet.1:3), golden nog steeds de wetten van het oude verbond (= het Oude Testament) tussen God en zijn volk. Die wetten verwezen allemaal naar de Here Jezus die zich zou laten slachten als een lam om de mensheid van de zonde te verlossen (Luk.24:44, Joh.1:29,36). De Heiland wilde die wetten, die verwezen naar Hem en zijn werk, niet afschaffen, maar vervullen (Mat.5:17). Daarom moest de genezen persoon volgens de wetten die de Almachtige aan zijn volk had gegeven, overeenkomstig die wetten handelen om zo voor de Joden *een getuigenis* te zijn van het erg belangrijke verlossingswerk van de gezalfde Jezus.

Dit verlossingswerk werd voor een deel al zichtbaar, doordat Gods Zoon zijn blijde boodschap bracht, en in veel gevallen de gevolgen van de zonden wegnam. Dat was eveneens een getuigenis, die bovendien overeenkwam met het getuigenis en de bedoeling van de wetten van

gesteld. Vooral zij die anderen die het toch al erg moeilijk hadden, de goot intrapten, hadden volgens de Here zwaar gezondigd. In de Bijbel is absoluut geen plaats voor de welvaartstheologie, waarbij wordt beweerd, dat wie goed leeft, op aarde altijd voorspoed heeft, en wie slecht leeft, automatisch rechtstreeks door God wordt gestraft (Luk.13:1-5).

het oude verbond: het bestrijden van de zonden en de nare gevolgen daarvan. Nog beter en duidelijker gezegd: Het werk van Gods Zoon was en is de volledige vervulling van al Gods wetten! Er bestaat dus absoluut geen enkele tegenstelling tussen de wetten van het oude verbond, en het verlossingswerk van Jezus en daarna de hulp van de Heilige Geest in de tijd van het nieuwe verbond.

2. De hoofdman in Kapernaüm.

Hoofdstuk 8:5-13

5 Toen Hij nu Kapernaüm was binnengegaan, kwam een officier over 100 mannen smekend bij Hem,

6 en hij zei: “Heer, mijn knecht ligt thuis, verlamd, met erg veel pijn.”

7 Hij zei tegen hem: “Ik zal komen, en hem genezen.”

8 De officier over 100 mannen antwoordde echter, en zei: “Heer, ik ben het niet waard, dat U onder mijn dak zou binnenkomen, maar spreek niet meer dan een woord, en mijn knecht zal worden genezen.”

9 “Ook ik ben immers een ondergeschikt iemand met zelf weer soldaten onder mij, en ik zeg tegen de één: “Ga, en hij gaat, en tegen een andere soldaat: “Kom, en hij komt, en tegen mijn slaaf: “Doe dit, en hij doet het.”

10 Toen Jezus nu dit hoorde, was Hij vol bewondering, en zei tegen hen die Hem volgden: “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Zelfs in Israël heb Ik zo’n groot geloof niet gevonden!”

11 “Bovendien zeg Ik tegen jullie, dat er veel mensen zullen komen vanuit oost en west, en zullen gaan aanliggen met Abraham, Izaäk en Jakob in het koninkrijk van de hemel,

12 maar de zonen van het koninkrijk zullen weggaan naar de buitenste duisternis. Daar zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden.”

13 Jezus zei tegen de officier over 100 mannen: “Ga! Zoals jij gelooft, moet voor jou gebeuren!” Op dat ogenblik werd de knecht genezen.

Na het uitspreken van de Bergrede (die niet als één rede in zijn geheel tot stand kwam) ²²⁶ liet de Here Jezus de volksmenigte in grote verwondering achter, en vertrok Hij naar Kapernaüm. Daar komt Hij in contact met een Romeinse officier die over 100 soldaten was aangesteld.

Uit het Evangelie van Lukas blijkt, dat deze officier van heidense afkomst, de Joden goed behandelde, en positief stond tegenover de Joodse eredienst (Luk.7:3,4).

5 (Toen) Hij ²²⁷ nu (of en/maar) [tot (of naar/(tot) in)] Kapernaüm was binnengegaan (of binnengekomen), kwam een officier (over 100 mannen) (of een aanvoerder (over 100 mannen)/centurio) smekend (of erbij (of te hulp) roepend/biddend) ((dicht)er)bij Hem,

6 zeggend(e) (= en hij zei): “Heer (of Meester/Eigenaar), mijn knecht (of mijn slaaf) is (neer)gegooid (of (neer)geworpen) (= ligt) in (of met/door) het huis (= ligt thuis), (éénzijdig/ gedeeltelijk) verlamd, vreselijk (of verschrikkelijk/hevig) gekweld (of gepijnigd/gefolterd) (= verlamd, met erg veel pijn).”

Uit het Evangelie van Lukas weten we, dat de knecht van de officier op sterven lag (Luk.7:2). Hij was er dus erg slecht aan toe.

Dat de officier zijn knecht niet bij Jezus heeft laten brengen, heeft waarschijnlijk onder andere te maken met de verschrikkelijke pijn die hij leed, en met zijn slechte toestand. Daaruit blijkt ook, dat de officier het goed met zijn knecht voorhad. Nee, hij laat zich door enkele oudsten van de Joden vertegenwoordigen. Zij gaan voor hem naar de Heiland toe (Luk.7:3).

²²⁶ Dat blijkt uit het feit, dat we gedeelten van de Bergrede verspreid terugvinden in het Evangelie van Lukas. Hij heeft zijn boek, in eerste instantie voor de Romein Teofilus (= Vriend van God), vooral chronologisch (= in volgorde van tijd) geschreven (Luk.1:1-3).

²²⁷ In jongere handschriften staat hier *Jezus*, maar in de Codex Sinaiticus niet.

Volgens de rabbijnen zou een Jood direct onrein worden, wanneer hij het huis van een heiden binnenging (Joh.18:28, Hand.10:28, 11:2,3, Gal.2:12). Waarschijnlijk wilde de legerofficier mede daarom de Here Jezus niet uitnodigen om naar hem toe te komen.

Hoewel veel Joden de heidenen verachtten, wijst de Zoon van God de Romeinse officier niet af. Terwijl veel volksgenoten van de Here Jezus het huis van een heiden niet binnengingen, omdat ze dachten, dat ze zich dan verontreinigden, wil Hij erheen gaan om de knecht te genezen (Luk.7:6^a).

7 Hij ²²⁸ zegt (= zei) (tegen) hem: “Gekomen zal Ik hem genezen (of (medisch) verzorgen/(be)dienen). (= Ik zal komen, en hem genezen.)”

Blijkbaar had de officier deze reactie van de Here Jezus niet verwacht. Hij voelt zich in die situatie de mindere. Hij is maar een heiden die aan een Jood om hulp vraagt, en deze machtige Wonderdoener wil in zijn huis komen? Nee, daar voelt hij zich te onbelangrijk en te onaanzienlijk voor. Bovendien is hij ervan overtuigd, dat het ook helemaal niet nodig is, dat deze Joodse Meester komt.

Daarom stuurt de officier enkele van zijn vrienden naar de Heiland toe met de volgende boodschap (Luk.7:6^b,7):

8 ²²⁹ De officier (over 100 mannen) (of De aanvoerder (over 100 mannen)/centurio) antwoordend(e) (= antwoordde) nu, (of maar/en) (= echter,) en zei (of sprak): “Heer (of Meester/Eigenaar), ik ben (het) niet (of nee) geschikt (of bekwaam) (= waard(ig)), (zo)dat U (of Jij/Je) onder mijn dak zou (of mocht) binnenkomen (of binnengaan), maar (of eerder/toch/integendeel) spreek (of zeg) alleen (of slechts) (= niet meer dan) een woord (of een uitspraak/zaak), en (of ook/zelfs) mijn knecht (of mijn slaaf) zal worden genezen (of gezond worden (gemaakt)/worden hersteld).”

Evenals een militair heeft de machtige Jood Jezus maar te commanderen, en het moet en zal gebeuren. Zo'n groot geloof en vertrouwen heeft deze heiden in zijn macht. Hij is er van overtuigd, dat de Heiland helemaal niet op de plaats van het wonder aanwezig hoeft te zijn.

9 “Ook (of Zelfs/En) ik ben immers (of want) een mens (= iemand) onder (vol)macht (of gezag/bevoegdheid) (= een ondergeschikt iemand) hebbend(e) (of (vast)houdend(e)/bezit-tend(e)) (= met) (zelf weer) soldaten onder mij(zelf), en (of ook/zelfs) ik zeg tegen deze (of die) (= de één): “Ga (of (Ver)trek/Reis) (weg), en (of ook/zelfs) hij gaat (of (ver)trekt/reist) (weg), en (of ook/zelfs) tegen (een) ander(e) (soldaat): “Kom, en (of ook/zelfs) hij komt, en (of ook/zelfs) tegen mijn slaaf (of mijn knecht/dienaar): “Doe (of Maak) dit (of dat), en (of ook/zelfs) hij doet (of maakt) (het).”

De Romeinse officier was ondergeschikt aan Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.), die het gebied bestuurde waarin de stad Kapernaüm lag. Zoals Herodes Antipas deze officier opdrachten kon geven, die onmiddellijk moesten worden uitgevoerd, zo kon de officier zelf weer zijn soldaten en slaven commanderen. Het geloof van deze heiden was zo groot, dat hij er zeker van was, dat Jezus in staat was om op dezelfde manier zijn grote en wonderbaarlijke macht uit te oefenen.

Dat grote geloof en vertrouwen van deze heidense officier bewonderde Jezus (vgl. Luk.7:9), en misschien verwonderde Hij zich ook daarover als mens. Een heiden had nog een groter geloof dan alle andere Israëlieten. Zijn vertrouwen in de Heiland was zelfs groter dan dat van zijn discipelen!

²²⁸ In jongere handschriften staat hier *Jezus*, maar in de Codex Sinaiticus niet.

²²⁹ In jongere handschriften staat hier *En* (of *Ook/Zelfs*). In plaats daarvan wordt even verderop in de Codex Sinaiticus het beter passende woord *nu*, (of *maar/en*) gebruikt.

10 (Toen) Jezus nu (of en/maar) (dit) horend(e) (= hoorde), was Hij vol bewondering (of was Hij verwonderd/verwonderde Hij zich), en (of ook/zelfs) zei (of sprak) tegen de volgenden (= tegen hen die Hem volgden): “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Zelfs (of Ook) niet in (of door/met) Israël heb Ik een zo groot (of zoveel) geloof (of vertrouwen) gevonden (of aangetroffen/ontmoet/gezien)!”

Na zijn bewondering en mogelijke verwondering komt de Here Jezus met 2 profetieën, die aansluiten op deze gebeurtenis. Uit die profetieën blijkt, dat het grote geloof van de heidense officier slechts een voorbode is van wat in de toekomst zou gaan gebeuren. Niet alleen het grote geloof van deze officier, overtrof het vertrouwen van alle Israëlieten in Gods Zoon. Ook het geloof van veel meer heidenen, zou groter zijn, dan dat van verreweg de meeste Israëlieten; mensen uit het nageslacht van Abraham, Izaäk en Jakob (Jakob = Israël). Met andere woorden: het geloofsvertrouwen in Jezus blijkt veel belangrijker te zijn, dan te horen bij het volk Israël; het volk dat de Here had uitgekozen om zijn volk te zijn (Deut.7:6-8^a, 10:15, 14:2, 1Kon.3:8^a, Ps.105:43, Rom.9:4,5, vgl. Ex.4:22). Hier waarschuwde en waarschuwt de apostel Matteüs zijn eigen volksgenoten, die zich veel beter voelden, dan de heidenen.

11 “Bovendien (of en/nu(,)/maar) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u), (om)dat (er) velen (= veel mensen) zullen komen (of zullen zijn gekomen) van(uit/af) oost en west, en zullen (gaan) (aan)liggen met Abraham [en (of ook/zelfs)], Izaäk en (of ook/zelfs) Jakob in (of met/door) het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en],²³⁰

12 maar (of en/nu) de (aangenomen) zonen (of de nakomelingen) van het koninkrijk (of het koningschap) zullen weggaan (of (er) uitgaan/naar buiten gaan) (= vertrekken)²³¹ naar (of tot/(tot) in) de buitenste (of de meer (naar) buiten) [de] duisternis. Daar(in/heen) zal [het] (hard(e)/luid(e)) gehuil zijn, en (of ook/zelfs) [het] geknars (of knarsen/geknauw/knauwen) van de tanden (of de kiezen/de tanden en kiezen).”

In West-Europa denken we bij het woord *koninkrijk* aan een land met een koning. Zo'n land is meestal een eenheid, waarbij het volk min of meer een nationaal besef heeft, en iemand zich (enigszins) verbonden voelt met zijn volksgenoten. We vinden, dat het koninkrijk van het volk behoort te zijn, en dat een koning zich dienstbaar op moet stellen. We zien een koninkrijk niet als het bezit van een koning. Dat was echter in de tijd van de Bijbel wél het geval. Een koning beschouwde een land als zijn eigendom. Het Griekse woord voor *koningschap* betekent daardoor ook *koninkrijk*.²³² In die tijd dacht men, dat dit hetzelfde was.

De woordgroep *het koninkrijk* ofwel *het koningschap van de hemel* heeft dezelfde betekenis als *het koninkrijk* of *het koningschap van God*.²³³ Wat is nu precies het koningschap (of het koninkrijk) van God?

Na de eerste zonden van Adam en Eva in de hof van Eden (Gen.3) is het evangelie (= de blijde boodschap) gedurende een lange periode voor een beperkt aantal mensen of voor één volk

²³⁰ Het woord *hemel[en]* heeft in de Bijbel 2 betekenissen. Daarbij dachten de mensen onder andere aan de lucht, het firmament ofwel het uitspansel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, 15:5, Lev.26:19, Ps.19:2, enz.). Met het woord *hemel[en]* bedoelde men ook de woonplaats van God (vgl. Gen.28:12,13^a, Deut.3:24, 4:39, 10:14, 26:15^a, enz.). Tussen deze 2 betekenissen maakte men in de Oudheid geen scherpe scheiding. In sommige situaties worden beide betekenissen bedoeld, of vloeit het één over in het ander.

²³¹ In jongere handschriften staat hier *zullen (eruit) verwijderd* (of ((*er*) uit)geworpen/((*er*) uit)gegooid/((*er*) uit)gehaald) worden. Op grond van de Codex Sinaiticus is voor *zullen weggaan* (of (*er*) uitgaan/naar buiten gaan) (= *vertrekken*) gekozen.

²³² Dit is trouwens eveneens zo bij het Hebreeuws en het Aramees dat in het Oude Testament is gebruikt.

²³³ De uitdrukking *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van de hemel[en]* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van God*.

geweest, terwijl de rest van de volken onder de knoet van de satan (= de tegenstander) leefde. De satan was de vorst van de wereld (Joh.12:31, 14:30, 16:11, 2Kor.4:4, 1Joh.5:19). Doordat Adam als onderkoning van de schepping aan de satan had gehoorzaamd, had de leider van de demonen zeggenschap verworven over wat de Here zo mooi had gemaakt (Gen.3, Rom.5:12, vgl. Op.12:9). Hij kon aan Jezus heel de aarde geven, als Hij maar één keer voor hem knielde (Mat.4:8-11).²³⁴ Ja, Gods Zoon kon onderkoning van de satan worden. Hij koos echter het kruis, en kocht zo de wereld vrij (Hebr.2:14,15,17,18). Na zijn opstanding steeg de Mensenzoon overwinnend op naar de hemel.²³⁵ De gezalfde Jezus werd de eeuwige koning van alle volken.²³⁶ Door zijn offer aan het kruis ligt heel de wereld aan zijn voeten (Mat.28:18). Het koninkrijk of koningschap van de Here Jezus, dat ook het koninkrijk van God is, zal op de nieuwe aarde neerdalen vanuit de hemel (Op.21:2,3).

Er zouden in de toekomst veel mensen komen vanuit oost en west, en zij zullen gaan aanliggen met Abraham, Izaäk en Jakob in het koninkrijk van de hemel. In die tijd zaten de mensen niet aan tafel om te eten, maar lagen ze op rustbanken bij de maaltijd.

In het Oosten was het avondmaal de hoofdmaaltijd. Wanneer mensen gezamenlijk aten, dan drukten ze daar een innerlijke gemeenschap mee uit (vgl. Gen.31:54, Ps.23:5, 41:10, Jes.25:6, 65:13, Mat.22:1, Mark.2:15, Luk.14:12, 22:30, Joh.21:5, Hand.1:4, Op.19:9). Zo zal God samen met zijn gelovige dienaren de maaltijd houden. In het geloof in de Here maakt het geen verschil meer, of je van de Israëlieten of Joden afstamt, of dat je voorouders bij de heidenen hoorden.

Veel mensen van de zonen van het koninkrijk zullen weggaan naar de buitenste duisternis. Veel mensen die doordat ze van Abraham, Izaäk en Jakob afstamden, bij het koninkrijk van God zouden moeten horen (Rom.9:4,5), zouden en zullen door hun ongelof en/of het verwerpen van de Here Jezus weggaan naar de buitenste duisternis (Rom.9:6,7^a). Vrijwillig en moedwillig zouden en zullen ze de voorrechten afwijzen, die ze hadden en hebben, doordat ze door hun geboorte bij Israël hoorden. Heidenen zouden en zullen echter door hun geloof en gehoorzaamheid aan de hemelse Vader burgers worden van zijn koninkrijk (Mat.13:38, vgl. Fil.3:20). Met deze 2 profetieën (v.11,12) opent de apostel Matteüs hier het vergezicht van wat in de komende eeuwen na het lijden en sterven van de gezalfde Jezus zou gaan gebeuren.

In de buitenste duisternis zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden. De buitenste duisternis is de plaats die heel ver van God af is, want Hij wordt vergeleken met het licht (Zie Ps.36:10^b, Jes.60:19,20, 1Joh.1:5, Op.21:23.). Het is de plaats van ellende, narigheid en liefdeloosheid. Daar zal gehuil zijn, en het knarsen van de tanden van woede en verdriet.

De profetieën van de Here Jezus in de verzen 11 en 12 gingen en gaan na het sterven van de Heiland ruimschoot in vervulling. Al eeuwenlang gaan veel Joden door hun ongelof en/of hun afwijzen van de Zoon van God in de buitenste duisternis hun eeuwige ellende tegemoet, terwijl zeer veel mensen die niet van geboorte bij het volk Israël horen, door hun geloof en

²³⁴ Toen de satan dit aanbod deed, blufte hij niet. Als hij niet echt in staat was geweest om aan Jezus de hele wereld te geven, dan zou het voor Hem geen aantrekkelijk aanbod zijn geweest. Dan was het dus ook geen echte verleiding (= verzoeking) geweest, en kon de gezalfde Jezus dit aanbod vrij gemakkelijk afslaan. Door het reële aanbod van de satan was de verleiding juist erg groot. Als Gods Zoon dat aanbod zou aanvaarden, dan hoefde Hij niet zo zwaar te leiden. Hij kon zijn volk (op korte termijn) gelukkig maken door als koning van de hele wereld de zo gehate Romeinen het heilige land uit te jagen, en het machtige koninkrijk van David (1012 – 972) te herstellen. Het zou echter uiteindelijk de grootste ramp voor heel de mensheid zijn geweest!

²³⁵ De hemelvaart (en het eeuwige koningschap (of koninkrijk)) van de Mensenzoon is al door de profeet Daniël voorspeld (Dan.7:13,14, vgl. Mat.28:18, Ef.1:20-22).

²³⁶ Dit geldt vooral voor het nageslacht van Noachs zoon Jafet (Gen.9:27). Dat nageslacht woonde hoofdzakelijk in Europa (Gen.10:2-5, Flavius J., Joodse Oudheden, deel 1, hoofdstuk 6:1, vgl. Hand.16:6-10).

vertrouwen op Jezus voor altijd bij de Here mogen wonen. De persoonlijke liefdesrelatie met de hemelse Vader en met zijn Zoon Jezus is daarbij van doorslaggevend belang.

13 [En] Jezus zei (of sprak) tegen de officier (over 100 mannen) (of de aanvoerder (over 100 mannen)/centurio): “Ga (weg) (of Vertrek)! [En (of Ook/Zelfs)] (zo)als jij (of je/u) geloofde (of (toe)vertrouwde) (= gelooft), moet (of zal) (voor/bij) (jo)u gebeuren (of geworden/ontstaan)!” [En (of Ook/Zelfs)] de knecht (of de slaaf) werd genezen (of gezond (gemaakt)/hersteld) met (of in/door) (= op) dat (of die) ogenblik (of tijd(stip)/uur).

Jezus ging niet verder naar het huis van de Romeinse officier. Hij liet daarmee zien, dat dit inderdaad niet nodig was. Nee, door het grote geloof van die officier werd zijn knecht onmiddellijk genezen.

Die wonderbaarlijke genezing door het geloof was een concreet voorbeeld voor de Joden van de toekomstige vervulling van de profetieën van de Here Jezus. Ook de Christenen uit de heidenen moeten zich door dit voorbeeld en door die profetieën laten waarschuwen. Het afstammen van Christelijke ouders, of het horen bij een Christelijke kerk en/of omgeving biedt ook geen enkele garantie voor de toekomst. Iedereen die gered wil worden van de eeuwige ondergang (Ps.92:8, Dan.12:2, Mat.25:46, Jud.1:12,13), moet een persoonlijke vertrouwensrelatie aangaan met God. Zoekt Hem voor het te laat is! Zoekt Hem, en als je Hem zoekt, zul je Hem zeker vinden (1Kron.28:9, 2Kron.15:2, Jes.55:6,7, Mat.7:7-11, Luk.11:9-13)!

3. Genezingen.

Hoofdstuk 8:14-17

14 Jezus kwam in het huis van Petrus, en zag zijn schoonmoeder met koorts op bed liggen.

15 Hij pakte haar hand vast, en de koorts verliet haar, en zij stond op, en bediende hen.

16 Toen het nu avond was geworden, brachten ze veel bezeten mensen bij Hem, en Hij dreef de geesten eruit met zijn woord, en alle mensen die ziek waren, genas Hij,

17 zodat volledig gemaakt zou worden, wat gezegd is via de profeet Jesaja, toen hij zei: “Hij nam onze zwakheden op zich, en Hij droeg de ziekten.”

Nadat de Here Jezus iemand van een kwaadaardige geest had genezen, ging Hij vanuit de synagoge in Kapernaüm naar het huis van Simon Petrus (Mark.1:21-29, Luk.4:31-38). In dat huis lag de zieke moeder van Petrus' vrouw met koorts op een bed.²³⁷ Ziek zijn betekende in die tijd veel meer dan nu. Zieke mensen hadden toen een veel grotere kans om te overlijden dan tegenwoordig.

14 [En/Ook/Zelfs] Jezus kwam (of verscheen) (tot) in (of naar/tot) het huis van Petrus, (en) (be)zag (of merkte ... op/bekeek/wist) zijn schoonmoeder en koorts hebbend(e) (= met koorts) (op bed) (neer)gegooid (of (neer)geworpen) (= liggen).

15 [En/Ook/Zelfs] Hij pakte haar hand vast (of Hij raakte haar hand aan), en de koorts verliet haar, en zij stond op, en (be)diende hen.

Blij en dankbaar voor haar genezing bediende zij de grote Geneesheer die niet alleen het lichaam kan herstellen, maar mensen ook van de zonde kan en wil verlossen en bevrijden. Ondanks het feit dat Petrus' schoonmoeder nog maar kort geleden zware koorts had (Luk.4:38), was ze zelfs in staat om direct na haar genezing eveneens de andere aanwezige mensen te bedienen (Mark.1:31^b, Luk.4:39^b). Blijkbaar had de Here Jezus ook de gevolgen van haar ziekte meteen weggenomen.

16 (Toen) het nu (of en/maar) avond was geworden (of gebeurd/ontstaan), brachten (of boden ... aan/offerden) ze veel (of vele/grote) (door één of meer kwaadaardige geesten) bezeten(mens)en bij Hem, en Hij wierp ... ((er)uit) (of gooide/haalde ... ((er)uit)/verwijderde ... (eruit)) (= dreef ... (er)uit) de geesten met (zijn) woord (of uitspraak/zaak), en al(le(s)) de ziek (of ellendig/ongelukkig) zijnden (of (vast)houdenden/hebbenden) (= alle(mense)n die ziek waren), genas Hij (of (be)diende Hij/verzorgde Hij (medisch)),

17 (zo)dat (of hoe (ook maar)) vol(ledig)gemaakt (of (aan)gevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht) zou (of mocht) worden (het) gezegd(e) (of gesproken(e)) (= worden, wat gezegd is) via (of door (middel van)) de profeet Jesaja, zeggend(e) (= toen hij zei): “Hij nam (of greep zich ... (aan)) onze zwakheden (of krachteloosheden/ziekten) (op (of aan) zich), en Hij droeg de ziekten (of kwalen).”

Sommige verschijnselen van mensen die (*door één of meer kwaadaardige geesten*) bezeten zijn, komen overeen met het ziektebeeld van hen die lijden aan epilepsie (Mark.9:17-20, Luk.9:37-42). Toch is dat niet hetzelfde:

1. In de Bijbel komen immers mensen voor die door één of meer duivelen zijn bezeten, die door hen kunnen spreken, en/of die zeer gewelddadig zijn (v.28-32, Luk.4:33-35, 8:27-29,

²³⁷ Blijkbaar was Petrus getrouwd. Later lezen we in de Bijbel, dat hij evenals andere apostelen zijn vrouw meenam op zijn zendingsreizen (1Kor.9:5).

Mark.1:23-26, 3:11, 5:1-13), of mensen die door hun bezetenheid doof, stom of doofstom zijn (Mat.9:32,33, 12:22, Mark.9:25).

2. Bovendien staat er in Gods Woord dat de Here Jezus de geesten, die mensen in bezit hadden genomen, uiddreef (v.16, 17:18, Mark.9:25-27, Luk.9:42).

Het is duidelijk, dat deze mensen lijden door het werk van de satan: de tegenstander van God.

De mensen brachten hun geestelijk en lichamelijk zieken niet onmiddellijk naar de Here Jezus toe, want het was sabbat (Mark.1:21-29, Luk.4:31-38). Volgens veel zogenaamd belangrijke schriftgeleerden in die tijd mochten op de rustdag die de Here had ingesteld (Gen.2:2,3, Ex.20:8-11, Deut.5:12-14), geen mensen worden genezen, want dat was werken (Mat.12:9-14, Mark.3:1-6, Luk.13:10-17, 14:1-6). Daarom zou op de sabbat ook vrijwel niets gedragen mogen worden (Joh.5:8-10). Om een conflict met vooraanstaande schriftgeleerden te vermijden, wachtten de bewoners van Kapernaüm en omgeving tot de avondkoelte, want volgens de gewoonte van die tijd begon de nieuwe dag zodra het donker geworden was.²³⁸ Dan was de sabbatdag voorbij.

Als Jezus de Gezalfde iemand van een boze geest kon genezen (Mark.1:21-29, Luk.4:31-38), dan zou Hij ook wel andere zieke mensen beter kunnen maken. Daarom brachten ze zodra het donker was geworden, hun geestelijk en lichamelijk zieken bij Hem. De Heiland stelde hen niet teleur, want Hij genas iedereen.

Daarmee vervulde Hij een profetie. De apostel Matteüs haalde in vers 17 een tekst aan uit het bijbelboek Jesaja (Jes.53:4^a). De zwakheden en ziekten van de mensen heeft de Meester vrijwillig op zich genomen. Voor de zonden van al zijn volgelingen is Hij gestorven (Joh.3:16, 1Pet.2:24).

Doordat de verlosser Jezus de ziekten op zich nam, was Hij ook in staat om mensen te genezen van geestelijke en lichamelijke kwalen (v.16,17). De Heiland bevrijdde, toen Hij op aarde was, mensen niet alleen van allerlei ziekten. Hij heeft door zijn lijden, zijn sterven en zijn opstanding ook de oorzaak van alle ellende in de wereld aangepakt (1Pet.2:24). Die oorzaak is de grote macht van de zonde, waarachter het slechte en verderfelijke werk van de satan met zijn trawanten schuilt. De satan is de grote tegenstander van de almachtige God. Uit liefde heeft de hemelse Vader zijn Zoon Jezus gegeven om alle mensen van de hele wereld (die Hem gehoorzaam willen volgen (Joh.3:16)) voor eeuwig en altijd te verlossen van de zonde en de hel (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2).²³⁹

²³⁸ De zonsondergang duurt in Israël maar kort. Daar verandert in ongeveer een ½ uur een klaarlichte dag in een donkere nacht. Zo kun je in het volle daglicht een supermarkt binnengaan, en na het winkelen in de zwarte nacht naar buiten komen. In de vroege ochtend wordt het ook net zo snel weer licht.

²³⁹ Dit betekent niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

4. Het volgen van Jezus.

Hoofdstuk 8:18-22

18 Toen Jezus nu, grote volksmenigten rondom zich zag, beval Hij te vertrekken naar de overkant.

19 Een schriftgeleerde kwam bij Hem, en zei tegen Hem: “Meester, ik zal U volgen, waar U dan ook heengaat.”

20 Jezus zei tegen hem: “De vossen hebben holen, en de vogels van de hemel nesten, maar de Zoon van de mensen heeft geen plaats waar Hij het hoofd zou kunnen neerleggen.”

21 Een ander nu, van zijn discipelen, zei tegen Hem: “Heer, sta mij toe eerst weg te gaan en mijn vader te begraven!”

22 Hij echter, zei tegen hem: “Volg Mij, en laat de doden hun eigen doden begraven!”

Dit gedeelte (v.18-22) gaat over het volgen van Jezus. In de tijd waarin Gods Zoon op aarde zijn werk deed, was het de gewoonte dat leerlingen een schriftgeleerde overal letterlijk volgden. Zo leerden ze de religieuze wetten niet alleen in theorie, maar eveneens de toepassing van die wetten in de praktijk. Zo'n afgestudeerde schriftgeleerde werd door zijn leerlingen *meester* genoemd. Op die manier werd ook de Here Jezus, hoewel Hij niet de officiële opleiding had gevolgd, door veel mensen als een meester beschouwd met leerlingen die Hem letterlijk volgden.

Het is niet de bedoeling dat de mensen de Heiland volgen om de wonderen te zien of mee te maken, terwijl voor zijn boodschap nauwelijks of geen belangstelling is. Hij is er niet alleen voor de lichamelijke en psychische genezing, maar ook om de oorzaak van alle ellende weg te nemen. Door naar de boodschap van de Zoon van God te luisteren, en door er naar te streven om die boodschap eveneens in praktische zin de centrale plaats te geven in je leven, volg je Hem (vgl. Luk.9:59-62). Je volgt Hem niet, als je in de eerste plaats achter zijn wonderen aanloopt. Dan trekt Hij zich terug, en gaat Hij ergens anders verder met zijn werk. De Here Jezus zei later tegen zijn discipelen, dat ze dit ook moesten doen, als de mensen niet echt naar de blijde boodschap willen luisteren (Mat.10:12-14, Luk.10:6-11).

18 (Toen) Jezus nu, (of en/maar) grote (of veel) (volks/mensen)menigten (of scharen) (rond)om (of betreffende/over) zich (be/na)zag (of wist/bekeek/(op)merkte), beval Hij te vertrekken (of Hij (weg) te gaan/Hij te verdwijnen) naar (of tot/(tot) in) de overkant.

Met zijn discipelen is Jezus de Gezalfde over het Meer van Galilea naar het zuidoosten vertrokken (v.23-28^a, Luk.8:22-26). Daar genas Hij 2 mensen die door kwaadaardige geesten in bezit waren genomen (v.28-32). Over die indrukwekkende reis van de Heiland naar het zuidoosten en de genezing van de 2 bezeten mensen lezen we verderop in dit hoofdstuk van het bijbelboek Matteüs (v.23-27 en 28-32).

Het onderstaande gedeelte (v.19-22) gaat over een latere periode (vgl. Luk.9:57-60). De apostel Matteüs zet de onderstaande verzen erbij om zijn thema over *de betekenis van het volgen van Jezus* duidelijker naar voren te laten komen.

19 [En/Ook/Zelfs] een schriftgeleerde kwam ((dicht)er)bij (Hem), (en) zei (of sprak) tegen Hem: “(Leer)meester (of Leraar), ik zal U (of Jou/Je) volgen, waar ooit (of een keer/al-tijd) (= waar dan ook) U (of Jij/Je) vertrekt (of (weg)gaat/verdwijnt) (= heengaat).”

Wanneer een schriftgeleerde Jezus als een leerling wilde volgen, dan wilde dat wel wat zeggen. Iemand die zelf officieel een leermeester was, beschouwde de Heiland als zijn *Meester*

en *Leraar*. Daarbij komt, dat Jezus wel als leraar optrad, maar Hij daarvoor niet officieel bevoegd was. Volgens de schriftgeleerden van die tijd was Hij maar een amateur. Toch wilde deze schriftgeleerde bij de discipelen van Jezus horen.

Ondanks dit alles was Gods Zoon niet erg onder de indruk. Hij geeft in vers 20 alleen aan, dat het volgen van Hem niet altijd gemakkelijk is, zeker niet voor iemand die het altijd goed heeft gehad. Hij wijst die schriftgeleerde niet af, maar zegt wel, dat het volgen van Hem heel wat moeite kan kosten.

20 [En/Ook/Zelfs] Jezus zegt (= zei) tegen hem: “De vossen hebben (of bezitten/houden ... (vast)) holen, en de vogels van de (wolken/sterren)hemel nesten, maar (of en/nu) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen heeft (of bezit/houdt ... (vast)) niet(s) (of nee) (= geen) (plaats) waar Hij het hoofd zou (of mocht) (kunnen) neerleggen.”

Nadat de Here Jezus uit zijn woonplaats Kapernaüm in Galilea is vertrokken (v.18), heeft Hij blijkbaar geen vaste woon- en verblijfplaats meer. *Hij heeft geen eigen plaats waar Hij zijn hoofd zou kunnen neerleggen.*

De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van God (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken.²⁴⁰ Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden. Daarmee moest het voor de schriftgeleerde heel duidelijk zijn, wat deze Leermeester bedoelde.²⁴¹

Het moest voor hem echter ook duidelijk worden, dat deze toekomstige eeuwige Koning nog een zeer moeilijke tijd te wachten stond, en dat dit totaal anders zou zijn dan een weelderig leven van een kroonprins. Het volgen van de Here Jezus waarbij zijn boodschap de centrale plaats krijgt in het leven, zou erg moeilijk worden. De Zoon van God zou zelf als een gewoon mens zwaar moeten lijden. Dat lijden was al begonnen, toen Hij zich liet vernederen door een sterfelijk mens te worden om voor de zonde van alle mensen te betalen (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2). Ook de volgelingen van de Mensenzoon zouden met het lijden te maken krijgen (vgl. Luk.14:25-27).

21 Een ander nu, (of en/maar) van zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen), zei (of sprak) tegen Hem: “Heer (of Meester/Eigenaar), sta mij toe eerst (weg) te gaan (of eerst te vertrekken/te verdwijnen) en mijn vader te begraven!”

Het lijkt er sterk op, dat we hier niet moeten denken aan een vader die zojuist is overleden.²⁴² Hoogstwaarschijnlijk gaat het in dit geval over een (zeer) oude man, die vermoedelijk niet heel lang meer zou leven. Deze discipel of volgeling van Jezus zou graag naar huis willen

²⁴⁰ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

²⁴¹ Of de meeste andere mensen uit die tijd de verstrekkende betekenis van de term *de Zoon van de mensen* hadden begrepen, is natuurlijk de vraag. Het is niet aannemelijk, dat de volledige inhoud van die term toen voor iedereen echt duidelijk was, maar daar gaat het in dit bijbelgedeelte van het boek Matteüs niet om. Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 485, 486 en 958.

²⁴² Elisa kreeg toestemming om van zijn ouders uitgebreid afscheid te nemen, toen hij van de profeet Elia de opdracht kreeg om hem te volgen om opgeleid te worden tot zijn opvolger in de dienst van het koninkrijk van God (1Kon.19:19-21). Afscheid nemen van mensen die geestelijk dood zijn, en zich (nog) niet willen voegen onder de leiding van het koningschap van de Here, is blijkbaar van minder belang (Luk.9:61,62). Familieleden (die geestelijk dood of blind zijn,) mogen je niet belemmeren bij je werk voor de Almachtige (Mat.10:35-38, 19:29, Luk.14:26, enz.).

gaan om de laatste jaren bij zijn vader door te brengen. Zodra zijn vader is gestorven en begraven, wil hij de Here Jezus volgen. Daarbij komt, dat het begraven van een overleden vader een belangrijke plicht was in die tijd. Iemand die gestorven was, moest op dezelfde dag nog worden begraven (vgl. Hand.5:5,6,10).

De man die de rest van het leven van zijn vader met zijn begrafenis nog wilde meemaken, en wij allemaal moeten uit het antwoord van de Zoon van God leren, dat het volgen van de Menszoon belangrijker is dan alle andere belangrijke dingen in het leven.

Het volgen van Jezus betekent niet in de eerste plaats letterlijk achter Hem aan gaan, zoals de apostelen moesten doen. Het betekent vooral, dat je in de praktijk wil doen, wat de Here graag wil. Dat is je werk doen onder leiding van *het koningschap van God*, of anders gezegd je werk doen *in het koninkrijk van God* (vgl. Luk.9:59-62).

22 Maar (of En/Nu) Hij ²⁴³ (= Hij echter,) zei (of sprak) tegen hem: “Volg Mij, en laat de doden hun eigen doden begraven!”

Met *de doden die hun eigen doden moesten begraven*, bedoelde de Menszoon de geestelijk dode mensen. Dat zijn mensen die niet in de Here (willen) geloven, of het zijn mensen met een dood geloof (vgl. Joh.5:24,25, Rom.6:13). Bij iemand met een dood geloof, merk je er in de praktijk niets van, dat hij of zij in God gelooft. Zo'n iemand leeft er niet naar (Jak.2:17,26).

Om bij Jezus te horen, moet je Hem centraal zetten in je leven, en je uiterste best ervoor doen om Hem te gehoorzamen. Wat je moet doen in je leven om de Heiland te volgen, leer je uit de Bijbel, en van de Heilige Geest.

²⁴³ In jongere handschriften staat hier *Jezus*.

5. De storm op het meer.

Hoofdstuk 8:23-27

23 Toen Hij in het schip stapte, volgden zijn discipelen Hem.

24 Zie, er ontstond een zware storm op het meer, zodat de golven over het schip sloegen, maar Hij sliep.

25 Zij kwamen bij Hem, maakten Hem wakker, en zeiden: “Heer, help! Wij vergaan!”

26 Hij zei tegen hen: “Waarom zijn jullie bang, kleingelovigen?” Toen stond Hij op, waarschuwde de winden en het meer nadrukkelijk, en het werd volkomen stil.

27 De mensen nu, verwonderden zich, en zeiden: “Wat voor iemand is Hij, dat zelfs de winden en het meer Hem gehoorzamen?”

In het vorige gedeelte van het Evangelie van Matteüs (Mat.8:18-22) konden we lezen, dat de Here Jezus wilde vertrekken naar de overkant van het meer (Mat.8:18). Vanaf het 18^e vers in dit hoofdstuk van het bijbelboek Matteüs gaat in tijdsvolgorde de weergegeven geschiedenis verder in het onderstaande gedeelte (Mat.8:23-27, vgl. Mark.4:35-41, Luk.8:22-25).

23 [En/Ook/Zelfs] (toen) Hij (tot) in (of naar/tot) het (vracht)schip stapte (of ging), volgden zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) Hem.

De Here Jezus en zijn discipelen voeren over het Meer van Galilea, waarna ze in het zuidoosten van het meer aan land zouden komen (vgl. Luk.8:26). Bij die tocht over het meer waren ook andere schepen aanwezig (Mark.4:36^b). Het gebied van Galilea ligt in een kom waarin de (benauwende) warmte zelfs in de nachten lang kan blijven hangen. In het nog dieper liggende meer kan in een korte tijd het flink gaan stormen.

Terwijl de Mensenzoon met zijn discipelen naar de overkant van het meer voer, viel Hij in slaap. Hij was blijkbaar erg vermoeid. Intussen stak er een zware storm op (Luk.8:23).

24 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), (er) ontstond (of gebeurde/werd) een grote (= zware) storm (of (aard)beving) in (of met/door) (= op) het meer (of de zee), (zo)dat (het) (vracht)schip door de golven werd bedekt (= zodat de golven over het schip sloegen), maar (of en/nu) Hij sliep.

Het lijkt er sterk op, dat de volgelingen van de Heiland eerst hebben geprobeerd om de problemen die de storm met zich meebracht, zelf op te lossen (Mark.4:36,37, Luk.8:22,23). Sommigen van hen hadden als vissers ervaring met het varen op het meer (Luk.5:4-11). Jezus was de (aangenomen) zoon van de ambachtsman (en timmerman) Jozef.²⁴⁴ Hun Meester had verstand van andere dingen. Hem dachten ze in eerste instantie niet nodig te hebben. Hij kon wel gaan slapen om uit te rusten van en voor zijn belangrijke werk.

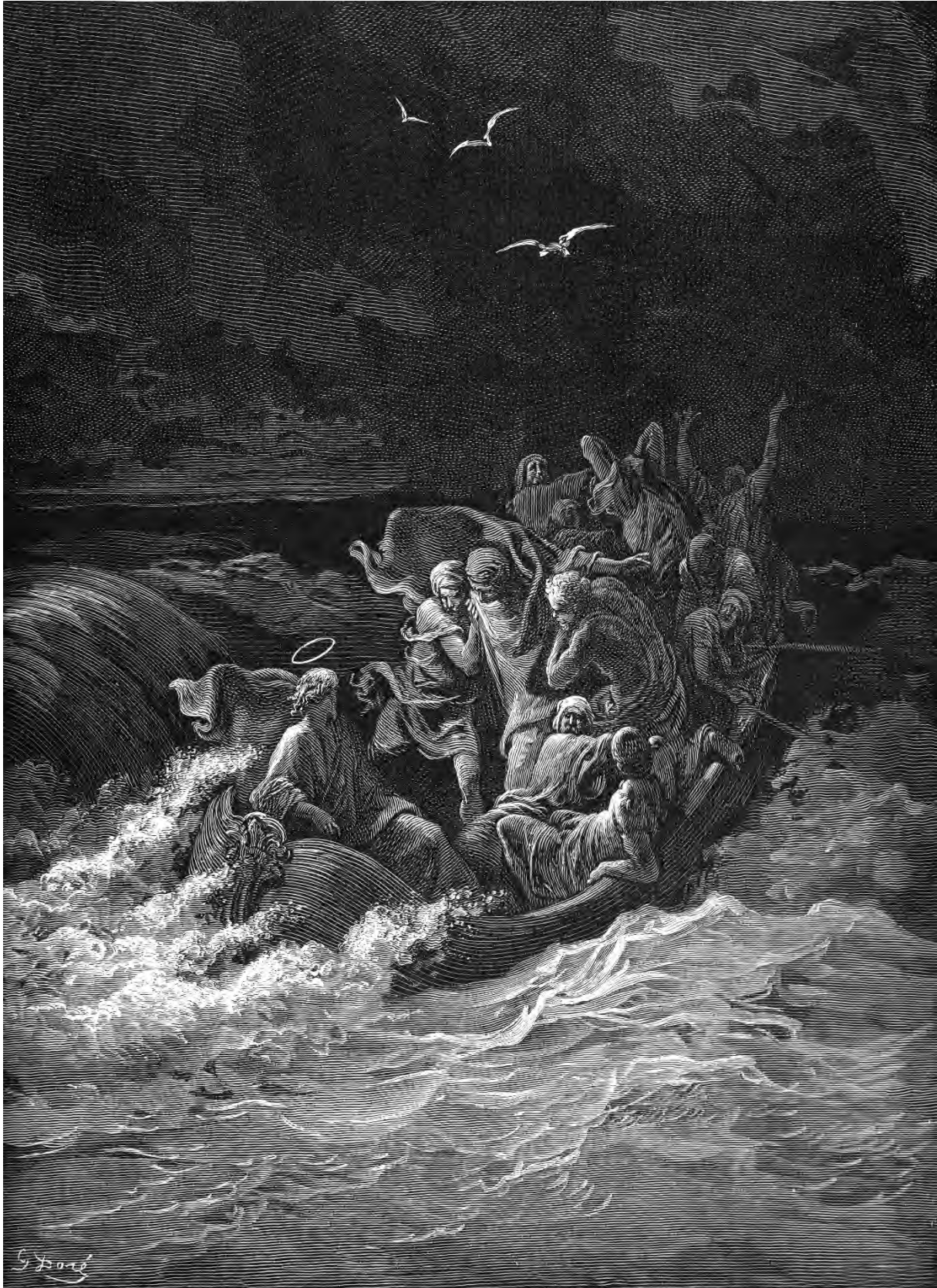
Toen het op het schip echter uit de hand dreigde te lopen, riepen ze in hun angst Hem toch om hulp.

25 [En/Ook/Zelfs] zij ²⁴⁵ kwamen ((dicht)er)bij (Hem), maakten Hem wakker, zeggend(e) (= en zeiden): “Heer (of Meester/Eigenaar), red (of verlos) [(ons)] ²⁴⁶ (= Heer, help)! Wij vergaan!”

²⁴⁴ Jozef wordt vaak een timmerman genoemd. Timmermannen bestonden in die tijd nog niet. Het timmerwerk werd gedaan door ambachtslieden, die ook het ijzer smeedden en allerlei ander handwerk uitvoerden.

²⁴⁵ In jongere handschriften staat hier *zijn discipelen*.

²⁴⁶ Het woord *ons* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

Jezus brengt de storm tot bedaren.

26 [En/Ook/Zelfs] Hij zegt (= zei) tegen hen: “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarom) zijn jullie (of bent u) bang (of angstig), kleingelovigen?”

Toen (of Op dat moment/Dan) stond Hij op, bestrafte de winden en (of ook/zelfs) het meer (of de zee) (= waarschuwde de winden en het meer nadrukkelijk), en (of ook/zelfs) het werd (of (er) ontstond/gebeurde) (een) groot (of grote) (= volkomen) stil(te) (of kalm(te)).

Nadat *de Zoon van God de winden en het meer nadrukkelijk had gewaarschuwd, werd het plotseling volkomen stil*. Het wateroppervlak werd spiegelglad.

Uit het Evangelie van Lukas die vooral in volgorde van tijd (= chronologisch) schrijft, weten we, dat Jezus eerst de storm liet bedaren, en daarna zijn volgelingen vermanend heeft toegeproken (Luk.8:24^b,25^a, vgl. Mark.4:39,40). De apostel Matteüs begint met de belangrijke boodschap van dit gedeelte, en vermeldt daarom eerst de waarschuwing van de Zoon van God. De Mensenzoon vond het niet erg, dat zijn volgelingen Hem om hulp riepen. Nee, Hij verweet ze hun kleingelovigheid. Zij hadden blijkbaar te weinig vertrouwen in Hem. Dat de Here heerst over de meren en de zeeën hadden ze wel kunnen weten (Ex.14:21-30, Neh.9:11, Ps.89:10, 106:9-11, 107:29, Jes.51:10). Zij moesten zich door de indrukwekkende gebeurtenissen in het leven niet van de wijs laten brengen. Ze moesten evenmin proberen om alleen op eigen houtje hun problemen op te lossen, maar dit samen met de Here doen. In heel ons leven, en bij al ons werk hebben ook wij steeds zijn hulp hard nodig.

Achter deze storm school natuurlijk het werk van de satan, de tegenstander van de hemelse Vader (vgl. Job 1:19). Hij wilde Jezus laten omkomen, zodat Hij zijn werk niet kon voortzetten aan de andere kant van het meer, en Hij door zijn lijden en sterven aan het kruis de mensen niet zou kunnen redden van de zondenlast. Met het nadrukkelijk waarschuwen van de winden en het meer, waarschuwde de Heiland ook de satan. Ja, want de tegenstander wilde en wil nog steeds al het verlossingswerk van God onmogelijk maken. Daar moeten we bij ons werk onder leiding van het koningschap van de Here (ofwel ons werk in het koninkrijk van God) goed rekening mee houden. Het moet ons niet verbazen en overvallen. We moeten dus op onze hoede blijven, en op de tegenwerking van de satan bedacht zijn.

27 De mensen nu, (of en/maar) verwonderden zich, zeggend(e) (= en zeiden): “Wat (of Welk(e)/Wie) voor iemand is dit (of deze) (= Hij), (om)dat zelfs (of ook/en) de winden en het meer (of de zee) Hem gehoorzamen?”

Met *de mensen* worden in dit vers niet alleen de discipelen op het schip bij Gods Zoon bedoeld, maar ook de mensen die op de andere schepen in de buurt waren (Mark.4:36^b).

Door deze wonderbaarlijke gebeurtenis op het Meer van Galilea zijn de discipelen versterkt in hun geloof, dat al vanaf het begin van Jezus' optreden aanwezig was (b.v. Joh.1:46,50). Hun concrete geloof en vertrouwen was toch nog niet sterk genoeg gebleken om deze test te doorstaan. Ook wij moeten (evenals de discipelen) niet alleen geloven in de God van het verre verleden, maar ook in zijn almacht voor het heden. Hij doet wonderen tot op de dag van vandaag.

Op de vraag in vers 27 wisten de discipelen het antwoord wel (Luk.9:20, Joh.1:46,50).

6. De genezing van 2 bezeten mensen.

Hoofdstuk 8:28-34

28 Nadat Hij aan de overkant in het land van de Gadarenen was gekomen, kwamen 2 erg gevaarlijke bezeten mensen vanuit de graven Hem tegemoet, zodat niemand langs die weg voorbij kon gaan.

29 Zie, zij schreeuwden, en zeiden: “Wat hebt U met ons te maken, Zoon van God? Bent U hier gekomen om ons voor de bepaalde tijd te kwellen?”

30 Er werd ver van hen vandaan een grote kudde varkens gehoed.

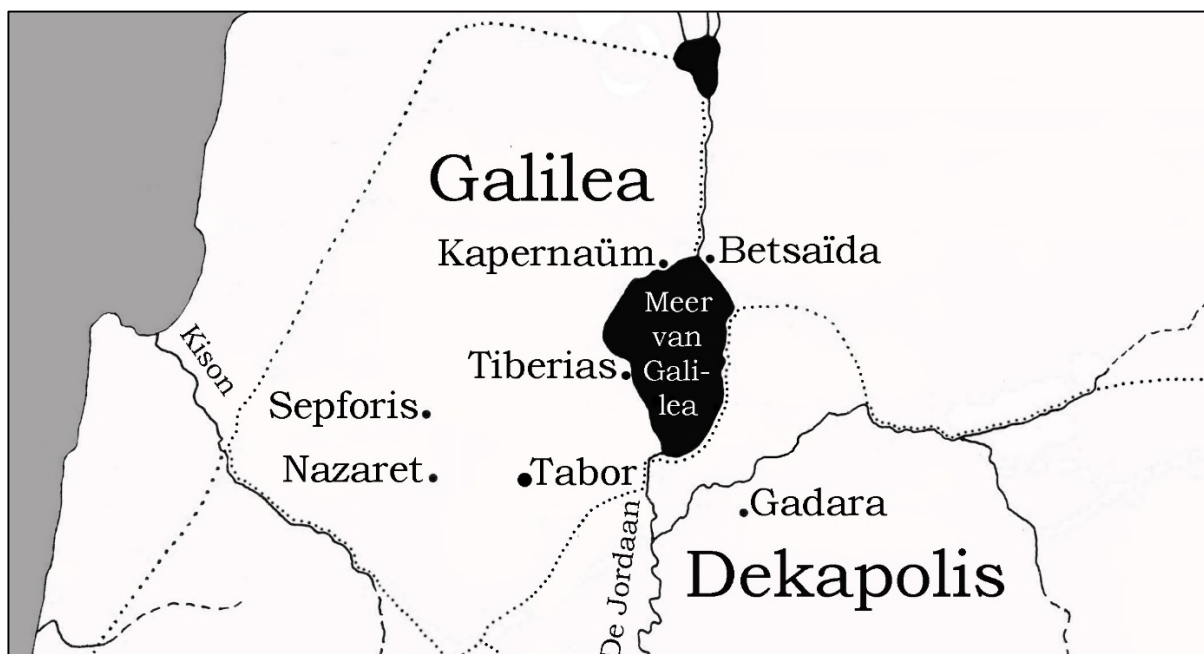
31 De kwaadaardige geesten nu, spoorden Hem aan, en zeiden: “Als U ons er uitdrijft, stuur ons naar de kudde varkens!”

32 Hij zei tegen hen: “Gaat weg!” Zij nu, kwamen naar buiten, en vertrokken naar de varkens, en zie, de hele kudde stormde omlaag langs de helling het meer in, en zij stierven in het water.

33 De hoeders van de varkens vluchtten weg, vertrokken naar de stad, en vermeldden alles, ook wat er met de bezeten mensen was gebeurd.

34 Zie, de hele stad kwam naar buiten, Jezus tegemoet, en toen zij Hem zagen, verzochten zij Hem, dat Hij uit hun gebied zou vertrekken.

Na de wonderbaarlijke boottocht over het Meer van Galilea naar het zuidoosten, komen Jezus en de discipelen *aan de overkant in het land van de Gadarenen*. Dat is het gebied in de wijde omgeving van de belangrijke stad Gadara. Dit gebied in het zuidoosten van het meer hoorde bij de Dekapolis (vgl. Mat.4:25).²⁴⁷ Daar woonden voornamelijk heidenen.

²⁴⁷ De Dekapolis was een gebied ten zuidoosten van het Meer van Galilea, waar vooral heidenen woonden. Oorspronkelijk waren er 10 steden. Welke steden dat precies zijn geweest, is niet met zekerheid te zeggen. Bij de Dekapolis hoorden volgens de geschiedschrijver Plinius de steden: Damascus, Opaton, Filadelfia, Rafana, Skytopolis, Gadara, Hippondion, Pella, Galasa, en Canata.

28 [En/Ook/Zelfs] (Nadat) Hij (tot) in (of naar/tot) (= aan) de overkant (tot) in (of naar/tot) het land van de Gadarenen (was) gekomen, kwamen (of ontmoetten) Hem 2 erg (of bijzonder/zeer) gevaarlijke (of woeste/wilde) (door één of meer kwaadaardige geesten) bezeten(mens)en (van)uit (of bij/van(daan/af)) de graven (of grafmonumenten) [uitkomend(e) (of naar buiten komend(e)/voortkomen(e))] (tegemoet), (zo)dat (toch) niet (een zeker) iemand (of iets) (= zodat niemand) via (of door (middel van)) (= langs) die weg (of dat pad/die straat/route) kan (of in staat (of bij machte) is ... te) (= kon) voorbijgaan (of passeren).

Nadat de Zoon van God met zijn discipelen aan wal was gegaan, werd aan Hem geen rust gegund. *Twee gevaarlijke mensen* die door kwaadaardige geesten waren bezeten, *kwamen Hem tegemoet*.²⁴⁸ Ze waren zo angstaanjagend, *dat niemand langs die weg* bij hen in de buurt *durfde te passeren*. Deze 2 bezeten mensen kwamen bij de graven vandaan. Hoogstwaarschijnlijk woonden ze in de spelonken en rotsspleten waarin overleden mensen waren neergelegd.

29 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), zij schreeuwden, zeggend(e) (= en zeiden): “Wat (of Welk(e)/Wie) (is er) met ons en (of ook/zelfs) met (Jo)u (= Wat hebt U met ons te maken), [(Jezus,)] ²⁴⁹ Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van God? Ben(t) U (of Jij/Je) hier(heen) gekomen (om) ons voor (de) (bepaalde/juiste) tijd te kwellen (of folteren/pijnigen)?”

De duivelen herkennen en erkennen Jezus als de *Zoon van God* (vgl. Luk.4:41). Het besef dat Hij de machtige Zoon van God was, was toen nog nauwelijks of niet bij zijn volgelingen doorgedrongen.

Hij had en heeft de macht om alle kwaadaardige geesten met hun leider: de satan, in de hel te gooien om hen daar voor altijd te laten kwellen (Op.20:10). *De tijd* wanneer dat zal gebeuren, was door de drie-enige God *bepaald*. Die tijd was en is echter nog niet gekomen. Pas aan het einde van de geschiedenis van deze wereld zullen de satan en zijn kwaadaardige geesten in de hel worden opgesloten.²⁵⁰

30 (Er) was (= werd) [nu, (of en/maar)] ver van(af/uit) hen (= ver van hen vandaan) een grote (of vele) kudde varkens gehoed (of geweid).

Varkens waren en zijn onreine dieren.²⁵¹ Deze dieren mochten van de Here niet worden gegeten (Lev.11:7,8, Deut.14:8). Bij de Romeinen echter, was varkensvlees erg in trek. Dat in het land van de Gadarenen een kudde varkens rondliep met varkenshoeders, is een duidelijk teken, dat het een gebied was, waar de mensen voornamelijk van heidense afkomst waren.

²⁴⁸ Dat het in dit gedeelte (Mat.8:28-34) van het bijbelboek Matteüs over 2 bezeten mensen gaat, en in de evangeliën van Markus (5:1-20) en Lukas (8:26-39) over slechts 1 bezeten iemand, betekent niet, dat het 2 verschillende gebeurtenissen zijn. Het betreft hier dezelfde geschiedenis, die door verschillende mensen beschreven is met een verschillende bedoeling.

Bij de beschrijving van Matteüs gaat het er vooral om, dat de mensen een beslissende keuze moeten maken in hun leven: voor of tegen Jezus (Mat.12:30). Markus en Lukas hebben vooral een ander doel voor ogen gehad. Zij stellen voornamelijk de man op de voorgrond, die van de boze geesten is bevrijd, en daarna het evangelie gaat uitdragen. Jezus verliet wel het gebied van de Gadarenen, maar Hij gaf via de genezen man die van de blijde boodschap vertelde, de mensen nog steeds de gelegenheid om voor Hem te kiezen.

²⁴⁹ In jongere handschriften staat hier het enigszins overbodige woord *Jezus*. In de Codex Sinaïticus niet.

²⁵⁰ Zie Turenout T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijpskerk, 2024 (Op.20:9-15).

²⁵¹ De Here wilde, dat de Israëlieten lang zouden leven (Deut.4:40, 5:33). Mede daarom gaf Hij zijn (reinigings-)wetten. In die wetten zoekt Hij het bestwil voor de mensen (1Joh.5:3). Zo was en is het bijvoorbeeld erg gezond om van een geslacht dier het vet en de nieren niet te eten (Ex.29:13, Lev.3:3,4,9,10,14-16, 4:19,26,31,35, 6:12, enz.). Ook door de goede hygiëne die God had voorgeschreven, werden de meeste gehoorzame Israëlieten veel ouder dan de heidenen (Lev.15, Num.5:2,3, 31:17-24, Deut.21:10-14, 23:13). Zo kwam bijvoorbeeld de pestziekte bij orthodoxe Joden veel minder vaak voor. Zelfs tot op de dag van vandaag is het dus verstandig om het eten van varkensvlees te mijden, hoewel het niet verboden is.

Zie hiervoor Hobrink B., *Moderne Wetenschap in de Bijbel*, 6^e druk, Hoornaar, 2005.

31 De (kwaadaardige) geesten (of De demonen) nu, (of en/maar) spoorden Hem aan (of riepen Hem op/verzochten Hem/smeekten Hem/baden Hem), zeggend(e) (= en zeiden): “Als (of Indien) U (of Jij/Je) ons ((er)uit)werpt (of ((er)uit)gooit/((er)uit)haalt/(eruit) verwijdert) (= (er)uitdrijft), stuur (of zend) ons (weg/(erop)uit) ²⁵² naar (of (tot) in/tot) de kudde varkens!”

De kwaadaardige geesten moeten wel erkennen, dat de Here Jezus machtiger is dan zij. Ze zullen die 2 mensen wel moeten prijsgeven. Toch sporen ze de Zoon van God op een gebiedende toon aan om hen naar de kudde varkens te sturen. Dit is precies het kenmerkende van de satan en zijn boze geesten; op een gebiedende en/of verleidende toon proberen hun doel te bereiken. Ze willen anderen hun vrijheden afnemen om hun eigen vijandige macht te vergroten.

32 [En/Ook/Zelfs] Hij zei (of sprak) tegen hen: “Gaat (weg) (of Vertrekt!)” Zij nu, (of en/maar) naar buiten komend(e) (of (er) uitkomend(e)/voortkomend(e)) (= kwamen naar buiten), en vertrokken (of gingen (weg)/verdwenen) naar (of (tot) in/tot) de [(kudde)] ²⁵³ varkens, en (of ook/zelfs) zie (of kijk), de (ge)hele kudde [(varkens)] ²⁵⁴ stormde omlaag langs (of neer) de helling (tot) in (of naar/tot) het meer (of de zee) (= het meer in), en (of ook/zelfs) zij stierven in (of met/door) de wateren (= het water).

De Here Jezus laat zich niet van de wijs brengen, en geeft in vers 32 de kwaadaardige geesten het bevel om de bezeten mensen te verlaten. Onmiddellijk *vertrekken ze naar een kudde varkens* die een eind *verderop* loopt. Die grote kudde van ongeveer 2000 dieren (Mark.5:13) raakt meteen door het dolle heen, en rent naar een helling om zich daarna in het water van *het Meer* van Galilea te storten, waardoor de varkens verdrinken. Hevig geschrokken *vluchten de varkenshoeders naar de dichtbij gelegen stad*,²⁵⁵ en *vertellen* daar *alles* wat er is gebeurd.

De discipelen die alles hadden gezien, moeten diep onder de indruk zijn geweest van de grote macht van hun Meester. Hij toonde hun duidelijk aan, dat Hij als de Zoon van God meer macht had dan de kwaadaardige geesten.

33 [En/Nu/Maar] de hoeders (van de varkens) vluchtten (weg), [en] vertrokken (of gingen (weg)/verdwenen) naar (of (tot) in/tot) de stad, (en) (ver)meldden (of berichtten/verkondigden) al(le(s)), ook (of zelfs/en) de (gebeurtenissen) van de (door één of meer kwaadaardige geesten) bezeten(mens)en (= ook wat er met de bezeten mensen was gebeurd).

Hoewel de satan met zijn kwaadaardige geesten graag bezig is met het vernietigen van Gods schepping, was dat in dit geval niet zijn belangrijkste doel. De tegenstander van de Here wilde niet in de eerste plaats die varkens van het leven beroven; hij wilde vooral het werk van de Heiland in dit voornamelijk heidense gebied tegenwerken. Het verlies van die varkens vormde namelijk een grote schadepost voor een deel van de inwoners van de dichtbij gelegen stad. Misschien zou de blijvende aanwezigheid van die Joodse Man wel veel meer economische schade kunnen veroorzaken. Daarom wilden de inwoners van die heidense stad graag, dat Jezus, die de schade min of meer had veroorzaakt, zo gauw mogelijk zou vertrekken. Blijkbaar vonden ze de genezing van de 2 mensen die door de kwaadaardige geesten in bezit genomen waren, en de veiligheid van de omgeving van de weg bij de stad veel minder belangrijk. In

²⁵² In jongere handschriften staat hier *sta* (of *laat*) *ons toe (weg) te gaan* (of *ons toe te vertrekken*) in de gebiedende wijs. Bij een verzoek past niet de vorm van de gebiedende wijs. Mede daarom is voor de vertaling van de betere tekst van de Codex Sinaiticus gekozen.

²⁵³ In jongere handschriften staat hier het woord *kudde*. In de Codex Sinaiticus niet.

²⁵⁴ In jongere handschriften staat hier het woord *varkens*. In de Codex Sinaiticus niet.

²⁵⁵ Dichtbij de kust aan de oostkant van het Meer van Galilea lag het stadje Gergasa. Het lijkt er sterk op, dat Gergasa de (dichtbij gelegen) stad van dit gedeelte uit het bijbelboek Matteüs (8:28-34) is. De stad Gadara lag namelijk verder landinwaarts in de richting van het zuidoosten.

hun dwaasheid en onwetendheid hadden ze liever de varkens, dan de Verlosser van de wereld bij hen in de buurt.

34 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), de (ge)hele stad kwam naar buiten (of kwam uit) (om) Jezus te ontmoeten ²⁵⁶ (= buiten, Jezus tegemoet), en (toen) zij Hem (be)zagen (of (op)merkten/bekeken), verzochten zij (Hem) (of baden zij (Hem)/smeeften zij (Hem)/riepen zij (Hem) op/spoorden zij (Hem) aan), (zo)dat (of hoe (ook maar)) Hij uit (of van(uit/af)) hun gebied (of hun grenzen) zou (of mocht) vertrekken (of weggaan).

De inwoners van de dichtbij gelegen stad durfden die machtige Joodse Man blijkbaar niet aansprakelijk te stellen voor de geleden schade. Wel verzochten ze Hem om bij hen weg te gaan.

Vanuit het Evangelie van Markus (5:18-20) en Lukas (8:37^b-39) weten we, dat Jezus de Gezalfde op verzoek van het overgrote deel van de mensen dit heidense gebied heeft verlaten. Hij blijft niet op de plaats waar Hij niet is gewenst. Hij dringt zichzelf niet op. Als de mensen niet naar Hem willen luisteren, dan gaat Hij weg. Hij gaf zijn discipelen de opdracht hetzelfde te doen (Mat.10:14).

Door al deze gebeurtenissen heeft de Here Jezus zich niet door de satan en zijn trawanten laten verrassen en uit het veld laten slaan. Hij heeft de vernietiging van de grote kudde varkens toegelaten, omdat Hij de inwoners van de dichtbij gelegen stad voor de keus wilde stellen: vonden ze het leven van de varkens en de economische welvaart het belangrijkste, of de bevrijding en redding van mensen. Toen ze voor het eerste kozen, respecteerde Gods Zoon hun keus. Daarom vertrok Hij uit dat gebied.

Toch liet de Heiland met zijn vertrek de mensen in de Dekapolis niet aan hun lot over. In zijn grote liefde gaf Hij aan hen nog steeds de mogelijkheid om Hem te leren kennen. Eén van de bezeten mensen die door de Here Jezus was genezen, vertelde aan iedereen in dat gebied, wat er met hem was gebeurd (Mark.5:20, Luk.8:39).

²⁵⁶ In jongere handschriften staat hier *tot* (of *naar/(tot) in*) *een ontmoeting (met) Jezus*.

7. De genezing van een verlamde.

Hoofdstuk 9:1-8

1 Hij stapte in een schip, stak over, en kwam in zijn eigen stad. Zie, ze brachten bij Hem een verlamde op een bed.

2 Omdat Jezus hun geloof zag, zei Hij tegen de verlamde: “Houd moed, kind, jouw zonden worden je vergeven.”

3 Zie, sommige schriftgeleerden zeiden bij zichzelf: “Deze man lastert God.”

4 Omdat Jezus hun gedachten wist, zei Hij: “Waarom bedenken jullie slechte dingen in jullie harten?”

5 “Wat is immers gemakkelijker te zeggen: “Jouw zonden worden je vergeven, of te zeggen: “Sta op, en loop!”?”

6 “Zodat jullie nu zouden weten, dat de Zoon van de mensen macht heeft op de aarde om zonden te vergeven: - toen zei Hij tegen de verlamde - “Sta op, neem jouw bed op, en ga naar jouw huis!”

7 Hij stond op, en ging naar zijn huis.

8 Toen de volksmenigten dit zagen, hadden zij ontzag, en zij prezen God, die zulk een macht aan de mensen gegund had.

In hoofdstuk 9 gaat de apostel Matteüs verder met zijn onderwerp waarmee hij in hoofdstuk 8 is begonnen. In beide hoofdstukken laat hij door middel van het vertellen over wonderen van de Here Jezus de kracht en de macht van het koningschap van de hemel (= het koningschap van God) zien (Mat.8 en 9).

Het vertellen over wonderen werd in hoofdstuk 8 een keer onderbroken door het gedeelte waar het over het volgen van Jezus gaat (Mat.8:18-22). In hoofdstuk 9 gebeurt dat ook een keer door de oproep van de Heiland naar Matteüs om Hem te volgen (Mat.9:9-13).

In volgorde van tijd sluit de onderstaande genezing van de verlamde (Mat.9:1-8) aan bij het herstel van een melaats iemand (Mat.8:1-4, vgl. Mark.1:40-2:12, Luk.5:12-26).

1 [En/Ook/Zelfs] (tot) in (of naar/tot) een ²⁵⁷ (vracht)schip gestapt (of gegaan) zijnde, stak Hij over, (= Hij stapte in een schip, stak over,) en [Hij] kwam (tot) in (of naar/tot) [de] (zijn) eigen (of (zijn) persoonlijk(e)) stad. [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), ze (of zij) brachten (of boden ... aan/offerden) (bij) Hem een (éénzijdig/gedeeltelijk) verlamde op (of in/over) een bed [(neer)gegooid (of (neer)geworpen) (= liggend)].

De stad waar de Heiland woonde, was Kapernaüm (Mat.4:13, vgl. Mark.2:1-3). Daar brachten ze Hem een verlamd iemand op een bed. De verlamde was er dus slecht aan toe, want zelfs met hulp van vrienden was lopen blijkbaar niet eens meer mogelijk.

De Here Jezus had wel vaker verlamde mensen genezen (Mat.4:24). Het gaat bij deze gebeurtenis niet in de eerste plaats om het wonder van de genezing van de verlamde, maar om wat daaraan vooraf gaat.

2 [En/Ook/Zelfs] (omdat) Jezus hun geloof (of hun vertrouwen) (na/be/in)ziend(e) (= zag (of wist/(op)merkte)), zei (of sprak) Hij tegen de (éénzijdig/gedeeltelijk) verlamde: “Houd moed, kind, (jo)uw zonden worden weggestuurd (of weggezonden) (= worden je vergeven).”

²⁵⁷ In jongere handschriften staat hier *het (vracht)schip*.

De Zoon van God zag hun geloof: het geloof en vertrouwen van de verlamde en de mensen die zijn bed droegen. Hij kende blijkbaar hun gedachten (vgl. v.4). Hij wist, dat zij geloofden, en vertrouwen hadden in de Helper van mensen.

Dat deze Helper de zonden van de verlamde vergaf, wil niet zonder meer zeggen, dat hij erg veel (ernstige) zonden had gedaan,²⁵⁸ maar duidt er wel op, dat hij daarover nadacht. Blijkbaar werd hij daar moedeloos van, want de Here Jezus sprak hem moed in met de woorden: “*Houd moed, kind, jouw zonden worden je vergeven.*” Hij hoefde niet te wanhopen, want zijn zonden werden hem vergeven.

Uit de Bijbel van die tijd: het Oude Testament, wisten de schriftgeleerden wel, dat er maar één iemand is, die de zonden (tegen God) kan vergeven (Mark.2:7, Luk.5:21, vgl. Ex.34:6,7^a, 2Sam.12:13). Dat is de Here zelf. Sommige theologen van toen waren dus heel verbaasd en verontwaardigd. “Deed die Jezus dan niet, alsof Hij God zelf was?”

3 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), enige (of (een zeker) iemand/een (zeker(e))) (= sommige) [van de] schriftgeleerden (of [van de] (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) zeiden (of spraken) in (of met/door) (= bij) zichzelf: “Deze (of Die) (man) (be)lastert (of spot (met)) (God).”

De Mensenzoon kende niet alleen de gedachten van de verlamde en zijn dragers (v.2), maar ook die van de schriftgeleerden (vgl. Ps.94:11, 139:1^b-4, Joh.2:24,25).

4 [En/Ook/Zelfs] (omdat) Jezus hun gedachten (of overwegingen) wetend(e) (= wist (of (in/na/door)zag/bekeek/(op)merkte)), zei (of sprak) Hij: “Waarom (be)denken (of overwegen) jullie (of (be)denkt (of overweegt) u) slechte (of kwade)(dinge)n in (of met/door) jullie (of uw) harten?”

Op het spotten met de Here ofwel het lasteren van zijn heilige naam stond in die tijd de doodstraf (Lev.24:10-16). Godslastering was en is een zware beschuldiging. Er was echter geen enkele reden om Jezus van het spotten met de Here te betichten. Hij was immers de Zoon van God!

Toch dachten sommige schriftgeleerden aan godslastering. Als ze de Heiland daarvan zouden beschuldigen, zouden ze Hem misschien via een gerechtelijk proces uit de weg kunnen ruimen (vgl. 1Kon.21:9-13)!

5 “Wat (of Welk(e)/Wie) is immers (of want) gemakkelijker te zeggen (of te spreken): “(Jo)uw zonden worden weggestuurd (of weggezonden) (= worden je vergeven/kwijtgescholden), of te zeggen (of te spreken): “Sta op, en loop (rond) (of wandel/ga)!”?”

Zeggen tegen iemand, dat *zijn of haar zonden worden vergeven*, lijkt veel *gemakkelijker*, dan via een bevel een verlamde genezen. Bij het vergeven van zonden kunnen de mensen niet direct controleren, of het ook echt gebeurt. Het vergeven van zonden is echter veel belangrijker, dan het genezen van ziekten en gebreken. Door de zonde is alle ellende in de wereld gekomen (Rom.5:12). Met het vergeven en verwijderen van de zonden, iets wat de Here alleen kan,²⁵⁹ wordt de oorzaak van al die ellende weggenomen (Rom.5:17,18, vgl. 1Kor.15:54-56^a).

Toch wil de Here Jezus laten zien, dat Hij de macht heeft om de zonden (tegen God) te verge-

²⁵⁸ De Here Jezus ontkende met nadruk de gedachte, dat elke ziekte of tegenslag het gevolg zou zijn van grote zonden (Luk.13:1-5, Joh.9:1-3). Hij gaf echter wel aan, dat ziekte of tegenslag het gevolg van grote zonden kan zijn (Joh.5:8-14, vgl. Ps.103:3).

²⁵⁹ Hierbij moet worden opgemerkt, dat de zonde tegenover een medemens (ofwel een naaste) ook zondigen tegen God is (b.v. 2Sam.12:1-13) want als je tegen één onderdeel van de wet zondigt, heb je tegen de hele wet van de Here gezondigd, dus ook tegen Hemzelf (Jak.2:10,11, vgl. 1Kor.8:12).

De mensen zijn wel in staat om de zonde(n) te vergeven, die één of meer andere mensen tegen henzelf hebben gedaan (Mat.6:12,14,15, 8:18, 18:21-35).

ven. Mede daarom geneest Hij de verlamde. Evenmin als mensen de zonden (tegen God) kunnen vergeven, kunnen ze met het uitspreken van een bevel een verlamd iemand weer beter maken. Dit zijn in beide gevallen bovenmenselijke wonderen. Als de Mensenzoon met zijn uitspraak: “*Houd moed, kind, jouw zonden worden je vergeven*”, de hemelse Vader had belasterd en bespot, dan zou Hij ook niet de macht hebben gehad om die verlamde te genezen. Uit de genezing van de verlamde blijkt hier, dat de Heiland in overeenstemming met God heeft gehandeld, en dat Hij in staat was en is om iemand de zonden te vergeven.

Om aan iedereen duidelijk te maken, wie Hij is, en waarom Hij de zonden van de mensen kan vergeven, noemt de Here Jezus zich *de Zoon van de mensen*. De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van de hemelse Vader (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken.²⁶⁰ Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden. Daarmee moest het voor elke Schriftgeleerde heel duidelijk zijn, wat deze Leermeester bedoelde.²⁶¹

6 “(Zo)dat jullie (of u) nu (of en/maar) zou(den) (of mocht(en)) weten (of (in/be/na)-zien/(op)merken/bekijken), (om)dat de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (vol)macht (of bevoegdheid/gezag) heeft (of bezit/(vast)houdt) op (of over/in) de aarde (of het land/de grond) (om) zonden weg te sturen (of weg te zenden) (= te vergeven/kwijft te schelden): - toen (of op dat moment/dan) zegt (= zei) Hij tegen de (éénzijdig/gedeeltelijk) verlamde - “Sta op, neem (jo)uw bed op, en ga (weg) (of vertrek) naar (of tot/(tot) in) (jo)uw huis(houding) (of woning)!”

7 [En/Ook/Zelfs] hij stond op, en ging (weg) (of vertrok/verdween) naar (of tot/(tot) in) zijn huis(houding) (of zijn woning).

De verlamde geloofde in Jezus’ macht. Omdat de Heiland zijn geloof zag, wilde Hij hem genezen (v.2). De verlamde voerde gehoorzaam zijn opdracht uit. Hij bleef niet op het bed liggen met de gedachte: “Dit kan toch niet.” Nee, hij geloofde! In gehoorzaam vertrouwen op zijn Meester *stond hij op, nam hij zijn bed op, en ging hij dankbaar naar zijn huis* (Luk.5:25).

8 (Toen) de (volks/mensen)menigten (of de scharen) (dit) [nu, (of en/maar)] (in/be/na)-zagen (of (op)merkten/bekeken), hadden zij ontzag (of waren zij bang/vreesden zij), en zij prezen (of roemden/verheerlijkten) God, die zulk een (vol)macht (of bevoegdheid/gezag) aan de mensen gegund (of vergund/gegeven) had.

God had aan de mensen (iemand) gegund en gegeven, die hen kon genezen van de ziekten en van de zonden. Daarom prezen de volksmenigten de Almachtige, die (Jezus met) zulk een macht aan de mensen had gegund.

Het kunnen vergeven van zonden is een veel grotere macht, dan het bedaren van de storm en het genezen van zieke mensen. Vergeven van zonden is mogelijk geworden, doordat de Heiland op de aarde is gekomen om voor alle zonden van alle mensen te lijden en te sterven. Als het Lam van God nam Hij al hun schulden op zich (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28,

²⁶⁰ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

²⁶¹ Of de meeste andere mensen uit die tijd de verstrekkende betekenis van de term *de Zoon van de mensen* hadden begrepen, is natuurlijk de vraag. Het is niet aannemelijk, dat de volledige inhoud van die term toen voor iedereen echt duidelijk was.

Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 485, 486 en 958.

1Joh.2:1,2).²⁶² Met het vergeven van de zonden van de verlamde en met zijn genezing openbaarde de Mensenzoon het belangrijkste doel van zijn komst naar deze wereld.

²⁶² Dit betekent helaas niet, dat alle mensen van de verlossing van al hun zonden gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zijn of haar zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

8. Jezus roept Matteüs op om Hem te volgen.

Hoofdstuk 9:9-13

9 Toen Jezus vandaar verder ging, zag Hij een man bij het tolhuis zitten, die Matteüs heette, en Hij zei tegen hem: “Volg Mij!” Hij stond op, en volgde Hem.

10 Toen Hij in het huis aanlag, zie, veel belastingpachters en zondaren kwamen, en lagen samen aan met Jezus en zijn discipelen.

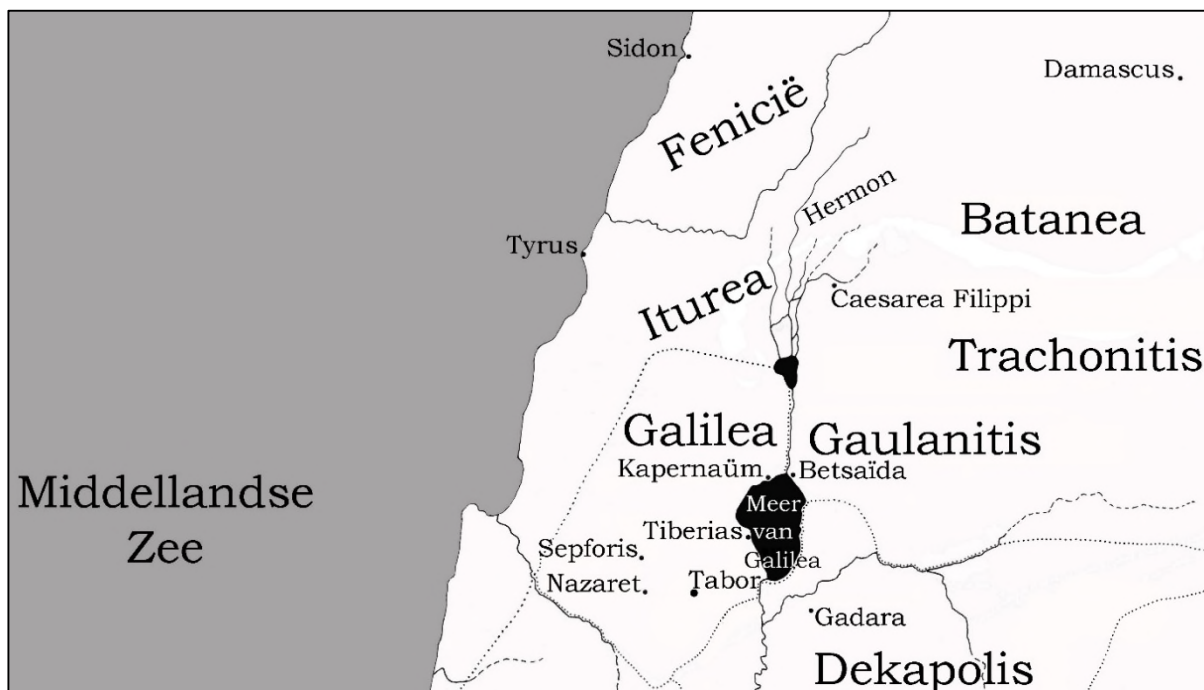
11 Toen de Farizeeën dit zagen, zeiden zij tegen zijn discipelen: “Waarom eet jullie meester met de belastingpachters en zondaren?”

12 Hij nu, hoorde het, en zei: “De gezonde mensen hebben geen arts nodig, maar de zieken.”

13 “Gaat weg! Leert, wat het betekent: “Barmhartigheid wil Ik, en niet het offeren”, want Ik kwam niet om rechtvaardige mensen uit te nodigen, maar zondaren.”

Het onderstaande gedeelte (v.9-13) sluit in tijdsvolgorde aan bij het vorige (v.1-8), waarin Jezus een verlamde genas.

Na het grote wonder van die genezing in Kapernaüm liep de Heiland verder. Zo kwam Hij bij het tolhuis aan de grens van die stad bij het Meer van Galilea (vgl. Mark.2:13,14). Het was een douanekantoor bij de belangrijke weg die liep van Damascus langs Kapernaüm naar het heilige land en het zuiden van Fenicië, waarna men langs de Middellandse Zee kon doorreizen naar Egypte. Aan de grens van Galilea werd bij dat douanekantoor tolgeld geïnd van iedereen die daar via die belangrijke weg passeerde.

9 [En/Ook/Zelfs] (toen) Jezus (van)daar (of daar vandaan/van die plaats) verder (of voorbij) gaand(e) (= ging), (be)zag (of wist/merkte ... (op)) Hij een mens (= een man) (dicht) bij (of in/op) het tolhuis (gaan) zitten (of wonen/verblijven), Matteüs genaamd (of genoemd/

geroepen) (= die Matteüs heette), en (of ook/zelfs) Hij zegt (= zei) tegen hem: “Volg Mij!” [En/Ook/Zelfs] hij stond op, (en) volgde Hem.

Bij het tolhuis in Kapernaüm zat een Joodse man die Matteüs heette. Aan de grens van Galilea werkte hij als een belastingpachter. *Een belastingpachter of tollenaar* huurde van de Romeinen het recht om belasting te innen. Natuurlijk hief een belastingpachter meer belasting, dan hij aan het rijk in de vorm van huur moest afdragen, om zo in zijn eigen inkomen te voorzien. Helaas schroefden veel tollenaars de heffingen en vorderingen op de mensen zo hoog op, dat ze een riant inkomen eraan overhielden (Luk.3:12,13, 19:1,2,8). Deze mensen waren dus niet geliefd bij de belastingplichtige burgers. Bovendien zagen de meeste Joden ze als dienaren van het Romeinse rijk, dat hun land had bezet. Die belastingpachters hielpen dus de bezetter aan geld. Mede daarom werden ze in Israël meestal met de nek aangekeken.

De Heiland echter, roept in vers 9 Matteüs op om Hem te volgen. Evenals de vissers Simon Petrus, Andreas, Jakobus en Johannes (Mat.4:18-22, Mark.1:16-20, Luk.5:1-11) besluit de belastingpachter Matteüs om naar deze Meester te luisteren, en Hem te gehoorzamen. Blijkbaar kende hij de Heiland al. Ze woonden immers allebei in de plaats Kapernaüm. Matteüs was de 5^e discipel die besloot om de Here Jezus te volgen, en met Hem mee te gaan.

Gods Zoon gaat met zijn discipelen daarna zelfs het huis van de gehate belastingpachter binnen, en ze nemen deel aan een maaltijd waarbij ook nog veel andere belastingpachters aanwezig zijn (vgl. Mark.2:15). Wanneer mensen in die tijd gezamenlijk aten, dan drukten ze daar een innerlijke gemeenschap met elkaar mee uit (vgl. Gen.31:54, Ps.23:5, 41:10, Jes.25:6, 65:13, Mat.22:1, Luk.14:12, 22:30, Joh.21:5, Hand.1:4, Op.19:9). Jezus verbond zich zo met de gehate en in de ogen van verreweg de meeste Joden zondige belastingpachters. Het waren mensen die heulden met de vijand (vgl. Luk.18:11).²⁶³

10 [En/Ook/Zelfs] het gebeurde (of werd/ontstond)] (toen) Hij in (of met/door) het huis aanliggend(e) (= aanlag), [en (of ook/zelfs)] zie (of kijk), veel (of grote) belastingpachters (of tollenaars) en zondaren kwamen, en lagen samen aan met Jezus en zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen).

Het lijkt erop, dat Matteüs, die eigenlijk Levi heette (Mark.2:14, Luk.5:27), een maaltijd liet klaarmaken om in zijn huis afscheid te nemen van zijn collega's (vgl. Luk.5:29). Het was een groep belastingpachters, die waarschijnlijk op één of andere manier samenwerkten, of die ondergeschikt waren aan een hoger geplaatste belastingpachter aan wie zij weer pachtgeld voor het recht om tol of belasting te innen moesten afdragen (vgl. Luk.19:2).

Met de *zondaren* worden mensen bedoeld, die evenals de belastingpachters in hun handelwijze dwars tegen de tradities van de schijnbaar orthodoxe schriftgeleerden gingen. Waarschijnlijk aten “die *zondaren*” zelfs gezamenlijk op een dag waarop volgens die zogenaamd orthodoxe tradities gevestigd zou moeten worden (vgl. v.14, Mark.2:13-18, Luk.5:27-33).

11 [En/Ook/Zelfs] (toen) de Farizeeën (dit) (be/na/in)zagen (of (op)merkten/bekeken/wisten), zeiden (of spraken) zij tegen zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen): “Waarom eet jullie (of uw) (leer)meester (of leraar) met de belastingpachters (of de tollenaars) en (of ook/zelfs) zondaren?”

De Farizeeën waren nationalistische mensen die de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, nauwkeurig wilden naleven (Hand.26:5). Bovendien onderhielden de aanhangers van die partij voorschriften die vanuit een soort traditieer waren ontstaan. Ze verzet-

²⁶³ Hierbij moet worden opgemerkt, dat Johannes de Doper het heffen van belasting, zoals de belastingpachters of tollenaars behoorden te doen, niet veroordeelde, maar hij zei wel, dat ze niet meer moest opeisen, dan nodig was (Luk.3:12,13, vgl. Luk.19:1-10).

ten zich fel tegen de invloed van de Griekse cultuur. Ze voelden zich in dat alles erg rechtzinnig ofwel orthodox (= zuiver) in de leer.

De Farizeeën gingen na de maaltijd de rechtstreekse confrontatie niet met de Here Jezus aan, maar met zijn volgelingen. Wilden ze hen met hun verwijtende vraag in verlegenheid brengen om zo hen afvallig te maken van hun nieuwe Meester? ²⁶⁴ De Heiland hoorde echter hun vraag, en Hij gaf aan hen zijn gepaste antwoord.

12 Hij ²⁶⁵ nu, (of en/maar) horend(e) (= hoorde) (het), en zei (of sprak) [(tegen hen)]: ²⁶⁶ “De gezonde(of sterke/krachtige)(mens)n hebben (of houden ... (vast/zijn) niet (of nee) (voor/aan) een (= geen) arts (of dokter/geneesheer) nodig (of noodzaak/behoefte), maar (of eerder/toch/integendeel) de ziek(of ellendig/ongelukkig)(mens)en.”

Zoals een arts juist nodig is voor zieke mensen, zo is de Here Jezus op aarde gekomen om de zondige mensen te helpen en te redden, als ze zijn hulp wilden en willen aanvaarden. Matteüs en de andere belastingpachters voelden zich onvolmaakt. Ze voldeden absoluut niet aan de regels die de Farizeeën aan het volk hadden opgelegd. Die “orthodoxe” schriftgeleerden dachten echter, dat ze gezond bezig waren. Zij meenden geen hulp en genade nodig te hebben. Daarmee maakten ze een fatale vergissing (Luk.18:9-14, Joh.9:39-41).

Met zijn opmerking, dat een arts juist nodig is voor zieke mensen, wilde de Mensenzoon de Farizeeën ook nog vanuit een andere invalshoek waarschuwen. Zij die meenden geestelijke leiders van het volk te zijn, zouden evenals Hij, zich vooral moeten bekommeren om de zondige mensen. Ze deden echter het tegenovergestelde. Mede daarom waarschuwde de liefdevolle Meester deze zondige geestelijke leiders in het volgende vers nog eens heel duidelijk. Hij deed dit, zoals een goede en betrokken arts dat doet.

13 “(Weg)gaand(e) (of (Ver)trekkend(e)) nu (of en/maar). (= Gaat weg!) Leert, wat (of welk(e)/wie) (het) is (= het betekent): “Barmhartigheid (of Medelijden) wil Ik (graag) (of wens Ik/verlang Ik), en (of ook/zelfs) niet (of nee) (het) offeren (of een (slacht)offer/een offerdier) (vgl. Hos.6:6^a)”,²⁶⁷ want (of immers) Ik kwam niet (of nee) (om) rechtvaardige(mense)n (op) te roepen (= uit te nodigen), maar (of eerder/toch/integendeel) zondaren [(tot bekering)].” ²⁶⁸

De Farizeeën hielden zich uiterlijk trouw aan de regels. Dat bleek onder andere uit het feit dat ze op tijd hun *offers* lieten brengen. Ze dachten, dat het dan wel in orde was met hun leven. God echter, wil niet met offers tevreden worden gesteld (Ps.40:7, 51:18,19, Hebr.10:5,7), en ook niet met het uiterlijk volgen van de regels. We moeten de Here vooral liefhebben boven alles, en onze naaste als onszelf (Lev.19:18^b, Deut.6:5).

De zogenaamd orthodoxe schriftgeleerden vergaten, dat het belangrijkste doel van de wetten was (en is) om de liefde voor de almachtige God en voor de medemens te bevorderen. Daarom had Hij bijvoorbeeld de reinigingswetten aan de Israëlieten gegeven om nare ziekten die in die tijd veel voorkwamen, te voorkomen.²⁶⁹ De liefde voor Hem, en vooral de liefde voor

²⁶⁴ Later probeerden de Farizeeën met hun verwijten de Here Jezus tegen zijn discipelen uit te spelen (Mat.12:2, 15:2). Zo wilden ze onenigheid veroorzaken tussen de Heiland en zijn volgelingen. Bij al hun andere inspanningen was dat voor hen een belangrijk middel om de invloed van de Zoon van God te laten afnemen.

²⁶⁵ In jongere handschriften staat hier het verduidelijkende woord *Jezus*.

²⁶⁶ Het verduidelijkende *tegen hen* staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is afkomstig uit jongere handschriften.

²⁶⁷ Zie Turenhout T. van, Hosea, redder, Grijskerk, 2019.

²⁶⁸ De woorden *tot bekering* staan niet in de Codex Sinaiticus, en zijn hoogstwaarschijnlijk tijdens het overschrijven van jongere handschriften als een toelichting toegevoegd.

²⁶⁹ De Here wilde, dat de Israëlieten lang zouden leven (Deut.4:40, 5:33). Mede daarom gaf Hij zijn (reinigings-)wetten. In die wetten zoekt Hij het bestwil voor de mensen (1Joh.5:3). Zo was en is het bijvoorbeeld erg gezond om van een geslacht dier het vet, de lever en de nieren niet te eten (Ex.29:13, Lev.3:16, 4:19,26,31,35, 6:12,

hun medemensen zagen de Farizeeën helaas over het hoofd. Ze waren niet vol liefde en *barmhartigheid* (Mat.23:23), terwijl daar in het Oude Testament herhaaldelijk duidelijk op wordt gewezen (Lev.19:18^b, Ps.51:18,19, Hos.6:6, vgl. Mat.5:43, 19:19^b, Hebr.10:5-8). Ze wezen niet alleen de zonden af, maar ook de zondaar. Ze hadden blijkbaar geen oog voor de geestelijke strijd die belastingpachters en zondaren in veel gevallen voerden, en hielpen deze mensen niet om in die strijd tegen de zonde te overwinnen. Voor hen kenden ze wel de rechtvaardige regels van de wet en hun zogenaamd orthodoxe traditieleer, maar ze kenden geen barmhartigheid.

Recht en liefde echter, moeten in goede harmonie samengaan. Dit kan niet anders, want recht zonder liefde is kil, en ontaardt in zinloze kadaverdiscipline. God wil niet, dat we evenals de Farizeeën puur de regeltjes (zo zuinig mogelijk) volgen. Daarentegen leidt liefde zonder recht tot persoonlijke willekeur en vriendjespolitiek. Alle positieve eigenschappen kunnen zonder goede samenhang met elkaar niet bestaan.²⁷⁰

De gedachte van de Farizeeën die meenden, dat ze als orthodoxe schriftgeleerden goed bezig waren, stond bij hen meer in de weg, dan de geestelijke nood van de mensen die zich erg onvolmaakt en slecht voelden (Mat.21:31^b,32, Luk.18:9-14).

De Here Jezus schuwt geen zieke mensen; juist niet als ze heel erg ziek zijn. Hij trapt geen mensen in hoogmoed weg. De geestelijk zieke mensen, waar ook de Farizeeën bij hoorden, moeten Hem echter wel willen ontvangen, en naar Hem willen luisteren.

enz.). Ook door de goede hygiëne die God had voorgeschreven, werden de meeste gehoorzame Israëlieten veel ouder dan de heidenen (Lev.15, Num.5:2,3, 31:17-24, Deut.21:10-14, 23:13). Zo kwam bijvoorbeeld de pestziekte bij orthodoxe Joden veel minder vaak voor. Zelfs tot op de dag van vandaag is het dus verstandig om het eten van varkensvlees te mijden, hoewel het niet verboden is.

Zie hiervoor Hobrink B., *Moderne Wetenschap in de Bijbel*, 6^e druk, Hoornaar, 2005.

²⁷⁰ Met het ontstaan van de zonde in de schepping schiep de satan niets nieuws, maar hij scheidde alleen, wat God in harmonie bij elkaar had gebracht. Iets nieuws kan de tegenstander van de Here niet scheppen. Hij kan alleen maar verwoesten.

9. Het vasten.

Hoofdstuk 9:14-17

14 Toen kwamen de discipelen van Johannes bij Hem, en vroegen: “Waarom vasten wij en de Farizeeën, en vasten uw discipelen niet?”

15 Jezus zei tegen hen: “De bruiloftsgasten kunnen toch niet treuren, zolang de bruidegom bij hen is? Zullen er echter dagen komen, wanneer ooit de bruidegom van hen weggenomen zou zijn, dan zullen ook zij vasten.”

16 “Niemand nu, zet een nieuwe lap op een oude mantel, want de ingezette lap scheurt van de mantel af, en de scheur wordt erger.”

17 “Ook giet men niet jonge wijn in oude zakken, want anders barsten de zakken, stroomt de wijn weg, en gaan de zakken verloren. Integendeel, men giet jonge wijn in nieuwe zakken, en beide blijven samen goed bewaard.”

Nadat de belastingpachter Matteüs zich als volgeling bij de Here Jezus en zijn andere discipelen had aangesloten, en ze samen met andere belastingpachters hadden gegeten (Mat.9:9-13), kwamen de discipelen van Johannes de Doper bij de Mensenzoon.²⁷¹ Ze vroegen aan Hem, waarom Hij en zijn discipelen niet vastten, terwijl zij en de Farizeeën evenals veel andere Joden dat wel deden. Waarschijnlijk werd er op die dag gevast (Mark.2:13-18, Luk.5:27-33). Blijkbaar hield de Heiland zich met zijn discipelen niet aan de gebruikelijke dagen van vasten.

14 Toen (of In die tijd/Dan) komen (= kwamen) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) van Johannes ((dicht)er)bij Hem, zeggend(e) (= en vroegen): “Waarom vasten wij en de Farizeeën [(veel (of groot) (= vaak)] ²⁷², en (of maar/nu) vasten (jo)uw discipelen (of leerlingen/volgelingen) niet (of nee)?”

In de tijd van het Oude Testament werd er op de grote verzoendag gevast (vgl. Lev.16:29, 23:29). De mensen toonden zich dan nederig voor God. Met hetzelfde doel werden ook wel tijden van bidden en vasten uitgeroepen (1Sam.7:5,6, 2Kron.20:3, Ezra 8:21,23, Jer.14:12).

Vooraf na de langdurige ballingschap in Assyrië en Babylonië hadden de Joden een aantal dagen vastgesteld om te vasten (Zach.7:3,5, 8:19). Ze zouden dit doen om hun verdriet te uiten. Sommige Farizeeën vastten zelfs 2 keer in de week (Luk.18:11,12). Vasten werd door hen vooral gezien als een prestatie (vgl. Mat.6:16). Als je (vaak) zou bidden en vasten, dan moest God toch eigenlijk wel naar je luisteren!

Vasten is echter geen expliciete opdracht van de Here of een prestatie, maar een daad van verootmoediging. Meestal ging iemand vasten, als hij of zij erg verdrietig was. Het was (en is) vooral een middel om tijd vrij te maken voor gebed.²⁷³ Daarom wordt vasten in de Bijbel meestal genoemd in combinatie met bidden (2Sam.12:16, Ezra 8:23, Ps.35:13, Dan.9:3, Luk.2:37, Hand.14:23).

²⁷¹ Hier blijkt, dat een deel van de discipelen van Johannes de Doper elkaar nog steeds opzocht, nadat hun meester door de wrede koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) gevangengenomen was (Mat.4:12, 11:2, 14:3-5, Luk.3:19,20). Er was namelijk een verschil tussen de sobere manier van leven van Johannes en het gewone levenspatroon van de Heiland (Mat.11:18,19). Het lijkt er sterk op, dat de volgelingen van Johannes mede daardoor zich meer wilden houden aan de Joodse tradities dan de Meester Jezus met zijn volgelingen (Joh.3:25). Hoewel Johannes zelf blijkbaar ook vastte op de traditionele vastendagen, keurde hij echter de aarzeling van zijn volgelingen tegenover de Heiland af (Joh.3:26-30).

²⁷² Dit woord staat niet in de Codex Sinaïticus, en is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

²⁷³ In die tijd kostte het klaarmaken van een maaltijd veel meer tijd dan tegenwoordig. Door te vasten kwam er meer tijd vrij voor gebed. Daarom besteedde de profeet Daniël bijvoorbeeld 3 weken lang veel minder tijd aan eten, drinken en uiterlijke verzorging, zodat hij veel meer tijd had om te bidden (Dan.10:2,3,12).

In tegenstelling met de Farizeeën was de houding van de discipelen van Johannes tegenover de Meester Jezus niet negatief. Ze stelden hun vraag niet aan de discipelen van de Mensenzoon om hen in verlegenheid te brengen, en/of hen tegenover Hem uit te spelen. Hun vraag werd zonder kwade bijbedoelingen aan de Heiland zelf gesteld. Daarom gaf Hij aan Johannes' discipelen ook een uitgebreid en verduidelijkend antwoord. Daarbij sloot Hij aan bij het onderwijs dat hun eigen meester aan hen had gegeven. Johannes de Doper had namelijk, de Here Jezus al eerder aangeduid als de Bruidegom (Joh.3:29).

15 [En/Ook/Zelfs] Jezus zei (of sprak) tegen hen: “De zonen van het bruidsvertrek (= De bruiloftsgasten) kunnen (toch) niet treuren, [over (of op/in)] zolang (of zo groot/zoveel) [als] de bruidegom met (= bij) hen is? Zullen (er) nu (of maar/en) (= echter) dagen komen, wanneer (of als) (ooit) de bruidegom van(uit/af) hen weggenomen zou (of mocht) zijn, ook (of zelfs/en) dan (of op dat moment/in die tijd/toen) zullen zij vasten.”

Aansluitend bij het onderwijs van Johannes vergelijkt de Here Jezus in vers 15 zichzelf eveneens met een bruidegom (vgl. Mat.25:1). Hij zegt tegen Johannes' discipelen, dat het helemaal niet de tijd is om te vasten, omdat de Bruidegom bij zijn volgelingen is. Als de Zoon van God bij hen is, dan is dat toch een feestelijke gebeurtenis! Op zo'n moment ga je toch niet vasten! *Als de bruidegom ooit van hen zou worden weggenomen, ja, dan zullen ze ook wel vasten.*

Over de tijd dat de volgelingen van Jezus de Gezalfde gingen vasten, omdat Hij van hen was weggenomen, vermeldt de Bijbel niets. Na de gewelddadige dood van de Heiland waren zijn volgelingen wel enkele dagen in verwarring, verdrietig en teleurgesteld (vgl. Luk.24:13-21, Joh.16:16-22, 20:13). De Mensenzoon is echter na zijn lijden, sterven en opstanding uit de dood naar de hemel opgestegen (Luk.24:50,51, Hand.1:9-11), en daar waren zijn discipelen helemaal niet treurig om. Nee, ze waren juist blij (Luk.24:52,53). De Zoon van God liet hen immers niet alleen achter. Na zijn tocht naar de hemel kwam de Heilige Geest op aarde bij en in zijn volgelingen wonen (Hand.2:1-5, Joh.14:16,17). Via Gods Geest bleef en blijft de Here Jezus bij de mensen die Hem willen dienen, liefhebben en gehoorzamen (Joh.14:18-21).

Bij zijn onderwijs geeft de Heiland niet alleen aan, dat het vasten op vastgestelde dagen niet door de wet als verplichting is voorgeschreven, en dat die vastendagen om te treuren, terwijl de Bruidegom op aarde is, ongepast zijn. Daarbij aansluitend legt Hij aan de discipelen van Johannes en zijn eigen volgelingen uit, dat door zijn komst op aarde de situatie in de loop van de tijd verandert. Dit maakt Hij duidelijk met behulp van 2 praktische voorbeelden:

1. Je herstelt een oude mantel niet met een onbewerkte en niet gekrompen lap stof, want dan wordt de scheur alleen maar groter.
2. Je doet geen jonge wijn in oude leren zakken, want de wijn gaat in de loop van de tijd gisten, en dan gaan de oude opgedroogde zakken openbarsten. Zowel de zakken als de wijn gaan dan verloren.

16 “Niemand (of Niet één/Niets) nu, (of en/maar) zet een nieuwe (of onbewerkte/ongevolde) lap [stof] op (of tegen(aan)/aan) (een) oude mantel (of bovenkleding), want (of immers) de aanvulling ervan (= de ingezette lap) neemt weg (of heft op) (= scheurt) van(af/uit) de mantel (of de bovenkleding) (= van de mantel af), en (of ook/zelfs) een (= de) scheur wordt (of ontstaat/gebeurt) erger (of slechter).”

Blijkbaar past het nieuwe niet zonder meer bij het oude. Als men daar geen rekening mee houdt, dan gaat de waarde van het oude verloren.

17 “Ook (of En) niet gieten (of gooien/werpen) ze (of zij) (= Ook giet men niet) jonge wijn (tot) in (of naar/tot) oude zakken, (want) anders barsten de zakken, [en] de wijn wordt eruit gegoten (of wordt uitgegoten) (= stroomt de wijn weg), en de zakken gaan verloren. In-

tegendeel, (of eerder/toch/maar) ze gieten (of gooien/werpen) (= men giet) jonge wijn (tot) in (of naar/tot) nieuwe zakken, en beide blijven samen (goed) bewaard.”

Wijn deed men in die tijd in nieuwe leren zakken. Wat dat betreft, was het een vertrouwde situatie in die tijd. Hoewel er overeenkomsten tussen het oude en het nieuwe bestaan: de wijn en de zakken, past het toch niet zonder meer bij elkaar. Als nieuwe wijn of druivensap in oude leren zakken werd gedaan, dan gingen zowel de zakken als de wijn verloren.

De tijd dat Jezus op aarde was, was een periode van overgang van het oude naar het nieuwe. In het verleden had de Here een verbond met zijn volk gesloten. De regels en voorwaarden van dit oude verbond waren vastgelegd in wetten en voorschriften. Veel wetten en voorschriften wezen vooruit naar de komst van Gods Zoon op aarde, die door zijn lijden en sterven voor de zonden van alle mensen zou betalen (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2).²⁷⁴ Nadat Hij door dat lijden en sterven voor de zonden had betaald, en naar de hemel was opgestegen, ontstond er een nieuwe situatie. De wetten en voorschriften die vooruit wezen naar de komst en het werk van de Heiland op deze wereld, waren overbodig geworden.²⁷⁵ Daarin werd het oude verbond vernieuwt tot een nieuw verbond.

Met het voortschrijden van de tijd vervielen niet alleen de wetten en voorschriften die vooruit wezen naar het lijden en sterven van de Here Jezus. Ook kwam het doel van God wetten meer centraal te staan (Mat.5:17-47). Door het star blijven vasthouden aan de uiterlijke vormen en regels zou men tekort doen aan het oude verbond, en voor het nieuwe verbond was men dan blind. Voor mensen die dat doen, gaat zowel de waarde van het oude verbond als de rijkdom van het nieuwe verbond verloren.

²⁷⁴ In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

²⁷⁵ De bloedige offerdienst in de tempel is daardoor niet meer nodig (Hebr.7). Daarom scheurde na het sterven van de Here Jezus het voorhangsel in de tempel van boven naar beneden (Mat.27:51, Mark.15:38, Luk.23:45).

10. De dochter van Jairus en de vrouw met bloedvloeïingen.

Hoofdstuk 9:18-26

18 Terwijl Hij deze dingen tegen hen vertelde, zie, een overste kwam erbij, knielde voor Hem neer, en zei: “Mijn dochter is zojuist gestorven, maar kom, en leg uw hand op haar, en zij zal leven!”

19 Jezus stond op, en volgde hem met zijn discipelen.

20 Zie, een vrouw, met al 12 jaren bloedvloeïingen, kwam van achteren dichterbij, en raakte de kwast van zijn mantel aan,

21 want zei zij bij zichzelf: “Als ik alleen maar zijn mantel zou aanraken, zal ik van de bloedvloeïingen verlost zijn.”

22 Jezus nu, draaide zich om, zag haar, en zei: “Houd moed, dochter! Jouw geloof heeft jou van de bloedvloeïingen verlost. De vrouw was van de bloedvloeïingen verlost vanaf dat ogenblik.”

23 Toen Jezus in het huis van de overste kwam, en de fluitspelers en de rumoerige volksmenigte zag,

24 zei Hij: “Gaat weg! Het meisje is immers niet gestorven, maar het slaapt.” Zij lachten Hem uit.

25 Toen dan de volksmenigte eruit gedreven was, ging Hij naar binnen, hield haar hand vast, en het meisje stond op.

26 Dit bericht verspreidde zich in die hele omgeving.

In volgorde van tijd spelen de gebeurtenissen van de overste Jairus met zijn dochter en de vrouw met haar bloedvloeïingen (v.18-26) zich af, nadat de Here Jezus 2 bezeten mensen had genezen (Mat.8:28-34). Dit blijkt heel duidelijk, als we dezelfde gebeurtenissen vergelijken met de weergave ervan in de bijbelboeken Markus (5:1-20 en 5:21-43) en Lukas (8:26-39 en 8:40-56). Nadat de Heiland in Dekapolis aan de overkant van het Meer van Galilea 2 mensen van veel kwaadaardige geesten had verlost, voer hij met zijn discipelen terug naar Galilea. Daar ontmoette Hij de overste Jairus.

18 (Terwijl) Hij deze(ding)e(n) (of deze(worde)n) tegen hen vertelde (of sprak/praatte), zie (of kijk), een overste kwam ((dicht)er)bij, knielde voor (of aanbad/bewees ... hulde/toonde eerbied voor) Hem (neer), zeggend(e) (= en zei) [, (om)dat]: “Mijn dochter is zojuist gestorven, maar (of eerder/toch/integendeel) kom, (en) leg (jo)uw (of je) hand op haar, en (of ook/zelfs) zij zal leven!”

Het begin van vers 18: *Terwijl Hij deze dingen tegen hen vertelde*, gaat over de voorafgaande gebeurtenissen of het onderwijs dat de Mensenzoon gaf. Als je alleen daarover leest in het bijbelboek Matteüs, dan lijkt het over Jezus' onderwijs in verband met het vasten te gaan, maar in werkelijkheid ging het waarschijnlijk over iets anders, dat daarmee vergelijkbaar was. De schrijver van dit bijbelboek gebruikt het eerste gedeelte van vers 18 als overgang naar de genezing van Jairus' dochter en de vrouw met bloedvloeïingen.

Blijkbaar gaat het hier in het boek Matteüs niet in de eerste plaats over deze gebeurtenissen zelf, zoals bij de evangelisten Markus en Lukas, maar vooral over de betekenis daarvan. Zo vertelt de apostel in deze verzen (v.18-26) niet, dat de dochter van de overste eerst heel erg ziek was (Mark.5:23, Luk.8:41,42), en pas tijdens de looproute van de Here Jezus naar het

huis van Jäirus was gestorven (Mark.5:35, Luk.8:49). Er zijn veel meer details die ontbreken.²⁷⁶ Slechts beknopt geeft Matteüs deze geschiedenis weer.

Vanuit de bijbelboeken Markus en Lukas weten we, dat het in dit gedeelte (v.18-26) van hoofdstuk 9 over Jäirus gaat (Mark.5:22, Luk.8:41). Hij was een overste van een synagoge; waarschijnlijk de synagoge van Kapernaüm, dat dichtbij de kust van het Meer van Galilea lag. Een overste van een synagoge was een belangrijk man die zorgde voor de orde in het Joodse leer- en gebedshuis.

Deze man waar de Joden veel respect voor hadden, knielde vol ontzag voor de Mensenzoon neer. Hij geloofde in zijn macht, en had een groot vertrouwen in Hem. Mede daarom ging de Heiland direct met Jäirus mee. Zijn discipelen en veel andere mensen volgden Hem.

19 [En/Ook/Zelfs] Jezus stond op, (en) volgde hem en (of ook/zelfs) (= met) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen).

Tijdens de route naar het huis van de overste Jäirus raakte een vrouw de kwast van Jezus' mantel aan.

20 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), een vrouw, hebbend(e) (= met) (al) 12 jaren bloedvloeïngen, kwam van achteren ((dicht)er)bij, (en) raakte (of pakte) de kwast (of de rand/zoom) van zijn mantel (of zijn bovenkleding) aan (of vast),²⁷⁷

21 want (of immers) zei zij in (of met/door) (= bij) zichzelf: "Als (of Indien) (ooit) ik alleen (maar) (of slechts) (= niet meer dan) zijn mantel (of zijn bovenkleding) zou (of mocht) aanraken (of vastpakken), zal ik (van de bloedvloeïngen) verlost (of gered/behouden) zijn."

Een vrouw met bloedvloeïngen was volgens de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, onrein (Lev.15:25).²⁷⁸ Iedereen die zo'n vrouw aanraakte, werd daarmee ook onrein (Lev.15:19). Dit betekende, dat de bloedvloeiende vrouw niet alleen te maken had met een lichamelijk lijden, maar ook in sociaal opzicht gemeden werd. Ze schaamde zich voor haar onreinheid (Mark.5:33, Luk.8:47), en durfde daar niet voor uit te komen (v.21). Met haar lichamelijke en psychische narigheid ging ze naar de Heiland. In het geheim wilde ze door Hem worden genezen, zodat niemand er ook maar iets van zou merken.

Toen de vrouw de Meester aanraakte, werd Hij daarmee evenals zij, onrein (Lev.15:19,26,27). Hij nam daarmee de onreinheid van de vrouw over, terwijl zij door Hem werd genezen. Dit was het belangrijkste van het werk van de gezalfde Jezus. Hij is naar de aarde gekomen om de onreinheid en de zondenlast van de mensen op zich te nemen, zodat zij door hun geloof en vertrouwen in Hem konden genezen (vgl. Jes.53:4^a,5). De betekenisvolle achtergrond van de manier waarop die onreine bloedvloeiende vrouw werd genezen, moest voor de Joden, waarvoor de apostel Matteüs dit bijbelboek in eerste instantie schreef, direct duidelijk zijn.

Door het geloofsvertrouwen dat de vrouw tot haar daad dreef, kon ze worden genezen van haar lichamelijk en psychisch lijden, want de Mensenzoon dringt niemand iets op.

22 Jezus nu, (of en/maar) draaide (of keerde) zich om, [en] (be)zag (of bekeek/merkte ... (op)) haar, (en) zei (of sprak): "Houd moed, dochter! (Jo)uw (of je) geloof (of vertrouwen) heeft (jo)u (of je) (van de bloedvloeïngen) verlost (of gered/behouden). [En/Ook/Zelfs] de vrouw was (van de bloedvloeïngen) verlost (of gered/behouden) van (af/uit) dat ogenblik (of tijd(stip)/uur)."

²⁷⁶ Hij noemt ook niet de naam van de overste, en vertelt evenmin, dat hij een overste van een synagoge was.

²⁷⁷ Iedere Israëliet moest aan de hoeken van zijn mantel of bovenkleed kwasten maken als herinnering aan de wetten van de Here (Num.15:38-41, Deut.22:12).

²⁷⁸ Deze (reinigings)wetten waren ingesteld om het verspreiden van besmettelijke ziekten te voorkomen. Zie hiervoor onder andere Hobrink B., Moderne Wetenschap in de Bijbel, 6^e druk, Hoornaar, 2005.

Zelfs tussen de mensenmenigte merkte de Heiland, dat de vrouw zijn mantel aanraakte. Hij had daarna de vrouw na haar genezing ongemerkt naar huis kunnen laten gaan. Dat had haar een hoop ongemak en schaamte kunnen besparen (Mark.5:33, Luk.8:47). Als de Here Jezus dat had gedaan, dan was de belangrijke betekenis van deze genezing door het geloofsvertrouwen op Hem voor de vrouw en de mensen die erbij waren, niet duidelijk geworden.

Hij nam de vrouw vol schaamte en angst helemaal niets kwalijk; ook niet, dat ze Hem als een onreine vrouw had aangeraakt. Integendeel, Hij bemoedigde haar, en prees haar om haar geloof. God wil en kan de mensen wel verlossen en redden, maar ze moeten daarvoor wel in Hem geloven, en op Hem vertrouwen. Niet alleen door de grote macht van de Mensenzoon, maar ook door haar vertrouwen op Hem werd ze lichamelijk en geestelijk genezen! Het bloedvloeien hield op, haar schaamte verdween, en haar geloof en relatie met de Here werd versterkt.

Toen de Heiland bij het huis van Jäirus kwam, was er al een mensenmenigte aanwezig. Er werden blijkbaar klaagliederen gezongen onder begeleiding van *fluitspelers* (vgl. Mark.5:38). Dat was gebruikelijk in de tijd van het Oude Testament om het leed te verzachten en te helpen verwerken (Psalm 5, Jer.48:36). Het bericht van het overlijden van het meisje was blijkbaar in de omgeving al bekend geworden.

23 [En/Ook/Zelfs] (toen) Jezus (tot) in (of naar/tot) het huis van de overste kwam, en (of ook/zelfs) de fluitspelers en (of ook/zelfs) de rumoerige (of opgewonden) (volks/mensen)menigte (of de schare) (be)zag (of bekeek/(op)merkte),

24 zei Hij [(tegen hen)]: ²⁷⁹ “Gaat weg (of Keert terug/Vertrekt)! Het meisje is immers (of want) niet (of nee) gestorven, maar (of eerder/toch/integendeel) het slaapt.” [En/Ook/Zelfs] zij lachten Hem uit.

De Here Jezus zag het ongeloof bij de volksmenigte. *Ze lachten Hem uit*, omdat Hij zei, dat *het meisje sliiep*. Ze vroegen niet eens, wat Hij daarmee bedoelde, en namen Hem niet serieus, terwijl zijn wonderen en genezingen in dat gebied en zelfs in de omgeving daarvan heel bekend waren (Mat.4:25). De Heiland stuurde al die mensen weg.

De Zoon van God duidde overleden mensen ook wel aan als slapende mensen (Joh.11:11,17), want na hun dood zouden ze weer wakker worden (Dan.12:2). De dood is niet definitief. Deze beeldspraak werd lang niet door iedereen direct begrepen (Joh.11:11-14).

25 Toen (of Wanneer/Terwijl) nu (of en/maar) (= dan) de (volks/mensen)menigte (of de schare) (eruit) verwijderd (of ((er)uit)gehaald/((er)uit)gegooid/((er)uit)geworpen) (= (er)uitgedreven/weggestuurd) was, ging (of kwam) Hij (naar) binnen, hield (of greep) haar hand (vast), en (of ook/zelfs) het meisje stond op.

Door het binnegaan van het huis waarin de gestorven dochter lag, en door het aanraken van het overleden meisje, verontreinigde Jezus zich opnieuw (Num.19:11-16). De betekenis daarvan is heel treffend. Hij heeft alle zonden en de gevolgen van het kwaad op zich genomen. Zo kon Hij de mensen verlossen.

Met de beschrijving van het weer levend maken van een dood meisje bereikt de apostel het hoogtepunt van de weergave van Jezus' wonderen in het boek Matteüs. Het concreet vertellen over het opwekken van een overleden persoon komt in dat bijbelboek maar één keer voor, terwijl de Zoon van God dat vaker heeft gedaan (Mat.11:5, Luk.7:11-17, Joh.11:1-44). Het was een teken, dat Hij de beloofde Verlosser van de mensen was (Mat.11:3-5).

²⁷⁹ Hen verduidelijkende gedeelte *tegen hen* staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

26 [En/Ook/Zelfs] dit (of deze) bericht (of gerucht) ging uit (of ging naar buiten/ging weg) (= verspreidde zich) (tot) in (of naar/tot) dat (of die) (ge)hele gebied (of land/grond/aarde) (= die hele omgeving/streek).

Het bericht over het weer levend maken van het gestorven meisje *verspreidde zich in de hele omgeving* van het noorden in Israël.

11. De genezing van 2 blinden en een bezetene.

Hoofdstuk 9:27-34

27 Terwijl Jezus vandaar voorbij ging, volgden Hem 2 blinde mensen al schreeuwend, en zij zeiden: “Heb medelijden met ons, Zoon van David!”

28 Toen Hij in het huis gekomen was, kwamen de blinde mensen bij Hem, en Jezus zei tegen hen: “Geloven jullie, dat Ik dit kan doen?” Zij zeiden tegen Hem: “Ja, Heer.”

29 Toen raakte Hij hun ogen aan, en zei: “Het moet bij jullie gebeuren overeenkomstig jullie geloof!”

30 Hun ogen werden geopend. Jezus waarschuwde hen nadrukkelijk, en zei: “Past op! Niemand moet het te weten komen!”

31 Zij echter, zijn naar buiten gegaan, en maakten Hem in die hele omgeving bekend.

32 Terwijl zij naar buiten gingen, zie, men bracht een stom en bezeten iemand bij Hem.

33 Nadat de kwaadaardige geest er uitgedreven was, sprak de stomme. De volksmenigten verwonderden zich, en zeiden: “Zo is het nog nooit in Israël gezien.”

34 De Farizeeën echter, zeiden: “Door de leider van de kwaadaardige geesten drijft Hij de kwaadaardige geesten uit.”

Nadat de Here Jezus de dochter van Jairus heeft opgewekt uit de dood, en een vrouw van bloedvloeïingen heeft genezen (v.18-26), lopen 2 blinde mensen achter Hem aan. Ze schreeuwen tegen Hem om hulp.

27 [En/Ook/Zelfs] (terwijl) Jezus (van)daar (of van die plaats) voorbij gaand(e) (of passerend(e)/verder gaand(e)) (= voorbij) ging, volgden Hem 2 blinde(mense)n (al) schreeuwend(e) (of (luid) roepend(e)), en (of ook/zelfs) zeggend(e) (= en zij zeiden): “Heb medelijden met ons, Zoon (of Nakomeling/Afstammeling) van David!”

De 2 blinden noemen de Heiland *Zoon van David*. Blijkbaar was Hij door al zijn wonderdaden en onderwijs zo bekend geworden, dat veel mensen wisten, dat Hij een (aangenomen) zoon van Jozef was, die zelf van koning David afstamde (1012 – 972) (Mat.1:1-16). Daarmee gaven ze aan, dat ze geloofden, dat Hij de gezalfde Koning en Verlosser was,²⁸⁰ die uit het nageslacht van David zou worden geboren (2Sam.7:8-16, vgl. Mat.21:6-9,15).²⁸¹ Daarbij leefde de verwachting bij veel Joden, dat Hij als een machtige koning, die zelfs grote wonderen kan doen, het koningshuis van David weer in volle eer en glorie hier op aarde zou herstellen, en de gehate Romeinen het land uit zou jagen. Het is dus maar de vraag, of de 2 blinde mensen een duidelijk en juist beeld hadden van de taak en het werk van de grote Zoon van David.

De Here Jezus negeert echter hun geschreeuw om hulp, en loopt verder.

28 (Toen) Hij [nu (of en/maar)] (tot) in (of tot/naar) het huis gekomen (was), kwamen de blinde(mense)n bij Hem, en (of ook/zelfs) Jezus zegt (= zei) tegen hen: “Geloven (of Vertrouwen/Geloof/Vertrouwt) jullie (of u) (erop), (om)dat Ik dit (of dat) kan doen (of maken)?” Zij zeggen (= Zij zeiden) tegen Hem: “Ja, Heer.”

²⁸⁰ Het Nederlandse woord *gezalfde* heeft dezelfde betekenis als het Hebreeuwse woord *messias*, en het Griekse woord *christus* (vgl. Joh.1:(41)42). Met dat woord kon zelfs een heidense koning worden aangeduid (Jes.45:1).

²⁸¹ De uitdrukking *Zoon van David* als aanduiding van de Messias (met een hoofdletter) komt in de tijd van het Oude Testament niet zo vaak voor. (Zie Strack H.L. und Billerbeck P., *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus*, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 525.)

De Zoon van God gaat een huis in. Waarschijnlijk is het zijn eigen huis in Kapernaüm. Zelfs in dat huis krijgt Hij geen rust, want de 2 blinden gaan ook naar binnen.

Pas dan spreekt de Heiland hen aan, en vraagt, of ze geloven en erop vertrouwen, dat Hij ze van hun blindheid kan genezen. Onmiddellijk geven ze respectvol en volmondig aan, dat ze geloven, dat Hij *hun ogen* kan *openen*, en hen kan laten zien.

29 Toen (of Op dat moment/Dan) raakte (of pakte) Hij hun ogen aan (of vast), zeggend(e) (= , en zei): “Het moet bij (of voor) jullie (of u) gebeuren (of worden/ontstaan) volgens (of door middel van) (= overeenkomstig) jullie (of uw) geloof (of vertrouwen)!”

Nu het publiek op straat, dat graag wonderen wil zien, afwezig is, wil de Here Jezus de 2 blinde mensen wel genezen. Daarom wil Hij van hen vooraf een duidelijke verklaring horen, waaruit hun geloof blijkt. Daarna worden ze op grond van hun geloof door Hem genezen. *Hun ogen werden geopend*.

30 [En/Ook/Zelfs] hun ogen werden geopend. [En/Ook/Zelfs] Jezus verbood hun (streng) (= waarschuwde hen nadrukkelijk), zeggend(e) (= en zei): “Past (of Let) op (of Kijkt uit (voor)/Ziet (in))! Niemand moet (het) te weten komen (of merken)!”

De Heiland wilde niet, dat de genezing van de 2 blinden overal bekend zou worden gemaakt. Grote groepen mensen die achter Hem aan liepen, waren veel te veel geïnteresseerd in zijn wonderen, en veel te weinig in zijn onderwijs. De Zoon van God wilde hun zucht en verlangen naar sensatie tegengaan. Het belangrijkste werk van de Here Jezus was niet het doen van wonderen hier op aarde. Nee, Hij was vooral gekomen om de mensen te redden van hun eeuwige ondergang. De wonderbaarlijke genezing van mensen is pas mogelijk geworden, doordat de Mensenzoon met zijn lijden en sterven voor onze zonden heeft betaald, en daarna weer is opgestaan uit de dood. Dat wilde en wil Hij aan iedereen duidelijk maken door middel van zijn onderwijs.

De 2 mensen die door de Heiland zijn genezen, zijn in hun enthousiasme zo blij, dat ze helaas toch hun mond niet kunnen houden over het grote wonder dat bij hen is gebeurd. Ze vertellen het tegen iedereen die het maar wil horen. Daarin zijn ze ongehoorzaam aan de opdracht van Jezus, en tonen ze Hem te weinig dankbaarheid voor hun genezing.

31 Zij nu, (of en/maar) (= Zij echter,) (zijn) naar buiten gegaan (of (er) uitgegaan/weggegaan), (en) maakten Hem in (of met/door) dat (of die) (ge)hele land (of grond/aarde/gebied) (= die hele omgeving/streek) bekend.

Terwijl de 2 genezen mensen het huis uitgaan, brachten ze iemand bij de Heiland, die niet kon praten. Dit kwam, doordat die persoon door een kwaadaardige geest in bezit was genomen. Toen die demon er uitgedreven was, was de stomheid ook verdwenen (v.33^a).

32 (Terwijl) zij [nu (of en/maar)] naar buiten gaand(e) (of weggaand(e)/(er) uitgaand(e)) (= naar buiten gingen), zie (of kijk), ze (of zij) brachten (of boden ... aan/offerden) (= men bracht) een stom (of doofstom/doof) (en) een (door één of meer kwaadaardige geesten) bezeten mens (= bezeten iemand) bij Hem.

Doordat die persoon door een kwaadaardige geest in bezit was genomen, en niet kon praten, kon hij zelf niet aan de Here Jezus vragen om genezing.

Sommige verschijnselen van mensen die (*door één of meer kwaadaardige geesten*) *bezeten* zijn, komen overeen met het ziektebeeld van hen die lijden aan epilepsie (Mark.9:17-20, Luk.9:37-42). Toch is dat niet hetzelfde:

1. In de Bijbel komen immers mensen voor die door één of meer duivelen zijn bezeten, die door hen kunnen spreken, en/of die zeer gewelddadig zijn (Mat.8:28-32, Luk.4:33-35,

Jezus geneest een doofstomme bezeten man.

8:27-29, Mark.1:23-26, 3:11, 5:1-13), of mensen die door hun bezetenheid doof, stom of doofstom zijn (Mat.12:22, Mark.9:25).

2. Bovendien staat er in Gods Woord dat de Here Jezus de geesten, die mensen in bezit hadden genomen, uiddreef (Mat.8:16, 17:18, Mark.9:25-27, Luk.9:42).

Het is duidelijk, dat deze mensen lijden door het werk van de satan: de tegenstander van God.

33 [En/Ook/Zelfs] (nadat) de (kwaadaardige) geest (of de demon) (eruit) verwijderd (of ((er)uit)gehaald/((er)uit)gegooid/((er)uit)geworpen) (= (er)uitgedreven/weggestuurd) (was), sprak (of praatte/vertelde) de stomme (of dove/doofstomme). [En/Ook/Zelfs] de (volks/mensen)menigten (of de scharen) verwonderden zich, zeggend(e) (= en zeiden): “Zo (of Op deze manier) is het (nog) nooit in (of met/door) Israël gezien (geworden) (of Israël (ver)schenen).”

Toen op bevel van de Here Jezus de duivel uit de stomme was weggegaan, kon die persoon weer praten.

De mensen die de wonderen van de Heiland meemaakten of ervan hoorden, waren vol verbazing en bewondering voor Hem. De grote populariteit van de Mensenzoon bij het Joodse volk wekte steeds meer de ergernis van de Farizeeën op (vgl. Mat.9:3,11). De belangstelling voor Hem ging ten koste van hun gezag en waardering bij de mensen (Mat.7:28,29). De wonderdaden van Jezus ontkennen, dat konden ze niet.

In plaats van het erkennen van zijn wonderen en onderwijs als het werk in opdracht van de hemelse Vader, wilden deze zogenaamd orthodoxe schriftgeleerden ten koste van alles hun positie verdedigen, en veilig stellen. Daar hadden ze helaas alles voor over. Daarom beschuldigden ze Gods Zoon van grote zonden. Ja, Hij zou zijn wonderen kunnen doen, doordat Hij in contact zou staan met de leider van de kwaadaardige geesten. Met zijn hulp zou Hij mensen kunnen genezen (vgl. Mat.12:24). Met hun beschuldiging gingen de Farizeeën dwars tegen het werk van de Here in.

34 De Farizeeën nu, (of maar/en) (= echter,) zeiden (of verklaarden): “Door (of Met/In) de leider (of de overste/bestuurder/vorst) van de (kwaadaardige) geesten (of de demonen) verwijderd ... (eruit) (of haalt/gooit/werpt ... (er)uit) (= drijft ... (er)uit/stuurt ... weg) Hij de (kwaadaardige) geesten (of de demonen).”

Dat deze ernstige beschuldiging volkomen ongegrond was, blijkt wel uit het feit, dat de Mensenzoon de kwaadaardige geesten juist tegenwerkte (Mat.12:25^b,26). Hij dreef de demonen uit de mensen. Hij deed geen kwaadaardige en slechte daden, maar Hij had in zijn grote liefde het beste met de mensen voor. Ze werden door Hem genezen.

De grote wonderen en het onderwijs van de Here Jezus wekte bij een deel van de mensen bewondering en waardering op, en bij een ander deel tegenwerking en haat.

12. De Here Jezus helpt zijn volksgenoten in Galilea.

Hoofdstuk 9:35-38

35 Jezus trok rond langs alle steden en dorpen, en onderwees in hun synagogen, en verkondigde het evangelie van het koningschap, en genas elke ziekte en elke kwaal.

36 Toen Hij nu, de volksmenigten zag, voelde Hij medelijden met hen, omdat zij uitgeput en verstrooid waren als schapen zonder herder.

37 Toen zei Hij tegen zijn discipelen: “De oogst is wel groot, maar er zijn weinig arbeiders.”

38 “Bidt dus de Heer van de oogst, zodat Hij arbeiders zou wegsturen naar zijn oogst.”

Aansluitend bij het vorige gedeelte (v.27-34) vormen de onderstaande verzen (v.35-38) de overgang naar het volgende hoofdstuk (Mat.10). Vers 35 is een samenvatting van het werk van de Here Jezus(, voordat Hij 12 discipelen van Hem erop uitstuurde (vgl. Luk.9:1-6)).

35 [En/Ook/Zelfs] Jezus trok (of ging/leidde) rond (langs) al(le(s)) steden en dorpen, (en) onderwijzend(e) (of lerend(e)) (= onderwees) in (of met/door) hun synagogen (of hun bijeenkomsten), en verkondigend(e) (of bekendmakend(e)/afkondigend(e)) (= verkondigde) het evangelie (of de blijde boodschap/het goede bericht) van het koningschap (of het koninkrijk), en genezend(e) (of (be)dienend(e)/verzorgend(e)) (= genas) elke (of iedere/alle) ziekte en elke (of iedere/alle) kwaal (medisch) [(in (of met/door) (= onder) het (of de) volk(smenigte))] ²⁸².

In het gebied waar de Heiland woonde, gaf Hij zijn onderwijs, en genas Hij zieke mensen. Hij ging niet alleen naar de steden van Galilea, maar ook naar de dorpen.²⁸³

Tijdens zijn werk kreeg Jezus steeds meer medelijden met een groot deel van de bevolking in het noorden van Israël. Verreweg de meeste mensen in Galilea voelden zich onderdrukt, bedreigd en geminacht. Mede door veel strijd tegen de Romeinse bezetting was het een gebied waar veel armoede heerste. Bovendien woonden daar veel heidenen (Mat.4:15,16). In die half-heidense en arme provincie was het voor de Joden vrijwel onmogelijk om zich strikt aan alle wetten en regeltjes te houden, die de schriftgeleerden van die tijd aan de mensen hadden opgelegd. Galilea werd door dit alles door de meeste Joden veracht (Joh.7:41,42,52). Zowel in materieel als in geestelijk opzicht leefden daar veel mensen in een armoedige situatie.

36 (Toen Hij) nu, (of en/maar) de (volks/mensen)menigten (of de scharen) (be)zag (of bekeek/(op)merkte), voelde Hij medelijden met (of werd Hij met ontferming bewogen) [over (of (rond)om/betreffende)] hen, (om)dat zij gekweld (of getreiterd) (= uitgeput/erg vermoeid/lstig gevallen) en (neer)gegooid (of (neer)geworpen/(neer)gesmeten) (= verstrooid/aan de kant gegooid) waren, als schapen (toch) niet een (= schapen zonder) herder [hebbend(e) (of (vast)houdend(e)/bezittend(e))] (vgl. Num.27:17^b, 1Kon.22:17, 2Kron.18:16, Ezech.34:8).

Schapen liepen in Israël niet rond in een grazige wei met een hek eromheen. Die dieren liepen los, en moesten worden beschermd tegen wilde dieren. Ook groeide en groeit er in het heilige land niet veel gras, zodat de schapen steeds verder moesten trekken om aan voldoende voedsel te komen. Daarom hadden ze herders nodig. Zo zwerven bedoeïenen in Israël nog steeds met hun dieren rond.

²⁸² Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, en is dus hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

Vers 35 vertoont grote overeenkomst met Matteüs 4 vers 23, waarin voor het eerst vermeld wordt, dat de Here Jezus mensen geneest.

²⁸³ Rondom de steden was een muur gebouwd. Dat was bij de dorpen niet het geval.

De mensen in Galilea kregen van hun volksgenoten in de rest van het Joodse land vrijwel geen steun, en in geestelijke zin ontbrak het aan leiding. De Farizeeën en schriftgeleerden, die als goede herders hen moesten voorgaan, dachten in de eerste plaats aan hun eigen roem en eer (vgl. Ezech.34:2-6). Ze lieten de mensen die als schapen aan hen waren toevertrouwd, maar aan modderen, en legden hen verkeerde en voor hen onuitvoerbare regels op (Mat.23;4, vgl. Mat.11:28). Zo raakten die mensen *uitgeput en verstrooid*. Velen van hen stonden er alleen voor, doordat de samenhang in de maatschappij duidelijk onvoldoende was. Als de goede Herder wilde en wil de Heiland de verstrooide schapen weer bij elkaar brengen, en de goede kant op leiden (Joh.10:1-16, vgl. Ezech.34:23, 37:24).

De Here Jezus vergelijkt de geestelijke situatie in Galilea met een gewas dat nog niet zo goed opgroeit. Er zal nog veel werk verzet moeten worden, voordat er een goede oogst zal kunnen plaatsvinden. *De oogst van het groeiende gewas is in principe wel groot, maar er zijn maar weinig arbeiders om voor een goede opbrengst te zorgen.*²⁸⁴

37 Toen (of Op dat moment/Dan) zegt (= zei) Hij tegen zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen): “De oogst is wel groot (of veel), maar (of en/nu) [de] arbeiders (of werknemers/werkers) (zijn er) weinig.”

38 “Bidt (of Verzoekt/Smeekt) dus (of ((wel)nu) dan) de Heer van de oogst, (zo)dat (of hoe (ook maar)) Hij arbeiders (of werknemers/werkers) zou (of mocht) wegsturen (of wegzenden/((er) uit)halen) naar (of tot/(tot) in) zijn oogst.”

De Heiland roept zijn discipelen op om te bidden, of de hemelse Vader arbeiders wil sturen om er zorg voor te dragen, dat het gewas goed kan groeien, zodat de verwachte oogst er ook kan komen.

De Here Jezus laat als de goede Herder (Joh.10:11,14-16) de uitgeputte schapen niet in de steek. Hij leert zijn discipelen de geestelijke nood van het overgrote deel van de bevolking in Galilea zien, zodat Hij ze eropuit kan sturen om hun volksgenoten de goede kant op te leiden.

²⁸⁴ De verzen 38 en 39 bevatten een uitspraak van de Here Jezus die Hij deed, voordat Hij 70 van zijn discipelen eropuit stuurde om de blijde boodschap te brengen (Luk.10:1,2). Het is echter heel goed mogelijk, dat de Menszoon dit ook heeft gezegd, voordat Hij 12 discipelen in Galilea het evangelie liet verkondigen (Luk.9:1,2).

13. De uitzending van de 12 apostelen.

Hoofdstuk 10:1-16

1 Hij riep zijn 12 discipelen bij zich, en gaf aan hen macht over onreine geesten om die uit te drijven, en om elke ziekte en elke kwaal te genezen.

2 Dit zijn de namen van de 12 apostelen: eerst Simon, die ook Petrus werd genoemd, en Andreas, zijn broer; Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, zijn broer;

3 Filippus en Bartolomeüs; Tomas en Matteüs, de belastingpachter; Jakobus, de zoon van Alfeüs en Lebbeüs;

4 Simon de Kanaäniet en Judas Iskariot, die Hem ook overgeleverd heeft.

5 Deze 12 stuurde Jezus eropuit, en Hij kondigde hun aan, en Hij zei: “Jullie kunnen beter niet op weg naar de heidenen gaan, en jullie kunnen beter niet een stad van Samaritanen binnengaan,

6 maar gaat liever naar de verloren schapen van het huis van Israël.”

7 “Gaaf, kondigt af, en zegt: “Het koningschap van de hemel is dichtbij gekomen!”

8 “Geneest zieken, wekt doden op, reinigt melaatse mensen, en drijft kwaadaardige geesten uit! Voor niets hebben jullie het ontvangen, geeft het voor niets!”

9 “Jullie kunnen je beter niet van goud voorzien, niet van zilver, en niet van koper in jullie gordels,

10 niet van een reiszak voor onderweg, en niet van 2 hemden, niet van sandalen, en niet van een staf, want de arbeider is zijn levensonderhoud waard.”

11 “Welke stad of dorp dan ook maar jullie zouden binnenkomen, onderzoekt wie het daarin waard is, en blijft daar, totdat jullie een keer weg zouden gaan!”

12 “Wanneer jullie nu, het huis binnengaan, groet het!”

13 “Als het huis het echt waard zou zijn, moet jullie vrede daarover komen! Als het echter, het niet waard is, moet jullie vrede naar jullie terugkeren!”

14 “Wie ooit, jullie niet zou ontvangen, en toch niet naar jullie woorden zou luisteren, schudt daar het stof van jullie voeten af, wanneer jullie dat huis of die stad uitgaan!”

15 “Stellig zeg Ik jullie: “Het zal voor het land van Sodom en Gomorra draaglijker zijn op de dag van het oordeel dan voor die stad.”

16 “Let op! Ik stuur jullie eropuit als schapen in het midden van wolven. Weest dus voorzichtig als de slangen, en oprecht als de duiven!”

Nadat de Here Jezus de dochter van Jäirus heeft opgewekt uit de dood, en mensen heeft genezen (Mat.9:18-34), vindt Hij het tijd, dat zijn 12 apostelen aan de slag gaan. Die 12 treden hier voor het eerst op als een aparte groep, en krijgen van de Heiland een bijzondere opdracht. Ze moeten *eropuit trekken* (v.5^a) om *het koningschap van God aan te kondigen* (v.7), *zieke mensen te genezen, kwaadaardige geesten uit te drijven* (v.1) en *gestorven mensen weer op te wekken uit de dood* (v.8^a). Omdat ze eropuit worden gestuurd worden ze *apostelen* (= uitgezonden/afgezanten/boodschappers) genoemd. Hun werk lijkt op wat de Mensenzoon tot dan toe heeft gedaan.

1 [En/Ook/Zelfs] Hij riep zijn 12 discipelen (of leerlingen/volgelingen) bij zich, (en) gaf aan hen (vol)macht (of bevoegdheid/gezag) over onreine geesten (zo)dat (= om) hen (= die)

(eruit) te verwijderen (of ((er)uit) te halen/te gooien/te werpen) (= uit te drijven), en (of ook/zelfs) (om) elke (of iedere/alle) ziekte en elke (of iedere/alle) kwaal te genezen (of te (be-)dienen/(medisch) te verzorgen).

Voor het eerst vernemen we hier in de Bijbel over de specifieke taken van de apostelen. Apostelen zijn door Jezus uitgezonden als zijn afgezanten en boodschappers van het koningschap van God (v.7). Ze moeten ook zieke mensen genezen, demonen uitdrijven en gestorven mensen weer opwekken uit de dood (v.8^a). Om dat te kunnen doen, hebben deze mensen daarvoor de macht en de gaven van de Here gekregen. Iemand die zich een apostel van de Mensenzoon noemt, moet dus de macht hebben om dit alles te kunnen doen (2Kor.12:12). Hij ²⁸⁵ behoort als een evangelist eropuit te trekken (v.5^a), en moet van de macht en gaven, die hij van God heeft gekregen, ook gebruik maken (v.8^a). Apostelen hebben hun gaven en talenten niet gekregen om er vervolgens niets mee te doen (Mat.25:14-30).

Hierbij geldt wel een duidelijke waarschuwing van de gezalfde Jezus. Niet iedereen die veel wonderen doet, en profeteert in zijn naam is een apostel. Als iemand profeteert in Jezus' naam, en/of in zijn naam grote wonderen doet, dan is dat nog geen bewijs, dat hij of zij persoonlijk een goede band met Hem heeft (Mat.7:22,23, vgl. Ex.7:1-12, Num.22:2-24:25, 31:8^b, 1Kor.9:27). We moeten ons blijven realiseren, dat ook de satan grote wonderen kan doen. Het daarbij gebruiken van de naam van de Here is absoluut niet voldoende om te bewijzen, dat we met oprechte dienaren van Hem te maken hebben (Mat.7:21, vgl. Hand.19:13-16).

We moeten ons door sensationele daden en opzienbarende wonderen dus geen zand in onze ogen laten strooien (Mat.24:24, vgl. Op.13:13). Het onderwijs van een apostel mag niet tegen de Bijbel ingaan, en uit zijn daden moet blijken, dat hij er oprecht naar streeft om overeenkomstig de wil van de hemelse Vader te handelen en te leven (Mat.7:21).

2 [En (of Bovendien/Nu,)] dit (of deze) zijn de namen van de 12 apostelen (= de 12 uitgezonden/afgezanten/boodschappers): eerst Simon, de genaamde (of genoemde/geroepene) Petrus (= die ook Petrus werd genoemd), en Andreas, zijn broer; Jakobus, de (zoon) van Zebedeüs, en Johannes, zijn broer;

De apostelen worden in 2-tallen opgesomd. Waarschijnlijk werden ze in die 2-tallen eropuit gestuurd (Mark.6:7). Zo konden ze eveneens als 2 getuigen optreden (Deut.19:15, Mat.18:16, 1Kor.13:1^b, vgl. Op.11:3), en elkaar bijstaan.

De apostel *Simon*, die beter bekend is onder de naam *Petrus*,²⁸⁶ wordt als eerste genoemd. Dat betekent niet, dat hij de belangrijkste was. Hij was ook niet de eerste discipel van de Here Jezus (Joh.1:35-43), maar hij trad wel vaak op de voorgrond (b.v. Mat.16:13-16, 21,22).

3 Filippus en (of ook/zelfs) Bartolomeüs; Tomas en (of ook/zelfs) Matteüs, de belastingpachter (of de tollenaar); Jakobus, de (zoon) van Alfeüs en (of ook/zelfs) Lebbeüs [(de bijgenaamde (= Lebbeüs met de bijnaam Taddëüs)] ²⁸⁷;

Bartolomeüs wordt in het Evangelie van Johannes *Natanaël* genoemd. Het lijkt er sterk op, dat hij een vriend van *Filippus* was (Joh.1:44-50).

Matteüs, de belastingpachter, is de schrijver van dit bijbelboek (Mat.9:9).²⁸⁸

²⁸⁵ Vrouwen worden in de Bijbel niet aangesteld als apostelen. Wel worden er later meer dan 12 mensen aangesteld als apostel (Rom.1:1, 1Kor.1:1, Hand.1:23-26, 14:14, Gal.1:19).

²⁸⁶ Toen de Here Jezus *Simon*, een broer van Andreas, de eerste keer zag, gaf Hij hem meteen de naam *Petrus* (= Rots(blok)) (Joh.1:43, vgl. Mat.4:18).

²⁸⁷ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaïticus. Het is afkomstig uit jongere handschriften, en hoogstwaarschijnlijk als toelichting toegevoegd.

²⁸⁸ Zie hoofdstuk 2.2.De schrijver van het boek Matteüs en zijn tijd.

Bij de 12 apostelen van de Here Jezus hoorden 2 Jakobussen. Daarom werd de één als *Jakobus de zoon van Zebedeüs* (v.2) aangeduid, en de andere als *Jakobus de zoon van Alfeüs*.

Lebbeüs die ook wel *Taddeüs* wordt genoemd (Mark.3:18), was dezelfde discipel als *Judas een zoon van Jakobus* (Luk.6:15/16, Hand.1:13).

4 Simon de Kanaäniet ²⁸⁹ en (of ook/zelfs) Judas Iskariot, d(i)e Hem ook (of zelfs/en) overgeleverd (of uitgeleverd/overgedragen) heeft.

Het woord *Kanaäniet* is afgeleid vanuit het Hebreeuws en het Aramees. Het heeft meerdere betekenissen: voorvechter, ijveraar, fanaticus, dweper, koopman, handelaar en ook inwoner van Kanaän. Omdat de evangelist Lukas deze apostel *Simon de Zeloot* noemt (Luk.6:15, Hand.1:13), moeten we aan de betekenis *voorvechter* ofwel *ijveraar* denken. De Zeloten hoorden in die tijd bij een Joodse partij waarvan de leden zich met geweld wilden bevrijden van de Romeinen.

Judas had de bijnaam *Iskariot*. Deze van oorsprong Hebreeuwse naam betekent *man van Keriot*. Keriot was een plaats in de provincie Judea (Joz.15:21-25, vgl. Joh.6:71).

De namen van de eerste 12 apostelen.

Matteüs 10:2-4	Markus 3:16-18	Lukas 6:13-16
Simon Petrus	Simon Petrus	Simon Petrus
Andreas zijn broer	Andreas	Andreas zijn broer
Jakobus de zoon van Zebedeüs	Jakobus de zoon van Zebedeüs	Jakobus
Johannes de zoon van Zebedeüs	Johannes de zoon van Zebedeüs	Johannes
Filippus	Filippus	Filippus
Bartolomeüs	Bartolomeüs	Bartolomeüs
Tomas	Tomas	Tomas
Matteüs de belastingpachter	Matteüs	Matteüs
Jakobus de zoon van Alfeüs	Jakobus de zoon van Alfeüs	Jakobus de zoon van Alfeüs
Lebbeüs (Taddeüs)	Taddeüs	Judas een zoon van Jakobus
Simon de Kanaäniet	Simon de Kanaäniet	Simon de Zeloot
Judas Iskariot	Judas Iskariot	Judas Iskariot

De evangelist Matteüs vermeldt hier deze 12 namen om duidelijk te maken, wie door de Here Jezus als apostel eropuit werden gestuurd. Het was een goede voorbereiding op het werk dat ze later zouden gaan doen.

Het getal 12 geeft de volheid van de gemeente van God aan. In de tijd van het oude verbond kwam dat tot uitdrukking door de 12 zonen van Jakob (ofwel Israël), waar het volk Israël als het volk van de Here vanaf stamde (vgl. Op.12:1, 21:12). In de tijd van het Nieuwe Testament waren dat de 12 apostelen als voorlopers van het nieuwe Israël: de Kerk in de tijd van het nieuwe verbond (vgl. Mat.19:28, Luk.22:29,30, Op.21:14).²⁹⁰

Dit betekent niet, dat er altijd 12 apostelen moeten zijn. Toen de apostel Jakobus, die een broer van Johannes was (v.2), werd vermoord (Hand.12:1,2), werd die lege plaats niet meteen

²⁸⁹ In jongere handschriften staat hier *de Kananiëet* (= *inwoner van de plaats Kana*), maar volgens de Codex Sinaiticus staat hier *de Kanaäniet*.

²⁹⁰ Het is niet zo, dat uit elke stam van Israël 1 apostel afkomstig was.

Zie eventueel hiervoor verder de uitleg bij de *tronen* uit de Openbaring in Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2024 (Op.4:4-6, 20:4, 21:12,14).

opgevuld met een nieuwe apostel. Bovendien waren er later meer dan 12 mensen aangesteld als apostel (Rom.1:1, 1Kor.1:1, Hand.1:23-26, 14:14, Gal.1:19).

5 Deze 12 stuurde (of zond) Jezus (eropuit/uit/weg), aankondigend(e) (of bekendmakend(e)/opdragend(e)/bevelend(e)) hen (= en Hij kondigde hun aan), zeggend(e) (= en Hij zei): “Jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) (toch) niet (= Jullie kunnen beter niet) naar (of tot/ (tot) in) (= op) (een) weg (of pad/tocht/route) van (= naar) (de) heidenen (weg)gaan (of vertrekken/verdwijnen), en jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) (toch) niet (= jullie kunnen beter niet) [tot (of naar/(tot) in)] een stad van Samaritanen binnengaan (of binnenkomen),

6 maar (of en/nu) gaat (of (ver)trekt/reist) eerder (of veel(eer)/in hoge(re) mate) (= liever) (weg) naar (of tot/bij) de verloren schapen van (het) huis (of de huishouding/woning) van Israël.”

Dit betekende niet, dat de heidenen toen geen dienaren van de Here mochten worden. Ook in de tijd van het Oude Testament konden mensen uit de heidenvolken voor de God van het volk Israël kiezen. Hierbij kunnen we denken aan de heidense vrouwen Rachab en Rut (Joz.2, 6:16,17,22-25, Rut 1:16,22, 4:13,18-22, Mat.1:5,6^a, Hebr.11:31), en aan vele andere voorbeelden (Richt.4:17-23, 5:24, 2Sam.11:3, 12:10, 24:18-25, enz.).

De hemelse Vader gaf echter aan de Israëlieten voorrang (Mat.15:24, Rom.1:16). Als zij niet voor Hem willen kiezen, dan richt Hij zich vooral tot de andere volken (Mat.28:19). Die volgorde van eerst de Israëlieten en daarna de heidenen bestaat nog steeds (Hand.1:8^b, 13:46, Rom.11:11,12). Tussen bekeerde mensen van het volk Israël en bekeerde heidenen bestaat in dit opzicht echter geen verschil (Gal.3:26-29).

De *Samaritanen* woonden in het gebied tussen de provincies Galilea in het noorden en Judea in het zuiden. Het was een volk dat was ontstaan uit heidenen en Israëlieten. Zij dankten hun naam aan de hoofdstad Samaria (2Kon.17:24).²⁹¹

Met het huis van Israël werden alle nakomelingen van Jakob (= Israël (Gen.32:27,28)) aangeduid. *De verloren schapen van het huis van Israël* waren de nog niet bekeerde Israëlieten (uit het vroegere rijk van de 10 stammen van Israël) en de Joden (uit het vroegere rijk van de 2 stammen van Israël) (vgl. Mat.9:36, Joh.10:11-16). Zij hadden Jezus nog niet erkend als de Zoon van God.

7 “Gaat (of (Ver)trekt/Reist) (weg), [en (of/nu,/bovendien)] kondigt af (of maakt bekend/verkondigt/treedt als een heraut op), zeggend(e) (= en zegt) [, (om)dat]: “Het koninkschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] is dicht(er)bij gekomen (of genaderd)!”

Evenals Johannes de Doper moesten de apostelen in navolging van hun Meester de komst van *het koninkschap van de hemel afkondigen* (Mat.3:2, 4:17).

²⁹¹ Nadat in de jaren 724 – 722 voor Christus het overgrote deel van de Israëlieten van het Tienstammenrijk naar Assyrië was gedeporteerd (2Kon.17:5,6, 18:11), bleef in het noorden van het heilige land een erg dunbevolkt gebied achter. Toen de Assyrische koning Esarhaddon (681 – 669) het Tweestammenrijk Juda had veroverd (2Kon.19:37, 2Kron.33:10,11), wilde hij naast de 2^e grootmacht uit die tijd: Egypte, in Israël geen grotendeels leeg gebied achterlaten. Zo'n gebied kon natuurlijk gemakkelijk worden veroverd en bezet. Daarom creëerde hij daar 2 kleine staten die onderling geen band hadden. Om die reden herstelde hij het Tweestammenrijk Juda als een vazalstaat (2Kron.33:12,13). In het gebied ten noorden van het Tweestammenrijk werd het Tienstammenrijk Israël niet hersteld. Sinds 681 deporteerde de Assyrische koning Esarhaddon mensen uit verschillende vreemde volken naar dat gebied. Daardoor woonden daar niet alleen Israëlieten, maar ook heidenen. Uit die gemengde bevolking ontstonden later de Samaritanen (2Kon.17:24-41 en Ezra 4:2). Met de tegenstelling tussen de Joden en de Samaritanen in een bewoond gebied aan de noordoostgrens van Egypte had de Assyrische koning zijn doel bereikt.

De uitdrukking *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van de hemel* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep *het koningschap* (of *het koninkrijk*) van God. *Het koningschap van de hemel* betekent dus hetzelfde als *het koningschap van God*. Wat is nu precies het koningschap (of het koninkrijk) van God?

De profeet Daniël had al gezegd, dat er een tijd zou komen, waarin de Here een eeuwig koningschap (of koninkrijk) zou stichten. Dat eeuwige koningschap zou op den duur aan alle andere koningschappen en koninkrijken een einde maken (Dan.2:44, Dan.7:13,14).²⁹²

Na de hemelvaart van de Here Jezus is zijn *koningschap van de hemel* begonnen. Dat eeuwige koningschap was en is niet alleen maar voor de hemel bestemd. Het oefent ook zijn macht en invloed uit op de aarde. Ja, zelfs op de hele schepping. Het zal op den duur aan alle andere koningschappen een einde maken. Doordat de Zoon van God voor alle zonden van de hele wereld heeft betaald (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2),²⁹³ zijn de rechten van de satan ingeperkt. Door de komst van het eeuwige koningschap vanuit de hemel, kon het evangelie zich in heel de wereld verspreiden.²⁹⁴

8 “Geneest (of (Be)dient/Verzorgt) zieken (medisch), wekt doden op,²⁹⁵ reinigt (of maakt ... schoon) melaatse(mense)n (of mensen met een huidziekte), (en) verwijderd ... (er)uit (of werpt/gooit/haalt ... ((er)uit)) (= drijft ... uit) (kwaadaardige) geesten (of demonen)! Voor niets (of Gratis/Als een geschenk) ontving(en) (of nam(en) ... (aan/op/weg)/grepen (of greep) ... aan) jullie (of u) (het) (= hebben jullie het ontvangen), geeft (het) voor niets (of gratis/als een geschenk)!”

De opdracht die de Mensenzoon aan de apostelen gaf, was duidelijk. Ze moesten evenals de Heiland zelf de komst van *het koningschap van de hemel afkondigen* (v.7), *zieken genezen, overleden mensen weer levend maken en kwaadaardige geesten uitdrijven* (vgl. Mat.9:35).

Net zoals de Here Jezus moesten de apostelen zich niet laten betalen voor hun diensten, zodat alle mensen die dat willen, geholpen en gered zouden kunnen worden.

9 “Jullie (of U) zou(den) (of mocht(en)) je (of u) (toch) niet (= Jullie kunnen je beter niet) van goud voorzien, [en] (toch) niet (of (toch) ook niet) (van) zilver, en (toch) niet (of (toch) ook niet) (van) koper (of brons) (tot) in (of naar/tot) jullie (of je/uw) gordels,

10 (toch) niet (van) een reiszak (tot) in (of naar/tot) (= voor) een weg (of een reis/tocht/route) (= onderweg), en (toch) niet (of (toch) ook niet) (van) 2 hemden (of onderkleden), [en] (toch) niet (of (toch) ook niet) (van) sandalen, en (toch) niet (of (toch) ook niet) (van) een staf (of een stok), want (of immers) de arbeider (of de werknemer/werker) is zijn levensonderhoud (of zijn voedsel/eten) waard.”

Een *gordel* werd in die tijd niet alleen gebruikt voor het op de juiste plaats houden van de kleren, maar ook voor het dragen van voorwerpen en het bewaren van waardevolle dingen.

In die tijd bepaalden de edelmetalen waarvan munten waren gemaakt, zoals *zilver* en *goud*, de waarde van het geld. De verzen 9 en 10 geven dus aan, dat de apostelen op hun reis beter geen

²⁹² Zie Turenhout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

²⁹³ In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

²⁹⁴ Zie eventueel nog de uitgebreidere uitleg van *het koningschap van de hemel* bij Matteüs 3 vers 2.

²⁹⁵ Over het opwekken van doden door de apostelen wordt in de evangeliën niets vermeld. Daarvan lezen we wel in het bijbelboek Handelingen (9:40).

geld en extra goederen konden meenemen. Ze moesten alleen dat bij zich hebben, wat ze direct nodig hadden. De mensen die de Here wilden dienen, zouden dat ook moeten tonen door naar draagkracht de apostelen vrijwillig van het nodige te voorzien, *want de arbeider is zijn levensonderhoud waard* (vgl. Luk.10:7, 1Kor.9:3-14). Dit betekent niet, dat de apostelen in weelde en rijkdom moesten leven, maar wel, dat ze voldoende middelen zouden krijgen om hun belangrijk werk goed te kunnen doen.²⁹⁶

Het is opmerkelijk, dat in het bijbelboek Markus (6:9) staat, dat de apostelen bij hun uitzending *sandalen* aan hun voeten moesten doen. Sandalen werden vrijwel door iedereen gedragen. Vooral bij lange voettochten is dat echt wel nodig. Er staat in vers 10 echter niet, dat de discipelen hun sandalen uit moesten doen. Het lijkt er dus sterk op, dat ze wel sandalen aanhadden op hun tocht, maar dat ze geen 2^e hemd, geen 2^e paar sandalen en geen 2^e staf mochten meenemen.

Met *een staf* kan ook een stok worden bedoeld om zich tegen wilde dieren en/of rovers te kunnen verdedigen.

11 “[Tot (of Naar/(Tot) in)] welk(e) (of wat/wie) stad of dorp ooit (of een keer/altijd) (= dorp dan ook) maar (of en/nu) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) binnenkomen (of binnengaan), onderzoekt wie (of wat/welk(e)) (het) in (of met/door) haar (= daarin) waard is, en blijft daar, tot(dat) (of zolang (als)/tot en met) jullie (of u) een keer (of ooit/altijd) zou(den) (of mocht(en)) weggaan (of naar buiten gaan/(er) uitgaan)!”

Dit betekent niet, dat de apostelen naar het beste verblijf moesten zoeken, maar dat de bekeerde mensen het als een voorrecht zouden moeten ervaren om hen gastvrij te ontvangen. Het moest en moet van harte gaan (b.v. Hand.16:14,15), en niet min of meer gedwongen. Het komt erop neer, dat de mensen die hen graag zouden ontvangen, daarmee lieten zien, dat ze de boodschap van de apostelen ook met hun daden volledig wilden aanvaarden.

Als de apostelen een goed en gastvrij onderkomen hadden gevonden, moesten ze daar blijven, zolang ze in die stad hun werk deden (vgl. Luk.10:7). Ze moesten niet hun tijd verdoen met het zoeken naar een ander geschikt onderkomen. Zoeken naar een nieuw gastvrij verblijf was pas aan de orde, als ze naar een andere stad gingen om ook daar de blijde boodschap te brengen, en mensen te verlossen van ziekten en kwaadaardige geesten.

12 “(Wanneer jullie (of u)) nu, (of en/maar) [tot (of naar/(tot) in)] het huis binnengaan (of binnenkomen/binnengaat/binnenkomt), (be)groet het!

In die tijd begroette men elkaar vaak met een vredegroet (Joh.20:19,21,26, Ef.6:23, Kol.1:2, 1Tim.1:2, enz., vgl. Luk.10:5). Dat gebeurt trouwens in de huidige staat Israël nog steeds met het woord *sjaloom*. Daarmee wens je iemand vrede toe.

13 [En/Ook/Zelfs] als (of indien) (ooit) het huis (het) echt (of inderdaad) waard zou (of mocht) zijn, moet jullie (of uw) vrede over (of op/naar) het (= daarover) komen! Als (of Indien) (ooit) nu, (of maar/en) het (= Als het echter,) (het) (toch) niet waard is, moet jullie (of uw) vrede naar (of tot/bij) jullie (of u) terugkeren (of zich omdraaien/zich omkeren/zich wenden)!”

Normaal gesproken betekent het woord *vrede*, dat er geen ruzie of oorlog is. In de Bijbel wordt daar veel meer mee bedoeld (vgl. Joh.14:27). De vrede van God strekt veel verder; zelfs verder dan wij met ons beperkte verstand kunnen begrijpen (Fil.4:7). Die echte vrede staat tegenover wanorde (1Kor.14:33), en verenigt, waar eerst scheiding was (Ef.2:14,15, 4:3).

²⁹⁶ Er kunnen tijden en omstandigheden voorkomen, waarin Christenen zichzelf wel van extra middelen moeten voorzien (vgl. Luk.22:36)

De betekenis van het Hebreeuwse woord voor vrede: sjaloom, komt duidelijk dichterbij in de buurt van wat er met echte vrede wordt bedoeld. Het woord *sjaloom* wil niet alleen zeggen geen oorlog en geen ruzie, maar ook *welzijn*, *voorspoed* en (*innerlijke*) *rust*. Dat is veel meer, dan een oppervlakkige vrede.

Als iemand niet positief op de boodschap van de apostelen zou reageren, *zou de echte vrede naar hen terugkeren*. Jezus' uitgezonden dienaren zullen ook dan de innerlijke rust en vrede van hun Meester ervaren, omdat ze naar beste weten hun werk hebben gedaan.

De apostelen worden er dus op voorbereid, dat ze onder hun volksgenoten met ongeloof en tegenstand te maken zullen krijgen. Die volksgenoten zullen echter niet de diepgaande vrede van God ervaren. Het geluk en de zegen van de Heiland, die leidt naar het eeuwige en volmaakte geluk, zal helaas aan hen voorbijgaan.

14 “[En/Ook/Zelfs] wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) (of wie dan ook), jullie (of u) (toch) niet zou (of mocht) ontvangen (of aanvaarden), en (toch) niet (of (toch) ook niet) (naar) jullie (of je/uw) woorden (of uitspraken/zaken) zou (of mocht) luisteren (of horen), uitgaand(e) (of weggaand(e)/naar buiten gaand(e)) (= wanneer jullie ... uitgaan) dat huis of die stad, schudt (daar) het stof van jullie (of je/uw) voeten af!”

De apostelen moesten ook hun tijd niet verspillen door hun aandacht te blijven geven aan mensen die *toch niet naar de blijde boodschap wilden luisteren*. Dan konden ze beter vertrekken, en hun tijd besteden aan mensen die daarvoor wel belangstelling hadden.

Als Joden vanuit heidens grondgebied terugkeerden naar hun eigen land, dan klopten ze bij de grens het fijne zand en stof van hun kleren, en schudden ze het ook van hun voeten en sandalen af, want volgens hen was de heidense grond onrein. Wanneer de volksgenoten van de apostelen niet naar de boodschap van de Here Jezus wilden luisteren, dan moesten ze hen als onrein beschouwen, en daarom *het stof van hun voeten afschudden* (vgl. Hand.13:51). Daarmee werden die mensen beschouwd als heidenen die geen deel uitmaakten van het koninkrijk van God. Zolang ze niet wilden luisteren, hoorden ze niet bij zijn volk.

15 “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik jullie (of u): “Het zal voor (het) land (of (de) grond/aarde) van Sodom en Gomorra draaglijker zijn in (of met/door) (= op) (de) dag van (het) oordeel dan (voor) die stad.”

Om de structurele kwaadaardigheid en slechtheid van de inwoners uit de steden Sodom, Gomorra en het omliggende gebied, heeft de Here al die steden met de inwoners ervan grondig verwoest en vernietigd (Gen.18:16-19:28, Deut.29:23). Hoewel veel Israëlieten zich beter voelden dan de heidenen, werden ze, wanneer ze niet naar de apostelen wilden luisteren, zelfs als slechter beoordeeld dan de in hun ogen zeer verachtelijke inwoners van die zondige steden. Hoewel dit zware en erg indrukwekkende oordeel niet uniek was (vgl. Deut.29:22-25, Jer.23:13,14, Am.4:11), waarschuwde en waarschuwt de evangelist Matteüs hiermee zijn volksgenoten (vgl. Mat.11:23,24). Het afwijzen van de blijde boodschap heeft vreselijke gevolgen.

De dag van het oordeel is de dag waarop God, als de oude schepping met de aarde zojuist is vernietigd, iedereen zal beoordelen (Hand.17:31, 2Pet.3:10-12, Op.20:11-15). Voor mensen die wel van de blijde boodschap hebben gehoord, maar er niet naar wilden luisteren, zal de veroordeling en het vonnis van de Here nog vreselijker uitpakken, dan voor mensen die van het evangelie niets hebben gehoord (Luk.12:47,48, vgl. Mark.12:40, Luk.20:46,47).

De Here Jezus sprak over dit alles (v.14,15) tegen de apostelen om hen aan te sporen om hun belangrijk werk goed en ijverig te doen.

16 “Zie (of Kijk), (= Let op!) Ik stuur jullie (of u) (eropuit) (of zend jullie (of u) (uit/

weg)) (zo)als schapen in (of met/door) (het) midden (van) (of te midden van) wolven. Wordt (of Ontstaat/Gebeurt) (= Weest) dus (of ((wel)nu) dan) voorzichtig (of wijs/bedachtzaam/verstandig) (zo)als de slangen (vgl. Gen.3:1^a), en zuiver (of onschuldig/onbedorven) (= oprecht) (zo)als de duiven!”

De apostelen moesten dus *voorzichtig* en *opmerksaam zijn*, en in volle *oprechtheid* en eerlijkheid hun werk doen. Ze moesten opmerksaam en voorzichtig zijn om het bedrog van de satan via mensen en omstandigheden te ontdekken. Ze moesten zich ook niet laten bedriegen door een valse leer of voorstelling van zaken. Dat opmerksaam en voorzichtig zijn betekent echter niet sluw, want de apostelen moesten oprecht blijven in hun doen en laten.

Nadat de Heilige Geest op de 1^e Pinksterdag was uitgestort, en de apostelen meerdere (tongentalen) liet spreken, gaven deze dienaren van God onderwijs (vgl. v.7), doopten ze bekeerde mensen, en deden ze veel tekenen en wonderen (Hand.2:41-43). Ze getuigden met grote kracht, en brachten eenheid onder de volgelingen van Jezus (Hand.4:32-35, 15:28-31). De apostelen genazen mensen van hun geestelijke en lichamelijke ziekten (Hand.3:1-8, 5:12-16, 14:8-10, vgl. Mat.10:1). Ze hadden en hebben dus de gave van genezing (v.8). Ze konden bovendien na een gebed om de Geest van God bij gedoopte mensen de handen opleggen, zodat ze de Heilige Geest ontvingen (Hand.8:14-17). De apostelen waren en zijn eveneens profeten (Hand.10:9-20, 1Kor.15:50-53, 2Pet.3:3,4, Op.1:1-3),²⁹⁷ en hebben een rechtstreeks mandaat van de Here (Joh.20:21-23, Ef.2:19,20). Ze hebben hun gaven en talenten niet gekregen om er vervolgens niets mee te doen (Mat.25:14-30). Een apostel (of Een uitgezondene/afgezant/boodschapper) had en heeft de opdracht om als evangelist en zendeling eropuit te trekken om het evangelie (= de blijde boodschap) in heel de wereld uit te dragen (v.7, Mat.28:19). Zo is ook de Bijbel tot ons gekomen via profeten en apostelen (Ef.2:19,20, vgl. 2Pet.3:1,2).

Iemand die zich een apostel noemt, moet aan de bovenstaande kenmerken voldoen. Dat is nogal wat (2Kor.12:12)! Er staat echter niet in Gods Woord, dat er na de 1^e eeuw na Christus helemaal geen apostelen en geen profeten meer voor zullen komen. Dat is absoluut niet het geval (1Kor.12:28, 14:1, Ef.4:11, Op.11:3-8).²⁹⁸ Wel worden we gewaarschuwd voor valse apostelen ofwel schijn-apostelen (2Kor.11:13). Mensen die zich apostel noemen, maar het niet zijn, voldoen niet aan de kenmerken van een echte apostel. Het onderwijs en de levenshouding van een apostel moet worden getoetst aan wat ons door de Bijbel als de woorden van de Here is overgeleverd, maar als het daarmee niet in strijd is, dan heeft dat apostolisch onderwijs evenveel gezag.

Apostelen leiden niet een plaatselijke gemeente. Dat doen de oudsten.²⁹⁹ Apostelen stellen wel oudsten en diakenen aan (Hand.6:1-6, 14:23, Tit.1:5), en ze hebben gezag over de Kerk van Jezus de Gezalfde (Ef.2:19,20). Het werk van apostelen en profeten vormt het fundament van Gods Kerk, waarvan de Here Jezus de Hoeksteen is (Ef.2:17-21, 2Pet.3:1,2).³⁰⁰

²⁹⁷ In het bijbelboek Handelingen (15:22-32) worden Judas en Silas evenals de apostelen óók profeten genoemd. Dit impliceert, dat de apostelen eveneens profeten waren (Hand.4:8-11, 15:22-32, 2Pet.1:21).

Profeten geven vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van de Almachtige hebben gekregen. Ze vertellen niet alleen iets over de toekomst, ook al wordt dat vaak (onbewust) gedacht. In veel gevallen krijgen ze profetieën om de dienaren van de Here heel concreet te vermanen, te bemoedigen en op te bouwen.

²⁹⁸ Zie Turenhout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

²⁹⁹ De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

³⁰⁰ Een hoeksteen zit ter versteviging boven in een hoek van een gebouw (Ps.118:22^b).

4. Jezus wordt door steeds meer mensen afgewezen.

1. Onderwijs over de vervolging van de discipelen van Jezus.

Hoofdstuk 10:17-25

17 “Past nu op, voor de mensen! Zij immers, zullen jullie overleveren aan rechtbanken, en zij zullen jullie geselen in hun synagogen.”

18 “Ook voor gouverneurs en zelfs koningen zullen jullie omwille van Mij geleid worden, tot een getuigenis voor hen en de volken.”

19 “Wanneer zij nu, jullie zouden overleveren, zouden jullie niet bezorgd moeten zijn over hoe jullie zouden moeten spreken, of wat jullie zouden moeten zeggen, want het zal aan jullie op dat ogenblik gegeven worden, wat jullie zullen moeten zeggen,

20 want jullie zijn niet de sprekers, maar het is de Geest van mijn Vader, die in jullie spreekt.”

21 “Een broer zal echter een andere broer overleveren om hem te laten doden, en een vader zijn kind, en kinderen zullen opstaan tegen hun ouders, en ze zullen hen ter dood laten brengen.”

22 “Ook zullen jullie om mijn naam door iedereen gehaat worden, maar wie standhoudt tot het einde, die zal gered worden.”

23 “Wanneer ze nu, jullie zouden vervolgen in deze stad, vlucht naar een andere stad, want stellig zeg Ik jullie: “Jullie zouden beslist niet in al de steden van Israël zijn geweest, voordat ooit de Zoon van de mensen zou kunnen komen.”

24 “Een discipel staat niet boven de leermeester, en een slaaf niet boven zijn heer.”

25 “Het is genoeg voor een discipel, dat hij zou worden als zijn leermeester, en voor een slaaf als zijn heer. Als zij de Heer van het huis Beël-zebub hebben genoemd, hoeveel te meer zijn huisgenoten.”

In het 4^e deel van het bijbelboek Matteüs komen 2 zaken naar voren:

1. De tegenstelling tussen de Farizeeën en de Mensenzoon wordt steeds scherper en duidelijker, totdat het leiden zal tot een volledige breuk tussen hen.
2. De Heiland trekt zich steeds verder terug van de volksmassa, omdat de meeste mensen niet echt voor Hem willen kiezen, en Hem niet volledig en ronduit willen erkennen als de reeds lang beloofde Messias (= Gezalfde). Daarom schenkt Hij geleidelijk steeds meer aandacht aan de mensen die Hem wel serieus willen volgen, en voor Hem kiezen.

Hoewel de apostel Matteüs hoofdstuk 10 als één geheel opschreef, zijn de uitspraken van de Zoon van God in dat gedeelte niet allemaal afkomstig uit dezelfde tijd. De voorgaande verzen van dit hoofdstuk (v.1-16) gaan over het onderwijs dat de Here Jezus aan de 12 discipelen gaf gedurende de periode dat Hij zijn werk deed in Galilea. Het gaat daarbij vooral over de taak van de apostelen in Israël. In dit gedeelte van hoofdstuk 10 (v.17-25) komt het brengen van de blijde boodschap aan alle volken eveneens aan de orde. Daarin staan profetieën die de Messias later in Judea, niet lang voor zijn lijden en sterven, heeft uitgesproken. In dezelfde tijd profeteerde Hij bovendien over de verwoesting van de hoofdstad Jeruzalem en de prachtige tempel (Mat.24:1-8, vgl. Luk.21:5,6,20-24). Toen vertelde Hij ook, dat zijn discipelen vervolgd zouden worden (v.17-25, vgl. Luk.21:12-19).

17 “Past (of Let) op nu, (of en/maar) van(wege/af/uit) (= voor) de mensen! Zij immers, (of want) zullen jullie (of u) overleveren (of uitleveren) (tot) in (of naar/tot) (= aan) rechtbanken (of Raden voor de Rechtspraak), en (of ook/zelfs) zij zullen jullie (of u) geselen in (of met/door) hun synagogen (of hun vergaderingen/bijeenkomsten).”

Veel mensen zouden vijandig staan tegenover de bringers van de blijde boodschap. Zowel veel Joden als heidenen zouden zich tegen het werk van de apostelen verzetten. Niet alleen in het heilige land zouden de volgelingen van de Here Jezus terecht staan, en voor rechtbanken moeten verschijnen. Overal in de wereld zou de satan het verzet tegen de Christenen en de verspreiding van de boodschap van de Mensenzoon organiseren. Daarom moesten de apostelen niet te goed van vertrouwen zijn, en *oppassen voor de mensen*. Zo konden ze sneller de kwade bedoelingen ontdekken van hen die zich door de tegenstander (= de satan) van God lieten leiden. In het begin van de verspreiding van het evangelie zou het gevaar voor de volgelingen van de Here Jezus vooral van de kant van de Joden komen, die zich tegen de Messias verzetten.

In de tijd van het Nieuwe Testament hadden zij in de stad Jeruzalem een eigen rechtbank, namelijk; het Sanhedrin. Het Sanhedrin, dat uit 71 leden bestond, sprak recht in theologische en politieke zaken. Ook in de andere steden van Israël waren Joodse rechtbanken. Deze rechtbanken hadden nauw contact met de synagogen.

Synagogen zijn waarschijnlijk gedurende de Babylonische ballingschap ontstaan. Het zijn gebouwen waarin Joden op rust- en feestdagen bij elkaar kwamen (en nog steeds komen) om een gedeelte uit de Bijbel van die tijd te lezen, en erover te spreken (Hand.13:15). Iedereen die ze in die tijd geschikt vonden, mocht het woord voeren.³⁰¹ In synagogen werd eveneens rechtgesproken volgens de Joodse wetten, en er werden lijfstraffen toegepast (Mat.23:34, Hand.22:19, 26:11, 2Kor.11:24).

18 “Ook (of En/Zelfs) voor (of naar/op) gouverneurs (of landvoogden/vorsten) en (of maar/nu) zelfs (of ook/en) koningen zullen jullie (of zult u/zal u) geleid worden om (wille van) Mij, tot (of naar/(tot) in) een getuigenis voor hen en de volken.”

De Joodse rechtbanken mochten niet iemand ter dood veroordelen. Mede daardoor zouden de apostelen *ook voor gouverneurs en koningen worden geleid*.³⁰² Dat is inderdaad gebeurd. Zo liet koning Herodes Agrippa I (37 – 44) de apostel Jakobus doden met een zwaard, en hij nam bovendien Simon Petrus gevangen (Hand.12:1-3). De apostel Paulus moest zich bijvoorbeeld voor de gouverneurs Felix en Festus en voor koning Herodes Agrippa II (49 – ±95) verantwoorden (Hand.24-26). Niet alleen in het heilige land zouden de apostelen het moeilijk krijgen, ook daarbuiten zouden ze worden vervolgd (vgl. Hand.9:15,16). De apostel Johannes werd later verbannen naar het kleine eiland Patmos (Op.1:9).³⁰³

19 “Wanneer (of Als) (ooit) nu, (of en/maar) zij jullie (of u) zouden (of mochten) overleveren (of uitleveren), zou(den) (of mocht(en)) jullie (of u) niet bezorgd (moeten/kunnen) zijn over hoe (of op welke manier) of wat (of welk(e)/wie) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) (moeten/kunnen) spreken (of vertellen/praten) (= over hoe jullie zouden moeten spreken, of wat jullie zouden moeten zeggen), want (of immers) het zal aan jullie (of u) in (of met/door) (= op) dat ogenblik (of tijd(stip)/uur) gegeven worden, wat (of welk(e)/wie) jullie zullen (of u zal/u zult) (moeten/kunnen) spreken (of vertellen/praten) (= zeggen),

³⁰¹ Vroeger was een synagoge ook een gewone ontmoetingsplaats; een soort dorps huis. Dat is trouwens, tegenwoordig nog steeds het geval.

³⁰² *Stadhouders en koningen* kwamen niet alleen in Israël voor, maar ook in het hele Romeinse rijk. Het waren bestuurders die ondergeschikt waren aan de Romeinse keizer. Stadhouders waren ambtelijke bestuurders die van buitenaf werden aangesteld. Koningen waren inheemse vorsten, die onder het Romeinse gezag waren geplaatst.

³⁰³ Zie eventueel ook Fahner Chr., Eusebius', Kerkgeschiedenis, deel 3, 18, 1, Zoetermeer, 2000.

20 want (of immers,) jullie zijn (of u bent) niet (of nee) de sprekers (of de vertellers/praters), maar (of eerder/toch/integendeel) (het is) de Geest (of de adem/wind) van mijn Vader, die in (of door/met) jullie (of u) spreekt (of vertelt/praat).”

De apostelen hoefden niet bezorgd te zijn over hoe ze zich het beste zouden kunnen verantwoorden tegenover de rechters, want dat zou de Heilige Geest hen wel vertellen.³⁰⁴ De getuigen van Gods Zoon en de hemelse Vader mochten en mogen erop rekenen, dat de Geest van de Here hen zou en zal helpen. Deze profetie van de Mensenzoon is al herhaaldelijk in vervulling gegaan (Hand.4:8, 5:26-32, vgl. Ex.4:10-12, Jes.50:4, Jer.1:6-10).

21 “Een broer zal nu (of en/maar) (= echter) een (andere) broer overleveren (of uitleveren) tot (of naar/(tot) in) een dood (= om hem te laten doden), en een vader een (= zijn) kind, en (of zelfs/ook) kinderen zullen opstaan tegen(aan) (of naar/op) (hun) ouders, en (of zelfs/ook) ze zullen hen ter dood laten brengen (of laten doden) (vgl. Mi.7:6).”

Tot en met vers 20 van dit hoofdstuk is de boodschap van de Messias in eerste instantie vooral gericht aan de 12 discipelen. Stapsgewijs gaat het steeds meer over alle volgelingen van de Mensenzoon. Zo is het onderwijs in vers 21 rechtstreeks voor alle Christenen bestemd.

De haat tegen hen zou zo groot zijn, dat zelfs binnen families en gezinnen de strijd over het geloof in de Here Jezus zou losbarsten, en de bloedbanden tussen ouders en kinderen zouden de vijandschap niet verminderen. In veel gevallen zouden de mensen die de Zoon van God trouw wilden dienen, dit met de dood moeten bekopen. Vooral de Joden die bij de volgelingen van de Heiland hoorden, zouden door het overgrote deel van hun volksgenoten worden verafschuwd. Dit gold dus ook voor de apostelen.

22 “Ook (of En/Zelfs) zullen jullie (of zal u/zult u) door (of onder invloed van) ieder(een) (of elk/allen) gehaat zijn (= worden) door (middel van) (of via) (= om/vanwege) mijn naam, maar (of en/nu) standhoudend(e) (of volhardend(e)/verdragend(e)) (= maar wie standhoudt) tot (of (tot) in/naar) (het) einde, die (of deze) zal gered (of behouden) worden.”

Als je de *naam* van iemand roept, dan roep je die persoon zelf. Als je *de naam Jezus Christus* roept, dan roep je Hem eveneens. Een roepnaam is gekoppeld aan een persoon. Met de naam van Jezus Christus wordt dus de Mensenzoon zelf bedoeld (vgl. v.18).

De volgelingen van Jezus de Gezalfde (= Jezus Christus (Grieks)/Jezus Messias (Hebreeuws)) dragen bovendien (gedeeltelijk) zijn naam, want ze werden en worden Christenen (= Gezalfden) genoemd. Ze zijn immers evenals de Zoon van God zelf, gezalfd ofwel gedoopt door de Heilige Geest! Om het geloof en vertrouwen in de Heiland werden en worden Christenen vervolgd.

Wie echter, *stand* zou en *zal houden tot het einde* van zijn of haar leven zou en *zal gered worden*. Dat laatste betekent niet, dat de dienaren van de Meester niet lichamelijk zouden sterven, maar het geeft wel aan, dat ze met hun ziel en geest het eeuwige leven zouden en zullen krijgen (Mat.16:25^b, Mark.8:35^b, Luk.9:24^b).

23 “Wanneer (of Als) (ooit) nu, (of en/maar) ze (of zij) jullie (of u) zouden (of mochten) vervolgen in (of met/door) deze stad, vlucht naar (of tot/(tot) in) de ander(e) (= naar een andere stad), want (of immers) stellig (of inderdaad/echt/zeker/amen) zeg (of verklaar) Ik jullie (of u): “Jullie (of U) zou(den) (of mocht(en)) beslist niet (of nooit/geenszins) de steden van Israël ten einde brengen (of volbrengen/voldoen) (= beslist niet in al de steden van Israël zijn geweest), tot(dat) (of zolang (als)/tot en met) (= voordat) ooit (of een keer/altijd) de Zoon (of de

³⁰⁴ *Niet bezorgd zijn over hoe je zou moeten spreken, of wat je zou moeten zeggen*, betekent niet, dat je er niet over mag en moet nadenken, maar wel, dat je jezelf daar geen zorgen over hoeft te maken (vgl. Mat.6:34). Hier wordt impliciet al aangegeven, dat de Heilige Geest het werk van de Here Jezus zou voorzetten!

Nakomeling/Afstammeling) van de mensen zou (of mocht) (kunnen/moeten) komen (of verschijnen).”

In vers 23 sprak de Mensenzoon door middel van het woord *jullie* opnieuw specifiek tegen zijn apostelen. Wanneer *ze hen zouden vervolgen in deze stad*, dan moesten ze *vluchten naar een andere stad*. Hoewel met *deze stad* de hoofdstad Jeruzalem wordt bedoeld,³⁰⁵ valt daar niet de nadruk op, want uit het vervolg blijkt, dat de apostelen vooral in een tijd van vervolging van de ene stad naar de andere moesten trekken.³⁰⁶ Zo zou mede door de vervolging de blijde boodschap niet verdwijnen van de aarde, maar juist worden verspreid, en worden doorgegeven aan steeds meer mensen.

In Israël echter, zouden de apostelen van Jezus de Gezalfde hun werk niet kunnen voltooien. Dit zou vooral niet kunnen, doordat verreweg de meeste Joden het evangelie niet zouden willen aannemen. Het overgrote deel van hen zou zich juist ertegen verzetten. maar bij veel heidenen zou het brengen van de blijde boodschap uiteindelijk wel succesvol zijn (Mat.22:1-14).

In het slot van het bovenstaande vers staat niet, dat de apostelen de terugkomst (ofwel de wederkomst) van de Mensenzoon in al zijn heerlijkheid (Mat.24:30^b, 26:64^c) zouden meemaken. Nee, de tekst laat die mogelijkheid alleen maar open. Dat kan ook niet anders, want zelfs de Zoon van God wist niet, wanneer Hij terug zou komen (Mat.24:36, Mark.13:32)! Al *zou* echter tijdens het leven van de apostelen *de Zoon van de mensen ooit (kunnen) komen*; *ze* (= de apostelen) *zouden in elk geval niet* met de blijde boodschap *in al de steden van Israël zijn geweest*. In vers 23 valt niet de nadruk op de (terug)komst van de Here Jezus, maar op het feit dat de apostelen niet alle steden van Israël met de blijde boodschap zouden bereiken.³⁰⁷

Hierna richt het onderwijs van de Messias zich weer rechtstreeks tot al zijn discipelen ofwel alle (toekomstige) Christenen.

24 “Een discipel (of Een leerling/volgeling) is (= staat) niet (of nee) boven de (leer)meester (of de leraar), en (of ook) niet (= noch) een slaaf (of een knecht/dienaar) boven zijn heer.”

25 “(Het is) genoeg voor de (= een) discipel, (zo)dat hij zou (of mocht) worden (of gebeuren/ontstaan) (zo)als zijn (leer)meester (of zijn leraar), en voor de (= een) slaaf (of de (= een) knecht/dienaar) (zo)als zijn heer. Als (of Indien) zij de Heer van het huis(houden) (of de huiseigenaar/huisheer) Beël-zebub³⁰⁸ hebben genoemd (of de bijnaam Beëlzebub hebben gegeven)³⁰⁹ (vgl. Mat.12:24), hoeveel (of hoe groot) (te) meer (of in hoge(re) mate/eerder) zijn huisgenoten.”

³⁰⁵ Het bekijken van de prachtige tempel in Jeruzalem vormde namelijk de aanleiding van het uitspreken van deze profetieën door de Here Jezus (vgl. Luk.21:5,6,12-19).

³⁰⁶ Ze moesten het martelaarschap dus niet opzoeken en verheerlijken, maar zoveel mogelijk vermijden.

³⁰⁷ De onnodige problemen met de uitleg van vers 23 ontstaan, door dwars tegen de inhoud van de tekst in, ten onrechte de nadruk te leggen op de terugkomst (of de wederkomst) van de Mensenzoon.

³⁰⁸ In de Griekse handschriften staat in dit vers eigenlijk het woord *Beël-zebul*. In het bijbels Hebreeuws betekent dat *heer van (de/het) verheven (woning of verblijf) of de hoogte*. Hoogstwaarschijnlijk werd met *Beël-zebul* de afgod *Baäl-zebub* bedoeld. Dit betekent *Heer van (de) vlieg(en) of Heer van (het/de) insect(en)*. De betekenis van *zebub* is afgeleid van het Hebreeuwse werkwoord voor *vliegen, zweven of fladderen*. Baäl-zebub vonden veel mensen in de Oudheid een machtige god. Denk hierbij aan insectenplagen van bijvoorbeeld sprinkhanen en muggen. Baäl-zebub was de vliegenafgod ofwel de insectenafgod van de Filistijnse stad Ekron (2Kon.1:2-8,16). Het woord *Beël-zebub* haalden de Farizeeën met de bijbehorende betekenis dus rechtstreeks uit het Oude Testament. Waarschijnlijk was bij een aantal overschrijvers van dit bijbelboek deze oudtestamentische betekenis niet duidelijk, en dachten ze mede daardoor, dat het Beël-zebul moest zijn, want dat woord verwijst naar *Heer van het huis* (Zie v.25). Het had bovendien de betekenis *Verheven heer*.

Het ligt echter veel meer voor de hand, dat de Farizeeën het woord Beël-zebub gebruikten, en daarmee duiden op de bijbehorende betekenis vanuit het Oude Testament.

³⁰⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *genoemd* (of *de bijnaam gegeven*), maar in jongere handschriften *genoemd*

Met de *Heer van het huis* werd de Here Jezus bedoeld. Hij werd door de Farizeeën *Beël-zebub* genoemd. Het woord *Beël-zebub* haalden de Farizeeën (Mat.12:24) rechtstreeks uit het Oude Testament (2Kon.1:2). In die tijd dachten veel mensen, dat Beël-zebub ofwel Baäl-zebub een god was, die de macht had over het kwaad en het onheil.³¹⁰ Met Beël-zebub bedoelden de Farizeeën dus de leider van de kwaadaardige en duivelse machten (Mat.12:22-24, Mark.3:22, Luk.11:14,15, vgl. Joh.7:20, 8:48-52, 10:20).³¹¹ Het was een concretere en verscherpende aanduiding van een eerdere beschuldiging, waarbij de Meester impliciet een knecht van de leider van de kwaadaardige geesten werd genoemd (Mat.9:34, vgl. Mat.11:18,19).³¹²

Wanneer de Farizeeën de Heiland de bijnaam Beël-zebub hebben gegeven, staat niet in de Bijbel. Hier wordt terloops meegedeeld, dat ze het (waarschijnlijk onderling) hebben gedaan.

De Messias Jezus is de Heer van het huishouden van alle dienaren van God. Zij zijn *zijn huisgenoten*. Als de Farizeeën de Heer van het huis Beël-zebub hebben genoemd, hoeveel te meer zullen ze *zijn huisgenoten* met dergelijke benamingen zwart maken. Als die Heer van het huishouden bezeten is door de leider van de kwaadaardige geesten, dan zouden zijn volgelingen ook wel door duivelen bezeten zijn. Die volgelingen zouden dus niet veel beters van de vijandige Farizeeën kunnen verwachten, dan hun Heer Jezus (vgl. v.22^a, Joh.15:20). Iets dergelijks van wat Hem was overkomen, zou ook volgelingen van Hem treffen.

Met de conclusie dat de volgelingen van de Heiland evenals hun Heer door één of meer duivelen bezeten zouden zijn, legitimeerden de Farizeeën en de Sadduceeën met hun aanhangers later ten onrechte de vervolging van de Christenen. Deze profetieën van de Zoon van God zijn inmiddels in vervulling gegaan. De apostelen en de volgelingen van de Heiland zijn later door de Joodse leiders fanatiek vervolgd (Hand.4:1-31, 5:17-8:3, 12:1-5, 13:50, 14:1-6,19, 17:5-13, enz.).

(of geroepen).

³¹⁰ Zie de vorige voetnoot.

³¹¹ Uit wat Matteüs hier vermeldt, blijkt, dat dit gedeelte van hoofdstuk 10 (v.17-25) uit een latere tijd afkomstig is dan de verzen 22-37 uit hoofdstuk 12, want daar staat, dat de Farizeeën beweerden, dat de Meester door de macht van Beël-zebub duivelen kon uitdrijven. Hij zou dus zijn knecht zijn. In hoofdstuk 10 lezen we echter, dat de Farizeeën (geleidelijk) nog een stap verder gingen, dan in hoofdstuk 12, want hier werd zelfs door hen gezegd, dat Jezus (min of meer) dezelfde persoon was als Beël-zebub. Hij zou volgens hen dus de leider van de duivelse machten zijn.

³¹² Het gemak waarmee de Farizeeën en andere Joden de mensen waardoor ze zich bedreigd en in het nauw gebracht voelden, beschuldigden van bezeten te zijn door een boze geest, is erg opvallend (Mat.11:18, Luk.7:33, Joh.10:20).

2. Jezus' onderwijs over het getuigen van Hem.

Hoofdstuk 10:26-33

26 “Weest voor hen dan toch niet bang, want er is niets bedekt, wat niet onthuld zal worden, en verborgen, wat niet bekend zal worden.”

27 “Wat Ik jullie zeg in het donker, zegt het in het licht! Wat jullie in het oor horen, kondigt het af op de daken!”

28 “Weest toch niet bang voor hen die wel het lichaam doden, maar de ziel toch niet kunnen doden! Hebt echter eerder ontzag voor Hem die beide, ziel en lichaam, verloren kan laten gaan in de hel!”

29 “Worden niet 2 musjes voor een habbekrats te koop aangeboden? Zelfs niet één daarvan zal op de grond neervallen zonder jullie Vader,

30 en zelfs de haren van jullie hoofden zijn allemaal geteld.”

31 “Weest dus toch niet bang! Jullie gaan vele musjes te boven.”

32 “Iedereen dan, die Mij zal erkennen voor de mensen, die zal ook Ik erkennen voor mijn Vader, die in de hemel is.

33 Iedereen echter, die Mij zou verloochenen voor de mensen, die zal ook Ik verloochenen voor mijn Vader, die in de hemel is.”

De onderstaande verzen (v.26-33, vgl. Luk.12:1-12) van hoofdstuk 10 zijn (weer) afkomstig uit een vroegere periode van het leven van de Here Jezus in Judea dan het gedeelte dat hieraan vooraf gaat (v.17-25, vgl. Luk.21:12-19). Dit wordt pas goed duidelijk, wanneer we deze 2 gedeelten vergelijken met de min of meer overeenkomstige verzen uit het Evangelie van Lukas. Het gaat in de verzen 26 tot en met 33 over het onderwijs van de Meester, dat in eerste instantie bedoeld was voor zijn discipelen (Luk.12:1).

26 “Weest (of Hebt/Vreest) (voor) hen ((wel)nu) dan (of dus) (toch) niet (of (toch) geen) bang (of ontzag), want (of immers) (er) is niets (of niet één/niemand) bedekt (of omhuld/verhuld) (geworden), wat (of welk(e)/wie) niet (of nee) onthuld (of ontdekt/geopenbaard) zal worden, en verborgen (of geheim), wat (of welk(e)/wie) niet (of nee) bekend (of gekend/ge-weten/begrepen) zal worden.”

De discipelen van de Here Jezus hoefden niet bang te zijn voor de Farizeeën en hun leer. Ze moesten niet tegen hen opkijken.³¹³ Al hun sluwe bedoelingen en stiekeme daden zouden openbaar worden. Hun slechtheid zouden ze niet verborgen kunnen houden.

Het werk van de Zoon van God vormt een tegenstelling met de bedoelingen van de Farizeeën. De Heiland wil juist eerlijk en transparant zijn. Hij wil, dat alles wat Hij zijn leerlingen onderwijst, openbaar zal worden. Niets van wat Hij aan zijn discipelen leert, moet verborgen blijven (Luk.8:16,17).

27 “Wat (of Welk(e)/Wie) Ik jullie (of u) zeg (of verklaar) in (of met/door) het donker (of de duisternis), zegt (of spreekt) (het) in (of met/door) het licht! [En/Ook/Zelfs] wat (of welk(e)/wie) jullie (of u) (tot) in (of naar/tot) het oor horen, kondigt (het) af (of verkondigt (het)/maakt (het) bekend) op (of over/in) de daken!”

³¹³ Dat het hier over de Farizeeën gaat, waarvoor de discipelen niet bang moesten zijn, blijkt zowel uit het verband dat de evangelist Matteüs heeft gelegd met het voorafgaande vers (Mat.10:25), als uit de eerste 2 verzen van het min of meer overeenkomstige gedeelte uit het bijbelboek Lukas (12:1-12).

De vaak platte daken van de huizen in die tijd waren heel geschikt voor het doen van openbare afkondigingen.

28 “[En/Ook/Zelfs] weest ... bang (of hebt ... ontzag/vreest) (toch) niet (of toch geen) van(wege/af/uit) (= voor) hen die (wel) het lichaam doden, maar (of en/nu) de ziel (toch) niet kunnen doden! Hebt ... ontzag (of Weest ... bang/Vreest) nu, (of maar/en) (= echter) eerder (of veel(eer)/in hoge(re) mate/meer) voor Hem die beide, ziel en lichaam, kan verloren (laten) gaan (of verwoesten/ombrengen/doden) in (of met/door) de hel!”

De vijanden en vervolgers van de Christenen kunnen misschien *wel het lichaam doden*, maar niet de ziel van de mensen. Met de ziel wordt het innerlijk van de mens bedoeld, zoals de gevoelens en het bewustzijn. Het lichaam van een mens kan sterven en vergaan, maar de ziel blijft.

God is veel machtiger, dan de vijanden van zijn dienaren. *Hij kan het lichaam en de ziel van iemand verloren laten gaan in de hel.*

De hel moet niet worden verward met het dodenrijk. De mensen die de hemelse Vader niet willen dienen, gaan na hun sterven naar het dodenrijk (Ps.9:18, 31:18^b, 49:14,15, Luk.16:23). Daar wachten ze op hun eeuwige bestemming (Dan.12:2, Mat.25:46^a, Joh.5:28,29). Bij het laatste oordeel zal het dodenrijk met de doden in de poel van vuur (= de hel) worden geworpen (Op.20:11-15).

29 “Worden niet 2 musjes voor een as (= een habbekrats) te koop aangeboden (of verkocht)? Zelfs (of En/Ook) niet (of nee) één (van)uit (of bij/van(daan/af)) hen (= één daarvan) zal op (of naar/tegen(aan)) de grond (of de aarde het land) (neer)vallen (of neerstorten) zonder jullie (of uw) Vader,

30 en (of nu./maar) van jullie (of van u(w)) zijn zelfs (of ook/en) de haren [van het] hoofd(en) (= en zelfs de haren van jullie hoofden zijn) al(le(s)) (= allemaal) geteld.”

Een *as* was een muntstuk van erg weinig waarde; zelfs met de minste waarde. Het was slechts $\frac{1}{16}$ deel van een denarie, en een denarie of een penning was in die tijd het dagloon, dat een werknemer verdienen kon (Mat.20:2, vgl. Tobit 5:15).³¹⁴ Daarbij komt nog, dat het verschil tussen de inkomens van de mensen toen veel groter was dan tegenwoordig. Het loon van een gewone werknemer was erg laag.

Kleine vogels werden door de armere mensen op de markt gekocht of door hen zelf gevangen om op te eten. De vogeltjes werden vaak gevangen met een klapnet dat op de grond lag. Als een vogeltje op de as van 2 kleppen hipte, klapte het net dicht. Het opvliegende vogeltje viel op de grond, en was dan gevangen (vgl. Am.3:5).

Die kleine vogels hadden zo'n weinig waarde in die tijd, dat je voor het kleinste muntstuk nog 2 musjes kon kopen. Als zelfs *niet één van die musjes op de grond valt, zonder dat de hemelse Vader dat toelaat*, hoeveel te meer zal Hij zijn discipelen niet vergeten. Zijn macht en alwetendheid is zo groot en allesomvattend! Hij weet zelfs, hoeveel haren we hebben. Als er 1 zou vallen, dan merkt Hij dat meteen. Wanneer zelfs die musjes niet aan zijn aandacht ontglippen, dan zorgt Hij toch ook voor zijn dienaren! Niet het kleinste detail ontgaat Hem. Dit alles moet voor de dienaren van de almachtige God, ondanks alle grote en soms angstige zorgen toch een geruststellende gedachte zijn. Hoewel de hemelse Vader niet altijd de ellende en het leed in de wereld tegenhoudt of voorkomt (Mat.10:21), mogen we wel weten, dat vooral de ziel van zijn kinderen bij Hem altijd in veilige handen is (Mat.10:22).

³¹⁴ Het Griekse woord *denarion* (= *denarie*) wordt ook wel vertaald met *schelling* (Vertaling van 1951) of *penning* (Statenvertaling).

31 “Weest ... bang (of Hebt ... ontzag/Vreest) dus (of ((wel)nu) dan) (toch) niet (of (toch) geen) (= Weest dus toch niet bang)! Jullie gaan (of U gaat) vele (of grote) musjes te boven.”

Elke dienaar van de Here is toch veel meer waard dan een heleboel musjes?

32 “Ieder(een) (of Elk/Allen) ((wel)nu) dan (of dus), die (of dat) [in (of met/door)] Mij (openlijk) erkennen (of belijden) zal voor (of in tegenwoordigheid van) de mensen, [in (of met/door)] die zal ook Ik (of en Ik/zelfs Ik) (openlijk) erkennen (of belijden) voor (of in tegenwoordigheid van) mijn Vader, d(i)e in (of met/door) (de) (wolken/sterren)hemel[en] (is).

Iedereen dan, die voor de mensen zal erkennen, dat hij of zij een volgeling van de Meester is, die zal ook de Here Jezus erkennen voor zijn Vader, die in de hemel is. Hij zal daarmee zeggen, dat ze bij Hem horen, want Hij heeft voor de schuld en de zonden van zijn volgelingen betaald.

33 Ieder(een) die (of (Al) wie/(Al(les)) wat) nu, (of en/maar) (= Iedereen echter, die) [ooit (of een keer/altijd)] Mij zou (of mocht) verloochenen (of ontkennen/weigeren) voor (of in tegenwoordigheid van) de mensen, die zal ook Ik (of en Ik/zelfs Ik) verloochenen (of ontkennen/weigeren) voor (of in tegenwoordigheid van) mijn Vader, d(i)e in (of met/door) (de) (wolken/sterren)hemel[en] (is).”

Als iemand de Mensenzoon verloochent, wil dit zeggen, dat hij of zij Hem niet erkent als Heer en Heiland. Aan de andere kant betekent de verloochening van mensen door de Zoon van God, dat Hij hen niet erkent als zijn dienaren; als hen die bij Hem horen. De Messias heeft hen immers nooit goed leren kennen (Mat.7:23), doordat ze zich niet door Hem wilden laten kennen als hun Heer en Verlosser.

Dat laatste overkomt de mensen die Hem structureel hebben afgewezen, of Hem niet van harte hebben gediend. De verloochening van hen door de Here Jezus zal kort na zijn terugkomst naar de aarde plaatsvinden tijdens het laatste oordeel (Mat.16:27, Mark.8:38, Luk.9:26, 2Tim.2:12, Op.20:11-15).

3. De boodschap van de Here Jezus brengt verdeeldheid.

Hoofdstuk 10:34-36

34 “Jullie denken toch niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde. Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar een zwaard.”

35 “Ik ben immers gekomen om in 2 partijen te verdelen: een man tegenover zijn vader, en een dochter tegenover haar moeder, en een schoondochter tegenover haar schoonmoeder,

36 en de vijanden van een man zullen zijn huisgenoten zijn.”

Dit gedeelte (v.34-36, vgl. Luk.12:49-53) van hoofdstuk 10 gaat over de tijd dat de Here Jezus zijn werk deed in Judea. Gods Zoon had zojuist zijn volgelingen opgeroepen om waakzaam te zijn in verband met zijn terugkeer (of zijn wederkomst) naar de aarde (Luk.12:35-48). Hij gaf aan, dat het heel verstandig is om te letten op de tijd waarin je leeft, zodat je voorbereid bent op de dingen die gaan komen. Zo is ook de verdeeldheid onder de mensen in verband met de boodschap van de Mensenzoon, waar het in de onderstaande verzen (v.34-36) over gaat, een belangrijk teken in het verloop van de tijd. De tegenstelling tussen de mensen die voor de Meester zijn, en die tegen Hem zijn, zal toenemen.

34 “Jullie (of U) zou(den) (of mocht(en)) (toch) niet (moeten/kunnen) denken (of geloven/menen) (= Jullie denken toch niet), (om)dat Ik gekomen ben (om) vrede (neer) te gooien (of (neer) te werpen/(uit) te gieten) (= te brengen) op (of naar) de aarde (of het land/de grond). Ik ben niet (of nee) gekomen (om) vrede (neer) te gooien (of (neer) te werpen/(uit) te gieten) (= te brengen), maar (of eerder/toch/integendeel) een zwaard.”

De komst van de Here Jezus in deze wereld zou geen oppervlakkige of zogenaamde vrede op aarde brengen, maar eerder verdeeldheid en strijd. De echte en diepgaande vrede met Hem en tussen zijn volgelingen onderling is alleen bestemd voor hen die een persoonlijke relatie met God hebben (Joh.14:27, Fil.4:7). Dat zijn alle mensen waarin de Almachtige een genoegen heeft (Luk.2:14). Steeds scherper zal de tegenstelling naar voren komen tussen de dienaren van de Messias (= de Gezalfde) en de mensen die Hem niet willen erkennen (Mat.12:30, Luk.11:23, vgl. Joh.3:18-21). Dit zal zelfs scheiding en strijd brengen binnen families en huisgezinnen. De band met de Mensenzoon zal sterker en hechter blijken te zijn dan de bloedband.

Een zwaard is het symbool voor strijd en verdeeldheid.

35 “Ik ben immers (of want) gekomen (om) in tweeën te delen (of te scheiden) (= om in 2 partijen te verdelen): een mens (= een man) tegen(over) (of over) zijn vader, en een dochter tegen(over) (of over) haar moeder, en een schoondochter tegen(over) (of over) haar schoonmoeder,

36 en de vijanden van de mens (= van een man/van iemand) (zullen) zijn huisgenoten (zijn) (vgl. Mi.7:6).”

Niet de kinderen van de hemelse Vader zullen de strijd veroorzaken, maar de vijandschap van de mensen die de Here niet willen dienen. De min of meer neutrale groep van verdraagzame mensen zal steeds kleiner worden. Zoals de Christenen binnen het heidense Romeinse rijk werden vervolgd, zo zullen ze op wereldniveau steeds meer met tegenstand en strijd te maken krijgen (Op.11:1-10, 16:13-16, 20:7-9^a), maar door het rechtstreekse ingrijpen van God zullen zijn dienaren worden verlost (Op.11:11-14, 16:17-21, 20:9^b,10).

4. Alles ervoor over hebben om de Here Jezus te volgen.

Hoofdstuk 10:37-39

37 “Wie meer van vader of moeder houdt dan van Mij, is Mij niet waard, en wie meer van een zoon of dochter houdt dan van Mij, is Mij niet waard,

38 en wie zijn kruis niet opneemt, en niet achter Mij gaat, is Mij niet waard.”

39 “Wie zijn leven verliest omwille van Mij, zal het vinden.”

Dit gedeelte (v.37-39, vgl. Luk.14:25-33) van hoofdstuk 10 is afkomstig uit een latere periode in het leven van de Here Jezus, dan de voorgaande verzen (v.34-36, vgl. Luk.12:49-53). De Zoon van God had inmiddels Judea tijdelijk verlaten, en deed voor een korte tijd zijn werk in Perea en Galilea.

37 “De liefhebber van vader of moeder boven (of meer dan) Mij (= Wie meer van vader of moeder houdt dan van Mij,) is Mij niet (of nee) waard, en (of ook/zelfs) de liefhebber van een (aangenomen) zoon (of een nakomeling) of dochter boven (of meer dan) Mij (= wie meer van een zoon of dochter houdt dan van Mij,) is Mij niet (of nee) waard,

38 en (of ook/zelfs) wie (of welk(e)/wat) zijn kruis niet (of nee) (op/aan/weg)neemt (of (aan)grijpt/opeist/ontvangt), en (of ook/zelfs) (niet) achter (of na) Mij volgt (= gaat), is Mij niet (of nee) waard (vgl. Mat.16:24).”

Wie bij de Heiland wil horen, en Hem wil dienen, moet zich niet in de eerste plaats laten leiden door zijn of haar liefde voor familieleden. De liefde voor de Mensenzoon moet de eerste plaats krijgen in het leven. God gehoorzamen is veel belangrijker, dan doen wat veel mensen graag willen. Hem dienen is veel meer waard, dan al het andere.

De uitdrukking *je kruis opnemen* heeft te maken met de Romeinse gewoonte dat iemand die veroordeeld was om gekruisigd te worden, zelf zijn kruis naar de plaats van de terechtstelling moest dragen. Zo iemand ging de dood tegemoet. Zo kon het in die tijd gebeuren, dat Christenen om hun geloof gekruisigd werden. Iemand die de Here wil dienen, moet ook de nadelige consequenties die dat met zich mee kan brengen, aanvaarden; zelfs als je dat met je leven moet betalen.

Het opnemen van je kruis heeft echter veel meer positieve dan negatieve gevolgen. Wie dat doet, wordt van zijn of haar eeuwige ondergang verlost. Wie bij de Here Jezus wil horen, ook al zal hij of zij daardoor veel narigheid en lijden in dit leven ondervinden, zal eveneens delen in zijn heerlijkheid en het eeuwige heil en geluk (Rom.8:17,18, 2Kor.1:5-7).

39 “[(De vinder (of De ontdekker) van zijn leven(sadem) (of zijn ziel) (= Wie zijn leven vindt (of ontdekt)), zal het verliezen, en (of ook/zelfs) (= maar))] ³¹⁵ de verliezer van zijn leven(sadem) (of zijn ziel) (= wie zijn leven verliest) om (wille van) Mij, zal het vinden (of ontdekken/zien) (vgl. Mat.16:25, Joh.12:25).”

Met *zijn leven(sadem)* ofwel *zijn ziel* wordt het innerlijk van de mens bedoeld, zoals de gevoelens en het bewustzijn. Het lichaam van een mens kan sterven en vergaan, maar de ziel blijft. God redt *de ziel* ofwel *het leven* van zijn dienaren.

Met *wie zijn (of haar) leven verliest omwille van Mij*, worden de volgelingen van de Heiland aangeduid. Zij hebben hun leven overgegeven aan de Mensenzoon, en zijn bereid om hun leven voor Hem op te offeren; hun leven desnoods omwille van Hem te verliezen. Zij weten,

³¹⁵ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is het min of meer overgenomen uit Matteüs 16 vers 25.

dat de Here hun leven leidt, en dat geeft rust. Zij zullen door hun grote liefde voor de Zoon van God voor eeuwig leven (Joh.3:36, 5:24, 6:47,54, 1Joh.5:11), en na het sterven van hun lichaam voor altijd gelukkig zijn, want ze zullen een nieuw lichaam krijgen, dat veel beter zal zijn, dan het onvolmaakte lichaam dat we op deze aarde hebben (1Kor.15:50-54, Fil.3:21).

5. Beloften en aanwijzingen voor de discipelen van Jezus.

Hoofdstuk 10:40-11:1

40 “Wie jullie ontvangt, ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem die Mij eropuit gestuurd heeft.”

41 “Wie een profeet ontvangt als een profeet, zal de beloning van een profeet krijgen, en wie een rechtvaardige ontvangt als een rechtvaardige, zal de beloning van een rechtvaardige krijgen.”

42 “Wie dan ook één van deze geringe mensen alleen maar een beker koud water te drinken zou geven als een discipel, stellig zeg Ik tegen jullie: “Hij zou zijn beloning beslist niet mislopen.”

1 Toen Jezus zijn 12 discipelen voorschriften had gegeven, vertrok Hij vandaar om te onderwijzen en het evangelie bekend te maken in hun steden.

Het onderstaande gedeelte (Mat.10:40-11:1) is waarschijnlijk afkomstig uit de tijd, dat de Here Jezus zijn werk in Galilea bijna had voltooid. Daarna zou Hij via Samaria naar Judea gaan om daar verder te gaan met zijn werk. Vanuit die provincie in het zuiden van Israël zou Hij tijdens zijn leven hier op aarde nog één keer naar het noorden van het heilige land gaan om Galilea kort te bezoeken. Vervolgens zou Hij zijn taak die Hij van God had gekregen, in Judea voortzetten, totdat Hij daar de kruisdood zou sterven.

40 “De ontvanger van jullie (of u) (= Wie jullie (of u) ontvangt (of aanvaardt/aanneemt)), ontvangt Mij (of aanvaardt Mij/neemt Mij aan), en (of ook/zelfs) de ontvanger van Mij (= wie Mij ontvangt (of aanvaardt/aanneemt)), ontvangt (of aanvaardt/neemt ... aan) (Hem) d(i)e Mij (eropuit) gestuurd (of (uit/weg)gezonden) heeft.”

Wie de apostelen ofwel de afgezanten van de Messias Jezus ontvangt, ontvangt Hemzelf, en wie de Mensenzoon ontvangt, ontvangt de hemelse Vader, die de Heiland eropuit gestuurd heeft. De apostelen van de Meester zijn de afgezanten van God. Als je de boodschap die zij brengen, aanvaardt, dan aanvaard je immers de boodschap die zij van hun Meester hebben gekregen, en die boodschap is in overeenstemming met de wil van de Almachtige.

De apostelen zijn evenwel niet de plaatsvervangers van de Here, want niemand kan Hem vervangen, en één of meer plaatsvervangers heeft Hij die alles ziet, hoort en waarneemt, helemaal niet nodig. Bovendien heeft Hij voor zijn dienaren op de 1e Pinksterdag de Heilige Geest uitgestort om hen te helpen en hen bij te staan.

41 “De ontvanger van een profeet (= Wie een profeet ontvangt (of aanvaardt/aanneemt)) (tot) in (of naar/tot) (de) naam van (= ontvangt als) een profeet, zal (de) beloning (of (het) loon) van een profeet (ver)krijgen (of ontvangen/(aan/op/weg)nemen/(aan)grijpen), en de ontvanger van een rechtvaardige (= wie een rechtvaardige ontvangt (of aanvaardt/aanneemt)) (tot) in (of naar/tot) (de) naam van (= ontvangt als) een rechtvaardige, zal (de) beloning (of (het) loon) van een rechtvaardige (ver)krijgen (of ontvangen/(aan/op/weg)nemen/(aan)grijpen).”

Profeten van God geven vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van de Almachtige hebben gekregen (2Pet.1:21). Ze vertellen niet alleen iets over de toekomst, ook al wordt dat

vaak (onbewust) gedacht. In veel gevallen krijgen ze profetieën om de dienaren van de Here heel concreet te vermanen, te bemoedigen en op te bouwen.³¹⁶

Vooraf het gastvrij ontvangen van apostelen en profeten was en is belangrijk, zodat ze konden en kunnen uitrusten tijdens hun tochten om het evangelie te verspreiden. Als ze niet liefdevol worden ontvangen, kan dat hun werk behoorlijk belemmeren.

Met een rechtvaardig persoon wordt niet iemand bedoeld, die vanuit zichzelf rechtvaardig is, maar wel een Christen (= een Gezalfde) bij wie de zonden zijn weggenomen door de Here Jezus (Joh.1:29, Hand.13:39, Rom.3:23,24, 5:1,8,9, 1Kor.6:11, enz.). Het is eveneens iemand die ernaar streeft om te leven, zoals God dat graag wil (Rom.6:1,2,12-14).

Wie een profeet ontvangt als een echte profeet,³¹⁷ of een rechtvaardig iemand als een rechtvaardig iemand, erkent daarmee, dat deze mensen volgelingen van Jezus de Gezalfde zijn. Christenen (= Gezalfden) moeten liefdevol met elkaar omgaan, en elkaar dus hartelijk ontvangen.

42 “[En/Ook/Zelfs] wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) (= wie dan ook) één van deze geringe(of kleine)(mense)n alleen (maar) (of slechts) een beker koud (water) te drinken zou (of mocht) geven (of zou (of mocht) laten drinken) (tot) in (of naar/tot) (de) naam van (= geven als) een discipel (of een leerling/volgeling), stellig (of inderdaad/echt/zeker/amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Hij zou (of mocht) zijn beloning (of zijn loon) beslist niet (of nooit/geenszins) (kunnen/moeten) verliezen (of verwoesten/doden) (= mislopen).”

Wie één van deze geringe apostelen, profeten of rechtvaardige mensen alleen maar een beker koud water te drinken zou geven als een volgeling van Jezus, stellig zeg Ik tegen jullie: “Hij zou zijn beloning beslist niet verliezen.” Wie dus een dienaar of dienaress van God alleen maar een beker koud water geeft, omdat hij of zij Jezus wil gehoorzamen, zal daarvoor worden beloond.

1 [En (of Ook/Zelfs) het gebeurde (of werd/ontstond),] toen (of wanneer/terwijl) Jezus ten einde had gebracht zijn 12 discipelen (of leerlingen/volgelingen) voorschriften (of instructies/bevelen) (te) geven (= Toen Jezus zijn 12 discipelen voorschriften had gegeven), vertrok Hij (of ging Hij weg) (van)daar (of van die plaats) om te onderwijzen (of te leren) en (het evangelie) bekend te maken (of en (het evangelie) af te kondigen (of te verkondigen)/en als een heraut op te treden) in (of met/door) hun steden.

Vers 1 staat niet los van het onderwijs, dat de Meester zojuist aan zijn 12 leerlingen had gegeven. Het vormt een afsluiting van het bovenstaande gedeelte.³¹⁸ De Here Jezus had aan zijn discipelen duidelijke voorschriften gegeven over hun toekomstige taak. Ze hadden daarmee voorlopig voldoende aanwijzingen gekregen, en konden zich steeds beter een beeld vormen over het werk wat ze later zouden mogen doen. Het onderwijs en de boodschap van de Heiland zouden zij moeten doorgeven, en ze zouden als zijn afgezanten moeten gaan optreden.

Met het onderwijs en het bekend maken van het evangelie in hun steden (= de steden waar de apostelen vandaan kwamen) gaf de Mensenzoon aan de 12 discipelen eveneens een praktisch voorbeeld van hun toekomstige werkzaamheden als zijn afgezanten. Ze kregen een theoretische en een praktische opleiding.

³¹⁶ De gave van profetie is niet alleen bedoeld voor de tijd waarin de Bijbel is ontstaan, maar is ook tot op de dag van vandaag van groot belang (1Kor.12:4-29, 14:1-25, vgl. Op.11:3-10)! Nergens lezen we in Gods Woord, dat de gaven van de Heilige Geest nu geen betekenis meer zouden hebben.

³¹⁷ Daarmee wordt bedoeld, dat het hier niet over een valse profeet gaat.

³¹⁸ Het vervolg van hoofdstuk 11 gaat namelijk over een andere gebeurtenis uit een heel andere periode in het leven van de Here Jezus.

6. De betekenis van Jezus en het werk van Johannes de Doper.

Hoofdstuk 11:2-15

2 Johannes nu, had in de gevangenis van het werk van de Gezalfde gehoord, en had enige van zijn discipelen gestuurd.

3 Hij zei tegen Hem: “Bent U het, die komen zou, of verwachten wij een ander?”

4 Jezus antwoordde, en zei tegen hen: “Gaat, en vermeldt aan Johannes wat jullie horen en zien!”

5 “Blinde mensen kunnen weer zien, en kreupele mensen lopen rond. Melaatse mensen zijn gereinigd, en dove mensen horen. Doden zijn opgewekt, en aan arme mensen is het evangelie verkondigd.”

6 “Gelukkig is wie door Mij niet zou struikelen.”

7 Toen zij echter weggingen, begon Jezus tegen de volksmenigten over Johannes te zeggen: “Waarvoor vertrokken jullie naar de woestijn om te bekijken; een rietstengel, heen en weer bewogen door de wind?”

8 “Waarvoor toch vertrokken jullie om te zien; iemand met een weelderige mantel? Zie! Zij die de weelderige mantels dragen, zijn in de paleizen van de koningen.”

9 “Waarvoor toch vertrokken jullie dan; om een profeet te zien? Ja, Ik zeg jullie, zelfs meer dan een profeet.”

10 “Dit is hij over wie geschreven is: “Zie, Ik stuur mijn boodschapper voor Jou uit, die jouw weg voor Je voorbereiden zal.”

11 “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Onder hen die uit vrouwen geboren zijn, is er niemand opgestaan, groter dan Johannes de Doper, maar de kleinste in het koninkrijk van de hemel is groter dan hij,

12 en sinds de dagen van Johannes de Doper tot nu toe breekt het koningschap van de hemel door met kracht, en krachtdadige mensen grijpen het.”

13 “Al de profeten en de wet immers, hebben tot en met Johannes geprofeteerd,

14 en als jullie het graag willen aanvaarden: Hij is Elia, die zal komen.”

15 “Wie oren heeft, moet luisteren!”

Nadat de Here Jezus gedurende zijn werk in Galilea vlakbij de plaats Naïn een zoon van een weduwe uit de dood had opgewekt (Luk.7:11-17), kwamen er enkele mannen bij Hem. Het waren discipelen van Johannes (= Jahweh is genadig). Enige tijd geleden was hij door de sluwe Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) gearresteerd, en gevangengenomen (Mat.4:12, 14:3,4, vgl. Luk.3:19,20). Volgens de geschiedschrijver Flavius Josefus (37 – ±100) was hij opgesloten in het afgelegen fort Macherus in het zuiden van Perea.³¹⁹ Blijkbaar mocht Johannes de Doper in de gevangenis bezoek ontvangen, want van daaruit had hij enige van zijn leerlingen naar de Zoon van de hemelse Vader gestuurd om via hen zijn vraag vol met twijfels aan Hem te stellen (vgl. Luk.7:18-23).

2 Johannes nu, (of en/maar) (= echter,) had in (of met/door) de gevangenis (van) de werken (of de daden/handelingen) (= het werk) van de Gezalfde gehoord (of begrepen), (en)

³¹⁹ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 18, hoofdstuk 5:2.

had [(2 van)] ³²⁰ (een paar van) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) gestuurd (of gezonden).

Bij *het werk* van de gezalfde Jezus gaat het hier niet alleen over zijn wonderdaden, maar ook over zijn onderwijs aan zijn leerlingen en aan het volk. Het gaat hier over alle werkzaamheden van Gods Zoon.

3 Hij zei (of sprak) tegen Hem: “Ben(t) U (of Jij) de komende (of de verschijnende) (= het, die komen zou), of verwachten wij een ander?”

Met de woorden *de komende* (of *de verschijnende*) (= *die komen zou*) bedoelde Johannes de Doper de Messias, die hijzelf had aangekondigd (Mat.3:11).

De vraag van Johannes is opmerkelijk. De Here had hem door de Heilige Geest toch duidelijk aangetoond, dat Jezus de Messias was (Mat.3:11-17, Joh.1:32-34)?

Het lijkt er sterk op, dat het optreden van de Zoon van God niet overeenkwam met de verwachtingen die Johannes daarvan had. Hij dacht hoogstwaarschijnlijk, dat het laatste oordeel snel zou komen, en dat de Here Jezus binnenkort een einde zou maken aan alle zonden en al het onrecht in de wereld (Mat.3:10-12, vgl. Jes.35:4). Dat zou ook zijn bevrijding uit de gevangenis betekenen. De Messias zou toch gevangenen bevrijden (Jes.42:7^b, 49:9^a, 25, 61:1^b)!

Blijkbaar had Johannes zijn eigen profetieën, die hij van God had gekregen, en de uitspraken van de profeten uit het Oude Testament toch niet helemaal goed begrepen. Evenals verreweg de meeste Joden maakte hij geen onderscheid tussen de 1^e komst van de Mensenzoon naar de wereld, en zijn 2^e komst. In Israël dacht men meestal, dat Hij maar 1 keer (als mens) naar de aarde zou komen. Bij zijn 1^e komst echter, kwam de Here Jezus vooral als verlosser en dieenaar van de mensen, en bij zijn 2^e komst zal Hij komen als Koning en Rechter. De profetieën van Johannes over het komende oordeel, gingen over de 2^e komst (Mat.3:10,12, Luk.3:9,17). Zover was het echter nog lang niet.

Bij al zijn vragen nam Johannes evenwel een verstandige beslissing. Hij ging er niet in de eerste plaats met andere mensen over praten, maar hij legde vooral zijn vragen voor aan de Meester. Blijkbaar had hij nog steeds volledig vertrouwen in Hem.

4 [En/Ook/Zelfs] Jezus antwoordde, (en) zei (of sprak) tegen hen: “Gaaf (of (Ver)trekt/Reist) (weg), (en) (ver)meldt (of bericht/verkondigt) (aan) Johannes wat (of welk(e)/wie) jullie horen (of u hoort) en (of ook/zelfs) zien (of ziet)!”

Uit het antwoord van Gods zoon blijkt duidelijk, dat de vragen niet in de eerste plaats bij de leerlingen van Johannes vandaan kwamen. Het waren vooral de vragen van hun meester zelf, want de Heiland zei tegen hen: “*Gaat, en vermeldt aan Johannes wat jullie horen en zien!*”

De Meester begon de leerlingen van Johannes niet van alles uit te leggen, of zich te verdedigen. Hij wees ze op de feiten: “*Wat jullie horen en zien!*”

Op zichzelf vertelde Hij echter met dat antwoord niets nieuws. Wat Johannes' leerlingen hoorden en zagen, was hun meester in de gevangenis ook wel bekend. Dat had de twijfel bij hem niet kunnen wegnemen. Nee, het gaat hierbij om het feit dat de Mensenzoon dit juist noemde als het bewijs dat Hij de Messias is, en om de manier waarop Hij het zei. Door de woorden die de Here Jezus bij zijn reactie op de vraag van Johannes gebruikte, riep Hij herinneringen op van profetieën uit het Oude Testament (Jes.35:5,6, 42:6,7, 61:1^a):

5 “Blinde(mense)n (kunnen) weer zien (of kijken omhoog), en (of ook/zelfs) kreupe-

³²⁰ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is afkomstig uit jongere handschriften, en hoogstwaarschijnlijk als aanvulling en verduidelijking toegevoegd.

le(of verlamde)(mense)n lopen (rond) (of wandelen/gaan). Melaatse(mense)n (of Mensen met een huidziekte) zijn gereinigd (of zijn schoongemaakt), en (of ook/zelfs) dove(of (doof)-stomme)(mense)n horen. Doden zijn opgewekt, en (of ook/zelfs) (aan) arme(of nederige)(mense)n is (het) evangelie verkondigd (of is een goed bericht (of een blijde boodschap) gebracht).”

De Heiland kende de gedachten van Johannes de Doper wel. De profeet Johannes kon de betekenis van de woorden van Jesaja niet plaatsen binnen zijn denkpatroon. Dat een (vaak onbewust) vooringenomen denkpatroon het zicht op de bedoeling van God en zijn boodschap ernstig kan belemmeren, begreep de Here Jezus maar al te goed. Daarom begon Hij vanuit het goede startpunt van Johannes' gedachtegang uit de Bijbel van die tijd (b.v. Jes.35:4) het vooringenomen en verkeerde denkpatroon van zijn voorloper te doorbreken. Hij moest niet alleen dát lezen in Jesaja, wat binnen zijn denkpatroon paste, maar ook verder lezen. Daarom wees de Meester zijn goedwillende leerling op de volgende en andere verzen uit het bijbelboek Jesaja (35:5,6, 42:6,7, 61:1^a).³²¹

De tijd van Gods eindoordeel was nog lang niet gekomen. Eerst zouden de ogen van het overgrote deel van de geestelijk blinde mensen in Israël worden geopend. Aan de geestelijke blindheid en doofheid van de bewoners van het heilige land zal de Here een einde maken.

Geestelijk herstel leidt uiteindelijk eveneens tot lichamelijk herstel voor eeuwig.³²² Daarvan toonde de Zoon van God al iets aan door blinde mensen op grond van hun geloof weer letterlijk te laten zien (Mat.5:28-30^a, Luk.18:35-43), op basis van het volledige vertrouwen in Hem kreupele mensen te laten lopen, melaatse mensen te reinigen (Mat.8:2,3, Mark.1:40-42, Luk.5:12,13, 17:11-14,19), dove mensen op een concrete manier te laten horen en dode mensen op te wekken (Luk.8:49-56, vgl. Mat.8:5-13, Luk.5:17-25, 8:43-48). De Messias verkondigde aan arme mensen het evangelie ofwel de blijde boodschap (Jes.35:5,6, 42:6,7, 61:1^a, vgl. Luk.4:16-21). Het gaat bij de profetieën van Jesaja en bij het werk van Jezus niet in de eerste plaats om het lichamelijk herstel, maar het geestelijk herstel! ³²³ Zoals het geestelijk verval door de zonde leidde (en leidt) tot letterlijk verval (Gen.3, Rom.5:12, Jak.1:15^b), zo is ook eerst geestelijk herstel nodig om volledig en voor altijd en eeuwig lichamelijk te kunnen herstellen (Rom.5:19,21, 6:23).

De Mensenzoon is gekomen om zijn dienaren te bevrijden. De arme, nederige en zachtmoedige mensen,³²⁴ de gebroken en treurende mensen, die soms bovendien om zijn naam worden vervolgd, verklaarde de Here Jezus gelukkig (Mat.5:3-12). De mensen die alles van Hem verwachtten, bevrijdt Hij van de duisternis van de zonde en de gevangenis van de satan. Hij opent

³²¹ Dat is een zeer leerzame manier om te proberen verkeerde denkpatronen van jezelf en anderen te doorbreken. Sluit niet allerlei mogelijkheden (vaak onbewust) bij voorbaat al uit. Gods denken reikt veel verder dan wij maar kunnen voorstellen. Daarom moet iedereen bij het bestuderen van de Bijbel ook bidden om de hulp van de Heilige Geest!

Zie voor meer uitleg van de genoemde teksten Turenout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

³²² Een letterlijke en figuurlijke betekenis (en/of vervulling)) hoeven elkaar niet uit te sluiten, ook al wordt dat vaak (onbewust) wel gedacht.

³²³ Dat het bij die boodschap van Jesaja vooral gaat over geestelijk herstel, blijkt onder andere heel duidelijk uit de volgende profetie: “Hij heeft Mij gestuurd om te verbinden wie gebroken van hart is, om voor de gevangenen vrijheid uit te roepen, en voor wie gebonden is, bevrijding, ...” (Jes.61:1^b). De Here Jezus (of Jesaja) heeft nog nooit tijdens zijn leven op aarde in letterlijke zin gebonden mensen uit de gevangenis bevrijd.

Zie Turenout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

³²⁴ Met de *arme mensen* bedoelde de Zoon van God dezelfde mensen die Hij al eerder in dit bijbelboek heeft genoemd (Mat.5:3^a). Het zijn mensen die weten, dat ze vanuit zichzelf zwak en arm van geest zijn. Ze zijn niet in staat om te leven zoals de hemelse Vader dat graag wil, maar ze willen in al hun onvolmaaktheid er zich wel voor inzetten. Ze verwachten echter alles van Gods genade en liefde (Zie eventueel ook de uitgebreidere uitleg bij Mat.5:3.).

hun ogen, zodat ze weer in contact met de almachtige God kunnen komen, en Hem kunnen loven en prijzen.

6 “[En/Ook/Zelfs] gelukkig (of (geluk)zalig/voorspoedig) is wie (of welk(e)/wat) [ooit (of een keer/dan ook/altijd)] door (of met/in/aan) Mij (toch) niet zou (of mocht) struikelen (of zou vallen/afvallig zou worden/aanstoot zou nemen).”

Een verkeerd verwachtingspatroon van de Here Jezus kan tot grote teleurstelling leiden. Als het in het koninkrijk van de hemel anders gaat, dan je meende te weten, kan je onzeker worden over Gods beloften en profetieën. Johannes had wel een groot vertrouwen in de Meester, maar hij begon te twijfelen, of Hij wel de beloofde Messias was, die als koning zou gaan regeren en zou gaan rechtspreken. De profeet moest echter blijven vertrouwen op de boodschap die hij van de Heilige Geest had gekregen. Zij (= De Heilige Geest (vrouwelijk in het Hebreeuws!)) had de Here Jezus immers aangewezen als het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt (Joh.1:29)? De stem van de Almachtige uit de hemel had Hem toch zijn Zoon genoemd (Mat.3:17)? *Gelukkig is hij of zij die door het onderwijs van de Mensenzoon niet zou struikelen.* Johannes de Doper moest inderdaad oppassen om in geestelijke zin niet te struikelen door te gaan twijfelen aan het feit dat Jezus de Zoon van God is, de beloofde Redder van de wereld. Hij moest bovendien met zijn onzekerheid en vragen niet onbedoeld twijfel gaan zaaien over het gezag van Jezus als de Messias. Zo zou hij zonder dat hij dat wilde, mensen kunnen vervreemden van de Meester. Dit zou de positie van de tegenstanders van de Heiland kunnen versterken.³²⁵ Mede daarom was de reactie van Gods Zoon niet alleen tot Johannes gericht.

Hoewel de Mensenzoon Johannes de Doper liefdevol moest bijsturen, omdat zijn inzicht over het koninkrijk van de hemel belemmerd werd door een verkeerd denkpatroon, veroordeelde Hij hem niet. Johannes bleef Hem immers trouw, en vroeg aan Hem uitleg over zijn vragen. Hij wilde nog steeds oprecht God dienen.

Mede daarom moesten de mensen uit wat er zojuist was gebeurd, geen verkeerde conclusies trekken. Er bestond geen tegenstelling tussen de boodschap van Johannes de Doper en het werk van de Here Jezus. Nee, de Meester vond de zojuist gestelde vraag van de profeet (v.3) en zijn eigen antwoord daarop (v.4,5), zelfs een goede aanleiding om aan zijn volgelingen en toehoorders vooral de betekenis van het optreden van Johannes duidelijk te maken.

Verreweg de meeste Joden hadden onder andere door een verkeerde toekomstverwachting geen goed inzicht in de betekenis van het optreden van Johannes. Het overgrote deel van Jezus' volksgenoten dacht in die tijd, dat de Messias hen uitsluitend op een aardse manier zou verlossen van de Romeinen, en zo het rijk van koning David (1012 – 972) voor altijd zou herstellen. De staat Israël zou machtiger worden dan de koninkrijken van de andere volken. Daarbij paste niet het beeld van een Johannes de Doper vol twijfel in de gevangenis van Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.).

Bij de betekenis van het optreden van Johannes echter, staat niet zijn persoon centraal, maar zijn werk in opdracht van God.³²⁶ De Here Jezus wilde aan zijn volgelingen en toehoorders duidelijk maken, dat er met de komst van Johannes een nieuw tijdperk was aangebroken.

7 (Toen) zij nu (of en/maar) (= Toen zij echter) (weg)gingen (of reisden/(ver/weg)trok-

³²⁵ Helaas maakten verreweg de meeste Farizeeën, Sadduceeën en schriftgeleerden als tegenstanders van de Here Jezus zich schuldig aan het ophitsen van de mensen tegenover de Zoon van God.

³²⁶ Dat blijkt onder andere uit het feit dat er niet eens verteld wordt, hoe Johannes op het antwoord van de Here Jezus heeft gereageerd, of wat hij er van vond.

Het antwoord van de Heiland zal waarschijnlijk wel voldoende afgestemd zijn op Johannes de Doper om tot een beter inzicht te komen. Gods Zoon laat zijn volgelingen met hun oprechte vragen echt niet in de kou staan.

ken), begon Jezus tegen de (volks/mensen)menigten (of de scharen) te zeggen over (of betreffende/(rond)om) Johannes: “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarvoor) gingen jullie (of ging u) uit (of weg/naar buiten) (= vertrokken jullie) naar (of (tot) in/tot) de woestijn (of de wildernis/eenzame plaats) (om) te bekijken (of te bezichtigen/te zien/op te merken); een riet(stengel/staf/stok) (of (een meet/schrijf)riet), door (of onder invloed van) (de) wind heen en weer bewogen?”

Toen de discipelen van Johannes weggingen, begon de Here Jezus aan zijn volksgenoten retorische vragen ³²⁷ te stellen. Hij vroeg eerst waarvoor ze toch naar de woestijn waren gegaan. Nog niet zo lang geleden immers, waren veel mensen uit Judea en de hele omgeving van de Jordaan naar de woestijn gegaan om naar Johannes de Doper te luisteren (Mat.3:5). Toen was Johannes standvastig en in elk geval niet vol twijfel. Hij was zeker niet iemand die zich liet leiden door de meningen van de mensenmassa, zoals *een buigzame rietstengel heen en weer beweegt onder invloed van de wind* (vgl. 1Kon.14:15^a).

Hij droeg ook *geen weelderige kleren* zoals mensen in de paleizen van koningen en gouverneurs. Nee, in de woestijn *droeg Johannes een mantel van dromedarishaar* ³²⁸ *en een leren gordel om zijn heupen, en zijn eten bestond uit sprinkhanen en wilde honing* (Mat.3:4). Hij was zelfs dwars tegen de heersende elite ingegaan. Moedig had Johannes de Doper de vorst Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) terechtgewezen, omdat hij samenwoonde met Herodias, de vrouw van zijn halfbroer Herodes Filippus.³²⁹ Vooral daarom was hij door Herodes gevangengezet (Mat.14:3,4). Nee, een buigzame meeloper was Johannes zeker niet.

8 “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarvoor) toch (of eerder/maar/integendeel) gingen jullie (of ging u) uit (of ging(en) jullie (of u) weg/ging(en) jullie (of u) naar buiten) (= vertrokken jullie) (om) (na) te (be)zien (of te bekijken/(op) te merken); een mens (= iemand/een man) in (of met/door) (een) weelderige (of zachte/verwijfde) mantel (of bovenkleding) gekleed (= iemand met een weelderige mantel)? Zie (of Kijk)! (Zij) d(i)e de weelderige[n] (of zachte[n]/verwijfde[n]) (mantels (of (boven)kleren)) dragen, zijn in (of met/door) de hoven (of de hofhoudingen/woningen/huizen) (= de paleizen) van de koningen.”

Waarom waren de mensen dan wel naar de woestijn gegaan; *om een profeet te zien*? Opnieuw stelde de Here Jezus een retorische vraag.

9 “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarvoor) toch (of eerder/maar/integendeel) gingen jullie (of ging u) (dan) uit (of weg/naar buiten) (= vertrokken jullie dan); (om) een profeet (na) te (be)zien (of te bekijken/(op) te merken)? Ja, Ik zeg (of verklaar) jullie (of u), zelfs (of en/ook) meer (dan nodig) (of overtreffender/buitengewoner) dan een profeet.”

Het overgrote deel van de Joden was er stellig van overtuigd, dat Johannes de Doper een profeet van God was (Mat.14:5, 21:26). De Here Jezus zei zelfs, dat hij *meer was dan een profeet*.³³⁰ Waarom Johannes meer was dan een profeet, gaf de Mensenzoon aan in het volgende vers.

³²⁷ Dat zijn vragen waarbij het antwoord van tevoren voor iedereen eigenlijk al duidelijk is. Daarom is het meestal niet nodig om op deze vragen (expliciet) antwoord te geven.

³²⁸ Kamelen kwamen en komen in Israël niet voor. Die leven in gebieden waar het ook vriest. Het Hebreeuwse woord voor *kameel* en *dromedaris* is hetzelfde. Bij veel bijbelvertalingen heeft men daar het Nederlandse woord *kameel* voor gekozen, maar het moet eigenlijk gelezen worden als *dromedaris*. Dromedarissen komen vandaag in Israël nog steeds veel voor.

³²⁹ Herodes Filippus moet niet verward worden met zijn halfbroer Filippus (4 v.Chr. – 33 n.Chr.) die regeerde in gebieden ten noorden en noordoosten van het Meer van Galilea: Batanea, Trachonitis, Auranitis, Gaulanitis en Iturea (vgl. Luk.3:1).

³³⁰ Deze uitspraak van de Here Jezus sloot aan bij verwachtingen van het volk. Er waren Joden die dachten of vermoedden, dat Johannes de Doper Elia was, of zelfs de Messias (Luk.3:15, Joh.1:20,21).

10 “Dit (of Deze) is hij [immers, (of want)] ³³¹ over (of betreffende/(rond)om) wie (of welk(e)/wat) geschreven is: “Zie (of Kijk), Ik stuur (of zend) mijn boodschapper (of (af)gezant/engel) voor (jo)uw (of je) (aan)gezicht (= voor Jou) ((erop)uit (of weg)), die (jo)uw (of je) (levens)weg (of pad/route) voor (of aan de voorkant van/in tegenwoordigheid van) Je (of (Jo)u) (voor)bereiden (of inrichten/klaar maken) zal.”

De Heiland zei, dat met de komst van Johannes de Doper een profetie van Maleachi (3:1) in vervulling was gegaan (vgl. Luk.7:27). Het was in die tijd de gewoonte, dat een heraut de komst van een koning of een vorst afkondigde. Zo profeteerde Maleachi vroeger over de wegbereider van de 1^e komst van de Messias.³³² Het was namelijk Johannes die als de wegbereider van de Zoon van God zijn 1^e komst als mens naar deze aarde aankondigde. Na de voorloper Johannes de Doper kwam de Knecht van het verbond (Mal.3:1). Dat was de Mensenzoon zelf.

Johannes was vanuit zichzelf als zondig mens niet belangrijker dan andere mensen, maar door het gehoorzaam uitvoeren van zijn bijzondere taak in opdracht van de Here was hij meer dan een gewone profeet. Er was geen profeet geweest, die belangrijker was dan Johannes de Doper, want hij was de man die als voorloper van de Messias zijn komst naar deze wereld had aangekondigd!

Wat Johannes de Doper ook bijzonder maakte, was de voortreffelijke manier waarop hij met hulp van de Heilige Geest (Luk.1:15) dienstbaar en trouw zijn werk had gedaan:

1. Zonder omwegen kondigde hij duidelijk de komst van de Messias aan. Hij verwees naar Hem als het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt (Joh.1:29,36).
2. Moedig zei hij openlijk en onverbloemd tegen zijn volksgenoten, dat ze zich moesten bekeren van hun zonden (Mat.3:2, Luk.1:76,77).
3. Ondanks het grote gezag en respect dat Johannes onder de mensen genoot, weerstond hij de verleiding om alle aandacht op zichzelf te vestigen. Volgens hem moest de belangstelling en de eerbied voor de Here Jezus toenemen, en hij gaf ook aan, dat daarom zijn eigen invloed moest afnemen (Joh.3:30).

De Mensenzoon heeft tegen zijn leerlingen en volgelingen herhaaldelijk gezegd, dat wie belangrijk (of zelfs de belangrijkste) wil zijn in Gods koninkrijk, onder leiding van de Heilige Geest ernaar moet streven om het meest dienstbaar en nederig te zijn (Mat.18:1-5, 20:26-28, 23:11, Mark.9:33-37^a, 10:43-45, Luk.9:46-48, Joh.13:13-15, vgl. Mat.8:8,10, Luk.7:6-9).

11 “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik tegen jullie (of u): “Tussen (of In/Met/Door) (= Onder) geborenen van vrouwen (= Onder hen die uit vrouwen geboren zijn,) is (er) niet (of nee) (iemand) (= is er niemand) opgestaan (of verwekt/opgewekt), groter (of langer/meer) (dan) Johannes de Doper, maar (of en/nu) de kleinste (of de kortste/minste) in (of met/door) het koninkrijk (of in (= binnen) het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en] is groter (of langer/meer) (dan) hij,

Deze uitspraak van de Here Jezus bevat een veelzeggende paradox (= een veelzeggende schijnbare tegenstrijdigheid), die in eenvoudiger Nederlands veel duidelijker wordt: *Onder hen die uit vrouwen geboren zijn, (= Onder de mensen) is er niemand opgestaan, groter (= is er niemand die belangrijker is) dan Johannes de Doper, maar de kleinste in het koninkrijk (= binnen het koningschap) van de hemel (= maar de mens die zich het meest dienstbaar opstelt*

³³¹ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaïticus. Het is afkomstig uit jongere handschriften, en hoogstwaarschijnlijk als een nadere aanduiding toegevoegd.

³³² Zie Turenout T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

De boodschapper (of De knecht/engel) = Johannes de Doper.
De Boodschapper (of De Knecht/Engel) van het verbond = de Here Jezus.

onder leiding van het koningschap van God.)³³³ *is groter dan hij* (= is belangrijker dan hij). Kortom: “Onder de mensen is er niemand die belangrijker is dan Johannes de Doper, maar de mens die zich het meest dienstbaar opstelt onder leiding van het koningschap van God, is belangrijker dan hij, ...” Wie kan er zich ooit meer dienstbaar opstellen dan de Heiland? Niemand immers.

De Here Jezus, die de belangrijkste mens is, heeft zich het meest dienstbaar gemaakt voor iedereen, doordat Hij met zijn lijden en zijn sterven aan het kruis voor de zonden van alle mensen heeft betaald (Mat.20:28, Mark.10:45, 1Joh.2:1,2).³³⁴ Zijn leven hier op aarde bestond vooral uit het dienen van mensen (Fil.2:2-5, b.v. Joh.13:3-17). Mede daarom heeft de hemelse Vader Hem als Koning over de hele schepping aangesteld (Mat.28:18, Fil.2:5-11).

12 en (of nu,/maar) van(af/uit) (= sinds) de dagen van Johannes de Doper tot en met (of zolang (als)/tot(dat)) nu (of direct/zojuist/zo-even/net) (= tot nu toe) (be)handelt ... krachtdadig (of gewelddadig) (of wordt ... geweld aangedaan/wordt ... gewelddadig behandeld) het koningschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] (= handelt het koningschap van de hemel krachtdadig/breekt het koningschap van de hemel door met kracht), en (of ook/zelfs) krachtdadige(of sterke)(mense/personen/manne)n (of geweldenaars)³³⁵ grijpen het (of nemen het met geweld (of het snel) (weg)/roven het).”

De Mensenzoon bedoelde met vers 12 de uitbreiding van het koninkrijk van God. Eerst was de dienst voor de Here vooral beperkt tot het volk Israël. Na de komst van de Messias bereikte de blijde boodschap ook de heidenen. Steeds meer mensen uit allerlei volken sloten zich met hart en ziel aan bij het Christendom. Vanaf het begin van het optreden van Johannes de Doper begon er een nieuw tijdperk.

Krachtdadige en sterke *mensen* in het geloof en in het vertrouwen op de Here Jezus, die streven ernaar om bij het koninkrijk van de almachtige God te horen (vgl. Luk.16:16). Het zijn geen meelopers, maar dienstbare strijders en dappere Christenen (Luk.13:24, 1Kor.9:23-27, Ef.6:10-18, Fil.3:8-14, 1Tim.6:11,12),³³⁶ die gehoorzaam zijn aan de opdracht die de Here door middel van de Bijbel en de Heilige Geest aan hen geeft. Het is niet alleen maar iets dat je komt aanwaaien. Als Christen moet je de kansen grijpen, die God je geeft.

13 “Al(le(s)) de profeten en (of ook/zelfs) de wet immers, (of want) profeteerden (= hebben ... geprofeteerd) tot en met (of zolang (als)/tot(dat)) Johannes,

Met *de profeten en de wet* werd in die tijd het hele Oude Testament aangeduid, dat eindigde met het bijbelboek Maleachi. Daarin wordt geprofeteerd over:

³³³ In West-Europa denken we bij het woord *koninkrijk* aan een land met een koning. Zo'n land is meestal een eenheid, waarbij het volk min of meer een nationaal besef heeft, en iemand zich enigszins verbonden voelt met zijn volksgenoten. We vinden, dat het koninkrijk van het volk behoort te zijn, en dat een koning zich dienstbaar op moet stellen. We zien een koninkrijk niet als het bezit van een koning. Dat was echter in de tijd van de Bijbel wél het geval. Een koning beschouwde een land als zijn eigendom. Het Griekse woord voor *koningschap* betekent daardoor ook *koninkrijk*. In die tijd dacht men, dat dit hetzelfde was.

De woordgroep *het koningschap van de hemel* heeft dezelfde betekenis als *het koningschap van God*. De term *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van de hemel[en]* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van God*. (Zie voor meer uitleg de verklaring bij Matteüs 3 vers 2^b.)

³³⁴ Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

³³⁵ In de Codex Sinaiticus wordt het (werk)woord *(be)handelt ... krachtdadig* (of *gewelddadig*) (of *wordt ... geweld aangedaan/wordt ... gewelddadig behandeld*) hier herhaald. Omdat de zin na het (voeg)woord *en* dan niet meer klopt, is in dit geval voor de vrijwel gelijklopende tekst van jongere handschriften gekozen.

³³⁶ Zo zijn veel dappere strijders ons voorgegaan, ook al kenden ze hun zwakke momenten (Hebr.11).

1. de knecht (of de boodschapper/engel) = Johannes de Doper (mogelijk als een Elia),
2. de Knecht (of de Boodschapper/Engel) van het verbond = de Here Jezus (Mal.3:1),
3. en een Elia als de voorloper van God de Vader en Koning Jezus (Mal.4:5).³³⁷

Met *de profeten en de wet* bedoelde de Meester het oude tijdperk, dat na de komst van Johannes als profeet werd afgesloten.

14 en (of zelfs/ook) als (of indien) jullie het (graag) willen (of wensen te/u het (graag) wil (of wenst te)) aanvaarden (of aannemen/ontvangen): Hij is Elia, d(i)e zal (of moet/op het punt staat te) komen (of verschijnen).”

Verreweg de meeste Joden dachten, dat de wegbereider van de 1^e komst van de Messias als mens naar de aarde, dezelfde persoon was als de wegbereider van zijn 2^e komst naar deze wereld. De wegbereider van de komst van God de Vader en van de 2^e komst van de Mensenzoon had de profeet Maleachi eeuwen geleden aangeduid met de naam Elia (Mal.4:5).³³⁸ Vanuit de Joodse gedachtegang dat de grote Zoon van koning David (1012 – 972) 1 keer naar de aarde zou komen als verlosser, was Johannes de Doper als de profeet Elia inderdaad gekomen. Wanneer de meeste Joden dat graag zo wilden zien, dan kon dat (vgl. Luk.1:17). Daarom zei de Here Jezus ook, dat Elia was gekomen, maar daarbij verwees Hij vooral naar de wegbereider van zijn 1^e komst als mens naar deze wereld (Mal.3:1, vgl. Mat.17:12). Gods Zoon duidde daarbij nog wel aan, dat Elia eveneens nog komen zal.

Veel Joden geloofden echter, dat de Messias (= de Gezalfde) hen niet alleen zou verlossen, maar ook, dat de grote dag van het eindoordeel van God dichtbij gekomen was. Hij zou al zijn vijanden vernietigen. Davids grote Zoon zou de Romeinen het land uitjagen, en zijn eeuwig koninkrijk op aarde stichten. De Heiland ging daar heel duidelijk tegenin. Zijn koninkrijk is niet van deze wereld (Joh.18:36). Niet de Zoon van God, maar zijn Vader in de hemel zal uiteindelijk alle vijanden verslaan (Ps.110:1).³³⁹

Na zijn lijden en sterven steeg de Here Jezus van de aarde op naar de hemel (Hand.1:9). Hij kwam de hemel binnen, en Hij nam plaats op de troon aan de rechterhand van God de Vader (Hand.2:33-36). De almachtige Heer gaf aan Hem de koninklijke macht over heel de schepping (Dan.7:13,14, Op.1:5). Deze belangrijke gebeurtenissen zijn al achter de rug. Wij leven vandaag ongeveer 2000 jaren later.

Kort voordat de Here Jezus als koning zal terugkomen, komt Jahweh (Zach.14:3-7). Met Jahweh wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1).³⁴⁰ Hij zal eerst alles aan de voeten van de Messias Jezus onderwerpen (Ps.2, 110:1, Hand.2:33-36, Hebr.1:13,14, 10:12,13). Daarna zal de Zoon van de almachtige God terugkomen, zoals Hij is weggegaan (Hand.1:11). Dan komt de grote dag van het eindoordeel van de Here.

³³⁷ Zie Turenout T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

³³⁸ Zie Turenout T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

De profeet Elia is niet gestorven, maar hij is levend meegenomen naar de hemel (2Kon.2:1-11). Mede daardoor waren er Joden die geloofden, dat hij evenals de engelen elk ogenblik de rechtvaardige dienaren van God te hulp kon komen.

Zie voor meer informatie daarover eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4.2, 4^e druk, München, 1965, pag. 769-771.

³³⁹ Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2024.

³⁴⁰ De Statenvertalers vertaalden Gods naam *Jahweh* met *de HEERE*. Geen mens kan Hem (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid van Jahweh is daarvoor veel te groot.

De Here Jezus wordt echter nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens naar deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

Voordat Jahweh zal komen, zal Hij de profeet Elia sturen (Mal.4:5).³⁴¹ In het bijbelboek Openbaring wordt het profetische werk van de 2 getuigen vergeleken met dat van de profeten Mozes en Elia. Vuur zal uit hun mond komen, en hun vijanden verslinden. Als iemand hun kwaad zal willen doen, zal hij worden gedood. Deze profeten en getuigen van God zullen de hemel kunnen sluiten, zodat er geen regen zal vallen (Op.11:5,6, vgl. 1Kon.17:1, Jak.5:17).³⁴² Een groot en machtig profeet als Elia zal de mensen met woorden en tekenen waarschuwen.³⁴³

Johannes de Doper zei van zichzelf, dat hij niet Elia was. Hij deed geen wonderen en tekenen, zoals die profeet. Hij was niet die grote en machtige Elia die de Joden toen verwachtten, en hij kondigde ook niet de komst van de almachtige Vader voor de dag van het laatste oordeel aan. Hij wilde vooral de weg vlak (laten) maken voor de Messias Jezus (Joh.1:21-34).

15 “De bezitter (of De hebbende/(vast)houder) van oren (= Wie oren heeft) [(om te horen (of om te luisteren/begrijpen))],³⁴⁴ moet (ernaar) luisteren (of (het) horen/(het) begrijpen)!”

Wie oren heeft, moet goed luisteren, en vooral nadenken over elk detail van de woorden die de Here Jezus zojuist heeft gesproken (v.9^b-14). Vooral het duidelijke onderscheid tussen het al aanwezige koninkrijk van God en het komende koninkrijk was bij de leerlingen van de Meester en de rest van het volk nog niet doorgedrongen. Het ontbrak hen aan het inzicht;

1. dat het koninkrijk en koningschap van God vanuit de hemel met de 1^e komst van de Mensenzoon naar deze aarde al was gekomen,
2. en dat het verwachte koninkrijk vanuit de hemel nog moest komen.

Voordat het verwachte koninkrijk komt, zal eerst de hemelse Vader komen en al zijn vijanden verslaan. Daarna volgt de 2^e komst van Gods Zoon als mens naar de oude wereld, en een korte tijd later het laatste oordeel. Als dat alles is gebeurd, dan zal het verwachte koninkrijk vanuit de hemel neerdalen (Op.20:9-22:5).³⁴⁵

Om dat alles goed te leren begrijpen en voor geestelijke groei is (naast het lezen en bestuderen van de Bijbel ook) de hulp van de Heilige Geest nodig. Om die hulp te krijgen, is het noodzakelijk om in gehoorzaamheid de lieve Heiland Jezus te willen aanvaarden als Koning, en om Hem in geloof volledig te willen vertrouwen (vgl. v.25-27). Vanuit die houding, ook al is die onvolmaakt, kan iedereen met succes bidden om de hulp van de Heilige Geest (Luk.11:13)!

³⁴¹ Zie Turennot T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

³⁴² Ook hebben de getuigen net als Mozes, de macht van God gekregen om water in bloed te veranderen, en de aarde te slaan met allerlei plagen, zo vaak als ze dat willen.

Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

³⁴³ Je zou kunnen zeggen, dat *de profeet Elia* in de Bijbel als een herhalend motief wordt gebruikt. Een motief is de kleinste betekenisvolle eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Elia of een grote profeet als Elia treedt op in donkere tijden met veel slechtheid en zonden.

³⁴⁴ De woorden *om te horen (of om te luisteren/begrijpen)* staan niet in de Codex Sinaiticus, en zijn hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

³⁴⁵ Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

7. Jezus waarschuwt voor een groot deel van zijn volksgenoten.

Hoofdstuk 11:16-19

16 “Waarmee nu, zal Ik dit geslacht vergelijken? Het is gelijk aan kinderen, die op de markten zitten, en die anderen toeroepen,

17 en zeggen: “Wij hebben voor jullie op de fluit gespeeld, en jullie hebben niet gedanst. Wij hebben klaagliederen gezongen, en jullie hebben jezelf niet op de borst geslagen van verdriet”,

18 want Johannes is gekomen, niet gewoon etend en drinkend, en zij zeggen: “Hij heeft een kwaadaardige geest.”

19 “De Mensenzoon is gekomen, wel gewoon etend en drinkend, en zij zeggen: “Zie, een gulzig mens en een wijnzuiper, een vriend van belastingpachters en zondaren!” De wijsheid is gerechtvaardigd op grond van haar werken.”

Dit gedeelte uit het bijbelboek Matteüs (v.16-19, vgl. Luk.7:31-35) sluit onmiddellijk aan bij de voorgaande verzen (v.2-15, vgl. Luk.7:18-30). Daarin had de Here Jezus onder andere de betekenis van het werk van Johannes de Doper uitgelegd.

De Mensenzoon vergelijkt hier zijn meeste volksgenoten met een groep heerszuchtige kinderen. Die groep kinderen op de markt verwacht van andere kinderen, dat ze meedoen met hun willekeurig gekozen spelletjes. Als de betreffende groep een (bruilofts)feest wil naspelen, dan moet de andere groep kinderen zich daar maar aan aanpassen. Daarna wordt er besloten, dat er een begrafenis moet worden uitgebeeld. Ook daar moet iedereen maar aan voldoen. Wanneer er kinderen uit de andere groep niet met die aan hen opgedrongen spelletjes mee willen doen, dan komen de kinderen van de eerste groep met hun verwijten. Er dreigt ruzie te ontstaan.

16 “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarmee) nu, (of maar/en) zal Ik dit (of dat) geslacht vergelijken? Het is gelijk aan [(kleine)] ³⁴⁶ kinderen, zittend(e) (of verblijvend(e)/zich bevinden(e)) in (of door/met) (= op) (de) markten (= kinderen, die op de markten zitten), (en) die anderen toeroepend(e) (= toeroepen),³⁴⁷

17 [(en (of ook/zelfs))] ³⁴⁸ zeggend(e) (= en zeggen): “Wij hebben voor jullie (of u) op de fluit gespeeld, en (of ook/zelfs) jullie hebben (of u hebt) niet (of nee) gedanst. Wij hebben [voor jullie (of u)] ³⁴⁹ klaagliederen gezongen (of geklaagd), en (of ook/zelfs) jullie hebben (of u hebt) niet (of nee) je(zelf) (of u(zelf)) (op de borst) geslagen (van verdriet) (of niet (of nee) geklaagd)”,

Met *dit geslacht* duidt de Here Jezus in vers 16 een generatie mensen uit zijn eigen tijd aan. Hij vergelijkt die groep met *kinderen, die op de markten zitten, en die anderen toeroepen*, wat ze moeten doen. De Zoon van God heeft het in dit bijbelgedeelte (v.16-19) dus over mensen die hun volksgenoten voorschrijven, wat ze behoren te doen. Hij bedoelde daarmee vooral de “geestelijke” leiders van zijn volk, die andere mensen hun spelregels ofwel hun zelfbedachte leefregels dwingend oplegden.

³⁴⁶ Volgens de Codex Sinaiticus gaat het hier over *kinderen*, en in jongere handschriften over *kleine kinderen*.

³⁴⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *die anderen toeroepend(e)* (= *toeroepen*), maar in jongere handschriften *en (ook/zelfs) hun kameraden (of hun vrienden/makkers/metgezellen) toeroepend(e)* (= *toeroepen*)

³⁴⁸ Het woord *en* staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is hoogstwaarschijnlijk voor de duidelijkheid aan jongere handschriften toegevoegd.

³⁴⁹ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is afkomstig uit jongere handschriften, en hoogstwaarschijnlijk als aanvulling en verduidelijking toegevoegd.

Jezelf op de borst slaan (v.17) was in die tijd een teken van een heel groot verdriet. Dit deden toen veel mensen bijvoorbeeld als een dierbaar persoon of een geliefd familielid was overleden.

18 want (of Immers,) Johannes is gekomen (of verschenen), [zelfs (of en/ook)] niet (gewoon) etend(e) en (of ook/zelfs) [niet] drinkend(e), en (of ook/zelfs) zij zeggen (of zij verklaren): “Hij heeft (of bezit/houdt ... (vast)) een (kwaadaardige) geest (of een demon).”

Johannes de Doper en de Here Jezus voldeden niet aan de oppervlakkige en dwangmatige regeltjes van de Farizeeën en Sadduceeën met hun volgelingen. Daarom kwamen die met hun verwijten, en dreigde er een conflict te ontstaan.

Johannes bereidde zijn volksgenoten voor op de komst van de Messias, en leidde een sober en afgezonderd leven. Hij nam geen gewoon eten en drinken zoals brood en wijn (Luk.1:15, 7:33),³⁵⁰ maar hij at sprinkhanen en wilde honing (Mark.1:6). Een groot deel van de mensen verklaarde hem daarom voor krankzinnig, en bracht dat in verband met bezetenheid door *een kwaadaardige geest*.

De Here Jezus echter, at en dronk gewoon, zoals de meeste andere mensen dat deden. Hij stond veel dichterbij zijn volksgenoten dan Johannes de Doper. Hij bracht de blijde boodschap, en Hij genas veel zieke mensen. De Zoon van God werd echter door veel Joden weggezet als een gulzig iemand, die teveel wijn drinkt. Daar kwam nog bij, dat Hij at en dronk met belastingpachters en zondaren. Dat werd door verreweg de meeste Farizeeën en hun aanhangers onder het volk veroordeeld (Mat.9:10,11, Mark.2:16, Luk.5:30, 15:2, 19:7). Alles wat niet aan hun regeltjes voldeed, werd met willekeurige en oppervlakkige argumenten afgekeurd.

19 “De Zoon (of De Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (= De Mensenzoon) is gekomen (of verschenen), (wel gewoon) etend(e) en (of ook/zelfs) drinkend(e), en (of ook/zelfs) zij zeggen (of zij verklaren): “Zie (of Kijk), een gulzig (of vraatzuchtig) mens en (of ook/zelfs) een (wijn)zuiper (of een wijndrinker/alcoholist), een vriend van belastingpachters (of tollenaars) en (of ook/zelfs) zondaren!” [En/Ook/Zelfs] de wijsheid is gerechtvaardigd (geworden) (op grond) van(wege/uit/af) (of uit) haar werken.”³⁵¹

Zowel Johannes de Doper als de Here Jezus deden, ondanks hun uiterlijke verschillen, allebei in gehoorzaamheid hun werk in dienst van het koninkrijk van God. Tussen hun werk in opdracht van de Almachtige, bestond geen tegenstelling. Nee, de Meester bouwde zelfs op het werk van Johannes voort. Ze lieten zich allebei geen willekeurige en uiterlijke regeltjes van mensen opleggen. Daaraan ergerden zich vooral de “geestelijke” leiders in Israël, want Johannes en de Heiland wilden niet naar hun pijpen dansen. Het leek, alsof die zogenaamd geestelijke leiders zich in de eerste plaats stoorden aan de manier en de vorm van het werk van de profeet en de Mensenzoon. In de grond van de zaak bleek echter, dat ze bezig waren met hun eigen koninkrijk, en ze zich niet wilden voegen onder leiding van het koningschap van God.

Met *de wijsheid* wordt het wijze plan van de almachtige God bedoeld (Vergelijk Luk.7:29,30 met Luk.7:35!). De juistheid en rechtvaardigheid van die wijsheid werd (en wordt) aangetoond door het werk van de Heiland die gezalfd is met de Heilige Geest (vgl. Joh.1:32-34, 5:36, 14:11), en ook door de daden van al zijn dienaren, die gedaan zijn (en worden) met de hulp en de kracht van Gods Geest.

³⁵⁰ Brood en wijn waren het dagelijks eten en drinken uit die tijd (Gen.27:28,37, Num.18:12, Deut.7:13, 11:14, Jer.31:12, enz.). Denk bijvoorbeeld maar aan het Heilig Avondmaal. Het alcoholpercentage van wijn was in die tijd vaak lager dan tegenwoordig, en het was toen ook moeilijker om aan zuiver drinkwater te komen.

³⁵¹ In jongere handschriften staat hier *haar kinderen* (of *haar zonen/dochters*). Op grond van het tekstverband en de Codex Sinaiticus is voor *haar werken* gekozen.

8. Jezus vervloekt de steden Chorazin, Betsaïda en Kapernaüm.

Hoofdstuk 11:20-24

20 Toen begon Hij de steden waarin de meeste wonderen gebeurd waren, te verwijten, dat zij zich niet bekeerden:

21 “O wee, Chorazin! O wee, Betsaïda! Ja, als in Tyrus en Sidon de wonderen waren gebeurd, die in jullie gebeurd zijn, hadden zij zich allang een keer in zak en as bekeerd.”

22 “Bovendien zeg Ik tegen jullie: “Het zal voor Tyrus en Sidon draaglijker zijn op de dag van het oordeel dan voor jullie.”

23 “Ook jij, Kapernaüm, zal jij tot en met de hemel verheven worden? Tot en met het dodenrijk zal jij neergestoten worden. Ja, als in Sodom de wonderen waren gebeurd, die in jou gebeurd zijn, het zou altijd gebleven zijn, tot op de dag van vandaag.”

24 “Bovendien zeg Ik tegen jullie, dat het voor het land van Sodom draaglijker zal zijn op de dag van het oordeel dan voor jou.”

Hoewel deze verzen (v.20-24, vgl. Luk.10:13-15) uit het boek Matteüs inhoudelijk goed aansluiten bij het vorige gedeelte (v.16-19, vgl. Luk.7:31-35), zijn ze afkomstig uit een veel latere periode tijdens het leven van de Here Jezus als mens op deze aarde. Hij had Galilea al verlaten, en deed in die tijd zijn werk in Judea. Vanuit die provincie in het zuiden van Israël zou Hij nog één keer naar het noorden van het heilige land gaan om Galilea kort te bezoeken. Vervolgens zou Hij zijn taak, die Hij van God had gekregen, in Judea voortzetten, totdat Hij daar de kruisdood zou sterven.

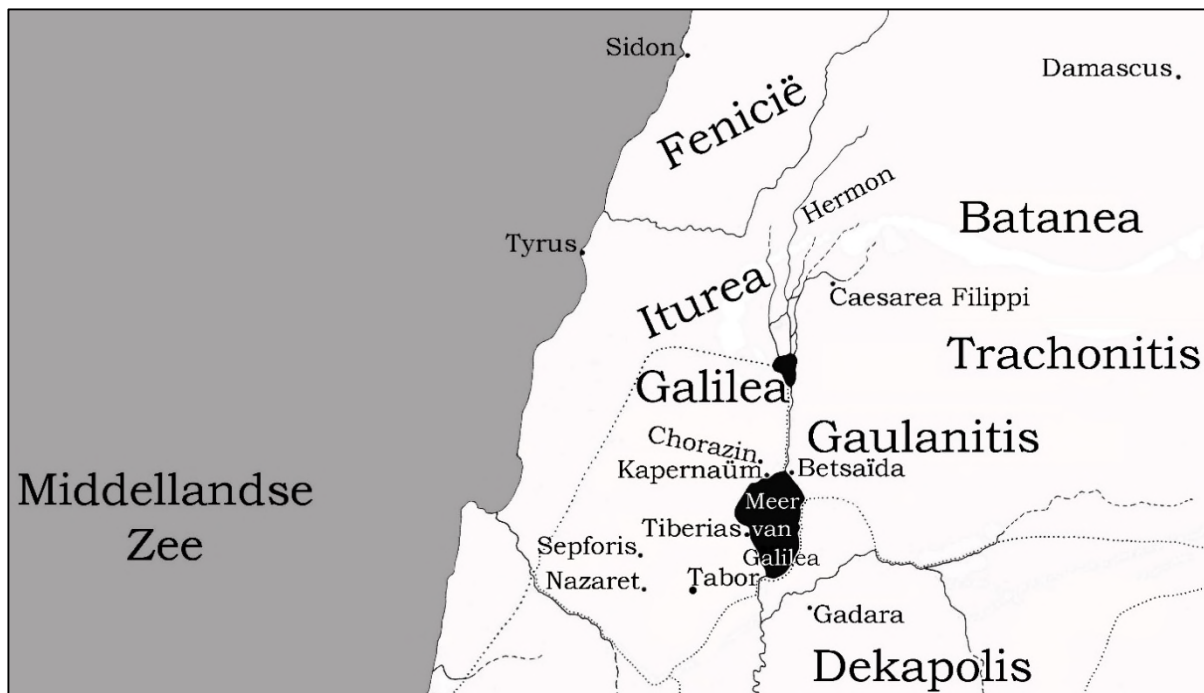
Dat het hier over een latere periode in Jezus' leven gaat, is ook te merken aan het feit dat de verwijten van de Meester feller en heviger worden. Het werd weleens tijd dat de mensen waaronder de Heiland zolang had gewerkt, en die zoveel wonderen hadden gezien, zich zouden bekeren. Ze hadden de Here Jezus allang gelovig moeten aanvaarden als de Zoon van God, en zich aan zijn gezag moeten onderwerpen.

De steden *Chorazin*, *Betsaïda* en *Kapernaüm* lagen allemaal aan de noordkant van het Meer van Galilea. Juist daar, in het noorden van het heilige land, had de Mensenzoon veel onderwijs gegeven en wonderen gedaan. Toch had het overgrote deel van de inwoners uit die steden zich niet bekeerd. Ze hadden hun leven niet dienstbaar gemaakt aan het koninkrijk van God. Hun bewondering voor het onderwijs van de Heiland en zijn wonderdaden leidde niet tot een volledig vertrouwen in Hem.

20 Toen (of Op dat moment/Dan) begon Hij de steden in (of met/door) welk(e) (of wat/wie) (= de steden waarin) de meeste (of grootste) krachten (of machten) (= wonderen) gebeurd (of geworden/ontstaan) waren, te verwijten, (om)dat zij zich niet (of nee) bekeerden (of zij geen berouw hadden):

Het woord *Toen* wil niet zeggen, dat dit gedeelte (v.20-24, vgl. Luk.10:13-15) in het verloop van de tijd direct aansluit bij het vorige (v.16-19, vgl. Luk.7:31-35).

21 “O wee (of Helaas/Ach) [(aan) (jo)u], Chorazin! O wee (of Helaas/Ach) [(aan) (jo)u], Betsaïda! (Om)dat (= Ja,) als (of indien) in (of met/door) Tyrus en (of ook/zelfs) Sidon de krachten (of de machten) (= de wonderen) waren gebeurd (of geworden/ontstaan), d(i)e in (of met/door) jullie (of u) gebeurd (of geworden/ontstaan) zijn, allang (of lang geleden/vroeger) hadden zij zich bekeerd (of hadden zij berouw gehad) een keer (of ooit/altijd) in (of met/door) zak en as.”

De uitdrukking *o wee* was zowel een waarschuwing voor de dreigende berechting van God als een uitdrukking van verdriet. De toehoorders en volgelingen van de Here Jezus moesten goed beseffen, dat het verwerpen van de blijde boodschap grote gevolgen heeft. Ook had de Mensenzoon verdriet over de ramp, die de meeste inwoners van Chorazin en Betsaïda zouden meemaken. Door hun structurele onverschilligheid tegenover het onderwijs van Gods Zoon gingen ze hun ondergang tegemoet.

De plaats *Chorazin* lag enkele kilometers ten noordwesten van de stad Kapernaüm. *Betsaïda* was een vissersplaatsje. Het bevond zich ten noordoosten van Kapernaüm aan de oostkant van de Jordaan, waar die rivier uitmondt in het Meer van Galilea. De discipelen Filippus, Andreas en Simon Petrus kwamen oorspronkelijk uit Betsaïda vandaan (Joh.1:45).

Tyrus en *Sidon* waren rijke handelssteden ten noorden van Israël. Sidon is een heel oude stad aan de kust van de Middellandse Zee. De Sidoniërs stamden af van Kanaän, een zoon van Cham (Gen.10:6,15,19). Vanuit Sidon was de stad Tyrus gesticht. Hoewel Tyrus een dochterstad van Sidon is, overschaduwde de dochterstad al gauw haar moederstad in rijkdom, eer en macht. Het was een erg invloedrijke stad (Jes.23:8). Het lag oorspronkelijk voor een deel aan de kust en voor een deel op een nabijgelegen eiland. Sinds de verovering door de jonge Griekse koning Alexander de Grote (336/332 – 323) is het min of meer een schiereiland geworden. De heidense steden Tyrus en Sidon waren in Israël bekend om hun slechtheid en onbetrouwbaarheid (Jes.23, Jer.47:4, Ezech.26-29, Am.1:9).

In de Oudheid droegen de mensen in het Midden-Oosten vaak een rouwzak, als ze wilden laten zien, dat ze erg veel verdriet hadden (Gen.37:34, Jer.6:26, Am.8:10, Mi.1:16), en als teken van rouw deed men toen aarde of *as* op het hoofd (Joz.7:6, 1Sam.4:12, 2Sam.1:2, 13:19^a, Job 2:12^b, Jes.61:3^a).

Als de Zoon van God in Tyrus en Sidon evenveel onderwijs had gegeven en wonderen had gedaan als in Chorazin en Betsaïda, dan zou verreweg het grootste deel van de inwoners van die 2 heidense steden zich allang hebben bekeerd. Daaruit blijkt heel duidelijk, hoe groot de onverschilligheid en het ongeloof in Israël was. Daarom zou de berechting van Chorazin en Betsaïda ook grotere gevolgen hebben, dan die van de steden Tyrus en Sidon.

22 “Bovendien (of Niettemin/Toch/Maar) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Het zal voor Tyrus en Sidon draaglijker zijn in (of met/door) (= op) (de) dag van (het) oordeel dan voor jullie (of u).”

De dag van het oordeel is de dag waarop God, als de oude schepping met de aarde zojuist is vernietigd, iedereen zal (be)oordelen (Hand.17:31, 2Pet.3:10-12, Op.20:11-15).

23 “Ook (of Zelfs/En) jij (of u), Kapernaüm, zal jij (of je/zult u) tot en met (of tot(dat)) een (= de) (wolken/sterren)hemel verheven worden? ³⁵² Tot en met (of Tot(dat)) (het) dodenrijk (of (de) onderwereld) zal jij (of zal je/(zult) u) neergestoten (of neergegoot/neergeworpen) worden. (Om)dat (= Ja,/want) als (of indien) in (of met/door) Sodom de krachten (of de machten) (= de wonderen) waren gebeurd (of geworden/ontstaan), d(i)e in (of met/door) (jo)u gebeurd (of geworden/ontstaan) zijn, het zou altijd (of een keer/ooit) gebleven (of verbleven) zijn, tot (aan) (= tot op) de (dag van) vandaag (of de (of het) (dag van) heden).”

Kapernaüm (= Dorp van Nahum) was een welvarende plaats. Het was de belangrijkste stad in haar omgeving. Bovendien had de Here Jezus daar zelfs een tijd gewoond (Mat.4:13). Hij had er veel onderwijs gegeven en wonderen gedaan. Daarmee was die stad heel erg bevoorrecht. Zij leek wel *tot en met de wolkenhemel verheven te worden*. De stad Kapernaüm wordt echter wat haar onverschilligheid en haar ongeloof betreft, niet eens meer vergeleken met Tyrus en Sidon, maar met de vroegere stad Sodom. Verreweg de meeste inwoners van die stad waren nog slechter, dan die van de steden Tyrus en Sidon. Om die structurele kwaadaardigheid en slechtheid had de Here de stad *Sodom* met de omliggende stadjes en dorpen volledig verwoest (Gen.19:24-28, Deut.29:23, Jer.23:14, vgl. Deut.32:32, Jes.1:10, Jer.49:18, 50:40).

Het dodenrijk moet niet worden verward met de hel. De mensen die de hemelse Vader niet willen dienen, gaan na hun sterven naar het dodenrijk (Ps.9:18, 31:18^b, 49:14,15, Luk.16:23). Daar wachten ze op hun eeuwige bestemming (Dan.12:2, Mat.25:46^a, Joh.5:28,29). Bij het laatste oordeel zal het dodenrijk met de doden in de poel van vuur (= de hel) worden geworpen (Op.20:11-15). Als de stad Kapernaüm *tot en met het dodenrijk zou worden neergestoten*, wil dat zeggen, dat zij in de toekomst zou worden verwoest. Het zou een trieste en afschrikwekkende stad worden, en het zou met verreweg de meeste inwoners ervan erg slecht aflopen.

Wanneer de Meester in Sodom had gewoond, en daar het werk had gedaan, zoals in Kapernaüm, dan zou zelfs het overgrote deel van de inwoners van die zeer slechte en verdorven stad zich hebben bekeerd...!! Als de Here Sodom en de omliggende stadjes en dorpen niet heeft gespaard, dan was het ook niet erg aannemelijk, dat de stad Kapernaüm vrijuit zou gaan. Hoe vreselijk moest het lot wel niet zijn, dat die stad met haar meeste inwoners zou treffen!

24 “Bovendien (of Niettemin/Toch/Maar) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u), (om)dat (voor het) land (of (de) grond/aarde) van Sodom het draaglijker zal zijn in (of met/door) (= op) (de) dag van (het) oordeel dan voor (jo)u.”

De mensen worden door de hemelse Vader niet alleen beoordeeld op grond van hun daden, maar ook op basis van wat ze hadden kunnen doen. Als iemand meer genade en gunsten van God heeft gekregen, dan heeft hij of zij ook meer verantwoordelijkheid. Wanneer de weldaden van de Here niet leiden tot bekering en daadkracht in zijn koninkrijk, dan zullen de gevolgen van de berechting daardoor ook groter zijn. Voor de mensen die wel van de blijde boodschap hebben gehoord, maar er niet naar wilden luisteren, zal de veroordeling en het vonnis van de Almachtige nog vreselijker uitpakken, dan voor hen die nauwelijks of helemaal niets van het evangelie hebben vernomen (Luk.12:47,48, vgl. Mark.12:40, Luk.20:46,47).

³⁵² In jongere handschriften staat hier ... *Kapernaüm, [de] tot aan (of totdat) de (wolken/sterren)hemel verhoogd(e), ...* Op grond van de Codex Sinaiticus is voor ... *Kapernaüm, zal jij (of je/zult u) tot aan (of totdat) een (= de) (wolken/sterren)hemel verheven worden?* gekozen.

De profetieën over de steden Chorazin, Betsaïda en Kapernaüm zijn helaas volledig in vervulling gegaan. Wanneer dat precies is gebeurd, is niet bekend. Waarschijnlijk heeft de achteruitgang van deze steden geleidelijk plaatsgevonden. Alleen van Kapernaüm weten we, dat die stad definitief werd verlaten tijdens de islamitische invasie van het heilige land in 638 na Christus. Dat die 3 steden volledig zijn verwoest, is tot op de dag van vandaag bij de puinhopen ervan nog steeds goed te zien.

De onderstaande foto's zijn genomen op 28 juli 2011.

Chorazin

Chorazin

Betsaïda

Betsaïda

Kapernaüm

Kapernaüm

Nog triester en vreselijker is echter het lot voor de inwoners van deze steden, die zich niet hebben bekeerd.

9. Jezus' dankzegging en uitnodiging.

Hoofdstuk 11:25-30

25 In die tijd nam Jezus het woord, en zei: “Ik dank U, Vader, Heer van de hemel en van de aarde, omdat U deze dingen voor wijze en verstandige mensen verborgen hebt, maar ze aan eenvoudige mensen hebt geopenbaard.”

26 “Jazeker Vader, omdat het zo een genoeg was voor U.”

27 “Alle dingen zijn aan Mij overgegeven door mijn Vader, en niemand kent de Zoon behalve de Vader, en niemand kent de Vader behalve de Zoon, en aan wie dan ook de Zoon Hem zou willen openbaren.”

28 “Komt naar Mij, allen die vermoeid en belast zijn, en Ik zal jullie rust geven.”

29 “Neemt mijn juk op jullie, en leert van Mij, omdat Ik zachtmoedig ben, en nederig van hart, en jullie zullen rust vinden voor jullie zielen,

30 want mijn juk is zacht, en mijn last is licht.”

De verzen 25 tot en met 30 uit het 11^e hoofdstuk (vgl. Luk.10:21,22) komen in tijdsvolgorde na het vorige gedeelte (v.20-24) (vgl. Luk.10:13-15). Uit het Evangelie van Lukas weten we, dat tussen die 2 gebeurtenissen in, de 70 discipelen zijn teruggekeerd (Luk.10:17-20), die de Here Jezus eropuit had gestuurd (Luk.10:1-12,16). Waarschijnlijk is de volgorde van de gebeurtenissen als volgt:

Gebeurtenis	Matteüs	Lukas
De uitzending van 70 discipelen.		10:1-12,16
Gods Zoon vervloekt een aantal steden.	11:20-24	10:13-15
De terugkeer van de 70 discipelen.		10:17-20
De Mensenzoon bedankt zijn Vader in de hemel.	11:25-27	10:21,22
De Heiland wijst de 70 discipelen op hun geluk.		10:23,24
Jezus nodigt de mensen die Hem willen dienen, uit.	11:28-30	

De teruggekeerde discipelen hadden de blijde boodschap gebracht, en ze waren erg voldaan, omdat ze macht hadden over de kwaadaardige geesten. Mede door dat succes van de rondreis van die 70 discipelen is de dankbaarheid van de Here Jezus ten opzichte van zijn Vader in de hemel goed te verklaren.

25 In (of Met/Door) die tijd nam Jezus het woord (of antwoordde Jezus/begon Jezus te spreken), (en) zei (of sprak): “Ik stem in met (= Ik dank/loof) U (of Jou), Vader, Heer van de (wolken/sterren)hemel en van de aarde (of de grond/het land), (om)dat U (of Jij/Je) deze(ding)en van(af/uit) (= voor) wijze[n] (of geschoolde[(mense)n]/geleerde[n]) en verstandige(of intelligente/wijze)(mense)n verborgen hebt, en (of ook/zelfs) (= maar) ze aan onmondige(mense)n (of (kleine) kinderen/minderjarigen) (= eenvoudige mensen) hebt geopenbaard (of onthuld).”

De uitdrukking *In (of Met/Door) die tijd* geeft (meestal) niet duidelijk aan over welke periode het precies gaat.

De Here Jezus spreekt in vers 25 de *Heer van de hemel en van de aarde* aan als zijn *Vader*. Hij was zijn hemelse Vader dankbaar voor het resultaat van zijn werk. Voor mensen die zichzelf heel *wijs en verstandig* vonden, had God de blijde boodschap van verlossing van de zonden verborgen. Met deze groep mensen bedoelde de Meester vooral de schriftgeleerden en de Farizeeën. Zij werden door vrijwel alle Joden beschouwd als de deskundige en bevoegde godsdienstleraren en theologen. Verreweg de meeste van die geleerde theologen vertrouwden (bijna) volledig op hun eigen inzicht en verstand.

Voor eenvoudige mensen die dachten, dat ze onmondig waren, en weinig betekenden in deze wereld, had de Almachtige juist het evangelie geopenbaard (vgl. Mat.5:3); voor mensen die door meeste de schriftgeleerden en Farizeeën met minachting werden beschouwd als de volksmenigte die de wet niet kent (Joh.7:49). Die eigenwijze mensen zijn door hun hoogmoedige houding met geestelijke blindheid geslagen.

In het bovenstaande vers bedoelde de Heiland niet, dat voor alle wijze en verstandige mensen de blijde boodschap verborgen was, en voor alle eenvoudige of onmondige mensen die prachtige boodschap werd geopenbaard.³⁵³ Nee, het gaat erom, dat je niet in de eerste plaats vertrouwt op je eigen wijsheid en verstand, maar op de liefde en genade van de Here Jezus.

26 “Ja(zeker) Vader, (om)dat het zo (of op deze manier) een genoeg(en) (of een wens/keuze) werd (of gebeurde/ontstond) (= was) voor (of in tegenwoordigheid van) U (of Jou) (= voor uw ogen).”

27 “Al(le(s)) (dingen) zijn (aan) Mij overgegeven (of overhandigd/overgedragen) door (of onder invloed van) mijn Vader, en (of ook/zelfs) niemand (of niet één/niets) kent de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) behalve (als) (of tenzij/dan/als (toch) niet) de Vader, en (of ook) niet (= noch) (een zeker) iemand (of iets) (= en niemand) kent de Vader behalve (als) (of tenzij/dan/als (toch) niet) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling), en (of ook/zelfs) (aan) wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) (= wie dan ook) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) (Hem (of het)) zou (of mocht) willen openbaren (of onthullen).”

Met *alle dingen* wordt hier de hele schepping bedoeld. De hemelse Vader heeft aan zijn Zoon de macht over de schepping overgedragen (Joh.3:35). Daarmee kreeg Hij ook de verantwoording om die schepping met de mensen te bevrijden van de zonden.

Niemand kent de Mensenzoon zo goed als zijn Vader in de hemel Hem kent. Niemand kent de Almachtige zo goed als de Here Jezus. Niemand kan God de Vader leren kennen zonder zijn Zoon Jezus te kennen. Alleen de mensen aan wie de Heiland zijn Vader openbaart, die zullen de Here leren kennen, want niemand kan bij de Almachtige komen, dan alleen door de gezalfde Jezus (Joh.14:6,7^a).

Uitsluitend op basis van eigen inzicht en het beperkte menselijk verstand zul je Hem nooit leren kennen (vgl. Mat.16:17). Ons menselijk verstand, dat ook nog door de zonde gehandicapt is, is daar niet toereikend of geschikt voor. Om de Here te leren kennen, hebben we de openbaring nodig van de Heilige Geest. Aan iedereen die zich gewillig en in vertrouwen aan God de Zoon onderwerpt, zal de Almachtige de Heilige Geest geven (Luk.11:13).

Hoewel de Here van tevoren weet, welke mensen voor Hem zullen kiezen, en Hem zullen dienen (Op.13:7,8, 17:8), is het niet zo, dat Hij vanaf het begin van de schepping al een aparte groep mensen heeft uitgekozen (= uitverkoren), die door het lijden en sterven van de Heiland

³⁵³ Er staat niet *de wijze en verstandige mensen* en *de onmondige mensen*, maar *wijze en verstandige mensen* en *onmondige* ofwel *eenvoudige mensen*. Hieruit blijkt duidelijk, dat de Heiland niet alle mensen uit die 2 groepen over één kam scheert. Denk bijvoorbeeld maar aan de Farizeeën Nikodemus (Joh.3:1-21, 7:50,51, 19:39-42) en Jozef van Arimatea (Mat.27:57-60, Mark.15:42-46, Joh.19:38-42).

zal worden verlost, en dat de rest van de mensen gewoon heel erg veel pech heeft gehad, doordat zij niet door de hemelse Vader uitgekozen (= niet uitverkoren) zijn om zijn kinderen te worden. Het zou een zware last zijn om vanuit die gedachte in onzekerheid te leven met de steeds terugkerende vraag: “Ben ik wel uitgekozen?” Nee, de Heer van hemel en aarde heeft met en door het grote offer van zijn Zoon aan het kruis alle mensen uitgekozen (Ef.1:3-14), want dat volmaakte offer was (en is) voldoende voor de betaling van alle zonde van alle mensen van de hele wereld (1Joh.2:1,2)!³⁵⁴ Ja, God de Vader hield (en houdt) zoveel van alle mensen, dat Hij zelfs zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, zodat iedereen die in Hem gelooft, en dus op Hem vertrouwt, niet verloren zou gaan, maar eeuwig zou leven. De hemelse Vader wil juist graag, dat de wereld door het offer van zijn Zoon behouden ofwel gered zal worden (Joh.3:16,17). Het is zijn wens, dat alle mensen voor altijd gelukkig zullen worden.

God dringt mensen zichzelf en het eeuwige geluk niet op. Mensen zijn geschapen naar zijn beeld en gelijkenis, en zullen dus hun eigen keuze moeten maken. Nadat de zonde in de wereld was gekomen, was het echter voor de mensen niet meer mogelijk om voor de Here te kiezen. Doordat Jezus de Gezalfde voor alle zonden heeft betaald, is die mogelijkheid er weer wel. Met en door het volmaakte offer van Gods Zoon koos Jahweh³⁵⁵ voor alle mensen. Het is nu voor ieder mens de tijd om voor Hem te kiezen.

Mensen die voor de Here kiezen, zijn sterk en krachtadig in het geloof en in het vertrouwen op de Heiland (Zie de uitleg van Mat.11:12.). Zij streven ernaar om bij het koninkrijk van de Almachtige te horen (vgl. Luk.16:16). Het zijn geen meelopers, maar dienstbare strijders en dappere Christenen (Luk.13:24, 1Kor.9:23-27, Ef.6:10-18, Fil.3:8-14, 1Tim.6:11,12),³⁵⁶ die gehoorzaam zijn aan de opdracht die God door middel van de Bijbel en de Heilige Geest aan hen geeft. Het is niet alleen maar iets dat je komt aanwaaien. Als Christen moet je de kansen grijpen, die de Here je geeft. Daar sluit de oproep in het volgende vers nauw bij aan.

Hoewel het erop leek, dat de Here Jezus bij verreweg de meeste Joden veel resultaat had bij zijn werk, was dat eigenlijk voor een groot deel maar schijn. Ja, de Meester maakte veel indruk op de volksmenigte (Mat.7:28,29), en de mensen kwamen graag bij Hem om te worden genezen (Mat.8:16,17). Tot een volledig geloof en vertrouwen in de Heiland als de Zoon van God kwam het echter bij het overgrote deel van de Joden niet. Daarom volgt er nog een duidelijke oproep, voordat de Messias zich geleidelijk gaat terugtrekken, en zich meer en meer gaat richten tot de mensen die wel echt naar Hem willen luisteren, en Hem willen volgen en gehoorzamen.

28 “Komt naar (of tot/bij) Mij, al(le(n/s)) (of ieder(een)/elk ... is) d(i)e vermoeid en belast zijn, en (of ook/zelfs) Ik zal jullie (of u) rust geven.”

De meeste Joden *waren* in die tijd *vermoeid en belast* door de talrijke regels en voorschriften die de schriftgeleerden en de Farizeeën aan hen hadden opgelegd (Mat.23:4, 9:36, Luk.11:46,

³⁵⁴ Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

³⁵⁵ Met Jahweh wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1). Geen mens kan Hem (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid van Jahweh is daarvoor veel te groot. (De Statenvertalers vertaalden Gods naam *Jahweh* met *de HEERE*.)

De Here Jezus echter, wordt nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens naar deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

³⁵⁶ Zo zijn veel dappere strijders ons voorgegaan, ook al kenden ze hun zwakke momenten (Hebr.11).

Hand.15:10, vgl. Rom.8:15). Die regels en voorschriften gaven geen innerlijke rust, want ze waren gebaseerd op het idee dat iedereen zijn of haar eigen eeuwige geluk kon en moest verdienen door goede werken. Je weet immers nooit zeker, of je wel voldoende goede werken gedaan hebt. Bovendien waren al die plichten en voorschriften voor de meeste Joden nauwelijks of niet te volbrengen (vgl. Hand.15:10). De regels van de Farizeeën hielden geen rekening met de sociale en financiële omstandigheden van de mensen (Mat.23:13/14,23)

29 “Neemt (... op (of weg/mee)) mijn juk op jullie (of u), en (of ook/zelfs) leert van(uit/af) Mij, (om)dat Ik zachtmoedig (of mild/zachtaardig) ben, en (of ook/zelfs) nederig van hart, en (of ook/zelfs) jullie zullen (of u zult) rust vinden (of aantreffen/ontmoeten/ontdekken) voor jullie (of uw) zielen,

30 want (of immers) mijn juk (is) aangenaam (of goed) (= zacht), en (of ook/zelfs) mijn last (of mijn lading/vracht) is licht.”

De uitdrukking *nederig van hart* betekent, dat iemand echt nederig is, en zich niet alleen maar zo voordoet. Het hart zagen de mensen in die tijd als de kern en vertegenwoordiging van de hele mens.³⁵⁷ Het hart was de oorsprong van al het leven (Spr.4:23). Als het hart nederig is, dan is dus de hele mens echt nederig.

De Mensenzoon was (en is) niet hooghartig en onverbiddelijk zoals de schriftgeleerden en Farizeeën, maar juist zachtmoedig en nederig (vgl. Fil.2:8).

Met *het juk van de Here Jezus* worden zijn regels en voorschriften bedoeld. Die regels en voorschriften zijn niet vermoeiend, maar *aangenaam* (Rom.8:14,15, 1Joh.5:3). Zijn last is niet zwaar, maar juist licht. Zijn juk is voor alle mensen een passend juk, dat uit liefde is opgelegd. Dit komt, doordat de Zoon van God met zijn liefdevolle regels en voorschriften het beste met ons voor heeft. Hij wil namelijk voorkomen, dat de mensen zich door hun zonden in het ongeluk storten (b.v. Hand.15:10,28,29). Slavendienst van de macht van de zonde en van de satan wordt bij de Heiland liefdedienst. Zijn juk en last geven innerlijke rust en zekerheid over het eeuwige geluk.

³⁵⁷ Dit blijkt uit de parallellismen die in de Bijbel voorkomen (Ps.13:3, 16:9, 19:9, 24:4, 26:2, Spr.2:2,10, 3:1, 4:21, 5:21, 7:24,25).

Bij een parallellisme staan 2 of meer (bij)zinnen bij elkaar. Die zinnen zeggen met andere woorden min of meer hetzelfde, waardoor ze elkaar aanvullen en ophelderen. Dit kwam in de Hebreeuwse literatuur veel voor.

10. Aren plukken op de sabbat.

Hoofdstuk 12:1-8

1 In die tijd ging Jezus op de sabbat door de korenvelden. Zijn discipelen nu, waren hongerig, en zij begonnen aren te plukken en te eten.

2 De Farizeeën hadden dit gezien, en zeiden tegen Hem: “Zie, uw discipelen doen, wat men niet mag doen op de sabbat!”

3 Hij echter, zei tegen hen: “Hebben jullie niet gelezen, wat David deed, toen hij hongerig was, en zij die met hem waren?”

4 “Hoe hij het huis van God binnenging, en hij at van de toonbroden, waarvan hij niet mocht eten; ook zij die met hem waren niet, behalve alleen de priesters?”

5 “Of hebben jullie niet gelezen in de wet, dat op de sabbat de priesters in de tempel de sabbat ontheiligen zonder schuldig te zijn?”

6 “Ik nu, zeg tegen jullie: “Iemand die meer is dan de tempel, is hier.”

7 “Als jullie echter, hadden geweten, wat het betekent: “Barmhartigheid wil Ik, en niet het offeren”, dan hadden jullie nooit de onschuldige mensen veroordeeld.”

8 “De Mensenzoon is immers Heer over de sabbat.”

Het bovenstaande begin van hoofdstuk 12 (v.1-8) (vgl. Luk.6:1-5) sluit in tijdsvolgorde aan bij de periode waarin Jezus Matteüs opriep om Hem te volgen (Mat.9:9-13, vgl. Luk.5:27-32), en waarin Hij onderwijs gaf over het vasten (Mat.9:14-17, vgl. Luk.5:33-39). De Meester had toen nog geen 12 toekomstige apostelen aangesteld (Mat.10:2-4, vgl. Luk.6:12-16).

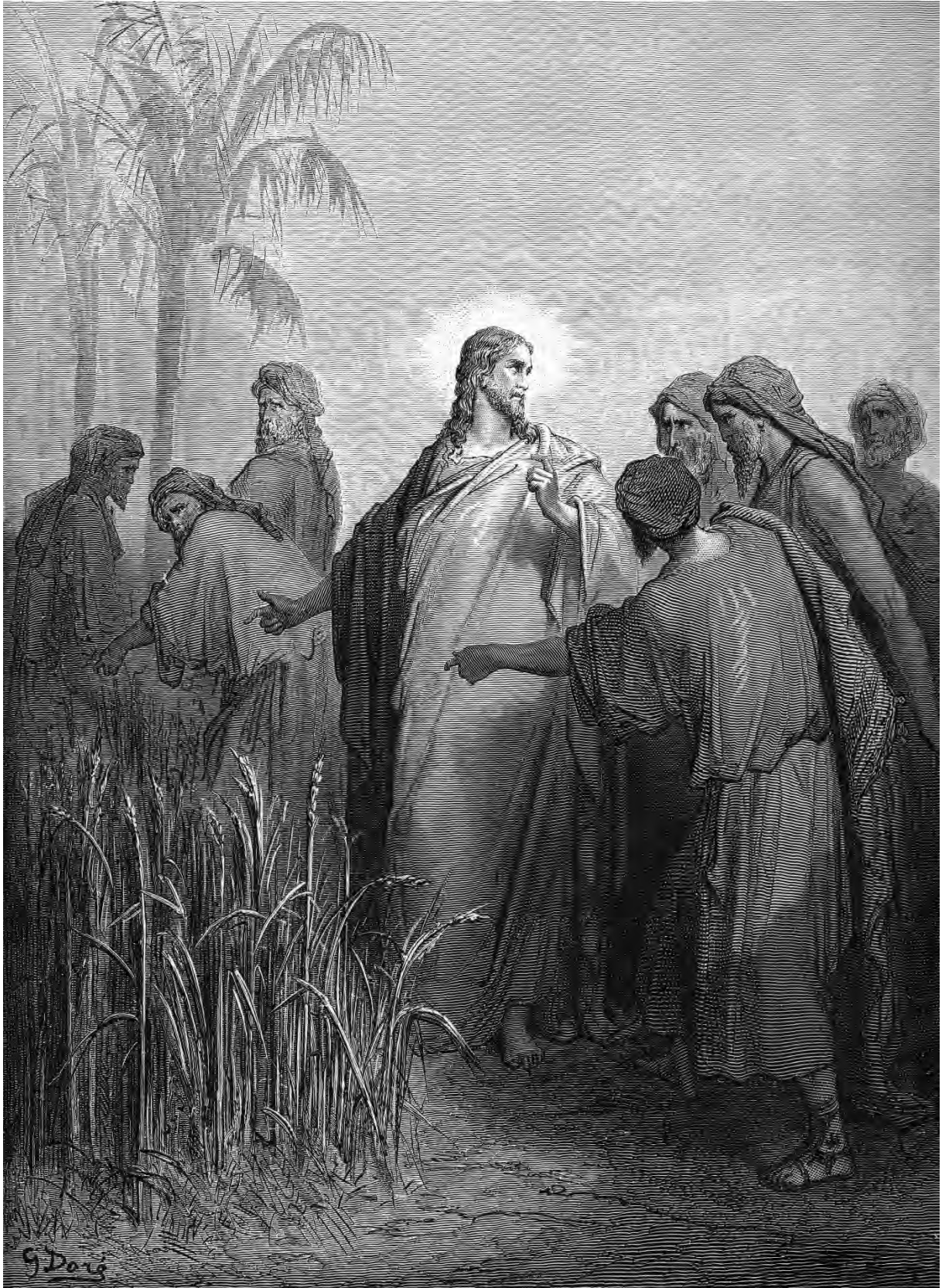
1 In (of Met/Door) die tijd ging (of reisde/(ver)trok) Jezus (weg) op de sabbat door (middel van) (of via) de korenvelden. Zijn discipelen (of Zijn leerlingen/volgelingen) nu, (of maar/en) waren hongerig (of hadden honger), en (of ook/zelfs) zij begonnen aren te plukken en (of ook/zelfs) te eten.

Bij de uitdrukking *In (of Met/Door) die tijd* is het niet precies duidelijk over welke periode het gaat.

2 De Farizeeën [nu, (of en/maar)] hadden (dit) (na/in)gezien (of bezien/(op)gemerkt/bekeken/geweten), (en) zeiden (of spraken) tegen Hem: “Zie (of Kijk), (jo)uw (of je) discipelen (of leerlingen/volgelingen) doen (of maken), wat (of welk(e)/wie) niet (of nee) toegestaan is (of geoorloofd is) (= wat men niet mag) (te) doen (of (te) maken) in (of met/door) (= op) (de) sabbat!”

In de wetten die God via de profeet Mozes aan zijn volk had gegeven (Deut.34:10-12), stond, dat de Israëlieten tijdens het reizen of wandelen wat aren mochten plukken van een akker om wat te kunnen eten (Deut.23:25). Volgens de Farizeeën echter, was het plukken en stukwrijven van aren op de sabbat verboden, want dat zou eigenlijk graan oogsten zijn op de rustdag. Op het opzettelijk schenden van de sabbatsrust stond trouwens de doodstraf (Ex.31:14,15, Num.15:22-36).

Uit deze verzen (v.1-8) blijkt, dat de tegenstelling tussen de Farizeeën en de Mensenzoon in de loop van de tijd steeds duidelijker werd; de tegenstelling tussen de zogenaamd geestelijke leiders, die hun volksgenoten zware lasten van wetten en regels oplegden, en de Heiland die evenals zijn hemelse Vader, met zijn liefdevolle wetten het beste met iedereen voor heeft. De Here heeft namelijk de rustdag uit liefde aan de mensen gegeven (Mark.2:27), en juist niet als een last van slavernij (Deut.5:12-15).

De discipelen van Jezus plukken graan op de sabbat.

3 Hij nu, (of en/maar) (= Hij echter,) zei (of sprak) tegen hen: “Hebben jullie (of Hebt u) niet (of nee) gelezen, wat (of welk(e)/wie) David deed (of maakte), toen (of wanneer/terwijl) hij hongerig was (of honger had), en (of ook/zelfs) (zij) d(i)e met hem (waren)?”

Natuurlijk hadden de Farizeeën dit gelezen. Met ironie werd deze vraag gesteld.

4 “Hoe hij [tot (of naar/(tot) in)] het huis (of de huishouding/woning) van God binnenging (of binnenkwam), en (of ook/zelfs) hij at van de toonbroden, wat (of welk(e)/wie) niet (of nee) toegestaan is (of geoorloofd is) voor hem (= waarvan hij niet mocht) (om te) eten; ook (of en) niet (= noch) (zij) d(i)e met hem (waren,) behalve (als) (of tenzij/als (toch) niet) alleen de priesters?”

Er moesten van de Here op elke sabbatdag 12 broden worden gebakken om in de tabernakel op een gouden tafel neer te leggen. Het moesten 2 stapels van 6 broden zijn. Zo moesten ze voor God als een offer worden tentoongesteld. Na een week moesten die toonbroden worden vervangen door 12 nieuwe broden. De oude broden, die werden weggehaald, mochten door de priesters worden opgegeten (Lev.24:5-9).

David echter, at met de mensen die bij hem waren, van de toonbroden (1Sam.21:1-6), die normaal gesproken alleen door de priesters mochten worden gegeten (Lev.24:5-9). Toch werd in dit geval niet de wet overtreden, want de bedoeling van de wet is de liefde voor de Here (1^e tafel) (vgl. Deut.6:5) en voor de medemens (2^e tafel) (vgl. Lev.19:18, Luk.10:26,27). In een situatie van overmacht is het niet liefdevol om je hongerige medemensen geen eten te geven. Ceremoniën en rituelen zijn daaraan ondergeschikt.

5 “Of hebben jullie (of hebt u) niet (of nee) gelezen in (of met/door) de wet, (om)dat op de sabbat de priesters in (of met/door) de tempel de sabbat ontheiligen (of ontwijden/schenden), en (of ook/zelfs) onschuldig zijn (= zonder schuldig te zijn)?”

Ook op de sabbat (= de 7^e dag) moesten de priesters in de tempel hun werk doen. Er moesten op de rustdag zelfs bijzondere offers worden gebracht (Lev.24:8,9, Num.28:9,10).³⁵⁸ Op de rustdag is het de bedoeling, dat er meer aandacht is voor God en voor elkaar (Deut.5:12-15, Mark.2:27). Daarom ontheiligden de priesters de sabbat niet door te offeren. Ze deden daar juist goed aan.

6 “Ik nu, (of en Ik/maar Ik) zeg (of verklaar) tegen jullie (of u) [, (om)dat]: “(Een) Groter(e) (of (Een) Meerder(e)/Ouder(e)/Sterker(e)) (= Iemand die meer is) dan de tempel(,) is hier.”

Als het werk in de tempel van meer belang was dan de rust op de sabbat, dan gold dat zeker voor de dienst voor de Here Jezus. De Zoon van God is immers veel belangrijker dan de tempel! Wanneer de priesters op de rustdag hun werk moesten doen, dan gold dat nog meer voor de discipelen van de Meester. Ze volgden Hem bij zijn reis door de korenvelden, en hadden bij hun werk ook eten nodig.

7 “Als (of Indien) nu, (of maar/en) (= Als echter,) jullie hadden (of u had) geweten, wat (of welk(e)/wie) het is (= het betekent): “Barmhartigheid (of Medelijden) wil Ik (graag) (of wens Ik/verlang Ik), en (of ook/zelfs) niet (of nee) (het) offeren (of een (slacht)offer/een offerdier) (vgl. Hos.6:6^a),”³⁵⁹ (dan) hadden jullie (of had u) niet (of nee) ooit (of een keer/altijd) (= dan hadden jullie nooit) de onschuldige(mense)n veroordeeld.”

Omdat de Here Jezus nog niet zo lang geleden de belastingpachter Matteüs had opgeroepen om Hem te volgen, en Hij had meegegeten met hem en andere belastingpachters, hadden de

³⁵⁸ Bovendien werden de jongetjes op de 8^e dag na hun geboorte besneden, ook als het dan op de sabbat was.

³⁵⁹ Zie Turenout T. van, Hosea, redder, Grijpskerk, 2019.

Farizeeën daar al eerder op een verwijtende manier naar gevraagd. Ook toen had de Meester gezegd:” Barmhartigheid wil Ik, en niet het offeren (Mat.9:10-13).” Blijkbaar was deze duidelijke boodschap niet tot hun harten doorgedrongen. Ze wilden niet naar de Mensenzoon luisteren, en Hem erkennen als de reeds lang verwachte en beloofde Messias (= Gezalfde); als de Zoon van God. Mede daardoor begrepen ze niet, waarom de Almachtige zijn wetten aan zijn volk Israël had gegeven.

Ja, de Farizeeën hielden zich uiterlijk trouw aan de regels. Dat bleek onder andere uit het feit dat ze op tijd hun *offers* lieten brengen. Ze dachten, dat het dan wel in orde was met hun leven. De hemelse Vader echter, wil niet met offers tevreden worden gesteld (Ps.40:7, 51:18,19, Hebr.10:5,7), en ook niet met het uiterlijk volgen van de regels. We moeten de Here vooral liefhebben boven alles, en onze naaste als onszelf (Lev.19:18, Deut.6:5).

De zogenaamd wetsgetrouwe schriftgeleerden vergaten, dat het belangrijkste doel van de wetten was (en is) om de liefde voor de almachtige God en voor de medemens te bevorderen. Daarom had Hij bijvoorbeeld de reinigingswetten aan de Israëlieten gegeven om nare ziekten die in die tijd veel voorkwamen, te voorkomen.³⁶⁰ De liefde voor Hem, en vooral de liefde voor hun medemens zagen de Farizeeën helaas over het hoofd. Ze waren niet vol liefde en *barmhartigheid* (Mat.23:23), terwijl daar in het Oude Testament herhaaldelijk duidelijk op wordt gewezen (Lev.19:18^b, Ps.51:18,19, Hos.6:6, vgl. Mat.5:43, 19:19^b, Hebr.10:5-8). Ze wezen niet alleen de zonden af, maar ook de zondaren. Voor hen kenden ze wel de rechtvaardige regels van de wet en hun zogenaamd orthodoxe traditieleer, maar ze kenden geen barmhartigheid. In de praktijk vonden ze de vorm van de wetten van de Here blijkbaar belangrijker dan de inhoud. Daarmee maakten de Farizeeën die liefdevolle wetten voor zichzelf en hun volgelingen krachteloos (Mat.15:6).

Recht en liefde echter, moeten in goede harmonie samengaan. Dit kan niet anders, want recht zonder liefde is kil, en ontaardt in zinloze kadaverdiscipline. God wil niet, dat we evenals de Farizeeën puur de regeltjes (zo zuinig mogelijk) volgen. Daarentegen leidt liefde zonder recht tot persoonlijke willekeur en vriendjespolitiek. Alle positieve eigenschappen kunnen zonder goede samenhang met elkaar niet bestaan.³⁶¹

De meeste Farizeeën kenden geen echte liefde voor God en voor hun medemens. Ze wilden niet in de eerste plaats meewerken aan de opbouw van het koninkrijk van de Here, maar waren vooral bezig met het behoud en het versterken van hun eigen positie. Dit leidde tot het ten onrechte veroordelen van de discipelen van de Messias Jezus, en zou uiteindelijk ook leiden tot de onterechte veroordeling van de Heiland zelf.

8 “De Zoon (of De Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (= De Mensenzoon) is immers (of want) Heer[, zelfs (of ook/en)]³⁶² over de sabbat.”

De regels voor de sabbat waren (en zijn) ondergeschikt aan het gezag en de bevoegdheid van de Meester. Dit gold nog veel meer voor de wetten en regels die alleen de Farizeeën voor de

³⁶⁰ De Here wilde, dat de Israëlieten lang zouden leven (Deut.4:40, 5:33). Mede daarom gaf Hij zijn (reinigings)-wetten. In die wetten zoekt Hij het bestwil voor de mensen (1Joh.5:3). Zo was en is het bijvoorbeeld erg gezond om van een geslacht dier het vet, de lever en de nieren niet te eten (Ex.29:13, Lev.3:16, 4:19,26,31,35, 6:12, enz.). Ook door de goede hygiëne die God had voorgeschreven, werden de meeste gehoorzame Israëlieten veel ouder dan de heidenen (Lev.15, Num.5:2,3, 31:17-24, Deut.21:10-14, 23:13). Zo kwam bijvoorbeeld de pestziekte bij orthodoxe Joden veel minder vaak voor. Zelfs tot op de dag van vandaag is het dus verstandig om het eten van varkensvlees te mijden, hoewel het niet verboden is.

Zie hiervoor Hobrink B., *Moderne Wetenschap in de Bijbel*, 6^e druk, Hoornaar, 2005.

³⁶¹ Met het ontstaan van de zonde in de schepping schiep de satan niets nieuws. Hij scheidde alleen, wat God in harmonie bij elkaar had gebracht. Iets nieuws kan de tegenstander van de Here niet scheppen. Hij kan alleen maar verwoesten.

³⁶² Dit staat niet in de Codex Sinaiticus.

7^e dag hadden opgesteld. Het is uiteindelijk de drie-enige God (= God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest), die zelf bepaalt, hoe we de rustdag vorm en inhoud moeten geven. Hij heeft immers die mooie dag als een geschenk aan de mensen gegeven (Deut.5:12-15, Mark.2:27)! Door de rustdag hebben we meer tijd gekregen om bewust aandacht te besteden aan de liefde voor de Here en voor elkaar.

11. Een genezing op de sabbat.

Hoofdstuk 12:9-14

9 Hij vertrok daarvandaan, en kwam in hun synagoge.

10 Zie, er was een man met een verschrompelde hand! Zij vroegen Hem, of het geoorloofd is op de sabbat te genezen, zodat zij Hem zouden kunnen aanklagen.

11 Hij nu, zei tegen hen: “Wie is er onder jullie, die één schaap heeft, en die, als dit op een sabbat in een kuil zou vallen, het niet zal grijpen, en omhoog zal halen?”

12 “Hoeveel dan, gaat een mens een schaap te boven? Daarom is het geoorloofd op de sabbat goed te doen.”

13 Toen zei Hij tegen die man: “Strek je hand uit!” Hij strekte haar uit, en zij werd weer gezond zoals de andere.

14 De Farizeeën echter, gingen weg, en overlegden met elkaar over Hem, hoe zij Hem zouden kunnen ombrengen.

Dit gedeelte (v.9-14, vgl. Luk.6:6-11) sluit in tijdsvolgorde aan bij de voorgaande verzen over het plukken van aren op de sabbat (v.1-8, vgl. Luk.6:1-5). Vanuit de korenvelden (v.1) trok de Here Jezus met zijn discipelen een woonplaats binnen naar een synagoge.

9 [En/Ook/Zelfs] Hij vertrok (of ging weg) daarvandaan (of (van)daar/van die plaats), (en) kwam (of verscheen) (tot) in (of naar/tot) hun synagoge.

Nog niet zo lang geleden had de Heiland in zijn eigen woonplaats Kapernaüm een verlamd iemand genezen (Mat.9:1-8, Mark.2:1-12, Luk.5:17-26). Daarna was Hij verdergelopen naar het tolhuis aan de grens van zijn woonplaats bij het Meer van Galilea (Mark.2:13,14). Bij dat tolhuis had de Meester de belastingpachter Matteüs opgeroepen om Hem als zijn leerling te volgen (Mat.9:9-13, Mark.2:13-17, Luk.5:27-32). Nadat Gods Zoon had gesproken over het vasten (Mat.9:14-17, Mark.2:18-22, Luk.5:33-39), was Hij waarschijnlijk via de korenvelden weer teruggekeerd naar zijn woonplaats Kapernaüm (vgl. v.1-8, Mark.2:23-28, Luk.6:1-5). Ook de woorden *hun synagoge* (v.9^b) duiden erop, dat de gebeurtenissen rondom het plukken van aren op de sabbat en het genezen van de verschrompelde hand waarschijnlijk hebben plaatsgevonden in, of in de buurt van Jezus' woonplaats Kapernaüm.

10 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), (er was) een mens (= een man) hebbend(e) (of (vast)houdend(e)/bezittend(e)) (= met) een dorre (of droge/uitgedroogde) (= verschrompelde) hand! [En/Ook/Zelfs] zij vroegen Hem, [zeggend(e) (= en zeiden),] als (of indien) (= of) het geoorloofd is op de sabbat te genezen (of te (be)dienen/(medisch) te verzorgen), (zo)dat zij Hem zouden (of mochten) (kunnen) aanklagen.

Een verschrompelde hand is krachteloos. Zo'n verdroogde ofwel verstijfde hand kun je niet (meer) uitstrekken of helemaal openvouwen (vgl. v.13, 1Kon.13:4^b).

De betekenisvolle woorden *zodat zij Hem zouden kunnen aanklagen* houden in, dat aan de Here Jezus een strikvraag werd gesteld. Ze stelden deze vraag niet om zijn mening te horen, of om van Hem te leren, maar om Hem van een ernstige afwijking in de leer over Gods wetten te kunnen beschuldigen. Als de Heiland zou zeggen, dat je iemand met een verschrompelde hand op de sabbat mocht genezen, dan was dat volgens de Farizeeën een grote overtreding. Het was namelijk zo, dat iemand die ging werken op de rustdag, en met opzet het gebod van de sabbatsrust overtrad, in opdracht van God moest worden gedood (Ex.31:14).³⁶³

³⁶³ Volgens de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, moest die ter dood veroordeelde per-

Na hun nederlaag bij de vorige gebeurtenis wilden de Farizeeën de Mensenzoon in de val lokken. Volgens de Joodse voorschriften die sommige rabbijnen hadden bedacht, was hulp bieden op de sabbat alleen toegestaan bij een levensbedreigende situatie.³⁶⁴ Dat was bij de verschrompelde hand duidelijk niet het geval.

Het is meestal niet verstandig om op een verkeerde vraag, die eenzijdig is, of wordt gesteld vanuit een onjuiste achtergrond, rechtstreeks te reageren. Daarom stelde de Meester een tegenvraag. Daarmee verplaatste Hij de vraag die vanuit het perspectief van het wetticisme was gesteld, naar het bredere blikveld van de liefdevolle bedoeling van Gods wetten.

11 Hij nu, (of en/maar) zei (of sprak) tegen hen: “Welk(e) (of Wat/Wie) mens zal er (van)uit (of bij/van(daan/af)) (= onder) jullie (of u) zijn (= Wie is er onder jullie), die (of dat) één schaap zal hebben (of bezitten/(vast)houden) (= die één schaap heeft), en (die), als (of indien) (ooit) dit (of dat) op de (= een) sabbat (tot) in (of naar/tot) een kuil (of een cisterne/put) zou (of mocht) vallen, het niet zal grijpen, en (of ook/zelfs) overeind zal halen (of zal laten opstaan) (= en omhoog zal halen)?”

12 “Hoeveel (of Hoe groot) dan (of dus), gaat een mens een schaap te boven? (Zo)dat (= Daarom) is het geoorloofd op de sabbat goed te doen (of te maken).”

Uit het voorbeeld van de Here Jezus blijkt, dat in de praktijk het gebod van de sabbat meestal op de juiste en liefdevolle manier werd toegepast, en dat het in het dagelijks leven niet zo ging, zoals de meeste wettische Farizeeën en schriftgeleerden dat in hun wetjes hadden vastgelegd. De Mensenzoon wees zijn tegenstanders daarom op hun willekeur. Blijkbaar besteedden zij meer zorg aan hun dieren, dan dat ze zich over de mensen bekommerden. Een mens is toch veel belangrijker dan een dier!³⁶⁵

Met het voorbeeld van het schaap dat in een kuil zou zijn gevallen, toonde de Heiland duidelijk aan, dat het juist helemaal niet verkeerd is om op de sabbat een goede en liefdevolle daad te doen. De wetten van de Here over de rustdag mogen geen aanleiding of rechtvaardiging geven om iemand in nood niet te helpen.

De woordenwisseling tussen de Meester en zijn tegenstanders (v.10-12) vond plaats, terwijl de persoon met de verschrompelde hand erbij was. De apostel Matteüs wilde echter onder leiding van de Heilige Geest niet die persoon met de verschrompelde hand op de voorgrond plaatsen, maar de betekenis van de rustdag en het verzet van de Farizeeën.

Gods Zoon sloot het debat af door met de genezing van de hand te beginnen. Om te kunnen genezen moest de man met de verschrompelde hand zelf wel in zijn genezing geloven. Zijn hand werd niet zomaar gezond. In geloof en vertrouwen op de Here Jezus moest hij zijn hand uitstrekken. Dat zou hij normaal gesproken niet kunnen doen.

13 Toen (of Op dat moment/Dan) zegt (= zei) Hij tegen d(i)e mens (= die man): “Strek (of Span) je (of (jo)uw) hand uit!” [En/Ook/Zelfs] hij strekte (haar) uit, en (of ook/zelfs) zij werd weer [in de juiste toestand gebracht (of hersteld)] gezond (zo)als de ander(e).

De man geloofde blijkbaar, want *hij strekte zijn hand uit*. Daardoor werd hij door de Mensenzoon genezen.

14 Maar (of En/Nu) de Farizeeën (= De Farizeeën echter,) gingen weg (of gingen (er)uit/

soon worden gestenigd (Num.15:32-36).

³⁶⁴ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4e druk, München, 1965, pag. 629 en 630.

³⁶⁵ Niet alleen medelijden met het dier speelde hierbij een rol. Een schaap was ook een bezit, dat belangrijk was voor de productie van melk, wol en vlees. Iemand met erg veel schapen werd beschouwd als een rijk man. Het verlies van één of meer schapen betekende in die tijd een verlies aan bezit of vermogen.

gingen naar buiten), (en) hielden (of namen/ontvingen) een raadgevende vergadering (of een vergadering met adviseurs (of raadgevers)/een beraadslaging/een besluit) (= en overlegden met elkaar) over (of tegen(over)) Hem, hoe (ook maar) (of (zo)dat) zij Hem zouden (of mochten) (kunnen) ombrengen (of doden/(laten) omkomen).

De Farizeeën waren niet blij met die genezing. Integendeel, ze waren woedend (Luk.6:11). Vanuit hun wetticistisch perspectief was een gebod van God overtreden, en dat was volgens hen belangrijker dan het herstel van die hand. Hun plan om de Meester in diskrediet te brengen, zodat ze Hem zouden kunnen aanklagen, was mislukt.

In het bijbelboek Matteüs lezen we hier voor de eerste keer, dat de tegenstanders van de Heiland Hem wilden vermoorden. Het ter dood laten brengen of laten vermoorden van de Here Jezus, omdat Hij zou werken op de sabbat, zou niet gemakkelijk zijn. Het volk stond toen nog positief tegenover Hem. Bovendien kon in die tijd iemand in Israël eigenlijk alleen voor het overtreden van de Romeinse wetten worden gedood. Daarom *overlegden de Farizeeën met elkaar* over hoe ze dit moesten gaan aanpakken.

12. Een profetie vervuld.

Hoofdstuk 12:15-21

15 Jezus nu, doorzag het, en vertrok van die plaats. Grote mensenmenigten volgden Hem, en Hij genas hen allemaal,

16 en Hij waarschuwde hen nadrukkelijk, dat zij Hem toch niet openlijk bekend zouden maken,

17 zodat vervuld zou worden, wat gezegd is via de profeet Jesaja, toen hij zei:

18 “Zie, mijn Dienaar, die Ik uitgekozen heb, mijn Geliefde, in Wie mijn ziel een genoegen heeft gevonden. Ik zal mijn Geest op Hem leggen, en Hij zal aan de heidenen het recht verkondigen.”

19 “Hij zal geen ruzie maken, niet schreeuwen, en niemand zal op de pleinen zijn stem horen.”

20 “Een geknakt riet zal Hij niet breken, en een walmende vlaspit zal Hij niet uitdoven, voordat Hij ooit het oordeel zou wegsturen tot overwinning.”

21 “Op zijn naam zullen heidenen vertrouwen.”

Dit gedeelte (v.15-21) sluit in tijdsvolgorde hoogstwaarschijnlijk aan bij de voorgaande verzen (v.9-14). De Here Jezus doorzag de moordplannen van de Farizeeën (v.14), en trok zich terug naar een andere plaats. De tijd om te stoppen met het onderwijs aan zijn volgelingen, en om te sterven, was nog niet gekomen. De Meester onttrok zich wel aan de debatten met zijn tegenstanders, maar niet aan de nood van de kwetsbare mensen in de samenleving. Hij genas alle zieken die bij Hem kwamen.

Wel waarschuwde Hij de mensen nadrukkelijk, dat ze Hem niet openlijk bekend zouden maken. Het accent van zijn werk moest niet vallen op zijn wonderen, maar op zijn onderwijs. Hij was niet uit op sensatie en/of populisme, maar zijn doel was om de mensen te redden van de zondenlast en de eeuwige berechting van God.

15 Jezus nu, (of maar/en) merkte (of wist/begreep) (= doorzag) (het), en vertrok (of trok zich ... terug/keerde ... terug) van die plaats (of (van)daar). [En] grote (of vele) (mensen/volks)menigten (of scharen) volgden Hem, en (of ook/zelfs) Hij genas (of (be)diende) hen allen (of genas ieder (of elk) van hen) (= en Hij genas hen allemaal),

16 en Hij vermaande (of verbood/bestrafte) hen (= en Hij waarschuwde hen nadrukkelijk), (zo)dat zij Hem (toch) niet openlijk (of openbaar/(duidelijk) zichtbaar) (bekend) zouden (of mochten) maken (of doen),

17 (zo)dat (of hoe (ook maar)) vervuld (of (aan)gevuld/vol(ledig)gemaakt/ten uitvoer gebracht) zou (of mocht) worden het gezegde (of het gesprokene) (= worden, wat gezegd is) via (of door (middel van)) de profeet Jesaja, zeggend(e) (= toen hij zei):

In de onderstaande verzen (v.18-21) wordt in Matteüs' eigen bewoordingen onder leiding van de Heilige Geest een profetie van Jesaja (42:1-4) aangehaald.³⁶⁶

18 “Zie (of Kijk), mijn Dienaar (of mijn Knecht/Slaaf/Jongen/Kind), die (of dat) Ik (uit)gekozen (= uitverkoren) heb, mijn Geliefde, (tot) in (of naar/tot) Wie (of Welk(e)/Wat) mijn

³⁶⁶ Zie eventueel Turennot T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

ziel een genoeg (of een welgevallen) heeft (goed)gevonden (of een genoeg (of een welgevallen) heeft gehad) (= een genoeg heeft gevonden). Ik zal mijn Geest op Hem leggen, en (of ook/zelfs) Hij zal aan de heidenen (of de (vreemde) volken) (het) (ge)recht (of (het) oordeel/(de) berechting) (= het recht) verkondigen (of (ver)melden/berichten).”

De Messias (= Gezalfde (Hebreeuws)) Jezus kwam op aarde als een dienaar (Fil.2:7,8). Hij was dienstbaar om de mensen te verlossen van hun zonden. Hij was wel Gods Denaar, en God de Vader houdt heel veel van zijn Zoon (Mat.3:17).

Toen de verlosser Jezus zich door Johannes de Doper liet dopen, legde de Here zijn Geest op Hem (Mat.3:16,17, Mark.1:10,11, Luk.3:21,22, Joh.1:32-34). Voordat de Meester zijn werk begon, werd Hij gezalfd met de Heilige Geest. Daarom wordt Hij Jezus Christus (= Gezalfde (Grieks)) genoemd. Met die Heilige Geest ondersteunde God de Vader zijn Zoon.

Met *het recht* wordt hier het volmaakte recht overeenkomstig de normen en wetten van de Almachtige bedoeld. Jezus de Gezalfde zou en zal aan alle volken dat volmaakte recht bekend maken. Dat recht ziet de wet niet als doel, maar als middel. Het doel van het Goddelijk recht is: De Here liefhebben boven alles, en van je medemens evenveel houden, als je van jezelf houdt (Mat.22:34-40, Mark.12:28-34, Luk.10:25-37, Rom.13:8-10).

De Mensenzoon herstelde de koppeling tussen de wet en de liefde. Die koppeling wil de satan altijd ongedaan maken. Liefde zonder recht is immers geen echte liefde, maar persoonlijke willekeur. Recht zonder liefde is geen recht, maar wetticisme.

De hoofdsom van de wet (Lev.19:18, Deut.6:5, Mat.22:37-40, Luk.10:27): de echte liefde, heeft de Heiland door middel van zijn apostelen en andere volgelingen van Hem niet alleen aan de Joden, maar ook aan de heidenen bekend laten maken.

19 “Hij zal niet (of nee) (= geen) ruzie maken (of ruziën/kijven), [en (of ook)] niet (= noch) schreeuwen (of luid uitroepen), en (of ook) niet (= noch) (een zeker) iemand (of een (zeker(e))) (= en niemand) zal in (of met/door) (= op) de pleinen (of de straten/(brede) wegen) zijn stem horen.”

De Here Jezus gedroeg zich niet als verreweg de meeste machthebbers van de wereld, en ook niet als de Farizeeën en de schriftgeleerden. Hij onttrok zich meestal aan het debat met zijn tegenstanders (v.15). Hij imponeerde mensen niet door geschreeuw en door verheffing van stem. Als een lam werd de Mensenzoon uiteindelijk naar de slachtbank geleid, maar Hij deed zijn mond niet open (Jes.53:7, Mat.27:14, Mark.15:5).

20 “Een geknakt riet zal Hij niet (of nee) (ver)breken (of stukslaan), en (of ook/zelfs) een walmende (of smeulende/rokende) (vlas)pit (of vlas/(vlas)draad/linnen) zal Hij niet (of nee) (uit)doven (of (uit)blussen), tot(dat) (of tot en met) (= voordat) ooit (of een keer/altijd) Hij het oordeel (of het vonnis/de berechting/beoordeling/het (ge)recht) zou (of mocht) wegsturen (of wegzenden/(eruit) ... verwijderen) tot (of naar/(tot) in) overwinning.”

Het geknakte riet en de walmende vlaspit zijn voorbeelden van zwakheid (2Kon.18:21, Jes.36:6, 43:17, Ezech.29:6,7). Geknakt riet biedt vrijwel geen enkele stevigheid meer, en bij een walmende of smeulende vlaspit is het vuur bijna uit. Het zijn beelden van een kwijnend mensenleven. Vooral in het noorden van het heilige land leken veel mensen letterlijk en geestelijk op het geknakte riet en de walmende vlaspit. De belastingen van de Romeinen en de Joden - denk aan de tempelbelasting - waren loodzwaar. Daar bovenop kwamen nog de eigen wetten en regels van de Farizeeën en de schriftgeleerden die de mensen in de praktijk onmogelijk allemaal konden uitvoeren en toepassen. De verarmde bevolking was vermoeid en belast (Mat.9:36).

De Here Jezus onderdrukte de zwakken in de samenleving niet, zoals veel koningen en be-

stuurders doen. Aan het vermoeien en belasten van mensen, daar deed Gods Zoon niet aan mee. Hij hielp die kwetsbare mensen juist (Mat.11:28), en in zijn grote liefde genas Hij veel zieken (v.15). Hij at met belastingpachters en zondaren (Mat.9:11). Hij ontfermde zich over het uitgeputte volk (Mat.9:36), en verkondigde die mensen de blijde boodschap (Mat.11:5). Zo handelde de Meester overeenkomstig het volmaakte recht van God.

De Heiland heeft door zijn lijden en zijn sterven aan het kruis voor alle zonden van de hele wereld betaald (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2).³⁶⁷ Daardoor was Hij na zijn opstanding in staat om het Gods oordeel: de eeuwige berechting van de Here, voor alle mensen die Hem uit liefde willen dienen, weg te sturen. Dat maakte zijn overwinning van de zonde en de dood compleet, want daarmee had de drie-enige God zijn doel bereikt. Zo heeft *Hij het oordeel weggestuurd* ofwel *verwijderd tot de volledige overwinning* van de zonde en de dood. Wie in de gezalfde Jezus gelooft, en Hem wil dienen, gaat niet verloren; nee, hij of zij heeft het eeuwige leven (Joh.3:16^b, 1Kor.15:55-58).

21 “[En] in (of met/door) (= op) zijn naam zullen heidenen (of (vreemde) volken) vertrouwen (of hopen).”

Niet in de eerste plaats de Joden in en na de tijd van de Here Jezus, maar vooral veel heidenen hebben naar de blijde boodschap van de Meester geluisterd, en zich bekeerd (Jes.42:4^b,6^b, Mat.8:11,12, 28:19, Hand.1:8, 28:26-28). Ze zijn Christen geworden: dienaren van de Mensenzoon. Zo zijn ze kinderen van de hemelse Vader geworden, en zijn ze verlost van de eeuwige dood. Ook vandaag worden nog steeds mensen uit allerlei volken dienaren van God.

³⁶⁷ In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

13. Jezus en Beël-zebub.

Hoofdstuk 12:22-37

22 Toen werd een bezeten iemand bij Hem gebracht, die blind en stom was. Hij genas hem, zodat de stomme kon praten en zien.

23 De hele mensenmenigten verbijsterden zich, en zeiden: “Dit is toch niet de Zoon van David?”

24 De Farizeeën echter, hadden het gehoord, en zeiden: “Hij drijft de kwaadaardige geesten enkel en alleen uit door Beël-zebub, de leider van de kwaadaardige geesten.”

25 Hij echter, wist hun gedachten, en zei tegen hen: “Elk koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, wordt verwoest, en elke stad of elk huis, dat tegen zichzelf verdeeld is, zal geen standhouden.”

26 “Als ook de satan de satan uitdrijft, is hij tegen zichzelf verdeeld. Hoe zal dan zijn koninkrijk kunnen standhouden?”

27 “Als Ik door Beël-zebub de kwaadaardige geesten uitdrijf, door wie drijven jullie zonen dan uit? Daarom zullen zij jullie rechters zijn.”

28 “Als Ik echter, door de Geest van God de kwaadaardige geesten uitdrijf, dan is het koningschap van God bij jullie gekomen.”

29 “Of hoe kan iemand het huis van de sterke man binnengaan, en zijn gebruiksvoorwerpen roven, als hij niet eerst die sterke man zou binden? Dan zal hij zijn huis plunderen.”

30 “Wie niet voor Mij is, die is tegen Mij, en wie niet met Mij bijeenbrengt, die verstroot.”

31 “Daarom zeg Ik tegen jullie: “Elke zonde en lastering zal de mensen vergeven worden, maar de lastering van de Geest zal niet vergeven worden.”

32 “Wie dan ook een woord zou zeggen tegen de Mensenzoon, het zal hem vergeven worden, maar wie dan ook tegen de Heilige Geest zou spreken, het zal hem niet vergeven worden; niet in deze periode en niet in de komende.”

33 “Is een vrucht goed, dan moet de boom ervan goed zijn! Is zijn vrucht slecht, dan moet de boom slecht zijn! Aan zijn vrucht immers, kent men de boom.”

34 “Adderenbroedsel, hoe kunnen jullie, die slecht zijn, iets goeds vertellen? Vanuit de overvloed van het hart spreekt immers de mond.”

35 “Een goed mens haalt vanuit zijn goede schat goede dingen, en een slecht mens haalt vanuit zijn slechte schat slechte dingen.”

36 “Ik nu, zeg tegen jullie: “Elk nutteloos woord, dat de mensen zullen spreken, daarover zullen zij rekenschap moeten geven op de dag van het oordeel,

37 want naar je woorden zal je rechtvaardig verklaard worden, en naar je woorden zal je veroordeeld worden.”

Deze verzen (v.22-37, vgl. Luk.11:14-23) sluiten aan bij Jezus' onderwijs in Judea over de liefde van de Here en zijn verhoring van het gebed (Mat.7:7-12, vgl. Luk.11:5-13). Uit dit gedeelte (v.22-37) blijkt, dat het tussen de Meester en de Farizeeën uitloopt op een volledige

scheiding van wegen. Duidelijk komt hier naar voren, dat in de wereldgeschiedenis een strijd plaatsvindt tussen het koninkrijk van God en het rijk van de satan.³⁶⁸

22 Toen (of In die tijd/Dan) werd een (door één of meer kwaadaardige geesten) bezetene (= een bezeten iemand) bij (of aan) Hem gebracht (of aangeboden/geofferd), (die) blind en (doof)stom (of doof) (was). [En/Ook/Zelfs] Hij genas (of (be)diende) hem, (zo)dat de [(blinde en (of ook/zelfs))] (doof)stomme (of dove) [(zelfs (of ook/en))] ³⁶⁹ (kon) praten (of spreken/vertellen) en (of ook/zelfs) zien.

In het onderstaande vers vestigt de apostel Matteüs niet de aandacht op het wonder, maar op de reactie van het aanwezige volk op de genezing.

23 [En/Ook/Zelfs] (ge)hele (of (ge)heel/al(le(s))) de (mensen/volks)menigten (of de scharen) (= De hele mensenmenigten) verbijsterden zich (of ontstelden/verbaasden zich (erg/behoorlijk)), en (of ook/zelfs) zeiden: “Dit (of Deze) is toch niet de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van David?”

De mensen noemden de Here Jezus *Zoon van David* (vgl. Mat.9:27). Blijkbaar was Hij door al zijn wonderdaden en zijn onderwijs zo bekend geworden, dat veel mensen wisten, dat Hij een (aangenomen) zoon van Jozef was, die zelf van de bekende koning David (1012 – 972) afstamde (Mat.1:1-16). Daarmee gaven ze aan, dat ze zich begonnen af te vragen, of Hij de gezalfde Koning en Verlosser was,³⁷⁰ die uit het nageslacht van koning David zou worden geboren (2Sam.7:8-16, Jes.11:1-5, vgl. Mat.21:6-9,15).³⁷¹ Daarbij leefde de verwachting bij veel Joden, dat Hij als een machtige koning, die zelfs grote wonderen kan doen, het koningshuis van David weer in volle eer en glorie hier op aarde zou herstellen, en de gehate Romeinen het land uit zou jagen. Het is dus maar de vraag, of de mensen toen een duidelijk en juist beeld hadden van de taak en het werk van de grote Zoon van David.

Later zou blijken, dat juist een verkeerd beeld van het werk van de grote Zoon van David bij verreweg de meeste mensen zou leiden tot een breuk tussen de Meester en het grootste deel van het Joodse volk.

24 De Farizeeën nu, (of maar/en) (= echter,) gehoord hebbend(e) (= hadden gehoord) (het), (en) zeiden (of spraken): “Deze (of Dit) (man) (= Hij) verwijderd ... (eruit) (of werpt/gooit/haalt ... ((er)uit)) (= Hij drijft ... uit) de (kwaadaardige) geesten (of de demonen) niet (of nee), behalve (als) (of tenzij/dan/als (toch) niet) (= Hij drijft de kwaadaardige geesten enkel en alleen (of uitsluitend/alleen maar/slechts) uit) door (of met/in) [de] Beël-zebub,³⁷² (de) leider (of overste/vorst/bestuurder) van de (kwaadaardige) geesten (of de demonen).”

³⁶⁸ Uiteindelijk zal de drie-enige God de volledige overwinning behalen (vgl. Ps.110:1, 1Kor.15:24, 1Joh.3:8^b, 4:4).

³⁶⁹ Deze gedeelten staan niet in de Codex Sinaiticus, en zijn hoogstwaarschijnlijk voor de duidelijkheid aan jongere handschriften toegevoegd.

³⁷⁰ Het Nederlandse woord *gezalfde* heeft dezelfde betekenis als het Hebreeuwse woord *messias*, en het Griekse woord *christus* (vgl. Joh.1:(41)42). Met dat woord kon zelfs een heidense koning worden aangeduid (Jes.45:1).

³⁷¹ De uitdrukking *Zoon van David* als aanduiding van de Messias (met een hoofdletter) komt in de tijd van het Oude Testament niet zo vaak voor. (Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 525.)

³⁷² In de Griekse handschriften staat in dit vers eigenlijk *Beël-zebul*. In het bijbels Hebreeuws betekent dat woord *Heer van (de) verheven woning* (of *Heer van (het) verheven verblijf/Heer van (de) hoogte*). Hoogstwaarschijnlijk werd met *Beël-zebul* de afgod *Baäl-zebub* bedoeld. Baäl-zebub betekent *Heer van (de) vlieg(en)* (of *Heer van (het/de) insect(en)*). De betekenis van *zebub* is afgeleid van het Hebreeuwse werkwoord voor *vliegen, zweven* of *fladderen*. Baäl-zebub vonden veel mensen in de Oudheid een machtige god. Denk hierbij aan insectenplagen van bijvoorbeeld sprinkhanen en muggen. Baäl-zebub was de vliegenafgod ofwel de insectenafgod van de Filistijnse stad Ekron (2Kon.1:2-8,16).

Het woord *Beël-zebub* haalden de Farizeeën, evenals veel van hun volksgenoten, met de bijbehorende betekenis dus uit het Oude Testament. Waarschijnlijk was vele jaren later bij een aantal overschrijvers van het bijbelboek

De Farizeeën waren uit Jeruzalem gekomen (Mark.3:22). De voortdurende tegenstand van verreweg de meeste van hen tegen de Here Jezus bereikte hier voorlopig een hoogtepunt, of beter gezegd een dieptepunt. De genezing van de bezetene was voor de hoogmoedige en egoïstische tegenstanders van de Meester een aanleiding om aan zijn genezend werk afbreuk te doen en de zegenrijke invloed daarvan te vernietigen. Ze zeiden tegen het volk, dat *de Menszoon de kwaadaardige geesten alleen uit mensen dreef door Beël-zebub, de leider van de kwaadaardige geesten*.

Het woord *Beël-zebub* was afkomstig uit het Oude Testament (2Kon.1:2). In die tijd dachten veel mensen, dat Beël-zebub ofwel Baäl-zebub een god was, die de macht had over het kwaad en het onheil.³⁷³ Met Beël-zebub bedoelden de Farizeeën dus de leider van de duivelse machten (Mat.10:25^b,³⁷⁴ Mark.3:22, Luk.11:14,15, vgl. Joh.7:20, 8:48-52, 10:20). Het was een concretere en verscherpende aanduiding van een eerdere beschuldiging waarbij de Here Jezus impliciet een knecht van de leider van de kwaadaardige geesten werd genoemd (Mat.9:34, vgl. Mat.11:18,19).³⁷⁵

25 [(Jezus)] ³⁷⁶ Hij nu, (of en/maar) (= Hij echter,) hebbend(e) geweten (= wist (of (be-)zag/bekeek/merkte ... (op))) hun gedachten, (en) zei (of sprak) tegen hen: “Elk (of Ieder) koninkrijk (of koningschap), (dat) tegen(over) (of over) zichzelf verdeeld (is), wordt verwoest (of wordt eenzaam gemaakt/verlaten gemaakt/ontvolkt), en (of ook/zelfs) elke (of iedere) stad of (elk) huis, (dat) tegen(over) (of over) zichzelf verdeeld (is), zal niet (of nee) (= zal geen) standhouden (of (blijven) staan).”

Gods Zoon kende de slechte gedachten van de Farizeeën. Hoewel zij tegen Hemzelf niets hadden gezegd, wist Hij blijkbaar toch, wat ze dachten (vgl. 9:4, 12:15, Mark.2:6-8).

Onmiddellijk weerlegde de Meester de ongegronde bewering van de Farizeeën met praktische feiten. Opvallend daarbij is, dat Hij de leider van de kwaadaardige geesten niet alleen *Beël-zebub* noemt (v.27), maar hem ook aanduidt als *de satan* (v.26). De satan is de grote tegenstander van de Almachtige.

26 “Als (of Indien) ook (of zelfs/en) de satan (of de tegenstander) de satan (of de tegenstander) ((er)uit)werpt (of ((er)uit)gooit/((er)uit)haalt/(eruit) verwijderd) (= (er)uitdrijft), is hij tegen(aan) (of over/in) zichzelf verdeeld. Hoe zal ((wel)nu) dan (of dus) zijn koninkrijk (of zijn koningschap) (kunnen) standhouden (of (blijven) staan)?”

27 “[En/Ook/Zelfs] als (of indien) Ik door (of met/in) Beël-zebub de (kwaadaardige) geesten (of de demonen) ((er)uit)werp (of ((er)uit)gooi/((er)uit)haal/(eruit) verwijder) (= (er)uitdrijft), door (of met/in) wie (of wat/welk(e)) verwijderen ... (eruit) (of werpen/gooien/halen ... ((er)uit)) (= drijven ... (er)uit) jullie (of uw) (aangenomen) zonen (of nakomelingen) (dan)? Door (middel van) (of Via) (= Om) dit (of dat) (= Daarom) zullen zij jullie (of uw) rechters (of richters/leiders/beoordelaars) zijn.”

Matteüs deze oudtestamentische betekenis niet (meer) duidelijk, en dachten ze mede daardoor, dat het *Beël-zebub* (= *Heer van (de) verheven woning/Heer van (het) verheven verblijf*) moest zijn, want dat woord verwijst naar *Heer van het huis* (Zie Mat.10:25.).

Het ligt echter veel meer voor de hand, dat de Farizeeën het woord *Beël-zebub* gebruikten, en daarmee duiden op de bijbehorende betekenis vanuit het Oude Testament.

³⁷³ Zie de vorige voetnoot.

³⁷⁴ Uit het gedeelte van Matteüs 10 (v.17-25) blijkt eveneens, dat het uit een latere tijd afkomstig is dan deze verzen uit hoofdstuk 12 (v.22-37).

³⁷⁵ Het gemak waarmee verreweg de meeste Farizeeën en andere Joden mensen beschuldigden van bezeten te zijn door een boze geest, als ze zich door die mensen bedreigd en/of in het nauw gebracht voelden, is erg opvallend (Mat.11:18, Luk.7:33, Joh.10:20).

³⁷⁶ Het woord *Jezus* staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk voor de duidelijkheid aan jongere handschriften toegevoegd.

Met *jullie zonen* worden niet biologische zonen van de Farizeeën bedoeld, maar geestelijke zonen. Het waren leerlingen ofwel volgelingen van hen. Sommigen van hen leken in staat om bezeten mensen van hun kwaadaardige geesten te verlossen.³⁷⁷ Over de juistheid daarvan, daarover zei de Meester niets. Of die volgelingen van de Farizeeën echt in staat waren demonen uit mensen te drijven, is maar zeer de vraag.

Daarvoor heb je de hulp van een geestelijke macht nodig, die sterker is dan de demonen. Kwaadaardige geesten uitdrijven kan dus alleen met hulp van *Beël-zebub* ofwel *de satan*, of met hulp van *God*. Als je niet naar de Here wil luisteren, dan wil Hij ook niet naar jou luisteren (1Sam.28:6, Spr.15:29, Jes.1:15, 1Pet.3:7). Dat gold ook voor de Farizeeën en hun leerlingen.

Zij dachten echter, dat ze God niet echt nodig hadden.³⁷⁸ “Als je zijn wetten maar nauwgezet uitvoerde, dan kwam het wel in orde”, beweerden ze. Bij het zogenaamde uitdrijven van kwaadaardige geesten waren ze in de veronderstelling dat de Here hen daarbij niet hoefde te helpen. De demonen zouden volgens hen door het goed uitvoeren van de voorgeschreven rituelen wel moeten wijken. De Farizeeën claimden daarom tegenover de Here Jezus niet, dat sommige van hun leerlingen met hulp van de Here kwaadaardige geesten konden uitdrijven.

Die leerlingen van de Farizeeën wisten echter zelf wel, of ze dit konden doen met hulp van Beël-zebub of niet. Met hun oordeel over de mogelijkheid om met hulp van Beël-zebub demonen uit te drijven *waren ze rechters over de Farizeeën* (v.27), want die beweerden, dat Jezus kwaadaardige geesten kon uitdrijven met hulp van hun leider, die door de Joden Beël-zebub werd genoemd. Het oordeel van die zonen zou altijd in het nadeel van de Farizeeën uitpakken:

1. Als die zonen met hun oordeel de Farizeeën gelijk gaven, dan maakten ze daardoor ook zichzelf verdacht, en daarmee bovendien hun geestelijke leiders. Werden zijzelf dan niet geholpen door Beël-zebub? Door wie of wat anders?
2. Wanneer ze echter zeiden, dat je niet via de leider van de kwade geesten de demonen uit kan drijven, dan veroordeelden ze de Farizeeën, en gaven ze de Here Jezus gelijk.

In het volgende vers wijst de Meester de Farizeeën op de enige echte mogelijkheid om kwaadaardige geesten uit te drijven. Dat kan alleen met hulp van de almachtige God.

28 “Als (of Indien) Ik nu, (of en/maar) (= echter,) door (of met/in) (de) Geest van God de (kwaadaardige) geesten (of de demonen) ((er)uit)werp (of ((er)uit)gooi/((er)uit)haal/(eruit) verwijder) (= (er)uitdrijf), dan (of dus) is het koningschap (of het koninkrijk) van God bij (of naar/op/over) jullie (of u) gekomen.”

Als de Here Jezus echter, met hulp van de Geest van God de kwaadaardige geesten uit bezeten mensen drijft, en dit is de enige (overgebleven) mogelijkheid, dan is het koningschap van de Almachtige bij de Farizeeën gekomen. De Meester die werkte onder leiding van het koningschap van de hemelse Vader, stond immers vlakbij de Farizeeën. Vooral via zijn aanwezigheid was het koningschap van God dus heel dicht bij die zogenaamde schriftgeleerden ge-

³⁷⁷ Over dergelijke duivelbezoekers vertelt ook de geschiedschrijver Flavius Josefus (Zie Flavius J., Joodse Oudheden, deel 8, hoofdstuk 2:5.). Zie (eveneens) Handelingen 19:13-16, waar de poging om een kwaadaardige geest uit te drijven volledig uit de hand liep (vgl. bovendien Mat.7:22,23).

Bij aanhangers van de zogenaamd orthodoxe schriftgeleerden waren veel heidense praktijken in omloop om te proberen kwaadaardige geesten uit te drijven. (Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4, 4^e druk, München, 1965, pag. 527-535.)

³⁷⁸ Dit blijkt onder andere uit het zogenaamde dankgebed van de Farizeeër (Luk.18:9-14). Hij dacht ten onrechte, dat hij God niet nodig had, en zichzelf wel kon redden. Eigenlijk hoefde hij Hem daarom ook niet dankbaar te zijn, maar omdat hij zo'n geweldige goede man was, wilde hij de Here toch wel bedanken.

komen. Ze konden dat aanvaarden en omarmen, of verwerpen. Ze kozen helaas voor de laatste mogelijkheid.

29 “Of hoe kan (een zeker) iemand (of een (zeker(e))) [tot (of naar/(tot) in)] het huis van de sterke (man) binnengaan, en (of zelfs/ook) zijn (gebruiks)voorwerpen (of gereedschap/werktuigen/vaten) roven, als (of indien) (ooit) hij (toch) niet eerst d(i)e sterke (man) zou (of mocht) binden? [En/Ook/Zelfs] dan (of op dat moment/toen) zal hij zijn huis plunderen.”

De Here Jezus vergelijkt in dit voorbeeld de satan (als de sterke leider van de kwaadaardige geesten) met een sterke man (vgl. Jes.49:24,25, Mat.10:25^b). De satan of een kwaadaardige geest van hem vertrekt niet vrijwillig uit iemand die hij in bezit heeft genomen. Om een bezeten iemand te bevrijden, zal eerst “*die sterke man*” moeten worden overwonnen. De Meester werkt niet onder leiding van de sterke tegenstander, maar uit de kracht van de overwinning op de satan. Met hulp van Gods Geest is Hij sterker dan de leider van de demonen. *Hij zal zijn huis plunderen.*

30 “D(i)e (= Wie) (toch) niet met (= voor) Mij is, (die) is tegen(over) (of over) Mij, en (of ook/zelfs) d(i)e (= wie) (toch) niet met Mij bijeenbrengend(e) (= bijeenbrengt), (die) verstrooit.”

Blijvende neutraliteit ten opzichte van de Here bestaat niet. Uiteindelijk zal er een keuze moeten worden gemaakt voor de Heiland. Wie niet wil kiezen, komt op den duur bij het koninkrijk van de satan (= de tegenstander van God) terecht. *Wie* in zijn of haar leven *niet kiest voor de Mensenzoon, is tegen Hem*. De mensen die niet voor de Meester kiezen, werken niet mee aan het bijeenbrengen van de dienaren van de Almachtige. Ze bouwen niet mee aan Gods gemeente. Ze verwaarlozen dat. Ze zoeken niet de eenheid op basis van de wil van de hemelse Vader, die Hij bekend heeft gemaakt via zijn profeten en zijn apostelen (Ef.2:19,20, 4:11-13, 2Pet.3:1,2). Zij maken daardoor zichzelf en vaak ook anderen een erg gemakkelijke prooi voor de satan.

De woorden van vers 30 waren een ernstige waarschuwing; vooral voor de Farizeeën. Zij probeerden namelijk mensen van de Here Jezus te verwijderen. Door deze zogenaamde schriftgeleerden raakten de mensen verstrooid, als schapen die geen herder hebben (vgl. Mat.9:36).

31 “Door (middel van) (of Via) (= Om) dit (of dat) (= Daarom) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Elke (of Iedere) zonde en (of ook/zelfs) (be)lastering zal de mensen vergeven worden, maar (of en/nu,) de (be)lastering van de Geest zal [(de mensen)] ³⁷⁹ niet (of nee) vergeven worden.”

Het woord *Daarom* verwijst naar vers 30, waarin duidelijk wordt aangegeven, dat blijvende neutraliteit ten opzichte van de Here Jezus niet bestaat. Omdat die neutraliteit niet bestaat, waarschuwde Hij de mensen onder andere voor het *belasteren van de Heilige Geest*. Door bewust leugenachtig kwaad te spreken over het werk van Gods Geest, ga je in tegen het werk van zijn Geest. Als je op die manier de Heilige Geest opzettelijk tegenwerkt, zondig je tegen haar.³⁸⁰ Doordat de mensen die dit met opzet doen, slaven van de satan zijn geworden, zal die zonde niet worden vergeven.³⁸¹

³⁷⁹ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk voor de duidelijkheid aan jongere handschriften toegevoegd.

³⁸⁰ In de Hebreeuwse taal is de Geest van God vrouwelijk. Omdat dit onderscheid verduidelijkend is ten opzichte van God de Vader en God de Zoon, wordt de vrouwelijke verwijzing aangehouden.

³⁸¹ Als je twijfelt, of je gezondigd hebt tegen de Heilige Geest, en je wilt God dienen, wees dan maar niet meer bang. Je hebt immers niet opzettelijk gezondigd tegen de Heilige Geest, want je wilt het werk van Gods Geest niet tegenstaan, maar juist bevorderen!

De Here Jezus, die vervuld en gezalfd was met de Geest van zijn Vader (Mat.3:16, Luk.3:22, vgl. Jes.11:2, 42:1, 61:1, Hand.10:38),³⁸² en daardoor in staat werd gesteld om met hulp van de Heilige Geest zijn werk op aarde te doen (Mat.4:1, 12:18,28, Luk.10:21, Joh.6:63), werd met leugenachtige kwaadsprekerij beschuldigd door de Farizeeën. Daarmee lasterden ze Gods Geest, en gingen ze opzettelijk tegen haar werk in. Ze wisten wel, dat wat ze zeiden, niet waar kon zijn. Zo zondigden ze tegen de Heilige Geest, en die zonden zouden hen niet worden vergeven (v.32^b, Mark.3:29, vgl. Hebr.6:4-6, 10:26, 1Joh.5:16).³⁸³ Hoewel ze het debat van de Meester niet konden winnen, bekeerden ze zich niet. Integendeel, ze volhardden in het kwaad. Daaruit bleek, dat ze slaven van de satan waren geworden. Het is vreselijk om tot die conclusie te moeten komen.

32 “[En/Ook/Zelfs] wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) (= wie dan ook) een woord (of een uitspraak/zaak) zou (of mocht) zeggen (of spreken) tegen(over) (of over) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (= de Mensenzoon), het zal hem vergeven worden, maar (of en/nu) wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) (= wie dan ook) tegen(over) (of over) de Heilige Geest zou (of mocht) spreken (of zeggen), het zal hem niet (of nee) vergeven worden; [ook] niet (of en niet/zelfs niet/noch) in (of met/door) dit (of deze) (langdurige) tijdperk (of eeuw(igheid)) (= deze periode), en niet (of ook niet/zelfs niet/noch) in (of met/door) de (of het) (toe)komende (of toekomstige).”

In vers 32 wordt niet bedoeld, dat er gewoon iets tegen de Zoon of tegen de Heilige Geest wordt gezegd, maar dat de Mensenzoon en Gods Geest worden tegengesproken. Als je tegen de Here Jezus als persoon ofwel als mens bent ingegaan, dan zal die zonden vergeven kunnen worden, maar wanneer je de Heilige Geest hebt tegengewerkt bij haar werk, dan zal dat je niet vergeven worden. Hierbij hoort ook het werk dat de Geest van God via mensen of door middel van de Mensenzoon doet.

Het tegenwerken van de Heilige Geest kan zeer grote gevolgen hebben. Het kan er zelfs toe leiden, dat andere mensen die daardoor niet of nauwelijks op een toegankelijke manier van de blijde boodschap van de Here Jezus horen of lezen, onnodig voor eeuwig verloren gaan. Niet voor niets werden (en worden) veel mensen door de Heiland voor deze zonde ernstig gewaarshuwd.

Het werk van Gods Geest bestaat op deze wereld vooral uit de inspiratie van mensen,³⁸⁴ zodat ze de gaven van diezelfde Geest kunnen (en moeten) gebruiken. Hierbij kunnen we denken aan verschillende (geestes)gaven zoals het spreken met wijsheid, de gave van genezing, van het profeteren, van het apostelschap, van het onderwijs geven, van dienstbaar zijn voor de Here en voor mensen, van het onderscheiden van de geesten en het vertalen van tongtalen, enzovoort (Rom.12:6-8, 1Kor.12:4,7-11,28, Ef.4:11). Als deze gaven op een ordelijke manier functioneren in overeenstemming met de Bijbel (1Kor.14:39,40),³⁸⁵ ga daar dan vooral niet tegenin!³⁸⁶

³⁸² Daarom wordt Hij Messias (= Hebreeuws) ofwel Christus (= Grieks) (vgl. Joh.1:(41)42), dat is Gezalfde, genoemd.

³⁸³ Alle onbewuste zonden worden wel vergeven; ook zonden waarbij geprobeerd is om het werk van de Heilige Geest te dwarsbomen (1Tim.1:13).

³⁸⁴ De Here Jezus liet bij zijn hemelvaart zijn volgelingen niet alleen achter. Nadat Hij naar de hemel was gegaan, stuurde Hij naar zijn dienaren de Heilige Geest (Joh.14:16,17,25,26, 15:26, 16:7-11, Hand.2:1-4).

³⁸⁵ Er staat nergens in de Bijbel, dat we de gaven van de Heilige Geest niet meer nodig zouden hebben, omdat we nu de volledige Bijbel hebben. Integendeel, in de bovenstaande bijbelteksten staat duidelijk, dat in een gemeente van de Here Jezus de gaven van Gods Geest behoren te functioneren. Zonder de Heilige Geest begrijpen we niet eens wat er in de Bijbel staat. Er zijn zelfs genoeg mensen die theoloog worden genoemd, voor wie de Bijbel in werkelijkheid (vrijwel) een gesloten boek is.

Wel is de Bijbel nodig om de zogenaamde gaven van de Geest te onderscheiden van de echte gaven van Gods Geest. Het functioneren van die gaven kan nooit tegen de Bijbel ingaan, want dat prachtige boek is immers ont-

Met *niet in deze periode en niet in de komende* bedoelde de Meester, dat de zonde tegen de Heilige Geest *niet in dit langdurige tijdperk* op deze oude aarde, *en niet in de komende* eeuwigheid vergeven zullen worden (vgl. Hebr.6:4-8, 10:26, 1Joh.5:16). Ze zullen dus nooit meer worden vergeven (Mark.3:29).

33 “[En/Ook/Zelfs] (is) zijn (= een) vrucht goed (of mooi), dan (of of) doet (of maakt) de boom (ervan) goed (of mooi) (= dan moet de boom ervan goed zijn)! ³⁸⁷ [En/Ook/Zelfs] (is) zijn vrucht slecht (of (ver)rot/bedorven/verdorven), dan (of of) doet (of maakt) de boom slecht (of (ver)rot/bedorven/verdorven) (= dan moet de boom slecht zijn)! ³⁸⁸ (Van)uit (of Bij/Van(daan/af)) (= Aan) zijn vrucht immers, (of want) wordt de boom gekend (= vrucht immers, kent men de boom) (vgl. Mat.7:17-19).”

Uit vers 33 blijkt evenals in vers 30, dat blijvende neutraliteit ten opzichte van de Here niet bestaat. *Als de vrucht(en) van een boom goed zijn, dan moet de boom goed zijn. Zijn de vrucht(en) echter slecht, dan is de boom eveneens slecht*, ook al lijkt die aan de buitenkant nog heel mooi.

Aan de vruchten kun je zien, hoe de boom is: goed of slecht (Mat.7:16,17). Als de vruchten van de Mensenzoon goed zijn, - die vruchten zijn het werk en het onderwijs van Hem - dan is Hij eveneens goed, en is Hij geen werktuig van de leider van de kwaadaardige geesten. Dat wisten de Farizeeën en zogenaamde schriftgeleerden echter ook wel. Hun woorden (in dit geval) en hun daden waren slecht, want ze waren zelf slecht, ook al leken ze aan de buitenkant misschien heel vroom.³⁸⁹

Daarom worden ze in het volgende vers voor de 2^e keer in het bijbelboek Matteüs vergeleken met de nakomelingen ofwel de jongen van giftige slangen, die uit slangeneieren zijn gekropen (Mat.3:7^b). Zoals de grote tegenstander van de Here zich vele eeuwen geleden openbaarde in een *slang* (Gen.3:1-15), zo listig en sluw deed hij dat tijdens het zegenrijke en genezende werk van de Heiland via het overgrote deel van de Farizeeën. Ze werden immers geleid door duivelse machten! Daardoor waren ze door en door slecht.

34 “Voortbrengsels van adders (of (giftige) slangen) (= Adderenbroedsel), hoe kunnen jullie (of kunt u), (die) slecht zijn(de) (= jullie, die slecht zijn/u, die slecht bent)), goede(ding)en (= iets goeds) vertellen (of spreken/praten)? (Van)uit (of Bij/Van(daan/af)) de overvloed (of het overschot) van het hart immers (of want) spreekt (of vertelt/praat) de mond.”

35 “De (= Een) goed(e) mens haalt (... (er)uit) (of werpt (of gooit) (... (er)uit)/stuurt (of zend) ... weg) (van)uit (of bij/van(daan/af)) zijn goede schat [(van het hart de)] ³⁹⁰ goede(

staan (door middel van profeten en apostelen) onder leiding van de Heilige Geest (Ef.2:19,20, 2Pet.1:20,21, 3:1,2).

³⁸⁶ Uit angst voor wanorde, of voor het verlies van controle, huiverig zijn voor de gaven van de Geest, betekent nog niet meteen, dat je zondigt tegen de Heilige Geest. Je wilt immers niet zoals de meeste Farizeeën (die hun eigen eer het belangrijkste vonden) willens en wetens strijden tegen het werk van God. Wel doe je jezelf en anderen erg tekort, en maak je Christenen juist kwetsbaar en passief.

³⁸⁷ We hebben hier te maken met een gebiedende wijs.

³⁸⁸ We hebben hier te maken met een gebiedende wijs.

³⁸⁹ De vruchten van iemand bestaan uit zijn of haar woorden en daden. Veel dienaren van God zullen dan misschien bij zichzelf zeggen: “Nou, ik doe lang niet altijd goede dingen. Ik zondig helaas ook. Dan breng ik toch slechte vruchten voort?” Dat *een boom goed moet zijn, omdat zijn vrucht goed is, of een boom slecht moet zijn, omdat zijn vrucht slecht is*, betekent niet, dat de oprechte Christenen vanuit zichzelf zonder zonden zouden zijn. Iedere dienaar van de Mensenzoon echter, die tegen de zonde strijdt, kan niet zondigen, want hij is Gods eigen-dom (1Joh.3:9). Door het grote offer van de Here Jezus brengt de hemelse Vader de zonde van zijn kinderen niet in rekening, want die zijn al betaald (Ps.34:23, Jes.53:12^b, Joh.1:29, 3:16,17, Rom.5:21, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2). Voor Hem zijn ze onschuldig!

³⁹⁰ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk als verduidelijking aan jongere handschriften

dinge)n, en (of ook) de (= een) slecht(e) mens haalt ... ((er)uit) (of werpt (of gooit) ... ((er)-uit)/stuurt (of zend) ... weg) (van)uit (of bij/van(daan/af)) zijn slechte schat slechte(ding)e)n.”

De Here Jezus vergelijkt in de verzen 34^b en 35 het hart ofwel het binnenste van een mens met een schatkamer. Iedereen vult zijn of haar schatkamer met dingen die hij of zij waardevol vindt. Je kunt er alleen dat uithalen, wat je er ook ingestopt hebt. Zo brengt een goed mens goede dingen daaruit tevoorschijn, en een slecht mens slechte dingen.

Op *de dag van het oordeel* als deze wereld met de erbij horende hemel (= de lucht met de wolken) zijn vergaan, zullen alle mensen door de drie-enige God worden beoordeeld op grond van al hun woorden en daden (Hand.17:31, Op.20:11-15,³⁹¹ vgl. Mat.7:21-23). Dat geldt dus ook voor de Farizeeën.

36 “Ik nu, (of en Ik/maar Ik) zeg (of verklaar) (tegen) jullie (of u) [, (om)dat]: “Elk(e) (of Ieder(e)) werk(e)loos (of lui) (= nutteloos/zinloos) woord (of toespraak/uitspraak/zaak), dat (of die) [(ooit (of een keer/altijd))] ³⁹² de mensen zullen spreken (of vertellen/praten), over (of betreffende/(rond)om) het (of hem/die) (= daarover) zullen zij rekenschap (of (be/af)rekening) (moeten) geven (of zij verantwoording (moeten) afleggen) in (of met/door) (= op) (de) dag van (het) oordeel (of (de) beoordeling/berechting/(het) vonnis/(ge)recht),

37 want (of immers) (van)uit (of bij/van(daan/af)) (= naar) je (of (jo)uw) woorden (of je (of (jo)uw) uitspraken/besproken zaken) zal je (of zal jij/zult u) rechtvaardig verklaard (of als rechtvaardig erkend/rechtvaardig gemaakt) worden, en (of ook/zelfs) (van)uit (of bij/van(daan/af)) (= naar) je (of (jo)uw) woorden (of je (of (jo)uw) uitspraken/besproken zaken) zal je (of zal jij/zult u) veroordeeld worden.”

In vers 37 staat niet, dat je alleen maar op grond van je woorden zal worden beoordeeld, en dat je daden er niet toe doen. De bedoeling van dit vers is, dat er niet alleen op basis van je daden, maar ook op grond van je woorden een oordeel zal worden gegeven.

Woorden en bewuste daden zijn eerst in de gedachten van mensen geweest. Het zijn dus de vruchten van wat men heeft gedacht. Iemands woorden en uitspraken maken bekend, wat er in zijn of haar hart leeft. Denk hierbij maar aan het spreekwoord: “Waar het hart vol van is, daar stroomt de mond van over (v.34^b, vgl. Luk.19:20-22).” Daarom wordt ieder mens op grond van zijn of haar woorden beoordeeld door God, die de harten van mensen kent (1Sam.16:7, Luk16:15, Hand.1:24). Uit de praktijk blijkt ook, dat kwaadaardige woorden vaak worden omgezet in kwaadaardige daden. Dat was eveneens bij de Farizeeën het geval.

Na deze gebeurtenis begon de Here Jezus de Farizeeën steeds meer te mijden. In plaats daarvan besteedde Hij meer tijd aan het onderwijs van zijn volgelingen en van zijn 12 discipelen.

toegevoegd.

³⁹¹ Zie Turenout T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijskerk, 2024.

³⁹² Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd om het te benadrukken.

14. De vraag om een wonderteken.

Hoofdstuk 12:38-42

38 In die tijd antwoordden Hem sommige schriftgeleerden en Farizeeën, en zeiden: “Meester, wij willen graag een wonderteken van U zien.”

39 Hij echter, antwoordde, en zei tegen hen: “Een slechte en overspelige generatie verlangt naar een wonderteken, en het zal geen wonderteken gegeven worden, dan het wonderteken van Jona, de profeet,

40 want zoals Jona 3 dagen en 3 nachten in de buik van het zeemonster was, zo zal de Mensenzoon 3 dagen en 3 nachten in het hart van de aarde zijn.”

41 “Mannen van Ninevé zullen tijdens de beoordeling opstaan met deze generatie, en zij zullen het veroordelen, doordat zij zich hebben bekeerd op de prediking van Jona, en zie, meer dan Jona is hier!”

42 “De koningin van het Zuiden zal tijdens de beoordeling opstaan met deze generatie, en zij zal het veroordelen, doordat zij is gekomen vanuit de uiteinden van de aarde om de wijsheid van Salomo te horen, en zie, meer dan Salomo is hier!”

Deze verzen (v.38-42, vgl. Luk.11:29-32) die gaan over de vraag om een wonderteken, komen in tijdsvolgorde na het onderwijs van Jezus de Gezalfde in het volgende gedeelte van dit bijbelboek (v.43-45, vgl. Luk.11:24-26).³⁹³ Het volgende gedeelte, dat eerder is gebeurd, gaat over het feit dat een kwaadaardige geest met nog slechtere geesten graag terugkeert in een leegstaand huis, dat hij eerst heeft (moeten) verlaten. Nadat de Meester zijn luisteraars had gewaarschuwd om dicht bij God te leven en de satan geen kans te geven om je tot zijn slaaf te maken, hield Hij hen naar aanleiding van de vraag om een wonderteken, 2 voorbeelden voor van mensen uit de heidenen, die onder minder gunstige omstandigheden toch naar de woorden van de Here hebben willen luisteren.

38 In die tijd (of Toen/Dan) antwoordden Hem (een zeker) iemand (of een (zeker(e))) (= Hem sommige) [van de] schriftgeleerden (of [van de] (godsdienst)leraren/schrijvers) en Farizeeën, zeggend(e) (= en zeiden): “(Leer)meester (of Leraar), wij willen (graag) (of wensen/verlangen) een (wonder/onderscheidings/merk)teken van(uit/af) U (of Jou) (na/be)zien (of bekijken/(op)merken/weten) (= Meester, wij willen graag een wonderteken van U zien).”

Schijnheilig en zogenaamd vol waardering spraken de schriftgeleerden en Farizeeën de Here Jezus aan met de titel *meester*, terwijl ze Hem niet als een echte meester beschouwden. Hun vraag om een wonderteken werd dan ook niet gedaan om hun geloof te versterken, maar om de Mensenzoon ongeloofwaardig te maken bij het volk, als Hij niet aan hun verzoek zou kunnen voldoen.

Dat de Farizeeën zelf zo'n wonderteken vanuit de hemel niet hebben laten zien om hun eigen autoriteit en gezag aan te tonen, daar gingen ze blijkbaar aan voorbij. Bovendien was het duidelijke wonderteken uit de hemel er al geweest. Kort nadat Johannes de Doper de Zoon van God had gedoopt, was de hemel opengegaan. De Heilige Geest was als een duif op de Heiland neergedaald, en een stem uit de hemel had gezegd: “*Dit is mijn Zoon, de geliefde, in Wie Ik een genoeg heb.*” (Mat.3:16,17)

Achter het verzoek van de Farizeeën zat het werk van de satan. Hij wilde wel graag, dat de Here Jezus veel tekenen en wonderen zou doen. Het zou de Mensenzoon in de verleiding

³⁹³ De 2 verzen (Luk.11:27,28) die tussen Luk.11:24-26 en Luk.11:29-32 in staan, vertellen ons, dat de mensen die Gods woorden serieus nemen, gelukkig zijn.

kunnen brengen om zich voor de Farizeeën en de mensenmenigte te bewijzen als de Messias, die koning zou worden. Het zou de aandacht kunnen afleiden van het verlossingswerk waarvoor Hij op de aarde was gekomen. Ja, de Here Jezus mocht van de satan best een machtig koning worden op deze aarde (Mat.4:8,9), als Hij de weg naar het kruis maar zou overslaan.

De Heiland had al zoveel wonderen gedaan, moest er dan nog een groter wonder gebeuren? Zelfs wanneer de Zoon van God een nog groter wonderteken zou doen, zouden de Farizeeën Hem dan wel aanvaarden als de beloofde Messias (= Gezalfde)? Nee, de Meester doorzag hun listige en kwaadaardige houding wel.³⁹⁴ Hij liet zich niet voor hun karretje spannen, en Hij liet zich ook niet inpalmen door de verleiding van de satan. Ze zouden geen ander wonderteken ontvangen, dan dat van de profeet Jona. Daarmee liet Hij zien, dat Hij gehoorzaam koos voor de weg naar het kruis.

39 Hij nu, (of en Hij/maar Hij) (= Hij echter,) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak) tegen hen: “Een slecht(e) (of kwa(a)d(aardig)(e)/misdadig(e)) en (of ook/zelfs) overspelig(e) generatie (of (mensen)geslacht) verlangt (naar) (of eist/probeert ... te krijgen) een (wonder/onderscheidings/merk)teken, en (of ook/zelfs) het zal niet (of nee) een (= zal geen) (wonder/onderscheidings/merk)teken gegeven (of gegund) worden, dan (of behalve (als)/tenzij/als (toch) niet) het (wonder/onderscheidings/merk)teken van Jona, de profeet,

40 want (of immers) (precies) zoals Jona 3 dagen en (of ook/zelfs) 3 nachten in (of met/door) de buik van het zeemonster (of het grote zeedier/de walvis) was, zo (of op die manier) zal de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (= de Mensenzoon) 3 dagen en (of ook/zelfs) 3 nachten in (of met/door) het hart van de aarde (of de grond/het land) zijn.”

Met *een overspelige generatie* bedoelde de Here Jezus in vers 39 de mensen uit zijn eigen tijd, die door hun structurele en hardnekkige ongehoorzaamheid ontrouw waren aan de band die de hemelse Vader heeft met zijn volk Israël.³⁹⁵ Die overspelige generatie bestond niet alleen uit Farizeeën en schriftgeleerden. Daarbij waren ook veel andere Joden; vooral mensen die hoorden bij de elite van het volk (vgl. Mat.11:16-19). Opvallend hierbij is, dat volgens veel Joden de Messias zou komen in een tijd waarin er een immorele generatie zou zijn.³⁹⁶ Ondanks dat, drong het besef blijkbaar niet door, dat ze zelf bij die verdorven generatie hoorden.

Met *het hart van de aarde* bedoelde de Meester niet het rotsgraf ofwel de spelonk, waarin zijn lichaam werd neergelegd (Mat.27:57-60, vgl. *het hart van de zeeën* in Jona 2:3.). Na zijn sterven voerde de Here Jezus zijn geestelijke strijd tegen de satan en de kwaadaardige machten, en Hij overwon hen. Mede daardoor strekte de macht van de Mensenzoon zich ook uit tot in het dodenrijk.³⁹⁷ Na zijn geestelijke strijd stond Hij als eerste mens met lichaam, ziel en geest op uit de dood (Mat.28:5-7, Hand.26:23, 1Kor15:20-23).

De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van God (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon

³⁹⁴ Vanuit die negatieve en erg onwillige houding vroegen Joden wel vaker om een teken (Mat.16:1, Joh.2:18, 6:30, vgl. 1Kor.1:22). De hemelse Vader wil het geloof van zijn dienaren op sommige momenten best wel versterken door een duidelijk teken (Richt.6:17-21,36-40, 2Kon.20:8-11), maar wondertekenen krijgen pas waarde en zin, als de mensen voor wie die tekenen zijn bedoeld, in de Here willen geloven, en op Hem willen vertrouwen (Jes.7:10-16). Het probleem bij de Farizeeën was, dat ze zich tegen Jezus de Gezalfde bleven verzetten.

³⁹⁵ Hiermee verwees de Here Jezus impliciet ook naar het Oude Testament. Daarin wordt de relatie tussen God en het volk Israël vaak met een huwelijk vergeleken (b.v. Ezech.23, Hos.1-3).

³⁹⁶ Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4, 4^e druk, München, 1965, pag. 641.

³⁹⁷ Het lichaam van gestorven mensen blijft (bijna altijd) op de aarde, en vergaat, maar de ziel en de geest van hen gaan (na de opstanding van de Here Jezus naar de hemel of) naar het dodenrijk (Ps.49:15,16, Luk.16:22,23, 23:43, Hand.7:59, Hebr.12:23, Op.6:9, vgl. Mat.10:28).

van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken.³⁹⁸ Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden. Daarmee moest het voor elke Schriftgeleerde en Farizeeër heel duidelijk zijn, wat deze Leermeester bedoelde.

Toch kregen de Farizeeën en de schriftgeleerden nog een belangrijk wonderteken, al was het op dat moment niet erg opzienbarend. Zoals de profeet Jona 3 dagen en 3 nachten in de buik van een zeemonster was (Jona 1:17, 2:10), zo zou de Mensenzoon 3 dagen en 3 nachten in het hart van de aarde zijn. Na zijn lijden en sterven aan het kruis zou de Heiland in een rotsgraf worden gelegd. Drie dagen en nachten zou het duren, voordat Hij uit dat graf zou worden opgewekt. Zowel Jona als de Here Jezus werden na die 3 dagen niet meer terug verwacht, want de ontbinding van hun lichaam zou, zeker in het warme Midden-Oosten, al ver gevorderd moeten zijn. Terwijl de Farizeeën van tevoren wisten, dat Hij na 3 dagen en 3 nachten zou worden opgewekt, wilden ze dit ondanks alles nog steeds niet aanvaarden (Mat.27:57-28:6).

Dat in onze beleving het lichaam van de Heiland niet 3 hele dagen en 3 hele nachten in het graf heeft gelegen, is daarbij niet zo relevant, want in die tijd hoefden 3 dagen en 3 nachten niet 3 keer 24 uur te betekenen (vgl. 2Kron.10:5 met 10:12, Ester 4:16 met 5:1). De Israëlieten telden toen een gedeelte van een dag, een maand of een jaar volledig mee.³⁹⁹

41 “Mannen van Ninevé zullen in (of met/door) (= tijdens/gedurende) de beoordeling (of het oordeel/de berechting/het vonnis/het (ge)recht) opstaan met deze (of dit/dat) generatie (of (mensen)geslacht), en (of ook/zelfs) zij zullen het veroordelen, (door/om)dat zij zich bekeerden (= zich hebben bekeerd) naar (of tot/(tot) in) (= op) de afkondiging (of de verkondiging) (= de prediking) van Jona, en (of ook/zelfs) zie (of kijk), meer (of groter) dan Jona (is) hier!”

De Meester verwachtte niet, dat het overgrote deel van de Joden zich zou bekeren, en Hem zou aanvaarden als de Messias. Doordat die mensen zich niet zouden bekeren, *zullen de mannen van Ninevé tijdens de beoordeling opstaan met deze generatie, en zij zullen het door hun goede voorbeeld veroordelen, doordat zij zich hebben bekeerd op de prediking van Jona.*

Ninevé was een reusachtige stad in het land Assyrië. Het lag aan de Tigrisrivier. De Here had zijn profeet Jona erheen gestuurd om de talrijke inwoners van die stad te waarschuwen. Als ze zich niet zouden bekeren van hun slechte gedrag, dan zou het binnenkort rampzalig met ze aflopen.

Die mensen zagen toen geen wondertekenen, en ze vroegen er ook niet om. Ze kenden Jahweh, de God van Israël, veel minder goed dan het volk van de Here zelf, en het waarschuwen van de tegenstribbelende profeet Jona was maar zeer kort en erg beperkt. Het duurde maar 1 dag, en hij was lang niet overal in die reusachtige stad geweest (Jona 3:4, 4:5).⁴⁰⁰ Ondanks

³⁹⁸ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

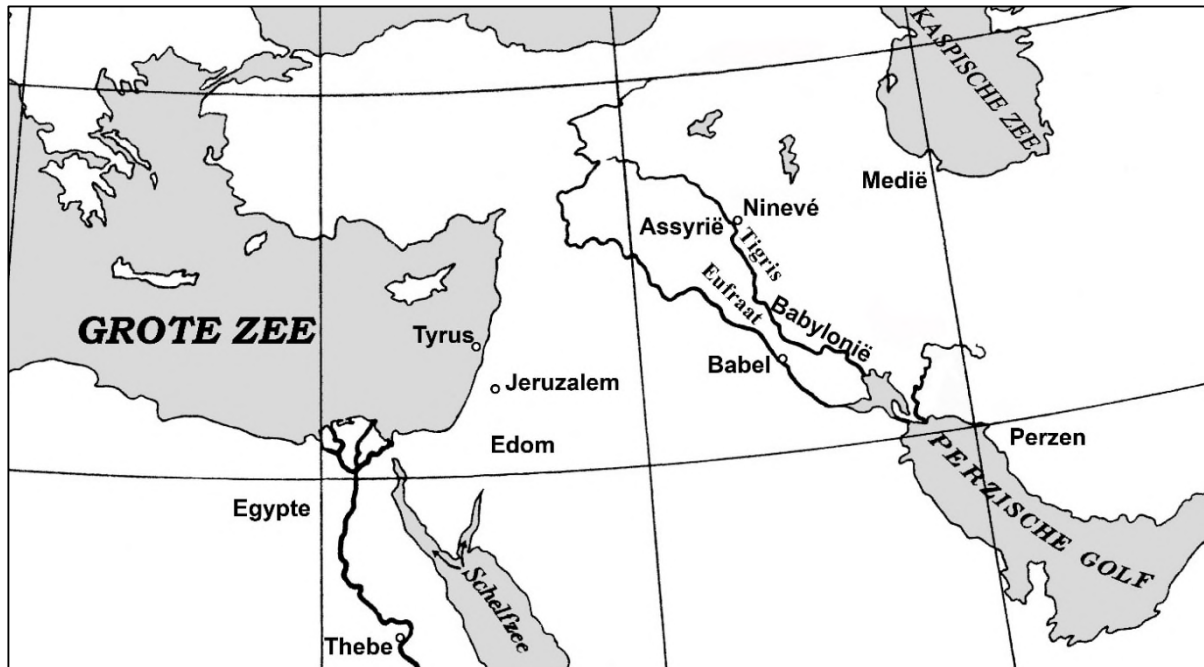
³⁹⁹ Als iemand bijvoorbeeld in de laatste week van het jaar koning werd, dan was hij 14 dagen later in het 2^e jaar van zijn regering.

De Zoon van God vergeleek de tijd dat de profeet Jona in de buik van het zeemonster was, met zijn eigen verblijf in de aarde (Mat.12:40), terwijl zijn lichaam niet 3 hele dagen en nachten in het graf was. Hij werd vrijdag, voordat het nacht werd, begraven (Luk.23:53,54), en Hij stond vroeg op de 1^e dag van de week (= onze zondag) weer op (Mat.28:1-4). In die tijd rekenden de Joden dan de hele vrijdag met de voorafgaande nacht, de zaterdag met de voorafgaande nacht, en de hele 1^e dag van de week mee, ook al zou die dag nog maar een uur duren. Zo komen zij op 3 dagen en 3 nachten, terwijl wij het als een kortere tijd zouden zien.

Bij de uitleg van een gelijkenis moeten we er bovendien op bedacht zijn, dat niet altijd elk onderdeel van het (voor)beeld (volledig) overeen hoeft te komen met de werkelijkheid, waarmee het vergeleken wordt. Zo vergeleek de Here Jezus Jona's verblijf in de vis - 3 dagen diep onder de oppervlakte - met zijn eigen verblijf in de aarde. Zoals Jona daarna weer opleefde, zo zou Hij weer opstaan uit het dodenrijk.

⁴⁰⁰ Zie Turenout T. van, Jona, duif, Grijpskerk, 2020.

dit alles hebben de mensen in Ninevé zich wel bekeerd. Tijdens de laatste beoordeling en de uiteindelijke berechting van iedereen door de Here, zullen de onbekeerde Israëlieten geen enkel excuus kunnen aanvoeren. Het voorbeeld van de bekeerde mensen uit Ninevé toont duidelijk aan, dat ze ruimschoots de kans hebben gehad om zich te bekeren.

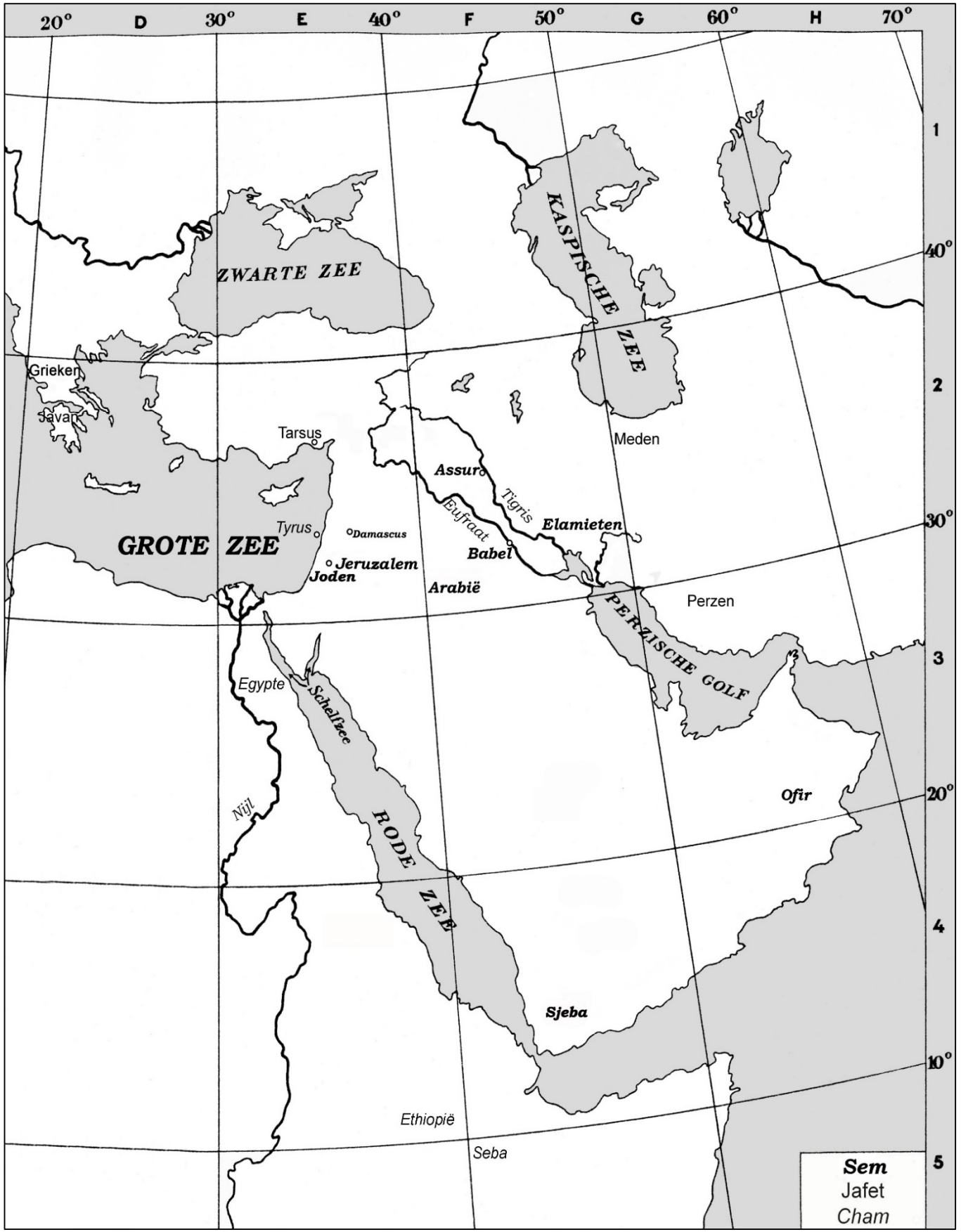
De Here Jezus sloot de lange zin van vers 41 af met de woorden: “*zie, meer dan Jona is hier.*” De Meester heeft een hogere positie dan een profeet. Het onderwijs en de waarschuwingen van de Zoon van God zijn dus nog belangrijker dan de dreigende woorden van Jona. Wie Hem met zijn boodschap negeert of verwerpt, begaat een grotere zonde, dan wie niet luisteren wil naar de woorden van een profeet van de Here. Toch bekeerden de meeste Joden zich niet.

42 “De koningin van het Zuiden zal in (of met/door) (= tijdens/gedurende) de beoordeling (of het oordeel/de berechting/het vonnis/het (ge)recht) opstaan (of opgewekt worden/overeind komen/overeind gehaald worden) met deze (of dit/dat) generatie (of (mensen)geslacht), en (of ook/zelfs) zij zal het veroordelen, (door/om)dat zij kwam (of verscheen) (= zij is gekomen) (van)uit (of bij/van(daan/af)) de (uit)einden (of de grenzen) van de aarde (of het land/de grond) om de wijsheid van Salomo te horen, en (of ook/zelfs) zie (of kijk), meer (of groter) dan Salomo (is) hier!”

Jezus de Gezalfde kwam met nog een heel duidelijk voorbeeld: “*De koningin van het Zuiden zal tijdens de beoordeling opstaan met deze generatie, en zij zal het door haar goede voorbeeld veroordelen, doordat zij is gekomen vanuit de uiteinden van de aarde om de wijsheid van Salomo te horen.*”

De koningin van het Zuiden was de koningin van Sjeba. Zij kwam bij de Israëlitische koning Salomo (972 – 932) op bezoek (1Kon.10:1-13). Het gebied Sjeba was de naam van het land en de hoofdstad van de Sjabeeërs. Het lag ten zuiden van Israël, ongeveer in het huidige Jemen ten zuiden van Saoedi-Arabië.

Vanuit een ver land kwam die koningin helemaal naar Israël om naar de wijze woorden van koning Salomo te luisteren. In die tijd was iemand voor zo’n reis lang onderweg. De woorden

van die wijze koning van Israël werden ook niet ondersteund door indrukwekkende tekenen en wonderen. Toch ging de koningin van Sjeba. Bovendien waren de uitspraken van de Here Jezus wel belangrijker, dan de woorden van Salomo. Trouwens, nog veel meer heidenen zouden in de komende eeuwen de Zoon van de hemelse Vader aannemen als hun Heer en Verlosser (Mat.8:10-12).

Het grootste deel van het Joodse volk luisterde echter niet in gehoorzaamheid welwillend naar de woorden van de Meester, terwijl Hij enkele jaren vlak bij hen was. Ze hoefden er weinig moeite voor te doen om bij Hem te komen. Voor die onwillige mensen kon dat helaas niet goed aflopen.

Laat dit een duidelijke aansporing voor de lezers van deze verzen (v.38-42) zijn om wel goed naar de woorden van de Heiland te luisteren, en Hem volledig te vertrouwen en Hem te aanvaarden als de Zoon van God.

15. Kwaadaardige geesten keren graag terug in een leeg huis.

Hoofdstuk 12:43-45

43 “Wanneer nu, een onreine geest van een mens naar buiten zou komen, gaat hij door dorre plaatsen om rust te zoeken, en vindt hij die niet,

44 dan zegt hij: “Ik zal terugkeren naar mijn huis, waaruit ik ben weggegaan. Als hij komt, en hij vindt het leegstaand, geveegd en op orde,

45 dan gaat hij weg, en neemt hij 7 andere geesten met zich mee, slechter dan hijzelf, en zij komen binnen, en zij gaan daar wonen. Het einde van die mens wordt erger dan eerst. Zo zal het ook gaan met deze slechte generatie.”

De onderstaande verzen (v.43-45, vgl. Luk.11:24-26) sluiten chronologisch (= in tijdsvolgorde) aan bij het gedeelte (v.22-37, vgl. Luk.11:14-23), dat gaat over het oplopende conflict tussen de Here Jezus en de Farizeeën. Dit conflict mondt uit in een voorlopig hoogtepunt. De aanleiding daarvan was de beschuldiging van de Farizeeën, waarbij ze zeiden, dat de Heiland alleen kwaadaardige geesten uit mensen kon drijven met behulp van Beël-zebub, de leider van de kwaadaardige geesten (v.22-37).

De verzen 43 tot en met 45 bevatten een ernstige waarschuwing voor veel volksgenoten van de Meester. Als zij zich niet zouden bekeren van hun zogenaamd neutrale of negatieve houding ten opzichte van Gods Zoon, dan zou het heel slecht met ze aflopen.

Met *de dorre plaatsen* uit vers 43 wordt de woestijn bedoeld. Dat was volgens veel Joden de plaats waar de kwaadaardige geesten vaak verbleven. Vreemd is die gedachte niet, want de satan (= de tegenstander) houdt van dood en vernietiging (Op.9:11, vgl. Mat.8:28),⁴⁰¹ en de woestijn was nu eenmaal een plaats waar de dood op de loer lag. Je kon er gemakkelijk sterven van honger en/of dorst, of worden overvallen door rovers. Kwaadaardige geesten blijven echter niet lang in de woestijnen, want ze willen liever eropuit trekken om Gods schepping kapot te maken, onheil aan te richten en al het goede zoveel mogelijk te vernietigen.

43 “Wanneer (of Als) nu, (of en/maar) de (= een) onreine geest van(uit/af) de (= een) mens naar buiten zou (of mocht) komen (of zou (of mocht) uitkomen/zou (of mocht) voorkomen), gaat hij door (middel van) (of via) dorre plaatsen zoekend(e) (of strevend(e) naar) rust (= plaatsen om rust te zoeken (of plaatsen om naar rust te streven)), en (of ook/zelfs) vindt hij (of treft hij ... aan/ontmoet hij/ontdekt hij/ziet hij) (die) niet (of nee),

44 dan (of op dat moment/toen) zegt hij: “Ik zal terugkeren (of me omdraaien/me omkeren/me wenden) naar (of tot/(tot) in) mijn huis(houding) (of mijn woning), waaruit (of waarvandaan) ik wegging (of ik uitging/ik naar buiten ging) (= ik ben weggegaan). [En (of Ook/Zelfs)] gekomen (of verschenen) (= Als hij komt (of verschijnt)), (en) hij vindt (of hij treft ... aan/hij ontmoet/hij ontdekt/hij ziet) (het) leegstaand(e) (of onbezet zijn(de)), geveegd (met een bezem) en (of ook/zelfs) geordend (= en op orde),

45 dan (of op dat moment/toen) gaat (of (ver)trekt/reist) hij (weg), en (of ook/zelfs) neemt hij 7 andere geesten met zich(zelf) mee, slechter (of kwaadaardiger/misdadiger) dan hijzelf, en (of ook/zelfs) binnengekomen (of binnengegaan) (= en zij komen (of gaan naar) binnen), (en) zij (gaan) wonen daar(heen/in). [En/Ook/Zelfs] het laatste (= het einde) van die mens

⁴⁰¹ De ongehoorzame engel uit de afgrond is de satan (Op.20:1-3, vgl. Op.9:1,2, 11:7, 17:8^a). Hij heet in het Hebreeuws *Abaddon* (= Ondergang/Vernietiging), en in het Grieks *Appollyon* (= Vernietiger/Verwoester). Die namen duiden allebei op *vernietigen*. Dat is ook het doel van de satan: alles verwoesten en vernietigen. Zie Turenout T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijskerk, 2024.

wordt (of ontstaat/gebeurt) erger (of slechter) dan [het] eerst(e). Zo (of Op deze manier) zal het ook (of zelfs/en) zijn (= gaan) met deze (of dit/dat) slecht(e) (of kwaad(aardig)(e)/misdadig(e)) generatie (of (mensen)geslacht).”

Iemand die de Here niet trouw dient met zijn of haar hele hart, is een *leegstaand huis*. Zijn of haar hart is niet echt vervuld met de liefde voor de Here, maar lauw en/of leeg. Zo'n leegstaand huis is niet gevuld door een menselijke geest die in dienst is van God.⁴⁰²

Als iemand door meer kwaadaardige geesten in bezit is genomen, dan hebben die geesten nog meer macht over die persoon.⁴⁰³

Verreweg de meeste Joden van *de slechte generatie* waarin de gezalfde Jezus leefde, waren leegstaande huizen, die geveegd en op orde waren. Door het optreden van de Meester was in die tijd de invloed van de satan en zijn kwaadaardige geesten sterk teruggedrongen. Die huizen waren zelfs *geveegd en op orde*. De gevolgen van het werk van kwaadaardige geesten waren verwijderd, zodat die mensen in staat waren om zich te bekeren, en volledig voor de Here Jezus te kiezen. Door de zogenaamd neutrale of negatieve houding van het grootste deel van de volksgenoten van de Meester zouden deze mensen uiteindelijk nog meer onder invloed komen van de satanische machten. Dat bleek wel uit de manier waarop veel Joden de Heiland verwierpen, en aan het kruis lieten slaan. Bovendien waren vooral volksgenoten van de Mensenzoon in de 1^e eeuw na Christus de felste vervolgers van de Christenen.

Dit is voor ons geen reden om op die mensen neer te kijken, maar vooral een waarschuwing en aansporing voor ons om kritisch op onszelf te blijven, en om dicht bij God te leven.

⁴⁰² Het gaat hier in verreweg de meeste gevallen niet over de Heilige Geest die in de huizen van mensen woont, want die was voor het lijden en sterven van de Heiland nog niet uitgestort. In de tijd van het Oude Testament werkte de Heilige Geest uitsluitend rechtstreeks via een beperkt aantal mensen, zoals dat bijvoorbeeld bij profeten en een aantal richters het geval was.

⁴⁰³ Dat de kans om opnieuw uitgedreven te worden, daardoor wordt verkleind, ligt niet erg voor de hand. Eén kwaadaardige geest of demon is sterk genoeg om meerdere duiveluitdrijvers te weerstaan, en ze te laten wegvluchten (Hand.19:13-16), en voor de Here Jezus moeten meerdere demonen toch het veld ruimen (Mat.8:28-32, Luk.8:26-33).

16. De Here Jezus en zijn familie.

Hoofdstuk 12:46-50

46 Terwijl Hij nog tegen de mensenmenigten sprak, zie, zijn moeder en broers stonden buiten, en probeerden Hem te spreken te krijgen.

47 Een zeker iemand zei tegen Hem: “Zie, uw moeder en uw broers staan buiten, en proberen U te spreken te krijgen.”

48 Hij echter, antwoordde, en zei tegen degene die tegen Hem sprak: “Wie is mijn moeder, en wie zijn mijn broers?”

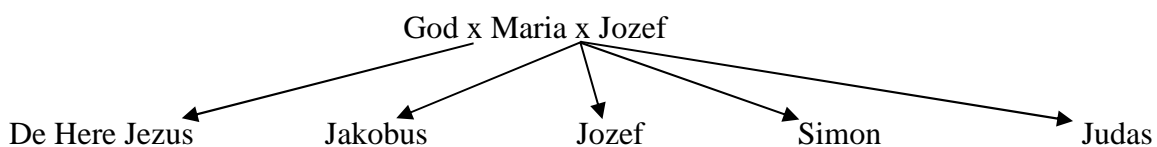
49 Hij strekte zijn hand uit over zijn discipelen, en zei: “Zie, daar zijn mijn moeder en mijn broers!”

50 “Iedereen die immers zou doen de wil van mijn Vader, die in de hemel is, die is mijn broer, zus en moeder.”

Nadat de Here Jezus in gelijkenissen tegen de mensenmenigten had gesproken (Mat.13:1-53, vgl. Luk.8:4-18), maakte de Meester aan zijn luisteraars (en lezers) duidelijk, wie allemaal bij zijn familie horen (v.46-50, vgl. Luk.8:19-21).

46 En (of Maar/Nu,) (= Terwijl) Hij nog (meer) (of nog verder) (tegen) de (volks/mensen)menigten (of de scharen) sprekend(e) (= sprak (of praatte/vertelde)), zie (of kijk), zijn moeder en broers stonden (of bleven ... staan) (naar) buiten, (en) proberend(e) (= en probeerden (of en verlangden (ernaar)/en streefden (er)naar/en zochten)) (met) Hem te spreken (of te praten/vertellen) (te krijgen).

Terwijl de Here Jezus nog tegen de mensenmenigten sprak, kwamen zijn moeder en zijn (half)broers. Ze stonden buiten, en probeerden Hem te spreken te krijgen. De (half)broers van de Heiland waren: Jakobus, Jozef, Simon en Judas (Mat.13:55, Mark.6:3^a, Gal.1:19). De namen van zijn (half)zussen worden in de Bijbel niet genoemd (Mat.13:56^a, Mark.6:3^b). Van Jozef, de vader van de broers van de Meester, vernemen we niets meer in de Bijbel. Waarschijnlijk was hij rond die tijd al overleden.

Waarom of waarover de moeder en de broers van de Here Jezus Hem wilden spreken, staat niet in de Bijbel (Vgl. v.46-50 met Mark.3:31-35, Luk.8:19-21.). Veel later in de tijd, toen de Mensenzoon de provincie Galilea al had verlaten, en Hij vooral zijn werk deed in Judea, wilden familieleden van de Meester Hem (desnoods met geweld) ophalen, omdat ze dachten, dat Hij behoorlijk in de war was geraakt (vgl. Mat.12:22-37, Mark.3:20-30, Luk.11:14-23). Dat laatste staat alleen in het bijbelboek Markus (3:20,21). Het is niet bekend, wie die familieleden van de Heiland precies waren. Het is heel goed mogelijk, dat moeder Maria en de broers eerst Gods Zoon via een gesprek zogenaamd wilden helpen om wat tot rust te komen, en toen dat niet lukte, Hem later in de tijd (eventueel met geweld) wilden ophalen. Zeker is dit alles echter niet.

Zeker is wel, dat de broers van Jezus de Gezalfde Hem van zijn werk wilden afhouden, want ze geloofden toen nog niet in Hem (Joh.7:1-5). De Meester liet dit echter niet gebeuren. Zijn

familieleden waren voor Hem minder belangrijk, dan zijn werk in opdracht van zijn hemelse Vader. Het lukte zijn moeder Maria en zijn broers dan ook niet om de Mensenzoon te bereiken (Luk.8:19). Eigenlijk hadden ze al vlakbij Hem moeten staan om naar zijn onderwijs te luisteren.

47 [En (of Maar/Nu)] (een zeker) iemand (of een (zeker(e))) zei (of sprak) tegen Hem: “Zie (of Kijk), (jo)uw (of je) moeder en (jo)uw (of je) broers staan (of blijven ... staan) (naar) buiten, (en) proberend(e) (of verlangend(e) (ernaar)/strevend(e) (er)naar/zoekend(e)) (= en proberen) Jo(u) (of Je) te spreken (of praten/vertellen) (te krijgen).”⁴⁰⁴

48 Hij nu, (of maar Hij/en Hij) (= Hij echter,) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak) tegen de sprekende (of de zeggende) tegen Hem (= en zei tegen degene die tegen Hem sprak): “Wie (of Welk(e)/Wat) is mijn moeder, en wie (of welk(e)/wat) zijn mijn broers?”

49 [En/Ook/Zelfs] Hij uitstrekend(e) (= Hij strekte ... uit) zijn hand over (of naar/op) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen), (en) zei (of sprak): “Zie (of Kijk), (daar zijn) mijn moeder en (of ook/zelfs) mijn broers!”

De geestelijke band met zijn discipelen vond en vind de Here Jezus blijkbaar veel belangrijker dan de bloedband. Met zijn geestelijke broers en zussen voelde Hij meer gemeenschap dan met zijn biologische moeder, broers en zussen. Toen moeder Maria en broers van de Zoon van God zich bekeerden, en wel in Hem geloofden, werd de band tussen de Meester en die familieleden hersteld. De (geestelijke) kinderen van de hemelse Vader, zijn de broers van de Heiland (Hebr.2:11). Een geestelijke band met iemand is dus veel waardevoller dan alleen een biologische band!

50 “Ieder(een) die (of (Al) wie/(Al(les)) wat) immers (of want) [altijd (of ooit/een keer) (= voortdurend)] (= Iedereen die immers) zou (of mocht) doen (of maken) de wil van mijn Vader, d(i)e in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel[en] (is), die is mijn broer, [en (of ook/zelfs)] zus en (of ook/zelfs) moeder.”

De trouwe leerlingen van de Meester en de vrouwen die Hem dienden, waren wel bereid de wil van de hemelse Vader te doen, ook al ging dat met vallen en opstaan. Daarom schaamde de Heiland zich niet om hen zijn broers en zijn zussen te noemen (Vgl. Hebr.2:11.), en de gebreken en zonden van zijn volgelingen neemt Hij weg.

⁴⁰⁴ Hoewel vers 47 in verscheidene handschriften ontbreekt, hoort het hoogstwaarschijnlijk wel in de Bijbel thuis, want vers 48 wordt zonder vers 47 erg onduidelijk. Bovendien staat vers 47 wel in de Codex Sinaiticus.

17. De gelijkenis van de zaaier.

Hoofdstuk 13:1-9

- 1 Op die dag ging Jezus het huis uit, en Hij ging zitten bij het meer.
- 2 Grote mensenmenigten verzamelden zich bij Hem, zodat Hij in een schip stapte, en daar ging zitten. De hele mensenmenigte bleef staan op het strand.
- 3 Hij vertelde hun veel dingen in gelijkenissen, en zei: “Zie, een zaaier ging naar buiten om te zaaien.”
- 4 “Bij het zaaien van hem vielen sommige zaden vlakbij het pad, en de vogels kwamen, en pikten die op.”
- 5 “Andere zaden nu, vielen op rotsachtige plekken, waar ze niet veel aarde hadden, en onmiddellijk schoten ze op, doordat ze geen diepe aarde hadden.”
- 6 “De zon kwam echter op. Ze werden verschroeid, en doordat ze geen diepe wortel hadden, verdorden ze.”
- 7 “Andere zaden nu, vielen tussen de doorstruiken, en de doorstruiken kwamen op, en verstikten ze.”
- 8 “Andere zaden echter, vielen in de goede aarde, en gaven vrucht; dat deel van het zaad wel 100, dat 60 en dat 30.”
- 9 “Wie oren heeft, moet ernaar luisteren!”

Nadat de Mensenzoon zijn meeste volksgenoten in Galilea ernstig had gewaarschuwd om hun voortdurende onterechte kritiek en onverschilligheid tegenover zijn onderwijs (Mat.11:16-19, vgl. Luk.7:31-35), was Hij met zijn 12 apostelen en enkele vrouwen langs de steden en dorpen in het noorden getrokken om daar overal de blijde boodschap te brengen (Luk.8:1-3). Toen ondanks die rondreis van de Here Jezus en zijn metgezellen verreweg het grootste deel van de inwoners van Galilea onverschillig bleef tegenover het onderwijs van de Zoon van God (Mat.13:13-15), wees Hij die mensen niet direct af, maar begon Hij tegen hen te spreken door middel van gelijkenissen (Mat.13:1-9, vgl. Luk.8:4-8).

1 In (of Met/Door) (= Op) die dag [(nu, (of maar/en))] ⁴⁰⁵ (weg/naar buiten)gegaan Jezus (= ging Jezus (weg (of naar buiten/uit))) uit (of van(uit/af)) het huis, (en) Hij ging zitten (of zat/verbleef/bevond zich) (vlak)bij (of langs/naast) het meer (of de zee).

Hoogstwaarschijnlijk ging Jezus hier zijn eigen huis in Kapernaüm uit (vgl. Mat.4:13),⁴⁰⁶ dat vlakbij het Meer van Galilea lag, waar Hij ging zitten.⁴⁰⁷ Buiten op het strand bij het meer kon Hij meer mensen toespreken, dan in zijn huis.

Veel mensen verzamelden zich om de Heiland heen. Oppervlakkig gezien had een groot aantal volksgenoten veel belangstelling voor Hem. De Mensenzoon kende echter hun harten, en Hij zag wel, dat ze geen echte interesse hadden voor zijn onderwijs. Ze wilden vooral zijn wonderen zien. Bovendien wilden ze in Hem hun leider zien, die hen met zijn wonderlijke macht eventueel zou kunnen verlossen van de Romeinen, die hen overheersten.

- 2 [En/Ook/Zelfs] grote (of veel) (mensen/volks)menigten (of scharen) verzamelden zich

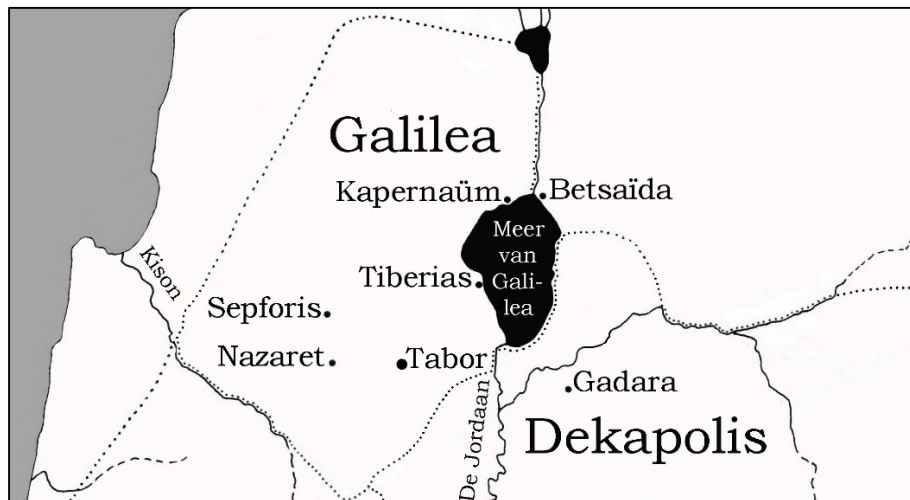
⁴⁰⁵ Dit staat niet in de Codex Sinaïticus, en is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

⁴⁰⁶ Dat het hier hoogstwaarschijnlijk over het huis van de Here Jezus gaat, wordt onder andere benadrukt door het (bepalend lid)woord *het*, dat bij het woord *huis* hoort.

⁴⁰⁷ In die tijd was het in Israël gebruikelijk, dat iemand aan de mensen zittend onderwijs gaf (Luk.4:20).

bij (of tot/naar) Hem, (zo)dat Hij (tot) in (of naar/tot) een (vracht)schip (in)gestapt (of (in)gegaan (= stapte), (en) (daar) (gaat) zit(ten) (of zich bevindt/verblijft/woont) (= en daar ging zitten/en daar zat). En (of Ook/Zelfs) de (ge)hele (mensen/volks)menigte (of schare) bleef (of ging) staan (of stond (stil)) op (of aan) het strand (of de oever).

Er dromden steeds meer mensen om de Here Jezus heen. Daarom vond Hij het beter om in een schip te stappen, en met dat schip een stukje van de oever af te varen.⁴⁰⁸ Daar kon Hij dan rustig zitten, en de hele mensenmenigte op het strand toespreken.

3 [En/Ook/Zelfs] Hij vertelde (of sprak/praatte) hun (of tegen hen) veel(of grote)(dingen) in (of met/door) gelijkenissen (of vergelijkingen/parabels), zeggend(e) (= en zei): “Zie (of Kijk), de (= een) zaaier ging naar buiten (of ging weg/ging uit) om te zaaien.”

Een gelijkenis in de Bijbel is een verhaal dat aansluit bij het dagelijks leven. In dat verhaal zit een boodschap verborgen. De overeenkomsten tussen concrete dingen van het verhaal en van de boodschap moeten de bedoeling en de betekenis van die boodschap indirect duidelijk maken. Deze manier van spreken en van onderwijs geven was bij de Israëlieten (en Joden) al eeuwenlang bekend (Richt.9:8-15, 2Sam.12:1-4).

4 “[En/Ook/Zelfs] met (of door/in) (= bij) het zaaien van hem vielen wat (of welk(e)/wie) (= sommige) (zaden) (neer) langs (of (vlak)bij/naast) het pad (of de weg/de straat), en (of ook/zelfs) de vogels kwamen, en (of ook/zelfs) aten die (of het(zelf)) op (of verslonden die (of het(zelf))) (= en pikten die op).”

Langs het harde pad vielen de zaden minder diep in de grond, zodat de vogels ze wat makkelijker konden opeten. Dit lag (en ligt) niet aan de zaaier. Dichtbij het pad was (en is) de grond minder geschikt voor het zaad om te kiemen en te groeien.

5 “Ander(e) (zaden) nu, (of maar/en) vielen (neer) op (of in/over) [de] rotsachtige(of steenachtige)(plekken/plaatse)n (= op rotsachtige plekken), waar ze niet (of nee) veel (of grote) aarde (of grond/land) hadden (of (vast)hielden/bezaten), en onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) schoten (of kwamen) ze op, door (middel van) (of via) (dat) (= doordat) het (toch) niet hebben (of niet (vast)houden/bezitten)) (van) diepte van aarde (of grond/land) (= doordat ze geen diepe aarde hadden).”

Op een rotsachtige bodem met een te dunne laag grond erover, kan het ontkiemde zaad niet

⁴⁰⁸ Waarschijnlijk was het een schip van enkele discipelen van de Meester, die vissers waren (vgl. Mat.4:18-22, Luk.5:1-11, Joh.21:1-8).

diep in de aarde wortelen. Het water van de spaarzame regen of de vaker voorkomende dauw zakt wel minder ver weg in de grond, waardoor de zaden in het begin sneller ontkiemen, en de jonge plantjes eerder beginnen te groeien. Van die plantjes komt echter niets terecht.

6 “De zon opgekomen (= kwam ... op) nu, (of maar/en) (= De zon kwam echter op). Ze werden verschroeid (of verbrand/verzengd), en (of ook/zelfs) door (middel van) (of via) (dat) (= en doordat) het (toch) niet hebben (of bezitten/(vast)houden) (van) een wortel (= en doordat ze geen (diepe) wortel hadden), werden ze verdord (of verdroogd) (= verdorden (of verdroogden) ze).”

In de hitte van de stralende zon in het warme klimaat van het Midden-Oosten verdrogen en verschroeien die jonge plantjes al snel, terwijl die zon de andere planten, die wel de ruimte hebben om diep te wortelen, juist energie geeft om te groeien.

7 “Ander(e) (zaden) nu, (of maar/en) vielen tussen (of op/over/in) de doornstruiken (of de dorens) (neer), en (of ook/zelfs) de doornstruiken (of de dorens) kwamen (of schoten/stegen) op, en (of ook/zelfs) verstikten ze.”

Onkruid groeit meestal sneller dan de gewenste plantjes van het gezaaide zaad.⁴⁰⁹ De wilde planten groeien over de goede plantjes heen, waardoor ze steeds minder licht krijgen, en daardoor op den duur dood gaan.

8 “Ander(e) (zaden) nu, (of maar/en) (= Andere zaden echter,) vielen in (of op/over) de goed(e) aarde (of grond/land) (neer), en (of ook/zelfs) gaven vrucht(en); dat (of die) (deel van het zaad) wel(iswaar) (of echt/inderdaad) 100, [en (of maar/nu,)] dat (of die) 60 en (of maar/nu,) dat (of die) 30.”

Hoewel veel goede zaden verloren gaan, zaait de zaaier toch niet voor niets. In de goede aarde kunnen de gewenste planten veel vruchten voortbrengen. De ene plant geeft nog meer vruchten dan de andere.

Wat bij deze gelijkenis opvalt, is, dat niet het verschil in het zaad ervoor zorgt, dat er vrucht wordt gedragen. Nee, dat verschil ligt aan de kwaliteit van de grond. Daar moet degene die de akker bewerkt, goed voor zorgen! De zaaier doet zijn werk goed, en ook het zaad is prima, maar de kwaliteit van de grond is verschillend.

Dat niet elk zaad evenveel vruchten voortbrengt, kan zowel aan de eigenschappen van de goede grond liggen, als aan het zaad. Hoewel het over goede grond gaat, is de ene plek toch nog beter en/of vruchtbaarder dan de andere. Ook is er verschil tussen de zaden. Niet ieder zaadje levert later evenveel vruchten op. Wel kan elke plant van het zaad vruchten opbrengen, maar het aantal vruchten dat iedere plant van dat zaad kan geven, is niet gelijk.

Hoewel het in vers 8 duidelijk over meer dan één vrucht gaat, staat het woord *vrucht* in het enkelvoud. Het zijn niet alleen losse vruchten, want die vruchten vormen samen ook een eenheid. Zo is er één vrucht van de Geest, terwijl het daarbij over verschillende eigenschappen van dienaren van God gaat. De vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, geduld (of volharding), vriendelijkheid (of goedheid/zachtaardigheid), goedheid (of oprechtheid), enzovoort (Gal.5:22, vgl. 1Kor.12:4-11). Als de Heilige Geest in mensen werkzaam is, dan heeft dat positieve gevolgen. Zo horen Christenen een eenheid te vormen, waarbij de één de ander helpt en aanvult.

9 “De bezitter (of De hebbende/(vast)houder) van oren (= Wie oren heeft) [(om te horen

⁴⁰⁹ De betekenis van het onkruid heeft een aantoonbaar verband met de zonden in de wereld, want planten met dorens en distels die de groei van andere planten kunnen belemmeren, zijn een straf op de zonden van de (eerste) mensen (Gen.3:18, vgl. Hos.10:8, Hebr.6:8).

(of om te luisteren/begrijpen))],⁴¹⁰ moet (ernaar) luisteren (of (het) horen/(het) begrijpen/((er)van) leren)!”

Wie oren heeft, moet er goed naar luisteren, en vooral nadenken over elk detail van de woorden die de Here Jezus zojuist heeft gesproken (v.3^b-8). Het moest namelijk voor zijn volksgenoten op het strand heel duidelijk zijn, dat dit niet zomaar een verhaal was.

De Heiland gebruikte de gelijkenissen om aan de mensen die echt naar Hem wilden luisteren, onderwijs te geven, en voor hen die vooral kwamen om zijn wonderen te zien en zijn grote macht te bewonderen, moest het duidelijk worden, dat ze eerst een keuze voor Hem moesten maken. Als ze dat niet zouden doen, dan zouden ze steeds vaker het gevoel krijgen, dat ze voor niets bij de Meester zouden zijn gekomen. De mensen die wel een keuze voor Hem hadden gemaakt, en ondanks dat, de gelijkenissen niet zouden begrijpen, die zouden de moeite wel nemen om Hem naar meer uitleg te vragen.

Toen de discipelen later aan de Zoon van God vroegen, waarom Hij zijn onderwijs in de vorm van gelijkenissen gaf (v.10), gaf Hij aan hen een duidelijk antwoord (v.11-17), en legde Hij bovendien de gelijkenis van *de zaaier* uit (v.18-23).

⁴¹⁰ De woorden *om te horen* (of *om te luisteren/begrijpen*) staan niet in de Codex Sinaiticus, en zijn hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

18. Het doel van de gelijkenissen van de Meester.

Hoofdstuk 13:10-17

10 De discipelen kwamen bij Hem, en vroegen: “Waarom vertelt U aan hen iets in gelijkenissen?”

11 Hij nu, antwoordde, en zei: “Omdat het aan jullie gegeven is de geheimen van het koningschap van de hemel te leren kennen, maar aan hen is het niet gegeven.”

12 “Iedereen immers, die heeft, aan hem zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben, maar iedereen die niet heeft, ook wat hij heeft, zal van hem weggenomen worden.”

13 “Daarom vertel Ik aan hen iets in gelijkenissen, zodat zij ziende, toch niet zien, en zij horend, toch niet horen, en het niet begrijpen.”

14 “Ook bij hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt: “Met het gehoor zullen jullie horen, en jullie zouden het beslist niet begrijpen, en ziende zullen jullie zien, en jullie zouden het beslist niet opmerken,

15 want het hart van dit volk is vet geworden, en hun oren zijn doof geworden. Hun ogen hebben zij gesloten, zodat zij niet zouden zien met de ogen, en zij met de oren niet zouden horen, en zij het met het hart niet zouden begrijpen, en zij zich niet zouden bekeren, en Ik hen zou genezen.”

16 “Jullie ogen echter, zijn gelukkig, omdat zij zien, en jullie oren, omdat zij horen.”

17 “Ja, stellig zeg Ik tegen jullie: “Vele profeten en rechtvaardige mensen hebben begeerd te zien, wat jullie zien, en zij hebben het niet gezien, en te horen, wat jullie horen, en zij hebben het niet gehoord.”

Na het vorige gedeelte (v.1-9, vgl. Luk.8:4-8), waarin de Here Jezus sprak over een zaaier, volgen ook in chronologisch opzicht (= in tijdsvolgorde) de onderstaande verzen (v.10-17, vgl. Luk.8:9,10) over het doel van de gelijkenissen die Hij vertelde.

10 [En/Ook/Zelfs] de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) ((dicht)er)bij gekomen (= kwamen ((dicht)er)bij (Hem)), (en) zeiden (of spraken) (= en vroegen) [tegen Hem]: “Waarom vertelt (of spreekt/praat) U (of Jij/Je) (aan/tegen) hen ((iets) in (of door/met)) gelijkenissen (of vergelijkingen/parabels)?”

Blijkbaar waren verreweg de meeste mensen naar huis gegaan. De Here Jezus was naar de oever gevaren, en aan wal gekomen. Nadat het schip was vastgezet, *kwamen de discipelen bij Hem*. Ze vroegen aan de Meester niet wat een gelijkenis was, want die manier van spreken en onderwijs geven was bij het volk Israël al eeuwenlang bekend (Richt.9:8-15, 2Sam.12:1-4). Nee, ze vroegen waarom Hij gelijkenissen ⁴¹¹ gebruikte, als de grote mensenmenigte bij zijn onderwijs aanwezig was.

De Mensenzoon gaf in zijn antwoord aan, dat Hij onderscheid begon te maken tussen zijn trouwe volgelingen en de grote mensenmenigte. Hij vertelde daarbij ook, waarom Hij de meeste mensen onderwees over zijn koningschap in de vorm van gelijkenissen.

⁴¹¹ Dat er in de bijbelboeken Matteüs (13:3,10,13), Markus (4:10,11) en Lukas (8:10) over *gelijkenissen* (in het meervoud) wordt gesproken, terwijl er tot dan toe maar over één gelijkenis is geschreven, wil niet zeggen, dat de Here Jezus niet meer gelijkenissen heeft verteld (Mat.13:3). De apostelen en evangelisten hebben lang niet alles opgeschreven, wat er allemaal is gebeurd (Joh.21:25).

De evangelist Lukas schreef over een gelijkenis die de Here Jezus al voor die tijd had verteld (Luk.7:40-50), maar toen was de grote mensenmassa er niet bij. Bovendien vertelde de Heiland die gelijkenis niet om de boodschap daarvan voor een bepaalde groep mensen te verbergen.

11 Hij nu, (of en Hij/maar Hij) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak) [(tegen hen)]:⁴¹² “(Om)dat het (aan) jullie (of u) gegeven is de geheimen (of de mysteriën/verborgenheden) van het koningschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] te (leren) kennen (of begrijpen), maar (of en/nu) aan hen (of hun) is het niet (of nee) gegeven.”

Wat bedoelde Gods Zoon eigenlijk met de woorden *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van de hemel*, en met *de geheimen* daarvan (vgl. Mat.11:25,26)?

In West-Europa denken we bij het woord *koninkrijk* aan een land met een koning. Zo'n land is meestal een eenheid, waarbij het volk min of meer een nationaal besef heeft, en iemand zich (enigszins) verbonden voelt met zijn volksgenoten. We vinden, dat het koninkrijk van het volk behoort te zijn, en dat een koning zich dienstbaar op moet stellen. We zien een koninkrijk niet als het bezit van een koning. Dat was echter in de tijd van de Bijbel wél het geval. Een koning beschouwde een land als zijn eigendom. Het Griekse woord voor *koningschap* betekent daardoor ook *koninkrijk*.⁴¹³ In die tijd dacht men, dat dit hetzelfde was.

De uitdrukking *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van de hemel* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep het koningschap (of het koninkrijk) van God. De woordgroep *het koningschap van de hemel* betekent dus hetzelfde als *het koningschap van God*. Wat is nu precies het koningschap (of het koninkrijk) van God?

Na de eerste zonden van Adam en Eva in de hof van Eden (Gen.3) is het evangelie (= de blijde boodschap) gedurende een lange periode voor een beperkt aantal mensen of voor één volk geweest, terwijl de rest van de volken onder de knoet van de satan (= de tegenstander) leefde. De satan was de vorst van de wereld (Joh.12:31, 14:30, 16:11, 2Kor.4:4, 1Joh.5:19). Doordat Adam als onderkoning van de schepping aan de satan had gehoorzaamd, had de leider van de demonen zeggenschap verworven over wat de Here zo mooi had gemaakt (Gen.3, Rom.5:12, vgl. Op.12:9). Hij kon aan Jezus heel de aarde geven, als Hij maar één keer voor hem knielde (Mat.4:8-11).⁴¹⁴ Ja, Gods Zoon kon onderkoning van de satan worden. Hij koos echter het kruis, en kocht zo de wereld vrij (Hebr.2:14,15,17,18). Na zijn opstanding steeg de Mensenzoon overwinnend op naar de hemel.⁴¹⁵ De gezalfde Jezus werd de eeuwige koning van alle volken.⁴¹⁶ Door zijn offer aan het kruis ligt heel de wereld aan zijn voeten (Mat.28:18).

Zo had de profeet Daniël al gezegd, dat er een tijd zou komen, waarin God een eeuwig koningschap (of koninkrijk) zou stichten. Dat eeuwige koningschap zou aan alle andere koninkdommen en koninkrijken een einde maken (Dan.2:44, Dan.7:13,14).⁴¹⁷

Na de hemelvaart van de Here Jezus is zijn *koningschap van de hemel* begonnen.⁴¹⁸ Dat eeu-

⁴¹² Het gedeelte *tegen hen* staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk als verduidelijking aan jongere handschriften toegevoegd.

⁴¹³ Dit is trouwens eveneens zo bij het Hebreeuws en het Aramees dat in het Oude Testament is gebruikt.

⁴¹⁴ Toen de satan dit aanbod deed, blufte hij niet. Als hij niet echt in staat was geweest om aan Jezus de hele wereld te geven, dan zou het voor Hem geen aantrekkelijk aanbod zijn geweest. Dan was het dus ook geen echte verleiding (= verzoeking) geweest, en kon de gezalfde Jezus dit aanbod vrij gemakkelijk afslaan. Door het reële aanbod van de satan was de verleiding juist erg groot. Als Gods Zoon dat aanbod zou aanvaarden, dan hoefde Hij niet zo zwaar te leiden. Hij kon zijn volk (op korte termijn) gelukkig maken door als koning van de hele wereld de zo gehate Romeinen het heilige land uit te jagen, en het machtige koninkrijk van David (1012 – 972) te herstellen. Het zou echter uiteindelijk de grootste ramp voor heel de mensheid zijn geweest!

⁴¹⁵ De hemelvaart (en het eeuwige koningschap (of koninkrijk)) van de Mensenzoon is al door de profeet Daniël voorspeld (Dan.7:13,14, vgl. Mat.28:18, Ef.1:20-22).

⁴¹⁶ Dit geldt vooral voor het nageslacht van Noachs zoon Jafet (Gen.9:27). Dat nageslacht woonde hoofdzakelijk in Europa (Gen.10:2-5, Flavius J., Joodse Oudheden, deel 1, hoofdstuk 6:1, vgl. Hand.16:6-10).

⁴¹⁷ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

wige koningschap was en is niet alleen maar voor de hemel bestemd. Het oefent ook zijn macht en invloed uit op de aarde. Ja, zelfs op de hele schepping. Het zal op den duur aan alle andere koninkrijken (en republieken) een einde maken. Doordat de Zoon van God voor alle zonden van de hele wereld heeft betaald (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2),⁴¹⁹ zijn de rechten van de satan ingeperkt. Door de komst van het eeuwige koningschap vanuit de hemel, kon het evangelie zich in heel de wereld verspreiden. De blijde boodschap werd vanaf die tijd niet meer vrijwel alleen aan het volk Israël gebracht, maar eveneens aan de heidenvolken. Je hoefde niet meer bij het Joodse volk te horen om een dienaar van de almachtige God te kunnen zijn (Hand.10:34-36,44-47, Gal.3:26-29).

Verreweg de meeste Joden hadden van het koninkrijk ofwel het koningschap van God een verkeerde voorstelling. Ze dachten daarbij aan een machtige koning in Israël zoals de vroegere koning David (1012 – 972), die alle vijanden zou verslaan, en aan zich zou onderwerpen. Dan zou het koninkrijk van de Here op deze aarde worden gesticht.

Door dat verkeerde en vooral aardse beeld van het koninkrijk van God was er bij het overgrote deel van de Joden geen begrip van wat het koninkrijk van de hemel nu werkelijk inhoudt. Het was voor hen een geheim. Alleen *aan* de mensen die naar het onderwijs van de Heiland wilden (en willen) luisteren, *was* (en *is*) *het gegeven de geheimen van het koningschap* ofwel *het koninkrijk van de hemel te leren kennen, maar aan* de mensen die daar geen interesse voor hadden (en hebben), *was* (en *is*) *het niet gegeven*.

12 “Ieder(een) immers, (of want) die (of (Al) wie/(Al(les)) wat) heeft (of bezit/(vast)houdt), (aan) hem zal gegeven worden, en (of ook/zelfs) hij zal overvloed hebben (of zal buitengewoon (of overvloedig) maken), maar (of en/nu) ieder(een) die (of (al) wie/(al(les)) wat) niet (of nee) heeft (of bezit/(vast)houdt), ook (of zelfs/en) wat (of welk(e)/wie) hij heeft (of bezit/(vast)houdt), zal van(uit/af) hem (weg/mee/op)genomen worden (vgl. Mat.25:29).”

Iedereen die ervoor kiest om de Here Jezus te volgen en te gehoorzamen, heeft door die keus al een groot bezit gekregen. Voor zo iemand geldt, dat hij of zij bij God mag horen, en van de eeuwige ondergang zal worden gered, als hij of zij bij die keus zal blijven. Daar zal het echter niet bij blijven. Aan de mensen die de Heiland willen volgen, zal steeds meer worden gegeven. Ze zullen de hemelse Vader steeds beter leren kennen (vgl. Spr.9:9,10), en zijn liefde en hulp mogen ervaren in hun leven. Hij zal een vriend van hen willen zijn.⁴²⁰ Voor de mensen die niet voor de Zoon van God willen kiezen, zal het heel slecht aflopen. Aan het beetje geluk dat ze op deze wereld nog mogen hebben,⁴²¹ zal een einde komen. Het zal van hen worden afgenomen,⁴²² want ze gaan hun eeuwige ondergang tegemoet.

⁴¹⁸ Een goede koning wil zijn volk in de eerste plaats dienen. Zo wilde David (1012 – 972) als koning zelfs gelijkwaardig zijn aan de allerminst geachte mensen van zijn volk: de slavinnen (2Sam.6:14,20-23). Een slaaf had namelijk in de tijd van koning David een hogere positie dan een slavin. Volgens de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, moest een slaaf, als hij dat wilde, na maximaal 7 jaren worden vrijgelaten. Dit gold voor een slavin lang niet altijd. Zij hoorde (mede om haar levensonderhoud) bij haar man (Ex.21:1-11).

De Here Jezus is de beste Koning die je maar kan wensen. Hij wilde en wil zijn onderdanen niet overheersen, maar vooral dienen (Fil.2:5-8). Daarin vormde en vormt hij een tegenpool met verreweg de meeste aardse koningen en vorsten. Aan het koningschap van Gods Zoon moeten wij een voorbeeld nemen (Fil.2:1-5).

⁴¹⁹ In principe kan iedereen dus zalig (ofwel heel gelukkig) worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

Natuurlijk weet de hemelse Vader van tevoren wie Hem zal willen dienen, en wie niet, maar dit betekent niet, dat niet iedereen de mogelijkheid heeft (gehad) om bij God te kunnen horen en voor Hem te kiezen.

⁴²⁰ Sommige mensen denken, dat God niet je vriend wil zijn. De Bijbel is daar heel duidelijk over. Hij was de vriend van Mozes (Ex.33:11) en Abraham (2Kron.20:7, Jes.41:8, Jak.2:23). De Heer Jezus noemde zijn discipelen zijn vrienden (Luk.12:4). Zo sprak Hij ook over Lazarus (Joh.11:11). Jezus de Gezalfde is de vriend van al zijn dienaren. Voor hen gaf Hij in zijn grote liefde zijn leven (Joh.15:13-15).

⁴²¹ Denk hierbij ook aan het onderwijs dat de Here Jezus had gegeven, en het grote aantal mensen dat Hij in die

13 “Door (middel van) (of Via) (= Om) dit (of dat) (= Daarom) vertel (of spreek/praat) Ik (aan/tegen) hen (iets) in (of door/met) gelijkenissen (of vergelijkingen/parabels)), (om)dat (= zodat) zij ziend(e), (toch) niet (of nee) zien, en zij horend(e), (toch) niet (of nee) horen, en (of ook) niet [zij] (het) (= en het niet) begrijpen.”

De Heiland gebruikte de gelijkenissen om aan de mensen die echt naar Hem wilden luisteren, onderwijs te geven, en zij die vooral kwamen om zijn wonderen en zijn grote macht, zouden daardoor worden verrast en worden gestimuleerd om eens goed na te denken. Voor hen moest het duidelijk worden, dat ze eerst een keuze voor de Here Jezus moesten maken. Als ze dat niet zouden doen, dan zouden ze steeds vaker het gevoel krijgen, dat ze voor niets bij de Meester waren gekomen. Zij die wel een keuze voor Hem hadden gemaakt, en ondanks dat, de gelijkenissen niet zouden begrijpen, die zouden de moeite wel nemen om Hem naar meer uitleg te vragen.⁴²³

Dat laatste blijkt al duidelijk uit het vervolg, want naar aanleiding van de reactie van de discipelen op de gelijkenis van de zaaier (v.10), legde de Mensenzoon die gelijkenis uit (v.18-23).

14 “Ook (of Zelfs/En) bij (of over/aan/in/voor/op) hen wordt de profetie van Jesaja vervuld (of (aan)gevuld/vol(ledig)gemaakt), d(i)e zeggend(e) (= die zegt): “Met (het) (geh)oor zullen jullie (of zult u) horen, en (of ook/zelfs) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) (het) beslist niet (of nooit/geenszins) begrijpen (of inzien/verstaan), en (of ook/zelfs) ziend(e) (of kijkend(e) (naar)) zullen jullie (of zult u) zien (of kijken (naar)), en (of ook/zelfs) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) (het) beslist niet (of nooit/geenszins) (op)merken (of weten/(in/na/be)zien/bekijken),

15 want (of immers) het hart van dit volk is vet (of dik) geworden, en (of ook/zelfs) met de oren hebben ze moeilijk (of zwaar) gehoord (= en hun oren zijn doof geworden). [En/Ook/Zelfs] hun ogen hebben zij (toe)gesloten, zodat zij niet (eens) zouden (of mochten) (kunnen) (be/na)zien (of (be)kijken) met de ogen, en (of ook/zelfs) zij met de oren (niet) zouden (of mochten) (kunnen) horen, en (of ook/zelfs) zij (het) met het hart (niet) zouden (of mochten) (kunnen) begrijpen (of inzien/verstaan), en (of ook/zelfs) zij (niet) zouden (of mochten) (kunnen) zich bekeren (of zich omdraaien/zich omkeren/terugkeren), en (of ook/zelfs) Ik hen zou (of mocht) (kunnen) genezen (of hen gezond zou maken/hen zou herstellen).”

De Here Jezus haalt hier een tekst van de profeet Jesaja aan (Jes.6:9,10).⁴²⁴ In het 6^e hoofdstuk beschrijft Jesaja, hoe en wanneer de Here hem aanstelde als profeet. Hoewel hij na de oproep van God om zijn profeet te worden, zich gehoorzaam en vol enthousiasme aanmeldde voor zijn geestelijke taak, volgde daarna de ene teleurstelling na de andere. De hemelse Vader noemde het volk Israël niet eens meer *mijn* volk, maar *dit* volk, omdat veel mensen elkaar liefdeloos behandelden, en ook de echte liefde voor de Almachtige ver te zoeken was (b.v. Jes.5:8-24).⁴²⁵ Het overgrote deel van de Joden tijdens het leven van de Meester op aarde zou

tijd had genezen.

⁴²² Dat proces van afnemen was al begonnen, doordat de Zoon van God niet meer rechtstreeks onderwijs aan de mensenmenigte ging geven, maar dit begon te doen door middel van gelijkenissen.

⁴²³ Het uitleggen van de geheimen van het koningschap ofwel het koninkrijk van de hemel gebeurde in die tijd nog niet door de Heilige Geest, maar door de Here Jezus, want Gods Geest, die de Heiland op aarde zou vervangen, was nog niet uitgestort. Voor de Pinksterdag werkte de Heilige Geest vrijwel uitsluitend door profeten.

⁴²⁴ Zie Turennot T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

Hoewel deze 2 verzen uit het bijbelboek Jesaja worden aangehaald vanuit de afwijkende tekst van de Septuagint, is de strekking ervan hetzelfde als die van de Hebreeuwse tekst.

De Septuagint is een vertaling van het Oude Testament in het Grieks, die in de 3^e eeuw voor Christus tot stand is gekomen. (Zie Flavius J., Joodse Oudheden, deel 12, hoofdstuk 2.)

⁴²⁵ Gelukkig waren er tijdens het leven van de profeet Jesaja nog mensen die wel naar de woorden van de Here wilden luisteren. Daarbij hoorden bijvoorbeeld de leerlingen van God en koning Hizkia (727 – 697) (Jes.8:16,

ook niet naar de profeet Jesaja luisteren. Integendeel, zij zouden zich nog meer tegen God gaan verzetten. De goede prediking van de woorden van de Here leidt trouwens nog steeds tot verharding en verzet of tot bekering.

Zo ging het ook, toen de Messias onderwijs gaf aan zijn volksgenoten. *Het hart van het Joodse volk was vet geworden.* Het hart zag men in die tijd als de kern en vertegenwoordiging van de hele mens. Het hart was de oorsprong van al het leven (Spr.4:23). Dit blijkt uit de parallelismen die in de Bijbel voorkomen (Ps.13:3, 16:9, 19:9, 24:4, 26:2, Spr.2:2,10, 3:1, 4:21, 5:21, 7:24,25).⁴²⁶ Een vet hart raakt afgesloten (vgl. Deut.32:15, Job 15:27, Ps.17:10, 119:70). Zo raakten de meeste Joden steeds meer volledig afgesloten (van het onderwijs) van God.

Hun ogen hebben zij dichtgedaan, zodat zij niet zouden zien met de ogen, en hun oren hebben ze dichtgestopt, zodat zij niet zouden horen. Mede daardoor konden de woorden van de Here Jezus niet tot hun *vette hart* doordringen, zodat zij die woorden *niet zouden begrijpen, en zij zich zouden bekeren, en de Heiland hen zou genezen.* Iedereen kan door de Zoon van God worden gered van de eeuwige ondergang, maar dan moet je wel de keus voor Hem maken, en Hem willen gehoorzamen.⁴²⁷

De profetieën uit het 6^e hoofdstuk van het bijbelboek Jesaja zijn op een verschrikkelijke manier in vervulling gegaan. In 722 voor Christus werd het hele Tienstammenrijk in het noorden van Israël door de Assyriërs veroverd. Het overgrote deel van de bevolking werd naar Assyrië gedeporteerd. Daarna heeft in 586 de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) het Tweestammenrijk Juda in het zuiden van het heilige land veroverd, en de stad Jeruzalem verwoest.⁴²⁸

Toen het volk terugkeerde uit de ballingschap, heeft het zich niet blijvend bekeerd. Ezra, Nehemia en de profeet Maleachi moesten herhaaldelijk waarschuwen, en het volk terugbrengen tot hun God. Zelfs door de vervolgingen van koning Antiochus IV (175 – 164), kwam het volk niet blijvend tot inkeer. Ze stelden de hogepriester als koning aan. Later vonden rondom de troonopvolging moord en doodslag plaats. Daardoor konden de Romeinen het Joodse land gemakkelijk veroveren.

Dat de Here Jezus de profetieën uit het 6^e hoofdstuk van het bijbelboek Jesaja als een motief⁴²⁹ aanhaalde moet voor de Farizeeën en de andere Joden die zich tegen de Heiland begonnen te verzetten een heel duidelijke en ernstige waarschuwing zijn geweest. Zoals die profetieën van Jesaja in vervulling zijn gegaan, zo zou het (op een nog ingrijpender manier) opnieuw gebeuren, als ze zich niet zouden bekeren. De ongehoorzame en onverschillige Joden wisten maar al te goed, wat dat kon betekenen.

Ondanks dat hebben ze zich helaas niet bekeerd. Ze wilden niet luisteren naar de liefdevolle

37:1-7,21-35, 39:8).

⁴²⁶ Bij een parallelisme staan 2 (bij)zinnen bij elkaar. Die zinnen zeggen met andere woorden hetzelfde, waardoor ze elkaar aanvullen en ophelderen. Dit kwam in de Hebreeuwse dichtkunst veel voor.

⁴²⁷ Doordat de Here Jezus voor alle zonden van de hele wereld heeft betaald (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2), kan iedereen die God wil dienen, vergeving van zonden krijgen, en zo van de eeuwige ondergang worden gered. In principe kan iedereen voor altijd heel gelukkig worden. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

⁴²⁸ Zie Turennot T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijpskerk, 2024.

⁴²⁹ Het woord *motief* betekent niet altijd *beweegreden*. Een motief kan ook de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal zijn. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). Andere voorbeelden van motieven zijn: het Lam, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, enz., enz.

Het motief uit het bijbelboek Jesaja (6:9,10) wordt meerdere keren in de Bijbel aangehaald (Jer.5:21, Ezech.12:2, Joh.12:40, Hand.28:26,27, Rom.11:8). Je zou het dus een herhalend motief ofwel een leidmotief kunnen noemen.

vermaningen van de Heiland. Ze lieten uiteindelijk zelfs hun Messias, de Verlosser van de zonden, aan het kruis slaan. De gevolgen van het fanatieke verzet van het grootste deel van het Joodse volk tegen de Zoon van God konden natuurlijk niet uitblijven.

In 70 na Christus werd een massale opstand van de Joden door keizer Vespasianus (69 – 79) en zijn zoon Titus (79 – 81) neergeslagen. De tempel en de stad Jeruzalem werden volledig verwoest (Luk.19:43,44, 21:20-24).

Daarna begon de eeuwenlange verstrooiing van de Joden (= de diaspora). Velen van hen werden gevangengenomen, en naar Rome gebracht. Anderen vluchtten het land uit. De achtergebleven Joden herwonnen in 132 na Christus onder leiding van Bar Kochba (= Zoon van een Ster) hun onafhankelijkheid. Drie jaren later werd de massale opstand door de Romeinen neergeslagen. Opnieuw verlieten veel Joden het beloofde land. De zonde en het volgen van de satan bracht en brengt verstrooiing.

In de Middeleeuwen zijn de Joden in heel de wereld verschrikkelijk getreiterd, vervolgd, gemarteld en vermoord. Het zwaard bleef hen achtervolgen. Het antisemitisme blijft de kop opsteken. De Tweede Wereldoorlog was daarvan het tragische dieptepunt.⁴³⁰

De discipelen van de Here Jezus hadden in tegenstelling met hun ongehoorzame en onverschillige volksgenoten (v.13-15), wel de goede keus gemaakt. Zij wilden hun Meester volgen, en naar Hem luisteren. Daarom preeste de Heiland hen gelukkig (vgl. Mat.5:3-12).

16 “Jullie (of Uw) ogen nu, (of maar/en) (= ogen echter,) (zijn) gelukkig (of (geluk)zalg/voorspoedig), (om)dat zij (in)zien (of (uit)kijken (naar/voor)), en (of ook/zelfs) jullie (of uw) oren, (om)dat zij horen (of luisteren naar/begrijpen/leren van).”

De discipelen kijken niet alleen naar de wonderen van de Meester, zoals veel van hun oppervlakkige volksgenoten, maar ze horen eveneens zijn woorden. Ze beginnen vanuit hun geloof en vertrouwen in de Here Jezus, steeds meer de betekenis van zijn belangrijk werk in te zien. Bovendien horen ze niet alleen de woorden van de Heiland, maar ze luisteren er ook naar. Bij hen is er daardoor geestelijke groei.

17 “Immers (of Want) (= Ja), stellig (of zeker/inderdaad/echt/amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u) [, (om)dat]: “Vele (of Grote) profeten en (of ook/zelfs) rechtvaardige(mense)n hebben begeerd te (be)zien (of te bekijken/(op) te merken), wat (of welk(e)/wie) jullie zien (of u ziet), en (of ook/zelfs) zij hebben (het) niet (of nee) gezien (of be- zien/bekeken/(op)gemerkt), en (of ook/zelfs) te horen, wat (of welk(e)/wie) jullie horen (of u hoort), en (of ook/zelfs) zij hebben (het) niet (of nee) gehoord.”

Profeten van God geven vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van de Almachtige hebben gekregen (2Pet.1:21). Ze vertellen niet alleen iets over de toekomst, ook al wordt dat vaak (onbewust) gedacht. In veel gevallen krijgen ze profetieën om de dienaren van de Here heel concreet te vermanen, te bemoedigen en op te bouwen.⁴³¹

Met *rechtvaardige mensen* worden niet de personen bedoeld, die vanuit zichzelf rechtvaardig (denken te) zijn, maar wel de mensen die God trouw willen dienen, en overeenkomstig zijn geboden willen leven. Ondanks dat ze in alle opzichten zeker niet volmaakt zijn, worden ze door de hemelse Vader wel rechtvaardig genoemd, omdat Hij de zonden van zijn onvolmaak-

⁴³⁰ In 1948 werd de nieuwe staat Israël gesticht. Toch heeft verreweg het grootste deel van de Joden zich nog niet bekeerd. Er zal echter een tijd komen, dat ze zich zullen bekeren (Hos.3:5, 14:5, Zach.13:8,9). De bevolking in het heilige land zal weer talrijk worden, en zelfs lang mogen leven (Jes.65:19-24).

⁴³¹ De gave van profetie is niet alleen bedoeld voor de tijd waarin de Bijbel is ontstaan, maar is ook tot op de dag van vandaag van groot belang (1Kor.12:4-29, 14:1-25, vgl. Op.11:3-10)! Nergens lezen we in Gods Woord, dat de gaven van de Heilige Geest nu geen betekenis meer zouden hebben.

te dienaren wil vergeven, en wil wegnemen door het bloed van de Here Jezus (Joh.1:29, Hand.13:39, Rom.3:23,24, 5:1,8,9, 1Kor.6:11, enz.).

Veel profeten en rechtvaardige mensen uit de tijd van het Oude Testament verlangden naar de komst van de beloofde Messias (= de beloofde Gezalfde) (Joh.8:56), maar ze hebben tijdens hun leven dat niet mogen meemaken. *Ze hebben begeerd te zien* wat de discipelen van de Here Jezus zagen, *en zij hebben het niet gezien*. Ze hebben de woorden van de Messias heel graag willen *horen* die de discipelen *hoorden*, *en zij hebben het niet gehoord*. De Mensenzoon vertelde met de woorden van vers 17 aan zijn discipelen, dat Hij de beloofde Redder en Verlosser van de wereld is.

19. De uitleg van de gelijkenis van de zaaier.

Hoofdstuk 13:18-23

18 “Jullie dan, leert van de gelijkenis van de zaaier!”

19 “Bij iedereen die het woord van het koningschap hoort, en het toch niet begrijpt, komt de kwaadaardige, en rooft wat in zijn hart gezaaid is, weg. Dat is het vlakbij het pad gezaaide zaad.”

20 “Het op de rotsachtige plekken gezaaide zaad, duidt degene aan die luistert naar het woord, en het direct met blijdschap aanneemt,

21 maar hij heeft geen wortel in zich. Hij is eerder iemand van het ogenblik. Wanneer nu, onderdrukking of vervolging komt om het woord, wordt hij direct tot afval gebracht.”

22 “Het tussen de dorens gezaaide zaad nu, duidt degene aan die luistert naar het woord, en de zorg van de tijd, en de verleiding van de rijkdom verstikt het woord, en het wordt onvruchtbaar,

23 maar het op de goede aarde gezaaide zaad, duidt degene aan die luistert naar het woord, en het begrijpt, die dan ook vruchten draagt en voortbrengt; die wel 100, die 60 en die 30.”

Na het gedeelte (v.1-9, vgl. Luk.8:4-8) waarin de Zoon van God sprak over een zaaier, volgen in chronologisch opzicht (= in tijdsvolgorde) de verzen (v.10-17, vgl. Luk.8:9,10) over het doel van de gelijkenissen die de Meester vertelde, en zijn uitleg over de gelijkenis van *de zaaier* (v.18-23, vgl. Luk.8:11-15).

18 “Jullie (of U) ((wel)nu) dan (of dus), leert van (of luistert naar/hoort/begrijpt) de gelijkenis (of de vergelijking/parabel) van de zaaier!”

Met het woord *Jullie*, dat helemaal vooraan staat in vers 18, worden de discipelen van de Here Jezus met nadruk rechtstreeks toegesproken. Op hun verzoek (Luk.8:9) gaat de Zoon van God aan hen de gelijkenis van de zaaier uitleggen.

Het lijkt misschien vreemd, dat de discipelen, die de Meester trouw volgen, en zijn onderwijs graag willen horen, deze gelijkenis niet begrijpen. Hij vertelde aan hen toch niets iets heel ingewikkelds en geheimzinnigs?

De volgelingen van de Mensenzoon hadden echter, een verkeerd beeld van het koningschap ofwel het koninkrijk van God. Ze dachten daarbij aan een machtige koning in Israël zoals de vroegere koning David (1012 – 972), die alle vijanden zou verslaan, en aan zich zou onderwerpen. Op die manier zou het koninkrijk van de Here op deze aarde worden gesticht. Door dat verkeerde en vooral aardse beeld van het koninkrijk van de hemel, was er bij het overgrote deel van de Joden geen begrip van wat dat koninkrijk nu werkelijk inhoudt. Het was voor hen een geheim (vgl. v.11). Hun foutieve en eenzijdige voorstelling van zaken blokkeerde bij hen het juiste inzicht over het koningschap ofwel het koninkrijk van God. Mede daardoor begrepen zelfs de discipelen de gelijkenis van de zaaier niet. Daarom moest de Here Jezus dat aan hen uitleggen.

19 “(Bij) ieder(een/e) (of elk(e)) horend(e) (of lerend(e) van/luisterend(e) naar/begrijpend(e)) (= Bij iedereen die hoort) het woord (of de uitspraak/zaak) van het koningschap (of het koninkrijk) (= Bij iedereen die het woord van het koningschap hoort), en (of ook/zelfs) (het) (toch) niet begrijpend(e) (of inziend(e)/verstaand(e)) (= en het toch niet begrijpt), komt (of verschijnt) de (of het) kwaadaardige (of het slechte/het kwaad/de (of het) misdadige), en

(of ook/zelfs) rooft (weg) (of neemt ... snel (weg)) het gezaaide in (of met/door) zijn hart (= en rooft wat in zijn hart gezaaid is, weg). Dat (of Dit) is het (vlak)bij (of langs/naast) het pad (of de weg/de straat) gezaaide (zaad).”

Bij iedereen bij wie *het woord van het koningschap* dezelfde uitwerking heeft, als het zaad dat *vlakbij het pad* valt, komt de satan (= de tegenstander (van God)) en die *rooft* het woord van het koningschap, dat *in zijn of haar hart gezaaid is, weg*. Het gaat hier over mensen die de woorden over het koningschap wel horen, maar er niet echt over nadenken. Vooral daardoor begrijpen ze er helemaal niets van, want ze doen er ook geen enkele moeite voor. Door hun gemakzucht kan de satan het gezaaide zaad gemakkelijk wegroven. Wat later in de tijd lijkt het wel, alsof die oppervlakkige mensen de woorden over het koningschap van God nooit hebben gehoord.

De mensen die het onderwijs van de Meester hoorden (en horen), moesten (en moeten) een persoonlijke keuze voor de Here maken. Ze moesten (en moeten) het onderwijs over het koningschap van de hemel met een positieve houding aanvaarden, en de aangeleerde kennis willen toepassen in hun dagelijks leven. Ze moesten (en moeten) ervoor zorgen, dat hun grond geschikt is om dat zaad (= het onderwijs van Gods Zoon) op te nemen, zodat het kon (en kan) ontkiemen, groeien, en vruchten kon (en kan) voortbrengen. De grond die vlakbij een platgetrapt pad ligt, is meestal nog te hard om het zaad goed in zich op te nemen.

Bij het zaad op de rotsachtige bodem lijkt het veel beter te gaan. Het zaad ontkiemt en groeit daar erg snel. Toch is ook een rotsachtige bodem niet geschikt voor het zaad. Op een te dunne laag aarde boven een rotsachtige ondergrond, kan het ontkiemde zaad niet diep in de aarde wortelen. Het water van de spaarzame regen of de veel vaker voorkomende dauw zakt wel minder ver weg in de grond, waardoor de zaden sneller ontkiemen en groeien, dan de andere zaden. In de hitte van de stralende zon in het warme klimaat van het Midden-Oosten echter, verdrogen en verschroeien die jonge plantjes al snel. Er komt helemaal niets van terecht.

20 “[En (of Nu/Maar)] het op (of over/in) de rotsachtige(of steenachtige)(plekke/plaatsen) gezaaide (zaad), is (= duidt ... aan/wil zeggen) (degene/hij of zij) die [de] het woord (of de uitspraak/zaak) luisterend(e) naar (of lerend(e) van/horend(e)/begrijpend(e)) (= degene die luistert naar het woord), en (of ook/zelfs) het direct (of onmiddellijk/dadelijk/recht(streeks/uit)) met blijdschap (of blijheid) (aan/op/weg)nemend(e) (of (aan)grijpend(e)/ontvangend(e)) (= aanneemt),

21 maar (of en/nu) hij heeft (of bezit/houdt ... (vast)) niet (of nee) een (= geen) wortel in (of met/door) zich(zelf). Hij is eerder (of toch/integendeel/maar) (iemand) van het ogenblik (of veranderlijk/voorbijgaand). (Wanneer) nu, (of en/maar) onderdrukking (of druk/spanning/kwelling) of vervolging (of achtervolging) ontstaand(e) (of gebeurend(e)/wordend(e)) (= komt) door (middel van) (of via) (= om/vanwege) het woord (of de uitspraak/zaak), wordt hij direct (of onmiddellijk/dadelijk/recht(streeks/uit)) tot afval (of tot struikelen/ten val) gebracht.”

Het gaat hier over mensen die in eerste instantie heel erg enthousiast reageren, wanneer ze het onderwijs van de Here Jezus horen. Ze lijken de hemelse Vader zelfs serieuzer en beter te willen dienen, dan zijn echte trouwe dienaren. Het is echter maar oppervlakkig. Het geloof van die veranderlijke en gemakkelijk beïnvloedbare mensen heeft geen sterke en diepe wortels (vgl. Ef.3:17, Kol.2:7). Wanneer ze met onderdrukking en vervolging om het geloof in de Zoon van God te maken krijgen, dan haken ze al snel af.

Er is ook zaad, dat tussen de dorens valt. Hoewel bij dit zaad de grond wel goed is, en er zelfs sprake is van geestelijke groei, levert het toch geen vruchten op, want het is gezaaid tussen de dorens. De zorg om het dagelijks bestaan (Luk.14:16-24, vgl. Luk.21:34), en/of het verlangen

naar rijkdom is bij veel mensen zo sterk (Mat.6:19-24, 19:23-26),⁴³² dat ze voor het koningschap ofwel het koninkrijk van God onvoldoende tijd nemen om er voldoende aandacht aan te kunnen geven. Dat was zeker voor de verarmde bevolking in Galilea een groot gevaar. Trouwens, ook in deze tijd maken veel mensen zich erg druk over het dagelijks bestaan. Het bedrieglijke gevaar van de rijkdom en allerlei andere dingen die erg aangenaam zijn of lijken, dringen zich aan ons op, en nemen vaak te veel aandacht in beslag.

22 “Het (tot) in (of naar/tot) (= Het tussen) de dorens gezaaide (zaad) nu, (of maar/en) is (= duidt ... aan/wil zeggen) (degene/hij of zij) d(i)e het woord (of de uitspraak/zaak) luisterend(e) naar (of lerend(e) van/horend(e)/begrijpend(e)) (= duidt degene aan die luistert naar het woord), en (of ook/zelfs) de zorg (of de bezorgdheid/zorgzaamheid) van [(deze)] ⁴³³ de eeuw(igheid) (of het (langdurige) tijdperk) (= de tijd), en (of ook/zelfs) het bedrog (of de misleiding) (= de verleiding) van de rijkdom (of de overvloed/weelde) verstikt het woord (of de uitspraak/zaak), en (of ook/zelfs) het wordt (of ontstaat/gebeurt) onvruchtbaar,

23 maar (of en/nu) het op (of over/in) de goede aarde (of grond/land) gezaaide (zaad), is (= duidt ... aan /wil zeggen) (degene/hij of zij) die [de] het woord (of de uitspraak/zaak) luisterend(e) naar (of lerend(e) van/horend(e)/begrijpend(e)) (= degene die luistert naar het woord), en (of ook/zelfs) (het) begrijpend(e) (of (het) inziend(e)/verstaand(e) (= en het begrijpt), die (of dat) dan (ook) (of dus/inderdaad) vrucht(en) draagt en (of ook/zelfs) maakt (of doet) (= en voortbrengt); die (of dat) wel(iswaar) (of echt/inderdaad) 100, [en (of maar/nu)] die (of dat) 60 en (of maar/nu) die (of dat) 30.”

Tenslotte is er ook zaad dat in de goede aarde valt. Daarvan is sprake, wanneer het onderwijs over het koningschap van God bij mensen in goede aarde valt. Zij nemen het onderwijs van de Here serieus, en gaan er met vallen en opstaan mee aan de slag. Deze kinderen van de hemelse Vader willen voortdurend dicht bij Hem leven, en vragen Hem daarbij om hulp. Al die mensen dragen vrucht. Door hun woorden en daden dragen ze bij aan de eer en bekendheid van het koningschap van God. Uit hun manier van leven blijkt, dat ze boven alles van de Here (willen) houden, en van de mensen om hen heen evenveel als van zichzelf, al valt vooral dat laatste lang niet altijd mee.

Het verschil tussen een goede of slechte opbrengst ligt niet aan het zaad, maar aan het onderhoud van de grond. In alle gevallen gaat het hier over zaad van goede kwaliteit. Er is dus niets mis met (wat afkomstig is van) het koningschap van God. Het is vooral van belang, hoe mensen omgaan met (wat afkomstig is van) dat koningschap. Willen ze zich gehoorzaam daaraan onderwerpen, en nuttig zijn binnen het koninkrijk van de Here of niet.

Toch zijn de mensen die de almachtige Koning willen dienen, niet altijd even succesvol in het koninkrijk van de hemel. De één levert in zijn of haar leven hier op aarde 100 vruchten op, de ander 60 en weer een ander 30. Niet iedere dienaar of dienaress van God is even sterk in het geloof, en even vruchtbaar in goede daden. Niet iedere goede grond levert evenveel op, en niet ieder zaadje geeft evenveel vrucht (Luk.9:11-27). Van groot belang is, dat iedereen zijn eigen tuintje zo goed mogelijk in orde brengt. Bovendien heeft niet elke gelovige evenveel (geestelijke) gaven en talenten van de Here meegekregen (Mat.25:14-30).

In de gelijkenis van de zaaier legt de Meester uit, hoe geestelijke groei in verschillende perioden kan worden bedreigd, en zelfs volledig kan worden afgebroken:

⁴³² Rijkdom kan het geluk in dit aardse leven niet brengen. Het kan het al aanwezige geluk alleen maar bevorderen, maar zelfs dat gebeurt lang niet altijd. Voor het beloofde eeuwige geluk echter, kan rijkdom ook een groot gevaar zijn (Spr.30:7-9, Mat.19:23-26). Het zijn sterke benen die de weelde kunnen dragen.

⁴³³ Het woord *deze* staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk als (een onjuiste) verduidelijking aan jongere handschriften toegevoegd.

1. Het begint al bij het luisteren of alleen maar aanhoren van de blijde boodschap van de Here Jezus. Op een te harde grond kan het zaad niet ontkiemen (v.19).
2. Bij de rotsachtige bodem lijkt het wel goed te gaan, maar ook daar gaat het helemaal mis (v.20,21).
3. Tijdens de voortgang van de geestelijke groei moeten foute zaken (= dorens) uit het leven worden opgeruimd. Ook andere bezigheden en plezierige dingen die op zichzelf niet verkeerd zijn, moeten niet te veel aandacht opeisen, waardoor dan de geestelijke groei in het gedrang komt (v.22).

Slechts met hulp van de Heilige Geest en door dicht bij God te leven kan de voortdurende geestelijke groei leiden tot het voortbrengen van veel vruchten (v.23). Daarbij is een aanhoudende persoonlijke keuze voor de Here (Luk.8:15) door middel van woorden en daden noodzakelijk!

Bij die goede daden kunnen we bijvoorbeeld denken aan het steeds voldoende tijd nemen voor bijbelstudie en persoonlijk gebed, goede werken en het ontdekken, ontwikkelen en het gebruik maken van je geestelijke gaven (1Kor.12:4-11, 14:1-6,12, Gal.5:22,23). Zo kunnen we veel vruchten dragen door een lichtend licht en een zoutend zout te zijn in de donkere en bedorven wereld om ons heen.

20. Andere gelijkenissen.

Hoofdstuk 13:24-35

24 Een andere gelijkenis legde Hij hun voor, en Hij zei: “Het koningschap van de hemel is gelijk aan iemand die goed zaad zaaide in zijn akker,

25 maar terwijl de mensen sliepen, kwam zijn vijand, en hij zaaide giftig onkruid eroverheen; verspreid over het midden van het graan, en hij ging weg.”

26 “Toen nu, de sprietten opkwamen, en vruchten voortbrachten, kwam in die tijd ook het giftige onkruid te voorschijn.”

27 “De knechten van de heer van het huis nu, kwamen bij hem, en zeiden tegen hem: “Heer, hebt u niet goed zaad in uw akker gezaaid? Waar komt het giftige onkruid dan vandaan?”

28 “Hij nu, zei tegen hen: “Dat heeft een vijandig mens gedaan.” De knechten zeiden tegen hem: “Wilt u dan, dat wij weggaan, en het bijeenbrengen?”

29 “Hij echter, zei: “Nee, zodat niet bij het bijeenbrengen van het giftige onkruid jullie tegelijk daarmee het koren met wortel en al uit de grond zouden kunnen trekken.”

30 “Laat beide samen opgroeien tot aan de oogst! In de oogsttijd zal ik tegen hen die de oogst binnenhalen, zeggen: “Brengt eerst het giftige onkruid bijeen, en bindt het in bundels om het te verbranden, maar verzamelt het koren in mijn schuur!”

31 Een andere gelijkenis legde Hij hun voor, en Hij zei: “Het koningschap van de hemel is gelijk aan een mosterdzaadje, dat iemand meegenomen heeft, en in zijn akker zaaide.”

32 “Het is wel kleiner dan alle zaden, maar als het ooit opgegroeid zou zijn, is het groter dan de groenten, en wordt het een boom, zodat de vogels van de hemel komen, en in zijn takken nestelen.”

33 Een andere gelijkenis vertelde Hij aan hen: “Het koningschap van de hemel is gelijk aan een zuurdesem, dat een vrouw heeft genomen, en in 3 maten meel deed, tot het helemaal doorzuurd werd.”

34 Dit alles vertelde Jezus in gelijkenissen aan de mensenmenigten, en zonder een gelijkenis vertelde Hij niets aan hen,

35 zodat volledig gemaakt zou worden, wat gezegd is via de profeet, toen hij zei: “Ik zal mijn mond opendoen met gelijkenissen, Ik zal verborgen dingen vanaf het stichten van de wereld uitspreken.”

Toen de Zoon van God in Galilea had gesproken over het doel van de gelijkenissen die Hij vertelde (v.10-17, vgl. Luk.8:9,10), en de gelijkenis van *de zaaier* aan zijn discipelen had uitgelegd (v.18-23, vgl. Luk.8:11-15), begon Hij niet lang daarna aan de mensen te vertellen over de gelijkenis van *het graan en het onkruid* (v.24-30). De schrijver en apostel Matteüs voegde de gelijkenissen over *het mosterdzaadje* (v.31,32, vgl. Luk.13:18,19) en over *de zuurdesem* (v.33, vgl. Luk.13:20,21), die de Meester later in Judea zou vertellen, daaraan toe. Daarmee wilde de evangelist aangeven, dat de Heiland zijn onderwijs aan de mensen voortaan uitsluitend nog gaf door middel van gelijkenissen (v.34,35, vgl. v.10-17).

24 Een ander(e) gelijkenis (of vergelijking/parabel) legde (of zette) Hij hun voor, zeggend(e) (= en Hij zei): “Het koningschap (of Het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel-

[en] is gelijk [geworden] aan een mens (= aan iemand) die goed(e) zaad(korrels) zaaide ⁴³⁴ in (of met/door) zijn akker (of zijn land/veld),

25 maar (of en/nu) met (of door/in) het slapen (van) de mensen (= maar terwijl de mensen slapen,) kwam (of verscheen) zijn vijand, en (of ook/zelfs) hij zaaide giftig onkruid erover(heen); ⁴³⁵ verspreid over (of op/onder) (het) midden van het graan (of het koren/de tarwe), en (of ook/zelfs) hij ging (weg) (of vertrok/verdween).”

Het koningschap van God wordt hier vergeleken met *iemand die goed zaad zaaide*. Dat goede zaad wordt op het land gezaaid, terwijl het licht is. Iedereen die langskomt, kan het zaaien zien. Er is niets stiekems bij. Het slechte zaad echter, wordt uitgestrooid, terwijl het donker is. Het is de bedoeling dat niemand het ziet gebeuren. De vijand van de zaaier van het goede zaad handelt gemeen en sluw, en wordt gedreven door een grote haat.

Hoogstwaarschijnlijk wordt met *het giftige onkruid* het plantensoort *dolik* (*Lolium temulentum*) bedoeld. Het is een eenjarige plant die hoort bij de grassenfamilie, en die wel tot een meter hoog kan worden. Dolik is giftig. Wanneer het wordt gegeten, werkt het verdovend en bedwelmend. Bovendien tast het vooral het gezichtsvermogen aan. Bij het opkomen van het dolikzaad lijken de planten heel erg op tarwe. Wanneer echter de korrels tevoorschijn beginnen te komen, wordt het onderscheid tussen het koren en het onkruid beter zichtbaar.

26 “Toen (of Wanneer/Terwijl) nu, (of en/maar) de (gras)sprieten (of de halmen/het kruid/voer) uitspruite(n) (= opkwam(en)), en (of ook/zelfs) vrucht(en) maakte(n) (of de(e)-d(en)) (= voortbracht(en)), in die tijd (of toen/dan) (ver)scheen (= kwam ... te voorschijn) ook (of en/zelfs) het giftige onkruid (= , kwam in die tijd ook het giftige onkruid te voorschijn).”

Pas wanneer de planten vruchten beginnen te vormen, wordt het verschil tussen het koren en het giftige onkruid goed duidelijk.

27 “De knechten (of De slaven/dienaren) van de heer van het huis(houden) (of de huiseigenaar/huisheer) nu, (of en/maar) ((dicht)er)bij gekomen (of genaderd) zijn(de) (= nu, kwamen (bij hem)), (en) zeiden (of spraken) tegen hem: “Heer (of Meester/Eigenaar), hebt u (of heb je (of jij)) niet goed(e) zaad(korrels) in (of met/door) (jo)uw (of je) akker (of land/veld) gezaaid? Waar vandaan (of Vanwaar) heeft (of bezit/houdt ... (vast)) hij ((wel)nu) dan (of dus) [(het)] ⁴³⁶ giftig(e) onkruid (= Waar komt het giftige onkruid dan vandaan)?”

De knechten begrijpen er niets van. Er is veel meer onkruid aanwezig dan in andere jaren. Het is echter de heer van de akker al gauw duidelijk, wat er aan de hand is. Dit kan alleen het werk zijn van *een vijandig mens*.

28 “Hij nu, (of en Hij/maar Hij) zei (of sprak) tegen hen: “Dat (of Dit) heeft een vijandig mens gedaan (of gemaakt).” De knechten (of De slaven/dienaren) [nu, (of en/maar)] zeggen (of verklaren/roepen/noemen) (= zeiden) ⁴³⁷ tegen hem: “Wilt u (of Wil je (of jij)) ((wel)nu) dan (of dus), (dat) (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen) zijn(de) (= dat wij weggaan), (en) [wij] het [zouden (of mochten)] bijeenbrengen (of inzamelen/verzamelen)?”

29 “Hij nu, (of maar Hij/en Hij) (= Hij echter,) zei (of sprak): “Nee (of Niet), zodat niet (eens) bijeenbrengend(e) (of inzamelend(e)/verzamelend(e)) (= zodat niet bij het bijeenbren-

⁴³⁴ In jongere handschriften staat hier *zaaiend(e)*, maar in de Codex Sinaiticus de beter passende (werk)woordsvorm *zaaide*.

⁴³⁵ In jongere handschriften staat hier *hij zaaide giftig onkruid*, maar in de Codex Sinaiticus lezen we *hij zaaide giftig onkruid erover(heen)*.

⁴³⁶ Dit (bepalend lid)woord staat niet in Codex Sinaiticus.

⁴³⁷ In jongere handschriften staat hier *zeiden* (of *spraken*). In de Codex Sinaiticus echter, *zeggen* (of *verklaren/roepen/noemen*). Dat in het Grieks in zo'n (zins)verband de tegenwoordige tijd werd gebruikt, was toen niet ongebruikelijk.

gen) (van) het giftige onkruid jullie (of u) tegelijk met (of samen met/tegelijkertijd/direct) hen (= tegelijk daarmee) het koren (of de tarwe/het graan) zou(den) (of mocht(en)) (kunnen) met wortel en al uit de grond trekken (of (kunnen) ontwortelen) (= het koren met wortel en al uit de grond zouden kunnen trekken).”

De knechten mogen van de heer van de akker het onkruid niet weghalen, want hij wil niet, dat de goede planten daardoor worden beschadigd. Pas bij de oogst zullen de slechte planten van de goede worden gescheiden.

30 “Laat beide samen (op)groeien tot (aan) (of totdat) de oogst! [En/Ook/Zelfs] in (of met/door) (de) oogsttijd zal ik tegen de oogsters (of de maaiers) (= tegen hen die de oogst binnenhalen,) zeggen (of spreken/vertellen): “Brengt (of Zamelt/Verzamelt) eerst het giftige onkruid (bijeem/in), en (of ook/zelfs) bindt hen (= het) (tot) in (of naar/tot) bundels om (of in het belang van/ten voordele van) hen (= het) te verbranden, maar (of en/nu) verzamelt (of zamelt/brengt) het koren (of de tarwe/het graan) (in/bijeem) (tot) in (of naar/tot) mijn (voor-raad)schuur (of mijn opslagplaats)!”

Het onkruid wordt verbrand om te voorkomen, dat het zaad ervan zich zal verspreiden.⁴³⁸

In het volgende gedeelte (Mat.13:36-43) staat, hoe de Here Jezus deze gelijkenis aan de discipelen heeft uitgelegd.

31 Een ander(e) gelijkenis (of een vergelijking/parabel) legde (of zette) Hij hun voor, zeggend(e) (= en Hij zei): “Het koningschap (of Het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] is gelijk aan een mosterdzaadje, dat (of die) een mens (= dat iemand) (mee/op/aan/weg)genomen (of (aan)gegrepen/ontvangen) hebbend(e) (= dat iemand meegenomen heeft), (en) in (of met/door) zijn akker (of zijn land/veld) zaaide.”

Het koningschap van de hemel wordt in deze 2 verzen (v.31,32) vergeleken met een klein mosterdzaadje (vgl. Mat.17:20). Hoogstwaarschijnlijk gaat het hier over het zaad van de zwarte mosterdplant (= *Sinapis nigra*). Een struik van dit mosterdras heeft na de bloei kleine zichtbare zaadjes. Toch kan één zo'n klein zaadje uitgroeien tot een grote struik. Die mosterdstruik kan in Israël wel enkele meters hoog worden. Ondanks dat, spreekt de Here Jezus hier niet over een grote struik, maar over een (grote) boom (v.32). Daarmee verwijst Hij naar het Oude Testament. Daarin worden machtige koninkrijken vergeleken met bomen, waarin vogels hun nesten kunnen bouwen (Ezech.17:22,23, 31:3-9, Dan.4:10-12,20-22). De Meester geeft daarmee aan, dat de macht van het koninkrijk van God veel groter zal worden, dan de discipelen van een normale (zwarte) mosterdplant verwachtten.

32 “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Het) wel(iswaar) (of echt/inderdaad) kleiner (of minder) is dan al de (= Het is wel kleiner dan alle) zaden (of zaadkorrels), maar (of en/nu) als (of wanneer) (ooit) het (op)gegroeid (of toegenomen) zou (of mocht) zijn, is het groter (of meer) dan de groenten (of de (moes)tuingewassen), en (of ook/zelfs) wordt (of ontstaat/gebeurt) (het) een boom, (zo)dat de vogels van de (wolken/sterren)hemel komen (of verschijnen), en (of ook/zelfs) in (of met/door) zijn takken de woning (of het verblijf) maken (of wonen/verblijven) (= zijn takken nestelen).”

Het koningschap van de hemel (= Het koninkrijk van God) zal in het begin niet zoveel voor lijken te stellen. Toen de discipelen eropuit trokken om aan de mensen te vertellen, dat de Here Jezus naar de hemel was gegaan, en daar door de almachtige hemelse Vader tot koning over de hele schepping was aangesteld (vgl. Dan.7:13,14), leek dat vooral in het begin van

⁴³⁸ Het onkruid werd niet als brandstof gebruikt, want er groeide in die tijd ruimschoots voldoende hout in het heilige land (2Sam.18:6,8, vgl. Jes.44:23). Eeuwen later zijn vrijwel alle bomen in Israël massaal gekapt door de Turken.

weinig betekenis te zijn. Gods koningschap zal echter met zijn Zoon als eeuwige koning in de toekomst aan alle andere koningschappen en andere koninkrijken op aarde definitief een einde maken. Het zal een alles omvattend koningschap blijken te zijn, dat voor altijd zal blijven bestaan (vgl. Dan.2:34,35,44,45^a).⁴³⁹

33 Een ander(e) gelijkenis (of vergelijking/parabel) vertelde (of sprak/praatte) Hij aan (of tegen) hen: “Het koningschap (of Het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] is gelijk aan een zuurdesem (of een zuurdeeg), dat (of die) een vrouw (mee/op/aan/weg)genomen (of (aan)gegrepen/ontvangen) hebbend(e) (= heeft genomen), (en) (tot) in (of naar/tot) 3 maten (of 3 sata) meel deed (of verborg), tot(dat) (of tot en met) dat (of die) (= het) (ge)heel (= helemaal/volledig) doorzuurd (of gegist) werd.”

Zuurdesem is oud deeg dat door het gisten is verzuurd. Het werd vooral vroeger gebruikt om het brood tijdens het bakken te laten rijzen. Tegenwoordig wordt in plaats daarvan meestal gist aan het meel toegevoegd.

Eén saton (= 1 maat) is ongeveer 13 liter. Drie sata (= 3 maten) meel is bijna 40 liter meel. Dat is best wel veel meel. Door wat zuurdesem worden zelfs 3 maten meel geleidelijk helemaal doorzuurd.

Zo gaat het eveneens met het koningschap ofwel het koninkrijk van God. Met de gelijkenis uit vers 33 maakte de Here Jezus duidelijk, dat het koningschap van de hemel voor de meeste mensen niet zo erg opvalt, maar dat het ondanks dat een allesdoordringende kracht en invloed heeft. Deze allesdoordringende kracht is veel groter, dan de discipelen zich konden voorstellen. Ze zouden in de toekomst niet hoeven wanhopen, als het resultaat van hun werk voor het oog weinig zou voorstellen. Ze zouden er niet alleen voor staan. Het koningschap van de Here heeft een onweerstaanbare kracht. Evenals bij het mosterdzaad lijkt het eerst nogal onbeduidend, en is het erg onopvallend. Toch zou en zal het in de toekomst uiteindelijk allesbepalend zijn.

Al dit onderwijs gaf de Meester aan de mensenmenigten in de vorm van gelijkenissen. Zijn boodschap gaf Hij uitsluitend nog op deze manier aan hen door, maar aan zijn discipelen legde Hij alles uit (vgl. Mark.4:33,34).

34 Dit (of Dat) al(le(s)) vertelde (of sprak/praatte) Jezus in (of met/door) gelijkenissen (of vergelijkingen/parabels) (aan/tegen) de (mensen/volks)menigten (of de scharen), en (of ook/zelfs) zonder een gelijkenis (of een vergelijking/parabel) vertelde (of sprak/praatte) Hij niet (of nee) (iets) (= niets) (aan/tegen) hen,

35 (zo)dat (of hoe (ook maar)) vol(ledig) gemaakt (of (aan)gevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht) zou (of mocht) worden het gezegde (of het gesprokene) (= worden, wat gezegd is) via (of door (middel van)) de profeet, zeggend(e) (= toen hij zei): “Ik zal mijn mond opendoen (of (her)openen) met (of in/door) gelijkenissen (of vergelijkingen/parabels), Ik zal uitspreken (of (uit)braken) verborgen (of geheim gehouden/geheime) (dingen) van(af/uit) (het) stichten (of funderen/neerwerpen) [(van (de) wereld(orde(ning)) (of (de) (mensen)wereld/(het) heelal)] (= Ik zal verborgen dingen vanaf het stichten van de wereld uitspreken).”⁴⁴⁰

⁴³⁹ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

⁴⁴⁰ Het slotgedeelte van dit vers staat niet in de Codex Sinaiticus. Waarschijnlijk was in de tijd waarin de Codex Sinaiticus is overgeschreven, uit het tekstverband wel duidelijk wat met het oorspronkelijke slot van vers 35 werd bedoeld. Toen die bedoeling door het verloop van de tijd niet meer zo duidelijk was, is hoogstwaarschijnlijk het huidige slot van vers 35 aan jongere handschriften toegevoegd. Als toelichting is het in dit geval zeker nuttig om het te laten staan.

In die tijd werd het Oude Testament meestal gelezen vanuit de Septuagint (= Een vertaling vanuit de Hebreeuw-

In vers 35 wordt een tekst aangehaald uit psalm 78 vers 2. Psalmen zijn profetische liederen. In alle psalmen geven profeten de boodschap door, die ze van de Almachtige hebben gekregen (2Pet.1:21).⁴⁴¹ Profeten vertellen niet alleen iets over de toekomst, ook al wordt dat vaak (onbewust) gedacht. Ze geven vooral rechtstreeks de profetieën door, die ze van de Here ontvangen. Deze profetieën krijgen ze om de dienaren van de hemelse Vader heel concreet te vermanen, te bemoedigen en op te bouwen (vgl. Jer.1:9,10, 18:7-9, 24:6, 42:10).

Hoogstwaarschijnlijk heeft de profeet Asaf (1Kron.25:1,2, 2Kron.29:30) psalm 78 gedicht.⁴⁴² In grote lijnen vertelt hij in dat lied de geschiedenis van Gods volk. De psalmdichter begint bij het ontstaan van Israël als volk in Egypte, en hij eindigt met de regering van de bekwame koning David (1012 – 972) (Ps.78:70) en de tempelbouw (Ps.78:69). Met die weergave van het verleden wil hij de Israëlieten waarschuwen om niet evenals hun voorouders voortdurend opstandig te zijn tegenover de liefdevolle en genadige God. Hij roept ze dringend op om Hem te blijven gehoorzamen (Ps.78:1^b-8).

De dichter vertelde in psalm 78 opmerkelijke gebeurtenissen uit Israëls geschiedenis om aan zijn volksgenoten Gods grote daden en zijn voortdurende reactie op de gehoorzaamheid of slechtheid van zijn volk, duidelijk te maken. Zoals de psalmdichter die opmerkelijke gebeurtenissen als leerzame voorbeelden presenteerde aan de Israëlieten, zo vertelde de Here Jezus concrete gelijkenissen aan de mensen om zijn boodschap aan hen bekend te maken.⁴⁴³ Evenals de dichter van psalm 78 legde de Meester verborgen dingen (of geheimen/raadsels) aan de dienaren van de Here uit.”⁴⁴⁴

Hij gebruikte de gelijkenissen dus niet om (sommige) dingen voor de mensen te verbergen, maar om ze nog onbegrepen zaken duidelijk te maken. Door middel van gelijkenissen wilde Hij alleen de oppervlakkige meelopers en sensatiezoekers op afstand houden, omdat die mensen eigenlijk zijn onderwijs verstoorden, en de aandacht afleidden van wat belangrijk is in het koninkrijk van God (vgl. Mat.11:25-30).

se tekst in het Grieks). Ook de Here Jezus haalde vaak teksten aan vanuit die vertaling in het Grieks, omdat die blijkbaar veel werd gebruikt. Het lijkt er sterk op, dat het slotgedeelte van vers 35 (vanuit de interpretatie van Psalm 78 vers 2 uit de Septuagint) aan jongere handschriften is toegevoegd.

Ook al is de vertaling van Psalm 78 vers 2 in de Septuagint inhoudelijk onjuist, omdat het niet past in het geheel van dit lied, (want de dichter van psalm 78 begint de geschiedenis van Gods volk pas te vertellen bij de onderdrukking van de Israëlieten in Egypte, en niet bij de schepping van de wereld,) toch heeft de Here Jezus de toegevoegde verduidelijking van het slot van Matteüs 13 vers 35 hoogstwaarschijnlijk wel zo bedoeld. Gods Zoon sloot wel vaker aan bij de (onjuiste) kennis van zijn volksgenoten om iets aan hen duidelijk te maken. Zo sluit de hemelse Vader ook aan bij onze onvolmaakte (en soms onjuiste) kennis om aan ons iets uit te leggen.

⁴⁴¹ Alle bijbelboeken, dus ook de psalmen, zijn door de Heilige Geest geïnspireerd, en tot ons gekomen via (apostelen en) profeten (Ef.3:5, 2Tim.3:14-17, 2Pet.3:2). Zo was David (1012 – 972) niet alleen een koning van Israël, maar bovendien een profeet van de Here (2Sam.23:1-3^a, Hand.2:29,30). Ook Asaf was een profeet, en hij schreef eveneens een aantal psalmen (1Kron.25:1, 2Kron.29:30). Als profeet gaf elke psalmdichter in één of meer profetische liederen door, wat de Here tegen hem had gezegd (2Pet.1:20,21).

Zie voor meer informatie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

⁴⁴² De profeet Asaf heeft meerdere psalmen gedicht.

Zie voor meer informatie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

Zie eventueel ook Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4, 4^e druk, München, 1965, pag. 670.

⁴⁴³ Ook hier is weer sprake van een motief: het spreken door middel van een gelijkenis over verborgenheden. De evangelist Matteüs gebruikte wel vaker gebeurtenissen of vervulde profetieën uit het Oude Testament als een motief voor zijn geschreven evangelie, waarbij die vervulde profetie of gebeurtenis opnieuw (op een andere manier) in vervulling ging (vgl. Hos.11:1 met Mat.2:15, en Jer.31:15 met Mat.2:18).

Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Zo heb je bijvoorbeeld het motief van Immanuël, het Lam, de teruggeroepen zoon uit Egypte, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, enz.

⁴⁴⁴ De uitleg van de verborgenheden (of de raadsels) van Israëls geschiedenis geeft de psalmdichter al in het begin van zijn profetisch lied (Ps.78:1^b-8).

21. De Meester legt de gelijkenis van het onkruid in de akker uit.

Hoofdstuk 13:36-43

36 Toen Hij de mensenmenigte had laten gaan, ging Hij naar huis. Zijn discipelen kwamen bij Hem, en zeiden: “Leg aan ons de gelijkenis van het giftige onkruid in de akker uit!”

37 Hij nu, antwoordde, en zei: “Hij die het goede zaad zaait, is de Mensenzoon,

38 en de akker is de mensenwereld. De goede zaadkorrels nu, dat zijn de zonen van het koninkrijk,

39 maar het giftige onkruid zijn de zonen van de kwaadaardige. De vijand nu, die het gezaaid heeft, is de duivel, de oogst is de voleinding van de tijd, en zij die de oogst binnenhalen, zijn hemelse knechten.”

40 “Precies zoals dan het giftige onkruid bijeengebracht wordt, en met vuur wordt verbrand, zo zal het gaan bij de voleinding van de tijd.”

41 “De Mensenzoon zal zijn hemelse knechten eropuit sturen, en zij zullen vanuit zijn koninkrijk bijeenbrengen alles waardoor iemand kan worden verleid, en de daders van wetteloosheid,

42 en zij zullen hen in de vurige oven gooien. Daar zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden.”

43 “Dan zullen de oprechte mensen stralen als de zon in het koninkrijk van hun Vader. Wie oren heeft, moet luisteren!”

Het lijkt er sterk op, dat de Here Jezus, nadat Hij de gelijkenis van *het graan en het onkruid* had verteld (v.24-30), een korte tijd later die gelijkenis aan zijn discipelen heeft uitgelegd. Over de uitleg daarvan gaat het in het onderstaande gedeelte (v.36-43).

36 Toen (of Op dat moment/Dan) hebbend(e) laten gaan de (mensen/volks)menigten (of de scharen) (= Toen Hij de mensenmenigte had laten gaan), kwam (of verscheen) (= ging) Hij (= Jezus)⁴⁴⁵ naar (of tot/(tot) in) [(het/de)] huis(houding) (of woning). [En/Ook/zelfs] zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) kwamen ((dicht)er)bij Hem, zeggend(e) (= en zeiden): “Leg (of Verklaar) (aan) ons de gelijkenis (of de vergelijking/parabel) van het giftige onkruid in de akker (of het land/veld) (uit)!”

Toen de Here Jezus de mensenmenigte had laten weggaan, ging Hij zelf ook naar huis. Hoogstwaarschijnlijk was dat zijn eigen huis in zijn woonplaats Kapernaüm (Mat.4:13, 13:1).

Daar kwamen zijn discipelen bij Hem. Het is vrijwel zeker, dat het zijn 12 trouwe volgelingen waren, die Hij eerder zelf had uitgekozen (Mat.10:2-4, Luk.6:12-16). Blijkbaar hadden ze *de gelijkenis van het giftige onkruid in de akker* niet goed begrepen, want ze vroegen nogal dringend aan hun Meester, of Hij aan hen die gelijkenis wilde *uitleggen*. Met alle liefde deed de Heiland dat, en Hij begon te vertellen, dat de zaaier *de Zoon van de mensen* is (v.37).

De uitdrukking *de Zoon van de mensen* ofwel *de Mensenzoon* (v.37) is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14, vgl. Mat.8:20, 9:6). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan Gods troon (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken.⁴⁴⁶ Met de term *de Zoon van de mensen*,

⁴⁴⁵ In de Codex Sinaiticus staat hier niet het woord *Jezus*, maar in jongere handschriften wel. Waarschijnlijk is het ter verduidelijking toegevoegd.

⁴⁴⁶ Zie Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als de Zoon van God voor eeuwig koning zou worden. Daarmee moest het voor de discipelen heel duidelijk zijn, wat hun Meester bedoelde. Hijzelf was dus de zaaier.

37 Hij nu, (of en Hij/maar Hij) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak) [(tegen hen)]: ⁴⁴⁷ “De zaaierende het (of de) goede zaad(korrels) zaait (= Hij die het goede zaad zaait), is de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (= is de Mensenzoon),

38 en (of nu/maar) de akker (of het land/veld) is de (mensen)wereld (of het heelal). De (of Het) goede zaad(korrels) nu, (of En (of Maar) de (of het) goede zaad(korrels)), dat (of dit) zijn de (aangenomen) zonen (of de nakomelingen) van het koninkrijk (of het koningschap),

39 maar (of nu./en) het giftige onkruid zijn de (aangenomen) zonen (of de nakomelingen) van de (of het) kwaadaardige (of het slechte/het kwaad/de (of het) misdadige). De vijand nu, (of en (of maar) de vijand), d(i)e het gezaaid hebbend(e) (= die het gezaaid heeft), is de duivel (of de (valse) beschuldiger/aanklager/lasteraar), de oogst [nu, (of en (of maar) de oogst)] is (de/het) voleinding (of voltooiing/einde) van de eeuw(igheid) (of het (langdurig(e)) tijdperk) (= van de tijd), en (of maar/nu) de oogsters (of de maaiers) (= en zij die de oogst binnenhalen,) zijn (hemelse) knechten (of zijn engelen/boodschappers/(af)gezanten).”

Uit de uitleg van de Mensenzoon blijkt eveneens, dat Hij niet binnenkort als koning zou gaan rechtspreken over de volken. Eerst moest Hij nog zijn werk doen als de zaaier. Daarna moest het gezaaide zaad nog ontkiemen, groeien en rijp worden, voordat de oogst kon worden binnengehaald. Pas dan zal Hij rechtspreken over alle volken.

De akker is de mensenwereld. Het gaat dus niet alleen over de Joden of Israëlieten, maar over alle mensen. In de hele wereld wordt het zaad van de woorden van God gezaaid door het brengen van de blijde boodschap van het eeuwige koninkrijk van de hemel. Die boodschap is dus zowel voor de nakomelingen van Jacob (= Israël) als voor de heidenen bestemd. *De goede zaadkorrels zijn de zonen van het koninkrijk.* Het zijn de mensen die bij dat eeuwige koninkrijk horen. Dat zijn de dienaren van de hemelse Vader. Gods dienaren zijn zij die graag naar het goede onderwijs van de Here Jezus willen luisteren, en zijn onderwijs ook willen toepassen in hun dagelijks leven.

De zonen van de kwaadaardige zijn het giftige onkruid. Het zijn de volgelingen van de gevaarlijkste tegenstander van de Almachtige; van de leider van alle kwaadaardige geesten en machten. De volgelingen van de kwaadaardige zijn de knechten van de satan (= de tegenstander), de vader van de leugen (Joh.8:44, 1Joh.3:10). Hij is de duivel (Mat.4:1,10,11, Op.12:9, 20:2); de zaaier van het slechte zaad.

De dienaren van God leven tussen mensen die Hem niet willen dienen. Doordat de kinderen van de hemelse Vader en de knechten van satan pas vlak voordat de wereld vergaat, van elkaar worden gescheiden, krijgt ieder mens de kans om zich te bekeren en voor de Here te kiezen.⁴⁴⁸ Dat de Almachtige van tevoren weet, welke mensen voor Hem zullen kiezen, betekent niet, dat die keuze al vooraf door Hem is bepaald. Dankzij het offer van de Heiland aan het kruis, heeft iedereen weer de mogelijkheid om de juiste keuze te maken.

Engelen zijn hemelse knechten van God. Gehoorzaam voeren ze zijn opdrachten uit. Ze zullen als de Heiland terugkomt, de mensen op de aarde, die de Almachtige en zijn Zoon hebben gediend, bijeenbrengen (Mat.24:31).

⁴⁴⁷ Deze laatste woorden staan niet in de Codex Sinaïticus. Hoogstwaarschijnlijk zijn ze ter verduidelijking toegevoegd.

⁴⁴⁸ In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2)! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

De oogst waarover de Meester in vers 39 tegen zijn discipelen sprak, zal kort voor het einde van de wereldgeschiedenis (= *de voleinding van de tijd*) plaatsvinden. Dan zal Jezus terugkomen, en zullen *zijn engelen* als *maaiers de (mensen)oogst binnenhalen* (vgl. Joël 3:13).

40 “(Precies) zoals ((wel)nu) dan (of dus) het giftige onkruid bijeengebracht (of ingezameld/verzameld) wordt, en (of ook/zelfs) met vuur wordt verbrand, zo (of op deze manier) zal het zijn (= het gaan) met (of in/door) (= bij) de voleinding (of de voltooiing/het einde) van de ⁴⁴⁹ eeuw(igheid) (of het (langdurige) tijdperk) (= van de tijd).”

Schijnbaar kunnen de mensen die de Here niet echt willen dienen, ongestoord hun gang gaan. Toch is dat niet het geval. Als de vruchten aan de planten verschijnen, blijkt duidelijk, dat ze niet bij het koninkrijk van de Almachtige horen. Deze mensen zullen *zoals het giftige onkruid bijeengebracht worden*. Ze zullen daarna in het eeuwige vuur worden gegooid. *Zo zal het gaan* bij het einde van de wereldgeschiedenis (= bij *de voleinding van de tijd*). Dat eeuwige vuur is de hel (Op.20:14, vgl. Mat.5:22,29, 10:28, 18:9, 23:33).

God de Vader heeft aan zijn Zoon alle macht gegeven om de mensen te beoordelen en te be-rechten (Joh.5:22-27, vgl. Mat.28:18). Daarom staat er in vers 41, dat *de Mensenzoon zijn hemelse knechten eropuit zal sturen*, en gaat het vooral over *zijn koninkrijk* ofwel *zijn koningschap*. Hij zal rechtspreken.

41 “De Zoon (of De Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (= De Mensenzoon) zal zijn (hemelse) knechten (of zijn engelen/boodschappers/(af)gezanten) (eropuit) sturen (of (uit/weg)zenden), en (of ook/zelfs) zij zullen (van)uit (of bij/van(daan/af)) zijn koninkrijk (of zijn koningschap) bijeenbrengen (of inzamelen/verzamelen) al(le(n/s)) (of (ge)heel/ieder(e/een)/elk(e)) (val)strikken (of hindernissen/struikelblokken) (= alles (of ieder(een)) waardoor iemand kan worden verleid), en (of ook/zelfs) de daders (of de makers) van [de] wetteloosheid (of ongerechtigheid),

42 en (of ook/zelfs) zij zullen hen (tot) in (of naar/tot) de vurige oven (neer/weg)gooien (of (neer/weg)werpen). Daar(in/heen) zal [het] (hard(e)/luid(e)) gehuil zijn, en (of ook/zelfs) [het] geknars (of knarsen/geknauw/knauwen) van de tanden (of de kiezen/de tanden en kiezen).”

Achter alle verleidingen zit de satan, de grootste en gevaarlijkste tegenstander van God. Heel zijn werk zal worden vernietigd (Zef.1:3, 2Pet.3:10,12, Op.20:9), en met zijn volgelingen, *de daders van wetteloosheid*, zal het heel slecht aflopen. Alles wat tot zonde kan verleiden, zal met elk mens dat zich wetteloos gedraagt, *in de vurige oven worden gegooid* (Mat.25:41,46^a).

Met *de vurige oven* wordt, evenals het (eeuwige) vuur uit vers 40^a, de hel bedoeld (Mat.25:41, Op.20:10,14,15, 21:8). Daar zal altijd veel verdriet en ellende zijn (vgl. Dan.12:2, Mat.8:12, Luk.13:28, 16:24).

43 “Dan (of Op dat moment/In die tijd/Toen) zullen de oprechte(of rechtvaardige)(men-se)n (uit)stralen (of (op)lichten/glanzen) (zo)als de zon in (of door/met) het koninkrijk (of het koningschap) van hun Vader. De bezitter (of De hebbende/(vast)houder) van oren (= Wie oren heeft) [(om te horen (of om te luisteren/begrijpen))],⁴⁵⁰ moet (ernaar) luisteren (of (het) horen/(het) begrijpen)!”

De oprechte mensen zijn de dienaren van de almachtige God.⁴⁵¹ Zij zullen voor eeuwig ge-

⁴⁴⁹ In jongere handschriften staat hier het (aanwijzend voornaam)woord *deze*. Er is voor de tekst van de Codex Sinaiticus gekozen.

⁴⁵⁰ De woorden *om te horen (of om te luisteren/begrijpen)* staan niet in de Codex Sinaiticus, en zijn hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

⁴⁵¹ Bij de dienaren van de almachtige God moeten we denken aan het koren (ofwel het graan) uit vers 30 van dit

lukkig worden. *Zij zullen stralen als de zon* (en als de andere sterren) *in het koninkrijk van hun hemelse Vader* (vgl. Dan.12:3, Mat.17:2).

Volledig oprecht zijn de dienaren van de Here niet op eigen kracht, maar doordat de Heiland in zijn grote liefde voor al hun zonden heeft betaald (1Joh.2:1,2). Hij vult daarmee de onvolmaaktheid van zijn volgelingen uit genade aan tot volmaaktheid (Joh.3:16,21, 1Kor.13:10, Ef.1:23, Kol.1:28, Hebr.10:14).⁴⁵²

Wie oren heeft, moet goed luisteren, en vooral nadenken over elk detail van de woorden die de Meester zojuist heeft gesproken (v.37^b-43^a).

hoofdstuk.

⁴⁵² Dit betekent natuurlijk niet, dat we als Gods dienaren daarom het streven naar volledige oprechtheid niet zo serieus hoeven te nemen. Dat zou wel heel erg ondankbaar zijn.

22. De Here Jezus vertelt nog meer gelijkenissen.

Hoofdstuk 13:44-53

44 “Het koningschap van de hemel is gelijk aan een schat, verborgen in een akker, die een mens ontdekt had en verborg, en in zijn blijdschap daarover gaat hij weg, en verkoopt hij alles, wat hij heeft, en koopt hij die akker.”

45 “Verder is het koningschap van de hemel gelijk aan een mens, een koopman, die mooie parels zoekt.”

46 “Toen hij een erg kostbare parel gevonden had, is hij weggegaan, en heeft hij alles, wat hij had, verkocht, en kocht hij die parel.”

47 “Verder is het koningschap van de hemel gelijk aan een sleepnet, dat werd neergelaten in het meer, en van allerlei soorten bijebracht.”

48 “Toen het vol was, trokken ze het naar het strand omhoog, en gingen ze zitten, en verzamelden ze het goede in vaten, en het slechte gooiden ze weg.”

49 “Zo zal het gaan bij de voleinding van de tijd. De engelen zullen vertrekken, en zij zullen de slechte mensen vanuit het midden van de rechtvaardige mensen afzonderen,

50 en zij zullen hen in de vurige oven gooien. Daar zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden.”

51 “Hebben jullie dit alles begrepen?” Zij zeiden tegen Hem: “Ja.”

52 Hij nu, zei tegen hen: “Daardoor is iedere schriftgeleerde die onderwezen is in het koningschap van de hemel, gelijk aan een heer van het huis die vanuit zijn voorraadkamer nieuwe en oude dingen te voorschijn brengt.”

53 Toen Jezus deze gelijkenissen beëindigd had, ging Hij daar weg.

Na het vorige gedeelte (v.36-43) waarin de Here Jezus de gelijkenis van *het graan en het onkruid* aan zijn discipelen had uitgelegd, volgen chronologisch waarschijnlijk de onderstaande verzen (v.44-53).⁴⁵³ Daarin vertelde de Meester de gelijkenis van *de verborgen schat, de parel, het sleepnet* en *de heer van het huis*. Het lijkt er sterk op, dat Hij dit onderwijs (v.44-53) alleen aan zijn discipelen heeft gegeven (v.36,51,52).

44 “[(Verder (of Bovendien/Ook/Aan de andere kant))] ⁴⁵⁴ is het koningschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] gelijk aan een schat, verborgen in (of met/door) de (of het) (= een) akker (of (stuk) land/veld), die (of dat) een mens ontdekt (of gevonden/aangetroffen/gezien) hebbend(e) (= had) (en) verborg, en (of ook/zelfs) van(wege/uit/af) (= en in) zijn blijdschap daarover gaat hij (weg) (of vertrekt hij), en (of ook/zelfs) verkoopt hij al(le(s)), wat (of (zoveel) als) hij heeft (of bezit/(vast)houdt), en (of ook/zelfs) koopt hij die akker (of dat (stuk) land/veld).”

Het was in de tijd van de Here Jezus veel moeilijker om schatten en kostbaarheden veilig te bewaren, dan tegenwoordig. Veilige banken met goede sloten en kluisen, zoals we die nu kennen, bestonden toen nog niet. Daarom werden goud, zilver en waardevolle spullen veel vaker begraven dan in deze tijd (vgl. Joz.7:21, Mat.25:18). Dat begraven van kostbaarheden gebeurde vooral, wanneer er oorlog was. Dan wilde men het op die manier verbergen voor de vijanden.

⁴⁵³ De tijdsvolgorde is niet helemaal zeker, want dit gedeelte (v.44-53) vinden we niet terug in de andere evangeliën.

⁴⁵⁴ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is waarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

De uitdrukking *het koningschap* (of *het koninkrijk*) van de hemel[en] is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep *het koningschap* (of *het koninkrijk*) van God.

De man die de schat in de grond had ontdekt, verborg die schat weer, want die akker was niet van hem. Hij mocht die schat niet stelen, en dieven moesten het ook niet gemakkelijk kunnen vinden. Daarom begroef hij de schat weer, zodat niemand erachter zou kunnen komen. *Blij gaat hij weg*, en hij doet er alles voor om die akker te (kunnen) kopen om zo die schat in zijn bezit te krijgen.

Zoals iemand toevallig en onverwachts een zeer kostbare schat (in de grond) ontdekt, zo kan ook iemand plotseling de grote waarde van *het koningschap van God* gaan inzien. Wie dat inziet, vindt alle andere dingen in het leven minder belangrijk. Alles wordt daaraan ondergeschikt.

Ondergeschikt zijn aan dat koningschap is erg belangrijk, want dat betekent, dat je niet meer een slaaf bent van de satan (= de tegenstander). Doordat Adam en Eva, die de Here had aangesteld als onderkoning en onderkoningin van de prachtige schepping (Gen.1:26-28), zich met hun zonden hadden onderworpen aan de tegenstander van God (Gen.3), waren alle mensen slaven van deze kwaadaardige geest geworden. Iedereen zou zijn of haar eeuwige ondergang tegemoet gaan. Als je door het lijden en sterven van de Heiland de kans krijgt om een onderdaan van de almachtige Koning te worden, dan heb je daar toch alles voor over! Als je jezelf aan Hem onderwerpt, dan word je bevrijd van het slavenjuk van de satan. Je mag daarna een onderkoning(in) van de hemelse Vader zijn. Hoe waardevol is dat!

45 “Verder (of Bovendien/Ook/Aan de andere kant) is het koningschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] gelijk aan een mens, een koopman, (die) mooie (of goede) parels zoekt (of (naar)... verlangt/naar ... streeft).”

Echte parels, die uit de zee worden opgevist door duikers, kunnen erg kostbaar zijn. Handelaars in parels zijn meestal rijk.

De koopman die in de gelijkenis van de Here Jezus mooie parels zoekt, is te vergelijken met iemand die in zijn of haar leven op zoek is naar geluk. Als hij of zij na lang zoeken het echte en blijvende geluk van *het koningschap van God* in zijn of haar leven tegenkomt, dan heeft die persoon normaal gesproken er alles voor over om dat grootste geluk in bezit te krijgen. Al het andere in het leven blijkt dan ineens veel minder waarde te hebben. Zelfs veel rijkdom en veel bezittingen wegen samen niet op tegen dat echte en blijvende geluk.

46 “(Toen hij) [(die (of dat))] ⁴⁵⁵ één (= een) erg kostbare (of erg waardevolle) parel gevonden (of gezien/aangetroffen/ontdekt) hebbend(e) (= had), (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen) zijn(de) (= is hij weggegaan), (en) heeft hij verkocht al(le(s)), wat (of (zoveel) als) hij had (of bezat/(vast)hield), en (of ook/zelfs) kocht die (of het(zelf)) (= en kocht hij die parel).”

De gelijkenis van de verborgen schat en het verhaal van de Meester over de parel betekenen in veel opzichten hetzelfde. Allebei geven ze aan, dat het koningschap van God iets heel kostbaars is, waar je alles voor over moet hebben, en waar je enthousiast en blij van wordt. Het is het allerbelangrijkste in het leven.

47 “Verder (of Bovendien/Ook/Aan de andere kant) is het koningschap (of het konink-

⁴⁵⁵ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

rijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] gelijk aan een sleepnet (of een groot visnet), (dat) werd (neer)gegooid (of (neer)geworpen) (= neergelaten) (tot) in (of naar/tot) het meer (of de zee), en (of ook/zelfs) van(daan/af) (of bij/(van)uit) al(le(s)) (of elk(e)) (= en van allerlei) soort (of ras/geslacht/volk) (= soorten) bijeenbrengend(e) (of verzamelend(e)) (= bijeenbracht).”

Een sleepnet was een groot rechtopstaand net, dat door één of twee boten vanuit het water naar de kust werd getrokken. Op het land werd het visnet leeggemaakt.

In zo'n net komen allerlei soorten dieren en vissen terecht. Alles wat niet eetbaar is, moet worden weggegooid.⁴⁵⁶ Zo trekt het brengen van de blijde boodschap van *het koningschap van God* in de wereld allerlei mensen aan. Niet iedereen echter, die daardoor aangetrokken wordt, zal een echte volgeling van de Here Jezus worden (Mat.8:12, 13:41,42, 22:9-14). Mensen kunnen vaak uiterlijk zich voegen onder het koningschap van de Almachtige, maar ondertussen volledig hun eigen gang gaan, en daardoor voor altijd verloren gaan. Aan het einde van de wereldgeschiedenis is het (sleep)net helemaal vol. In opdracht van de Here zullen zijn hemelse knechten het goede verzamelen, en het slechte weggooien.⁴⁵⁷

48 “Toen (of Wanneer/Terwijl/Als) [dat (of die)] het (aan)gevuld (of vol(ledig) gemaakt/vervuld/ten uitvoer gebracht) (= vol) werd (= was), trokken (ze) (het) op (= omhoog) naar (of op/aan) het strand (of de oever), en (of ook zelfs) gingen (ze) zitten, (en) verzamelden ze (of zij) (of zamelden ze (of zij) ... in/brachten ze (of zij) ... bijeen) het goede (tot) in (of naar/tot) vaten (of bakken), en (of maar/nu) het slechte (of (ver)rotte/bedorvene) gooiden (of wierpen) ze (of zij) (weg/neer) [(naar) buiten].”

49 “Zo (of Op deze manier) zal het zijn (= het gaan) met (of in/door) (= bij) de voleinding (of de voltooiing/het einde) van de eeuw(igheid) (of (lang)durig(e)) tijdperk (= de tijd). De engelen (of De boodschappers/(af)gezanten) (= De (hemelse) knechten) zullen (er) uitgaan (of weggaan/naar buiten gaan) (= zullen vertrekken), en (of ook/zelfs) zij zullen de slechte(of de kwaadaardige/misdadige)(mense)n (van)uit (of bij/van(daan/af)) (het) midden (van) (of te midden van) de rechtvaardige(of de oprechte)(mense)n afzonderen (of apart zetten),

50 en (of ook/zelfs) zij zullen hen (tot) in (of naar/tot) de vurige oven (neer/weg)gooien (of (neer/weg)werpen). Daar(in/heen) zal [het] (hard(e)/luid(e)) gehuil zijn, en [het] geknars (of knarsen/geknauw/knauwen) van de tanden (of de kiezen/de tanden en kiezen).”

Al het slechte en verkeerde zal *in de vurige oven worden gegooid* (Mat.25:41,46^a). Met *de vurige oven* wordt de hel bedoeld (Mat.25:41, Op.20:10,14,15, 21:8). Daar zal altijd verdriet en ellende zijn (vgl. Dan.12:2, Mat.8:12, Luk.13:28, 16:24).⁴⁵⁸

De apostelen en evangelisten moesten (en moeten) zich bij het brengen van het evangelie realiseren, dat veel mensen zich niet (echt) zouden (en zullen) bekeren. Toch moesten (en moe-

⁴⁵⁶ Bij de niet eetbare dieren horen de onreine waterdieren en vissen. Alleen als de waterdieren vinnen en schubben hadden, dan waren ze rein, en mochten ze worden gegeten (Lev.11:9-12).

Door de wetten die de Here voor een goede hygiëne aan zijn volk had gegeven, leefden de Israëlieten die zich goed aan die wetten hielden, gemiddeld veel langer dan de mensen van de andere volken (Lev.15, Num.5:2,3, 31:17-24, Deut.21:10-14, 23:13). Zo was (en is) het bijvoorbeeld erg gezond om van de meeste geslachte dieren het vet, de lever en de nieren niet te eten (Ex.29:13, Lev.3:16, 4:19,26,31,35, 6:12, enz.).

Zie hiervoor bijvoorbeeld Hobrink B., *Moderne Wetenschap in de Bijbel*, 6^e druk, Hoornaar, 2005.

⁴⁵⁷ Evenals bij de gelijkenis van *het giftige onkruid in de akker* (v.24-30,36-43) vindt de volledige scheiding tussen het goede en het verkeerde pas na verloop van tijd plaats.

⁴⁵⁸ De mensen die de Here niet willen dienen, gaan na hun sterven eerst naar het dodenrijk (Ps.9:18). Daar wachten ze op hun eeuwige bestemming (Dan.12:2). Het dodenrijk is niet de hel of het eeuwige vuur, want later bij het laatste oordeel ofwel de laatste berechting zal het dodenrijk met de geestelijk dode mensen in de poel van vuur (= in de hel) worden geworpen (Op.20:11-15).

Zie Turenout T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijskerk, 2024.

ten) ze doorgaan met hun werk, en als vissers van mensen (Mat.4:19, Mark.1:17) hun (sleep-)netten blijven uitwerpen in de wereldzee, want God wil de mensen redden en bevrijden. Het resultaat van het werk van de bringers van de blijde boodschap hangt niet in de eerste plaats van hen af, maar van de keuze van de mensen die het evangelie horen, en van het werk van de Heilige Geest.

51 [(Jezus zegt (= zei) (tegen) hen:)] “Hebben jullie (of Hebt u) dit (of dat) al(le(s)) begrepen (of ingezien/verstaan)?” Zij zeggen (= Zij zeiden) (tegen) Hem: “Ja[(, Heer (of Eigenaar/Meester))].⁴⁵⁹”

De discipelen die eerst van het koningschap van God een verkeerde voorstelling hadden, en daarbij vooral aan een aards koninkrijk hadden gedacht, zoals dat was in de tijd van koning David (1012 – 972), begonnen in te zien, dat het koningschap waar de Meester van vertelde, heel anders was. Hoe meer ze van het koningschap van de Here begrepen, des te beter zouden ze dat later aan de mensen kunnen uitleggen.

52 Hij nu, (of maar/en) zei (of sprak) (tegen) hen: “Door (middel van) (of Via) dit (of dat) (= Daardoor) is iedere (of elke) schriftgeleerde (of schrijver/secretaris) onderwezen (of tot een leerling (of een discipel/volgeling) gemaakt(e)) (= schriftgeleerde die onderwezen is) (tot) in (of naar/tot) het koningschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en], gelijk-(soortig) (aan) (of overeenkomstig (met)) [een mens (= iemand),] een heer van het huis(houden) (of een huiseigenaar/huisheer) die (of dat) (van)uit (of bij/van(daan/af)) zijn voorraad-(kamer) (of zijn schat(kamer)) nieuwe(n) en oude(ding)e(n) ((er)uit)haalt (of ((er)uit)gooit/((er)uit)werpt/wegstuurt/wegzendt) (= nieuwe en oude dingen te voorschijn brengt).”

Toen de discipelen hadden bevestigd, dat ze alles hadden begrepen, wat Gods Zoon zojuist had verteld, ging Hij verder met zijn onderwijs. *Hij zei tegen hen: “Daardoor (= Door een goed begrip van Jezus’ onderwijs) is iedere schriftgeleerde die onderwezen is in het koningschap van de Here, gelijk aan een huisheer die uit zijn voorraadkamer nieuwe en oude dingen te voorschijn brengt.*

De Meester heeft het hier niet over de mensen uit zijn tijd die dachten, dat ze bekwame schriftgeleerden waren, maar zich meestal tegen zijn werk verzetten. In vers 52 gaat het over echte Schriftgeleerden (vgl. Mat.23:34^a); over mensen die de schriftelijke overlevering van de profeten van de Here echt goed kennen, en het onderwijs van de Mensenzoon steeds beter gaan begrijpen.

De oude dingen gaan over het mondelinge en schriftelijke onderwijs dat de profeten voor de komst van de Messias op aarde aan het volk van God hebben gegeven. *De nieuwe dingen* worden door de Heiland aan de mensen verteld. Later zou zijn werk door de Heilige Geest worden voortgezet via apostelen, profeten, leraren en evangelisten. De oude dingen gaan over de periode van het oude verbond (= het Oude Testament), en de nieuwe over de tijd van het nieuwe verbond (= het Nieuwe Testament).

Echte Schriftgeleerden zijn ook volgelingen van de Meester, en ze laten zich eveneens leiden door de Heilige Geest. Ze teren niet op oude kennis. Nee, ze moeten er in hun leven steeds nieuwe kennis aan toevoegen. Daardoor leren ze het oude steeds beter begrijpen, en leren ze hun kennis steeds beter toepassen in het dagelijks leven. Het gaat dus niet alleen maar over theorie, maar ook over praktijk.

53 [En (of Ook/Zelfs) het gebeurde (of het werd/ontstond),] toen (of wanneer/als/terwijl)

⁴⁵⁹ Deze gedeelten staan niet in de Codex Sinaiticus. Ze zijn hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

Jezus deze (of die) gelijkenissen (of vergelijkingen/parabels) ten einde gebracht (of volbracht) (= beëindigd/afgemaakt) had, ging Hij weg (of vertrok Hij) (van)daar (of van die plaats).

Helaas, de gelijkenissen zouden voor de meeste mensen die naar de Heiland luisterden, niet tot hun bekering leiden. Het overgrote deel van het Joodse volk bleef onverschillig tegenover Gods Zoon, of keerde zich zelfs in ongeloof van Hem af. In het volgende gedeelte (v.54-58) geeft de apostel Matteüs daarvan een treffend voorbeeld.

23. De Mensenzoon en zijn vaderstad.

Hoofdstuk 13:54-58

54 Toen Hij in zijn vaderstad was gekomen, onderwees Hij hen in hun synagoge, zodat zij versteld stonden, en zeiden: “Waar heeft Hij die wijsheid en die wonderen vandaan?”

55 “Is dit niet de zoon van de ambachtsman? Heet zijn moeder niet Maria, en zijn broers Jakobus, Jozef, Simon en Judas?”

56 “Horen zijn zussen niet allemaal bij ons? Waar heeft Hij dan dit alles vandaan?”

57 Zij ergerden zich aan Hem. Jezus nu, zei tegen hen: “Een profeet is niet zonder eer, behalve in zijn vaderstad en in zijn huis.”

58 Hij deed daar niet veel wonderen door hun ongeloof.

Deze verzen (v.54-58, vgl. Luk.4:16-30) gaan over een heel andere periode van Jezus' werk in Israël, dan het voorgaande gedeelte (v.44-53). Nog niet zo lang geleden was de Zoon van God in de stad Kapernaüm gaan wonen (Mat.4:13-17, vgl. Luk.4:15). Van daaruit bracht Hij een bezoek aan Nazaret (v.54-58, vgl. Luk.4:16-30). Dat was *zijn vaderstad*, want daar kwam zijn vader Jozef vandaan,⁴⁶⁰ en daar was Hij ook opgegroeid (Mat.2:23).

54 [En/Ook/Zelfs] (Toen Hij) (tot) in (of naar/tot) zijn vaderstad (of vaderland) (was) gekomen, onderwees (of leerde) Hij hen in (of met/door) hun synagoge (of hun bijeenkomst/vergadering), (zo)dat zij versteld staan (of uit het veld geslagen worden/(erg) verbaasd zijn) (= zij versteld stonden), en (of ook/zelfs) zeggen (of verklaren) (= zeiden): “Waar vandaan (of Vanwaar) (heeft) deze (of dit) (= Hij) die (of deze) wijsheid (of bekwaamheid) en (of ook/zelfs) d(i)e krachten (of machten) (= die wonderen)?”

Synagogen zijn waarschijnlijk gedurende de Babylonische ballingschap ontstaan. Het zijn gebouwen waarin Joden op rust- en feestdagen bij elkaar kwamen (en nog steeds komen) om een gedeelte uit de Bijbel van die tijd te lezen, en erover te spreken. Iedereen die ze in die tijd geschikt vonden, mocht het woord voeren (Hand.13:14,15). Geregeld gaf de Here Jezus onderwijs in een synagoge (vgl. Luk.4:3).⁴⁶¹

De mensenmenigte die naar de Here Jezus luisterde, stond versteld van zijn wijsheid en de kracht die van Hem uitging, zodat Hij wonderen kon doen. Hij was toch één van hen, en toch aan hen gelijk? Zou Hij, die onder de inwoners van Nazaret en haar omgeving was opgegroeid, meer zijn dan zichzelf? Wat verbeeldde Hij zich wel niet!

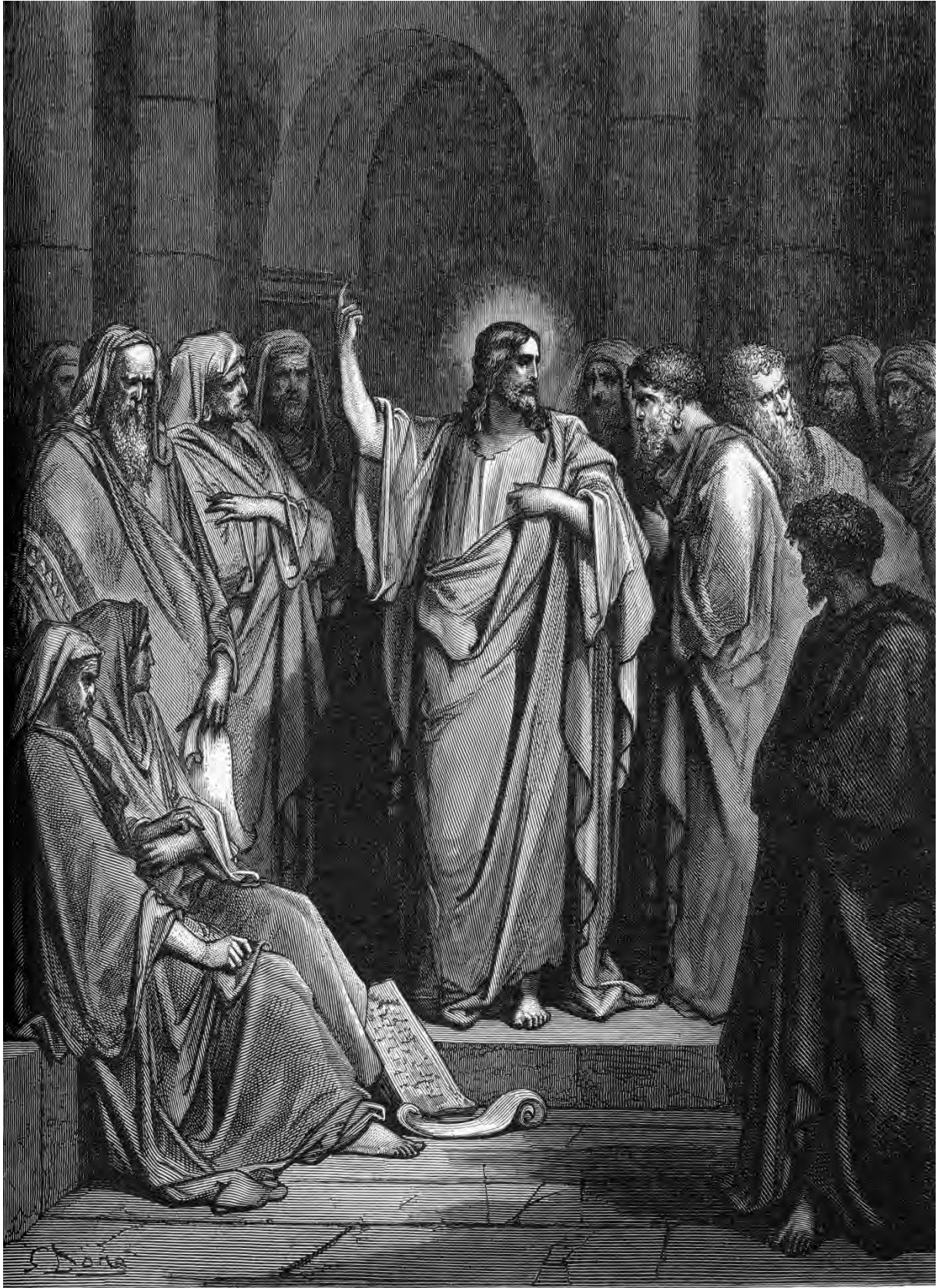
55 “Is dit (of dat) niet (of nee) de (aangenomen) zoon (of nakomeling) van de ambachtsman (of de vakman/houtbewerker)? Wordt zijn moeder niet (of nee) Maria genoemd (of gezegd) (= Heet zijn moeder niet Maria), en (of ook/zelfs) zijn broers Jakobus, [en (of ook/zelfs)] Jozef,⁴⁶² [en (of ook/zelfs)] Simon en (of ook/zelfs) Judas?”

In veel bijbelvertalingen wordt Jozef een timmerman genoemd, maar timmermannen bestonden in die tijd nog niet. Het timmerwerk werd gedaan door ambachtlieden, die ook het ijzer smeedden, en allerlei ander handwerk uitvoerden. Ook de Mensenzoon had als ambachtsman Jozef meegeholpen bij zijn werk (Mark.6:3).

⁴⁶⁰ In naam was Jozef uit Nazaret de vader van de Here Jezus. Hij had Hem als zijn zoon aangenomen (Luk.3:23, vgl. Mat.1:18-20,24,25).

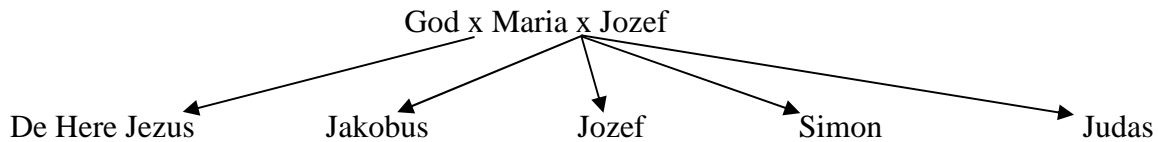
⁴⁶¹ Een synagoge was en is ook een gewone ontmoetingsplaats; een soort dorps huis.

⁴⁶² In de Codex Sinaiticus staat hier *Jozef*, maar in jongere handschriften *Joses*. Waarschijnlijk berust dat op een overschrijffout.

De Here Jezus geeft onderwijs in Nazaret.

Jozef was niet de biologische vader van Jezus. Voordat de Zoon van God werd geboren, had Jozef geen geslachtsgemeenschap met Maria (Mat.1:20,25). Later wel, want de Meester had (half)broers en (half)zussen (Mat.12:46, Mark.3:31,32, 6:3, Luk.8:19,20, Joh.2:12, 7:3-5,10, Hand.1:14). Als broers van Hem worden in vers 55 *Jakobus, Jozef, Simon* en *Judas* genoemd. De namen van zijn zussen komen in de Bijbel niet voor.

56 “[En/Ook/Zelfs] zijn (= horen) zijn zussen niet allen (of al(le(s))/ieder/elk) (= allemaal) bij (of tegen/aan) ons? Waar vandaan (of Vanwaar) (heeft) deze (= Hij) ((wel)nu) dan (of dus) dit (of dat) al(le(s)) (of allen/ieder/elk)?”

57 [En/Ook/Zelfs] zij ergerden zich (of namen aanstoot/kwamen ten val/werden tot afval gebracht) door (of met/in) (= aan) Hem. Jezus nu, (of en/maar) zei (of sprak) (tegen) hen: “Een profeet is niet (of nee) zonder eer (of ongeëerd/veracht) (= Een profeet is niet zonder eer), behalve (als) (of tenzij/dan/als (toch) niet) in (of met/door) zijn vaderstad (of vaderland) en (of ook/zelfs) in (of met/door) zijn huis (of zijn woning).”

Verreweg de meeste mensen die de Here Jezus hoorden spreken in de synagoge, *ergerden zich aan Hem*. Ze wilden niet aanvaarden, dat Hij, die als een “gewone” jongen onder hen was opgegroeid, en volgens hen aan hen gelijk zou moeten zijn, eigenlijk ver boven hen stond. In hun ongeloof wilden ze de Zoon van God neerhalen naar hun eigen puur menselijk niveau.

Daarom zei de Meester, die hun negatieve houding wel opmerkte en kende: “*Een profeet is niet zonder eer, behalve in zijn vaderstad en in zijn huis.*” Terwijl een echte profeet op allerlei plaatsen meestal met respect wordt behandeld, en wordt gewaardeerd, gebeurt dat in zijn vaderstad vaak niet; en zelfs lang niet altijd in zijn huis. Voordat de Zoon van God uit de dood was opgestaan, hoorden zijn broers, zussen en zelfs zijn moeder niet bij zijn volgelingen. Ze geloofden toen niet in Hem (Mat.12:46-50, Mark.3:20,21,31-35, Luk.8:19-21, Joh.7:1-5).⁴⁶³

58 [En/Ook/Zelfs] Hij deed (of maakte) daar(in/heen) (= Hij deed daar) niet (of nee/geen) veel (of grote) krachten (of machten) (= niet veel wonderen/geen grote krachten) door (middel van) (of via) (= vanwege) hun ongeloof.

Door dat ongeloof in Nazaret hebben hoogstwaarschijnlijk niet veel zieke mensen uit die plaats aan de Here Jezus gevraagd, of Hij hen wilde genezen. Dat de Heiland in zijn vaderstad niet veel wonderen deed, betekent niet, dat Hij er helemaal geen mensen genas (Mark.6:5). Blijkbaar waren in Nazaret toch wel enkele mensen, die in Hem geloofden.

⁴⁶³ Van Jozef, de vader van Jezus’ broers en zussen, lezen we na zijn reis op het Paasfeest naar de tempel toen de Heiland 12 jaar oud was, niets meer in de Bijbel (Luk.2:41-51). Waarschijnlijk was de man van Maria al overleden, toen de Here Jezus met zijn belangrijk werk op aarde begon.

24. De dood van Johannes de Doper.

Hoofdstuk 14:1-12

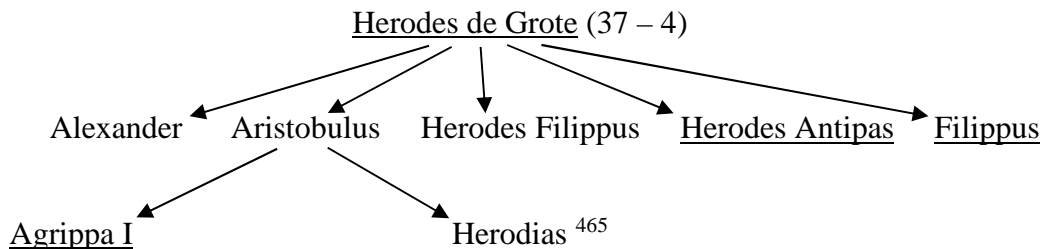
- 1 In die tijd hoorde Herodes de viervorst over Jezus,
- 2 en hij zei tegen zijn knechten: “Dat is Johannes de Doper. Hij is opgewekt vanuit de doden, en daardoor werken die wonderbaarlijke krachten in hem.”
- 3 Herodes had immers Johannes laten grijpen, hem laten vastbinden, en hem in de gevangenis laten zetten om Herodias, de vrouw van zijn broer Filippus,
- 4 want Johannes zei tegen hem: “U mag haar niet hebben.”
- 5 Hoewel hij hem ter dood wilde brengen, was hij bang voor de volksmenigte, omdat zij hem voor een profeet hielden.
- 6 Op een verjaardagsfeest van Herodes echter, danste de dochter van Herodias in het midden van de aanwezigen, en zij beviel Herodes,
- 7 waarop hij haar met een eed beloofde aan haar te geven, wat zij dan ook maar zou vragen.
- 8 Zij nu, aangezet door haar moeder, zei: “Geef mij hier op een bord het hoofd van Johannes de Doper!”
- 9 De verdrietige koning, om de eden, en om hen die mee aanlagen, beval het aan haar te geven,
- 10 en hij liet Johannes in de gevangenis onthoofden.
- 11 Zijn hoofd werd op een bord gebracht, en aan het meisje gegeven, en zij bracht het naar haar moeder.
- 12 Zijn discipelen kwamen, namen het lijk weg, en begroeven het. Zij gingen daarna weg, en meldden het aan Jezus.

Dit gedeelte (v.1-12, vgl. Mark.6:14-29, Luk.9:7-9) gaat over een heel andere periode van Jezus' leven op aarde, dan de voorgaande verzen (Mat.13:54-58, vgl. Luk.4:16-30). Nog niet zo lang geleden had de Meester zijn 12 discipelen eropuit gestuurd om hun volksgenoten over het koningschap van de Almachtige te vertellen, en zieke mensen te genezen (Mat.10:1,5-16, vgl. Mark.6:7-13, Luk.9:1-6). Doordat het werk van de Heiland steeds meer bekendheid kreeg in Israël, begon koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) zich zorgen te maken, want hij had de profeet Johannes de Doper eerst in de gevangenis laten opsluiten (Mat.4:12^a, 14:3-5, vgl. Mark.1:14^a, 6:17-20, Luk.3:19,20), en enige tijd later had hij hem plotseling laten onthoofden (v.6-12, vgl. Mark.6:16,21-29, Luk.9:7-9).

- 1 In (of Met/Door) die (of dat) tijd hoorde Herodes de viervorst (of de tetrarch) het gerucht (of het bericht/gehoorde) van Jezus (= hoorde Herodes de viervorst over Jezus),
- 2 en (of ook/zelfs) hij zei (of sprak) tegen zijn knechten (of zijn slaven/kinderen): “Dat (of Dit) is Johannes de Doper. Hij is opgewekt (of opgestaan/verwekt) van(uit/af) de doden, en (of ook/zelfs) door (middel van) (of via) dit (of dat) (= en daardoor) werken (of zijn ... werkzaam (of actief)) d(i)e (wonderbaarlijke) krachten (of (wonderbaarlijke) machten) in (of door/met) hem.”

Koning Herodes Antipas was een zoon van de vroegere koning Herodes de Grote (37 – 4). Na

de dood van zijn vader was hij hem opgevolgd als viervorst ⁴⁶⁴ in de gebieden Galilea en Perea. In de praktijk was hij in die gebieden een soort gouverneur van de Romeinse keizer. In veel opzichten leek koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) op zijn wrede vader. Hij woonde samen met Herodias, de vrouw van zijn halfbroer Herodes Filippus. Zij was een dochter van Herodes Antipas' halfbroer Aristobulus en een kleindochter van Herodes de Grote.

Herodes Antipas was bang, dat de Here Jezus dezelfde persoon was als Johannes de Doper, die hij had laten vermoorden (vgl. Mat.16:13,14^a, Luk.9:7). Blijkbaar wist hij niet, dat de Meester zijn werk in Galilea al deed, terwijl Johannes nog in leven was, en mensen doopte bij de rivier de Jordaan (Mat.3).

3 Herodes immers, (of want) gegrepen (of vastgehouden) hebbend(e) Johannes (= Herodes had immers Johannes laten grijpen), had hem (vast)gebonden (of geboeid) (= , hem laten vastbinden), en (of ook/zelfs) (hem) in (of met/door) (de) gevangenis (of bewaking) gezet (of geplaatst/(neer)gelegd) (= en hem in de gevangenis laten zetten) door (middel van) (of via) (= om/vanwege) Herodias, de vrouw (of de echtgenote) van zijn broer Filippus,

4 want (of immers) Johannes zei (of verklaarde) tegen hem: “Het is (voor/aan) (jo)u (of je) niet (of nee) toegestaan (of geoorloofd) haar te hebben (of (vast) te houden/te bezitten). (= tegen hem: “U mag haar niet hebben).”

Koning Herodes Antipas had Johannes de Doper in de gevangenis laten zetten, omdat de profeet tegen hem had gezegd, dat hij niet mocht samenwonen met Herodias, de vrouw van zijn halfbroer Herodes Filippus (Lev.18:16, 20:21).⁴⁶⁶ Herodias was dus de vrouw van haar oom Herodes Filippus, en zij woonde samen met Herodes Antipas die ook een oom van haar was. Daarmee overtraden zowel Herodes Antipas als Herodias de wetten die de Here aan zijn volk had gegeven.

Volgens de geschiedschrijver Flavius Josefus (37 – ±100) had Antipas de profeet Johannes opgesloten in het afgelegen fort Macherus in het zuiden van Perea.⁴⁶⁷ Het is heel goed mogelijk, dat de viervorst daar was tijdens zijn verjaardagsfeest, toen hij Johannes de Doper liet vermoorden (v.10,11).

5 [En/Ook/Zelfs] willend(e) hem doden (= Hoewel hij hem ter dood wilde brengen), was hij bang voor (of vreesde hij (voor)/had hij ontzag voor) de (volks/mensen)menigte (of de schare), (om)dat zij hem (zo)als (= hem voor) een profeet (vast)hielden (of hadden/bezaten).

⁴⁶⁴ Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) werd aangeduid als een viervorst, omdat hij ¼^e deel van het gebied van zijn vader Herodes de Grote (37 – 4) vanuit zijn hoofdstad Tiberias bestuurde.

⁴⁶⁵ De mensen bij wie de namen zijn onderstreept, bestuurden (een deel van) het heilige land.

⁴⁶⁶ Herodes Filippus moet niet verward worden met zijn halfbroer Filippus (4 v.Chr. – 33 n.Chr.) die regeerde in gebieden ten noorden en noordoosten van het Meer van Galilea: Batanea, Trachonitis, Auranitis, Gaulanitis en Iturea (vgl. Luk.3:1).

⁴⁶⁷ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 18, hoofdstuk 5:2.

Herodes Antipas vond het geen probleem om iemand die hij lastig vond, te vermoorden. Johannes de Doper echter, was erg populair bij het Joodse volk, en op oproer en protesten van zijn onderdanen zat deze wrede vorst niet te wachten. Vooral veel Galileeërs waarover Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) regeerde, waren mede door hun armoedige situatie snel geneigd om in opstand te komen. Ook de overpriesters en de oudsten van het volk durfden geen kritiek te uiten op Johannes, want verreweg de meeste Joden uit die tijd waren ervan overtuigd, dat hij een belangrijke profeet was (Mat.21:23-26).

6 (Op) een [geleid(e) (= gevierd)] verjaardagsfeest van Herodes nu, (of maar/en) (= echter,) danste de dochter van Herodias in (of met/door) het midden (van) (of te midden van) (de aanwezigen), en (of ook/zelfs) zij beviel (of zij behaagde/deed ... een plezier (of genoeg)) Herodes,

7 waarvandaan (of waaruit) (= waar(op)/waarom/daarom) hij (haar) met een eed beloofde (of toezegde) aan haar te geven, wat (of welk(e)/wie) ooit (of een keer/altijd) (= wat dan ook (maar)) zij vragen zou (of mocht).

Hoewel het niet gebruikelijk was, dat vrouwen bij zo'n feestmaaltijd aanwezig waren, liet Herodias haar dochter erheen gaan om daar haar danskunst te vertonen.

Die dochter van Herodias heette Salome. Blijkbaar waren Herodes Antipas en waarschijnlijk ook zijn feestgangers nogal gecharmeerd van haar optreden. Daarom deed de koning aan haar een dwaze belofte, die hij bovendien nogal onbezonnen bevestigde met een dure eed. Het lijkt er sterk op, dat hij niet helemaal nuchter meer was. Trouwens, het afleggen van zo'n onbezonnen eed had de Here verboden (Lev.5:4).

8 Zij nu, (of en (of maar) zij), naar voren geschoven (= aangezet/opgestookt) door (of onder (invloed van)) haar moeder, zegt (of spreekt) (= zei): "Geef mij hier op (of in) een (houten) bord (of een schotel) het hoofd van Johannes de Doper!"

Blijkbaar wilde Herodias Johannes de Doper uit de weg laten ruimen. Het gevaar bestond natuurlijk, dat Herodes Antipas door deze profeet zou worden beïnvloed, want de koning vond het best interessant om naar hem te luisteren (Mark.6:20). Dat kon uiteindelijk tot gevolg hebben, dat hij Herodias weg zou sturen.

Dit gevaar was zeker niet denkbeeldig. Herodes Antipas was eerder getrouwd met een dochter van koning Aretas IV (9 v.Chr. – 40) van Nabatea (vgl. 2Kor.11:32-33). Daarna koos de onbetrouwbare koning voor Herodias. De dochter van koning Aretas IV was inmiddels weggevlucht. Hetzelfde lot kon natuurlijk ook Herodias treffen. Herodes Antipas zich zou wellicht met zijn wettige vrouw kunnen verzoenen.

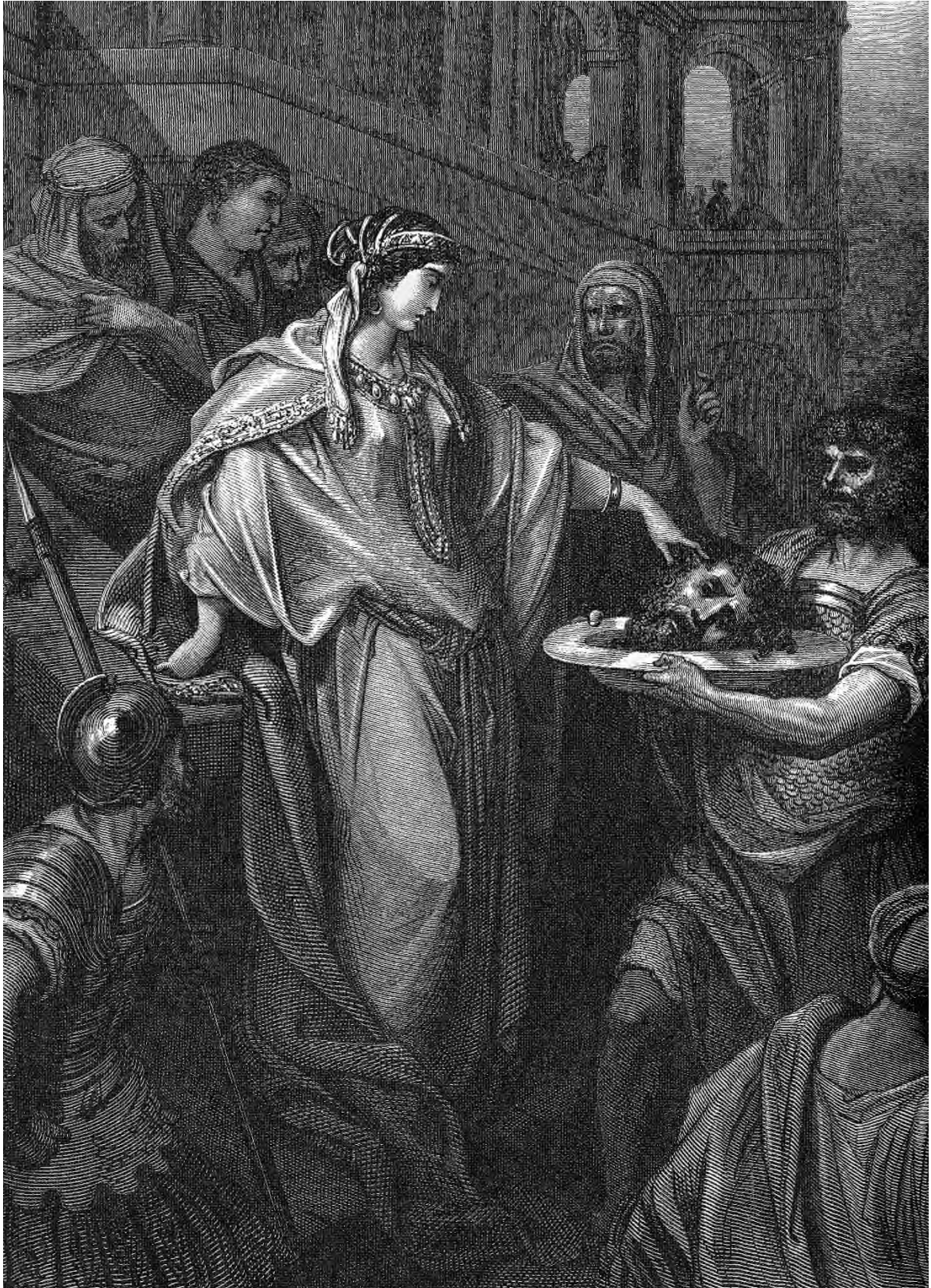
Salome gedroeg zich als een echte dochter van haar misdadige moeder. Op een gebiedende toon vroeg ze van de koning, dat het hoofd van Johannes de Doper haar op een bord zou worden aangereikt.

9 [En/Ook/Zelfs] de verdrietige (of bedroefde/verontruste) koning,⁴⁶⁸ door (middel van) (of via) (= om/vanwege) de eden, en (om) (hen) d(i)e mee aanlagen, beval (het) (haar) te worden gegeven (= beval het aan haar te geven),

10 en (of ook/zelfs) [gestuurd (of gezonden) hebbend(e),] onthoofde hij (= en hij liet ... onthoofden) Johannes in (of door/met) de gevangenis (of de bewaking).

Het antwoord van Salome maakte *koning* Herodes Antipas *verdrietig* en *ongerust*. Hij was bang voor de gevolgen van het laten vermoorden van Johannes de Doper. Ondanks de afkeer

⁴⁶⁸ In jongere handschriften staat hier *de koning werd verdrietig* (of *bedroefd/verontrust*). Bij vers 9 is op deze plaats voor de weergave van de Codex Sinaiticus gekozen.

Ze brachten haar het hoofd van Johannes de Doper.

die de koning had van de waarschuwende en vermanende woorden van de moedige en trouwe profeet, had hij ook respect en ontzag voor hem (Mark.6:20).

Met grote tegenzin liet Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) Johannes de Doper onthoofden. Hij voelde zich tegenover de aanwezige mannen op het feest gebonden aan zijn dwaze eed. Hij wilde zijn eer (van zijn uitgesproken woorden) tegenover zijn feestgangers hoog houden. Het meisje kreeg haar bloedige beloning op een bord aangereikt.

11 [En/Ook/Zelfs] zijn hoofd werd op (of in) een (houten) bord (of een schotel) gebracht, en (of ook/zelfs) aan het meisje gegeven, en (of ook/zelfs) zij bracht (het) naar haar moeder.

12 [En/Ook/Zelfs] zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) ((dicht)er)bij gekomen zijn(de) (= zijn discipelen kwamen), namen het lijk weg, en (of ook/zelfs) begroeven het. [En/Ook/Zelfs] gekomen zijn(de) (= zij gingen daarna weg), (en) (ver)meldden (of berichtten/verkondigden) (het) aan Jezus.

Volgelingen van Johannes de Doper (vgl. Mat.9:14^a) mochten het lijk van hun meester ophalen om het te begraven. Nadat ze dat hadden gedaan, gingen ze naar de Here Jezus om Hem te vertellen, wat er was gebeurd. Blijkbaar zagen ze toch in, dat het werk van de Heiland in verband stond met de boodschap die hun vermoorde meester had gebracht.

25. De 1^e wonderbaarlijke broodmaaltijd met vis.

Hoofdstuk 14:13-21

13 Toen Jezus dat hoorde, trok Hij zich vandaar terug in een schip naar een eenzame plaats om zich af te zonderen. Toen de mensenmenigten dit hoorden, volgden zij Hem te voet vanuit de steden.

14 Toen Hij het schip uitging, zag Hij een grote mensenmenigte, en Hij kreeg medelijden met hen, en Hij genas hun zieken.

15 Het was echter avond geworden. De discipelen kwamen bij Hem, en zeiden: “Deze plaats is afgelegen, en de tijd is al verstreken. Stuur de mensenmenigten weg, zodat ze weggaan naar de dorpen, en ze eten voor zichzelf zouden kunnen kopen.”

16 Hij echter, zei tegen hen: “Zij hoeven niet weg te gaan. Jullie moeten hun eten geven!”

17 Zij nu, zeiden tegen Hem: “Wij hebben hier niets dan 5 broden en 2 vissen.”

18 Hij zei: “Brengt ze Mij hier!”

19 Hij beval de mensenmenigten te gaan zitten op het gras. Hij nam de 5 broden en de 2 vissen, en Hij keek op naar de hemel, zegende het, en brak het. Hij gaf de broden aan de discipelen, en de discipelen gaven ze aan de mensenmenigten.

20 Zij aten allemaal, en werden verzadigd. Zij raaptten de rest van de brokken op: 12 draagmanden vol.

21 Zij nu, die gegeten hadden, waren ongeveer 5000 mannen; afgezien van vrouwen en kinderen.

Nog niet zo lang geleden had de Meester zijn 12 discipelen eropuit gestuurd om hun volksgenoten over het koningschap van God te vertellen, en zieke mensen te genezen (Mat.10:1,5-16, vgl. Mark.6:7-13, Luk.9:1-6). Doordat het werk van de Heiland steeds meer bekendheid kreeg in het heilige land, begon koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) zich zorgen te maken, want hij had Johannes de Doper in de gevangenis laten opsluiten (Mat.4:12^a, 14:3-5, vgl. Mark.1:14^a, 6:17-20, Luk.3:19,20), en laten onthoofden (v.6-12, vgl. Mark.6:16,21-29, Luk.9:7-9). Inmiddels waren de 12 apostelen teruggekeerd van hun rondreis, en hadden ze de Meester verteld over wat ze hadden gedaan (Mark.6:30, Luk.9:10^a). Daarna gaf de Mensenzoon ongeveer 5000 mannen voldoende te eten. Bij die 5000 mannen waren ook nog vrouwen en kinderen (v.13-21, vgl. Mark.6:31-44, Luk.9:10^b-17, Joh.6:1-14).

13 En (of Nu./Maar) gehoord hebbend(e) Jezus (dat) (= Toen Jezus dat hoorde), trok (Hij) zich (of keerde (Hij)/vertrok (Hij)) (van)daar (of van die plaats) (terug) in (of met/door) een (vracht)schip naar (of tot/(tot) in) een eenzame (of verlaten/onbewoonde) (= afgelegen) plaats, door middel van (of volgens) afgezonderd (of apart/alleen) (= in een schip naar een eenzame plaats om zich af te zonderen). [En/Ook/Zelfs] gehoord hebbend(e) de (mensen/volks)menigten (of de scharen) (dit) (= Toen de mensenmenigten dit hoorden), volgden (zij) Hem te voet van(uit/af) de steden.

Toen koning Herodes Antipas, Johannes in de gevangenis had laten zetten (Mat.4:12^a, 14:3-5, Mark.1:14^a, 6:17-20, Luk.3:19,20), was de Here Jezus vanuit Samaria verder getrokken naar Galilea (Joh.4:39-42). Een korte tijd later was Hij daar aangekomen (Mat.4:12^b, Mark.1:14^b, Luk.4:14, Joh.4:43-45).

Nadat Johannes in opdracht van Herodes was vermoord, begon de Zoon van God zich met zijn discipelen terug te trekken (Mat.14:13^a, Mark.6:31, Luk.9:10^b, Joh.6:1). Hij had namelijk

gehoord, dat Hij de aandacht van de misdadige vorst Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) trok. Mede daarom voer Hij met zijn discipelen in een schip in de richting van het dorp Betsaïda (Luk.9:10), dat aan de noordoostkant van het Meer van Galilea lag. Die plaats lag in een gebied, dat niet door koning Antipas werd bestuurd. Omdat de tijd nog niet was gekomen, dat de Heiland moest lijden en sterven om voor de zonden van alle mensen te betalen, *trok Hij zich* een tijd *terug* om de aandacht van zich af te leiden, en zo de spanningen met zijn vijanden en tegenstanders niet te hoog op te laten lopen. Ook zouden de Zoon van God en zijn 12 discipelen dan even wat rust kunnen nemen (Mark.6:31).⁴⁶⁹

Van die rust zou niet veel terecht komen, want de volksmenigte liep om het Meer van Galilea heen om alsnog naar Hem toe te komen. Veel mensen waren al bij Betsaïda aangekomen, voordat de Here Jezus met zijn discipelen het dunbevolkte gebied bereikte (Mark.6:33,34^a, vgl. Luk.9:10). Hij had de eenzaamheid en de afzondering gezocht om met zijn discipelen wat uit te rusten, maar Hij kreeg in plaats daarvan een grote mensenmenigte bij zich.

14 [En/Ook/Zelfs] (toen) (Hij) (het schip) uitgegaan (of weggegaan/naar buiten gegaan) (= uitging), (be)zag (of bekeek/merkte ... (op)) Hij een grote (of talrijke) (mensen/volks)menigte (of schare), en (of ook/zelfs) Hij kreeg medelijden met hen (of Hij werd met ontferming over (of naar/op) hen bewogen), en (of ook/zelfs) Hij genas (of (be)diende/verzorgde) hun zieken (medisch).

Hoewel de Here Jezus niet wilde, dat de mensen in de eerste plaats naar Hem toekwamen om zijn wonderen te zien, begon Hij uit medelijden met hen toch hun zieke mensen te genezen.

15 (Het) was nu (of maar/en) (= Het was echter) avond geworden (of ontstaan/gebeurd). De discipelen (of De leerlingen/volgelingen) kwamen ((dicht)er)bij Hem, zeggend(e) (= en zeiden): “De(ze) plaats is verlaten (of eenzaam/onbewoond) (= is afgelegen), en de (of het) tijd(stip) (of het ogenblik/uur) is (nu) al voorbijgegaan (of gepasseerd/vergaan) (= al verstreken). Stuur ... weg (of Laat ... gaan (of los)) de (mensen/volks)menigten (of de scharen), (zo)dat weggegaan (of vertrokken/verdwenen) (= zodat ze weggaan) naar (of tot/(tot) in) de

⁴⁶⁹ Het was van de Here Jezus geen vluchten voor Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) uit angst, want niet lang daarna zou Hij over het meer weer teruggaan naar Galilea (Mat.14:22-33, Mark.6:45-52, Joh.6:16-21).

dorpen, (en) ze eten (of voedsel) voor zich(zelf) zouden (of mochten) (kunnen) kopen (= en ze eten voor zichzelf zouden kunnen kopen).”

Blijkbaar raakten de mensen erg geboeid door het werk van de Here Jezus, want ze vergaten de tijd. De Meester stelde echter na verloop van tijd bij één van zijn discipelen een zogenaamd dreigend probleem aan de orde (Joh.6:5,6). In het dunbevolkte gebied waar ze waren, was te weinig eten aanwezig om zo'n grote volksmenigte te kunnen voeden. De mensen zouden na de heenreis die ze te voet hadden afgelegd, ook weer dezelfde afstand terug moeten lopen om naar huis te gaan. De discipelen vonden het verstandig, dat de mensen op tijd weg zouden gaan, zodat ze nog eten voor zichzelf zouden kunnen kopen (v.15).

*Het was al avond geworden, en de zonsondergang duurt in Israël maar kort. Daar verandert in ongeveer een ½ uur een klaarlichte dag in een donkere nacht.*⁴⁷⁰

16 Hij nu, (of maar (of en) Hij) (= Hij echter,) zei (of sprak) tegen hen: “Zij hebben (het) nodig (of noodzaak/behoefte/plicht) (= Zij hoeven) niet (of nee) (weg) te gaan (of te vertrekken/verdwijnen). Geven [jullie] (of Geeft [u]) hun te eten (= Jullie moeten hun eten geven)!”

De Here Jezus gaf echter aan, dat de mensen helemaal niet naar huis hoefden gaan. Hij zei, dat zijn discipelen de volksmenigte eten moesten geven.

De reactie van Gods Zoon komt in eerste instantie wel vreemd over, maar in werkelijkheid was het een betekenisvol en passend antwoord op wat de discipelen hadden gezegd.⁴⁷¹ De Here Jezus had immers nog niet zo lang geleden *zijn 12 leerlingen bij zich geroepen, en aan hen macht gegeven over onreine geesten om die uit te drijven, en om elke ziekte en elke kwaal te genezen*. Zij waren op bevel van hun Meester eropuit getrokken om met die macht zijn werk te ondersteunen (Mat.10:1,5-16, Mark.6:7-13, Luk.9:1-6). Daarna waren de 12 discipelen teruggekeerd, en hadden ze aan de Mensenzoon verteld, wat ze allemaal hadden kunnen doen (Mark.6:30, Luk.9:10^a). Toen ze nog maar nauwelijks of nog niet helemaal waren uitgesproken, waren ze met een schip in de richting van Betsaida gevaren (Mark.6:31, Luk.9:10^b). De 12 discipelen hadden dus van de Heiland de macht gekregen om op deze situatie en op zijn schijnbaar vreemde reactie op een passende manier te reageren (vgl.2Kon.4:42-44).⁴⁷² Als ze dat hadden gedaan, was dat een goede voorbereiding en oefening geweest voor het werk dat ze later zouden gaan doen.

De discipelen echter, begrepen de opdracht van hun Meester helemaal niet. Ze wisten niet, hoe ze al die mensen eten moesten geven. Ze waren absoluut nog niet voldoende voorbereid op het werk dat ze later als apostel zouden gaan doen, en welke macht Gods Zoon aan hen voor dat werk had gegeven.⁴⁷³

⁴⁷⁰ Zo kun je in het volle daglicht een supermarkt binnengaan, en na het winkelen in de zwarte nacht naar buiten komen. In de vroege ochtend wordt het ook net zo snel weer licht.

⁴⁷¹ De Meester wilde namelijk op dat moment zijn discipelen op de proef stellen, want Hij wist, wat Hij van plan was (of wat Hij zich voorgenomen had) om te gaan doen (Joh.6:6). Hij wilde ervoor zorgen, dat al die mensen voldoende eten zouden krijgen.

⁴⁷² Veel mensen genoeg eten kunnen geven, terwijl er eigenlijk te weinig is, was niet een volledig nieuwe gebeurtenis. Iets vergelijkbaars had in de tijd van het Oude Testament onder leiding van de profeet Elisa al eerder plaatsgevonden (2Kon.4:42-44). Dat was bij de discipelen wel bekend, maar misschien dachten ze er op dat moment niet aan.

⁴⁷³ Een apostel is een evangelist die eveneens een profeet is (Hand.13:1-5, 15:32, Ef.3:5, vgl. Op.11:3-6). Elke apostel heeft een rechtstreeks mandaat van de Here (Jezus) zelf (2Pet.3:1,2). Deze mensen kunnen wonderen en tekenen doen, en hebben de gave van genezing (Hand.2:43, 5:12-16, 14:8-10, 2Kor.12:12). Ze leiden niet een plaatselijke gemeente. Dat doen de oudsten. Apostelen stellen soms wel oudsten en diakenen aan (Hand.6:1-6). Ze hebben gezag over de Kerk van God (1Kor.12:27,28, Ef.2:19-21), en zorgen voor eenheid (Hand.15:1-33). Ze zijn er vooral om de mensen de blijde boodschap te brengen (Luk.11:49, Joh.20:21, Hand.1:8), en de Kerk te leiden.

17 Zij nu, (of maar (of en) zij) zeggen (= Zij nu, zeiden) tegen Hem: “Wij hebben hier niet (of nee) (iets) (= Wij hebben hier niets) dan (of behalve (als)/tenzij/als (toch) niet) 5 broden en 2 vissen.”

Omdat de discipelen er niet uit kwamen, liet de Here Jezus als een voorbeeld aan hen zien, hoe ze de macht die Hij aan hen had gegeven, moesten gebruiken. Hij zorgde er daarbij ook voor, dat al die mensen voldoende te eten kregen, en schakelde zijn discipelen als zijn helpers daarbij in.

De apostel Johannes vermeldt in zijn Evangelie, dat die 5 broden, gerstebroden waren. In de mensenmenigte was een jongen die 5 gerstebroden en 2 vissen bij zich had (Joh.6:8,9). Gerstebrood werd vooral door arme mensen gegeten (vgl. 2Kon.7:1,16,18, Op.6:6). Met de meegebrachte broden en vissen van die jongen zou de Here Jezus de hele menigte eten geven in overvloed!

18 Hij [nu, (of en (of maar) Hij)] zei (of sprak): “Brengt ze Mij hier!”

19 [En/Ook/Zelfs] hebbend(e) bevolen (= Hij beval) de (mensen/volks)menigten (of de scharen) te (gaan) (aan)liggen (= te gaan zitten/zich neer te vlijen) op (of in) het gras. [En/Ook/Zelfs] hebbend(e) genomen (of gegrepen/ontvangen) (= Hij nam) de 5 broden (op/aan/weg) en (of ook/zelfs) de 2 vissen, (en) hebbend(e) opgekeken (= en Hij keek op) naar (of tot/(tot) in) de (sterren/wolken)hemel, [Hij] zegende (of prees) (het), hebbend(e) (het) gebroken (= , en brak het). Hij gaf de broden aan de discipelen (of de leerlingen/volgelingen), en (of nu(,)/maar) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) (gaven ze) aan de (mensen/volks)menigten (of de scharen).

De mensen moesten op de grond gaan zitten, zodat er meer rust en overzicht kwam.

Daarna *keek de Zoon van God op naar de hemel*. Terwijl Hij tijdens het bidden aan de hemelse Vader vroeg om zijn zegen voor het eten, keek Hij naar de hemel, omdat Hij tegen Hem sprak (vgl. Joh.11:41), en zegen van Hem verwachtte. *Hij zegende het eten* (vgl. Luk.24:30), en gaf met zijn eigen zegen ook de zegen van de Almachtige door.

Omdat we al het eten van God krijgen, is het goed om daar zijn zegen over te vragen. Al het goede wat het ons brengt, is niet vanzelfsprekend. De Here zorgt voor de groei van de (eetbare) planten en dieren, en voor de goede werking van het eten in ons lichaam. Hij houdt de natuurwetten in stand, en zonder zijn wil kan wat we hebben gegeten, niet zorgen voor de groei, het onderhoud en het herstel van ons lichaam.

De discipelen gaven de stukken brood en vis aan de mensen. Zo gaven ze letterlijk de zegen van het grote wonder van hun Meester aan hen door.

20 [En/Ook/Zelfs] zij aten allen (of ieder/elk) (= Zij aten allemaal), en (of ook/zelfs) werden verzadigd. [En/Ook/Zelfs] zij namen ... (op/mee/weg) (= Zij raapten ... op) het overblijvend(e) (= de rest) van de brokken (of de stukken): 12 (kleine) manden (of 12 korven) vol (= : 12 draagmanden vol).

De Here Jezus had voor ruimschoots voldoende eten gezorgd. Er bleven zelfs *12 draagmanden vol* eten over. Een draagmand was een kleinere mand, die gemakkelijk mee te nemen was, als iemand op reis ging. Waarschijnlijk had elke discipel zo'n mand bij zich om de overgebleven brokken brood en vis te verzamelen. Blijkbaar werd er niets van weggegooid.⁴⁷⁴

21 De etenden nu, (of en/maar) (= Zij nu, die gegeten hadden,) waren ongeveer 5000

⁴⁷⁴ Het bewaren van het overgebleven eten van een maaltijd was bij de Joden een voorgeschreven plicht. Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4, 2, 4^e druk, München, 1965, pag. 625, sub. d en e.

mannen; apart (van) (of zonder/afzonderlijk) (= ; afgezien van) vrouwen en (of ook/zelfs) kinderen.

Uit het aantal mensen dat van de 5 broden en de 2 vissen voldoende had gegeten, blijkt duidelijk het grote wonder, dat toen is gebeurd.

26. De Here Jezus gaat over het meer.

Hoofdstuk 14:22-33

22 Hij dwong de discipelen in het schip te stappen, en voor Hem uit te varen naar de overkant, terwijl Hij de mensenmenigten zou wegsturen.

23 Toen Hij de mensenmenigten had weggestuurd, klom Hij de berg op om alleen te bidden. Toen het laat in de avond was geworden, was Hij daar alleen.

24 Het schip nu, was al in het midden van het meer, geteisterd door de golven, want de wind was tegen.

25 In de 4^e nachtwoak echter, ging Hij lopend over het meer naar hen toe.

26 Toen zij Hem over het meer zagen wandelen, raakten zij in paniek, en zeiden: “Het is een spook! Zij schreeuwden van angst,

27 maar onmiddellijk sprak Hij tegen hen, en zei: “Houdt moed! Ik ben het. Weest niet bang!”

28 Petrus antwoordde Hem nu, en zei: “Heer, als U het bent, draag mij dan op naar U te komen over het water!”

29 Hij nu, zei: “Kom!” Petrus ging vanuit het schip naar beneden, liep over het water, en ging naar Jezus,

30 maar toen hij op de wind lette, werd hij bang, en begon hij te zinken. Hij schreeuwde: “Heer, red mij!”

31 Onmiddellijk strekte Jezus de hand uit, pakte hem vast, en zei tegen hem: “Kleingelovige, waarom twijfelde je?”

32 Toen zij in het schip geklommen waren, ging de wind liggen.

33 Zij nu, die in het schip waren, knielden voor Hem neer, en zeiden: “Werkelijk, U bent de Zoon van God!”

Nadat Jezus ongeveer 5000 mannen en daarbij ook nog vrouwen en kinderen ruimschoots voldoende te eten had gegeven (v.13-21, vgl. Mark.6:31-44, Luk.9:10^b-17, Joh.6:1-14), en de mensen Hem koning wilden maken (Joh.6:15^a), trok de Zoon van God zich terug (v.22,23, vgl. Mark.6:45,46, Joh.6:15^b). De Heiland ging daarna over het Meer van Galilea naar zijn discipelen toe, en bracht daar een gevaarlijke storm tot bedaren (v.24-33, vgl. Mark.6:47-52, Joh.6:16-21).

22 [En/Ook/Zelfs] [(onmiddellijk (of meteen/direct/terstond))] ⁴⁷⁵ dwong Hij ⁴⁷⁶ (of drong Hij erop aan bij) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) (tot) in (of naar/tot) het (vracht)schip te stappen (of te gaan), en (of ook/zelfs) voor Hem uit te gaan (of Hem voor te gaan) (= en voor Hem uit te varen) naar (of tot/(tot) in) de overkant (of de andere kant), tot(dat) (of tot en met/zolang (als)) (= terwijl/voordat) [welk(e) (of wat/wie)] Hij de (mensen/volks)menigten (of de scharen) zou (of mocht) wegsturen (of laten gaan/loslaten).

De Here Jezus dwong zijn discipelen om alvast weg te gaan, en naar de overkant van het Meer van Galilea te varen (±7 kilometer). Blijkbaar wilden ze hun Meester op die afgelegen plaats niet alleen laten, maar Hijzelf dacht daar dus duidelijk anders over. Bovendien wilde

⁴⁷⁵ Dit staat niet in de Codex Sinaïticus. Het is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

⁴⁷⁶ In de Codex Sinaïticus staat hier het (persoonlijk voornaam)woord *Hij*. In jongere handschriften staat daar *Jezus*. Hoogstwaarschijnlijk is tijdens het overschrijven voor het verduidelijkende woord *Jezus* gekozen.

Hij absoluut geen koning van Israël worden, zoals de mensen om Hem heen dat graag zagen gebeuren (Joh.6:15). De Zoon van God wilde mede daarom, dat iedereen zou vertrekken, zodat Hij daar alleen kon zijn om te bidden, en zo in alle rust in gesprek te zijn met zijn Vader in de hemel. De Mensenzoon was uiteindelijk naar deze plaats gegaan om zich te kunnen afzonderen (v.13).

23 [En/Ook/Zelfs] hebbend(e) weggestuurd (of laten gaan/losgelaten) de (mensen/volks)-menigten (of de scharen) (= Toen Hij de mensenmenigten had weggestuurd), klom (of ging ... omhoog/steeg (... op)) Hij (tot) in (of naar/tot) de berg (= klom Hij de berg op) om [door middel van (of volgens)] alleen (of apart/afgezonderd) te bidden. Nu (of Maar/En) (= Toen) (het) (laat in de) avond (of laat (in de middag)) (was) geworden (of ontstaan/gebeurd), was Hij daar alleen (of (de) enig(e)).

Nadat de mensenmenigte en de discipelen waren vertrokken, had de Here Jezus een goede gelegenheid om te bidden, en zich ongestoord te concentreren op zijn gesprek met God.

Intussen *was het laat in de avond geworden*. De discipelen in het schip waren al naar het midden van het Meer van Galilea gevaren, maar ze hadden het zwaar te verduren, want er was een storm opgestoken. Bovendien moesten ze tegen de harde wind in varen, zodat het erg moeilijk was om vooruit te komen.

24 Het (vracht)schip nu, (of en/maar) was (nu) al ((in) het) midden (van) (of te midden van) het meer (of de zee), gekweld (of gefolterd/gepijngd) (= geteisterd) door (of onder invloed van) de golven, want (of immers) de wind was tegen(overgesteld) (of een tegenstander/vijandig).

25 In de 4^e nachtwoak (of de 4^e wacht van de nacht) nu, (of maar/en) (= echter,) ging Hij (weg) (of vertrok Hij) naar (of tot/bij) hen (toe), (rond)lopend(e) (of wandelend(e)/gaande) over (of op) het meer (of de zee).

De 4^e nachtwoak duurde toen van 3 uur 's nachts tot 6 uur in de vroege morgen. Binnen die tijd ging de Here Jezus lopend over het Meer van Galilea naar zijn discipelen toe. Toen ze Hem zagen aankomen, schreeuwden ze het uit van angst, want ze dachten, dat een spook of een kwaadaardige geest op hen afkwam.

26 [En/Ook/Zelfs] gezien (of bekeken/geweten/(op)gemerkt) hebbend(e) Hem [(de discipelen (of de leerlingen/volgelingen))] ⁴⁷⁷ (= Toen zij Hem zagen) over (of op) het meer (of de zee) wandelend(e) (of gaand(e)/(rond)lopend(e)) (= wandelen), raakten zij in paniek (of werden zij verbijsterd/verden zij onrustig), zeggend(e) (= en zeiden) [, (om)dat]: “Het is een spook (of een geestverschijning) (vgl. Luk.24:37)! [En/Ook/Zelfs] zij schreeuwden van(uit/vanwege/vanaf) [de] angst (of schrik/vrees/ontzag),

27 maar (of en/nu) onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) sprak (of praatte/vertelde) Hij ⁴⁷⁸ tegen hen, zeggend(e) (= en zei): “Weest vol goede moed (of Weest moedig) (= Houdt moed)! Ik ben (het). Weest ... bang (of Hebt ... ontzag/Vreest) (toch) niet (of (toch) geen)!”

De Meester stelde zijn leerlingen direct gerust, en Hij maakte zich meteen aan hen bekend. Direct daarna zei Hij, dat ze daarom niet meer bang moesten zijn. Hij vond het ook niet nodig om ze te vermanen om een gebrek aan geloof en vertrouwen. Dat was hier blijkbaar niet op z'n plaats. Een boze geest kon er best op uit zijn om de discipelen te laten verdrinken, of op een andere manier te laten omkomen, maar de Here Jezus wilde dat niet. Nee, ze moesten

⁴⁷⁷ Dit staat niet in de Codex Sinaïticus. Het is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

⁴⁷⁸ In de Codex Sinaïticus staat hier het woord *Hij*, maar in jongere handschriften staat er *Jezus*. Hoogstwaarschijnlijk is het woord *Hij* tijdens het overschrijven van het handschrift vervangen door het verduidelijkende woord *Jezus*.

later van Hem getuigen, en het evangelie van verlossing en redding van mensen over de wereld verspreiden.

De Here Jezus loopt over het water.

28 Petrus antwoordend(e) (= Petrus antwoordde) Hem nu (of en/maar), (en) zei (of sprak): “Heer (of Meester/Eigenaar), als (of indien) U (of Jij/Je) (het) bent, draag mij op (of beveel mij) (dan) naar (of tot/bij) U (of Jou) te komen over (of op) de wateren (= het water)!”

Zodra de impulsieve Petrus hoorde, dat het de Meester was, die naar hen toekwam, sloeg zijn stemming plotseling helemaal om. Hij wilde onmiddellijk naar Hem toe (vgl. Joh.21:7). Toch stapte hij niet direct het water op om naar Hem toe te lopen. Hij wilde niet op een roekeloze manier naar de Mensenzoon toegaan, en Hem zo dwingen om via een wonder dat mogelijk te maken (vgl. Mat.4:7, Deut.6:16, Ex.17:7). Nee, hij vroeg eerst in liefde en vertrouwen netjes aan de Here Jezus, of hij wel over het water naar Hem toe mocht gaan.

Het geloof en vertrouwen van Petrus werd door de Here Jezus direct gewaardeerd. Hij beval Petrus naar Hem toe te gaan, en zei: “Kom!” Zijn impulsieve leerling stapte uit het schip, en kwam gehoorzaam naar Hem toe. Alles leek goed te gaan.

29 Hij nu, (of en/maar) zei (of sprak): “Kom!” [En/Ook/Zelfs] naar beneden gegaan (of gekomen) (of neergedaald/afgedaald) Petrus (= Petrus ging naar beneden) van(uit/af) (of uit) het (vracht)schip, liep (rond) (of wandelde/ging) over (of op) de wateren (= het water), en (of ook/zelfs) kwam (= ging) naar (of tot/bij) Jezus,

30 maar (of en/nu) (uit)kijkend(e) (of (in)ziend(e)) (naar/voor) de [(sterke (of krachtige))] ⁴⁷⁹ wind (= maar toen hij op de wind lette,) werd hij bang (of bevreesd), en (of ook/zelfs) beginnend(e) (= en begon hij) te zinken (of te verdrinken). Hij schreeuwde[, zeggend(e)]: “Heer (of Meester/Eigenaar), red (of verlos/behoud) mij!”

Onderweg echter, begon Petrus te twijfelen. Het keek niet meer naar zijn Meester, *maar lette op de wind*. Daardoor werd hij bang, en begon hij in het water weg te zakken. Hij dreigde te verdrinken, en schreeuwde naar de Here Jezus om hulp. *Onmiddellijk pakte Hij zijn hand vast*, en Hij trok hem omhoog.

Daarna volgde wel een vermaning. Het geloof en vertrouwen van Petrus in Gods Zoon was nog te klein gebleken. Hij was nog *kleingelovig* (vgl. Mat.6:30, 8:26), en was begonnen te twijfelen. Er was geen geldige reden om zich af te vragen, of de macht van zijn Meester wel groot genoeg was. Petrus had immers al eerder veel goede daden en grote wonderen van Hem gezien! Hij moest nog groeien in het geloof en vertrouwen op de Mensenzoon. Dat gold niet alleen voor Petrus, maar geldt vaak voor veel dienaren van de Here.

31 Onmiddellijk (of Meteen/Direct/Terstond) [nu, (of maar/en)] uitstrekkend(e) Jezus de hand (= Onmiddellijk strekte Jezus de hand uit), pakte (of greep) hem vast, en (of ook/zelfs) zegt (= en zei) tegen hem: “Kleingelovige, (tot) in (of naar/tot) wat (of welk(e)/wie) (= Kleingelovige, waarom) twijfelde je (of jij/u)?”

32 [En/Ook/Zelfs] zij geklommen (of omhooggegaan) ⁴⁸⁰ zijn(de) (tot) in (of naar/tot) het (vracht)schip (= Toen zij in het schip geklommen waren), hield de wind op (= ging de wind liggen (of bedaarde de wind)).

Toen Petrus en zijn Redder in het schip geklommen waren, hield de wind op met waaien, en de storm verdween.

De satan, de tegenstander van God (vgl. Job 1:19), wilde graag, dat de discipelen van de Here Jezus zouden omkomen, zodat ze later het werk van hun Meester op aarde niet konden voortzetten. De tegenstander van de Almachtige wil nog steeds het werk van de Here onmogelijk maken. Daar moeten we bij al ons doen en laten onder leiding van het koningschap van de hemelse Vader (ofwel ons werk in het koninkrijk van God) goed rekening mee houden. Het moet ons niet verbazen en overvallen. We moeten dus op onze hoede blijven, en op de tegenwerking van de satan bedacht zijn. Bang hoeven we niet te zijn, want de Here is machtiger dan de kwaadaardige geesten.

Het geloof van de discipelen werd door deze storm op de proef gesteld. Mede daardoor werden ze voorbereid op het werk dat ze later zouden moeten gaan doen.

Terwijl de Heiland zich geleidelijk terugtrok van de volksmenigte, (omdat verreweg de meeste mensen niet in Hem geloofden, en vrijwel alleen geïnteresseerd waren in zijn wonderen,) versterkte Hij het nog zwakke geloof van zijn leerlingen. Door het onderwijs van hun Meester en hun ervaring in de praktijk groeide het vertrouwen van de discipelen in de Mensenzoon, en werden ze zijn bekwame getuigen. Daardoor konden ze als apostelen (= als uitgezondenen/afgezanten/boodschappers) van Gods Zoon in de wereld de blijde boodschap bekend maken.

33 (Zij) nu, (of en/maar) d(i)e in (of met/door) het (vracht)schip (waren) [(gekomen zijn(de) (= kwamen))] ⁴⁸¹ knielden voor ... neer (of aanbaden/bewezen ... hulde/toonden

⁴⁷⁹ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

⁴⁸⁰ In jongere handschriften staat hier *(in)gestapt* (of *(in)gegaan*). In de Codex Sinaiticus staat er echter *geklommen* (of *omhooggegaan*). Hoogstwaarschijnlijk is tijdens het overschrijven van de Codex Sinaiticus het woord *geklommen* (of *omhooggegaan*) vervangen door *(in)gestapt* (of *(in)gegaan*).

⁴⁸¹ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd. Bo-

eerbied voor) Hem (= knielden voor Hem neer), zeggend(e) (= en zeiden): “Waarlijk (of Naar waarheid) (= Werkelijk/Inderdaad), U (of Jij/Je) bent de Zoon (of de Nakomeling/Afstamming) van God!”

Het geloof van de discipelen was door deze indrukwekkende gebeurtenis gegroeid. Steeds meer kwamen ze tot de overtuiging, dat hun Meester de Zoon van God is (vgl. Mat.16:16, Joh.1:50, 20:30,31).

vendien klopt die tekst uit jongere handschriften niet, want de Zoon van God klom met Petrus in het schip. Die 2 mannen aanbaden niet de Here Jezus. In veel oudere vertalingen wordt die fout gekunsteld weggewerkt. De nieuwere vertalingen zijn in dit geval meestal in overeenstemming met de Codex Sinaiticus.

27. Genezing in Gennesaret.

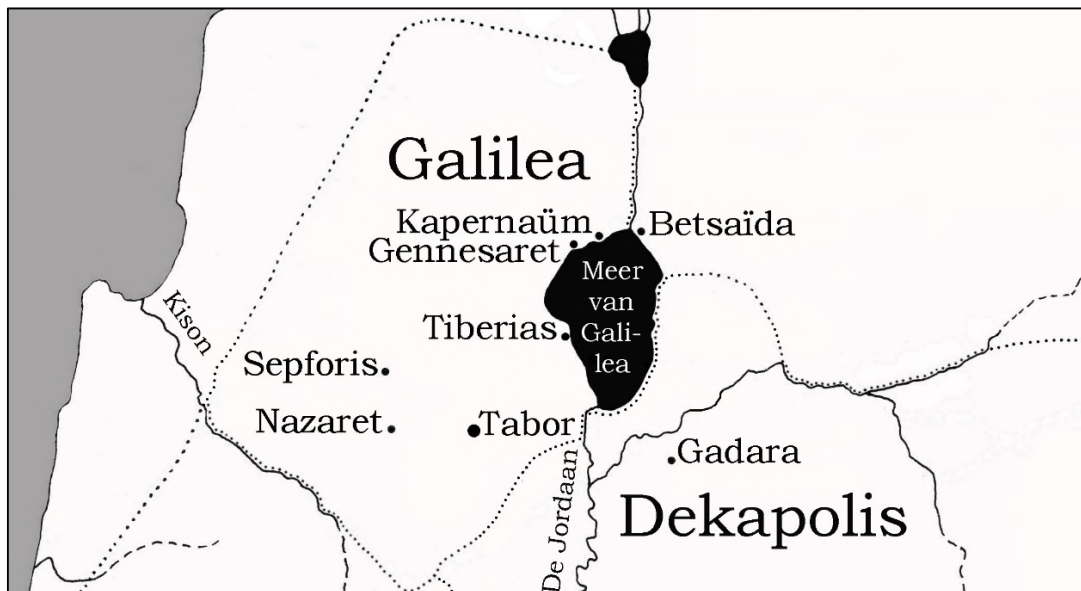
Hoofdstuk 14:34-36

34 Toen zij overgestoken waren, kwamen zij in het land van Gennesaret.

35 Zodra ze Hem herkend hadden, stuurden de mannen van die plaats een bericht eropuit naar die hele omgeving, en ze brachten iedereen die ziek was bij Hem,

36 en zij smeekten Hem, dat zij alleen maar de kwast van zijn mantel mochten aanraken. Alle mensen die Hem aanraakten, werden genezen.

In het vorige gedeelte (v.22-33) was de Zoon van God over het Meer van Galilea naar het schip van zijn discipelen toegelopen, en Hij had daar een gevaarlijke storm tot bedaren gebracht (vgl. Mark.6:45-52, Joh.6:15^b-21). De Meester en zijn discipelen kwamen bij Gennesaret aan land. Bij die plaats genas de Heiland veel zieke mensen (v.34-36, vgl. Mark.6:53-56).

34 [En/Ook/Zelfs] overgestoken (= Toen zij overgestoken waren), kwamen zij (tot) in (of naar/tot) het land (of de grond/aarde) van Gennesaret.

De plaats Gennesaret lag niet ver ten zuidwesten van Kapernaüm. Daar kwamen de Here Jezus en zijn discipelen aan land. In die tijd was dat gebied een vruchtbare en dichtbevolkte vlakte.

Zodra er mensen waren, die de Meester hadden herkend, maakten ze in de hele omgeving bekend, dat Hij daar aan land gekomen was. De bewoners van dat gebied grepen direct hun kans om hun zieke mensen bij de Heiland te brengen, zodat Hij ze zou genezen.

35 [En/Ook/Zelfs] hebbend(e) herkend Hem (= Zodra ze Hem herkend hadden), stuurden (of zonden) de mannen van die plaats (een bericht) ((erop)uit/weg) naar (of (tot) in/tot) die (of dat) (ge)hele omgeving (of omliggend(e) gebied), en (of ook/zelfs) ze brachten bij (of naar) (of boden ... aan/offerden) Hem ieder(een) (of elk/allen) d(i)e ziek (of ellendig/ongelukkig/gebrekking) zijn(de) (of hebbend(e)/(vast)houdend(e)) (= was/waren) (= iedereen die ziek was),

36 en (of ook/zelfs) zij smeekten (of baden/verzochten) Hem, (zo)dat zij alleen (maar) (of

slechts) (= dat zij slechts) de kwast (of de rand/zoom) van zijn mantel (of zijn bovenkleding) mochten (of zouden) aanraken (of vastpakken).⁴⁸² [En/Ook/Zelfs] zovelen (of zo groot/zo-lang) als (= Alle mensen die) (Hem) aanraakten (of vastpakten), werden gered (of behouden) (= werden genezen).

Zo sterk was het geloof van veel mensen, dat ze dachten, dat het *aanraken* of *vastpakken van de bovenkleding* van de Here Jezus al genoeg was om te kunnen herstellen van hun ziekte en gebreken. De zieke en gebrekkige mensen die dat deden, werden door de Here Jezus genezen. Hij wees niemand af.

Verreweg de meeste volksgenoten van de Mensenzoon geloofden wel in Hem als de grote wonderdoener die mensen kon genezen, maar ze waren helaas weinig of helemaal niet geïnteresseerd in zijn blijde boodschap en zijn onderwijs. De Zoon van God wil(de) namelijk iedereen die in Hem gelooft verlossen van de oorzaak van alle ellende in de wereld: de zonden.

Ondanks dat veel mensen nauwelijks of niet in de Heiland geïnteresseerd waren als de Redder en Verlosser van hun zonden en de machten van de hel, liet Hij de zieke en gebrekkige mensen niet in de kou staan. Vanuit zijn grote liefde hielp Hij hen toch. Hij wilde hen zo alle ruimte geven om zich te bekeren, en wilde daarvoor geen blokkades opwerpen. Jezus de Gezalfde wil niet dat mensen verloren gaan, maar voor eeuwig gelukkig zullen worden.

Nadat de Meester zijn liefdevolle werk daar had gedaan, trok Hij verder naar zijn woonplaats Kapernaüm (Mat.4:13), dat dichtbij Gennesaret lag (Vergelijk Mat.14:22-36, Mark.6:45-56 en Joh.6:15^b-21 met Joh.6:22-59.).

⁴⁸² Iedere Israëliet moest aan de hoeken van zijn mantel of bovenkleed kwasten maken als herinnering aan de wetten van de Here (Num.15:38-41, Deut.22:12).

28. Een debat met de Farizeeën.

Hoofdstuk 15:1-9

- 1 Toen kwamen vanuit Jeruzalem Farizeeën en schriftgeleerden bij Jezus, en vroegen:
- 2 “Waarom overtreden uw discipelen de traditie van de ouden? Zij wassen immers hun handen niet, als zij brood eten.”
- 3 Hij echter, antwoordde, en zei tegen hen: “En jullie, waarom overtreden jullie door jullie traditie het gebod van God?”
- 4 “God heeft immers geboden: “Eer je vader en moeder!”, en: “De vervloeker van vader of moeder moet de dood sterven!”,
- 5 maar jullie zeggen: “Wie ooit tegen zijn vader of moeder zou zeggen: “Al wat van mij ooit nuttig zou kunnen zijn voor u, is een geschenk om te offeren”, zou zijn vader of zijn moeder helemaal niet hoeven eren.”
- 6 “Echter, jullie hebben het gebod van God ongeldig verklaard door jullie traditie.”
- 7 “Huichelaars, terecht heeft Jesaja over jullie geprofeteerd, toen hij zei:
- 8 “Dit volk eert Mij met hun lippen, maar hun hart is ver van Mij verwijderd.
- 9 Tevergeefs nu, eren zij Mij, omdat zij anderen voorschriften aanleren, die geboden van mensen zijn.”

Nadat de Here Jezus over het Meer van Galilea naar het schip van zijn discipelen was toegelopen, en daar een hevige storm tot bedaren had gebracht (Mat.14:22-33, vgl. Mark.6:45-52, Joh.6:15^b-21), had Hij bij de plaats Gennesaret veel zieke mensen genezen (Mat.14:34-36, vgl. Mark.6:53-56). Daarna zei Hij in Kapernaüm, dat Hij het levende brood is (Joh.6:22-59), en gaf Hij daar nog onderwijs over geloof en ongeloof. Ondanks dat veel volgelingen de Mensenzoon verlieten (Joh.6:60-66), beleed de discipel Simon Petrus, dat zijn Meester de Heilige van God is (Joh.6:67-71). Hoogstwaarschijnlijk sprak de Heiland na die belijdenis over tradities en geboden van mensen die tegen de wil van de Here ingaan (v.1-20, vgl. Mark.7:1-23). Daarover ging de Zoon van de Almachtige ook in debat met Farizeeën en schriftgeleerden uit Jeruzalem (v.1-9, vgl. Mark.7:1-13).

1 Toen (of In die tijd/Dan) komen (= kwamen) [(d(i)e)] ⁴⁸³ van(uit/af) Jeruzalem Farizeeën en (of ook/zelfs) schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers) ((dicht)er)bij Jezus, zeggend(e) (= en vroegen):

Waarschijnlijk waren die Farizeeën en schriftgeleerden al in Galilea, en zijn ze niet speciaal uit de hoofdstad gekomen om aan de Here Jezus een vraag te stellen. Dat in vers 1 wordt vermeld, dat ze uit Jeruzalem afkomstig waren, duidt wel aan, dat ze evenals veel andere mensen vanuit die stad erg vijandig waren tegenover de Meester (Mat.23:37).⁴⁸⁴

2 “Waarom overtreden (jo)uw (of je) discipelen (of leerlingen/volgelingen) de overlevering (= de traditie(ler)) van de ouden? Zij wassen immers (of want) hun handen niet (of nee), als (of wanneer) zij brood [zouden (of mochten)] eten.”

Bij de term *de ouden* gaat het niet over oudsten of ouderlingen, maar over de leraren en

⁴⁸³ Dit woord staat niet in de Codex Sinaïticus. Het is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

⁴⁸⁴ De Here Jezus is in Jeruzalem gemarteld en gekruisigd (Luk.23:26-32, 24:18-20), en vanuit die stad werd door vijandige Joden het initiatief genomen voor de vervolging van de Christenen (Hand.8:1, 9:1,2, 21:27-36).

schriftgeleerden die vroeger aan het volk Israël onderwijs hadden gegeven (vgl. Mat.5:21,33). Dat onderwijs ging over de uitleg die de Joodse leraren in het verleden aan de wetten van Mozes hadden gegeven. Daar sloot het wetsonderwijs van de Farizeeën en de schriftgeleerden uit de tijd van Jezus zich bij aan.

Het onderwijs over de wetten van profeet Mozes ⁴⁸⁵ beperkte zich helaas niet tot de uitleg ervan. Die wetten werden uitgebreid met nieuwe regels en voorschriften, waaraan elke Jood of Israëliet zich zou moeten houden. Al die nieuwe regels en voorschriften waren echter voor een groot deel een miskennis en/of onderwaardering van de kwaliteit en degelijkheid van Gods wetten.

Het ging in vers 2 om de toen wettisch voorgeschreven regel bij de Joden om voor het eten altijd de handen te wassen, ook al waren ze schoon (vgl. Mark.7:1-5, Luk.11:37,38).⁴⁸⁶ Nergens (in de Bijbel) wordt dit door de Here aan de mensen opgelegd (Luk.11:37,38). Het was een voorschrift dat door de schriftgeleerden zelf was bedacht. Toch hielden deze erg vijandige schriftgeleerden uit Jeruzalem de Meester verantwoordelijk voor het zogenaamde wangedrag van zijn leerlingen (vgl. Mat.12:1,2).

De Heiland wilde het helemaal niet hebben over een overtreding van een totaal onbelangrijk voorschrift, dat door mensen was bedacht. Totaal onbelangrijke zaken zijn niet de moeite waard om daarover te discussiëren of te debatteren. De Zoon van God vestigde mede daarom de aandacht op iets dat veel belangrijker was.

3 Hij nu, (of En (of Maar) Hij) (= Hij echter,) antwoordend(e) (= antwoordde,) (en) zei (of sprak) tegen hen: “En (of Zelfs/Ook) jullie (of u), waarom overtreden jullie (of overtreedt u) door (middel van) (of via) jullie (of uw) overlevering (= jullie traditie(leer)) het gebod van God?”

De grote verzameling van de uiterlijke regeltjes ofwel de traditieleer van de Farizeeën en schriftgeleerden gingen in veel gevallen tegen Gods liefdevolle wetten in (vgl. Mat.5:21-44). Om dat aan te tonen gaf de Here Jezus in de 2 volgende verzen een duidelijk voorbeeld.

4 “God gebod immers (of want) (= God heeft immers geboden)[, zeggend(e)]: “Eer je (of (jo)uw) vader en (of ook/zelfs) moeder (Ex.20:12)!” en (of ook/zelfs): “De vervloeker van vader of moeder moet (de) dood sterven (Ex.21:17)!”

5 maar (of en/nu) jullie zeggen (of jullie verklaren/u zegt/u verklaart): “Wie (of Wat/Welk(e)) ooit (of een keer/altijd) (of Wie dan ook) tegen (zijn) vader of moeder zou (of mocht) zeggen (of spreken): “(Al) wat (of welk(e)/wie) (als/indien) ooit (of Wat dan ook) van(daan/af) (of bij/(van)uit) mij nuttig (of voordelig) zou (of mocht) (kunnen/moeten) zijn (of zou (of mocht) (kunnen/moeten) helpen) (voor) u (of jij/je), (is) een geschenk (om te offeren) (of een (offer)gave)”, zou (of mocht) zijn vader of zijn moeder helemaal niet (of beslist niet/nooit) (hoeven/kunnen/moeten) eren.”

De Here Jezus toonde in de 2 bovenstaande verzen aan, dat er een tegenstelling bestaat tussen een gebod van de Here (v.4) en een voorschrift van de Farizeeën (v.5).

De hemelse Vader had gezegd, dat iedereen respect moest hebben voor zijn ouders (Ex.20:12, 21:17, Lev.20:8,9, Deut.5:16, 27:16). Wanneer je respect en waardering hebt voor je ouders, dan help je hen ook op het moment dat het nodig is.

Als iemand echter, al het bezit waarmee hij zijn ouders ooit zou kunnen helpen en ondersteu-

⁴⁸⁵ Mozes was een heel belangrijke profeet van God (Deut.34:10-12, vgl. Ex.33:11^a, Num.12:8^a).

⁴⁸⁶ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4, 4^e druk, München, 1965, pag. 695-704.

nen, bij voorbaat als een geschenk voor God zou aanduiden, dan zou hij zijn vader en moeder niet op een behoorlijke en liefdevolle manier hoeven behandelen (vgl. Mark.7:11,12).⁴⁸⁷ Oudere mensen die niet meer voldoende voor hun eigen inkomsten en levensonderhoud konden zorgen, zou men in dat geval maar aan hun lot kunnen overlaten. Rituelen en uiterlijke eredienst waren bij de rabbijnen blijkbaar belangrijker, dan de liefde voor elkaar (Mat.23:23-26, Luk.11:38-42, vgl. Mat.22:34-40, Mark.12:28-34). Bovendien betekende het bij voorbaat aanduiden van een geschikt deel van je bezit voor hulp aan je ouders als een geschenk voor God volgens de Farizeeën en schriftgeleerden niet, dat je al die goederen meteen naar een priester moest brengen.⁴⁸⁸ Dit blijkt uit de daarvoor zorgvuldig geformuleerde zin: “*Al wat van mij ooit nuttig zou kunnen zijn voor u (= voor de ouders), is een geschenk om te offeren (v.5^b).*” Pas op het moment, dat het nuttig zou zijn voor de ouders, dan zou het opeens een geschenk zijn om te offeren.

Zo hadden de Farizeeën door hun eigen voorschriften aan de Joden de mogelijkheid gegeven om het belangrijke en liefdevolle gebod over het respect tonen voor je ouders te omzeilen, en krachteloos te maken. De Mensenzoon toonde met dit voorbeeld duidelijk aan, dat traditionele regels van mensen veel minder waarde hebben dan de wetten van de Here. Voorschriften van mensen mogen nooit tegen de geboden van God ingaan.

6 “Zelfs (of Ook/En) hebben jullie (of hebt u) (= Jullie hebben zelfs) het gebod (of het bevel/voorschrift/de opdracht) van God ongeldig verklaard (of van kracht (of gezag) beroofd) door (middel van) (of via) jullie (of uw) overlevering (= jullie traditie(ler)).”

Volgens de Farizeeën en schriftgeleerden zou een belofte die vrijwillig is gedaan, en in de praktijk (bijna) nooit hoefde te worden nagekomen, belangrijker zijn, dan een liefdevol gebod van de Almachtige. *Zo hadden ze een wet van God ongeldig verklaard door hun traditieleer.* Daarmee had de Mensenzoon zijn vergaande uitspraak in vers 3 bewezen, toen Hij zei, dat ze door hun traditieleer het gebod van de Here overtraden.

De Meester toonde met het voorbeeld uit de verzen 4 en 5 aan, hoe schijnheilig en huichelachtig die zogenaamde schriftgeleerden en Farizeeën eigenlijk waren met hun liefdeloze overlevering van uiterlijke regeltjes. Deze hoogmoedige mensen die door verreweg de meeste Joden ten onrechte *mijn meester* ofwel *mijn leraar* (= rabbi) werden genoemd (Mat.23:7,8), ontmaskerde de Here Jezus op een duidelijke en onweerlegbare manier als *huichelaars*. Ze waren huichelachtig bezig, want ze deden alsof ze opkwamen voor het onderhouden van de wetten van de Here, maar in werkelijkheid ging het over het nakomen van hun eigen voorschriften en regels. Daarmee ondersteunden ze niet het gezag van God, maar hun eigen autoriteit. *Ze dienden Hem wel met hun lippen, maar niet met hun hart.*

7 “Huichelaars (of Schijnheiligen/Hypocrieten/Toneelspelers), goed (= terecht) heeft Jesaja over (of betreffende/(rond)om) jullie (of u) geprofeteerd, zeggend(e) (= toen hij zei):

8 “Dit (of Deze/Dat/Die) volk(smenigte) [(komt dicht(er)bij (of nadert (tot)) Mij met hun mond, en (of ook/zelfs))] ⁴⁸⁹ (ver)eert Mij met hun lippen, ⁴⁹⁰ maar (of en/nu) hun hart is op (een) afstand (= is verwijderd) ver(af) (of ver weg) van(af/uit) Mij (= maar hun hart is ver van Mij verwijderd).

⁴⁸⁷ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4, 4e druk, München, 1965, pag. 711-717.

⁴⁸⁸ Die priester kon dat bezit gebruiken voor één of meer offers voor de Almachtige. Hij kon het ook in de tempel bewaren voor het uitvoeren van andere wetten en voorschriften van God.

⁴⁸⁹ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is hoogstwaarschijnlijk vanuit de Septuagint aan jongere handschriften toegevoegd.

⁴⁹⁰ In jongere handschriften staat hier *met de lippen*.

9 Tevergeefs nu, (of maar (of en) tevergeefs) (ver)eren (of hebben ... ontzag (voor)) zij Mij, lerend(e) (of onderwijzend(e)) leringen (= Mij, omdat zij anderen voorschriften aanleren), (die) geboden (of voorschriften) van mensen (zijn).”

De woorden van deze 2 bovenstaande verzen zijn een inhoudelijke weergave van wat Jesaja vroeger in opdracht van de Here heeft gezegd (Jes.29:13).⁴⁹¹ In de tijd dat deze profeet optrad, beperkte de dienst voor God zich tot het ritueel uitvoeren van gebeden uit gewoonte. Het was een hypocriete uiterlijke eredienst zonder echte liefde voor de hemelse Vader. Men meende, dat Hij door veel gebeden, offers en religieuze feesten wel om te kopen was (Mi.6:6-8). Jesaja waarschuwde het volk tegen die liefdeloze uiterlijke dienst voor de Almachtige.

In de verzen 8 en 9 wordt het aanhalen van deze profetie van Jesaja niet bedoeld als de vervulling ervan, maar wordt het als een motief gebruikt (vgl. Mat.2:15,18,23, 13:14,15).⁴⁹² Zoals het ging, toen Jesaja zijn werk deed, zo ging het ook tijdens het leven van de Mensenzoon op aarde. Men diende de Here met de mond, maar niet met het hart.

Op een vergelijkbare manier waarschuwde de Zoon van God tegen de uiterlijke regels en voorschriften van de Farizeeën en schriftgeleerden. Zo'n oppervlakkige dienst voor de Here is waardeloos en bedrieglijk. *Zulke uiterlijke regels zijn slechts geboden en voorschriften van mensen*, die niet bijdragen aan de eer en de liefde voor de hemelse Vader (vgl. Kol.2:20-23).

⁴⁹¹ Zie Turennot T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

Deze tekst is vrijwel volledig geciteerd uit de Septuagint. Zie voor een verschil 2 voetnoten eerder.

De Septuagint is een vertaling van het Oude Testament in het Grieks, die in de 3^e eeuw voor Christus tot stand is gekomen. (Zie Flavius J., Joodse Oudheden, deel 12, hoofdstuk 2.)

⁴⁹² Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Voorbeelden van motieven zijn: de profetie van Immanuël, het Lam, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, enz., enz.

In de verzen 8 en 9 gaat het over het motief *God dienen met de mond, maar niet met het hart*.

10 Toen Hij de mensenmenigte bij zich geroepen had, zei Hij tegen hen: “Luistert en let goed op!”

11 “Niet wat de mond ingaat, verontreinigt een mens, maar wat de mond uitgaat, dat verontreinigt een mens.”

12 Toen kwamen de discipelen bij Hem, en zeiden tegen Hem: “Weet U wel, dat de Farizeeën, toen zij die uitspraak hoorden, zich eraan ergerden?”

13 Hij antwoordde echter, en zei: “Elke plant die mijn hemelse Vader niet geplant heeft, zal met wortel en al uit de grond getrokken worden.”

14 “Laat hen gaan! Ze zijn blinde leiders van blinde mensen, en als ooit een blinde een blinde zou leiden, dan zullen zij allebei in een cisterne vallen.”

15 Petrus antwoordde nu, en zei tegen Hem: “Leg aan ons de gelijkenis uit!”

16 Hij zei echter: “Zijn jullie ook nog steeds zonder inzicht?”

17 “Begrijpen jullie niet, dat al wat de mond binnenkomt, in de buik terecht komt, en in een toilet eruit gegooit wordt?”

18 “Wat echter, de mond uitgaat, komt vanuit het hart, en dat verontreinigt een mens,

19 want vanuit het hart komen slechte redeneringen naar buiten: moord, echtbreuk, hoerelij, diefstal, valse getuigenissen en lasterpraat.”

20 “Dat zijn de dingen die een mens verontreinigen, maar het eten met ongewassen handen verontreinigt een mens niet.”

Nadat de Here Jezus over het Meer van Galilea naar het schip van zijn discipelen was toegelopen, en daar een hevige storm tot bedaren had gebracht (Mat.14:22-33, vgl. Mark.6:45-52, Joh.6:15^b-21), had Hij bij de plaats Gennesaret veel zieke mensen genezen (Mat.14:34-36, vgl. Mark.6:53-56). Daarna zei Hij in Kapernaüm, dat Hij het levende brood is (Joh.6:22-59), en gaf Hij daar nog onderwijs over geloof en ongeloof. Ondanks dat veel volgelingen de Mensenzoon verlieten (Joh.6:60-66), beleed de discipel Simon Petrus, dat zijn Meester de Heilige van God is (Joh.6:67-71). Hoogstwaarschijnlijk sprak de Heiland na die belijdenis over tradities en geboden van mensen die tegen de wil van de Here ingaan (v.1-20, vgl. Mark.7:1-23). Nadat de Zoon van de Almachtige daarover met Farizeeën en schriftgeleerden uit Jeruzalem in debat was gegaan (v.1-9, vgl. Mark.7:1-13), *riep Hij de mensenmenigte bij zich, en sprak Hij hen toe* over wat rein en onrein is. Daarna onderwees Hij zijn discipelen over dat onderwerp (v.10-20, vgl. Mark.7:14-23).

10 [En/Ook/Zelfs] bij zich geroepen hebbend(e) de (mensen/volks)menigte (of de schare) (= Toen Hij de mensenmenigte bij zich geroepen had), zei (of sprak) Hij tegen hen: “Luistert ((er)naar) (of Hoort (het)/Begrijpt (het)/Leert ((er)van)) en (of ook/zelfs) begrijpt (het) (of ziet (het) in) (= en let goed op)!”

11 “Niet (of Nee) het binnengaande (of het ingaande/binnenkomende) (tot) in (of naar/tot) de mond (= Niet wat de mond ingaat,) verontreinigt (of ontheiligt) de (= een) mens, maar (of eerder/toch/integendeel) het naar buiten gaande (of het uitgaande/vertrekkende) (van)uit (of bij/van(daan/af)) de mond (= maar wat de mond uitgaat), dat (of dit) verontreinigt (of ontheiligt) de (= een) mens.”

Met *wat de mond ingaat*, bedoelde de Here Jezus al het eten dat door de Israëlieten werd gegeten. Dat eten moest voldoen aan de voorschriften (ofwel aan de reinigingswetten) die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven.⁴⁹³ Toch was dat eten volgens de Farizeeën en schriftgeleerden onrein, als iemand voor het eten zijn (schone) handen niet gewassen had (Zie eventueel vers 2 van dit hoofdstuk).⁴⁹⁴

Met *wat de mond uitgaat*, bedoelde de Meester de woorden die mensen spreken. Via die gesproken woorden komt vaak heel veel naar buiten wat niet goed is. Daarmee bezoedelen mensen vaak zichzelf.

Niet wat de mond ingaat, verontreinigt een mens, maar wat de mond uitgaat, dat verontreinigt een mens. Met deze woorden stelde de Heiland tegenover de uiterlijke en oppervlakkige reinheid van verreweg de meeste Farizeeën en schriftgeleerden de innerlijke reinheid en liefdevolle houding van mensen, zoals de Here dat graag ziet.

Toen Gods Zoon daarna was thuisgekomen (Mark.7:17), kwamen zijn discipelen bij Hem met vragen over zijn onderwijs. Daarom ging Hij verder met het onderwijzen van zijn leerlingen.

12 Toen (of Op dat moment/Dan) zijn(de) ((dicht)er)bij gekomen de discipelen (of leerlingen/volgelingen) [(van Hem)] ⁴⁹⁵ (= Toen kwamen de discipelen ((dicht)er)bij (Hem)), (en) zeiden (of spraken) tegen Hem: “Weet (of (Be)zag ... (in)/merkte ... (op)) U (of Jij/Je) (wel) (= Weet U wel), (om)dat de Farizeeën, gehoord hebbend(e) d(i)e uitspraak (of het (= dat) woord/d(i)e zaak) (= dat de Farizeeën, toen zij die uitspraak hoorden), zich (eraan) ergerden (of (er) aanstoot aan namen)?”

De discipelen merkten op, *dat de Farizeeën zich hadden geërgerd aan de duidelijke uitspraak van de Here Jezus (v.11, vgl. v.3-9)*. Blijkbaar voelden ze zich daardoor in hun gezag nogal aangetast, want zij zagen zichzelf als dé uitleggers en handhavers van de wetten van Mozes en hun (eigen) traditieleer.

Het lijkt erop, dat de discipelen nog wel enigszins ontzag hadden voor de Farizeeën, en wellicht zich ongemakkelijk voelden voor de mogelijke gevolgen van hun ergernis over de confronterende uitspraak die de Zoon van God zojuist had gedaan. Met de woorden “*Niet wat de mond ingaat, verontreinigt een mens, maar wat de mond uitgaat, dat verontreinigt een mens*”, werd hun hele oppervlakkige manier van denken en uitleggen van de wetten van Mozes (met hun daaraan toegevoegde traditieleer) ontmaskerd en veroordeeld.

13 Hij nu, (of en Hij/maar Hij) (= Hij echter,) antwoordend(e) (= Hij antwoordde echter,) (en) zei (of sprak): “Elke (of Iedere) plant die (of dat) mijn hemelse Vader niet (of nee) geplant heeft, zal met wortel en al uit de grond getrokken (of zal ontworteld (= zal uitgerukt)) worden.”

De Mensenzoon was van de ergernis van de Farizeeën helemaal niet onder de indruk. Nee, Hij wilde, dat zijn discipelen hun respect en hun ontzag voor deze verkeerde leiders volledig zouden verliezen. Ze moesten zich helemaal van hen losmaken, want die Farizeeën dienden de Here niet. Ze waren met wat ze leerden, *niet door de hemelse Vader geplant*. Hun verkeerde weg met al die uiterlijke traditionele regeltjes leidde naar hun ondergang. *Het waren blinde*

⁴⁹³ De Heiland was niet op aarde gekomen om de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, af te schaffen, maar om ze te vervullen (Mat.5:17-20).

⁴⁹⁴ Het ging in vers 2 om de toen wettisch voorgescreven regel bij de Joden om voor het eten altijd de handen te wassen, ook al waren ze schoon (vgl. Mark.7:1-5, Luk.11:37,38). Nergens (in de Bijbel) wordt dit door de Here aan de mensen opgelegd (Luk.11:37,38). Het was een voorschrift dat door de schriftgeleerden zelf was bedacht. Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4, 4^e druk, München, 1965, pag. 695-704.

⁴⁹⁵ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is hoogstwaarschijnlijk aan jongere handschriften toegevoegd.

leiders (vgl. Mat.23:16^a, Joh.9:40,41).⁴⁹⁶ Wie zich door hen zou laten leiden, zou zijn of haar ongeluk tegemoet gaan.

14 “Laat hen (gaan) (of Stuur hen weg)! Ze (of Zij) zijn blinde leiders (of gidsen/wegwijzers) van blinde(mense)n, en (of nu,/maar) als (of indien) (ooit) een blinde een blinde zou (of mocht) leiden, (dan) zullen zij allebei (of beiden) (tot) in (of naar/tot) een cisterne (of een kuil/put) (neer)vallen (of neerstorten).”

Een cisterne (= Een grote waterput) in Tel Beërsheba (2010) ⁴⁹⁷

De Farizeeën verleidden het volk (en zichzelf, want de Meester noemde ze blind,) door de aandacht af te leiden voor wat God belangrijk vindt, en de nadruk te leggen op uiterlijkheden en hun eigen wetten en regels die totaal onbelangrijk zijn.

15 Petrus antwoordend(e) (= antwoordde) nu, (of maar/en) (en) zei (of sprak) tegen Hem: “Leg ... uit (of Verklaar) aan ons de ⁴⁹⁸ gelijkenis (of de vergelijking/parabel)!”

Met *de gelijkenis* bedoelde de discipel Petrus de woorden die de Here Jezus in vers 11 tegen de mensenmenigte had gesproken: “*Niet wat de mond ingaat, verontreinigt een mens, maar wat de mond uitgaat, dat verontreinigt een mens.*” Blijkbaar had Petrus die woorden van zijn Meester niet begrepen. Hoogstwaarschijnlijk was hij vast niet de enige.

16 [(Jezus)] ⁴⁹⁹ Hij nu, (of maar Hij/en Hij) (= Hij echter,) zei (of sprak) (= Hij zei ech-

⁴⁹⁶ Het is heel goed mogelijk, dat de Farizeeën zichzelf zagen als leiders van de blinde mensen; als leiders van de volksmenigte die de wet niet kent (Joh.7:49), want Joden die Christen waren geworden, en nog duidelijk onder invloed stonden van de wettische leer van de Farizeeën, worden later door de apostel Paulus als zogenaamde leiders van de blinden aangeduid (Rom.2:17-21). Het lijkt erop, dat de Here Jezus met zijn uitspraak over de Farizeeën als blinde leiders, op die gedachte een toespeling maakte (vgl. Jes.56:10).

⁴⁹⁷ Vroeger gebruikte men in het heilige land grote waterbakken ofwel cisternen om tijdens het regenseizoen in de maanden oktober en november het regenwater op te vangen voor de rest van het jaar. Een cisterne zonder water werd soms als een gevangenis gebruikt (Gen.37:23,24, Jer.38:6-13, Zach.9:11).

⁴⁹⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *de gelijkenis*, maar in jongere handschriften *deze* (of *die*) gelijkenis.

⁴⁹⁹ Het woord *Jezus* staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk voor de duidelijkheid aan jonge-

ter): “Zijn jullie (of Bent u) ook (of zelfs/en) nog (steeds/altijd) zonder inzicht (of inzichtloos/zonder begrip (= vol onbegrip))?”

Vers 16 is niet in de eerste plaats een verwijt, maar vooral een aansporing voor de discipelen om niet uitsluitend in de letterlijke uiterlijkheden te blijven hangen, zoals de Farizeeën en schriftgeleerden dat deden. Nee, ze moesten verder doordinken, en doordringen naar de bedoeling en de betekenis van Gods wetten en zijn onderwijs. Na het aansporen van zijn leerlingen legde de Meester zijn uitspraak over wat de mond ingaat, en wat eruit gaat, verder uit.

17 “Begrijpen jullie (of Zien jullie in/Begrijpt u/Ziet u in) niet (of nee),⁵⁰⁰ (om)dat al(le(s)) het binnenkomende (of binnentrekkende/binnengaande) (= dat al wat binnenkomt) [(tot) in (of naar/tot)] de mond, (tot) in (of naar/tot) de buik (terecht)komt (of een plaats inneemt/(verder) gaat), en (of ook/zelfs) (tot) in (of naar/tot) een toilet (of een beerput) ((er)uit)gegooid (of ((er)uit)geworpen/((er)uit)gehaald/(eruit) verwijderd) wordt?”

Met *al wat* een mens *binnenkomt* wordt hier al het eten bedoeld, dat volgens de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, mocht worden gegeten. Alles wat iemand overeenkomstig die wetten eet, is puur een lichamelijke kwestie, maar de woorden die ieder mens spreekt, hebben te maken met zijn of haar bedoeling. Die woorden *komen* immers *vanuit het hart* (vgl. Mat.12:34^b). De almachtige God doorziet zelfs de vleierende en/of leugenachtige woorden van iemand die huichelt. Ook met die prachtig lijkende woorden bezoedelt een huichelaar zichzelf.

Het hart zagen de mensen in die tijd als de kern en vertegenwoordiging van de hele mens.⁵⁰¹ Het hart was de oorsprong van al het leven (Spr.4:23). Als er verkeerde en slechte woorden vanuit iemands hart via de mond naar buiten komen, dan is zo'n mens dus verkeerd en slecht bezig. Wanneer dat weloverwogen structureel gebeurt, en moedwillig een vast patroon is geworden, dan is zo'n persoon dus helemaal slecht.

18 “Het (of De) (= Wat) nu, (of maar/en) (= Wat echter,) (van)uit (of bij/van(daan/af)) de mond naar buiten gaande (of uitgaande/vertrekkende) (= Wat echter, de mond uitgaat), komt (naar buiten/voort) (van)uit (of bij/van(daan/af)) het hart, en dat (of ook dat) verontreinigt (of ontheiligt) de (= een) mens,

19 want (of immers) (van)uit (of bij/van(daan/af)) het hart komen (naar buiten/voort) slechte (of kwaadaardige/misdadige) redeneringen (of gedachten/overwegingen): moord[en] (of doodslag[en]), echtbreuk[en] (of overspel[en]), hoererij[en] (of ontucht[en]), diefstal[en], valse getuigenissen (en) (gods)lasteringen (= en lasterpraat).”

Met de opsomming van de zonden en overtredingen in vers 19 hield de Meester dezelfde volgorde aan, als die van de 2^e tafel van de 10 geboden, die de Almachtige aan zijn volk heeft gegeven (Ex.20:13-16, Deut.5:17-20). De voorafgaande uitdrukking *slechte redeneringen* ofwel *kwaadaardige gedachten*, vat alle genoemde en niet-genoemde zonden van de 10 geboden samen. De opsomming die dan volgt, zijn allemaal duidelijke voorbeelden.

20 “Dat (of Dit) zijn de (dingen) (die) verontreinigend(e) (of ontheiligend(e)) de (= een) mens (= Dat zijn de dingen die een mens verontreinigen), maar (of en/nu) het eten met ongewassen handen verontreinigt (of ontheiligt) de (= een) mens niet (of nee).”

re handschriften toegevoegd.

⁵⁰⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *niet* (of *nee*), maar in jongere handschriften staat er *nog niet* (of *tot nu toe niet*) gelijkenis.

⁵⁰¹ Dit blijkt uit de parallellismen die in de Bijbel voorkomen (Ps.13:3, 16:9, 19:9, 24:4, 26:2, Spr.2:2,10, 3:1, 4:21, 5:21, 7:24,25).

Bij een parallellisme staan 2 of meer (bij)zinnen bij elkaar. Die zinnen zeggen met andere woorden min of meer hetzelfde, waardoor ze elkaar aanvullen en ophelderen. Dit kwam in de Hebreeuwse literatuur veel voor.

In vers 20 geeft de Here Jezus een duidelijke samenvatting van zijn onderwijs. De bron van zonde en slechtheid ligt in het hart van de mensen. Dat kan via de mond (en trouwens ook via de daden (Pred.8:11^b, Jer.17:9,10)) naar buiten komen. Eten volgens de reinigingswetten die de Here via zijn dienaar Mozes aan zijn volk had gegeven, was niet zondig of slecht. Ook al waren die vaak schone handen vlak voor het eten niet gewassen.

Menselijk conservatisme, met eigen geschreven en/of ongeschreven wetten en gewoonten, neemt het vaak in schijn op voor wat de hemelse Vader graag wil, maar in feite berooft het bij veel mensen de kracht van zijn woorden.⁵⁰²

Helaas zien we in de schepping vooral de gevolgen van de zonde. Mensen moeten echter met hulp van God tegen de zonde strijden, en het niet via de mond (en/of de daden) maar ongestoord naar buiten laten komen, wat alleen maar leidt tot ellende, narigheid en verdriet.

⁵⁰² Wetticisme is een extremere vorm van conservatisme. Vrijzinnigheid is de tegenpool daarvan. Deze 2 extremen raken elkaar, want ze hebben op een totaal verschillende manier hetzelfde effect. Zowel wetticisme als vrijzinnigheid beroven Gods woorden bij veel mensen van kracht.

30. De Kanaänitische vrouw.

Hoofdstuk 15:21-28

21 Jezus ging daar weg, en trok zich terug naar de streken van Tyrus en Sidon.

22 Zie, een Kanaänitische vrouw kwam uit dat gebied, en schreeuwde: “Heb medelijden met mij, Heer, Zoon van David! Mijn dochter is zwaar bezeten.”

23 Hij echter, antwoordde haar met geen woord, en zijn discipelen kwamen bij Hem, en vroegen Hem: “Stuur haar weg, want zij roept ons na!”

24 Hij echter, antwoordde, en zei: “Ik ben alleen gestuurd naar de verloren schapen van het huis van Israël.”

25 Zij echter, kwam, en knielde voor Hem neer, en zei: “Heer, help mij!”

26 Hij echter, antwoordde, en zei: “Het is niet goed het brood van de kinderen te nemen, en het voor de hondjes neer te gooien.”

27 Zij nu, zei: “Jazeker Heer, en toch kunt U me helpen. De hondjes eten immers van de gevallen kruimels van de tafel van hun heren.”

28 Toen antwoordde Jezus, en zei tegen haar: “O vrouw, groot is jouw geloof! Met jou moet gebeuren, zoals jij graag wilt!” Haar dochter werd gezond vanaf dat ogenblik.

Na het vorige gedeelte (v.10-20, vgl. Mark.7:14-23), waarin de Here Jezus zijn onderwijs gaf over wat rein en onrein is, komen in tijdsvolgorde hoogstwaarschijnlijk de onderstaande verzen (v.21-28, vgl. Mark.7:24-30) over de Kanaänitische vrouw.

21 [En/Ook/Zelfs] Jezus zijn(de) weggegaan (of uitgegaan/naar buiten gegaan) (= Jezus ging ... weg) (van)daar (of van die plaats), (en) trok zich terug (of vertrok/keerde terug) naar (of tot/(tot) in) de gedeelten (of de delen/stukken) (= de streken) van Tyrus en (of ook/zelfs) Sidon.

Tyrus en *Sidon* waren rijke handelssteden in Fenicië met belangrijke havens ten noorden van Israël. Sidon is een heel oude stad aan de kust van de Middellandse Zee. De Sidoniërs stamden af van Kanaän, een zoon van Cham (Gen.10:6,15,19). Vanuit Sidon was de stad Tyrus gesticht. Hoewel Tyrus een dochterstad van Sidon is, overschaduwde het al gauw haar moederstad in rijkdom, eer en macht. Het was een erg invloedrijke stad (Jes.23:8). Tyrus lag oorspronkelijk voor een deel aan de kust en voor een deel op een nabijgelegen eiland. Sinds de verovering door koning Alexander de Grote (336/332 – 323) is het min of meer een schiereiland geworden. De heidense steden Tyrus en Sidon waren in Israël bekend om hun slechtheid en onbetrouwbaarheid (Jes.23, Jer.47:4, Ezech.26-29, Am.1:9).

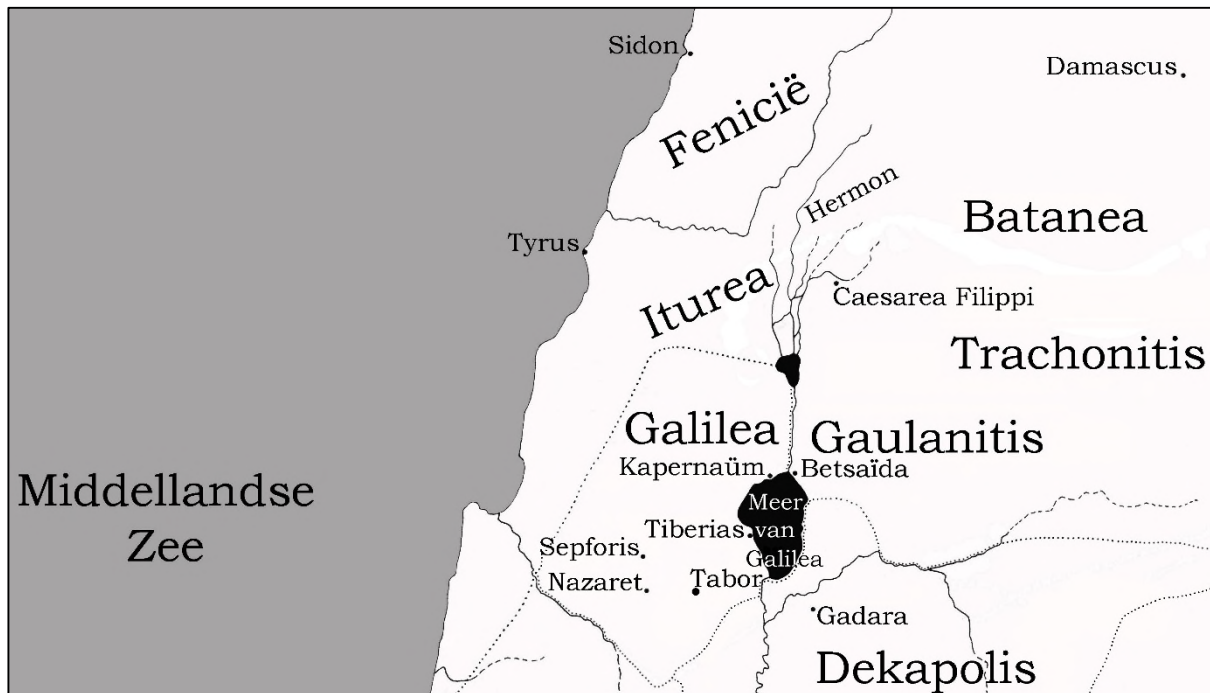
In dat heidense gebied ten noorden van Israël trok de Here Jezus zich met zijn discipelen terug om tot rust te komen, en de opgelopen spanning die tussen Hem en de Farizeeën was gegroeid (v.3-12), nog enigszins te ontlopen.⁵⁰³

22 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), een Kanaänitische vrouw zijn(de) (voort)gekomen (of naar buiten gekomen/((er)uit) gekomen) (= vrouw kwam) uit (of van(uit/af)) dat (of die) gebied (of grenzen), (en) schreeuwde (of riep luid) [(naar Hem)] ⁵⁰⁴ [, zeggend(e)]: “Heb medelijden met mij, Heer (of Meester/Eigenaar), Zoon (of Nakomeling/Afstammeling) van David! Mijn dochter is zwaar (of ernstig/erg/verschrikkelijk/pijnlijk/ellendig/ongelukkig) (door

⁵⁰³ De tijd dat Jezus moest lijden en sterven voor de zonden van alle mensen (1Joh.2:1,2), was nog niet gekomen.

⁵⁰⁴ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk voor de duidelijkheid aan jongere handschriften toegevoegd.

één of meer kwaadaardige geesten) bezeten (of in de macht van één of meer kwaadaardige geesten) (= Mijn dochter is zwaar bezeten).”

Het Kanaänitische volk ofwel de Kanaänieten woonden in het heilige land, voordat de Israëlieten het gebied in opdracht van God veroverden (Gen.15:13-16, (vgl. Gen.10:15-20), 17:8, 48:3,4, Ex.6:1-3, 23:23,28-32, 34:11, Lev.25:38, enz.). De apostel Matteüs duidde de vrouw die naar de Here Jezus riep, aan als *een Kanaänitische*, om daarmee haar heidense afkomst zo duidelijk mogelijk naar voren te laten komen.

De Kanaänitische vrouw noemde de Here Jezus *Zoon van David* (vgl. Mat.9:27). Blijkbaar was Hij door al zijn wonderdaden en onderwijs zo bekend geworden (vgl. Mark.3:8), dat veel mensen zelfs uit dit heidense gebied wisten, dat Hij een (aangenomen) zoon van Jozef was, die zelf van koning David (1012 – 972) afstamde (Mat.1:1-16). Daarmee gaf de vrouw aan, dat ze geloofde, dat de Meester de gezalfde Koning was,⁵⁰⁵ die uit het nageslacht van David zou worden geboren (2Sam.7:8-16, vgl. Mat.21:6-9,15).⁵⁰⁶ Daarbij leefde de verwachting bij veel Joden, dat Hij als een machtige koning, die zelfs grote wonderen kan doen, het koningshuis van David weer in volle eer en glorie hier op aarde zou herstellen, en de gehate Romeinen het land uit zou jagen. Met het gebruik van de woorden *Zoon van David* gaf de Kanaänitische vrouw aan, dat ook zij geloofde, dat de Heiland een machtig iemand was.

23 Hij nu, (of en Hij/maar Hij) (= Hij echter,) antwoordde haar niet (of nee) een (= haar met geen) woord (of uitspraak/zaak), en (of ook/zelfs) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) zijn(de) ((dicht)er)bij (Hem) gekomen (= zijn discipelen kwamen bij Hem), (en) vroegen Hem[, zeggend(e)]: “Stuur haar weg (of Laat haar (weg)gaan/Laat haar los), (om)dat (= want) zij roept (of schreeuwt) ons van achteren (of aan de achterkant) (= ons na)!”

⁵⁰⁵ Het Nederlandse woord *gezalfde* heeft dezelfde betekenis als het Hebreeuwse woord *messias*, en het Griekse woord *christus* (vgl. Joh.1:(41)42). Met dat woord kon zelfs een heidense koning worden aangeduid (Jes.45:1).

⁵⁰⁶ De uitdrukking *Zoon van David* als aanduiding van de Messias (met een hoofdletter) komt in de tijd van het Oude Testament niet zo vaak voor. (Zie Strack H.L. und Billerbeck P., *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus*, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 525.)

De Here Jezus negeerde het geschreeuw van de vrouw. Hij wilde eerst zijn blijde boodschap van verlossing van zonden, aan de Joden en Israëlieten bekendmaken (v.24). Door haar groep om hulp te negeren, stelde Hij ook haar geloof op de proef.

De discipelen vonden het blijkbaar erg vervelend, dat die Kanaänitische vrouw hun Meester maar bleef naroeppen. Als Hij haar bezeten dochter nu maar hielp, dan zou Hij haar daarna gemakkelijk weg kunnen sturen.⁵⁰⁷ Zolang die dochter niet was genezen, zou ze toch maar blijven schreeuwen.

De Heiland wilde haar op dat moment niet helpen, en haar daarna wegsturen. Hij zei tegen zijn discipelen, dat *Hij naar de verloren schapen van het huis van Israël was gestuurd*. Dat waren de nog niet bekeerde Israëlieten (uit het vroegere rijk van de 10 stammen van Israël) en Joden (uit het eerdere rijk van de 2 stammen van Israël) (vgl. Mat.9:36, 10:6, Joh.10:11-16). Zij hadden de Here Jezus nog niet erkend als de Messias (= de Gezalfde) en als de Zoon van God.

24 Hij nu, (of en Hij/maar Hij) (= Hij echter,) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak): “Ik ben niet (of nee) (eropuit) gestuurd (of (uit/weg)gezonden) behalve (als) (of tenzij/dan/als (toch) niet) (= Ik ben alleen gestuurd) naar (of tot/(tot) in) de verloren schapen van (het/de) huis(houding) (of de woning) van Israël (vgl. Mat.10:6).”

Dit betekende niet, dat de heidenen toen geen dienaren van de Here mochten worden. Ook in de tijd van het Oude Testament konden mensen uit de heidenvolken voor de God van het volk Israël kiezen. Hierbij kunnen we denken aan de heidense vrouwen Rachab en Rut (Joz.2, 6:16,17,22-25, Rut 1:16,22, 4:13,18-22, Mat.1:5,6^a, Hebr.11:31), en aan vele andere voorbeelden (Richt.4:17-23, 5:24, 2Sam.11:3, 12:10, 24:18-25, enz.).

De hemelse Vader liet echter eerst de Israëlieten voor zijn blijde boodschap van verlossing en redding in aanmerking komen (Mat.15:24, Rom.1:16). Als zij niet voor Hem willen kiezen, dan richt Hij zich vooral tot de andere volken (Mat.28:19). Die volgorde van eerst de Israëlieten en daarna de heidenen, bestaat nog steeds (Hand.1:8^b, 13:46, Rom.11:11,12). Tussen bekeerde mensen van het volk Israël en bekeerde heidenen echter, bestaat in dit opzicht geen verschil (Gal.3:26-29).

25 Zij nu, (of maar zij/en zij) (= Zij echter,) zijn(de) gekomen (= Zij echter, kwam), (en) knielde (... neer) voor (of aanbad/bewees ... hulde/toonde eerbied voor) Hem (= en knielde voor Hem neer), zeggend(e) (= en zei): “Heer (of Meester/Eigenaar), help mij!”

De vrouw kwam intussen dichterbij, en viel voor de Meester op haar knieën. Zij bleef Hem smeken om hulp.

26 Hij nu, (of maar Hij/en Hij) (= Hij echter,) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak): “Het is niet (of nee) goed het brood van de kinderen (weg/aan/op) te nemen (of (aan) te grijpen/te ontvangen), en (of ook/zelfs) (het) voor de hondjes (of de jonge honden) (neer) te gooien (of (neer) te werpen).”

Met *de kinderen* bedoelde de Meester de oorspronkelijke kinderen onder leiding van het koningschap van God (vgl. Mat.8:12). Die kinderen van de hemelse Vader waren de Joden en Israëlieten. Met *de hondjes* duidde de Heiland de heidenen aan.

Honden waren in het heilige land onreine dieren (Ex.22:31), die door de Joden erg werden verafschuwde. Ze zwierven toen in en rondom de steden en dorpen overal rond (1Kon.14:11^a, 16:4^a, 21:24^a). Ze leefden van kadavers en van kleinere dieren (Ex.22:31, 1Kon.21:19,23,

⁵⁰⁷ Dit blijkt duidelijk uit het antwoord, dat de Here Jezus in vers 24 aan zijn discipelen gaf. Hij wilde haar niet helpen, zodat ze daarna gemakkelijk weggestuurd zou kunnen worden.

2Kon.9:10,34-36). Ook nu is dat in sommige dorpen van Israël nog steeds zo. Straathonden worden daar als verachtelijk, smerig en onrein beschouwd (1Sam.17:43, 2Sam.16:9, Mat.7:6, Op.22:15).⁵⁰⁸ De Here Jezus gebruikte hier het woord *hondjes* met het enigszins verzachtende verkleinwoord, maar Hij gaf toch nog steeds scherp het onderscheid tussen Gods volk en de heidenen aan.

De Kanaänitische vrouw trok zich niet beledigd terug. De reactie van de Mensenzoon kwam voor haar niet helemaal onverwachts, want bij de heidenen was deze houding van de Joden tegenover hen wel bekend. Ze stelde echter het belang van haar dochter voorop, en ze was ervan overtuigd, dat die Joodse Leraar haar dochter kon genezen. Dat Hij aan zijn eigen volksenoten de voorkeur gaf, kon ze ook wel begrijpen en accepteren. Daarom gebruikte ze op een slimme en creatieve manier een voorbeeld uit de dagelijkse praktijk. Als de mensen in dat gebied (buiten) hun maaltijd hadden, dan vielen er wel eens etensresten of kruimels op de grond. Honden waren er dan snel bij om dat op te eten. Zo kregen die honden ook iets, ook al stelde dat in de ogen van de mensen niet veel voor.

27 Zij nu, (of en zij/maar zij) zei (of sprak): “Ja(zeker) Heer (of Meester/Eigenaar), en (of ook/zelfs) toch kunt U (of kan je (of jij)) me (of mij) helpen.⁵⁰⁹ De hondjes (of De jonge honden) eten immers (of want) van(uit/af) de (neer)vallend(e) (= gevallen) kruimels van(af/uit) de tafel van hun heren.”

Met de woordgroep *hun heren* worden niet specifiek de eigenaren van de honden aangeduid, maar de mensen waarvoor die honden respect en/of ontzag hadden.

Iemand met zo'n groot geloof en vaste overtuiging van haar positie tegenover de Zoon van David liet (en laat) Hij niet in de kou staan. Daarom gaf Hij haar, wat ze graag van Hem wilde hebben, en haar dochter werd meteen door Hem genezen.

28 Toen (of Op dat moment/Dan) antwoordend(e) (= antwoordde) Jezus, (en) zei (of sprak) tegen haar: “O vrouw, groot (is) (jo)uw (of je) geloof (of vertrouwen)! Met (jo)u (of je) moet gebeuren (of worden/ontstaan),⁵¹⁰ (zo)als jij (of je/u) (graag) wilt (of wenst/verlangt)!” [En/Ook/Zelfs] haar dochter werd gezond (gemaakt) (of werd genezen/werd hersteld) van(af/uit) dat (of die) ogenblik (of tijd(stip)/uur).

Met de beschrijving van deze gebeurtenis laat de apostel Matteüs hier opnieuw naar voren komen, dat veel heidenen door hun geloof bij het koninkrijk van de Almachtige zullen horen, terwijl bij veel Joden dat niet het geval zal zijn door hun ongeloof (vgl. Mat.8:10-12). Buiten Israël zag de Zoon van God, die ook de harten van de mensen kent, een groot geloof. Zo'n groot geloof ontbrak zo vaak in het heilige land. Zelfs Petrus moest door de Meester een keer terechtgewezen worden, omdat hij te weinig geloof had (Mat.14:31), terwijl hij dagelijks dichtbij Hem was, en veel onderwijs van Hem ontving.

Ook hier zijn de woorden van Jezus de Gezalfde van toepassing: “*Sinds de dagen van Johannes de Doper tot nu toe handelt het koningschap van de hemel krachtdadig, en krachtdadige mensen grijpen het.*” (Mat.11:12)

Krachtdadige en sterke *mensen* in het geloof en vertrouwen op de Heiland, die streven ernaar om bij het koninkrijk van de almachtige Koning te horen (vgl. Luk.16:16). Deze mensen zijn zeker geen meelopers. Nee, het zijn dienstbare strijders en dappere Christenen (Luk.13:24,

⁵⁰⁸ Het is best mogelijk, dat de Feniciërs wel honden als huisdieren hadden.

⁵⁰⁹ Het gedeelte *toch kunt U (of kan je (of jij)) me (of mij) helpen*, ontbreekt helaas in jongere handschriften. Waarschijnlijk is dit tijdens het overschrijven overgeslagen. Daardoor krijgt de zin een wat vreemde en onlogische wending.

⁵¹⁰ We hebben hier te maken met een gebiedende wijs.

1Kor.9:23-27, Ef.6:10-18, Fil.3:8-14, 1Tim.6:11,12),⁵¹¹ die gehoorzaam zijn aan de opdracht die de hemelse Vader door middel van de Bijbel en de Heilige Geest aan hen geeft. Groeien in krachtadig geloof en in het steeds beter leren kennen van de Here, is niet alleen maar iets dat je komt aanwaaien. Als Christen moet je de kansen grijpen, die God je geeft.

⁵¹¹ Zo zijn veel dappere strijders ons voorgegaan, ook al kenden ze hun zwakke momenten (Hebr.11).

31. De 2^e wonderbaarlijke broodmaaltijd met vis.

Hoofdstuk 15:29-39

29 Jezus is vandaar vertrokken, en Hij is bij het Meer van Galilea gekomen. Hij is omhooggegaan, de berg op, en daar ging Hij zitten.

30 Grote mensenmenigten kwamen bij Hem, met lammen, blinden, stommen, kreupelen en veel anderen bij zich, en zij legden hen vlakbij zijn voeten neer.

31 Hij genas hen, zodat de mensenmenigte zich verwonderde. Zij zagen stomme mensen praten, zelfs lamme mensen rondlopen, en blinden zien. Zij roemden de God van Israël.

32 Jezus nu, riep zijn discipelen bij zich, en zei: “Ik heb medelijden met de mensenmenigte, omdat zij nu al 3 dagen bij Mij zijn gebleven, en zij niets hebben, wat zij zouden kunnen eten. Zonder eten wil Ik hen niet wegsturen, zodat zij niet onderweg zouden kunnen bezwijken.”

33 De discipelen zeiden tegen Hem: “Waar halen wij in een eenzame streek zoveel broden vandaan om zo’n grote mensenmenigte te verzadigen?”

34 Jezus zei tegen hen: “Hoeveel broden hebben jullie?” Zij nu, zeiden: “Zeven en enkele visjes.”

35 Hij beval de mensenmenigte om op de grond te gaan zitten.

36 Hij pakte de 7 broden en de vissen, Hij dankte, brak ze, en Hij gaf ze aan de discipelen. De discipelen nu, gaven ze aan de mensenmenigte.

37 Zij aten allemaal, en werden verzadigd. Ze raaptten de rest van de brokken op: 7 grote manden vol.

38 Zij nu, die gegeten hadden, waren 4000 mannen, afgezien van de vrouwen en kinderen.

39 Nadat Hij de mensenmenigten had weggestuurd, stapte Hij in het schip, en vertrok naar het gebied van Magada.

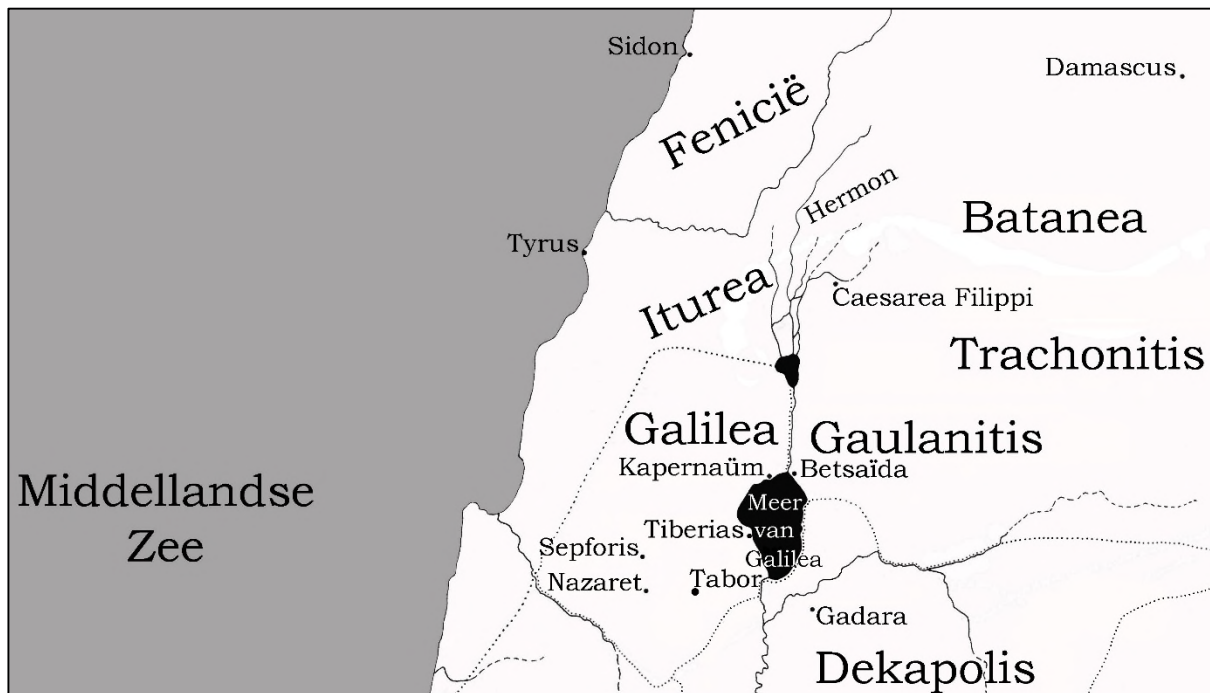
Na het vorige gedeelte (v.21-28, vgl. Mark.7:24-30) over de Kanaänitische vrouw van wie de bezeten dochter werd genezen, komen in tijdsvolgorde hoogstwaarschijnlijk de onderstaande verzen (v.29-39, vgl. Mark.7:31-8:10). Die verzen gaan over de genezing van veel mensen bij het Meer van Galilea en de 2^e wonderbaarlijke broodmaaltijd met vis.

29 [En/Ook/Zelfs] Jezus zijn(de) vertrokken (= Jezus is vertrokken) (van)daar (of van die plaats), (en) Hij is (vlak)bij (of langs/naast) het Meer (of de Zee) van Galilea gekomen. [En/Ook/Zelfs] zijn(de) omhooggegaan (of geklommen) (= Hij is omhooggegaan), (tot) in (of naar/tot) (= op) de berg (= de berg op), (en) Hij zat (of verbleef/bevond zich) daar(heen/in) (= en daar ging Hij zitten).

In het Evangelie van Markus staat, dat de Here Jezus vanuit het gebied van Tyrus en Sidon naar het Meer van Galilea in het gebied van de Dekapolis (= het gebied van de 10 steden) was gegaan (Mark.7:31). *De Dekapolis* was een gebied ten zuidoosten van het Meer van Galilea, waar vooral heidenen woonden. Oorspronkelijk lagen er 10 steden in dat gebied. Welke steden dat precies zijn geweest, is niet met zekerheid te zeggen.⁵¹²

⁵¹² In dit gebied lagen volgens de geschiedschrijver Plinius de steden: Damascus, Opaton, Filadelfia, Rafana, Skytopolis, Gadara, Hippondion, Pella, Galasa, en Canata.

Met de aanduiding *de berg* wordt niet een specifieke berg bedoeld. Er staat evenmin bij over welke berg het precies gaat. In vers 29 wordt dus gewoon *een berg* bij het Meer van Galilea bedoeld.

30 [En/Ook/Zelfs] grote (of veel) (mensen/volks)menigten (of scharen) kwamen ((dicht-)er)bij Hem, hebbend(e) (of (vast)houdend(e)/bezittend(e)) (= met) lammen, blinden, stommen, kreupelen (of verminkten) en (of ook/zelfs) vele (of grote) (= veel) andere(mense/zieke)n met (= bij) zich, en (of ook/zelfs) zij wierpen (= zij legden) hen (vlak)bij (of langs/naast) zijn voeten ⁵¹³ (neer).

Ondanks dat het gebied waar de Zoon van God met zijn discipelen verbleef, nogal dunbevolkt was (v.33), kwamen er toch veel mensen met hun zieke en gehandicapte volksgenoten en familieleden naar de Mensenzoon toe, zodat Hij ze kon genezen. Hij genas ze allemaal.

31 [En/Ook/Zelfs] Hij genas (of (be)diende/verzorgde ... (medisch)) hen, (zo)dat de (mensen/volks)menigte (of de schare) ⁵¹⁴ zich verwonderde. (Zij) ziende (= Zij zagen) stomme(mense)n praten (of spreken/vertellen), [(kreupele(mense)n gezond,)] ⁵¹⁵ zelfs (of ook/en) lamme(mense)n (rond)lopen (of wandelen/gaan), en (of ook/zelfs) blinde(mense)n zien. [En/Ook/Zelfs] zij roemden (of verheerlijkten/prezen/eerden) de God van Israël.

In het gebied van de Dekapolis, waar vooral heidenen woonden, *roemden veel mensen de God van Israël*. De Dekapolis werd, ondanks dat er veel heidenen woonden, toch als een deel van Israël beschouwd.

32 Jezus nu, (of en/maar) roepend(e) (= riep) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) bij zich, (en) zei (of sprak): “Ik heb medelijden met (of Ik word met ontferming bewogen

⁵¹³ In de Codex Sinaiticus staat hier *zijn voeten*, maar in jongere handschriften lezen we in plaats daarvan *de voeten van Jezus*. Hoogstwaarschijnlijk is dit tijdens het overschrijven van het bijbelboek Matteüs veranderd om de tekst duidelijker te maken.

⁵¹⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *de mensenmenigte* (enkelvoud), maar in jongere handschriften *de (mensen/volks)menigten* (of *de scharen*) (meervoud).

⁵¹⁵ Het gedeelte *kreupele(mense)n gezond* staat niet in de Codex Sinaiticus.

over (of naar/op)) de (mensen/volks)menigte (of de schare), (om)dat zij (nu) al 3 dagen bij Mij blijven (= zijn gebleven), en (of ook/zelfs) zij niet(s) (of nee) hebben (of (vast)houden/bezitten) (= en zij hebben niets), wat (of welk(e)) zij zouden (of mochten) (kunnen) eten. [En/Ook/zelfs] zonder eten (of nuchter) wil Ik hen niet (of nee) wegsturen (of laten gaan/loslaten), zodat zij niet (eens) in (of met/door) de weg (of de straat/reis/tocht/route) (= zodat zij niet onderweg) zouden (of mochten) (kunnen) bezwijken (of verslappen/moe worden).”

De mensen waren erg enthousiast over het werk van Jezus. Ze bleven al 3 dagen bij Hem. In Israël hoefde toen 3 dagen niet 3 keer 24 uren te betekenen (vgl. 2Kron.10:5 met 10:12, Ester 4:16 met 5:1). De Joden telden in die tijd een gedeelte van een dag, een maand of een jaar volledig mee.⁵¹⁶ Het zou hier in onze beleving dus ook over ongeveer 2 dagen kunnen gaan.

Het is heel goed mogelijk, dat de Heiland in die dagen niet alleen mensen genas, maar ook onderwijs had gegeven. Of ze ook tot het geloof kwamen, dat de Meester de Zoon van God was, daarover lezen we niets. De genezing van het lichaam betekent niet automatisch de genezing van de geest en de ziel van de mensen. Het betekent niet vanzelfsprekend de verlossing van de eeuwige ondergang door het geloof en vertrouwen op de Here Jezus.

De enthousiaste mensenmassa ging nog steeds niet weg, maar het eten dat ze meegenomen hadden, raakte wel op. Met een lege maag wilde de Meester hen niet wegsturen. Hij zag er bovendien een goede gelegenheid in om zijn discipelen op de proef te stellen.

33 [En/Ook/Zelfs] de discipelen (of de leerlingen/volgelingen)⁵¹⁷ zeggen (= zeiden) tegen Hem: “Waar ... vandaan (of Vanwaar) (halen/krijgen/hebben) wij in (of met/door) een eenzame streek (of onbewoond gebied/woestijn) zoveel (of zo groot) broden (= Waar halen wij in een eenzame streek zoveel broden vandaan) (zo)dat (= om) een (mensen/volks)menigte (of een schare) zo grote (of zoveel) (= om zo’n grote mensenmenigte) te verzadigen (of te voeden/te laten eten)?”

De discipelen van de Zoon van God hadden blijkbaar nog weinig geleerd van de vorige keer, dat de Heiland ongeveer 5000 mannen en daarbij ook nog vrouwen en kinderen te eten had gegeven (Mat.14:15-21). Ze hielden bij het zoeken naar een oplossing van het probleem geen rekening met de Here. Ze vergaten Hem om hulp te vragen, en redeneerden uitsluitend op een menselijke manier. Daarom gaf de Meester aan zijn leerlingen het goede voorbeeld.

34 [En/Ook/Zelfs] Jezus zegt (= zei) tegen hen: “Hoeveel (of Hoe groot) broden hebben jullie (of bezitten jullie/hebt u/bezit u)?” Zij nu, (of en (of maar) zij) zeiden (of spraken): “Zeven en (of ook/zelfs) weinig(e) (of klein(e)/gering(e)) (= en enkele) visjes.”

De Here Jezus liet eerst uitzoeken hoeveel eten er was. Daarna beval Hij de mensen om op de grond te gaan zitten. *Hij pakte de 7 broden en de aanwezige vissen*, en begon te bidden om contact te zoeken met zijn Vader en Hem te bedanken voor alles wat Hij gaf en geeft. De Mensenzoon richtte niet alleen zijn blik naar beneden, zoals zijn discipelen dat deden, maar Hij keek ook omhoog.

⁵¹⁶ Als iemand bijvoorbeeld in de laatste week van het jaar koning werd, dan was hij 14 dagen later in het 2^e jaar van zijn regering.

Zo vergeleek de Zoon van God de tijd dat de profeet Jona in de buik van het zeemonster was, met zijn eigen verblijf in de aarde (Mat.12:40), terwijl zijn lichaam niet 3 hele dagen en nachten in het graf was. Hij werd vrijdag, voordat het nacht werd, begraven (Luk.23:53,54), en Hij stond vroeg op de 1^e dag van de week (= onze zondag) weer op (Mat.28:1-4). In die tijd rekenden de Joden dan de hele vrijdag met de voorafgaande nacht, de zaterdag met de voorafgaande nacht, en de hele 1^e dag van de week mee, ook al zou die dag nog maar een uur duren. Op die manier komen zij op 3 dagen en 3 nachten, terwijl wij het als een kortere tijd zouden zien.

⁵¹⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *de discipelen* (of *de leerlingen/volgelingen*), maar in jongere handschriften *zijn discipelen* (of *zijn leerlingen/volgelingen*). Het lijkt er sterk op, dat deze woordgroep tijdens het overschrijven van het bijbelboek Matteüs is aangepast om de tekst duidelijker te maken.

Jezus geeft 4000 mensen te eten.

35 [En/Ook/Zelfs] hebbend(e) bevolen (of opgedragen) (= Hij beval)⁵¹⁸ (aan) de (mensen/volks)menigte (of de schare)⁵¹⁹ (om) op (of tegen(aan)) de grond (of het land/de aarde) te gaan (aan)liggen (of achterover te leunen) (= te gaan zitten).

De mensen moesten op de grond gaan zitten, zodat er meer rust en overzicht kwam.

36 Hij nam (... op/aan/weg) (of greep (... aan)/ontving) (= Hij pakte) de 7 broden en (of ook/zelfs) de vissen, gedankt hebbend(e) (= de vissen, Hij dankte), brak (ze), en (of ook/zelfs) Hij gaf⁵²⁰ (ze) aan de discipelen (of de leerlingen/volgelingen).⁵²¹ De discipelen (of De leerlingen/volgelingen) nu, (of en/maar) (gaven ze) aan de (mensen/volks)menigten (of de scharen) (= aan de mensenmenigte).

Omdat we al het eten van God krijgen, is het goed om Hem daarvoor te bedanken. Al het goede wat het voedsel ons brengt, is niet vanzelfsprekend. De Here zorgt voor de groei van de eetbare planten en dieren, en voor de goede werking van het eten in ons lichaam. Hij houdt de natuurwetten in stand, en zonder zijn wil kan het voedsel niet zorgen voor de groei, het onderhoud en het herstel van ons lichaam.

De discipelen gaven de stukken brood en vis aan de mensen. Zo gaven ze letterlijk de zegen van het grote wonder van hun Meester aan hen door; het grote wonder, waardoor de hele mensenmenigte van ongeveer 4000 mannen en daarbij ook nog vrouwen en kinderen ruimschoots voldoende te eten kreeg.

37 [En/Ook/Zelfs] zij aten allen (of ieder/elk) (= Zij aten allemaal), en (of ook/zelfs) werden verzadigd. [En/Ook/Zelfs] zij namen (... op/mee/weg) (of tilden ... op/droegen (... weg)) (= Ze raapten ... op) het overblijvende (of het overschietende) (= de rest (of het overschot/overblijfsel) van de brokken (Zij raapten de rest van de brokken op): 7 (grote) manden vol.

De 7 grote manden die hier werden gebruikt om alle resterende brokken te verzamelen, waren groter dan de 12 draagmanden die bij de 1^e wonderbaarlijke broodmaaltijd met vis werden gebruikt (Mat.14:20, vgl. Hand.9:25).⁵²²

38 De eters nu, (of en/maar) (= Zij nu, die gegeten hadden,) waren 4000 mannen, zonder (of apart (van)/afzonderlijk) (= afgezien van) (de) vrouwen en kinderen.

Terwijl bij de 1^e wonderbaarlijke broodmaaltijd met vis in de eerste plaats Joodse mensen van de Here Jezus voldoende te eten kregen (Mat.14:13-21), gaat het bij deze maaltijd vooral over heidenen (v.29-39). Ook hierbij komt de volgorde naar voren, dat de zegen van God eerst naar de Joden ging, en in tweede instantie naar de heidenen.

39 [En/Ook/Zelfs] weggestuurd (of laten gaan/losgelaten) hebbend(e) de (mensen/volks)menigten (of de scharen) (= Nadat Hij de mensenmenigten had weggestuurd), stapte (of ging) Hij (tot) in (of naar/tot) het (vracht)schip, en (of ook/zelfs) kwam (of verscheen) (= vertrok/ging) naar (of tot/(tot) in) het gebied (of de grenzen) van Magada.⁵²³

⁵¹⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *hebbend(e) bevolen* (of *opgedragen*), maar in jongere handschriften *Hij beval* (of *Hij droeg ... op*). Omdat de tekst van die jongere handschriften duidelijker is, dan de oudere versie, die hoogstwaarschijnlijk de oorspronkelijke is, wordt de jongere tekst in de vertaling overgenomen. Deze tekst, die in een latere tijd is opgeschreven, geeft duidelijk aan, wat in de oudere Codex Sinaiticus wordt bedoeld.

⁵¹⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *de mensenmenigte* (enkelvoud), maar in jongere handschriften *de (mensen/volks)menigten* (of *de scharen*) (meervoud).

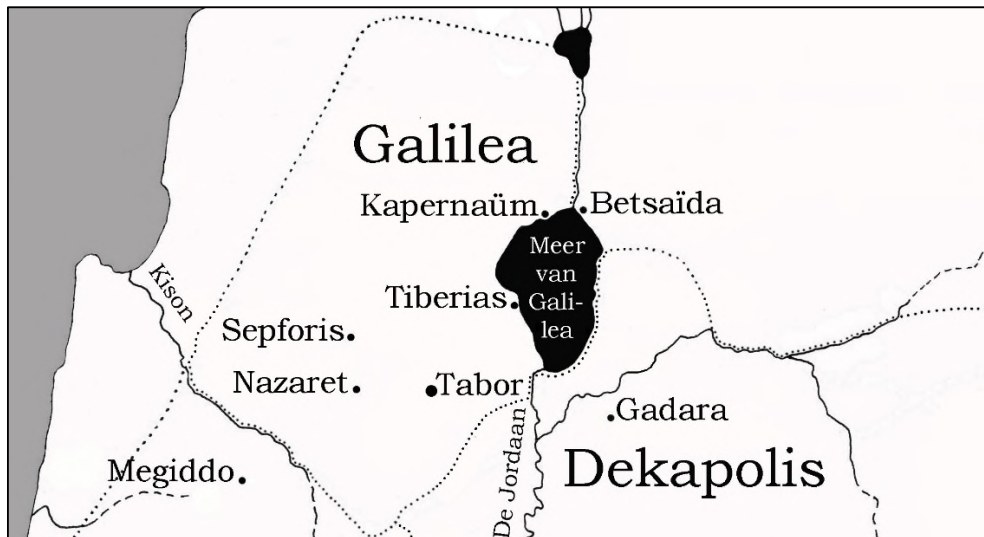
⁵²⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *Hij gaf*, maar in jongere handschriften *Hij heeft gegeven*.

⁵²¹ In jongere handschriften staat hier *zijn discipelen* (of *zijn leerlingen/volgelingen*).

⁵²² In het bijbelboek Handelingen (9:25) wordt hetzelfde Griekse woord voor *mand* gebruikt, als in vers 37 uit dit hoofdstuk van Matteüs. In die mand uit het boek Handelingen zat de apostel Paulus. Daarin werd hij 's nachts door Christenen over een stadsmuur gezet, zodat hij kon vluchten. Zo'n mand was dus vrij groot.

⁵²³ In de Codex Sinaiticus staat hier *Magada*, maar in jongere handschriften *Magdala*.

Met *Magada* wordt hier hoogstwaarschijnlijk de plaats Megiddo(n) bedoeld ten zuidwesten van het Meer van Galilea (vgl. Zach.12:11). Megiddo was in de tijd van de apostel Matteüs al een verwoeste stad, die niet meer was herbouwd. Het gebied dat oorspronkelijk in de omgeving van Megiddo lag, bevond zich aan de zuidwestgrens van Galilea. Daar viel de Here Jezus met zijn discipelen waarschijnlijk niet zo op.⁵²⁴

⁵²⁴ In de periode waarover dit gedeelte gaat (Mat.15:21-39), trok de Here Jezus door de opgelopen spanning tussen Hem en de Farizeeën zich terug om het contact met hen voorlopig te vermijden, want zijn tijd om te lijden en te sterven was nog niet gekomen. Eerst ging Hij daarom naar de heidense steden Tyrus en Sidon (v.21). Daarna trok Hij zich terug in een dunbevolkte streek in de Dekapolis (v.29, Mark.7:31), en reisde Hij vervolgens naar het gebied bij de verwoeste stad Megiddo aan de grens van Galilea.

Omdat in jongere handschriften in dit vers niet *Magada* staat, maar *Magdala*, nemen veel uitleggers aan, dat het hier over deze plaats gaat. Hoogstwaarschijnlijk berust de weergave in die jongere handschriften van het woord *Magdala* in plaats van *Magada* op een overschrijffout (Vergelijk hierbij *Megiddo(n)* (Zach.12:11), en (*Harmagedo* (Op.16:16)). Mede omdat Magdala vrijwel midden in Galilea ligt, is het niet erg aannemelijk, dat de Heiland in die tijd daar heenging om het contact tussen Hem en de Farizeeën voorlopig te vermijden.

32. De vraag om een wonderteken.

Hoofdstuk 16:1-4

1 De Farizeeën en Sadduceeën kwamen bij Hem, en om Hem uit te proberen vroegen zij Hem om aan hen een wonderteken vanuit de hemel te laten zien.

2 Hij echter, antwoordde, en zei tegen hen:

4 3 “Een slechte en overspelige generatie verlangt naar een wonderteken, en het zal geen wonderteken gegeven worden, dan het wonderteken van Jona.” Hij verliet hen, en ging weg.

Enige tijd nadat Jezus ongeveer 4000 mannen en daarbij ook nog vrouwen en kinderen te eten had gegeven, en Hij daarna naar Megiddo was vertrokken (Mat.15:32-39, vgl. Mark.8:1-10), was Hij weer naar Galilea teruggekeerd. Opnieuw gingen de Farizeeën, dit keer met de Sadduceeën, de confrontatie aan met de Zoon van de Almachtige. Die schriftgeleerden vroegen aan Hem (vgl. Mat.12:38), of Hij aan hen een zichtbaar wonderteken wilde laten zien (v.1-4, vgl. Mark.8:11-13).

1 [En/Ook/Zelfs] de Farizeeën en (of ook/zelfs) Sadduceeën gekomen zijn(de) (= kwamen) ((dicht)er)bij (Hem), (en) uitproberend(e) (of uitdagend(e)/verzoekend(e)) (= en om Hem uit te proberen) (onder)vroegen zij (of verlangden zij van) Hem (om) aan hen (of hun) een (wonder/onderscheidings/merk)teken (van)uit (of bij/van(daan/af)) de (wolken/sterren)hemel te laten zien (of te (ver)tonen).

De Farizeeën waren nationalistische mensen die de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, nauwkeurig wilden naleven (Hand.26:5). Bovendien onderhielden ze voorschriften die vanuit een soort traditieeler waren ontstaan. Ze verzetten zich fel tegen de invloed van de Griekse cultuur. In tegenstelling tot *de Sadduceeën* geloofden ze in een lichamelijke opstanding uit de dood, in engelen en in geesten (Mat.22:23, Hand.23:6-8). De partij van de Sadduceeën bestond vooral uit mensen van de priesterstand. Zij vonden alleen de wetten van Mozes belangrijk, en geloofden in de vrije wil van ieder mens. Ze waren meer met politieke zaken bezig, dan met godsdienstige. Tegenover de invloed van de Griekse cultuur waren ze tolerant. Beide groeperingen hoorden bij de elite van het volk, en verzetten zich tegen de Here Jezus.

De Meester moest van de Farizeeën en de Sadduceeën maar eens *een wonderteken vanuit de hemel* laten zien om zichzelf te bewijzen. Met een teken vanuit de hemel wordt hier een kenmerkend zichtbaar teken bedoeld, waarbij het voor iedereen duidelijk moest zijn, dat God in de hemel erbij betrokken was.⁵²⁵ De vraag om een wonderteken werd echter niet gesteld om het geloof te versterken, maar om de Mensenzoon ongeloofwaardig te maken bij het volk, als Hij niet aan het verzoek van de Farizeeën en Sadduceeën zou kunnen voldoen.

Dat de Farizeeën en Sadduceeën zelf zo'n wonderteken vanuit de hemel niet hebben laten zien om hun eigen autoriteit en gezag aan te tonen, daar gingen ze blijkbaar aan voorbij. Bovendien was het duidelijke wonderteken uit de hemel er al geweest. Kort nadat Johannes de Doper de Zoon van God had gedoopt, was de hemel opengegaan. De Heilige Geest was als een duif op de Heiland neergedaald, en een stem uit de hemel had gezegd: “*Dit is mijn Zoon, de geliefde, in Wie Ik een genoegen heb.*” (Mat.3:16,17)

De Heiland had zelf al zoveel wonderen gedaan, moest er dan nog een groter wonder gebeu-

⁵²⁵ Met de formulering van die vraag zaaiden de Farizeeën en de Sadduceeën twijfel over de wonderen die de Here Jezus al had gedaan. Die wonderen zouden volgens hen niet vanuit de hemel afkomstig zijn (Mat.12:22-24, Mark.3:22, Luk.11:14,15, vgl. Joh.7:20, 8:48-52, 10:20).

ren? Zelfs wanneer de Zoon van God een nog groter wonderteken zou doen, zouden ze Hem dan wel aanvaarden als de beloofde Messias (= Gezalfde)? Nee, de Meester doorzag hun listige en kwaadaardige houding wel.⁵²⁶ Hij liet zich niet voor hun karretje spannen. Ze zouden geen ander wonderteken ontvangen, dan dat van Jona.

2 Hij nu, (of en (of maar) Hij) (= Hij echter,) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak) tegen hen: [(“(Als het) avond zijn(de) (= Als het avond is) geworden (of ontstaan/gebeurd), zeggen jullie (of zegt u): “Mooi weer (of Een heldere lucht), want (of immers) de (wolken/sterren)hemel (= de lucht)⁵²⁷ is (vuur)rood”,)] ⁵²⁸

3 [(en (of ook/zelfs) (’s morgens) vroeg (of vroeg in de ochtend): “Vandaag (of Heden) stormachtig (regen)weer (of storm/winter), want (of immers) de somber zijn(de) (of treurig zijn(de)) (= de sombere) (wolken/sterren)hemel (= want de sombere lucht) is (vuur)rood.” Huichelaars (of Schijnheiligen/Hypocrieten/Toneelspelers)! De aanblik (of Het uiterlijk/(aan)gezicht) van de (wolken/sterren)hemel (= van de lucht) weten jullie (of weet u) wel(iswaar) (of echt/inderdaad) te onderscheiden, en (of maar/nu) de tekenen van de (juiste/bepaalde) tijden kunnen jullie (of kunt u) niet (of nee) (onderscheiden)?”)] ⁵²⁹

4 “Een slecht(e) (of kwa(a)d(aardig)(e)/misdadig(e)) en (of ook/zelfs) overspelig(e) generatie (of (mensen)geslacht) verlangt (naar) (of eist/probeert ... te krijgen) een (wonder/onderscheidings/merk)teken, en (of ook/zelfs) het zal niet (of nee) een (= zal geen) (wonder/onderscheidings/merk)teken gegeven (of gegund) worden, dan (of behalve (als)/tenzij/als (toch) niet) het (wonder/onderscheidings/merk)teken van Jona [(, de profeet)] ⁵³⁰ (vgl. Mat.12:39).” [En/Ook/Zelfs] hen verlatend(e) (of achterlatend(e)) (= Hij verliet hen), (en) [Hij] ging weg (of vertrok/verdween).

Met *een slechte en overspelige generatie* bedoelde Jezus in vers 4 de mensen uit zijn eigen tijd, die door hun structurele en hardnekkige ongehoorzaamheid ontrouw waren aan de band die de hemelse Vader heeft met zijn volk Israël.⁵³¹ Die slechte generatie bestond niet alleen uit Farizeeën en schriftgeleerden. Daarbij waren ook veel andere Joden, vooral mensen die hoorden bij de elite van het volk (vgl. Mat.11:16-19). Opvallend hierbij is, dat volgens veel Joden de Messias zou komen in een tijd waarin er een immorele generatie zou zijn.⁵³² Ondanks dat, drong het besef blijkbaar niet door, dat ze zelf bij die verdorven generatie hoorden.

⁵²⁶ Vanuit die negatieve en erg onwillige houding vroegen Joden wel vaker tevergeefs om een teken (Mat.16:1, Joh.2:18, 6:30, vgl. 1Kor.1:22). De hemelse Vader wil het geloof van zijn dienaren op sommige momenten best versterken door een duidelijk teken (Richt.6:17-21,36-40, 2Kon.20:8-11), maar wondertekenen krijgen pas waarde en zin, als de mensen voor wie die tekenen zijn bedoeld, in Hem willen geloven, en op Hem willen vertrouwen (Jes.7:10-16). Het probleem bij de Farizeeën en Sadduceeën was, dat ze zich tegen de Here Jezus bleven verzetten.

⁵²⁷ Het woord *hemel[en]* heeft in de Bijbel 2 betekenissen. Daarbij dachten de mensen onder andere aan de lucht, het firmament ofwel het uitspansel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, 15:5, Lev.26:19, Ps.19:2, enz.). Met het woord *hemel[en]* bedoelde men ook de woonplaats van God (vgl. Gen.28:12,13^a, Deut.3:24, 4:39, 10:14, 26:15^a, enz.). Tussen deze 2 betekenissen maakte men in de Oudheid geen scherpe scheiding. In sommige situaties worden beide betekenissen bedoeld, of vloeit het één over in het ander. Hier gaat het duidelijk over de wolkenhemel ofwel de lucht.

⁵²⁸ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk als een duidelijk voorbeeld aan jongere handschriften toegevoegd.

⁵²⁹ Vers 3 staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk als een duidelijk voorbeeld aan jongere handschriften toegevoegd.

⁵³⁰ De toevoeging *de profeet* staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk als een verduidelijking aan jongere handschriften toegevoegd.

⁵³¹ Hiermee verwees de Here Jezus impliciet ook naar het Oude Testament. Daarin wordt de relatie tussen God en het volk Israël vaak met een huwelijk vergeleken (b.v. Ezech.23, Hos.1-3).

⁵³² Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 641.

De Meester wees hen op het belangrijke wonderteken van Jona. *Zoals de profeet Jona 3 dagen en 3 nachten in de buik van een zeemonster was (Jona 1:17, 2:10), zo zou de Mensenzoon 3 dagen en 3 nachten in het hart van de aarde zijn* (vgl. Mat.12:39,40). Na zijn lijden en sterven aan het kruis zou de Here Jezus in een rotsgraf worden gelegd. Drie dagen en nachten zou het duren, voordat Hij uit dat graf zou worden opgewekt. Zowel Jona als de Heiland werden na die 3 dagen niet meer terug verwacht, want de ontbinding van hun lichaam zou, zeker in het warme Midden-Oosten, al ver gevorderd moeten zijn. Terwijl de Farizeeën en schriftgeleerden van tevoren wisten, dat Hij na 3 dagen en 3 nachten zou worden opgewekt, wilden ze dit ondanks alles nog steeds niet aanvaarden (Mat.27:57-28:6).

Dat in onze beleving het lichaam van de Zoon van God niet 3 hele dagen en 3 hele nachten in het graf heeft gelegen, is daarbij niet zo relevant, want in die tijd hoefden 3 dagen en 3 nachten niet 3 keer 24 uur te betekenen (vgl. 2Kron.10:5 met 10:12, Ester 4:16 met 5:1). De Israëlieten telden toen een gedeelte van een dag, een maand of een jaar volledig mee.⁵³³

Na deze confrontatie met de Farizeeën en Sadduceeën ging de Here Jezus weg. Hij wilde zijn tijd niet verspillen aan zijn tegenstanders, die zich toch niet wilden bekeren. Hij besteedde vooral zijn aandacht aan het onderwijs van zijn volgelingen. Bovendien wilde de Mensenzoon de opgelopen spanning die tussen Hem en de Farizeeën was gegroeid, nog enigszins ontlopen, want de tijd dat Hij moest lijden en sterven voor de zonden van alle mensen (1Joh.2:1,2), was nog niet gekomen.

⁵³³ Als iemand bijvoorbeeld in de laatste week van het jaar koning werd, dan was hij 14 dagen later in het 2^e jaar van zijn regering.

De Zoon van God vergeleek de tijd dat de profeet Jona in de buik van het zeemonster was, met zijn eigen verblijf in de aarde (Mat.12:40), terwijl zijn lichaam niet 3 hele dagen en nachten in het graf was. Hij werd vrijdag, voordat het nacht werd, begraven (Luk.23:53,54), en Hij stond vroeg op de 1^e dag van de week (= onze zondag) weer op (Mat.28:1-4). In die tijd rekenden de Joden dan de hele vrijdag met de voorafgaande nacht, de zaterdag met de voorafgaande nacht, en de hele 1^e dag van de week mee, ook al zou die dag nog maar een uur duren. Zo komen zij op 3 dagen en 3 nachten, terwijl wij het als een kortere tijd zouden zien.

Bij de uitleg van een gelijkenis moeten we er bovendien op bedacht zijn, dat niet altijd elk onderdeel van het (voor)beeld (volledig) overeen hoeft te komen met de werkelijkheid, waarmee het vergeleken wordt. Zo vergeleek de Here Jezus Jona's verblijf in de vis - 3 dagen diep onder de oppervlakte - met zijn eigen verblijf in de aarde. Zoals Jona daarna weer opleefde, zo zou Hij weer opstaan uit het dodenrijk.

5. De Here Jezus geeft onderwijs aan zijn discipelen.

1. De zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën.

Hoofdstuk 16:5-12

5 Toen de discipelen naar de overkant waren gekomen, hadden zij vergeten broden mee te nemen.

6 Jezus nu, zei tegen hen: “Past op, en weest op jullie hoede voor de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën!”

7 Zij nu, bespraken het met elkaar, en zeiden: “Dat is, omdat wij geen broden meegenomen hebben.”

8 Toen Jezus het merkte, zei Hij: “Waarom bespreken jullie het met elkaar, kleingelovigen, dat jullie geen broden hebben meegenomen?”

9 “Begrijpen jullie het nog niet, en herinneren jullie je niet de 5 broden van de 5000 mannen, en hoeveel kleine manden jullie meenamen,

10 en niet de 7 broden van de 4000 mannen, en hoeveel grote manden jullie meenamen?”

11 “Waarom begrijpen jullie niet, dat Ik tegen jullie niet over broden sprak? Weest echter op jullie hoede voor de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën!”

12 Toen begrepen zij, dat Hij niet bevolen had *op je hoede te zijn voor de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën*, maar voor het onderwijs van de Farizeeën en Sadduceeën.

In de periode waar dit gedeelte (Mat.16:5-21:22) over gaat, geeft de Meester zijn onderwijs vrijwel alleen aan zijn discipelen. Terwijl zij steeds (moeten) meer losraken van de Farizeeën, de Sadduceeën en van het overgrote deel van hun volksgenoten, komen ze in een nieuwe fase in hun leven waarin het onderwijs van de Mensenzoon geleidelijk meer vrucht gaat dragen. In de provincie Judea en vooral in de stad Jeruzalem en haar omgeving neemt de vijandschap tegenover de Heiland steeds meer toe.

Nadat Jezus de Gezalfde antwoord had gegeven op de vraag van de Farizeeën en Sadduceeën om een wonderteken (v.1-4, vgl. Mark.8:11-13), gaf Hij aan zijn leerlingen onderwijs over de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën (v.5-12, vgl. Mark.8:14-21).

De Farizeeën waren nationalistische mensen die de wetten die God via Mozes aan zijn volk had gegeven, nauwkeurig wilden naleven (Hand.26:5). Ze onderhielden ook voorschriften die vanuit een soort traditie leer waren ontstaan. Ze verzetten zich fel tegen de invloed van de Griekse cultuur. In tegenstelling tot *de Sadduceeën* geloofden ze in een lichamelijke opstanding uit de dood, in engelen en in geesten (Mat.22:23, Hand.23:6-8). De partij van de Sadduceeën bestond vooral uit mensen van de priesterstand. Zij vonden alleen de wetten van Mozes belangrijk, en geloofden in de vrije wil van ieder mens. Ze waren meer met politieke zaken bezig, dan met godsdienstige. Tegenover de invloed van de Griekse cultuur waren ze tolerant. Beide groeperingen hoorden bij de elite van het volk, en verzetten zich tegen de Here Jezus.

5 [En/Ook/Zelfs] de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) [(van Hem)] ⁵³⁴ (= Toen de discipelen) naar (of tot/(tot) in) de overkant (of de andere kant) zijn(de) gekomen (= waren gekomen), hadden zij vergeten broden (mee/aan/op) te nemen (of te grijpen/te ontvangen).

⁵³⁴ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk voor de duidelijkheid aan jongere handschriften toegevoegd.

Blijkbaar waren de Meester en zijn discipelen naar de overkant van het Meer van Galilea gegaan. Op die manier wilde de Mensenzoon de opgelopen spanning die tussen Hem en de Farizeeën was gegroeid, nog enigszins ontlopen, want de tijd dat Hij moest lijden en sterven voor de zonden van alle mensen (1Joh.2:1,2), was nog niet gekomen.

Toen de discipelen aan de overkant van het meer waren gekomen, hadden ze gemerkt, dat zij hadden vergeten om broden mee te nemen. Blijkbaar begonnen ze zich daar zorgen over te maken, want de Here Jezus reageerde daarop, en waarschuwde hen, dat *ze moesten oppassen, en op hun hoede moesten zijn voor de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën.*

6 Jezus nu, (of en/maar) zei (of sprak) tegen hen: “Past (of Let) op (of Kijkt uit (voor)/ Ziet (in)), en (of ook/zelfs) hoedt jullie (of hoedt u (of je)/past op/let op) (= en weest op jullie (of je) hoede) van(wege/uit/af) (= voor) de zuurdesem (of het zuurdeeg) van de Farizeeën en (of ook/zelfs) Sadduceeën (vgl. Luk.12:1)!”

Zuurdesem is oud deeg, dat door het gisten is verzuurd. Het werd vooral vroeger gebruikt om het brood tijdens het bakken te laten rijzen. Tegenwoordig wordt in plaats daarvan meestal gist aan het meel toegevoegd.

Bij de Farizeeën en de Sadduceeën draaide het om het uiterlijk nakomen van Gods wetten, maar met de bedoeling van die wetten wilden ze geen rekening houden. Op een schijnheilige manier handelden deze zogenaamde schriftgeleerden overeenkomstig de letter van de wetten van de Here, terwijl de werkelijke inhoud ervan helemaal naar de achtergrond was gedrongen.

Zoals de zuurdesem een heel brood doordringt (1Kor.5:6^b, Gal.5:9), zo doordringt ook de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën (= de leer van de Farizeeën en Sadduceeën) het hele leven van mensen die onder invloed staan van hun manier van denken en handelen. Het was (en is) erg moeilijk om daarvan los te komen. Dat gold blijkbaar ook voor de discipelen van de Here Jezus.

Nog niet zo lang geleden hadden ze gezien, hoe hun Meester aan de overkant van het Meer van Galilea met een paar broden en enkele vissen duizenden mensen te eten had gegeven. Toen de Heiland zei, dat *ze moesten oppassen, en op hun hoede moesten zijn voor de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën*, begrepen zijn discipelen die uitspraak helemaal niet. Dit kwam, doordat ze nog vooral aan uiterlijke en puur letterlijke dingen bleven denken. Ze dachten aan de broden die ze niet meegenomen hadden, terwijl de Here Jezus ze met zijn kernachtige uitspraak juist wilde waarschuwen om die minder belangrijke zaken niet te veel aandacht te geven. *Niet alleen van brood zal een mens leven, maar van elk woord, dat uit de mond van God komt* (Mat.4:4, vgl. Deut.8:3).

7 Zij nu, (of en/maar) overlegden (of redeneerden) (= bespraken) (het) met (of in/door) elkaar, zeggend(e) (= en zeiden): “(Dat is), (om)dat wij niet (of nee) (= wij geen) broden (mee/aan/op)genomen (of (aan)gegrepen/ontvangen) hebben.”

8 Jezus [nu, (of en/maar)] hebbend(e) (het) gemerkt (of begrepen/leren kennen) (= Toen Jezus het merkte), zei (of sprak) (Hij) [(tegen hen)]: ⁵³⁵ “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarom) overleggen jullie (of overlegt u/redeneren jullie/redeneert u) (= bespreken jullie) (het) met (of in/door) elkaar, kleingelovigen, (om)dat jullie (of u) niet (of nee) (= geen) broden hebben (of hebt) (mee/aan/op)genomen (of (aan)gegrepen/ontvangen)?”

De Here Jezus begreep, wat de discipelen met elkaar bespraken. Of Hij van hun gesprek het één en ander hoorde, of dat het kwam, doordat Hij hun harten en gedachten kende (Mat.9:4), Hij was in elk geval erg teleurgesteld over het *kleingeloof* van zijn leerlingen (vgl. Mat15:16).

⁵³⁵ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk voor de duidelijkheid aan jongere handschriften toegevoegd.

De discipelen die al een tijd met Hem waren opgetrokken, moesten zich toch niet in de eerste plaats druk maken over eten of drinken (vgl. Mat.6:25-34).⁵³⁶ Zeker niet waar hun Meester bij was. Ze hadden de concrete daden van zijn grote macht toch meegemaakt? Daardoor had Hij onder andere ook voor het eten van heel veel mensen kunnen zorgen. Zou Hij die tot 2 keer toe met een paar broden en enkele vissen een grote mensenmenigte ruimschoots voldoende te eten had gegeven, zich druk maken over de broden die discipelen vergeten waren mee te nemen (vgl. Mark.6:52)?

9 “Begrijpen jullie (of Begrijpt u/Zien jullie ... in/Ziet u ... in) (het) nog niet, en (of ook) niet (= noch) herinneren jullie je (of herinnert u zich) (= en herinneren jullie je niet) de 5 broden van de 5000 (mannen), en (of ook/zelfs) hoeveel (of hoe groot) (kleine) manden (of korven) jullie (of u) (mee/aan/op)nam(en) (of ontving(en)) (= jullie meenamen),

10 en (of ook) niet (= noch) de 7 broden van de 4000 (mannen), en (of ook/zelfs) hoeveel (of hoe groot) (grote) manden jullie (of u) (mee/aan/op)nam(en) (of ontving(en)) (= jullie meenamen)?”

De discipelen moesten evenals de Farizeeën en Sadduceeën niet in de eerste plaats zich druk maken over bijzaken in het koninkrijk van God, en de hoofdzaken links laten liggen. Leerlingen van de Meester moesten en moeten niet vooral (of niet slechts) bezig zijn met de dingen waar de heidenen die de Almachtige niet kennen, zich zo druk over maken (Mat.6:31,32^a, Luk.12:29,30^a). Dat bedoelde (en bedoelt) de Here Jezus met de allesdoordringende zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën. Na enige toelichting (v.8^b-11^a) herhaalde de Mensenzoon zijn belangrijke uitspraak (v.11^b, vgl. v.6). Dat gaf het door Hem gewenste resultaat.

11 “Hoe (of Op welke manier) (= Waarom/Waardoor) begrijpen jullie (of begrijpt u/zien jullie ... in/ziet u ... in) niet (of nee), (om)dat Ik tegen jullie (of u) niet (of nee) over (of betreffende/(rond)om) broden ⁵³⁷ sprak (of zei) [(om) zich te hoeden (of (om) op te passen/op te letten) (= om op je (of jullie) hoede te zijn)])? ⁵³⁸ Hoedt jullie (of Hoedt u (of je)/Past op/Let op) nu, (of en/maar) (= echter) (= Weest echter op jullie (of je) hoede) ⁵³⁹ van(wege/uit/af) (= voor) de zuurdesem (of het zuurdeeg) van de Farizeeën en (of ook/zelfs) Sadduceeën!”

Toen de Zoon van God tegen zijn discipelen gezegd had, dat Hij niet over broden had gesproken (v.11^a), en daarna zijn kernachtige uitspraak over de zuurdesem (v.6) grotendeels herhaalde (v.11^b), begrepen zijn leerlingen pas, wat Hij bedoelde. Hij had niet bevolen op je hoede te zijn voor de zuurdesem (= voor de letterlijke zuurdesem) van de Farizeeën en Sadduceeën, maar voor het onderwijs (= voor de figuurlijke zuurdesem) van de Farizeeën en Sadduceeën (v.12). Hun leer mocht en mag geen invloed hebben op het leven van de volgelingen van de Mensenzoon.

12 Toen (of Op dat moment/Dan) begrepen zij (of zagen zij in), (om)dat Hij niet (of nee) bevolen (of opgedragen) had (om) zich te hoeden (of (om) op te passen/op te letten) (= op je (of jullie) hoede te zijn) van(wege/uit/af) (= voor) de zuurdesem (of het zuurdeeg) van de Fa-

⁵³⁶ In letterlijke zin was het zuurdeeg van de Farizeeën en Sadduceeën natuurlijk ongevaarlijk. Als de discipelen brood zouden hebben gegeten, dat met dat zuurdeeg was gebakken, dan was daar niets mis mee (vgl. Mat.15:11). Daar ging het echter helemaal niet over. De grote fout van de discipelen was, dat ze op een onmogelijke manier aan een letterlijke interpretatie van de uitspraak van de Here Jezus bleven denken.

⁵³⁷ In jongere handschriften staat hier *brood* in plaats van *broden*.

⁵³⁸ Het gedeelte (*om*) *zich voor te hoeden* (of (*om*) *op te passen/te letten op*) (= *om op je* (of *jullie*) *hoede te zijn*) staat niet in de Codex Sinaiticus, maar in jongere handschriften. Zie ook de volgende voetnoot.

⁵³⁹ Dit staat niet in jongere handschriften, maar wel in de Codex Sinaiticus. Zie eventueel ook de vorige voetnoot.

rizeeën en Sadduceeën,⁵⁴⁰ maar (of eerder/toch/integendeel) van(wege/uit/af) (= voor) het onderwijs (of de leer) van de Farizeeën en Sadduceeën.

De discipelen moesten volledig loskomen van de geestelijke invloed van de Farizeeën en Sadduceeën. Dat waren (ver)blinde leiders (Mat.15:14). Zolang ze de inhoud van de wetten van Mozes doorgaven, moesten de leerlingen van de Here Jezus naar hen luisteren (Mat.23:2,3^a), maar van de rest van hun leer en leven moesten ze afstand nemen (Mat.23:3^b,4,7^b,8).

Dienaren van God moeten in de eerste plaats bezig zijn met het koninkrijk van de Almachtige. Al die andere dingen, waar we ook mee bezig moeten zijn, zijn daaraan ondergeschikt. Ze worden vooral door de Here aan ons gegeven (Mat.6:33, Luk.12:31). Hij is het immers, die het koren en al het andere eten laat groeien, en Hij is het, die het leven aan de mensen geeft, en het weer kan nemen (Luk.12:16-21).

Hoe de Here Jezus met zijn discipelen aan de overkant van het Meer van Galilea aan voldoende brood of ander eten is gekomen, weten we niet. Daar gaat het ook niet om. Het onderwijs dat door Hem hierover is gegeven, moest en moet op de voorgrond staan.

⁵⁴⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *van de Farizeeën en Sadduceeën*, maar in jongere handschriften lezen we in plaats daarvan *van het brood* of *van de broden*. De Here Jezus nu, had gesproken over *de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën* (v.6,11^b), en niet over *de zuurdesem van het brood* of over *de zuurdesem van de broden*.

2. De belijdenis van Petrus.

Hoofdstuk 16:13-20

13 Toen Jezus nu, in de streken van Caesarea Filippi gekomen was, vroeg Hij aan zijn discipelen: “Wie zeggen de mensen, dat de Zoon van de mensen is?”

14 Zij nu, zeiden: “Sommigen Johannes de Doper, anderen Elia, en weer anderen Jeremia, of één van de profeten.”

15 Hij zei tegen hen: “Jullie echter, wie zeggen jullie, dat Ik ben?”

16 Simon Petrus antwoordde, en zei: “U bent de Gezalfde, de Zoon van de levende God.”

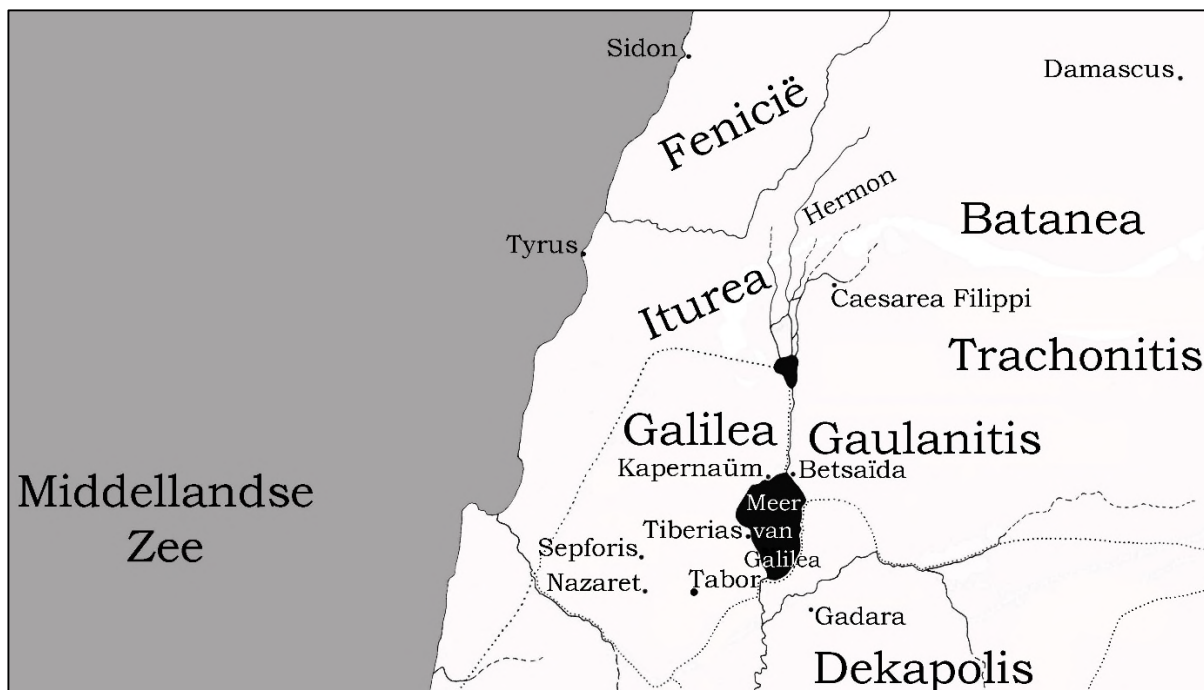
17 Jezus antwoordde, en zei tegen hem: “Gelukkig ben jij, Simon, zoon van Jona, omdat vlees en bloed dat niet aan jou hebben geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemel is,

18 en ik zeg je nu, dat jij Petrus bent, en op deze petra zal Ik mijn gemeente bouwen, en de poorten van het dodenrijk zullen haar niet overweldigen.”

19 “Ik zal aan jou de sleutels van het koninkrijk van de hemel geven, en wat jij ooit zou binden op de aarde, zal gebonden zijn in de hemel, en wat jij ooit zou ontbinden op de aarde, zal ontbonden zijn in de hemel.”

20 Toen beval Hij de discipelen nadrukkelijk, dat zij niemand mochten zeggen, dat Hij de Gezalfde is.

Enige tijd nadat de Zoon van God zijn leerlingen nadrukkelijk had gewaarschuwd voor de zuurdesem van de Farizeeën en van de Sadduceeën (Mat.16:5-12, vgl. Mark.8:14-21), trok Hij zich met zijn discipelen terug in het noorden van Israël. Daar beleed Simon Petrus in de plaats Caesarea Filippi, dat de Here Jezus de Gezalfde is, de Zoon van de levende God (v.13-20, vgl. Mark.8:27-30, Luk.9:18-21).

In dit gedeelte (v.13-20) blijkt duidelijk, dat de discipelen niet alleen steeds meer moesten

losraken van de Farizeeën en Sadduceeën (Zie het vorige gedeelte (v.5-12).), maar ook van de leefwereld en het denkpatroon van verreweg de meeste volksgenoten.

13 Jezus nu, (of en/maar) gekomen (of verschenen) (tot) in (of naar/tot) de delen (of de gedeelten) (= de streken) van Caesarea Filippi (= Toen Jezus nu, in de streken van Caesarea Filippi gekomen was,) vroeg Hij aan zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) [, zeggend(e)]: “Wie (of Wat/Welk(e)) zeggen de mensen [(van) Mij,],⁵⁴¹ (dat) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (of de Mensenzoon) te zijn (= dat de Zoon van de mensen is)?”

Caesarea Filippi was een stad in het hoge noorden van het heilige land. Het lag aan de bronnen van de Jordaan in de buurt van de berg Hermon. Vroeger werd het Paneas genoemd. Bij Paneas was een grot die gewijd was aan de Griekse afgod Pan.⁵⁴² Deze verheidenste stad vol afgoderij was herbouwd door de viervorst Filippus (4 v.Chr. – 33 n.Chr.), een zoon van de vroegere koning Herodes de Grote (37 – 4). Paneas werd door Filippus Caesarea (= Keizerstad) genoemd. Dit deed hij om de keizer te eren. Om Caesarea te kunnen onderscheiden van andere steden die Caesarea heetten, kreeg het als 2^e naam Filippi. Op die manier was de stad min of meer vernoemd naar Filippus.

De Zoon van God vroeg aan zijn discipelen: “Wie zeggen de mensen, dat de Zoon van de mensen is?” Daarmee vroeg Hij niet naar de mening van de Farizeeën en Sadduceeën over wie Hij volgens hen zou zijn (Mat.9:34, 12:24), maar naar de opvattingen die daarover onder het volk in omloop waren.

Deze vraag stelde de Meester in combinatie met de volgende, waarbij Hij vroeg, hoe de discipelen over Hem dachten (v.15). Daardoor konden zijn leerlingen groeien in hun ontwikkeling, en leren zien, dat zij er duidelijk anders over dachten dan verreweg de meeste mensen in hun omgeving. Het verschil tussen hun denkwereld en die van veel andere Joden zou door die 2 gecombineerde vragen duidelijk aan het licht komen. Zo moesten de discipelen steeds meer losraken van de gangbare opvattingen van hun meeste volksgenoten.

De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van God (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken.⁵⁴³ Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden.

Of de meeste mensen uit die tijd de verstrekkende betekenis van de term *de Zoon van de mensen* hadden begrepen, is natuurlijk de vraag. Het is niet aannemelijk, dat de volledige inhoud van die uitdrukking toen voor iedereen echt duidelijk was.⁵⁴⁴ Dit blijkt onder andere wel uit het volgende vers.

14 Zij nu, (of en/maar) zeiden (of spraken): “Sommigen Johannes de Doper, [en (of maar/nu)] anderen Elia, en (of maar/nu) (weer) anderen Jeremia, of één van de profeten.”

Dat de Here Jezus een bijzondere man was, dat hadden de meeste mensen wel begrepen. Sommigen dachten, dat Hij dezelfde persoon was als *Johannes de Doper*. Anderen meenden, dat

⁵⁴¹ Dit staat niet in de Codex Sinaïticus, maar wel in jongere handschriften.

⁵⁴² Tegenwoordig heet die plaats Banias. In de tijd dat de Here Jezus daar met zijn discipelen was, stond deze plaats in Israël vol met tempels, beelden en altaren ter ere van Griekse en Romeinse afgoden.

⁵⁴³ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

⁵⁴⁴ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4e druk, München, 1965, pag. 485, 486 en 958.

Hij de profeet *Elia* was. Nog weer andere Joden twijfelden, of Hij *Jeremia* zou zijn, of *één van de vroegere profeten*. Eén van die profeten zou na zijn dood weer zijn opgestaan, en voortleven onder de naam Jezus.

Zo was bijvoorbeeld de viervorst Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.),⁵⁴⁵ een zoon van de vroegere koning Herodes de Grote (37 – 4), bang, dat de Mensenzoon dezelfde persoon was als *Johannes de Doper*. De slechte vorst had hem namelijk laten vermoorden (Mat.14:1-11, vgl. Mark.6:14,16-28, Luk.9:7,9). Blijkbaar wist Herodes Antipas niet, dat de Meester Jezus zijn werk in Galilea (in het noorden van Israël) al deed, terwijl Johannes nog in leven was, en mensen doopte bij de rivier de Jordaan (in het midden van Israël) (Mat.3).

Veel Joden verwachtten opnieuw de komst van de profeet *Elia*. Die verwachting was gebaseerd op profetieën uit het bijbelboek Maleachi. Daarin wordt geprofeteerd over

1. de knecht (of de boodschapper/engel) = Johannes de Doper (mogelijk als een Elia),
2. de Knecht (of de Boodschapper/Engel) van het verbond = de Here Jezus (Mal.3:1),
3. en een Elia als de voorloper van God de Vader en Koning Jezus (Mal.4:5).⁵⁴⁶

De Here Jezus is eerst als mens naar de aarde gekomen om de mensen te verlossen van hun zonden. Voor de 2^e keer zal Hij naar deze wereld komen als koning en rechter. De meeste mensen in Israël dachten, dat de wegbereider van de 1^e komst van de Messias naar de aarde dezelfde persoon was als de wegbereider van zijn 2^e komst. De wegbereider van de komst van God de Vader en van de 2^e komst van de Mensenzoon had de profeet Maleachi eeuwen geleden aangeduid met de naam Elia (Mal.4:5).⁵⁴⁷

Vanuit de Joodse gedachtegang dat de grote Zoon van koning David (1012 – 972) 1 keer naar de aarde zou komen als verlosser, was Johannes de Doper als de profeet Elia inderdaad gekomen. Wanneer de meeste Joden dat graag zo wilden zien, dan kon dat (vgl. Luk.1:17). Daarom zei de Here Jezus ook, dat Elia was gekomen, maar daarbij verwees Hij vooral naar de wegbereider van zijn 1^e komst als mens naar deze wereld (Mal.3:1, vgl. Mat.17:12). Gods Zoon duidde daarbij nog wel aan, dat Elia eveneens nog komen zal (Mat.11:14).

Veel Joden geloofden echter, dat de Messias (= de Gezalfde) hen niet alleen zou verlossen, maar ook, dat de grote dag van het eindoordeel van God dichtbij gekomen was. Hij zou al zijn vijanden vernietigen. Davids grote Zoon zou de Romeinen het land uitjagen, en zijn eeuwig koninkrijk op aarde stichten. De Heiland ging daar heel duidelijk tegenin. Zijn koninkrijk is niet van deze wereld (Joh.18:36). Niet de Zoon van God, maar zijn Vader in de hemel zal uiteindelijk alle vijanden verslaan (Ps.110:1).⁵⁴⁸

⁵⁴⁵ Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) werd aangeduid als een viervorst, omdat hij ¼^e deel van het gebied van zijn vader Herodes de Grote (37 – 4) vanuit zijn hoofdstad Tiberias bestuurde.

⁵⁴⁶ Zie Turenout T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

⁵⁴⁷ Zie Turenout T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

⁵⁴⁸ Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2024.

Na zijn lijden en sterven steeg de Here Jezus van de aarde op naar de hemel (Hand.1:9). Hij kwam de hemel binnen, en Hij nam plaats op de troon aan de rechterhand van God de Vader (Hand.2:33-36). De almachtige Heer gaf aan Hem de koninklijke macht over heel de schepping (Dan.7:13,14, Op.1:5). Deze belangrijke gebeurtenissen zijn al achter de rug. Wij leven vandaag ongeveer 2000 jaren later.

Kort voordat Jezus de Gezalfde als koning zal terugkomen, komt Jahweh. Met Jahweh wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1). Hij zal eerst alles aan de voeten van de Heiland onderwerpen (Ps.2, 110:1, Hand.2:33-36, Hebr.1:13,14, 10:12,13). Daarna zal de Mensenzoon terugkomen, zoals Hij is weggegaan (Hand.1:11). Dan komt de grote dag van het eindoordeel van de Here.

Voordat Jahweh zal komen, zal Hij de profeet Elia sturen (Mal.4:5). In het bijbelboek Openbaring wordt het profetische werk van de 2 getuigen vergeleken met dat van de profeten Mozes en Elia. Vuur zal uit hun mond komen, en hun vijanden verslinden. Als iemand hun kwaad zal willen doen, zal hij worden gedood. Deze profeten en getuigen van de Here zullen de hemel kunnen sluiten, zodat er geen regen zal vallen (Op.11:5,6, vgl. 1Kon.17:1, Jak.5:17). Ook hebben de getuigen net als Mozes, de macht van God gekregen om water in

Johannes de Doper zei van zichzelf, dat hij niet Elia was. Hij deed geen wonderen en tekenen, zoals die profeet. Hij was niet die grote en machtige Elia die de Joden toen verwachtten, en hij kondigde ook niet de komst van de almachtige Vader voor de dag van het laatste oordeel aan. Hij wilde vooral de weg vlak (laten) maken voor de Messias Jezus (Joh.1:21-34).

Mede doordat Johannes had gezegd, dat hij niet Elia was, dachten veel Joden, dat de Heiland wel eens Elia zou kunnen zijn.⁵⁴⁹ Hij deed immers veel grote wonderen!

Volgens andere Joden zou de Here Jezus *Jeremia* kunnen zijn. Hij had Gods volk ernstig gewaarschuwd voor hun grote zonden en afgoderij.⁵⁵⁰

Weer anderen dachten, dat de Mensenzoon *één van de* andere bekende *profeten* uit de tijd van het Oude Testament was. Verreweg de meeste mensen in Israël dachten van alles over Hem, maar dat Hij de beloofde Gezalfde en Verlosser was, dat geloofden ze niet.

15 Hij zegt (= Hij zei) tegen hen: “Jullie nu, (of maar/en) (= Jullie echter,) wie (of wat/welk(e)) zeggen jullie (of zegt u) (van) Mij (dat) te zijn (= wie zeggen jullie, dat Ik ben)?”

Hoewel de Heiland zijn vraag aan alle discipelen had gesteld, gaf Petrus direct antwoord. Hij nam daarmee, zoals in veel gevallen, vaak mede namens de anderen, spontaan als eerste het initiatief (vgl. Mat.15:15, 17:4, 18:21, 19:27, 26:33, Hand.1:15, 2:14,38, enz.). Evenals hij geloofden de overige discipelen, dat hun Meester de Zoon van God is. Dat hadden zij al eerder duidelijk tegen de Here Jezus gezegd (Mat.14:22,33).

16 Simon Petrus antwoordend(e) (= antwoordde), en (of nu/maar) zei (of sprak): “U (of Jij/Je) bent de Gezalfde (= de Christus (Grieks)/de Messias (Hebreeuws)), de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de levende God.”

De uitdrukking *de Zoon van de levende God* wil zeggen, dat de Here de God is, die echt bestaat, en echt leeft. Hij is de levende God in tegenstelling met de dode afgoden, die niet echt bestaan, en die mensen dus ook niet kunnen helpen bij hun problemen, en hen evenmin kunnen redden uit hun noden.

17 Jezus antwoordend(e) (= antwoordde), en (of maar/nu) ⁵⁵¹ zei (of sprak) tegen hem: “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) ben(t) jij (of je/u), Simon, zoon van Jona (= Simon Barjona/Simon, zoon van een duif), (om)dat vlees en (of ook/zelfs) bloed (dat/het) niet (of nee) aan (jo)u hebben geopenbaard, maar (of eerder/toch/integendeel) mijn Vader, d(i)e in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel[en] (is),

18 en ik (of ook ik/zelfs ik) zeg (of verklaar) je (of (jo)u) nu, (of en/maar) (om)dat jij (of je/u) Petrus (= Rots(blok) (of Grote steen/Rotssteen) (mannelijk)) bent, en (of ook/zelfs) op (of over/in) deze (of die) petra (= rots(blok) (of grote steen/rotssteen) (vrouwelijk)) zal Ik mijn (kerkelijke) gemeente (of mijn (volks)vergadering/kerk) bouwen, en (of ook/zelfs) (de) poort-(deur)en van (het) dodenrijk (of (de) onderwereld) zullen haar niet (of nee) overweldigen (of in kracht te boven gaan/overwinnen).”

bloed te veranderen, en de aarde te slaan met allerlei plagen, zo vaak als ze dat willen. Een groot en machtig profeet als Elia zal de mensen met woorden en tekenen waarschuwen.

⁵⁴⁹ De profeet Elia is niet gestorven, maar hij is levend meegenomen naar de hemel (2Kon.2:1-11). Mede daardoor waren er Joden die geloofden, dat hij evenals de engelen elk ogenblik de rechtvaardige dienaren van God te hulp kon komen.

Zie voor meer informatie daarover eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments*, deel 4.2, 4^e druk, München, 1965, pag. 769-771.

⁵⁵⁰ Zie Turenhout T. van, *Jeremia, Jahweh sticht, Grijskerk*, 2021.

⁵⁵¹ Zo staat het in de Codex Sinaiticus. In jongere handschriften staat hier *En* (of *Ook/Zelfs*) *Jezus antwoordend(e)*, (= *En Jezus antwoordde, (en) ...*).

In het 17^e vers staat, dat de Meester zijn leerling Simon aanduidde als *een zoon van Jona*. Het is daarbij opvallend, dat hij in het Evangelie van Johannes (in de Codex Sinaiticus) de zoon van Johannes (= Jahweh is genadig) wordt genoemd (Joh.1:42/43, 21:(15),16,17).⁵⁵² Toch gaat het bij dit vers in het 16^e hoofdstuk van het boek Matteüs over de naam Jona (= Duif). Dat heeft hoogstwaarschijnlijk meer betekenis dan, dat Jona (of Johannes) de vader van Simon Petrus zou zijn.⁵⁵³ In alle 4 evangeliën staat namelijk, dat de Geest van God op de Here Jezus neerdaalde in de vorm van een duif, toen Hij door Johannes (de Doper) in de Jordaan werd gedoopt (Mat.3:16, Mark.1:10, Luk.3:22, Joh.1:32). De Geest van God de Vader, ofwel de Heilige Geest, had aan Petrus en aan de andere discipelen geopenbaard, dat *hun Meester de Gezalfde (= de Messias/de Christus) is, de Zoon van de levende God*. Wanneer de naam Jona hier wordt gebruikt als aanduiding van Gods Geest, dan is het goed te verklaren, dat de apostel Johannes in zijn evangelie Simon Petrus de zoon van Johannes noemt.

Met de uitdrukking *vlees en bloed* bedoelde de Heiland de puur menselijke zintuigen in combinatie met het menselijke verstand (vgl. Gal.1:16). Niet alleen met zijn menselijke verstand en zijn puur menselijke zintuigen had Simon Petrus ontdekt, dat zijn Meester de beloofde Gezalfde is. Nee, *dat had de Almachtige die in de hemel is*, door zijn Geest en via het onderwijs en het heilzame werk van de Mensenzoon, *aan Petrus* en aan de andere discipelen *geopenbaard* (vgl. Mat.11:25-27).

In vers 18 wordt Simon door Jezus de Gezalfde, Petrus genoemd. Dat was trouwens niet de 1^e keer. Dit gebeurde al toen hij een discipel van de Meester werd (Joh.1:43, vgl. Luk.6:14). Het was wel de bedoeling, dat de persoon Petrus (mannelijk) meer op de achtergrond zou raken, en dat zijn toekomstig werk in het koninkrijk van God onder leiding van de Heilige Geest (vrouwelijk) steeds meer centraal zou komen te staan in zijn leven.

Op basis van de gesproken woorden van Petrus, die de hemelse Vader aan hem had geopenbaard, en die Hij in de toekomst (eveneens via de Heilige Geest) aan hem zou openbaren, daarop zou en *zal de Here Jezus zijn gemeente bouwen*.⁵⁵⁴ Op deze manier gaf Hij hier impliciet al aan, dat Simon Petrus een apostel van Hem zou worden. De woorden die hij vanuit zijn apostelschap zou spreken, en laten opschrijven, zouden gelden als de woorden van de Almachtige zelf. Die woorden zouden het fundament (= de petra/de rots) zijn van de gemeente van de Gezalfde. Tot op de dag van vandaag vormen de uitspraken van de profeten en van de apostelen onder leiding van de Heilige Geest de basis van elke plaatselijke Christelijke gemeente (Ef.2:19,20, vgl. Op.21:14). Omdat via apostelen en profeten onder leiding van Gods Geest de Bijbel tot stand is gekomen, is dat boek het onfeilbaar uitgangspunt van elke dienaar van de Here.⁵⁵⁵

De woordgroep *de poorten van het dodenrijk* is een vorm van beeldspraak, waarbij een deel van iets als de vertegenwoordiging van het geheel wordt genoemd. Denk maar aan het bekende voorbeeld van *de neuzen tellen* in plaats van *het aantal mensen tellen*. Zo wordt met de

⁵⁵² In jongere handschriften wordt Simon Petrus in het Evangelie van Johannes als de zoon van Jona aangeduid. Waarschijnlijk is dat aangepast op basis van het Evangelie van Matteüs.

⁵⁵³ Zonder achternamen was in die tijd de naam van de vader als een extra aanduiding af en toe nodig om aan te geven over wie het precies ging. Er waren in Israël wel meer mensen die Simon heetten. Toen in ons land lang nog niet iedereen een achternaam had, gebeurde dat ook. Denk maar aan achternamen zoals *Jansen* (van *Jan zijn zoon*), *Pietersen* (van *Pieter zijn zoon*) en *Adriaanse* (van *Adriaan zijn zoon*).

⁵⁵⁴ De Meester is de bouwheer en architect van zijn gemeente, die Hij door het werk van de Heilige Geest laat bouwen. Het is één gemeente. Alle mensen die er oprecht naar streven om God te dienen, zoals Hij dat graag wil, horen bij die ene gemeente. Het gaat hier niet over plaatselijke kerken op aarde, maar over de universele gemeente van Jezus de Gezalfde.

⁵⁵⁵ Daarbij kan alleen een discussie gevoerd worden over wat de beste handschriften zijn, de beste vertaling of de beste uitleg is. Twijfel over de juistheid van de (gesproken en geschreven) woorden van Gods profeten en apostelen kan en mag in een gemeente van de Here Jezus niet bestaan (2Tim.3:14-17).

poorten van het dodenrijk, het hele dodenrijk bedoeld. Door die poorten kom je namelijk het dodenrijk binnen (vgl. Job 38:17, Ps.107:18, Jes.38:10).

Met *het dodenrijk* wordt niet de hel bedoeld. De mensen die de almachtige God niet willen dienen, gaan na hun sterven naar het dodenrijk (Ps.9:18, 31:18^b, 49:14,15, Luk.16:23). In het dodenrijk wachten ze op hun eeuwige bestemming (Dan.12:2, Mat.25:46^a, Joh.5:28,29). Bij het laatste oordeel zal het dodenrijk met de doden in de poel van vuur (= in de hel) worden geworpen (Op.20:11-15).

Het dodenrijk *zal* door middel van de dood *de gemeente van de Here Jezus niet overweldigen*. Dit betekent, dat de gemeente van de Mensenzoon op aarde nooit helemaal zal worden uitgeroeid (vgl. Op.20:7-9). Dat kan ook niet, want de Heiland heeft de macht van de dood en het dodenrijk volledig overwonnen. Hij heeft de sleutels ervan bij zich (Op.1:18). Ook gaan de mensen die God dienen, na hun sterven niet voor eeuwig naar het dodenrijk, want Hij zal hen opnemen in de hemel (Ps.49:16, 73:24-26, 86:13, Jes.26:19, Dan.12:2,13, vgl. Gen.5:24, Mat.17:1-5, Luk.9:28-36, 16:22-26).⁵⁵⁶

19 “[(En/Ook/Zelfs)]⁵⁵⁷ Ik zal aan jou (of je/u) geven de sleutels van het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en], en (of ook/zelfs) wat (of welk(e)/wie) jij (of je/u) ooit (of een keer/altijd) zou (of mocht) (vast)binden op (of over) de aarde (of het land/de grond), zal (vast)gebonden zijn in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel[en], en (of ook/zelfs) wat (of welk(e)/wie) jij (of je/u) ooit (of een keer/altijd) zou (of mocht) ontbinden (of losmaken/loslaten/vrijlaten) op (of over) de aarde (of het land/de grond), zal ontbonden (of losgemaakt/losgelaten/vrijgelaten) zijn in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel[en].”

Als iemand de sleutels van een (pak)huis heeft, dan heeft hij of zij niet alleen de mogelijkheid om daar in en uit te gaan, maar kan die persoon ook beslissen over wie wel of niet in dat gebouw mag komen (vgl. Jes.22:22, Op.3:7). Wie *de sleutels van het koninkrijk van de hemel* ofwel *het koninkrijk van God* heeft,⁵⁵⁸ die heeft de bevoegdheid om de hemel voor mensen af te sluiten, of de mogelijkheid om hen daar naar binnen te laten gaan. Deze bevoegdheid kreeg Petrus niet in alle gevallen, maar alleen wanneer hij besluiten zou nemen overeenkomstig Gods wil, en zich daarbij zou laten leiden door de Heilige Geest.

Met *binden en ontbinden* wordt *verbieden en toestaan* bedoeld. Wat Petrus als apostel onder leiding van Gods Geest de mensen zou verbieden op de aarde, zal ook de Almachtige in de

⁵⁵⁶ Het lijkt er sterk op, dat in de periode dat de Zoon van God nog niet als eerste mens uit de dood was opgestaan (Hand.26:23, 1Kor.15:20-23, Kol.1:18), en met een vernieuwd lichaam naar de hemel was gegaan, alle mensen die stierven naar het dodenrijk gingen. Vanuit het dodenrijk konden ze soms weer worden opgewekt uit de dood om vervolgens enige tijd later weer opnieuw te sterven (b.v. 1Kon.17:17-23, 2Kon.13:21, Mat.10:8, Mat.11:5, Mark.5:22,35-42, Luk.7:11-15,22, Luk.8:41,49-55, Joh.11:38-44, Joh.12:1,17, vgl. 1Sam.28:11-19).

Nadat de Here Jezus als eerste mens met een vernieuwd lichaam uit de dood was opgestaan, gebeurde dat niet meer, want de zielen van alle dienaren van God die waren gestorven, gingen en gaan na de opstanding van de Heiland naar de hemel (Op.6:9-11). De Mensenzoon had immers de dood overwonnen (Hand.2:24, Rom.6:9, 1Kor.15:55-57, Hebr.2:14, Op.1:18)!

Vergelijk hierbij het opwekken uit de dood van een zoon van een weduwe door middel van de bekende profeet Elia (1Kon.17:17-23), voordat de Here Jezus uit de dood was opgestaan, met het weer tot leven komen van Eutychus bij de apostel Paulus (Hand.20:9-12) na de opstanding van de Mensenzoon. Bij de zoon van de weduwe laat de Here op het verzoek en het gebed van Elia de ziel (= de levende menselijke geest) weer in de jongen terugkeren, maar bij Eutychus ontdekte Paulus, dat de ziel nog in de jongen was, nadat hij vanaf de 3^e verdieping naar beneden was gevallen.

⁵⁵⁷ Het woord *En* (of *Ook/Zelfs*) staat niet in de Codex Sinaiticus, maar het is wel aanwezig in jongere handschriften.

⁵⁵⁸ De uitdrukking *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van de hemel[en]* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden in plaats daarvan de woordgroep *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van God*.

hemel als een verbod voor de mensen beschouwen. De Here zal dus instemmen met dat verbod. Wat Petrus in opdracht van de Heilige Geest zal toestaan op de aarde, zal de hemelse Vader eveneens goedkeuren.

Uit andere plaatsen in de Bijbel blijkt duidelijk, dat deze boodschap over het apostelschap in de verzen 18 en 19 niet alleen voor Simon Petrus gold (Mat.18:18, Joh.20:21-23, Ef.2:19,20). Alle andere trouwe apostelen van de Here zouden en zullen dezelfde taken en bevoegdheden krijgen als hij.

Nadat de Heilige Geest op de 1^e Pinksterdag was uitgestort, en de apostelen meerdere (tongen)talen liet spreken, gaven deze dienaren van God onderwijs (vgl. Mat.10:7), doopten ze bekeerde mensen, en deden ze veel tekenen en wonderen (Hand.2:41-43). Ze getuigden met grote kracht, en brachten eenheid onder de volgelingen van Jezus (Hand.4:32-35, 15:28-31). De apostelen genazen mensen van hun geestelijke en van hun lichamelijke ziekten (Mat.10:1, Hand.3:1-8, 5:12-16, 14:8-10). Apostelen hadden en hebben dus de gave om mensen te genezen (Mat.10:8). Zij konden bovendien na een gebed om de Geest van God bij gedoopte mensen de handen opleggen, zodat ze de Heilige Geest ontvingen (Hand.8:14-17). De apostelen waren en zijn eveneens profeten (Hand.10:9-20, 1Kor.15:50-53, 2Pet.3:3,4, Op.1:1-3),⁵⁵⁹ en hebben een rechtstreeks mandaat van de Here (Joh.20:21-23, Ef.2:19,20). Ze hebben hun gaven en talenten niet gekregen om er vervolgens niets mee te doen (Mat.25:14-30). Een apostel (of Een uitgezondene/afgezant/boodschapper) had en heeft de opdracht om als evangelist en als zendeling eropuit te trekken om het evangelie (= de blijde boodschap) in heel de wereld uit te dragen (v.7, Mat.28:19). Zo is ook de hele Bijbel tot ons gekomen via profeten en door middel van apostelen (Ef.2:19,20, vgl. 2Pet.3:1,2).

Iemand die zich een apostel noemt, moet aan de bovenstaande kenmerken voldoen. Dat is nogal wat (2Kor.12:12)! Er staat echter niet in de Bijbel, dat er na de 1^e eeuw na Christus helemaal geen apostelen en geen profeten meer voor zullen komen. Dat is absoluut niet het geval (1Kor.12:28, 14:1, Ef.4:11, Op.11:3-8).⁵⁶⁰ Wel worden we gewaarschuwd voor valse apostelen ofwel schijn-apostelen (2Kor.11:13). Mensen die zich apostel noemen, maar het niet zijn, voldoen niet aan de kenmerken van een echte apostel. Het onderwijs en de levenshouding van een apostel moet worden getoetst aan wat ons door de Bijbel als de woorden van de Here is overgeleverd, maar als het daarmee niet in strijd is, dan heeft dat apostolisch onderwijs evenveel gezag.

Apostelen leiden niet een plaatselijke gemeente. Dat doen de oudsten.⁵⁶¹ Apostelen stellen wel oudsten en diakenen aan (Hand.6:1-6, 14:23, Tit.1:5), en ze hebben gezag over de Kerk van Jezus de Gezalfde (Ef.2:19,20). Het werk van apostelen en profeten vormt het fundament van Gods Kerk, waarvan de Here Jezus de Hoeksteen is (Ef.2:17-21, 2Pet.3:1,2).⁵⁶²

20 Toen (of Op dat moment/Dan) beval (of gebood) Hij (nadrukkelijk) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen),⁵⁶³ (zo)dat zij niemand (of niets) mochten (of zouden) zeggen (of

⁵⁵⁹ In het bijbelboek Handelingen (15:22-32) worden bijvoorbeeld Judas en Silas evenals de apostelen óók profeten genoemd. Dit impliceert, dat de apostelen eveneens profeten waren (Hand.4:8-11, 15:22-32, 2Pet.1:21). Profeten geven evenals de apostelen vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van de Almachtige hebben gekregen. Ze vertellen niet alleen iets over de toekomst, ook al wordt dat vaak (onbewust) gedacht. In veel gevallen krijgen ze profetieën om de dienaren van de Here heel concreet te vermanen, te bemoedigen en op te bouwen.

⁵⁶⁰ Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2024.

⁵⁶¹ De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

⁵⁶² Een hoeksteen zit ter versteviging boven in een hoek van een gebouw (Ps.118:22^b).

⁵⁶³ In jongere handschriften staat hier *zijn discipelen* (of *zijn leerlingen/volgelingen*).

spreken), (om)dat Hij [(Jezus)] ⁵⁶⁴ de Gezalfde (= de Christus (Grieks)/de Messias (Hebreeuws)) is.

De Heiland wilde niet, dat de discipelen voor zijn sterven en opstanding uit de dood aan andere mensen zouden vertellen, dat Hij de Gezalfde is, de Zoon van de levende God (Mark.8:30, Luk.9:21, vgl. Mat.17:9, Mark.1:23-25, 9:9). Als zijn leerlingen dit zouden doen, zou dat een verkeerde invloed kunnen hebben op het verloop van de komende gebeurtenissen.⁵⁶⁵ De Meester zou zelf, op zijn tijd, tegen andere mensen duidelijk zeggen, dat Hij de Zoon van de mensen is, die zou zitten aan de rechterhand van de Almachtige (Mat.26:64^b), en zou komen en verschijnen in de wolken van de hemel (Mat.26:64^c). Nadat de Zoon van God was opgestaan uit de dood, gaf Hij aan de apostelen de opdracht om overal in de wereld de blijde boodschap bekend te maken (Mat.28:19).

⁵⁶⁴ Dit woord staat niet in de Codex Sinaïticus.

⁵⁶⁵ Wanneer de Joden niet door het onderwijs en de wonderen van de Here Jezus tot het inzicht zouden komen, dat Hij de Gezalfde is, dan zou dit ook niet gebeuren, als de discipelen van Hem dat openlijk zouden zeggen. Dit zou alleen maar het conflict met de Farizeeën en Sadduceeën voortijdig kunnen laten escaleren, en de tijd om te sterven was voor de Meester nog niet gekomen. Zijn leerlingen hadden nog veel onderwijs nodig.

3. De 1^e aankondiging van het lijden – Petrus wordt vermaand.

Hoofdstuk 16:21-23

21 Vanaf die tijd begon Jezus aan zijn discipelen te tonen, dat Hij moest vertrekken naar Jeruzalem, en veel lijden door de oudsten, overpriesters en schriftgeleerden, gedood worden, en op de 3^e dag worden opgewekt.

22 Petrus nam Hem apart, en begon Hem nadrukkelijk te waarschuwen, en zei: “God is U goedgezind, Heer. Dit zal beslist niet met U gebeuren!”

23 Hij echter, keerde zich om, en zei tegen Petrus: “Ga weg achter Mij, satan! Jij bent voor Mij een valstrik, doordat je niet bedacht bent op de dingen die van God zijn, maar op die van de mensen.”

Vanaf de tijd dat Simon Petrus in Caesarea Filippi had gezegd, dat de Here Jezus de Gezalfde is, de Zoon van de levende God (v.13-20, vgl. Mark.8:27-30, Luk.9:18-21), begon de Meester aan zijn leerlingen duidelijk te maken, dat Hij naar Jeruzalem moest vertrekken. Daar zou hij veel moeten lijden door de beschuldigingen en het geweld van de oudsten, overpriesters en schriftgeleerden. Hij zou worden vermoord, maar Hij zou daarna op de 3^e dag weer worden opgewekt uit de dood. Toen Petrus daarna de Heiland begon tegen te spreken, werd hij door Hem ernstig vermaand en gewaarschuwd (v.21-23, vgl. Mark.8:31-33, Luk.9:22).

21 Van(af/uit) die tijd (of toen/dan) begon Jezus aan zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) te tonen, (om)dat Hij moest vertrekken (of (weg)gaan/verdwijnen) naar (of tot/(tot) in) Jeruzalem, en (of ook/zelfs) veel (of groot) lijden van(de zijde van/wege/uit/af) (= door) de oudsten, [en (of ook/zelfs)] overpriesters (of hogepriesters) en (of ook/zelfs) schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken), [en (of ook/zelfs)] gedood worden, en (of ook/zelfs) op de 3^e dag worden opgewekt (of opstaan).

Tot nog toe had de Meester nog nauwelijks over zijn lijden, sterven en opstanding uit de dood tegen zijn leerlingen gesproken (vgl. Mat.9:15, 12:39,40). Toen het einde van zijn leven op deze wereld in beeld begon te komen, vond de Heiland het nodig zijn discipelen daarop voor te bereiden. Ze moesten ook weten, dat zijn dood niet een noodlottige mislukking zou betekenen. Na 3 dagen zou Hij weer worden opgewekt. Het zou dus uiteindelijk heel positief aflopen.

Omdat een goed besef over het einde van het leven van de Here Jezus op aarde nauwelijks tot zijn leerlingen begon door te dringen, zou Hij deze boodschap meerdere keren moeten herhalen (Mat.17:22,23, 20:17-19, 26:2).

Door de tegenstand en de vijandige besluiten van *de oudsten, de overpriesters en de schriftgeleerden* zou de Mensenzoon veel moeten lijden, totdat de dood erop zou volgen.

De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er eveneens zorg voor dragen, dat het recht op een goede manier werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Oudsten waren ook vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

In Israël had één hogepriester de leiding over de andere priesters en over de Levieten.⁵⁶⁶ Een hogepriester bleef de rest van zijn leven zijn functie behouden. Tegen Gods wil in, benoemde in die tijd de Romeinse prefect of koning van Judea een nieuwe hogepriester, als hij dat nodig vond. De voorgaande hogepriester bleef slechts in naam zijn functie behouden, en wordt voor

⁵⁶⁶ Levieten waren nakomelingen van Levi, een zoon van Jakob. De Levieten die niet hoorden bij het priesterlijk nageslacht van Aäron, hielpen de priesters bij hun werk in de tabernakel en de tempel in Israël.

het onderscheid aangeduid als *overpriester*. In de praktijk kwamen in die tijd de hogepriester en de overpriesters vaak uit dezelfde familie. Die Sadduceese familie had mede daardoor veel invloed.⁵⁶⁷

Een *schriftgeleerde* was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten. Schriftgeleerden waren meestal Farizeeën.

In de tijd waarin de Here Jezus op aarde zijn werk deed, waren de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten (vgl. Luk.19:47) vertegenwoordigd in de Joodse Hoge Raad, die het Sanhedrin heette. Deze raad, die uit 71 leden bestond, sprak recht in theologische en politieke zaken.

22 [En/Ook/Zelfs] Petrus Hem apart (of bij zich) genomen hebbend(e) (= Petrus nam Hem apart (of bij zich)), (en) begon Hem te vermanen (of verwijten te maken/te bestraffen) (= nadrukkelijk te waarschuwen), zeggend(e) (= en zei): “(God is) U (of Jou/Je) goedgezind (of gunstig gezind/genadig), Heer (of Meester/Eigenaar). Dit (of Dat) zal beslist niet (of zal nooit/zal helemaal niet) (voor/bij/met/aan) U (of Jou/Je) (bedoeld) zijn (= Dit zal beslist niet met U gebeuren/Dit zal U beslist niet gebeuren)!”

Petrus, die waarschijnlijk achter de Here Jezus stond (v.23), was blijkbaar zo onder de indruk van de aankondiging van het lijden en sterven van zijn Meester, dat het positieve en wonderbaarlijke bericht over de opstanding uit de dood hem niet eens opviel. Dat lijden en sterven paste helemaal niet in het ideaalbeeld, dat hij van de Messias had. Mede daarom reageerde de spontane discipel direct, en hij ging er fel tegenin.

Via zijn goedbedoelde waarschuwing echter, probeerde de satan (= de tegenstander) het lijden van de Mensenzoon te verhinderen. Het was voor Hem als echt mens erg verleidelijk om niet naar Jeruzalem te gaan, en zo zijn vreselijk lijden en spoedige dood te ontlopen. De Heiland weerstond die verleiding. Hij stuurde de satan weg, en wees daarmee ook Petrus terecht.

23 Hij nu, (of maar/en) (= Hij echter,) hebbend(e) zich omgekeerd (= keerde zich om), (en) zei (of sprak) tegen Petrus: “Ga (weg) (of Vertrek) achter(waarts) Mij, satan (of tegenstander) (vgl. Mat.4:10)! Jij (of Je/U) bent (voor) Mij een (val)strik (of een hindernis/struikelblok), (door/om)dat je (of jij/u) niet (of nee) bedacht bent op (of in gedachten houdt) de (dingen) d(i)e van God (zijn), maar (of eerder/toch/integendeel) (op) d(i)e van de mensen (zijn).”

Simon Petrus had vanuit zijn puur menselijke gedachtegang en menselijke liefde tegen de Here Jezus gesproken, en hij had geen rekening gehouden met de plannen van God. In het verleden hadden profeten immers gesproken over de Gezalfde die moest lijden om de straf en berechting voor de zonden van de mensen te dragen (b.v. Ps.22:7-11, Jes.53). Johannes de Doper had nog over de Heiland gesproken als het lam van God, dat de zonde van de wereld zou wegnemen (Joh.1:29). Nee, de Meester moest zijn leerlingen nog herhaaldelijk de moeilijke en loodzware weg wijzen, die zou leiden naar de overwinning.

In het vorige gedeelte (v.13-20) had Petrus zich nog als een rots(steen) gedragen (v.16,17), maar in vers 22 was hij voor de Mensenzoon als een steen des aanstoots. Het is maar goed, dat de Here Jezus hier zijn eigen weg is gegaan, en niet bezweken is voor de verleiding van de satan.

⁵⁶⁷ De Sadduceeën geloofden niet in een opstanding uit de dood. Ze ontkenen ook het bestaan van engelen en geesten (Mat.22:23, Hand.23:6-8). De partij van de Sadduceeën bestond vooral uit mensen van de priesterstand. Zij vonden alleen de wetten van Mozes belangrijk, en geloofden in de vrije wil van ieder mens. Ze waren meer met politieke zaken bezig, dan met godsdienstige. Tegenover de invloed van de Griekse cultuur waren ze tolerant. Ze hoorden bij de elite van het volk, en verzetten zich tegen de Here Jezus. Zie eventueel Flavius J., Joodse Oudheden, deel 18, hoofdstuk 1:4 en Joodse Oorlog, deel 2, hoofdstuk 8:14.

4. Het volgen van de Here Jezus.

Hoofdstuk 16:24-28

24 Toen zei Jezus tegen zijn discipelen: “Als iemand achter Mij wil komen, moet hij zichzelf verloochenen, zijn kruis opnemen, en Mij volgen!”

25 “Immers, wie dan ook zijn leven zou willen behouden, zal het verliezen, maar wie ooit omwille van Mij zijn leven zou verliezen, zal het vinden.”

26 “Wat zal immers, het voordeel voor een mens zijn, als hij ooit de hele wereld zou winnen, maar schade zou lijden aan zijn ziel? Of wat zal een mens geven in ruil voor zijn leven?”

27 “De Zoon van de mensen zal immers komen in de heerlijkheid van zijn Vader met zijn hemelse knechten, en dan zal Hij een ieder vergelden overeenkomstig zijn daden.”

28 “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Er zijn sommigen die hier staan, die de dood beslist niet zullen ervaren, voordat zij ooit de Zoon van de mensen zullen zien verschijnen in zijn koninklijke waardigheid.”

Nadat Petrus de Heiland had tegengesproken, toen Hij voor de 1^e keer openlijk over zijn toekomstig lijden vertelde, en de Meester zijn leerling daarover ernstig had vermaand (v.21-23, vgl. Mark.8:31-33, Luk.9:22), begon de Mensenzoon aan zijn leerlingen uit te leggen, wat het betekent, als iemand Hem wil volgen (v.24-28, vgl. Mark.8:34-9:1, Luk.9:23-27).

24 Toen (of Op dat moment/Dan) zei (of sprak) Jezus tegen zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen): “Als (of Indien) iemand (of wie (of wat) dan ook) achter (of na) Mij wil komen, verloochenen jezelf (Gebiedende wijs) (= moet hij zichzelf verloochenen), [en (of ook zelfs)] neem zelf het kruis op (Gebiedende wijs) (= (moet hij) zijn kruis opnemen), en (of ook/zelfs) volg Mij (Gebiedende wijs) (= en (moet hij) Mij volgen) (vgl. Mat.10:38)!”

De uitdrukking *je kruis opnemen* heeft te maken met de Romeinse gewoonte dat iemand die veroordeeld was om gekruisigd te worden, zelf zijn kruis naar de plaats van de terechtstelling moest dragen. Zo iemand ging de dood tegemoet. Op die manier kon het tientallen jaren na de kruisdood van de Heiland gebeuren, dat Christenen om hun geloof gekruisigd werden. Iemand die God trouw wil dienen, moet ook de nadelige consequenties die dat met zich mee kan brengen, aanvaarden; zelfs als je dat met je leven moet betalen.

Het opnemen van je kruis heeft echter veel meer positieve dan negatieve gevolgen. Wie dat doet, wordt van zijn of haar eeuwige ondergang verlost. Wie bij de Here Jezus wil horen, ook al zal hij of zij daardoor veel narigheid en lijden in dit leven ondervinden, zal eveneens delen in zijn heerlijkheid en het eeuwige heil en geluk (Rom.8:17,18, 2Kor.1:5-7).

25 “Wie (of Welk(e)/Wat) ooit (of een keer/altijd) (= Wie dan ook/Wie ook maar) immers (of want), zijn leven(sadem) (of zijn ziel) zou (of mocht) (graag) willen (of wensen te) behouden (of redden), zal het verliezen, maar (of en/nu) wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) (= wie dan ook/wie ook maar) om(wille van) Mij zijn leven(sadem) (of zijn ziel) zou (of mocht) verliezen, zal het vinden (of zien/ontdekken/aantreffen) (vgl. Mat.10:39).”

In vers 25 hebben we te maken met een paradox (= een schijnbare tegenstrijdigheid): *Wie dan ook zijn leven zou willen behouden, zal het verliezen. maar wie ooit omwille van Mij zijn leven zou verliezen, zal het vinden.*

Met *zijn leven(sadem)* ofwel *zijn ziel* wordt het innerlijk van de mens bedoeld, zoals de gevoelens en het bewustzijn. Het lichaam van een mens kan sterven en vergaan, maar de ziel blijft. God redt *de ziel* ofwel *het leven* van al zijn dienaren (en dienaressen).

Met *wie dan ook zijn (of haar) leven zou willen behouden*, worden alle mensen bedoeld, die hun leven het meest waardevol vinden, en dat graag ten koste van alles in stand willen houden. Zij zijn niet bereid hun leven op te offeren om de Messias te dienen. Zij zullen het eeuwige en gelukkige leven bij de hemelse Vader daardoor verliezen.

Met *wie ooit omwille van Mij zijn (of haar) leven zou verliezen*, worden de volgelingen van Jezus de Gezalfde aangeduid. Zij hebben aan Hem hun leven overgegeven, en zijn bereid om hun leven voor de Meester op te offeren; hun leven desnoods omwille van Hem te verliezen. Zij weten, dat de Here hun leven leidt, en dat geeft rust. Zij zullen door hun grote liefde voor de Zoon van God voor eeuwig leven (Joh.3:36, 5:24, 6:47,54, 1Joh.5:11), en na het sterven van hun lichaam voor altijd gelukkig zijn, want ze zullen een nieuw lichaam krijgen, dat veel beter zal zijn, dan het onvolmaakte lichaam dat we op deze aarde hebben (1Kor.15:50-54, Fil.3:21).

26 “Wat (of Welk(e)/Wie) zal immers, (of want) het voordeel (of het nut) zijn ⁵⁶⁸ voor een mens, als (of indien) (ooit) hij de (ge)hele wereld zou (of mocht) winnen, maar (of en/nu) zou (of mocht) schade lijden aan zijn ziel (of zijn leven(sadem))? Of wat (of welk(e)/wie) zal een mens geven in ruil voor (of (als) ruilmiddel (of (als) losgeld) (voor)) zijn leven(sadem) (of zijn ziel)?”

Als iemand *schade lijdt aan zijn (of haar) ziel*, dan gaat het leven van zo iemand de verkeerde kant op. Dit kan er zelfs toe leiden, dat het leven van die persoon voor eeuwig verloren zal gaan in de hel (vgl. Mat.10:28).⁵⁶⁹

Wanneer het eeuwige leven van iemand voor eeuwig en altijd verloren is gegaan, dan zal er *geen geschikt ruilmiddel* zijn om zijn of haar leven te kunnen loskopen en bevrijden uit de hel. Dat zal voor altijd onmogelijk zijn, want het is met geen losgeld te betalen (vgl. Mat.25:46). Voor geld is wel veel, maar niet alles te koop (Ps.49:8,9). Het eeuwige leven kun je alleen van God krijgen uit genade (1Pet.1:18,19, vgl. Mat.18:23-27). Hij kan dat geven, doordat zijn zoon Jezus de Gezalfde door zijn lijden en sterven voor alle zonden van de hele wereld al heeft betaald (Joh.3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2).⁵⁷⁰

27 “De Zoon (of De Nakomeling/Afstammeling) van de mensen zal immers (of want) komen (of verschijnen) in (of met/door) de heerlijkheid van zijn Vader met zijn (hemelse) knechten (of zijn engelen/boodschappers), en (of ook/zelfs) dan (of op dat moment/in die tijd/toen) zal Hij een ieder vergelden volgens (of door middel van) (= overeenkomstig) zijn daad (of zijn handeling) (= zijn daden).”

De Zoon van de mensen ⁵⁷¹ zal komen of verschijnen in de prachtige en liefdevolle heerlijkheid van zijn Vader in de hemel. Dat is een heerlijkheid die zo overweldigend mooi en schitte-

⁵⁶⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *zal ... het voordeel (of het nut) zijn*, maar in jongere handschriften lezen we *is ... het voordeel (of het nut)*.

⁵⁶⁹ De hel moet niet worden verward met het dodenrijk. De mensen die de hemelse Vader niet willen dienen, gaan na hun sterven naar het dodenrijk (Ps.9:18, 31:18^b, 49:14,15, Luk.16:23). Daar wachten ze op hun eeuwige bestemming (Dan.12:2, Mat.25:46^a, Joh.5:28,29). Bij het laatste oordeel zal het dodenrijk met de doden in de poel van vuur (= in de hel) worden geworpen (Op.20:11-15).

⁵⁷⁰ Dit betekent niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

⁵⁷¹ De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van God. We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken. (Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.) Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden.

rend is, dat zondige mensen op deze aarde die (vrijwel) niet kunnen verdragen (Ex.33:17-23, 34:30-35, 1Kon.8:10,11, enz.).

In vers 27 gaat het over de terugkeer van de Here Jezus naar de aarde. Dan *zal Hij* samen met zijn Vader gaan rechtspreken over alle mensen, en *een ieder* van hen *vergelde overeenkomstig zijn (of haar) daden*.

28 “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): [, (om)dat] ⁵⁷² “(Er) zijn enige (of (een zeker) iemand/een (zeker(e))) (= Er zijn sommigen) van d(i)e hier staand(e) (of stilstaand(e)/standhoudend(e)) (= Er zijn sommigen die hier staan), die (of dat) (de) dood beslist niet (of nooit/geenszins) zouden (of mochten) (kunnen/moeten) (= zullen) smaken (= ervaren/meemaken), tot(dat) (of tot en met/zolang (als)) (= voordat) ooit (of een keer/altijd) zij de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen zouden (of mochten) (kunnen/moeten) (= zullen) zien (of weten) verschijnend(e) (of komend(e)) (= verschijnen/komen) in (of met/door) zijn koningschap (of zijn koninkrijk) (= zijn koninklijke waardigheid).”

Sommige mensen die daar stonden, zouden dus beslist niet sterven, voordat zij ooit de Mensenzoon zouden zien verschijnen in zijn koninklijke waardigheid. Het klonk misschien ongelooflijk, maar het was toch zeker waar. Het is dan ook echt gebeurd. Sommige mensen die daar stonden, hebben inderdaad voor hun sterven de Meester zien verschijnen in zijn koninklijke waardigheid.

Het kan hier (v.28) niet gaan over de tijd dat de Here Jezus zal terugkomen naar de aarde, en samen met de hemelse Vader het leven van alle mensen zal beoordelen. De Mensenzoon wist toen in elk geval niet, wanneer Hij zal terugkeren om recht te spreken. Dat wist in die tijd alleen God de Vader (Mat.24:36, Mark.13:32). De Heiland kon daardoor ook niet weten, wie van de mensen die daar stonden, dat nog zouden meemaken, voordat ze zouden sterven, en wie dat allemaal voor hun overlijden niet meer zouden meemaken. Daar komt nog bij, dat de Meester nu nog steeds niet is teruggekomen naar de aarde, maar de mensen die daar toen stonden, wel allemaal zijn gestorven; ook de apostelen uit die tijd!

Nee, 6 dagen later zouden de discipelen Petrus, Johannes en Jakobus met de Here Jezus een hoge berg opklimmen. Daar zouden ze, voordat ze zouden sterven, *de Zoon van de mensen zien verschijnen in zijn koninklijke waardigheid* (Zie Mat.17:1-6.).

⁵⁷² Het woord (om)dat staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften. Dat woord kan echter beter worden weggelaten, want de zin wordt daardoor overzichtelijker en duidelijker, terwijl de betekenis er niet door verandert.

5. De verheerlijking van Gods Zoon op de berg.

Hoofdstuk 17:1-13

1 Zeven dagen later nam Jezus Petrus, Jakobus en zijn broer Johannes mee, en bracht alleen hen op een hoge berg naar boven.

2 Hij werd van gedaante veranderd voor hun ogen, en zijn gezicht straalde als de zon. Zijn kleren nu, waren wit geworden als het licht.

3 Zie, aan hen verschenen Mozes en Elia, en zij spraken met Hem.

4 Petrus nam het woord, en zei tegen Jezus: “Heer, het is goed, dat wij hier zijn. Als U het wilt, zou ik hier 3 loofhutten kunnen maken, voor U één, voor Mozes één, en voor Elia één.”

5 Terwijl hij nog praatte, zie, een wolk vol licht overschaduwde hen, en zie, een stem vanuit de wolk zei: “Dit is mijn Zoon, de geliefde, in Wie Ik een genoegen heb. Luistert naar Hem!”

6 Toen de discipelen dit hoorden, vielen zij neer op hun gezicht, en werden zij heel erg bang.

7 Jezus kwam bij hen, en raakte hen aan, en zei: “Staat op, en weest niet bang!”

8 Zij nu, sloegen hun ogen op. Zij zagen niemand meer dan alleen Jezus.

9 Terwijl zij van de berg afdaalden, droeg Jezus hun op, en zei: “Jullie moeten tegen niemand iets vertellen over wat jullie hebben gezien, voordat de Zoon van de mensen vanuit de doden zal zijn opgestaan.”

10 Zijn discipelen vroegen Hem, en zeiden: “Hoe kunnen dan de schriftgeleerden zeggen, dat Elia eerst moet komen?”

11 Hij nu, antwoordde, en zei: “Elia komt inderdaad, en hij zal alles herstellen.”

12 Ik echter, zeg tegen jullie, dat Elia nu al gekomen is, en zij hebben hem niet herkend, maar ze hebben met hem gedaan, wat zij wilden. Zo zal ook de Zoon van de mensen door hen moeten lijden.”

13 Toen begrepen de discipelen, dat Hij over Johannes de Doper tegen hen gesproken had.

Op de 7^e dag, nadat de Mensenzoon aan zijn leerlingen had uitgelegd, wat het betekent, als iemand Hem wil volgen (Mat.16:24-28, vgl. Mark.8:34-9:1, Luk.9:23-27), vond op een berg de verheerlijking van de Heiland plaats (v.1-13, vgl. Mark.9:2-13, Luk.9:28-36). Daarbij verscheen Hij aan 3 van zijn discipelen: Simon Petrus, Jakobus en Johannes, in zijn koninklijke waardigheid (Mat.16:28). Door deze gebeurtenis werd Hij bemoedigd, en voorbereid op zijn lijden en sterven (Luk.9:30,31). Ook werden de discipelen die erbij waren, versterkt in hun geloof, dat Jezus de Gezalfde (= de Messias) is; de Zoon van God.

1 [En/Ook/Zelfs] na 6 dagen (= Zeven dagen later)⁵⁷³ neemt (= nam) Jezus Petrus, [en

⁵⁷³ In het bijbelboek Matteüs lezen we, dat de verheerlijking van de Zoon van God op de berg, 6 dagen na zijn onderwijs in het vorige gedeelte (Mat.16:24-28) plaatsvond. Volgens het Evangelie van Lukas duurde dat 8 dagen (Luk.9:28). Dit komt, doordat Matteüs de 6 dagen telt, die tussen de 2 gebeurtenissen in liggen, terwijl Lukas de dag van het laatstgenoemde onderwijs (Luk.9:23-27) en de dag van de verheerlijking op de berg erbij rekent (Luk.9:28-36). Die verheerlijking op de berg gebeurde dus op de 7^e dag na het laatstgenoemde onderwijs van de Mensenzoon in het vorige gedeelte (Mat.16:24-28).

(of ook/zelfs)] Jakobus en (of ook/zelfs) zijn broer Johannes mee (of bij zich) (vgl. Mat.26:37, Mark.5:37), en (of ook/zelfs) brengt (= bracht) hen naar boven naar (of tot/(tot) in) (= op) een hoge berg (of een hoge heuvel) [door middel van (of volgens)] alleen (of apart/afgezonderd) (= en bracht alleen hen op een hoge berg naar boven).

Petrus, Johannes en Jakobus hoorden alle 3 bij de eerste discipelen, die besloten de Meester blijvend te volgen (Mat.4:18-22, Luk.5:1-11, vgl. Joh.1:35-52). De Heiland nam deze 3 discipelen wel vaker apart mee. Zo waren van de discipelen alleen Petrus, Johannes en Jakobus bij Hem, toen de dochter van Jäirus uit de dood werd opgewekt (Mark.5:37, Luk.8:51), en ze waren eveneens alleen alle 3 bij Hem in de hof van Getsemané (Mark.14:32,33). Deze discipelen konden daardoor later als getuigen over die gebeurtenissen vertellen (b.v. 2Pet.1:16-18).

Waar die hoge berg of hoge heuvel lag, is in de tekst niet aangegeven.⁵⁷⁴

2 [En/Ook/Zelfs] Hij werd (van gedaante) veranderd voor (of in tegenwoordigheid van) hen (= voor hun ogen), en (of ook/zelfs) zijn (aan)gezicht (of zijn aanblik/outerlijk) straalde (of gaf licht/scheen) (zo)als de zon. Zijn (boven)kleren nu, (of en/maar) waren wit geworden (of gebeurd/ontstaan) (zo)als het licht.

Terwijl de gezalfde Jezus aan het bidden was, veranderde de aanblik van zijn gezicht en zijn kleren (Luk.9:29). Zijn stralende gezicht is goed te vergelijken met de glans van het gezicht van de profeet Mozes,⁵⁷⁵ toen hij de berg afkwam met de 2 tafels waarop de 10 geboden stonden (Ex.34:29-35).

De verheerlijking van de Mensenzoon gebeurde waarschijnlijk 's nachts, want Petrus, Johannes en Jakobus vielen in slaap, en na enige tijd werden ze weer wakker (Luk.9:32). Ook gingen ze de volgende dag weer naar beneden (Luk.9:37).

3 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), aan hen verschenen Mozes en (of ook/zelfs) Elia met Hem sprekend(e) (= Elia, en zij spraken met Hem).

Aan de 3 discipelen (en de Here Jezus natuurlijk) *verschenen* 2 belangrijke en bekende profeten uit het Oude Testament: *Mozes en Elia* (Deut.34:10-12, 1Kon.18:22,36). Het was dus niet zo, dat ze alle 3 apart een visioen zagen, dat ook nog precies hetzelfde was. Nee, het was realiteit. Het gebeurde, terwijl zij erbij waren, zodat ze later als getuigen over deze geschiedenis konden vertellen (b.v. 2Pet.1:16-18).

De discipelen Simon Petrus, Johannes en Jakobus hadden Mozes en Elia natuurlijk nog nooit gezien. Toch herkenden ze die 2 mannen als Mozes en Elia. Blijkbaar had God voor die herkenning gezorgd.

Zowel bij de profeet *Mozes* als bij *Elia* verliep het einde van het leven anders, dan bij vrijwel alle andere mensen. Kort na zijn overlijden werd Mozes door de Here begraven (Deut.34:5,6, vgl. Judas 1:9), en zijn ziel werd door God meegenomen naar de hemel. Dat de 3 discipelen hem konden zien, wil niet automatisch zeggen, dat hij een nieuw lichaam had gekregen. De profeet Elia werd door de Here met lichaam en ziel in een storm meegenomen naar de hemel (2Kon.2:1-11). Hij kon in elk geval, evenals Mozes, de aanwezige heerlijkheid van de Almachtige kon verdragen.

De profeten Mozes en Elia spraken met de Here Jezus over zijn toekomstig lijden en sterven in Jeruzalem (Luk.9:30,31).⁵⁷⁶

⁵⁷⁴ Misschien is het de berg Hermon in de buurt van Caesarea Filippi (Mat.16:13), maar dat is niet zeker.

⁵⁷⁵ Mozes was een heel belangrijke profeet van God (Deut.34:10-12, vgl. Ex.33:11^a, Num.12:8^a).

⁵⁷⁶ Mozes had aan de Israëlieten de wetten van Almachtige bekendgemaakt, en Elia had als een belangrijk profeet onder Gods volk zijn werk gedaan. De Heiland zou door zijn lijden en sterven de wetten die dat lijden en sterven lieten uitbeelden, hun volle betekenis geven; en Hij zou op die manier de profetieën over de lijdende en

4 Petrus nam het woord (of antwoordde), en (of nu/maar) zei (of sprak) tegen Jezus: “Heer (of Meester/Eigenaar), het is goed, (dat) wij hier zijn. Als (of Indien) U (of Jij/Je) (het) wil(t), zou (of mocht) ik ⁵⁷⁷ hier 3 tenten (= 3 (loof)hutten) (kunnen) maken (of doen), voor U (of Jou) één, [en (of ook/zelfs)] voor Mozes één, en (of ook/zelfs) voor Elia één.”

Simon Petrus dacht, dat het maar goed was, dat hij met Johannes en Jakobus bij deze prachtige gebeurtenis aanwezig was. Hij wilde niet, dat Mozes en Elia weg zouden gaan. Hij wilde graag die heerlijkheid vasthouden. Mozes en Elia moesten volgens hem hier nog maar een tijd blijven (Luk.9:33). Daarom vroeg Petrus aan zijn Meester, of hij 3 loofhutten van takken en bladeren mocht bouwen. Johannes en Jakobus zouden vast wel mee willen helpen. Die hutten zouden de Here Jezus en zijn 2 gasten kunnen beschermen tegen de kou van de nacht en tegen de hitte van de zon als de volgende dag zou aanbreken.

Hij had nog niet begrepen, dat de Heiland eerst moest lijden en sterven aan het kruis om voor de zonden van de mensen te betalen (vgl. Mat.16:21). Pas daarna zal vele eeuwen later de nieuwe aarde met de eeuwige heerlijkheid uit de hemel kunnen neerdalen (Op.21:1,2). Zonder het te weten en te beseffen, ging Simon Petrus opnieuw dwars tegen de plannen van de Here in (vgl. Mat.16:22,23).

5 Nog (meer) (of Nog verder) hij pratend(e) (of sprekend(e)/vertellend(e)) (= Terwijl hij nog praatte (of sprak/vertelde)), zie (of kijk), een wolk vol licht (of een (ver)lichte wolk) overschaduwde hen, en (of ook/zelfs) zie (of kijk), een stem (of een klank) (van)uit (of bij/van-(daan/af)) de wolk zeggend(e) (= zei): “Dit (of Deze) is mijn Zoon (of mijn Nakomeling/Afstammeling), de geliefde, in (of met/door) Wie (of Welk(e)/Wat) Ik een genoeg(en) (of een welgevallen) heb (of de geliefde, met Wie Ik ingenomen ben) (Mat.3:17^b). Luistert naar (of Hoort (naar)) Hem!”

Terwijl Petrus nog niet helemaal was uitgesproken, werden hij en de 2 andere discipelen overschaduwd door een wolk vol licht (vgl. Ex.13:21, 19:9, 24:15-18). Die wolk was aan de bovenkant vol licht van de heerlijkheid van God, en overschaduwde de 3 discipelen om hen daartegen te beschermen, want die heerlijkheid is voor zondige mensen niet te verdragen. Daarvoor is de heerlijkheid van de hemelse Vader te groot (Ex.33:18-23).

Opnieuw sprak de Almachtige dezelfde woorden, die Hij had gezegd, vlak nadat de Here Jezus door Johannes de Doper was gedoopt (Mat.3:17^b): “*Dit is mijn Zoon, de geliefde, in Wie Ik een genoeg(en) heb* (vgl. Jes.42:1, Mat.12:18, 2Pet.1:17).” Aan die woorden voegde Hij ook nog een belangrijke opdracht voor de discipelen toe: “*Luistert naar Hem!*”

Zo riep God de 3 discipelen op om niet in de eerste plaats bezig te zijn met hun eigen goedbedoelde plannen, maar om vooral goed naar zijn lieve en aangename Zoon Jezus te luisteren; ook als Hij sprak over zijn lijden en sterven. Door deze indrukwekkende gebeurtenis gaf Hij bovendien nog een keer aan, dat hun Meester zijn Zoon is. Zo werden Petrus, Johannes en Jakobus eveneens bevestigd en versterkt in hun geloof, dat de Here Jezus de Messias (= de Gezalfde) is.

Toch nog toe hadden de 3 discipelen de aanwezige heerlijkheid kunnen verdragen, maar toen God de Vader in de wolk vol licht verscheen, en Hij zijn stem liet horen, werd het hen te veel. *Zij vielen op hun gezicht, en werden heel erg bang* (vgl. Ex.20:19, Deut.5:26).

6 [En/Ook/Zelfs] (Toen) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) (dit/het) horend(e) (= Toen de discipelen dit hoorden), vielen zij (neer) (of stortten zij neer) op hun (aan)gezicht

stervende Messias, vervullen.

⁵⁷⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *zou* (of *mocht*) *ik*, maar in jongere handschriften lezen we in plaats daarvan *would* (of *could*) *wij*.

(= vielen zij neer op hun gezicht), en (of ook/zelfs) werden zij heel erg (of zeer (sterk)/geweldig) bang (of bevreesd).

Wat er daarna precies is gebeurd, wisten de discipelen niet, en dat konden ze ons dus ook niet vertellen. Pas toen de hemelse Vader zich met zijn heerlijkheid had teruggetrokken, en Mozes en Elia met Hem weer naar de hemel waren gegaan, richtte de Here Jezus zich tot Petrus, Johannes en Jakobus. Om hen te bemoedigen raakte Hij hen aan (vgl. Op.1:17). Ze hoefden niet meer bang te zijn. Die overweldigende heerlijkheid was voorbij. Blijkbaar had de Mensenzoon ook geen verheerlijkte gedaante meer.

7 [En/Ook/Zelfs] Jezus ((dicht)er)bij (hen) gekomen (= Jezus kwam bij hen), (en) raakte hen aan (of pakte hen vast), en (of ook/zelfs) zei (of sprak): “Staat op, en (of ook/zelfs) weest (toch) niet bang (of vreest (toch) niet/hebt (toch) geen ontzag!”

8 Zij nu, (of en/maar) opslaand(e) hun ogen (= Zij nu, sloegen hun ogen op). Zij zagen (of merkten ... (op)) niemand (of niet één/niets) (meer) dan (of behalve (als)/tenzij/als (toch) niet) alleen Jezus.

9 [En/Ook/Zelfs] afdalend(e) (of neerdalend(e)/naar beneden komend(e)) zij (= Terwijl zij afdaalden) van(af/uit) de berg, droeg Jezus hun op (of gebood (of beval) Jezus hun), zeggend(e) (= en zei): “Jullie zouden (of mochten) (tegen/aan) niemand (iets) (moeten/kunnen) vertellen (of spreken/zeggen) (over) (= Jullie moeten tegen niemand iets vertellen over) het geziene (door jullie) (= wat jullie hebben gezien/wat door jullie is gezien), tot(dat) (of zolang (als)/tot en met) (= voordat) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (van)uit (of bij/van(daan/af)) (de) doden zou (of mocht) (= vanuit de doden zal) zijn opgestaan.”

De volgende dag ging de Here Jezus met Simon Petrus, Johannes en Jakobus weer naar beneden (Luk.9:37). Terwijl ze de berg afdaalden, zei de Heiland tegen de 3 discipelen, dat zij voor zijn sterven en opstanding uit de dood aan andere mensen niets over deze indrukwekkende gebeurtenis moesten vertellen (vgl. Mat.16:20). Als ze dat zouden doen, dan zouden ze daarmee openlijk aangeven, dat hun Meester de Zoon van God is (Mark.8:30, Luk.9:21, vgl. Mark.1:23-25, 9:9). Dan zou dat een verkeerde invloed kunnen hebben op het verloop van de komende gebeurtenissen.⁵⁷⁸ Jezus zou zelf, op zijn tijd, tegen andere mensen duidelijk zeggen, dat Hij de Zoon van de mensen is, die zou zitten aan de rechterhand van de Almachtige (Mat.26:64^b), en zou komen en verschijnen in de wolken van de hemel (Mat.26:64^c). Nadat Gods Zoon was opgestaan uit de dood, gaf Hij aan de apostelen de opdracht om overal in de wereld de blijde boodschap bekend te maken (Mat.28:19). Toen heeft Petrus ook deze gebeurtenis verteld (2Pet.1:16-18).

De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van God (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken.⁵⁷⁹ Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden. Het was voor Petrus, Johannes en Jakobus wel duidelijk, wat hun Meester daarmee bedoelde.⁵⁸⁰

⁵⁷⁸ Wanneer de Joden niet door het onderwijs en de wonderen van de Here Jezus tot het inzicht zouden komen, dat Hij de Gezalfde is, dan zou dit ook niet gebeuren, als de discipelen van Hem dat openlijk zouden zeggen. Dit zou alleen maar het conflict met de Farizeeën en Sadduceeën voortijdig kunnen laten escaleren, en de tijd om te sterven was voor de Meester nog niet gekomen. Zijn leerlingen hadden nog veel onderwijs nodig.

⁵⁷⁹ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

⁵⁸⁰ Of de meeste andere mensen uit die tijd de verstrekkende betekenis van de term *de Zoon van de mensen* had-

Kort na de verheerlijking van de Heiland op de berg begrepen deze 3 discipelen niet, dat Hij sprak over zijn opstanding uit de dood (Mark.9:10). Het sterven en weer levend worden van Jezus de Gezalfde, die de geliefde Zoon van God is; nee, daar begrepen Petrus, Johannes en Jakobus nog niets van. Ze kenden alleen maar een opstanding uit de dood op de laatste dag, dat de oude wereld nog zal bestaan, voordat die helemaal zal vergaan (Joh.11:24). Mede daarom vroegen ze zich af, hoe het dan zou zijn met de profeet Elia, die volgens de schriftgeleerden zelfs voor de komst van de Messias nog een keer zou moeten komen. Dan zou toch het herstel van Israël moeten beginnen?

10 [En/Ook/Zelfs] zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) vroegen Hem, zeggend(e) (= en zeiden): “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Hoe/Waarom) (kunnen) ((wel)nu) dan (of dus) de schriftgeleerden (of de (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) zeggen (of verklaren), (om)dat Elia eerst moet komen (of verschijnen)?”

De Joodse schriftgeleerden verwachtten opnieuw de komst van de profeet *Elia*. Die verwachting was gebaseerd op profetieën uit het bijbelboek Maleachi. In dat boek profeteert Maleachi over:

1. de knecht (of de boodschapper/engel) = Johannes de Doper (mogelijk als een Elia),
2. de Knecht (of de Boodschapper/Engel) van het verbond = de Here Jezus (Mal.3:1),
3. en een Elia als de voorloper van God de Vader en Koning Jezus (Mal.4:5).⁵⁸¹

De Here Jezus is voor de 1^e keer als mens naar de aarde gekomen om de mensen te verlossen van hun zonden. Voor de 2^e keer zal Hij naar deze wereld komen als koning en als rechter. De wegbereider (of voorloper) van de komst van God de Vader en van de 2^e komst van de Mensenzoon had de profeet Maleachi eeuwen geleden aangeduid met de naam Elia (Mal.4:5).⁵⁸²

De meeste Joden geloofden, dat de Messias (= de Gezalfde) maar 1 keer naar de aarde zou komen. Hij zou hen dan niet alleen verlossen, maar ook zou met zijn komst de grote dag van het eindoordeel van God aanbreken. Davids grote Zoon zou al zijn vijanden vernietigen. Hij zou de Romeinen het land uitjagen, en zijn eeuwig koninkrijk op deze wereld stichten. Daardoor dachten de meeste mensen in Israël, dat de wegbereider van de 1^e komst van de Messias naar de aarde dezelfde persoon was als de wegbereider van zijn 2^e komst.

Onder invloed van deze gedachtegang, en doordat de Mensenzoon over zijn opstanding uit de dood had gesproken (Mark.9:9-11), vroegen de 3 discipelen die Mozes en Elia hadden gezien, aan hun Meester: “*Hoe kunnen dan de schriftgeleerden zeggen, dat Elia eerst moet komen?*” Johannes de Doper had immers gezegd, dat hij niet Elia was (Joh.1:21),⁵⁸³ en voordat de Messias zou sterven, was de profeet Elia die de mensen zou voorbereiden op zijn komst, niet gekomen. Daar kwam nog bij, dat Elia met Mozes weer naar de hemel was gegaan. Hij had de

den begrepen, is natuurlijk de vraag. Het is niet aannemelijk, dat de volledige inhoud van die term toen voor iedereen echt duidelijk was, maar daar gaat het in dit bijbelgedeelte van het boek Matteüs niet om.

Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 485, 486 en 958.

⁵⁸¹ Zie Turenout T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

⁵⁸² Zie Turenout T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

De profeet Elia is niet gestorven, maar hij is levend meegenomen naar de hemel (2Kon.2:1-11). Mede daardoor waren er Joden die geloofden, dat hij evenals de engelen elk ogenblik de rechtvaardige dienaren van God te hulp kon komen.

Zie voor meer informatie daarover eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4.2, 4^e druk, München, 1965, pag. 769-771.

⁵⁸³ Johannes de Doper zei van zichzelf, dat hij niet Elia was. Hij deed geen wonderen en tekenen, zoals die profeet. Hij was niet die grote en machtige Elia die de Joden toen verwachtten, en hij kondigde ook niet de komst van de Messias Jezus vlak voor de dag van het laatste oordeel aan. Hij wilde vooral de weg vlak (laten) maken voor de Zoon van God (Joh.1:21,23, vgl. Luk.1:17).

mensen niet voorbereid op de komst van Gods Zoon. Wat de schriftgeleerden hadden gezegd, klopte dan toch niet?

De Here Jezus ging bij zijn antwoord direct een onderscheid maken tussen zijn 1^e komst als mens naar deze aarde en zijn 2^e komst. In vers 11 sprak Hij over de jaren vlak voor zijn 2^e komst als rechter naar deze wereld, en in vers 12 over de tijd kort voor zijn 1^e komst als mens om zijn dienaren te verlossen van hun zonden.

11 Hij nu, (of en/maar) antwoordend(e) (= antwoordde),⁵⁸⁴ (en) zei (of sprak) [(tegen hen)]:⁵⁸⁵ “Elia komt (of verschijnt) inderdaad (of echt/wel(iswaar)) [(eerst)],⁵⁸⁶ en (of ook/zelfs) hij zal al(le(s)) (of allen/ieder(een)/elk) herstellen (of weer in de juiste toestand brengen).”

Ja, in de toekomst *komt Elia inderdaad, en hij zal alles herstellen*. De Meester gaf duidelijk aan, dat die profetie van Maleachi zeker in vervulling zal gaan (Mal.4:5,6). Deze profeet zal als de 3^e Elia de mensen oproepen tot bekering en tot het herstel van de eer van God. Daarbij gaat het vooral om een geestelijk herstel, en niet om het politieke herstel van de staat Israël.

Na zijn lijden en sterven steeg de Here Jezus van de aarde op naar de hemel (Hand.1:9). Hij kwam de hemel binnen, en Hij nam plaats op de troon aan de rechterhand van God de Vader (Hand.2:33-36). De almachtige Heer gaf aan Hem de koninklijke macht over heel de schepping (Dan.7:13,14, Op.1:5). Deze belangrijke gebeurtenissen zijn al achter de rug. Wij leven vandaag ongeveer 2000 jaren later.

Kort voordat de Messias als koning terug zal komen, komt Jahweh (Zach.14:3-7). Met Jahweh wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1).⁵⁸⁷ Hij zal eerst alles aan de Mensenzoon onderwerpen (Ps.2, 110:1, Hand.2:33-36, Hebr.1:13,14, 10:12,13). Daarna zal de Meester terugkomen, zoals Hij is weggegaan (Hand.1:11). Dan komt de grote dag van het eindoordeel van de Almachtige.

Voordat Jahweh zal komen, zal Hij de profeet Elia sturen (Mal.4:5).⁵⁸⁸ Een lange periode na de bekering van het overgrote deel van de Joden en Israëlieten zal een profeet als Elia (met één of meer andere profeten) enkele jaren voor de komst van de hemelse Vader de heidenen oproepen tot bekering (Op.11:3-6). In de staat Israël zal die oproep leiden tot verder herstel van de eer van God in de harten van verreweg de meeste mensen die daar wonen. Ze zullen door het werk van die profeet ook worden voorbereid op de dingen die kort daarna zullen gaan gebeuren.

In het bijbelboek Openbaring wordt het profetische werk van de 2 getuigen vergeleken met dat van de profeten Mozes en Elia. Vuur zal uit hun mond komen, en het zal hun vijanden verslinden. Als iemand hun kwaad zal willen doen, zal hij worden gedood. Deze profeten en getuigen van God zullen de hemel kunnen sluiten, zodat er geen regen zal vallen (Op.11:5,6, vgl. 1Kon.17:1, Jak.5:17).⁵⁸⁹ Een groot en machtig profeet als (de 3^e) Elia zal (samen met een profeet zoals Mozes) de mensen met woorden en tekenen waarschuwen.⁵⁹⁰

⁵⁸⁴ In jongere handschriften staat hier *Jezus nu, antwoordde*.

⁵⁸⁵ De woorden *tegen hen* staan niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁵⁸⁶ Het (rangtel)woord *eerst* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁵⁸⁷ De Statenvertalers vertaalden Gods naam *Jahweh* met *de HEERE*. Geen mens kan Hem (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid van Jahweh is daarvoor veel te groot.

De Here Jezus wordt echter nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens naar deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

⁵⁸⁸ Zie Turenout T. van, Maleachi, boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

⁵⁸⁹ Ook hebben de 2 getuigen net als Mozes, de macht van God gekregen om water in bloed te veranderen, en de

Toch zal evenals bij de waarschuwingen van de 1^e profeet Elia en van Johannes de Doper als de 2^e Elia (Luk.1:13-17) het overgrote deel van de mensen op de aarde niet naar die profeet als (de 3^e) Elia luisteren (vgl. Mat.11:16-19, 21:32). Kwaadaardige mensen zullen hem uiteindelijk zelfs vermoorden. Ze zullen erg blij zijn met zijn dood (Op.11:7-10).

God zal echter zijn woorden waarmaken. Een korte tijd na het vermoorden van die 3^e profeet Elia zal de aarde worden vernietigd (Ps.102:26,27, Mat.24:35, Luk.21:33, 2Pet.3:10-12). De mensen die de Here niet wilden gehoorzamen, zullen dan door Hem voor altijd en eeuwig worden veroordeeld (Op.20:14,15). De berechting van de kwaadaardige mensen zal eveneens de bevrijding betekenen voor de gelovigen die God dienen. Voor hen zal er altijd en eeuwig vrede op de nieuwe wereld zijn (Op.21:1-22:5).⁵⁹¹

In het volgende vers had Jezus het over een andere Elia. Hij vertelde aan de 3 discipelen die bij Hem waren, dat Johannes de Doper al gekomen was als (de 2^e) Elia (vgl. Luk.1:13-17).

12 Maar (of En/Nu,) Ik (= Ik echter,) zeg (of verklaar) (tegen) jullie (of u), (om)dat Elia (nu) al (of nu) gekomen (of verschenen) is, en (of ook zelfs) zij hebben hem niet (of nee) (h)erkend (of gekend/leren kennen), maar (of eerder/toch/integendeel) met (of in/door) hem deden (of maakten) ze (= maar ze hebben met hem gedaan) (alles) wat (of zoveel als) zij (graag) wilden (of wensten/verlangden). Zo (of Op deze manier) zal ook (of zelfs/en) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen door (of onder invloed van) hen (moeten) lijden (= Zo zal ook de Zoon van de mensen door hen moeten lijden).”

Vanuit de Joodse gedachtegang dat de grote Zoon van koning David (1012 – 972) 1 keer naar de aarde zou komen als verlosser, was Johannes de Doper als de profeet Elia inderdaad gekomen. Wanneer de meeste Joden dat graag zo wilden zien, dan kon dat (vgl. Luk.1:17). Daarom zei de Here Jezus eveneens, dat (de 2^e) Elia was gekomen, maar daarbij verwees Hij vooral naar de wegbereider van zijn 1^e komst als mens naar deze wereld (Mal.3:1, vgl. v.12). De Zoon van de almachtige God duidde daarbij nog wel aan, dat (de 3^e) Elia ook nog komen zal (Mat.11:14).

Het overgrote deel van de Joden heeft niet begrepen, dat Johannes de Doper hen als een Elia wilde voorbereiden op de komst van de Heiland naar deze aarde. *Ze hebben met hem gedaan, wat zij wilden*, door het belangrijkste van zijn boodschap te negeren, en door zich niet te bekeeren (Mat.11:18, 21:25,(26^a),32). Johannes de Doper is tenslotte op bevel van de viervorst Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) eerst gevangengezet, en enige tijd later heeft hij hem laten vermoorden (Mat.14:3-11).

Zo zal ook de Zoon van de mensen door hen moeten lijden. Ook naar Hem zou het overgrote deel van de Joden niet willen luisteren. Ze wilden niet inzien, dat Hij de Gezalfde (= de Messias) was; de Zoon van God (Joh.1:11). Ook Hij zou door de autoriteiten worden vermoord. Opnieuw werden de 3 discipelen met de laatste woorden van vers 12 door de Here Jezus voorbereid op zijn lijden en sterven.

13 Toen (of Op dat moment/Dan) begrepen (of zagen ... in) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen), (om)dat Hij over (of betreffende/(rond)om) Johannes de Doper tegen hen gesproken (of gezegd) had.

De 3 discipelen die toen bij de Meester waren, begrepen, dat Hij met de *Elia die al gekomen*

aarde te slaan met allerlei plagen, zo vaak als ze dat willen.

Zie Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2024.

⁵⁹⁰ Je zou kunnen zeggen, dat *de profeet Elia* in de Bijbel als een herhalend motief (= een leidmotief) wordt gebruikt. Een motief is de kleinste betekenisvolle eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Elia of een grote profeet als Elia treedt op in donkere tijden met veel slechtheid en zonden.

⁵⁹¹ Zie Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2024.

is (v.12), Johannes de Doper bedoelde. Zijn komst hoefde ze niet meer te verwachten. Zo konden ze zich beter voorbereiden op wat nog wél gebeuren zou.

6. De genezing van een maanzieke jongen.

Hoofdstuk 17:14-21

14 Toen zij bij de mensenmenigte gekomen waren, kwam iemand bij Hem, viel voor Hem op de knieën,

15 en zei: “Heer, heb medelijden met mijn zoon, omdat hij maanziek is, en hij lijdt zwaar, want vaak valt hij in het vuur, of in het water.”

16 “Ik heb hem bij uw discipelen gebracht, en zij konden hem niet genezen.”

17 Jezus nu, antwoordde, en zei: “O, ongelovige en verkeerde generatie, hoelang zal Ik nog bij jullie zijn? Hoelang zal Ik jullie nog verdragen? Brengt hem bij Mij!”

18 Jezus waarschuwde hem nadrukkelijk, en de kwaadaardige geest ging vanuit hem weg. De jongen werd genezen vanaf dat ogenblik.

19 Toen Jezus alleen was, kwamen de discipelen bij Hem, en zeiden: “Waardoor konden wij hem er niet uitdrijven?”

20 Hij nu, zei tegen hen: “Door jullie kleingeloof. Ja, stellig zeg Ik tegen jullie: “Als jullie een geloof zouden hebben als een mosterdzaad, zullen jullie tegen deze berg zeggen: “Ga weg van hier naar daar, dan zal hij weggaan, en niets zal voor jullie onmogelijk zijn.”

Toen de Here Jezus en de discipelen Petrus, Jakobus en Johannes na de verheerlijking van de Meester vanaf de berg naar beneden kwamen (v.1-13, vgl. Mark.9:2-13, Luk.9:28-36), zagen ze de andere discipelen met een grote groep mensen om hen heen. Daar stonden ook schriftgeleerden bij (v.14-21, vgl. Mark.9:14-29, Luk.9:37-43^a).

14 [En/Ook/Zelfs] (toen) zij bij (of tot/naar) de (mensen/volks)menigte (of de schare) gekomen (of verschenen) zijnde (= waren), kwam een mens (= kwam iemand) ((dicht)er)bij Hem, vallend(e) op de knieën (of knielend(e)) (= viel op de knieën) voor Hem,

15 en (of ook/zelfs) zeggend(e) (= en zei): “Heer (of Meester/Eigenaar), heb medelijden met mijn (aangenomen) zoon (of mijn nakomeling), (om)dat hij maanziek is (of (psychisch) gestoord is/aan toevallen lijdt), en (of ook/zelfs) hij lijdt zwaar (of ernstig/erg/verschrikkelijk), want (of immers) vaak (of dikwijls) valt hij (neer) (of stort hij neer) (tot) in (of naar/tot) het vuur, en (of ook/zelfs) (= of) [vaak (of dikwijls)] (tot) in (of naar/tot) het water.”

Een man maakte zich los uit de mensenmenigte, en knielde uit diep respect voor de Here Jezus neer. Hij vertelde aan Hem, dat zijn zoon maanziek is, en dat hij door die ziekte zwaar moet lijden.

Iemand die door één of meer kwaadaardige geesten was bezeten, werd in sommige gevallen ook wel *maanziek* genoemd (Mat.17:14-18, vgl. Mark.9:17-27, Luk.9:37-42). Mensen met deze vorm van bezetenheid kregen allerlei toevallen, of deden de meest verschrikkelijke dingen met zichzelf. In de Oudheid dacht men, dat deze kwelling van mensen samenhang met de stand van de maan.⁵⁹² Daarom werd voor die kwelling het woord *maanziek* gebruikt.

In die tijd waren veel ziekten niet te genezen. Dit betrof vooral mensen die leden aan geestelijke ziekten. Dat Jezus dit wel kon, beschouwden ze vooral toen, als een heel groot wonder.

Of de maanzieke zoon opzettelijk of per ongeluk *in het vuur of in het water* terecht kwam, staat niet duidelijk in de tekst. In elk geval probeerde de kwaadaardige geest de jongen op deze manieren te vermoorden (Mark.9:22).

⁵⁹² Dit is trouwens niet onmogelijk.

De vader van een maanzieke jongen knielt voor Jezus neer.

16 “[En/Ook/Zelfs] ik heb hem bij (jo)uw (of je) discipelen (of leerlingen/volgelingen) gebracht (of aangeboden/geofferd), en (of ook/zelfs) zij konden hem niet (of nee) genezen (of (be)dienen).”

Dat de vader met zijn maanzieke zoon naar de discipelen van de Here Jezus was gegaan, was niet zo vreemd. De Mensenzoon had zijn leerlingen al eerder eropuit gestuurd om zieke mensen te genezen, en kwaadaardige geesten uit bezeten mensen te drijven (Mat.10:1-8, Mark.6:7, Luk.9:1,2). Toen konden de discipelen de bezeten mensen wel verlossen van hun kwaadaardige geesten (Mark.6:12,13, Luk.9:6). Het is heel goed mogelijk, dat de vader van de maanzieke zoon dat had gehoord. Bovendien was de Here Jezus zelf niet aanwezig. Hij was met 3 discipelen van Hem op de berg.

17 Jezus nu, (of en/maar) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak): “O, ongelovig(e) (of onbetrouwbare/onbetrouwbaar) en (of ook/zelfs) verkeerd(e) (of afvallig(e)) generatie (of (mensen)geslacht), tot(dat) (of tot en met) wanneer (= , hoelang) zal Ik nog met (= bij) jullie (of u) zijn? Tot(dat) (of tot en met) wanneer (= Hoelang) zal Ik jullie (of u) (nog) verdragen? Brengt hem Mij hier(heen) (= Brengt hem bij Mij)!”

Het verschil tussen de verheerlijking van de Mensenzoon op de berg en de confrontatie met het werk van de satan (= de tegenstander) was zo groot, dat de Here Jezus uitriep: “*O, ongelovige en verkeerde generatie, hoelang zal Ik nog bij jullie zijn? Hoelang zal Ik jullie nog verdragen?*”

Met de *ongelovige en verkeerde generatie* bedoelde de Meester in vers 17 de meeste Joden en de schriftgeleerden die om de discipelen heen stonden, die niet bij Hem op de berg waren. Deze Joden en schriftgeleerden geloofden niet, dat Hij de Gezalfde (= de Messias) was; de Zoon van God.

18 [En/Ook/Zelfs] Jezus bestrafte hem (= Jezus waarschuwde hem nadrukkelijk), en (of ook/zelfs) de (kwaadaardige) geest (of de demon) ging van(uit/af) hem weg (of uit/naar buiten). [En/Ook/Zelfs] de jongen (of het kind) werd genezen (of werd (be)diend) van(af/uit) dat (of die) ogenblik (of tijd(stip)/uur).

De Here Jezus gaf aan de kwaadaardige geest het bevel, dat hij de jongen moest verlaten. Met het verdwijnen van de kwaadaardige geest uit die jongen, verdwenen ook zijn toevallen. *Vanaf dat ogenblik was hij genezen.*

Toen de vader met zijn zoon en de mensen die om hen heen stonden, waren weggegaan, en de discipelen alleen bij de Mensenzoon waren, vroegen ze teleurgesteld aan Hem, waarom zij die jongen niet hadden kunnen genezen. Ze hadden toch op hun Meester vertrouwd!

19 Toen (of Op dat moment/Dan) gekomen zijn(de) (= Toen kwamen) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) ((dicht)er)bij Jezus [(door middel van (of volgens)] alleen (of apart/afgezonderd) (= Toen Jezus alleen was, kwamen de discipelen bij Hem), (en) zeiden (of spraken): “Door (middel van) (of Via) wat (= Waardoor/Waarom) konden wij hem niet (of nee) (eruit) verwijderen (of ((er)uit)halen/((er)uit)gooien/((er)uit)werpen) (= (er)uitdrijven)?”

20 Hij nu, (of en/maar) ⁵⁹³ zei (of sprak) tegen hen: “Door (middel van) (of Via) (= Vanwege/Om) jullie (of uw) kleingeloof.⁵⁹⁴ Immers (of Want) (= Ja), stellig (of inderdaad/echt/zeker/amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Als (of Indien) (ooit) jullie (of u) een geloof (of een vertrouwen) zou(den) (of mocht(en)) hebben (of bezitten/(vast)houden) (zo)als een mosterdzaad, zullen jullie (of zult u) (tegen) deze berg zeggen (of spreken/vertellen): “Ga

⁵⁹³ In jongere handschriften staat hier *Jezus nu*.

⁵⁹⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *kleingeloof*; in jongere handschriften *ongeloof* (of *ontrouw*).

weg (of Vertrek) van hier (of hiervandaan) daar(heen/in) (= naar daar), en (of ook/zelfs) hij zal (= , dan zal hij) weggaan (of vertrekken), en (of ook/zelfs) niets (of niet één/niemand) zal (voor) jullie (of u) onmogelijk zijn.”

De discipelen die de jongen niet konden genezen, waren niet ongelovig, zoals de meeste Joden en schriftgeleerden uit die tijd (v.17), maar *kleingelovig*. Ze geloofden wel, dat hun Meester de Gezalfde is; de Zoon van God (Mat.14:33, 16:16), maar ze hadden nog te weinig vertrouwen in de almacht van de Here. Bij geloof gaat het niet alleen om de mate van vertrouwen op God, maar ook om de kwaliteit van het geloof. Vertrouw je erop, dat de Here (heel) veel kan doen, of geloof je werkelijk, dat Hij de Almachtige is. Wie het sterke geloof heeft als een mosterdzaad met zijn allesdoordringende groeikracht (vgl. Mat13:31,32),⁵⁹⁵ die zal bij wijze van spreken tegen een berg zeggen: “*Ga weg van hier naar daar*”, en dan zal die berg zich verplaatsen.⁵⁹⁶ Het was gebleken, dat de discipelen nog moesten groeien in geloof en vertrouwen op de Mensenzoon.

In het leven van mensen die God dienen, staan niet de opzienbarende wonderen op de voorgrond. Bij hen is een goede relatie met de hemelse Vader, en de groei en bevordering van zijn koninkrijk veel belangrijker. Wonderen moeten daaraan dienstbaar zijn! Dat geldt bijvoorbeeld ook voor het eventueel verplaatsen van een berg (vgl. Mat.21:21). Niet door het bewijs van spectaculaire wonderen moeten de mensen in de Almachtige gaan geloven. Ze moeten Hem leren vertrouwen op grond van zijn woorden.

Trouwens, wonderen gebeuren in de natuur en in de wereld om ons heen al genoeg, maar daar moeten we wel oog voor hebben, en in geloof daarom alleen al God dankbaar zijn.

De overtuiging dat het in het koninkrijk van de Here niet in de eerste plaats draait om opzienbarende wonderen, mag echter geen afbreuk doen aan het vaste geloof en vertrouwen op de almacht van de hemelse Vader. In zijn naam kunnen sommige Christenen in geloof door de kracht van de Heilige Geest nog steeds grote wonderen doen (1Kor.12:7-11,28-30).⁵⁹⁷ Dit geldt ook voor de dag van vandaag.

21 [(“Dit (of Dat) geslacht (of volk/soort) nu, (of maar/en) (= echter,) gaat (er) uit (of vertrekt/gaat naar buiten) niet (of nee), behalve (als) (of tenzij/dan/als (toch) niet) (= gaat er alleen (of slechts) uit) door (of met/in) bidden (of gebed) en (of ook/zelfs) vasten.”)]⁵⁹⁸

Evenals bij de verheerlijking op de berg (v.1-13) blijkt in dit gedeelte (v.14-20) duidelijk, waarom de tijd voor de Here Jezus om te lijden en te sterven nog niet was gekomen. Zijn discipelen hadden nog veel onderwijs en geestelijke groei nodig, voordat zij als apostelen met hun werk op aarde konden beginnen. Zo hebben ook wij veel onderwijs en geestelijke groei nodig om onze taken in het koninkrijk van God aan te kunnen.

⁵⁹⁵ Hoogstwaarschijnlijk gaat het in de Bijbel bij de vergelijking van het geloof met een mosterdzaad over het zaadje van de zwarte mosterdplant (= *Sinapis nigra*). Een struik van dit mosterdras heeft na de bloei kleine zichtbare zaadjes. Toch kan één zo'n klein zaadje uitgroeien tot een grote struik. Die mosterdstruik kan in het heilige land wel enkele meters hoog worden.

Ondanks dat, sprak de Meester bij de groeikracht van mosterdzaad niet over een grote struik, maar over een (grote) boom (Mat.13:32). Daarmee verwees Hij naar het Oude Testament. Daarin worden machtige koninkrijken vergeleken met bomen, waarin vogels hun nesten kunnen bouwen (Ezech.17:22,23, 31:3-9, Dan.4:10-12,20-22). De Here Jezus gaf daarmee aan, dat de invloed en macht van het koninkrijk van God veel groter zal worden, dan de discipelen toen van een normale (zwarte) mosterdplant verwachtten.

⁵⁹⁶ De Zoon van God had aan zijn discipelen niet de opdracht gegeven om bergen te verplaatsen, maar wel om mensen van hun ziekten te genezen, en kwaadaardige geesten uit hen te drijven (Mat.10:1,7,8, Mark.6:7,12,13, Luk.9:1,2).

⁵⁹⁷ Niet elke Christen heeft de gave gekregen om mensen te genezen, of andere wonderen te kunnen doen tot eer van God (1Kor.12:7-11,29,30).

⁵⁹⁸ Dit vers staat niet in de Codex Sinaiticus.

7. De 2^e aankondiging van het lijden en sterven van de Heiland.

Hoofdstuk 17:22,23

22 Terwijl zij zich samen in Galilea ophielden, zei Jezus tegen hen: “De Zoon van de mensen zal overgeleverd worden in de handen van mensen,

23 en zij zullen Hem doden, maar op de 3^e dag zal Hij opgewekt worden.” Zij werden heel erg verdrietig.

Nadat Jezus een bezeten jongen had genezen (v.14-21, vgl. Mark.9:14-29, Luk.9:37-43^a), sprak Hij voor de 2^e keer over zijn lijden, zijn sterven en opstanding uit de dood (v.22,23, vgl. Mark.9:30-32, Luk.43^b-45). De discipelen begrepen daar nog vrijwel niets van. De betekenis van dat lijden en sterven drong niet tot hen door.

22 Samen zich ophoudend(e) (of Samen verkerend(e)) zij [nu, (of en/maar)] ⁵⁹⁹ in (of met/door) Galilea (= Terwijl zij zich samen in Galilea ophielden), zei (of sprak) Jezus (tegen) hen: “De Zoon (of De Nakomeling/Afstammeling) van de mensen zal (of moet/staat op het punt) overgeleverd (of overgeven/uitgeleverd/overgelaten/overgedragen) (te) worden (tot) in (of naar/tot) (de) handen van mensen,

23 en (of ook/zelfs) zij zullen Hem doden, en (of ook/zelfs) (= maar) (op) de 3^e dag zal Hij opgewekt worden (of zal Hij overeind gehaald worden/opstaan).” [En/Ook/Zelfs] zij werden heel erg (of zeer (sterk)/geweldig) verdrietig (of bedroefd/verontrust).

Met de woorden *de Zoon van de mensen*, gaf de Heiland aan, dat Hij de Zoon van God is.⁶⁰⁰

Bij de 2^e keer dat de Mensenzoon over zijn lijden en sterven sprak, sputterden de discipelen niet meer tegen zoals bij de vorige keer. Ze begonnen te begrijpen, dat dit lijden en sterven onvermijdelijk was, maar *ze werden wel heel erg verdrietig*, toen hun Meester dit lijden opnieuw aankondigde.

Waarschijnlijk drong het nauwelijks of niet tot hen door, dat de Here Jezus ook zei, dat Hij weer op zou staan uit de dood (Mark.9:31,32). De discipelen konden daardoor ook niet blij zijn over de komende overwinning over de zonde en over de dood.

⁵⁹⁹ In jongere handschriften staat hier *Zich ophoudend(e)* (of *Verkerend(e)*) *zij nu*, (of *en/maar*) ...

⁶⁰⁰ De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van de Almachtige (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken. (Zie Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.) Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden.

8. De Here Jezus en de tempelbelasting.

Hoofdstuk 17:24-27

24 Toen zij nu, in Kapernaüm waren gekomen, kwamen de ontvangers van de di-drachmen bij Petrus, en zeiden: “Betaalt jullie meester geen di-drachmen?”

25 Hij zei: “Jazeker.” Toen hij het huis was binnengekomen, was Jezus hem voor, en Hij vroeg hem: “Wat denk je, Simon? Van wie heffen de koningen van de aarde belastingen of schatting? Van hun zonen of van vreemden?”

26 Toen hij had gezegd: “Van vreemden”, zei Jezus tegen hem: “Dan zijn de zonen vrij,

27 maar omdat wij hun toch geen aanstoot zouden geven, ga naar het meer, gooi een vis-haak uit, en neem de eerste bovengekomen vis! Wanneer je zijn bek hebt opgedaan, zal je een stater vinden. Neem die mee, en geef het aan hen voor Mij en voor jou!”

Enige tijd nadat de Here Jezus voor de 2^e keer over zijn lijden, sterven en opstanding uit de dood had gesproken (v.22,23, vgl. Mark.9:30-32, Luk.43^b-45), gaf Hij onderwijs naar aanleiding van het betalen van de tempelbelasting (v.24-27).⁶⁰¹

Deze geschiedenis staat alleen in het Evangelie van Matteüs. Waarschijnlijk had deze apostel als oud-belastingambtenaar meer belangstelling voor deze gebeurtenis. De Heilige Geest heeft in elk geval dit onderwijs van de Meester via de vroegere belastingpachter Matteüs aan ons bekend willen maken.

24 Gekomen (of Verschenen) zijn(de) zij nu, (of en/maar) (tot) in (of naar/tot) Kapernaüm (= Toen zij nu, in Kapernaüm waren gekomen), kwamen de ontvangers (of de (mee/aan/op)nemers/opeisers) van de di-drachmen ((dicht)er)bij Petrus, en (of ook/zelfs) zeiden (of spraken): “Betaalt jullie (of uw) (leer)meester (of leraar) niet (of nee) (= geen)⁶⁰² di-drachmen?”

Het gaat in vers 24 over de belasting voor de eredienst in de tempel. Iedere Israëliet moest volgens de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, vanaf zijn 20e jaar deze belasting van een ½ sikkel per jaar betalen (Ex.30:11-16, 38:26, vgl. Neh.10:32,33). In de tijd dat de Romeinen het heilige land bestuurden, moest elke Jood 1 di-drachme tempelbelasting per jaar betalen.⁶⁰³ Eén di-drachme was 2 drachmen waard. Die waarde komt overeen met een ½ sikkel tempelbelasting per jaar.

	<u>Joods geld</u>	<u>Grieks geld</u>	<u>Romeins geld</u>
De tempelbelasting	= ½ sikkel	= 1 di-drachme	= 2 x 1 denarie
Het dagloon	= ¼ sikkel	= 1 drachme	= 1 denarie

Eén drachme (= Grieks geld) ofwel 1 denarie (= Romeins geld) was in de tijd van het Nieuwe Testament het dagloon van een gewone werknemer (Mat.20:2, vgl. Tobit 5:15).⁶⁰⁴ Iedere volwassen Jood moest dus elk jaar 2 daglonen aan tempelbelasting betalen.

25 Hij zegt (= Hij zei): “Ja(zeker).” [En/Ook/Zelfs] [(toen (of wanneer/terwijl))] ⁶⁰⁵ hij

⁶⁰¹ Kort daarna zou de Mensenzoon aan zijn discipelen uitleggen, wie de belangrijkste is in het koninkrijk van God (Mat.18:1-5,10,11, Mark.9:33-37, Luk.9:46-48).

⁶⁰² In de Codex Sinaiticus staat hier niet het (bepalend lid)woord *de*. In jongere handschriften wel. Daar staat dus *Betaalt jullie meester niet de di-drachmen?*

⁶⁰³ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 18, hoofdstuk 9:1 en Joodse Oorlog, deel 7, hoofdstuk 6:6.

⁶⁰⁴ Het Griekse woord *denarion* (= *denarie*) wordt ook wel vertaald met *schelling* (Vertaling van 1951) of *penning* (Statenvertaling).

[tot (of naar/(tot) in)] het huis was binnengekomen (of binnengegaan), was Jezus hem voor (of voorkwam Jezus hem), zeggend(e) (= en Hij vroeg hem): “Wat (of Welk(e)/Wie) denk(t) (of meen(t)/veronderstel(t)) je (of jij/u), Simon? Van(uit/af) wie (of welk(e)/wat) ontvangen (of nemen/eisen) (= heffen) de koningen van de aarde (of het land/de grond) belastingen (of toll(en) of schatting (of (vermogens)belasting) (aan/op/mee)? Van(uit/af) hun (aangenomen) zonen (of hun nakomelingen) of van(uit/af) [de] vreemden?”

Uit het antwoord van Petrus kan worden opgemaakt, dat de Here Jezus de tempelbelasting altijd wel had betaald. Waarschijnlijk had Hij dat de laatste keer nog niet had gedaan, doordat Hij een tijdje niet in zijn woonplaats Kapernaüm was geweest. Toen de Mensenzoon met zijn leerlingen weer was thuisgekomen, kwamen de inners van de tempelbelasting Petrus tegen in de stad, en informeerden bij hem naar de stand van zaken. Evenals zijn Meester woonde Petrus met zijn broer Andreas in Kapernaüm (Mat.4:13, Mark.1:21,29).

Blijkbaar wist de Heiland al, dat de belastinginners aan Simon Petrus hadden gevraagd, of zijn Meester nog wel voor de dienst in de tempel wilde betalen. Dat bleek wel, toen Hij zijn eigen huis binnenging (vgl. Mat.9:28, 12:1). Voordat zijn discipel er zelf over kon beginnen stelde de Here Jezus hem de vraag: “*Van wie heffen de koningen van de aarde belastingen of schatting?*” Door middel van het stellen van die vraag, wilde Hij zijn impulsieve leerling iets belangrijks leren.

De koningen in de Oudheid zagen hun koninkrijk als hun bezit. Vooral daarom wilde de Almachtige, dat er over het volk Israël geen koning zou regeren, zoals de koningen van de andere volken (1Sam.8:5-20). Koningen waren toen niet dienstbaar aan het volk. Nee, ze vonden, dat de mensen waarover zij regeerden, dienstbaar moesten zijn aan hen. Het was in die tijd dus ondenkbaar, dat de familieleden en vrienden van de koning belasting zouden moeten betalen. Daar had je toch je onderdanen (= de vreemden) voor!⁶⁰⁶

Volgens de gewoonte van die tijd zou(den) de Zoon van de Almachtige (en zijn bevriende leerlingen (Luk.12:4, Joh.15:13-15)) dus ook geen belasting voor de tempel hoeven te betalen. De tempel was het huis van de Vader van de Here Jezus, en zijn Vader in de hemel is toch de allerhoogste Koning!

26 (Toen) hij [nu (of en/maar)] had gezegd (of verklaard): “Van(uit/af) [de] vreemden”, zei (of sprak) Jezus tegen hem:⁶⁰⁷ “Dan (of Dus) zijn de (aangenomen) zonen (of de nakomelingen) vrij,

27 maar (of en/nu) (zo)dat (= omdat) wij hun (toch) niet (= (toch) geen) aanstoot zouden (of mochten) geven, gegaan (of vertrokken/gereisd) (= geven, ga) naar (of tot/(tot) in) het meer (of de zee), gooi (of werp) een vishaak (uit/neer), en (of ook/zelfs) neem (of til) de eerste bovengekomen (of opgekomen) vis (op/mee/weg)! [En/Ook/Zelfs] geopend (of opengedaan) zijn mond (= zijn bek) (= Wanneer je zijn bek hebt opengedaan), zal je (of zal jij/zult u) een stater (of een zilverstuk) vinden (of aantreffen/ontdekken). Die (of Dat) (mee/weg/op/aan)genomen (of (aan)gegrepen/ontvangen) hebbend(e) (= Neem die mee), (en) geef (het) aan hen voor (of in (de) plaats van) Mij en (of ook/zelfs) (voor) (jo)u!”

De Here Jezus ging toch de tempelbelasting betalen. Zoals zijn Vader als de allerhoogste Koning in zijn grote liefde dienstbaar is aan zijn onderdanen, zo wilde en wil Hij dat ook zijn. Hij wilde zelfs al die onderdanen redden van de dood en de eeuwige ondergang (Joh.3:16).

⁶⁰⁵ Het woord *toen* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar maakt de tekst wel leesbaarder. Zonder dit woord is een goede vertaling best mogelijk: *Hij (= Petrus) kwam het huis binnen. Jezus was hem voor, en ...*

⁶⁰⁶ Bij die belastingbetalers hoorden vooral ook de mensen in de gebieden die een koning had veroverd.

⁶⁰⁷ In jongere handschriften staat hier *Petrus zegt* (of *verklaart*) (= *zei*) tegen *Hem*: “*Van(uit/af) de vreemden.*” *Jezus zei* (of *sprak*) tegen *hem*: ...

Voor de zonden van alle mensen wilde Hij zelfs zwaar lijden en sterven (1Joh.2:1,2). Nee, die tempelbelasting zou toch al helemaal geen aanleiding mogen zijn voor onnodige conflicten en onenigheden! Daardoor zou je mensen toch onnodig kunnen vervreemden van het koninkrijk van God.⁶⁰⁸ De Mensenzoon toonde zichzelf dienstbaar; ook ten opzichte van zijn discipel Petrus.

Het betalen via een wonder was nodig om het geloof van Petrus op de proef te stellen. Hij moest laten zien, of hij de Here Jezus op zijn woord wilde vertrouwen. Dat kon hij aantonen door zijn daden. Hij moest naar het meer (van Galilea) gaan, daar een vis gaan vangen met een vishaak, en erop vertrouwen, dat er een stater in de bek van die vis zou zitten.

Hoewel het niet expliciet in de tekst staat, dat Simon Petrus de opdracht van zijn Meester heeft uitgevoerd, mogen we aannemen, dat hij dit heeft gedaan. Over eventuele nalatigheid hierover vernemen we niets. De Heilige Geest vond het blijkbaar overbodig om via Matteüs uitgebreid aan ons te vertellen, wat Petrus na het bovenstaande gesprek met de Here Jezus heeft gedaan. We mogen er dus van uitgaan, dat hij zijn geloof in de woorden van Gods Zoon toonde door middel van zijn daden. Hij ving de vis met een stater in zijn bek. Hij zou dit niet meer vergeten, want nog nooit had hij op deze manier zijn jaarlijkse tempelbelasting betaald.

Een stater of zilverstuk⁶⁰⁹ had 2 keer de waarde van een di-drachme (= 2 keer de waarde van een dubbele drachme). Die stater was dus precies voldoende. Daarmee kon Petrus voor zijn Meester en zichzelf de tempelbelasting van dat jaar betalen.

	<u>Joods geld</u>		<u>Grieks geld</u>		<u>Romeins geld</u>
2 x tempelbelasting	1 sikkel	=	1 stater (= 2 di-drachmen)	=	4 x 1 denarie
1 x tempelbelasting	= ½ sikkel	=	1 di-drachme (= 2 drachmen)	=	2 x 1 denarie
Het dagloon	= ¼ sikkel	=	1 drachme	=	1 denarie

Niet het wonder is hier het belangrijkste, maar het onderwijs dat de Here Jezus gaf bij deze gebeurtenis.

⁶⁰⁸ De Here Jezus wilde bijvoorbeeld, bij zijn volksgenoten niet de indruk wekken, dat Hij de tempeldienst niet belangrijk vond. Die indruk zou kunnen ontstaan, als Hij geen tempelbelasting zou betalen.

⁶⁰⁹ *Een stater* wordt ook wel *een zilverling* genoemd (b.v. de vertaling van 1951).

9. Wie is belangrijk in het koninkrijk van God? – Verleidingen.

Hoofdstuk 18:1-11

1 Op dat ogenblik kwamen de discipelen bij Jezus, en vroegen Hem: “Wie is nu belangrijker in het koninkrijk van de hemel?”

2 Hij riep een jong kind bij zich, en zette dat in hun midden,

3 en Hij zei: “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Als jullie je niet zouden bekeren, en niet zouden worden zoals de jonge kinderen, zouden jullie het koninkrijk van de hemel beslist niet binnengaan.”

4 “Iedereen die dus zichzelf bescheiden zal opstellen zoals dit jonge kind, die is belangrijker in het koninkrijk van de hemel.”

5 “Wie iemand als zo’n jong kind zou ontvangen in mijn naam, die ontvangt Mij.”

6 “Wie dan ook echter, één van deze kleinen die in Mij geloven, tot zonde zou verleiden; het is dan beter voor hem, dat een zware molensteen aan zijn nek zou worden gehangen, en hij verdrinken zou worden in de diepte van de zee.”

7 “O wee de wereld, vanwege de verleidingen, want het is onvermijdelijk, dat de verleidingen komen, maar o wee de mens, door wie de verleiding komt.”

8 “Als nu, jouw hand of jouw voet je tot zonde verleidt, hak hem af, en gooi hem weg! Het is beter voor jou verminkt of kreupel het leven binnen te gaan, dan met 2 handen of 2 voeten in het eeuwige vuur gegooid te worden.”

9 “Als jouw oog je tot zonde verleidt, verwijder het, en gooi het weg! Het is beter voor jou met 1 oog het leven binnen te gaan, dan met 2 ogen in het hellevuur gegooid te worden.”

10 “Past op, dat jullie niet één van deze onaanzienlijke mensen zouden minachten, want Ik zeg tegen jullie, dat hun knechten in de hemel altijd kijken naar het gezicht van mijn Vader, die in de hemel is.”

Het lijkt er sterk op, dat het gesprek van de Meester met zijn leerling Simon Petrus over het betalen van de tempelbelasting (Mat.17:24-27) iets eerder plaatsvond dan de beschreven geschiedenis in de onderstaande verzen (v.1-5,10). Daarin legde de Here Jezus waarschijnlijk een korte tijd later aan zijn discipelen uit, wie belangrijk is in Gods koninkrijk (v.1-5,10, vgl. Mark.9:33-37, Luk.9:46-48). Het is heel goed mogelijk, dat de apostel Matteüs aan deze verzen (v.1-5,10) 2 gedeelten (v.6,7, vgl. Mark.9:42, Luk.17:1,2 en v.8,9, vgl. Mat.5:29,30, Mark.9:43-49) over verleidingen heeft toegevoegd, waarvoor de Heiland zijn volgelingen op een ander tijdstip heeft gewaarschuwd. Het kan ook zo zijn, dat de Mensenzoon deze boodschap in een enigszins gewijzigde vorm heeft herhaald. Voor de betekenis van die uitspraken van Hem is het verschil tussen beide mogelijkheden niet zo belangrijk.

1 In (of Met/Door) (= Op) dat (of die) ogenblik (of tijd(stip)/uur) kwamen de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) ((dicht)er)bij Jezus, zeggend(e) (= en vroegen Hem): “Wie (of Welk(e)/Wat) is dan (of dus) (= is nu) meer (of groter) (= belangrijker/aanzienlijker) in (of met/door) het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en]?”

In West-Europa denken we bij het woord *koninkrijk* aan een land met een koning. Zo’n land is meestal een eenheid, waarbij het volk min of meer een nationaal besef heeft, en iemand zich (enigszins) verbonden voelt met zijn volksgenoten. We vinden, dat het koninkrijk van het volk behoort te zijn, en dat een koning zich dienstbaar op moet stellen. We zien een koninkrijk niet als het bezit van een koning. Dat was echter in de tijd van de Bijbel wél het geval.

Een koning beschouwde een land als zijn eigendom. Het Griekse woord voor *koningschap* betekent daardoor ook *koninkrijk*.⁶¹⁰ In die tijd dacht men, dat dit hetzelfde was.

De woordgroep *het koningschap van de hemel* heeft dezelfde betekenis als *het koningschap van God*.⁶¹¹ Wat is nu precies het koningschap (of het koninkrijk) van God?

Na de eerste zonden van Adam en Eva in de hof van Eden (Gen.3) is het evangelie (= de blijde boodschap) gedurende een lange periode voor een beperkt aantal mensen of voor één volk geweest, terwijl de rest van de volken onder de knoet van de satan (= de tegenstander) leefde. De satan was de vorst van de wereld (Joh.12:31, 14:30, 16:11, 2Kor.4:4, 1Joh.5:19). Doordat Adam als onderkoning van de schepping aan de satan had gehoorzaamd, had de leider van de demonen zeggenschap verworven over wat de Here zo mooi had gemaakt (Gen.3, Rom.5:12, vgl. Op.12:9). Hij kon aan Jezus heel de aarde geven, als Hij maar één keer voor hem knielde (Mat.4:8-11).⁶¹² Ja, Gods Zoon kon onderkoning van de satan worden. Hij koos echter het kruis, en kocht zo de wereld vrij (Hebr.2:14,15,17,18). Na zijn opstanding steeg de Mensenzoon overwinnend op naar de hemel.⁶¹³ De gezalfde Jezus werd de eeuwige koning van alle volken.⁶¹⁴ Door zijn offer aan het kruis ligt heel de wereld aan zijn voeten (Mat.28:18).

De discipelen waren vooral bezig met de heerlijkheid van het komende koninkrijk. Voor het komende lijden van de Heiland hadden ze niet zo veel belangstelling. Mede daardoor zagen ze het koninkrijk van God, dat vanuit de hemel wordt geleid, als een aards koninkrijk, waarin de strijdvrager om de macht van mensen een grote rol zouden spelen. Vanuit die gedachtegang hadden ze aan hun Meester gevraagd, wie van hen in het koninkrijk van de hemel belangrijker zou zijn dan de anderen.⁶¹⁵

Uit die vraag bleek heel duidelijk, dat ze van dat koninkrijk nog maar heel weinig hadden begrepen (vgl. Joh.18:36). De belangrijkste van het koninkrijk van de hemel was toch de Here Jezus samen met zijn Vader en de Heilige Geest. Hoe dienstbaar was de Heiland voor zijn dienaren om hen te redden van hun ondergang door voor het lijden en voor de kruisdood te kiezen (Fil.2:5-8)! Hoeveel moest de hemelse Vader ervoor over hebben om zijn lieve Zoon zo zwaar te zien lijden tot de dood erop zou volgen! Wat moest dit alles voor de Heilige Geest betekenen om dit te moeten meemaken! Dat leiding geven vooral anderen dienen betekent, was voor de leerlingen van de Meester in die periode nog totaal onbekend.⁶¹⁶ Ze hadden dus nog veel onderwijs nodig.

⁶¹⁰ Dit is trouwens eveneens zo bij het Hebreeuws en het Aramees dat in het Oude Testament is gebruikt.

⁶¹¹ De uitdrukking *het koningschap (of het koninkrijk) van de hemel[en]* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep *het koningschap (of het koninkrijk) van God*.

⁶¹² Toen de satan dit aanbod deed, blufte hij niet. Als hij niet echt in staat was geweest om aan Jezus de hele wereld te geven, dan zou het voor Hem geen aantrekkelijk aanbod zijn geweest. Dan was het dus ook geen echte verleiding (= verzoeking) geweest, en kon de gezalfde Jezus dit aanbod vrij gemakkelijk afslaan. Door het reële aanbod van de satan was de verleiding juist erg groot. Als Gods Zoon dat aanbod zou aanvaarden, dan hoefde Hij niet zo zwaar te leiden. Hij kon zijn volk (op korte termijn) gelukkig maken door als koning van de hele wereld de zo gehate Romeinen het heilige land uit te jagen, en het machtige koninkrijk van David (1012 – 972) te herstellen. Het zou echter uiteindelijk de grootste ramp voor heel de mensheid zijn geweest!

⁶¹³ De hemelvaart (en het eeuwige koningschap (of het eeuwige koninkrijk)) van de Mensenzoon is al door de profeet Daniël voorspeld (Dan.7:13,14, vgl. Mat.28:18, Ef.1:20-22).

⁶¹⁴ De zegen van dat eeuwige koningschap is al eeuwenlang vooral bestemd voor het nageslacht van Noachs zoon Jafet (Gen.9:27). Dat nageslacht woonde hoofdzakelijk in Europa (Gen.10:2-5, Flavius J., Joodse Oudheden, deel 1, hoofdstuk 6:1, vgl. Hand.16:6-10).

⁶¹⁵ Daarover hadden de discipelen onderweg naar Kapernaüm met elkaar gesproken (Mark.9:33,34). Waarschijnlijk hadden ze over deze zogenaamde kwestie tijdens hun reis naar huis al een stevige woordenwisseling gehad.

⁶¹⁶ Ondanks de cultuur van die tijd had koning David (1012 – 972) het beter begrepen. Hij wilde als koning zelfs gelijkwaardig zijn aan de allerminst geachte mensen van zijn volk: de slavinnen (2Sam.6:14,20-23). Een slaaf had namelijk in de tijd van koning David een betere positie dan een slavin. Volgens de wetten die God via Mo-

De Heiland wilde aan de discipelen laten zien, dat hun vraag over wie belangrijker zou zijn dan de anderen in het koninkrijk van God, totaal misplaatst was. Hij ging met een concreet voorbeeld aan zijn volgelingen duidelijk maken, wat hun houding ten opzichte van elkaar zou moeten zijn. Daarom *riep de Mensenzoon een jong kind bij zich*. Het kind vertrouwde Hem blijkbaar wel, want het kwam naar Hem toe.

2 [En/Ook/Zelfs] bij zich geroepen (of opgeroepen/laten komen) hebbend(e) ⁶¹⁷ een (jong) kind, (en) (= Hij riep een jong kind bij zich, en) zette dat (of het) (neer) (of liet (of deed) dat staan) in (of met/door) (het) midden (van) (of te midden van) hen (= zette dat in hun midden),

3 en (of ook/zelfs) Hij zei (of Hij sprak): “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Als (of Indien) (ooit) jullie je (of u zich) (toch) niet zou(den) (of mocht(en)) omkeren (= bekeren/veranderen), en (of ook/zelfs) ((toch) niet) zou(den) (of mocht(en)) worden (of ontstaan/gebeuren) (= en niet zouden worden) (zo)als de (jonge) kinderen, zou(den) (of mocht(en)) jullie (of u) [tot (of naar/(tot) in)] het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en] beslist niet (of nooit/geenszins) binnengaan (of ingaan/binnenkomen).”

Jonge kinderen worden niet in beslag genomen door eer en macht. Ze streven niet naar hoge posities, en ze zijn meestal niet hoogmoedig bezig om de belangrijkste te zijn; vooral niet tegenover volwassen mensen. In dat opzicht konden de discipelen nog veel van kleine kinderen leren.

Aan hun wereldse manier van denken, waarbij de strijdvragen om de macht een grote rol spelen, moesten de leerlingen van de Meester radicaal een einde maken. Ze wilden toch allemaal belangrijker zijn in het koninkrijk van God dan de anderen. Als ze zich echter niet zouden bekeren van hun aanmatigende en trotse houding, dan zouden ze het koninkrijk van de hemel niet eens binnengaan. Ze zouden in dat geval zelfs niet bij het eeuwige rijk van de Here mogen horen. De mensen die passen binnen dat rijk, moeten willen leven vanuit een liefdevolle houding tegenover de Almachtige en ten opzichte van elkaar (vgl. Fil.2:2-4).

Dit geldt voor iedereen die de Here Jezus wil volgen, en Hem wil dienen. Wie bij Hem wil horen, moet zich dienstbaar opstellen. Voor heerszuchtige en/of hoogmoedige mensen, die door hun houding anderen aan de kant duwen, is geen plaats binnen het eeuwige koninkrijk, dat in de toekomst op de nieuwe aarde zal neerdalen (Op.21:1-4,7,10,22-27). Je kunt dat koninkrijk ook niet binnengaan door veel goede werken, want dit kunnen zondige mensen niet voor elkaar krijgen. Gelukkig heeft de Heiland uit genade door zijn lijden en sterven voor alle mensen de weg naar zijn eeuwig koninkrijk geopend (Joh.3:16, 1Joh.2:1,2).⁶¹⁸

4 “Ieder(een) die (of (Al) wie/(Al(les)) wat) dus (of ((wel)nu) dan) zichzelf zal vernederen (of verlagen/nivelleren) (= zichzelf bescheiden (of onbevangen) zal opstellen) ⁶¹⁹ (zo)als dit (of dat) (jonge) kind, die (of deze) is meer (of groter) (= is belangrijker) in (of met/door) het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en].”

zes aan zijn volk had gegeven, moest een slaaf, als hij dat wilde, na maximaal 7 jaren worden vrijgelaten. Dit gold voor een slavin lang niet altijd. Zij hoorde (mede om haar levensonderhoud) bij haar man (Ex.21:1-11).

Helaas is het David lang niet altijd gelukt om in de praktijk zijn goede voornemen in goede daden om te zetten.

⁶¹⁷ In jongere handschriften staat hier *Jezus*. Waarschijnlijk is dit toegevoegd om de tekst wat duidelijker te maken.

⁶¹⁸ Dit betekent niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald (1Joh.2:1,2)!

⁶¹⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *zal vernederen* (of *verlagen/nivelleren*); in jongere handschriften *zou* (of *mocht*) *vernederen* (of *verlagen/nivelleren*).

Iedereen die niet hoogmoedig bezig is om maar belangrijker te willen zijn dan andere mensen, die is voor de almachtige God juist waardevoller. *Iedereen die nu, zichzelf zal verhogen, zal bescheiden worden gemaakt, en iedereen die zichzelf bescheiden zal opstellen, zal verhoogd worden* (Mat.23:12, vgl. Luk.14:11).

Ondanks de duidelijke uitleg van de Here Jezus over wat waardevol is in zijn koninkrijk, was de heerszuchtige drang om de belangrijkste onder de discipelen te zijn helaas nog niet verdwenen (Mat.20:20-24, Mark.10:35-41). Hoogmoed is een hardnekkige zonde, die vaak en gemakkelijk de kop opsteekt.

5 “[En/Ook/zelfs] wie (of welk(e)/wat) één (= iemand) als (of indien) (ooit) zulk (of zodanig) een (= zo’n) (jong) kind zou (of mocht) ontvangen (of aanvaarden/aannemen) in (of bij/op) mijn naam, (die) ontvangt Mij (of aanvaardt Mij/neemt Mij aan) (vgl. Mat.10:40^a).”

Met *iemand als zo’n jong kind* bedoelde de Meester iemand die niet arrogant bezig is om maar belangrijker te zijn dan andere mensen. Het gaat hier over hen die zichzelf nederig gedragen als een jong kind (v.4). Dat zijn zij die uit liefde voor een ander zich dienstbaar willen opstellen.

Iemand als zo’n jong kind zou ontvangen in mijn naam betekent, dat je iemand die niet hoogmoedig is, en niet belangrijker wil zijn dan andere mensen, met een dienstbare houding tegemoet moet treden, omdat de Here dat wenst (in mijn naam v.5). Dit betekent in de praktijk, dat Hij van ons verlangt, dat we liefdevol met onze medemensen om moeten gaan, ook al liggen sommige van die mensen ons niet zo. Iedereen moet een ander met liefde en respect behandelen; zeker ook de mensen die horen bij de zwakkeren in de samenleving.

Wie iemand als zo’n jong kind zou ontvangen, omdat God dat graag wil, die ontvangt Mij. Wie dus liefdevol met zijn medemensen omgaat, ontvangt daarmee de Here Jezus zelf. Ook al zou de Mensenzoon enige tijd later met zijn lichaam opstijgen naar de hemel, dan zou Hij toch met zijn Geest wonen in de harten van zijn dienaren (Joh.14:15-18,25,26). Daarvoor is na de hemelvaart van de Heiland de Heilige Geest uitgestort (Joh.14:25,26, Hand.2:1-4).

6 “Wie (of Welk(e)/Wat) ooit (of een keer/altijd) (= Wie dan ook) nu, (of en/maar) (= echter,) één van deze (of die) kleinen (die) (tot) in (of naar/tot) Mij gelovend(e) (of vertrouwend(e)) (= geloven), zou (of mocht) laten struikelen (of laten vallen/in de val laten lopen/ten val brengen/afvallig laten worden) (= verleiden (tot zonde)); het is (dan) nuttig (of voordelig) (= beter) voor hem, (zo)dat een ezelsmolen(steen) (= een zware molensteen/een molensteen die rondgedraaid wordt door een ezel,) aan (of op/over) zijn nek (of zijn hals) zou (of mocht) worden gehangen, en (of ook/zelfs) hij verdronken zou (of mocht) worden in (of met/door) de (volle/open/diepe) zee (= in de diepte) van de zee (of van het meer).”

In vers 6 gaat het niet alleen over mensen die niet hoogmoedig zijn, en niet belangrijker willen zijn dan anderen, die door de Here Jezus als *deze kleinen* worden aangeduid. Hier komen *de kleinen die in de Here Jezus geloven* aan de orde. Het gaat niet over alle bescheiden mensen die zich dienstbaar opstellen, maar over een deel van die mensen: over Christenen.

Als iemand *één van deze kleinen, die bovendien in de Mensenzoon geloven, tot zonde zou verleiden*, dan zal het slecht met hem of haar aflopen (vgl. Gen.3:1-15). Dat verleiden kan onder andere gebeuren door het voortdurend geven van een verkeerd voorbeeld, en/of door het structureel minachten van kinderen van de hemelse Vader (vgl. v.10). Mensen die er bewust op uit zijn om oprechte Christenen *tot zonde te verleiden*, zijn beter af, als ze *met een zware molensteen om hun nek verdronken zouden worden in de diepte van de zee*.

Het gaat in het slot van vers 6 niet over de kleine bovenste molensteen van een handmolen, die door een mens kan worden gebruikt om graan of kruiden te malen. Hier sprak de Meester

over een grote molen waarbij de loodzware bovenste molensteen door een ezel werd rondgedraaid. Met zo'n zware molensteen om je nek verdrink je onmiddellijk, wanneer je daarmee in een diepe zee wordt gegooid.⁶²⁰

7 “O wee (of Helaas/Ach) de (mensen)wereld (of het heelal/de aarde), van(wege/uit/af) (= door/om) de (val)strikken (of de hindernissen/struikelblokken) (= de verleidingen (tot zonde)), want (of immers) het is noodzakelijk (= onvermijdelijk), (dat) de (val)strikken (of de hindernissen/struikelblokken) (= de verleidingen (tot zonde)) komen (of verschijnen), maar (of toch/behalve) o wee (of helaas/ach) de mens,⁶²¹ door (middel van) (of via) wie (of welk(e)/wat) de (val)strik (of de hindernis/het struikelblok) (= de verleiding (tot zonde)) komt (of verschijnt).”

Met de wereld, waarin verleidingen onvermijdelijk zullen voorkomen, zal het niet goed aflopen. Deze aarde zal worden vernietigd (Ps.102:26,27, Mat.24:35, Luk.21:33, 2Pet.3:10-12, Op.20:11), en plaats moeten maken voor een nieuwe.

De verleidingen in de wereld zijn helaas onvermijdelijk geworden. Dit kwam, doordat de eerste mensen, die door God als koning en als koningin van de schepping waren aangesteld, door middel van hun zonden zich onderworpen hebben aan de satan: de leugenachtige tegenstander van de Almachtige. Daardoor zijn de zonden en de verleidingen tot zondigen in de wereld gekomen (Gen.3:1-8, Rom.5:12).

Toch is iedereen persoonlijk verantwoordelijk voor wat hij of zij doet. Daarom waarschuwt de Here Jezus in vers 7 de mensen die hun medemensen verleiden, en op het verkeerde pad brengen nogmaals heel nadrukkelijk.⁶²² Ook moet iedereen zelf oppassen om niet te worden verleid. Daarover gaat het in het volgende vers.

8 “Als (of Indien) nu, (of en/maar) (jo)uw (of je) hand of (jo)uw (of je) voet je (of (jo)u) laat struikelen (of laat vallen/in de val laat lopen/ten val brengt/afvallig laat worden) (= je (tot zonde) verleidt), hak hem ⁶²³ af, en (of ook/zelfs) gooi (of werp) (hem) [van(af/uit) (jo)u (of je)] (weg/neer) (= en gooi hem weg)! Het is goed (of mooi) (= Het is beter) voor (jo)u (of je) verminkt (of kreupel/verlamd/lam) of (of dan) kreupel (of verminkt) [tot (of naar/(tot) in)] het leven binnen te gaan (of in te gaan/binnen te komen) (= Het is beter voor jou verminkt of kreupel het leven binnen te gaan), dan (of of) hebbend(e) (of bezittend(e)/(vast)houdend(e)) (= dan met) 2 handen of (of dan) 2 voeten (tot) in (of naar/tot) het eeuwige vuur (weg/neer)-gegooid (of (weg/neer)geworpen) te worden (vgl. Mat.5:30).”

Dit is niet letterlijk bedoeld, maar figuurlijk, want

1. het wegnemen van een hand of voet maakt de zonde niet onmogelijk. Met de andere hand of voet kan de zonde (misschien in mindere mate) gewoon doorgaan, en
2. bij het sterven van iemand, gaat niet het aardse lichaam naar de hemel of het dodenrijk,⁶²⁴ maar alleen de ziel (vgl. 1Kor.15:50, Jak.1:21, Op.6:9). Verminkt of kreupel het (eeuwige)

⁶²⁰ In het Romeinse rijk was de berechting van iemand door middel van de verdrinkingsdood met een zware steen, niet onbekend.

⁶²¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *de mens*, maar in jongere handschriften *die mens*.

⁶²² De verzen 6 en 7 wijzen impliciet vooral alle geestelijke leiders, zoals oudsten, voorgangers en predikanten, op hun grote verantwoordelijkheid om de dienaren van God niet op het verkeerde pad te brengen.

⁶²³ In de Codex Sinaiticus staat hier *hak hem*, maar in jongere handschriften *hak ze*.

⁶²⁴ De ongelovige of kwaadaardige mensen die sterven, gaan naar het dodenrijk (Ps.9:18). Daar wachten ze op hun eeuwige bestemming (Dan.12:2). Het dodenrijk is niet de hel of het eeuwige vuur, want later bij het laatste oordeel ofwel de laatste berechting zal het dodenrijk met de doden worden geworpen in de poel van vuur (= in de hel) (Op.20:11-15). (Zie Turennot T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijskerk, 2024.)

In die tijd dacht vrijwel iedereen, dat het dodenrijk onder de oppervlakte van de aarde was (vgl. Gen.37:35, 42:38, Num.16:31-33, Ps.49:15,16, Ezech.31:14-18, 32:18-32, Mat.11:23, Luk.10:15). Wel wisten de Israëlieten, dat de Here zijn dienaren van het dodenrijk zou verlossen, en Hij ze zou opnemen (Ps.49:16, 73:24-26, 86:13,

leven binnengaan, is al helemaal onmogelijk, want op de nieuwe aarde zal geen gebrek meer voorkomen (Op.21:1-5).

Dit alles geldt ook voor het verwijderen van één van je ogen in het volgende vers. Het lichaam is een prachtig geschenk van God, waar we goed en zuinig mee om moeten gaan, en wat we zoveel mogelijk moeten beschermen tegen de zonden en de gevolgen daarvan.

Met de woorden *het leven* in de verzen 8 en 9 wordt *het eeuwige leven* samen met de Here bedoeld. De mensen die op deze aarde in een persoonlijke relatie met Hem (willen) leven, hebben nu al eeuwig leven (Joh.3:36^a, 5:24, 6:47,54, 1Joh.5:11,12). Bij het sterven van het lichaam van een kind van de hemelse Vader, blijft de ziel bij God doorleven tot in eeuwigheid. Tijdelijk zal dat leven in de hemel zijn, maar na het krijgen van een nieuw lichaam zal het voor altijd doorgaan op de nieuwe wereld.

Met *het eeuwige vuur* wordt niet de onderwereld ofwel het dodenrijk bedoeld.⁶²⁵ Bij het vuur in vers 8^b, gaat het over de hel (vgl. 9^b). Als het laatste oordeel ofwel de laatste berechting van de mensen aan het eind van de wereldgeschiedenis zal plaatsvinden, dan zal het dodenrijk met de doden in de poel van vuur (= in de hel) worden geworpen (Op.20:11-15).⁶²⁶

9 “[En/Ook/Zelfs] als (of indien) (jo)uw (of je) oog je (of (jo)u) laat struikelen (of laat vallen/in de val laat lopen/ten val brengt/afvallig laat worden) (= je (tot zonde) verleidt), verwijder het (of neem het weg/neem het (er)uit), en (of ook/zelfs) gooi (of werp) (het) [van(af/uit) (jo)u (of je)] (weg/neer) (en gooi het weg)! Het is goed (of mooi) (= Het is beter) voor (jo)u (of je) éénogig (= met 1 oog) [tot (of naar/(tot) in)] het leven binnen te gaan (of in te gaan/binnen te komen) (= Het is beter voor jou met 1 oog het leven binnen te gaan), dan (of of) hebbend(e) (of bezittend(e)/(vast)houdend(e)) (= dan met) 2 ogen (tot) in (of naar/tot) het hellevuur (weg/neer)gegooid (of (weg/neer)geworpen) te worden (vgl. Mat.5:29).”

Het gaat hier dus niet om het letterlijk afhakken of verwijderen van lichaamsdelen. We moeten niet strijden tegen ons lichaam, maar tegen de zonden (Ef.6:12). Doe met je handen, voeten en ogen geen verkeerde en slechte dingen! Misbruik geen enkel lichaamsdeel door daarmee te zondigen. Als je niet serieus tegen je aandrang om kwaad te doen strijdt, werk je mee aan je eigen eeuwige ondergang (vgl. Mat.25:46^a).

10 “Past (of Let) op (of Kijkt uit (voor)/Ziet (in)), dat jullie (of u) (toch) niet één van deze kleine(mense)n (of weinige(mense)n) (= deze onaanzienlijke(mense)n/onbelangrijke(mense)n) zou(den) (of mocht(en)) minachten (of verachten), want (of immers) Ik zeg (of verklaar) (tegen) jullie (of u), (om)dat hun (hemelse) knechten (of hun engelen/boodschappers) in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel[en] door (middel van) (of via) al(le(n/s)) (of (ge)heel) (= dat hun knechten in de hemel altijd (of voortdurend)) (uit)kijken (naar/voor) (of (in)zien) het (aan)gezicht van mijn Vader, d(i)e in (of met/door) (de) (wolken/sterren)hemel[en] (is).”

Christenen horen meestal niet bij de aanzienlijke mensen in deze wereld. Dat was zeker niet het geval in de tijd dat de apostelen leefden. Toch staan de hemelse knechten van de Almachtige klaar om zijn dienaren te hulp te komen, zodra Hij dat nodig vindt (vgl. Ps.34:8, 91:11, Hebr.1:14).

Jes.26:19, Dan.12:2, vgl. Gen.5:24, Mat.17:1-5, Luk.9:28-36, 16:22-26).

⁶²⁵ De ongelovige of kwaadaardige mensen die sterven, gaan naar het dodenrijk (Ps.9:18). Daar wachten ze op hun eeuwige bestemming (Dan.12:2).

In die tijd dacht vrijwel iedereen, dat het dodenrijk onder de oppervlakte van de aarde was (vgl. Gen.37:35, 42:38, Num.16:31-33, Ps.49:15,16, Ezech.31:14-18, 32:18-32, Mat.11:23, Luk.10:15). Wel wisten de Israëlieten, dat de Here zijn dienaren van het dodenrijk zou verlossen, en Hij ze zou opnemen (Ps.49:16, 73:24-26, 86:13, Jes.26:19, Dan.12:2, vgl. Gen.5:24, Mat.17:1-5, Luk.9:28-36, 16:22-26).

⁶²⁶ Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

11 [(“De Zoon (of De Nakomeling/Afstammeling) van de mensen is immers (of want) gekomen (of verschenen) (om) het verlorene (of het verwoeste/omgebrachte) te redden (of te verlossen/behouden).”)] ⁶²⁷

⁶²⁷ Dit vers staat niet in de Codex Sinaiticus. Waarschijnlijk is vers 11 in latere handschriften grotendeels overgenomen uit het Evangelie van Lukas (19:10).

10. Het verloren schaap.

Hoofdstuk 18:12-14

12 “Wat denken jullie; als er iemand zou zijn met 100 schapen, en 1 ervan zou verdwalen, liet hij dan niet de 99 gaan, en ging hij dan niet weg om het verdwaalde schaap te zoeken?”

13 “Als hij het zou vinden, stellig zeg Ik tegen jullie, dat hij daarover blijer is, dan over de 99 niet verdwaalde schapen.”

14 “Zo wil jullie Vader in de hemel niet, dat één van deze onaanzienlijke mensen verloren zou gaan.”

Hoewel de gelijkenis van de Here Jezus over *het verloren schaap* (v.12-14, vgl. Luk.15:1-7) inhoudelijk heel goed aansluit bij het vorige gedeelte (v.1-11), lijkt het er sterk op, dat het afkomstig is uit een andere periode in het leven van de Meester.⁶²⁸ Nadat Hij had gesproken over het zout dat zijn smaak niet moet verliezen (Mat.5:13, vgl. Mark.9:50 en Luk.14:34,35), volgt waarschijnlijk het onderwijs van de Zoon van God waarbij Hij uitlegde, dat zijn volgelingen het licht in de wereld moeten zijn (Mat.5:14-16). Daarna vertelde Hij de gelijkenis over het verloren schaap (18:12-14, vgl. Luk.15:1-7).

Door middel van deze gelijkenis legde de Heiland onder andere uit, hoe veel waarde Hij hecht aan mensen die vaak als onaanzienlijk worden beschouwd. Meestal wordt er met die mensen weinig of geen rekening gehouden. Soms wordt er zelfs negatief over hen gesproken.

12 “Wat (of Welk(e)/Wie) denken (of menen/veronderstellen) jullie (of denkt (of meent/veronderstelt u); als (of indien) (ooit) (er) een (zeker(e)) (of (een zeker) iemand) mens (= als er iemand) zou (of mocht) worden (of gebeuren/ontstaan) (= zou zijn) (met) 100 schapen (of geiten), en (of ook/zelfs) 1 van(af/daan) (of (van)uit/bij) die (= 1 ervan) zou (of mocht) (ver/af)dwalen, (zeker) niet (of nee) laten gaan (of (toe)gelaten) hebbend(e) (dan) de 99 (= liet hij dan niet de 99 gaan) [(op (of in/bij/over) de bergen (of de heuvels))],⁶²⁹ (en) (niet) (weg)gegaan (of vertrokken/gereisd) (dan) zoekt hij (of verlangt hij (naar)/streeft hij naar) het (of de) verdwaalde (of afgedwaalde) (schaap (of geit)). (= en ging hij dan niet weg om het verdwaalde schaap te zoeken?)”

In deze gelijkenis gaat het over een herder die met 100 schapen of geiten de omgeving doortrekt om eten voor hen te zoeken.⁶³⁰ Herders moesten er wel op uittrekken om voldoende voedsel voor hun kudde te vinden, want in Israël waren (en zijn) geen grazige groene weilanden, zoals bij ons het geval is. Het regent daar veel minder vaak dan in ons land. Er groeide (en groeit) alleen spontaan wat gras en andere eetbare planten in de buurt van schaduwrijke bomen, die toen veel vaker voorkwamen dan in de huidige staat Israël (vgl. 2Sam.18:8,9).⁶³¹ Ook in oases en wadi's was wel wat eetbaars te vinden. De schapen konden daar eveneens fris water drinken, en vooral in de hete middag wat uitrusten (Hoog.1:7). Voortdurend moesten de herders goed opletten, want hun vee werd af en toe bedreigd door wilde dieren of rovers.

⁶²⁸ Een andere mogelijkheid is, dat de Here Jezus de gelijkenis over het verloren schaap meer dan één keer heeft verteld. Dit ligt echter minder voor de hand, omdat Matteüs, die zijn Evangelie thematisch heeft ingedeeld, deze gelijkenis maar één keer weergeeft, terwijl het Evangelie van Lukas, dat zoveel mogelijk in tijdsvolgorde is geschreven, ook het verhaal over het verloren schaap maar één keer vermeldt. In de andere 2 Evangeliën komt deze gelijkenis helemaal niet voor.

⁶²⁹ De woordgroep *op de bergen* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁶³⁰ Het getal 100 is in deze gelijkenis natuurlijk slechts een voorbeeld van een totale hoeveelheid.

⁶³¹ Vooral de Turken hebben het heilige land van de bosrijke gebieden beroofd. Ze hebben letterlijk het land bijna helemaal kaalgeslagen.

Tijdens één van die tochten op zoek naar voedsel voor het vee kon het gebeuren, dat er een schaap of geit verdwaalde. Zodra de herder uit de gelijkenis 1 van zijn dieren mist, laat hij de rest van zijn kudde even op een veilige plaats verder grazen,⁶³² en gaat hij het afgedwaalde dier zoeken. Als hij het vindt, is hij op dat moment daar blijer over, dan over de andere 99 die niet afgedwaald zijn.

Het afdwalen van de kudde is natuurlijk erg riskant, want zolang een schaap of geit in het open veld alleen is, dreigt het gevaar van alle kanten. Het kan zelfs zo zijn, dat een schaap of geit ver van de herder is weggelopen, en zich stil houdt, terwijl de herder het zoekt. Die dieren reageren lang niet altijd even gemakkelijk en verstandig.

13 “[En/Ook/Zelfs] als (of indien) (ooit) het gebeurd (of geworden/ontstaan) zou (of mocht) zijn, (dat) (hij) vinden (of aantreffen/ontdekken/zien) het (= Als hij het zou vinden), stellig (of inderdaad/echt/zeker/amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u), (om)dat hij (zich) over het (= daarover) meer (of in hoge(re) mate/eerder) blij (of verheugd) is (= daarover blij(d)er is), dan (of of) over de 99 [de] (toch) niet verdwaalde(of afgedwaalde)(schaape(of geite)n.”

14 “Zo (of Op deze manier) is (de) wil [(voor (of in tegenwoordigheid van/in het gezicht van) (= bij))] ⁶³³ (van) jullie (of uw) Vader in (of met/door) (de) (wolken/sterren)hemel[en] niet (of nee) (= Zo wil *jullie Vader* in de hemel niet), (zo)dat één van deze kleine(mense)n (of weinige(mense)n) (= deze onaanzienlijke(mense)n/onbelangrijke(mense)n) verloren zou (of mocht) zijn gegaan (= verloren zou gaan).”

De Meester duidt in deze gelijkenis tegenover de discipelen de almachtige God aan als *jullie Vader*. Daarmee geeft Hij aan, dat zijn Vader in de hemel eveneens de Vader van zijn volgelingen is.

Zoals de herder niet wilde, dat één van zijn schapen (of geiten) verloren zou gaan, ook al had dat dier misschien de aanwijzingen van hem niet opgevolgd, zo wil de Here niet, dat één van zijn volgelingen of dienaren voor eeuwig verloren zal gaan (vgl. Luk.15:7).⁶³⁴ Hij wil eveneens onaanzienlijke mensen heel graag redden van de eeuwige ondergang. Mede daarom moesten de discipelen afrekenen met hun hoogmoed, en omzien naar elkaar, en andere mensen die de Heiland willen volgen; ook al waren sommigen van hen in de ogen van veel mensen niet zo belangrijk. Uiteindelijk is iedereen die God dient, een afgedwaalde zondaar geweest, die door de hemelse Vader weer is teruggevonden.

⁶³² De herder in deze gelijkenis laat de andere dieren niet in de steek. In die tijd werkten herders vaak samen met andere herders om zo hun kudde nog beter te kunnen beschermen tegen rovers en wilde dieren (vgl. Gen.13:7,8, Ex.2:16,17, Luk.2:8). Als een herder een verloren schaap of geit ging zoeken, dan konden die andere herders ook de rest van zijn kudde wel in de gaten houden en beschermen.

⁶³³ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus.

⁶³⁴ De vergelijking van de Here met een herder was niet nieuw. Ook koning David (1012 – 972) had in één van zijn psalmen God met een herder vergeleken (Ps.23:1-4).

Zie eventueel Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2024.

11. Het zondigen van een broer. – Binden en ontbinden.

Hoofdstuk 18:15-20

15 “Als nu, jouw broer zou zondigen, ga! Wijs hem terecht onder 4 ogen! Als hij naar jou zou luisteren, heb jij jouw broer gewonnen.”

16 “Als hij echter, niet zou luisteren, neem nog 1 of 2 met jou mee, zodat op de verklaring van 2 getuigen of van 3 elke zaak zou vaststaan.”

17 “Als hij nu, naar hen niet zou willen luisteren, zeg het dan tegen de gemeente! Als hij echter, ook naar de gemeente niet zou willen luisteren, dan moet hij voor jou precies zo zijn als een heiden en een belastingpachter!”

18 “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Alles wat jullie ooit op de aarde zouden binden, zal gebonden zijn in de hemel, en alles wat jullie ooit op de aarde zouden ontbinden, zal ontbonden zijn in de hemel.”

19 “Ook zeg Ik tegen jullie, als 2 van jullie op de aarde overeen zouden stemmen over een hele zaak, wat zij ooit zouden vragen, het zal voor hen gebeuren door mijn Vader in de hemel.”

20 “Waar immers 2 of 3 vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in hun midden.”

Nadat de Meester de prachtige gelijkenis over het verloren schaap had verteld (18:12-14, vgl. Luk.15:1-7), gaf Hij nog meer onderwijs door middel van gelijkenissen en praktische voorbeelden (Luk.15:8-16:31). Hij vervolgde deze wijze lessen met waarschuwend en dreigende woorden voor de verleiders van mensen (v.6,7, vgl. Mark.9:42, Luk.17:1,2), en sprak daarna over het ruimhartig vergeven van zonden (Luk.17:3,4). Het lijkt er sterk op, dat zijn onderwijs over de zonde van een broer daarbij aansloot (v.15-17).

15 “Als (of Indien) (ooit) nu, (of en/maar) (jo)uw (of je) broer [(naar (of tot/(tot) in/in de richting van) (= tegen) (jo)u (of je))] ⁶³⁵ zou (of mocht) zondigen, ga (weg) (of vertrek)! [(En (of Ook/Zelfs))] ⁶³⁶ wijs hem terecht (of weerleg hem) alleen tussen (jo)u en (of ook/zelfs) hem (= wijs hem terecht onder 4 ogen)! Als (of Indien) (ooit) hij naar (jo)u (of je) zou (of mocht) luisteren, heb jij (of heb je/hebt u) (jo)uw (of je) broer gewonnen.”

Met *jouw broer* wordt hier niet in de eerste plaats je biologische broer bedoeld, maar iemand die je broer is, omdat hij evenals jij zowel in theorie als in de praktijk een kind van de hemelse Vader wil zijn. Hij of zij streeft ernaar Hem trouw te dienen. Dit geldt zowel voor broers als voor zussen (Mat.12:46-50, Mark.3:31-35).

Iemand wijzen op zijn of haar verkeerde daden moet zeker niet vanuit hoogmoed gebeuren, maar vanuit liefde (Jak.2:13, Gal.6:1, vgl. 1Kor.13:1). Als je iemand die niet goed oplet, op een ravijn af ziet stormen, dan is het niet liefdevol om dan geen actie te ondernemen. Waarschuw je zo'n persoon niet, dan ben je mede schuldig aan zijn of haar onheil (Lev.19:17, Ezech.3:18, vgl. Hebr.10:24,25). Vanuit liefde je broer of zus waarschuwen is niet altijd gemakkelijk, maar je moet het wel doen. Ja, iemand waarschuwen kan de goede relatie verstoren, maar als je het liefdevol doet, heb je juist het beste met hem of haar voor. Echte vrienden en vriendinnen durven elkaar uit liefde de waarheid te zeggen.

16 “Als (of Indien) (ooit) hij nu, (of maar/en) (= Als hij echter,) (toch) niet zou (of mocht) luisteren, neem nog 1 of 2 met (jo)u (of je) mee, (zo)dat op (of bij/in) (de) mond (= op de ver-

⁶³⁵ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus.

⁶³⁶ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus.

klaring) van 2 getuigen of van 3 elke (of iedere/(een) gehele/al(le(n/s))) zaak (of uitspraak/toespraak/woord) zou standhouden (of (blijven) staan) (= zou vaststaan).”

Als de betreffende broer of zus niet naar de waarschuwingen wil luisteren, dan moet je hem of haar nog een keer waarschuwen, waarbij ook 1 of 2 getuigen bij zijn, zodat meerdere mensen later kunnen verklaren, wat er allemaal gezegd en besproken is, en hoe het gesprek onderling is verlopen (vgl. Deut.19:15, Joh.8:17, 1Tim.5:19). Ook kunnen 1 of 2 getuigen aangeven, of de waarschuwingen wel (volledig) terecht zijn.

17 “Als (of Indien) (ooit) hij nu, (of en/maar) niet zou (of mocht) (willen) luisteren naar hen, zeg (of spreek) (het) (dan) (tegen) de gemeente (of de (volks)vergadering)! Als (of Indien) (ooit) hij nu (of maar/en) (= Als hij echter,) ook (of zelfs/en) naar de gemeente (of de (volks)vergadering) niet zou (of mocht) (willen) luisteren, (dan) moet hij voor (jo)u (of je) zijn (precies) (zo)als de (= een) heiden en (of ook/zelfs) de (= een) belastingpachter (of tollenaar)!”

Met *de gemeente* wordt hier waarschijnlijk vooral de leiding van de gemeente bedoeld, die daarover op een gepaste en verstandige manier met de gemeenteleden moet communiceren. Mensen uit de leiding van de gemeente zullen de broer of zus die blijkbaar hardnekkig in een bepaalde zonde blijft volharden, liefdevol moeten waarschuwen om daardoor hem of haar weer op het juiste pad te brengen (vgl. 1Kor.13:1).

Als de hardnekkige zondaar of zondares na al die waarschuwingen nog niet wil luisteren, dan beschouwt de hemelse Vader die persoon op den duur niet meer als iemand die Hem trouw wil dienen. Daarom moeten de mensen die de Here wel willen dienen, hem of haar niet meer behandelen als een broer of zus. Afstand nemen van zo’n iemand is natuurlijk erg verdrietig, maar het is nodig om daardoor ook afstand te nemen van de zonde, en om de man of vrouw die steeds maar niet naar woorden wil luisteren, door middel van daden nogmaals te waarschuwen.

De gemeenteleden moesten, en moeten, zo iemand behandelen als *een heiden en een belastingpachter*. In de tijd dat de Here Jezus op aarde leefde, gingen bijna alle Joden vrijwel nooit om met heidenen en belastingpachters (= en tollenaars).⁶³⁷ Ze verachtten hen, en ze wilden, meestal vanuit hoogmoed, zo min mogelijk met hen te maken hebben (Mat.5:46,47, 9:10,11, 11:19).

Dat de Meester die afwijzende houding van de Joden tegenover heidenen en belastingpachters in een concreet voorbeeld gebruikte om iets duidelijk te maken, wil niet zeggen, dat Hij dit hoogmoedige en afwijzende gedrag goedkeurde. Hij verwees alleen maar naar het feit, dat verreweg de meeste Joden zich zo gedroegen ten opzichte van heidenen en belastingpachters. Nee, Gods Zoon behandelde deze mensen juist erg liefdevol (Mat.9:9-13, 10:3, 11:28-30, 21:31^b, Mark.2:15-17, Luk.5:27-32, 15:1-7, 18:9-14, 19:1-10).

18 “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “(Alles) wat (of (Zoveel/Zo groot/Zolang) als) jullie (of u) (als (of indien)) (ooit) op (of over) de aarde (of het land/de grond) zou(den) (of mocht(en)) (vast)binden, zal (vast)gebonden zijn in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel, en (of ook/zelfs) (alles) wat (of (zoveel/zo groot/

⁶³⁷ *Een belastingpachter of tollenaar* huurde van de Romeinen het recht om belasting te innen. Natuurlijk hief een belastingpachter meer belasting, dan hij aan het rijk in de vorm van huur moest afdragen, om zo in zijn eigen inkomen te voorzien. Helaas schroefden veel tollenaars de heffingen en vorderingen voor hun volksgenoten hoog op, zodat ze een riant inkomen eraan overhielden. Deze mensen waren dus niet geliefd bij de belastingplichtige burgers. Bovendien zagen de meeste Joden ze als dienaren van het Romeinse rijk, dat hun land had bezet. Deze mensen hielpen dus de bezetter aan geld. Mede daarom werden ze in Israël meestal met de nek aangekeken.

zolang) als) jullie (of u) (als (of indien)) (ooit) op (of over) de aarde (of het land/de grond) zou(den) (of mocht(en)) ontbinden (of losmaken/loslaten/vrijlaten), zal ontbonden (of losgemaakt/losgelaten/vrijgelaten) zijn in (of met/door) de ⁶³⁸ (wolken/sterren)hemel.”

Met *binden en ontbinden* wordt *verbieden* en *toestaan* bedoeld. Wat de apostelen onder leiding van Gods Geest de mensen zouden verbieden op de aarde, zal ook de Almachtige in de hemel als een verbod voor de mensen beschouwen. De Here zal dus instemmen met dat verbod. Wat zij in opdracht van de Heilige Geest zullen toestaan op de aarde, zal de hemelse Vader eveneens goedkeuren (18:18, Joh.20:21-23, Ef.2:19,20, vgl. Mat.16:18,19).

Het werk van apostelen en profeten vormt het fundament van Gods Kerk, waarvan de Here Jezus de Hoeksteen is (Ef.2:17-21, 2Pet.3:1,2).⁶³⁹ Hoewel apostelen gezag hebben over heel de Kerk (Ef.2:19,20), leiden ze niet een plaatselijke gemeente. Dat doen de oudsten.⁶⁴⁰ Apostelen stellen wel oudsten en diakenen aan (Hand.6:1-6, 14:23, Tit.1:5).

De oudsten ofwel de ouderlingen, moeten onder leiding van de Heilige Geest en op basis van de Bijbel, waarin God tegen zijn dienaren spreekt, zaken toestaan en verbieden in de plaatselijke gemeente waarover zij zijn aangesteld (v.17). Dit moeten ze niet doen uit heerszucht, maar vanuit een dienstbare houding ten opzichte van de Here en de leden van de betreffende gemeente (1Kor.9:19).⁶⁴¹

Bij dergelijke beslissingen is het erg belangrijk om de hulp van de Heilige Geest in te roepen door middel van gebed. Wanneer 2 mensen het eens zijn over een dergelijke zaak, dan zal de hemelse Vader via zijn Geest zijn hulp geven.

Ja, waar maar *2 of 3 mensen samenkomen in de naam van Jezus*, daar wil Hij aanwezig zijn. *In de naam van Jezus wil zeggen in gehoorzaamheid aan Hem*. Als die 2 of 3 mensen bijeenkomen in gehoorzaamheid aan de Zoon van God, dan vormen ze samen een gemeente van Hem. *Daar is Hij* door middel van de Heilige Geest en de Bijbel met de woorden van God *in hun midden*.⁶⁴²

19 “Ook (of Bovendien/Weer/Opnieuw) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u), [(om)-dat], als (of indien) (ooit) 2 van jullie (of u) op (of over) de aarde (of het land/de grond) zouden (of mochten) overeenstemmen over (of betreffende/(rond)om) (een) (ge)hele (of iedere/

⁶³⁸ Als we deze tekst vergelijken met overeenkomstige gedeelten in de Bijbel (b.v. Mat.16:19), dan blijkt, dat het bepaald (lid)woord *de* wel in deze zin thuishoort, ook al staat het niet in alle handschriften en helaas eveneens niet in de Codex Sinaiticus. Voor de betekenis maakt het echter niet veel uit.

⁶³⁹ Een hoeksteen zit ter versteviging boven in een hoek van een gebouw (Ps.118:22^b).

⁶⁴⁰ De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

⁶⁴¹ Als iemand het niet eens is met de leiding van een kerkelijke gemeente, maar niet de bijeenkomsten verstoort, is dit geen reden om zo'n man of vrouw liefdeloos de toegang tot de gemeente te ontzeggen. De persoon die hardnekkig in een bepaalde zonde volhardt, heeft die bijeenkomsten juist heel hard nodig. Zo iemand weigeren binnen te laten bij een kerkdienst moet niet gebeuren als straf of uit dwang, maar hooguit uit bittere noodzaak, omdat het niet anders kan. De leiding van een gemeente moet niet bezig zijn met mensen hun wil op te leggen, maar ze moet dienstbaar zijn aan de gemeenteleden. De Here Jezus gaf daarbij zelf het goede voorbeeld. Het kan natuurlijk zijn, dat mensen door hun structurele zonden zichzelf buiten de gemeente zetten. Iemand buitensluiten mag echter nooit het doel van een gemeente of de leiding daarvan zijn om maar van een lastpost af te willen komen.

⁶⁴² Dit wil niet zeggen, dat de Heilige Geest in één mens niet aanwezig kan zijn (Luk.11:13). Het is alleen zo, dat één persoon die de Here dient, geen gemeente kan vormen. Daar heb je minimaal 2 Christenen voor nodig.

De rabbijnen zeiden, dat God al aanwezig is, als maar 2 mensen samen de woorden van zijn wet bespreken. De Meester bouwde in zijn onderwijs daarop voort.

Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 794.

elke/al(le(n/s))) zaak (of kwestie/aangelegenheid) (= over een hele zaak/over elke zaak),⁶⁴³ wat (of welk(e)/die/dat) zij (als (of indien)) (ooit) zouden (of mochten) vragen, het zal voor hen gebeuren (of worden/ontstaan) van(af/uit) (of bij) (= door) mijn Vader [de] in (of met/door) (de) (wolken/sterren)hemel[en].”

Hoewel het bidden in vers 19 vooral gaat over de hulp van de Heilige Geest bij *het binden en ontbinden* (v.18); dus bij *het verbieden of toestaan en het leiding geven in een gemeente*, heeft het eveneens een bredere betekenis. Daarover gaat het in vers 20.

20 “Waar immers (of want) 2 of (of dan) 3 vergaderd zijn (tot) in (of naar/tot) mijn naam, daar ben Ik in (of met/door) (het) midden (van) (of te midden van) hen (= daar ben Ik in hun midden).”

Als 2 mensen het samen eens zijn over een zaak, en daarover in oprechtheid iets aan de hemelse Vader zouden vragen, dan zal Hij naar hen luisteren, en daar op de beste manier op reageren. Dit wil niet zeggen, dat die 2 mensen precies krijgen, wat ze maar wensen. De Here weet immers veel beter, wat het beste is om te doen. Bidders krijgen regelmatig meer dan ze vragen, ook al zullen ze dat lang niet altijd zo ervaren.

Het is daarbij niet zo, dat God alleen maar doet wat Hij toch al van plan was. Het doel van zijn plannen blijft hetzelfde, maar zijn gehoorzame dienaren kunnen door hun gebed zijn plannen wel sterk beïnvloeden en/of zelfs veranderen (Am.7:1-9). Zo mocht Abraham bidden voor de slechte stad Sodom (Gen.18:16-33). Door het gebed van koning Hizkia (727 – 697) kwam de profetie dat hij spoedig zou sterven, niet uit. Zijn korte leven werd met 15 jaren verlengd (Jes.38:1-8). Toen de stad Ninevé zich bekeerde, kwam ook de profetie van Jona niet uit. De Here spaarde de stad (Jona 3:10). Het gebed van een dienaar van God doet dus erg veel. In de strijd tegen het kwaad en de zonde is het een geducht wapen, dat we niet moeten onderschatten of verwaarlozen.

⁶⁴³ Er is bewust gekozen voor de vertaling *over een hele zaak* en niet voor de Nederlandse weergave *over elke zaak*. Over zaken die tegen de Bijbel en de wil van de Heilige Geest ingaan, kunnen 2 of meer mensen het wel helemaal eens zijn of worden, maar dit betekent niet, dat de Here altijd naar hen zou willen luisteren. Als je niet naar Hem wil luisteren, moet je niet verwachten, dat Hij wel naar jou wil luisteren (1Sam.28:6, Spr.15:8,29, 28:9, Jes.1:13-17, 1Pet.3:7).

12. Vergeving.

Hoofdstuk 18:21-35

21 Toen kwam Petrus dichterbij Hem, en zei: “Heer, hoe vaak zal mijn broer tegen mij zondigen, en moet ik hem vergeven? Tot en met 7 keer?”

22 Jezus zei tegen hem: “Ik zeg tegen je, niet tot en met 7 keer, maar tot en met 70 keer 7 keer.”

23 “In dit opzicht is het koningschap van de hemel vergelijkbaar met een man: een koning, die wilde afrekenen met zijn dienaren,

24 en hij begon met iedereen af te rekenen. Bij hem werd iemand gebracht, die een schuld had van vele talenten.”

25 “Hij echter, had niets om te betalen. De heer beval hem te verkopen, met de vrouw, de kinderen en alles wat hij bezat, zodat er zou worden betaald.”

26 “De dienaar dan, viel neer, knielde voor hem, en zei: “Heer, heb geduld met mij; ik zal u alles betalen.”

27 “De heer van die dienaar nu, kreeg medelijden, en liet hem gaan. Hij schold hem de schuld kwijt.”

28 “Toen die dienaar wegging, trof hij één van de andere dienaren aan, die hem 100 denariën schuldig was. Hij greep hem wurgend bij de keel, en zei: “Betaal als je iets schuldig bent!”

29 “Zijn mededienaar dan, viel neer, en smeekte hem: “Heb geduld met mij, en ik zal je terugbetalen.”

30 “Hij echter, wilde dat niet. Integendeel! Hij ging weg, en gooide hem in de gevangenis, totdat hij de schuld zou hebben terugbetaald.”

31 “Zijn mededienaren dan, hadden gezien, wat er gebeurd was. Zij werden heel erg verdrietig. Zij gingen weg, en maakten aan hun heer duidelijk, wat er allemaal gebeurd was.”

32 “Toen riep zijn heer hem bij zich, en zei tegen hem: “Slechte dienaar, heel die schuld heb ik jou kwijtgescholden, omdat jij mij om geduld hebt gesmeekt.”

33 “Moest ook jij, geen medelijden hebben met jouw mededienaar, zoals ook ik, medelijden had met jou?”

34 “Zijn heer werd boos, en droeg hem over aan de gevangenenbewaarders, totdat hij hem heel de schuld zou hebben betaald.”

35 “Zo zal ook mijn hemelse Vader met jullie doen, als een ieder van jullie zijn broer niet van harte zou hebben vergeven.”

Toen de Zoon van God had gesproken over wat zijn dienaren moeten doen, wanneer ze een broer (of een zus) het verkeerde pad op zien gaan (18:15-17), en in verband daarmee onderwijs had gegeven over binden en ontbinden (18:18-20), maakte Hij waarschijnlijk daarna aan zijn leerlingen duidelijk, hoe belangrijk de kracht van het geloof is (Luk.17:5,6). Het lijkt er sterk op, dat Hij na zijn concrete uitleg over de betekenis van het geloof, sprak over de oneindigheid bij het vergeven van zonden (18:21-35).

21 Toen (of In die tijd/Dan) gekomen (= kwam) Petrus ((dicht)er)bij [(Hem)],⁶⁴⁴ (en) zei (of sprak): “Heer (of Eigenaar/Meester), hoe vaak zal mijn broer tot (of naar/(tot) in) (= tegen) mij zondigen, en (of ook/zelfs) zal (= moet) ik hem vergeven? Tot (en met) (of Totdat) zevenmaal (= 7 keer)?”

Volgens de rabbijnen in die tijd moest je iemand 3 keer zijn zonden vergeven.⁶⁴⁵ De Here Jezus had echter tijdens zijn onderwijs tegen zijn volgelingen duidelijk gezegd, dat ze vergevingsgezind moesten zijn (Mat.5:25,38-44, 6:14,15). Petrus had hoogstwaarschijnlijk van de Heiland al eerder gehoord, dat je iemand 7 keer moet vergeven (Luk.17:4). Omdat Hij evenals de Joodse geleerden van toen, de liefde en vergevingsgezindheid in een getal wilde uitdrukken, dacht hij blijkbaar, dat 7 keer iemand vergeven wel eens het maximale aantal zou kunnen zijn. In de praktijk is 7 keer iemand vergeven bij grote zonden best wel veel.

Bij de Joden gold het getal 7 als een volheid, zoals bijvoorbeeld de 7 dagen van een week. De getallen 7, 49 of 70 hadden een symbolische waarde (vgl. Gen.4:24), want in de Oudheid gebruikten ze in het Midden-Oosten ook het 7-tallig stelsel. De getallen 7, 49 of 70 uit die tijd zijn te vergelijken met de getallen 10 en 100 uit het 10-tallig stelsel (vgl. Gen.18:23-32, 24:10,22,55, 32:14,15, enz.), waar wij nu (bijna altijd) mee rekenen.

22 Jezus zegt (= Jezus zei) tegen hem: “Ik zeg (tegen) je (of (jo)u), niet (of nee) tot (en met) (of totdat) zevenmaal (= 7 keer), maar (of eerder/toch/integendeel) tot (en met) (of totdat) zeventigmaal (= 70 keer) 7 (keer).”

Dat de Meester op de vraag van Petrus reageerde met *niet tot en met 7 keer, maar tot en met 70 keer 7 keer* zal hem en de andere discipelen wel heel erg hebben verbaasd. Dan eindigt het vergeven van de zonden in de praktijk toch nooit! Dat was nu precies wat de Heiland wilde en bedoelde. De oneindigheid van vergevingsgezindheid ging dwars tegen het denken van de Joodse cultuur van die tijd in. De discipelen begrepen totaal niet, dat liefde niet in een getal is uit te drukken. Daarom ging de Here Jezus dat concreet aan zijn volgelingen uitleggen in de vorm van een gelijkenis.

In zijn uitleg over het vergeven van zonden vergeleek Hij het koningschap van God (= het koningschap van de hemel) met het koningschap van een koning op deze wereld. Deze aardse koning wilde afrekenen met de schulden van zijn dienaren.

23 “Door (middel van) (of Via) (om/vanwege) dit (of dat) (= In dit opzicht) is het koningschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] vergeleken (geworden) met (of gelijk (geworden) aan) (= vergelijkbaar (geworden) met) een mens (= een man): een koning, die (of dat) (graag) wilde (of wenste) samen (een) (af/be)rekening (of rekenschap/verantwoording) op(te)nemen (= een koning die wilde afrekenen) met zijn dienaren (of zijn slaven/zijn knechten),

24 en (of nu/maar) begonnen hij (= en hij begon) samen (de zaak) op te nemen (= en hij begon met iedereen (of en hij begon samen) (af) te rekenen). Bij hem werd gebracht (of aangeboden/geofferd) één schuldenaar (= iemand die een schuld had) van (een gewicht van) vele (of talrijke)⁶⁴⁶ talenten.”

Het is heel goed mogelijk, dat het in deze gelijkenis niet gaat over gewone knechten of slaven,

⁶⁴⁴ Het (persoonlijk voornaam)woord *Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Het is er tijdens het overschrijven van een handschrift waarschijnlijk voor de duidelijkheid bij gezet, en kan om die reden wel blijven staan.

⁶⁴⁵ Dit baseerden ze op hun onjuiste interpretatie van sommige teksten uit het Oude Testament (Job 33:26-30, Am.1:3,6,9,11,13, enz.).

⁶⁴⁶ In de Codex Sinaiticus staat *vele* (of *talrijke*); in andere handschriften 10.000. De strekking is hetzelfde. Het gaat hier blijkbaar over een onbetaalbare schuld.

maar over ambtenaren van een koning, die grote sommen geld moesten beheren of/en belasting moesten innen. Dit paste goed in de beleving van de vroegere belastingpachter Matteüs, die een discipel van de Here Jezus was geworden.

Eén van de bovengenoemde dienaren moest aan zijn heer, de koning, een enorm groot geldbedrag betalen: *vele talenten*. Een talent had, toen de Zoon van God op aarde leefde, dezelfde waarde als 6000 denariën.⁶⁴⁷ Eén denarie (= Romeins geld) ofwel 1 drachme (= Grieks geld) was in de tijd van het Nieuwe Testament het dagloon van een gewone werknemer (Mat.20:2, vgl. Tobit 5:15).⁶⁴⁸ Voor 1 talent moest een werknemer dus 6000 dagen werken. Bij een 6-daagse werkweek zou die dienaar toen ongeveer 20 jaren moeten werken om het bedrag van 1 talent bij elkaar te krijgen. In de praktijk was dat minstens wel 25 jaren, want hij moest gedurende die tijd ook nog voor zijn eigen levensonderhoud zorgen, en eventueel rente betalen.⁶⁴⁹ Een schuld van vele talenten zou de dienaar uit de gelijkenis dus tijdens zijn hele leven nooit kunnen aflossen bij zijn heer; ook al was hij waarschijnlijk een ambtenaar of/en een belastingpachter.

Evenals de dienaren uit het verhaal van de Meester, bij de koning verantwoording moesten afleggen, zo zullen alle mensen zich bij de Koning in de hemel moeten verantwoorden over het doen en laten in hun leven hier op aarde (Rom.14:10-12).

25 “Hij nu, (of maar/en) (= Hij echter,) (toch) niet(s) hebbend(e) (om) (terug) te betalen (of (terug) te geven) (= Hij echter, had niets om te betalen). De heer (of De eigenaar/meester)⁶⁵⁰ beval (of droeg op) hem te worden verkocht (= hem te verkopen), en (of ook/zelfs) (= met) de vrouw,⁶⁵¹ [en (of ook/zelfs)] de kinderen en (of ook/zelfs) al(le(s)) (alles) wat (of zoveel (of zo groot/zolang) als) (= en alles wat) hij bezat (of had/(vast)hield), en (of ook/zelfs) (om) te worden betaald (of te worden (terug)gegeven) (= , zodat er zou worden betaald).”

Omdat de dienaar die enorme schuld niet kon betalen, *beval de koning om hem, zijn vrouw, zijn kinderen en alles wat hij bezat, te verkopen, zodat er nog iets van die schuld zou worden afgelost*. In het Midden-Oosten was het verkopen van mensen (en bezittingen) om schulden af te lossen, heel gebruikelijk. In de wetten die de Here via zijn dienaar Mozes aan zijn volk had gegeven, stond, hoe de Israëlieten in zulke situaties moesten handelen om te proberen de schulden terug te betalen (Ex.22:3, vgl. 2Kon.4:1, Jes.50:1). Slavernij was in Gods wetten aan beperkingen gebonden. Slaven moesten liefdevol worden behandeld, en het moest met hen niet zo gaan als bij de andere volken (Ex.21:1-11, Lev.25:23,42-55).⁶⁵²

⁶⁴⁷ De waarde van een munt werd in die tijd niet vastgesteld op grond van de munt zelf met de opdruk ervan. Alleen het gewicht van het (edel)metaal waarvan de munt was gemaakt, bepaalde de waarde ervan. Zonder waardeerlijes konden gouden, zilveren of koperen munten worden omgesmolten.

⁶⁴⁸ Het Griekse woord *denarion* (= *denarie*) wordt ook wel vertaald met *schelling* (Vertaling van 1951) of *penning* (Statenvertaling).

⁶⁴⁹ Voor het lenen van geld mocht van de Here meestal geen rente worden gevraagd (Ex.22:25, Lev.25:36,37, Deut.23:19,20). Dit was bedoeld om arme mensen te helpen er weer bovenop te komen. Ook moeten de dienaren van de Here bereid zijn om elkaar te helpen, zonder dat daar altijd direct een beloning tegenover moet staan.

Bij het lenen van (veel) geld om winst te maken, is het vragen van rente natuurlijk heel redelijk, en daarom ook toegestaan (vgl. Mat.25:27). Bovendien hielden de Romeinen natuurlijk geen rekening met het verbod om rente te vragen voor het lenen van geld aan arme mensen.

⁶⁵⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *De heer*; in jongere handschriften *Zijn heer*.

⁶⁵¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *De vrouw*; in jongere handschriften *Zijn vrouw*.

⁶⁵² Uit de wetten van de Here blijkt, dat het de bedoeling was om het verkopen van Israëlieten (in verband met schulden) zoveel mogelijk te voorkomen, en om de slavernij te beperken en terug te dringen.

Het afschaffen van de slavernij was toen niet goed mogelijk. Het zou de economie ontwrichten, en mensen die niet goed met geld en bezit konden omgaan of/en door tegenslagen in de problemen waren gekomen, in een onmogelijke positie brengen. Er was in die tijd geen overheid die mensen met grote schulden en te weinig inkomsten, met sociale uitkeringen verder hielp. Bovendien konden Israëlitische slaven van hun heer leren met geld en goed op de juiste manier om te gaan, zodat ze na hun vrijlating minder kans hadden om opnieuw door

26 “De dienaar (of De slaaf/knecht) ((wel)nu) dan (of dus), (neer)gevallen (of neerge-stort) zijn(de) (= viel (neer)), knielde voor (of aanbad/bewees ... hulde/toonde eerbied voor) hem (neer), zeggend(e) (= en zei): “Heer (of Meester/Eigenaar), heb geduld (of wees gedul-dig) over (of op/in) (= met) mij; [en (of ook/zelfs)] ik zal (jo)u (of je) al(le(s)) (terug)betalen (of (terug)geven).”

De dienaar smeekte de heer om uitstel van betaling. Uit paniek beloofde hij alles te zullen aflossen, terwijl hij wel kon weten, dat dit volstrekt onmogelijk was. Om kwijtschelding van zijn enorme schuld, al was het maar voor een deel, durfde hij waarschijnlijk niet eens te vra-gen, terwijl dat de enige manier was om van zijn schuld af te komen.

27 “De heer (of De eigenaar/meester) van die dienaar (of slaaf/knecht) nu, (of en/maar) door medelijden (of met ontferming) bewogen (= kreeg medelijden), (en) liet hem (weg)gaan (of liet hem los/stuurde hem weg). [En/Ook/Zelfs] hij liet ... gaan (of stuurde ... weg) (= hij schold ... kwijt/vergaf) hem de lening (= de schuld) (= Hij schold hem de schuld kwijt).”

De koning kreeg medelijden met hem, en schold toen zijn dienaar de hele schuld kwijt. Hij gaf veel meer, dan de dienaar in zijn wanhoop aan hem had gevraagd. Dit deed hij niet om nog iets vergelijkbaars of iets beters van die dienaar te kunnen krijgen. Nee, hij deed het alleen uit genade, en verwachtte er helemaal niets voor terug.

Natuurlijk ging de dienaar die van zijn reusachtige schuld af was, opgelucht naar buiten. Toen zag hij een andere dienaar van de koning. Die andere dienaar moest hem nog een flinke schuld van 100 denariën betalen.

28 “(Toen) die dienaar (of slaaf/knecht) weggegaan (of naar buiten gegaan/uitgegaan) zijn(de) (= Toen die dienaar wegging) [en (of nu/maar)], trof (of vond/ontmoette/zag) hij één van zijn mededienaren (of zijn medeslaven/medeknechten) (= trof hij één van de andere die-naren) (aan), die (of dat) hem 100 denariën (of 100 schellingen/penningen) (= 100 daglonen) schuldig was. [En/Ook/Zelfs] gegrepen (of vastgehouden) (= Hij greep) hem, (en) wurgde (hem) (of liet (hem) stikken) (= Hij greep hem wurgend bij de keel), zeggend(e) (= en zei): “Betaal (of Geef) [(mij)] ⁶⁵³ (terug) als (of indien) iets (of wat/(een zeker) iemand) ⁶⁵⁴ je (of jij/u) schuldig (of verschuldigd) bent (= Betaal als je iets schuldig bent)!”

Hoewel 100 denariën een fors bedrag was, stelde dat bij zijn eigen schuld die door de koning was kwijtgescholden, helemaal niets voor. Een schuld van 100 denariën kon nog met moeite worden afgelost.

Schuld 1 ^e dienaar aan de heer	Veel x 1 talent = veel x 6000 denariën	Veel x 25 jaren werken
Schuld 2 ^e dienaar aan de 1 ^e dienaar	100 denariën	Ongeveer ½ jaar werken

Ondanks het feit, dat hij door de koning zo genadig was behandeld, kende de 1^e dienaar voor zijn collega geen genade. Hij greep hem meteen stevig bij de keel, zodat de arme man naar adem moest happen, en eiste onmiddellijk zijn geld op. De 2^e dienaar kon toen echter, zijn schuld nog niet betalen.

grote schulden in problemen te komen.

⁶⁵³ Het woord *mij* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁶⁵⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *als (of indien) iets (of wat/(een zeker) iemand)*, maar in jongere handschrif-ten *al(les) wat*. Tussen *Betaal als je iets schuldig bent* of *Betaal mij alles wat je schuldig bent* zit een groot ver-schil. Volgens de tekst van de Codex Sinaiticus wijst de schuldeiser zijn mededienaar op een algemene regel: Je hoort je schulden netjes op tijd te betalen. De schuldeiser vindt, dat hij daar recht op heeft. In jongere handschrif-ten komt het over als een puur persoonlijk conflict. De schuldeiser wil (om persoonlijke redenen) op een wille-keurig moment zijn geld terug. Of hij daar wel of geen recht op meende te hebben, doet er in dit geval niet toe.

29 “Zijn mededienaar (of Zijn medeslaaf/medeknecht) ((wel)nu) dan (of dus), (neer)gevallen (of neergestort) zijn(de) (= viel (neer)) [(tot (of naar/(tot) in) (= voor) de voeten van hem)],⁶⁵⁵ smeekte (of verzocht/bad) hem, zeggend(e) (= en smeekte hem): “Heb geduld (of Wees geduldig) over (of op/in) (= met) mij, en (of ook/zelfs) ik zal je (of (jo)u) [(al(le(s)))] ⁶⁵⁶ (terug)betalen (of (terug)geven).”

Hij vroeg evenals de 1^e dienaar om uitstel van betaling. Hij beloofde, dat hij zo gauw mogelijk alles zou aflossen. Dat was wel een reële belofte, want hij was in staat om die schuld na verloop van tijd terug te betalen.

De hardvochtige schuldeiser wilde echter van geen uitstel weten. Hij liet hem in de gevangenis gooien, waar hij door dwangarbeid zijn schuld heel snel moest aflossen. Die schuld was blijkaar niet groot genoeg om de 2^e dienaar of een ander uit zijn gezin te kunnen verkopen.

30 “Hij nu, (of en/maar) (= Hij echter,) wilde (dat) niet (of nee). Integendeel! (of Maar/Eerder/Toch) (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen) zijn(de) (= Hij ging (weg)), (en) [hij] gooide (of wierp) hem (tot) in (of naar/tot) (de) gevangenis (of bewaking) (neer/weg), tot(dat) (of tot aan) dat (of die) hij het verschuldigde (= totdat hij de schuld) zou (of mocht) hebben (terug)betaald (of (terug)gegeven).”

Door zijn liefdeloze manier van doen, handelde de 1^e dienaar niet alleen verkeerd tegenover de 2^e dienaar met die relatief kleine schuld, maar in zijn liefdeloosheid, maakte hij ook de grote liefde van de koning te schande. Hij misbruikte die liefde van zijn heer door zich zo meedogenloos te misdragen. De genade van zijn heer was daar echter niet voor bedoeld.

Andere dienaren van de koning beseften dit maar al te goed, en toen ze het schandalige gedrag van de dienaar bij wie zo'n grote schuld was kwijtgescholden, *hadden gezien, werden ze erg verdrietig*. Zo'n liefdeloos iemand had toch geen recht op de grote liefde en genade van de koning! Daar mocht hij toch niet straffeloos mee weggkomen! Daarom vertelden die dienaren alles wat ze gezien hadden, aan hun heer.

31 “Zijn mededienaren (of Zijn medeslaven/medeknechten) ((wel)nu) dan (of dus),⁶⁵⁷ (in)gezien (of bekeken/(op)gemerkt) hebbend(e) (= Zijn mededienaren dan, hadden gezien) het gebeurd (of ontstaan/geworden) zijn(de) (= , wat er gebeurd was). Zij werden heel erg (of zeer (sterk)/geweldig) verdrietig (of bedroefd/verontrust). [En (of Ook/Zelfs)] gekomen (of verschenen) zijn(de) (= Zij gingen weg/Zij vertrokken), (en) [zij] maakten ... duidelijk (of vertelden ... duidelijk/verklaarden/legden ... uit) aan hun heer (of hun eigenaar/meester) (= Zij gingen weg, en maakten aan hun heer duidelijk) al(le(s)) het gebeurd (of ontstaan/geworden) zijn(de) (= , wat er allemaal gebeurd was).”

Natuurlijk was de koning geïrriteerd, toen hij had gehoord, wat er was gebeurd. Hij riep zijn dienaar ter verantwoording.

32 “Toen (of Op dat moment/Dan) bij zich geroepen (of erbij geroepen/laten komen) zijn heer (of zijn eigenaar/meester) hem (= Toen riep zijn heer hem bij zich), (en) zegt (= en zei) tegen hem: “Slechte dienaar (of slaaf/knecht), (ge)heel (of al(le(s))) die schuld (of verplichting) heb ik (jo)u (of je) laten gaan (of weggestuurd) (= kwijtgescholden/vergeven), omdat (of na(dat)/sinds) jij (of je/u) (tot) mij (om geduld) hebt gesmeekt (of gebeden/verzocht).”

⁶⁵⁵ De woorden *voor de voeten van hem* staan niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. De mededienaar van de koning liet zich niet voor de voeten van zijn onbarmhartige belager vallen om hem om genade te smeken. Nee, hij viel neer door de zeer hardhandige en gewelddadige behandeling van de andere dienaar van de koning, terwijl die vorst hem zojuist een grote onbetaalbare schuld had kwijtgescholden.

⁶⁵⁶ Het woord *alles* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁶⁵⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *Zijn mededienaren ((wel)nu) dan (of dus) ... (= Zijn mededienaren dan, ...)*, maar in jongere handschriften staat *Zijn mededienaren nu, (of maar/en) ... (= Zijn mededienaren echter, ...)*.

33 “Moest (of Behoorde) ook (of zelfs/en) jij (of je/u), niet (of nee) (= geen) medelijden (te) hebben met (jo)uw mededienaar (of medeslaaf/medeknecht), (zo)als ook (of en/zelfs) ik, medelijden had met (jo)u (of je)?”

Toen de liefdeloze dienaar zich niet goed kon verantwoorden werd de koning heel erg kwaad. Hij noemde hem een *slechte dienaar*, omdat hij niet vergevingsgezind was, terwijl zijn heer hem zijn enorme schuld had kwijtgescholden. Daarom liet de koning hem in de gevangenis gooien om via dwangarbeid zijn schuld alsnog te gaan betalen.

34 “[En/Ook/Zelfs] zijn heer (of zijn eigenaar/meester) boos (of geërgerd/geprikkeld/woedend) geworden (= Zijn heer werd boos), (en) droeg hem over (of overhandigde hem/gaf hem over/leverde hem uit) aan de gevangenvaarders (of de cipiers/ondervragers/folteraars), tot(dat) (of tot aan) hij hem (ge)heel (of al(le(s))) het verschuldigde (= heel de schuld) zou (of mocht) hebben (terug)betaald (of (terug)gegeven).”

Gevangenvaarders of cipiers waren in die tijd vaak ook beulen en folteraars. Martelen gebeurde onder andere bij het ondervragen van gevangenen. Dit betekent niet, dat de mensen die dwangarbeid moesten verrichten om hun schulden af te betalen, ook altijd gemarteld werden. Ze werden echter wel geslagen, als men vond, dat ze niet hard genoeg doorwerkten.

Het gedeelte ... *totdat hij hem heel de schuld zou hebben betaald*, betekent, dat het in de praktijk een oneindige tijd zou duren, voordat die knecht heel zijn schuld zou hebben betaald. Het bedrag dat hij schuldig was, was enorm groot.⁶⁵⁸

35 “Zo (of Op deze manier) zal ook (of zelfs/en) mijn hemelse Vader (met) jullie (of u) doen (of maken), als (of indien) (ooit) jullie (of u) (toch) een ieder (of elk) (= als een ieder van jullie) zijn broer niet van(uit/af) jullie (of uw) harten (= zijn broer niet van harte) [(hun overtredingen (of hun misdaden/zonden))] ⁶⁵⁹ zou[den] (of mocht[en]) hebben laten gaan (of hebben weggestuurd) (= zou hebben vergeven/zou hebben kwijtgescholden).”

Zoals de koning in de gelijkenis met zijn hardvochtige dienaar deed, die een ander geen uitstel gaf om zijn schuld af te lossen, en van kwijtschelden ervan natuurlijk helemaal niet wilde weten, zo zal ook de hemelse Vader doen, met de dienaren van hem die de zonde van andere dienaren niet van harte willen vergeven (vgl. Mat.6:14,15).⁶⁶⁰

Ja, iemand moet evenals in de gelijkenis wel om vergeving vragen, maar daarbij hoeven niet alle zonden worden opgesomd. Stel je voor, dat je er zelf bij de hemelse Vader één zou vergeven. Het opsommen van zonden gebeurde in de gelijkenis ook niet. Nee, van harte vergeven betekent ook graag royaal willen vergeven (Ef.4:32). Eén enkel woordje als “sorry” moet al genoeg zijn.

Iedere dienaar of dienaar van God heeft door alle zonden die hij of zij in zijn of haar leven heeft gedaan, een grote schuld bij de Koning van heel de schepping. Die schuld kan geen enkele dienaar of dienaar van Hem betalen. De Here houdt echter zoveel van alle mensen, dat

⁶⁵⁸ Als daar ook nog een hoge rente over betaald moest worden, wat in die tijd niet ongebruikelijk was, dan kwam die knecht hoogstwaarschijnlijk aan aflossen nooit toe. Voor het lenen van geld aan arme mensen mocht bij het volk Israël geen rente worden gevraagd (Ex.22:25, Lev.25:36,37, Deut.23:19,20), maar heidenen zoals de Romeinen hielden daar geen rekening mee. Daar hadden Joden, zoals bijvoorbeeld belastingpachters, ook mee te maken.

⁶⁵⁹ Dit staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁶⁶⁰ Dat van harte *vergeven* van zonden meteen ook *vergeten* van zonden betekent, is onjuist. Uit de gelijkenis blijkt duidelijk, dat de koning de ontelbare zonden van zijn slechte dienaar niet had vergeten, terwijl hij hem wel van harte en royaal had vergeven. Die dienaar kreeg zelfs meer dan hij had gevraagd. Van harte vergeven van zonden betekent *niet ook die zonden vergeten*, maar *wel er niet meer aan herinnerd willen worden*. Als je iemand hebt vergeven, kan dat de relatie met hem of haar niet alleen maar herstellen. Het kan ook die relatie zelfs nog beter maken, dan die al was.

iedereen die Hem wil dienen, vergeving van zijn zonde kan krijgen (1Joh.2:1,2). Alle schuld door die ontelbare zonden heeft de Heiland al voor ons betaald (Joh.3:16).

Wat doen wij, als we kinderen van de hemelse Vader zijn ...? Vinden we 7 keer al heel veel? Of vergeven we alleen maar een ander zijn of haar zonden, omdat de Almachtige ons anders onze zonden niet wil vergeven? Het is maar goed, dat we kunnen bidden om Gods hulp bij het oneindig vaak vergeven van de zonden van een broer of zus uit liefde, vooral als hij of zij ons minder goed ligt. Laat de onmetelijke liefde van de Here onze gids maar zijn (1Joh.4:11).

13. De echtscheiding.

Hoofdstuk 19:1-12

1 Toen Jezus deze woorden beëindigd had, vertrok Hij vanuit Galilea, en Hij kwam aan de overkant van de Jordaan tot in het gebied van Judea.

2 Grote mensenmenigten volgden Hem, en Hij genas hen daar.

3 Er kwamen Farizeeën bij Hem om Hem uit te proberen, en zij zeiden: “Mag een man zijn vrouw wegsturen om allerlei redenen?”

4 Hij nu, antwoordde, en zei: “Hebben jullie niet gelezen, dat de Maker vanaf het begin hen mannelijk en vrouwelijk heeft gemaakt?”

5 Hij heeft gezegd: “Daarom zal een man de vader en de moeder verlaten, zich hechten aan zijn vrouw, en die 2 zullen tot 1 lichaam zijn,

6 zodat zij niet meer 2 zijn, maar 1 lichaam. Wat God dan samengevoegd heeft, mag een mens niet scheiden!”

7 Zij zeiden tegen Hem: “Waarom heeft Mozes dan bevolen een echtscheidingsbrief te geven, en haar daarmee weg te sturen?”

8 Hij zei tegen hen: “Mozes heeft jullie met het oog op de hardheid van jullie harten toegelaten jullie vrouwen weg te sturen, maar vanaf het begin is het zo niet geweest,

9 en Ik zeg tegen jullie: “Wie ooit zijn vrouw zou wegsturen om een andere reden dan ontucht, en een ander zou trouwen, pleegt overspel.”

10 De discipelen zeiden: “Op deze manier is de stand van zaken voor een man niet voordelig om met een vrouw te trouwen.”

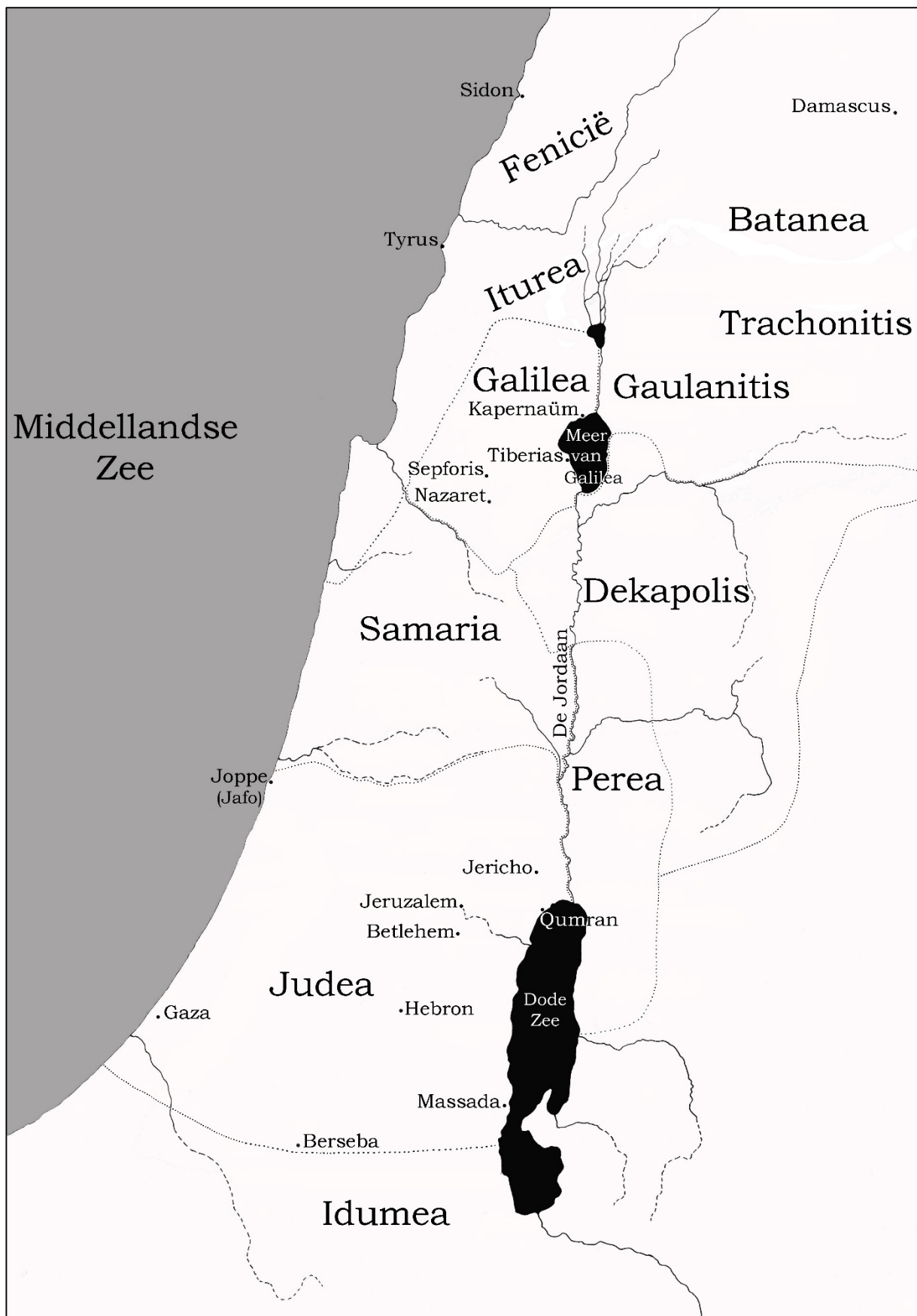
11 Hij echter, zei tegen hen: “Niet iedereen kan deze uitspraak aanvaarden, maar alleen wie het is gegeven.”

12 “Er zijn immers ontmande mensen, die zo vanuit de moederschoot werden geboren, en er zijn ontmande mensen, die door mensen werden ontmand, en er zijn ontmande mensen, die zichzelf ontmanden om het koninkrijk van de hemel. Wie het kan aanvaarden, moet het aanvaarden!”

Het lijkt er sterk op, dat het begin van hoofdstuk 19 uit een latere periode afkomstig is, dan het vorige gedeelte (Mat.18:21-35). Nadat Jezus had gesproken over het koningschap van de Here, en over de tijd dat Hij weer terug zal komen (Mat.24:(27,28,)37-41, vgl. Luk17:20-37), vertelde Hij de gelijkenis van *de onrechtvaardige rechter* (Luk.18:1-8), en van *de Farizeër en de belastingpachter* (= de tollenaar) (Luk.18:9-14). Hoogstwaarschijnlijk gaf de Meester daarna onderwijs over de echtscheiding (Mat.19:1-12, vgl. Mark.10:1-12), en zegende Gods zoon vervolgens de kleine kinderen die met hun moeders bij Hem kwamen (Mat.19:13-15, vgl. Mark.10:13-16, Luk.18:15-17).

1 [En/Ook/Zelfs] [het gebeurde (of het werd/ontstond),] toen (of wanneer/terwijl) Jezus deze woorden (of deze uitspraken/zaken) voleindigd (of ten einde gebracht/voltooid) (= beëindigd) had, vertrok Hij van(uit/af) Galilea, en (of ook/zelfs) Hij kwam (of verscheen) aan (of naar) de overkant van de Jordaan (tot) in (of naar/tot) het gebied (of de grenzen) van Judea.

De toespraken van de Meester zijn door Matteüs in 5 groepen bij elkaar gezet (Mat.5-7, 10, 13:1-52, 18, 23-25). De verzen die het einde van die 5 groepen aangeven (Mat.7:28,29, 11:1,

13:53, 19:1, 26:1), lijken in het begin op elkaar.⁶⁶¹ Zo kunnen we in vers 1^a van hoofdstuk 19 zien, dat het gedeelte met de toespraken uit hoofdstuk 18 is afgesloten. Het hele 1^e vers vormt de overgang van hoofdstuk 18 naar hoofdstuk 19.

We lezen in het 2^e gedeelte van het 1^e vers, dat de Here Jezus vanuit Galilea vertrok naar de overkant van de Jordaanrivier. Vanuit Galilea in het noordwesten vertrok de Meester dus naar het gebied ten oosten van de Jordaan. Aan de oostkant van die rivier kwam Hij in de Dekapolis, en verder naar het zuiden in de provincie Perea. Vandaar uit is de Heiland doorgereisd naar de provincie Judea aan de westkant van de Jordaan.⁶⁶² We zullen de tekst dus zo moeten lezen, dat *de Here Jezus vertrok vanuit Galilea, en via het gebied aan de overkant van de Jordaanrivier in de provincie Judea kwam*. Daarmee sloot Hij zijn werk in het noordwesten van Israël af. Pas na zijn sterven en zijn opstanding uit de dood, zou Hij nog voor een korte tijd naar Galilea terugkeren (Mat.28:7).

In het noordwesten was de Meester nog betrekkelijk veilig. Binnen het gebied van Jeruzalem was het voor Hem veel gevaarlijker. Mede daarom bleef de Zoon van God voorlopig nog buiten het centrum van de provincie Judea; buiten de hoofdstad Jeruzalem.

2 [En/Ook/Zelfs] grote (of vele) (mensen/volks)menigten (of scharen) volgden Hem, en (of ook/zelfs) Hij genas (of (be)diende/verzorgde) hen daar (medisch).

Hoewel de scheiding tussen Jezus en het volk steeds duidelijker werd, bleef Hij toch mensen genezen. Er kwamen echter niet alleen mensen bij Hem om te worden genezen. Ook gingen Farizeeën naar Hem toe.⁶⁶³ Het is heel goed mogelijk, dat ze uit Jeruzalem kwamen.

3 [En/Ook/Zelfs] (er) kwamen [de] Farizeeën ((dicht)er)bij Hem uitproberend(e) (of uitdagend(e)/verzoekend(e)) Hem (= bij Hem om Hem uit te proberen), en (of ook/zelfs) zegend(e) (= en zij zeiden) [(tegen Hem)]: ⁶⁶⁴ “[Of/Als/Indien)] is het geoorloofd (of is het toegestaan) (= Mag) [(een mens (= een man))] ⁶⁶⁵ zijn vrouw (of de vrouw van Hem/de eigen vrouw) weg te sturen (of te laten gaan/los te laten) (= Mag een man zijn vrouw wegsturen/Is het geoorloofd (of toegestaan) de eigen vrouw weg te sturen) volgens (of door middel van) (= om) iedere (of elke) reden (of oorzaak) (= om allerlei redenen)?”

Ondanks dat de Here in zijn wetten de onverbreekelijke waarde van het huwelijksverbond had aangegeven, zagen verreweg de meeste mannen hun vrouw(en) als hun persoonlijk bezit. Vrouwen die hun mannen moesten verlaten, hadden geen inkomsten. Zonder de bescherming van een man was de positie van een vrouw hopeloos. Door dit alles konden in de tijd dat Jezus optrad, alleen mannen hun vrouw wegsturen. Een weggestuurde vrouw had maar weinig mogelijkheden om in leven te blijven:

- Ze kon bij een familielid gaan wonen, die haar kon en wilde onderhouden, en beschermen.
- Ze kon met een andere man trouwen.
- Ze kon gaan bedelen.
- Ze kon als hoer voor haar inkomsten zorgen.

⁶⁶¹ Zie hiervoor eventueel de uitgebreide vertaling van de opgenoemde verzen uit de Bijbel, die staat bij de verklaring ervan.

⁶⁶² Er lag geen gebied van Judea aan de oostkant van de Jordaan.

⁶⁶³ *De Farizeeën* waren nationalistische mensen die de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, nauwkeurig wilden naleven (Hand.26:5). Bovendien onderhielden ze voorschriften die vanuit een soort traditie-leer waren ontstaan. Ze verzetten zich fel tegen de invloed van de Griekse cultuur.

⁶⁶⁴ Het gedeelte *tegen Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁶⁶⁵ Het gedeelte *een mens* (= *een man*) staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Hoewel dit gedeelte voor de tekst niet noodzakelijk is, kan het in dit geval voor de duidelijkheid beter blijven staan.

Aan elk van deze mogelijkheden kleefde natuurlijk (erg grote of onoverkomelijke) nadelen.

Ondanks die (erg grote of onoverkomelijke) nadelen voor de weggestuurde vrouwen werd daar blijkbaar in veel gevallen geen rekening mee gehouden. Mannen konden toen erg gemakkelijk van hun vrouw(en) scheiden. Op grond van het bijbelboek Deuteronomium (24:1) meenden veel schriftgeleerden, dat een man zijn vrouw kon wegsturen, omdat hij niet meer van haar hield, of omdat ze bijvoorbeeld het eten had laten aanbranden. Een vrouw werd ook wel uit het huis van haar man verwijderd, omdat ze geen kinderen zou kunnen krijgen. Er waren eveneens schriftgeleerden, die zeiden, dat het wegsturen van een vrouw alleen kon op grond van overspel of onzedelijk gedrag.⁶⁶⁶ Doordat de geleerden er verschillend over dachten, kon elke man zelf de opvatting kiezen, die hem het beste uitkwam.

Er kwamen Farizeeën bij de Here Jezus om Hem op de proef te stellen met de vraag: “Mag een man zijn vrouw wegsturen om allerlei redenen?” De Farizeeën die deze vraag aan de Meester stelden, vonden zelf, dat een man gemakkelijk van zijn vrouw kon scheiden (v.7).⁶⁶⁷ Ze hoopten en verwachtten, dat het antwoord van de Heiland op die vraag erop neer zou komen, dat een man zijn vrouw niet zomaar mocht wegsturen. Als Hij zo'n lichtvaardige echtscheiding zou afkeuren, dan ging Hij volgens die Farizeeën in tegen de wetten van Mozes, want ze dachten, dat overeenkomstig die wetten het wegsturen van de eigen vrouw wel was toegestaan. Zo wilden ze de opvatting van de Zoon van God uitspelen tegen de wetten van Mozes, en Hem te schande zetten tegenover het Joodse volk. Daarmee wilden ze zijn gezag aantasten.

Daarom begon de Here Jezus de Farizeeën op een enigszins spottende manier te antwoorden.

4 Hij nu, (of en/maar) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak) [(tegen hen)]: ⁶⁶⁸ “Hebben jullie (of Hebt u) niet (of nee) gelezen, (om)dat de Gemaakt (of de Gedaan) hebbend(e) (= de Maker) van(af/uit) (het) begin hen man(nelijk) en (of ook/zelfs) vrouw(e-lijk) heeft gemaakt (of heeft gedaan) (vgl. Gen.1:27)?”

De Farizeeën, die zo graag pronkten met hun kennis, hadden dit toch moeten weten?

5 [En/Ook/Zelfs] Hij heeft gezegd (of gesproken): “Om(wille van) dit (of deze) (= Daarom) zal een mens (= een man) de vader en (of ook/zelfs) de moeder verlaten (of achterlaten), [en (of ook/zelfs)] zich (vast)hechten (aan) (of zich verbinden met (of aan)) zijn vrouw, en (of ook/zelfs) d(i)e 2 zullen tot (of naar/(tot) in) 1 lichaam (of 1 vlees) zijn (vgl. Gen.2:24),

6 (zo)dat zij niet meer (of niet langer) 2 zijn, maar (of eerder/toch/integendeel) 1 lichaam (of 1 vlees). Wat (of Welk(e)/Wie) God ((wel)nu) dan (of dus) samengevoegd (of verenigd/(onder 1 juk) samengebracht) heeft, mag (of moet) een mens (toch) niet scheiden (of afzonderen/uit elkaar halen)!”

De Meester verwerpt hier radicaal de mogelijkheid om maar gemakkelijk een huwelijk te verbreken. Die eenheid mag niet worden verbroken. Zo heeft de Schepper van hemel en aarde die diepgaande en intieme relatie tussen een man met zijn vrouw niet bedoeld (Gen.2:24, Ef.5:31).⁶⁶⁹ Een huwelijksverbond is zelfs belangrijker dan de familieband. Binnen zo'n ver-

⁶⁶⁶ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 312-320.

⁶⁶⁷ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 801.

⁶⁶⁸ Het verduidelijkende gedeelte *tegen Hem* staat niet in de Codex Sinaïticus, maar wel in jongere handschriften.

⁶⁶⁹ Sommige uitleggers beweren, dat de woorden van Gen.2:24 (“*Daarom zal een man zijn vader ...*”) niet door God, maar door Adam zijn uitgesproken (Zie echter Mat.19:4,5.). Als dat al het geval zou zijn, dan werden die woorden gesproken door een mens zonder zonden, bij wie Gods wetten nog in zijn hart geschreven waren.

De Here Jezus verwees echter naar deze woorden als gezaghebbende woorden (v.5). Dit deed ook de apostel

bond vormen een man en een vrouw zowel geestelijk als lichamelijk een gelijkwaardige eenheid. Ze beschikken in liefde zelfs over elkaars lichamen (1Kor.7:4).

Op de duidelijke reactie van de Here Jezus hadden de Farizeeën echter hun antwoord al klaar. Ze toonden daarbij vrijwel geen persoonlijke betrokkenheid met de ellendige situatie die conflicten en onenigheden binnen een huwelijk met zich mee kunnen brengen. Ze leken zich in de praktijk niet te bekommeren om het lot van de vrouwen die door hun man waren weggestuurd. Vanuit hun theoretisch wetticisme waren ze vooral bezig om de Heiland een hak te zetten om Hem op die manier onmogelijk te maken bij het volk.

7 Zij zeggen (= Zij zeiden) tegen Hem: “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarom) heeft Mozes ((wel)nu) dan (of dus) bevolen een echtscheidingsbrief te geven, en [(haar)] ⁶⁷⁰ (daarmee) weg te sturen (of te laten gaan/los te laten)?”

Omdat veel Israëlieten zich weinig aantrokken van de wetten die God aan hen had gegeven, had Mozes gezegd, dat een man zijn vrouw kon wegsturen door middel van een *echtscheidingsbrief*.⁶⁷¹ Dit hield in, dat de man die zijn vrouw wegstuurde, haar een brief moest meegeven, waarin stond, dat hij van haar wilde scheiden (Deut.24:1). Deze regel had Mozes niet ingesteld om de echtscheiding te legitimeren, maar om daardoor de weggestuurde vrouw nog enige rechten te geven.⁶⁷² Een vrouw met zo'n brief zou weer vrij zijn om te kunnen trouwen. Toen was het voor haar niet goed mogelijk om zichzelf in haar levensonderhoud te voorzien.

In de tijd dat de Heiland op aarde leefde, trok het Joodse volk zich helaas nog steeds erg weinig van Gods wetten aan. Op een slinkse theoretische manier was men bezig die volmaakte en liefdevolle wetten in de praktijk zoveel mogelijk te omzeilen. De Farizeeën hadden van de opdracht van Mozes om bij het wegsturen van een vrouw haar een echtscheidingsbrief mee te geven, een goede en normale mogelijkheid gemaakt om te kunnen scheiden. Dan zou ze weer kunnen trouwen. De Farizeeën lieten het zelfs voorkomen, alsof de Here Jezus inging tegen de wetten en regels van Mozes. Zou Hij het soms beter weten dan Mozes?

In overeenstemming met het Oude Testament gaf de Heiland echter aan, dat je een huwelijk met zo'n brief niet kan en mag verbreken (Ex.20:14, Deut.5:18, Mal.2:15^b,16). De minst slechte oplossing die Mozes aanbood, is nog steeds niet goed, en mogen we ook niet normaal gaan vinden.

8 Hij zegt (= Hij zei) tegen hen [, (om)dat]: “Mozes heeft jullie (of u) om (of in het belang van) (= met het oog op/vanwege) de hardheid van jullie (of uw) hart(en) toegelaten (of toegestaan) jullie (of uw) vrouwen weg te sturen (of te laten gaan/los te laten), maar (of en/nu) van(af/uit) (het) begin is het zo (of op deze manier) niet (of nee) gebeurd (of geworden/ontstaan) (= niet geweest),

Paulus (Ef.5:31).

⁶⁷⁰ Het woord *haar* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar bij *het geven van een echtscheidingsbrief*, en *het wegsturen* van iemand, ging het in die tijd altijd wel over het wegsturen van een vrouw (vgl. v.8,9). Daarom kan het woord *haar* voor de duidelijkheid beter blijven staan.

Bij het voor de duidelijkheid toevoegen van woorden aan een vertaling van een tekst, moet het toegevoegde woord niet één of meerdere interpretaties van een tekst uitsluiten. De oorspronkelijke mogelijkheden om een tekst uit te leggen, moeten zoveel mogelijk worden gehandhaafd.

⁶⁷¹ Anders zou het gevaar groot zijn, dat een man zijn vrouw wegjoeg zonder dat ze dit later kon aantonen. Ze zou dan na die tijd ten onrechte kunnen worden beschuldigd van overspel en het verlaten van haar man. Er kon ook een structurele ruzie tussen een man en zijn vrouw ontstaan, waarbij het conflict uit de hand zou kunnen lopen. Om dit alles te voorkomen had Mozes het wegsturen van een vrouw met behulp van een echtscheidingsbrief toegestaan.

⁶⁷² In hetzelfde hoofdstuk uit de Bijbel over de echtscheidingsbrief zei Mozes juist, dat een getrouwde man onder andere door zijn aanwezigheid zijn vrouw blij moet maken (Deut.24:5). Uiteraard is het omgekeerde eveneens het geval.

9 en (of maar/nu) Ik zeg (of Ik verklaar) (tegen) jullie (of u) [(om)dat]: “Wie (of Welk(e)/Wat) ooit (of een keer/altijd) zijn vrouw zou (of mocht) wegsturen (of laten gaan/loslaten) (toch) niet ⁶⁷³ bij (of over) (= niet om/niet voor) (= om een andere reden dan) ontucht (of hoererij), en (of ook/zelfs) een ander(e) zou (of mocht) trouwen (of huwen), pleegt overspel (of echtbreuk)[(, en (of ook/zelfs) de met een weggestuurd (of losgelaten) getrouwd(e) (of gehuwd(e)) (= en wie met een weggestuurde vrouw trouwde), pleegt overspel (of echtbreuk)]].” ⁶⁷⁴

Mede op grond van het 7^e gebod (Ex.20:14, Deut.5:18) ging de Mensenzoon dwars tegen de gedachte in, dat je gemakkelijk van je vrouw kan scheiden (vgl. Mat.5:31,32, Hebr.13:4). Ook het trouwen met een vrouw die zojuist was weggestuurd, keurde de Meester af (Mat.5:32^b). De mogelijkheid om de relatie te herstellen moet zoveel mogelijk worden opgehouden. Dat de Here ernst maakt met het huwelijk, blijkt onder andere uit het feit dat volgens de wetten van Mozes op overspel de doodstraf stond (Lev.20:10, Deut.22:22).⁶⁷⁵

Het 1^e huwelijk is voor de hemelse Vader bindend, behalve bij overspel of bij het overlijden van de huwelijkspartner (1Kor.7:39). Zelfs als een heiden het huwelijk met iemand die God dient, niet wil verbreken, dan moet het in stand blijven. Als de persoon die de Almachtige niet dient, dat huwelijk wel verbreekt, dan is het daardoor ontbonden (1Kor.7:10-16).

Kortom, de Here Jezus verbood en verbiedt de echtscheiding. Alleen als het huwelijk door praktische omstandigheden (zoals bijvoorbeeld door *overspel*) ⁶⁷⁶ al verbroken is, en niet meer kan worden hersteld, dan is de weg vrij voor een nieuw huwelijk.⁶⁷⁷

We lezen niets over een reactie van de Farizeeën. Waarschijnlijk waren ze uit het veld geslagen. Wel lezen we over een teleurstellende reactie van de discipelen. Die reactie kwam wat later, toen de discipelen en hun Meester thuisgekomen waren (Mark.10:10). In welk huis dat was, en van wie het was, is niet bekend.

10 De discipelen (of De leerlingen/volgelingen) ⁶⁷⁸ zeggen (= zeiden) [(tegen Hem)]: ⁶⁷⁹ “[(Als (of Indien))] ⁶⁸⁰ op deze manier (of zo) is de (oor)zaak (of de reden) (= is de stand van zaken) van (= voor) de mens (= een man) met de (= een) vrouw [is] niet (of nee) voordelig (of nuttig) (om) te trouwen (of te huwen).”

De discipelen stonden blijkbaar nog onder invloed van de opvattingen van de schriftgeleerden. Toen ze van hun Meester hoorden, dat een huwelijk voor het hele leven bindend was, vonden ze het verstandiger om maar niet te trouwen. Uit vers 10 blijkt, dat ze het huwelijk vooral zagen als iets waar je voordeel van moet hebben. Het moest nut hebben. Ze zagen het

⁶⁷³ In de Codex Sinaiticus staat hier (*toch*) *niet*, maar in jongere handschriften staat er *behalve (als)* (of *tenzij/als (toch) niet*). Voor de betekenis van de tekst maakt het niet veel uit.

⁶⁷⁴ Het gedeelte *en wie met een weggestuurde vrouw trouwde, pleegt overspel* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is het (op grond van Mat.5:32) toegevoegd.

⁶⁷⁵ In de praktijk werd bij overspel de vrouw ook wel weggestuurd met een scheidbrief om haar de doodstraf te besparen (Mat.1:19).

⁶⁷⁶ Hierbij zijn meer praktische redenen aan te voeren. Opnieuw trouwen kan ook, wanneer *de weggestuurde vrouw al met een ander getrouwd is (geweest)* (Deut.24:1-4), of wanneer minimaal 1 van de 2 volhardt in het kwaad, en de relatie zelfs na verloop van tijd niet meer wil herstellen. Als namelijk minimaal 1 van de 2 niet meer naar God wil luisteren, en als een heiden leeft, dan is de breuk uiteindelijk definitief (1Kor.7:10-16). Ook dan kan een ex-man of vrouw, die God dient, weer hertrouwen.

⁶⁷⁷ De regels over het huwelijk blijven van kracht, zolang deze aarde blijft bestaan. Pas na de opstanding uit de dood; na het moment dat de dienaren van de Here een nieuw lichaam zullen krijgen, zal het huwelijk niet meer bestaan (Mat.22:30).

⁶⁷⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *De discipelen*, in jongere handschriften *Zijn discipelen*.

⁶⁷⁹ Het gedeelte *tegen Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁶⁸⁰ Het woord *Als* staat niet in de Codex Sinaiticus.

te weinig als een liefdesrelatie die is ingesteld door God. Waarschijnlijk speelde daarbij ook een rol, dat ze niet de kans wilden lopen om voor hun hele leven in een ongelukkig huwelijk terecht te komen.

11 Hij nu, (of en/maar) (= Hij echter,) zei (of sprak) tegen hen: “Niet (of Nee) ieder(een) (of elk/allen) kunnen (= kan) (be)vatten (= aanvaarden) (of hebben (= heeft) ruimte (of plaats) (voor)) (= Niet iedereen kan aanvaarden) deze uitspraak (of dit woord/deze besproken zaak), maar (of eerder/toch/integendeel) (alleen) (aan) wie (of welk(e)/wat) het gegeven (of gegund) is (geworden) (= maar alleen wie het is gegeven).”

De Here Jezus vond de conclusie van de discipelen te rigoureuus en te ongenueanceerd. Daarom zei Hij tegen hen: “*Niet iedereen kan deze uitspraak aanvaarden, maar alleen wie het is gegeven.*”

12 “Er zijn immers (of want) ontmande(mense)n (of eunuchen/castraten), die (of dat) zo (of op deze manier) (van)uit (of bij/van(daan/af)) (de) moederschoot werden geboren (of werden verwekt), en (of ook/zelfs) er zijn ontmande(mense)n (of eunuchen/castraten), die (of dat) door (of onder invloed van) (de) mensen ontmand (of eunuch gemaakt/gecastreerd) werden, en (of ook/zelfs) er zijn ontmande(mense)n (of eunuchen/castraten), die (of dat) zichzelf ontmanden (of eunuch maakten/castreerden) door (middel van) (of via) (= om/vanwege) het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en]. De kunnend(e) (of De in staat zijn(de)) (= Wie kan) (het) (te) (kunnen) (be)vatten (= aanvaarden) (of (er) ruimte (of plaats) (voor) (te) hebben (= Wie het kan aanvaarden), moet (het) (kunnen) (be)vatten (= aanvaarden) (of moet (er) ruimte (of plaats) (voor) hebben) (= Wie het kan aanvaarden, moet het aanvaarden)!”

De Meester geeft hier aan, dat het soms beter is om niet te trouwen, maar Hij noemt daarvoor heel andere redenen dan de discipelen. De lasten die een huwelijk met zich mee kan brengen, mogen daarbij geen doorslaggevende rol spelen. Het gaat er in de eerste plaats om, wat de Here graag wil. De liefde voor Hem en het houden van je naaste als van jezelf, moet in het hele leven centraal staan (Mat.22:36-40). Dat geldt dus zeker ook voor het huwelijk.

In vers 12 noemt de Heiland 3 groepen mensen op, die niet kunnen trouwen:

1. Er zijn mensen die met een handicap zijn geboren, waardoor ze niet in staat zijn om te trouwen.
2. Eunuchen zijn mensen die door andere mensen door middel van een operatie zijn ontmand. Eunuchen werkten in de Oudheid vaak in de harems en de paleizen van koningen (2Kon.20:18, Hand.8:26-39).
3. Ook zijn er mensen die omwille van Gods koninkrijk voor zichzelf hebben besloten niet te trouwen. De apostel Paulus is daarvan een bekend voorbeeld (1Kor.7:3-9).⁶⁸¹

Wie het kan aanvaarden, moet het aanvaarden! Dit heeft een dubbele betekenis:

1. Als je om één of andere reden niet kan trouwen, moet je dat aanvaarden, en niet proberen daar tegenin te gaan. Anders word je als dienaar van de Here ongeschikt voor je werk in zijn koninkrijk. Dan ben je dus niet in staat een goede volgeling van de Meester te zijn.
2. Als je niet geschikt bent om ongetrouwd door het leven te gaan, moet je dat niet krampachtig proberen. Ook dit moet je aanvaarden om de Here trouw te kunnen dienen. Binnen het huwelijk kun je eveneens van grote betekenis zijn in het koninkrijk van God.

⁶⁸¹ Niet iedereen is daarvoor geschikt. Mensen met weinig of geen seksuele behoefte zijn daar meestal veel beter toe in staat.

Kortom, aanvaard de mogelijkheden en de gaven die de Almachtige je geeft, en doe daarmee je werk! Het één is niet meer of beter dan het andere. De apostel Paulus zou wel willen, dat iedereen ongetrouwd bleef, maar hij moest erkennen, dat God daarover gaat, en dat Hij veel beter weet, wat voor iedereen het beste is (1Kor.7:7-9).

Tegenover de Farizeeën handhaafde de Heiland het huwelijk, dat door de Here bij de schepping is ingesteld, als een verbond dat niet verbroken mag worden. Alles wat daartegenin gaat, is zonde, of een gevolg van de zonde, en niet in overeenstemming met de bedoeling van de hemelse Vader.

14. De Here Jezus zegent kleine kinderen.

Hoofdstuk 19:13-15

13 Toen werden kleine kinderen bij Hem gebracht, zodat Hij de handen op hen zou leggen en bidden, maar de discipelen berispten hen.

14 Jezus echter, zei tegen hen: “Laat de kleine kinderen toe, en verhindert ze niet bij Mij te komen! Voor zulke kleine kinderen immers, is het koningschap van de hemel.”

15 Nadat Hij de handen op hen had gelegd, vertrok Hij van die plaats.

Nadat de Meester onderwijs had gegeven over het huwelijk en de echtscheiding (v.1-12, vgl. Mark.10:1-12), zegende Hij de baby's en jonge kinderen die met hun moeders bij Hem kwamen (v.13-15, vgl. Mark.10:13-16, Luk.18:15-17).

13 Toen (of In die tijd/Dan) werden ⁶⁸² (kleine/jonge) kinderen bij Hem gebracht (of aangeboden/geofferd), (zo)dat Hij de handen op hen zou (of mocht) leggen en (of ook/zelfs) bidden, maar (of en/nu) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) berispten (of vermaanden/maakten ... verwijten/bestraften) hen.

De handen op iemand leggen betekent, dat zo iemand gezegend werd (vgl. Gen.48:8-20). De moeders wilden graag, dat de Here Jezus hun baby's en kleine kinderen zou zegenen,⁶⁸³ en voor hen zou bidden tot God.

De discipelen vonden blijkbaar, dat hun Meester het al druk genoeg had met zaken die volgens hen veel belangrijker waren. Wat konden die kindertjes nu van zijn onderwijs begrijpen. Nee, Gods Zoon had wel wat beters te doen.

Die kindertjes begrepen niet het onderwijs van de Heiland, maar wel zijn liefde en warmte. Zelfs jonge kinderen kunnen in de Here geloven, en mogen bij zijn koninkrijk horen. Trouwens, de discipelen begrepen zelf vaak nog zo weinig van wat Jezus de Gezalfde tegen hen zei. Toen Hij zag, dat zijn leerlingen de moeders verwijten maakten, en ze met hun jonge kinderen bij Hem weg wilden houden, greep Hij onmiddellijk in, en Hij riep de discipelen tot de orde.

14 Jezus nu, (of maar/en) (= echter,) zei (of sprak) tegen hen: ⁶⁸⁴ “Laat de (kleine/jonge) kinderen toe (of laat ... gaan), en (of ook/zelfs) (ver)hindert (of belemmert/verbiedt) ze (toch) niet bij (of naar/tot) Mij (toe) te komen! Voor zulke(of zodanige)(kleine/jonge) kindere)n immers, (of want) is het koningschap (of het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en].”

Het koningschap vanuit de hemel; het koningschap van God, is niet alleen voor volwassen mensen, maar zeker ook voor jonge kinderen. Hij wil ook hun Koning en Vader zijn. Ze horen er volledig bij.⁶⁸⁵ De Here heeft met iedereen het beste voor, en de weg naar Hem is voor iedereen geopend. Hij sluit niemand die Hem wil dienen, buiten. Al eerder had de Meester heel duidelijk tegen zijn discipelen gezegd, dat ze zich van hun hoogmoed moesten bekeren, en dat ze in dat opzicht van jonge kinderen nog heel veel konden leren (Mat.18:1-5, Luk.18:17, vgl. Mark.10:15). Volwassen mensen hebben bijvoorbeeld vaak veel meer moeite om van God afhankelijk te zijn dan jonge kinderen.

⁶⁸² In de Codex Sinaïticus staat hier het (hulpwerk)woord *werden*, in jongere handschriften *werd*.

⁶⁸³ Uit het woord dat de evangelist Lukas voor deze jonge kinderen gebruikt (Luk.18:15), blijkt, dat het hier over zeer jonge kinderen en/of baby's gaat. Hoogstwaarschijnlijk moest een deel daarvan nog gedragen worden.

⁶⁸⁴ *Tegen hen* staat wel in de Codex Sinaïticus, maar niet in jongere handschriften.

⁶⁸⁵ Dit geldt trouwens ook voor de jeugd die de Here wil dienen. Deze jongeren vormen niet alleen de toekomst, maar ook in het heden moeten ze met hun capaciteiten en mogelijkheden volledig meedoen binnen het koninkrijk van God. Dat is niet alleen voor later.

Jezus laat kinderen bij zich komen.

15 [En/Ook/Zelfs] Gelegd hebbend(e) de handen op hen (= Nadat Hij de handen op hen had gelegd), (ver)trok (of ging/reisde) Hij van die plaats (of daar vandaan/(van)daar) (weg). Nadat de Here Jezus die kleine kinderen allemaal had gezegend, vertrok Hij weer.

15. De rijke jonge man.

Hoofdstuk 19:16-26

16 Zie, iemand kwam bij Hem, en zei: “Meester, wat voor goeds zou ik moeten doen, zodat ik het eeuwige leven zou kunnen erven?”

17 Hij nu, zei tegen hem: “Waarom vraag jij Mij over het goede? Eén is de Goede. Als jij echter, het leven wilt binnengaan, onderhoud dan de geboden!”

18 Hij zei: “Welke geboden?” Jezus nu, zei: “Deze: “Je moet niet moorden, je moet geen vals getuigenis afleggen,

19 eer de vader en moeder, en je moet van je naaste houden als van jezelf.”

20 De jonge man zei tegen Hem: “Dat alles heb ik onderhouden. Waarin schiet ik nog tekort?”

21 Jezus zei tegen hem: “Als je graag volmaakt wil zijn, ga, verkoop je bezittingen, geef het aan arme mensen, en je zult een schat in de hemel hebben, en kom hier! Volg Mij!”

22 Toen de jonge man echter, dit hoorde, ging hij verdrietig weg, want hij had vele bezittingen.

23 Jezus nu, zei tegen zijn discipelen: “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Een rijke zal met veel moeite het koninkrijk van de hemel binnengaan.”

24 “Ook zeg Ik tegen jullie: “Het is gemakkelijker, dat een dromedaris door de naald draaft, dan voor een rijke binnen te gaan in het koninkrijk van God.”

25 Toen de discipelen dit hoorden, stonden zij buitengewoon versteld, en zeiden: “Wie kan dan gered worden?”

26 Jezus nu, keek hen aan, en zei tegen hen: “Dat is onmogelijk, maar bij God is alles mogelijk.”

Toen de Here Jezus de baby's en jonge kinderen die met hun moeders bij Hem waren gekomen, had gezegend (v.13-15, vgl. Mark.10:13-16, Luk.18:15-17), kwam enige tijd later een rijke jonge man naar Hem toe (v.16-26, vgl. Mark.10:17-27, Luk.18:18-27). Deze jonge man had ook een hooggewaardeerde functie (Luk.18:18).

16 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), één (= iemand) ((dicht)er)bij Hem gekomen zijn(de) (= iemand kwam bij Hem), (en) zei (of sprak): “[(Goede)] ⁶⁸⁶ (Leer)meester (of Leraar), wat (of welk(e)/wie) goede (= wat voor goeds) zou (of mocht) ik (moeten/kunnen) doen (of maken), (zo)dat ik eeuwig leven (= ik het eeuwige leven) zou (of mocht) (kunnen/moeten) erven (of (een erfgenaam ... worden (of zijn) van)?” ⁶⁸⁷

De jonge man vroeg aan de Here Jezus: “*Meester, wat voor goeds zou ik moeten doen, zodat ik het eeuwige leven zou kunnen erven?*” De man bedoelde het blijkbaar goed.⁶⁸⁸ Hij erkende de autoriteit van de Mensenzoon, en hij vond het belangrijk om zijn mening te horen.

⁶⁸⁶ Het woord *Goede* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is het op grond van wat er in het vervolg (van de vraag) staat, toegevoegd.

⁶⁸⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *ik eeuwig leven zou kunnen erven* ofwel *ik een erfgenaam zou kunnen worden van eeuwig leven*, maar in jongere handschriften staat er *ik eeuwig leven zou kunnen hebben (of bezitten/ (vast)houden) (= verwerven)*.

⁶⁸⁸ De man erkende de Heiland als een meester, terwijl Hij volgens de regels uit die tijd officieel geen meester was. De schriftgeleerden beschouwden Hem als een amateur.

17 Hij nu, (of en/maar) zei (of sprak) tegen hem: “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarom/Waarvoor) vraag(t) jij (of je/u) Mij over het (of de) goede? Eén is de (of het) Goede.⁶⁸⁹ Als (of Indien) jij (of je/u) nu (of en/maar) (= echter), [tot (of naar/(tot) in)] het leven wilt binnengaan (of binnenkomen), onderhoud (of leef ... na) (dan) de geboden (of de voorschriften)!”

Ondanks het feit dat die serieuze man het goed bedoelde (Mark.10:21^a), was zijn vraag toch verkeerd. Hij ging er namelijk vanuit, dat je door goede dingen te doen het eeuwige leven zou kunnen verdienen (vgl. v.18-20).⁶⁹⁰ Dat is immers onmogelijk! Op een verkeerde vraag, die uitgaat vanuit een onjuiste gedachtegang, kun je nooit een goed antwoord geven. Het bouwen van een huis op een slecht fundament geeft nooit een goed resultaat.

Daarom gaf de Meester de jonge man ook geen rechtstreeks antwoord op zijn vraag. Hij begon eerst zijn onjuiste gedachtegang te corrigeren. Hij zei meteen, dat er maar één iemand is, die goed is. Dat is namelijk God (Ps.54:8, 106:1, 107:1, 118:1,29, 136:1). Met anderen woorden; volledig goed zijn om het eeuwige leven te kunnen verdienen is voor onvolmaakte mensen een onbereikbaar ideaal. Om dat de jonge man te laten ervaren, zei de Here Jezus ook: “*Als jij echter, het leven wilt binnengaan, onderhoud dan de geboden!*”

Op deze reactie had de jonge man blijkbaar niet gerekend. De geboden onderhouden, dat deed hij toch al (v.20^a)? Om te horen, wat de schriftgeleerden altijd zeiden, daarvoor was hij toch niet gekomen? Die Meester had toch eerder een keer gezegd, dat de gerechtigheid van de mensen overvloediger en meer moest zijn dan die van de schriftgeleerden en Farizeeën om het koninkrijk van de hemel te kunnen binnengaan (Mat.5:20). Kende Hij soms nog meer geboden? Daarom vroeg de man verbaasd: “*Welke geboden?*”

Toen begon de Zoon van God voor hem enkele wetten van de 2^e tafel van de 10 geboden op te noemen (Ex.20:12-17, Deut.4:13, 5:16-21). Hij voegde eraan toe, dat *je van je naaste* (= van je medemens in je omgeving) evenveel *moet houden als van jezelf* (Lev.19:18^b). Dat gebod is een samenvatting van de 2^e tafel van de 10 geboden. Alleen door volkomen liefde voor je naaste (2^e tafel) en voor de Here (1^e tafel) zou je volmaakt kunnen worden (Mat.22:34-40, Rom.13:8-10). Even verderop in hoofdstuk 19 blijkt (v.21,22), dat de 2^e tafel van de 10 geboden vooral het probleem van die man was: evenveel van zijn medemens houden als van zichzelf.

18 Hij zegt (= Hij zei) [(tegen Hem)]: ⁶⁹¹ “Welk(e) (of Wat voor (soort)) (geboden (of voorschriften))?” Jezus nu, (of en/maar) zei (of sprak): “De(ze) (of Het (bekende)): “Je (of Jij/U) zult (= moet) niet (of nee) (ver)moorden (of doden), [(je (of jij/u) zult (= moet) niet (of nee) echtbreken (of overspel plegen (met)), je (of jij/u) zult (= moet) niet (of nee) stelen,)] ⁶⁹² je (of jij/u) zult (= moet) niet (of nee) een (= geen) vals getuigenis afleggen (of geven),

19 (ver)eer de vader ⁶⁹³ en (of ook/zelfs) [de] moeder, en (of ook/zelfs) je (of jij/u) zult (=

⁶⁸⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *Waarom vraag jij Mij over het goede? Eén is de Goede*, maar in jongere handschriften staat *Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarom/Waarvoor) noem(t) (of verklaar(t)/zeg(t)) jij (of je/u) Mij goed? Niemand (of Niet één/Niets) (is) goed behalve (als) (of tenzij/dan/als (toch) niet) één: God.*

⁶⁹⁰ De rabbijnen uit die tijd geloofden, en leerden aan de mensen, dat iedereen in staat was zich van A tot Z aan Gods wetten te houden. Het lijkt er sterk op, dat die jonge man dat van hen had geleerd en overgenomen.

Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus*, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 814.

⁶⁹¹ Het gedeelte *tegen Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁶⁹² Het gedeelte *je moet niet echtbreken, je moet niet stelen* staat niet in de Codex Sinaiticus. Waarschijnlijk heeft de Here Jezus dat ook niet gezegd, want de jonge man kende die wetten zo goed, dat het niet nodig was om alles te noemen. Hij kon zelf wel aanvullen, wat de Meester bedoelde. Het is best mogelijk, dat het betreffende gedeelte later door een overschrijver van het handschrift voor de duidelijkheid is toegevoegd. Om dezelfde reden kan het wellicht blijven staan, omdat de Zoon van God dit in elk geval wel zo heeft bedoeld.

⁶⁹³ In de Codex Sinaiticus staat hier *de vader*, maar in jongere handschriften *je (of (jo)uw) vader*.

moet) van je (of (jo)uw) naaste (= van je medemens in je omgeving) houden (of je (of (jo)uw) naaste liefhebben) (zo)als (van) je(zelf) (of (jo)u(zelf)).”

Enigszins ongeduldig en onbevredigd gaf de jonge man aan, dat hij die bekende geboden al onderhield. Toch gaf dat hem geen rust. Hij voelde, dat hij nog iets miste. Schoot hij soms nog ergens in tekort? Zou het dan toch nog verkeerd met hem aflopen?

Daarmee had de Here Jezus zijn doel bereikt. De jonge man ging steeds meer ervaren, dat hij met goede werken door het letterlijk correct onderhouden van de geboden van God er toch niet kwam. Er ontbrak nog iets. De jonge man was toch niet zeker van zijn zaak. Zou hij op die manier het eeuwige en gelukkige leven wel bereiken?

20 De jonge man (of De jongeling) zegt (= zei) tegen Hem: “Dat (of Dit) al(le(s)) heb ik onderhouden (of nageleefd/in acht genomen) [(van(af/daan) (of (van)uit/bij) mijn jeugd)].⁶⁹⁴ Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarin/Waardoor/Waarom) schiet ik tekort (of blijf ik achter) nog (meer) (of nog verder)?”

De Meester zei niet, dat de jonge man die geboden niet goed onderhield (vgl. Mark.10:21^a). In letterlijke zin deed hij dat waarschijnlijk prima. De Here Jezus gaf hem wel 2 opdrachten mee om hem te laten ervaren, waarin hij nog tekort schoot. Bij de 1^e opdracht kwam de jonge man al in de problemen. Al *je bezittingen verkopen, en het geld ervoor weggeven aan armen mensen*, dat is nogal wat!

21 Jezus zei (of sprak) tegen hem: “Als (of Indien) je (of jij/u) volmaakt (of perfect/volwassen/volgroeid) (graag) wilt (of wenst) (te) zijn, ga (weg) (of vertrek), verkoop je (of (jo)uw) bezittingen, [en (of ook/zelfs)] geef (of gun) (het) (aan) [(de)] ⁶⁹⁵ arme(mense)n, en (of ook/zelfs) je (of jij/u) zult een schat(kamer) (of een voorraad(kamer)) in (of met/door) (de) (wolken/sterren)hemel hebben (of bezitten/(vast)houden), en (of ook/zelfs) (kom) hier (of kom/hierheen)! Volg Mij!”

Volmaakt de geboden van God onderhouden vanuit liefde voor de naaste (en voor de Here), dat is wel wat meer, dan je letterlijk houden aan de geboden. Dat betekent niet zo min mogelijk er net aan willen voldoen, maar er vanuit liefde volledig voor willen gaan. Daarin schoot de jonge man nogal tekort. Om dat duidelijk aan te tonen, gaf de Meester hem de opdracht om al *zijn bezittingen te verkopen, en het geld ervoor weg te geven aan arme mensen*. Het lijkt er sterk op, dat de jonge man van de arme mensen in zijn omgeving minder hield, dan van zichzelf.

Een schat in de hemel krijg je door de Here te dienen, zoals Hij dat graag wil. In tegenstelling met de schatten op aarde, die weer vergaan, blijft een schat in de hemel voor altijd en eeuwig bestaan (Mat.6:19,20). Het geluk van die schat zal onze verwachtingen daarvan in alle opzichten overtreffen. Bovendien zal het hemelse geluk op de nieuwe aarde eeuwig duren.

22 Gehoord (of Geluisterd naar) de jonge man (of de jongeling) nu, (of en/maar) (= echter,) [(het woord (of de uitspraak/zaak) (= dit))] ⁶⁹⁶ (dit/het) (= Toen de jonge man echter, dit hoorde), ging (of vertrok/verdween) hij verdrietig (of bedroefd/verontrust) (weg), want (of immers) hij was hebbend(e) (of bezittend(e)/(vast)houdend(e)) (= hij had) vele (of grote) bezittingen.

Toen de Meester aan de jonge man die 2 opdrachten had gegeven om zo pas echt gelukkig te worden, viel hij door de mand. Hij was nogal rijk, en hij moest in de eerste plaats kiezen voor de liefde voor God en zijn medemens, of vooral voor zijn rijkdom, waar hij blijikbaar erg

⁶⁹⁴ Het gedeelte *vanaf mijn jeugd* staat niet in de Codex Sinaiticus.

⁶⁹⁵ Het (bepalend lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus.

⁶⁹⁶ Het gedeelte *het woord* (= *dit*) staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

aan gehecht was. De man werd er verdrietig van. Hij koos helaas voor zijn rijkdom, en ver-
trok. Aan de 2e opdracht: het volgen van de Here Jezus als één van zijn discipelen, kwam de
jonge man al helemaal niet toe. De hulp die hem daarmee werd aangeboden, nam hij niet aan.
De grootste schat die hij via die 2 opdrachten had kunnen krijgen, liet hij op dat moment door
zijn vingers glippen.⁶⁹⁷

Hieruit bleek, dat rijkdom een groot obstakel kan zijn om God te dienen, zoals Hij dat graag
wil (Ps.62:11^b, 1Tim.6:9,10,17-19). Als het dienen van de Here daardoor in gevaar komt, dan
kun je er beter afstand van doen. Dit betekent niet, dat rijkdom altijd verkeerd is. De hemelse
Vader zegende bijvoorbeeld Abram onder andere door hem rijk te maken (Gen.13:2, 14:23,
24:34,35), maar hij vond zijn grote rijkdom niet het belangrijkste in zijn leven, en hij kon met
minder genoeg nemen (Gen.13:1-12, 14:21-24).⁶⁹⁸ Ook zegende God de jonge en wijze ko-
ning Salomo (972 – 932) door hem schatrijk te maken (1Kon.3:5-14). Jozef van Arimatea die
een discipel van de Heiland was, was eveneens een vermogend man (Mat.27:57). Rijkdom
kan dus ook een grote zegen zijn, en je kunt er in het koninkrijk van de Here erg veel goede
dingen mee doen (Luk.8:3), maar het zijn wel sterke benen die de weelde van de rijkdom
kunnen dragen (1Kon.11:1-13).

23 Jezus nu, (of en/maar) zei (of sprak) (tegen) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volge-
lingen): “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u)
[, (om)dat]: “Een rijke zal met veel moeite (of moeilijk/nauwelijks) [tot (of naar/(tot) in)] het
koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en] binnengaan (of binnenko-
men).”

24 “Ook (of Bovendien/Weer/Opnieuw) [nu, (of en/maar)] zeg (of verklaar) Ik (tegen)
jullie (of u): “Het is gemakkelijker, (om/door)dat ⁶⁹⁹ een dromedaris (of een kameel) ⁷⁰⁰ door
(middel van) (of via) een (= de) naald draaft (of rent) ⁷⁰¹, dan (voor) een rijke binnen te gaan
(of binnen te komen) ⁷⁰² (tot) in (of tot/naar) het koninkrijk (of het koningschap) van God.” ⁷⁰³

De naald was een hele smalle poort, waar maar één persoon tegelijk doorheen kon gaan. Tij-
dens de belegering van de stad konden mensen door die poort naar buiten komen. Soms was
het nodig, dat mensen daardoor gingen om te onderhandelen of te overleggen met de aanvoer-
der van een vijandelijk leger. Doordat maar één persoon tegelijk door zo'n nauwe poort kon
gaan, was die poort toch goed verdedigbaar. Het was natuurlijk onmogelijk, dat een dromeda-
ris op een draf door zo'n smalle poort kon gaan.⁷⁰⁴

⁶⁹⁷ Of de jonge man zich later toch nog heeft bekeerd, weten we niet. Onder leiding van de Heilige Geest vertelt
de apostel Matteüs hier alleen, wat belangrijk voor ons is. Het gaat in dit geval niet in de eerste plaats om die
jonge man, maar om het onderwijs van de Here Jezus.

⁶⁹⁸ Ook Job was door de Here erg gezegend, en hij was een rijk man. Toen hij alles in zeer korte tijd kwijtraakte,
bleef hij God trouw (Job 1:20-22, 42:1-6). Mede daarom maakte de Almachtige hem nog veel rijker (Job 42:10).

⁶⁹⁹ Het woord (om/door)dat staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften.

⁷⁰⁰ Dit van oorsprong Hebreeuwse woord kan zowel *dromedaris* als *kameel* betekenen, maar kamelen komen
normaal gesproken niet voor in het heilige land. Die dieren leven gewoonlijk alleen op plaatsen waar het ook
vriest. Daarom is het beter om hiervoor de vertaling *dromedaris* te kiezen.

⁷⁰¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *draaft*, maar in jongere handschriften *een opening* (= *een oog*) van.

⁷⁰² In de Codex Sinaiticus staat hier *binnen te gaan*, maar in jongere handschriften (*door*) *te gaan* (of (*door ...
heen*) *te gaan*).

⁷⁰³ In de Codex Sinaiticus staat hier niet *binnengaan* (= *binnengaat*), maar in jongere handschriften wel. In ver-
band met de vorige voetnoot is dit verschil goed te verklaren.

Voor het eerst noemt de apostel Matteüs hier Gods koninkrijk niet *het koninkrijk van de hemel*, maar *het konink-
rijk van God*. Wilde hij zijn volksenoten die dit zouden lezen, langzamerhand er aan laten wennen?

⁷⁰⁴ Als iemand hierbij toch aan een echte naald wil denken, maakt dat voor de uitleg weinig verschil. Een drome-
daris kan niet door zo'n nauwe poort, en ook niet door een echte naald rennen.

Voor een echte naald echter, had de Here Jezus het voorbeeld van een dromedaris niet nodig gehad. Een mens
kan evenmin letterlijk door ~~het oog van~~ (staat niet in het oudste handschrift) een naald gaan. Bovendien kwa-

25 Gehoord (dit/het) [(nu, (of en/maar))] ⁷⁰⁵ de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) ⁷⁰⁶ (= Toen de discipelen dit hoorden), stonden zij versteld (of werden zij uit het veld geslagen) heel erg (of zeer (sterk)/geweldig) (= buitengewoon) (= stonden zij buitengewoon versteld), zeggend(e) (= en zeiden): “Wie (of Welk(e)/Wat) kan dan gered (of verlost/behouden) worden?”

De discipelen stonden versteld, toen ze zojuist hadden gehoord dat hun Meester had gezegd, dat het gemakkelijker is, dat een dromedaris draaft door de (of een) naald, dan voor een rijke binnen te gaan in het koninkrijk van God. Dit was niet, omdat ze zelf zo rijk waren. Als het voor rijke mensen echter, eigenlijk onmogelijk is om het koninkrijk van God binnen te gaan, hoe zal het dan met hen aflopen? Ze werden er erg onzeker van. De vanzelfsprekendheid van het kunnen verwerven van dat eeuwige rijk verdween.

26 Aangekeken (of Gekeken naar) (hen) nu, (of en/maar) Jezus (= Jezus nu, keek hen aan), (en) zei (of sprak) tegen hen: “[(Bij (of Van(uit/af)) mensen)] ⁷⁰⁷ dat (of dit) is onmogelijk (of niet kunnend/zwak) (= Dat is onmogelijk), maar (of en/nu) bij (of van(uit/af)) God (is/zijn) al(le(s)) (dingen) mogelijk (of machtig/krachtig) (= maar bij God is alles mogelijk).”

De reactie van de discipelen was goed te begrijpen. Niemand kan op eigen kracht worden gered, en op die manier voor eeuwig volmaakt gelukkig worden in het eeuwige koninkrijk van God, *maar bij de Almachtige is alles mogelijk.* Alleen met hulp van de Here kan iedereen worden gered (1Joh.2:1,2).⁷⁰⁸ Daarvoor is het nodig, dat je op Hem vertrouwt, en zijn hulp aanvaardt, zoals een jong kind meestal op zijn vader en moeder vertrouwt, en door hen geholpen wil worden. Daarvoor is een persoonlijke en liefdevolle relatie met de hemelse Vader essentieel, zoals dat ook met een jong kind en zijn of haar ouders meestal het geval is.

Daarbij kan de belangrijke vraag opkomen: “Hoe krijg ik een persoonlijke relatie met God?”

Om een persoonlijke relatie met de Almachtige te krijgen, is het van doorslaggevend belang, dat je naar Hem wil luisteren, en wil doen, wat Hij van jou vraagt. Als je niet naar Hem wil luisteren, dan wil Hij ook niet naar jou luisteren. Roepen naar de Here om hulp, terwijl je Hem niet wil gehoorzamen, is een zinloze bezigheid (1Sam.28:6, 1Pet.3:7, vgl. Spr.15:8,29, 28:9, Jes.1:13-17). God luistert alleen maar naar mensen die ook serieus naar Hem willen luisteren, en van Hem (willen) houden.

Het is daarbij eveneens erg belangrijk om te bidden om de Heilige Geest. Zij ⁷⁰⁹ gaat uit van de hemelse Vader en zijn Zoon Jezus, en zij zal iedereen die dat wil, persoonlijk in contact met de Here brengen (Joh.14:26, 15:26, Gal.4:6, vgl. Rom.5:5, 2Kor.1:22). Bid dus om de Heilige Geest, en stel je in alle oprechtheid voor haar open! Dan zul je haar ontvangen, en via

men er toen voor de keuze van het grootste dier in Israël hoogstwaarschijnlijk nog wel grotere dieren voor dan dromedarissen. In de Oudheid waren in het heilige land ook leeuwen en beren (1Sam.17:34-37, 1Kon.13:23-28, 20:36, 2Kon.2:24, 17:25,26, 2Kron.11:22, Spr.28:15, Jes.59:11, Klaag.3:10, Am.5:19, enz.). Men kende eveneens het bestaan van grote dieren zoals olifanten. (Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 828.)

⁷⁰⁵ Het woord *nu*, staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷⁰⁶ In de Codex Sinaiticus staat hier *de discipelen*, maar in jongere handschriften *zijn discipelen*. Waarschijnlijk is dat laatste een aanpassing van de oorspronkelijke tekst om dit vers voor de lezers wat duidelijker te maken.

⁷⁰⁷ Het gedeelte *Bij mensen* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is het voor de duidelijkheid toegevoegd.

⁷⁰⁸ In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

⁷⁰⁹ In de Bijbel wordt de Heilige Geest als vrouwelijk aangeduid. De drie-enige God is voor ons menselijk begrip dus mannelijk en vrouwelijk.

haar een persoonlijke band met God krijgen (Luk.11:13). Wie de Here ijverig zoekt, zal Hem vinden (vgl. Spr.8:17). Investeer maar voldoende tijd in het opbouwen én onderhouden van je persoonlijke en liefdevolle relatie met Hem.

Denk maar aan de woorden van de Here Jezus (Mat.7:7,8): *“Vraagt, en er zal aan jullie gegeven worden! Zoekt, en jullie zullen vinden! Klopt, en er zal voor jullie worden opengedaan! Iedereen immers, die vraagt, ontvangt, en die zoekt, vindt, en voor die klopt, zal er worden opengedaan.”*⁷¹⁰

⁷¹⁰ Zie eventueel de uitgebreidere uitleg bij Matteüs hoofdstuk 7 vers 7 en 8.

16. Het loon voor het volgen van Jezus.

Hoofdstuk 19:27-30

27 Toen antwoordde Petrus, en zei tegen Hem: “Zie, wij hebben alles achtergelaten, en zijn U gevolgd; wat zal dan voor ons zijn?”

28 Jezus nu, zei tegen hen: “Stellig zeg Ik tegen jullie, dat jullie die Mij gevolgd zijn, door de wedergeboorte, wanneer ooit de Zoon van de mensen zou zitten op een troon van zijn heerlijkheid, jullie ook zelf zullen zitten op 12 tronen om te besturen de 12 volksstammen van Israël.”

29 “Iedereen die broers, zussen, vader, moeder, vrouw, kinderen of akkers heeft achtergelaten om mijn naam, zal het honderdvoudige ontvangen, en het eeuwige leven erven,

30 en vele laatsten zullen bij de eersten zijn, en vele eersten bij de laatsten.”

In het vorige gedeelte had de Heiland met een rijke jonge man een gesprek gevoerd over hoe je in het eeuwige koninkrijk van God kunt komen. Na de teleurstellende reactie van die man, die het toch wel goed bedoelde, zei de Meester tegen zijn discipelen, dat het vooral voor een rijk iemand buitengewoon moeilijk is om dat eeuwige koninkrijk binnen te gaan (v.16-26, vgl. Mark.10:17-27, Luk.18:18-27), Vrijwel direct daarna vroeg Petrus aan de Zoon van God, wat zijn loon en dat van de andere discipelen zou zijn. Toen vertelde de Here Jezus aan zijn leerlingen, wat in het eeuwige koninkrijk hun beloning zal zijn. Hij sprak bovendien over de beloning van al zijn andere volgelingen (v.27-30, vgl. Mark.10:28-31, Luk.18:28-30).

27 Toen (of Op dat moment/Dan) geantwoord (of het woord genomen) (= Toen antwoordde) Petrus, (en) zei (of sprak) tegen Hem: “Zie (of Kijk), wij hebben al(le(s)) (= alles) laten gaan (of (toe)gelaten/weggestuurd) (= achtergelaten/verlaten/opgegeven/vergeven), en (of ook zelfs) zijn (Jo)u (of Je) gevolgd; wat (of welk(e)/wie) zal dan (of dus) voor ons zijn?”

Petrus, die zoveel van de Here Jezus hield (Mat.4:18-20, 14:27-20, 16:16, Joh.21:7,15-17), en die evenals de andere discipelen Hem waren gevolgd, deden dat niet in de eerste plaats om een grote beloning te krijgen, maar uit liefde voor Hem en voor God. Ja, ze hadden alles verlaten voor hun Meester, en Hij ontkende dat niet.

Ondanks dat alles stond Petrus met hoogstwaarschijnlijk ook de andere discipelen nog steeds onder invloed van de leer en gedachtegang van de Farizeeën. Deze schriftgeleerden gingen ervan uit, dat je door Gods wetten van A tot en met Z na te leven het eeuwige leven kon verdienen.⁷¹¹ Het idee van *voor wat hoort wat*, was daarbij de grondgedachte. Diezelfde grondgedachte leefde eveneens bij de discipelen, terwijl hun liefde voor God en hun Meester in de praktijk toch de doorslag had gegeven bij hun doen en laten. De Here Jezus die hun liefde wel kende, sprak daarom toch over hun beloning ook al moesten de discipelen nog leren, dat ze die niet zouden krijgen uit verdienste, maar uit liefdevolle genade van hun Heiland.⁷¹²

28 Jezus nu, (of en/maar) zei (of sprak) tegen hen: “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u), (om)dat jullie (of u) d(i)e Mij gevolgden (= jullie die Mij gevolgd zijn), door (of in/met) de wedergeboorte (of het opnieuw (of weer) ontstaan/de herschepping/het opnieuw (of weer) geboren worden), wanneer (of als) (ooit) de

⁷¹¹ De rabbijnen uit die tijd geloofden, en leerden aan de mensen, dat iedereen in staat was zich van A tot Z aan Gods wetten te houden.

Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 814.

⁷¹² Het volgende gedeelte (Mat.20:1-16) is voor een groot deel een vervolg van Jezus' antwoord op de vraag van Petrus.

Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen zou (of mocht) (gaan) (neer)zitten op een troon (of een zetel) van zijn heerlijkheid (of zijn luister/glans/eer), jullie ook (of en/zelfs) zelf (of die) ⁷¹³ zullen zitten ⁷¹⁴ op 12 tronen (of 12 zetels) besturend(e) (of regerend(e))/(be-)oordelend(e) (= op 12 tronen om te besturen) de 12 (volks)stammen (of de 12 volken) van Israël.”

De Meester zei tegen zijn discipelen, *dat zij die Hem waren gevolgd, door de wedergeboorte, wanneer ooit de Zoon van de mensen zou zitten op een troon van zijn heerlijkheid, zij ook zelf zullen zitten op 12 tronen om te besturen de 12 volksstammen van Israël.* De eerste vraag die je hierbij kan stellen is: “Wat is de wedergeboorte?”

Eerst maakte de Almachtige de mensen levend bij hun schepping; bij hun geboorte. Toen Adam samen met zijn vrouw ongehoorzaam was aan God, kwam de zonde in de wereld. Met de zonde kwam ook de dood (Gen.3:1-19). Alle mensen werden op dat moment onderworpen aan de macht van de dood (Rom.5:12). De mensen die de Here willen dienen, worden door de Heilige Geest opnieuw levend gemaakt; dat is opnieuw geboren (2Kor.3:6^b). Dat is dus wedergeboren.⁷¹⁵ Hij of zij die wedergeboren is, en de Here blijft dienen, kan lichamelijk wel sterven, maar blijft met zijn of haar ziel en geest eeuwig leven. Hij of zij heeft eeuwig leven (Joh.3:16).⁷¹⁶

Nadat de Here Jezus was gestorven en begraven, is Hij weer opgestaan. Een tijd daarna steeg Hij ophoog naar de hemel (Hand.1:9-11), en is Hij gaan zitten *op een troon van zijn heerlijkheid*; dat is zijn troon in de hemel (Dan.7:13,14, Op.3:21, vgl. Hebr.8:1, 12:2). Niet lang na die tijd is de Heilige Geest op aarde gekomen, en zij heeft de harten van de discipelen vervuld en vernieuwd *door de wedergeboorte* (Hand.2:1-4). Na hun lichamelijke dood zouden de 12 apostelen plaats nemen op hun tronen, en regeren over de 12 stammen van Israël. Bij die 12 stammen worden de heidenen ingelijfd (Rom.11:11-25).

Op de 1^e Pinksterdag werden de harten van de 12 apostelen vervuld en vernieuwd door de Heilige Geest (Hand.2:1-4).⁷¹⁷ Op dat moment was de Here Jezus al in de hemel, en zat Hij op de troon. Later zouden de apostelen na hun lichamelijk overlijden op hun tronen regeren over de 12 stammen van Israël.

Kortom; *Door de wedergeboorte van de apostelen (= de wedergeboorte van zij die Hem waren gevolgd), wanneer ooit de Zoon van de mensen zou zitten op een troon van zijn heerlijkheid, zullen zij (na het sterven van hun lichaam) ook zelf zitten op 12 tronen om de 12 volksstammen van Israël te besturen.*

De apostelen zullen vanuit de hemel als onderkoningen samen met Koning Jezus meeregeren over de Kerk van God. Zoals elke goede koning moeten ze evenals hun Meester niet heersen, maar vooral dienen (vgl. 2Sam.6:20-23, Mat.20:25-28, Fil.2:5-8). Zo treden ze in het laatste bijbelboek op als de vertegenwoordigers van alle dienaren van de Almachtige.⁷¹⁸

De heerlijkheid van het eeuwige leven is zo groot, dat het vele malen groter zal zijn dan het lijden en verdriet, dat veel Christenen in deze onvolmaakte en meestal vijandige wereld moeten meemaken (Rom.8:18-21).

⁷¹³ In de Codex Sinaiticus staat hier *zelf*, maar in jongere handschriften *jullie* (of *u*).

⁷¹⁴ Volgens de Codex Sinaiticus gaat het hier over *zitten*, en in jongere handschriften over *(gaan) (neer)zitten*.

⁷¹⁵ Zie eventueel het artikel van Turenout T. van, De besnijdenis, de doop en de wedergeboorte, Aduard, 2017.

⁷¹⁶ Tegen Nikodemus zei de Here Jezus, dat hij opnieuw geboren moest worden om het eeuwige leven te kunnen binnengaan (Joh.3:3-12).

⁷¹⁷ De lege plaats die door het vertrek van Judas was achtergelaten, was al met hulp van God door Mattias ingenomen (Hand.1:15-26).

⁷¹⁸ Zie eventueel hiervoor verder de uitleg bij de *tronen* uit de Openbaring in Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2024 (Op.4:4-6, 20:4, 21:12,14).

29 “[En/Ook/Zelfs] ieder(een) (of elk) die (of wie) [(huizen, [of])] ⁷¹⁹ broers, [of] zussen, [of] vader, [of] moeder, [of] vrouw, [of] kinderen of akkers (of (stukken) land/velden) heeft laten gaan (of (toe)gelaten/weggestuurd) (= (achterge/ver)laten/opgegeven/vergeven) om mijn naam, zal 100 keer (of honderdvoudig) (= het honderdvoudige) ontvangen (of (op/aan/mee/weg)nemen/houden/(aan)grijpen), en (of ook/zelfs) (het) eeuwig(e) leven erven (of een erfgenaam zijn (of worden) (van)), ⁷²⁰

30 en (of nu/maar) vele (of grote) laatsten zullen (bij) (de) eersten zijn, en (of ook/zelfs) (vele) eersten (bij) (de) laatsten.”

De naam van de Meester is een aanduiding van Hemzelf. Met de woorden *om mijn naam* wordt dus de Here Jezus zelf bedoeld.

Veel heidenen die later dan de Israëlieten bij het koninkrijk van God horen, en Hem als koning willen erkennen en gehoorzamen, zullen bij de 12 stammen van het volk van Israël worden ingelijfd (Rom.11:11-25). Het is echter ook zo, dat veel Israëlieten die de Here niet willen gehoorzamen, buiten het volk Israël zullen worden geplaatst, en zullen horen bij de heidenen die de Almachtige niet (willen) dienen (Mat.8:11,12^a).

Dit geldt niet alleen voor Israëlieten ten opzichte van de heidenen. Het geldt voor alle Christenen en heidenen. Wie denkt als Christen een belangrijke plaats in te nemen binnen het koninkrijk van God en later ook binnen het eeuwige koninkrijk, moet vooral bescheiden en voorzichtig zijn (1Kor.10:12), want ook voor hem of haar geldt, dat vele eersten bij de laatsten zullen zijn (vgl. Mat.20:1-16). Denk hierbij bijvoorbeeld maar aan de Farizeeën en schriftgeleerden in de tijd van de Here Jezus.

Veel mensen echter, die nog niet zo lang geleden Christen geworden zijn, moeten niet te klein denken over zichzelf, ook al hebben ze geen Christelijke opvoeding gehad (b.v. Mat.8:5-13). Voor hen kan eveneens gelden, dat vele laatsten bij de eersten zullen horen. Veel mensen waar vaak op wordt neergekeken, kunnen van grote betekenis zijn in het koninkrijk van God. Dit is bovendien zeker van toepassing voor jonge en kleine kinderen die de Here willen dienen! Bij veel volwassenen die Christen zijn, wordt het grote belang daarvan, ook in de opvoeding, zwaar onderschat (Ps.8:3, Mat.21:16).⁷²¹

⁷¹⁹ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷²⁰ Met de verzen 27-29 wordt niet bedoeld, dat elke wedergeboren Christen alles moet verlaten en opgeven om de Here te gaan dienen. Iedereen heeft een verschillende taak in Gods koninkrijk, en iedereen heeft daarvoor ook verschillende gaven en talenten meegekregen. Zo bleek in het vorige gedeelte (v.16-26), dat niet iedereen die rijk is, al zijn of haar bezit moet weggeven. Niet alle rijkdom is verkeerd. Van belang is, wat je met die rijkdom doet, en dat je doet wat God persoonlijk van jou vraagt. De Here Jezus had aan zijn 12 discipelen gevraagd om Hem te volgen (b.v. Mat.4:19,21, 9:9, Joh.1:44, 21:19,22). Zij moesten dat dus doen, en daarin zijn ze Hem gehoorzaam geweest. Alleen Judas liet het later helaas afweten.

⁷²¹ (Jonge) kinderen en jongeren zijn er in het koninkrijk van God niet alleen maar voor de toekomst. Zo was Samuel al jong profeet, en moest hij in opdracht van de Here de oude hogepriester Eli vermanen, en zijn straf aankondigen (1Sam.3). Ook de profeet Jeremia was nog maar een jongen, toen hij van de Here met zijn verantwoordelijk werk onder het volk moest beginnen. Voordat hij was geboren, had de Almachtige hem al geheiligd ofwel apart gezet als profeet (Jer.1:4-10). Toen eeuwen later Maria het huis van Zacharias binnenkwam, en zijn vrouw Elisabet groette, sprong het ongeboren kind Johannes op in haar schoot. Dit gebeurde, omdat Maria de moeder van de Here Jezus zou worden (Luk.1:41-44). Het was jaren later, toen die Here Jezus zelf zei, dat het koningschap van de hemel ook voor kleine kinderen is bedoeld (Mat.19:14).

17. De gelijkenis van de werknemers in de wijngaard.

Hoofdstuk 20:1-16

1 “Het koningschap van de hemel is immers vergelijkbaar met een mens, een heer van het huis, die ’s morgens vroeg direct eropuit ging om werknemers voor zijn wijngaard te huren.”

2 “Toen hij het eens geworden was met werknemers voor een denarie per dag, stuurde hij hen naar zijn wijngaard.”

3 “Omstreeks het 3^e uur ging hij eropuit, en zag hij andere mensen werkloos op de markt staan,

4 en hij zei tegen hen: “Gaat ook naar de wijngaard! Wat ooit redelijk mocht zijn, zal ik aan jullie geven, en zij gingen.”

5 “Omstreeks het 6^e en 9^e uur nu, ging hij opnieuw eropuit, en handelde hij op dezelfde manier.”

6 “Omstreeks het 11^e uur nu, ging hij eropuit, en hij zag andere mensen staan, en hij zei tegen hen: “Waarom staan jullie hier de hele dag werkloos?”

7 “Zij zeiden tegen hem: “Omdat niemand ons heeft gehoord.” Hij zei tegen hen: “Gaat ook naar de wijngaard!”

8 “Toen het laat in de middag geworden was, zei de heer van de wijngaard tegen zijn opzichter: “Roep de werknemers, en betaal aan hen het loon uit; te beginnen vanaf de laatsten tot aan de eersten.”

9 “Toen zij, die omstreeks het 11^e uur gehoord waren, kwamen, kregen zij een denarie per persoon.”

10 “Toen de eersten waren gekomen, dachten zij, dat ze meer zouden krijgen, en zij kregen ook zelf een denarie per persoon.”

11 “Toen zij die hadden gekregen, mopperden zij tegen de heer van het huis,

12 en zij zeiden: “Die laatsten hebben 1 uur gewerkt, en u hebt hen aan ons gelijk gemaakt, die een zware dag en de brandende hitte hebben verdragen.”

13 “Hij echter, antwoordde 1 van hen, en zei: “Vriend, ik doe jou geen onrecht. Ben jij het met mij niet eens geworden voor een denarie?”

14 “Neem mee wat van jou is, en ga! Ik wil echter graag aan deze laatsten hetzelfde geven als aan jou.”

15 “Of is het mij niet toegestaan te doen met het mijne, wat ik graag wil? Of is jouw oog boos, omdat ik goed ben?”

16 “Zo zullen de laatsten eersten zijn, en de eersten laatsten.”

Aansluitend bij het vorige gedeelte (Mat.19:27-30, vgl. Mark.10:28-31, Luk.18:28-30), waarin het gaat over de beloning voor het volgen van Jezus, maakt de Meester door middel van een gelijkenis concreet duidelijk, op welke manier God zijn dienaren zal belonen (v.1-16). De gelijkenis gaat over een heer die op verschillende tijden van de dag werknemers aanneemt om in zijn wijngaard te werken.

1 “Het koningschap (of Het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] is immers (of want) gelijksoortig (aan) (of overeenkomstig (met)) (= vergelijkbaar met) een mens, een heer

van het huis(houden) (of een huiseigenaar/huisheer), die (of dat) direct (of tegelijk met/tegelijkertijd) ('s morgens) vroeg (of vroeg in de ochtend) (= die 's morgens vroeg direct) (er(op))-uit ging (of naar buiten ging/wegging) (om) werknemers (of arbeiders/werkers) (tot) in (of naar/tot) (= voor) zijn wijngaard te (ver)huren.”

2 “Het eens geworden (of Overeengestemd/Overeengekomen) nu (of en/maar) (= Toen hij het eens geworden was) met [de] werknemers (of [de] arbeiders/werkers) bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= voor) een denarie (of een schelling/penning) (= een dagloon) de dag (= per dag), stuurde (of zond) hij hen ((erop)uit/weg) naar (of (tot) in/tot) zijn wijngaard.”

Eén denarie (= Romeins geld) was in de tijd van het Nieuwe Testament het dagloon van een gewone werknemer (vgl. Tobit 5:15).⁷²² De heer was met de eerste werknemers overeengekomen, dat ze die dag voor een denarie in zijn wijngaard zouden werken.

Deze werknemers, die het eerst aan het werk waren in de wijngaard van de heer, zijn goed vergelijkbaar met de mensen die het eerst aan het werk waren in het koninkrijk van God.

De eigenaar van de wijngaard zag blijkbaar, dat de druivenoogst niet snel genoeg kon worden binnengehaald. Druiven die wel rijp zijn, en toch nog niet geplukt worden, kunnen door vogels worden opgegeten, of door insecten worden aangevreten. Daarom moet de oogst zo snel mogelijk worden binnengehaald. De heer uit de gelijkenis ging dus kijken, of hij nog meer personeel kon inhuren.

3 “[En/Ook/Zelfs] (rond)om (of betreffende/over) (= Omstreeks) [(het)] ⁷²³ 3^e uur (of tijd(stip)/ogenblik) (er(op))uit gegaan (of weggegaan/naar buiten gegaan) zijn(de) (= Omstreeks het 3^e uur ging hij eropuit), (en) (be)zag (of merkte ... (op)) hij andere(mense)n werk(e)loos (of lui) in (of met/door) (= op) de markt (stil)gestaan (of staan gebleven/standgehouden) hebbend(e) (= op de markt staan),

4 en (of ook/zelfs) hij zei (of sprak) tegen die (= tegen hen/tegen die mensen): “Ga (weg) (of Vertrekt) ook (of en/zelfs) [jullie (of u)] naar (of (tot) in/tot) de wijngaard! [En (of Ook/Zelfs)] wat (of welk(e)/wie) ooit (of een keer/altijd) rechtvaardig (of oprecht) (= redelijk/billijk) mocht (of zou) zijn, zal ik (aan) jullie (of u) geven (of gunnen), en (of maar/nu) zij gingen (weg) (of vertrokken/verdwenen).”

Het 3^e uur is bij ons ongeveer het 9^e uur in de morgen (wintertijd).

De markt was meestal op het plein vlak achter de poort van een stad. De heer ging dus naar de stad in de buurt van zijn wijngaard. Zodra hij door de poort naar binnenging, kon hij zien, of op het marktplein nog mensen waren, die hij kon inhuren.

Omdat deze werknemers niet vanaf het begin van de dag in de wijngaard hadden gewerkt, hadden ze geen recht op het loon van een hele denarie. Ze verwachtten hoogstwaarschijnlijk ook niet, dat ze dit zouden krijgen. Een echte overeenkomst was er niet. Slechts wat de heer rechtvaardig vond, zou hij aan hen geven.

5 “(Rond)om (of Betreffende/Over) (= Omstreeks) (het) 6^e en (of ook/zelfs) 9^e uur (of tijd(stip)/ogenblik) nu, (of en/maar) opnieuw (of weer) (er(op))uit gegaan (of weggegaan/naar buiten gegaan) zijn(de) (= ging hij opnieuw eropuit), (en) deed (of maakte) hij (= handelde hij) op dezelfde manier (of evenzo).”

Omstreeks het 6^e (= rond 12 uur overdag) en het 9^e uur (= ongeveer 3 uur 's middags) nam de

⁷²² Het Griekse woord *denarion* (= *denarie*) wordt ook wel vertaald met *schelling* (Vertaling van 1951) of *penning* (Statenvertaling).

⁷²³ Het (lid)woord *het* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar het kan voor de duidelijkheid en leesbaarheid beter blijven staan. Het toegevoegde woord verandert namelijk niets aan de inhoud van de tekst.

heer nieuwe werknemers aan om in zijn wijngaard te werken. Blijkbaar was er werk genoeg. Zij hadden nog minder recht op een hele denarie dan de vorige groep.

6 “(Rond)om (of Betreffende/Over) (= Omstreeks) het 11^e [(uur (of tijd(stip)/ogenblik))] ⁷²⁴ nu, (of en/maar) (= het 11^e uur nu,) (er(op)) uitgegaan (of weggegaan/naar buiten gegaan) zijn(de) (= ging hij eropuit), (en) hij zag (of trof/ontmoette/vond) andere(mense)n [(werk(e)loos (of lui))] ⁷²⁵ (stil)gestaan (of staan gebleven/standgehouden) hebbend(e) (= staan) (aan), en (of ook/zelfs) hij zegt (= en hij zei) tegen hen: “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarom) staan jullie (stil) (of blijven jullie staan/staat u (stil)/blijft u staan) hier de (ge)hele dag werk(e)loos (of lui)?”

Het 11e uur is bij ons ongeveer 5 uur in de middag. De werkdag was bijna voorbij. Daarom was de heer blij en verrast, dat hij nog mensen kon vinden om in zijn wijngaard te werken.

7 “Zij zeggen (= zeiden) tegen hem: “(Om)dat niemand (of niet één/niets) [(ons)] ⁷²⁶ heeft gehuurd (of verhuurd) (= Omdat niemand ons heeft gehuurd).” Hij zegt (= Hij zei) tegen hen: “Gaat (weg) (of vertrekt) ook (of zelfs/en) [jullie (of u)] naar (of (tot) in/tot) de wijngaard! [(En (of Ook/Zelfs)] wat (of welk(e)/wie) ooit (of een keer/altijd) rechtvaardig (of oprecht) (= redelijk/billijk) mocht (of zou) zijn, zullen jullie (of zult u) (ver)krijgen (of ontvangen))]” ⁷²⁷

In de tijd dat de Here Jezus op aarde leefde, werden veel werknemers per dag uitbetaald. Het waren dagloners. Volgens de wetten die God via Mozes aan zijn volk had gegeven, moest het loon dezelfde dag nog aan hen worden gegeven (Lev.19:13^b, Deut.24:14,15).

8 “Laat (in de middag) (of (Laat in de) avond) [nu, (of en/maar)] geworden (of ontstaan/gebeurd) zijn(de) (= Toen het laat in de middag geworden was), zegt (= zei) de heer (of de eigenaar/meester) van de wijngaard tegen zijn opzichter (of beheerder/rentmeester): “Roep (of Noem) de werknemers (of de arbeiders/werkers) (op), en (of ook/zelfs) betaal (of geef) [(aan hen (of hun))] ⁷²⁸ het loon (uit) (= en betaal aan hen het loon uit); (beginnend(e) (= te beginnen) van(af/uit) de laatsten tot aan (of totdat) de eersten.”

De werknemers die er het laatst bij gekomen waren, kregen het eerst hun loon. Aan de arbeidskrachten die een hele dag hadden gewerkt, viel het daardoor op, dat de werknemers die zo kort hadden meegeholpen, evenveel ontvingen als zichzelf.

9 “[En/Ook/Zelfs] gekomen zijn(de) de (gehuurde mensen vanaf) (rond)om (of betreffende/over) (= omstreeks) het 11^e uur (of tijd(stip)/ogenblik) (= Toen zij, die omstreeks het 11^e uur gehuurd waren, kwamen), (ver)kregen (of ontvingen) zij verspreid over (of onder) (= per persoon) een denarie (of een schelling/penning) (= een dagloon).”

Zelfs de werknemers die maar kort hadden gewerkt, kregen toch een hele denarie.

10 “Gekomen (of Verschenen) zijn(de) [nu, (of maar/en)] de eersten (= Toen de eersten waren gekomen), dachten (of meenden/geloofden) zij, (om)dat ze meer (of groter) zullen (= zouden) (ver)krijgen (of ontvangen), en (of ook/zelfs) zij (ver)kregen (of ontvingen) ook (of en/zelfs) zelf verspreid over (of onder) (= zelf per persoon) een denarie (of een schelling/penning) (= een dagloon).”

⁷²⁴ Het (zelfstandig naam)woord *uur* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar het kan voor de duidelijkheid en leesbaarheid beter blijven staan. Het toegevoegde woord verandert namelijk niets aan de bedoeling van de tekst.

⁷²⁵ Het (bij)woord *werkloos* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷²⁶ Het (persoonlijk voornaam)woord *ons* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar het kan voor de duidelijkheid en leesbaarheid beter blijven staan. Het toegevoegde woord verandert namelijk niets aan de bedoeling van de tekst.

⁷²⁷ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷²⁸ *Aan hen (of hun)* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar het kan voor de duidelijkheid en leesbaarheid beter blijven staan. Het verandert namelijk niets aan de bedoeling van de tekst.

11 “(Het) (ver)kregen (of ontvangen) hebbend(e) nu, (of en/maar) (= Toen zij die hadden gekregen (of ontvangen)), mopperden (of morden) zij tegen(over) (of over) de heer van het huis(houden) (of de huiseigenaar/huisheer),

12 zeggend(e) (= en zij zeiden) [(om)dat]⁷²⁹ : “Die (of Deze) laatsten hebben 1 uur (of tijd(stip)/ogenblik) (werk) gedaan (of gemaakt) (= gewerkt), en (of ook/zelfs) u (of jij/je) hebt hen aan ons gelijk gemaakt (of gedaan), de verdragen (of gedragen) hebbenden (= die verdragen hebben) de last (of het gewicht/de zwaarte) van de dag (= een zware dag) en (of ook/zelfs) de brandende hitte (of de gloed).”

De werknemers die een hele dag hadden gewerkt, namen er geen genoegen mee. Ontevreden met een denarie per persoon gingen ze naar de heer, en ze mopperden tegen hem, omdat ze net als de anderen één denarie hadden gekregen. Zij hadden toch veel langer gewerkt.

Toen toonde de heer hen aan, hoe onredelijk ze waren. Hij had (waarschijnlijk uit medelijden) de werknemers die wel een hele dag hadden willen werken, maar daarvoor niet waren ingehuurd, toch een hele denarie gegeven. Bovendien waren die ontevreden werknemers met hem overeengekomen, dat ze voor een hele dag werken in zijn wijngaard een denarie zouden krijgen. Welnu, die had hij hen uitbetaald.

Opvallend is, hoe de heer de woordvoerder van de ontevreden en mopperende werknemers vriendelijk aansprak met het woord *vriend*. Hij begreep hun redenering wel, en stelde zich begripvol tegenover hen op.

13 “Hij nu, (of maar/en) (= Hij echter,) geantwoord (= antwoordde) 1 van hen, (en) zei (of sprak):⁷³⁰ “Vriend (of Kameraad/Makker), ik doe (jo)u (of je) niet (of nee) (= geen) onrecht (of behandel ... onrechtvaardig). Ben jij (of je/Bent u) het niet (of nee) met mij eens geworden (of overeengekomen) voor een denarie (of een schelling/penning) (= een dagloon)?”

14 “Neem het (jo)uwe (mee/op) (= Neem mee wat van jou is), en (of ook/zelfs) ga (weg) (of vertrek)! Ik wil (graag) (of Ik wens) nu (of maar/en) (= echter) (aan) deze (of die) laatste(n) geven (of gunnen) (zo)als ook (of en/zelfs) (aan) (jo)u (= Ik wil echter graag aan deze laatste hetzelfde geven als aan jou).”

15 “Of is het (voor) mij niet (of nee) toegestaan (of geoorloofd) te doen (of te maken) met (of door/in) het mijne, wat (of welk(e)/wie) ik (graag) wil (of ik wens/verlang)? Of⁷³¹ is (jo)uw (of je) oog boos(aardig) (of kwaad(aardig)/slecht), (om)dat ik goed ben?”

Iemand met een boos oog, is boos. Dat boze oog vertegenwoordigt hier de hele persoon. Een deel wordt genoemd als vertegenwoordiger van het geheel.

De heer van de wijngaard handelde niet uit willekeur, maar in liefde en uit genade.⁷³² Dat geeft precies aan, hoe God met mensen omgaat.

16 “Zo (of Op deze manier) zullen de laatsten (de) eersten zijn, en (of ook/zelfs) de eersten (de) laatsten. [(Velen (of Groten) (= Veel mensen) zijn immers (of want) geroepen, maar (of en/nu) weinig(mens)en (zijn) uitgekozen (of uitverkoren).)]”⁷³³

⁷²⁹ Het woord *(om)dat* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷³⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier ... *antwoordde 1 van hen, en zei:...*, maar in jongere handschriften ... *antwoordde, en zei tegen 1 van hen:....*

⁷³¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *Of*, maar in jongere handschriften *Als* (of *Indien*).

⁷³² Het loon van één of een paar uur werken is natuurlijk niet genoeg om een gezin met eventueel een deel van de familie te onderhouden. Dit zou het geven van een hele denarie aan alle werknemers goed kunnen verklaren en rechtvaardigen.

⁷³³ De zin *Veel mensen zijn immers geroepen, maar weinig mensen zijn uitgekozen* staat niet in de Codex Sinaiticus. Hoogstwaarschijnlijk is het afkomstig uit Mat.22:14. Op die plaats staat het ook in de Codex Sinaiticus.

De leerlingen van de Here Jezus moesten er dus rekening mee houden, dat zij als eersten Christenen toch bij de laatsten gerekend konden worden (Mat.19:30).⁷³⁴ De discipelen zouden dus moeten stoppen met hun streven om de belangrijkste of voornaamste te willen zijn in Gods koninkrijk (vgl. Mat.18:1-4). Alleen dan zouden ze goede dienaren van de Mensenzoon kunnen worden. Hun beloning zou rechtvaardig zijn.

Deze gelijkenis was, en is, natuurlijk niet alleen als een waarschuwing voor de 12 discipelen bedoeld. Dit onderwijs van de Meester is zowel een bemoediging als een waarschuwing voor al zijn volgelingen. Dit geldt ook voor de Israëlieten als het volk van God ten opzichte van de heidenen. In het koninkrijk van de Almachtige moet niemand zich meer of minder voelen dan een ander. Ja, iedereen is niet gelijk, maar iedereen is wel gelijkwaardig (1Kor.12:12-27).

Hoeveel heerlijkheid iedereen die God heeft gediend, zal krijgen, is verder aan Hem. Geen dienaar of dienaar van Hem zal echter iets te kort komen.

⁷³⁴ Deze gelijkenis was ook een passend antwoord op de vraag die Petrus in het vorige gedeelte (Mat.19:27-30) aan de Here Jezus had gesteld over hun beloning.

18. De 3^e aankondiging van het lijden.

Hoofdstuk 20:17-19

17 Toen Jezus naar Jeruzalem ging, nam Hij alleen de 12 discipelen mee, en onderweg zei Hij tegen hen:

18 “Zie, wij gaan op naar Jeruzalem, en de Zoon van de mensen zal overgeleverd worden aan de overpriesters en schriftgeleerden, en zij zullen Hem ter dood veroordelen.”

19 “Zij zullen Hem overleveren aan de heidenen om Hem te bespotten, te geselen en te kruisigen. Op de 3^e dag zal Hij worden opgewekt.”

Nadat de Meester aan zijn 12 discipelen onderwijs had gegeven over het loon dat ze zouden krijgen (Mat.19:27-30, vgl. Mark.10:28-31, Luk.18:28-30), had Hij door middel van een gelijkens duidelijk gemaakt, op welke manier God zijn dienaren zal belonen (Mat.20:1-16). Het lijkt erop, dat Jezus daarna Lazarus uit Betanië heeft opgewekt uit de dood (Joh.11:1-46), en dat vervolgens de Joodse Hoge Raad heeft besloten om Hem te vermoorden (Joh.11:47-53). De Messias (= De Gezalfde) trok zich daarom tijdelijk terug in de plaats Efraïm (Joh.11:54). Waarschijnlijk sprak de Zoon van de hemelse Vader daarna voor de 3^e keer over zijn sterven en opstanding uit de dood (v.17-19, vgl. Mark.10:32-34, Luk.18:31-34). De 1^e keer dat de Heiland dit deed, was in Caesarea Filippi (Mat.16:21), de 2^e keer in Galilea (Mat.17:22,23), en deze keer in de provincie Judea (Mat.19:1).

17 [En/Ook/Zelfs] opgaand(e) (of omhoog gaand(e))/(op)stijgend(e)) naar (of tot/(tot) in) Jeruzalem (= Toen Jezus naar Jeruzalem ging), nam Hij de 12 [(discipelen (of leerlingen/volgelingen))] ⁷³⁵ mee (of bij zich) (= nam Hij de 12 discipelen mee) [door middel van (of volgens)] alleen (of apart/afgezonderd), en in (of met/door) (= onder/op/gedurende) de weg (of het pad/de reis/tocht/route) (= en onderweg) zei (of sprak) Hij tegen hen: ⁷³⁶

De 3^e keer sprak de Here Jezus uitvoeriger over zijn sterven en opstanding uit de dood dan de vorige keren. Het kostte Hem heel wat moeite om zijn discipelen daarop voor te bereiden, en bij hen door te laten dringen, dat dit echt zou en moest gaan gebeuren.

18 “Zie (of Kijk), wij gaan op (of gaan omhoog/stijgen op) naar (of tot/(tot) in) Jeruzalem, en (of ook/zelfs) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen zal overgeleverd (of overgegeven/uitgeleverd/overgelaten) worden aan de overpriesters (of de hogepriesters) en (of ook/zelfs) schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken), en (of ook/zelfs) zij zullen Hem veroordelen tot (of naar/(tot) in) (de) dood (= en zij zullen Hem ter dood veroordelen).”

De hoofdstad van Israël ligt op een bergkam. Als je erheen gaat, dan loopt de weg meestal omhoog. Vandaar dat er gesproken werd over *opgaan naar Jeruzalem*.

De Joden zouden de Here Jezus overleveren aan de Romeinen, want zij mochten van dat volk dat hun land had bezet, niet zelfstandig de doodstraf uitvoeren.

19 “[En/Ook/Zelfs] zij zullen Hem overleveren (of overgeven/uitleveren/overlaten) aan de heidenen (of de (vreemde) volken/[de] vreemd volk) tot (of naar/(tot) in) het bespotten (of het voor de gek houden/bedriegen) (= om Hem te bespotten/om met Hem te spotten), [en (of

⁷³⁵ Het (zelfstandig naam)woord *discipelen* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is het voor de duidelijkheid toegevoegd, en omdat het aan de inhoud van de tekst niets verandert, kan het om die reden gewoon blijven staan.

⁷³⁶ In de Codex Sinaiticus staat hier ... *alleen, en onderweg zei Hij tegen hen*, maar in jongere handschriften staat ... *alleen onderweg, en Hij zei tegen hen*.

ook/zelfs] te geselen en (of ook/zelfs) te kruisigen. [(En (of Ook/Zelfs))] op de 3^e dag zal Hij worden opgewekt.”⁷³⁷

Zeer nauwkeurig voorspelde de Zoon van God, welke stappen er ondernomen zouden worden om Hem uit de weg te ruimen. Voor het eerst sprak Hij daarbij over zijn kruisdood. Hij vertelde echter zijn leerlingen ook, dat Hij weer op zou staan uit het graf. Dit laatste drong nauwelijks of niet tot hen door (vgl. Luk.18:34). Daardoor waren ze later erg verdrietig, nadat hun Meester was gestorven. Zelfs toen enkele vrouwen zeiden, dat Hij was opgestaan, geloofden ze het eerst niet (Luk.24:9-11). Alleen de discipel Johannes geloofde het, nadat hij het lege graf had gezien (Joh.20:8). De anderen geloofden het pas, nadat de Here Jezus aan hen was verschenen (Joh.20:19,20).

⁷³⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier ... *zal Hij worden opgewekt*, maar in jongere handschriften ... *zal Hij opstaan*.

19. Niet heersen, maar dienen.

Hoofdstuk 20:20-28

20 Toen kwam de moeder van de zonen van Zebedeüs bij Hem, met haar zonen, en zij knielde voor Hem neer om iets van Hem te vragen.

21 Hij nu, zei tegen haar: “Wat wil je?” Zij zei tegen Hem: “Zeg, dat deze 2 zonen van mij mogen gaan zitten, één aan de rechterkant en één aan uw linkerkant in uw koninkrijk!”

22 Jezus antwoordde, en zei: “Jullie weten niet, wat jullie vragen. Kunnen jullie de beker drinken, die Ik zal drinken?” Zij zeiden tegen Hem: “Wij kunnen het.”

23 Hij zei tegen hen: “Inderdaad, mijn beker zullen jullie drinken, maar het is niet mijn taak om aan te geven, wie gaan zitten aan mijn rechter- en linkerkant, want het is voor wie het voorbereid is door mijn Vader.”

24 Toen de andere 10 discipelen dit hoorden, waren ze verontwaardigd over de 2 broers,

25 maar Jezus riep hen bij zich, en zei: “Jullie weten, dat de vorsten van de vreemde volken heersen over hen, en de rijksgroten macht gebruiken tegenover hen.”

26 “Onder jullie zal het zo niet moeten zijn, maar wie ooit onder jullie graag belangrijk zou willen worden, zal jullie dienaar moeten zijn,

27 en wie ooit onder jullie graag de eerste zou willen zijn, zal jullie knecht moeten zijn,

28 zoals de Zoon van de mensen niet gekomen is om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven als een losprijs voor veel mensen.”

Nadat de Zoon van God voor de 3^e keer over zijn sterven en zijn opstanding uit de dood had gesproken (v.17-19, vgl. Mark.10:32-34, Luk.18:31-34), vroegen de discipelen Johannes en Jakobus via hun moeder aan de Here Jezus, of zij in zijn koninkrijk aan zijn rechter- en linkerkant zouden mogen zitten. Het kwam erop neer, dat ze vroegen om de belangrijkste plaatsen in zijn koninkrijk. Naar aanleiding daarvan zei de Meester, dat zijn volgelingen niet erop uit moeten zijn om te heersen, maar om te dienen (v.20-28, vgl. Mark.10:35-45).

20 Toen (of In die tijd/Dan) kwam de moeder van de (aangenomen) zonen (of de nakomelingen) van Zebedeüs ((dicht)er)bij Hem, met haar (aangenomen) zonen (of nakomelingen), (neer)knielend(e) voor (of aanbidde(n)d(e)/hulde bewijzend(e)/eerbied tonend(e) voor) (Hem) (= en zij knielde voor Hem neer), en (of ook/zelfs) vragend(e) iets (of wat) van(uit/af) (of bij) Hem (= en zij knielde voor Hem neer om iets van Hem te vragen).

Zebedeüs was getrouwd met Salome, en ze hadden 2 zonen, die Jakobus en Johannes heetten. Ze was één van de vrouwen die Gods Zoon vanuit Galilea waren gevolgd (Mat.27:55,56). Als we verschillende gedeelten uit de Bijbel met elkaar vergelijken, dan lijkt het er sterk op, dat Salome een zus van Jezus' moeder Maria was (Mat.27:56, Mark.15:40, Joh.19:25). In dat geval waren Jakobus en Johannes dus neven van de Here Jezus, en was hun moeder Salome de tante van Hem.

Hoewel zij nederig voor de Zoon van God knielde, was haar vraag niet zo nederig.

21 Hij nu, (of en/maar) zei (of sprak) tegen haar: “Wat (of Welk(e)/Wie) wil(t) (of wens(t)/verlang(t) je (of jij/u)?” Zij zegt (= Zij zei) tegen Hem: “Zeg (of Spreek), (zo)dat deze (of die) 2 (aangenomen) zonen (of nakomelingen) van mij mochten (of zouden) (= mogen) (gaan) (neer)zitten, één bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= aan) de rechter(kant/hand)⁷³⁸ en (of

⁷³⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *de rechter(kant/hand)*, maar in jongere handschriften (*jo)uw* (of *je*) *rechter-*

ook/zelfs) één bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= aan) (jo)uw (of je) linker(kant/hand) ⁷³⁹ in (of met/door) (jo)uw (of je) koninkrijk (of koningschap)!”

De plaatsen aan de rechter- en linkerkant van een koning of vorst waren in die tijd het belangrijkste (vgl. 1Kon.2:19, Ps.110:1, vgl. 1Kron.6:31,39,44). Via hun moeder vroegen de discipelen Jakobus en Johannes dus om erg hoge posities in het koninkrijk van God.⁷⁴⁰ Waarschijnlijk dachten ze, dat het eeuwige koninkrijk al gauw zou beginnen (Luk.19:11). Misschien gingen ze daarom naar de hoofdstad Jeruzalem (v.17). In dat geval moesten ze wel op tijd zijn met hun vraag.

Dat die onbescheiden vraag niet alleen door moeder Salome, maar vooral via haar werd gesteld (vgl. Mark.10:35-37), blijkt onder andere wel uit de reactie van de Here Jezus. De Messias (= De Gezalfde) sprak ze alle 3 aan op hun egoïstisch gedrag met de woorden: “*Jullie weten niet wat jullie vragen.*” (v.22^a, vgl. 22^b)

Blijkbaar hadden die 2 broers en hun moeder maar heel weinig begrepen van het onderwijs dat hun Meester nog maar zo kort geleden had gegeven (Mat.19:27-20:16). Hij had daarin juist duidelijk naar voren laten komen, dat je pas een goede discipel van Hem kan zijn, als je eveneens een goede dienaar bent (vgl. 2Sam.6:20-23, Fil.2:5-8). Al vaker had Hij zijn leerlingen erop gewezen, dat wie Hem wil volgen, zich dienstbaar op moet stellen (Mat.18:1-5). De Heiland wil absoluut niet, dat mensen door hun heerszuchtige en/of hoogmoedige houding op een egoïstische manier anderen aan de kant duwen. Daar waren Jakobus en Johannes op dit moment helaas wel mee bezig.

De Here Jezus werd niet boos, al moet Hij wel erg teleurgesteld zijn geweest. Hij wist niet alleen welk lijden Hijzelf tegemoet ging (vgl. v.17-19), maar ook wat voor een zware en moeilijke tijd zijn discipelen zouden meemaken. Voorlopig zouden die hoge posities in zijn koninkrijk niet veel eer en aanzien bij de mensen opleveren. Zijn leerlingen zouden met vervolging, veel lijden en strijd te maken krijgen. Daarom zei de Heiland, dat die moeder en haar zonen niet wisten, wat ze vroegen.

22 Jezus [nu, (of en/maar)] geantwoord (of het woord genomen) (= antwoordde), (en) zei (of sprak): “Jullie weten (of (be)zien ... (in)/merken ... (op)) (of U weet (of (be)ziet ... (in)/merkt ... (op))) niet (of nee), wat (of welk(e)/wie) jullie vragen (of u vraagt). Kunnen jullie (of Kunt u) de (drink)beker drinken, die (of dat/welk(e)/wat) Ik zal drinken [(, en (of ook/zelfs) (met) de doop (of de onderdompeling) gedoopt (of ondergedompeld) worden, welk(e) (of wat/die/dat) (= waarmee) Ik gedoopt (of ondergedompeld) word)]?” ⁷⁴¹ Zij zeggen (= Zij zeiden) tegen Hem: “Wij kunnen (het).”

Vroeger moesten sommige mensen die de doodstraf hadden gekregen, een beker met vergif leegdrinken (vgl. Deut.32:32,33, Op.14:9,10, 16:19, 18:6). De uitdrukking *de beker drinken* duidt hier op het lijden en sterven, dat de Heiland te wachten stond (vgl. Mat.26:39). Toen Hij aan de broers Jakobus en Johannes vroeg, of ze ook die beker van lijden en sterven konden leegdrinken, zeiden ze :”Ja.” Ze hadden blijkbaar voor die hoge posities wel wat over, want ze verklaarden, dat ze bereid waren veel lijden te aanvaarden (vgl. Mat.16:24). Beseften ze daarmee eigenlijk wel, wat ze zeiden? Later, toen hun Meester werd gevangengenomen, zijn Jakobus en Johannes evenals de andere 10 discipelen gevlucht (vgl. Mat.26:56^b).

(kant/hand).

⁷³⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *uw linker(kant/hand)*, maar in jongere handschriften *de linker(kant/hand)*.

⁷⁴⁰ Het is best mogelijk, dat ze dachten hun onbescheiden vraag te kunnen stellen, omdat ze familie van Jezus waren. Waarschijnlijk hoopten ze, dat ze daardoor een betere positie zouden kunnen krijgen, dan de andere 10 discipelen.

⁷⁴¹ Het gedeelte ... *en met de doop gedoopt worden, waarmee Ik gedoopt word*, staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

Ja, die beker van lijden en sterven hebben die 2 broers na het lijden en sterven van Gods Zoon wel gedronken, ook al was dat in de verste verte niet te vergelijken met de beker die de Here Jezus tot de bodem heeft moeten leegdrinken. Koning Herodes Agrippa I (37 – 44) heeft Jakobus laten vermoorden (Hand.12:1,2). Hij was hoogstwaarschijnlijk de eerste apostel die stierf. Zijn broer was de laatste van de 12 apostelen, die is overleden. Ver weg van zijn familie en het heilige land was hij jarenlang verbannen naar het kleine eiland Patmos (Op.1:9).⁷⁴² De Heiland had de 2 broers van tevoren gewaarschuwd.

23 [(En/Ook/Zelfs)] ⁷⁴³ Hij zegt (= Hij zei) tegen hen: “Inderdaad (of Echt/Wel(iswaar)), mijn (drink)beker zullen jullie (of zult u) drinken, [(en (of ook/zelfs) (met) de doop (of de onderdompeling) welk(e) (of wat/die/dat) (= waarmee) Ik gedoopt (of ondergedompeld) word, zullen jullie (of zult u) gedoopt (of ondergedompeld) worden)],⁷⁴⁴ maar (of en/nu) het (gaan) (neer)zitten bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= aan) mijn rechter(kant/hand) en (of ook/zelfs) [bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= aan)] (de) linker(kant/hand) ⁷⁴⁵ is niet (of nee) mijn (taak) (of van Mij) (= is niet aan Mij) om (aan) te geven (= te bepalen), (= maar het is niet mijn taak om aan te geven, wie gaan zitten aan mijn rechter- en linkerkant), maar (of eerder/toch/integendeel) (= want) (het is) (voor (of aan) degenen) voor wie (of welk(e)/wat) het (voor)bereid (of klaargemaakt/gereedgemaakt) is (geworden) door (of onder invloed van) mijn Vader.”

Het was op dat moment niet de taak van de Gezalfde om te bepalen en te zeggen, wie aan zijn rechter- en linkerkant zouden mogen zitten. Voor de mensen die God willen dienen, zal de hemelse Vader de plaatsen in zijn eeuwig koninkrijk voorbereiden en klaarmaken (Joh.3:16). Het lijkt er sterk op, dat de Meester dit zo heeft gezegd, omdat Hij op de verkeerde vraag van Jakobus en Johannes geen antwoord wilde geven.⁷⁴⁶ Hij had toch al eerder gezegd, dat de 12 discipelen, wanneer ze Hem gehoorzaam zouden blijven volgen,⁷⁴⁷ door hun wedergeboorte zouden zitten op 12 tronen om de 12 volksstammen van Israël te besturen (Mat.19:28)! Wat wilden die 2 broers met hun moeder dan nog meer? Twee aparte plaatsen nog weer boven de andere 10 discipelen?

Natuurlijk ergerden die andere discipelen zich over dit alles, maar dat was niet in de eerste plaats, omdat Jakobus en Johannes met deze onbescheiden en onbeschofte vraag de Heiland veel verdriet deden. Nee, ze waren vooral verontwaardigd, omdat ze zich gepasseerd en aan de kant geduwd voelden. Waren ze bang voor oneerlijke concurrentie?

24 [En/Ook/Zelfs] gehoorde de 10 (= Toen de andere 10 discipelen dit hoorden), waren ze verontwaardigd (of ergerden ze zich) over (of betreffende/(rond)om) de 2 broers,

25 maar (of en/nu) Jezus bij zich geroepen (of erbij geroepen/laten komen) hen (= maar Jezus riep hen bij zich), (en) zei (of sprak): “Jullie weten (of (be)zien ... (in)/merken ... (op)) (of u weet (of (be)ziet ... (in)/merkt ... (op))), (om)dat de vorsten (of de leiders/oversten/bestuurders) van de (vreemde) volken (of de heidenen) heersen over hen (of hen overmeesteren)

⁷⁴² Vgl. Fahner Chr., Eusebius', Kerkgeschiedenis, deel 3, 18, 1, Zoetermeer, 2000.

⁷⁴³ Het (voeg)woord *En* staat hier niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷⁴⁴ Het gedeelte ... *en met de doop waarmee Ik gedoopt word, zullen jullie gedoopt worden*, staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷⁴⁵ In de Codex Sinaiticus staat hier (*de*) *linker(kant/hand)*, maar in jongere handschriften staat *mijn linker(kant/hand)*.

⁷⁴⁶ Op een verkeerde vraag, die uitgaat vanuit een onjuiste gedachtegang, kun je nooit een goed antwoord geven. Het bouwen van een huis op een slecht fundament geeft nooit een goed resultaat.

⁷⁴⁷ Door zijn fatale beslissing zou Judas niet bij die 12 apostelen horen. Dat God van tevoren wist, dat Judas die beslissing zou nemen, wil niet zeggen, dat Hij dit voor Judas al had bepaald. Op het moment dat de Heiland over die 12 tronen sprak, was dat eveneens voor Judas bedoeld. Als hij zijn Meester trouw en gehoorzaam was blijven volgen, dan zou hij daar ook mogen zitten. Het was Judas zelf, die een dwaze en rampzalige beslissing nam, waardoor hij er niet meer bij hoorde.

(= Jullie weten, dat de vorsten van de vreemde volken heersen over hen), en (of ook/zelfs) de (rijks)groten macht gebruiken tegenover hen.”

Uit de reactie van de Here Jezus bleek, dat de andere 10 discipelen ook wel graag aan zijn rechterkant, of desnoods aan zijn linkerkant wilden zitten, maar om één of andere reden daar niet openlijk om hadden gevraagd. De Meester die hun gedachten natuurlijk wel kende, riep namelijk alle 12 discipelen ter verantwoording. Hun verkeerde woorden en gedachten keurde Hij sterk af. Zijn koninkrijk mocht niet worden besmet met egoïsme en andere zonden! Onder leiding van het koningschap van de Almachtige moet het heel anders toegaan, dan in deze wereld vol onrecht en slechtheid.

De discipelen moesten zich niet als heidense koningen en vorsten willen gedragen, maar als liefdevolle dienende leiders overeenkomstig Gods wil (vgl. Deut.17:14-20, 2Sam.6:20-23). Ze ervoeren toch zelf, wat onderdrukking door heidense vorsten in hun leven betekende! Ze werden toch zelf uitgebuit door Romeinse overheersers! Dat gun je andere mensen toch niet! Nee, wie onder hen ooit graag belangrijk zou willen worden, zou zich vooral moeten opstellen als een goede dienaar.⁷⁴⁸ De Here Jezus, die hun Meester was en is, gaf daarbij het volmaakte voorbeeld. Hij was niet naar de aarde gekomen om als een heidens vorst bediend te worden, maar om alle mensen in de hele wereld te dienen, en voor hen zijn leven te geven om hen te verlossen van alle zonden (Joh.3:16,17, 1Joh.2:1,2).⁷⁴⁹

26 “Niet (of Nee) zo (of op deze manier) [(nu, (of maar/en) (= echter,))] ⁷⁵⁰ zal het (moeten) zijn met (of in/door) (= onder) jullie (of u) (= Onder jullie zal het zo niet moeten zijn), maar (of eerder/toch/integendeel) wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) met (of in/door) (= onder) jullie (of u) zou (of mocht) (graag) willen (of wensen) groot (= belangrijk/aanzienlijk) (te) worden (of gebeuren/ontstaan) (= maar wie ooit onder jullie graag belangrijk zou willen worden), zal ⁷⁵¹ jullie (of uw) dienaar (moeten) zijn,

27 en (of ook/zelfs) wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) ⁷⁵² met (of in/door) (= onder) jullie (of u) (de) eerste zou (of mocht) (graag) willen (of wensen) (te) zijn (= en wie ooit onder jullie graag de eerste zou willen zijn), zal ⁷⁵³ jullie (of uw) knecht (of slaaf/dienaar) (moeten) zijn,

28 (precies) zoals de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen niet (of nee) gekomen (of verschenen) is (om) gediend te worden, maar (of eerder/toch/integendeel) (om) te dienen, en (of ook/zelfs) zijn leven(sadem) (of zijn ziel) te geven (als) een losprijs (of losgeld) voor (of in (de) plaats van) velen (of groten) (= veel mensen/alle mensen).”

Als wij zeggen, dat het over *veel mensen* gaat, dan gaat het niet over alle mensen. Bij de Jo-

⁷⁴⁸ Alleen mensen die goede dienaren kunnen zijn, zijn in staat om goede leiders of koningen te zijn. Goede koningen (over)heersen de mensen niet vooral door middel van hun macht, maar die regeren in de eerste plaats op basis van gezag, en geven de mensen leiding.

⁷⁴⁹ Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost (Joh.3:16). In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

⁷⁵⁰ Het (bij)woord *nu*, (= *echter*,) staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷⁵¹ In de Codex Sinaiticus staat hier het (hulpwerk)woord *zal*, maar in jongere handschriften staat in plaats daarvan het (hulpwerk)woord *moet*. Omdat de Here Jezus met *zal ... zijn* eigenlijk wel *zal ... moeten zijn* bedoelde, is waarschijnlijk de oorspronkelijke tekst door één of meer overschrijvers met goede bedoelingen gewijzigd in *moet ... zijn*. Tegenwoordig zijn we echter van mening, dat je een oorspronkelijke tekst niet om dergelijke redenen moet aanpassen, zoals dat bij een vertaling omwille van de leesbaarheid wel kan, en soms zelfs noodzakelijk is om misverstanden en/of onbegrip te voorkomen.

⁷⁵² In de Codex Sinaiticus staat hier het (bij)woord *ooit*, maar in jongere handschriften staat in plaats daarvan *als* (of *indien*) (*ooit*).

⁷⁵³ In de Codex Sinaiticus staat hier het (hulpwerk)woord *zal*, maar in jongere handschriften *moet*.

den uit die tijd was dat lang niet altijd het geval. Bij hen werd met het woord *velen* vaak *allen* bedoeld (vgl. Jes.53:6 en 12, Dan.12:2, Rom.5:12 en 19). Alle mensen waren bij hen ook veel mensen. Zo gaat het in vers 28 eigenlijk niet over *veel mensen*, maar over *alle mensen*.

De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van God (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël (7:13,14) lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken.⁷⁵⁴ Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden. Hij had dus recht op een zeer hoge positie.

Toch heeft de Messias (= de Gezalfde) zich heel diep vernederd (Fil.2:5-8). Voor alle mensen, die allemaal veel kwaad hebben gedaan, moest Hij een zeer hoge losprijs betalen om hen allemaal te kunnen redden van de eeuwige ondergang (Rom.3:23,24, Ef.1:6,7, vgl. Ps.49:8). De Heiland heeft door zijn lijden en sterven aan het kruis zelfs voor alle zonden van alle mensen in de hele wereld betaald (1Joh.2:1,2).⁷⁵⁵

⁷⁵⁴ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

⁷⁵⁵ Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost (Joh.3:16). In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

20. De genezing van 2 blinde mannen.

Hoofdstuk 20:29-34

29 Toen zij vanuit Jericho vertrokken, volgde een grote mensenmenigte.

30 Zie, 2 blinde mannen, die bij de weg zaten, hoorden Jezus voorbijgaan. Zij schreeuwden: “Heb medelijden met ons, Zoon van David!”

31 De mensenmenigte echter, waarschuwde hen nadrukkelijk, zodat zij zouden zwijgen, maar zij schreeuwden des te meer: “Heer, heb medelijden met ons, Zoon van David!”

32 Jezus stond stil, riep hen, en zei: “Wat willen jullie graag, dat Ik voor jullie zou doen?”

33 Zij zeiden tegen Hem: “Heer, dat onze ogen geopend zouden worden.”

34 Jezus nu, werd door medelijden ontroerd, en raakte hun ogen aan. Onmiddellijk konden zij weer zien, en zij volgden Hem.

Toen de Zoon van God voor de 3^e keer had gesproken over zijn sterven en zijn opstanding uit de dood (v.17-19, vgl. Mark.10:32-34, Luk.18:31-34), had Hij daarna tegen zijn discipelen gezegd, dat de volgelingen van Hem er niet op uit moeten zijn om te heersen, maar om te dienen (v.20-28, vgl. Mark.10:35-45). Terwijl Hij verder liep om uit de stad Jericho te vertrekken en naar de hoofdstad Jeruzalem te gaan, schreeuwden 2 blinde mannen om zijn hulp (v.29-34, vgl. Mark.10:46-52, Luk.18:35-43). Eén van die mannen heette Bartimeüs (Mark.10:46).

29 [En/Ook/Zelfs] vertrekkend(e) (of naar buiten gaand(e)/(er)uit gaand(e)) zij van(uit/af) (of uit) Jericho (= Toen zij vanuit Jericho vertrokken), volgde [(Hem)] ⁷⁵⁶ een grote (mensen/volks)menigte (of schare).

30 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), 2 blinde(manne)n, zittend(e) (of zich bevindend(e)/verblijvend(e)/wonend(e)) langs (of (vlak)bij/naast) de weg (of het pad/de straat/route) (= Zie, 2 blinde mannen, die langs de weg zaten), gehoord [(om)dat)] ⁷⁵⁷ Jezus gaat voorbij (of passeert/gaat verder/verdwijnt) (= hoorden Jezus voorbijgaan). Zij schreeuwden (of riepen (luid)) [, zeggend(e)]: “Heb medelijden met ons, [(Heer (of Meester/Eigenaar))], ⁷⁵⁸ Zoon (of Nakomeling/Afstammeling) van David!”

Aan de kant van de weg zaten 2 blinde mannen. Vaak moesten mensen met een lichamelijk gebrek daar bedelen om aan de kost te komen. Uit het feit dat die blinde mannen door de Here Jezus genezen wilden worden, blijkt, dat ze al wel gehoord hadden, dat Hij in staat was om grote wonderen te doen, en mensen kon verlossen van hun gebreken en ziekten. Door het rumoer van de grote menigte kregen ze natuurlijk in de gaten, dat er iets bijzonders aan de hand was. Hoogstwaarschijnlijk door wat er gezegd werd, begrepen ze, dat die Meester uit Galilea voorbij ging.

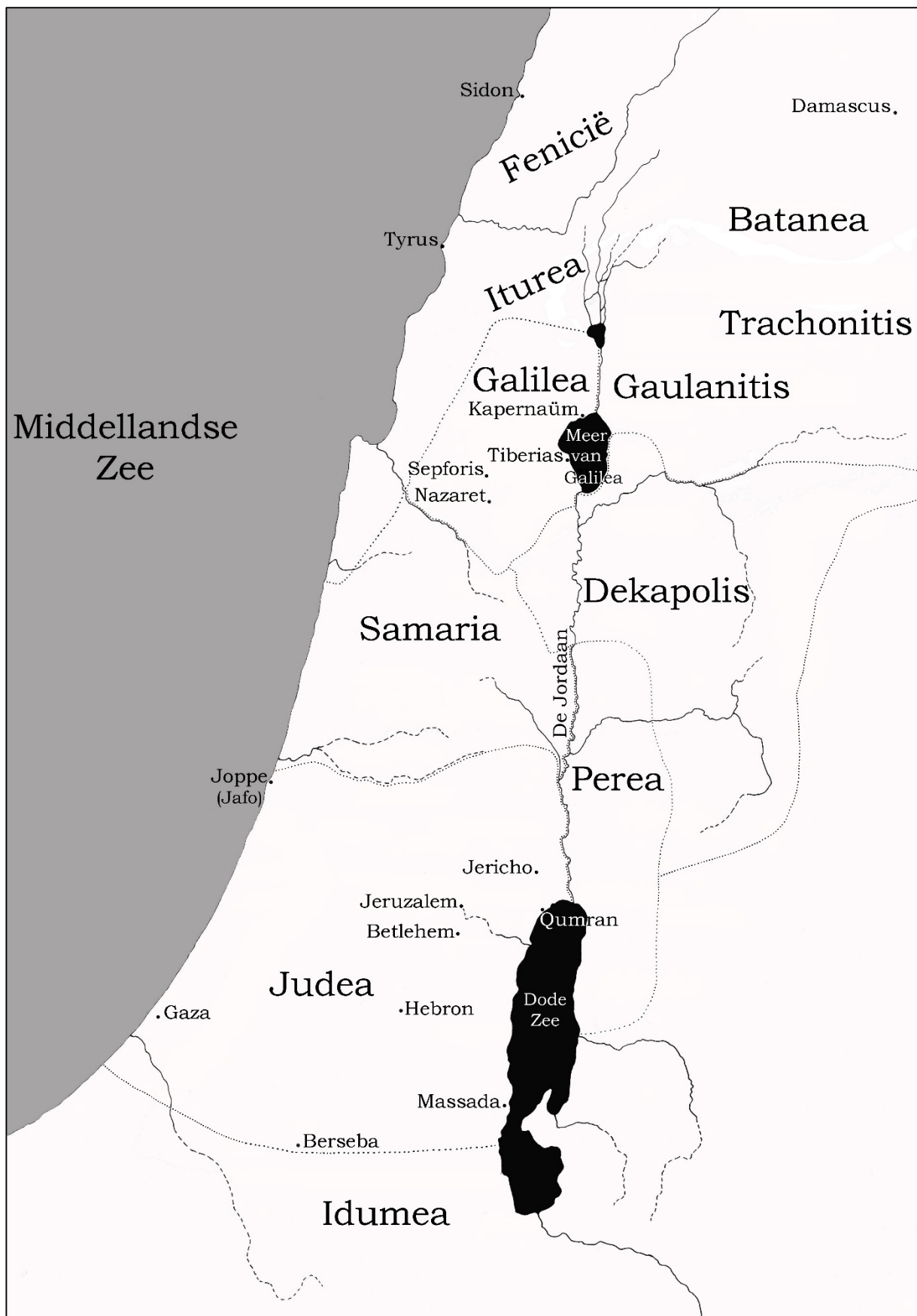
Die blinde mannen noemden Hem *Zoon van David*. Blijkbaar was de Zoon van God niet alleen in Galilea (noordelijk in Israël), maar ook in de provincie Judea (zuidelijk in Israël) door al zijn wonderdaden en zijn onderwijs zo bekend geworden, dat veel mensen wisten, dat Hij een (aangenomen) zoon van de ambachtsman Jozef was, die zelf van de eens zo machtige koning David (1012 – 972) afstamde (Mat.1:1-16).

Daarmee gaven de 2 blinde mannen aan, dat ze geloofden, dat Jezus de gezalfde Koning en

⁷⁵⁶ Het (persoonlijk voornaam)woord *Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Een grote menigte liep achter de Here Jezus en de discipelen aan.

⁷⁵⁷ Het (onderschikkend voeg)woord *dat* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷⁵⁸ Het (zelfstandig naam)woord *Heer* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

Verlosser was,⁷⁵⁹ die uit het nageslacht van koning David zou worden geboren (2Sam.7:8-16, vgl. Mat.21:6-9,15).⁷⁶⁰

Daarbij leefde zowel in provincie Galilea als in Judea bij veel Joden de verwachting, dat Hij als een machtige koning, die zelfs grote wonderen kan doen, het koningshuis van David weer in volle eer en glorie hier op aarde zou herstellen, en de gehate Romeinen het land uit zou jagen. Het is dus maar de vraag, of de 2 blinde mannen een duidelijk en juist beeld hadden van de taak en het werk van de grote Zoon van David.

31 De (mensen/volks)menigte (of De schare) nu, (of en/maar) (= echter,) bestrafte hen (of maakte hen verwijten/vermaande hen) (= waarschuwde hen nadrukkelijk), (zo)dat zij zouden (of mochten) (moeten) zwijgen (of stil zouden (moeten) zijn/niet (meer) zouden (moeten) spreken), maar (of en/nu) zij schreeuwden (of riepen (luid)) veel meer (= des te meer)⁷⁶¹ [, zeggend(e)]: “Heer (of Meester/Eigenaar), heb medelijden met ons, Zoon (of Nakomeling/Afstammeling) van David!”

Mede omdat de Here Jezus op weg was naar de hoofdstad Jeruzalem, dachten en hoopten veel mensen, dat Hij wellicht daar binnenkort koning zou worden. Dan hield dat gedoe met die 2 blinde mannen Hem toch alleen maar op? Volgens hen had de grote Meester daar nu geen tijd meer voor. Wonderen had Hij al genoeg gedaan. Andere zaken waren op dit moment veel belangrijker. Het moment van doorpakken en handelen was nu gekomen. Zo’n belangrijke man ga je toch niet bij je roepen door vanaf een afstand naar Hem te schreeuwen. Die mannen moesten hun mond maar eens houden!

De 2 blinde mannen dachten daar echter heel anders over. Ze wilden de kans die ze op dit moment hadden, toch niet voorbij laten gaan, en de rest van hun leven blind blijven! Daarom *schreeuwden zij des te meer: “Heer, heb medelijden met ons, Zoon van David!”*

32 [En/Ook/Zelfs] stilgestaan (of staan blijven/standgehouden) zijn(de) Jezus (= Jezus stond stil), riep hen (of liet hen komen/sprak hen aan (of toe)), en (of ook/zelfs) zei (of sprak): “Wat (of Welk(e)/Wie) willen jullie (graag) (of wensen jullie/wilt u (graag)/wenst u), (dat) Ik (voor) jullie (of u) zou (of mocht) doen (of maken)?”

Natuurlijk hoefde de Here Jezus niet aan die mannen te vragen, wat ze graag zouden willen. Dat wist Hij allang. Ze hadden echter alleen maar om medelijden gevraagd; meer niet. De Meester vond dat niet genoeg. Hij wilde meer concrete duidelijkheid. Iedereen moet volledig voor Hem kiezen; ook als hij of zij door Hem genezen wil worden. Hij wil, dat mensen laten zien, dat ze ook in de praktijk in Hem geloven, en Hij wil gevraagd worden. Hij heeft immers gezegd: “*Vraagt, en er zal aan jullie gegeven worden! Zoekt, en jullie zullen vinden! Klopt, en er zal voor jullie worden opengedaan! Iedereen immers, die vraagt, ontvangt, en die zoekt, vindt, en voor die klopt, zal er worden opengedaan (Mat.7:7,8).*” Kinderen die met een gehoorzaam geloof iets vragen, worden door Hem en door de hemelse Vader niet overgeslagen.

33 Zij zeggen (= Zij zeiden) tegen Hem: “Heer (of Meester/Eigenaar), (zo)dat onze ogen geopend (of opengedaan) zouden (of mochten) worden.”

Duidelijk en concreet gaven de 2 blinden mannen aan, dat ze graag weer zouden willen zien. Zij geloofden blijikbaar, dat de Here Jezus hen zou kunnen genezen. De Heiland kreeg mede-

⁷⁵⁹ Het Nederlandse woord *gezalfde* heeft dezelfde betekenis als het Hebreeuwse woord *messias*, en het Griekse woord *christus* (vgl. Joh.1:(41)42). Met dat woord kon zelfs een heidense koning worden aangeduid (Jes.45:1).

⁷⁶⁰ De uitdrukking *Zoon van David* als aanduiding van de Messias (met een hoofdletter) komt in de tijd van het Oude Testament niet zo vaak voor. (Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 525.)

⁷⁶¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *veel meer* (= des te meer), maar in jongere handschriften *groter* (= (nog) harder). Het is maar een klein verschil in betekenis.

lijden met hen, en genas hen. Dankbaar gingen de blinde mannen daarna met Hem mee naar de stad Jeruzalem.

34 Door medelijden ontroerd (of Met ontferming bewogen) nu, (of en/maar) Jezus (= Jezus nu, werd door medelijden ontroerd), (en) raakte (of pakte) hun ogen aan (of vast). [En/Ook/Zelfs] onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) konden zij weer zien (of zagen zij weer),⁷⁶² en (of ook/zelfs) zij volgden Hem.

Of die 2 mannen de Zoon van David niet alleen letterlijk volgden, maar ook discipelen van Hem werden, is niet met zekerheid te zeggen.

⁷⁶² In de Codex Sinaiticus staat hier *konden zij weer zien* (of *zagen zij weer*), maar in jongere handschriften *konden hun ogen weer zien* (of *zagen hun ogen weer*).

21. De intocht in Jeruzalem.

Hoofdstuk 21:1-11

1 Toen zij Jeruzalem naderden, en bij Betfagé kwamen, bij de Olijfberg, toen stuurde Jezus 2 discipelen eropuit. Hij zei tegen hen:

2 “Gaat naar het dorp tegenover jullie! Onmiddellijk zullen jullie een vastgebonden ezelin vinden, en een ezelsveulen bij haar. Maakt haar los, en brengt ze bij Mij!”

3 “Als ooit een zeker iemand jullie iets erover zou zeggen, zegt dan: “De Heer heeft ze nodig, en hij zal ze onmiddellijk laten gaan.”

4 Dit nu is gebeurd, zodat volledig gemaakt zou worden, wat gezegd is via de profeet, toen hij zei:

5 “Zegt tegen de dochter Zion: “Zie, jouw Koning komt bij je, zachtmoedig en zittend op een ezel: op een ezelsveulen, het jong van een lastdier.”

6 De discipelen nu, vertrokken, en deden, zoals Jezus aan hen had opgedragen.

7 Zij brachten de ezelin en het ezelsveulen, en zij legden de mantels erop, en zij lieten Hem erbovenop zitten.

8 De enorme mensenmenigte nu, spreidde hun mantels uit op de weg. Andere mensen sloegen takken vanaf de bomen, en spreidden die uit op de weg.

9 De mensenmenigte die voor Hem uitging, en de menigte die Hem volgde, schreeuwden: “Red toch!”, tegen de Zoon van David. “Gezegend is Hij die komt in de naam van de Heer. Red toch door de naam van de Allerhoogste!”

10 Toen Hij Jeruzalem binnenging, kwam de hele stad in rep en roer, en veel mensen zeiden: “Wie is dit?”

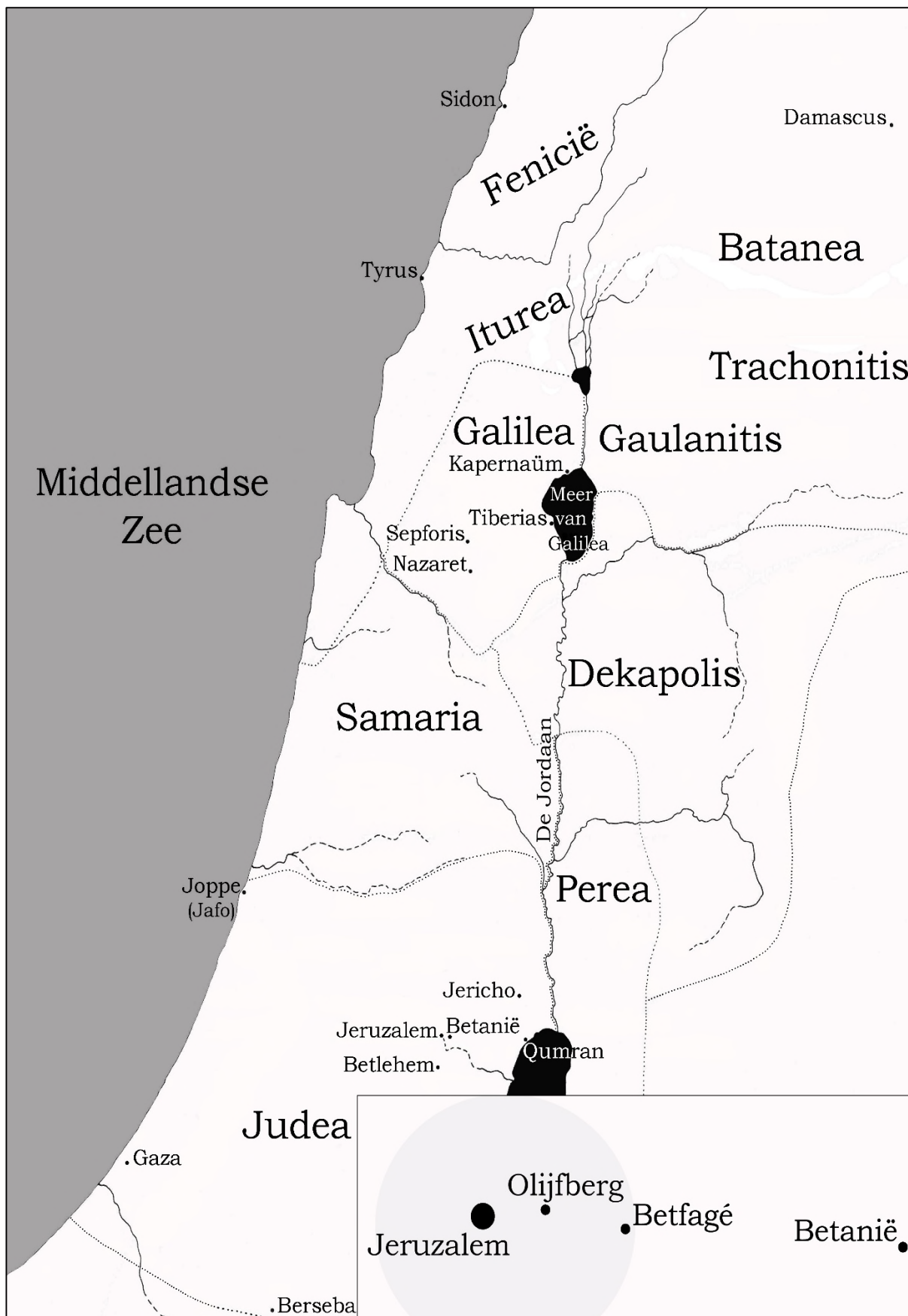
11 De mensenmenigten nu, zeiden: “Dit is de profeet Jezus vanuit Nazaret van Galilea.”

Nadat de Zoon van God 2 blinde mannen bij de plaats Jericho had genezen (Mat.20:29-34, vgl. Mark.10:46-52, Luk.18:35-43), had Hij een bezoek gebracht aan de belastingpachter Zacheüs (Luk.19:1-10), en had Hij de gelijkenis over de ponden verteld (Luk.19:11-27). De Meester kwam 6 dagen voor het Paasfeest in Betanië (Joh.11:55-12:1). Daar werd Hij door Maria met kostbare mirre gezalfd (Mat.26:6-13, vgl. Mark.14:3-9, Joh.12:2-8). Omdat veel Joden kwamen om behalve Jezus ook Lazarus te zien, wilden de overpriesters hem eveneens vermoorden (Joh.12:9-11). Vanuit Betanië trok de Heiland via het dorpje Betfagé bij de Olijfberg, naar de stad Jeruzalem (Mat.21:1-9, vgl. Mark.11:1-10, Luk.19:28-40, Joh.12:12-19). Tijdens die tocht profeteerde Hij over de verovering en de verwoesting van de hoofdstad door heidenen (Luk.19:41-44). Daarna trok de Mensenzoon Jeruzalem binnen (v.10). Veel Joden noemden Jezus de profeet vanuit Nazaret in Galilea (v.11).

1 [En/Ook/Zelfs] toen (of wanneer/terwijl) zij naderden (of dicht(er)bij kwamen) [tot (of naar/(tot) in)] Jeruzalem, en (of ook/zelfs) tot (of naar/(tot) in) (= bij) Betfagé (= Huis van onrijpe vijgen) kwamen (of verschenen), bij (of aan/naast) de Olijfberg, toen (of op dat moment/dan) stuurde (of zond) Jezus 2 discipelen (of leerlingen/volgelingen) ((erop)uit/weg). Zeggend(e) (= Hij zei) tegen hen:

Betfagé werd in die tijd door de Joden als een buitenwijk van Jeruzalem beschouwd.⁷⁶³

⁷⁶³ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4e druk, München, 1965, pag. 839.

De *Olijfberg* is eigenlijk een brede heuvel met 4 toppen van waaruit je Jeruzalem kunt zien.

Vanuit de plaats Betanië wilde de Here Jezus via het dorpje Betfagé de hoofdstad Jeruzalem binnentrekken. Hij stuurde 2 van zijn discipelen om een ezel op te halen.

2 “Gaat (of (Ver)trekt/Reist) (weg) ⁷⁶⁴ naar (of tot/(tot) in) het dorp tegenover jullie (of u)! [En/Ook/Zelfs] onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) zullen jullie (of zult u) een ezel-(in) (vast)gebonden vinden (of aantreffen/zien), en (of ook/zelfs) een (ezels)veulen met (= bij) haar. Losgemaakt (= Maakt haar los, en) brengt (ze) (bij) Mij!”

Met *het dorp tegenover jullie* bedoelde de Heiland Betfagé. Daar zouden de 2 discipelen een vastgebonden ezelin vinden met een ezelsveulen.

De Meester kon als Gods Zoon weten, dat die ezels daar stonden (vgl. Mat.17:27, Joh.1:48). Ook al zou Hij die ezels daar eerder en/of vaker hebben zien staan, dan zou Hij alleen als een gewoon mens, niet zeker hebben kunnen weten, dat ze er zouden staan op het moment dat Hij 2 van zijn discipelen eropaf stuurde om ze op te halen. De Here Jezus wist bovendien, dat nog nooit iemand op het ezelsveulen had gezeten (Mark.11:2). Hij wist zelfs, dat Hij de dieren van de eigenaren mocht lenen (Luk.19:33-35). Waarschijnlijk was die ezelin met het veulen het eigendom van een paar van zijn volgelingen of sympathisanten.

3 “[En/Ook/Zelfs] als (of indien) (ooit) (een zeker) iemand (of een (zeker(e))) jullie (of u) iets (of wat) (erover) zou (of mocht) zeggen (of spreken), zegt (of spreekt/vertelt) (dan) [, (om)dat]: “De Heer (of De Meester/Eigenaar) heeft ze nodig (of behoefte aan hen/ze tekort), en (of nu/maar) hij zal ze onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) (eropuit) sturen (of (weg/uit)zenden) (= laten gaan/meegeven).”

In de verzen 4 en 5 verwijst de evangelist Matteüs naar een profetie van Zacharia (9:9).⁷⁶⁵ Die profeet voorspelde, dat de Koning van Zion op een jonge ezelhengst naar de hoofdstad zou rijden.

4 Dit (of Dat) [(alles (of (ge)heel))] ⁷⁶⁶ nu, (of en/maar) is gebeurd (of geworden/ontstaan), (zo)dat vol(ledig)gemaakt (of (aan)gevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht) zou (of mocht) worden het gezegde (of het gesprokene) (= worden, wat gezegd is) via (of door (middel van)) de profeet, zeggend(e) (= toen hij zei):

5 “Zegt (of Spreekt) (tegen) de dochter Zion: “Zie (of Kijk), (jo)uw (of je) Koning komt (of verschijnt) bij je (of (jo)u), zachtmoedig (of mild/zachtaardig) en (of ook/zelfs) opgestapt (= zittend) op (of (tegen ...) aan) een ezel(in): [zelfs (of ook/en)] op (of (tegen ...) aan) een (ezels)veulen, de zoon (of de nakomeling/afstammeling) (= het jong) van een lastdier (of een trekdier/jukdragend dier).”

In Israël werden steden vaak aangeduid als dochters of dochtersteden (vgl. Ps.9:15, Jes.1:8, 10:32, Ezech.16, 23).⁷⁶⁷ Zion was oorspronkelijk een burcht in de hoofdstad Jeruzalem. Koning David (1012 – 972) heeft deze burcht op de Jebusieten veroverd (2Sam.5:7, 1Kron.11:5). Deze burcht lag aan de zuidkant van de heuvel of berg in het oosten van Jeruzalem. Later werd de hele heuvel Zion genoemd (Ps.2:6, 74:2, 78:68). Vervolgens werd met Zion ook de hele stad Jeruzalem aangeduid.⁷⁶⁸ De dochter Zion is dus de hoofdstad Jeruzalem.

⁷⁶⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *Gaat ... !*, maar in jongere handschriften staat in plaats daarvan *Jullie* (of *U*) *zou(den)* (of *mocht(en)*) (*moeten/kunnen*) *weggaan* (of (*ver/weg*)*trekken/reizen*)

⁷⁶⁵ Zie eventueel Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijskerk, 2023.

⁷⁶⁶ Het (onbepaald voornaam)woord *alles* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁷⁶⁷ Steden zijn in het Hebreeuws vrouwelijk.

⁷⁶⁸ Dit blijkt uit parallellismen die in de Bijbel voorkomen (Ps.51:20, 102:22, 128:5, 135:21, 147:12). Bij een parallellisme wordt een mededeling met andere woorden herhaald, waardoor de boodschap wordt verbreed en verdiept.

Het rijden van een koning op een ezel was in die tijd heel ongewoon. Tot de tijd van koning Salomo (972 – 932) had men vrijwel geen paarden in Israël. In die tijd reden aanzienlijke personen nog op ezels.⁷⁶⁹ Tijdens de regering van koning David (1012 – 972) begonnen koningen en prinses op muilieren te rijden (2Sam.13:29, 18:9, 1Kon.1:33,38,44). Toen er gedurende de regering van koning Salomo paarden werden ingevoerd, werd het rijden op paarden en wagens iets voor koninklijke personen (Jer.17:25, 22:4). Ook gebruikte men die dieren met strijdagens voor de oorlog.

Zo vormde Jezus de Gezalfde een grote tegenstelling met een gewoon wereldlijk vorst. Hij was nederig, en reed slechts op een ezel.⁷⁷⁰ Een koning zoals God dat wilde. Geen praalzieke majesteit met veel paarden. De koningen in Israël mochten mede daarom ook niet veel paarden bezitten (Deut.17:14-16, Jes.2:7).⁷⁷¹ Met paarden en strijdagens voerden veel koningen oorlog, maar de Heiland was een koning van de vrede (Jes.9:5, 30:15-17, 31:1).

6 Vertrokken (of (Weg)gegaan/Weggetrokken/Weggereisd) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) nu, (of en/maar) (= De discipelen nu, vertrokken), en (of ook/zelfs) gedaan (of gemaakt) (= en deden), zoals (of evenals) Jezus aan hen (of hun) had opgedragen (of bevolen/geboden).

7 Zij brachten de ezel(in) en (of ook/zelfs) het (ezels)veulen, en (of ook/zelfs) zij legden de mantels (of de (boven)kieren) ⁷⁷² op (of (tegen ...) aan) hen (= erop),⁷⁷³ en (of ook/zelfs) zij lieten (Hem) boven(op) op (of (tegen ...) aan) ⁷⁷⁴ hen (= erbovenop/op de mantels) zitten ⁷⁷⁵ (of Zij zetten (Hem) boven(op) op (of (tegen ...) aan) hen (= erbovenop/op de mantels)).⁷⁷⁶

Het jonge ezelsveulen werd niet van het moederdier gescheiden. Ze werden allebei door de 2 discipelen meegenomen. Om hun eer voor de Here Jezus te tonen, legden ze enige van hun mantels op de ezels, en de Meester ging op de mantels zitten, die op het mannelijke ezelsveulen lagen.

8 De enorme (of erg grote) (mensen/volks)menigte (of de schare) nu, (of en/maar) spreidde[n] hun mantels (of hun (boven)kieren) (uit) in (of met/door) (= op) de weg (of het pad/de straat/route). [En/Nu/Maar] andere(mense)n sloegen takken van(af/uit) de bomen, en (of ook/zelfs) spreidden (die/ze) (uit) in (of met/door) (= op) de weg (of het pad/de straat/route).

⁷⁶⁹ Abraham (Gen.22:3), Mozes (Ex.4:20), Bileam (Num.22:21), de zonen van Jaïr (Richt.10:4) en de zonen en kleinzonen van Abdon (Richt.12:13,14) reden op ezels.

⁷⁷⁰ Van alle huisdieren moest het eerste mannelijke dier dat werd geboren, aan God worden geofferd. Opmerkelijk hierbij is, dat alleen mensen en ezels konden worden gelost (Ex.13:11-16, 34:19,20). De oudste geloste Zoon reed wellicht op een geloste ezelhengst (Luk.2:22-24).

⁷⁷¹ De almachtige God wilde, dat zijn volk bij het gevaar van een oorlog in de eerste plaats op Hem vertrouwde, en niet op veel paarden en strijdagens (Spr.21:31, vgl. Ps.20:8). Vooral in vlakke gebieden van het heilige land moesten de Israëlieten tegenover de gevaarlijke vijandelijke strijdagens gelovig bouwen op de beloften van de Here.

⁷⁷² In de Codex Sinaiticus staat hier *de mantels*, maar in jongere handschriften *hun mantels*. Waarschijnlijk staat in de Codex Sinaiticus de oorspronkelijke tekst, en geven jongere handschriften beter weer, wat er is bedoeld.

⁷⁷³ In de Codex Sinaiticus staat hier ... *op hen* (= *erop*), maar in jongere handschriften ... *boven((op)) hen* (= *erbovenop/erboven*). Door het tekstverband is in dit geval het verschil in betekenis niet zo groot.

⁷⁷⁴ Het voorzetsel *op* (of *tegen ...*) *aan* staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften. Het gevolg is, dat in de Codex Sinaiticus dit gedeelte alleen gelezen kan worden als *bovenop hen* (= *erbovenop*), en in jongere handschriften kan het zowel *boven hen* (= *erboven*) als *bovenop hen* (= *erbovenop*) betekenen. Omdat dit laatste hoogstwaarschijnlijk wordt bedoeld, is het heel goed mogelijk, dat door één of meer overschrijvers het voorzetsel *op* (of *tegen ...*) *aan* is weggelaten.

⁷⁷⁵ De Here Jezus ging niet op 2 ezels zitten, maar op de mantels die op het veulen lagen (Mark.11:7).

⁷⁷⁶ In de Codex Sinaiticus staat hier ... *zij lieten Hem erbovenop zitten* (of ... *zij zetten Hem erbovenop*), maar in jongere handschriften staat in plaats daarvan ... *Hij ging boven(op) hen* (= *erbovenop/erboven*) *zitten*. De Codex Sinaiticus geeft hier waarschijnlijk beter en concreter aan, wat er gebeurde, dan de meeste jongere handschriften.

Om de Meester als een koning onderdanig te eren, *spreidden veel mensen hun mantels uit over de weg*, zodat hun Messias (= hun Gezalfde) zittend op het ezelsveulen eroverheen kon rijden (vgl. 2Kon.9:13), en ze haalden takken van de bomen om Hem feestelijk binnen te halen in de hoofdstad Jeruzalem (vgl. 1Mak.13:51). Het was voor de Joden niet alleen een feestelijke gebeurtenis, maar ook een spannend en opwindend moment. Ze dachten, dat de strijd om de macht al gauw zou volgen. Die profeet met zijn wonderlijke gaven en krachten, die Hij van God had gekregen,⁷⁷⁷ zou hen vast wel de overwinning bezorgen, en evenals vroeger koning David alle vijanden verslaan.

9 [En/Nu/Maar] de voor Hem uitgaande (of Hem voor(af)gaande) en (of ook/zelfs) (Hem) volgende (mensen/volks)menigten (of scharen) (= De mensenmenigte die voor Hem uitging, en de menigte die Hem volgde), schreeuwden (of riepen (luid))[, zeggend(e)]: “Red toch! (of Verlos toch!/Geef toch heil!)”, (tegen/naar/voor) de (aangenomen) Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van David. “Gezegend zijn(de) (= is) de komend(e) (of de verschijnend(e)) (= Hij die komt) in (of met/door) (de) naam van de Heer (of Eigenaar/Meester). Red toch (of Verlos toch/Geef toch heil) door (of met/in) (de naam van) de (aller)hoogste (= de Allerhoogste (of de allerhoogste God/de allerhoogste hemelen (of plaatsen)))!”

De evangelist Matteüs duidt hier de Here Jezus aan als *de Zoon van David*. Voor de Joden en andere lezers van zijn Evangelie wilde hij blijkbaar duidelijk aangeven tegen wie zijn volksenoten om hulp en redding riepen. De Meester was een (aangenomen) zoon van de ambachtsman Jozef, die zelf van koning David (1012 – 972) afstamde (Mat.1:1-16). Daarmee gaf Matteüs aan, dat Hij de gezalfde Koning en Verlosser was,⁷⁷⁸ die uit het nageslacht van David zou worden geboren (2Sam.7:8-16, Jes.11:1-5).⁷⁷⁹ Bij veel Joden leefde toen de verwachting, dat de Messias als een machtige koning, die zelfs grote wonderen kan doen, het koningshuis van David weer in volle eer en glorie op aarde zou herstellen, en de gehate Romeinen het land Israël uit zou jagen.

Zoals de Joden na de ballingschap bij de feestelijke inwijding van de 2^e tempel met de woorden van psalm 118 (v.25^a) hadden geroepen om Gods hulp, omdat ze nog een onzekere toekomst tegemoet gingen,⁷⁸⁰ zo gebeurde dat ook toen de Heiland op het ezelsveulen naar Jeruzalem reed. Met de woorden: “*Red toch!*”, riepen de mensen de hulp van de Here Jezus in om hen te verlossen van de Romeinen.

Daarna volgen de woorden: “*Gezegend is Hij die komt in de naam van de Heer.*” Met die woorden uit psalm 118 (v.26^a) werd door de Joden geroepen,⁷⁸¹ dat de Messias door God werd gezegend, omdat Hij zou komen in de naam van de Heer. De naam van de Heer is een aanduiding van de Here zelf. Met de woorden *in de naam van de Heer* wordt bedoeld, dat de Meester kwam in plaats en in opdracht van de Almachtige. Dit wil dus zeggen, dat Hij door Hem gezegend werd, omdat Hij op een ezel naar de stad Jeruzalem reed, en daarmee zijn opdracht uitvoerde. Ja, inderdaad, Hij voerde de opdracht van zijn hemelse Vader gehoorzaam uit, maar wel op een heel andere manier dan de Joden dachten (vgl. Joh.6:15).

⁷⁷⁷ Dat de Zoon van God Lazarus uit de dood had opgewekt, had op een groot aantal Joden erg veel indruk gemaakt (Joh.11:1-45, 12:9).

⁷⁷⁸ Het Nederlandse woord *gezalfde* heeft dezelfde betekenis als het Hebreeuwse woord *messias*, en het Griekse woord *christus* (vgl. Joh.1:(41)42). Met dat woord kon zelfs een heidense koning worden aangeduid (Jes.45:1).

⁷⁷⁹ De uitdrukking *Zoon van David* als aanduiding van de Messias (met een hoofdletter) komt in de tijd van het Oude Testament niet zo vaak voor.

Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 525.

⁷⁸⁰ Zie eventueel Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

⁷⁸¹ De Joden kenden deze woorden uit psalm 118 goed, doordat dit lied hoorde bij de lofliederen die ieder jaar gedurende de Paasmaaltijd in de avond werden gezongen. Deze lofliederen (Ps.113-118) vormen een aparte groep psalmen. (Zie eventueel Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.)

Met de woorden *Red toch door de naam van de Allerhoogste*, wordt aan de Here Jezus gevraagd om hen te redden met de hulp van God. Hij is de Allerhoogste, die echt kan helpen.

Door deze wonderlijke en opzienbaarlijke optocht raakte natuurlijk de hele stad Jeruzalem in rep en roer. Zou de verlossing van de Romeinse onderdrukkers nu eindelijk komen?

10 [En/Ook/Zelfs] binnengegaan (of binnengekomen) zijn(de) [tot (of naar/(tot) in)] Jeruzalem (= Toen Hij Jeruzalem binnenging), werd in rep en roer gebracht (of werd in opschudding gebracht/werd verontrust) de (ge)hele stad (= kwam de hele stad in rep en roer), zeggend(e) (= en veel mensen zeiden): “Wie (of Wat/Welk(e)) is dit (of dat/deze/die)?”

Met de woorden *Wie is dit*, bedoelden de mensen niet, dat ze de Here Jezus niet kenden. Ze hadden allemaal wel over de Zoon van David gehoord. Nee, ze vroegen zich af, wat zijn functie was. Was Hij een nieuwe koning, of een profeet (vgl. Mat.16:14, Luk.7:16,17, 24:19, Joh.7:40), of zelfs de beloofde Messias en Verlosser (Mat.26:63, Luk.22:67, Joh.7:26,31,41, 10:24)?

Uit de mensenmenigte die bij de Heiland op de ezel was, werd geroepen, dat Hij *de profeet Jezus uit Nazaret in Galilea was*. Ondanks het feit dat ze Hem koning wilden maken, durfden de Joden het blijkbaar nog niet aan om Hem in het openbaar de Messias (= de Gezalfde) te noemen.

11 De (mensen/volks)menigten (of De scharen) nu, (of en/maar) zeiden (of riepen/verklaarden): “Dit (of Dat/Deze/Die) is de profeet Jezus van(uit/af) Nazaret van Galilea.”

Terwijl de Meester vroeger het conflict met de Farizeeën en Sadduceeën zoveel mogelijk had vermeden (Mat.16:20, Mark.8:29,30, Luk.4:41, 9:20,21), trad Hij kort voor zijn lijden en sterven steeds openlijker op als de beloofde Messias.

22. De Here Jezus in de tempel.

Hoofdstuk 21:12-17

12 Jezus ging de tempel in, en Hij dreef al de verkopers en kopers in de tempel eruit, en de tafels van de geldwisselaars en de stoelen van de duivenverkopers gooide Hij om,

13 en Hij zei tegen hen: “Er staat geschreven: “Mijn huis zal een huis van gebed worden genoemd, maar jullie maken er een rovershol van.”

14 Toen kwamen blinde en kreuple mensen bij Hem in de tempel, en Hij genas hen.

15 De overpriesters en de schriftgeleerden nu, zagen de wonderlijke dingen, die Hij deed, en de schreeuwende kinderen in de tempel, die luid riepen: “Red toch!”, tegen de Zoon van David. Zij ergerden zich,

16 en zij zeiden tegen Hem: “Hoort U wat deze kinderen zeggen?” Jezus nu, zei tegen hen: “Jazeker. Hebben jullie nooit gelezen: “Vanuit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt U eer tot stand gebracht?”

17 Toen verliet Hij hen, en Hij ging de stad uit, naar buiten; naar Betanië, en overnachtte daar.

In het vorige gedeelte (Mat.21:1-11, vgl. Mark.11:1-10, Luk.19:28-40, Joh.12:12-19) kunnen we lezen, dat de Zoon van God vanuit Betanië via het dorpje Betfagé bij de Olijfberg, de hoofdstad Jeruzalem was binnengetrokken. Daarna ging Hij naar de tempel, en reinigde Hij voor de 2e keer het heiligdom (v.12,13, vgl. Mark.11:11^a,15^b-18^a, Luk.19:45-47^b). Na een korte en vijandige discussie met de overpriesters en de schriftgeleerden, ging de Here Jezus weer naar Betanië om daar de nacht door te brengen (v.14-17, vgl. Mark.11:19,11^b).

Toen de Meester de tempel (hoogstwaarschijnlijk te voet) binnenging, was er een drukte van belang. De kooplieden boden hun waren aan. De dieren die geofferd zouden worden, moesten natuurlijk aan allerlei voorschriften voldoen. Op de markt in de buitenste voorhof van de tempel was alles wat voor een goed offer nodig was, aanwezig, als er maar goed voor betaald werd.⁷⁸² Je eigen dieren meenemen, was dus helemaal niet meer nodig. Bovendien moesten die dieren gekeurd worden door een priester, en het was toch maar afwachten of hij jouw meegebrachte dier goed zou keuren.⁷⁸³ De dieren die de kooplieden aanboden, waren natuurlijk allemaal goedgekeurd. Het heidense geld dat in omloop was, mocht uiteraard niet in de offerkist worden gedaan. Nee, daarvoor had je Joods geld nodig. Ook dat was absoluut geen probleem. Dat heidense geld, waarop Romeinse keizers stonden afgebeeld, kon bij de geldwisselaren worden omgewisseld. Voor het wisselen van allerlei soorten geldmunten kon men bij hen terecht. Zo hadden de priesters van de plaats waar God in alle rust kon worden geëerd en vereerd, een lawaaierige toestand gemaakt, waar luid werd geschreeuwd, en grof geld binnenstroomde.

⁷⁸² Handelaren mochten niet zomaar in de buitenste voorhof hun dieren aan de mensen verkopen. Daar moest natuurlijk voor worden betaald. Mede daardoor konden de prijzen voor de dieren (en voor het wisselen van geld) fors oplopen.

⁷⁸³ In de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, staat duidelijk beschreven aan welke eisen een offerdier moest voldoen. Of de priesters in de tijd van het Nieuwe Testament zich altijd trouw aan die regels hielden, is maar de vraag. Persoonlijke belangen in verband met de handel, konden daarbij een grote rol spelen. Dieren die de handelaren aan de mensen verkochten, leverden de priesters immers ook geld op. Of de dieren van de handelaren even streng gekeurd werden, als die van de gewone Israëliet, is ook maar de vraag. De willekeur lag niet aan de wetten van God, maar aan de priesters die er belang bij hadden om de dieren van de gewone Israëlieten af te keuren, en die van de handelaren goed te keuren.

Met verbijstering zag de Here Jezus, hoe het eraan toeging. Hij maakte er meteen een einde aan, en *dreef al de verkopers en kopers in de tempel eruit. De tafels van de geldwisselaars en de stoelen van de duivenverkopers keerde Hij om.*

12 [En/Ook/Zelfs] Jezus ging (of kwam) (tot) in (of naar/tot) de tempel (of het heiligdom) [(van God)] ⁷⁸⁴ (= Jezus ging de tempel in), en (of ook/zelfs) Hij verwijderde ... (eruit) (of wierp/gooide/haalde ... ((er)uit)) (= en Hij dreef ... (er)uit) al(le(n)) (of ieder(e/een)/elk(e)) de verkopenden en (of ook/zelfs) kopen (= al de verkopers en kopers) in (of met/door) de tempel (= en Hij dreef al de verkopers en kopers in de tempel eruit), en (of ook/zelfs) de tafels van de (geld)wisselaars gooide (of keerde) Hij om en (of ook/zelfs) de stoelen (of de zitbanken) van de verkopenden van de duiven (= van de duivenverkopers),

13 en (of ook/zelfs) Hij zegt (of spreekt/verklaart) (= Hij zei) tegen hen: “Het (= Er) is (= staat) geschreven: “Mijn huis(houding) (of Mijn woning) zal een huis(houding) (of een woning) van gebed worden genoemd (of (op)geroepen) (Jes.56:7), maar (of en/nu) jullie maken (of jullie doen/u maakt (of doet)) ⁷⁸⁵ het (tot) een hol (of een grot/spelonk) van (struik)rovers (= jullie maken er een rovershol van) (vgl. Jer.7:11).”

Duiven mochten voor een offer aan een priester worden aangeboden door mensen die niet voldoende (geld)middelen hadden om daarvoor een schaap of een geit te kopen (Lev.5:7, 12:8, 14:22,30,31, vgl. Luk.2:24).

Door het lawaai in de buitenste voorhof was rustig en geconcentreerd bidden daar onmogelijk. Nee, het was geen plaats *van gebed*, maar een voorhof waar blijkbaar buitensporige winsten werden gemaakt. De winsten waren veel hoger, dan de diensten die daarvoor werden geleverd. Dat mag misschien legaal lijken, en overeenkomstig de wetten gebeuren, maar het is moreel verwerpelijk. De Here Jezus vergelijkt hier (veel) meer winst maken, dan een product en/of dienst waard is, met diefstal of roverij. Hij zei, dat de priesters van de buitenste voorhof van de tempel *een rovershol hadden gemaakt*. De kooplieden en geldwisselaren moesten immers een (aanzienlijk) deel van hun winst aan hen afdragen, omdat zij hen toestemming gaven om in de voorhof handel te drijven. De priesters misbruikten zo hun macht om zichzelf te verrijken. De kooplieden en geldwisselaren werden er natuurlijk ook niet minder van. Uiterlijk was het volgens de bestaande wetten netjes geregeld, maar in werkelijkheid was de buitenste voorhof van de heilige tempel geen plaats van gebed meer. Het was *een hol van rovers* geworden.

Zoals de profeet Jeremia waarschuwde, en zei wat er met zo'n rovershol zou gaan gebeuren, als de Joden zich niet zouden bekeren (Jer.7:11-15),⁷⁸⁶ zo waarschuwde de Meester hier ook impliciet zijn tijdgenoten. Later zou Hij duidelijk vertellen, wat er met de prachtige tempelgebouwen en Jeruzalem zou gaan gebeuren (Mat.24:1,2, Mark.13:1,2, Luk.21:5,6,20-24).

De Here Jezus straalde autoriteit uit, en Hij was erg populair bij de mensen. Ze wilden Hem graag koning maken. Door dit alles was de tempelpolitie blijkbaar niet in staat om Hem tegen te houden en te arresteren. Ook de kooplieden en geldwisselaren gebruikten geen geweld tegen de Heiland, en de mensen die kwamen om een offer te laten brengen, lieten Hem zijn gang gaan.

De Zoon van God had al eerder de handelaren en geldwisselaars de tempel uitgejaagd. Dit was in het begin van zijn openbare optreden gebeurd (Joh.2:13-22).

⁷⁸⁴ Het gedeelte *van God* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is het later ter verduidelijking toegevoegd.

⁷⁸⁵ In de Codex Sinaiticus staat hier *jullie maken (of u maakt)*, maar in jongere handschriften staat in plaats daarvan *jullie hebben (of u hebt) gemaakt (of gedaan)*.

⁷⁸⁶ Zie eventueel Turenout T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Grijskerk, 2021.

14 [En/Ook/Zelfs] ((dicht)er)bij Hem kwamen (of naderden Hem) (= Toen kwamen bij Hem) blinde[n] en (of ook/zelfs) kreupele(of verminkte/verlamde)(mense)n (= Toen kwamen blinde en kreupele mensen bij Hem) in (of met/door) de tempel, en (of ook/zelfs) Hij genas (of (be)diende/verzorgde) hen (medisch).

Terwijl de Zoon van God nog in de buitenste voorhof was, *kwamen blinde en kreupele mensen bij Hem in de tempel, en Hij genas hen* allemaal.

De overpriesters en de schriftgeleerden nu, zagen de wonderlijke dingen, die Hij deed, en de schreeuwende kinderen in de tempel, die luid riepen: “Red toch!”, tegen de Zoon van David. Zij ergerden zich daaraan.

In Israël had één hogepriester de leiding over de andere priesters en over de Levieten.⁷⁸⁷ Een hogepriester bleef de rest van zijn leven zijn functie behouden. Tegen Gods wil in, benoemde in die tijd de Romeinse prefect of koning van Judea een nieuwe hogepriester, als hij dat nodig vond. De voorgaande hogepriester bleef slechts in naam zijn positie aanhouden, en wordt voor het onderscheid aangeduid als *overpriester*. In de praktijk kwamen in die tijd de hogepriester en de overpriesters uit dezelfde familie.

Een *schriftgeleerde* was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten.

15 De overpriesters (of De hogepriesters) en (of ook/zelfs) de schriftgeleerden (of de (godsdiens)leraren/schrijvers/klerken) nu, (of en/maar) (in)gezien (of bezien/(op)gemerkt/bekken) hebbend(e) (= zagen) de wonderlijke dingen (of de wonderlijke daden/de wonderen), die (of dat) Hij deed (of maakte), en (of ook/zelfs) de (grotere) kinderen (of de jongens/meisjes/dienaren/knechten) schreeuwend(e) (of (luid) roepend(e)) (= en de schreeuwende kinderen) in (of met/door) de tempel (of het heiligdom), zeggend(e) (of verklarend(e)) (= , die luid riepen): “Red toch! (of Verlos toch!/Geef toch heil!)”, (tegen/naar/voor) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van David. Zij ergerden zich (of Zij waren verontwaardigd),

16 en (of ook/zelfs) zij zeiden (of zij spraken) (tegen) Hem: “Hoor(t) (of Luister(t)/Begrijp(t)) U (of Je/Jij) (naar) wat (of welk(e)/wie) deze(kindere)n zeggen (of verklaren)?” Jezus nu, (of en/maar) zegt (of verklaart) (= zei) tegen hen: “Ja(zeker). Hebben jullie (of Hebt u) nooit (voor)gelezen [, (om)dat]: “(Van)uit (of Bij/Van(daan/af)) (de) mond van (kleine) kinderen en (of ook/zelfs) zuigenden (= en zuigelingen) hebt U (of heb Jij/Je) eer (of lof) in orde (of geschikt/volledig/volkomen) gemaakt (of gereedgemaakt/klaargemaakt) (= tot stand gebracht)?”⁷⁸⁸

De (grotere) kinderen⁷⁸⁹ hadden blijkbaar gehoord, dat de volwassenen naar de Here Jezus om hulp hadden geroepen (v.9). Ze herhaalden dat geroep om hulp met de woorden: “Red toch!”

De evangelist Matteüs duidt ook bij het hulpgeroep van de (grotere) kinderen de Here Jezus aan als *de Zoon van David* (vgl. v.9). Voor de Joden en andere lezers van zijn Evangelie wilde hij blijkbaar duidelijk aangeven tegen wie de kinderen in navolging van veel volwassenen om hulp en redding riepen. De Meester was een (aangenomen) zoon van de ambachtsman Jozef, die zelf van koning David (1012 – 972) afstamde (Mat.1:1-16). Daarmee gaf Matteüs ook hier

⁷⁸⁷ Levieten waren nakomelingen van Levi. Levi was een zoon van Jakob. De Levieten die niet hoorden bij het priesterlijk nageslacht van Aäron, hielpen de priesters bij hun werk in de tabernakel en de tempel in Israël.

⁷⁸⁸ Ook zuigelingen konden God loven, want in die tijd kreeg een kind veel langer borstvoeding dan tegenwoordig. Drie jaren aan de borst was toen heel gewoon (2Mak.7:27).

⁷⁸⁹ Het gaat in vers 15 niet over hele jonge kinderen of baby's zoals in het 2^e gedeelte van vers 16. Met het Griekse woord in het 15^e vers worden oudere kinderen of jongeren aangeduid.

aan, dat Hij de gezalfde Koning en Verlosser was,⁷⁹⁰ die uit het nageslacht van David zou worden geboren (2Sam.7:8-16, Jes.11:1-5).⁷⁹¹ Bij veel Joden leefde toen de verwachting, dat de Messias als een machtige koning, die zelfs grote wonderen kan doen, het koningshuis van David weer in volle eer en glorie op aarde zou herstellen, en de gehate Romeinen het land Israël uit zou jagen.

De overpriesters en de schriftgeleerden ergerden zich niet alleen aan wat de Here Jezus in de buitenste voorhof had gedaan, maar eveneens aan die schreeuwende kinderen. Wisten ze wel, wat ze riepen. Waar bemoeiden die brutale kinderen zich mee! Kon die Meester aan dat geschreeuw om hulp geen einde maken? Had Hij wel gehoord, wat die kinderen zeiden?

Natuurlijk had de Zoon van God het hulpgeroep van de (grotere) kinderen gehoord, maar ook zij mogen bij zijn koninkrijk horen, en bij Hem komen (vgl. Mat.19:14).⁷⁹² Zeker, ze begrepen niet echt, wat ze riepen, en wat de gevolgen daarvan zouden kunnen zijn, maar de volwassenen die al eerder om hulp hadden geroepen, waren eveneens nog vol onbegrip. Nee, de Here Jezus was wel blij met het vertrouwen, dat de (grotere) kinderen in Hem hadden, ook al moesten ze zich nog verder ontwikkelen, en nog heel veel leren.

Daarom herhaalde de Mensenzoon woorden uit het Oude Testament waaruit blijkt, dat de Almachtige evenals Hij, zelfs de jongere kinderen, serieus neemt: “*Vanuit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt U eer tot stand gebracht* (vgl. Ps.8:3^a).”⁷⁹³ De overpriesters en de schriftgeleerden konden de rest van de tekst wel aanvullen.⁷⁹⁴ De eer die zij niet aan de Heiland wilden geven, kreeg Hij van de kinderen wel. Zelfs jongere kinderen en zuigelingen waren in staat om de Here te eren. De kinderen die in de tempel riepen, zagen de Heiland als iemand die hen kon helpen. Zo bracht God ook vanuit de mond van die kinderen, voor de Meester eer tot stand, want Hij zou alle mensen die Hem willen dienen, redden van de eeuwi-

⁷⁹⁰ Het Nederlandse woord *gezalfde* heeft dezelfde betekenis als het Hebreeuwse woord *messias*, en het Griekse woord *christus* (vgl. Joh.1:(41)42). Met dat woord kon zelfs een heidense koning worden aangeduid (Jes.45:1). Zie eventueel Turenout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijpskerk, 2024.

⁷⁹¹ De uitdrukking *Zoon van David* als aanduiding van de Messias (met een hoofdletter) komt in de tijd van het Oude Testament niet zo vaak voor.

Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 525.

⁷⁹² Kinderen en jongeren zijn er in het koninkrijk van God niet alleen maar voor de toekomst. Zo was Samuel al jong profeet, en moest hij in opdracht van de Almachtige de oude hogepriester Eli vermanen, en zijn straf aankondigen (1Sam.3). Ook de profeet Jeremia was nog maar een jongen, toen hij van de Here met zijn verantwoordelijk werk onder het volk moest beginnen. Voordat hij was geboren, had God hem al geheiligd ofwel apart gezet als profeet (Jer.1:4-10). Toen eeuwen later Maria het huis van Zacharias binnenkwam, en zijn vrouw Elisabeth groette, sprong het ongeboren kind Johannes op in haar schoot. Dit gebeurde, omdat Maria de moeder van de Here Jezus zou worden (Luk.1:41-44).

⁷⁹³ Ook zuigelingen konden God loven en eren, want in die tijd kreeg een kind veel langer borstvoeding dan tegenwoordig. Drie jaren aan de borst was toen heel gewoon (2Mak.7:27).

⁷⁹⁴ De Here Jezus citeerde het eerste gedeelte van het 3^e vers van psalm 8 uit de Septuagint. Die Griekse vertaling wijkt een klein beetje af van de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst:

Vanuit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt U kracht gefundeerd (of *gevestigd*). (Hebreeuwse tekst)

Vanuit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt U eer (of *lof*) *tot stand gebracht*. (Griekse tekst)

Veel Farizeeën en schriftgeleerden hoorden bij de tegenstanders van de Mensenzoon. Toen de Heiland het eerste gedeelte van dit vers uit psalm 8 citeerde, konden zijn tegenstanders de rest wel aanvullen:

Vanuit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt U eer (of *lof*) *tot stand gebracht vanwege uw vijanden, om te vernietigen (uw) vijand en (uw) wreker*. (Griekse tekst)

Daarmee liet de Zoon van God de overpriesters en de schriftgeleerden verstomd achter.

Het is niet automatisch zo, dat de tekst die de evangelist Matteüs voor het citaat van de Here Jezus gebruikte, de oorspronkelijke tekst van psalm 8 is. Hij koos voor de Griekse tekst uit de Septuagint die door de meeste Joden uit die tijd werd gebruikt. Als Hij de Hebreeuwse tekst had gekozen, dan was waarschijnlijk zijn boodschap over de rest van dit Bijbelvers uit psalm 8 bij verreweg de meeste Joden niet goed overgekomen.

Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

ge ondergang. De vijanden van de hemelse Vader en zijn Zoon zouden en zullen echter worden vernietigd.⁷⁹⁵

17 [En/Ook/Zelfs] verlaten (of achtergelaten) hebbend(e) hen (= Toen verliet Hij hen), (en) Hij ging (er)uit (of ging weg/ging naar buiten), (naar) buiten de stad (= Hij ging de stad uit, naar buiten); naar (of tot/(tot) in) Betanië, en (of ook/zelfs) overnachtte (in de open lucht/in het veld/in de hof) daar.

De plaats Betanië lag niet ver vanaf de oostkant van de stad Jeruzalem. Daar bracht de Here Jezus in die tijd (waarschijnlijk bij vrienden (Joh.12:1-3)) de nachten door.

⁷⁹⁵ Zie eventueel de vorige voetnoot.

23. De vervloeking van de vijgenboom.

Hoofdstuk 21:18-22

18 Hij nu, keerde 's morgens vroeg terug naar de stad. Hij werd hongerig.

19 Toen Hij langs de weg 1 vijgenboom zag, ging Hij erheen, en Hij trof er niets in aan, dan alleen maar bladeren. Hij zei tegen de boom: "Aan jou zal geen vrucht meer groeien tot in eeuwigheid!" Onmiddellijk verdorde de vijgenboom.

20 De discipelen zagen dat, en zij verwonderden zich, en zeiden: "Waardoor is de vijgenboom onmiddellijk verdord?"

21 Jezus antwoordde, en zei tegen hen: "Stellig zeg Ik tegen jullie: "Als jullie geloof zouden hebben, en niet zouden twifelen, zullen jullie niet alleen maar het wonder van de vijgenboom doen, maar zelfs als jullie zouden zeggen tegen deze berg: "Word meegenomen, en in de zee neergestort!" Het zal gebeuren."

22 "Alles wat jullie dan ook in gebed gelovig zouden vragen, zullen jullie ontvangen."

Nadat de Here Jezus voor de 2^e keer de kooplieden en de geldwisselaars de voorhof van de tempel had uitgejaagd (v.12,13, vgl. Mark.11:11^a,15^b-18^a, Luk.19:45-47^a), had Hij in het heiligdom blinde en verlamde mensen genezen (v.14). Toen volgde er een korte en vijandige discussie tussen de Meester en de overpriesters met de schriftgeleerden (v.15,16). Terwijl de overpriesters en de schriftgeleerden plannen smeedden om Hem te vermoorden (Mark.11:18^b, Luk.19:47^b,48), is de Zoon van God naar de plaats Betanië gegaan om daar de nacht door te brengen (v.17, vgl. Mark.11:19,11^b). De volgende morgen zag Hij een vijgenboom langs de weg naar de stad Jeruzalem. Toen Hij daaraan geen vruchten kon vinden, vervloekte Hij die boom (v.18,19^a, vgl. Mark.11:12-15^a). Nog dezelfde ochtend zagen de discipelen, dat de vijgenboom verdord was (19^b-22, vgl. Mark.11:20-25).⁷⁹⁶

18 ('s Morgens) vroeg nu, (of en/maar) teruggekeerd (of teruggegaan)⁷⁹⁷ naar (of tot/(tot) in/in de richting van) de stad (= Hij nu, keerde 's morgens vroeg terug naar de stad). Hij was hongerig (of had honger).

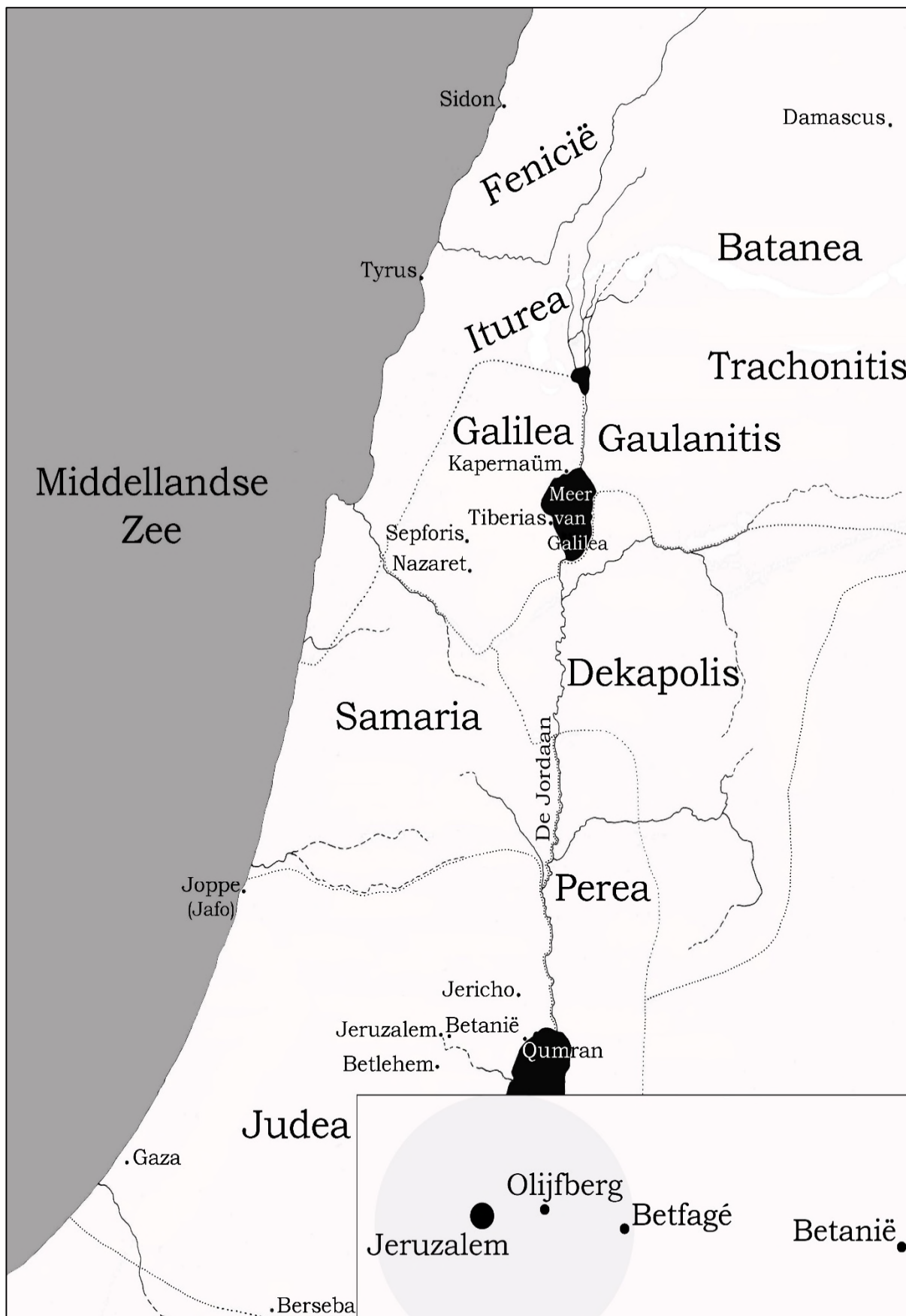
De Here Jezus keerde met zijn discipelen 's morgens vroeg vanuit Betanië terug naar de stad Jeruzalem. Hij was hongerig. Het lijkt er sterk op, dat Hij pas onderweg trek in eten had gekregen. In de buurt van de hoofdstad zag Hij een vijgenboom. Waarschijnlijk was dat bij Betfagé (= Huis van onrijpe vijgen), dat officieel bij Jeruzalem hoorde.⁷⁹⁸

19 [En/Ook/Zelfs] (na)gezien (of (op)gemerkt/bezien/bekeken) hebbend(e) 1 vijgenboom bij (of aan/op/in) (= langs) de weg (of het pad/de straat/route) (= Toen Hij langs de weg 1 vijgenboom zag), kwam (= ging) Hij naar (of op) hem (of het) (= ging Hij erheen), en (of ook/zelfs) Hij trof ... aan (of vond/ontdekte/zag) niets (of niet één/niemand) in (of met/door) hem aan (= Hij trof er niets in aan), dan (of behalve (als)/tenzij/als (toch) niet) alleen (maar) (of

⁷⁹⁶ Het 11e hoofdstuk van het Evangelie van Markus, dat onder andere ook over deze geschiedenis gaat, is vooral thematisch opgebouwd. Vanaf vers 11 tot en met 25 staan de gebeurtenissen chronologisch (= wat tijdsvolgorde betreft), niet in de juiste volgorde. Daardoor wordt de indruk gewekt, dat de tijdsvolgorde in strijd is met het Evangelie van Matteüs, maar dat is beslist niet het geval. In dit gedeelte (Mark.11:11-25) legde de evangelist Markus bij het ordenen van de tekst meer de nadruk op het belang van de onderwerpen, waarbij de onvruchtbare vijgenboom symbool staat voor het volk Israël, dat vrijwel volledig de Here Jezus bleef afwijzen als de Zoon van de hemelse Vader. De apostel Matteüs vond in dit gedeelte (Mat.21:12-22) de tijdsvolgorde belangrijker.

⁷⁹⁷ In de Codex Sinaïticus staat hier het (werk)woord *teruggekeerd*, maar in jongere handschriften staat in plaats daarvan het (tegenwoordig deel)woord *terugkerend(e)* (of *teruggaand(e)*).

⁷⁹⁸ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 839.

slechts) bladeren. [En/Ook/Zelfs] Hij zegt (= Hij zei) tegen hem (= tegen de boom): “(Toch) niet meer (of (Toch) niet langer) zou (of mocht) (moeten/kunnen) (= zal) (van)uit (of bij/van-(daan/af)) (= aan) (jo)u een vrucht (= Aan jou zal niet een vrucht meer (= Aan jou zal geen vrucht meer)) ontstaan (of worden/gebeuren) (= groeien) (tot) in (of naar/tot) [de] eeuw(igheid)!” [En/Ook/Zelfs] onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) verdorde (of verdroogde) de vijgenboom.

Een volwassen vijgenboom levert 2 oogsten per jaar: één in het begin van de zomer en één in het najaar. De vroege vijgen zijn in juni of juli al eetbaar. Deze kleine zomeroogst bestaat uit vruchtjes die in het vorige najaar al zijn gevormd, en aan de boom zijn blijven hangen. Ze zijn van veel betere kwaliteit, dan de vijgen die in de late herfst worden geoogst.

Toen de Meester ontdekte, dat de vijgenboom wel bladeren maar geen vruchten had, vervloekte Hij die boom. Onmiddellijk begon de vijgenboom te verdorren. Op het moment dat de Here Jezus met zijn discipelen dezelfde morgen opnieuw langs de vijgenboom kwam, zagen ze, dat die boom al verdord was (Mark.11:20).

De Zoon van God zocht in de vijgenboom waarschijnlijk naar de vroege vijgen, maar Hij vond ze niet. Voor de vijgen die in de late herfst worden geoogst, was het nog niet de geschikte tijd (Mark.11:13^b). De onvruchtbare vijgenboom, die door de Mensenzoon werd vervloekt, stond symbool voor het overgrote deel van het volk Israël, dat ook geen vruchten van geloof voorbracht. De bladeren leken wel mooi, maar het was allemaal maar schijn (vgl. Mat.3:10, Luk.13:6-9). Als de Joden die de Heiland niet wilden aanvaarden als de Messias, zich niet zouden bekeren, dan zou het evenals met de vervloekte boom heel slecht met ze aflopen.⁷⁹⁹

20 [En/Ook/Zelfs] (dat) (in/na)gezien (of bezien/(op)gemerkt/bekeken) hebbend(e) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) (= De discipelen zagen dat), (en) zij verwonderden zich (of ze waren verwonderd/ze waren vol bewondering), zeggend(e) (= en zeiden): “Hoe (of Op welke manier) (= Waardoor/Waarom) is de vijgenboom onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) verdord (of verdroogd)?”

De aandacht van de discipelen werd niet getrokken door de vraag, waarom de Here Jezus de vijgenboom vervloekte, maar door het wonder, dat (= maar waardoor) die boom na de vervloeking zo snel verdorde. Omdat de echte betekenis van de vervloeking van de vijgenboom nog niet tot de discipelen was doorgedrongen, paste de Meester zijn onderwijs aan. Hij wees zijn leerlingen erop, dat het wonder niet het belangrijkste is. Als zij God gelovig zouden gehoorzamen, dan zouden ze toch ook de macht hebben om wonderen te doen. Dat hadden ze zelfs allemaal al kunnen en mogen ervaren (Mat.10:1,5,8, Mark.6:7-13,30, Luk.9:1-6,10^a,

⁷⁹⁹ Ondanks alle waarschuwingen van de Zoon van God heeft het overgrote deel van de Joden zich niet bekeerd. Ze wilden niet luisteren naar de liefdevolle vermaningen van de Heiland. Ze lieten uiteindelijk zelfs hun Messias, de Verlosser van de zonden, aan het kruis slaan. De gevolgen van het fanatieke verzet van het grootste deel van het Joodse volk tegen de Here Jezus konden natuurlijk niet uitblijven.

In 70 na Christus werd een opstand van de Joden door keizer Vespasianus (69 – 79) en zijn zoon Titus (79 – 81) neergeslagen. De tempel en de stad Jeruzalem werden volledig verwoest (Luk.19:43,44, 21:20-24).

Daarna begon de eeuwenlange verstrooiing van de Joden (= diaspora). Velen van hen werden gevangengenomen, en naar Rome gebracht. Anderen vluchtten het land uit. De achtergebleven Joden herwonnen in 132 na Christus onder leiding van Bar Kochba (= Zoon van een Ster) (vgl. Num.24:15-17, Mat.2:2,7-11) hun onafhankelijkheid. Drie jaren later werd de massale opstand door de Romeinen neergeslagen. Opnieuw verlieten veel Joden het beloofde land. De zonde en het volgen van de satan bracht en brengt verstrooiing.

In de Middeleeuwen zijn de Joden in heel de wereld verschrikkelijk getreiterd, vervolgd, gemarteld en vermoord. Het zwaard bleef hen achtervolgen. Het antisemitisme blijft de kop opsteken. De Tweede Wereldoorlog was daarvan het tragische dieptepunt.

In 1948 werd de nieuwe staat Israël gesticht. Toch heeft verreweg het grootste deel van de Joden zich nog niet bekeerd. Er zal echter een tijd komen, dat ze zich zullen bekeren (Hos.3:5, 14:5, Zach.13:8,9). De bevolking in het heilige land zal weer talrijk worden, en zelfs lang mogen leven (Jes.65:19-24).

10:1-12,17-20)! Nee, niet het wonder was hier het belangrijkste, maar de symboliek en de betekenis van de verdorde vijgenboom, en het onderwijs dat daaruit voortvloeide over het leven vanuit het geloof in God, en het vertrouwen op Hem.

21 [En/Nu/Maar] Jezus geantwoord (= Jezus antwoordde), (en) zei (of sprak) tegen hen: “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “(Als (of Indien)) (ooit) jullie (of u) (= Als jullie) geloof (of vertrouwen) zou(den) (of mocht(en)) hebben (of bezitten/(vast)houden), en (of ook/zelfs) (toch) niet zou(den) (of mocht(en)) twijfelen (of aarzelen), zullen jullie (of zult (of zal) u) niet (of nee) alleen (maar) (of slechts) doen (of maken) het (of de) (= het wonder/dit) van de vijgenboom (= zullen jullie niet alleen maar het wonder (of dit) van de vijgenboom doen), maar (of eerder/toch/integendeel) zelfs (of en) als (of indien) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) zeggen (of spreken) tegen deze berg (of deze heuvel): “Word (mee/weg/op)genomen (of opgetild/(weg)gedragen/opgeheven), en (of ook/zelfs) (tot) in (of naar/tot) de zee (of het meer) (neer)gestort (of (neer/weg)gegooid/(neer/weg)geworpen)!” Het zal (gaan) gebeuren (of zal worden/ontstaan).”

Waarschijnlijk bedoelde de Here Jezus met *deze berg* de Olijfberg, die daar vlakbij was, en met *de zee* de Dode Zee, die hemelsbreed ruim 20 kilometer verderop lag. Dat is nog een hele afstand voor het verplaatsen van een berg!

De discipelen waren niet ongelovig, zoals verreweg de meeste Joden en schriftgeleerden uit die tijd (Mat.17:17), maar *kleingelovig*. Ze geloofden wel, dat hun Meester de Gezalfde is; de Zoon van God (Mat.14:33, 16:16), maar ze hadden nog te weinig vertrouwen in de concrete almacht van de Here. Bij geloof gaat het niet alleen om de mate van vertrouwen op Hem, maar ook om de kwaliteit van het geloof (Mat.17:20). Vertrouw je erop, dat God (heel) veel kan doen, of geloof je echt, dat Hij de Almachtige. Wie een sterk geloof heeft, die zal bij wijze van spreken tegen een berg zeggen: “*Word meegenomen, en in de zee neergestort!*”, en *dan zal het gebeuren*.⁸⁰⁰ Het was wel vaker gebleken, dat de discipelen nog moesten groeien in geloof en vertrouwen op de Here (Mat.8:26, 14:31, 16:8, 17:20). Gelukkig zijn ze doorgroeid, zodat ze geschikt waren voor hun werk, toen de Heiland naar de hemel was gegaan.⁸⁰¹

In het leven van mensen die God dienen, staan niet de opzienbarende wonderen op de voorgrond. Bij hen is een goede relatie met de hemelse Vader, en de groei en bevordering van zijn koninkrijk veel belangrijker. Wonderen moeten daaraan dienstbaar zijn! Dat geldt bijvoorbeeld ook voor het eventueel verplaatsen van een berg. Niet door het bewijs van spectaculaire wonderen moeten en zullen de mensen in de Almachtige gaan geloven (vgl. Luk.16:23-31). Ze moeten Hem leren vertrouwen op grond van zijn woorden.

De overtuiging dat het in het koninkrijk van de Here niet in de eerste plaats draait om opzienbarende wonderen, mag echter geen afbreuk doen aan het vaste geloof en vertrouwen op de almacht van de hemelse Vader. In zijn naam kunnen Christenen in geloof, door de kracht van de Heilige Geest nog steeds grote wonderen doen (1Kor.12:7-11,28-30). Dit geldt ook voor de dag van vandaag (vgl. Mat.18:19,20).

⁸⁰⁰ De Zoon van God had aan zijn discipelen niet de opdracht gegeven om bergen te verplaatsen, maar wel om mensen van hun ziekten te genezen, en kwaadaardige geesten uit hen te drijven (Mat.10:1,7,8, Mark.6:7,12,13, Luk.9:1,2).

⁸⁰¹ Nadat de Heilige Geest op de 1^e Pinksterdag was uitgestort, en de apostelen meerdere (tongen)talen liet spreken, deden ze veel tekenen en wonderen (Hand.2:41-43). Ze getuigden met grote kracht, en ze brachten eenheid onder de volgelingen van de Here Jezus (Hand.4:32-35, 15:28-31). Ze genazen mensen van hun geestelijke en hun lichamelijke ziekten (Hand.3:1-8, 5:12-16, 14:8-10, vgl. Mat.10:1,8). Ze hadden dus de gave van genezing. De apostelen konden ook na een gebed om de Geest van God bij gedoopte mensen de handen opleggen, zodat ze de Heilige Geest ontvingen (Hand.8:14-17). Ze hadden bovendien de gave om te profeteren (Hand.10:9-20, 1Kor.15:50-53, 2Pet.3:3,4, Op.1:1-3). Deze mannen hadden een rechtstreeks mandaat van de Almachtige gekregen (Joh.20:21-23, Ef.2:19,20).

In vers 22 wijst de Meester bij het vertrouwen op God ook op de kracht van het gebed. Als wij naar Hem willen luisteren, en Hem gehoorzamen, dan wil Hij ook naar ons luisteren. Daarom is bidden noodzakelijk, want bidden is praten met de Here. Hij is een levende en een almachtige God, ook vandaag. Hij kan, wat voor ons onmogelijk lijkt, mogelijk maken. *Alles wat we dan ook in gebed gelovig zouden vragen, zullen we ontvangen.*

Als je niet naar Hem wil luisteren, dan wil Hij ook niet naar jou luisteren. Roepen naar de Here om hulp, terwijl je Hem niet wil gehoorzamen, is een zinloze bezigheid (1Sam.28:6, 1Pet.3:7). Mensen die structureel aan Hem ongehoorzaam zijn, kunnen beter helemaal niet bidden. Hij luistert er niet naar, en Hij verafschuwt het zelfs (Spr.15:8,29, 28:9, Jes.1:13-17).

22 “[En/Ook/Zelfs] al(le(s)), zoveel (of zo groot/zolang) als (= alles wat) ooit (of een keer/altijd) (= dan ook) (= alles wat dan ook) jullie (of u) (= alles wat jullie dan ook) in (of met/door) [het] gebed (of [het] bidden) gelovend(e) (of (toe)vertrouwend(e)) (= gelovig) zou(den) (of mocht(en)) vragen, zullen jullie (of zult u) ontvangen (of (op/aan/mee/weg) nemen/(aan)grijpen).”

God luistert alleen maar naar mensen die ook serieus naar Hem willen luisteren, en van Hem houden boven alles, en van hun medemensen, zoals ze van zichzelf houden (Mat.22:34-40). Alleen door het zoeken van het koninkrijk van de Here en zijn gerechtigheid (Mat.6:33), kan ieder mens pas echt gelukkig worden, en bouwen we een persoonlijke relatie met Hem op. Ook bij ons bidden moeten we vooral dat koninkrijk en de gerechtigheid die daarbij hoort, zoeken. Naar mensen die daarvoor hun best doen, luistert Hij zelfs graag. Elke dienaar of dienaars binnen het koninkrijk van God die op zo'n manier vraagt, zoekt en klopt, zal alles krijgen, wat hij of zij nodig heeft (Mat.6:33, vgl. Luk.11:13). Als wij de Almachtige zoeken, dan zullen we Hem vinden (vgl. Spr.8:17). Hij wil ons helpen bij het stellen van al onze vragen (vgl. Mat.6:9-13), en door zijn reactie daarop, ons vertrouwen op Hem laten groeien. Het is absoluut niet belangrijk, dat we uren achter elkaar bidden, maar wel, dat we vaak en regelmatig contact met de Here zoeken door, hoe kort en gebrekkig ook, aan Hem onze vragen te stellen, al onze problemen en zorgen te vertellen (Luk.18:1-8^a), en Hem voor de mooie dingen te bedanken.

Als wij in gehoorzaamheid bidden, dan wijzigt God soms zijn plannen (Am.7:1-9). Zo mocht Abraham bidden voor de slechte stad Sodom (Gen.18:16-33). Door het gelovige gebed van koning Hizkia (727 – 697) kwam de profetie dat hij spoedig zou sterven, niet uit. Zijn leven werd met 15 jaren verlengd (Jes.38:1-8). Toen de stad Ninevé zich bekeerde, kwam ook de profetie van Jona niet uit. God spaarde de stad (Jona 3:10). Het gebed van een kind van de hemelse Vader doet dus erg veel. Het is een geducht wapen, dat we niet moeten onderschatten of verwaarlozen.

Wat we van Hem krijgen, is misschien wel heel wat anders, dan we aan Hem hebben gevraagd, want het is toch uiteindelijk de Almachtige die het beste weet, wat we nodig hebben? Als wij in geloof en vertrouwen tot Hem bidden, zal Hij ons alles geven, wat we nodig hebben (vgl. Luk.11:13). Daarbij krijgen we vaak meer, dan we vragen, ook al beseffen we dat niet altijd (meteen). Ja, *alles wat we dan ook in gebed gelovig zouden vragen, zullen we ontvangen!*

6. De strijd tussen de Here Jezus en zijn tegenstanders.

1. De vraag naar Jezus' bevoegdheid.

Hoofdstuk 21:23-27

23 Toen Hij in de tempel was gekomen, kwamen de overpriesters en de oudsten van het volk bij Hem, terwijl Hij onderwijs gaf. Zij vroegen: “Met welke bevoegdheid doet U deze dingen? Wie heeft U deze bevoegdheid gegeven?”

24 Jezus nu, antwoordde, en zei tegen hen: “Ook ik zal jullie één vraag stellen. Als jullie aan Mij daarop antwoord zouden kunnen geven, zal ook ik jullie vertellen, met welke bevoegdheid Ik deze dingen doe.”

25 “Waar kwam de doop van Johannes vandaan? Vanuit de hemel of vanuit de mensen.” Zij nu, bespraken met elkaar, en zeiden: “Als wij zouden zeggen: “Vanuit de hemel, zal Hij tegen ons zeggen: “Waarom hebben jullie hem dan niet geloofd?”

26 “Als wij echter zouden zeggen: “Vanuit de mensen”, zijn wij bang voor de mensenmenigte, want zij houden allemaal Johannes voor een profeet.”

27 Zij antwoordden Jezus, en zeiden: “Wij weten het niet.” Jezus zei tegen hen: “Dan zeg ook Ik jullie niet, met welke bevoegdheid Ik deze dingen doe.”

Nadat Jezus een onvruchtbare vijgenboom had vervloekt (v.18-22, vgl. Mark.11:12-25), vroegen de overpriesters en de oudsten Hem in de tempel naar zijn bevoegdheid om als een leraar op te treden (v.23-27, vgl. Mark.11:27-33, Luk.20:1-8).⁸⁰² Waarschijnlijk ging hun vraag niet alleen over het onderwijs van de Zoon van God, maar eveneens over zijn recente optreden tegenover de handelaren in de tempel. Hij had ze allemaal de voorhof uitgejaagd (v.12,13, vgl. Mark.11:11^a,15^b-18^a, Luk.19:45-47^a).

In Israël had één priester de leiding over de andere priesters en over de Levieten.⁸⁰³ Dat was de hogepriester. Die hogepriester bleef de rest van zijn leven zijn functie behouden. Tegen Gods wil in, benoemde in die tijd de Romeinse prefect of koning van Judea een nieuwe hogepriester, als hij dat nodig vond. De voorgaande hogepriester bleef slechts in naam zijn positie aanhouden, en wordt voor het onderscheid aangeduid als *overpriester*. In de praktijk kwamen in die tijd de hogepriester en de overpriesters uit dezelfde familie.

De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er eveneens zorg voor dragen, dat het recht op een goede manier werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Oudsten waren ook vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

23 [En/Ook/Zelfs] gekomen (of verschenen) zijn(de) Hij (tot) in (of naar/tot) de tempel (of het heiligdom/het tempelcomplex) (= Toen Hij in de tempel was gekomen), kwamen ((dicht)er)bij (of naderden) Hem onderwijzend(e) (of (aan)lerend(e)) (= kwamen bij Hem, terwijl Hij onderwijs gaf), de overpriesters (of de hogepriesters) en (of ook/zelfs) de oudsten (of de ouderlingen) van het volk. Zeggend(e) (= Zij vroegen): “Met (of Door/In) welk(e) (of wat voor (soort)) bevoegdheid (of (vol)macht/gezag) doe(t) (of maak(t)) U (of Jij/Je) deze(of

⁸⁰² De evangelisten Markus (11:27) en Lukas (20:1) gaven aan, dat er toen ook schriftgeleerden bij waren. Een schriftgeleerde was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten.

⁸⁰³ Levieten waren nakomelingen van Levi, een zoon van Jakob. De Levieten die niet hoorden bij het priesterlijk nageslacht van Aäron, hielpen de priesters bij hun werk in de tabernakel en de tempel in Israël.

die)(dinge)n? [En/Ook/Zelfs] wie (of welk(e)/wat) heeft Jo(u) (of Je) deze (of die) bevoegdheid (of (vol)macht/gezag) gegeven?”

De overpriesters, oudsten en schriftgeleerden ⁸⁰⁴ stelden aan de Mensenzoon 2 vragen:

1. *Met welke bevoegdheid doet U deze dingen?* Trad Jezus op als een leraar, een profeet, of had Hij nog een andere bevoegdheid.
2. *Wie heeft U deze bevoegdheid gegeven?* Had de Gezalfde die bevoegdheid van God gekregen, of van een ander iemand die bevoegd was, ⁸⁰⁵ of sprak Hij op eigen gezag. Was dat laatste het geval, dan konden ze Hem (laten) veroordelen als een vals profeet of als een godslasteraar. Zowel valse profeten als godslasteraars moesten van de Here worden gedood (Lev.24:11-16, Deut.18:20).

Hoewel de Here Jezus in het openbaar vooral als leraar optrad, was Hij overeenkomstig de regels en gewoonten van die tijd daarvoor niet officieel bevoegd. Volgens de overpriesters en de oudsten was Hij maar een amateur. Door naar zijn bevoegdheid te vragen, wilden ze zijn gezag ondermijnen bij het Joodse volk.

Toen de Here Jezus op aarde zijn werk deed, waren de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten (vgl. Luk.19:47) vertegenwoordigd in de Joodse Hoge Raad, die het Sanhedrin werd genoemd. Deze raad, die uit 71 leden bestond, sprak recht in theologische en politieke zaken. Leden van de Hoge Raad gingen zich dus met een negatieve en afwijzende houding met het optreden van de Zoon van God bemoeien.

24 Geantwoord nu, (of en/maar) Jezus (= Jezus nu, antwoordde), (en) zei (of sprak) tegen hen: “Ook ik (of En ik/Zelfs ik) zal jullie (of u) één woord (of uitspraak/zaak) vragen (= één vraag stellen). Als (of Indien) (ooit) jullie (of u) (= Als jullie) wat (of welk(e)/wie) (= daarop/daarover) zou(den) (of mocht(en)) (kunnen) vertellen (of spreken/zeggen) (= antwoord zouden kunnen geven) (aan/tegen) Mij (= Als jullie aan Mij daarop antwoord zouden kunnen geven), zal ook ik (of en ik/zelfs ik) jullie (of u) vertellen (of zeggen/spreken), met (of door/in) welk(e) (of wat voor (soort)) bevoegdheid (of (vol)macht/gezag) Ik deze(of die)(dinge)n doe (of maak).”

25 “Waar vandaan (of Vanwaar) was (= kwam (de opdracht voor)) de doop (of de onderdompeling) van Johannes? (Van)uit (of Bij/Van(daan/af)) (de) (wolken/sterren)hemel of (van)uit (of bij/van(daan/af)) (de) mensen.” Zij nu, (of en/maar) overlegden (of redeneerden) (= bespraken) bij (of van(uit/af)) henzelf (= met elkaar), zeggend(e) (= en zeiden): “Als (of Indien) (ooit) wij zouden (of mochten) zeggen (of spreken/vertellen): “(Van)uit (of Bij/Van(daan/af)) (de) (wolken/sterren)hemel, zal Hij (tegen) ons zeggen (of spreken/vertellen): “Door (middel van) (of Via) wat (= Waarom/Waardoor) hebben jullie (of hebt u) hem ((wel)-nu) dan (of dus) niet (of nee) geloofd (of vertrouwd)?”

De uitdrukking *van(uit) de hemel* is ontstaan, doordat de Joden Gods naam niet wilden uitspreken. Met de uitdrukking *van(uit) de hemel* werd door hen vaak *van(uit) God* bedoeld. Als de doop van Johannes vanuit de hemel kwam, dan handelde de profeet dus op basis van een opdracht van de Here.

Als die doop *vanuit de mensen* kwam, dan doopte Johannes op grond van zijn eigen autoriteit. Ook hij was immers volgens de officiële regels en gewoonten van die tijd geen bevoegde le-

⁸⁰⁴ De evangelisten Markus (11:27) en Lukas (20:1) gaven aan, dat er toen ook schriftgeleerden bij waren. Een schriftgeleerde was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten.

⁸⁰⁵ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und die Apostelgeschichte, deel 2, 5^e druk, München, 1969, pag. 647-649.

raar. Ondanks dat echter, was het gezag van Johannes bij de meeste Joden erg groot. Ze waren ervan overtuigd, dat hij een belangrijke profeet van God was.

De Here Jezus stelde zijn vraag over de doop van Johannes niet om het antwoord op de aan Hem gestelde vraag te ontwijken. Nee, Hij wilde de mensen die Hem naar zijn bevoegdheid hadden gevraagd, confronteren met hun verkeerde houding tegenover het koninkrijk van God. Als ze immers de boodschap van Johannes de Doper niet wilden aanvaarden of begrijpen, dan had het spreken over zijn onderwijs geen enkele zin. Johannes trad namelijk op als zijn heraut en voorloper. Hij had het gezag van de Meester erkend, en zelfs aangegeven, dat de Here Jezus (als het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt,) veel belangrijker was, dan hijzelf (Mat.3:11, Mark.1:7,8, Joh.1:29-36). Bovendien had de hemelse Vader, toen de Heiland door Johannes werd gedoopt, door middel van de Heilige Geest de volmacht van zijn geliefde Zoon bevestigd om zijn werk op aarde te (mogen) doen (Mat.3:13-17). Jezus de Gezalfde bouwde het werk van zijn voorloper Johannes verder uit. Daarom wilde de Meester eerst met de overpriesters en oudsten over het werk van zijn heraut spreken, voordat Hij op een zinvolle manier met hen kon praten over zijn eigen onderwijs.

26 “Als (of Indien) (ooit) nu (of maar/en) (= Als echter) wij (= Als wij echter) zouden (of mochten) zeggen (of spreken/vertellen): “(Van)uit (of Bij/Van(daan/af)) (de) mensen”, zijn wij bang (of vrezen wij/hebben wij onzag) voor de (mensen/volks)menigte (of de schare), want (of immers) zij houden (vast) (of hebben/bezitten) (= want zij houden) allen (of ieder-(een)/elk) (= allemaal) Johannes (zo)als (= voor) een profeet.”

De overpriesters, oudsten en schriftgeleerden zagen wel in, dat ze door hun ingenomen standpunt over Jezus zowel met het ene als met het andere antwoord op zijn vraag in moeilijkheden zouden komen. Als ze zouden toegeven, dat Johannes doopte in opdracht van God, kwamen ze vanuit hun eigen gedachtegang zwak te staan tegenover de Mensenzoon. Als ze echter zouden zeggen, dat Johannes doopte op basis van zijn eigen gezag, dan zouden ze grote problemen krijgen met de volksmenigte. In het Evangelie van Lukas staat, dat ze zelfs bang waren, dat de mensenmassa hen bij zo'n antwoord zou stenigen (Luk.20:6).

Door de tegenvraag die de Mensenzoon aan hen had gesteld, had Hij eigenlijk het antwoord al gegeven. De overpriesters, oudsten en schriftgeleerden wisten immers wel, dat de Heiland Johannes de Doper beschouwde als een profeet van God! Als ze dus de woorden van die profeet serieus zouden nemen, dan konden ze op grond daarvan ook weten, wie aan de Here Jezus zijn bevoegdheid had gegeven, en welke bevoegdheid Hij had.

27 [En/Ook/Zelfs] geantwoord (= Zij antwoordden) Jezus, (en) zeiden (of spraken/vertelden): “Wij hebben (het) niet (of nee) geweten (of (in)gezien/(op)gemerkt/bekeken) (= Wij weten het niet).” Jezus ⁸⁰⁶ zei (of sprak) [(ook (of en/maar))] ⁸⁰⁷ tegen hen: “(Dan) zeg (of spreek/verklaar) ook (of en) niet Ik jullie (of u), met (of door/in) welk(e) (of wat voor (soort)) bevoegdheid (of (vol)macht/gezag) Ik deze(of die)(dinge)n doe (of maak).”

De overpriesters, oudsten en schriftgeleerden hadden wel begrepen, dat er overeenstemming bestond tussen het optreden van Johannes de Doper en het onderwijs van de Meester. Alleen daarom al wilden ze niet aanvaarden, dat de profeet mensen had gedoopt in opdracht van God. Ze durfden ook niet te zeggen, dat Johannes op basis van zijn eigen gezag had gehandeld. Daarom deden ze net alsof ze over de doop van Johannes nog niet een duidelijk standpunt hadden kunnen innemen. Op een leugenachtige manier zeiden ze tegen de Here Jezus, dat ze op zijn vraag nog geen antwoord konden geven. Ze deden, alsof ze nog geen keuze hadden kunnen maken, maar in werkelijkheid hadden ze al gekozen. De Mensenzoon had hun huiche-

⁸⁰⁶ In de Codex Sinaiticus staat hier *Jezus*, maar in jongere handschriften *Hij*.

⁸⁰⁷ Hij (bij)woord *ook* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

larij wel doorzien, en Hij had aan hen duidelijk laten merken, dat Hij van hun hypocrisie volledig op de hoogte was.

Zolang zij de boodschap van Johannes de Doper niet wilden aanvaarden als een boodschap van God, had het geen zin om hen onderwijs te geven over het gezag en de bevoegdheid van de Here Jezus. Doordat duidelijk bleek, dat ze het optreden van Johannes niet wilden accepteren als het werk van de Almachtige, werd het eveneens duidelijk, dat ze met hun vraag over de bevoegdheid van de Meester, Hem alleen maar wilden tegenwerken bij zijn belangrijk werk onder het volk.

Omdat het niet verstandig is om op verkeerd gestelde vragen met een verkeerde bedoeling en een onjuiste voorstelling van zaken, een antwoord te geven, deed de Zoon van God dat dan ook niet. Het was immers ook niet nodig, want ze konden wel weten, welke bevoegdheid de Heiland had (en heeft), en wie Hem die bevoegdheid had gegeven. Het ging er eigenlijk alleen maar om, of ze Jezus als hun Messias (= hun Gezalfde) van harte wilden aanvaarden, of dat ze Hem niet zouden willen accepteren, en zich tegen Hem zouden verzetten.

2. De gelijkenis van de 2 zonen.

Hoofdstuk 21:28-32

28 “Wat echter, denken jullie? Iemand had 2 zonen. Hij ging naar de eerste, en zei: “Zoon, ga, en werk vandaag in de wijngaard!”

29 “Hij nu, antwoordde, en zei: “Ik wil niet.” Later kreeg hij spijt, en hij ging.”

30 “Hij ging naar de andere, en hij zei hetzelfde. Hij nu, antwoordde, en zei: “Ja heer”, maar hij ging niet.”

31 “Wie van die 2 deed de wil van de vader?” Zij zeiden: “De eerste.” Jezus zei tegen hen: “Stellig zeg Ik tegen jullie: “De belastingpachters en de hoeren gaan jullie voor in het koninkrijk van God.”

32 “Johannes is immers naar jullie gekomen met de weg van gerechtigheid, en jullie hebben hem niet geloofd. De belastingpachters en de hoeren echter, hebben hem geloofd, maar jullie hebben het gezien, en hebben later geen spijt gekregen, en hebben Hem niet geloofd.”

Toen de overpriesters, de oudsten en de schriftgeleerden ⁸⁰⁸ de Meester in de tempel naar zijn bevoegdheid als leraar hadden gevraagd, had Hij aan hen duidelijk gemaakt, dat Hij evenals Johannes de Doper zijn werk deed, omdat de almachtige God dat zo wilde (Mat.21:23-27, vgl. Mark.11:27-33, Luk.20:1-8). Hoogstwaarschijnlijk vertelde de Here Jezus daarna een gelijkenis over een zoon die deed,⁸⁰⁹ wat zijn vader aan Hem vroeg, en over een andere zoon die zijn vader dat wel beloofde, maar het toch niet deed (v.28-32). Deze gelijkenis sluit goed aan bij het vorige gedeelte (Mat.21:23-27, vgl. Mark.11:27-33, Luk.20:1-8), waarin duidelijk naar voren kwam, dat de overpriesters, oudsten en schriftgeleerden wel deden, alsof ze de Almachtige trouw dienden, maar in feite waren ze alleen maar bezig met het verdedigen en versterken van hun eigen positie en eer onder het volk.

28 “Wat (of Welk(e)/Wie) nu, (of en/maar) (= Wat echter,) denken (of menen/veronderstellen) jullie (of u)? Een mens (= Iemand) had (of bezat/hield ... (vast)) 2 zonen (of kinderen/dochters). [(En (of Ook/Zelfs))] ⁸¹⁰ gekomen ((dicht)er)bij (of genaderd) zijn(de) (= Hij ging naar) de eerste, (en) hij heeft gezegd (of gesproken) (= en zei): “Zoon (of Kind/Dochter), ga (weg) (of vertrek), (en) werk vandaag (of heden) in (of met/door) de wijngaard!” ⁸¹¹

Met de *vader* wordt hier de hemelse Vader bedoeld. Hij vraagt aan ieder mens om Hem te dienen, en Hij wil alle mensen aannemen als zijn kinderen. Hij wil graag, dat ze bij Hem komen werken in *de wijngaard*. Die wijngaard is het gewone dagelijks leven in deze wereld, waarover God als koning regeert. Daarin moet ieder kind van de Almachtige voor Hem wer-

⁸⁰⁸ De evangelisten Markus (11:27) en Lukas (20:1) gaven aan, dat er ook schriftgeleerden betrokken waren bij de vraag naar de bevoegdheid van de Here Jezus om als leraar op te treden. Hoogstwaarschijnlijk waren ze er dus ook bij, toen de Meester deze gelijkenis vertelde (Zie de volgende voetnoot.).

Een schriftgeleerde was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten.

⁸⁰⁹ Of de Here Jezus deze gelijkenis direct na het gebeuren rondom de vraag naar zijn bevoegdheid had verteld, is niet helemaal zeker, omdat deze gelijkenis alleen in het bijbelboek Matteüs staat. Wel zeker is, dat de apostel Matteüs direct na de vraag over Jezus' bevoegdheid deze gelijkenis laat volgen, en dat de inhoud van die gelijkenis goed aansluit bij de voorgaande gebeurtenis (vgl. Mat.21:45).

⁸¹⁰ Het (nevenschikkend voeg)woord *En* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸¹¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *de wijngaard*, maar in jongere handschriften *mijn wijngaard*. Met *de wijngaard* kan namelijk ook *onze* wijngaard worden bedoeld. De dienaren van de hemelse Vader werken niet alleen voor Hem, maar ook voor zichzelf. Ze bouwen mee aan Gods koninkrijk, en werken daarmee eveneens aan hun eigen toekomst.

ken overeenkomstig de natuurlijke en geestelijke gaven die Hij aan hem of haar heeft gegeven.

Elk mens, ook al dient niet iedereen de Here, heeft zijn of haar eigen natuurlijke gaven. Mensen die God dienen, krijgen van Hem bovendien één of meer geestelijke gaven (1Kor.12:4-11, 14:1-6,12, Gal.5:22,23). Die natuurlijke en geestelijke gaven moeten we ontdekken, ontwikkelen en goed gebruiken in ons leven hier op aarde. Daarbij kunnen we bijvoorbeeld denken aan het steeds voldoende tijd nemen voor bijbelstudie en persoonlijk gebed, aan het doen van goede werken, en aan het steeds op een goede en betrouwbare manier je best doen in het dagelijks leven. Zo kunnen we veel vrucht(en) dragen door een lichtend licht en een zoutend zout te zijn in de donkere en bedorven wereld om ons heen.

29 “Hij nu, (of en/maar) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak): “Ik wil niet (of nee).” [(Maar (of Nu,/En))] ⁸¹² later (of daarna/naderhand) spijt (of berouw) krijsend(e) (of hebbend(e)) (= Later kreeg hij spijt), (en) hij ging (weg) (of vertrok/verdween).” ⁸¹³

Er waren Joden die zich in eerste instantie niet zo veel van de almachtige God aantrokken, maar vooral door het optreden van Johannes de Doper spijt hadden gekregen van hun houding, en zich daarvan hadden bekeerd. Daarom wilde de profeet Johannes die mensen wel dopen, maar alle huichelaars vermaande hij, en wees hij resoluut af. Ze moesten zich eerst bekeren (Mat.3:5-8).

30 “[En/nu,/Maar] ⁸¹⁴ gekomen ((dicht)er)bij (of genaderd) zijn(de) (= Hij ging naar) de andere,⁸¹⁵ (en) hij heeft gezegd (of gesproken) (= en hij zei) evenzo (of op dezelfde manier) (= hetzelfde). [(Hij nu, (of en/maar) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak):)] ⁸¹⁶ “Ik (zal gaan) (= Ja) heer”, en (of ook/zelfs) (= maar) niet (of nee) hij ging (weg) (of vertrok/verdween) (= maar hij ging niet).”

Met deze zoon bedoelde de Here Jezus mensen zoals de overpriesters, oudsten en schriftgeleerden.⁸¹⁷ Ze deden net alsof ze de hemelse Vader heel (plichtsge)trouw wilden dienen, maar ondertussen gingen ze hun eigen gang. Niet alleen de overpriesters, oudsten en schriftgeleerden dienden de Here alleen maar in schijn. Ook bij veel Joden was dat het geval.

Deze gelijkenis is natuurlijk een waarschuwing voor alle mensen die oppervlakkig gezien, God wel dienen, maar in het dagelijks leven weinig of geen rekening met Hem houden. Ze onderhouden geen persoonlijke relatie met de Here, en gaan in de praktijk op een fatsoenlijke manier hun eigen gang.

31 “Wie (of Welk(e)/Wat) van(uit/daan/af) (of (van)uit/bij) d(i)e 2 deed (of maakte) de

⁸¹² Het (nevenschikkend voeg)woord *Maar* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸¹³ De volgorde van de verzen 29 en 30 is hier in overeenstemming met de Codex Sinaiticus. In jongere handschriften komt eerst de inhoud van vers 30, en daarna volgt de tekst van vers 29. Waarschijnlijk zijn de verzen 29 en 30 in die jongere handschriften omgewisseld. Als de 1^e zoon aan zijn vader had beloofd om in de wijngaard te gaan werken, dan ligt het minder voor de hand, dat die vader dat ook aan de 2^e zoon zou gaan vragen. Er kunnen allerlei redenen genoemd worden, waardoor of waarom die verzen (zouden) zijn omgewisseld, maar dat blijft speculeren. Zekerheid hierover hebben we niet.

⁸¹⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *En* (of *nu,/Maar*), maar in jongere handschriften *En* (of *Ook/Zelfs*). Voor de vertaling in het Nederlands echter, maakt het niet (veel) uit.

⁸¹⁵ In de Codex Sinaiticus staat hier *de andere*, maar in jongere handschriften *de tweede*.

⁸¹⁶ Het gedeelte *Hij nu antwoordde, en zei:* staat niet in de Codex Sinaiticus. Waarschijnlijk hoort het oorspronkelijk wel er de tekst thuis, en voor de duidelijkheid kan het in elk geval beter blijven staan.

⁸¹⁷ De evangelisten Markus (11:27) en Lukas (20:1) gaven aan, dat er ook schriftgeleerden betrokken waren bij de vraag naar de bevoegdheid van de Here Jezus om als leraar op te treden. Hoogstwaarschijnlijk waren ze er dus ook bij, toen de Meester deze gelijkenis vertelde.

Een schriftgeleerde was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten.

wil van de vader?” Zij zeggen (= Zij zeiden) [(tegen Hem)]: ⁸¹⁸ “De eerste.” Jezus zegt (= Jezus zei) tegen hen: “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u) [(om)dat]”: ⁸¹⁹ “De belastingpachters (of De tollenaars) en (of ook/zelfs) de hoeren jullie (of u) voor(af)gaan (of voor ... uitgaan) (= de hoeren gaan jullie voor) (tot) in (of naar/tot) het koninkrijk (of het koningschap) van God.”

De overpriesters, oudsten en schriftgeleerden konden niets anders doen, dan toegeven, dat die zoon, die zei, dat hij niet in de wijngaard wilde werken, door zijn daden wel de wil van zijn vader had gedaan.

Een belastingpachter of tollenaar huurde van de Romeinen het recht om belasting te innen. Om in zijn eigen inkomen te voorzien, hief een belastingpachter natuurlijk meer belasting, dan hij aan het rijk in de vorm van huur moest afdragen. Helaas schroefden veel tollenaars de heffingen en vorderingen voor hun volksgenoten zo hoog op, dat ze een riant inkomen eraan overhielden. Deze mensen waren dus niet geliefd bij de belastingplichtige burgers. Bovendien zagen de meeste Joden ze als dienaren van het Romeinse rijk, dat hun land had bezet. Ze hielpen de bezetter dus aan geld. Mede daarom werden ze in Israël meestal met de nek aangekeken.

Gods Zoon gedroeg zich juist liefdevol tegenover deze mensen (Mat.9:9-13, 10:3, 11:28-30, Mark.2:15-17, Luk.5:27-32, 15:1-7, 18:9-14, 19:1-10).

Hoewel de belastingpachters en hoeren in Israël door verreweg de meeste Joden werden veracht, zei de Here Jezus, dat ze eerder het koninkrijk van God zouden binnengaan, dan de overpriesters, oudsten en schriftgeleerden.⁸²⁰ Veel belastingpachters hadden met hun hebzucht, evenals de hoeren met hun zondig leven op seksueel gebied, door hun daden eerst *nee* gezegd tegen God. Ze hadden echter door de waarschuwende woorden van Johannes spijt gekregen van hun zonden,⁸²¹ maar de tegenstanders van de Heiland waren daar veel te trots voor.

Vooraf door hun hoogmoed, hun verzet tegen de Mensenzoon en hun afwachtende houding en/of minachting tegenover Johannes de Doper stonden ze nog verder van de hemelse Vader af, dan de belastingpachters en de hoeren (v.32). Zij vonden dat hun goede daden veel talrijker waren, en zwaarder wogen, dan hun verkeerde daden. Hun fouten en gebreken zouden door hun voortreffelijke manier van leven wel ruimschoots worden gecompenseerd.

De Zoon van God dacht daar echter heel anders over. Hij at samen met belastingpachters en andere zondaren (Mat.9:10-12, 11:19, Luk.15:1-7). Hij was niet naar de aarde gekomen voor mensen die dachten (of denken) geen bekering nodig te hebben, maar voor zondaren die zich wel wilden (en willen) bekeren, en ernaar wilden (en willen) streven om het goede te doen in het dagelijks leven.

32 “Johannes is immers (of want) naar (of tot/bij) jullie (of u) gekomen (of verschenen) met (of in/door) (de) (levens)weg (of (het) pad/gedrag/(de) route/levenswijze) van gerechtigheid (of rechtvaardigheid) (= met de weg van gerechtigheid), en (of ook/zelfs) jullie hebben

⁸¹⁸ Het gedeelte *tegen Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸¹⁹ Het (onderschikkend voeg)woord (*om*)*dat* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸²⁰ Daarmee zei de Here Jezus niet, dat alle belastingpachters en hoeren het koninkrijk van God zouden binnengaan. Hij gaf alleen aan, dat ze er meer voor openstonden, dan de overpriesters, oudsten en schriftgeleerden. De kans dat ze bij de dienar(ess)en van de Mensenzoon zouden gaan horen, was veel groter. Over hoeveel belastingpachters en hoeren op dat moment al volgelingen van Hem waren geworden, sprak de Heiland niet.

⁸²¹ Uit de woorden van de Meester (v.32) komt naar voren, dat Johannes de Doper hoogstwaarschijnlijk ook belastingpachters en hoeren heeft gedoopt. Iedereen immers, die oprecht spijt had van zijn of haar zonden, en zich wilde bekeren, die werd, als hij of zij dat wilde, door de profeet gedoopt. Veel Farizeeën en Sadduceeën die zich door hem wilden laten dopen, wees Johannes echter af (Mat.3:7,8, Luk.7:9,30).

(of u hebt) hem niet (of nee) geloofd (of vertrouwd). De belastingpachters (of De tollenaars) en (of ook/zelfs) de hoeren nu, (of maar/en) (= echter,) hebben hem geloofd (of vertrouwd), maar (of en/nu) jullie (of u) (het) (in/na)gezien (of gezien/(op)gemerkt/geweten/bekeken) hebbend(e) (= maar jullie hebben het gezien), (en) niet (= geen) kregen (of hadden) (= en hebben geen ... gekregen) spijt (of berouw) later (of daarna/naderhand) (= en hebben later geen spijt gekregen), (om/door) Hem te geloven (of te vertrouwen) (= en hebben Hem niet geloofd).”

Johannes de Doper had de mensen aangesproken op hun daden en gedrag in het dagelijks leven. Daarbij had hij gewezen op de *(levens)weg van gerechtigheid*. Iedereen moet als hij of zij de Here wil dienen, er oprecht zijn of haar best voor doen, om niet alleen in theorie, maar ook in de praktijk, te leven, zoals God dat graag wil.

Impliciet en zonder het letterlijk te zeggen, gaf de Heiland in vers 32 duidelijk aan, dat Hij ervan uitging, dat de doop van Johannes werd gedaan in opdracht van God, en dat die profeet dat niet deed op basis van zijn eigen gezag. Het antwoord dat de overpriesters, oudsten en schriftgeleerden op de vraag van de Meester niet hadden willen geven (Mat.21:27), gaf Hij in het bovenstaande vers dus zelf wel.

3. De gelijkenis van de oneerlijke wijnboeren.

Hoofdstuk 21:33-46

33 “Luistert naar een andere gelijkenis! Er was iemand, een huiseigenaar, die een wijngaard plantte, er een heg omheen zette, een wijnpers uitgroef, en een toren bouwde. Hij verhuurde die aan wijnboeren, en ging naar het buitenland.”

34 “Toen nu de tijd van de vruchten dichtbij kwam, stuurde hij zijn dienaren naar de wijnboeren om zijn vruchten te ontvangen.”

35 “De wijnboeren grepen zijn dienaren; ze sloegen de één, doodden de ander, en weer een andere stenigden ze.”

36 “Opnieuw stuurde hij andere dienaren eropuit, nog meer dan de eersten, en zij behandelden hen op dezelfde manier.”

37 “Ten slotte nu, stuurde hij zijn zoon naar hen, en hij zei: “Mijn zoon zullen zij respecteren.”

38 “Toen de wijnboeren echter de zoon zagen, zeiden zij tegen elkaar: “Dit is de erfgenaam, komt hierheen! Wij zouden hem kunnen doden, en zijn erfenis kunnen houden.”

39 “Toen grepen zij hem, gooiden ze hem de wijngaard uit, en doodden hem.”

40 “Welnu dan, wanneer de heer van de wijngaard zou komen; wat zal hij met die wijnboeren doen?”

41 Zij zeiden tegen Hem: “Die slechte mensen zal hij op een nare manier laten doden, en de wijngaard zal hij verhuren aan andere wijnboeren, die hem de vruchten op tijd zullen afleveren.”

42 Jezus zei tegen hen: “Hebben jullie nooit gelezen in de geschriften: “Een steen, die de bouwers hebben afgekeurd, die is een hoeksteen geworden?” Door de Heer is dit gebeurd, en het is wonderlijk in onze ogen.”

43 “Daarom zeg Ik tegen jullie, dat het koninkrijk van God van jullie zal worden weggenomen, en het zal worden gegeven aan een volk, dat zijn vruchten opbrengt.”

44 “Wie over deze steen gevallen is, zal verpletterd worden, en op wie dan ook hij zou vallen, die zal hij wannen.”

45 Toen de overpriesters en de Farizeeën zijn gelijkenissen hoorden, begrepen zij, dat Hij over hen sprak.

46 Hoewel zij ernaar streefden om Hem te grijpen, waren zij bang voor de mensenmenigten, omdat zij Hem voor een profeet hielden.

Toen de overpriesters, oudsten en de schriftgeleerden ⁸²² de Meester in de tempel naar zijn bevoegdheid als leraar hadden gevraagd, had Hij aan hen duidelijk gemaakt, dat Hij zijn werk deed, omdat de Here dat wilde (v.23-27, vgl. Mark.11:27-33, Luk.20:1-8). Hoogstwaarschijnlijk vertelde Jezus de Gezalfde daarna een gelijkenis over een zoon die deed, wat zijn vader aan Hem vroeg, en over een andere zoon die zijn vader dat wel beloofde, maar het toch niet

⁸²² De evangelisten Markus (11:27) en Lukas (20:1) gaven aan, dat er ook schriftgeleerden betrokken waren bij de vraag naar de bevoegdheid van de Here Jezus om als leraar op te treden. Hoogstwaarschijnlijk waren ze er dus ook bij, toen de Meester deze gelijkenis vertelde (Zie de volgende voetnoot.). Een schriftgeleerde was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten.

deed (v.28-32).⁸²³ De Mensenzoon vervolgde zijn onderwijs met de gelijkenis van *de oneerlijke wijnboeren* (v.33-46, vgl. Mark.12:1-12, Luk.20:9-19).

Met de gelijkenis over de oneerlijke wijnboeren sloot de Here Jezus aan bij het onderwijs van de profeet Jesaja (5:1-7). Die profeet vergeleek het volk Israël met een wijngaard, waarvan God de eigenaar was (en is). De eigenaar van de wijngaard had er goed voor gezorgd, maar ondanks dat leverde die wijngaard vrijwel niets op.⁸²⁴ Het ongeloof en de onverschilligheid van het volk Israël kwam daarin duidelijk naar voren.

Mede door de gelijkenis van de profeet Jesaja was het voor de Joden al gauw duidelijk, dat de Meester met de *huiseigenaar*, *God* bedoelde, en dat met *de wijngaard*, *het volk Israël* werd aangeduid. Ook bij de gelijkenis die de Heiland vertelde, werd de wijngaard door de eigenaar ervan goed aangelegd en onderhouden. In plaats van een hut voor de opzichter over de arbeidskrachten in de wijngaard (Jes.1:8), werd er zelfs *een toren* voor hem gebouwd, zodat hij alles goed kon overzien.

33 “Luistert naar (of Hoort (naar)) een ander(e) gelijkenis (of vergelijking/parabel)! (Er was een [(zeker(e)) (of (een zeker) iemand)] ⁸²⁵ mens (= Er was iemand), een huiseigenaar (of een heer van het huis(houden)/huisheer), die (of dat) een wijngaard plantte, [en (of ook/zelfs)] er een heg (of een omheining) omheen zette (of plaatste/legde), [en (of ook/zelfs)] een wijnpers [(in (of met/door))] ⁸²⁶ (uit)groef, en (of ook/zelfs) een toren (op)bouwde. [En/ook/zelfs] hij verhuurde die aan wijnboeren (of wijnbouwers/wijngaardeniers/landbouwers), en (of ook/zelfs) ging naar het buitenland.”

Een heg zorgde voor bescherming tegen dieren en ongunstige weersomstandigheden, zoals de hete woestijnwind uit het oosten. Ook voor deze wijngaard had de eigenaar goed gezorgd.

In deze gelijkenis stelde de Mensenzoon niet, zoals bij de profeet Jesaja, vooral de slechte opbrengst van de wijngaard aan de orde, maar het wangedrag van de wijnboeren.

Met *de wijnboeren* bedoelde de Here Jezus *de geestelijke leiders* van het Joodse volk. Dat waren in die tijd *de overpriesters, oudsten en de schriftgeleerden*. Zij hadden de wijngaard in beheer, en moesten er goed voor zorgen, zodat de wijngaard veel vruchten zou opleveren. Met de *vruchten* worden de goede daden in het koninkrijk van God bedoeld. Dat zijn daden die de dienaren van de Here uit liefde voor Hem en hun medemensen doen. Liefde voor de hemelse Vader en evenveel houden van een ander als van jezelf is immers de samenvatting van al de wetten van God (Mat.22:37-40)!

34 “Toen (of Wanneer/Terwijl) nu (of en/maar) de tijd van de vruchten dicht(er)bij kwam (of naderde), stuurde (of zond) hij zijn dienaren (of zijn slaven) ((erop)uit/weg) naar (of tot/bij) de wijnboeren (of de wijnbouwers/wijngaardeniers/landbouwers) (om) zijn vruchten te ontvangen (of (op/aan/mee/weg) te nemen/(aan) te grijpen).”

In de tijd waarin de Meester op aarde zijn werk deed, betaalden de huurders van een stuk grond de eigenaar ervan met een deel van de opbrengst. Zoals de eigenaar herhaaldelijk zijn dienaren eropuit stuurde om naar een deel van de opbrengst te vragen, zo had de Here in het

⁸²³ Of de Meester deze gelijkenis direct na het gebeuren rondom de vraag naar zijn bevoegdheid (Mat.21:23-27) had verteld, is niet helemaal zeker, omdat de gelijkenis over de gehoorzame en ongehoorzame zoon (v.28-32) alleen in het bijbelboek Matteüs staat. Wel zeker is, dat de apostel Matteüs direct na de vraag over Jezus' bevoegdheid die gelijkenis over de 2 zonen laat volgen, en dat de inhoud daarvan goed aansluit bij de gebeurtenis daarvoor (vgl. Mat.21:45).

⁸²⁴ Zie Turennot T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

⁸²⁵ Dit woord staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸²⁶ Het woord *in* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is het voor de duidelijkheid toegevoegd.

verleden vaak zijn *dienaren: de profeten*, naar zijn volk gestuurd om vooral de leiders van Israël te waarschuwen. Zij moesten hun volksgenoten niet misleiden, maar hen juist stimuleren om vruchten voort te brengen (Jer.7:25, 25:4, Zach.1:6). Veel profeten zijn echter in het verleden door de slechte leiders van het volk van God op allerlei verschillende manieren vermoord (2Kon.9:7, 2Kron.24:20-22, Jer.26:20-24, Mat.23:37)

35 “[En/Ook/Zelfs] de wijnboeren (of de wijnbouwers/wijngaardeniers/landbouwers) (aan)gegrepen (of ontvangen/(mee/op)genomen) hebbend(e) (= De wijnboeren grepen) zijn dienaren (of zijn slaven); ze sloegen (of ranselden ... af) die (of dat) (= de één) [wel(iswaar) (of echt/inderdaad)] (= ze sloegen de één), [bovendien (of toch wel/maar/nu/en)] doodden die (of dat) (= doodden de ander), en (of nu/maar/toch wel/bovendien) die (of dat) (= en weer een andere) stenigden ze (of gooiden ze met stenen).”

De wijnboeren deden, alsof de wijngaard van hen was. Ze weigerden de huur te betalen, en mishandelden of vermoordden de dienaren van de eigenaar.

36 “Opnieuw (of Weer/Verder/Bovendien) stuurde (of zond) hij ander(e) dienaren (of slaven) ((erop)uit/weg), nog meer (of groter) dan de eersten, en (of ook/zelfs) zij deden (of maakten) met hen (= en zij behandelden hen) op dezelfde manier (of evenzo).”

Ondanks alles, had de Here nog geduld met de leiders van het volk Israël, en probeerde Hij voortdurend hen op andere gedachten te brengen. Ze moesten zich bekeren.

37 “Ten slotte (of Uiteindelijk) nu, (of en/maar) stuurde (of zond) hij zijn zoon (of zijn nakomeling) ((erop)uit/weg) naar (of tot/bij) hen, zeggend(e) (= en hij zei): “Mijn zoon (of Mijn nakomeling) zullen zij respecteren (of ontzien).”

Met *de zoon* van de eigenaar van de wijngaard wordt *de Zoon* van de hemelse Vader bedoeld: de Here Jezus. Duidelijk gaf de Meester in deze gelijkenis aan, dat Hij de Messias (= de Gezalfde) was; de Zoon van God.

De overpriesters, oudsten en schriftgeleerden dachten, dat wanneer ze Hem zouden doden, dat dan de Joden allemaal weer naar hen zouden luisteren. Dan zou de wijngaard helemaal van hen worden.

Geen enkele eigenaar van een wijngaard zou zoveel geduld hebben met zulke wijnboeren, maar de Here had dat wel.

38 “De wijnboeren (of De wijnbouwers/wijngaardeniers/landbouwers) nu, (of en/maar) (= echter,) gezien (of gezien/(op)gemerkt/bekeken) hebbend(e) de zoon (of de nakomeling) (= Toen de wijnboeren echter de zoon zagen,) zeiden (of spraken) zij met (of in/door) (= tegen/onder) elkaar: “Dit (of Dat/Deze) is de erfgenaam, komt (hier(heen))! Wij zouden (of mochten) hem (kunnen/moeten) doden, en (of ook/zelfs) zijn erfenis (of zijn erfdeel/erfelijk bezit) zouden (of mochten) we (kunnen/moeten) (vast)houden (of hebben/bezitten) (= en zijn erfenis kunnen houden).”⁸²⁷

De zoon van de eigenaar van de wijngaard werd niet in een opwelling van woede gedood. Nee, het was een vooropgezet plan van de wijnboeren om hem te vermoorden om daardoor de erfenis die ze tijdelijk in beheer hadden, voor altijd te kunnen houden.

Het was natuurlijk een dwaas plan. De wijnboeren hielden (vrijwel) geen rekening met de eigenaar van de wijngaard. Hij zou zeker zijn tegenmaatregelen nemen. Even dwaas waren de meeste Farizeeën, oudsten en de schriftgeleerden. Zij hielden in de praktijk (vrijwel) geen

⁸²⁷ In de Codex Sinaïticus staat hier *en zijn erfenis zouden we kunnen (vast)houden (of hebben/bezitten) (= en zijn erfenis kunnen houden)*, maar in de jongere handschriften staat *en zijn erfenis zouden we in bezit kunnen nemen (of kunnen bezetten/kunnen vasthouden) (= en zijn erfenis in bezit kunnen nemen)*.

rekening met God. Wat zou Hij doen met al die moordenaars van zijn Zoon; en met al die mensen die vonden, dat Hij gekruisigd moest worden?

39 “[En/Ook/Zelfs] (aan)gegrepen (of (mee/op/weg)genomen) hebbend(e) hem (= Toen grepen zij hem), gooiden (of wierpen/haalden/verwijderden) ze (hem) ((er)uit) [(naar) buiten] de wijngaard (= gooiden ze hem de wijngaard uit), en (of ook/zelfs) doodden (hem).”

De Heiland voorspelde in vers 39, dat Hij een gewelddadige dood zou sterven. Buiten de stad Jeruzalem werd Hij gekruisigd (Hebr.13:12).

40 “((Wel)nu) dan (of dus), wanneer (of als) (ooit) de heer van de wijngaard zou (of mocht) (kunnen/moeten) komen (of verschijnen); wat (of welk(e)/wie) zal hij (met) die (of dat) wijnboeren (of wijnbouwers/wijngaardeniers/landbouwers) doen (of maken)?”

In vers 40 gaat het niet over de komst van de zoon van de wijngaard, maar over komst van zijn vader. De Meester sprak hier dus niet over zijn eigen terugkeer naar de aarde, maar over de komst van zijn Vader; de Heer van de wijngaard. Kort voordat Jezus als koning zal terugkomen, komt Jahweh (Zach.14:3-7). Met Jahweh wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1).⁸²⁸ Hij zal eerst alles aan de voeten van de Messias Jezus onderwerpen (Ps.2, 110:1, Hand.2:33-36, Hebr.1:13,14, 10:12,13).⁸²⁹ Daarna zal de Zoon van de almachtige God terugkomen, zoals Hij is weggegaan (Hand.1:11). Dan komt de grote dag van het eindoordeel van de Here.

Toen de Mensenzoon vroeg, *wat de heer van de wijngaard met die wijnboeren zal doen als Hij terugkomt* (v.40), waren het hoogstwaarschijnlijk de zogenaamd geestelijke leiders van het volk, die Hem antwoord gaven op deze vraag (vgl. v.27,28). Hun antwoord kwam erop neer, dat de slechte wijnboeren hun verdiende straf zouden krijgen, en zouden worden vervangen door andere wijnboeren.

41 Zij zeggen (= Zij zeiden) tegen Hem: “(Die) slecht(e) mens(en) zal hij pijnlijk (of verschrikkelijk/slecht) (= naar) doden (of ombrengen/(laten) omkomen) (= Die slechte mensen zal hij op een nare (of verschrikkelijke) manier laten doden), en (of ook/zelfs) de wijngaard zal hij verhuren (of verpachten) aan ander(e) wijnboeren (of wijnbouwers/wijngaardeniers/landbouwers), die (of dat) hem de vruchten in (of met/door) (= op) hun (juiste/bepaalde) tijden (= op tijd) zullen (af/terug)geven (= zullen afleveren).”

In overeenstemming met de profetie van Jesaja gaf de Meester even later ook aan, dat niet alleen de wijnboeren zouden worden vervangen (v.43). Zelfs over het overgrote deel van de wijngaard zou God geen koning meer willen zijn.

Op de antwoorden (van de leiders van het volk) reageerde de Zoon van God met een aanhaling van de verzen 22 en 23 uit psalm 118. Hij gebruikte motieven uit die psalm om zijn boodschap duidelijk te maken.⁸³⁰

⁸²⁸ De Statenvertalers vertaalden Gods naam *Jahweh* met de woorden *de HEERE*. Geen mens kan Hem (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid van Jahweh is daarvoor veel te groot.

De Here Jezus wordt echter nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens naar deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

⁸²⁹ Zie Turenhout T. van, *Psalmen, profetische liederen*, Grijskerk, 2024.

⁸³⁰ Het woord *motief* betekent niet altijd *beweegreden*. Een motief kan ook de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal zijn. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). Andere voorbeelden van motieven zijn: het Lam, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, het verachten van de Hoeksteen, enz., enz.

De evangelist Matteüs gebruikte wel vaker concrete gebeurtenissen of vervulde profetieën uit het Oude Testa-

42 Jezus zegt (= Jezus zei) tegen hen: “Hebben jullie (of Hebt u) nooit (voor)gelezen in (of met/door) de (ge)schriften: “Een steen, die (of dat) de (op)bouwendenden (= de bouwers/bouwlieden) afkeurden (of verwierpen) (= hebben afgekeurd), die (of deze) werd (of ontstond/gebeurde) [tot (of naar/(tot) in)] een hoofd (of een kop) van een hoek (= een hoeksteen) (= die is een hoeksteen geworden)?” Van(uit/af) (of Bij) (= Door) (de) Heer (of Eigenaar/Meester) is dit gebeurd (of geworden/ontstaan), en (of ook/zelfs) het is (ver)wonderlijk (of wonderbaar(lijk)/vreemd/bewonderenswaard(ig)/merkwaardig) in (of met/door) onze ogen.”

Psalm 118 is na de ballingschap van de Israëlieten hoogstwaarschijnlijk geschreven door de landvoogd Zerubbabel, nadat onder zijn leiding de tempel van de Here was herbouwd.⁸³¹ Toen het fundament van de nieuwe tempel was gelegd, hadden veel priesters, Levieten, familiehoofden en ouderen gehuild (Ezra 3:12,13). Ze hadden het werk, dat onder leiding van de landvoogd Zerubbabel in opdracht van de Here was gedaan, én het werk dat toen nog moest gebeuren, veracht (Hag.2:4, Zach.4:10^a). Daardoor waren ze er mede de oorzaak van, dat de bouw van de tempel ongeveer 16 jaren geleden was stilgelegd.

De *steen die de bouwers hadden afgekeurd*, was niet het fundament, want het gaat in vers 22 van psalm 118 over een steen in de *top van een hoek*. Zo'n hoeksteen zit ter versteviging boven in een hoek van een gebouw. Omdat het in psalm 118 over een poort gaat (Ps.118:19,20), wordt met deze steen hoogstwaarschijnlijk de sluitsteen aan de bovenkant van de poortopening bedoeld.

Een poort met een hoeksteen.

ment als een motief voor zijn geschreven evangelie, waarbij die gebeurtenis opnieuw (in een andere tijd) plaatsvond, of die vervulde profetie eveneens opnieuw (op een andere manier) in vervulling ging (vgl. Hos.11:1 met Mat.2:15, en Jer.31:15 met Mat.2:18).

⁸³¹ Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

De Here had aan de landvoogd Zerubbabel beloofd, dat niet door (menselijke) kracht of geweld, maar door de hulp van de Heilige Geest de herbouw van de verwoeste tempel tot een goed einde zou komen (Zach.4:6,9). Met die hulp was onder leiding van Zerubbabel een steen in de top van een hoek (= de hoeksteen) geplaatst. Hoewel veel oudere Joden het werk van de landvoogd hadden geminacht, was onder zijn beheer de hoeksteen aangebracht. De hoeksteen was (en is) het teken van de Here Jezus als onderdeel van Gods (geestelijk) huis!⁸³²

Verreweg de meeste Farizeeën, schriftgeleerden en de overpriesters waren net als veel anderen en leiders van het volk in de tijd van Zerubbabel. Zij verwierpen de Hoeksteen, de Messias (= de Gezalfde) en Verlosser (Hand.4:10,11, 1Pet.2:4,7,8). De Here heeft Hem echter aangesteld als Koning van alle volken en natiën. Hij regeert eeuwig, en zijn koninkrijk zal nooit vergaan (Dan.7:13,14, Hebr.2:5-8). Hij is de Hoeksteen van de nieuwe (geestelijke) tempel van God (Ef.2:19-22). De Almachtige heeft dit alles op een wonderbaarlijke manier geleid en tot stand gebracht.

43 “Door (middel van) (of Via) (= Om) dit (of dat) (= Daarom) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u), (om)dat het koninkrijk (of het koningschap) van God van(uit/af) jullie (of u) zal worden (weg/mee/op)genomen, en (of ook/zelfs) het zal worden gegeven aan een (vreemd) volk, makend(e) (of doend(e)) zijn vruchten (= een volk, dat zijn vruchten opbrengt (of voortbrengt)).”

In West-Europa denken we bij het woord *koninkrijk* aan een land met een koning. Zo'n land is meestal een eenheid, waarbij het volk min of meer een nationaal besef heeft, en iemand zich (enigszins) verbonden voelt met zijn volksgenoten. We vinden, dat het koninkrijk van het volk behoort te zijn, en dat een koning zich dienstbaar op moet stellen. We zien een koninkrijk niet als het bezit van een koning. Dat was echter in de tijd van de Bijbel wél het geval. Een koning beschouwde een land als zijn eigendom. Het Griekse woord voor *koningschap* betekent daardoor ook *koninkrijk*. In die tijd dacht men, dat dit hetzelfde was.

Om extra duidelijk te zijn, gebruikte de apostel Matteüs hier niet zijn gebruikelijke term *het koninkrijk van de hemel*, maar in plaats daarvan *het koninkrijk (ofwel het koningschap) van God*. Bij dat koninkrijk horen alle dienaren van de almachtige Koning. Dat zijn de mensen die zich in hun leven willen laten leiden door zijn koningschap.

Als dat koningschap van je wordt weggenomen, dan wil de Here jou niet meer accepteren als zijn dienaar of dienaar. Dat is het ergste, wat je kan overkomen, want dan hoor je eveneens niet meer bij het eeuwige koninkrijk (= het nieuwe Jeruzalem) dat in de toekomst vanuit de hemel op de nieuwe aarde zal neerdalen (Op.21:1,2). Je bent dan geen staatsburger meer van dat eeuwige koninkrijk van God (vgl. Fil.3:20).

Verreweg de meeste Farizeeën, schriftgeleerden en de overpriesters gingen opzettelijk tegen het werk van de Meester in. Daarmee gingen ze ook in tegen het werk van de heilige Geest, want Gods Zoon had die Geest ontvangen, toen Hij door Johannes werd gedoopt (Mat.3:16). Als je tegen de Here Jezus als persoon ofwel als mens bent ingegaan, dan zal die zonden vergeven kunnen worden, maar wanneer je de Heilige Geest hebt tegengewerkt bij haar werk, dan zal dat je niet vergeven worden. Hierbij hoort ook het werk dat de Geest van God via mensen of door middel van de Heiland doet. Verreweg de meeste Farizeeën, schriftgeleerden en de overpriesters zondigden niet in de eerste plaats tegen de Mensenzoon als persoon, maar tegen zijn werk, waarin Hij geleid werd door de Heilige Geest. Die zonden zouden hen niet worden vergeven (Mat.12:32^b, Mark.3:29, vgl. Hebr.6:4-6, 10:26, 1Joh.5:16).⁸³³ Ze volhard-

⁸³² Zie voor een uitgebreidere uitleg Psalm 118 in Turennot T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2024.

⁸³³ Alle onbewuste zonden worden wel vergeven; ook zonden waarbij geprobeerd is om het werk van de Heilige

den in het kwaad. Daaruit bleek, dat ze slaven van de satan waren geworden. Het is vreselijk om tot die conclusie te moeten komen.⁸³⁴

De toegang naar het koninkrijk van God werd niet alleen weggenomen bij de meeste Farizeeën, oudsten en de overpriesters, maar ook bij de meeste Joden die niet bij de Here Jezus wilden horen. Het grootste deel van dat volk bracht geen vruchten van geloof en bekering voort. Nee, de toegang naar het koninkrijk van de almachtige Koning *zou worden gegeven aan een volk, dat zijn vruchten zou opbrengen*. Bij dat volk horen alle mensen uit alle volken, die wel naar de Here willen luisteren, en wel zijn vruchten willen opbrengen.⁸³⁵ Dit betekent, dat je ernaar streeft om *de Here* trouw te dienen en *lief te hebben*, zoals Hij dat graag wil, en dat *je jouw naaste moet liefhebben als jezelf* (Mat.22:37-39). De apostelen zouden in opdracht van hun Meester de wereld intrekken om overal de blijde boodschap van redding van de zonden en het eeuwige geluk te brengen (Mat.8:11,12, 28:19, Hand.13:46).

Al eeuwenlang gaan veel Joden door hun ongelooft en hun afwijzen van de Zoon van God hun eeuwige ellende tegemoet, terwijl zeer veel mensen die niet van geboorte bij het volk Israël horen, door hun geloof en vertrouwen op de gezalfde Jezus voor altijd bij de Here mogen wonen. De persoonlijke liefdesrelatie met de hemelse Vader en met zijn Zoon is daarbij van doorslaggevend belang.

44 “[En/Ook/Zelfs] de (neer)gevallen (of neergestort) zijn(de) over (of tegen(aan)/op) deze steen (= Wie (of Wat) over deze steen gevallen is), zal verpletterd (of verbrijzeld) worden, en (of nu,/maar) op (of Over/Tegen(aan)) wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) (= op wie (of wat) dan ook) hij zou (of mocht) (kunnen/moeten) (neer)vallen (of neerstorten), die (of hem/haar/het) zal hij (of het) wannen (of zuiveren (van kaf)) (vgl. Luk.20:18).”⁸³⁶

De mensen *die over die steen vallen*, zijn zij die zich voortdurend verzetten tegen het werk van de gezalfde Jezus en tegen de mensen die Hem willen dienen. Bij de mensen die zich daartegen bleven (en blijven) verzetten, hoorden ook de meeste Farizeeën, schriftgeleerden en de overpriesters. Voor hen was de Zoon van God een steen des aanstoots (= een steen waaraan zij zich stootten, waardoor ze ook zouden vallen (= eveneens een motief)) (Jes.8:14,15, Rom.9:32,33, 1Pet.2:8).

Met de woorden *op wie dan ook, hij (= die steen) zou vallen, die zal hij wannen*, haalde de Here Jezus opnieuw gedeelten (= motieven) aan uit het Oude Testament.⁸³⁷ In het bijbelboek

Geest te dwarsbomen (1Tim.1:13).

⁸³⁴ Het tegenwerken van de Heilige Geest kan namelijk zeer grote gevolgen hebben. Het kan er zelfs toe leiden, dat andere mensen, die daardoor niet of nauwelijks op een toegankelijke manier van de blijde boodschap van de Here Jezus horen of lezen, onnodig voor eeuwig verloren gaan. Niet voor niets werden (en worden) veel mensen door de Heiland voor deze zonde ernstig gewaarschuwd.

⁸³⁵ De vrucht van Gods Geest is liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid en zelfbeheersing (Gal.5:22,23^a).

⁸³⁶ Hoewel vers 44 in verschillende jongere handschriften niet voor komt, en een aantal uitleggers daarom dit vers niet als oorspronkelijk beschouwt, staat het wel in de Codex Sinaiticus. Het past uitstekend tussen de verzen 43 en 45, en is vooral bedoeld voor mensen met voldoende kennis van het Oude Testament.

Om het slot van vers 44 te begrijpen is meer kennis van het bijbelboek Daniël nodig, dan bij het vergelijkbare vers uit het Evangelie van Lukas (20:18). Daaruit komt duidelijk naar voren, dat het Evangelie van Matteüs in eerste instantie voor de Joden was bedoeld, en het bijbelboek Lukas vooral voor de heidenen.

⁸³⁷ Motieven die hier een rol spelen zijn: *De steen die tegenstanders verbrijzelt*, en *het kaf op de zomerse dorsvloer, dat wegwaait door de wind* (Dan.2:35^b). Bij motieven gaat het om concrete punten van overeenkomst.

Een motief is niet hetzelfde als een zogenaamde herhaalde vervulling van een profetie:

1. Bij een profetisch motief is de concrete vervulling ervan niet hetzelfde. Elke profetie kent een eigen unieke vervulling. De concrete vervulling van de profetische droom van Daniël was anders, dan de uitkomst van de profetie van de Here Jezus in vers 44.
2. Ook hoeft een motief niet altijd over een profetie te gaan. Gewone gebeurtenissen kunnen eveneens als een motief worden gebruikt. Het gaat bij een motief vooral om de concrete overeenkomst tussen 2 of meer klein-

Daniël (2:31-45) gaat het over een droom van de machtige Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562).⁸³⁸

Die koning had gedroomd over een groot beeld. Het hoofd ervan was van goud, de borst en armen van zilver, de buik en dijen van koper, de benen van ijzer en de voeten van ijzer dat met klei was vermengd. De profeet Daniël zei, dat met het gouden hoofd het Babylonische rijk werd aangeduid. Na dat koninkrijk zouden nog allerlei andere koninkrijken komen: Het zilveren, het koperen en het ijzeren rijk. Dan zou er een koninkrijk ontstaan, dat deels van ijzer en deels van klei zou zijn. Daarna zou er een steen losraken, die het beeld zou verbrijzelen. Al die koninkrijken zouden worden als kaf op de zomerse dorsvloer. Door de wind zou het kaf wegwaaien, en er zou niets van overblijven.⁸³⁹ De steen zal echter een grote berg worden, die de hele aarde zal vullen (Dan.2:35).

In de tijd van de Here Jezus waren al die koninkrijken waarover de profeet Daniël had gesproken, al weer verdwenen.⁸⁴⁰ Binnen het Romeinse rijk dat de hele wereld leek te zullen veroveren, ontstond een nieuw koninkrijk, dat heel anders was dan al die andere koninkrijken. Het was een koninkrijk, dat nietig en klein begon, maar het zou en zal de hele wereld vullen, en alle andere koninkrijken verbrijzelen. Dat is het koninkrijk van Jezus de Gezalfde. Zijn koninkrijk zal eeuwig blijven bestaan.

De overpriesters en de Farizeeën die de gelijkenissen van de Meester hadden gehoord, hadden het heel goed begrepen. Vanuit het Oude Testament had de Mensenzoon duidelijk aangetoond, dat Hij de Messias (= de Gezalfde) is. Hij was de steen die de bouwers hadden afgekeurd (Ps.118:19,20). Evenals veel Israëlieten die de Hoeksteen hadden veracht, zo verachtten ook zij met veel andere Joden Gods Zoon. De Here Jezus zou echter een eeuwig koninkrijk stichten, dat alle andere koninkrijken zou verbrijzelen (Dan.2:31-45). Ook van het werk en de eer van de meeste Farizeeën, de oudsten, overpriesters en de schriftgeleerden zou helemaal niets overblijven. Dat alles zou gewand worden door de wind, en weggeblazen worden als het kaf op de zomerse dorsvloer.

45 [En/Ook/Zelfs] (toen) de overpriesters (of de hogepriesters) en (of ook/zelfs) de Farizeeën zijn gelijkenissen (of zijn vergelijkingen/parabels) hoorden (of luisterden naar), begrepen (of merkten) zij, (om)dat Hij over (of betreffende/(rond)om) hen spreekt (of zegt) (= hen sprak).

De overpriesters en de meeste Farizeeën toonden duidelijk aan, dat de woorden van de Here Jezus waar waren, en *dat Hij (ook) over hen had gesproken*. Ze kregen geen spijt van hun daden en bekeerden zich niet. Nee, ze waren woedend, en hun verzet tegen het koninkrijk van God nam alleen maar toe. Door dit verzet *zou het koninkrijk van de Almachtige van hen worden weggenomen*. Hij wilde niet meer hun Koning zijn.

46 [En/Ook/Zelfs] ((er)naar) strevend(e) (of proberend(e)/trachtend(e)/zoekend(e)) (= Zij streefden ernaar) Hem te grijpen (of vast te houden/te bemachtigen) (= Hoewel zij ernaar

ste eenheden in tijd en ruimte binnen verhalen en gebeurtenissen.

Andere voorbeelden van motieven zijn: het Lam, de huilende Rachel, het kruis, de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, het verachten van de Hoeksteen, enz., enz.

⁸³⁸ Zie Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

⁸³⁹ Vroeger werd in Israël het graan op een dorsvloer met dorssleden of met een stok gedorst (Jes.28:27). Daardoor kwam het kaf van de graankorrels los. Na het dorsen en het verwijderen van vrijwel al het stro werd het graan gewand. Het gedorst graan werd op de dorsvloer met een wanschap of met een hooivork omhoog geworpen (Jes.30:24). Het kaf en de rest van het stro werden dan weggeblazen, en de graankorrels uit de aren bleven over. Dorsvloeren lagen vrijwel altijd op een hoge heuvel of berg, want er moest voldoende wind zijn om tijdens het wannen het kaf en de stroresten weg te blazen.

⁸⁴⁰ Zie voor meer uitleg hierover Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

streefden om Hem te grijpen), waren zij bang voor (of vreesden zij (voor)/hadden zij ontzag voor) de (mensen/volks)menigten (of de scharen), omdat (of na(dat)/sinds)⁸⁴¹ zij Hem tot (of naar/(tot) in) (= voor)⁸⁴² een profeet (vast)hielden (of hadden/bezaten).

De populariteit en het gezag dat Jezus in die tijd nog had onder het volk, zorgden ervoor, dat de zogenaamd geestelijke leiders van de Joden Hem niet konden arresteren en aanklagen, zoals dat later wel zou gebeuren. De tijd voor de Heiland om te sterven was nog niet gekomen.

⁸⁴¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *omdat*, maar in jongere handschriften *omdat immers*.

⁸⁴² In de Codex Sinaiticus staat hier *tot* (= *voor*), maar in jongere handschriften *(zo)als* (= *voor*).

4. Het koninklijke bruiloftsfeest.

Hoofdstuk 22:1-14

- 1 Jezus antwoordde, en vertelde opnieuw gelijkenissen aan hen, en Hij zei:
- 2 “Het koningschap van de hemel is gelijk aan iemand, een koning, die voor zijn zoon een bruiloftsfeest gaf.”
- 3 “Hij stuurde zijn dienaren eropuit om de door de gastheer genoemde mensen voor de bruiloft uit te nodigen, maar zij wilden niet komen.”
- 4 “Opnieuw stuurde hij andere dienaren eropuit met de boodschap: “Zegt tegen de uitgenodigde mensen: “Zie, ik heb mijn maaltijd klaargemaakt! Mijn stieren en vetgemeste dieren zijn geslacht, en alles is klaar. Komt naar de bruiloft!”
- 5 “Zij sloegen er geen acht op, en gingen weg; de één weliswaar naar zijn eigen akker, de ander naar zijn handel,
- 6 en de anderen grepen zijn dienaren. Zij mishandelden, en doodden hen.”
- 7 “De koning echter, werd woedend, en hij stuurde zijn legers eropaf. Hij doodde die moordenaars, en stak hun stad in brand.”
- 8 “Toen zei hij tegen zijn dienaren: “De bruiloft is wel klaar, maar de uitgenodigde mensen waren het niet waard.”
- 9 “Gaat daarom naar de uiteinden van de wegen, en nodigt iedereen die jullie ooit zouden aantreffen, uit voor de bruiloft!”
- 10 “Die dienaren gingen weg naar de wegen, en verzamelden iedereen die zij aantroffen; slechte mensen zowel als goede mensen. De bruiloftszaal werd gevuld met aanliggende mensen.”
- 11 “Toen de koning echter binnenkwam om de aanliggende mensen te zien, zag hij iemand die geen kleding voor een bruiloft had aangetrokken.”
- 12 “Hij zei tegen hem: “Vriend, hoe ben jij hier binnengekomen zonder kleding voor een bruiloft?” Hij nu, verstomde.”
- 13 “Toen zei de koning tegen de dienaren: “Bindt zijn handen en voeten vast, en gooit hem in de buitenste duisternis! Daar zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden.”
- 14 “Veel mensen zijn immers uitgenodigd, maar weinig mensen zijn uitgekozen.”

Nadat de Here Jezus de gelijkenis over de oneerlijke wijnboeren had verteld (Mat.21:33-46, vgl. Mark.12:1-12, Luk.20:9-19), volgde er een nieuwe gelijkenis. De Zoon van God sprak toen over een koninklijk bruiloftsfeest (Mat.22:1-14).⁸⁴³ Daarna vertelde Hij over het recht van de keizer (Mat.22:15-22, vgl. Mark.12:13-17, Luk.20:20-26).

- 1 [En/Ook/Zelfs] Jezus antwoordend(e) (= Jezus antwoordde), (en) vertelde (aan) (of zei

⁸⁴³ Of de Here Jezus direct na de gelijkenis van *de oneerlijke wijnboeren*, over *het koninklijk bruiloftsfeest* heeft verteld, is niet helemaal zeker, omdat de gelijkenis van dit prachtige bruiloftsfeest alleen in het bijbelboek Matteüs staat. Wel zeker is, dat de apostel Matteüs direct na de gelijkenis van de wijnboeren het verhaal over het bruiloftsfeest laat volgen, en dat de inhoud van dat onderwijs van de Meester goed aansluit bij de voorgaande gelijkenis.

De gelijkenis uit het Evangelie van Lukas (14:16-24), lijkt er wel enigszins op, maar heeft toch een andere betekenis, en is ook afkomstig uit een andere tijd. Daar gaat het meer over de tegenstelling tussen arme en rijke mensen; tussen zelfvoldane mensen en verachte mensen.

(tegen)/sprak (tegen)) hen opnieuw (of weer/bovendien/ook) (= en vertelde aan hen opnieuw) [(in (of met/door))] ⁸⁴⁴ gelijkenissen (of vergelijkingen/parabels), zeggend(e) (= en Hij zei):

Opnieuw gaf de Meester aan zijn volksgenoten onderwijs door middel van gelijkenissen.⁸⁴⁵ Hij vertelde na de gelijkenis over de oneerlijke wijnboeren, over een koning die voor zijn zoon een bruiloftsfeest organiseerde.

2 “Het koningschap (of Het koninkrijk) van de (wolken/sterren)hemel[en] was (= is) gelijk aan een mens (= aan iemand), een koning, die (of dat) voor zijn zoon (of zijn nakomeling) een bruiloft(sfeest) (of een huwelijksfeest) maakte (of deed) (= gaf).”

De uitdrukking *het koningschap* (of *het koninkrijk*) van de hemel[en] is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep *het koningschap* (of *het koninkrijk*) van God.⁸⁴⁶

Die koning is God. Hij nodigt mensen uit voor het eeuwige feest op de nieuwe aarde, waar zijn dienaren voor altijd gelukkig zullen zijn. In eerste instantie nodigde Hij vooral mensen uit, die afstamden van vader Israël (= Jakob) (Gen.32:27-30): de Israëlieten.

De zoon van de Koning is de Zoon van God. Dat is dus de Here Jezus. Over de bruid wordt in de gelijkenis niet expliciet gesproken. Toch is de bruid wel aanwezig op het feest. Dat zijn de mensen die de uitnodiging liefdevol en van harte aanvaardden, en graag op het feest komen. Zij zullen gezamenlijk de bruid van Gods Zoon zijn (vgl. Hos.2:18,19, Joh.3:29).⁸⁴⁷

3 “[En/Ook/Zelfs] hij stuurde (of zond) zijn dienaren (of zijn slaven) ((erop)uit/weg) (= zijn dienaren eropuit) (om) de genoemden (of de (op)geroepen) (= om de (door de gastheer) genoemde mensen) naar (of tot/(tot) in) (= voor) de bruiloft (op) te roepen (of te noemen) (= voor de bruiloft uit te nodigen), en (of ook/zelfs) (= maar) zij wilden niet (of nee) komen.”

Die *dienaren* waren de profeten, die de boodschap van God doorgaven, en de mensen oproepen om zich als goede onderdanen van de almachtige Koning te gedragen,⁸⁴⁸ zodat ze welkom zouden zijn op het eeuwige feest. Het waren al mensen die de Koning voor het feest op het oog had. Ze hoorden bij het volk Israël, en waren daarmee uitgekozen om als eersten bij de *uitgenodigde mensen* van de Here te horen. Ze worden opgeroepen om aan het feest deel te nemen. De keuze van de Koning, dat ze zijn genodigden mogen worden, betekende nog niet, dat ze aan het bruiloftsfeest zouden deelnemen. Dat hing ook van hun eigen keus af.

De profeten van God vertellen niet alleen iets over de toekomst, ook al wordt dat vaak (onbewust) gedacht. Ze geven vooral de boodschap door, die ze van de hemelse Vader hebben gekregen (2Pet.1:21). Deze profetieën hebben ze ontvangen om zijn dienaren heel concreet te vermanen, te bemoedigen en op te bouwen (vgl. Jer.1:9,10).

⁸⁴⁴ Het voorzetsel *in* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸⁴⁵ Aan zijn leerlingen legde de Here Jezus de gelijkenissen uit, en gaf Hij ook rechtstreeks zijn onderwijs, maar tegen de rest van zijn volksgenoten vertelde Hij alleen nog maar gelijkenissen (Mat.13:10-17).

⁸⁴⁶ Zie voor meer uitleg over het begrip *het koningschap van de hemel* de verklaring bij Matteüs 3 vers 2.

⁸⁴⁷ De stad Jeruzalem werd in die tijd als vertegenwoordigster van Gods volk, *de bruid* genoemd (Jes.62:1-5, Jer.2:2). De nieuwe stad Jeruzalem met alle dienaren van de Here zal voor eeuwig de bruid van de Zoon van de almachtige Koning zijn (Op.21:2,9).

Zie Turennot T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijskerk, 2024.

⁸⁴⁸ Profeten kwamen al vroeg in het Oude Testament voor. Zo sprak de almachtige God bijvoorbeeld rechtstreeks tegen Noach (Gen.6:13, 8:15, 9:8), en Noach profeteerde over de toekomst van zijn zonen (Gen.9:24-27). Abraham was een profeet (Gen.20:1-7). De Here sprak eveneens tegen Izaäk (Gen.26:1,2), en hij profeteerde over het toekomstige nageslacht van zijn 2 zonen (Gen.27:28,29,39,40). Ook Jakob was een profeet (Gen.49), en de bekende volksleider Mozes (Deut.34:10-12). Zo zijn meer voorbeelden te noemen. Ook zijn er hoogstwaarschijnlijk nog meer profeten in de vroege Oudheid geweest, dan er in de Bijbel worden genoemd.

4 “Opnieuw (of Weer/Bovendien/Ook) stuurde (of zond) hij ander(e) dienaren (of slaven) ((erop)uit/weg), zeggend(e) (= eropuit om te zeggen/eropuit met de boodschap): “Zegt (of Spreekt) (tegen) de genoemden (of de (op)geroepenen) (= de uitgenodigde mensen): “Zie (of Kijk), ik heb klaargemaakt (of heb (voor)bereid/heb gereedgemaakt)⁸⁴⁹ mijn (ochtend)maaltijd⁸⁵⁰ (= Zie, ik heb mijn maaltijd klaargemaakt)! Mijn stieren en (of ook/zelfs) (vet)gemeste(diere)n (af)geslacht (of gedood) zijn(de) (= zijn geslacht), en (of ook/zelfs) al(le(s)) (dingen) (is/zijn) klaar (of gereed/bereid). Komt (hier/heen) naar (of tot/(tot) in) de bruiloft (of het huwelijksfeest)!”

De *geslachte stieren en vetgemeste dieren* duiden op een goede voorbereiding van een royale gastheer, die ook de middelen had om te zorgen voor een koninklijke maaltijd.

De Here bleef profeten naar zijn volk sturen, maar een steeds groter deel van dat volk luisterde er niet naar. Sommige Israëlieten waren onverschillig, anderen mishandelden die trouwe dienaren van God, of vermoordden hen zelfs (vgl. Mat.23:37).⁸⁵¹

Enkele eeuwen later trad de profeet Johannes de Doper op. Hij werd op bevel van koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) vermoord (Mat.14:1-12). Ook de Here Jezus en een aantal apostelen werden om het leven gebracht (b.v. Hand.12:1,2). Het overgrote deel van de Joden bleef op hun eigenzinnige manier God dienen, zonder zich (voldoende) af te vragen, of Hij daar wel blij mee zou zijn, en dat zo zou willen.

5 “Zij sloegen (er) geen acht op (of Zij verwaarloosden (het)), en (of nu./maar) gingen (weg) (of vertrokken/verdwenen); de (één) wel(iswaar) (of echt/inderdaad) naar (of tot/(tot) in) de (= zijn) eigen (of zijn/persoonlijk(e)) akker (of veld/land), [en (of maar/nu)] die⁸⁵² (= de ander) naar (of op/tegen(aan))⁸⁵³ zijn handel(swaren) (= de één weliswaar naar zijn eigen akker, de ander naar zijn handel),

6 en (of maar/nu) de overigen (of de rest) (= en de anderen) grepen (of hielden ... vast) zijn dienaren (of zijn slaven). Zij mishandelden (hen) (of Zij gebruikten geweld (tegen hen)), en (of ook/zelfs) doodden (hen) (= Zij mishandelden, en doodden hen).”

7 “De koning nu, (of maar/en) (= De koning echter,) [(hoorde (het),)]⁸⁵⁴ werd woedend (of geërgerd/geprikeld/boos) (= De koning echter, werd woedend), en (of ook/zelfs) hij stuurde (of zond) zijn legers (eropaf). Hij doodde (of bracht om/(liet) omkomen) die (of dat) moordenaars, en (of ook/zelfs) stak hun stad(staat) in brand.”

De almachtige Koning was natuurlijk woedend. Hij stuurde legers naar zijn volk Israël om het te straffen. Steden en dorpen werden in brand gestoken en geplunderd. Meerdere keren werden de Israëlieten in ballingschap gevoerd. Toch bleef God genadig, en daardoor mochten de ballingen weer terugkeren naar het heilige land.⁸⁵⁵ Toen het overgrote deel van de Joden niet

⁸⁴⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *ik heb klaargemaakt (of heb (voor)bereid/heb gereedgemaakt)*, maar in jongere handschriften *ik maakte ... klaar (of bereidde (... voor)/maakte ... gereed)*.

⁸⁵⁰ Het zou hier ook over een ochtendmaaltijd kunnen gaan, als een goede start voor het bruiloftsfeest.

⁸⁵¹ Zo zijn bijvoorbeeld de profeten Uria (Jer.26:20-23) en Zacharia (2Kron.24:20-22) vermoord. Koning Manasse (697 – 642) liet erg veel mensen die de Here dienden, om het leven brengen (2Kon.21:16). Hoogstwaarschijnlijk heeft hij in 681 voor Christus ook de profeet Jesaja vermoord (Hebr.11:35^b-37).

Zie Turenout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijpskerk, 2024, pag. 26.

⁸⁵² In de Codex Sinaiticus staat hier het (aanwijzend voornaam)woord *die*, maar in jongere handschriften het bepaald (lid)woord *de*.

⁸⁵³ In de Codex Sinaiticus staat hier het voorzetsel *naar (of op/tegen(aan))*, maar in jongere handschriften het voorzetsel *naar (of tot/(tot) in)*. Voor de vertaling maakt dit verschil niet veel uit.

⁸⁵⁴ Het gedeelte *hoorde het*, staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸⁵⁵ In 732 voor Christus viel de Assyrische koning Tiglatpileser III (745 – 727) het Tienstammenrijk aan. Hij veroverde het, en enkele stammen uit het noorden en oosten van Israël werden naar het land Assyrië gedeporteerd (2Kon.15:29, 1Kron.5:26). Over de rest van het Tienstammenrijk werd Hosea (731 – 722) een vazalkoning

naar de Here wilde luisteren, en de Christenen door veel Joodse fanatieke vijanden werden vervolgd (Mat.23:34,35, Hand.4:1-3, 5:17,18, 6:11-14, 7:54-60, 8:1-3, 9:1,23-25, 12:1-3, enz.), liep het opnieuw verkeerd met hen af. In 70 na Christus werd een massale opstand van de Joden door keizer Vespasianus (69 – 79) en zijn zoon Titus (79 – 81) neergeslagen. De tempel en de hoofdstad Jeruzalem werden geplunderd en volledig verwoest (Luk.19:43,44, 21:20-24).

Veel mensen werden gevangengenomen, en naar de stad Rome gebracht. Anderen vluchtten het heilige land uit. De achtergebleven Joden herwonnen in 132 na Christus onder leiding van Bar Kochba (= Zoon van een Ster) (vgl. Num.24:15-17, Mat.2:2,7-11) hun onafhankelijkheid. Drie jaren later werd de massale opstand door de Romeinen neergeslagen. Opnieuw verlieten veel inwoners van Israël hun land. Daarna begon de eeuwenlange verstrooiing van de Joden (= de diaspora).

8 “Toen (of Op dat moment/Dan) zegt (= Toen zei) hij tegen zijn dienaren (of zijn slaven): “De bruiloft (of Het huwelijksfeest) is wel(iswaar) (of echt/inderdaad) klaar (of gereed/bereid), maar (of en/nu) de genoemden (of de (op)geroepenen) (= maar de uitgenodigde mensen) waren (het) niet (of nee) waard(ig).”

Toen het overgrote deel van de Joden de Mensenzoon verwierp, stuurde de almachtige God zijn profeten met de blijde boodschap naar de heidenen om hen uit te nodigen voor het eeuwige feest (vgl. Mat.8:11). In opdracht van de Here trokken de evangelisten, apostelen en profeten de wijde wereld in.⁸⁵⁶

9 “Gaat (... weg/naar buiten) (of Vertrekt/Reist (... weg)) ((wel)nu) dan (of dus) (= Gaat daarom) naar (of op/over/in) de uitgangen (of de doorgangen) (= de (uit)einden) van de wegen (of de paden/straten/routes), en (of ook/zelfs) roept (... op) (of noemt) (= en nodigt ... uit) zoveel (of zo groot/zolang) als (= iedereen die) (als/indien) ooit ⁸⁵⁷ jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) aantreffen (of vinden/ontmoeten/zien), (= en nodigt iedereen die jullie ooit zouden aantreffen, uit) naar (of tot/(tot) in) (= voor) de bruiloft (of het huwelijksfeest)!”

De uiteinden van de wegen waren de plaatsen waar de wegen eindigden. Lang niet overal wa-

van het Assyrische rijk (2Kon.15:30). Omdat de Israëlieten zich niet bekeerden, werd in 722 voor Christus uiteindelijk heel de bevolking van het Tienstammenrijk naar Assyrië verdreven (2Kon.17:1-6), en maar weinig mensen van het noordelijke deel zijn teruggekeerd.

Het Tweestammenrijk Juda in het zuiden van het heilige land is door de Assyrische legers verscheidene keren onder de voet gelopen (2Kron.32:1-23). Omstreeks 681 veroverde koning Esarhaddon (681 – 669) zelfs Jeruzalem. Hij nam de slechte Joodse koning Manasse (697 – 642) gevangen, en liet hem aan haken naar Babel brengen. Ook een groot deel van het volk werd meegenomen. Omdat Manasse zich in zijn gevangenschap bekeerde, liet de Here hem terugkeren naar zijn land, en werd hij in zijn (vazal)koningschap hersteld (2Kron.33:1-16).

Daarna bekeerde het overgrote deel van de Joden van het Tweestammenrijk Juda zich niet. In 605 en 597 had de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) het Tweestammenrijk al veroverd. Daarna kwamen de Joden opnieuw in opstand tegen deze koning, maar ze bekeerden zich niet tot God. Toen kwam een zwaardere straf. In 586 heroverde Nebukadnezar II het Tweestammenrijk Juda. Hij voerde het overgrote deel van het Joodse volk in ballingschap naar Babel. De stad Jeruzalem en de tempel werden verwoest (2Kon.25:1-21, 2Kron.36:11-21, vgl. Jes.3). Tientallen jaren later bevrijdde God zijn volk uit de ballingschap door middel van de Perzische koning Kores II (559/538 – 529) (2Kron.36:22,23, Ezra 1:1-4, 5:13-17, 6:3).

⁸⁵⁶ De apostelen worden min of meer gelijkgesteld aan de gezonden profeten van het oude verbond (Luk.11:49, Hand.13:1, 14:14, Vgl. Mat.23:34 waar apostelen niet worden genoemd, maar wel profeten, terwijl in de 1^e eeuw na Christus vooral de apostelen eropuit werden gestuurd.). Een apostel (of Een uitgezondene/afgezant) is een evangelist, die ook profeet is. Evenals profeten geven apostelen de boodschap van de Here aan de mensen door, die ze rechtstreeks van Hem hebben gekregen. Ze doen wonderen en tekenen, en hebben de gave van genezing. Elke apostel heeft een mandaat van God zelf. Ze leiden niet een plaatselijke gemeente. Dat doen de oudsten. Ze stellen wel oudsten en diakenen aan, en ze hebben gezag over de Kerk van Christus. Ze zorgen voor eenheid.

⁸⁵⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier (*als/indien*) *ooit*, maar in jongere handschriften *ooit* (of *een keer/altijd*). Voor de vertaling maakt het echter (vrijwel) niets uit.

ren bestratte wegen aangelegd. In gebieden waar weinig of geen rijkere mensen woonden, waren de wegen vaak onverhard, of er waren helemaal geen wegen. Het waren dan ingelopen paden, of het was zelfs helemaal niet duidelijk, waar je precies langs moest. Juist naar die plaatsen moesten de dienaren van de koning gaan om mensen uit te nodigen. Daar woonden de mensen die in de ogen van veel trotse Joden niet zo belangrijk waren. De koning dacht daar duidelijk heel anders over.

10 “[En/Ook/Zelfs] die (of dat) dienaren (of slaven) weggegaan (of (er(op)) uitgegaan/ naar buiten gegaan) zijn(de) (= Die dienaren gingen weg) naar (of tot/(tot) in) de wegen (of de paden/straten/routes), (en) verzamelden (of brachten ... samen/brachten ... bijeen/vergaderden) ieder(een) (of elk/allen) die (of wie/dat/welk(e)/wat) ⁸⁵⁸ zij aantreffen (of vonden/ontmoetten/zagen); slechte(mense)n (of kwaadaardige(mense)n/misdadigers) zowel als (of en) goede(mense)n. [En/Ook/Zelfs] de bruiloftszaal (of de bruidskamer) ⁸⁵⁹ werd gevuld (of vervuld) met aanliggende(mense)n.”

In de tijd dat de Here Jezus als mens op aarde zijn werk deed, zaten de mensen niet aan tafel, maar namen ze liggend deel aan de maaltijd.

Allerlei mensen werden door de dienaren uitgenodigd voor de bruiloftsmaaltijd; niet alleen goede, maar ook slechte mensen. Veel mensen zouden en zullen gehoor geven aan de uitnodiging van de Here. De goede mensen ⁸⁶⁰ zouden in hun beste schone kleren verschijnen om zo goed mogelijk voor de dag te komen, want in Israël was het de gewoonte, dat gasten in schone kleding aan de maaltijd deelnamen.⁸⁶¹ Dat deed je dus zeker, als je bij een groot feest van de koning werd uitgenodigd. Zelfs zwervers en daklozen konden hun kleren wassen, want het rivierwater in Israël was (en is) in verreweg de meeste gevallen erg helder en schoon.⁸⁶² De slechte mensen wilden wel graag naar het feest gaan, maar deden er verder geen moeite voor. Ze bleven in hun vuile alledaagse kleren rondlopen.⁸⁶³

Het gaat hier dus niet over dure feestkleding, die arme mensen niet konden betalen. Nee, iedereen kon zichzelf vooraf wassen, en in schone kleren naar het feest gaan.

Afgezien van het feit dat het ongepast is om op een bruiloft in ongewassen kleren te verschijnen, hebben die vuile kleren in deze gelijkenis een verstrekkende betekenis, want vuil was (en

⁸⁵⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *die* (of *wie/dat/welk(e)/wat*), maar in jongere handschriften *zoveel* (of *zo groot/zolang*) als.

⁸⁵⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *de bruiloftszaal* (of *de bruidskamer*), maar in jongere handschriften *de bruiloft* (of *het huwelijksfeest*).

⁸⁶⁰ Deze mensen waren niet goed, omdat ze zonder zonden waren (Pred.7:20, Mat.7:11, Mark.10:18, Luk.18:19), maar doordat ze de juiste keuze maakten.

⁸⁶¹ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 882.

⁸⁶² Dat Naäman de Syriër zich in eerste instantie niet wilde wassen in de Jordaanrivier (2Kon.5:9-14), was niet, omdat het water van die rivier niet helder en schoon zou zijn. De redenen daarvoor waren:

1. Naäman vond, dat de profeet Elisa te weinig aandacht aan hem besteedde, en zich er veel te gemakkelijk vanaf maakte (2Kon.5:11).
2. Aan het einde van de zomer is de Jordaan geslonken tot een smal riviertje die op sommige plaatsen ongeveer 2 meter breed is. Naäman vond blijkbaar zo'n smal riviertje niet groot en indrukwekkend genoeg om zich daarin te wassen (2Kon.5:12).

Waarschijnlijk vond deze gebeurtenis aan het einde van de zomer, of in het begin van het najaar plaats, want tijdens het regenseizoen in de maanden oktober en november zwellen de drooggevallen wadi's en de smalle rivieren op, en verandert de Jordaan in een brede rivier.

⁸⁶³ Sommige uitleggers geven aan, dat de gasten, wanneer ze binnenkwamen, van de gastheer passende bruiloftskleren kregen aangereikt. In de Bijbel wordt echter niets vermeld over het letterlijk geven van passende kleren voor een bruiloftsfeest. De betreffende bijbelverklaarders baseren hun uitleg over het verstrekken van feestkleren ook niet op historische geschriften over tradities en gewoonten van de Joden. Daarom is de verklaring over het geven van passende kleding voor de bruiloft ongegrond.

is) het symbool van de zonde (Spr.30:12, Jes.1:16,17, 4:4). In vuile kleren draag je in figuurlijke zin je zonden met je mee (vgl. Zach.3:1-5, Op.3:4, 7:14).

11 “De koning nu, (of maar/en) (= echter) binnengekomen (of binnengegaan) zijn(de) (= Toen de koning echter binnenkwam) (om) (de) aanliggende(mense)n te zien (of te bekijken/te bezichtigen/op te merken), (be)zag (of merkte ... (op)/bekeek/wist) hij [(daar(in/heen))] ⁸⁶⁴ een mens (= iemand) (die) (zelf) aangetrokken (of (zelf) aangedaan/zich aangekleed (met)) hebbend(e) (= iemand die ... had aangetrokken) niet (of nee) (= geen) kleding van een bruiloft (of een huwelijksfeest) (= geen kleding voor een bruiloft) (= iemand die geen kleding voor een bruiloft had aangetrokken).”

Iemand die op een koninklijke bruiloft geen schone en zo mooi mogelijke kleren aantrekt, komt blijkbaar wel graag naar het feest, maar hij of zij toont weinig of geen respect en liefde voor de bruidegom en de bruid. Zo iemand hoort dus helemaal niet thuis op het prachtige bruiloftsfeest (vgl. Mat.13:47,48).

De persoon die bleef wie hij was, en die in de gelijkenis geen schone kleding voor een bruiloft had aangetrokken, vertegenwoordigt helaas veel mensen. Dit zijn mensen die oppervlakkig gezien en in naam, God wel dienen, maar dat door hun daden niet waarmaken (vgl. Mat.7:21). Het zijn mensen die geen of onvoldoende tijd overhebben voor bijbelstudie en gebed, en verder hun eigen gang gaan in het dagelijks leven. Ze trekken zich weinig of niets van de geboden van de hemelse Vader aan. Het zijn meelopers, waarbij het respect en de echte liefde voor de Here en voor de medemensen onvoldoende is, of zelfs helemaal niet aanwezig blijkt te zijn. Die mensen hadden en hebben zich niet bekeerd tot God. Daardoor blijven hun zonden aan hen vastkleven.

12 “[En/Ook/Zelfs] hij zegt (= Hij zei) tegen hem: “Vriend (of Makker/Kameraad), hoe (of op welke manier) ben(t) jij (of je/u) hier(heen) binnengekomen (of binnengegaan) (toch) niet hebbend(e) (of bezittend(e)/(vast)houdend(e)) (= binnengekomen zonder) kleding van een bruiloft (of een huwelijksfeest) (= binnengekomen zonder kleding voor een bruiloft)?” Hij nu, (of en/maar) verstomde (of werd tot zwijgen gebracht/werd genuilkorfd/zweeg (stil)).”

Het woord *Vriend* betekent hier niet, dat de persoon die door de koning werd aangesproken, een vriend van hem is. Nee, het was gewoon een manier om vriendelijk het gesprek met hem aan te gaan (vgl. Mat.20:13, 26:50). Een koning kent natuurlijk niet alle namen van zijn onderdanen. Mede daarom was het niet vreemd, als een vorst één van zijn gasten met het woord *Vriend* aansprak om hem een vraag te stellen.

De persoon die geen schone kleren aanhad, werd eerst nog welwillend toegesproken. Hij kreeg de gelegenheid om zich te verantwoorden. Er zou misschien een goede reden kunnen zijn, waarom hij zijn kleren niet had gewassen, voordat hij ze had aangetrokken. Zodra bleek, dat die goede reden om geen schone kleren aan te hebben er niet was, werd die persoon de feestzaal uitgezet.

13 “Toen (of Op dat moment/Dan) zei (of sprak) de koning tegen de dienaren: “(Vast)bindend(e) (of boeiend(e)/in de boeien slaand(e)) zijn voeten en handen (= Bindt zijn handen en voeten vast), (en) [(neemt hem (mee/weg/op) (of draagt hem (weg)/tilt hem op), en (of ook/zelfs))] ⁸⁶⁵ gooit (... (er)uit) (of werpt (of haalt) (... (er)uit)/verwijdert (... eruit)) hem ⁸⁶⁶ (tot) in (of naar/tot) de buitenste (of de meer (naar) buiten) [de] duisternis (= en gooit hem in de buitenste duisternis)! Daar(in/heen) zal [het] (hard(e)/luid(e)) gehuil zijn, en (of ook/zelfs)

⁸⁶⁴ Het (bij)woord *daar* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸⁶⁵ Het gedeelte *neemt hem mee, en* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸⁶⁶ Het (persoonlijk voornaam)woord *hem* staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften.

[het] geknars (of knarsen/geknauw/knauwen) van de tanden (of de kiezen/de tanden en kiezen) (= en geknars van de tanden) (vgl. Mat.8:12).”

In de *buitenste duisternis zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden*. De buitenste duisternis betekent, dat die donkere plaats zo ver mogelijk van het licht van de Here af is (Zie Ps.36:10^b, Jes.60:19,20, 1Joh.1:5, Op.21:23.). Daar is ellende, narigheid en liefdeloosheid. Met de buitenste duisternis wordt de hel bedoeld (Mat.25:41, Op.20:10,14,15, 21:8). Daar zullen alle mensen voor altijd erg verdrietig en ongelukkig zijn (vgl. Dan.12:2, Luk.13:28, 16:24).⁸⁶⁷

14 “Velen (of Groten) (= Veel mensen) zijn immers (of want) geroepen (= uitgenodigd), maar (of en/nu) weinig(mens)en zijn uitgekozen (of uitverkoren).”

Niet iedereen die wordt uitgenodigd, zal welkom zijn op het eeuwige feest. Alleen de mensen die de uitnodiging met liefde en respect voor God hebben aangenomen, zullen mogen deelnemen aan het eeuwige feest. Zij hebben voor de bruiloft hun feestkleding al aangetrokken. Die feestkleding geeft hun eerbied, ontzag en liefde voor de Here aan. Ze hebben hun best gedaan om Hem te dienen, zoals Hij dat graag wil. Ze hebben mede daardoor een persoonlijke relatie met de hemelse Vader opgebouwd. Dat zijn helaas veel minder mensen, dan alle personen die zijn uitgenodigd. Nee, lang niet iedereen wil zijn of haar best doen om de almachtige Koning trouw te dienen. Die mensen maken zelf de keuze om niet naar het feest te komen (v.3,5,6), of om geen feestkleding aan te trekken (v.11, vgl. Mat.23:37). Het zullen relatief weinig mensen zijn, die aan het eeuwige feest zullen deelnemen.

Hoewel de Here van tevoren weet, welke mensen voor Hem zullen kiezen, en Hem zullen dienen (Op.13:7,8, 17:8), is het niet zo, dat Hij vanaf het begin van de schepping al een aparte groep mensen heeft uitgekozen (= uitverkoren), die door het lijden en sterven van de Heiland zal worden verlost, en dat de rest van de mensen gewoon heel erg veel pech heeft gehad, doordat zij niet door God uitgekozen (= niet uitverkoren) zijn om zijn dienaren of dienaressen te worden. Het zou een zware last zijn om vanuit die gedachte in onzekerheid te leven met de steeds terugkerende vraag: “Ben ik wel uitgekozen?” Nee, de Heer van hemel en aarde heeft met en door het grote offer van zijn Zoon aan het kruis in eerste instantie alle mensen uitgekozen (Ef.1:3-14), want dat volmaakte offer was (en is) voldoende voor de betaling van alle zonde van alle mensen van de hele wereld (1Joh.2:1,2)!⁸⁶⁸ Ja, God de Vader hield (en houdt) zoveel van alle mensen, dat Hij zelfs zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, zodat iedereen die in Hem gelooft, en dus op Hem vertrouwt, niet verloren zou gaan, maar eeuwig zou leven. De hemelse Vader wil juist graag, dat de wereld door het offer van zijn Zoon behouden ofwel gered zal worden (Joh.3:16,17). Het is zijn wens, dat alle mensen voor altijd gelukkig zullen worden.

God dringt echter de mensen het eeuwige geluk niet op. Alle mensen zijn geschapen naar zijn beeld en zijn gelijkenis, en ze zullen daarom hun eigen keuze moeten maken (v.3,5,6,11, vgl. Mat.23:37). Nadat de zonde in de wereld was gekomen, was het helaas voor de mensen niet meer mogelijk om voor de Here te kiezen. Doordat Jezus de Gezalfde voor alle zonden heeft betaald, is die mogelijkheid er gelukkig weer wel. Met en door het volmaakte offer van

⁸⁶⁷ De mensen die de Here niet willen dienen, gaan na hun sterven eerst naar het dodenrijk (Ps.9:18). Daar wachten ze op hun eeuwige bestemming (Dan.12:2). Het dodenrijk is niet de hel of het eeuwige vuur, want later bij het laatste oordeel, ofwel de laatste berechting, zal het dodenrijk met de geestelijk dode mensen in de poel van vuur (= in de hel) worden geworpen (Op.20:11-15).

Zie Turenhout T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijskerk, 2024.

⁸⁶⁸ Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

Gods Zoon koos de almachtige Koning voor alle mensen. Het is nu voor iedereen op aarde de tijd om duidelijk en volledig voor Hem te kiezen, want de Here kiest uiteindelijk voor de mensen die voor Hem hebben gekozen! Mensen die oprecht van Hem houden, en hun best doen om de leven, zoals Hij dat graag wil, laat Hij als een liefdevolle Vader niet in de steek.

5. Het recht van de keizer.

Hoofdstuk 22:15-22

15 Toen gingen de Farizeeën weg, en zij overlegden met elkaar, hoe ook maar zij Hem in de problemen zouden kunnen brengen.

16 Zij stuurden hun leerlingen met de Herodianen naar Hem, die zeiden: “Meester, wij weten, dat U oprecht bent, en de weg van God in waarheid onderwijst, en dat er bij U geen zorg is over de mening van iemand, want U ziet de mensen niet naar de ogen.”

17 “Zeg dan tegen ons! Wat vindt U; is het toegestaan om aan de keizer belasting te betalen of niet?”

18 Jezus echter, kende hun slechtheid, en zei: “Waarom proberen jullie Mij uit, huichelaars?”

19 “Laat Mij de munt voor de belasting zien!” Zij nu, brachten Hem een denarie.

20 Hij zei tegen hen: “Van wie is deze afbeelding, en van wie is het opschrift?”

21 Zij zeiden: “Van de keizer.” Toen zei Hij tegen hen: “Geeft dan wat van de keizer is, aan de keizer, en wat van God is, aan God!”

22 Toen zij dit hoorden, verwonderden zij zich. Zij verlieten Hem, en gingen weg.

Toen Jezus de gelijkenis over de oneerlijke wijnboeren (Mat.21:33-46, vgl. Mark.12:1-12, Luk.20:9-19), en over een koninklijk bruiloftsfeest (Mat.22:1-14) had verteld,⁸⁶⁹ probeerden de Farizeeën Hem een uitspraak te ontlokken, waarmee ze Hem konden aanklagen bij een rechtbank. Met die verkeerde bedoeling lieten ze enige leerlingen van hen aan de Meester vragen, of het voor de Joden wel was toegestaan om belasting aan de Romeinse keizer te betalen. In zijn reactie daarop sprak de Zoon van God over het recht van de keizer (Mat.22:15-22, vgl. Mark.12:13-17, Luk.20:20-26).

15 Toen (of Op dat moment/Dan) gingen (of (ver)trokken/reisden) de Farizeeën (weg), (en) [(zij hielden (of zij namen/ontvingen))]⁸⁷⁰ een raadgevende vergadering (of een vergadering met adviseurs (of raadgevers)/een beraadslaging/een besluit) (= en zij overlegden met elkaar), hoe (ook maar) (of (zo)dat) zij Hem [(door (of met/in) een uitspraak (of door een woord/een zaak))]⁸⁷¹ zouden (kunnen/moeten) (in een valstrik) vangen (of in de val laten lopen/vast laten lopen) (= hoe ook maar zij Hem in de problemen zouden kunnen brengen).

Omdat de Here Jezus nog steeds populair was bij het grootste deel van het Joodse volk, durfden de Farizeeën hem niet rechtstreeks aan te pakken. Daarom deden ze er van alles aan om

⁸⁶⁹ Of de Here Jezus direct na de gelijkenis van *de oneerlijke wijnboeren*, over *het koninklijk bruiloftsfeest* heeft verteld, is niet helemaal zeker, omdat de gelijkenis van dit prachtige bruiloftsfeest alleen in het bijbelboek Matteüs staat. Wel zeker is, dat de apostel Matteüs direct na de gelijkenis van de wijnboeren het verhaal over het bruiloftsfeest laat volgen, en dat de inhoud van dat onderwijs van de Meester goed aansluit bij de voorgaande gelijkenis.

De gelijkenis uit Lukas 14 vers 16 tot en met 24, lijkt er wel enigszins op, maar heeft toch een andere betekenis, en is ook afkomstig uit een andere tijd. Daar gaat het meer over de tegenstelling tussen arme en rijke mensen; tussen zelfvoldane mensen en verachte mensen.

⁸⁷⁰ Het gedeelte *zij hielden* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Uit het tekstverband blijkt, dat bij het schrijven van de Codex Sinaiticus iets is overgeslagen. Waarschijnlijk heeft een overschrijver het gedeelte *zij hielden* over het hoofd gezien.

⁸⁷¹ Het gedeelte *door een uitspraak* (of *door een woord/een zaak*) staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Of het er oorspronkelijk heeft gestaan, is niet helemaal met zekerheid te zeggen, maar het is wel enigszins overbodig!

zijn gezag en sympathie bij het volk onderuit te halen. Als aan de Zoon van God een strik-vraag zou worden gesteld, dan zou Hij waarschijnlijk daarop reageren met uitspraken waar-mee zijn populariteit bij de Joden zou worden aangetast, of zouden ze Hem eventueel bij een rechtbank kunnen aanklagen.

16 [En/Ook/Zelfs] zij sturen (of zij zenden) (= Zij stuurden) hun leerlingen (of hun disci-pelen/volgelingen) met de Herodianen ((erop)uit/weg) naar Hem, zeggend(e) (= die zeiden): “(Leer)meester (of Leraar), wij hebben geweten (of hebben (in)gezien/hebben (op)gemerkt) (= wij weten), (om)dat U (of Jij/Je) oprecht (of waar(achtig)/eerlijk) bent, en (of ook/zelfs) de (levens)weg (of het pad/de route/levenswijze) van God in (of met/door) waarheid (of waar-achtigheid/werkelijkheid) onderwijst (of (aan)leert), en (of ook/zelfs) (dat) niet (of nee) (er) zorg is (of tot zorg is/ter harte gaat) bij (of voor/aan) U (of Jou) (= en dat er bij U geen zorg is) over (of betreffende/(rond)om) (de mening van) niemand (of niet één/niets) (= over de mening van iemand), want (of immers) U (of Jij/Je) ziet (of kijkt) niet (of nee) naar (of tot/(tot) in) (het) (aan)gezicht (of (de) aanblik/(het) uiterlijk) (= naar de ogen) van (de) men-sen (= want U ziet de mensen niet naar de ogen).”

De Farizeeën gingen deze keer niet zelf naar de Meester toe. Ze hadden zichzelf al vaker in hun debatten met Hem in verlegenheid gebracht. Bovendien was hun standpunt over het beta-len van belasting aan de Romeinse keizer bij de Joden wel bekend. Een vraag daarover stel-len, alsof hun mening over die kwestie nog niet vaststond, zou hun gezag bij de mensenme-nigte geen goed doen. Een reactie van Jezus daarop zou hen behoorlijk in verlegenheid kun-nen brengen. Tegenover hun leerlingen zou Hij waarschijnlijk minder op zijn hoede zijn; vooral als ze, voordat ze hun vraag aan Hem zouden stellen, Hem eerst waarderend zouden aanspreken.

De Herodianen waren aanhangers van het koningshuis van Herodes de Grote (37 – 4), en voorstanders van het Romeinse gezag. De nationalistische Farizeeën moesten eigenlijk niets van hen hebben, maar om de Here Jezus in de problemen te brengen, konden ze deze mensen wel voor hun karretje spannen. Ze hoefden niet samen met de Herodianen naar de Heiland toe, zodat ze samen met hen door de Joden gezien zouden worden. Daar gebruikten ze hun leerlingen immers voor!

De directe aanwezigheid van de Herodianen bij een antwoord van de Meester, zou Hem on-middellijk in conflict met de Romeinse overheid kunnen brengen, wanneer Hij zou zeggen, dat het niet goed was om aan de keizer belasting te betalen (vgl. Luk.20:20). Zou de Heiland naar aanleiding van de vraag zeggen, dat je wel belasting aan de Romeinen zou moeten beta-len, dan zou Hij veel sympathie verliezen bij het verreweg het grootste deel van de Joden. Ze vonden evenals de Farizeeën, dat ze eigenlijk aan de keizer helemaal geen belasting hoefden te betalen, ook al deden ze dat wel om grote problemen met de Romeinse overheid te vermij-den. De Romeinen waren immers hun heidense overheersers! Ze hadden toch niet het recht om de baas te spelen over het volk van God! Daarom waren er ook Joden die weigerden be-lasting aan de heidense overheersers te betalen.⁸⁷² Zij hoorden bij de partij van de Zeloten.

Jezus werd door de leerlingen van de Farizeeën vleiend aangesproken met het woord *Meester*, terwijl Hij volgens de officiële regels en gewoonten van die tijd geen bevoegde meester was. Daarna werd Hij door hen geprezen om zijn oprechtheid en eerlijkheid. Zijn argwaan zou daardoor wel tot een dieptepunt moeten dalen. Daarna stelden ze aan Hem hun gemene vraag.

17 “Zeg (of Spreek) ((wel)nu) dan (of dus) (tegen) ons! Wat (of Welk(e)/Wie) vindt (of denkt/meent/likt het (voor)) U (of Jou); is het toegestaan (of is het geoorloofd) (om) aan (of voor) (de) keizer (vermogens)belasting (of schatting) te geven (= te betalen) of niet (of nee)?”

⁸⁷² Zie Flavius J., *Joodse Oudheden*, deel 18, hoofdstuk 1:6.

Jezus spreekt over het betalen van belasting.

Het ging hier over de belasting die elke inwoner van de provincie Judea sinds de afzetting van Herodes Archelaüs (4 v.Chr. – 6 n.Chr.) moest betalen aan de Romeinse prefect, die de opbrengst daarvan weer moest afdragen aan de keizer.

De Zoon van God had natuurlijk de slechtheid van de Farizeeën en hun leerlingen allang in de gaten (vgl. Joh.16:30). Eerst ontmaskerde Hij hen tegenover zijn discipelen en ten overstaan van het Joodse volk als huichelaars. De waarheid moest aan het licht komen, en iedereen moest gewaarschuwd worden voor de huichelarij van de respectabel geachte Farizeeën en hun leerlingen.

18 Jezus nu, (of maar/en) (= Jezus echter,) kende (of begreep/merkte/wist (van)) hun slechtheid (of kwaadaardigheid), (en) zei (of sprak): “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarom) proberen jullie Mij uit (of dagen jullie Mij uit/verzoeken jullie Mij/beproeven jullie Mij/probeert u Mij uit/daagt u Mij uit/verzoekt u Mij/beproeft u Mij), huichelaars (of schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers)?”

De Meester wilde niet de indruk wekken, dat Hij met zijn ontmaskering van de Farizeeën en van hun leerlingen een antwoord op deze gemene, maar toch wel actuele vraag wilde ontwijken. Nee, ondanks al hun slechtheid zou Hij toch op een concrete en aanschouwelijke manier antwoord geven. Daarom vroeg de Heiland om een denarie. Dit was een muntstuk, dat in die tijd dezelfde waarde had als het dagloon van een eenvoudige werknemer (vgl. Mat.20:1-13, Tobit 5:15).⁸⁷³

19 “Laat Mij zien (of Toont Mij) de munt voor de (vermogens)belasting (of de schatting)!” Zij nu, (of en/maar) brachten (of boden ... aan/offerden) Hem een denarie (of een schelling/penning) (= een dagloon).

De hoogte van de belasting voor elke inwoner van de provincie Judea was één denarie.

20 [En/Ook/Zelfs] Hij zegt (= Hij zei) (tegen) hen: “Van wie (of welk(e)/wat) (is) deze (of dit/dat) afbeelding (of (even)beeld), en (of ook/zelfs) (van wie is) het opschrift?”

De afbeelding op een denarie was van de vorige keizer Augustus (31 v.Chr. – 14 n.Chr.), of van de huidige keizer Tiberius (14 – 17). In het opschrift op de munt werd aan de keizer goddelijke eer toegekend. Dat opschrift werd door veel Joden als kwetsend ervaren. Die eer kwam en komt alleen toe aan God. Met zijn antwoord wees de Here Jezus die goddelijke eer voor de keizer af. Die was niet voor de keizer, maar voor de Almachtige.

21 Zij zeggen (= Zij zeiden) [(tegen Hem)]: ⁸⁷⁴ “Van (de) keizer.” Toen (of Op dat moment/Dan) zegt (= zei) Hij tegen hen: “Geeft ((wel)nu) dan (of dus) de (dingen) van (de) keizer (= dan wat van de keizer is,) aan (de) keizer, en de (dingen) van [de] God (= en wat van God is,) aan [de] God!”

Geeft aan de keizer, waar hij recht op heeft, en geeft aan God, wat Hij graag wil, dat je aan Hem geeft! Daar kwam het antwoord op neer. Als de Here dus vindt, dat de keizer recht heeft op het belastinggeld om daarmee de dingen te doen, die een overheid behoort te doen, dan moet men die belasting gewoon betalen. In die tijd was er immers geen andere overheid in het heilige land, die voor een goed bestuur in Israël kon zorgen.

Het is natuurlijk wel zo, dat een overheid zich moet gedragen als een dienaar van de almachtige Koning door voor haar onderdanen het goede te doen (Rom.13:4, 1Pet.2:13,14). De wil van de Here is daarbij belangrijker, dan de wensen van de keizer (Hand.5:29). Geboden of

⁸⁷³ Het Griekse woord *denarion* (= *denarie*) wordt ook wel vertaald met *schelling* (Vertaling van 1951) of *penning* (Statenvertaling).

⁸⁷⁴ Het gedeelte *tegen Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

maatregelen van de keizer of van een overheid mogen nooit ingaan tegen de geboden van God. Een overheid die niet het goede doet ten opzichte van de hemelse Vader door onder andere niet het bestwil te zoeken voor haar onderdanen, ondermijnt haar eigen gezag, dat ze van Hem heeft gekregen!

22 [En/Ook/Zelfs] (Toen zij dit) hoorden, verwonderden zij zich. [En/Ook/Zelfs) Hem hebbend(e) laten gaan (of hebbend(e) (toe)gelaten) (= Zij verlieten Hem), (en) gingen (weg) (of vertrokken/verdwenen).

De leerlingen van de Farizeeën verwonderden zich. De Here Jezus had aan hen toch een duidelijk antwoord kunnen geven, zonder dat Hij in verlegenheid was gebracht. Ze konden er niets tegen inbrengen. Daarom gingen ze maar weg.

6. De vraag naar de opstanding.

Hoofdstuk 22:23-33

23 Op die dag kwamen enige Sadduceeën bij Hem. Zij beweren, dat er geen opstanding is, en zij vroegen Hem,

24 en zij zeiden: “Meester, Mozes heeft gezegd: “Als iemand zou sterven zonder kinderen, zal zijn broer zijn vrouw trouwen, en voor zijn broer nageslacht verwekken.”

25 “Nu waren er bij ons 7 broers. De 1^e trouwde, en stierf. Doordat hij geen nageslacht had, liet hij zijn vrouw na aan zijn broer.”

26 “Evenzo ook de 2^e en de 3^e tot de 7^e toe,

27 en na iedereen is de vrouw gestorven.”

28 “Van wie van de 7 zal zij dan bij de opstanding de vrouw zijn? Allen hebben haar immers als vrouw gehad.”

29 Jezus nu, antwoordde, en zei tegen hen: “Jullie dwalen. Jullie kennen de geschriften niet, en niet de macht van God.”

30 “Immers, bij de opstanding trouwen zij niet, en worden zij niet uitgehuwelijkt, maar zij zijn als hemelse knechten van God in de hemel,

31 en hebben jullie over de opstanding van de doden niet gelezen, wat door God tegen jullie gezegd is, toen Hij zei:

32 “Ik ben de God van Abraham, de God van Izaäk, en de God van Jakob?”

33 “Hij is niet een God van dode, maar van levende mensen.” Toen de mensenmenigten dit hoorden, stonden ze versteld over zijn onderwijs.

Nadat de Farizeeën aan de Here Jezus hadden gevraagd, of het voor de Joden wel was toegestaan om belasting aan de Romeinse keizer te betalen, had Hij in zijn reactie daarop over het recht van de keizer gesproken (v.15-22, vgl. Mark.12:13-17, Luk.20:20-26). Toen het de Farizeeën met hun vraag over het betalen van belasting aan de keizer niet was gelukt om de Meester in verlegenheid te brengen, probeerden de Sadduceeën het gezag van de Zoon van God te ondermijnen met hun strikvraag over het huwelijk na de opstanding uit de dood (v.23-33, vgl. Mark.12:18-27, Luk.20:27-40).

De Sadduceeën geloofden namelijk niet in een opstanding uit de dood. Ze ontkenden ook het bestaan van engelen en geesten (Mat.22:23, Hand.23:6-8).⁸⁷⁵ De partij van de Sadduceeën bestond vooral uit mensen van de priesterstand. Zij vonden alleen de wetten van Mozes belangrijk, en geloofden in de vrije wil van ieder mens. Ze waren meer met politieke zaken bezig, dan met godsdienstige. Tegenover de invloed van de Griekse cultuur waren ze tolerant. Ze hoorden bij de elite van het volk, en ze verzetten zich evenals de Farizeeën tegen het werk van de Here Jezus (Mat.16:1, 22:34,35).

23 In (of Met/Door) (= Op) die dag kwamen (enige) Sadduceeën ((dicht)er)bij [(Hem)].⁸⁷⁶ [(de)] ⁸⁷⁷ verklarend(e) (of zeggend(e)) (= Zij beweren), (dat) er (toch) niet een (= dat er geen) opstanding is, en (of ook/zelfs) zij (onder)vroegen Hem,

⁸⁷⁵ Zie eventueel Flavius J., Joodse Oudheden, deel 18, hoofdstuk 1:4 en Joodse Oorlog, deel 2, hoofdstuk 8:14.

⁸⁷⁶ Het (persoonlijk voornaam)woord *Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Het is er tijdens het overschrijven van een handschrift waarschijnlijk voor de duidelijkheid bij gezet, en kan, hoewel het enigszins overbodig is, om die reden wel blijven staan.

24 zeggend(e) (= en zij zeiden): “(Leer)meester (of Leraar), Mozes heeft gezegd (of heeft gesproken): “Als (of Indien) (ooit) (een zeker) iemand (of een (zeker(e))) zou (of mocht) sterven (of omkomen) (toch) niet hebbend(e) (of bezittend(e))/(vast)houdend(e)) (= sterven zonder) kinderen, zal zijn broer zijn vrouw (aan)trouwen, en (of ook/zelfs) voor zijn broer nageslacht (of nakomelingen/zaad(korrels)) (laten) opstaan (= verwekken).”

De Here Jezus werd (zowel door de leerlingen van de Farizeeën (Mat.22:16) als) door de Sadduceeën vleiend aangesproken met het woord *Meester*, terwijl Hij volgens de officiële regels en gewoonten van die tijd geen bevoegde meester was.

De Sadduceeën hadden het met hun opmerking in vers 24 over het zwagerhuwelijk. Wanneer een getrouwde man in Israël zou sterven, terwijl hij nog geen zoon had, dan moest zijn broer met de weduwe trouwen. De eerste zoon die ze samen zouden krijgen, zou op naam van de overleden man komen te staan, en zijn erfgenaam worden. Dit gold niet voor de kinderen die na hun oudste zoon zouden worden geboren (Deut.25:5 en 6).

Op basis van de wet van Mozes over het zwagerhuwelijk kwamen de Sadduceeën met een fictief verhaal (v.25-27).⁸⁷⁸ Daarna stelden ze, met hun verhaal als voorbeeld,⁸⁷⁹ hun vraag over de opstanding aan de Mensenzoon (v.28), waarmee ze probeerden het geloof in de opstanding uit de dood belachelijk te maken.

25 “Nu (of En/Maar) waren er bij (of van(uit/af)) ons 7 broers. [En/Ook/Zelfs] de 1^e trouwde (of huwde), (en) stierf. [En/Ook/Zelfs] (toch) niet een (= Doordat hij geen) nageslacht (of nakomelingen/zaad(korrels)) hebbend(e) (of bezittend(e))/(vast)houdend(e)) (= Doordat hij geen nageslacht had), liet hij ... gaan (of liet hij ... toe) (= liet hij (... na (of achter))) zijn vrouw aan (of voor/bij) zijn broer (= liet hij zijn vrouw na aan zijn broer).”

26 “Evenzo (of Op dezelfde manier) ook (of en/zelfs) de 2^e en (of ook/zelfs) de 3^e tot aan (of totdat) de 7 (= tot de 7^e toe),

27 en (of maar/nu) (daar)na (of naderhand/later) ieder(een) (of elk/allen) (= en na iedereen) is [(ook (of zelfs/en))] ⁸⁸⁰ de vrouw gestorven (of omgekomen).”

28 “Van wie (of welk(e)/wat) van de 7 zal zij ((wel)nu) dan (of dus) met (of in/door) (= bij) de opstanding (of het opstaan) (de) vrouw zijn? Allen (of Elk/Ieder(een)) hebben haar immers (of want) (als vrouw) gehad (of (vast)gehouden/bezeten).”

29 Jezus nu, (of en/maar) antwoordde, (en) zei (of sprak) tegen hen: “Jullie (ver)dwalen (of Jullie worden misleid/U (ver)dwaalt/U wordt misleid). (Toch) niet gekend (of geweten/(op)gemerkt) hebbend(e) (= Jullie kennen niet) de (ge)schriften (= Jullie kennen de geschriften niet), en (toch) niet (of (toch) ook niet) de macht (of de kracht) van God.”

Met (de wet, de profeten en) *de (ge)schriften* worden in vers 29 de boeken van het Oude Testament bedoeld. Dat Testament gold voor de Joden als de Bijbel.⁸⁸¹ Ze onderscheiden daarin 3 delen: 1. de wet (= de boeken die vrijwel helemaal door Mozes zijn geschreven),
2. de profeten (= de boeken die daarna vooral door profeten zijn geschreven) en
3. de geschriften (= de boeken die na die tijd zijn ontstaan en zijn samengebracht onder de verzamelnaam *de geschriften*).

⁸⁷⁷ Het (bepalend lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸⁷⁸ Waarschijnlijk bestond het zwagerhuwelijk al, voordat de Here via Mozes zijn wetten aan de Israëlieten had gegeven (Gen.38:8). In opdracht van God werd het als een voorschrift voor het volk in een wet vastgelegd.

⁸⁷⁹ Dit verhaal hebben de Sadduceeën niet helemaal zelf verzonden (vgl. Flavius J., Joodse Oudheden, deel 17, hoofdstuk 13:4 en Joodse Oorlog, deel 2, hoofdstuk 7:4, Tobit 3:8).

⁸⁸⁰ Het (bij)woord *ook* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁸⁸¹ Veel Joden beschouwen ook vandaag nog alleen het Oude Testament als de Bijbel.

Met de uitdrukking *de geschriften* bedoelde de Here Jezus *de wet, de profeten en de geschriften*. Met andere woorden; Hij duidde met *de geschriften* dus het hele *Oude Testament* aan. Hij wilde namelijk aangeven, dat de Sadduceeën van de boodschap van de hele Bijbel uit die tijd nog (vrijwel) niets hadden begrepen. Hij zei, dat ze *de macht van God*, die duidelijk in de wetten van Mozes, de boeken van profeten en in *de geschriften* naar voren komt, niet kenden.

Dit kwam, doordat de Sadduceeën:

1. niet alle boeken uit het Oude Testament aanvaardden als woorden van de Here, en
2. veel te klein dachten over de concrete macht van de almachtige God.

Ze dachten, dat de verhoudingen en regels van dit leven altijd hetzelfde zouden blijven. Ze hadden totaal geen idee van een toekomstig eeuwig leven, waarin alles volmaakt zal worden, en waarin allerlei oude structuren overbodig zullen zijn. De Koning van de hemel en de aarde is niet gebonden aan de huidige structuren, en de beperkte mogelijkheden van het zondige menselijk verstand.⁸⁸² De elite Sadduceeën dachten, dat ze heel slim en spitsvondig waren, maar ze redeneerden met hun onvolmaakte menselijk verstand erg eigenwijs en kortzichtig.

Na de opstanding uit de dood zal het huwelijk niet meer bestaan.⁸⁸³ In dat opzicht zullen de mensen hetzelfde zijn als *de hemelse knechten* ofwel *de engelen van God*.⁸⁸⁴ Met zijn uitspraken over de opstanding maakte de Meester meteen duidelijk, dat Hij in tegenstelling met de Sadduceeën (Hand.23:6-8), wel in het bestaan van engelen en geesten geloofde.

30 “Immers, (of Want) met (of in/door) (= bij) de opstanding (of het opstaan) trouwen (of huwen) zij (zelfs (of ook/en)) niet, en (of ook/zelfs) niet worden zij uitgehuwelijkt (of worden zij ten huwelijk gegeven) (= en worden zij niet uitgehuwelijkt), maar (of eerder/toch/integendeel) zij zijn (zo)als (hemelse) knechten (of engelen/boodschappers) [(van)] ⁸⁸⁵ God in (of met/door) de ⁸⁸⁶ (wolken/sterren)hemel (= als hemelse knechten van God in de hemel),

31 en (of maar/nu) hebben jullie (of hebt u) over (of betreffende/(rond)om) de opstanding (of het opstaan) van de doden niet (of nee) (voor)gelezen het gezegde (of het gesprokene) door (of onder invloed van) God tegen jullie (of tegen u) (= niet gelezen, wat door God tegen jullie gezegd is), zeggend(e) (= toen Hij zei):

32 “Ik ben de God van Abraham, [en (of ook/zelfs)] [(de)] ⁸⁸⁷ God van Izaäk, en (of ook/zelfs) [(de)] ⁸⁸⁸ God van Jakob (= de God van Izaäk, en de God van Jakob) (Ex.3:6)?”

De woorden, *hebben jullie over de opstanding van de doden niet gelezen*, klonken als een

⁸⁸² Mensen kunnen alleen maar goed redeneren met hulp van de natuurwetten die God heeft gemaakt. Ons denken is erg beperkt in het nadenken over dingen die we (zelfs met behulp van apparatuur) niet kunnen waarnemen, omdat we daar geen geschikt zintuig voor hebben. Alle dingen waar we geen geschikt(e) zintuig(en) voor hebben om het te kunnen waarnemen, daarvan nemen we (vaak onbewust) maar aan, dat die (voor ons niet waarneembare) dingen dus ook niet bestaan, terwijl het bewijs daarvan ontbreekt. Zo maken we ons denken vaak ondergeschikt aan wat we met onze zintuigen kunnen waarnemen. Hoe eenzijdig en gebrekkig is dat!

Zie Turenout T. van, *Evolutieleer, ongelofelijk!*, Grijpskerk, 2018.

⁸⁸³ Pas als het aantal van alle dienaren van de Here vol(ledig) is geworden, zal de Here Jezus terugkeren naar de aarde om samen met zijn Vader recht te spreken over alle volken (Op.6:9-11). Na die tijd zal het huwelijk niet meer bestaan. (Zie Turenout T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijpskerk, 2024.)

⁸⁸⁴ Ondanks dat, zullen er verschillen tussen engelen en mensen blijven bestaan:

1. *Engelen* zij immers *geesten* die God dienen in de *hemel*.
2. *Mensen* die de Here hebben gediend, blijven niet na hun sterven bij de Almachtige in de hemel. Ze zullen weer een nieuw *lichaam* krijgen (Fil.3:20,21), en op de nieuwe *aarde* wonen (Op.21).

⁸⁸⁵ In de Codex Sinaiticus ontbreekt hier *van [de]*.

⁸⁸⁶ In jongere handschriften ontbreekt hier het (bepalend lid)woord *de*.

⁸⁸⁷ Het (bepalend lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk heeft het (als samentrekking) er oorspronkelijk niet gestaan, maar is het wel zo bedoeld. Daarom kan het (bepaald lid)woord *de* in de vertaling beter blijven staan.

⁸⁸⁸ Zie de vorige voetnoot.

verwijt van de Meester tegenover de Sadduceeën. Zij die meenden, dat ze de wetten van de Here heel goed kenden, waren daarover blijkbaar toch niet goed op de hoogte.

Uit de bijbelboeken die de profeet Mozes ⁸⁸⁹ voor het overgrote deel heeft geschreven, en die de Sadduceeën wel erkenden, bewees de Meester, dat er een opstanding uit de dood bestaat. In 1 van die 5 boeken staat immers, dat de Here tegen Mozes zei, dat *Hij de God van Abraham, de God van Izaäk, en de God van Jakob was* (Ex.3:6), terwijl die 3 voorvaders toen al lang geleden lichamelijk waren gestorven. Hoewel die uitspraak van de Here Jezus nog geen bewijs is van een lichamelijke opstanding, toont het wel aan, dat de ziel en geest van deze mensen (Abraham, Izaäk en Jakob) na hun overlijden, uit het dode lichaam is opgestaan, en verder leeft. Hun zielen en geesten leefden (en leven) nog steeds (Luk.20:37,38). *De Almachtige is dus niet een God van dode, maar van levende mensen*. Die 3 mensen werden door de Here genoemd als levende en echt bestaande personen.

Hoewel de Here tegen Mozes zei, dat *Hij de God van Abraham, de God van Izaäk, en de God van Jakob was* (Ex.3:6), was die boodschap niet alleen voor Mozes bestemd. De Meester zei namelijk, dat die boodschap ook voor de Sadduceeën was bedoeld. De woorden *wat door God tegen jullie gezegd is* (v.31^b) duiden aan, dat de Here via de opgeschreven woorden uit de Bijbel van die tijd, tegen de Sadduceeën (en de andere Joden) had gesproken. Die woorden van Hem golden zowel voor het voorgeslacht van de Joden in de tijd van Mozes, als voor het nageslacht in de tijd dat Jezus de Gezalfde op aarde leefde.⁸⁹⁰

33 “Hij ⁸⁹¹ is niet (of nee) een God van dode(mense)n, maar (of eerder/toch/integendeel) van levende(mense)n.” [En/Ook/Zelfs] (Toen) de (mensen/volks)menigten (of de scharen) dit hoorden, stonden ze versteld (of waren ze erg verbaasd/werden ze uit het veld geslagen) over (of bij) zijn onderwijs (of zijn leer).

De mensenmenigten stonden versteld over de duidelijke manier waarop de Meester in staat bleek om schijnbaar indrukwekkende argumenten te weerleggen, en strikvragen te beantwoorden, waardoor de schriftgeleerden uit die tijd verbouwereerd, verstomd en beschaamd moesten afdruipe(n) (Luk.20:40, vgl. Mat.22:46). Ondanks al hun inspanningen bleef het gezag van de Heiland onaangetaast.

Dat de Zoon van God later toch veroordeeld werd, lag dus niet aan Hem, maar aan de slechtheid en kwaadaardigheid van zijn tegenstanders.

⁸⁸⁹ Mozes was een heel belangrijke profeet van God (Deut.34:10-12, vgl. Ex.33:11^a, Num.12:8^a).

⁸⁹⁰ Zo spreekt God via de Bijbel ook tegen ons.

⁸⁹¹ Overeenkomstig de Codex Sinaiticus moet hier in de vertaling het (persoonlijk voornaam)woord *Hij* staan, volgens jongere handschriften de woorden (*De*) *God*.

7. Het grote gebod.

Hoofdstuk 22:34-40

34 Toen de Farizeeën nu, hoorden, dat Hij de Sadduceeën tot zwijgen bracht, kwamen zij daar bijeen,

35 en één van hen, een wetgeleerde, vroeg om Hem uit te dagen:

36 “Meester, wat is het grote gebod in de wet?”

37 Hij nu, zei tegen hem: “Je moet de Heer, jouw God, liefhebben met heel jouw hart, met heel je ziel, en met heel je verstand.”

38 “Dit is het grote en 1e gebod.”

39 “Het 2e daaraan gelijk, is: “Je moet jouw naaste liefhebben als jezelf.”

40 “Aan deze 2 geboden hangt de wet met de profeten.”

Toen de poging van de Sadduceeën om het gezag van de Zoon van God te ondermijnen (met hun strikvraag over het huwelijk en de opstanding uit de dood) volledig was mislukt (v.23-33, vgl. Mark.12:18-27, Luk.20:27-40), probeerden de Farizeeën Jezus opnieuw in verlegenheid te brengen met de vraag over het grote gebod van de wet (v.34-40,46^b, vgl. Mark.12:28-34). Daarna vroeg de Mensenzoon aan de schriftgeleerden, hoe de Messias (= de Gezalfde) die bij het nageslacht van koning David (1012 – 972) hoort, tegelijkertijd ook de Heer van die koning kan zijn (v.41-46^a, vgl. Mark.12:35-37, Luk.20:41-44).

Waarschijnlijk zullen de Farizeeën aan de ene kant met leedvermaak hebben gemerkt, dat de Sadduceeën door het antwoord van de Heiland op hun vraag over de opstanding, beschaamd moesten afdruipe (Luk.20:40). Hoewel ze met de reactie van de Meester eigenlijk wel konden instemmen (Luk.20:39), waren ze er toch niet helemaal blij mee, omdat zijn gezag onaangetast bleef. Hun weerzin tegenover Hem was uiteindelijk groter, dan hun afkeer van de Sadduceeën (Luk.22:2). Daarom probeerden ze opnieuw zijn aanzien en eer onder het volk onderuit te halen.

34 (Toen) de Farizeeën nu, (of en/maar) hoorden, (om)dat Hij de Sadduceeën tot zwijgen bracht (of de mond snoerde/muilkorfde), kwamen zij bijeen (of verzamelden zij zich) bij (of naar) het (of de) (het/zij)zelf (= kwamen zij daar (of bij die plaats) bijeen),

35 en (of ook/zelfs) één van(uit/daan/af) (of bij/uit) hen(zelf), een wetgeleerde, (onder)vroeg uitdagend(e) (of uitproberend(e)/verzoekend(e)) Hem(zelf) (= vroeg om Hem(zelf) uit te dagen)[(, en (of ook/zelfs) zeggend(e)]:⁸⁹²

36 “(Leer)meester (of Leraar), welk(e) (of wat voor (soort)) gebod (is) groot (= wat is het grote gebod) in (of met/door) de wet?”

Met een *wetgeleerde* wordt een *schriftgeleerde* bedoeld (vgl. Mark.12:28^a). Een schriftgeleerde was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van de wetten van God en de geschriften van zijn profeten.

Nadat de Sadduceeën door het passende antwoord van de Here Jezus op hun uitdagende vraag

⁸⁹² De woorden *en zeggend(e)* staan niet in de Codex Sinaïticus, maar wel in jongere handschriften. Misschien heeft er oorspronkelijk alleen het (tegenwoordig deel)woord *zeggend(e)* gestaan, wat dan vertaald kan worden met *en zei*, maar dat is op dit moment niet goed na te gaan, en voor de betekenis maakt het (vrijwel) geen verschil.

tegenover de mensenmenigte volledig waren vastgelopen (v.23-33), stuurden de Farizeeën geen leerlingen meer naar Hem toe (vgl. v.15,16). Deze keer kwam één van hun wetgeleerden naar de Meester. Hij vond, dat de Heiland op de vraag van de Sadduceeën, die vanuit een verkeerde gedachtegang was gesteld, goed had geantwoord (Mark.12:28). Toch wilde hij de Zoon van God via een andere vraag op de proef stellen.

Ook door de Farizese schriftgeleerde werd de Here Jezus vleidend aangesproken met het woord *Meester*, terwijl Hij volgens de officiële regels en gewoonten van die tijd geen bevoegde meester was (vgl. Mat.12:38, 22:24).

De wetgeleerde vroeg aan de Mensenzoon, wat volgens Hem *het grote gebod* was. Met *het grote gebod* bedoelde die wetgeleerde *het belangrijkste gebod*. De Farizeeën zagen de wetten van de Here als afzonderlijke geboden. Zo onderscheidde ze honderden geboden en verboden, waarbij ze werden ingedeeld als belangrijk of minder belangrijk (vgl. Mat.5:19). Onder hen werd veel gediscussieerd en gedisputeerd over wat de belangrijkste geboden waren.⁸⁹³ Bij het antwoord op de vraag wat het belangrijkste gebod is, zou volgens die wetgeleerde Jezus in een debat met hem wel eens in de problemen kunnen komen.

De Meester gaf echter in zijn antwoord aan, dat er geen belangrijkste gebod bestaat. Heel het denken van verreweg de meeste schriftgeleerden uit die tijd was verziekt door uiterlijkheden, oppervlakkigheid en schijnheiligheid. Gods wetten zijn geen losstaande geboden, waarvan één de belangrijkste zou kunnen zijn. Die wetten zijn geen doelen die op zichzelf staan. Nee, ze vormen als één geheel slechts een middel om in een zondige en onvolmaakte wereld de bedoeling van de Here te bevorderen (Jak.2:10). Zonder de zonde op de aarde zouden de opgeschreven en de mondeling overgedragen wetten van de almachtige Koning totaal overbodig zijn (Mat.5:18,19). Uit liefde voor Hem en voor elkaar zouden alle mensen vanuit zichzelf het goede doen. Daarvoor zouden ze helemaal geen wetten nodig hebben.

37 Hij nu, (of en/maar) zei (of sprak (zich uit)/verklaarde) tegen hem:⁸⁹⁴ “Je zal (of Jij zal/U zult) (= Je moet) (de) Heer, (jo)uw (of je) God, liefhebben (of van ... houden) met (of in/door) (ge)heel (jo)uw (of je) hart, [en (of ook/zelfs)] met (of in/door) (ge)heel je (of (jo)uw) ziel (of leven(sadem)), en (of ook/zelfs) met (of in/door) (ge)heel je (of (jo)uw) verstand (of begrip/denkwijze/gedachten(gang)).”

Dit 1^e gebod geeft duidelijk de bedoeling weer van de 1^e tafel van de 10 geboden (Ex.20:3-11, Deut.5:7-15).

38 “Dit is het grote en (of ook/zelfs) 1^e gebod.”⁸⁹⁵

39 “[(En (of Nu/Maar))]⁸⁹⁶ (het) 2^e daaraan gelijk(soortig) (of daarmee overeenkomstig), (is): “Je zal (of Jij zal/U zult) (= Je moet) (jo)uw (of je) naaste liefhebben (of van ... houden) (zo)als (van) je(zelf) (of (jo)u(zelf)).”

Het 2^e gebod geeft aan, wat God bedoelt met de 2^e tafel van de 10 geboden (Ex.20:12-17, Deut.5:16-21).

Met de woorden “*Je moet de Heer, jouw God, liefhebben met heel jouw hart, met heel je ziel,*

⁸⁹³ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 901-905.

⁸⁹⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *Hij nu, zei (of sprak (zich uit)/verklaarde) tegen hem*, maar in jongere handschriften *Jezus nu, zei (of sprak/vertelde) tegen hem*.

⁸⁹⁵ In de Codex Sinaiticus staat hier *Dit is het grote en 1^e gebod*, maar in jongere handschriften *Dit is (het) 1^e en grote gebod*. De tekst in die jongere handschriften ligt minder voor de hand, want er is niet 1 groot of belangrijkste gebod. Het 1^e en 2^e gebod zijn allebei even belangrijk (v.39). Het zijn allebei grote ofwel erg belangrijke geboden. Deze 2 liefdevolle geboden vormen de basis van al Gods wetten en voorschriften.

⁸⁹⁶ Het (nevenschikkend voeg)woord *en* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

en met heel je verstand”, en “*Je moet jouw naaste liefhebben als jezelf*”, gaf de Mensenzoon aan, dat de liefde voor God en voor elkaar de bedoeling van alle geboden van de hemelse Vader is (Rom13:8-10, Gal.5:13,14).

Daarmee zei Jezus de Gezalvde op zichzelf niets nieuws. Ook Mozes had al gezegd, dat je van de Here moet houden met heel je hart, met heel je ziel, en met al je kracht (Deut.6:5).⁸⁹⁷ Het is geen zaak van je verstand alleen, maar ook van je hart en je ziel.⁸⁹⁸ Met alles wat in je is, moet je van God houden, en Hem dienen. Dat moet je ook door je daden laten zien. Je moet eveneens van de mensen waarmee je in je omgeving te maken krijgt (= je naaste, Luk.10:29-37), net zoveel houden als van jezelf (Lev.19:18^b,33,34, vgl. Mat.19:19^b).

Het 1^e gebod is even belangrijk als het 2e gebod. Het komt ermee overeen. Van de Almachtige houden met alles wat je hebt, is niet belangrijker dan van je medemens houden als van jezelf.⁸⁹⁹ Iemand die bijvoorbeeld zijn of haar (geestelijke) broer (of zus) haat, kan niet echt van de Here houden (1Joh.4:20, vgl. 1Pet.3:7). Het één staat niet los van het ander.⁹⁰⁰

Hoewel deze 2 geboden op zichzelf niet nieuw zijn, waren en zijn ze dat in hun samenhang juist wel (Joh.13:34,35). Het nieuwe van die 2 geboden is, dat alle andere geboden daaraan ondergeschikt zijn, en dat de liefde voor God en de naaste centraal komt te staan. Het zijn geen losse geboden, want de onderlinge liefde vanuit de liefde tot de Here Jezus vormt de verbindende schakel tussen al die andere geboden. Dat alles is één geheel (Jak.2:10). De Heiland plaatste de goddelijke liefde op de voorgrond. Daar draait het om, en al die wetten zijn slechts hulpmiddelen om de liefde van en voor de Almachtige vorm te geven. Op de nieuwe aarde zullen we die hulpmiddelen zelfs helemaal niet meer nodig hebben.

Uit het Evangelie van Markus blijkt, dat de schriftgeleerde door het antwoord van de Meester overtuigd raakte van de juistheid ervan. Zijn houding werd daardoor veel welwillender tegenover Hem (Mark.12:32-34^a).

40 “In (of Met/Door) (= Aan) deze (of die) 2 geboden (of 2 voorschriften) hangt ⁹⁰¹ de [(ge)hele] ⁹⁰² wet en (of ook/zelfs) (= met) ⁹⁰³ de profeten.”

Deze 2 geboden zijn uiteindelijk de achterliggende bedoeling van al Gods wetten, en alle uit-

⁸⁹⁷ Volgens Matteüs zei de Meester: “*Je moet de Heer, jouw God, liefhebben met heel jouw hart, met heel je ziel, en met heel je verstand.*”

Volgens Mozes had God gezegd: “*Je moet de Heer, jouw God, liefhebben met heel jouw hart, met heel je ziel, en met heel je kracht.*”

Ondanks het verschil komt het er in beide gevallen erop neer, dat je van God moet houden met alles wat in je is, en alles wat je hebt.

⁸⁹⁸ Het hart zagen de mensen in die tijd als de kern en vertegenwoordiging van de hele mens. Dit blijkt uit de parallellismen die in de Bijbel voorkomen (Ps.13:3, 16:9, 19:9, 24:4, 26:2, Spr.2:2,10, 3:1, 4:21, 5:21, 7:24,25). Het hart beschouwde men als de oorsprong van al het leven (Spr.4:23).

Bij een parallellisme staan 2 of meer (bij)zinnen bij elkaar. Die zinnen zeggen met andere woorden min of meer hetzelfde, waardoor ze elkaar aanvullen en ophelderen. Dit kwam in de Hebreeuwse literatuur veel voor.

⁸⁹⁹ Van iemand houden betekent natuurlijk niet, dat je altijd vriendelijk of bereidwillig tegenover die persoon bent. Je kan ook het beste met hem of haar voor hebben door erg boos te worden. Zo is de Here evenmin altijd vriendelijk tegen ons. Hij kan ons soms zelfs zwaar straffen, of om één of meer andere redenen moeilijke tijden laten doormaken, omdat Hij daarmee het beste met ons voor heeft; ook al begrijpen we dat lang niet altijd.

⁹⁰⁰ Als bijvoorbeeld in een huwelijk zowel de man als de vrouw een goede band met God heeft, dan versterkt dat de onderlinge liefde voor elkaar. Vooral in moeilijke tijden kun je er veel aan hebben, als je de band met de Here levend houdt, Hem betreft in je dagelijks leven, en mede daardoor steeds verder naar Hem toe groeit.

⁹⁰¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *hangt*, maar in jongere handschriften *hangen*.

⁹⁰² Het (tel)woord (*ge*)*hele* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁹⁰³ In de Codex Sinaiticus heeft het (werk)woord *hangt* vooral betrekking op *de wet*. In dit oudste teruggevonden handschrift staat eigenlijk *hangt de wet met de profeten*, en in jongere handschriften *hangen de hele wet en de profeten*.

spraken van zijn profeten. Met *de wet, de profeten* (en de geschriften) werd de hele Bijbel uit die tijd (= het Oude Testament) bedoeld. De liefde van en voor de hemelse Vader en de onderlinge liefde vormen dus de kern en de verbindende schakel in dat Oude Testament; ook al komt dat voor ons in eerste instantie vaak heel anders over.⁹⁰⁴

Na de onverwachte reactie van de Here Jezus op de vraag over het belangrijkste gebod, durfde niemand van de schriftgeleerden Hem door middel van (strik)vragen nog uit te dagen voor een debat (v.46^b, Mark.12:34^b).

⁹⁰⁴ Om die goddelijke en onderlinge liefde (ook in het Oude Testament) goed te leren begrijpen, zijn regelmatige bijbelstudie en gebed om Gods hulp daarbij, absoluut noodzakelijk. Het is belangrijk om daar voldoende tijd voor te nemen! Als je voor de Here onvoldoende of geen tijd over hebt, moet je ook niet verbaasd zijn als Hij voor jou ook geen tijd heeft. Wanneer je zijn aanwezigheid zo weinig of helemaal niet ervaart, moet je de oorzaak in de eerste plaats bij jezelf zoeken (Mat.7:7-11).

8. De Zoon van David en toch ook zijn Heer.

Hoofdstuk 22:41-46

41 Toen de Farizeeën bijeengekomen waren, vroeg Jezus aan hen:

42 “Wat denken jullie over de Gezalfde? Van wie is Hij een zoon?” Zij zeiden tegen Hem: “Van David.”

43 Hij zei tegen hen: “Waarom noemt David Hem dan door de Geest *Heer*, toen hij zei:”

44 “De Heer heeft gezegd tegen mijn Heer: “Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik een keer jouw vijanden als een voetbank voor jouw voeten zal hebben gemaakt!”

45 “Als David Hem dus Heer noemt, op welke manier is Hij dan zijn zoon?”

46^a Zelfs niemand kon Hem iets antwoorden.

46^b Ook durfde niemand vanaf die dag Hem meer iets te vragen.

Nadat de Farizeeën tevergeefs hadden geprobeerd de Here Jezus opnieuw in verlegenheid te brengen met de vraag over het grote gebod van de wet, durfde niemand meer iets aan Hem te vragen (v.34-40,46^b, vgl. Mark.12:28-34). Toen vroeg Gods Zoon aan de schriftgeleerden in de tempel (Mark.12:35), hoe het kon, dat de Messias (= de Gezalfde) die bij het nageslacht van koning David (1012 – 972) hoort, toch ook de Heer van die koning kan zijn (v.41-46^a, vgl. Mark.12:35-37, Luk.20:41-44).

Om deze vraag goed voor te bereiden, vroeg de Meester aan de Farizeeën eerst naar de voorvader van de Messias, zodat ze na hun antwoord op die vraag, daarover geen discussie of debat met Hem konden aangaan om hun onkunde en verblindheid te verbloemen.

41 [En/Nu/Maar] (Toen) de Farizeeën bijeengekomen zijnde (of samengekomen zijnde/zich verzameld hadden) (= Toen de Farizeeën bijeengekomen waren), (onder)vroeg Jezus (aan) hen[,

42 zeggend(e)]: “Wat (of Welk(e)/Wie) denken (of menen/vinden) jullie (of denkt (of meent/vindt) u) (= Wat denken jullie) over (of betreffende/(rond)om) de Gezalfde? Van wie (of Van welk(e)/Van wat) is Hij een zoon (of een nakomeling/afstammeling) (= Van wie is Hij een zoon)?” Zij zeggen (= Zij zeiden) tegen Hem: “Van David.”

Bij het volk Israël bedoelde men met het woord *Zoon* niet alleen een zoon van iemand, maar ook de kleinzoon, de achterkleinzoon, of zelfs een jongen of man uit het nageslacht van iemand (vgl. Mat.1:1). De Farizeeën zeiden dus terecht, dat Jezus een zoon van David was, want Hij zou uit het nageslacht van die vroegere koning worden geboren (vgl. 2Sam.7:8-16, Mat.1:1-16, Luk.3:23-38). Daarvan waren de meeste Joden wel overtuigd (Joh.7:42).

Toch was het antwoord van de Farizeeën onvolledig. De Messias was niet alleen een zoon van David. Dat wilde de Zoon van God vooral aan hen en de andere Joden die erbij waren, duidelijk maken.

Het onvolledige antwoord van de Farizeeën kwam voor de Here Jezus natuurlijk niet onverwacht. Toen ze echter dit antwoord aan Hem hadden gegeven, stelde Hij aan hen de vraag, waarom David die Zoon uit zijn nageslacht met hulp van de Heilige Geest dan *Heer* zou hebben genoemd (v.43).⁹⁰⁵ Om aan te tonen, dat koning David dat had gedaan, haalde de Meester

⁹⁰⁵ Alle bijbelboeken, dus ook de psalmen, zijn door de Heilige Geest geïnspireerd, en tot ons gekomen via (apostelen en) profeten (Ef.3:5, 2Tim.3:14-17, 2Pet.3:2). Zo was David (1012 – 972) niet alleen een koning van Israël, maar bovendien een profeet van de Here (2Sam.23:1-3^a, Hand.2:29,30). Als profeet gaf hij in zijn profeti-

een deel van het 1^e vers van Psalm 110 aan. Het was bekend, dat David die psalm heeft gedicht (Ps.110:1^a).⁹⁰⁶ Daar ging de Mensenzoon met zijn vraag ook van uit.

43 Hij zegt (= Hij zei) tegen hen: “Hoe (of Op welke manier) (= Waarom/Waardoor) noemt (of roept (... op)) David Hem ((wel)nu) dan (of dus) door (of met/in) (de) Geest *Heer* (of *Eigenaar/Meester*), zeggend(e) (= toen hij zei):”

44 “[(De)]⁹⁰⁷ Heer (of Eigenaar/Meester) (= De Heer) heeft gezegd (of gesproken) (tegen) mijn Heer (of mijn Eigenaar/Meester): “Zit (of Ga zitten/Verblijf/Woon) bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= Zit aan) mijn rechter(hand/kant), tot(dat) (of tot aan) een keer (of altijd/ooit) Ik (= totdat Ik een keer) (jo)uw (of je) vijand(ig)en (als/tot) een voet(en)bank (= als een voetbank) voor (of van) (jo)uw voeten⁹⁰⁸ zou (of mocht) (= zal)⁹⁰⁹ hebben gemaakt (of gezet/(neer)gelegd)!”

Psalm 110 gaat over het eeuwige koningshuis van David (1012 – 972). Als een profeet van God voorspelde hij in Psalm 110 (2Sam.23:1-3^a, Hand.2:29,30),⁹¹⁰ dat de Messias voor eeuwig koning zou worden (Mark.12:35-37, Luk.20:41-44, Hand.2:34,35), want de Here had aan hem beloofd, dat die Koning uit zijn eigen nageslacht zou voortkomen, en dat zijn koningshuis voor eeuwig zou blijven bestaan (2Sam.7:8-16).

In Psalm 110:1^b staat: “Een uitspraak van Jahweh tegen mijn Heer:

“Zit aan mijn rechterhand,

tot Ik jouw vijanden maak als een voetbank voor jouw voeten!”⁹¹¹

Matteüs geeft dit weer als: “Zit aan mijn rechterhand,

totdat Ik een keer jouw vijanden

als een voetbank voor jouw voeten zal hebben gemaakt!”⁹¹²

Met Jahweh wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32).⁹¹³ Hij

sche liederen door, wat de Here tegen hem had gezegd (2Pet.1:20,21).

⁹⁰⁶ Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

⁹⁰⁷ Het (bepaald lid)woord *De* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Voor de leesbaarheid kan het in elk geval beter blijven staan.

⁹⁰⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *onder* (of *beneden*) *jouw voeten*, maar in jongere handschriften (*als*) *een voet(en)bank voor* (of *van*) *jouw voeten*. Wat de oorspronkelijke tekst is, dat is niet met zekerheid te zeggen. In het bijbelboek Matteüs zijn de aanhalingen uit het Oude Testament lang niet altijd letterlijk overgenomen. Het kan heel goed zijn, dat de oorspronkelijke tekst later met goede bedoelingen ten onrechte aan de Hebreeuwse tekst is aangepast. Ook kan echter, de oorspronkelijke tekst die (grotendeels) overeen zou kunnen komen met de Hebreeuwse tekst van Psalm 110, zogenaamd verkort en vereenvoudigd zijn opgeschreven. De weergave ervan door Matteüs is evenmin nauwkeurig overgenomen uit de (Griekse) Septuagint (= het Oude Testament in het Grieks). We kunnen met de huidige gegevens niets anders doen, dan ervan uitgaan, dat Psalm 110:1^b hier wordt geciteerd, en in hoeverre dat oorspronkelijk letterlijk en nauwkeurig is gedaan, daarover is op dit moment geen zekerheid. Hoogstwaarschijnlijk heeft hij het citaat met iets andere woorden weergegeven.

⁹⁰⁹ Op grond van de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst van Psalm 110:1^b wordt hier waarschijnlijk het (hulpwerk)woord *zal* bedoeld, maar dit is niet met volledige zekerheid te zeggen.

Zie eventueel Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

⁹¹⁰ In de tijd van het Oude Testament werkte de Heilige Geest meer incidenteel, en vrijwel uitsluitend door profeten (1Sam.28:15, Neh.9:30, Dan.9:10, Zach.7:12). Koning David (1012 – 972) gaf als profeet de boodschap van God in zijn psalmen door (2Pet.1:20,21).

⁹¹¹ Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

⁹¹² In het bijbelboek Matteüs zijn de aanhalingen vanuit het Oude Testament lang niet altijd letterlijk overgenomen (vgl. Mat.3:3^b, 4:15,16, 8:17, 12:18-21, enz.). De weergave van Psalm 110:1^b is door de apostel Matteüs niet nauwkeurig overgeschreven uit de Hebreeuwse tekst, en evenmin precies overgenomen uit de (Griekse) Septuagint. We kunnen met de huidige gegevens niets anders doen, dan ervan uitgaan, dat Matteüs hier een deel van Psalm 110 heeft geciteerd, en in hoeverre dat oorspronkelijk letterlijk en nauwkeurig is gedaan, daarover is op dit moment geen zekerheid. Hoogstwaarschijnlijk heeft hij het citaat met iets andere woorden weergegeven.

⁹¹³ Geen mens kan God de Vader (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid

vraagt in Psalm 110 aan de Heer van David om aan zijn rechterhand te gaan zitten, totdat Hij al zijn vijanden zal hebben verslagen. Met *mijn Heer* wordt hier de Messias Jezus aangeduid (Hand.2:34-36, Hebr.10:10-13). Hoewel Hij uit het nageslacht van koning David voortkwam, is Hij toch zijn Heer (Mark.12:35-37, Luk.20:41-44), want Hij is de Heer van al zijn dienaren; dus ook van zijn dienaar David.

De *rechterhand* is meestal de sterkste en handigste hand. Met die hand van de almachtige God wordt zijn onmetelijke kracht aangeduid (Ex.15:6,12, Ps.80:16,18, 89:14, 118:15,16). De stoel of de zetel aan de rechterhand van de Here is eveneens een ereplaats (Gen.48:13-19, 1Kon.2:19).

De profetie van Psalm 110 vers 1 is ten dele in vervulling gegaan. Nadat Jezus de Gezalfde vanaf de Olijfberg naar de hemel ging, kwam Hij daar binnen, en nam Hij plaats aan de rechterhand van God de Vader (Luk.24:50,51, Hand.1:9, Dan.7:13,14).⁹¹⁴ De Mensenzoon zit nu als koning aan de rechterhand van de hemelse Vader (Hand.7:55,56, Rom.8:34, Ef.1:20-22, Kol.3:1, Hebr.12:2).⁹¹⁵

45 “Als (of Indien) David Hem dus (of ((wel)nu) dan) Heer (of Eigenaar/Meester) noemt (of (op)roept), op welke manier (of hoe) (= waardoor/waarom) is Hij (dan) zijn zoon (of zijn nakomeling/afstammeling)?”

De vraag was dus: “Hoe kan koning David (1012 – 972) de Gezalfde (v.42) zijn Heer noemen, terwijl die Gezalfde uit zijn nageslacht zou worden geboren (v.45)?” Er was natuurlijk maar Eén die de Heer van koning David kon zijn. Dat was God. Hoe kon een mens uit het nageslacht van David dan toch ook God of goddelijk zijn?

46^a Zelfs (of Ook/En) niemand (of niet één/niets) kon Hem (met) een woord (of een uitspraak/zaak) (= kon Hem iets) antwoorden.

Wat de Meester uit Psalm 110 had aangehaald, daar konden de Farizeeën niets tegenin brengen. Zijn vraag konden ze echter niet beantwoorden. De schriftgeleerden uit die tijd konden dus het 1e vers van Psalm 110 niet uitleggen.

Dit kwam, doordat de vraag van de Here Jezus niet overeenstemde met de verkeerde verwachting van de Messias (= de Gezalfde) door de Farizeeën en het overgrote deel van de Joden. De toekomstige Koning uit het nageslacht van David zou niet als een uitsluitend aardse koning het koningschap van Israël weer in volle eer en glorie herstellen en de Romeinen het heilige land uitjagen. Hij zou niet uitsluitend als een begaafd en invloedrijk mens op de troon van David zitten. Nee, Hij was zelfs de Zoon van God, en daardoor eveneens de Heer van zijn voorvader David. Dat de Messias niet alleen een mens zou zijn, maar ook God, daar hadden de Farizeeën en verreweg de meeste Joden nog helemaal niet aan gedacht.

Ondanks het feit, dat deze schriftgeleerden niets meer aan de Mensenzoon hadden gevraagd (Vergelijk Mat.22:34-40,^{46^b} met Mark.12:28-34^b), waren ze toch opnieuw door Hem in verlegenheid gebracht. Ze konden niets anders doen dan stilzwijgend weggaan. Tegen wil en

van Hem is daarvoor veel te groot.

De Here Jezus echter, wordt nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens naar deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

⁹¹⁴ Zie eventueel Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

Deze belangrijke gebeurtenis herdenken en vieren we op Hemelvaartsdag.

⁹¹⁵ Zie voor meer uitleg over Psalm 110:1 en eventueel een verklaring over de rest van dat lied: Turennot T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

dank moesten ze in de debatten met Jezus, die volgens hen niet eens een echte officiële meester was, in Hem toch iedere keer hun meerdere erkennen. Vooral daardoor was dit het laatste debat tussen de Heiland en de schriftgeleerden.

46^b Ook (of Zelfs) niet (een zeker) iemand (of een (zeker(e))) durfde (of waagde/had de moed) (= Ook durfde niemand) van(af/wege/uit) die (of dat) dag (= vanaf die dag) Hem niet meer (of niet langer) (= Hem iets meer) te (onder)vragen (= Ook durfde niemand vanaf die dag Hem meer iets te vragen).

Niemand van de schriftgeleerden durfde Hem meer een uitdagende vraag te stellen. Ze waren bang om opnieuw gezichtsverlies te lijden.

9. Jezus waarschuwt de zijn leerlingen voor de schriftgeleerden.

Hoofdstuk 23:1-12

- 1 Toen sprak Jezus tegen de mensenmenigten, en tegen zijn discipelen,
- 2 en Hij zei: “De schriftgeleerden en de Farizeeën zijn gaan zitten op de stoel van Mozes.”
- 3 “Welnu dan, alles wat zij ooit tegen jullie zouden zeggen, doet het, maar doet niet overeenkomstig hun daden! Zij zeggen het immers wel, maar doen het niet.”
- 4 “Zij binden echter, grote, zware lasten samen, en leggen die op de schouders van de mensen, maar zichzelf, zij willen ze met hun vinger niet verroeren.”
- 5 “Al hun daden doen zij om op te vallen bij de mensen. Zij maken immers hun gebedsriemen breed, en de kwasten van hun mantels maken ze groot.”
- 6 “Zij houden van de eerste plaats bij de maaltijden, en van het vooraan zitten in de synagogen,
- 7 en van de begroetingen op de markten, en om door de mensen *meester* genoemd te worden.”
- 8 “Eén iemand is immers jullie Meester, en jullie zijn allemaal broers.”
- 9 “Jullie zouden op de aarde toch niemand van jullie, *vader* moeten noemen, want één iemand is jullie Vader: de hemelse.”
- 10 “Jullie zouden toch ook geen *meesters* genoemd moeten worden, want één iemand is jullie Meester; de Gezalfde.”
- 11 “De belangrijkste van jullie echter, zal jullie dienaar zijn.”
- 12 “Iedereen die nu, zichzelf zal verhogen, zal vernederd worden, en iedereen die zichzelf zal vernederen, zal verhoogd worden.”

Na het laatste debat tussen de Meester en de Sadduceeën (Mat.22:23-33, vgl. Mark.12:18-27, Luk.20:27-40) en even later tussen Hem en de Farizeeën (Mat.22:34-46, vgl. Mark.12:28-37, Luk.20:41-44), waarschuwde de Meester de mensen, waaronder ook zijn discipelen, voor deze schriftgeleerden (Mat.23:1-12, vgl. Mark.12:38-40, Luk.20:45-47). Hij was op dat moment met zijn leerlingen in Jeruzalem.

- 1 Toen (of In die tijd/Dan) sprak (of praatte/vertelde) Jezus (tegen/aan) de (mensen/volks)menigten (of de scharen), en (of ook/zelfs) (tegen/aan) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen),
- 2 zeggend(e) (= en Hij zei): “De schriftgeleerden (of De (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) de Farizeeën zijn (gaan) (neer)zitten op (of in) de (leer)stoel (of de zetel) van Mozes.”

*De schriftgeleerden*⁹¹⁶ *en de Farizeeën*⁹¹⁷ *zijn op de leerstoel van Mozes gaan zitten. Ze vertelden, wat de profeet Mozes*⁹¹⁸ *in opdracht van God had gezegd en opgeschreven. Daarna*

⁹¹⁶ Een *schriftgeleerde* was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten.

⁹¹⁷ *De Farizeeën* waren nationalistische mensen die de wetten die de Here via Mozes aan zijn volk had gegeven, nauwkeurig wilden naleven (Hand.26:5). Bovendien onderhielden ze voorschriften die vanuit een soort traditie-leer waren ontstaan. Ze verzetten zich fel tegen de invloed van de Griekse cultuur. Ze geloofden in een lichamelijke opstanding uit de dood, in engelen en in geesten (Mat.22:23, Hand.23:6-8).

legden ze dat op hun manier uit, en verplichtten ze hun volksgenoten zo veel mogelijk die wetten van de Here in combinatie met hun eigen voorschriften na te leven. In hun ogen zetten ze daarmee het werk van Mozes voort. Ze beschouwden zichzelf als zijn opvolgers.

3 “((Wel)nu) dan (of Dus), al(le(s)) (alles) wat (of zoveel (of zo groot/zolang) als) (= alles wat) (als/indien) ooit ⁹¹⁹ zij (= Welnu dan, alles wat zij ooit) tegen jullie (of u) zouden (of mochten) zeggen (of spreken/vertellen) [(om) te onderhouden (of na te leven), onderhoudt (dat) (of leeft (dat) na), en] ⁹²⁰, doet (of maakt) (het), maar (of nu,/en) doet (of maakt) (toch) niet volgens (of door middel van) (= niet overeenkomstig/niet naar) hun daden (of werken)! Zij zeggen (of spreken/verklaren/noemen) (het) immers (of want) (wel), en (of ook/zelfs) (= maar) doen (of maken) (het) niet (of nee).”

De Here Jezus bedoelde met *Alles wat zij ooit tegen jullie zouden zeggen*, alles wat de profeet Mozes in opdracht van God had gezegd en opgeschreven (v.2). De schriftgeleerden en Farizeeën beweerden, dat ze daarop hun leer baseerden. De Meester wilde die wetten en voorschriften van Mozes niet afschaffen (Mat.5:17-20). Integendeel! Dat moesten de discipelen (en alle andere volgelingen) van Hem doen, *maar ze moesten vooral niet doen overeenkomstig de daden van de schriftgeleerden en Farizeeën! Zij zeggen immers wel*, dat ze leefden zoals Mozes had gezegd en bedoeld, *maar doen het niet*. Via hun eigen voorschriften omzeilden ze op een huichelachtige en liefdeloze manier zoveel mogelijk de bedoeling van de liefdevolle wetten en voorschriften van de Here (vgl. Mat.5:21-48, 15:3^b-6). In feite gingen ze hun eigen gang.

4 “Zij binden ... samen (of bundelen (... bij elkaar/samen)) nu, (of maar/en) (= echter,) ⁹²¹ grote (of buitengewone), zware lasten (of vrachten/ladingen) ⁹²² (= Zij binden echter, grote, zware lasten samen), en (of ook/zelfs) leggen (die/ze) op (of over) de schouders van de mensen, maar (of en/nu) zichzelf,⁹²³ zij willen (graag) (of wensen (te)) ze (of die) (= maar zichzelf, zij willen ze) met hun vinger niet (of nee) in beweging brengen (of bewegen/verplaatsen) (= met hun vinger niet verroeren).”

Voor de Farizeeën legden de wetten van God uit, alsof het veeleisende wetten zouden zijn. Dit deden ze onder andere door hun eigen regels eraan toe te voegen. Via hun slinkse voorschriften echter, ontliepen ze in de praktijk zo veel mogelijk het naleven van die wetten met de door henzelf toegevoegde regels. De liefdevolle wetten van de Here zijn echter helemaal niet zwaar (1Joh.5:3).

5 “[En/Nu/Maar] Al(le(s)) hun daden (of werken) doen (of maken) zij om (of in het belang van/ten voordele van) opgemerkt (of gezien/bekeken/bezichtigd) te worden door (= om op te vallen bij) de mensen. Zij maken ... breed (of verbreden/maken ... wijd(er)) immers (of want) ⁹²⁴ hun beschermingsmiddelen (of amuletten) (= hun gebedsriemen) (= Zij maken im-

⁹¹⁸ Mozes was een heel belangrijke profeet van God (Deut.34:10-12, vgl. Ex.33:11^a, Num.12:8^a).

⁹¹⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier (*als/indien*) *ooit*, maar in jongere handschriften *ooit* (of *een keer/altijd*). Bij de vertaling kan waarschijnlijk het beste worden gekozen voor het (bij)woord *ooit*.

⁹²⁰ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁹²¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *Zij binden echter*, ..., maar in jongere handschriften *Zij binden immers* (of *want*) Bij de oorspronkelijke tekst is de tegenstelling waarschijnlijk groter, dan die jongere handschriften weergeven. Tussen wat de Here Jezus aan zijn leerlingen onderwijst, en de manier van leven van het overgrote deel van de schriftgeleerden en Farizeeën bestaat dan ook een grote tegenstelling, die niet te overbruggen is. Die schriftgeleerden en Farizeeën moesten zich radicaal bekeren.

⁹²² In de Codex Sinaiticus staat hier *grote, zware lasten*, maar in jongere handschriften *zware en* (of *ook/zelfs*) *moeilijk te dragen lasten*.

⁹²³ Het (persoonlijk voornaam)woord *zichzelf* staat niet in de meeste jongere handschriften, maar wel in de Codex Sinaiticus.

⁹²⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *immers*, maar in jongere handschriften *nu*, (of *en/maar*).

mers hun gebedsriemen breed), en (of ook/zelfs) de kwasten (of de randen/zomen) [(van hun mantels (of van hun bovenkleren))] ⁹²⁵ maken ze groot (of vergroten ze) (= en de kwasten van hun mantels maken ze groot).”

Via de profeet Mozes ⁹²⁶ had de Here tegen de Israëlieten (en Joden) gezegd, dat zijn wetten als een herinneringsteken op hun hand en op hun (voor)hoofd tussen hun ogen zouden moeten zijn (Ex.13:9,16, Deut.6:8, 11:18). Als we die uitspraken van Mozes in hun tekstverband lezen, dan blijkt daaruit, dat elke Israëliet de wetten van de Almachtige moest overdenken en bestuderen met hun ogen en hun hoofd, en ze moest uitvoeren en doen met hun handen. Kortom; Gods dienaren moeten zijn wetten met woorden en daden naleven.

De schriftgeleerden vatten dit echter vooral heel letterlijk op. Met *gebedsriemen* moest volgens de Farizeeën iedere mannelijke Israëliet een kokertje of een doosje op het voorhoofd en aan de arm vastbinden. Daarin moest een rolletje perkament worden gestopt, waarop woorden uit de wetten van de Here waren opgeschreven. Door dit kokertje of doosje te dragen op het voorhoofd en aan de arm bij het morgengebed, zou aan het voorschrift van God zijn voldaan om zijn wetten te overdenken, te bestuderen, en te doen (Ex.13:9,16, Deut.6:8, 11:18). Als ze die gebedsriemen maar erg breed maakten,⁹²⁷ dan zou gemakkelijk opvallen, hoe goed zij hun wettelijke plichten nakwamen. Ook deze oppervlakkige en uiterlijke uitvoering van het voorschrift van de hemelse Vader om zijn wetten met woord en daad na te leven, maakte de bedoeling ervan krachteloos.

De schriftgeleerden en Farizeeën stalen de eer en het respect van hun volksgenoten; de eer en het respect die de Joden (en alle andere mensen) voor de Almachtige moesten (en moeten) hebben. *Al hun daden deden die schriftgeleerden om op te vallen bij de mensen. Zij maakten immers hun gebedsriemen breed, en de kwasten van hun mantels maakten ze groot.*

De Israëlieten (en Joden) moesten van de Here *kwasten* aan hun kleren maken. Die kwasten moesten hen herinneren aan het nakomen van zijn wetten. Ze waren een hulpmiddel om te leven overeenkomstig Gods liefdevolle voorschriften (Num.15:37-41). Natuurlijk moesten bij de schriftgeleerden en Farizeeën die kwasten erg groot zijn, zodat ze direct zouden opvallen.

6 “[En (of Nu/Maar)] ⁹²⁸ zij houden van (of hebben ... lief) de eerste plaats met (of in/door) (= bij) de (hoofd/avond)maaltijden, en (of ook/zelfs) (van) het vooraan zitten (of (het zitten op) de eerste stoel) in (of met/door) de synagogen (of de bijeenkomsten),

7 en (of ook/zelfs) (van) de begroetingen in (of met/door) (= op) de markten, en (of ook/zelfs) (om) door (of onder (invloed van)) de mensen (mijn) (grote) meester (of (mijn) (grote) leraar/rabbi) [((mijn) (grote) meester (of (mijn) (grote) leraar/rabbi))] ⁹²⁹ genoemd (of (op)geroepen) te worden. [(Jullie (of u) nu, (of maar/en) (= Jullie echter,) zou(den) (of mocht(en)) (toch) niet (mijn) (grote) meester (of (mijn) (grote) leraar/rabbi) genoemd (of (op)geroepen) (moeten/kunnen) worden.)]” ⁹³⁰

⁹²⁵ Het gedeelte *van hun mantels* staat niet in de Codex Sinaiticus, en is hoogstwaarschijnlijk voor de duidelijkheid aan jongere handschriften toegevoegd. Vroeger was die (eventuele) toevoeging niet nodig, omdat iedere Jood wist, wat er met die kwasten werd bedoeld. Later was vooral onder de heidenen dat niet meer duidelijk. Om die reden kan die toevoeging beter blijven staan.

⁹²⁶ Mozes was een heel belangrijke profeet van God (Deut.34:10-12, vgl. Ex.33:11^a, Num.12:8^a).

⁹²⁷ Mogelijk wordt hier eveneens het groot maken van het kokertje of doosje mee bedoeld. Ook dat was in hun ogen een soort beschermingsmiddel of amulet (Zie vers 5.) tegen demonische machten.

Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4.1, 4^e druk, München, 1965, pag. 250-276.

⁹²⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *en* (of *nu/maar*), maar in jongere handschriften *en* (of *zowel als*). Bij de vertaling echter, is er (vrijwel) geen verschil.

⁹²⁹ De herhaling van het (zelfstandig naam)woord *meester* staat niet in de Codex Sinaiticus.

⁹³⁰ Het gedeelte *Jullie echter, zouden toch niet meester genoemd moeten worden*, staat niet in de Codex Sinaiticus.

De schriftgeleerden en Farizeeën wilden graag laten zien, hoe belangrijk ze zouden zijn. *Ze hielden van de eerste plaats (= de belangrijkste plaats) bij de maaltijden, en ze zaten graag vooraan in de synagogen. Op de markten vonden ze het prachtig om door de mensen met hun titel meester toegeroepen te worden.*

Jezus de Gezalfde zei, dat de eer die de schriftgeleerden en de Farizeeën eenzijdig voor zichzelf opeisten, alleen voor God bestemd is (v.8,9). De mensen die Hem willen dienen zijn allemaal gelijkwaardig aan elkaar. Dit moet onder andere ook blijken bij het groeten of aanspreken van een predikant, een dominee, een pastoor, een voorganger of een paus. We hebben maar één Meester, en verder zij we allemaal broers en zussen (Mat.12:49,50, v.8).⁹³¹ De (geestelijke) gaven en talenten die we van de Here hebben gekregen, moeten we niet gebruiken om eenzijdig de eer op te eisen, maar om elkaar in liefde te dienen, zoals de Almachtige dat graag wil.

8 “Eén (iemand) is immers (of want) jullie (of uw) (Leer)meester (of Leraar/Onderwijzer)[(; de Gezalfde)],⁹³² en (of maar/nu) jullie zijn (of u bent) al(le(n/s)) (of ieder/elk) (= allemaal) broers (= en jullie zijn allemaal broers).”

9 “[En/Ook/Zelfs] jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) op (of over) de aarde (of het land/de grond) (toch) niet (iemand) (= toch niemand) van jullie (of van u), (voor)vader (moeten/kunnen) noemen (of (op)roepen), want (of immers) één (iemand) is jullie (of uw) (Voor)vader: de hemelse (Vader).”⁹³³

Met het woord *Vader* wordt niet een biologische vader of adoptievader bedoeld, maar de geestelijke Vader. Daar hebben we er maar één van, en dat is onze *hemelse Vader*. Zo hebben we ook maar één geestelijke Meester. Dat is Jezus de Gezalfde (= de Christus (Grieks)/de Messias (Hebreeuws)).

10 “Jullie (of U) zou(den) (of mochten) (toch) ook geen (of en (toch) geen) (leer)meesters (of leraren/onderwijzers/gidsen) genoemd (of (op)geroepen) (moeten/kunnen) worden, want (of immers) één (iemand) is jullie (of uw) (Leer)meester (of Leraar/Onderwijzer/Gids); de Gezalfde.”

Niemand uit de mensenmenigte die naar de Meester luisterde, zou dus in geestelijke zin *meester genoemd moeten worden*. Dit geldt trouwens voor alle volgelingen van de Zoon van God.

Ja, er zijn mensen met verschillende gaven en talenten. Zo heeft de Here ook apostelen, profeten, herders en leraars, mensen die anderen kunnen genezen, bestuurders, oudsten (= ouderlingen)⁹³⁴ en diakenen aangesteld (Hand.14:23, 1Kor.12:28, Ef.4:11, Fil.1:1, 1Tim.2:7, 3:8-13, 5:17,18, Titus 1:5). Respect voor die gaven en talenten is tot eer van Hem die de (geestelijke) gaven en talenten heeft gegeven. Verder moet iedereen die zijn of haar werk goed doet overeenkomstig die gaven en talenten, daarvoor geëerd en gerespecteerd worden; de één niet meer

cus. Waarschijnlijk is het hoofdzakelijk overgenomen vanuit vers 10^a.

⁹³¹ Eigenlijk zou een voornaam, met eventueel een achternaam voor de duidelijkheid, genoeg moeten zijn. Als Christenen allemaal broers en zussen van elkaar zijn (Mat.12:49,50, v.8, vgl. 1Kor.7:15, 9:5), laat dat dan ook merken! Een titel zoals bijvoorbeeld *dominee, kerkvader, sint* of *pastoor* is daarbij meestal overbodig. Dat Paulus zich soms voorstelde als *apostel Paulus* (Rom.1:1, 1Kor.1:1, 2Kor.1:1, Gal.1:1), kwam, doordat er toen nog geen achternamen waren, maar dat zou nu meestal niet meer nodig moeten zijn. Het gaat erom, dat je weet over wie iemand het heeft. Spreek elke Christen gewoon maar aan als je broer of zus.

⁹³² De woorden *de Gezalfde (= de Christus)* staan niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Ze zijn waarschijnlijk als een verduidelijking toegevoegd vanuit vers 10^b.

⁹³³ In de Codex Sinaiticus staat hier *de hemelse*, maar in jongere handschriften *D(ie) ((Voor)vader) in (of met/door) de (wolken/sterren)hemel[en] (is) (= Die in de hemel is)*.

⁹³⁴ De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

dan de ander (vgl. Mat.20:25-28). Hoewel we niet gelijk zijn, zijn we wel gelijkwaardig ten opzichte van elkaar. De hoogste eer is alleen voor God.

11 “De grootste (= De belangrijkste/aanzienlijkste) van jullie (of van u) nu, (of maar/en) (= van jullie echter,) zal (of moet/behoort ... te) jullie (of uw) dienaar (of diaken) zijn.”

De belangrijkste van hen was (en is) Jezus zelf. Hij was (en is) ook de beste Dienaar van iedereen. Hij heeft voor de zonden van alle mensen heel zwaar geleden, en Hij heeft hun schuld volledig betaald (1Joh.1:1,2). Hij is daarvoor zelfs door God verlaten geweest (Mat.27:46). Wij kunnen alleen maar proberen het goede voorbeeld van de Heiland na te volgen met de mogelijkheden die we hebben. Dit doen we door ons dienstbaar op te stellen, en ernaar te streven om van onze naaste evenveel te houden als van onszelf.

12 “Ieder(een) (of Zij) die (of Al wie/Al(les) wat) nu, (of en/maar) zichzelf zal verhogen (of verheffen), zal vernederd (of verlaagd/genivelleerd) (= zal bescheiden (of onbevangen) gemaakt) worden, en (of ook/zelfs) ieder(een) (of zij) die (of al wie/al(les) wat) zichzelf zal vernederen (of verlagen/nivelleren) (= zichzelf bescheiden (of onbevangen) zal opstellen), zal verhoogd (of verheven) worden.”

Het was duidelijk, dat de discipelen moesten leren zich los te maken van de verkeerde invloed van de schriftgeleerden en de Farizeeën. Trouwens, het verlangen naar eer, aanzien, roem en macht, dat (vrijwel) altijd ten koste van andere mensen gaat, zijn niet alleen slechte eigenschappen van de schriftgeleerden en de Farizeeën uit die tijd. Helaas is het iets dat overal voorkomt tot op de dag van vandaag. Ook wij moeten loskomen van die verkeerde invloed, die de onderlinge liefde laat verdwijnen, en de goede verhouding met de hemelse Vader kapot maakt. Je positie in het leven, en in een Christelijke gemeente is vooral in Gods hand, en is niet in de eerste plaats afhankelijk van je eigen inspanningen.

Kortom: We moeten de Here liefhebben boven alles, en van onze medemensen evenveel houden, als van onszelf. Alleen daar worden we pas echt gelukkig van.

10. O wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën!

Hoofdstuk 23:13-36

13 “O wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars! Jullie sluiten het koninkrijk van de hemel voor de mensen af. Jullie gaan er immers niet binnen, en de mensen die er willen binnengaan, laten jullie daar niet binnenkomen.”

15 14 “O wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars! Jullie trekken de zee en het droge land rond om één nieuwbekeerd iemand te maken, en wanneer hij het ooit zou zijn geworden, maken jullie hem een zoon van de hel; 2 keer zo slecht als jullie zijn.”

16 15 “O wee jullie, blinde leiders, die zeggen: “Wie ooit bij het tempelhuis zou zweren, dat betekent niets, maar wie ooit zou zweren bij het goud van het tempelhuis, die is eraan gebonden.”

17 16 “Dwazen en blinden! Wat is immers belangrijker; het goud of het tempelhuis, dat het goud heeft geheiligd?”

18 17 “Wie ooit bij het altaar zou zweren, dat betekent niets, maar wie ooit zou zweren bij het offer dat er bovenop ligt, die is eraan gebonden.”

19 18 “Blinden! Wat is immers belangrijker; het offer, of het altaar, dat het offer heiligt?”

20 19 “Wie dus zweert bij het altaar, zweert daarbij, en bij alles wat er bovenop ligt.”

21 20 “Wie zweert bij het tempelhuis, zweert daarbij, en bij de Bewoner ervan.”

22 21 “Wie zweert bij de hemel, zweert bij de troon van God, en bij Hem die er bovenop zit.”

23 22 “O wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars! Jullie geven $\frac{1}{10}$ deel van de munt, de dille en de komijn, en jullie hebben de belangrijkste dingen van de wet nagelaten: het recht, de barmhartigheid en de trouw.”

24 23 “Deze dingen moest men doen, en die andere dingen niet nalaten. Blinde wegwijzers die de mug uitziften, maar de dromedaris verzwelgen.”

25 24 “O wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars! Jullie maken de buitenkant van de beker en van de schotel schoon, maar van binnen zijn zij vol met roofzucht en onmatigheid.”

26 25 “Blinde Farizeeër, maak eerst de binnenkant van de beker en de schotel schoon, zodat ook hun buitenkant schoon zou kunnen worden.”

27 26 “O wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars! Jullie lijken op gewitte graven. Aan de buitenkant schijnen ze wel mooi, maar van binnen zijn ze vol van botten van de mensen en allerlei onreinheid.”

28 27 “Zo zijn jullie ook. Aan de buitenkant schijnen jullie voor de mensen wel oprecht, maar van binnen zijn jullie vol huichelarij en wetteloosheid.”

29 28 “O wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars! Jullie bouwen de graven van de profeten op, en jullie versieren de grafmonumenten van de rechtvaardigen,

30 29 en jullie zeggen: “Als wij hadden geleefd in de dagen van onze voorvaders, waren wij nooit hun mededaders geweest bij het vermoorden van de profeten.”

31 30 “Daarmee getuigen jullie zelf, dat jullie afstammelingen zijn van de moordenaars van de profeten,

32 31 en jullie; maakt de maat van jullie voorvaders vol!”

33 32 “Slangen, adderenbroedsel, hoe zouden jullie kunnen ontsnappen aan de veroordeling tot de hel?”

34 33 “Zie! Ik stuur daarom profeten, wijze mensen en Schriftgeleerden, naar jullie toe. Vanuit hen zullen jullie sommigen doden en kruisigen, en vanuit hen zullen jullie anderen geselen in jullie synagogen, en jullie zullen hen vervolgen van stad naar stad,

35 34 zodat over jullie zou komen het rechtvaardige bloed, dat vergoten wordt op de aarde, vanaf het bloed van Abel, de rechtvaardige, tot aan het bloed van Zacharia, die jullie hebben vermoord tussen het tempelhuis en het brandofferaltaar.”

36 35 “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Al deze dingen zullen komen over deze generatie.”

Het bovenstaande gedeelte (v.13-36, vgl. Luk.11:37-54) is hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit een andere periode van Jezus' leven op deze aarde, dan de voorgaande verzen (Mat.23:1-12, vgl. Mark.12:38-40, Luk.20:45-47), waarin de Gezalfde de mensen waarschuwde voor de schriftgeleerden en de Farizeeën. Na de vraag van de Farizeeën en schriftgeleerden om een wonderteken, waarop Gods Zoon reageerde met het teken van de profeet Jona (Mat.12:38-42, vgl. Luk.11:29-32), sprak de Heiland over de lamp van het lichaam (Luk.11:33-36). Vervolgens waarschuwde Hij in een toespraak heel nadrukkelijk de Farizeeën en de schriftgeleerden 7 keer met de woorden: *O wee jullie* (v.13-36, vgl. Luk.11:37-54)! Deze waarschuwingen van de Here Jezus laten de keerzijde van de zaligsprekingen zien (Mat.5:1-12).

13 “O wee (of Helaas/Ach) jullie (of u) [(nu (of maar/en) (= echter))],⁹³⁵ schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) Farizeeën, huichelaars (of schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers)! [(Om)dat] jullie (af/op)sluiten (of u (af/op)sluit) het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en] voor (of in tegenwoordigheid van) de mensen. Jullie gaan (of komen) ... binnen (of U gaat (of komt) ... binnen) (er) immers (of want) niet (of nee) (= Jullie gaan er immers niet binnen), en (of ook) ... niet (= , noch) de binnengaande(of binnenkomende)(mense)n (= en de mensen die er willen binnengaan), laten jullie (toe) (of laat u (toe)) (daar) binnen(te)komen (of binnen(te)gaan) (= laten jullie daar niet binnenkomen).”

De schriftgeleerden en Farizeeën wezen hun volksgenoten niet op de juiste weg naar God. Integendeel! *Ze sloten het koninkrijk van de hemel*⁹³⁶ *voor de mensen af*. Door hun opper-

⁹³⁵ Het (bij)woord *echter* staat niet in de Codex Sinaiticus.

⁹³⁶ In West-Europa denken we bij het woord *koninkrijk* aan een land met een koning. Zo'n land is meestal een eenheid, waarbij het volk min of meer een nationaal besef heeft, en iemand zich (enigszins) verbonden voelt met zijn volksgenoten. We vinden, dat het koninkrijk van het volk behoort te zijn, en dat een koning zich dienstbaar op moet stellen. We zien een koninkrijk niet als het bezit van een koning. Dat was echter in de tijd van de Bijbel wél het geval. Een koning beschouwde een land als zijn eigendom. Het Griekse woord voor *koningschap* betekent daardoor ook *koninkrijk*. In die tijd dacht men, dat dit hetzelfde was.

De uitdrukking *het koningschap* (of *het koninkrijk*) *van de hemel* is ontstaan, doordat de Joden de naam van God niet wilden uitspreken. Alleen de Joodse evangelist Matteüs gebruikte de term *het koningschap van de hemel*. De andere evangelisten hanteerden de woordgroep het koningschap (of het koninkrijk) van God. De woordgroep *het koningschap van de hemel* betekent dus hetzelfde als *het koningschap van God*.

Na de eerste zonden van Adam en Eva in de hof van Eden (Gen.3) is de blijde boodschap gedurende een lange periode voor een beperkt aantal mensen of voor één volk geweest, terwijl de rest van de volken onder de knoet van de satan leefde. De satan was de vorst van de wereld (Joh.12:31, 14:30, 16:11, 2Kor.4:4, 1Joh.5:19). Doordat Adam als onderkoning van de schepping aan de satan had gehoorzaamd, had de leider van de demonen zeggenschap verworven over wat de Almachtige zo mooi had gemaakt (Gen.3, Rom.5:12, vgl. Op.12:9). Hij kon aan Jezus heel de aarde geven, als Hij maar één keer voor hem knielde (Mat.4:8-11). Gods Zoon koos echter het kruis, en kocht zo de wereld vrij (Hebr.2:14,15,17,18). Na zijn opstanding steeg de Mensenzoon overwinnend op naar de hemel. De gezalfde Jezus werd de eeuwige koning van alle volken (Mat.28:18).

Na de hemelvaart van de Here Jezus is zijn *koningschap van de hemel* begonnen. Dat eeuwige koningschap was

vlakke onderwijs in de wetten en voorschriften van de Here, en door hun daden, zetten ze de mensen op het verkeerde spoor. Ze legden vooral de nadruk op het letterlijk nakomen van de liefdevolle geboden van de hemelse Vader, waardoor de bedoeling van die geboden buiten beeld raakte. De Farizeeën en schriftgeleerden eisten van hun volksgenoten op een verkeerde manier de betekenisvolle wetten van God na te leven. Ze maakten van die wetten een doede letter (vgl. 2Kor.3:6), en ze probeerden ze in de praktijk met hun eigen voorschriften zoveel mogelijk te omzeilen.

14 [(“O wee (of Helaas/Ach) jullie (of u) nu, (of maar/en) (= echter,) schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) Farizeeën, huichelaars (of schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers)! [(Om)dat] jullie opeten (of jullie verslinden/u opeet/u verslindt) de huizen van de weduwen, en (of ook/zelfs) voor de schijn lang(durig) bidden. Door (middel van) (of Via) (= Om) dit (of dat) (= Daarom) zullen jullie (of zult u) meer (of overvloedig/buitengewoon) (= een zwaarder(e)) vonnis (of oordeel/beoordeling) ontvangen (of (ver)krijgen).”)]⁹³⁷

15 “O wee (of Helaas/Ach) jullie (of u), schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) Farizeeën, huichelaars (of schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers)! [(Om)dat] jullie trekken ... rond (of jullie gaan ... rond/u trekt ... rond/u gaat ... rond) de zee (of het meer) en (of ook/zelfs) het droge (of dorre/uitgedroogde) (land) (= Jullie trekken de zee en het droge land rond) (om) één proseliet (= één nieuwbekeerd iemand) te maken (of te doen), en (of ook/zelfs) wanneer (of als) (ooit) hij (het) zou (of mocht) zijn geworden, maken jullie (of doen jullie/maakt u/does u) hem een (aangenomen) zoon (of een nakomeling/afstammeling) van (de) hel; 2-voudig (of dubbel) (van) jullie (of u) (= 2 keer zo slecht als jullie zijn).”

Vooraf onder de Joden die na de ballingschap (nog) in het buitenland woonden, probeerden de Farizeeën mensen over te halen om God te dienen op de manier die zijzelf voorstonden. Dat gebeurde al, voordat de Here Jezus was geboren.

Een zoon van de hel is iemand die, als hij zich niet bekeert, in de hel terecht zal komen.

16 “O wee (of Helaas/Ach) jullie (of u), blinde leiders (of gidsen/wegwijzers), d(i)e zeggenden (= die zeggen): “Wie (of Welk(e)/Wat) ooit (of een keer/altijd) met (of door/in) (= bij) het tempelhuis (of de tempel) zou (of mocht) zweren, het (= dat) is (= betekent) niets (of niet één/niemand), maar (of en/nu) wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) zou (of mocht) zweren met (of door/in) (= bij) het goud van het tempelhuis (of de tempel), hij (= die) is (iets) schuldig (of is (iets) verschuldigd) (= die is eraan gebonden).”

De Meester noemde de Farizeeën en schriftgeleerden *blinde leiders* (vgl. Mat.15:14), want ze verleidden het volk (en zichzelf) door de aandacht af te leiden voor wat God belangrijk vindt, en via hun eigen wetten en regels de nadruk te leggen op uiterlijkheden, die onbelangrijk zijn. Zo kenden ze, op een formalistische manier, een eed die bindend was, en een eed die niet bindend was.

De Here Jezus gaf hiervan een duidelijk voorbeeld. De Farizeeën hadden gezegd: “*Wie ooit bij het tempelhuis zou zweren, dat betekent niets, maar wie ooit zou zweren bij het goud van*

en is niet alleen maar voor de hemel bestemd. Het oefent ook zijn macht en invloed uit op de aarde. Het zal op den duur aan alle andere koninkrijken (en republieken) een einde maken. Door de komst van het eeuwige koningschap vanuit de hemel, kon het evangelie (= de blijde boodschap) zich in heel de wereld verspreiden. Je hoefde niet meer bij het Joodse volk te horen om een dienaar van God te kunnen zijn (Hand.10:34-36,44-47, Gal.3:26-29).

⁹³⁷ Vers 14 staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in een aantal jongere handschriften. Waarschijnlijk is het overgenomen uit Markus 12 vers 40 (en Lukas 20 vers 47).

het tempelhuis, die is eraan gebonden.” Via zo’n redenering probeerden ze op een schijnheilige manier van een eed die ze hadden gezworen, af te komen. Het goud van de tempel zou in hun ogen belangrijker zijn, dan de tempel zelf. Hoe onbelangrijk is het goud toch in vergelijking met het huis van God!

17 “Dwazen en (of ook/zelfs) blinden! Wat (of Welk(e)/Wie) is immers (of want) groter (of meer) (= belangrijker); het goud of het tempelhuis (of de tempel), hebbend(e) geheiligd (of (toe)gewijd (aan God)) het goud (= dat (of die) het goud heeft geheiligd)?”⁹³⁸

18 “[En/Ook/Zelfs] wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd)⁹³⁹ met (of door/in) (= bij) het (brandoffer)altaar zou (of mocht) zweren, het (= dat) is (= betekent) niets (of niet één/niemand), maar (of en/nu) wie (of welk(e)/wat) ooit (of een keer/altijd) zou (of mocht) zweren met (of door/in) (= bij) het geschenk (of de gift) (= het offer) er boven(op) (= het offer dat er bovenop ligt,) hij (= die) is (iets) schuldig (of is (iets) verschuldigd) (= die is eraan gebonden).”⁹⁴⁰

Ook deze redenering klopt niet. Zonder het allerheiligste brandofferaltaar (vgl. Ex.30:26-29) was het brengen van brandoffers immers onmogelijk! Via dat altaar werd elk *offer* daarop *geheiligd*. Dat betekent elk offer (ofwel elk geschenk) daarop werd afgezonderd en apart gezet om aan God te geven.

19 “[(Dwazen en (of ook/zelfs))]⁹⁴¹ blinden! Wat (of Welk(e)/Wie) (is) immers (of want) groter (of meer) (= belangrijker); het geschenk (of de gift) (= het offer), of het (brandoffer)altaar, heiligend(e) (of (toe)wijdend(e) (aan God)) het geschenk (of de gift) (= het offer) (= of het altaar, dat het offer heiligt)?” (Ex.29:37, 30:28,29, 40:10)

20 “De zwerende dus (of ((wel)nu) dan) met (of door/in) (= bij) het (brandoffer)altaar (= Wie dus zweert bij het altaar), zweert met (of door/in) (= bij) het (= zweert daarbij), en (of ook/zelfs) met (of door/in) (= bij) al(le(s)), boven(op) het (= en bij alles wat er bovenop ligt).”

De Meester ontmaskerde de schijnheilige regels van de Farizeeën, en schoof ze aan de kant met de woorden: “*Wie dus zweert bij het altaar, zweert daarbij, en bij alles wat er bovenop ligt. Wie zweert bij het tempelhuis, zweert daarbij, en bij de Bewoner ervan. Wie zweert bij de hemel,*⁹⁴² *zweert bij de troon van God, en bij Hem die er bovenop zit.*”

Zoals het allerheiligste altaar de offergave die er bovenop lag, heiligde (Ex.29:37, 30:28,29, 40:10), zo heiligde de Almachtige de tempel, omdat Hij de Bewoner daarvan was, en zo heiligt Hij nog steeds de troon waar Hij op zit.

Trouwens, al dit onnodige zweren had de Here Jezus verboden (Mat.5:34^a).⁹⁴³

⁹³⁸ Volgens de tekst van de Codex Sinaiticus moet dit gedeelte worden gelezen als ..., *dat het goud heeft geheiligd*, maar overeenkomstig de weergave van jongere handschriften betekent het ..., *dat het goud heiligt*.

⁹³⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *ooit* (of *een keer/altijd*), maar in jongere handschriften (*als/indien*) *ooit*.

⁹⁴⁰ In de latere rabbijnse literatuur staan nog meer voorbeelden van schijnheilige manieren om onder je beloften uit te komen, ook al werden die met een eed bekrachtigd.

Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 931,932.

⁹⁴¹ De woorden *Dwazen en* staan niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁹⁴² Blijkbaar zwoeren de Farizeeën ook graag *bij de hemel* (vgl. Mat.5:34) om op die manier onder hun beloften uit te komen.

⁹⁴³ De Here Jezus heeft niet tegen zijn discipelen (= zijn volgelingen) gezegd, dat ze nooit moesten zweren. Met het afkeuren van het afleggen van een eed (Mat.5:34^a) bedoelde Hij het zweren bij de gewone vertrouwelijke omgang tussen zijn volgelingen (Jak.5:12) en bij een goede en gemoedelijke relatie tussen volksgenoten. In al die gevallen moet een eenvoudige bewering, of een antwoord met ja of nee voldoende zijn. De waarheid moet centraal staan.

In andere situaties zwoer de Almachtige zelf (Gen.22:16, 24:7, 26:3, Num.32:10, Ps.110:4, Jes.45:23, Jer.11:5, 44:26, Ezech.36:7), en keurden God de Vader en zijn Zoon het zweren niet af (Jer.4:2, 38:14-18, Mat.26:63,64).

21 “[En/Ook/Zelfs] de zwerende met (of door/in) (= bij) het tempelhuis (of de tempel) (= Wie zweert bij het tempelhuis), zweert met (of door/in) (= bij) het (= daarbij), en (of ook/zelfs) met (of door/in) (= bij) de Bewonende (of de Inwonende) (= en bij de Bewoner (of de Inwoner)) van het (= ervan).”

22 “[En/Ook/Zelfs] de zwerende met (of door/in) (= bij) de (wolken/sterren)hemel (= Wie zweert bij de hemel), zweert met (of door/in) (= bij) de troon (of de zetel) van God, en (of ook/zelfs) met (of door/in) (= en bij) de zittende (of zich bevindende/verblijvende/wonende) boven(op) hem (= en bij Hem die er bovenop zit).”

23 “O wee (of Helaas/Ach) jullie (of u), schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) Farizeeën, huichelaars (of schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers)! [(Om)dat] jullie geven (of u geeft) $\frac{1}{10}$ (deel) van de munt, de dille en (of ook/zelfs) de komijn, en (of ook/zelfs) jullie hebben (of u hebt) laten gaan (of (toe)gelaten (= nagelaten) de zwaardere (dingen) (= de belangrijkeren dingen) van de wet: het recht (of de beoordeling/het oordeel/de berechting/het vonnis), [en (of ook/zelfs)] de barmhartigheid (of het medelijden) en (of ook/zelfs) de trouw (of de betrouwbaarheid/het vertrouwen/het geloof).”

De Israëlieten moesten van God elk jaar $\frac{1}{10}$ deel van de hele oogst afstaan voor de Leviëten, de armen en de buitenlanders in het heilige land (Lev.27:30, Num.18:20-24, Deut.14:22-29, 16:12). Ook van kruiden zoals de munt, de dille en de komijn gaven de schriftgeleerden en de Farizeeën heel stipt $\frac{1}{10}$ deel van de opbrengst. De dingen die echter veel belangrijker waren, zoals een eerlijke *rechtspraak, de barmhartigheid en trouw*, die werden verwaarloosd (Mi.6:8, Zach.7:9). Het ontbrak hen aan liefde voor de medemensen en aan het geloofsvertrouwen op de Almachtige (Mat.22:36-40, vgl. Luk.11:42).

Natuurlijk was het goed, dat de Farizeeën $\frac{1}{10}$ deel van de oogst en zelfs ook van de kruiden gaven. De Here Jezus wilde die wetten nog niet afschaffen (Mat.5:17-19), maar de bedoeling van die wetten: de liefde voor de medemensen en voor God (vgl. 1Tim.1:5), was natuurlijk veel belangrijker.⁹⁴⁴ Daar voldeden de schriftgeleerden en de Farizeeën juist niet aan. Daardoor verloor het zich nauwkeurig houden aan allerlei onderdelen van de wet zijn betekenis. Dit alles wil natuurlijk niet zeggen, dat het naleven van de wetten van de hemelse Vader niet belangrijk meer zou zijn, maar dat naleven moet vooral uit liefde gebeuren. Daarbij geldt bovendien, dat zonder liefde voor de medemensen, de liefde voor de hemelse Vader niet eens mogelijk is (Jak.1:27).

24 “Deze(of Die)(dinge)n waren nodig (of moesten/behoorden) (te) doen (of (te) maken) (= Deze dingen moest men doen), en die (of en dat/ook die/ook dat) (andere dingen) (toch) niet laten gaan (of (toe)laten) (= niet nalaten). Blinde wegwijzers (of leiders/gidsen), de (uit)ziftend(e) (of de goed zevende/filterende) de mug (= Blinde wegwijzers die de mug uitziften), maar (of en/nu) de dromedaris (of de kameel)⁹⁴⁵ verzwelgend(e) (of opslokkend(e)/verslindend(e)) (= maar de dromedaris verzwelgen).”

Juist wanneer een goede vertrouwelijke omgang ontbrak, of bij zeer belangrijke zaken was het afleggen van een eed blijkbaar toegestaan. In het Oude Testament komt het zweren in die situaties regelmatig voor, zonder dat dit negatief wordt beoordeeld (Gen.14:22, 21:23,24, 24:9, 31:53, 47:31, 1Sam.24:22,23^a, 30:15,16^a, 2Sam.19:7). Het zweren bij alledaagse vertrouwelijke omstandigheden wordt echter door de Meester afgekeurd. De waarheid spreken moet de norm zijn.

⁹⁴⁴ Ook al zouden veel wetten na het lijden, het sterven en weer opstaan van de gezalfde Jezus veranderen of zelfs verdwijnen, die bedoeling (ofwel de geest) van Gods wetten zou altijd hetzelfde blijven: De liefde voor de Here en de medemensen (Mat.22:36-40).

⁹⁴⁵ Dit van oorsprong Hebreeuwse woord kan zowel *dromedaris* als *kameel* betekenen, maar kamelen komen normaal gesproken niet voor in het heilige land. Die dieren leven gewoonlijk alleen op plaatsen waar het ook vriest. Daarom is het beter om hiervoor de vertaling *dromedaris* te kiezen.

De mug uitziften betekent, *de mug ergens uithalen met behulp van een zeef*. In verband met de beker uit het volgende vers, zal het wel gaan over een mug die met een zeefje uit een met drank gevulde beker wordt gehaald. Op die manier konden onreine insecten worden verwijderd (Lev.11:41).⁹⁴⁶ Verreweg de meeste schriftgeleerden en Farizeeën *ziften de kleine mug ergens uit, maar ze verzwolgen de grote* onreine *dromedaris* (Lev.11:4). Dit geeft opnieuw aan, hoe deze mensen de nadruk legden op de kleine dingen, die minder belangrijk waren, terwijl ze het grote, wat juist wel heel belangrijk is, links lieten liggen.

25 “O wee (of Helaas/Ach) jullie (of u), schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) Farizeeën, huichelaars (of schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers)! [(Om)dat] jullie schoonmaken (of jullie reinigen/u schoonmaakt/u reinigt) de buiten(kant) van de (drink)beker en (of ook/zelfs) van de schotel (of de (kleine) schaal) (= Jullie maken de buitenkant van de beker en van de schotel schoon), maar (of en/nu) van binnen (of aan de binnenkant) zijn zij vol (of vervuld) van(daan/af) (of bij/(van)uit) (= met) roof(goed) (of buit) (= roofzucht) en (of ook/zelfs) onmatigheid (of buitensporigheid/gebrek aan zelfbeheersing).”

De Here Jezus noemde *de schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars*. Ze leken op mensen die wel *de buitenkant van de beker en de schotel goed schoonmaakten*, terwijl de beker van binnen vol was met allerlei viezigheid. Die mensen waren huichelaars, want voor de schijn deden ze net, alsof ze heel vroom en rechtvaardig waren (vgl. Mark.7:4), *maar van binnen waren zij vol met roofzucht en onmatigheid*.” Hun uiterlijk voorkomen kwam niet overeen met hun innerlijke gedachten en bedoelingen. De zogenaamde vrome Farizeeën grepen oneigenlijke en liefdeloze mogelijkheden aan om zichzelf te verrijken (Mark.12:40^a, Luk.16:14, 20:47^a).

Die verblinde Farizeeën, moesten eerst de binnenkant van de beker en de schotel schoonmaken. Als je letterlijk een beker of schotel van binnen schoonmaakt, dan wordt die niet van buiten vanzelf eveneens schoon. Dit is dan ook niet letterlijk, maar figuurlijk bedoeld. Die Farizeeën moesten zich eerst bekeren, en tegen hun zonden gaan strijden. Op die manier zouden ze aan de slag moeten gaan om zichzelf van binnen schoon te maken, *zodat ze ook aan hun buitenkant schoon zouden kunnen worden* (vgl. Mat.7:16-20, 15:11,18-20^a); ja, zelfs helemaal schoon worden met hulp van het bloed van het Lam (vgl. Joh.1:29, Op.7:14).

26 “Blinde Farizeeër, maak ... schoon (of reinig) eerst de binnenkant van de (drink)beker en (of ook/zelfs) de schotel (of de (kleine) schaal), (zo)dat ook (of zelfs/en) hun buitenkant⁹⁴⁷ schoon (of rein) zou (kunnen/moeten) zijn geworden (of ontstaan/gebeurd) (= schoon zou kunnen worden).”

27 “O wee (of Helaas/Ach) jullie (of u), schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) Farizeeën, huichelaars (of schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers)! [(Om)dat] jullie lijken (of u lijkt) op gewitte (of gepleisterde) graven. [(die (of dat)]]⁹⁴⁸ Aan de buitenkant (of Van buiten) (ver)schijnen ze wel(iswaar) (of inderdaad/echt) mooi (of schoon), maar (of en/nu) van binnen (of aan de binnenkant) zijn ze vol van botten (of beenderen) van dode(mense)n en (of ook/zelfs) al(le(s)) (= allerlei/allemaal) onreinheid.”

Een graf werd in Israël met kalk gewit om het een verzorgd en net uiterlijk te geven, en duide-

⁹⁴⁶ Volgens de Talmoed moest wijn worden gezeefd.

Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 934.

⁹⁴⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier het (zelfstandig naam)woord *binnenkant* (= *entos*). Dit berust hoogstwaarschijnlijk op een overschrijffout, want het lijkt er erg sterk op, dat dit het woord *buitenkant* (= *ektos*) moet zijn. Deze 2 woorden: *binnenkant* en *buitenkant*, lijken in het Grieks op elkaar. Het is vrijwel zeker, dat vers 26 in jongere handschriften wel goed is opgeschreven.

⁹⁴⁸ Het (betrekkelijk voornaam)woord *die* staat niet in de Codex Sinaiticus maar wel in jongere handschriften.

lijk aan te geven, dat het een onreine plaats was (Num.19:16, vgl. Luk.11:44). Zo leken de Farizeeën en de schriftgeleerden in eerste instantie heel oprecht en vroom, maar in werkelijkheid waren verreweg de meesten van hen dat helemaal niet. Integendeel! De binnenkant van ieder mens is belangrijker dan de buitenkant. Erg veel Farizeeën en schriftgeleerden waren niet vroom en oprecht, maar hypocriet en slecht.

28 “Zo (of Op deze manier) ook (of zelfs/en) jullie (zijn) (of u (bent)) (= Zo zijn jullie ook). Aan de buitenkant (of Van buiten) wel(iswaar) (of inderdaad/echt) jullie (ver)schijnen (of u (ver)schijnt) voor de mensen oprecht (of rechtvaardig), maar (of en/nu) van binnen zijn jullie (of bent u) vol (of verzadigd) [van (= met)] huichelarij en (of ook/zelfs) wetteloosheid (of ongerechtigheid).”

De meeste mensen zien vaak alleen de buitenkant, maar de Here Jezus ziet van iedereen ook heel goed de binnenkant. De binnenkant van de meeste Farizeeën zag er anders uit, dan het innerlijk van de mensen met een schoon hart. Die mensen zijn pas echt gelukkig, want zij zullen God zien (Mat.5:8).

29 “O wee (of Helaas/Ach) jullie (of u), schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) Farizeeën, huichelaars (of schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers)! [(Om)dat] jullie bouwen (of u bouwt) de graven van de profeten op, en (of ook/zelfs) jullie versieren (of u versiert) de grafmonumenten (of de graven) van de rechtvaardigen (of de oprechten),

30 en (of ook/zelfs) jullie zeggen (of u zegt): “Als (of Indien) wij waren (= wij hadden geleefd) in (of met/door) de dagen van onze (voor)vaders, waren wij niet (of nee) ooit (of een keer/altijd) (= waren wij nooit) hun deelgenoten (of hun deelnemers) (= hun mededaders) (geweest) met (of in/door) (= bij) het bloed (= bij het vermoorden) van de profeten.”

Graven van belangrijke personen uit de geschiedenis van Israël werden meestal goed onderhouden (Hand.2:29). Soms lieten Joden grafmonumenten bouwen (vgl. 1Mak.13:27-30).⁹⁴⁹ Met het goed onderhouden van de graven van de vermoorde profeten, wekten de Farizeeën in elk geval de indruk, dat ze veel waardering hadden voor de boodschap die deze profeten hebben gesproken en/of opgeschreven.

Doordat ze zeiden, dat zij nooit zouden hebben meegedaan aan het vermoorden van die profeten, als ze in de tijd van hun voorvaders hadden geleefd, gaven ze daarmee impliciet aan, dat ze niet hoorden bij het nageslacht van die vermoorde profeten, maar bij het nageslacht van hun moordenaars.

Ze zouden echter, volgens hun eigen zeggen, niet met de slechte daden van hun voorvaders hebben meegedaan. Als dat laatste waar zou zijn, en ze God trouw dienden, zouden ze door Hem niet berecht worden voor de zonden van hun voorouders (Ezech.18:19,20).⁹⁵⁰ Dit was helaas niet het geval.

31 “(Zo)dat (= Daarmee) getuigen jullie (of getuigt u) zelf, (om)dat jullie zijn (of u bent) afstammelingen (of nakomelingen/zonen) (= zelf, dat jullie afstammelingen zijn) van de (ver)moordenden (of de dodenden) (= van de moordenaars) van de profeten,

32 en (of ook/zelfs) jullie (of u); maakt ... vol(ledig) (of vult ... (aan)/vervult) de maat van jullie (of uw) (voor)vaders (= maakt de maat van jullie voorvaders vol)!”⁹⁵¹

De Farizeeën en schriftgeleerden zeiden wel, dat ze niet met de slechte daden van hun voor-

⁹⁴⁹ Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 938.

⁹⁵⁰ Zie Turenout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijpskerk, 2020.

⁹⁵¹ Matteüs gebruikte hier, in navolging van de Here Jezus natuurlijk, de gebiedende wijs!

vaders zouden hebben meegedaan, maar door later de allerhoogste profeet Jezus te (laten) vermoorden (vgl. Hand.7:52), en daarna de Christenen fanatiek te vervolgen, zouden *ze de maat van hun voorvaders volmaken*, en daarmee de berechting van de Almachtige over zich afroepen (vgl. 1Thes.2:15,16).

De Farizeeën die vastbesloten waren om de Gezalfde te vermoorden, gingen ondanks Jezus' talrijke waarschuwingen tegen het profetisch werk van de Here in.⁹⁵² Als je op die manier de Heilige Geest opzettelijk en structureel tegenwerkt, zondig je tegen haar.⁹⁵³ Doordat de mensen die dit met opzet doen, slaven van de satan zijn geworden, zal die zonde niet worden gegeven (Mat.12:31,32).⁹⁵⁴

Mede daarom kregen de Farizeeën van de Meester de opdracht hun kwaadaardige plannen uit te voeren (vgl. Joh.13:27), want het moest immers gebeuren (Mat.16:21, Luk.24:25,26,45,46, Hand.3:18, 17:3)! De Heiland moest toch de straf voor alle zonden dragen!⁹⁵⁵

33 “Slangen, voortbrengsels van adders (of (giftige) slangen) (= adderenbroedsel), hoe (of op welke manier) (= waardoor/waarom) zou(den) (of mocht(en)) jullie (of u) (kunnen/moeten) ontsnappen (of ontkomen/ontvluchten) van(af/uit) (= aan) de veroordeling (of het oordeel/vonnis) (= de straf) van (= tot) de hel?”

De Mensenzoon herhaalde in vers 33 ongeveer, wat Johannes de Doper al eerder tegen veel Farizeeën en Sadduceeën had gezegd, toen ze bij hem kwamen (Mat.3:7). Hij had toen ook nadrukkelijk tegen hen gezegd, dat ze zich moesten bekeren van hun zonden (Mat.3:8-10).

In vers 34 laat Jezus de Gezalfde op een indirecte manier aan de Farizeeën merken, wie Hij is. Evenals God de Vader stuurt Hij profeten naar zijn volk (vgl. 2Kon.17:13,23, 21:10, Jer.7:25, 25:4, 26:5, 29:19, enz.). Evenals de Almachtige zou de Heiland na zijn hemelvaart als *Koning profeten, wijze mensen en Schriftgeleerden* eropuit sturen.

Een *schriftgeleerde* was oorspronkelijk iemand die goed kon lezen en schrijven. Later kreeg dit woord de betekenis van onderzoeker, leraar en uitlegger van Gods wetten en de geschriften van zijn profeten.

Het gaat hier niet over de zogenaamde schriftgeleerden in de tijd dat de Heiland als mens op aarde zijn werk deed. Die schriftgeleerden kenden Gods wetten en de geschriften van zijn profeten alleen maar naar de letter. Hier bedoelt de Here Jezus de echte Schriftgeleerden, die ook veel begrepen van de bedoeling van die wetten en geschriften (vgl. Mat.13:52).

Het gaat in vers 34 niet over 3 groepen: profeten, wijze mensen en Schriftgeleerden. Nee, de profeten die de Heiland zou sturen, zouden ook wijze mannen zijn, die de geschriften (= het Oude Testament) heel goed kenden. Ze hadden van hun Meester een zeer goede opleiding gekregen.

In de nabije toekomst *zou de Zoon* van de hemelse Vader *zijn apostelen*⁹⁵⁶ *en profeten*⁹⁵⁷

⁹⁵² In de tijd van het Oude Testament werkte de Heilige Geest van God vrijwel uitsluitend via profeten. Na de uitstorting van de Heilige Geest op de 1^e Pinksterdag veranderde dat.

⁹⁵³ In de Hebreeuwse taal is de Geest van God vrouwelijk. Omdat dit onderscheid verduidelijkend is ten opzichte van God de Vader en God de Zoon, wordt de vrouwelijke verwijzing aangehouden.

⁹⁵⁴ Als je twijfelt, of je gezondigd hebt tegen de Heilige Geest, en je wilt God dienen, wees dan maar niet meer bang. Je hebt immers niet opzettelijk gezondigd tegen de Heilige Geest, want je wilt het werk van Gods Geest niet tegenstaan, maar juist bevorderen!

⁹⁵⁵ Dit pleit de Farizeeën niet vrij, want het was hun eigen keus. Ze hadden al besloten om Jezus te vermoorden, en niets zou hen kunnen weerhouden om hun kwaadaardige plannen uit te voeren. Die Meester moest weg! Zelfs het kwaad in de wereld zet God naar zijn hand om daarmee het goede te dienen en te bevorderen. Daarvoor heeft Hij het kwaad niet nodig, en Hij verafschuwt het zelfs, maar Hij heeft er wel de macht over om het voor iets goeds in te zetten.

naar de Farizeeën, en schriftgeleerden (en andere Joden) sturen. Vanuit hen zouden zij sommigen (laten) doden en laten kruisigen, en vanuit hen zouden ze anderen geselen in hun synagogen, en hen vervolgen van stad naar stad.

Synagogen zijn waarschijnlijk gedurende de Babylonische ballingschap ontstaan. Het zijn gebouwen waarin Joden op rust- en feestdagen bij elkaar kwamen (en nog steeds komen) om een gedeelte uit het Oude Testament te lezen, en erover te spreken (Hand.13:15). Iedereen die ze in die tijd geschikt vonden, mocht het woord voeren.⁹⁵⁸ In synagogen werd eveneens rechtgesproken overeenkomstig de Joodse wetten, en er werden lijfstraffen toegepast (Mat.23:34, Hand.22:19, 26:11, 2Kor.11:24).

De onderstaande profetie (v.34) van de Here Jezus is kort na zijn lijden, sterven en hemelvaart volledig in vervulling gegaan. De Christenen werden in eerste instantie niet vervolgd door de Romeinen, maar vooral door de Farizeeën, schriftgeleerden en andere vijandige Joden. Zoals ze de Mensenzoon hadden laten vermoorden, zo wilden ze eveneens alle Christenen van de aardbodem laten verdwijnen.⁹⁵⁹

34 “Door (middel van) (of Via) (= Om) dit (of dat) (= Daarom), zie (of kijk)! Ik stuur (toe/(erop)uit) (of zend (uit/weg)) (= Zie! Ik stuur daarom) profeten, [(en (of ook/zelfs)] wijze(of bekwame/kundige)(mense)n en (of ook/zelfs) Schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers), naar (of tot/bij) jullie (of u) (= naar jullie toe). [(En/Ook/Zelfs)] ⁹⁶⁰ van(uit) (of bij/van(daan/af)/uit) hen zullen jullie (of zult u) (sommigen) doden en (of ook/zelfs) kruisigen, en (of ook/zelfs) van(uit) (of bij/van(daan/af)/uit) hen zullen jullie (of zult u) ⁹⁶¹ (anderen) geselen in (of met/door) jullie (of uw) synagogen (of bijeenkomsten) (vgl. Mat.10:17^b), en (of ook/zelfs) jullie zullen (of u zult) (hen) vervolgen (of achtervolgen) van(af/uit) stad naar (of tot/(tot) in) stad (vgl. Mat.10:23^a),

35 (zo)dat (of hoe (ook maar)) over (of op) jullie (of u) zou (of mocht) komen [(al(le(s)) (of elk(e)/(ge)heel)] ⁹⁶² (het) rechtvaardige (of oprechte) bloed vergoten wordend(e) (= het rechtvaardige bloed, dat vergoten wordt) op (of over) de aarde (of het land/de grond), van(af/uit) het bloed van Abel, de rechtvaardige (of de oprechte), tot aan (of totdat) het bloed van

⁹⁵⁶ Apostelen waren (en zijn) ook profeten (Hand.10:9-20, 1Kor.15:50-53, 2Pet.3:3,4, Op.1:1-3), en hebben een rechtstreeks mandaat van de Here (Joh.20:21-23, Ef.2:19,20). Ze hebben hun gaven en talenten niet gekregen om er vervolgens niets mee te doen (Mat.25:14-30). Een apostel (of Een uitgezondene/afgezant/boodschapper) had en heeft de opdracht om als evangelist en als zendeling eropuit te trekken om het evangelie (= de blijde boodschap) in heel de wereld uit te dragen (Mat.10:7, 28:19). Zo is ook de hele Bijbel tot ons gekomen via profeten en door middel van apostelen (Ef.2:19,20, vgl. 2Pet.3:1,2).

In het bijbelboek Handelingen (15:22-32) worden bijvoorbeeld Judas en Silas evenals de apostelen óók profeten genoemd. Dit impliceert, dat de apostelen eveneens profeten waren (Hand.4:8-11, 15:22-32, 2Pet.1:21).

Profeten van de Almachtige geven evenals de apostelen vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van Hem hebben gekregen (2Pet.1:21). Ze vertellen niet alleen iets over de toekomst, ook al wordt dat vaak (onbewust) gedacht. In veel gevallen krijgen ze profetieën om de dienaren van de Here heel concreet te vermanen, te bevoordigen en op te bouwen.

⁹⁵⁷ De gave van profetie is niet alleen bedoeld voor de tijd waarin de Bijbel is ontstaan, maar is ook tot op de dag van vandaag van groot belang (1Kor.12:4-29, 14:1-25, vgl. Op.11:3-10)! Nergens lezen we in Gods Woord, dat de gaven van de Heilige Geest nu geen betekenis meer zouden hebben.

⁹⁵⁸ Vroeger was een synagoge ook een gewone ontmoetingsplaats; een soort dorps huis. Dat is trouwens, tegenwoordig nog steeds het geval.

⁹⁵⁹ Daarover kunnen we bijvoorbeeld lezen in de bijbelboeken Handelingen (4:1-22, 5:17-40, 6:8-8:3, 11:19, enz. vgl. 26:11) en 2Korinte (11:24,25^a).

⁹⁶⁰ Het (voeg)woord *En* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁹⁶¹ In de Codex Sinaiticus staat hier ... *en kruisigen, van(uit) hen ook (of en/zelfs) ...*, maar in jongere handschriften ... *en kruisigen, en (of ook/zelfs) van(uit) hen ...*. Beide varianten zijn mogelijk, maar die uit jongere handschriften ligt wellicht iets meer voor de hand. Voor de betekenis maakt het echter (vrijwel) niets uit.

⁹⁶² Het (bij)woord *al* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

Zacharia, [(een zoon (of een nakomeling/afstammeling) van Berechja,)] ⁹⁶³ die (of dat) jullie hebben (of u hebt) vermoord (of gedood) tussen het tempelhuis (of de tempel) en (of ook/zelfs) het (brandoffer)altaar.”

De Here Jezus zou na zijn opstanding uit de dood, en zijn binnenkomst in de hemel, *profeten, wijze mensen en Schriftgeleerden naar de Farizeeën en de schriftgeleerden toesturen* (v.34^a). De bedoeling daarvan was niet, dat *ze sommige volgelingen van de Meester zouden doden en kruisigen, en vanuit hen anderen zouden geselen in hun synagogen, en hen zouden vervolgen van stad naar stad* (v.34^b). Nee, het doel was, dat duidelijk zou blijken, dat de Farizeeën en de schriftgeleerden zich beslist niet zouden willen bekeren, en daardoor *de maat van hun voorvaders vol zouden maken* (v.32). Het gevolg daarvan zou zijn, *dat over hen zou komen het rechtvaardige bloed* (v.35^a) van de vermoorde dienaren van de Here (v.35^b), *dat vergoten wordt op de aarde* (v.35^a) (vgl. Jes.26:21, Mat.27:25).

Ja, doordat vooral veel Farizeeën en schriftgeleerden de eerste Christenen zouden vervolgen, *zou over hen komen, het rechtvaardige bloed, dat vergoten wordt op de aarde* (v.35^a), *vanaf het bloed van Abel, de rechtvaardige, tot aan het bloed van Zacharia* (= de vermoorde dienaren van de Here) (35^b), *die ook zij hebben vermoord tussen het tempelhuis en het brandofferaltaar* (v.35^c).

Met Zacharia wordt niet de bekende profeet uit het bijbelboek Zacharia bedoeld. Dat was een zoon van Berechja (vgl. Zach.1:1). De profeet Zacharia, die vermoord werd tussen het tempelhuis en het brandofferaltaar, was een zoon van de priester Jojada. Deze profeet werd gedood op bevel van koning Joas (836 – 797) (2Kron.24:20-22).

Zo deelde de Here Jezus de Farizeeën en schriftgeleerden in bij de moordenaars van de profeten van God: Al vanaf Abel tot en met Zacharia. Zij zouden, evenals die vroegere moordenaars, de profeten van de Almachtige vervolgen. Daarbij noemde de Heiland de eerste profeet uit het eerste bijbelboek: Abel (Gen.4:8), en de laatste vermoorde profeet uit het laatste bijbelboek bij de Joden: Zacharia (2Kron.24:20-22).⁹⁶⁴

De zonden van iemands voorgeslacht (= iemands voorvaders en -moeders) worden door de Here ook aan de persoon toegerekend, die zich niet tot Hem wil bekeren (Ex.20:5, 34:7^b, Num.14:18^b, Deut.5:9, vgl. Jer.15:4, Klaag.5:7). Als iemand zich wel bekeert, dat vervalt die omvangrijke zondenlast volledig (Ezech.18).⁹⁶⁵ Dat heeft eveneens positieve gevolgen voor het nageslacht van die bekeerde man of vrouw.

Met de veelomvattende uitspraak in vers 35 gaf de Mensenzoon impliciet ook aan, dat Hij het hele (Hebreeuwse) Oude Testament erkent als de gezaghebbende woorden van God!

⁹⁶³ De onjuiste toevoeging *een zoon van Berechja*, staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften (vgl. Luk.11:51^a). De vermoorde profeet Zacharia, waar het hier over gaat, was niet een zoon van Berechja (vgl. Zach.1:1), maar een zoon van de priester Jojada. Die zoon van Jojada werd op bevel van de Judese koning Joas (836 – 797) vermoord in de voorhof van de tempel (2Kron.24:20-22).

Naast de profeet *Zacharia* die wel *een zoon van Berechja* was (Zach.1:1), komt er nog iemand in de Bijbel voor met die naam. (Zie daarvoor de uitleg van Jesaja 8:2 in Turenout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.)

⁹⁶⁴ De Joden delen het Oude Testament anders in dan de Christenen. De bijbelboeken hebben bij hen een andere volgorde. Eerst komt het gedeelte van de wet, daarna de profeten en als laatste de geschriften. Het bijbelboek 2Kronieken is bij hen het laatste bijbelboek. De laatst genoemde profeet die daarin vermoord werd, is Zacharia, een zoon van de priester Jojada (2Kron.24:20-22).

Hoewel Jojada's zoon Zacharia niet de laatste profeet was, die door vijandige Joden is vermoord (vgl. de profeet Uria in Jer.26:20-23), werd zijn moord in het laatste bijbelboek (volgens de Joodse volgorde) wel het laatst genoemd. Dat de profeet Johannes de Doper daarna ook is vermoord, is hierbij niet relevant, want die werd niet door (toedoen van) de Farizeeën en de schriftgeleerden om het leven gebracht, maar door de Edomitische vorst Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) (Mat.14:3-12).

⁹⁶⁵ Zie Turenout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijskerk, 2020.

36 “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u) [(om)dat]: ⁹⁶⁶ “Al(le(s)) deze(of die)(dinge)n zal (= zullen) komen (of (zullen) zijn gekomen) over (of op) deze (of die) generatie (of dit (of dat) (mensen)geslacht).”

Met *deze generatie* bedoelde de Meester in vers 36 de mensen die in zijn omgeving leefden, terwijl Hij op aarde zijn werk deed. Een groot deel van die Joodse generatie zou meedoen aan de vervolging van de eerste Christenen. Zij zouden door de vervolging van de dienaren van de Heiland de vloek van God over zichzelf en over hun nageslacht afroepen (Ex.20:5, 34:7^b, Num.14:18^b, Deut.5:9, vgl. Mat.27:25). Die vloek zou ook hun volksgenoten treffen, die meededen aan de vervolging van Christenen, en zich niet wilden bekeren. Het vergoten bloed van al die kinderen van de Almachtige zou roepen om wraak (vgl. Gen.4:8-12, 2Kron.24:22^b).

De Here heeft zich inderdaad eeuwenlang teruggetrokken van zijn volk, en is door middel van de Heilige Geest gaan wonen in de harten van de mensen die Hem wel wilden dienen. Bij die mensen hoorden vooral veel heidenen. Het Joodse volk is mede daardoor eeuwenlang gediscrimineerd, getreiterd, vervolgd en voor een groot deel vermoord. De verwoesting van de stad Jeruzalem in het jaar 70 na Christus was daarvan slechts het begin. De Tweede Wereldoorlog was vooral voor de Joden het tragische dieptepunt. In de toekomst zal God echter weer terugkeren naar het volk Israël.

⁹⁶⁶ Het (onderschikkend voeg)woord (*om*)*dat* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

11. Gods Zoon waarschuwt Jeruzalem en Israël.

Hoofdstuk 23:37-39

37 ³⁶ “Jeruzalem, Jeruzalem doodt de profeten, en stenigt, die naar haar toegestuurd zijn. Hoe vaak heb Ik jouw kinderen bij elkaar willen verzamelen, zoals een hen haar kuikentjes onder de vleugels bij elkaar verzamelt, maar jullie hebben het niet gewild.”

38 ³⁷ “Zie, jullie huis wordt voor jullie verwoest achtergelaten.”

39 ³⁸ “Ja, Ik zeg tegen jullie: “Jullie zouden Mij vanaf nu beslist niet meer zien, totdat ooit jullie zouden zeggen: “Gezegend is Hij die komt in de naam van de Heer!”

Terwijl de Here Jezus naar de stad Jeruzalem trok, sprak Hij over wie er behouden wordt, en wie niet (Mat.7:13,14,21-23, vgl. Luk.13:22-30). De Meester ging naar de hoofdstad om te sterven. Met veel verdriet profeteerde Hij onder andere over de komende verwoesting van Jeruzalem, die verschrikkelijk zou zijn (v.37-39, vgl. Luk.13:31-35).

37 “Jeruzalem, Jeruzalem[(, d(i)e)] ⁹⁶⁷ doodt de profeten, en (of ook/zelfs) stenigt, d(i)e naar (of tot/bij) haar (toe/(erop)uit)gestuurd (of (uit/weg)gezonden) zijn(de) (= die naar haar gestuurd zijn). Hoe vaak heb Ik (jo)uw (of je) kinderen willen (bij elkaar) verzamelen (of (bij elkaar) vergaderen), zoals (of net als) een hen (of een kloek/kip/haan/vogel) de kuikentjes (of de jonge vogeltjes) van haar ⁹⁶⁸ onder de vleugels (bij elkaar) verzamelt (of (bij elkaar) vergadert), en (of ook/zelfs) (= maar) jullie hebben (of u hebt) (het) niet (of nee) (graag) gewild (of gewenst).”

Jeruzalem was al eeuwenlang de moordenares van de profeten van God.⁹⁶⁹ Zo zijn bijvoorbeeld de profeten Uria (Jer.26:20-23) en Zacharia (2Kron.24:20-22) in opdracht van een Judeese koning vermoord. Ook koning Manasse (697 – 642) liet erg veel mensen die de Here dienden, om het leven brengen (2Kon.21:16). Hoogstwaarschijnlijk heeft die Judeese koning in 681 voor Christus eveneens de profeet Jesaja laten vermoorden (Hebr.11:35^b-37).⁹⁷⁰

De Here Jezus sprak de stad *Jeruzalem* aan als een persoon. In Israël werden steden vaak aangeduid als dochters of dochtersteden (Ps.9:15, Jes.1:8, 10:32, Ezech.16, 23, vgl. Mat.21:5). Met de *kinderen* van Jeruzalem werden dus niet in de eerste plaats haar inwoners bedoeld, maar de dochtersteden, die vanuit de hoofdstad Jeruzalem als een eenheid bestuurd zouden moeten worden.

De Heiland had blijkbaar *de dochtersteden van Jeruzalem bij elkaar willen verzamelen, zoals een hen haar kuikentjes onder haar vleugels bij elkaar verzamelt*. Heel Israël had Hij willen verenigen onder zijn leiding. Niet op een nationalistische manier als een aardse koning, maar door een geestelijk herstel. Heel Israël had Hij weer willen terugbrengen bij de Here, waardoor het welzijn en de voorspoed van zijn volk weer zou kunnen terugkeren. Een nationaal herstel, dat daaraan ondergeschikt is, zou op dat geestelijke herstel kunnen volgen. Jeruzalem werd hier dus genoemd als vertegenwoordigster van het Joodse volk; ja, de vertegenwoordigster van heel Israël (= de 2 stammen uit het zuiden en de inmiddels verdreven 10 stammen uit het noorden van het heilige land).

Dan volgt het trieste slot van vers 37: “..., *maar jullie hebben het niet gewild*.” Helaas, de steden van heel Israël hebben het niet gewild. Met groot verdriet moest de Here Jezus tot die

⁹⁶⁷ Het (bepalend lid)woord *de*, dat verwijst naar de stad Jeruzalem (vrouwelijk enkelvoud), staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁹⁶⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *van haar*, maar in jongere handschriften *van haarzelf*.

⁹⁶⁹ Steden zijn in het Hebreeuws vrouwelijk.

⁹⁷⁰ Zie Turenout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024, pag. 26.

conclusie komen. Dat blijkt wel uit zijn woorden. Zoals een hen haar kuikentjes wil beschermen, zo ging de stad Jeruzalem als vertegenwoordigster van zijn volk Hem aan het hart.

Het grootste deel van de Joden heeft Hem niet willen aanvaarden als de Zoon van God. Ze wilden Hem alleen accepteren als een aardse koning die hen zou verlossen van de Romeinen, maar niet als hun Koning die hen zou verlossen van hun zonden. Verreweg de meeste inwoners van het heilige land hadden daarmee hun Verlosser en Koning verworpen.

38 “Zie (of Kijk), jullie (of uw) huis(houding) (of woning) wordt (voor/aan) jullie (of u) onbewoond (of ontvolkt/verlaten/eenzaam) (= (ver)woest) achtergelaten (of verlaten/opgegeven).”

Met het woord *huis* werd niet alleen een concreet gebouw bedoeld (Jer.12:7, 1Kon.9:7). Zo werd bijvoorbeeld met de term *het huis van David* (1012 – 972) zijn koningshuis bedoeld. Alles wat op dat moment bij David hoorde, werd daarmee aangegeven. Met het huis van Israel werden alle nakomelingen van Jakob (= Israël (Gen.32:27,28)) aangeduid (vgl. Mat.10:6). Met het huis van Jeruzalem en van de dochtersteden van Israël (= *jullie huis*), werden in die tijd dus de Joden in het hele heilige land bedoeld. In de toekomst zouden zij niet alleen uit de stad Jeruzalem worden verbannen. Nee, ze zouden in de komende eeuwen ook vanuit heel het land Israël verstrooid raken over de wereld.⁹⁷¹

39 “Want (of Immers) (= Ja,) Ik zeg (of verklaar) (tegen) jullie (of u): “Jullie (of U) zou(den) (of mocht(en)) Mij van(af/uit) nu beslist niet (of nooit/helemaal niet) (meer) (be)zien (of (op)merken/bekijken), tot(dat) (of tot aan/zolang als) ooit (of een keer/altijd) jullie (of u) zou(den) (of mocht(en)) zeggen (of spreken/vertellen): “Gezegend (of Geprezen) zijn(de) (= Gezegend is) Hij d(i)e komt (of verschijnt) in (of met/door) (de) naam van (de) Heer (of Eigenaar/Meester)!”

Op het moment, dat de Here Jezus de bovenstaande woorden van vers 39 uitsprak, was Hij niet in de provincie Judea. Wel was Hij op reis naar Jeruzalem (vgl. Luk.13:22,31-35).⁹⁷² De mensen tegen wie de Meester op dat moment sprak, *zouden Hem vanaf dat moment beslist niet meer zien, totdat ooit ze zouden zeggen: “Gezegend is Hij die komt in de naam van de Heer!”*

Die profetie is ook letterlijk in vervulling gegaan. Nadat de Mensenzoon verder is getrokken, kwam Hij bij de hoofdstad Jeruzalem. Veel mensen uit heel Israël waren in die tijd al naar de hoofdstad getrokken om daar het feest van het Pascha te vieren (Joh.12:1,12). Toen Jezus de Gezalfde op een mannelijk ezelsveulen de stad Jeruzalem binnenreed (Mat.21:7, Luk,19:35, Joh.12:14,15), riepen veel Joden onder andere: “Gezegend is Hij die komt in de naam van de Heer (Mat.21:9^b)!”

Toen deze profetie in vervulling ging, konden de Joden er rekening mee houden, dat de andere profetieën van de Meester ook in vervulling zouden gaan. Ze waren vlak voor het lijden en sterven van de Heiland nog heel duidelijk gewaarschuwd.

⁹⁷¹ Dat trieste lot had het overgrote deel van de inwoners van het vroegere Tienstammenrijk in het noorden van het heilige land al getroffen. Zij waren grotendeels verstrooid geraakt onder de heidenen.

⁹⁷² Dit weten we, doordat het Evangelie van Lukas vrijwel volledig in chronologische volgorde (= in volgorde van tijd) is geschreven (Luk.1:3). Daarmee kunnen we de andere Evangelieën meestal goed vergelijken en ordenen in volgorde van tijd. Wanneer men dat doet, dan blijkt, dat ook het Evangelie van de apostel Johannes vrijwel volledig chronologisch is weergegeven (Zie 4.2.Volgorde van de gebeurtenissen in de 4 Evangelieën.).

12. De Heiland profeteert over de verwoesting van de tempel.

Hoofdstuk 24:1-8

1 Jezus ging vanuit de tempel naar buiten, en vertrok. Zijn discipelen kwamen bij Hem om Hem de gebouwen van de tempel te laten zien.

2 Hij echter, antwoordde, en zei tegen hen: “Zien jullie dit niet? Stellig zeg Ik tegen jullie: “Hier zou wel eens echt geen steen op een andere steen gelaten kunnen worden, die niet zal worden afgebroken.”

3 Toen Hij op de Olijfberg ging zitten, kwamen alleen de discipelen bij Hem, en zij zeiden: “Vertel ons! Wanneer zullen deze dingen gebeuren, en wat is het teken van uw komst, en van een voleinding van de tijd?”

4 Jezus antwoordde, en zei tegen hen: “Past op, zodat niemand jullie zou kunnen verleiden!”

5 “Veel mensen zullen immers komen in mijn naam, en zeggen: “Ik ben de Gezalfde, en zij zullen veel mensen misleiden.”

6 “Jullie nu, zullen horen van oorlogen en van geruchten van oorlogen. Let op! Wordt toch niet ongerust! Het moet immers gebeuren, maar het einde is het nog niet.”

7 “Volk zal immers opstaan tegen volk, en koninkrijk tegen koninkrijk, en er zullen aardbevingen en hongersnoden zijn op verschillende plaatsen.”

8 “Dat alles echter, is het begin van de weeën.”

Nadat de Here Jezus de mensen voor de schriftgeleerden had gewaarschuwd (Mat.23:1-12, vgl. Mark.12:38-40, Luk.20:45-47), en Hij over een klein geldbedrag van een weduwe had gesproken (Mark.12:41-44, Luk.21:1-4), profeteerde Hij over de komende verwoesting van de tempel (Mat.24:1-8, vgl. Mark.13:1-8, Luk.21:5-11, 21:20-24).

1 [En/Ook/Zelfs] Jezus naar buiten (weg)gegaan (of (er(op)) uitgegaan) zijn(de) van(uit/af) (of uit) de tempel (= Jezus ging vanuit de tempel naar buiten), (en) (ver)trok (of ging/reisde) (weg). [En/Ook/Zelfs] zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) kwamen ((dicht)er)-bij Hem om Hem de gebouwen (of de bouwwerken) van de tempel te laten zien (of te tonen).

Toen de Zoon van God de tempel verliet, wilden de discipelen Hem de weelde van die prachtige gebouwen laten zien. Op dat moment voorspelde de Heiland eigenlijk de grondige verwoesting van deze tempel (Luk.21:5-24), maar Hij deed dat nog wat voorzichtig om zijn discipelen erop voor te bereiden. *Er zou (wel eens) niet één steen op de andere gelaten kunnen worden.* Ongeveer 40 jaren later ging deze profetie in het jaar 70 na Christus in vervulling.

2 Hij nu, (of en/maar) (= Hij echter,) antwoordend(e) (= antwoordde), (en) zei (of sprak/vertelde) (tegen/aan) hen: ⁹⁷³ “Zien jullie (of Ziet u) dit [(al(le(s))] ⁹⁷⁴ niet (of nee)? Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Hier(heen) zou (of mocht) (wel eens) beslist niet (of nooit/geenszins) een (= beslist geen/echt geen) steen op (of over) een (andere) steen (achter)gelaten (kunnen/moeten) worden (= echt geen steen op een andere steen gelaten kunnen worden), die (of dat) niet (of nee) zal worden afgebroken (of neergeworpen/omvergeworpen).” ⁹⁷⁵

⁹⁷³ In de Codex Sinaiticus staat hier *Hij echter, antwoordde, en zei tegen hen*, maar in jongere handschriften *Jezus echter, zei tegen hen*.

⁹⁷⁴ Het (bij)woord *alles* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁹⁷⁵ In de Codex Sinaiticus staat hier *die niet zal worden afgebroken*, maar in jongere handschriften *die beslist (=*

De discipelen mochten dan wel trots zijn op het prachtige tempelcomplex; hun Meester was dat juist helemaal niet. De eenvoudige tempel die onder leiding van de landvoogd Zerubbabel was herbouwd,⁹⁷⁶ was inmiddels door de Edomitische koning Herodes de Grote (37 – 4) helemaal verfraaid, en verder uitgebouwd. Tijdens het leven van de Here Jezus op aarde gingen de bouwactiviteiten nog steeds door. Al die pracht en praal was echter alleen maar schone schijn. Op een uiterlijke en oppervlakkige manier werd God in het tempelcomplex gediend, maar in werkelijkheid gingen de Joodse leiders met veel volksgenoten volledig hun eigen gang. Het ontbrak hen aan liefde voor de hemelse Vader en voor hun medemensen.

Nee met die schone schijn kon de Mensenzoon helemaal niet blij zijn. Daarom zei Hij tegen zijn leerlingen: “*Zien jullie dit niet?*” Nee, de discipelen zagen nauwelijks of helemaal niet in, wat er werkelijk aan de hand was. Ze hadden veel te weinig oog voor de boosheid van de Almachtige, omdat er niet naar Hem werd geluisterd. God zag de liefdeloze schone schijn. Zijn berechting zou op een gegeven moment wel moeten komen. Dat zou onder andere leiden tot de volledige verwoesting van de tempel.

Dat er wel eens *geen steen op een andere steen gelaten zou kunnen worden, die niet zou worden afgebroken*, wil zeggen, dat de muren van de tempelgebouwen zelfs helemaal uit elkaar gebroken zouden kunnen worden.

3 [En/Nu/Maar] gaand(e) zitten (of zittend(e)/zich bevindend(e)/verblijvend(e)) op (of over/bij) de Olijfberg (= Toen Hij op de Olijfberg ging zitten), kwamen ((dicht)er)bij Hem de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) alleen (of apart/afgezonderd) (= kwamen alleen de discipelen bij Hem), zeggend(e) (= en zij zeiden): “Vertel (of Zeg/Spreek) (het) (aan/tegen) ons! Wanneer zullen deze(ding)e(n) zijn (= gebeuren), en (of ook/zelfs) wat (of welk(e)/wie) (is) het teken van (jo)uw (of je) (aan)komst (of aanwezigheid), en (of ook/zelfs) van een voleinding (of een einde/voltooiing)⁹⁷⁷ van het (langdurige) tijdperk (of de eeuw(igheid)) (= van de tijd/de wereld)?”

De Here Jezus liep met zijn discipelen verder naar het oosten. Hij verliet de stad Jeruzalem, en ging naar de Olijfberg. Op die berg of heuvel vroegen de discipelen aan hun Meester, wanneer die verwoesting van de tempel zou gebeuren, *en wat het teken van zijn komst en een voleinding van de tijd zou zijn*. Dat de discipelen hier de Mensenzoon naar 2 verschillende gebeurtenissen vroegen, hadden ze totaal niet in de gaten. In de gedachtegang van de Joden betekende de verwoesting van de tempel het einde van de wereld. Dan zou de Gezalfde (= de Messias) wel terugkomen.

4 [En/Ook/Zelfs] Jezus antwoordend(e) (= Jezus antwoordde), (en) zei (of sprak) tegen hen: “Kijkt (uit) (of Ziet (in)) (= Past op), (zo)dat niet (of (toch) niet) (een zeker) iemand (of een (zeker(e))) (= zodat niemand) jullie (of u) zou (of mocht) (kunnen/moeten) verleiden!”

De Meester gaf zijn discipelen niet meteen antwoord op hun vragen. Hij begon met wat voor hen het belangrijkste was. Zijn leerlingen moesten zich niet laten verleiden door leugenaars met een verkeerde voorstelling van zaken. Ze moesten ook van de onjuiste gedachtegang loskomen, dat met de verwoesting van de tempel ook de wereld zou vergaan, en dat direct daarna een nieuwe gelukkige tijd zou aanbreken. In moeilijke tijden is het immers heel verleidelijk om valse profeten te geloven, die verlossing en betere tijden beloven. Een mooie boodschap gaat er bij de mensen vaak in als zoete koek.

zeker) niet (of nooit/geenszins) zal worden afgebroken. In die jongere handschriften wordt de samengestelde uitdrukking *beslist niet* in vers 2 op een overbodige manier herhaald.

⁹⁷⁶ Zie eventueel Turenout T. van, Haggai, feest van Jahweh, Grijpskerk, 2019 en Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2023.

⁹⁷⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *van een voleinding ...*, maar in jongere handschriften *van de voleinding ...*

Het zou en zal vaak gebeuren, dat iemand de mensen zou en zal proberen te verleiden met leugens en mooie praatjes over de Here Jezus. Veel valse profeten zouden en zullen zeggen, dat niet Jezus de Verlosser van de mensen is, maar zichzelf, of nog iemand anders. Dat is vandaag goed terug te zien bij de talrijke verkeerde filosofieën en valse godsdiensten.

5 “Velen (of Groten) (= Veel (of Grootse) mensen) zullen immers (of want) komen (of verschijnen) in (of bij/op) mijn naam, zeggend(e) (= en zeggen): “Ik ben de Gezalfde, en (of ook/zelfs) zij zullen velen (of groten) (= zullen veel (of grootse) mensen) misleiden (of laten (ver/af)dwalen).”

Onder andere van Bar Kochba (= Zoon van een Ster) (vgl. Num.24:15-17, Mat.2:2,7-11), de leider van de opstand tegen de Romeinen van 132 tot 136 na Christus, werd gezegd, dat hij de Messias (= de Gezalfde) was.

6 “Jullie (of U) nu, (of en/maar) horen (of hoort) (= Jullie nu, zullen horen/U nu, zult horen) (van/naar) oorlogen (of gevechten/(veld)slagen/strijd) en (of ook/zelfs) (van/naar) geruchten (of berichten) van oorlogen (of gevechten/(veld)slagen/strijd). Let op (of Kijkt uit (voor)/Ziet (in))! Wordt (toch) niet ongerust (of Wordt (toch) niet verontrust/Wordt (toch) niet bang)! Het moet (of behoort (te)) immers (of want) [(al(le(n/s)) (= allemaal))] ⁹⁷⁸ gebeuren (of worden/ontstaan), maar (of eerder/toch/integendeel) het einde (of de voleindiging) is het nog niet (of tot dan toe niet).”

De Meester zei tegen de discipelen, dat *ze zouden horen van oorlogen en van geruchten van oorlogen*. Dat is ook gebeurd. In 66 na Christus kwam Jeruzalem in opstand tegen het Romeinse gezag. In de stad streeden de Joden tegen elkaar, terwijl de stad zich moest verdedigen tegen de Romeinse legers. In het Romeinse rijk zelf heerste rond het jaar 68 na Christus een grote burgeroorlog. In het jaar 70 kwam hieraan een einde. Toen ging ook de stad Jeruzalem ten onder. De tempel werd in brand gestoken. De opstand die toen in Israël ongeveer 3½ jaar had geduurd, was voorbij.

7 “(Heiden)volk zal immers (of want) opstaan tegen (heiden)volk, en (of ook/zelfs) koninkrijk (of koningschap) tegen koninkrijk (of koningschap), en (of ook/zelfs) (er) zullen zijn (aard)bevingen en (of ook/zelfs) hongersnoden ⁹⁷⁹ (verspreid) over (of overal in) (= op verschillende) plaatsen.”

Hoewel in de strijd tegen de Romeinen de prachtige tempel was verwoest, betekende dat nog niet het einde van de wereld. Daar had de Here Jezus zijn leerlingen op voorbereid.

8 “Dat (of Dit) al(le(s)) nu, (of en/maar) (= Dat alles echter,) (is het) begin van (de) weeën.”

De herovering van het heilige land door de Romeinen en de verwoesting van de tempel waren verschrikkelijk. Toch waren die vreselijke gebeurtenissen slechts het begin van de weeën; van de zeer nare en moeilijke tijden, die vooral de dienaren van de Here zouden meemaken. Die moeilijke tijden werden door de Meester vergeleken met de zeer pijnlijke weeën van een barrende vrouw. Er zouden dus nog veel meer nare en afschuwelijke gebeurtenissen plaatsvinden, die waarschijnlijk nog ellendiger zouden zijn, voordat de wereld zou vergaan, en een nieuwe aarde door God zou worden geschapen.

⁹⁷⁸ Het (bij)woord *allemaal* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁹⁷⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *er zullen zijn aardbevingen en hongersnoden*, maar in jongere handschriften *er zullen zijn hongersnoden en* (of ook/zelfs) *pestepidemieën* (of *epidemieën/dodelijke ziekten*) en (of ook/zelfs) *(aard)bevingen*.

13. De Heiland profeteert over de tijd vlak voordat Hij terugkomt.

Hoofdstuk 24:9-26

9 “Dan zullen zij jullie overleveren aan onderdrukking, en zij zullen jullie doden. Jullie zullen door de volken gehaat zijn om mijn naam.”

10 “Ook zullen dan veel mensen afvallig worden. Zij zullen elkaar zelfs overleveren, en ze zullen elkaar haten.”

11 “Vele valse profeten zullen opstaan, en zij zullen veel mensen misleiden.”

12 “Door het toenemen van de wetteloosheid, zal de liefde van veel mensen bekoelen.”

13 “Wie echter standhoudt tot het einde, die zal gered worden.”

14 “Ook zal dit evangelie van het koningschap in de hele bewoonde wereld verkondigd worden tot een getuigenis voor al de volken, en dan zal het einde komen.”

15 “Wanneer jullie dan ooit de gruwel van de verwoesting zouden hebben gezien - waarover gesproken is via de profeet Daniël - die heeft gestaan op een heilige plaats - en wie het leest, moet het begrijpen! -

16 dan moeten de mensen in Judea vluchten naar de bergen!”

17 “De man op het platte dak moet niet naar beneden gaan om iets uit zijn huis mee te nemen!

18 Ook de man op het land moet niet terugkeren om zijn mantel mee te nemen!”

19 “O wee nu, de zwangere vrouwen en de moeders die borstvoeding geven in die dagen!”

20 “Bidt, dat jullie vlucht toch niet bij stormachtig regenweer zou moeten plaatsvinden, en toch niet op een sabbat,

21 want er zal dan een zware onderdrukking zijn, zoals er niet geweest is vanaf het begin van de wereld tot nu toe, en beslist niet meer zou kunnen zijn.”

22 “Als die dagen niet verkort werden, zou nooit elk lichaam gered worden, maar om de uitgekozen mensen zijn die dagen verkort.”

23 “Als dan ooit een zeker iemand tegen jullie zou zeggen: “Zie! Hier is de Gezalfde”, of: “Daar.” Jullie zouden het niet moeten geloven.”

24 “Er zullen immers valse gezalfden en valse profeten opstaan, en zij zullen wondertekenen en wonderen doen om zo mogelijk zelfs de uitgekozen mensen te misleiden.”

25 “Let erop! Ik heb het van tevoren tegen jullie gezegd.”

26 “Als ze ooit tegen jullie zouden hebben gezegd: “Zie! Hij is in de woestijn”, zouden jullie toch niet eropuit moeten gaan. “Zie! Hij is in de binnenkamers.” Jullie zouden het toch niet moeten geloven.”

Toen de Zoon van God had geprofeteerd over de toekomstige verwoesting van de prachtige tempel (Mat.24:1-8, vgl. Mark.13:1-8, Luk.21:5-11, 21:20-24), en de vervolging van zijn discipelen (Mat.10:17-25, vgl. Luk.21:12-19), sprak Hij hoogstwaarschijnlijk daarna over de periode vlak voordat Hij terug zal komen (v.9-26, vgl. Mark.13:9-23).

9 “Dan (of In die tijd/Toen) zullen zij jullie (of u) overleveren (of overgeven/uitleveren/overdragen) tot (of naar/(tot) in) (= aan) onderdrukking (of kwelling), en (of ook/zelfs) zij

zullen jullie (of u) doden. [En (of Ook/Zelfs)] jullie zullen (of u zult) door (of onder (invloed van)) [(al(le(s)))] ⁹⁸⁰ de volken gehaat (of verafschuwd) zijn door (middel van) (of via) (= om/vanwege) mijn naam.”

Na het begin van de weeën (v.8) en de vervolging van Jezus' discipelen (Mat.10:17-25), sprak de Meester over de haat van de volken. Die heidenen zullen de Christenen (= de Gezalften = de volgelingen van de Christus = de Gezalfde) in de wereld onderdrukken en doden om de naam van de Gezalfde. De dienaren van de Here Jezus worden *Christenen* genoemd, want ze zijn namelijk evenals Hijzelf met de Heilige Geest gezalfd (Hand.10:38, 2Kor.1:21,22). Wat een ere naam is dat!

10 “Ook (of Zelfs/En) dan (of in die tijd/toen) zullen velen (of groten) (= veel (of grootse) mensen) afvallig worden (of vallen/struikelen). Zelfs (of Ook/En) zij zullen elkaar (= Zij zullen elkaar zelfs) overleveren (of uitleveren), en (of ook/zelfs) ze zullen elkaar haten (of verafschuwen).”

Veel mensen van de gemeenten van Jezus de Gezalfde zullen afvallig worden. Die afvallige mensen zullen andere Christenen zelfs overleveren aan de vervolgers, en ze zullen elkaar haten.

11 “[En/Ook/Zelfs] vele (of grote/grootse) valse profeten (of leugenprofeten) zullen opstaan, en (of ook/zelfs) velen (of groten) (= veel (of grootste) mensen) zullen zij misleiden (of laten (ver/af)dwalen) (vgl. 2Pet.2:1, 1Joh.4:1).”

Valse profeten van valse godsdiensten en het schijnchristendom zullen ongestoord hun gang kunnen gaan (vgl. 2Tim.3:1-8). *Ze zullen veel mensen misleiden*. Alles zal geoorloofd lijken te zijn, behalve voor de mensen die God willen dienen, zoals Hij dat wil. Die valse profeten zullen veel mensen misleiden. Ja, alle mensen zullen zogenaamd broers en zussen van elkaar worden, behalve de Christenen. Zij zullen er niet bij horen.

12 “[En/Ook/Zelfs] door (middel van) (of via) het toenemen (of het vermeerderd worden) van de wetteloosheid (of de ongerechtigheid) (= het onrecht), zal de liefde van velen (of groten) (= veel mensen) bekoelen (of verkoelen/koud worden).”

Door de wetteloosheid zal de natuurlijke liefde tussen de mensen helemaal ontsporen. Voor de liefde, zoals de hemelse Vader dat wil, zal steeds minder ruimte zijn. Hierbij kunnen we denken aan de liefde tussen (geestelijke) broers en zussen (Mark.13:12), en de liefde tussen een man en een vrouw binnen het huwelijk. De echte betrouwbare liefde tussen veel mensen zal steeds meer vervangen worden door een oppervlakkige liefde, die slechts duurt, zolang het uitkomt en voordeel oplevert. Het geweten van steeds meer mensen zal geleidelijk afgestompt raken (2Tim.3:1-5^a).

13 “Standhoudend(e) (of Volhardend(e)) nu (of maar/en) (= echter) (= Wie echter standhoudt) tot (of naar/(tot) in) (het) einde, die (of deze) zal gered (of behouden/verlost) worden.”

*Wie echter, stand zal houden tot het einde van zijn of haar leven zal gered worden.*⁹⁸¹ Dat laatste betekent niet, dat de dienaren van de Meester niet lichamelijk zullen sterven, maar het geeft wel aan, dat ze met hun ziel en geest het eeuwige leven zullen krijgen (Mat.16:25^b, Mark.8:35^b, Luk.9:24^b).

14 “Ook (of En/Zelfs) zal verkondigd (of bekendgemaakt/afgekondigd) worden dit (of deze/dat/die) evangelie (of blijde boodschap/goede bericht) van het koningschap (of het ko-

⁹⁸⁰ Het (bij)woord *al* staat niet in de Codex Sinaïticus, maar wel in jongere handschriften.

⁹⁸¹ Deze woorden had de Zoon van God al eerder uitgesproken (Mat.10:22^b), toen Hij sprak over de vervolging van zijn dienaren, die vlak na zijn dood zou uitbreken. Met die Christenvervolging kregen ook de apostelen te maken.

ninkrijk) in (of door/met) de (ge)hele (bewoonde) wereld (= Ook zal dit evangelie van het koningschap in de hele bewoonde wereld verkondigd worden) tot (of naar/(tot) in) een getuigenis voor (of aan/bij) al(le(s)) de (vreemde) volken (of heidenvolken), en (of ook/zelfs) dan (of in die tijd/op dat moment/toen) zal het einde komen (of zal het einde zijn gekomen).”

Alle volken zullen op de hoogte (moeten) worden gebracht van het getuigenis van de Almachtige, zodat iedereen tot het geloof in de Here Jezus kan komen (Mat.28:19). De blijde boodschap van God zal eerst in de hele bewoonde wereld bekend worden gemaakt. Daarna pas zal tenslotte het einde komen. Niemand zal zich dan kunnen verontschuldigen.

15 “Wanneer (of Als) (ooit) ((wel)nu) dan (of dus) jullie zouden (of mochten) (of u zou (of mocht)) hebben gezien (of opgemerkt/bezien) de gruwel (of de afschuwelijkheid) van de verwoesting (of ontvolking) - het gesprokene (of het gezegde) (= waarover gesproken is/wat gezegd is) via (of door (middel van)) de profeet Daniël - de ⁹⁸² hebbend(e) gestaan (= die heeft gestaan) in (of door/met) (= op) een heilige plaats - de (voor)lezende (het) (= (en) wie het leest,) moet (het) begrijpen (of moet (het) inzien/moet (er)over nadenken)! -

16 dan (of op dat moment/in die tijd/toen) moeten (weg)vluchten de (mensen) in (of met/door) Judea (= moeten de mensen in Judea vluchten) naar (of op) de bergen (of de heuvels)!”

De Here Jezus zei dus, dat zijn volgelingen goed moeten letten op, wat er tijdens hun leven gebeurt. *Wanneer ze ooit de gruwel van de verwoesting zouden zien - waarover gesproken is via de profeet Daniël - de gruwel die heeft gestaan op een heilige plaats*, waar die niet hoort te staan (Dan.9:27, 11:31, 12:11, vgl. 1Kon.11:5,7),⁹⁸³ *dan moeten ze wegvluchten*.

Met de uitdrukking *de gruwel van de verwoesting* duidde de Meester op een profetie van Daniël. Toen de Mensenzoon op aarde leefde, was die profetie al in vervulling gegaan. Hij gebruikte het begrip *de gruwel van de verwoesting* hier dus als een motief.⁹⁸⁴ De profeet Daniël had namelijk voorspeld, wat er zou gebeuren in de tijd van koning Antiochus IV (175 – 164). Op het moment dat die koning in Israël aan de macht kwam, hadden de Syrische koningen die hij had opgevolgd, het heilige land veroverd. Daardoor was Antiochus IV niet alleen koning in zijn eigen land, maar ook in Israël.

Toen deze Syrische koning regeerde, wilde hij van zijn grote rijk meer een eenheid maken. Hij vond, dat daarin niet een aparte godsdienst paste, zoals dat in Israël het geval was. Om die godsdienst te laten verdwijnen, nam hij rigoureuze maatregelen. Hij liet onder andere een afgodsaltaar bouwen op het brandofferaltaar in de voorhof van de tempel (1Mak.1:54,59). Daarop werden offers gebracht voor de afgod Zeus. Deze afgod moest worden aanbeden. Onrein varkensvlees moest worden geofferd op het allerheiligste brandofferaltaar. De mensen die de God Jahweh van Israël wilden dienen, werden verplicht de afgod van die moderne tijd te eren. Wie uitsluitend de Here wilde blijven dienen, werd vermoord. Die hevige vervolging en onderdrukking van de dienaren van Jahweh heeft ongeveer 3½ jaar geduurd.⁹⁸⁵

Met de woorden *en wie het leest, moet het begrijpen* (v.15^b), worden de volgelingen van Jezus de Gezalfde bedoeld, die de indrukwekkende profetie van Daniël lezen over de gruwel van de verwoesting (Dan.9:27, 11:31, 12:11).

Zo zullen in de toekomst de mensen die de hemelse Vader willen gehoorzamen, verplicht worden de afgod(en) van de moderne tijd te eren. Alles wat heilig is, zal worden bezoedeld.

⁹⁸² Het (bepaald lid)woord *de* staat wel in de Codex Sinaïticus, maar niet in jongere handschriften.

⁹⁸³ Zie Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

⁹⁸⁴ Het woord *motief* betekent niet altijd *beweegreden*. Een motief kan ook de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal zijn. Voorbeelden van motieven zijn: de profetie van Immanuël, het Lam, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, enz., enz.

⁹⁸⁵ Zie Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

Als dat gebeurt, dan is de grote onderdrukking dichtbij. Die grote onderdrukking zal komen, als een gruwel van de verwoesting, waarvan de profeet Daniël sprak, *op een heilige plaats staat*, waar het niet hoort (2Tes.2:3,4).⁹⁸⁶

De Meester vertelde met deze profetie (v.15) dus, dat er een grote onderdrukking zal komen. Het teken daarvan is *de gruwel van de verwoesting*. De voleinding van de wereld is dan dichtbij. De Christenen die *in Judea* zullen wonen, *moeten dan vluchten naar de bergen* (v.16). Alle Christenen zullen in die tijd met vervolging en onderdrukking te maken krijgen. Vlak na die grote onderdrukking zal de Here Jezus terugkomen (2Thes.2:4-8).⁹⁸⁷ De bliksem is daarvan het teken (Mat.24:27-31).

17 “De (man) op (of (dicht) bij) het gebouw (= het (platte) dak) moet (toch) niet naar beneden gaan (of komen) (om) het (belangrijkste) (= moet niet naar beneden gaan om iets)⁹⁸⁸ (van)uit (of bij/van(daan/af)) zijn huis (of zijn woning) mee te nemen (of weg te nemen)!”

Dat wegvluchten voor het gevaar van onderdrukking en de dood zal dus heel snel moeten gebeuren. Er mag beslist niet worden gearzeld, of nog snel iets anders worden gedaan. Als iemand vanaf het platte dak van zijn huis via de trap aan de buitenmuur naar beneden gaat, dan moet die persoon niet naar binnen gaan om wat spullen mee te nemen. Hij of zij moet er dan direct vandoor gaan.

18 Ook (of En/Zelfs) de (man) in (of met/door) (= op) het (stuk) land (of (= op) de akker/(= in) het veld) moet (toch) niet (zich) omkeren (of (zich) omdraaien); terug (of achterwaarts) (= niet terugkeren) (= Ook de man op het land moet niet terugkeren) (om) zijn mantel (of zijn (boven)kleding)⁹⁸⁹ mee te nemen (of weg te nemen)!”

Iemand die zonder jas op het land aan het werk is, moet niet naar huis teruggaan om die op te halen.

19 “O wee (of Helaas/Ach) nu, (of maar/en) de in (of met/door) (de) baarmoeder (of buik) hebbenden (of (vast)houdenden/bezittenden) (= O wee nu, de zwangere vrouwen) en (of ook/zelfs) de zogenden (= en de moeders die borstvoeding geven) in (of met/door) die dagen!”

De zwangere vrouwen en de moeders die borstvoeding geven, zullen het extra zwaar krijgen in die allerdonkerste tijd. Ook de rustdag in de week, zoals de sabbat in de tijd dat de Heiland zijn werk op aarde deed, zal geen enkele aarzeling moeten kunnen geven om snel te vluchten.

De regenachtige herfst is in het heilige land al helemaal geen geschikte tijd om te moeten vluchten naar de bergen. Hoewel het in het heilige land het grootste deel van het jaar droog is, kan het daar in het najaar heel hard regenen; harder dan bij ons in Nederland. Als de regentijd in oktober en november begint, kan het water in grote hoeveelheden vanaf de hoge heuvels of bergen naar beneden storten. Met grote kracht stroomt het dan naar de drooggevallen wadi's en riviertjes, en het sleurt alles wat het tegenkomt, mee. Tijdens het regenseizoen zwellen de wadi's en riviertjes plotseling op tot brede waterstromen. In die tijd kan het daardoor in Israël op veel wegen en plaatsen levensgevaarlijk zijn.

20 “[En/Nu/Maar] bidt, (zo)dat jullie (of uw) vlucht (toch) niet stormachtig (regen)weer

⁹⁸⁶ Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024, hoofdstuk 11.

⁹⁸⁷ Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024, hoofdstuk 11.

⁹⁸⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier het ((onzijdig) bepaald lid)woord *het*, maar in jongere handschriften het (onbepaald voornaam)woord *iets* (of *wat*). Omdat met het woord *het* waarschijnlijk hetzelfde wordt bedoeld als met *iets* (of *wat*), kan voor de duidelijkheid het beste voor dat laatste worden gekozen.

Vergelijk hierbij het ((mannelijk) bepaald lid)woord *de* aan het begin van vers 17 en 18, dat kan worden opgevat als *De man*.

⁹⁸⁹ In jongere handschriften dan de Codex Sinaiticus staat hier *zijn mantels* (of *zijn (boven)kleren*).

(of storm/winter) (= toch niet bij stormachtig (regen)weer/toch niet tijdens een storm/toch niet in de winter) zou (of mocht) (moeten/kunnen) gebeuren (of worden/ontstaan) (= zou moeten plaatsvinden), en (toch) niet (of (toch) ook niet) bij (of voor/aan) (= op) een sabbat,⁹⁹⁰

21 want (of immers) (er) zal zijn dan (of in die tijd/toen) een grote (of buitengewone) (= zware) onderdrukking (of kwekking), zoals (of zodanig als/(van) wat voor soort) niet (of nee) (er) gebeurd (of geworden/ontstaan) (= geweest) is (= zoals er niet geweest is) van (af/uit) (het) begin van (de) (mensen)wereld (of van (de) aarde/van (het) heelal) tot aan (of tot(dat)/zolang als) nu (of heden) (= vanaf het begin van de wereld tot nu toe), en (of ook) niet (= noch) beslist niet (of nooit/in geen geval) (= en beslist niet meer) zou (of mocht) (kunnen/moeten) gebeuren (of worden/ontstaan) (= zijn).”

Zo'n grote onderdrukking die enige jaren voor de terugkeer van de Here Jezus naar de aarde, zal komen, zal er nog nooit zijn geweest, en zal er voor de Christenen ook nooit meer komen. Als het aantal dagen vlak voor de komst van de Heiland niet door God zou worden beperkt, dan zou er geen enkele Christen op aarde meer overblijven. Met alle moderne middelen van deze tijd, kunnen we ons daar (misschien) wel iets bij voorstellen. De allerzwaarste onderdrukking zal daarom (maar) ongeveer 3½ dag duren.⁹⁹¹

22 “[En/Ook/Zelfs] als (of indien) (toch) niet die dagen verkort (of ingekort) werden (= Als die dagen niet verkort werden), niet (of nee) ooit (of een keer/altijd) (= nooit) werd gered (of behouden/verlost) (= zou nooit gered worden) elk (of ieder/al(le(s))) vlees (= elk lichaam) (= zou nooit elk lichaam gered worden), maar (of en/nu) door (middel van) (of via) (= om/vanwege) de uitgekozen(mens)en (of de uitverkoren(mens)en) zijn die dagen verkort (of ingekort).”⁹⁹²

Hoewel de Here van tevoren weet, welke mensen voor Hem zullen kiezen, en Hem zullen dienen (Op.13:7,8, 17:8), is het niet zo, dat Hij vanaf het begin van de schepping al een aparte groep mensen heeft uitgekozen (= uitverkoren), die door het lijden en sterven van de Heiland zal worden verlost, en dat de rest van de mensen gewoon heel erg veel pech heeft gehad, doordat zij niet door de hemelse Vader uitgekozen (= niet uitverkoren) zijn om zijn kinderen te worden. Het zou een zware last zijn om vanuit die gedachte in onzekerheid te leven met de steeds terugkerende vraag: “Ben ik wel uitgekozen?”

Nee, de Heer van hemel en aarde heeft met (en door) het grote offer van zijn Zoon aan het kruis alle mensen uitgekozen (Ef.1:3-14), want dat volmaakte offer was (en is) voldoende voor de betaling van alle zonde van alle mensen van de hele wereld (1Joh.2:1,2)!⁹⁹³ Ja, God de Vader hield (en houdt) zoveel van alle mensen, dat Hij zelfs zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, zodat iedereen die in Hem gelooft, en dus op Hem vertrouwt, niet verloren zou gaan, maar eeuwig zou leven. Hij wil juist graag, dat de wereld door het offer van zijn Zoon behouden (ofwel gered) zal worden (Joh.3:16,17). Het is zijn wens, dat alle mensen voor altijd gelukkig zullen worden.

De hemelse Vader dringt zichzelf en het eeuwige geluk niet aan de mensen op. Zij zijn allemaal geschapen naar zijn beeld en gelijkenis, en iedereen zal dus zijn of haar eigen keuze

⁹⁹⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *bij* (of *voor/aan*) (= *op*) *een sabbat*, maar in jongere handschriften *in* (of *met/door*) (= *op*) *een sabbat*. Wat hier de oorspronkelijke tekst is, maakt voor de betekenis en de vertaling in het Nederlands (vrijwel) niets uit.

⁹⁹¹ Zie Turennot T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijpskerk, 2024, hoofdstuk 11:11.

⁹⁹² In de Codex Sinaiticus staat hier *zijn die dagen verkort*, maar in jongere handschriften *zullen die dagen worden verkort* (of *ingekort*).

⁹⁹³ Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken. Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. In principe kan iedereen zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald!

moeten maken. Nadat de zonde in de wereld was gekomen, was het echter voor niemand meer mogelijk om voor de Here te kiezen. Doordat Jezus de Gezalfde voor alle zonden van de mensen heeft betaald, is die mogelijkheid er weer wel. Met (en door) het volmaakte offer van de Heiland, koos de almachtige God Jahweh⁹⁹⁴ voor alle mensen. Het is nu nog de tijd om voor Hem te kiezen.

23 “Als (of Indien) (ooit) dan (of in die tijd/op dat moment/toen) (een zeker) iemand (of een (zeker(e))) (tegen/aan) jullie (of u) zou (of mocht) zeggen (of spreken/vertellen): “Zie (of Kijk)! Hier(heen) (is) de Gezalfde”, of: “Hier(heen) (= Daar).” Jullie zouden (of Jullie mochten/U zou/U mocht) (het) (toch) niet (moeten/kunnen) geloven (of vertrouwen).”

24 “(Er) zullen immers (of want) opstaan valse gezalfden (of pseudogezalfden) (= valse christussen) en (of ook/zelfs) valse profeten (of leugenprofeten), en (of ook/zelfs) zij zullen [(grote (of buitengewone))] ⁹⁹⁵ (wonder)tekenen en (of ook/zelfs) wonderen (of voortekenen) geven (= doen), (zo)dat (= doen om) indien (of als) mogelijk (= doen om zo mogelijk) zelfs (of ook/en) de uitgekozen(mens)en (of de uitverkoren(mens)en) te misleiden (of te laten (ver/af)dwalen) (= doen om zo mogelijk zelfs de uitgekozen mensen te misleiden).” ⁹⁹⁶

Wonderen worden niet alleen door de Here gedaan. Met hulp van de satan, zijn grote tegenstander, *zullen valse christussen (= valse gezalfden) en valse profeten tekenen en wonderen doen om zo mogelijk zelfs de uitgekozen mensen (= de trouwe dienaren van God) te misleiden* (2Thes.2:9). De Almachtige is echter, machtiger dan zijn grootste tegenstander. Hij zal zijn dienaren helpen om stand te kunnen houden. De satan kan gelukkig niet meer doen, dan de hemelse Vader hem toestaat.

25 “Zie (of Kijk) (= Let (er)op)! Ik heb (het) (tegen) jullie (of u) van tevoren gezegd (of voorzegt/voorspeld).”

Let op, zodat het niet onverwachts komt. *De Meester heeft het van tevoren* via de apostel Matteüs *tegen ons gezegd!* Zijn volgelingen zijn dus gewaarschuwd. Ze moeten zich goed voorbereiden, en blijven opletten.⁹⁹⁷

26 “Als (of Indien) (ooit) ze [(((wel)nu) dan (of dus))] ⁹⁹⁸ (tegen/aan) jullie zouden (of jullie mochten/u zou/u mocht) hebben gezegd (of gesproken/verteld) (= Als ze ooit tegen jullie zouden hebben gezegd): “Zie (of Kijk)! Hij is in (of met/door) de woestijn (of de wildernis)”, zouden (of mochten) jullie (of zou (of mocht) u) (toch) niet (moeten/kunnen) (er(op))uit gaan (of naar buiten gaan/weggaan) (= zouden jullie toch niet eropuit moeten gaan). “Zie (of Kijk)! (Hij is) in (of met/door) de binnenkamers (of de voorraadkamers).” Jullie zouden (of Jullie mochten/U zou/U mocht) (het) (toch) niet (moeten/kunnen) geloven (of vertrouwen).”

Volgt geen valse gezalfde (= valse messias (Hebreeuws)/valse christus (Grieks)) na! De echte Gezalfde Jezus zal in de hemel blijven, en tenslotte alleen van daaruit neerdalen om samen

⁹⁹⁴ Met Jahweh wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1). Geen mens kan Hem (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid van Jahweh is daarvoor veel te groot. (De Statenvertalers vertaalden Gods naam *Jahweh* met *de HEERE*.)

De Here Jezus echter, wordt nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens naar deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

⁹⁹⁵ Het (bijvoeglijk naam)woord *grote* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

⁹⁹⁶ Zowel bij de tekst van Codex Sinaiticus, als bij jongere handschriften is het slot van vers 24 een klein beetje onduidelijk. De gekozen vertaling is het meest waarschijnlijk.

⁹⁹⁷ Regelmatige bijbelstudie en het goed onderhouden van een persoonlijk contact met God zijn daarbij noodzakelijk. Daardoor heb je ook beter zicht op de tijd die komen gaat.

⁹⁹⁸ Het (bij)woord *dan* of *dus* staat niet in de Codex Sinaiticus.

met zijn Vader het laatste oordeel te vellen over alle mensen (Ps.110:1),⁹⁹⁹ en over heel zijn schepping. Na de vernietiging van de oude wereld, en na de schepping van de nieuwe aarde (2Pet.3:10-13), zal Hij voor altijd bij zijn dienaren blijven wonen (Op.21:22,23, 22:3-5).

⁹⁹⁹ Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2024.

14. De Heiland profeteert over de tijd en de dag dat Hij terugkomt.

Hoofdstuk 24:27-31

27 “Zoals immers de bliksem voortkomt vanuit het oosten, en gezien wordt tot aan het westen, zo zal de komst van de Zoon van de mensen zijn.”

28 “Waar ooit het lichaam zou kunnen zijn, daar zullen de adelaars zich verzamelen.”

29 “Onmiddellijk na de onderdrukking van die dagen zal de zon donker worden, de maan zal haar licht niet geven, de sterren zullen vanuit de hemel vallen, en de machten van de sterrenhemel zullen wankelen.”

30 “Ook zal dan het teken van de Zoon van de mensen verschijnen aan de wolkenhemel, en al de volksstammen van de aarde zullen zich op de borst slaan van verdriet, en zij zullen de Zoon van de mensen zien komen bij de wolken van de hemel met macht en grote heerlijkheid.”

31 “Hij zal zijn hemelse knechten eropuit sturen met een luide bazuin, en Hij zal zijn uitgekozen mensen vanuit de 4 windrichtingen bij elkaar verzamelen; vanaf het ene uiteinde van de wolkenhemel tot aan het andere.”

Nadat Jezus had gesproken over de periode vlak voor zijn komst (v.9-26, vgl. Mark.13:9-23), profeteerde Hij over de tijd en de dag dat Hij terug zal komen (v.27-31, vgl. Mark.13:24-27, Luk.21:25-28).¹⁰⁰⁰

27 “(Precies) (zo)als immers (of want) de bliksem(flits) voortkomt (of naar buiten komt/ (er) uitkomt) van(uit/af) (of uit) (het) oosten, en (of ook/zelfs) gezien wordt (of (ver)schijnt) tot aan (of totdat) (het) westen, zo (of op deze (of die) manier) zal zijn [(ook (of zelfs/en))] ¹⁰⁰¹ de (aan)komst van de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen.”

Evenals de bliksem zal de komst van de Zoon van de mensen, ofwel de Mensenzoon,¹⁰⁰² duidelijk zichtbaar zijn. Het zal eveneens duidelijk zijn, dat de adelaars zich zullen verzamelen op de plaats waar het lichaam is.

28 “Waar (of Op welke plaats) ¹⁰⁰³ [(immers (of want))] ¹⁰⁰⁴ (als/indien) ooit het (dode (of levende)) lichaam ¹⁰⁰⁵ zou (of mocht) (kunnen/moeten) zijn, daar(heen/in) zullen de adelaars (of de arenden) zich verzamelen (of samenkomen/bijeenkomen) (vgl. Luk.17:37).”

¹⁰⁰⁰ We moeten bij een chronologische indeling er niet automatisch van uitgaan, dat uitspraken van de Here Jezus, zoals over *de bliksem* als een aanduiding van *zijn komst*, en de *adelaars die zich boven het lichaam verzamelen*, maar één keer zijn gedaan (v.27,28). Ook al zou dat hier wel zo zijn, zou dat in dit geval voor de uitleg niets uitmaken, want al zouden de verzen 27 en 28 uit een eerdere tijd afkomstig zijn (Luk.17:20-37, zie v.24 en 37), dan zou dat voor de uitleg nog geen verschil maken. In beide gevallen gaat het over dezelfde gebeurtenissen: over wat er zal gebeuren vlak voordat de Here Jezus terugkomt.

¹⁰⁰¹ Het (bij)woord *ook* staat niet in de Codex Sinaiticus.

¹⁰⁰² De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van de Almachtige (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken. Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden.

Zie Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

¹⁰⁰³ In de Codex Sinaiticus staat hier *Waar*, maar in jongere handschriften *Waar(heen)*.

¹⁰⁰⁴ Het (bij)woord *immers* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁰⁵ In de Codex Sinaiticus staat hier *het lichaam*, maar in jongere handschriften *het lijk* (of *het dode lichaam/kadaver*). Dit is echter onjuist (Zie Luk.17:37.). Bovendien komen adelaars (ofwel arenden) meestal niet op aas of een kadaver af.

In de Bijbel worden alle Christenen samen als het lichaam van Christus (= Gezalfde) aangeduid (Rom.12:5, 1Kor.10:16,17, 12:27, Ef.4:11,12, 5:23, Kol.1:24, 3:15). Als machtige roofvogels zullen de knechten van satan boven de nog overgebleven Christenen zweven. Ze zullen elk moment kunnen aanvallen om hun prooi te verslinden. Dat zal echter niet gebeuren. De komst van de hemelse Vader zal een einde maken aan de onderdrukking van al zijn kinderen. Hij zal voor hen strijden (Ps.110:1, Mi.2:12,13, Zach.14:3,4).

Vlak na de komst van God de Vader zal de Here Jezus onverwachts terugkomen (Ps.110:1). Hij zal komen, zoals Hij is opgenomen naar de hemel (Hand.1:9-11).

29 “[En/Nu/Maar] onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) na (of achter) de onderdrukking (of de kwellings) van die dagen zal de zon donker (of verduisterd) worden, [en (of ook/zelfs)] de maan zal haar licht niet (of nee) geven, [en (of ook/zelfs)] de sterren zullen van(uit/af) de (wolken/sterren)hemel (neer)vallen (of neerstorten), en (of ook/zelfs) de machten (of de krachten) van de (wolken/sterren)hemel[en] zullen wankelen (of heen en weer bewogen worden).”

Na de allergrootste onderdrukking en vervolging van de Christenen zal het licht van de zon, de maan en de sterren verdwijnen. Het zal erop lijken, dat de sterren achter de horizon zullen neervallen. Het sterren- en planetenstelsel zal ontwricht raken, en de oude schepping zal op het punt staan om te worden vernietigd (vgl. 2Pet.3:10-12).

30 “Ook (of En/Zelfs) dan (of in die tijd/op dat moment/toen) zal (= Ook zal dan) het (merk/onderscheidings/wonder)teken van de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (ver)schijnen (of worden gezien) in (of door/met) (= aan) de (wolken/sterren)hemel,¹⁰⁰⁶ en (of ook/zelfs) [(dan (of op dat moment/in die tijd/toen))] ¹⁰⁰⁷ zullen zich (op de borst) slaan (van verdriet) (of klagen) al(le(s)) de (volks)stammen (of de volken) van de aarde (of de grond/het land) (= en al de volksstammen van de aarde zullen zich op de borst slaan van verdriet), en (of ook/zelfs) zij zullen de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen zien (of kijken naar) komend(e) (of verschijnend(e)) (= zien komen (of zien verschijnen)) (dicht) bij (of over/op) de wolken van de (wolken/sterren)hemel met macht (of kracht) en (of ook/zelfs) grote (of veel) heerlijkheid (of luister/glans/eer).”

Het teken van de Mensenzoon is, dat Hij aan de wolkenhemel zal verschijnen als de bliksem. Als bij het heldere licht van een bliksemflits zal de Meester plotseling te zien zijn in de lucht *bij de wolken* (v.27, Luk.17:24). Hij zal als Koning komen *met macht en grote heerlijkheid*.

Het overgrote deel van de mensen van *al de volksstammen op de aarde* zal niet blij zijn met zijn komst. Nee, ze *zullen zich op de borst slaan van verdriet* (Op.1:7). Ze zullen wel begrijpen, dat dit voor hen niet goed zal aflopen.

Voor de onderdrukte Christenen echter, zal de komst van de hemelse Vader en van de Mensenzoon juist de bevrijding betekenen van alle ellende en narigheid. Koning Jezus zal *immers zijn hemelse knechten*, ofwel zijn engelen, *eropuit sturen met een luide bazuin* ¹⁰⁰⁸ *om zijn dienaren* vanuit oost tot west, en vanuit noord tot zuid, *bij elkaar te verzamelen*. Vanuit alle 4 windstreken zullen alle Christenen op de aarde worden meegenomen naar hun Meester in de lucht; niemand van Gods kinderen zal achterblijven (1Tes.4:16,17).

De Mensenzoon zal zijn hemelse knechten ook eropuit sturen om de mensen te verzamelen,

¹⁰⁰⁶ In de Codex Sinaiticus staat hier *een* (wolken/sterren)hemel, maar in jongere handschriften *de* (wolken/sterren)hemel. De keuze voor *de* (wolken/sterren)hemel ligt het meest voor de hand, en voor de betekenis maakt het vrijwel geen verschil.

¹⁰⁰⁷ Het gedeelte *dan* (of op dat moment/in die tijd/toen) staat niet in de Codex Sinaiticus.

¹⁰⁰⁸ Een bazuin of (rams)hoorn was in die tijd vooral geschikt om mensen op grote afstanden te waarschuwen of bij elkaar te roepen (Lev.25:9, 1Kon.1:34,39,41, Jer.4:5, 6:1,17, Joël 2:1,15, Am.3:6, Zef.1:16).

die Hem niet wilden dienen. Zij zullen in de vurige oven worden gegoooid (Mat.13:41,42,49, 50). Met *de vurige oven* wordt de hel bedoeld (Mat.25:41, Op.20:10,14,15, 21:8). Daar zal altijd veel verdriet en ellende zijn (vgl. Dan.12:2, Mat.8:12, Luk.13:28, 16:24).

31 “[En/Ook/Zelfs] Hij zal zijn (hemelse) knechten (of zijn engelen/boodschappers) (er-op)uit sturen (of (uit/weg)zenden) met een sterke (of hevige/buitengewone/grote/lange) (= met een luide) bazuin (of trompet/(rams)hoorn),¹⁰⁰⁹ en (of ook/zelfs) Hij zal ¹⁰¹⁰ (bij elkaar/er-bij) verzamelen (of bijeenbrengen) zijn uitgekozen(mens)en (of zijn uitverkoren(mens)en) (van)uit (of bij/van(daan/af)) de 4 wind(richting/strek)en (= de 4 windrichtingen); van(af/uit) (de) (uit)einden (of uitersten) van (de) (wolken/sterren)hemel[en] tot aan (of totdat) hun (uit)einden (of hun uitersten) (= vanaf het ene uiteinde van de wolkenhemel tot aan het andere/ vanaf het uiterste noorden tot aan het uiterste zuiden, en vanaf het uiterste oosten tot aan het uiterste westen van de wolkenhemel).”

Voordat de Christenen die nog op aarde leven, hun Koning Jezus in de lucht tegemoet gaan, zullen eerst alle gestorven dienaren van God opstaan (1Tes.4:16). Op dat moment zullen bij het klinken van een hoorn alle kinderen van de hemelse Vader een onvergankelijk en verheerlijkt lichaam krijgen (1Kor.15:51-53). De Christenen die zijn opgestaan, zullen met hun medegelovigen op aarde worden verenigd. Samen zullen ze de Zoon van de Almachtige in de lucht tegemoet gaan, en voor altijd bij Hem zijn (1Tes.4:16,17).

¹⁰⁰⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *met een luide bazuin*, maar in jongere handschriften *met een bazuin*(of *trompet*)-klank (of -stem) (= -geschal/-geluid) *sterk* (of *hevig/buitengewoon/groot/lang*) (= *luid*) (= *met een luid bazuingeschal*).

¹⁰¹⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *Hij zal ...*, maar in jongere handschriften *zij zullen ...*.

15. De les van de vijgenboom.

Hoofdstuk 24:32-36

32 “Leert nu, van de vijgenboom deze les: “Wanneer dan ook zijn tak al fris zou zijn geworden, en hij bladeren zou laten uitspruiten, weten jullie, dat de zomer dichtbij is.”

33 “Zo moeten ook jullie, wanneer jullie dan ook al deze dingen zouden hebben gezien, weten, dat het dichtbij is; vlak bij de deur!”

34 “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Dit mensengeslacht zal beslist niet voorbij zijn gegaan, voordat al deze dingen zouden zijn gebeurd.”

36 ³⁵ “Meer over die dag en dat uur echter, weet niemand; ook de engelen van de hemel niet, en de Zoon niet, dan alleen de Vader.”

Nadat de Here Jezus had geprofeteerd over de tijd en de dag dat Hij terug zal komen (v.27-31, vgl. Mark.13:24-27, Luk.21:25-28), vertelde Hij, hoe de mensen kunnen merken, dat de dag van zijn komst heel dichtbij is. Daarvoor gebruikte de Meester als voorbeeld de vijgenboom, die vlak voor de zomer begint uit te botten (v.32-36, vgl. Mark.13:28-32, Luk.21:29-33). Vervolgens zei Hij tegen de mensen die naar Hem wilden luisteren, dat ze waakzaam moesten zijn (Luk.21:34-38).

32 “Leert nu, (of en/maar) van(de zijde van/wege/uit/af) (= door) de vijgenboom de(ze) vergelijking (of gelijkenis/parabel) (= deze les): “Wanneer (of Als) (ooit) (= Wanneer dan ook) zijn (jonge) tak (nu) al fris (of zacht) zou (of mocht) zijn geworden (of ontstaan/gebeurd), en (of ook/zelfs) [(de)] ¹⁰¹¹ hij bladeren zou (of mocht) voortbrengen (of laten groeien) (= zou laten uitspruiten), weten jullie (of weet u/merken jullie/merkt u/begrijpen jullie/begrijpt u), (om)dat de zomer dicht(er)bij (is).”

De meeste bomen in het heilige land houden in de winter hun bladeren, maar de vijgenboom niet. Aan die boom kun je dus goed zien, *dat de zomer dichtbij is*.

33 “Zo (of Op deze manier) moet(en) ook (of zelfs/en) jullie (of u), wanneer (of als) (ooit) (= wanneer dan ook) jullie (of u) al(le(s)) deze(ding)e(n) (= al deze dingen) zou(den) (of mocht(en)) hebben (in)gezien (of (op)gemerkt/bekeken/geweten), weten (of begrijpen/merken), (om)dat (= al deze dingen zouden hebben gezien, weten, dat) het dicht(er)bij is; (vlak) bij (of in/op) (de) deur[en]!”

Met *al deze dingen* (v.33,34) bedoelde de Mensenzoon de voortekenen van zijn komst (v.36). Daarover had Hij zojuist (of zeer kort geleden) duidelijk tegen zijn discipelen gesproken. Dat gesprek van de Meester met zijn leerlingen begon **na** zijn profetieën over de tijd tot en met de verwoesting van de stad Jeruzalem (Mat.24:1-8, vgl. Mark.13:1-8, Luk.21:5-11, 21:20-24) en de zeer fanatieke vervolging van zijn discipelen (Mat.10:17-25, vgl. Luk.21:12-19). Met *al deze dingen* bedoelde Jezus de Gezalfde dus zijn uitspraken over de periode voordat Hij terug zal komen (Mat.24:9-26, vgl. Mark.13:9-23) en vooral de tijd vlak voordat Hij weer zal verschijnen (Mat.24:27-29,37-41, vgl. Mark.13:24,25, Luk.17:22-33,37, 21:25,26,28), ook al weten we niet precies, wanneer die dag van zijn komst er zal zijn (v.36).¹⁰¹²

¹⁰¹¹ Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus.

¹⁰¹² Bij de profetieën van de Here Jezus moeten we niet in de war raken, doordat voor verschillende toekomstige perioden dezelfde motieven worden gebruikt. Eén (vergelijkbaar) motief dat bij verschillende profetieën wordt gebruikt, betekent automatisch niet, dat die verschillende profetieën dus over dezelfde periode in de toekomst gaan. Bijvoorbeeld:

1. ...*dan moeten de mensen in Judea vluchten naar de bergen*. (Vergelijk Mat.24:(15^b),16^(a)) (enige tijd voor Jezus' 2^e komst) met Luk.21:21^a (vlak voor de belegering van Jeruzalem door de Romeinen).)

34 “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Dit (of Deze) (mensen)geslacht (of generatie/volk/familie) zou (of mocht) (= zal) beslist niet (of nooit/in geen geval) (kunnen/moeten) voorbij zijn gegaan (of zijn gepasseerd/vergaan), tot-(dat) (of tot aan/zolang als) (= voordat) [(ooit (of een keer/altijd))] ¹⁰¹³ al(le(s)) deze(ding)e(n) zou (of mocht) zijn gebeurd (of ontstaan/geworden) (= al deze dingen zouden zijn gebeurd).”

De betekenis van het woord (*mensen*)geslacht hangt af van het tekstverband, waarin het staat. In het Nieuwe Testament duidt het woord (*mensen*)geslacht meestal een *generatie* aan. Hierbij moeten we in eerste instantie denken aan een generatie van ongeveer 25 jaren. Bij het woord (*mensen*)geslacht kan het echter ook over *een heel volk* gaan; over een lange periode dat een bepaald volk bestaat.

In het bovenstaande vers moeten we aan dat laatste denken, want de profetieën van de Here Jezus gaan over de periode vanaf de vervolging van de discipelen en de verwoesting van de hoofdstad Jeruzalem in 70 na Christus, tot en met de dag van de 2^e komst van de Zoon van God als mens naar de aarde. Dit betekent, dat de Heiland in vers 34 beloofde, dat het volk Israël zal blijven bestaan, en dat (een deel van) het nageslacht daarvan de terugkeer van de Messias naar de wereld zal meemaken.

35 [(“De (wolken/sterren)hemel en (of ook/zelfs) de aarde (of het land/de grond) zullen vergaan (of passeren/voorbijgaan), maar (of en/nu) mijn woorden (of mijn uitspraken/besproken zaken) zouden (of mochten) (= zullen) beslist niet (of nooit/in geen geval) (kunnen/moeten) zijn vergaan (of gepasseerd/voorbijgegaan).”)] ¹⁰¹⁴

36 “(Meer) over (of (Meer) van/betreffende/(rond)om) die dag en (of ook/zelfs) [(het)] ¹⁰¹⁵ (dat) uur (of tijd(stip)/ogenblik) nu, (of maar/en) (= Meer over die dag en dat uur echter,) is te weten gekomen (of heeft leren kennen/heeft (op)gemerkt/vernomen/geweten) niemand (of niet één/niets) (= weet niemand); ook (of zelfs) niet de engelen van de (wolken/sterren)hemel[en] (of de (hemelse) knechten/boodschappers) (= ook de engelen van de hemel niet), en (of ook) niet (= noch) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) (= en de Zoon niet),¹⁰¹⁶ dan (alleen) (of behalve (als)/tenzij/als (toch) niet) de Vader (vgl. Mat.20:23, Mark.13:32, Hand.1:7, Zach.14:7).” ¹⁰¹⁷

Dat we nooit precies zullen weten, wanneer onze Koning Jezus terug zal komen, wil niet zeggen, dat we niet moeten letten op de voortekenen van zijn terugkeer. De Meester heeft zijn profetieën daarover niet voor niets aan ons gegeven. Dat betekent dus, dat we aan de hand van die profetieën juist wel goed moeten letten op de dingen die gebeuren. We moeten waakzaam

-
2. *O wee nu, de zwangere vrouwen en de moeders die borstvoeding geven in die dagen!* (Vergelijk Mat.24:19 (enige tijd voor Jezus' 2^e komst) met Luk.21:23 (vlak voor de belegering van Jeruzalem door de Romeinen).)

Het tekstverband waarin deze uitspraken van Gods Zoon staan, moet vooral duidelijkheid geven!

Het woord *motief* betekent niet altijd *bewegreden*. Een motief kan ook de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal zijn. Voorbeelden van motieven zijn: de profetie van Immanuël, het Lam, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, enz., enz.

¹⁰¹³ Het (bij)woord *ooit* staat niet in de Codex Sinaiticus.

¹⁰¹⁴ Vers 35 staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Het lijkt erop, dat het is overgenomen uit het bijbelboek Markus (13:31), waar dit vers (Mat.24:35) wel in de Codex Sinaiticus is terug te vinden. Dat vers 35 is overgenomen uit Markus, is heel goed mogelijk, want dat boek is hoogstwaarschijnlijk het oudste Evangelie. De bijbelgedeelten uit Matteüs 24:31-36 en uit Markus 13:27-32 lijken erg veel op elkaar.

¹⁰¹⁵ In de Codex Sinaiticus staat niet het (bepaald lid)woord *het*. Waarschijnlijk zijn de (aanwijzende voornaam)-woorden *die* en *dat* als een samentrekking bedoeld, zodat we dit gedeelte het beste kunnen opvatten als *die dag en dat uur*, ook al komt het woord *dat* niet in de tekst voor.

¹⁰¹⁶ Het gedeelte *en niet de Zoon* (= *en de Zoon niet*) ontbreekt trouwens in jongere handschriften. Het is echter wel aanwezig in de Codex Sinaiticus.

¹⁰¹⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *de Vader*, maar in jongere handschriften *mijn Vader*.

zijn, en blijven opletten, ook al weten we niet precies *de dag en het uur* van de komst van de Zoon van God (vgl. v.42, 25:13, Luk.21:34-36). We moeten goed voorbereid zijn op de dingen die ons te wachten staan. De zeer ingrijpende gebeurtenissen mogen ons niet als een verrassing overvallen (1Tes.5:2-6). Dat is juist de les van de vijgenboom.

16. De Heiland profeteert over de tijd dat Hij terugkomt.

Hoofdstuk 24:37-41

37 36 “Zoals nu, de dagen van Noach waren, zo zal de komst van de Zoon van de mensen zijn,

38 37 want zoals zij waren in die dagen voor de zondvloed, etend en drinkend, trouwend en uithuwelijkend, tot aan die dag waarop Noach de ark binnenging,

39 38 en zij niets merkten, totdat de zondvloed kwam, en hen allen wegnam. Zo zal ook de komst van de Zoon van de mensen zijn.”

40 39 “Dan zullen er 2 mannen op het land zijn. Eén man zal worden meegenomen, en een andere man zal worden achtergelaten.”

41 40 “Er zullen 2 vrouwen aan het malen zijn met de molensteen. Eén vrouw zal worden meegenomen, en een andere vrouw zal worden achtergelaten.”

De bovenstaande verzen (v.37-41, vgl. Luk.17:20-37) zijn uit een eerdere tijd afkomstig dan het gedeelte daarvoor (v.32-36, vgl. Mark.13:28-32, Luk.21:29-33), dat in een latere periode heeft plaatsgevonden. Nadat Jezus 10 melaatse mannen had genezen (Luk.17:11-19), profeteerde Hij over de tijd dat Hij terug zal komen (v.37-41, vgl. Luk.17:20-37). De apostel Matteüs heeft verschillende profetieën over de 2e komst van de Gezalfde (= de Messias) naar de aarde, samengenomen, thematisch geordend, en vervolgens in één hoofdstuk gezet (Mat.24).

De dag waarop de Mensenzoon zal terugkomen, zal voor vrijwel iedereen een zeer onaangename verrassing zijn, zoals de zondvloed in de tijd van Noach verreweg de meeste mensen volledig overrompelde (Gen.6 en 7). Terwijl bijna iedereen de gewone dingen zal blijven doen, zoals eten, drinken, en trouwen, zal de 2^e komst van de Here Jezus voor die mensen even onverwachts komen als de zondvloed, ook al waren ze gewaarschuwd.

37 “(Precies) zoals nu, (of en/maar) de dagen van Noach (waren), zo (of op deze manier) zal zijn [(ook (of zelfs/en))] ¹⁰¹⁸ de (aan)komst van de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) ¹⁰¹⁹ van de mensen,

38 want (of immers) zoals ¹⁰²⁰ zij waren in (of met/door) die dagen voor de (zond)vloed, etend(e) en (of ook/zelfs) drinkend(e), trouwend(e) (of huwend(e)) en (of ook/zelfs) uithuwelijkend(e) (of ten huwelijk gevend(e)), tot (aan) die (of dat) dag (waarop) Noach [tot (of (tot) in/naar)] de ark (of de kist) binnenging (of binnenkwam/inging),

39 en (of ook/zelfs) zij niet (of nee) (iets) (= en zij niets) merkten (of begrepen/wisten), tot(dat) (of tot aan) de (zond)vloed kwam (of verscheen), en (of ook/zelfs) hen allen (weg/op)-nam (of (weg)droeg/optilde). Zo (of Op deze manier) zal ook (of zelfs/en) zijn de (aan)komst van de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen.”

In de toekomst zal met de komst van de Here Jezus de tijd komen, waarin de mensen die nog op aarde leven, en God niet dienen, zich niet meer kunnen bekeren tot de Almachtige. De rampzalige gevolgen voor deze onbekeerde mensen zullen dan helaas onafwendbaar zijn.

40 “Dan (of Op dat moment/In die tijd/Toen) zullen (er) 2 (mannen) zijn in (of met/door)

¹⁰¹⁸ Het (bij)woord *ook* staat niet in de Codex Sinaiticus.

¹⁰¹⁹ De woorden *van de Zoon* staan niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Hoogstwaarschijnlijk zijn ze ten onrechte overgeslagen. De overschrijver, die vaak woorden ingekort noteerde, heeft de woorden *van de Zoon* misschien wel gedacht, maar in elk geval niet opgeschreven.

¹⁰²⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *zoals*, maar in jongere handschriften (*precies*) *zoals*.

(= op) het (stuk) land (of (= in) de akker/(= in) het veld). Eén (man) ¹⁰²¹ wordt (= zal worden) meegenomen (of aangenomen), en (of ook/zelfs) één (man) ¹⁰²² (= een andere man) wordt (= zal worden) achtergelaten (of verlaten/opgegeven/weggestuurd/vergeven).”

Die 2 mannen op het land lijken in veel opzichten op elkaar. Toch zal er een groot en doorslaggevend verschil zijn. De één zal een kind van de hemelse Vader zijn, en de ander niet.

Mensen die door de hemelse knechten van de Here Jezus worden meegenomen in de lucht om Hem daar te ontmoeten, zijn zij die Hem hebben gediend, en via de Heilige Geest een persoonlijke relatie met Hem hebben onderhouden.

Iedereen die God niet heeft gediend, zal worden achtergelaten. Daarbij zullen ook mensen zijn, die in naam wel bij de Christenen (= de Gezalfden) hoorden; bij hen die met de Heilige Geest zijn gezalfd. Die mensen waren zogenaamd wel Christenen, maar zij hebben zich in werkelijkheid weinig of niets van God aangetrokken. In de praktijk gingen ze hun eigen gang.

Hoewel 2 vrouwen samen aan het werk zullen zijn, zal toch kunnen blijken, dat ze niet bij elkaar horen. Samen met een Christen bezig zijn, betekent niet automatisch, dat je een dienaar of dienares van de Here Jezus bent.

41 “Twee (vrouwen) malend(e) met (of door/in) de molensteen (of (op) de plaats waar de molensteen is) ¹⁰²³ (= Er zullen 2 vrouwen aan het malen zijn met de molensteen).¹⁰²⁴ Eén (vrouw) ¹⁰²⁵ wordt (= zal worden) meegenomen (of aangenomen), en (of ook/zelfs) één (= een andere vrouw) ¹⁰²⁶ wordt (= zal worden) achtergelaten (of verlaten/opgegeven/weggestuurd/vergeven).”

In dit gedeelte (v.37-41) riep, en roept, de Heiland de mensen op om niet te talmen, maar om meteen voor Hem te kiezen, voordat het voor altijd en eeuwig te laat is.

¹⁰²¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *Eén man*, maar in jongere handschriften *De ene man*. Omdat het (tel)woord *één* mannelijk is, weten we, dat het hier over *één man* gaat.

¹⁰²² In de Codex Sinaiticus staat hier *één man*, maar in jongere handschriften *de ene man*. Omdat het (tel)woord *één* mannelijk is, weten we, dat het hier over *één man* gaat.

¹⁰²³ In de Codex Sinaiticus staat hier het (zelfstandig naam)woord *molensteen*, maar in jongere handschriften *molen*.

¹⁰²⁴ Het gaat hier over het malen met een kleine molensteen, dat door vrouwen kon worden gedaan. Grote molenstenen werden meestal rondgedraaid door ezels.

¹⁰²⁵ Het (tel)woord *één* is hier vrouwelijk.

¹⁰²⁶ Het (tel)woord *één* is hier vrouwelijk.

17. Jezus roept op tot waakzaamheid, liefde en gehoorzaamheid.

Hoofdstuk 24:42-51

42 41 “Waakt dan! Jullie weten immers niet, op welke dag jullie Heer komt,

43 42 en weet dit! Als de heer van het huis geweten had, in welke nachtwak de dief zou komen, had hij een keer gewaakt, en had hij nooit toegelaten, dat in zijn huis zou worden ingebroken.”

44 43 “Staat daarom klaar; ook jullie! Ja, op welk moment jullie het niet vermoeden, komt de Zoon van de mensen.”

45 44 “Wie is nu, de trouwe en verstandige dienaar, die de heer over zijn huispersoneel heeft aangesteld om aan hen op tijd eten te geven?”

46 45 “Gelukkig is die dienaar, die zijn heer bij zijn komst zo bezig zal vinden.”

47 46 “Stellig zeg Ik tegen jullie, dat hij hem over al zijn bezittingen zal aanstellen.”

48 47 “Als ooit echter, de dienaar slecht zou zijn, en bij zichzelf zou zeggen:”

49 48 “Mijn heer blijft lang uit, en hij zou beginnen de mededienaren te slaan, en hij zou eten, en drinken met dronkaards,

50 49 dan zal de heer van die dienaar komen op een dag, dat hij het niet verwacht, en op een moment, dat hij niet weet,

51 50 en hij zal hem afscheiden van de andere dienaren, en hij zal hem het lot van de huichelaars laten delen. Daar zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden.”

Nadat de Meester vooral had gesproken over de dingen waar de mensen zich niet in de eerste plaats zorgen over moesten (en moeten) maken (Mat.6:25-34, vgl. Luk.12:22-34), vertelde Hij over wat voor iedereen juist het allerbelangrijkst moet zijn in het leven (Mat.24:42-51, vgl. Mark.13:33-37, Luk.12:35-48).

Trouwe dienaren van God moeten waken, en blijven opletten op de voortekenen die Hij heeft genoemd, zodat ze ongeveer weten, wat hen te wachten staat. Ze weten immers niet precies, wanneer hun Heer terug zal komen.

42 “Waakt (of Let op) ((wel)nu) dan (of dus)! (Om)dat (= Immers) jullie zijn (of jullie hebben) (of u bent (of u hebt)) niet (of nee) te weten gekomen (of (op)gemerkt/vernomen/(in)gezien) (= Jullie weten immers niet), (op) welk(e) (of wat voor (soort)) dag ¹⁰²⁷ jullie (of uw) Heer (of Eigenaar/Meester) komt (of verschijnt),

43 en (of maar/nu) weet (of begrijpt/merkt) dit (of dat)! [(Om)dat] als (of indien) de heer van het huis(houden) (of de huiseigenaar/huisheer) geweten (of (op)gemerkt/(in)gezien) had, (in) welk(e) (of wat voor (soort)) nachtwak (of wacht) de dief komt (of verschijnt) (= zou komen), ¹⁰²⁸ had hij gewaakt (of opgelet) een keer (of ooit/altijd) (= had hij een keer gewaakt), en (of ook/zelfs) had hij niet (of nee) ooit (of een keer/altijd) (= en had hij nooit) (toe)gelaten (of toegestaan) (om) (in) zijn huis te worden ingebroken (of te worden doorgraven) (= en had hij nooit toegelaten, dat in zijn huis zou worden ingebroken).”

Verstandige en oplettende mensen weten, wanneer de kans groot is, dat er een dief zal komen.

¹⁰²⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *welke dag*, maar in jongere handschriften *welk(e) tijd(stip)* (of *uur/ogenblik*).

¹⁰²⁸ In die tijd verdeelde men een nacht in nachtwaken. Bij het begin van een nieuwe nachtwak, werden de bewakers op de muur van een stad afgelost.

Zo weten eveneens de trouwe dienaren van God, wanneer de kans groot is, dat de Here Jezus als hun Koning terug zal komen, ook al zal zijn komst toch altijd onverwachts zijn. Ze weten immers niet precies, wanneer dat zal zijn (v.36,42). Voor de ontrouwe dienaren en de zorgeloze mensen echter, zal de verschijning van de Mensenzoon een complete en onaangename verrassing zijn (1Tes.5:2,3). Ze zullen er volledig door worden overrompeld.

44 “Door (middel van) (of Via) (= Om) dit (of dat) (= Daarom), wordt (of gebeurt/ontstaat) (= staat/weest) klaar (of gereed/bereid); ook (of zelfs/en) jullie (of u) (= Staat daarom klaar; ook jullie)! (Om)dat (= Ja,) (op) welk(e) (of wat) tijd(stip) (of uur/ogenblik) (= moment) (= Ja, op welk moment) jullie denken (of menen/veronderstellen) (of u denkt (of meent/veronderstelt)) (= jullie het vermoeden) (het) niet (of nee) (= Ja, op welk moment jullie het niet vermoeden), komt (of verschijnt) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen.”¹⁰²⁹

Mensen die God trouw willen dienen, wachten niet passief af, maar zijn juist positief en actief bezig onder leiding van het koningschap van de Heer die terug zal komen. Verreweg de meeste mensen echter, zouden sterven, voordat de Here Jezus terug zal komen. Bovendien kan dat sterven heel plotseling gebeuren. Je moet in je leven sowieso altijd voorbereid zijn, en klaar willen staan om de Almachtige te ontmoeten. Niet in de eerste plaats, omdat je plotseling kan overlijden, of vanwege de komst van de Meester, maar omdat je veel van je hemelse Vader houdt.

In het onderstaande voorbeeld verlaat een heer zijn huis. Hij draagt de leiding en zorg daarover op aan een dienaar van hem. Leiding geven is niet in de eerste plaats de baas spelen, of zelfs misbruik maken van je positie, maar dienstbaar zijn, en zorg en verantwoording dragen. Zo draagt God ieder mens de zorg op voor zijn schepping en andere mensen. Het is een verantwoordelijke opdracht.

45 “Wie (of Welk(e)/Wat) is dan (of dus) (= Wie is nu,) de trouwe (of betrouwbare) en (of ook/zelfs) verstandige (of wijze/bedachtzame/voorzichtige) dienaar (of knecht/slaaf), die (of dat) de heer (of de eigenaar/meester)¹⁰³⁰ over (of (dicht) bij/op) zijn huis(personeel/bewoners) (of zijn woning/(bewoond) gebouw)¹⁰³¹ (aan)gesteld (of geplaatst) heeft (om) aan hen (of (om) hun) in (of met/door) (= op) een (juiste/bepaalde) tijd (= op tijd) [het] eten (of [het] voedsel/levensonderhoud) te geven?”

Iedereen die het onderwijs van Jezus de Gezalfde hoorde (en hoort), moest (en moet) zich oprecht afvragen, of hij of zij wel een trouwe dienaar of dienares van God is. Als dat, met vallen en weer opstaan, wel het geval is, dan zal vanuit de liefde van de Here een rijke beloning voor die trouwe dienaar of dienares volgen. Mocht iemand ongehoorzaam zijn aan zijn Heer, dan wordt hij of zij door de Meester van tevoren heel duidelijk gewaarschuwd (v.48-51).

46 “Gelukkig (of (Geluk)zalig/Voorspoedig) (is) die dienaar (of knecht/slaaf), die (of dat) zijn heer (of zijn eigenaar/meester) gekomen (of verschenen) zijn(de) (= bij zijn komst/bij zijn verschijning) zo (of op deze manier) doend(e) (of makend(e)) (= bezig) zal vinden (of aantreffen/ontmoeten/zien).”

¹⁰²⁹ De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van de Almachtige (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken. Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden. Hij zal dus als koning verschijnen.

¹⁰³⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *de heer*, maar in jongere handschriften *zijn heer*.

¹⁰³¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *zijn huispersoneel*, maar in jongere handschriften *zijn (huis)personeel* (of *zijn bedienden*) (= *zijn personeel in de huishouding*).

47 “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u), (om)dat hij hem over (of (dicht) bij/op) al(le(s)) zijn bezittingen (of zijn goederen) zal (aan)stellen (of plaatsen).”

Wat goede en trouwe dienaren en dienaressen tijdelijk op deze aarde deden, zullen ze in de toekomst voor altijd mogen doen (vgl. Luk.19:17,19). Door God zullen ze als onderkoning over zijn bezit worden aangesteld (1Kor.6:2,3, Op.5:10). Zij zullen de nieuwe (wolken)hemel¹⁰³² en de nieuwe aarde van de Here mogen beheren, en daar goed voor moeten zorgen. Daar heeft de Almachtige goede dienaren en dienaressen voor nodig; mensen die voor Hem hebben gekozen, en zich hebben ingezet om hun werk zo goed mogelijk te doen, ook al is dat lang niet altijd gelukt.

48 “Als (of Indien) (ooit) nu, (of maar/en) (= Als ooit echter,) de slechte dienaar (of de knecht/slaaf)¹⁰³³ (= Als ooit echter, de dienaar slecht zou zijn, en) in (of met/door) het hart van hemzelf (= in zijn eigen hart/bij zichzelf)¹⁰³⁴ zou (of mocht) zeggen (of spreken/vertellen):”

49 “Mijn heer (of Mijn eigenaar/meester) blijft lang uit (of talmt/draalt) [(om/met) (te) komen (of verschijnen)],¹⁰³⁵ en (of ook/zelfs) hij zou (of mocht) beginnen de mededienaren (of de medeknechten/medeslaven)¹⁰³⁶ te slaan (of lichamelijk te straffen), en (of maar/nu) hij zou (of mocht) eten,¹⁰³⁷ en (of ook/zelfs) [hij zou (of mocht)] drinken¹⁰³⁸ met de dronken zijnden (= met dronkaards),

50 (dan) zal de heer (of de eigenaar/meester) van die (of dat) dienaar (of knecht/slaaf) komen (of zijn gekomen) in (of met/door) (= op) een dag, dat (of die) hij (het) niet (of nee) verwacht, en (of ook/zelfs) in (of met/door) (= op) een tijd(stip) (of een uur/ogenblik) (= een moment), dat (of die) hij niet (of nee) weet (of kent/merkt/begrijpt),

51 en (of ook/zelfs) hij zal hem doormidden snijden (of in tweeën hakken) (= afsnijden/afschieden (van de andere dienaren)), en (of ook/zelfs) zijn deel (of zijn gedeelte/stuk) zal hij zetten (of plaatsen/(neer)leggen) (= en zijn deel zal hij hem geven (of aanwijzen/toewijzen/toedelen)) met de huichelaars (of de schijnheiligen/hypocrieten/toneelspelers) (= en hij zal hem het lot van de huichelaars laten delen). Daar(in/heen) zal [het] (hard(e)/luid(e)) gehuil zijn, en (of ook/zelfs) [het] geknars (of knarsen/geknauw/knauwen) van de tanden (of de kiezen/de tanden en kiezen).”

Wat hier opvalt is, dat de Heer voor zijn trouwe dienaren en dienaressen blijkbaar niet helemaal onverwachts terugkomt, maar voor de andere mensen wel. Die trouwe dienaren en dienaressen hebben een persoonlijke band met God, waardoor ze blijkbaar vertrouwen hebben in zijn woorden en beloften. Ze weten, wat hun te wachten staat. De ontrouwe dienaren en dienaressen lijken de woorden van hun Heer niet helemaal of zelfs helemaal niet serieus te nemen. Ze houden in elk geval in de praktijk veel te weinig of helemaal geen rekening met zijn

¹⁰³² Het woord *hemel[en]* heeft in de Bijbel 2 betekenissen. Daarbij dachten de mensen onder andere aan de lucht, het firmament ofwel het uitspansel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, 15:5, Lev.26:19, Ps.19:2, enz.). Met het woord *hemel[en]* bedoelde men ook de woonplaats van God (vgl. Gen.28:12,13^a, Deut.3:24, 4:39, 10:14, 26:15^a, enz.). Tussen deze 2 betekenissen maakte men in de Oudheid geen scherpe scheiding. In sommige situaties worden beide betekenissen bedoeld, of vloeit het één over in het ander. Hier gaat het duidelijk over de wolkenhemel ofwel de lucht.

¹⁰³³ In de Codex Sinaiticus staat hier *de slechte dienaar*, maar in jongere handschriften *die* of (dat) *slechte dienaar*.

¹⁰³⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *in het hart van hemzelf*, maar in jongere handschriften *zijn hart*.

¹⁰³⁵ Het gedeelte *om te komen*, staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰³⁶ In de Codex Sinaiticus staat hier *de mededienaren*, maar in jongere handschriften *zijn mededienaren*.

¹⁰³⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *en hij zou eten*, maar in jongere handschriften *en te eten*.

¹⁰³⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *en hij zou drinken*, maar in jongere handschriften *en te drinken*.

terugkeer, waardoor die Heer voor hen plotseling onverwachts zal verschijnen. De gevolgen daarvan zullen voor die mensen helaas voor eeuwig rampzalig zijn (Mat.25:46^a).

De ontrouwe dienaren en dienaressen die het vertrouwen van hun Heer hebben geschonden, zullen door Hem worden berecht. Eigenlijk zijn het geen ontrouwe dienaren of dienaressen van God, maar knechten van de satan. Door niet voor de hemelse Vader als hun liefdevolle Heer te kiezen, blijven ze slaven en slavinnen van de liefdeloze tegenstander van de Almachtige. Het vreemde daarbij is, dat die mensen de illusie hebben, dat ze kiezen voor hun eigenbelang, maar in werkelijkheid kiezen ze voor hun eigen ondergang.

De hemelse knechten van God, ofwel zijn engelen, zullen scheiding maken tussen de trouwe dienaren en dienaressen van de Heer en de andere mensen (Mat.25:32-46). Bij die andere mensen horen ook de zogenaamde ontrouwe dienaren en dienaressen. Zij waren in naam wel Christenen, maar gingen in de praktijk hun eigen gang, en trokken zich weinig of niets aan van hun liefdevolle Heer en Heiland.

18. De 5 wijze en de 5 dwaze meisjes.

Hoofdstuk 25:1-13

1 “Dan zal het koninkrijk van de hemel vergelijkbaar zijn met 10 meisjes die hun eigen olielampen meegenomen hebben, en eropuit zijn gegaan; de bruidegom tegemoet.”

2 “Vijf vanuit hen nu, waren dwaas, en 5 waren wijs,

3 want de dwaze meisjes hebben olielampen meegenomen, maar hebben geen extra olie bij zich.”

4 “De wijze meisjes echter, hebben met hun eigen olielampen extra kruiken olie meegenomen.”

5 “Toen de bruidegom lang uitbleef, begonnen ze allemaal te knikkebollen, en vielen ze in slaap,

6 maar in het midden van de nacht klonk er een luid geroep: “Zie de bruidegom! Gaat eropuit, hem tegemoet!”

7 “Toen stonden al die meisjes op, en brachten hun eigen olielampen op orde.”

8 “De dwaze meisjes zeiden tegen de wijze meisjes: “Geef ons van jullie olie, omdat onze olielampen uitgaan!”

9 “De wijze meisjes echter, antwoordden, en zij zeiden: “Er zou misschien niet genoeg kunnen zijn voor jullie en voor ons. Gaat liever naar de verkopers, en koopt voor julliezelf!”

10 “Terwijl ze weggingen om olie te kopen, is de bruidegom gekomen, en de meisjes die klaar stonden, zijn met hem de bruiloftszaal binnengegaan, en de deur werd afgesloten.”

11 “Later nu, kwamen ook de andere meisjes, en zij zeiden: “Heer, heer, doe voor ons open!”

12 “Hij echter, antwoordde, en zei: “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Ik ken jullie niet.”

13 “Waakt dan! Jullie weten immers de dag niet, en niet het uur.”

Toen Jezus had gesproken over de les van de vijgenboom (Mat.24:32-36, vgl. Mark.13:28-32, Luk.21:29-33), en Hij ook had opgeroepen om waakzaam te blijven (Luk.21:34-38), vertelde de Zoon van God hoogstwaarschijnlijk daarna de gelijkenis van *de 5 wijze en de 5 dwaze meisjes* (Mat.25:1-13).¹⁰³⁹ De boodschap van die gelijkenis sluit heel goed aan bij de les van de vijgenboom en de oproep van de Meester om waakzaam te blijven.

¹⁰³⁹ De gelijkenis van *de 5 wijze en 5 dwaze meisjes* staat alleen in het bijbelboek Matteüs. Daardoor is niet met volledige zekerheid aan te geven, wanneer de Meester deze gelijkenis heeft verteld. Omdat het begin van hoofdstuk 25 uit Matteüs inhoudelijk aansluit bij het slot van Lukas 21 (v.29-38), en na het einde van hoofdstuk 25 en 26:1,2 uit Matteüs, Lukas zijn Evangelie laat verdergaan met het begin van hoofdstuk 22, lijkt het er sterk op, dat het bijbelboek Matteüs vanaf hoofdstuk 24 vers 32 (v.32-36: De les van de vijgenboom) tot en met hoofdstuk 26 vers 5 (v.3-5: het overleg om Jezus te vermoorden) chronologisch is geschreven. Helemaal zeker is dit echter niet.

	Matteüs	Markus	Lukas	Johannes
De les van de vijgenboom. Blijft waakzaam!	24:32-36	13:28-32	21:29-33 21:34-38	
De gelijkenis van de wijze en de dwaze meisjes.	25:1-13			
De gelijkenis van de talenten.	25:14-30			
De gelijkenis van de schapen en de geiten.	25:31-46			
De 4 ^e aankondiging van Jezus' lijden en sterven.	26:1,2			
Het overleg van de Joodse leiders om Jezus te vermoorden.	26:3-5	14:1,2	22:1,2	

1 “Dan (of In die tijd/Toen) zal het koninkrijk (of het koningschap) van de (wolken/sterren)hemel[en] vergeleken worden (= vergelijkbaar zijn) met 10 meisjes (of maagden) die (of dat) de (olie)lampen (of de fakkels) van henzelf (= die hun eigen olielampen) (mee/op/aan)genomen (of (aan)gegrepen/ontvangen) hebbend(e) (= hebben), (en) (er(op))uit zijn gegaan (of zijn weggegaan/naar buiten zijn gegaan) tot (of naar/(tot) in) een ontmoeting met de bruidegom (= en eropuit zijn gegaan; de bruidegom tegemoet).”

Met het woord *Dan* wordt het moment aangegeven, dat de Heiland terug zal komen om zijn dienaren en dienaressen op te halen.

De komst van het nieuwe koninkrijk vanuit de hemel vergeleek de Mensenzoon met de komst van een bruiloftsfeest, waar 10 meisjes graag naar toe willen gaan. Dat prachtige feest zal beginnen als de bruidegom komt. Zo zal ook het eeuwige koninkrijk dat vanuit de hemel zal neerdalen (Op.21:2,10), beginnen met de komst van de Here Jezus. Hij is de bruidegom. Hij zal zijn bruid komen ophalen voor het grote bruiloftsfeest.¹⁰⁴⁰ De gasten zullen zich bij Hem kunnen aansluiten. Zoals in de bovenstaande gelijkenis (v.1-13) 10 meisjes wachtten op de komst van de bruidegom, zo verwachten eveneens veel mensen, die graag willen deelnemen aan het eeuwige bruiloftsfeest, de komst van de Zoon van God. Het lijkt net, alsof het allemaal toegewijde Christenen zijn.

Met hun brandende lampen horen de meisjes bij te dragen aan de feestelijke verlichting van de optocht van de bruidegom. Daarom moeten die lampen blijven branden. Zo moet iedere dienaar of dienaar van de Here ervoor zorgen, dat zijn of haar lamp blijft branden, ook al zal hij of zij moeten slapen om uit te rusten. Ieder kind van de hemelse Vader moet het licht van Gods Geest doorgeven, en laten stralen in deze wereld vol duisternis en ellende.

2 “Vijf (van)uit (of bij/van(daan/af)) hen nu, (of en/maar) waren dwaas,¹⁰⁴¹ en (of ook/zelfs) [(de (andere))] ¹⁰⁴² 5 waren wijs (of verstandig/bedachtzaam),¹⁰⁴³

3 want (of immers) de ¹⁰⁴⁴ dwazen (= want de dwaze meisjes) hebbend(e) (= hebben) [de] (olie)lampen (of de fakkels) [(van henzelf)] ¹⁰⁴⁵ (mee/op/aan)genomen (of gegrepen/ontvangen), (maar) hebbend(e) (= hebben) niet (of nee) (= geen) (extra) (olijf)olie met (= bij) zich [(mee/op/aan)genomen (of gegrepen/ontvangen)].”

Niet iedereen die wacht op de Bruidegom Jezus heeft zich goed voorbereid. Zo waren er 5 dwaze meisjes en 5 wijze meisjes.

4 “De wijzen (of De verstandigen/bedachtzamen) (= De wijze meisjes) nu, (of maar/en) (= echter,) hebbend(e) (= hebben) (extra) (olijf)olie in (of met/door) de vaten (= in [de] kruiken) (= extra kruiken olie) [(van henzelf)] ¹⁰⁴⁶ met de (olie)lampen (of de fakkels) van henzelf (= met hun eigen olielampen) (mee/op/aan)genomen (of gegrepen/ontvangen) (= hebben met hun eigen olielampen extra kruiken olie meegenomen.”

Als je God trouw wilt dienen, moet je dat blijven volhouden, en veel geduld hebben. Voortdurend moet je aandacht gericht blijven op de komst van zijn eeuwig koninkrijk. Ook al moet je

¹⁰⁴⁰ Normaal gesproken was het de gewoonte, dat het bruiloftsfeest gevierd werd in het ouderlijk huis van de bruid (Richt.14:10-18, Tob.6:13, 8:19). Na het feest vertrok de bruidegom met de bruid om in de buurt van (of bij) de familie van de bruidegom te gaan wonen.

¹⁰⁴¹ In de Codex Sinaiticus staat hier *dwaas*, maar in jongere handschriften het (bijvoeglijk naam)woord *verstandig* (of *wijs/bedachtzaam*).

¹⁰⁴² Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁴³ In de Codex Sinaiticus staat hier (bijvoeglijk naam)woord *verstandig*, maar in jongere handschriften het (bijvoeglijk naam)woord *dwaas*.

¹⁰⁴⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *want de*, maar in jongere handschriften *Zij die (waren)*,

¹⁰⁴⁵ Het gedeelte *van henzelf* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁴⁶ Het gedeelte *van henzelf* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

voldoende slapen om uit te rusten, toch moet je met hulp van de Here ervoor zorgen, dat je lamp blijft branden. Dit doe je met je woorden en je daden. Voldoende slapen is juist nodig om je goed te kunnen voorbereiden, zodat je de Bruidegom kunt ontmoeten, als de tijd daarvoor is gekomen.

5 “Lang uitblijvend(e) (of Talmend(e)) (= Bleef lang uit) nu, (of maar/en) de bruidegom (= Toen de bruidegom lang uitbleef,) sluimerden (of knikkebolden/doezelden) zij (= begonnen ze te knikkebollen) allen (of elk/ieder) (= allemaal) (= begonnen ze allemaal te knikkebollen), en (of ook/zelfs) ze sliepen (= en vielen ze in slaap),

6 maar (of en/nu) (in) (het) midden (van) (of te midden van) (de) nacht (= maar in het midden van de nacht) ontstond (of gebeurde/werd) (= klonk/was) (er) een (luid) geroep (of geschreeuw): “Zie (of Kijk) de bruidegom [(komt)]!”¹⁰⁴⁷ Gaat (er(op))uit (of Gaat weg/Gaat naar buiten) tot (of naar/(tot) in) een ontmoeting met hem (= Gaat eropuit, hem tegemoet!”

Hoewel de bruidegom later kwam, dan de wijze en dwaze meisjes verwachtten, kwam hij wel.

7 “Toen (of Op dat moment/Dan) stonden al(le(s)) die meisjes (of maagden) op, en (of ook/zelfs) brachten de (olie)lampen (of fakkels) van henzelf op (of in) orde (= brachten hun eigen olielampen op orde).”

8 “De dwazen (= De dwaze meisjes) [nu, (of en/maar)] gezegd (of gesproken) hebbend(e) (= zeiden) (tegen) de wijzen (of de verstandigen/bedachtzamen) (= tegen de wijze meisjes): “Geeft ons van(daan/af) (of (van)uit/bij) jullie (of uw) (olijf)olie, (om)dat onze (olie)lampen (of fakkels) (uit)doven (= uitgaan)!”

De lampen van de dwaze meisjes brandden nog wel, maar dat zou niet lang meer duren. Die lampen gaven niet veel licht meer. Ze gingen bijna uit.

9 “De wijzen (of De verstandigen/bedachtzamen) (= De wijze meisjes) nu (of maar/en) (= echter,) antwoordden, gezegd hebbend(e) (= en zij zeiden): “Misschien zou (of mocht) er niet (of nee) (= Er zou misschien niet) genoeg (kunnen/moeten) zijn voor jullie (of u) en (of ook/zelfs) voor ons.¹⁰⁴⁸ [(Maar (of En/Nu))] ¹⁰⁴⁹ gaat (of (ver)trekt/reist) eerder (of veel(eer)/in hoge(re) mate) (= liever) (weg) naar (of tot/bij) de verkopers, en (of ook/zelfs) koopt voor julliezelf (of uzelf)!”

Opnieuw blijkt hier de wijsheid van de 5 verstandige meisjes. Niemand heeft er iets aan als in plaats van 5 meisjes alle 10 meisjes niet deel kunnen nemen aan de optocht van de bruidegom. De wijze meisjes konden de dwaze meisjes niet helpen, ook al zouden ze het willen. Daarom bleef er voor de 5 dwaze meisjes maar één mogelijkheid open: zo snel mogelijk olie ergens zien te kopen, voordat het te laat is. Eigenlijk was het al te laat.

10 “(Weg)gaand(e) (of Vertrekkend(e)/Verdwijnend(e)) (= Terwijl ze weggingen) [nu, (maar/en)] (om olie) te kopen, is de bruidegom gekomen, en (of ook/zelfs) de (meisjes die) klaar (of gereed/bereid) (stonden), zijn met hem [tot (of naar/(tot) in)] het bruiloftsfeest (= de bruiloftszaal) binnengegaan (of ingegaan/binnengekomen), en (of ook/zelfs) de deur werd (af)gesloten.”

Terwijl de dwaze meisjes weggingen om olie te kopen, kwam de bruidegom, en zijn de wijze meisjes met de vele andere mensen die klaar stonden, de bruiloftszaal binnengegaan. De deur werd afgesloten. Na het afsluiten van die deur, zou niemand meer worden binnengelaten. Die tijd zou voorbij zijn.

¹⁰⁴⁷ Het (zelfstandig werk)woord *komt* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁴⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *voor jullie en voor ons*, maar in jongere handschriften *voor ons en (of ook/zelfs) voor jullie (of u)*.

¹⁰⁴⁹ Het (nevenschikkend voeg)woord *Maar* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

De Here Jezus sprak dus niet over de komst van een 1000-jarig rijk, waarna Hij opnieuw zou komen om nog meer mensen op te halen. Nee, het gaat hier slechts over één komst, waarna het grote eeuwige bruiloftsfeest zal beginnen. Gods Zoon komt slechts één keer als een bruidegom om zijn bruid (= om al zijn dienaren en dienaressen) op te halen voor het grote feest. Als de deur is afgesloten, dan wordt niemand meer binnengelaten.

11 “Later nu, (of en/maar) komen (of verschijnen) (= kwamen) ook (of zelfs/en) de andere meisjes (of maagden), zeggend(e) (= en zij zeiden): “Heer (of Meester/Eigenaar), heer (of meester/eigenaar), doe (voor) ons open (Gebiedende wijs)!”

De 5 dwaze meisjes roepen de heer, en ze zeggen, dat Hij de deur voor hen open moet doen. Uit hun gebiedende manier van spreken blijkt, dat ze zelfs menen recht te hebben om binnengelaten te worden. Ze hebben toch evenals andere Christenen God gediend (vgl. Mat.7:22), en lang op Hem gewacht!

12 “Hij nu, (of maar/en) (= Hij echter,) antwoordde, (en) had gezegd (of gesproken) (= en zei): “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg Ik (of verklaar Ik) (tegen) jullie (of u): “Ik heb gekend (of leren kennen/(op)gemerkt/vernomen) (= Ik ken) jullie (of u) niet (of nee).”

Met de woorden *Ik ken jullie niet*, bedoelde de bruidegom niet, dat Hij nooit van het bestaan van die 5 dwaze meisjes heeft geweten (vgl. Mat.7:23). In een dorp op het platteland kan zo'n bruidegom zulke meisjes best wel kennen, maar de Meester bedoelde vooral wat anders. De Bruidegom Jezus kent zulke meisjes juist goed. Hij bouwt echter, met zulke mensen geen persoonlijke relatie op, want Hij doorziet hen volledig, en hun oppervlakkigheid en gebrek aan echte liefde voor Hem valt Hem natuurlijk direct op. Met de woorden *Ik ken jullie niet* ontkent de Mensenzoon, dat Hij een persoonlijke band met hen heeft.

Mensen die God oprecht willen dienen, met heel hun hart, en zo een persoonlijke band met de hemelse Vader hebben, die kent Jezus de Gezalfde heel erg goed. Hij weet niet alleen van al hun woorden en daden, maar Hij doorgrondt ook hun bedoelingen, en de gesteldheid van hun harten (1Sam.16:7, 1Kron.28:9, Jer.17:10, vgl. Ps.139). De Heiland houdt erg veel van hen.

In het volgende en laatste vers vat de Zoon van God de bedoeling van de gelijkenis nog eens duidelijk samen. Hij roept de mensen die Hem willen volgen, op om waakzaam te blijven, en zich goed en grondig voor te bereiden op de toekomst. Als de Bruidegom komt, is het te laat om zich de bekeren.

13 “Waakt (of Let op) ((wel)nu) dan (of dus)! (Om)dat (= Immers) jullie hebben (of u hebt) geweten (of leren kennen/gekend/vernomen) (= Jullie weten immers) de dag niet (of nee), en (of ook) niet (= noch) het uur (of het tijd(stip)/ogenblik) (= en niet het uur) [(in (of met/door) welke (of wat/wie) (= , waarop/waarin) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen komt (of verschijnt))].”¹⁰⁵⁰

Verreweg de meeste mensen die God trouw hebben gediend, hebben de Bruidegom niet ontmoet, doordat Hij is teruggekomen, maar doordat ze zijn gestorven, en Hem tegemoet zijn gegaan. De meesten mensen die de Here trouw dienen, zullen (hoogstwaarschijnlijk) evenmin de Bruidegom Jezus ontmoeten, doordat Hij terugkomt, maar doordat ze zullen sterven. Iedere volgeling van de Here Jezus moet echter waakzaam blijven, en voorbereid zijn op de toekomst, totdat het (levens)einde op deze aarde zal komen.

Nog steeds roept God iedereen op om zich te bekeren, en een persoonlijke band met Hem op te bouwen door Hem trouw te dienen. Hij wil iedereen redden van de eeuwige ondergang, voordat het te laat is.

¹⁰⁵⁰ Het laatste gedeelte van vers 13 staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

19. De gelijkenis van de talenten.

Hoofdstuk 25:14-30

14 “Het is immers, zoals iemand die bij zijn vertrek naar het buitenland, zijn eigen dienaren riep, en aan hen zijn bezittingen in beheer gaf.”

15 “De 1 gaf hij wel 5 talenten, de ander 2, en weer een ander 1; een ieder overeenkomstig zijn eigen bekwaamheid, en hij ging naar het buitenland.”

16 “Onmiddellijk ging hij, die de 5 talenten ontvangen had, weg. Hij handelde ermee, en kreeg er 5 andere talenten bij.”

17 “Op dezelfde manier won hij die de 2 talenten had, er 2 andere talenten bij.”

18 “Hij echter, die het ene talent ontvangen had, is weggegaan, en groef een gat in de grond, en verborg het geld van zijn heer.”

19 “Na een lange tijd nu, kwam de heer van die dienaren, en rekende met hen af.”

20 “Hij die de 5 talenten ontvangen had, is bij hem gekomen. Hij bracht 5 andere talenten bij hem, en hij zei: “Heer, 5 talenten gaf u aan mij in beheer; kijk! Ik won 5 andere talenten.”

21 “Zijn heer zei tegen hem: “Goed gedaan! Jij goede en trouwe dienaar, over weinig was jij trouw, over veel zal ik jou aanstellen. Kom binnen in de blijdschap van jouw heer!”

22 “Hij die de 2 talenten mocht ontvangen, is ook bij hem gekomen, en heeft gezegd: “2 talenten gaf u aan mij in beheer; kijk! Ik won 2 andere talenten.”

23 “Zijn heer zei tegen hem: “Goed gedaan! Jij goede en trouwe dienaar, over weinig was jij trouw, over veel zal ik jou aanstellen. Kom binnen in de blijdschap van jouw heer!”

24 “Hij echter, die het ene talent ontvangen had, is ook bij hem gekomen, en heeft gezegd: “Heer, ik heb aan u gemerkt, dat u een hard mens bent, die maait, waar u niet gezaaid hebt, en die bijeenbrengt van plaatsen waar u niet hebt uitgestrooid.”

25 “Ik was bang, en ben weggegaan. Ik heb uw talent in de grond verborgen. Kijk! Hier hebt u het uwe.”

26 “Zijn heer antwoordde echter, en zei tegen hem: “Slechte en luie dienaar! Had jij geweten, dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en bijeenbreng van plaatsen waar ik niet heb uitgestrooid?”

27 “Dan had je mijn geld naar de bankiers moeten brengen, en was ik een keer gekomen om wat van mij is, met rente terug te nemen.”

28 “Neemt dan het talent van hem af, en geeft het aan hem die de 10 talenten heeft!”

29 “Aan iedereen immers, die heeft, zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben, maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal van hem worden afgenomen.”

30 “Gooit die nutteloze dienaar in de buitenste duisternis.” Daar zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden.”

Na de gelijkenis van *de 5 wijze en de 5 dwaze meisjes* (Mat.25:1-13) laat de apostel Matteüs het verhaal van *de talenten* erop volgen (v.14-30).¹⁰⁵¹ De boodschap van die gelijkenis sluit

¹⁰⁵¹ De gelijkenis van *de talenten* staat alleen in het Evangelie van Matteüs. Daardoor is het minder goed na te gaan, wanneer de Here Jezus deze gelijkenis heeft verteld, want dit leerzame verhaal van de Meester kan niet vergeleken worden met de grotendeels chronologisch (= in tijdsvolgorde) geschreven bijbelboeken van Lukas en Johannes.

goed aan bij de parabel van *de 5 wijze en de 5 dwaze meisjes*. Door middel van die 2 gelijkenissen wijst de Here Jezus op een verschillende manier de mensen op hun grote verantwoordelijkheid tijdens hun leven hier op aarde.

Ieder mens heeft van God de opdracht gekregen om in zijn schepping op een verantwoordelijke manier aan de slag te gaan. Om dat goed te kunnen doen, heeft iedereen van Hem gaven en talenten in beheer gekregen. Ook al dient niet iedereen de Here, toch heeft wel elk mens zijn of haar eigen kwaliteiten en begaafdheden van Hem gekregen. Mensen die God dienen, ontwikkelen bovendien één of meer geestelijke gaven (1Kor.12:4-11, 14:1-6,12, Gal.5:22,23). Die natuurlijke en geestelijke gaven moeten we ontdekken, ontplooiën en goed gebruiken in ons leven hier op aarde. Daarbij kunnen we bijvoorbeeld denken aan het steeds voldoende tijd nemen voor bijbelstudie en persoonlijk gebed, aan het doen van goede werken, en aan het steeds op een goede en betrouwbare manier je best doen in het dagelijks leven. Zo kunnen we veel vrucht(en) dragen door een lichtend licht en een zoutend zout te zijn in de donkere en bedorven wereld om ons heen.

De ene mens heeft meer begaafdheden tot zijn beschikking dan de andere, maar van wie meer kan, wordt ook meer verwacht. Meer gaven en talenten betekent ook een grotere verantwoordelijkheid.

14 “Het is immers (of want), (precies) zoals een mens (= (precies) zoals iemand) naar het buitenland gaand(e) (= die bij zijn vertrek naar het buitenland), [de] (zijn) eigen (of (zijn) persoonlijk(e)) dienaren (of slaven) (op)riep (of noemde), en (of ook/zelfs) aan hen (of en hun) zijn bezit(ingen) (of goederen) overliet (of overgaf) (= in beheer gaf).”

De gaven en talenten waarover we kunnen beschikken, zijn niet ons bezit. We hebben ze in beheer gekregen om er goed mee om te gaan. Die gaven en talenten zijn uiteindelijk van de drie-enige God. Hij is de Heer van al zijn dienaren, en de Eigenaar van heel de schepping, die Hijzelf heeft geschapen.

Met *de heer die naar het buitenland vertrok*, wordt de Here Jezus bedoeld. Hij geeft nu niet meer rechtstreeks leiding aan zijn volgelingen. Als Hij zal terugkeren naar de aarde, zal Hij iedereen ter verantwoording roepen.

De dienaren zijn de mensen, die de Heer moeten dienen. Zij moeten aan de slag gaan met de natuurlijke en geestelijke gaven en talenten, die ze van hun Heer in beheer hebben gekregen.

15 “[En/Ook/Zelfs] die (of dat) (= De 1) gaf hij wel(iswaar) (of inderdaad) 5 talenten, [en (of maar/nu)] die (of dat) (= de ander) 2, en (of maar/nu) (weer) die (of dat) (= een) (ander) 1 (= en weer een ander 1); een ieder volgens (of door middel van) (= overeenkomstig) [de] (zijn) eigen (of (zijn) persoonlijk(e)) kracht (of macht) (= zijn eigen bekwaamheid), en (of ook/zelfs) hij ging naar het buitenland.”

Omdat het begin van hoofdstuk 25 uit Matteüs inhoudelijk aansluit bij het slot van Lukas 21 (v.29-38), en na het einde van hoofdstuk 25 en 26:1,2 uit Matteüs, Lukas zijn Evangelie laat verdergaan met het begin van hoofdstuk 22, lijkt het er sterk op, dat het boek Matteüs vanaf hoofdstuk 24 vers 32 (v.32-36: De les van de vijgenboom) tot en met hoofdstuk 26 vers 5 (v.3-5: het overleg om Jezus te vermoorden) chronologisch is geschreven. Helemaal zeker is dit echter niet.

	Matteüs	Markus	Lukas	Johannes
De les van de vijgenboom. Blijft waakzaam!	24:32-36	13:28-32	21:29-33 21:34-38	
De gelijkenis van de wijze en de dwaze meisjes.	25:1-13			
De gelijkenis van de talenten.	25:14-30			
De gelijkenis van de schapen en de geiten.	25:31-46			
De 4 ^e aankondiging van Jezus' lijden en sterven.	26:1,2			
Het overleg van de Joodse leiders om Jezus te vermoorden.	26:3-5	14:1,2	22:1,2	

Een talent had, toen Gods Zoon op aarde leefde, dezelfde waarde als 6000 denariën.¹⁰⁵² Eén denarie (= Romeins geld) ofwel 1 drachme (= Grieks geld) was in de tijd van het Nieuwe Testament het dagloon van een gewone werknemer (Mat.20:2, vgl. Tobit 5:15).¹⁰⁵³ Van één talent kon een gewoon gezin ongeveer 16 jaren leven. Een talent had dus heel veel waarde. Iedere dienaar van de heer in de gelijkenis, kreeg dus een grote verantwoordelijkheid, ook al kreeg de ene dienaar meer verantwoordelijkheid dan de andere.

Hoewel de ene mens veel meer begaafdheden heeft gekregen dan de andere, zal niemand zich kunnen verontschuldigen met het argument, dat hij of zij geen enkele gave of talent heeft gekregen. Iedereen heeft iets daarvan gekregen, en één talent is al heel veel, ook al lijkt dat voor ons soms heel weinig.

16 “[(En/Nu/Maar)]¹⁰⁵⁴ onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) ging (of (ver)trok/reisde) de (= hij, die) de 5 talenten ontvangen (of gekregen) hebbend(e) (= had), (weg). Hij handelde (of was bezig/werkte) er met (of in/door) (= ermee), en (of ook/zelfs) maakte (of deed) (= kreeg/verdiende) 5 ander(e) talenten (= kreeg er 5 andere talenten bij).”

Bij zowel de eerste als de tweede dienaar wordt door Gods zegen op hun werk en door hun eigen inzet, al tijdens hun werk op aarde, het aantal talenten verdubbeld.

17 “Op dezelfde manier (of Evenzo) [(ook (of zelfs/en))]¹⁰⁵⁵ (hij) d(i)e de 2 (talenten had), won [(ook (of zelfs/en) hij)]¹⁰⁵⁶ (= won hij die de 2 talenten had,) 2 ander(e) (= er 2 andere talenten bij).”

18 “Hij nu, (of maar/en) (= Hij echter,) d(i)e het ene (talent) ontvangen (of (mee/op/aan/weg)genomen/(aan)gegrepen) had, is (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen), (en) groef (een gat) (uit) (= in) [(in (of met/door))]¹⁰⁵⁷ [(de)]¹⁰⁵⁸ grond (of aarde/land) (= en groef een gat in de grond), en (of ook/zelfs) verborg het geld (of het zilver)¹⁰⁵⁹ van zijn heer.”

Het is natuurlijk zonde om een talent, dat zoveel waarde heeft, in de grond te stoppen.¹⁰⁶⁰ Deze dienaar was erg gemakzuchtig en lui, en hij ontliet zijn grote verantwoordelijkheid tegenover zijn heer. Mensen met weinig (of met veel) begaafdheden, moeten er wel mee aan de slag gaan. Het alleen maar goed bewaren, is absoluut niet de bedoeling. Alleen maar in gedachten en met woorden in God geloven, is dus niet voldoende. De Here dienen, doe je ook door je onder zijn leiding actief in te zetten in de wereld om je heen overeenkomstig de gaven en talenten die je van Hem hebt gekregen.

19 “Na veel (of grote) (= Na een lange) tijd nu, (of en/maar) komt (of verschijnt) (=

¹⁰⁵² De waarde van een munt werd in die tijd niet vastgesteld op grond van de munt zelf met de opdruk ervan. Alleen het gewicht van het (edel)metaal waarvan de munt was gemaakt, bepaalde de waarde ervan. Zonder waardeverlies konden gouden, zilveren of koperen munten worden omgesmolten.

¹⁰⁵³ Het Griekse woord *denarion* (= *denarie*) wordt ook wel vertaald met *schelling* (Vertaling van 1951) of *penning* (Statenvertaling).

¹⁰⁵⁴ Het (nevenschikkend voeg)woord *en* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁵⁵ Het (bij)woord *ook* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁵⁶ Het gedeelte *ook hij* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁵⁷ Het voorzetsel *in* staat niet in de Codex Sinaiticus. Het is waarschijnlijk later in jongere handschriften voor de duidelijkheid toegevoegd.

¹⁰⁵⁸ Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Het kan voor de duidelijkheid beter blijven staan.

¹⁰⁵⁹ De waarde van een munt werd in die tijd niet vastgesteld op grond van de munt zelf met de opdruk ervan. Alleen het gewicht van het (edel)metaal waarvan de munt was gemaakt, bepaalde de waarde ervan. Zonder waardeverlies konden gouden, zilveren of koperen munten worden omgesmolten.

¹⁰⁶⁰ Het was in de Oudheid veel moeilijker om geld (of edelmetalen) en kostbaarheden goed te bewaren, dan tegenwoordig. Veilige banken en kluizen, zoals we die nu kennen, bestonden toen nog niet. Daarom werden goud, zilver en waardevolle spullen veel vaker begraven dan in deze tijd (vgl. Joz.7:21, Mat.13:44).

kwam) de heer van die dienaren (of slaven), en (of ook/zelfs) neemt samen met hen (een) (af/be)rekening op (= en rekende met hen af).”

Hier gaf de Here Jezus impliciet al aan, dat het veel langer zou duren, voordat Hij terug zal komen, dan zijn volgelingen verwachtten. Nadat Hij is teruggekomen zal Hij samen met de hemelse Vader redelijk en eerlijk afrekenen met al zijn dienaren (vgl. Mat.18:32-35). God zal over hen rechtvaardig rechtspreken en oordelen.

20 “[En/Ook/Zelfs] hij d(i)e de 5 [(talenten)] ¹⁰⁶¹ ontvangen (of (aan/mee/op/weg)genomen/(aan)gegrepen) had (= Hij die de 5 talenten ontvangen had), is ((dicht)er)bij (hem) gekomen. Hij bracht bij (of bood ... aan/offerde) (hem) 5 ander(e) talenten (= Hij bracht 5 andere talenten bij hem), zeggend(e) (= en hij zei): “Heer, 5 talenten liet ... over (of gaf ... over) (= gaf ... in beheer) u (of jij/je) aan mij (= Heer, 5 talenten gaf u aan mij in beheer); kijk (of zie) (eens)! Ik won 5 ander(e) talenten [(erbij (of erop/erover))].” ¹⁰⁶²

21 “[(En (of Nu/Maar))] ¹⁰⁶³ zijn heer zei (of sprak) tegen hem: “Goed gedaan! (of Goed zo!) (Jij (of U)) goede en (of ook/zelfs) trouwe dienaar (of slaaf), over (of bij/op) weinig was jij (of je/u) trouw, over (of bij/op) veel (of grote (zaken)) zal ik jou (of je/u) (aan)stellen. Kom (of Ga) binnen (tot) in (of naar/tot) de blijdschap (of de blijheid) van (jo)uw heer!”

Op zich was de waarde van 5 talenten natuurlijk zeker niet weinig, maar vergeleken bij wat die dienaar zou krijgen, was het blijkbaar wel weinig. Dit geeft ongeveer aan, hoe groot de echte rijkdom van het liefdevolle geluk in het eeuwige leven zal zijn. Dat zal ons gebrekkige en onvolmaakte geluk hier op aarde meer dan volledig overtreffen.

22 “[(En (of Nu/Maar))] ¹⁰⁶⁴ hij d(i)e de 2 talenten mocht (of zou) ontvangen (of (aan/mee/op/weg)nemen/(aan)grijpen), ¹⁰⁶⁵ is ook (of zelfs/en) ((dicht)er)bij (hem) gekomen, (en) heeft gezegd (of gesproken): “[(Heer,)] ¹⁰⁶⁶ 2 talenten liet ... over (of gaf ... over) (= gaf ... in beheer) u (of jij/je) aan mij (= 2 talenten gaf u aan mij in beheer); kijk (of zie) (eens)! Ik won 2 ander(e) talenten [(erbij (of erop/erover))].” ¹⁰⁶⁷

De heer prees de 2 bovenstaande dienaren niet in de eerste plaats om het resultaat van hun werk, maar om hun trouw. Vooral hun inzet vond hij belangrijk.

23 “Zijn heer zei (of sprak) tegen hem: “Goed gedaan! (of Goed zo!) (Jij (of U)) goede en (of ook/zelfs) trouwe dienaar (of slaaf), over (of bij/op) weinig was jij (of je/u) trouw, over (of bij/op) veel (of grote (zaken)) zal ik jou (of je/u) (aan)stellen. Kom (of Ga) binnen (tot) in (of naar/tot) de blijdschap (of de blijheid) van (jo)uw heer!”

Na de eerste 2 dienaren moest de 3^e dienaar aan zijn heer vertellen, wat hij met zijn talent had gedaan. Deze dienaar begon meteen zijn heer verwijten te maken, dat hij zijn macht zou misbruiken door meer te eisen, dan waar hij recht op zou hebben. Daardoor zou de 3^e dienaar bang zijn geworden, en had hij het waardevolle talent maar verstopt om zo te voorkomen, dat hij geld zou verliezen.

24 “Hij nu, (of maar/en) (= Hij echter,) d(i)e het ene talent ontvangen (of (mee/aan/op/weg)genomen/(aan)gegrepen) hebbend(e) (= had), is ook (of zelfs/en) ((dicht)er)bij (hem)

¹⁰⁶¹ Het (zelfstandig naam)woord *talenten* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Voor de duidelijkheid en leesbaarheid kan het beter blijven staan.

¹⁰⁶² Het (bij)woord *erbij* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁶³ Het (nevenschikkend voeg)woord *En* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁶⁴ Het (nevenschikkend voeg)woord *En* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁶⁵ In de Codex Sinaiticus staat hier *mocht ontvangen*, maar in jongere handschriften *ontvangen* (of *(aan/mee/op/weg)genomen* (of *(aan)gegrepen*) had.

¹⁰⁶⁶ Het (zelfstandig naam)woord *Heer* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁶⁷ Het (bij)woord *erbij* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

gekomen, (en) heeft gezegd (of gesproken): “Heer, ik heb gemerkt (of heb begrepen/ben te weten gekomen) (aan/van) u (of jou/je), (om)dat u (of jij/je) een hard (of ruw) mens bent, (af)maaiend(e) (of oogstend(e)) (= die maait), waar u (of jij/je) niet (of nee) zaaide (of uitstrooide) (= gezaaid hebt), en (of ook/zelfs) bijeenbrengend(e) (of verzameld(e)) (= die bijeenbrengt) (van plaatsen) waarvandaan (of waaruit) (= waar(over/op)) u (of jij/je) niet (of nee) uitstrooide (of verstrooide) (= hebt uitgestrooid).”

25 “[En/Ook/Zelfs] ik was bang (of bevreesd/had ontzag), (en) ben (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen). Ik verborg (of verstopte) (= Ik heb ... verborgen) (jo)uw (of je) talent in (of met/door) de grond (of de aarde/het land) (= Ik heb uw talent in de grond verborgen). Kijk (of Zie) (eens)! (Hier) heb(t) (of houd(t) ... (vast)/bezit) u (of jij/je) het (jo)uwe (= Kijk! Hier hebt u het uwe).”

De luie dienaar probeerde met zijn verwijten de verantwoordelijkheid van zich af te schuiven. Hij had wel minder gekregen dan die 2 andere dienaren, maar hij was in goed vertrouwen zeker niet slecht bedeed door zijn heer. Hoe kon hij zijn heer een hard mens noemen? Daarom veroordeelde de heer hem ook met zijn eigen woorden, en liet daarmee juist de onwaarheid en dwaasheid van de uitspraken van die luie dienaar zien.

Mensen die lijken op die luie en onverantwoordelijke dienaar, zien we helaas veel om ons heen. Alle ellende in de wereld ontstaat door het zondige gedrag van de mensen, en aan wie geven ze de schuld ...? Hoe kan God dit allemaal toelaten! ¹⁰⁶⁸ Hij heeft echter aan iedereen juist een eigen verantwoordelijkheid gegeven, want Hij heeft ieder mens geschapen naar zijn beeld. Hij heeft elk mens als een koning geschapen. De Here wil geen marionetten. Met elk mens wil Hij een persoonlijke relatie opbouwen. De hemelse Vader wil op de nieuwe en volmaakte aarde mensen laten wonen, die ondanks al hun zonden en gebreken in het verleden, toch hun best hebben gedaan om op een goede manier met de verantwoordelijkheid om te gaan, die Hij aan hen heeft gegeven.

De luie dienaar deed voorkomen, alsof hij zijn heer teruggaf, waar hij recht op had. Dat was echter niet waar, want hij had op zijn minst dat geld met de bijbehorende rente terug moeten geven. Bovendien had hij niet voor zijn heer gewerkt, en dat had hij wel moeten doen. Hij had het talent van hem niet in beheer gekregen om het te begraven, maar om het goed te gebruiken.

26 “Zijn heer antwoordde nu, (of maar/en) (= echter,) (en) had gezegd (of gesproken) (= en zei) tegen hem: “Slechte (of Kwaadaardige/Misdadige) en (of ook/zelfs) trage (of aarzelende/talmende) (= Slechte en luie) dienaar (of slaaf)! Had jij (of je/u) geweten (of begrepen/vernomen/(op)gemerkt), (om)dat ik (af)maai (of oogst), waar ik niet (of nee) zaaide (of uitstrooide) (= gezaaid heb), en (of ook/zelfs) bijeenbreng (of verzamel) (van plaatsen) waarvandaan (of waaruit) (= waar(over/op)) ik niet (of nee) uitstrooide (of verstrooide) (= heb uitgestrooid) (= en bijeenbreng van plaatsen waar ik niet heb uitgestrooid)?”

Terecht noemde de heer zijn dienaar *slecht* en *lui*. Hij had zijn heer tekort gedaan, en had geprobeerd zijn heer de schuld te geven van de gevolgen van zijn eigen slechtheid en luiheid. Zijn strenge heer zou zoveel van hem verwachten, en hij zou toch zo goed op het geld hebben gepast. Als die dienaar zo bang was voor zijn heer, dan had hij op zijn minst moeten proberen het talent op een zo veilig mogelijke manier goed te beheren. Dan had hij bijvoorbeeld het geld naar de bankiers kunnen brengen om het na verloop van tijd met rente te kunnen opnemen.

27 “((Wel)nu) dan (of Dus) (= Dan) moest (of behoorde (te)/was het nodig (te)) je (of

¹⁰⁶⁸ We mogen de Here wel erg dankbaar zijn, dat Hij er al zolang voor zorgt, dat de boel niet volledig uit de hand loopt.

jij/u) mijn geld (of mijn zilver) ¹⁰⁶⁹ naar (of bij) de bankiers (of de geldwisselaars) hadden (neer)storten (of (weg/neer)gooien/(weg/neer)werpen) (= Dan had je mijn geld naar de bankiers moeten brengen), en (of ook/zelfs) ik was gekomen (of verschenen) nam ... terug (of kreeg ... terug/ontving) een keer (of ooit/altijd) (= en was ik een keer gekomen om ... terug te nemen) het mijne (= wat van mij is,/mijn eigendom) (samen) met rente (= en was ik een keer gekomen om wat van mij is, met rente terug te nemen).”

28 “Neemt ((wel)nu) dan (of dus) het talent van(af/wege/uit) hem (weg/mee) (= Neemt dan het talent van hem af), en (of ook/zelfs) geeft (het) aan (hem) d(i)e de 10 talenten hebbend(e) (of bezittend(e)/(vast)houdend(e)) (= en geeft het aan hem die de 10 talenten heeft!)”

29 “Aan ieder(een) (of elk/allen) immers (of want), d(i)e hebbend(e) (of bezittend(e)/(vast)houdend(e)) (= Aan iedereen immers, die heeft), zal gegeven worden, en (of ook/zelfs) hij zal overvloed hebben, maar (of nu/en) [(van(af/uit))] ¹⁰⁷⁰ d(i)e (= wie) (toch) niet hebbend(e) (of bezittend(e)/(vast)houdend(e)) (= maar wie niet heeft), ook (of zelfs/en) wat (of welk(e)/wie) hij heeft (of bezit/(vast)houdt) (= ook wat hij heeft), zal van(af/uit) hem worden (weg/mee/op)genomen (= zal van hem worden afgenomen).”

Mensen die de Here trouw hebben gediend, hebben veel, en zullen nog veel meer krijgen. Zij die God niet hebben gediend, hebben uiteindelijk niets, ook al denken ze daar zelf heel anders over. Wat ze dan nog denken te hebben, zal van ze worden afgenomen. Zelfs de tijdelijke momenten van het zich gelukkig voelen, raken ze voor altijd kwijt (vgl. Mat.13:12). De luie en slechte dienaar werd door zijn heer veroordeeld voor de dingen die hij verkeerd deed, en voor het nalaten van wat hij wel had moeten doen. Hij had zijn heer op een liefdeloze manier vals beschuldigd, en zo geprobeerd de schuld van zijn ontrouw en luiheid van zich af te schuiven.

30 “[En/Ook/Zelfs] gooit (... (er)uit) (of werpt (of haalt) (... (er)uit)/verwijdert (... eruit)) d(i)e nutteloze (of waardeloze/onbruikbare) dienaar (of slaaf) (= Gooit die nutteloze dienaar) (tot) in (of naar/tot) de buitenste (of de meer (naar) buiten) [de] duisternis.” Daar(in/heen) zal [het] (hard(e)/luid(e)) gehuil zijn, en (of ook/zelfs) [het] geknars (of knarsen/geknauw/knauwen) van de tanden (of de kiezen/de tanden en kiezen) (vgl. Mat.8:12).”

In de buitenste duisternis zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden. De buitenste duisternis is de plaats die heel ver van God af is, want Hij wordt vergeleken met het licht (Zie Ps.36:10^b, Jes.60:19,20, 1Joh.1:5, Op.21:23.). Het is de plaats van ellende, narigheid en liefdeloosheid. Daar zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden van woede en verdriet. Met de buitenste duisternis wordt de hel bedoeld (Mat.25:41, Op.20:10,14,15, 21:8). Alle mensen zullen daar voor altijd erg verdrietig en ongelukkig zijn (vgl. Dan.12:2, Luk.13:28, 16:24).

¹⁰⁶⁹ De waarde van een munt werd in die tijd niet vastgesteld op grond van de munt zelf met de opdruk ervan. Alleen het gewicht van het (edel)metaal waarvan de munt was gemaakt, bepaalde de waarde ervan. Zonder waardeverlies konden gouden, zilveren of koperen munten worden omgesmolten.

¹⁰⁷⁰ Het voorzetsel *van* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

20. Het oordeel van de Zoon van de mensen.

Hoofdstuk 25:31-46

31 “Wanneer nu, de Zoon van de mensen zou zijn gekomen in zijn heerlijkheid, en al de heilige hemelse knechten met Hem, dan zal Hij gaan zitten op de troon van zijn heerlijkheid.”

32 “Al de volken zullen voor Hem bijeengebracht worden, en Hij zal ze van elkaar scheiden, zoals een herder de schapen scheidt van de geiten.”

33 “Hij zal de schapen weliswaar aan zijn rechterhand zetten, maar de geiten aan zijn linkerhand.”

34 “Dan zal de Koning tegen hen, die aan zijn rechterhand zijn, zeggen:” Komt, jullie gezegende mensen van mijn Vader! Erft het voor jullie klaargemaakte koninkrijk vanaf het stichten van de wereld!”

35 “Ik immers, was hongerig, en jullie hebben Mij te eten gegeven. Ik had dorst, en jullie hebben Mij te drinken gegeven. Ik was een vreemde, en jullie hebben Mij gastvrij ontvangen,

36 naakt, en jullie hebben Mij gekleed. Ik was ziek, en jullie hebben Mij bezocht. Ik was gevangengenomen, en jullie zijn bij Mij gekomen.”

37 “Dan zullen de rechtvaardige mensen Hem antwoorden, en zeggen: “Heer, wanneer hebben wij U hongerig gezien, en hebben wij U te eten gegeven, of dorstig, en hebben wij U te drinken gegeven?”

38 “Wanneer hebben wij U als een vreemde gezien, en hebben wij U gastvrij ontvangen, of naakt, en hebben wij U gekleed?”

39 “Wanneer hebben wij U ziek, of in gevangenschap gezien, en zijn wij bij U gekomen?”

40 “De Koning zal hun antwoorden, en zal zeggen: “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Alles wat jullie voor één van deze minst aanzienlijke broers van mij deden, hebben jullie voor Mij gedaan.”

41 “Dan zal Hij ook tegen hen, die aan zijn linkerhand zijn, zeggen: “Gaaf weg van Mij, vervloekten, naar het eeuwige vuur, dat voor de duivel en zijn knechten klaargemaakt is.”

42 “Ik immers, was hongerig, en jullie hebben Mij niet te eten gegeven. Ik had dorst, en jullie hebben Mij niet te drinken gegeven.”

43 “Ik was een vreemde, en jullie hebben Mij niet gastvrij ontvangen, ziek en in gevangenschap, en jullie hebben Mij niet bezocht.”

44 “Dan zullen zij Hem antwoorden, en zeggen: “Heer, wanneer hebben wij U hongerig gezien, of dorstig, of als een vreemde, of naakt, of ziek, of in gevangenschap, en hebben wij U niet gediend?”

45 “Dan zal Hij hun antwoorden, en zeggen: “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Alles wat jullie voor één van deze minst aanzienlijke mensen niet deden, hebben jullie voor Mij ook niet gedaan.”

46 “Zij zullen weggaan naar de eeuwige berechting, maar de rechtvaardige mensen naar het eeuwige leven.”

Na het verhaal van *de talenten* (v.14-30) laat de apostel Matteüs de gelijkenis van *de schapen*

en de geiten erop volgen (v.31-46).¹⁰⁷¹ De boodschap van die gelijkenis sluit heel goed aan bij de parabellen van *de 5 wijze en de 5 dwaze meisjes* (v.1-13) en *de talenten* (v.14-30). Door middel van die 3 gelijkenissen wijst de Here Jezus op een verschillende manier de mensen op hun grote verantwoordelijkheid tijdens hun leven hier op aarde.

31 “Wanneer (ooit) nu, (of en/maar) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen zou (of mocht) zijn gekomen (of verschenen) in (of met/door) zijn heerlijkheid (of luister/glans/eer), en (of ook/zelfs) al(le(s)) de heilige (hemelse) knechten (of engelen/boodschappers) met Hem, dan (of in die tijd/toen) zal Hij (gaan) (neer)zitten op (of (tegen ...) aan) (de) troon van zijn heerlijkheid.”

In vers 31 vervolgt de Here Jezus eigenlijk zijn verhaal dat voorlopig eindigde bij het 31^e vers uit hoofdstuk 24: “*Hij zal zijn hemelse knechten eropuit sturen met een luide bazuin, en Hij zal zijn uitgekozen mensen vanuit de 4 windrichtingen bij elkaar verzamelen; vanaf het ene uiteinde van de wolkenhemel tot aan het andere.*”

Eerst kwam de Mensenzoon om zich te vernederen tot de dood erop zou volgen; in de toekomst zal Hij terugkomen in heerlijkheid met zijn engelen bij Hem.

Aan het einde van de wereldgeschiedenis zullen de engelen alle volken voor God verzamelen (Mat.13:41, 24:31). Dan zullen de hemelse Vader en zijn gezalfde Zoon Jezus (Op.6:16) tijdens het laatste oordeel (Op.6:12-17, 20:11-15) iedereen beoordelen. De drie-enige God zal scheiding maken tussen alle mensen die Hem hebben gediend, en zij die Hem niet hebben gediend (vgl. Mat.13:40-43, 16:27), zoals een herder scheiding maakt tussen schapen en geiten (vgl. Ezech.34:17; (rammen (= schapen) en bokken (= geiten)).

32 “[En/Ook/Zelfs] al(le(s)) de volken zullen voor Hem bijeengebracht (of samengebracht/samengeroepen/verzameld) worden, en (of ook/zelfs) Hij zal ze van(uit/af) elkaar afzonderen (of apart zetten) (= scheiden), (precies) zoals de (= een) herder de schapen (of de geiten/het kleinvee) afzondert (of apart zet) (= scheidt) van(uit/af) de (jonge) geiten.”

33 “[En/Ook/Zelfs] Hij zal de schapen (of de geiten) wel(iswaar) (of echt/inderdaad) (neer)zetten (of laten staan) bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= aan) zijn rechter(hand/kant), maar (of en/nu) de geiten (of de geitjes) bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= aan) zijn linker(hand/kant).”

¹⁰⁷¹ De gelijkenis van *de schapen en de geiten* staat alleen in het Evangelie van Matteüs. Daardoor is het minder goed na te gaan, wanneer de Zoon van God deze gelijkenis heeft verteld, want dit leerzame verhaal van de Meester kan niet vergeleken worden met de grotendeels chronologisch (= in tijdsvolgorde) geschreven bijbelboeken van Lukas en Johannes.

Na de gelijkenis van *de schapen en de geiten* (Mat.25:31-46), volgen bij de apostel Matteüs de gedeelten over de 4^e aankondiging van Jezus' lijden en sterven (Mat.26:1,2), en het overleg van de overpriesters en schriftgeleerden om de Mensenzoon te vermoorden (Mat.26:3-5, vgl. Mark,14:1,2, Luk.22:1,2).

Omdat het begin van hoofdstuk 25 uit Matteüs inhoudelijk aansluit bij het slot van Lukas 21 (v.29-38), en na het einde van hoofdstuk 25 en 26:1,2 uit Matteüs, Lukas zijn Evangelie laat verdergaan met het begin van hoofdstuk 22, lijkt het er sterk op, dat het boek Matteüs vanaf hoofdstuk 24 vers 32 (v.32-36: De les van de vijgenboom) tot en met hoofdstuk 26 vers 5 (v.3-5: het overleg om Jezus te vermoorden) chronologisch is geschreven. Helemaal zeker is dit echter niet.

	Matteüs	Markus	Lukas	Johannes
De les van de vijgenboom. Blijft waakzaam!	24:32-36	13:28-32	21:29-33 21:34-38	
De gelijkenis van de wijze en de dwaze meisjes.	25:1-13			
De gelijkenis van de talenten.	25:14-30			
De gelijkenis van de schapen en de geiten.	25:31-46			
De 4 ^e aankondiging van Jezus' lijden en sterven.	26:1,2			
Het overleg van de Joodse leiders om Jezus te vermoorden.	26:3-5	14:1,2	22:1,2	

De *rechterhand* is meestal de sterkste en handigste hand. Met die hand van God wordt zijn onmetelijke kracht aangeduid (Ex.15:6,12, Ps.80:16,18, 89:14, 118:15,16). De stoel of de zetel aan de rechterhand van de Here is eveneens een ereplaats (Gen.48:13-19, 1Kon.2:19).

34 “Dan (of Op dat moment/Toen) zal de Koning tegen (hen), d(i)e bij (of (van)uit/van-(daan/af)) (= aan) zijn rechter(hand/kant) (zijn), zeggen (of spreken/vertellen):” Komt (hier-(heen)), de (= jullie) gezegend (of geprezen) zijnden (= gezegende(mense)n) van mijn Vader! Erft (of Beërft/Weest een erfgenaam van) het voor jullie (of u) klaargemaakt (of (voor)bereid/gereedgemaakt) zijn(de) (= klaargemaakte) koninkrijk (of koningschap) van(af/uit/wege) (het) stichten (of funderen/neerwerpen) van (de) wereld!”

Met *de Koning* wordt hier Jezus de Gezalfde (= Messias/Christus) bedoeld (vgl. Dan.7:13,14, Mat.28:18). Hij zal tegen zijn dienaren zeggen: “*Komt, jullie gezegende mensen van mijn Vader! Erft het voor jullie klaargemaakte koninkrijk vanaf het stichten van de wereld!*”

Dat eeuwige koninkrijk heeft God de Vader in principe voor alle mensen klaargemaakt. Dit kon Hij doen, omdat zijn eniggeboren Zoon voor de zonden van alle mensen in de hele wereld zou betalen (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2).¹⁰⁷²

35 “Ik immers (of want), was hongerig (of had honger), en (of ook/zelfs) jullie gaven (of u gaf) (aan) Mij (te) eten (= en jullie hebben Mij te eten gegeven). Ik had dorst (of leed dorst), en (of ook/zelfs) jullie gaven te drinken (of jullie lieten drinken/u gaf te drinken/u liet drinken) (aan) Mij (= en jullie hebben Mij te drinken gegeven). Ik was een vreemde(ing) (of een gast), en (of ook/zelfs) jullie hebben (of u hebt) Mij (gastvrij) ontvangen (of opgenomen/mee-genomen),

36 naakt (of schaars gekleed), en (of ook/zelfs) jullie hebben (of u hebt) Mij (aan)gekleed (of bekleed/(iets) om Mij heen gelegd). Ik was ziek(elijk), en (of ook/zelfs) jullie (of u) bezocht(en) (of zocht(en) ... op/zag(en) naar ... om) Mij (= en jullie hebben Mij bezocht). Ik was in (of met/door) gevangenschap (of bewaking) (= Ik was gevangengenomen), en (of ook/zelfs) jullie zijn (of u bent) bij (of naar/tot) Mij gekomen.”

Het gaat hier over de praktische toepassing van het 2e grote gebod van de Here, dat je van je naaste (ofwel van je medemens) evenveel moet houden, als je van jezelf houdt (Lev.19:18, Mat.19:19^b, vgl. Mat.7:21). Hier is geen humanisme bedoeld, want volgens het 1e grote gebod moet je evengoed God liefhebben boven alles (Mat.22:36-40). Het één kan niet goed zonder het ander.

Met goede werken kun je de verlossing van je zonden niet verdienen (Mat.18:21-35). Zelfs onze goede werken zijn nog gebrekkig en onvolkomen (Pred.7:20, Mat.19:17, Mark.10:18, Luk18:19). Goede werken moeten we willen doen, omdat we van God en onze medemensen houden, en omdat we uit liefde Hem willen gehoorzamen. De Here Jezus belooft hier, dat Hij de mensen die Hem willen dienen, zoals Hij dat wil, uit genade zal belonen. Zijn dienaren kunnen bouwen en vertrouwen op zijn beloften. Niet het verdienen staat bij de hemelse Vader en zijn Zoon centraal, maar de liefde met de daden die daarbij horen (1Kor.13, Gal.5:6^b).

Dat de rechtvaardige mensen al deze goede daden niet zullen hebben gedaan om hun eeuwige geluk te verdienen, blijkt wel uit het feit dat ze verbaasd zullen reageren.

37 “Dan (of Op dat moment/Toen) zullen de rechtvaardige(of oprechte)(mense)n Hem antwoorden, zeggend(e) (= en zeggen): “Heer (of Meester/Eigenaar), wanneer hebben wij U (of Jou/Je) hongerend(e) (= hongerig) gezien (of bezien/bekeken/(op)gemerkt/gekend), en (of

¹⁰⁷² In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

ook/zelfs) gaven wij ... te eten (of voedden wij/ondersteunden wij/onderhielden wij) (U (of Jou/Je)) (= en hebben wij U te eten gegeven), of dorstend(e) (= of dorstig), en (of ook/zelfs) gaven wij (U (of Jou/Je)) te drinken (= en hebben wij U te drinken gegeven)?”

38 “[En/Nu/Maar] wanneer hebben wij U (of Jou/Je) (als) een vreemde(ing) (of een gast) gezien (of (op)gemerkt/vernomen/gekend), en (of ook/zelfs) hebben wij (U (of Jou/Je)) (gastvrij) ontvangen (of opgenomen/meegenomen), of naakt (of schaars gekleed), en (of ook/zelfs) hebben wij (U (of Jou/Je)) (aan)gekleed (of bekleed/(iets) om (U (of Jou/Je)) heen gelegd)?”

39 “[En/Nu/Maar] wanneer hebben wij U (of Jou/Je) ziek(elijk), of in (of met/door) gevangenschap (of bewaking) gezien (of (op)gemerkt/vernomen/gekend), en (of ook/zelfs) zijn wij bij (of naar/tot) U (of Jou/Je) gekomen?”

40 “[En/Ook/Zelfs] de Koning antwoordend(e) hun (= De koning zal hun antwoorden), (en) zal zeggen (of vertellen/spreken): “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “[Op (of (Tegen ...) aan) (= Voor)] (alles) wat (of (zoveel/zo groot/zolang) als) jullie (of u) (het) (voor/bij/aan) één (= Alles wat jullie voor één) van deze minste (= van deze minst aanzienlijke) broers van mij deden (of deed/maakte(n)), deden (of maakten) jullie (of deed (of maakte) u) (= deden, hebben jullie ... gedaan) (het) (voor/bij/aan) Mij (= deden, hebben jullie voor Mij gedaan).”

De Here Jezus beschouwt al zijn dienaren als zijn broers, en natuurlijk ook zijn dienaressen als zijn zussen (Mat.12:50). De broers en zussen die volgens veel mensen in de wereld onbelangrijk zijn, beschouwt de Zoon van God blijkbaar juist als heel belangrijk. Hij zei zelfs: “*Alles wat jullie voor één van deze minst aanzienlijke broers van mij deden, hebben jullie voor Mij gedaan* (vgl. Spr.19:17, Mat.10:40-42).” De Heiland vereenzelvigd zich dus met het lot van zijn dienaren en dienaressen. Hun ellende ziet Hij ook als zijn ellende. Als zij geholpen worden, ervaart Hij het zo, dat Hij eveneens geholpen wordt. Zo sterk beleeft de Meester de band met zijn volgelingen; de band met zijn broers en zussen.

41 “Dan (of Op dat moment/Toen) zal Hij ook (of zelfs/en) tegen (hen), d(i)e bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= aan) (zijn) linker(hand/kant) (zijn), zeggen (of spreken/vertellen): “Gaat (of (Ver)trekt/Reist) (weg) van(uit/af) Mij, [(de)] ¹⁰⁷³ vervloekten, naar (of tot/(tot) in) het eeuwige vuur, het (= dat) voor de duivel (of de (valse) beschuldiger/aanklager/lasteraar) en (of ook/zelfs) zijn (hemelse) knechten (of zijn engelen/boodschappers) klaargemaakt (of (voor)bereid/gereedgemaakt) zijn(de) (= is).”

De mensen die aan zijn linkerhand zullen staan, zullen worden veroordeeld om *weg te gaan naar het eeuwige vuur, dat voor de duivel en zijn knechten klaargemaakt is*. Met *het eeuwige vuur* wordt de hel bedoeld (Op.20:10-15).

Dat eeuwige vuur was niet voor die mensen klaargemaakt, maar *voor de duivel en zijn engelen*. Nee, ook voor de mensen aan zijn linkerhand heeft God de Vader in principe zijn eeuwige koninkrijk klaargemaakt (vgl. v.34), maar ze zullen wel tot het eeuwige vuur worden veroordeeld.

42 “Ik immers (of want), was hongerig (of had honger), en (of ook/zelfs) jullie gaven (of u gaf) (aan) Mij niet (of nee) te eten (= en jullie hebben Mij niet te eten gegeven). Ik had dorst (of leed dorst), en (of ook/zelfs) jullie gaven te drinken (of jullie lieten drinken/u gaf te drinken/u liet drinken) (aan) Mij niet (of nee) (= en jullie hebben Mij niet te drinken gegeven).”

43 “Ik was een vreemde(ing) (of een gast), en (ook/zelfs) jullie hebben (of u hebt) Mij niet (of nee) (gastvrij) ontvangen (of opgenomen/meegenomen), [(naakt (of schaars gekleed),

¹⁰⁷³ Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar het is wel aanwezig in jongere handschriften.

en (of ook/zelfs) jullie hebben (of u hebt) Mij niet (of nee) (aan)gekleed (of bekleed/(iets) om Mij heen gelegd),)] ¹⁰⁷⁴ ziek(elijk) en (of ook/zelfs) in (of met/door) gevangenschap (of bewaking), en (of ook/zelfs) jullie (of u) bezocht(en) (of zocht(en) ... op/zag(en) naar ... om Mij niet (of nee) (= en jullie hebben Mij niet bezocht).”

Bij deze mensen wordt niet specifiek aangegeven, dat ze grove zonden zouden hebben gedaan. Het gaat hier niet over wat ze wel hebben gedaan, maar wat ze hebben nagelaten. Ze hebben de broers en zussen van de Here Jezus bij hun ellende en tegenslagen niet geholpen. Ze hebben die mensen aan hun lot overgelaten, en dat heeft consequenties.

Ondanks hun nalatigheid en gebrek aan liefde, zullen ze toch hun tegengeluid laten horen. Er zullen ook mensen bij zijn, die met hun mond de Here Jezus wel hebben gediend, maar ze hebben er blijkbaar niet naar willen handelen. Het ontbrak blijkbaar aan passie en liefde voor Hem, en aan dankbaarheid voor wat Hij door middel van zijn lijden en sterven voor alle mensen heeft gedaan.

44 “Dan (of Op dat moment/Toen) zullen [(ook (of zelfs/en))] ¹⁰⁷⁵ zij Hem antwoorden, zeggend(e) (= en zeggen): “Heer (of Meester/Eigenaar), wanneer hebben wij U (of Jou/Je) hongerend(e) (= hongerig) gezien (of bezien/bekeken/(op)gemerkt/gekend), of dorstend(e) (= dorstig), of (als) een vreemde(ling) (of een gast), of naakt (of schaars gekleed), of ziek(elijk), of in (of met/door) gevangenschap (of bewaking), en (of ook/zelfs) dienden wij U (of Jou/Je) niet (of nee) (= en hebben wij U niet gediend)?”

45 “Dan (of Op dat moment/Toen) zal Hij hun antwoorden, zeggend(e) (= en zeggen): “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “[Op (of (Tegen ...) aan) (= Voor)] (alles) wat (of (zoveel/zo groot/zolang) als) jullie (of u) (het) (voor/bij/aan) één (= Alles wat jullie voor één) van deze minste(mense)n (= van deze minst aanzienlijke mensen) niet (of nee) deden (of deed/maakte(n)), deden (of maakten) jullie (of deed (of maakte) u) (= niet deden, hebben jullie ... gedaan) (het) (voor/bij/aan) Mij ook (of zelfs) niet (= niet deden, hebben jullie voor Mij ook niet gedaan).”

46 “[En/Ook/Zelfs] dezen (= zij) zullen (weg)gaan (of vertrekken/verdwijnen) naar (of tot/(tot) in) (de) eeuwig(e) straf (of bestraffing/beknotting) (= naar de eeuwige berechting), maar (of en/nu) de rechtvaardige(of oprechte)(mense)n naar (of tot/(tot) in) (het) eeuwig(e) leven.”

Alle mensen die niet hun best hebben gedaan om de Here te dienen, zoals Hij dat wil, *zullen weggaan naar de eeuwige berechting, maar de rechtvaardige mensen naar het eeuwige leven* (Dan.12:2, Joh.5:28,29).¹⁰⁷⁶ De tegenstelling tussen die 2 groepen kan niet groter zijn. Het zal bovendien een tegenstelling zijn, die eeuwig zal duren.

¹⁰⁷⁴ Het gedeelte *naakt en jullie hebben Mij niet aangekleed* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁷⁵ Het (bij)woord *ook* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹⁰⁷⁶ *De rechtvaardige mensen, die naar het eeuwige leven zullen gaan*, zijn vanuit zichzelf lang niet altijd beter dan andere mensen. Toch zijn ze rechtvaardig, want iedere dienaar van de Here, die tegen de zonde strijdt, kan niet zondigen, want hij is het eigendom van de almachtige God (1Joh.3:9). Door het grote offer van zijn Zoon Jezus brengt de hemelse Vader de zonde van zijn kinderen niet in rekening, want die zijn al betaald (Ps.34:23, Jes.53:12^b, Joh.1:29, 3:16,17, Rom.5:21, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2). Voor Hem zijn ze onschuldig!

21. De 4^e aankondiging van het lijden - Besluit om Jezus te doden.

Hoofdstuk 26:1-5

- 1 Toen Jezus al deze woorden uitgesproken had, zei Hij tegen zijn discipelen:
- 2 “Jullie weten, dat het over 2 dagen Pascha is, en dat de Zoon van de mensen wordt overgeleverd om gekruisigd te worden.”
- 3 In die tijd kwamen de overpriesters en de oudsten van het volk bijeen in het paleis van de hogepriester Kajafas,
- 4 en zij kwamen overeen, dat zij Jezus met list zouden grijpen, en Hem zouden doden.
- 5 Zij zeiden echter: “Niet op het feest, zodat er geen oproer zou kunnen ontstaan onder het volk.”

De apostel Matteüs schreef na de gelijkenis van *de schapen en de geiten* (Mat.25:31-46) over de 4^e aankondiging van Jezus' lijden en sterven (Mat.26:1,2), en over het besluit van de overpriesters en de oudsten van het volk om de Heiland te vermoorden (Mat.26:3-5, Mark.14:1,2, Luk.22:1,2). Het gaat vanaf het begin van hoofdstuk 26 tot en met het slot van hoofdstuk 28 over het laatste gedeelte van het leven van Gods Zoon als mens op aarde.

1 [En (of Ook/Zelfs) het is gebeurd (of geworden/ontstaan),] toen (of wanneer/terwijl) Jezus al(le(s)) deze (of die) woorden (of uitspraken/zaken) (vol)eindigde (of voltooide/ten einde bracht) (= uitgesproken had), heeft Hij gezegd (of gesproken) (= zei Hij) (tegen) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen):

2 “Jullie hebben (of U hebt) geweten (of gezien/bezien/(op)gemerkt) (= Jullie weten), (om)dat (het) na (= over) 2 dagen (de maaltijd voor) [het] Pascha (of Paasfeest/[de] Paasmaaltijd) wordt (of ontstaat/gebeurt) (= is) (= dat het over 2 dagen Pascha is), en (of ook/zelfs) (dat) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen wordt overgeleverd (of uitgeleverd/overgegeven/overgedragen) tot (of naar/(tot) in) (= om) [het] gekruisigd te worden.”

Het Joodse Paschafeest werd gevierd om de verlossing van het lijden in Egypte en de uittocht uit dat vijandige land van slavernij te vieren. Dat bevrijdingsfeest begon op de avond ¹⁰⁷⁷ van 14 Nisan ¹⁰⁷⁸ met de Paasmaaltijd. Daarna volgde 7 dagen lang het feest van de ongezuurde broden (Ex.12:1-28). Op de 12^e dag van de maand Nisan heeft Jezus dus voor de 4^e keer over zijn lijden en sterven profeteerd (1^e keer - 16:21, 2^e keer - 17:22,23, 3^e keer - 20:18,19).

Zoals tijdens het Pascha bij ieder Joods gezin een lam werd geslacht (Ex.12:1-28), zo zou Jezus de Gezalfde als het Lam van God worden opgeofferd om de zonden van alle mensen die Hem willen dienen, weg te nemen (Joh.1:29,36, vgl. Mat.26:26-28).¹⁰⁷⁹

De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van God (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon

¹⁰⁷⁷ Volgens de gewoonte van die tijd begon in Israël de nieuwe dag zodra het donker geworden was. De zons-
ondergang duurt in Israël maar kort. Daar verandert in ongeveer een ½ uur een klaarlichte dag in een donkere
nacht. Zo kun je in het volle daglicht een supermarkt binnengaan, en na het winkelen in de zwarte nacht naar
buiten komen. In de vroege ochtend wordt het ook net zo snel weer licht.

¹⁰⁷⁸ Dit is aan het einde van onze maand maart.

¹⁰⁷⁹ Doordat Hij voor alle zonden van de hele wereld heeft betaald (Joh.1:29, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2),
kan iedereen die God wil dienen, vergeving van zonden krijgen, en zo van de eeuwige ondergang worden gered.
In principe kan iedereen voor altijd heel gelukkig worden. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen van het ver-
lossende offer van de Here Jezus gebruik maken.

van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken.¹⁰⁸⁰ Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden.¹⁰⁸¹

In die tijd was *Kajafas* (18 – 36) *hogepriester*. Hij was in het jaar 18 na Christus illegaal voor die functie aangesteld door de gouverneur Valerius Gratus (15 – 26).¹⁰⁸²

Tegen Gods wet in benoemde in die tijd de Romeinse prefect, gouverneur of koning van Judea een nieuwe hogepriester, als hij dat nodig vond. De voorgaande hogepriester bleef slechts in naam zijn functie behouden, en wordt voor het onderscheid aangeduid als *overpriester*.

In de tijd van het Nieuwe Testament was de hogepriester ook voorzitter van de Joodse Hoge Raad, die het Sanhedrin werd genoemd. Daarin waren de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten¹⁰⁸³ vertegenwoordigd. Deze raad, die uit 71 leden bestond, sprak recht in theologische en politieke zaken. Of de oudsten in die tijd altijd aanwezig waren, is niet helemaal duidelijk.

3 In die tijd (of Toen/Dan) kwamen bijeen (of kwamen samen/verzamelden zich) de overpriesters (of de hogepriesters) [(en (of ook/zelfs) de schriftgeleerden (of (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken))] ¹⁰⁸⁴ en (of ook/zelfs) de oudsten (of de ouderlingen) van het volk (= In die tijd kwamen de overpriesters en de oudsten van het volk bijeen) (tot) in (of naar/tot) het paleis (of de (binnen/voor)hof) van de hogepriester (of overpriester)[, de genoemde] Kajafas,

4 en (of ook/zelfs) zij kwamen overeen (of overlegden samen), (zo)dat zij [de] Jezus met list zouden (of mochten) (moeten/kunnen) grijpen (of bemachtigen/vasthouden), en (of ook/zelfs) (Hem) zouden (of mochten) (moeten/kunnen) doden.

Het vonnis van de Here Jezus stond blijkbaar al vast, voordat het proces tegen Hem zou beginnen. Ze wilden Hem doden. Het zou dus een schijnproces worden.

5 Zij zeiden (of spraken) nu (of maar/en) (= Zij zeiden echter): “(Toch) niet met (of in/door) (= op) het feest, (zo)dat (toch) niet een oproer er (= zodat er geen oproer) zou (of mocht) (kunnen/moeten) ontstaan (of worden/gebeuren) in (of met/door) (= onder) het volk.”

Het gevaar van *oproer onder het volk* was zeker niet denkbeeldig. Tijdens het Paschafeest waren veel mensen uit allerlei delen van het heilige land in de hoofdstad Jeruzalem. Onder die feestgangers waren ook veel mensen uit Galilea. Dat was de provincie waar de Heiland vandaan kwam, en waar Hij bij nog steeds veel mensen populair was.

De leden van de Joodse Hoge Raad konden wel besluiten, dat ze de Here Jezus niet tijdens het Joodse Paschafeest gevangen zouden nemen, maar uiteindelijk bepaalde de almachtige God,

¹⁰⁸⁰ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

¹⁰⁸¹ Of de meeste andere mensen uit die tijd de verstrekende betekenis van de term *de Zoon van de mensen* hadden begrepen, is natuurlijk de vraag. Het is niet aannemelijk, dat de volledige inhoud van die term toen voor iedereen echt duidelijk was, maar daar gaat het in dit bijbelgedeelte van het boek Matteüs niet om.

Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 485, 486 en 958.

¹⁰⁸² Kajafas was getrouwd met een dochter van Annas (6-15) die vanaf 6 tot en met 15 na Christus als hogepriester was aangesteld (Luk.3:2, Joh.18:13).

¹⁰⁸³ De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

¹⁰⁸⁴ Het gedeelte *en de schriftgeleerden* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is het later toegevoegd vanuit het Evangelie van Markus en/of Lukas.

wanneer dat zou gebeuren (Hand.2:23). Het gebeurde namelijk wel op het feest. Nadat de Meester met zijn discipelen de Paasmaaltijd had gegeten, werd Hij nog dezelfde avond in de hof van Getsemané gevangengenomen (Mat.26:17-56). Dit gebeurde mede, doordat de verrader Judas voor een goede gelegenheid zorgde om de Heiland nog tijdens het feest te laten arresteren (Mat.26:14-16,47-49).

22. De zalving en het verraad.

Hoofdstuk 26:6-16

6 Jezus nu, was in Betanië; in het huis van Simon de melaatse.

7 Een vrouw kwam bij Hem met een albasten kruikje erg dure, lekker ruikende olie, en goot het neer over zijn hoofd, terwijl Hij aan tafel aanlag.

8 “Toen de discipelen dit zagen, waren zij verontwaardigd, en zeiden: “Waar is die verspilling voor nodig?”

9 “Deze lekker ruikende olie had immers voor veel geld verkocht kunnen worden, en aan arme mensen gegeven kunnen worden.”

10 Jezus begreep het echter, en zei tegen hen: “Waarom vallen jullie deze vrouw lastig? Zij heeft immers een goede daad voor Mij gedaan,

11 want de arme mensen hebben jullie altijd bij jullie, maar Mij hebben jullie niet altijd,

12 want toen zij deze lekker ruikende olie over mijn lichaam uitgegoten heeft, deed zij dat voor het klaarmaken van mijn lichaam voor mijn begrafenis.”

13 “Stellig zeg Ik tegen jullie: “Waar dit evangelie ooit bekendgemaakt zou worden in de hele mensenwereld, zal ook verteld worden over wat zij gedaan heeft als een herinnering aan haar.”

14 Toen ging 1 van de 12, namelijk Judas Iskariot, naar de overpriesters,

15 en hij zei: “Wat wilt u mij betalen? Dan zal ik Hem aan u overleveren.” Zij nu, beloofden hem 30 zilverstukken.

16 Vanaf dat moment zocht hij een goede gelegenheid, waarop hij Hem zou kunnen overleveren.

Na de 4^e aankondiging van Jezus' lijden en sterven (v.1,2), en het besluit van de overpriesters en de oudsten van het volk om de Heiland te vermoorden (v.3-5, Mark.14:1,2, Luk.22:1,2), schreef de apostel Matteüs over de zalving van de Messias (v.6-13, Mark.14:3-9, Joh.12:2-8), en over het verraad van Judas, dat daar enige dagen later op volgde (v.14-16, Mark.14:10,11, Luk.22:3-6).

De zalving van de Zoon van God gebeurde 6 dagen voor het Paschafeest (Joh.11:55-12:8).¹⁰⁸⁵ Judas Iskariot bood zich 2 dagen voor dat feest bij de overpriesters aan om zijn liefdevolle Meester te verraden (v.1-5,14-16, Mark.14:1,2,10,11, Luk.22:1-6). Vanwege de inhoud koppelde de apostel Matteüs beide gebeurtenissen aan elkaar, terwijl het verraad van Judas ongeveer 4 dagen later plaatsvond. De tegenstelling tussen de vrouw die de Here Jezus zalfde, en het verraad van Judas kwam daardoor duidelijk naar voren.

6 Jezus nu, (of en/maar) geworden (of gebeurd/ontstaan) zijn(de) (= Jezus nu, was) in (of met/door) Betanië; in (of met/door) (het) huis van Simon de melaatse (of de lepralijder/d(i)e (met een) huidziek(t)e).

De Mensenzoon was in *het huis van Simon de melaatse*. Of deze Simon nog leefde, is niet met zekerheid te zeggen. Hij wordt aangeduid als *de melaatse* ofwel *de lepralijder*. Hij was waarschijnlijk iemand die vroeger melaats was. Het is goed mogelijk, dat hij (door de Hei-

¹⁰⁸⁵ Dat was vlak voor de intocht van de Messias in de hoofdstad Jeruzalem (Joh.12:12-19).

land) van deze ziekte is genezen. Het kan ook zijn, dat hij aan die nare ziekte of iets anders is overleden.¹⁰⁸⁶ De Bijbel geeft ons over dat alles geen duidelijkheid.¹⁰⁸⁷

7 Een vrouw zijn(de) ((dicht(er))bij Hem gekomen (= Een vrouw kwam bij Hem) hebbend(e) (of (vast)houdend(e)/bezittend(e)) (= met) een albasten kruik(je) erg dure (of zeer kostbare), lekker ruikende (zalf)olie, en (of ook/zelfs) goot (het) neer over (of op) zijn hoofd, aanliggend(e) (= terwijl Hij (aan tafel) aanlag).

De vrouw waarover het hier gaat, was Maria uit de plaats Betanië. Zij was een zus van Lazarus en Marta (Joh.12:1-8). De Here Jezus had in het recente verleden Lazarus uit de dood opgewekt (Joh.11:1-44).

Het was erg dure olie. Dat albasten kruikje met lekker ruikende olie was minstens 300 denariën waard (Mark.14:4,5). Eén denarie (= Romeins geld) was in die tijd het dagloon van een gewone werknemer (Mat.20:2, vgl. Tobit 5:15).¹⁰⁸⁸ Bij 300 denariën gaat het dus ongeveer over een jaarsalaris van een werknemer. Maria had dus veel voor haar Heiland over.

8 “[En/Nu/Maar] (toen) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen)¹⁰⁸⁹ (dit) (in)gezien (of (op)gemerkt/bekeken) hebbend(e) (= Toen de discipelen dit zagen), waren zij verontwaardigd (of ergerden zij zich), zeggend(e) (= en zeiden): “Tot (of Naar/(Tot) in) wat (of welk(e)/wie) (= Waarvoor is ... nodig) die (of dat/deze) verspilling (of verkwisting/verlies/verderf/verwoesting) (= Waar is die verspilling voor nodig)?”

9 “Deze [(lekker ruikende (zalf)olie)]¹⁰⁹⁰ kon (= had ... kunnen) immers (of want)

¹⁰⁸⁶ Met het woord *melaats* kunnen verschillende vormen van huidziekten worden aangeduid. De in de Bijbel genoemde verschijnselen van melaatsheid komen vooral overeen met de ziekte lepra. Dat is een besmettelijke huid- en zenuwziekte, die door een bacterie wordt veroorzaakt. De leprabacteriën worden vooral verspreid door de lucht. Dit kan gebeuren wanneer besmette mensen hoesten, niezen of praten. Ook het in contact komen met wondjes van iemand met lepra kan besmettelijk zijn. Het geven van een hand, of het aanraken van de huid hoeft echter geen probleem te zijn.

Bij de leprapatiënten verschijnen vlekken, knobbels en wondjes op het lichaam. Na verloop van tijd worden door de aantasting van de zenuwen delen van de huid gevoelloos, en kunnen daardoor spieren geleidelijk verlammen. Mensen kunnen door deze ziekte eveneens langzamerhand blind worden. Kortom, als iemand vroeger lepra had, dan had hij of zij een heel ellendig leven, waarin het lijden verschrikkelijk kon zijn.

Als iemand met lepra is besmet, kan het jaren duren, voordat de eerste ziekteverschijnselen gaan optreden. Tijdens die lange periode van soms zelfs 7 jaren kan zo'n patiënt wel al die tijd mensen in zijn of haar omgeving besmetten. Dat maakte deze ziekte vroeger zo ongrijpbaar en onbeheersbaar.

Gelukkig werd en wordt niet iedereen die besmet is, ziek. Mensen met voldoende weerstand hebben helemaal geen last van lepra. Ongeveer 80 procent van de mensen die daarmee zijn besmet, worden er niet ziek van. In gebieden met veel armoede en slechte voeding echter, kan lepra genadeloos toeslaan. Tegenwoordig is deze ziekte met medicijnen goed te bestrijden.

Melaatsheid zou in het heilige land veel minder vaak zijn voorgekomen, als de Israëlieten zich beter aan de wetten van God hadden gehouden. De armoede onder de mensen moest krachtig worden bestreden (Deut.15:4,7-11, 24:14,15), zodat ze gezond konden eten en leven. Dat was en is de beste bestrijding van melaatsheid en andere ziekten. Ook vandaag leven mensen die het goed hebben, gemiddeld veel langer, dan mensen die arm zijn. In het rijke Nederland komt armoede helaas nog steeds veel voor.

Omdat melaatsheid in de meeste gevallen nogal besmettelijk is, werden de mensen met deze ziekte op het bevel van God onrein verklaard, en moesten ze zich afzonderen vanuit de samenleving (Lev.13:3,46, Num.5:2).

¹⁰⁸⁷ Ook het gedeelte in Lukas 7 (v.36-50) niet. Dat gaat over een eerdere zalving van de Here Jezus door een andere vrouw dan Maria. Die zalving gebeurde in een andere tijd. Van een grote vijandschap van de Farizeeën en de oudsten tegenover de Mensenzoon was toen nog geen sprake (Luk.7:1-5 en 7:36-39).

¹⁰⁸⁸ Het Griekse woord *denarion* (= *denarie*) wordt ook wel vertaald met *schelling* (Vertaling van 1951) of *penning* (Statenvertaling).

¹⁰⁸⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *de discipelen*, maar in jongere handschriften *zijn discipelen*.

¹⁰⁹⁰ Het gedeelte *lekker ruikende (zalf)olie* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Dit wellicht overbodige gedeelte is waarschijnlijk later voor de duidelijkheid aan de oorspronkelijke tekst toegevoegd. Deze verduidelijkende toevoeging stemt wel overeen met de bedoeling en de inhoud van de tekst, en kan om die reden beter blijven staan.

voor veel (of groot) (= voor veel geld/duur) worden verkocht (= Deze lekker ruikende olie had immers voor veel geld verkocht kunnen worden), en (of ook/zelfs) (aan) arme(of nederige)(mense)n gegeven (of gegund) (kunnen) worden.”

De negatieve reactie van de discipelen was voor verreweg de meesten van hen oprecht bedoeld.¹⁰⁹¹ Zij zagen de daad van Maria alleen als een zinloze verspilling. Ze begrepen totaal niet, wat er aan de hand was, en wat er zou gaan gebeuren.

Die reactie echter, moet voor de Here Jezus en Maria uit Betanië erg teleurstellend en pijnlijk zijn geweest. Ja, eenvoudig leven, zodat er nog wat voor arme mensen overbleef, dat was natuurlijk uitstekend, maar de betekenis van de zalving van de Meester door Maria was toch nog veel belangrijker.

10 Jezus (het) begrepen (of geweten/gemerkt) hebbend(e) nu, (of en/maar) (= echter) (= Jezus begreep het echter), (en) heeft gezegd (of gesproken) (= en zei) tegen hen: “Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarom/Waarvoor) verschaffen (of bezorgen) jullie (of verschaft (of bezorgt) u) moeiten de(ze) vrouw (= Waarom vallen jullie deze vrouw lastig)? Zij deed (of was bezig (met)/werkte (voor/met)/handelde (met)) (= heeft ... gedaan) immers (of want) een goede (of mooie) daad (of werk/handeling) tot (of naar/(tot) in) (= voor/aan) Mij (= Zij heeft immers een goede daad voor Mij gedaan),

11 want (of immers) de arme(of nederige)(mense)n hebben jullie (of houden jullie ... (vast)/hebt u/houdt u ... (vast)) altijd (of voortdurend) met (= bij) jullie(zelf) (of u(zelf)) (= want de arme mensen hebben jullie altijd bij jullie), maar (of en/nu) Mij hebben jullie (of houden jullie ... (vast)/hebt u/houdt u ... (vast)) niet (of nee) altijd (of voortdurend),

12 want (of immers) (toen) (= want toen) deze (vrouw) (= zij) deze lekker ruikende (zalf)olie over (of op) mijn lichaam (uit)gegoten (of (neer/weg)gegooid/(neer/weg)geworpen) hebbend(e) (= uitgegoten heeft), deed (of maakte) zij (dat) tot (of bij/naar) (= voor) het klaarmaken (of het voorbereiden) (= deed zij dat voor het klaarmaken) van mijn lichaam voor mijn begrafenis.”

Maria wilde de Heiland - die voor de zonde van alle mensen ging betalen - met de dure, lekker ruikende olie eren. Daarmee wilde ze vooral haar liefde tonen. Zo groot was haar liefde voor Hem. - Hij zou ook voor haar zonden zichzelf opofferen. - Of Maria Jezus' offer voor de zonden van de mensen (helemaal) begreep, weten we niet. Ze begreep wel heel goed, dat Hij nog maar voor een korte tijd bij hen zou zijn. De overpriesters en de Farizeeën sneedden al plannen om Gods Zoon te vermoorden (Joh.11:57, 12:10,11). De Here Jezus kende Maria's grote en innige liefde, en Hij nam het volledig voor haar op. Sterker nog; Hij prees haar zelfs. Hij aanvaarde haar liefde als de laatste eer voor zijn begrafenis.

Ja, *de discipelen hebben de arme mensen altijd wel bij hen* in de buurt (Deut.15:11), maar de Here Jezus zou niet voortdurend bij hen blijven. Hij zou naar de hemel gaan (Luk.24:50-53, Joh.13:33, Hand.1:1-11).

Het verzorgen en begraven van de overleden mensen gold voor de Joden als een erg belangrijke plicht.¹⁰⁹²

13 “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Waar(heen) dit (of deze) evangelie (of blijde boodschap/goede bericht) (als/indien) ooit be-

¹⁰⁹¹ Dat er één discipel bij was, die met zijn negatieve reactie geen goede bedoeling had, komt in dit gedeelte nog niet aan de orde. Matteüs wilde in alle eerlijkheid hier vooral het onbegrip van de discipelen aantonen; inclusief zijn eigen gebrek aan inzicht in die tijd.

¹⁰⁹² Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 487-489.

kendgemaakt (of verkondigd/afgekondigd) zou (of mocht) worden in (of door/met) de (ge)hele (mensen)wereld (of de aarde/het heelal) (= zou worden in de hele mensenwereld), zal ook (of zelfs/en) verteld (of gesproken/gepraat) worden (over) het(geen) (= worden over wat deze (vrouw) (= zij) deed (of maakte) (= gedaan heeft) tot (of naar/(tot) in) (= als) een herinnering (of gedachtenis) van (= aan) haar (of haar gedachtenis) (= gedaan heeft als een herinnering aan haar).”

Geen prijs was voor Maria uit Betanië te hoog om de Meester vlak voor zijn sterven te eren. Als Judas Iskariot echter geen toekomst in de Here Jezus ziet, is hij zelfs bereid Hem voor 30 zilverstukken aan zijn vijanden te verraden. De tegenstelling tussen de houding van Maria en die van Judas kan bijna niet groter zijn. Judas wilde geld hebben voor zijn verraad (v.15). Het waren vooral zijn teleurstelling en zijn hebzucht (Joh.12:4-6, vgl. 1Tim.6:10), die hem aanzetten tot zijn vreselijke daad. *De woorden 1 van de 12* (v.14) benadrukken het verraderlijke karakter van de handelwijze van Judas (vgl. Luk.22:3). Hij hoorde immers bij de vertrouwelingen van de Mensenzoon.

Judas had de bijnaam *Iskariot*. Deze van oorsprong Hebreeuwse naam betekent *man van Keriot*. Keriot was een plaats in de provincie Judea (Joz.15:21-25, vgl. Joh.6:71).

14 Toen (of Op dat moment/Dan) gegaan (of vertrokken/gereisd) (= ging) 1 van de 12, genoemd (of gezegd/gesproken) wordend(e) (= namelijk) Judas Iskariot, (weg) naar (of tot/bij) de overpriesters (of de hogepriesters),

15 (en) hij heeft gezegd (of heeft gesproken) (= en hij zei): “Wat (of Welk(e)/Wie) wilt u (graag) (of wenst u/willen jullie (graag)/wensen jullie) mij (te) geven (= betalen) (= Wat wilt u mij betalen)? En ik (of Ook ik/Zelfs ik) zal (= Dan zal ik) Hem (aan/voor) u (of jullie) overleveren (of uitleveren/overdragen/overgeven).” Zij nu, (of en/maar) hebben vastgesteld (of (neer)gezet/bevestigd) (= Zij nu, stelden ... vast) (voor/aan) hem 30 zilverstukken (of 30 zilveren munten/30 staters) (= Zij nu, stelden voor hem 30 zilverstukken vast/Zij nu, beloofden hem 30 zilverstukken).

Een *overpriester* is eigenlijk een hogepriester die min of meer aan de kant is gezet. Tegen de wil van de Here in, benoemde in die tijd de Romeinse prefect, gouverneur of koning van Judea een nieuwe hogepriester, wanneer hij dat nodig vond. De voorgaande hogepriester bleef slechts in naam zijn functie behouden, en wordt voor het onderscheid aangeduid als *overpriester*.

In die tijd was *Kajafas* (18 – 36) *hogepriester*. Hij was in het jaar 18 na Christus illegaal voor die functie aangesteld door de gouverneur Valerius Gratus (15 – 26).¹⁰⁹³ De hogepriester was ook voorzitter van de Joodse Hoge Raad, die het Sanhedrin werd genoemd. Daarin waren de overpriesters met de schriftgeleerden en de oudsten ¹⁰⁹⁴ vertegenwoordigd. Deze raad sprak recht in theologische en politieke zaken. De priesters hadden toen in de praktijk dus veel politieke invloed.

Een zilverstuk ¹⁰⁹⁵ of stater had, toen de Zoon van God op aarde leefde, dezelfde waarde als 4 denariën.¹⁰⁹⁶ Het geld voor het verraad van de Here Jezus kwam waarschijnlijk uit de offer-

¹⁰⁹³ Kajafas was getrouwd met een dochter van Annas (6-15) die vanaf 6 tot en met 15 na Christus als hogepriester was aangesteld (Luk.3:2, Joh.18:13).

¹⁰⁹⁴ De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

¹⁰⁹⁵ *Een stater* wordt ook wel *een zilverling* genoemd (b.v. vertaling van 1951).

¹⁰⁹⁶ De waarde van een munt werd in die tijd niet vastgesteld op grond van de munt zelf met de opdruk ervan. Alleen het gewicht van het (edel)metaal waarvan de munt was gemaakt, bepaalde de waarde ervan. Zonder waar-

kist in de tempel (vgl. Mat.27:6). De 30 zilverstukken werden in elk geval niet teruggegeven aan één of meerdere personen, die dat geldbedrag zouden hebben betaald.

<u>Joods geld</u>	<u>Grieks geld</u>	<u>Romeins geld</u>
1 sikkel	= 1 stater (= 2 di-drachmen)	= 4 x 1 denarie = 1 zilverstuk
= ½ sikkel	= 1 di-drachme (= 2 drachmen)	= 2 x 1 denarie
= ¼ sikkel	= 1 drachme	= 1 denarie (= een dagloon)

Eén denarie (= Romeins geld) ofwel 1 drachme (= Grieks geld) was het dagloon van een ongeschoolde werknemer (Mat.20:2, vgl. Tobit 5:15).¹⁰⁹⁷ Bij 30 zilverstukken gaat het over 30 x 4 daglonen = 120 daglonen. Het is ongeveer het minimumloon van iemand die ruim 4½ maand heeft gewerkt.¹⁰⁹⁸ Dat is best wel een aardig geldbedrag, maar voor het leven van een mens stelt dit natuurlijk vrijwel niets voor. Zeker niet als het over de Zoon van God gaat. Het was eigenlijk best vreemd, dat de hebzuchtige Judas met dat bedrag akkoord ging. Hij kreeg het geld bovendien niet direct. Het bedrag werd *voor hem vastgesteld* ofwel *aan hem beloofd* (v.15^b, Mark.14:11).

Die 30 zilverstukken waren bovendien voor een gewoon mens een schandalig laag bedrag, want het was slechts de prijs voor een (gedode) slaaf (Ex.21:32). Het zal wel het normale geldbedrag voor een lijfeigene zijn geweest (Hos.3:2).¹⁰⁹⁹

In het verleden hadden de leiders van het volk Israël met 30 zilverstukken laten zien, dat ze weinig waarde hechtten aan het werk van de profeet Zacharia (Zach.11:12);¹¹⁰⁰ nog meer verachtten de overpriesters en ook Judas, die met dat bedrag genoeg nam, het belangrijke werk van de profeet Jezus (vgl. Jes.53:3). Hij had heel veel mensen genezen, en zijn volksgenoten gewezen op de verlossing die Hijzelf zou brengen. Hoe pijnlijk moet die minachting van zijn vijanden en van Judas voor Hem zijn geweest.

In het verleden had de minachting van de profeten van de Here veel ellende tot gevolg gehad voor het volk van God. De verachting van de Messias zou in de toekomst voor de onverschillige en vijandige Joden nog veel meer ellende met zich meebrengen. Voor alle dienaren van Hem, zou zijn lijden, sterven en zijn opstanding echter de allergrootste zegen zijn.

16 [En/Ook/Zelfs] van(af/uit) dat moment (of toen/die tijd/dan) zocht hij (of verlangde hij naar/streefde hij naar/probeerde hij) een (goede) gelegenheid (of een geschikt moment), (zo)-dat (= waarop) hij Hem zou (of mocht) (kunnen/moeten) overleveren (of uitleveren/overdragen/overgeven).

Door de medewerking van Judas Iskariot konden de vijanden van de Here Jezus Hem in het geheim arresteren, zodat er geen oproer zou ontstaan onder het volk. Daardoor zouden echter, de belangrijke gebeurtenissen rondom het lijden en sterven van de Heiland wel op het feest plaatsvinden. Niet de tegenstanders van de almachtige God bepaalden de loop van de geschiedenis, maar daarover ging de Here zelf, en het gebeurde allemaal, zoals Hij dat wilde.

deverlies konden gouden, zilveren of koperen munten worden omgesmolten.

¹⁰⁹⁷ Het Griekse woord *denarion* (= *denarie*) wordt ook wel vertaald met *schelling* (Vertaling van 1951) of *penning* (Statenvertaling).

¹⁰⁹⁸ 120 dagen moeten verdeeld worden over weken van 6 dagen, want op de sabbat werkten de Joden niet. Bij 120 dagen (gedeeld door 6) gaat het dus over 20 werkweken. Die 20 weken duren in werkelijkheid 20 x 7 dagen = 140 dagen. Verdeel je die 140 dagen over maanden van 30 dagen, dan blijkt dat het hier over ruim 4½ maand gaat.

¹⁰⁹⁹ Zie Turenout T. van, Hosea, redder, Grijpskerk, 2019.

¹¹⁰⁰ Zie Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2023.

Het gaat hier niet over een vervulling van een profetie van Zacharia, zoals sommige uitleggers beweren. De apostel Matteüs geeft dat in dit bijbelboek ook niet aan.

23. De voorbereiding van de maaltijd voor het Pascha.

Hoofdstuk 26:17-19

17 De dag voor het feest van de ongezuurde broden kwamen de discipelen bij Jezus, en zij zeiden: “Waar wilt U graag, dat wij het voor U zouden voorbereiden om de maaltijd voor het Pascha te eten?”

18 Hij nu, zei: “Gaat naar de stad; naar een zeker iemand, en zegt tegen hem: “De Meester zegt: “Mijn tijd is dichtbij. Bij jou houd Ik met mijn discipelen de maaltijd voor het Pascha.”

19 De discipelen deden, zoals Jezus hun had opgedragen, en zij maakten de maaltijd voor het Pascha klaar.

Judas Iskariot was 2 dagen voor het Paschafeest naar de overpriesters gegaan om zijn Meester te verraden (v.1-5,14-16, Mark.14:1,2,10,11, Luk.22:1-6). Op de dag vlak voor dat feest gingen de discipelen naar de Here Jezus toe om aan Hem te vragen, waar Hij de maaltijd van het Pascha met hen zou willen eten. Na de wat ongebruikelijke aanwijzingen van Gods Zoon ¹¹⁰¹ gingen 2 van zijn leerlingen met de voorbereiding van de Paasmaaltijd aan de slag (v.17-19, Mark14:12-16, Luk.22:7-13).

Oorspronkelijk bestond er in Israël een duidelijke scheiding tussen het Pascha op de 14^e dag van de maand Nisan en het 7-daagse feest van de ongezuurde broden van de 15^e Nisan tot en met de 21^e dag (Num.28:16,17). Het Paschafeest werd gevierd om de verlossing van het lijden in Egypte en de uittocht uit dat vijandige land van slavernij te vieren. Dat bevrijdingsfeest begon op de avond van 14 Nisan ¹¹⁰² met de Paasmaaltijd, want in die tijd begon de nieuwe dag zodra het donker was geworden. ¹¹⁰³ Na de dag van het Paschafeest begon 's avonds het feest van de ongezuurde broden, dat 7 dagen duurde (Ex.12:1-28).

Later werd dat onderscheid tussen beide feesten niet zo nauwkeurig meer gemaakt. In de volksmond werd deze hele periode van 8 dagen aangeduid als het feest van de ongezuurde broden (v.17^a), maar het werd ook wel het Pascha genoemd (Luk.22:1,7). ¹¹⁰⁴

17 [En/Nu/Maar] de (dag) voor (of eerder dan) (het feest) van de ongezuurde(brode)n kwamen de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) ((dicht)er)bij Jezus, zeggend(e) (= en zij zeiden) [(tegen) Hem]]: ¹¹⁰⁵ “Waar wil(t) U (of Jij/Je) (graag), dat wij (het) (voor/aan) Jo(u) (of Je) zouden (of mochten) (voor)bereiden (of klaarmaken/gereedmaken) (om) (de maaltijd voor) het Pascha (of het Paasfeest/de Paasmaaltijd) te eten?”

Voordat het die dag donker was geworden, vroegen de discipelen aan hun Meester, waar ze de maaltijd voor het Pascha moesten voorbereiden. De voorbereiding voor die maaltijd bestond onder andere uit het slachten en klaarmaken van het paaslam (Ex.12:1-6). ¹¹⁰⁶

18 Hij nu, (of en/maar) had gezegd (of gesproken) (= Hij nu, zei): “Gaat (weg) (of ver-

¹¹⁰¹ Ze moesten een man volgen die een kruik droeg (Zie Mark.14:13,14, Luk.22:10,11.). Dat was in die tijd niet de gewoonte. Normaal gesproken deden alleen vrouwen dat werk (Gen.24:10-14, vgl. 1Kon.17:10,11^a).

¹¹⁰² Dit aan het einde van onze maand maart.

¹¹⁰³ De zonsondergang duurt in Israël maar kort. Daar verandert in ongeveer een ½ uur een klaarlichte dag in een donkere nacht.

¹¹⁰⁴ Zie hiervoor eventueel ook Flavius J., Joodse Oudheden, deel 2, hoofdstuk 15:1.

¹¹⁰⁵ Het gedeelte *tegen Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁰⁶ Zie voor meer informatie daarover eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4.1, 4^e druk, München, 1965, pag. 41-44.

trekt) naar (of tot/(tot) in) de stad; naar (of tot/bij) een zeker iemand, en (of ook/zelfs) zegt (of spreekt/vertelt) (tegen) hem: “De (Leer)meester (of De Leraar) zegt (of spreekt/verklaart): “Mijn (juiste/bepaalde) tijd is dicht(er)bij. Bij (of Naast/Aan) (jo)u doe (of maak) (= houd/gebruik/vier) Ik met mijn discipelen (of mijn leerlingen/volgelingen) (de maaltijd voor) het Pascha (of het Pascheest/de Paasmaaltijd).”

Niet alle discipelen gingen weg om de Paasmaaltijd voor te bereiden. Uit het Evangelie van Markus (14:13-15) blijkt, dat de Here Jezus 2 van zijn discipelen daarvoor eropuit heeft gestuurd. Evenals bij het Matteüsevangelie komt ook in het bijbelboek Markus niet naar voren, dat de Heiland aan de andere discipelen duidelijk heeft gemaakt, waar ze precies de maaltijd voor het Pascheest zouden gaan eten. Lukas vermeldt in zijn Evangelie, dat de discipelen Petrus en Johannes weggestuurd werden om de maaltijd alvast klaar te maken (Luk.22:8). Hoewel alle discipelen de aanwijzingen van hun Meester hadden gehoord (v.17,18^a), wisten ze daarna niet, waar ze die avond met z'n allen zouden gaan eten. Alleen Petrus en Johannes kwamen dat te weten, doordat ze de aanwijzingen van de Here Jezus opvolgden.¹¹⁰⁷

De Zoon van God hield de exacte plaats waar ze gezamenlijk aan de Paasmaaltijd zouden gaan deelnemen, voor zijn discipelen verborgen, zodat Judas dit niet kon verraden bij de overpriesters. Hij wilde eerst afscheid nemen van zijn leerlingen, en met hen het Pascheest vieren, voordat zijn lijden zou beginnen. Hij voorkwam daarmee de mogelijkheid, dat die laatste maaltijd met zijn discipelen ruw verstoord zou worden door zijn arrestatie.

Het Pascheest werd gevierd in de plaats Jeruzalem of in de omgeving daarvan; in het gebied dat bij de hoofdstad hoorde (Deut.16:1,2,5,6, vgl. 2Kon.23:23, 2Kron.30:1,5, 35:1, Joh.2:13). Het dorpje *Betfagé* werd in die tijd als een buitenwijk van Jeruzalem beschouwd. Daar kon het Pascha volgens de Joodse schriftgeleerden dus wel worden gevierd, maar in Betanië, dat er vlak bij lag, niet.¹¹⁰⁸

Voor de vijanden van Mensenzoon was het gebied waar ze Hem zouden kunnen aantreffen, dus nog vrij groot. De Heiland vierde echter het Pascha met zijn discipelen niet in de omgeving van Jeruzalem, maar in de hoofdstad zelf, want Hij moest na de maaltijd de beek Kidron aan de oostkant van de stad oversteken om in de hof van Getsemané te komen (Joh.18:1).

In het 2e gedeelte van vers 18 uit dit hoofdstuk geeft de Meester aan, dat Hij bij iemand het Pascha gaat vieren met zijn discipelen. Aan die persoon bij wie dat feest zou moeten plaatsvinden, wordt niet gevraagd, of hij dat wel goed vindt. Nee, het wordt hem gewoon meegegeeld, dat de Zoon van God daar wil zijn tijdens het feest. Het lijkt er dus op, dat de eigenaar van de feestzaal ook een leerling van de Here Jezus is. De Messias gaat er namelijk gewoon van uit, dat ze daar gezamenlijk welkom zijn, en de Paasmaaltijd kunnen eten.

¹¹⁰⁷ Ze moesten een man volgen die een kruik droeg (Zie Mark.14:13,14, Luk.22:10,11.). Dat was in die tijd niet de gewoonte. Normaal gesproken deden alleen vrouwen dat werk (Gen.24:10-14, vgl. 1Kon.17:10,11^a).

¹¹⁰⁸ Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 839.

Met de woorden: “*Mijn tijd is dichtbij*”, bedoelde de Heiland, dat de tijd van intensief lijden en sterven voor Hem dichtbij gekomen was (vgl. Joh.12:23,24, 13:1). Voordat dat zou gebeuren, wilde Hij nog ongestoord met zijn 11 discipelen de maaltijd gedurende het begin van het Paschafeest gebruiken.

19 [En/Ook/Zelfs] de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) deden (of maakten), (zo)-als Jezus hun opdroeg (of voorschreef/verordende) (= zoals Jezus hun had opgedragen), en (of ook/zelfs) zij maakten ... klaar (of bereidden ... voor/maakten ... gereed) (de maaltijd voor) het Pascha (of het Paasfeest/de Paasmaaltijd) (= en zij maakten de maaltijd voor het Pascha klaar).

Gehoorzaam voerden de discipelen Petrus en Johannes de opdracht van hun Meester uit, en samen *maakten ze de maaltijd voor het Pascha klaar* (Luk.22:8,13).

24. Het verraad voorspeld.

Hoofdstuk 26:20-25

20 Toen het avond was geworden, lag Hij aan tafel met de 12 discipelen.

21 Terwijl zij aten, zei Hij: “Stellig zeg Ik tegen jullie, dat één vanuit jullie Mij zal verraden.”

22 Zij werden heel erg verdrietig, en een ieder van hen begon tegen Hem te zeggen: “Ik ben het toch niet, Heer?”

23 Hij nu, antwoordde, en zei: “Hij die de hand met Mij in de schotel indoopte, die zal Mij verraden.”

24 “De Zoon van de mensen gaat wel weg, zoals over Hem geschreven staat, maar o wee die mens, door wie de Zoon van de mensen verraden wordt.”

25 “Het was goed voor hem, als die mens niet geboren was.” Judas nu, de verrader van Hem, antwoordde, en zei: “Ik ben het toch niet, Meester?” Hij zei tegen hem: “Jij hebt het gezegd.”

Op de dag vlak voor het Paschafeest gingen de discipelen naar de Here Jezus toe om aan Hem te vragen, waar Hij de Paasmaaltijd met hen wilde eten. Na de aanwijzingen van de Zoon van God gingen 2 van zijn leerlingen met de voorbereiding van de maaltijd voor het Pascha aan de slag (v.17-19, Mark.14:12-16, Luk.22:7-13). Nadat de Meester en zijn discipelen in de zaal waren gekomen, en Hij het Heilig Avondmaal had ingesteld (v.20,26-29, Mark.14:17,22-25, Luk.22:14-20), zei de Heiland tijdens het eten, dat één van zijn aanwezige leerlingen Hem zou verraden. Hij voorzegde eveneens, dat het met die verrader rampzalig zou aflopen (v.21-25, Mark.14:18-21, Luk.22:21-23, Joh.13:18-30).

20 [En/Nu/Maar] (toen) het (laat in de) avond (of laat (in de middag)) zijn(de) (= was) geworden (of ontstaan/gebeurd) (= Toen het avond was geworden), lag Hij aan (tafel) met de 12 discipelen (of leerlingen/volgelingen).¹¹⁰⁹

Toen het 's avonds donker was geworden, waren alle 12 discipelen aanwezig; inclusief Judas. Ze lagen aan tafel bij de maaltijd, zoals dat in die tijd de gewoonte was.

Tijdens de Paasmaaltijd werden 4 feestbekers leeggedronken. Die bekers waren het teken van Gods 4-voudige verlossing van zijn volk: Hij heeft de Israëlieten (uit Egypte) uitgeleid, gered, verlost, en tot zijn volk aangenomen (Ex.6:5,6^a). Bij het begin van de maaltijd werden de psalmen 113 en 114 voor het leegdrinken van de 2^e feestbeker gezongen. Na het inschenken van de 4^e feestbeker kwamen tenslotte de psalmen 115 tot en met 118 aan de beurt (v.27-30, Mark.14:23-26).

21 [En/Ook/Zelfs] (terwijl) zij etend(e) (= Terwijl zij aten), heeft Hij gezegd (of gesproken) (= Terwijl zij aten, zei Hij): “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u), (om)dat één (van)uit (of bij/van(daan/af)) jullie (of u) Mij zal overleveren (of uitleveren/overdragen/overgeven) (= zal verraden) (= dat één vanuit jullie Mij zal verraden).”

22 [En/Ook/Zelfs] heel erg (of zeer/geweldig) verdrietig (of bedroefd/verontrust) wordend(e) (= Zij werden heel erg verdrietig), (en) zij begonnen, één (= een) ieder,¹¹¹⁰ (= en een

¹¹⁰⁹ Het (zelfstandig naam)woord *discipelen* in vers 20 staat niet in alle handschriften, maar wel in de Codex Sinaiticus.

¹¹¹⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *één ieder*, maar in jongere handschriften *ieder* (of *elk*) van hen. Die jongere

ieder van hen begon) (tegen) Hem te zeggen (of te spreken/verklaren): “Ik ben (het) (toch) niet, Heer (of Meester/Eigenaar)?”

Verreweg de meeste discipelen begonnen oprecht aan zichzelf te twijfelen. Ze konden zich niet indenken, dat één van hun Meester zouden verraden. Ze waren in dit opzicht zich van geen kwaad bewust. Ze hielden toch allemaal erg veel van Hem? Zijn profetie over het verraad maakte hen verdrietig en ongerust.

23 De (= Hij) nu, (of en/maar) geantwoord (of het woord genomen) (= Hij nu, antwoordde), (en) heeft gezegd (of gesproken) (= en zei): “(Hij) d(i)e de hand met Mij in (of met/door) de schotel ingedoopt (of ingedompeld) (= indoopte), die (of deze) zal Mij overleveren (of uitleveren/overdragen/overgeven) (= verraden).”

In die tijd speelde het samen eten een veel grotere rol dan tegenwoordig. Daarmee drukte men een verbond, en/of een innerlijke gemeenschap en een vriendschap met elkaar uit (Gen.26:30, 29:22, 31:46,54, 43:32, Ex.16:12, 2Sam.3:20,21, 9:7, enz., vgl. Ps.41:10). Judas en de Here Jezus aten erg intiem zelfs het brood, dat in dezelfde schotel was gedoopt (Joh.13:26) om het meer smaak te geven, en toch zou hij zijn Meester verraden. Daarmee gaf de Zoon van God niet in de eerste plaats aan, wie Hem zou verraden, maar vooral hoe slecht en gemeen het voornemen van Judas was.

Om zijn afvallige discipel nog steeds liefdevol te behoeden voor de vreselijke gevolgen van zijn verraderlijk plan, waarschuwde de Mensenzoon hem heel dringend voor de laatste keer. Judas kon zich nog bekeren, en afzien van zijn egoïstisch streven naar geld.

Bij zijn laatste waarschuwing (v.24) gebruikte de Here Jezus ook de woorden *de Zoon van de mensen*. Met die woorden liet Hij Judas nog eens goed weten, wie hij eigenlijk wilde verraden. Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf Hij niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als de Zoon van God voor eeuwig koning zou worden.¹¹¹¹

Hij zei namelijk (v.24): “*De Zoon van de mensen gaat wel weg, ...*” Daarmee bedoelde de Heiland niet alleen, dat Hij zou sterven, maar ook, dat Hij naar zijn almachtige Vader in de hemel zou gaan (Dan.7:13,14, Luk.24:51, Hand.1:9-11).¹¹¹²

24 “De Zoon (of De Nakomeling/Afstammeling) van de mensen gaat wel (weg) (of vertrekt wel), zoals (of evenals/gelijk) over (of betreffende/(rond)om) Hem (op)geschreven is (= geschreven staat), maar (of en/nu) o wee (of helaas/ach) die (of dat) mens, door (middel van) (of via) wie (of welk(e)/wat) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen overgeleverd (of uitgeleverd/overgedragen/overgegeven) (= verraden) wordt.”

Met de uitroep *o wee*, kondigde de Meester zijn laatste waarschuwing voor Judas aan. Als hij zijn kwaadaardige plan zou uitvoeren, dan zou zijn berechting voor die vreselijke daad zo erg zijn, dat hij maar beter niet geboren had kunnen worden.

25 “Het was goed (of mooi) (voor) hem, als (of indien) die (of dat) mens niet (of nee) geboren (of verwekt) was.” Judas nu, (of en/maar) de overleverend(e) (of uitleverend(e)/overdragend(e)/overgevend(e)) Hem (= Judas nu, de verrader van Hem/Judas nu, zijn verrader),

handschriften geven wat duidelijker weer, wat er in de Codex Sinaiticus is bedoeld.

¹¹¹¹ De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van de almachtige God (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die *Zoon van de mensen*, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken.

Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

¹¹¹² Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

Het eerste Heilig Avondmaal.

geantwoord (of het woord genomen/begonnen te spreken) (= antwoordde), (en) heeft gezegd (of gesproken) (= en zei): “Ik ben (het) (toch) niet, (mijn) (grote) Meester (of (mijn) (grote) Leraar/Rabbi) (= Ik ben het toch niet, Meester)?” Hij zegt (of spreekt/verklaart) (= Hij zei) (tegen) hem: “Jij (of Je/U) hebt (het) gezegd (of gesproken/verteld) (= Hij zei tegen hem: “Jij zegt het”, of “Dat zijn jouw woorden.”) (vgl. v.64)

Schrok Judas toch nog, toen hij zei: “*Ik ben het toch niet, Meester?*” Wilde hij weten, of zijn Meester al met zijn plannen op de hoogte was? Wilde hij argwaan bij de andere discipelen bij voorbaat wegnemen? Het zal allemaal wel een rol hebben gespeeld. In elk geval gaf de Messias geen rechtstreeks antwoord op de vraag van Judas.

Met de woorden: “*Jij hebt het gezegd*”, ontweek de Here Jezus op een enigszins ontkennende manier de vraag van Judas, omdat zijn vraag een leugenachtige vraag was. Met de woorden: “*Ik ben het toch niet, Meester?*”, deed Judas net, alsof hij onschuldig was, maar het tegendeel was waar. Tegenwoordig zouden we in plaats van *Jij hebt het gezegd* antwoorden: “Jij zegt het”, of “*Dat zijn jouw woorden.*” (vgl. 64) De Heiland ging dus niet rechtstreeks in op de leugenachtige vraag van Judas. Hij gaf met zijn afwijzend antwoord wel aan, dat na zijn ernstige waarschuwing de afvallige discipel nu zelf maar moest kiezen, of hij zich zou bekeren, of dat hij zou volharden in zijn slechtheid.

Hij koos helaas voor het laatste, en vertrok. Niemand van de andere discipelen begreep op dat moment, wat Judas ging doen (Joh.13:26-30).

Hoewel de Here van tevoren wist, dat die afvallige discipel Jezus de Gezalfde zou verraden aan de overpriesters, nam dat de persoonlijke verantwoordelijkheid van Judas voor zijn slechte daden niet weg. Evenals alle andere mensen was hij geschapen naar het beeld en de gelijkenis van God (Gen.1:26,27, 5:3, 9:6, 1Kor.11:7^b). Daardoor was hij in staat zijn eigen keuzes te maken, en was hij voor die keuzes ook zelf verantwoordelijk.

25. De instelling van het Heilig Avondmaal.

Hoofdstuk 26:26-29

26 Terwijl zij aten, nam Jezus een brood, zegende het, brak het in stukken, en gaf het aan de discipelen. Hij zei: “Neemt het! Eet! Dit is mijn lichaam.”

27 Hij nam een beker, en dankte. Hij gaf hun die, en Hij zei: “Drinkt allemaal daaruit,

28 want dit is mijn bloed van het verbond, dat voor veel mensen vergoten wordt tot vergeving van zonden.”

29 “Ik zeg tegen jullie: “Ik zal vanaf nu beslist niet van deze vrucht van de druivenplant drinken, tot aan die dag, wanneer Ik het ooit met jullie nieuw zal drinken in het koninkrijk van mijn Vader.”

Op de dag vlak voor het Paschafeest gingen de discipelen naar de Here Jezus toe om aan Hem te vragen, waar Hij 's avonds met hen wilde eten. Na de aanwijzingen van de Zoon van God gingen 2 van zijn leerlingen de maaltijd voor het Pascha klaarmaken (v.17-19, Mark.14:12-16, Luk.22:7-13). Toen het avond was geworden, zijn de Meester en zijn 10 andere discipelen die zaal binnengegaan (v.20, Mark.14:17, Luk.22:14). Tijdens het eten, heeft de Heiland het Heilig Avondmaal ingesteld (v.26-29, Mark.14:22-25, Luk.22:15-20).¹¹¹³

26 [En/Nu/Maar] (terwijl) zij etend(e) (= Terwijl zij aten), (aan/op/mee/weg)genomen (of (aan)gegrepen/opgeëist/ontvangen) hebbend(e) (= nam) Jezus [(het)] ¹¹¹⁴ brood (of eten/voedsel), gezegend (of geprezen) ¹¹¹⁵ (= zegende) (het), brak (het) (in stukken), en (of ook/zelfs) gaf (het) (aan) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen). [(En (of Ook/Zelfs))] ¹¹¹⁶ gezegd (of gesproken) hebbend(e) (= Hij zei): “Neemt (of Ontvangt/Grijpt) (het) (aan/op/mee/weg)! Eet! Dit (of Dat) is mijn lichaam.”

Brood en wijn waren het gebruikelijke eten en drinken uit die tijd (Gen.27:28,37, Num.18:12, Deut.7:13, 11:14, Jer.31:12, enz.). Het alcoholpercentage van wijn was in die tijd vaak lager dan tegenwoordig, en het was toen ook moeilijker om aan zuiver drinkwater te komen.

Het brood dat bij het Paschafeest met bittere kruiden werd gegeten, was ongezuurd (Ex.12:8). Er mocht voor het bakken geen zuurdesem aan worden toegevoegd. *Zuurdesem* is oud deeg dat door het gisten is verzuurd. Het werd vroeger vooral gebruikt om het brood tijdens het bakken te laten rijzen. Tegenwoordig wordt in plaats daarvan meestal gist aan het meel toegevoegd. Ongezuurd brood was dus niet gerezen, en dus ook niet luchtig, zoals bij ons.

Met de woorden *Dit is mijn lichaam*, vergeleek de Meester het brood dat Hij uitdeelde, met zijn lichaam. Zijn lichaam werd toen niet letterlijk door zijn discipelen gegeten, want Hij was op dat moment nog springlevend bij hen. Met de woorden *Dit is mijn lichaam* bedoelde de Heiland *Dit brood betekent mijn lichaam*.

Zoals een brood veel stukken bevat, zo bestaat (in figuurlijke zin) het lichaam van de Here Jezus uit alle trouwe gelovige volgelingen van Hem. Zij vormen samen het lichaam van Christus (= de Gezalfde) (Rom.12:4,5, 1Kor.12:12-27), dat ook wel de Kerk wordt genoemd. Zoals de Messias (= de Gezalfde) met zijn letterlijke lichaam moest lijden, zo zou en zal ook de

¹¹¹³ Elke Israëliet nam deel aan het Pascha. Het was een feest voor het hele gezin. Ook de kinderen namen eraan deel (Ex.12:3-14,21-28).

¹¹¹⁴ Het (bepaald lid)woord *het* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹¹⁵ In sommige handschriften staat hier niet *gezegend*, maar *gedankt*. In de Codex Sinaiticus echter, staat in vers 26 het (werk)woord *gezegend*.

¹¹¹⁶ Het (nevenschikkend voeg)woord *en* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

Kerk lijden om uiteindelijk met de onmisbare hulp van God als overwinnaar uit de strijd te komen.

27 [En/Ook/Zelfs] (aan/op/mee/weg)genomen (of (aan)gegrepen/opgeëist) hebbend(e) (= Hij nam) [(de)] ¹¹¹⁷ (drink)beker (= een beker), en (of ook/zelfs) gedankt (of bedankt) (= en dankte). Hij gaf hun (die), zeggend(e) (= Hij gaf hun die, en Hij zei): “Drinkt allen (of ieder(een)/elk) (= Drinkt allemaal) (van)uit (of bij/van(daan/af)) het (= daaruit),

28 want (of immers) dit (of dat) is mijn bloed [(de (= dat))] ¹¹¹⁸ van het [(nieuwe)] ¹¹¹⁹ verbond (of testament) (= want dit is mijn bloed van het verbond), het (= dat) betreffende (of (rond)om/over) (= dat voor) velen (of groten) (= veel mensen) vergoten (of uitgegoten) wordend(e) (= wordt) tot (of naar/(tot) in) vergeving (of kwijtschelding) van zonden (of overtredingen/gemiste doelen) (= dat voor veel mensen vergoten wordt tot vergeving van zonden).”

Als wij zeggen, dat het over *veel mensen* gaat, dan gaat het niet over alle mensen. Bij de Joden uit die tijd was dat lang niet altijd het geval. Bij hen werd met het woord *velen* vaak *allen* bedoeld (vgl. Jes.53:6 en 12, Dan.12:2, Rom.5:12 en 19). Alle mensen waren bij hen ook veel mensen (vgl. Mat.20:28). Zo gaat het in vers 28 eigenlijk niet over *veel mensen*, maar over *alle mensen*.

Alleen door het bloed van Gods Zoon kon de hemelse Vader een verbond met zijn volk sluiten (Ex.24:8). Het bloed van dieren kan geen echte verlossing van de zonde brengen, maar het vergoten bloed van de Messias wel (Hebr.9:11-28). Door zijn lijden en sterven, waarbij ook zijn bloed werd vergoten, kon voor de zonden van alle mensen worden betaald (1Joh.2:1,2). Daardoor kan iedereen die de Here wil dienen, van zijn of haar zonden worden verlost, en voor eeuwig gelukkig worden (Joh.3:16).¹¹²⁰

Bij het Heilig Avondmaal dat de Heiland instelde, dronk niet elke discipel uit zijn eigen beker, maar ze dronken allemaal uit één beker. De wijn uit de beker, waaraan iedereen die daaruit drinkt, deel krijgt, is het teken van het vergoten bloed van Jezus de Gezalfde. Zoals alle mensen tijdens het Heilig Avondmaal dezelfde wijn drinken, en daar deel aan krijgen, zo krijgt iedere dienaar van God in figuurlijke zin deel aan de verlossende kracht van het bloed van de Heiland, dat symbool staat voor zijn lijden en sterven. Zo is het Heilig Avondmaal het feest waarbij de kinderen van de hemelse Vader vieren, dat ze van hun zonden zijn verlost. Het is het blijde feest van de verlossing van al onze zonden, waarbij we dankbaar mogen uitzien naar het eeuwige leven met God.

29 “[En/Nu/Maar] Ik zeg (of verklaar) (tegen) jullie (of u) [(, (om)dat)]: ¹¹²¹ “Ik mocht

¹¹¹⁷ Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹¹⁸ Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹¹⁹ Het (bijvoeglijk naam)woord *nieuwe* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk heeft de Meester wel over een nieuw verbond gesproken (1Kor.11:25), maar schreef de apostel Matteüs dit woord niet op om voor de Joden, voor wie hij zijn bijbelboek in eerste instantie heeft geschreven, de overeenkomst tussen het Pascha (het verlossingsfeest van het oude verbond van God met zijn dienaren) en het Heilig Avondmaal (het verlossingsfeest van het nieuwe verbond van de hemelse Vader met zijn kinderen) te benadrukken. Oprechte Christenen zijn al verlost van hun zondenlast. Dat waren de Israëlieten onder het oude verbond nog niet (Hebr.9:11-28).

¹¹²⁰ Zoals vroeger alle besneden Israëlitische mannen en jongens met de vrouwen en meisjes deelnamen aan het Pascha (Ex.12:3-14,21-28), zo kunnen na het lijden, sterven en het weer opstaan van de Here Jezus ook alle wedergeboren (en gedoopte) kinderen en jongeren, evenals de volwassen kinderen van de hemelse Vader, deelnemen aan het Heilig Avondmaal, want ook zij zijn door het offer van de Heiland (met zijn lichaam en bloed) van hun zonden verlost. Ze horen gewoon bij het huisgezin van God.

Zie voor het leggen van het verband tussen het Heilig Avondmaal en de doop eventueel Turenout T. van, *De besnijdenis, de doop en de wedergeboorte*, Aduard, 2017.

¹¹²¹ Het (onderschikkend voeg)woord (*om*)*dat* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

(of zou) (= Ik zal) van(af/uit) nu (of direct/zojuist/zo-even/net) (= Ik zal vanaf nu) beslist niet (of helemaal niet/nooit) van(uit/af/daan) (of bij/(van)uit) deze (of die) [(het (of de))] ¹¹²² vrucht (of iets dat ontstaan is) ¹¹²³ (= beslist niet van deze vrucht) van de druivenplant gedronken (kunnen/moeten) hebben (= drinken) (= Ik zal vanaf nu beslist niet van deze vrucht van de druivenplant drinken), tot aan (of totdat) die (of dat) dag, wanneer (of als) (ooit) Ik het (= wanneer Ik het ooit) met jullie (of u) nieuw mocht (of zou) (kunnen/moeten) (= nieuw zal) drinken in (of met/door) het koninkrijk (of het koningschap) van mijn (Voor)vader.”

In vers 29 staat een profetie. De Zoon van God zei namelijk, dat *Hij vanaf nu beslist niet van deze vrucht van de druivenplant zou drinken, tot aan die dag, wanneer Hij het ooit met zijn discipelen nieuw zou drinken in het koninkrijk van zijn Vader.*

Met *de vrucht van de druivenplant* wordt hier natuurlijk de wijn bedoeld. Door zijn lijden en sterven kort na de bovenstaande profetie, begon al snel de vervulling ervan.

Het was immers de eerste en de laatste keer, dat de Here Jezus met zijn discipelen het Pascha op deze nieuwe manier op aarde vierde. Hij zou eeuwenlang niet meer bij zijn volgelingen zijn, als ze samen het Heilig Avondmaal zouden vieren. Dat betekent dus ook, dat ze regelmatig met brood en wijn de verlossing van de zondenlast moesten en moeten blijven herdenken.

Toch is deze profetie van de Mensenzoon vlak voor zijn lijden en sterven nog steeds niet helemaal vervuld. Dit zal gaan gebeuren. Voor eeuwig zal aan de bruiloftsmaaltijd van het Lam feest gevierd worden door de Meester met al zijn volgelingen (Op.19:9, vgl. Jes.25:6). Dan zal Hij *de wijn met zijn volgelingen nieuw drinken in het koninkrijk van zijn hemelse Vader*. Alles zal dan nieuw zijn gemaakt door God op zijn troon (Op.21:1-5). Er zal een nieuwe (wolken)hemel en een nieuwe aarde zijn met mensen zonder zonden, die een nieuw en verheerlijkt lichaam zullen hebben. De Here zal bij zijn dienaren wonen.¹¹²⁴ Ook de Heiland zal weer bij hen zijn. Wat een geweldig feest!

¹¹²² Het (bepaald lid)woord *het* (of *de*) staat niet in de Codex Sinaïticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹²³ In de Codex Sinaïticus staat hier het (zelfstandig naam)woord *vrucht* (meestal van planten (in de landbouw)), maar in jongere handschriften *voortbrengsel* (of *wat geboren* (of *verwekt*) *is*). Dit woord wordt meestal gebruikt, als het over mensen of dieren gaat.

¹¹²⁴ Zie Turennot T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijpskerk, 2024, hoofdstuk 21:1-5.

26. Jezus voorspelt, dat Petrus Hem zal verloochenen.

Hoofdstuk 26:30-35

30 Zij zongen lofliederen, en vertrokken naar de Olijfberg.

31 Toen zei Jezus tegen hen: “Jullie zullen allemaal Mij afvallen in deze nacht, want er staat geschreven: “Ik zal de herder slaan, en de schapen van de kudde zullen uiteengedreven worden.”

32 “Nadat ik echter, zal zijn opgewekt, zal ik voor jullie uitgaan naar Galilea.”

33 Petrus antwoordde echter, en zei tegen Hem: “Misschien zal iedereen U afvallen; ik zal U nooit afvallen!”

34 Jezus zei tegen hem: “Stellig zeg Ik tegen jou: “In deze nacht, voordat een haan gekraaid heeft, zal jij Mij 3 keer verloochenen.”

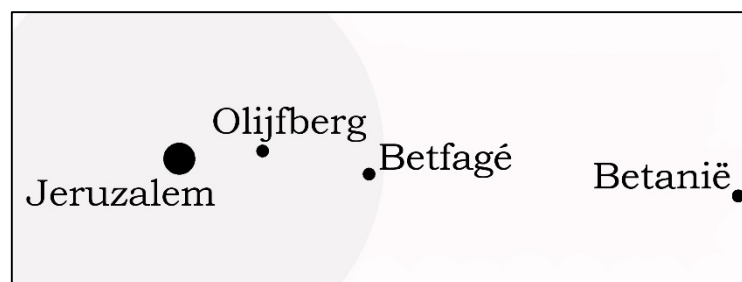
35 Petrus zei tegen Hem: “Zelfs als ik samen met U zou moeten sterven; ik zal U beslist niet verloochenen.” Evenzo spraken ook al de andere discipelen.

Nadat de Zoon van God het Heilig Avondmaal had ingesteld (v.20,26-29, Mark.14:17,22-25, Luk.22:14-20), zei Hij tijdens het eten, dat één van zijn 12 discipelen Hem zou verraden. Hij voorspelde ook, dat het met die verrader slecht zou aflopen. Daarna vertrok Judas (v.21-25, Mark.14:18-21, Luk.22:21-23, Joh.13:18-30). Even later zei de Heiland, dat Petrus Hem zou verloochenen. Hij zou stellig beweren, dat hij Jezus niet zou kennen (v.31-35, Mark.14:27-31, Luk.22:31-34, Joh.13:36-38). Na de maaltijd ging de Meester met zijn overgebleven discipelen naar de Olijfberg (v.30, Mark.14:26, Luk.22:39, Joh.14:31^b)

30 [En/Ook/Zelfs] (Zij) gezongen lofliederen (of gezongen een loflied/geloofd/lof gezongen) (= Zij zongen lofliederen), (en) zijn weggegaan (of (er(op))uit gegaan/naar buiten gegaan) (= en vertrokken) naar (of tot/(tot) in) de Olijfberg.

Tijdens de Paasmaaltijd werden 4 feestbekers leeggedronken. Die bekers waren het teken van Gods 4-voudige verlossing van zijn volk: Hij heeft de Israëlieten (uit Egypte) uitgeleid, gered, verlost, en tot zijn volk aangenomen (Ex.6:5,6^a). Bij het begin van de maaltijd werden de psalmen 113 en 114 voor het leegdrinken van de 2^e feestbeker gezongen. Na het inschenken van de 4^e feestbeker kwamen tenslotte de psalmen 115 tot en met 118 aan de beurt (v.27-30, Mark.14:23-26). In vers 30 gaat het over de afsluitende lofpsalmen na het inschenken van de 4^e feestbeker.

Toen ze die lofpsalmen hadden gezongen, ging de Here Jezus na de maaltijd met de 11 discipelen die Hem trouw wilden blijven, naar buiten, en ze vertrokken naar de Olijfberg.¹¹²⁵

¹¹²⁵ Tijdens de nacht van het Paschafeest, mochten de Joden de hoofdstad niet verlaten. Dat kon pas de volgende ochtend (Deut.16:5-7). Jezus en de discipelen bleven dus in Jeruzalem, en in het gebied dat bij die stad hoorde.

31 Toen (of Op dat moment/Dan) zegt (of spreekt/verklaart) (= zei) Jezus (tegen) hen: “Julie zullen (of U zult) allen (of elk/ieder) (= allemaal) door (of met/in) (= aan/over) Mij aanstoot nemen (of vallen/afvallig worden/je ergeren) (= allemaal Mij afvallen) in (of met/door) deze (of die) nacht, want (of immers) er is (= er staat) (op)geschreven: “Ik zal de herder (neer)slaan, en (of ook/zelfs) de schapen (of de geiten) van de kudde zullen verstrooid (of uitgestrooid) (= uiteengedreven) worden.”¹¹²⁶

Toen de Meester met zijn 11 discipelen nog bezig was met de maaltijd, begon Hij zijn leerlingen te waarschuwen (Luk.22:31-39, Joh.13:36-14:31). Het leek nog allemaal wel vertrouwd met elkaar, maar zelfs deze nacht nog zouden ze de Here Jezus in de steek laten. Dit zouden ze doen uit angst, omdat de Heiland als *herder van zijn volk zou worden geslagen*.

Met die laatste onheilspellende woorden haalde de Zoon van God een gedeelte aan uit het bijbelboek Zacharia (13:7).¹¹²⁷ Hij gebruikte de woorden van de profeet Zacharia als een motief, en paste die toe op wat er straks in die nacht zou gaan gebeuren.¹¹²⁸

De profeet Zacharia had namelijk gezegd: “Zwaard, wordt wakker tegen mijn herder, en tegen een kerel, mijn kameraad!”, is het woord van Jahweh van de hemelse legers. “Sla de herder dood, en de schapen zullen worden verstrooid! Ik zal mijn hand laten terugkeren tegen de geringe mensen.”¹¹²⁹

Als een levend wezen werd het zwaard door de God Jahweh opgeroepen om de herder te slaan,¹¹³⁰ zodat de schapen zouden worden verstrooid. Daarna zou de Almachtige zich keren tegen de ongehoorzame geringere schapen.

Die herder zou een leider van het volk zijn (vgl. 1Kon.22:17). Als een kameraad of vriend van de Here zou die herder iemand zijn, die Hem diende. Simon de Makkabeeër (142 – 135) was die herder. In de tijd van hogepriester Simon genoot het Joodse volk van een grote welvaart (1Mak.14:4-15, Zach.8:4).

De dank van het grootste deel van de Joden hiervoor was ongehoorzaamheid. Ze maakten de hogepriester Simon generaal en koning, en ze herstelden niet het wettige koningshuis van David (1Mak.14:41-49). Na structurele ongehoorzaamheid van de hogepriester en het volk ging het steeds verder bergafwaarts. Vijf jaren later werd Simon vermoord (1Mak.16:11-16).

Toen was het met de vrede gedaan. Steeds meer oorlogen moesten worden gevoerd. Vooral de zwakke en geringe burgers waren van die oorlogen het slachtoffer. De tegenstellingen onder het volk namen toe. Joodse soldaten waren niet meer bereid te vechten, waardoor er heidense huursoldaten moesten worden aangetrokken. Het volk en de hogepriester werden steeds slechter. Er werd vermoord om de opvolging. De Romeinen moesten er zelfs aan te pas komen om de interne conflicten te beslechten. Daardoor kwamen Juda en de stad Jeruzalem onder de onderdrukkende macht van het Romeinse rijk.

¹¹²⁶ In de Codex Sinaiticus staat hier *zullen verstrooid worden*, maar in jongere handschriften *zal verstrooid worden*.

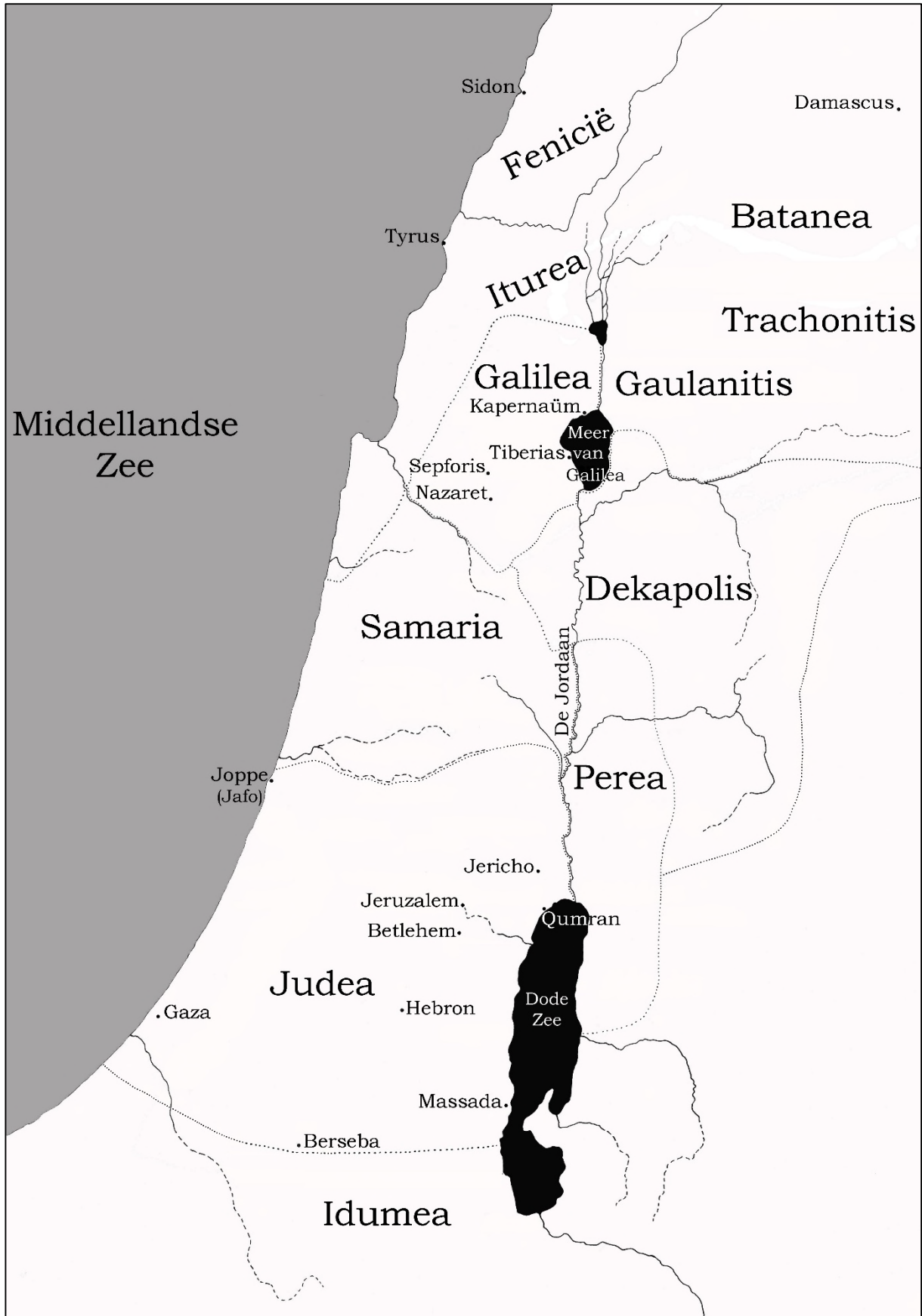
¹¹²⁷ Zie Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2023.

Het gaat hier niet over een vervulling van een profetie van Zacharia, zoals sommige uitleggers beweren. De apostel Matteüs geeft dat in dit bijbelboek ook niet aan.

¹¹²⁸ Het woord *motief* betekent niet altijd *beweegreden*. Een motief kan ook de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal zijn. Voorbeelden van motieven zijn: de profetie van Immanuël, het Lam, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, enz., enz.

¹¹²⁹ Zie eventueel hoofdstuk 13:7 met de uitleg ervan in Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2023.

¹¹³⁰ Jahweh betekent *Ik zal zijn, die Ik ben, of Ik ben, die Ik ben*. Hij is de trouwe Verbondsgod. Met deze naam maakte God Zich aan Mozes bekend (Ex.3:14). De Statenvertalers vertaalden deze naam van God met *de HEERE*. Die naam wordt niet zomaar gebruikt. Als die naam van God wordt gebruikt, dan heeft dat een bepaalde betekenis. Het wil zeggen: “Geloof het nu maar, want Ik, de Verbondsgod, Ik ben, die Ik ben, heeft het gezegd.”

De discipelen wisten maar al te goed, hoe de profetie van Zacharia in vervulling was gegaan. Dagelijks ervoeren ze nog steeds de onderdrukking door de Romeinen. Van de glorie van het rijk Israël uit de tijd van de machtige koningen David (1012 – 972) en Salomo (972 – 932) was niets meer over.

Nog erger was de geestelijke verdeeldheid. Vooral in het noorden en midden van het heilige land had het heidendom een grote invloed, en werden de afgoden massaal gediend. De Joden woonden voornamelijk in het zuiden in het gebied van Judea en voor een deel in Galilea in het noorden. Het midden en het oosten van het heilige land (= Samaria, de Dekapolis en Perea) was vooral het domein van heidenen. Ook bestond er veel schijnvroomheid onder de Joden, waarvoor de Meester zijn discipelen en volgelingen zo vaak had gewaarschuwd. Zonder een goede leider die de Here diende, waren de schapen van Gods volk verdeeld en verstrooid geraakt.

Wanneer Hij als herder van het volk zou worden neergeslagen, zouden alle schapen worden verstrooid (v.31, Mark.14:27). Hij doelde daarmee op deze profetie van Zacharia. De Messias noemde alleen het zwaard niet, omdat Hij niet door het zwaard om het leven zou worden gebracht. De bedoeling is echter duidelijk. De dood van hogepriester Simon had uiteindelijk geleid tot grote verdeeldheid en verstrooiing van de schapen; de dood van de Here Jezus zou tot nog veel meer verdeeldheid en verstrooiing van de Joden leiden.

Omdat het overgrote deel van de Joden niet naar de Almachtige wilde luisteren, zou Hij evenals dat bij de profetie van Zacharia het geval was, zelf ingrijpen. De Mensenzoon zei het namelijk zo: “Er staat geschreven: “*Ik zal de herder slaan, en de schapen van de kudde zullen uiteengedreven worden* (v.31^b).” Het was God zelf, die ervoor zorgde, dat de hogepriester en herder Simon werd vermoord, want Hij gaf aan het zwaard die opdracht (Zach.13:7). Het was eveneens zijn besluit om de herder Jezus zo zwaar te laten lijden, dat Hij uiteindelijk zou sterven (Hand.2:23). Vanwege de ongehoorzaamheid en slechtheid van het overgrote deel van de Joden, zouden ze door het ingrijpen van de Here worden verstrooid. Bovendien zou vanwege de zonden van de Israëlieten, de Joden en de heidenen de Messias zwaar lijden, sterven en ook weer opstaan uit de dood om voor de zonden van alle mensen te betalen (1Joh.2:1,2, vgl. Zach.13:1). De berechting van veel hardnekkige Joden door de hemelse Vader ging dus gepaard met zijn nog veel grotere liefde en genade voor de mensen die Hem wilden en willen dienen (Joh.3:16).

Toen de Heiland door de straten van Jeruzalem naar Golgota werd meegevoerd, waarschuwde Hij de inwoners van die stad al voor het grote onheil dat hen en hun kinderen te wachten stond (Luk.23:27-31). Na een opstand van de Joden werd in 70 na Christus Jeruzalem door de Romeinen heroverd. De tempel en de hoofdstad werden verwoest (Luk.19:43,44, 21:20-24). Daarna begon de eeuwenlange verstrooiing van de Joden.

Na verscheidene opstanden tegen de Romeinen werden de Joden uiteengedreven. Ze raakten verspreid over de hele wereld.¹¹³¹ De diaspora begon. De zonde en het volgen van de satan bracht en brengt verstrooiing. In de Middeleeuwen zijn de Joden in heel de wereld verschrikkelijk getreiterd, vervolgd, gemarteld en vermoord. Het antisemitisme blijft steeds de kop opsteken. De Tweede Wereldoorlog was daarvan het tragische hoogtepunt, of beter gezegd, het dieptepunt.

¹¹³¹ In 70 na Christus werd een massale opstand van de Joden door keizer Vespasianus (69 – 79) en zijn zoon Titus (79 – 81) neergeslagen. De stad Jeruzalem en de tempel werden verwoest. Veel Joden werden gedood, of gevangengenomen, en naar Rome gebracht. Anderen vluchtten het land uit. De Joden herwonnen in 132 na Christus onder leiding van Bar Kochba opnieuw hun onafhankelijkheid. Drie jaren later werd de massale opstand door de Romeinen neergeslagen. Opnieuw viel er een groot aantal slachtoffers, en verlieten veel Joden het beloofde land.

De discipelen begrepen nog maar heel weinig van de profetie van de Here Jezus. Dat hun Meester zwaar zou moeten lijden, en dat zijn lijden straks zou gaan beginnen, wilde maar niet goed tot hen doordringen. Ze begrepen ook niet de troostrijke profetie uit het volgende vers. De Zoon van God zou weer opstaan uit de dood. Hadden ze maar beter naar Hem geluisterd. Dat had hen heel veel verdriet kunnen besparen.

32 “Na (of Achter) het opwekken (of het opstaan) (van) Mij (of Ik) nu, (of maar/en) (= echter,) (= Nadat ik echter, zal zijn opgewekt,) zal Ik jullie (of u) voor ... uitgaan voor-(af)gaan (= zal ik voor jullie uitgaan) naar (of tot/(tot) in) Galilea.”

Nadat de Mensenzoon door zijn Vader zou worden opgewekt uit de dood, en zou opstaan, zou Hij als een herder (vanuit zijn graf bij de stad Jeruzalem) voor zijn discipelen uitgaan naar de provincie Galilea in het noorden van het heilige land.

De discipelen zouden als zijn apostelen (= zijn uitgezondenen) aan de slag moeten gaan, want de herder Jezus had en heeft nog schapen van een andere stal (Joh.10:16). De Joden en de heidenen die wel naar de Heiland zouden willen luisteren, en Hem zouden willen dienen, zouden één kudde worden met één herder. Hij zou opstaan uit de dood, en met zijn discipelen opnieuw beginnen vanuit Galilea. Daar zou Hij zijn leerlingen verzamelen.

Hoewel de goede Herder openlijk en duidelijk over zijn lijden en zijn opstanding vanuit de dood sprak (vgl. Mat.17:9), luisterden de overgebleven discipelen er nauwelijks of zelfs helemaal niet naar. Het leek wel, alsof Petrus de laatste woorden van zijn Meester over zijn opstanding en het gaan naar Galilea (v.32) helemaal niet had gehoord. Hij dacht nog na over wat de Heiland eerst had gezegd: “*Jullie zullen allemaal Mij afvallen in deze nacht, ... (v.31^a).*” Hij hield zoveel van zijn Meester, dat hij zich niet kon voorstellen, dat hij Hem in de steek zou laten. Zou hij de Here Jezus aan zijn lot overlaten, als er gevaar dreigde? Nee, dat kon niet. Al zou iedereen op dat moment ervandoor gaan, zelfs dan zou hij Hem nooit afvallen.

33 Petrus geantwoord (of het woord genomen/begonnen te spreken) (= Petrus antwoordde) nu, (of maar/en) (= echter,) (en) heeft gezegd (of gesproken) (= en zei) (tegen) Hem: “[(Als (of Indien) zelfs (of ook))] ¹¹³² zullen ieder(een) (of allen/elk) (= Misschien zal iedereen) aanstoot nemen (of vallen/afvallig worden/zich ergeren) door (of met/in) (= aan/over) (Jo)u (= Misschien zal iedereen U afvallen); ik zal nooit aanstoot nemen (of vallen/afvallig worden/me ergeren) ((aan/over) U) (= ik zal U nooit afvallen)!”

De overmoed van Petrus, waarbij hij zichzelf behoorlijk overschatte, werd door de volgende profetie van de Here Jezus volledig de grond ingeboord (v.34). Met de andere 10 discipelen zou hij zijn Meester, die in groot gevaar zou komen, volledig in de steek laten. Petrus zou het er zelfs nog slechter vanaf brengen, dan de andere 10 discipelen. Voordat een haan bij het aanbreken van het morgenlicht zou kraaien,¹¹³³ zou hij al 3 keer hebben beweerd, dat hij de mens Jezus niet kende (vgl. Luk.22:34). Hij zou niets van Hem willen weten (ofwel Hem verloochenen). Hij zou dus niets met Hem te maken willen hebben.

34 Jezus zei (of sprak/verklaarde) (tegen) hem: “Stellig (of Inderdaad/Echt/Zeker/Amen) zeg (of verklaar) Ik (tegen) (jo)u[, (om)dat]: “In (of Door/Met) deze (of die) nacht, voordat (of eer(der dan)) een haan roepen (of schreeuwen/geluid geven/(luid) spreken) (= een haan gekraaid heeft), zal jij (of zal je/zult u) Mij 3 keer verloochenen (of niet willen weten van).”

35 Petrus zegt (of spreekt/verklaart) (= Petrus zei) (tegen) Hem: “Zelfs (of Ook/En) al(s)

¹¹³² Het gedeelte *Als zelfs* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Hoewel dit gedeelte bij een goede intonatie van deze zin niet noodzakelijk is, kan het beter vervangen worden door het woord *Misschien* om misverstanden te voorkomen. De apostel Matteüs heeft de intonatie van deze uitspraak van Petrus gehoord, maar de lezer van dit vers niet.

¹¹³³ Het hanengekraai was een tijdsaanduiding voor de vroege ochtend (Mark.13:35).

ik (samen) met (Jo)u (of Je) zou (of mocht) moeten (of behoren (te)/nodig zijn (te)) sterven (of omkomen); ik zal (Jo)u (of Je) beslist niet (of nooit/geenszins) verloochenen (of niet willen weten van).” Evenzo (of Op dezelfde manier) hebben gesproken (of gezegd) (= spraken) ook (of zelfs/en) al(le(s)) de (andere) discipelen (of leerlingen/volgelingen).

Oprecht sputterden Petrus en ook de andere 10 discipelen, ondanks de waarschuwende woorden van hun Meester, nog steeds tegen, maar al gauw zou blijken, dat hun Heer het bij het rechte eind had.

De discipelen, die blijkbaar veel te weinig zelfkennis hadden, waren niet in staat Jezus te ondersteunen bij zijn angst voor het zware lijden dat Hem te wachten stond. Ze begrepen totaal niet, wat er ging gebeuren. Eén discipel ging Hem zelfs verraden, de andere 11 zouden er vandoor gaan, en Petrus zou ook nog beweren, dat *hij die man niet eens kende* (v.69-74). Door dit alles stond de Heiland er helemaal alleen voor. Dat verzwaarde zijn lijden juist nog meer.

27. De gebeurtenissen in Getsemané.

Hoofdstuk 26:36-56

36 Toen ging Jezus met hen naar de plaats die men Getsemané noemde, en Hij zei tegen de discipelen: “Blijft hier zitten, terwijl Ik vertrokken ben! Ik wil daar bidden.”

37 Hij nam Petrus en de 2 zonen van Zebedeüs mee, en begon verdrietig en erg bang te worden.

38 Toen zei Hij tegen hen: “Ik ben heel erg verdrietig, tot de dood toe. Blijft hier, en waakt met Mij!”

39 Hij liep iets verder, en viel biddend voorover, en zei: “Mijn Vader, als het mogelijk is, moet deze beker Mij voorbijgaan, maar niet, zoals Ik het wil, maar, zoals U het wilt.”

40 Hij kwam bij zijn discipelen, en trof hen slapend aan, en Hij zei tegen Petrus: “Konden jullie dus niet één uur met Mij waken?”

41 “Waakt en bidt, zodat jullie toch niet in verleiding zouden komen! De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak.”

42 Opnieuw, voor een 2e keer, ging Hij weg, en bad: “Mijn Vader, als dit niet voorbij kan gaan, behalve als Ik het zal drinken; dan moet uw wil gebeuren!”

43 Toen Hij terugkwam, trof Hij hen opnieuw slapend aan, want hun ogen waren vermoeid.

44 Hij liet hen achter, en ging opnieuw weg. Hij bad voor een 3^e keer, en vertelde de zelfde besproken zaak opnieuw.

45 Toen kwam Hij bij de discipelen, en Hij zei tegen hen: “Slaapt nog maar even, en rust uit! Zie! Het tijdstip is dichtbij gekomen, en de Zoon van de mensen wordt overgeleverd in de handen van zondaren.”

46 “Staat op! Laten we gaan. Zie! Hij die Mij verraadt, is dichtbij gekomen.”

47 Terwijl Hij nog sprak, zie, daar kwam Judas, één van de 12 discipelen, en met hem een grote volksmenigte met zwaarden en stokken, gestuurd door de overpriesters en oudsten van het volk.

48 Hij nu, die Hem verraadde, had aan hen een teken gegeven, en gezegd: “Wie ik een keer zou kussen, die is het. Grijpt Hem!”

49 Onmiddellijk ging hij naar Jezus, en zei: “Gegroet, Meester!”, en hij kuste Hem vriendelijk.

50 Hij echter, antwoordde hem: “Vriend, waarom ben jij hier?” Toen kwamen zij dichtbij. Zij grepen Jezus vast, en namen Hem gevangen.

51 Zie, één van de mannen bij Jezus, strekte de hand uit, trok zijn zwaard, trof de slaaf van de hogepriester, en sloeg van hem een oor af.

52 Toen zei Jezus tegen hem: “Doe je zwaard terug op zijn plaats! Allen immers, die naar een zwaard grijpen, zullen door een zwaard omkomen.”

53 “Of denk jij, dat Ik mijn Vader niet te hulp kan roepen? Hij zou Mij direct meer dan 12 legioenen hemelse knechten ter beschikking stellen.”

54 “Hoe zouden dan de Schriften vervuld kunnen worden, die zeggen, dat het zo moet gebeuren?”

55 Op dat ogenblik zei Jezus tegen de menigten: “Als tegen een rover zijn jullie eropuit gegaan met zwaarden en stokken om Mij gevangen te nemen. Dagelijks zat Ik in de tempel onderwijs te geven, en jullie hebben Mij niet gegrepen.”

56 “Dit alles echter, is gebeurd, zodat de Schriften van de profeten vervuld zouden worden.” Toen verlieten al de discipelen Hem, en zij vluchtten weg.

Tijdens de laatste maaltijd van de Meester met zijn discipelen voorspelde de Zoon van God, dat Simon Petrus Hem zou verloochenen. Hij zou stellig beweren, dat hij de mens Jezus niet kende (v.31-35, Mark.14:27-31, Luk.22:31-34, Joh.13:36-38). Daarna is de Heiland met zijn discipelen vertrokken naar de Olijfberg (v.30, Mark.14:26, Luk.22:39, Joh.14:31^b). Onderweg gaf Hij zijn 11 leerlingen nog onderwijs (Joh.15:1-16:33), en sprak Hij tegen zijn Vader in de hemel (Joh.17:1-16). Dan komen ze bij de hof van Getsemané, waar de Mensenzoon in zijn angst en zijn geestelijke strijd vurig bidt tot God (v.36-46, Mark.14:32-42, Luk.22:40-46, Joh.18:1). Enige tijd later wordt Hij in die nacht gevangengenomen (v.47-56, Mark.14:43-50, Luk.22:47-54^a, Joh.18:2-12).

36 Toen (of Op dat moment/Dan) komt (of verschijnt) (= ging) Jezus met hen naar (of tot/(tot) in) een (= de) plaats (of plek/stuk grond), genoemd wordend(e) Getsemané (= de plaats die men Getsemané noemde), en (of ook/zelfs) Hij zegt (of spreekt) (= Hij zei) (tegen) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen): “Zit hier (of daar) (neer) (of Gaat hier (of daar) zitten) (= Blijft hier zitten), zolang als (of tot(dat)/tot aan) (= terwijl) [dat (of die)] Ik vertrokken (of (weg)gegaan/verdwenen) zijn(de) (= terwijl Ik vertrokken ben)! Daar(heen/in) zou (of mocht) Ik (kunnen/moeten) bidden (tot) (of (aan)bidden) (= Ik wil daar bidden).”

De Here Jezus ging de stad Jeruzalem uit, en stak de beek Kidron over (Joh.18:1), die aan de oostkant van de hoofdstad lag. Hij ging met zijn 11 discipelen naar een tuin of hof, die Getsemané (= Olijf(olie)pers) heette. Toen ze daar waren aangekomen, liet de Mensenzoon 8 discipelen achter (v.37). Ze moesten wachten tot Hij terug zou komen. Met 3 andere discipelen liep Hij een klein eindje verder.

Die 3 andere discipelen waren Simon Petrus en de 2 zonen van Zebedeüs. Dat waren Jakobus en Johannes (Mat.4:21,22, 10:2).¹¹³⁴ Ze hoorden alle 3 bij de eerste discipelen, die besloten de Meester blijvend te volgen (Mat.4:18-22, Luk.5:1-11, vgl. Joh.1:35-52). De Zoon van God nam deze 3 discipelen wel vaker apart mee. Zo waren alleen Simon Petrus, Johannes en Jakobus bij Hem, toen de dochter van Jairus door Hem vanuit de dood werd opgewekt (Mark.5:37, Luk.8:51), en ze waren eveneens alle 3 aanwezig bij de verheerlijking van de Heiland op de berg (Mat.17:1-8).

37 [En/Ook/Zelfs] Hij meegenomen hebbend(e) (= Hij nam ... mee) Petrus en (of ook/zelfs) de 2 (aangenomen) zonen (of nakomelingen) van Zebedeüs (= Hij nam Petrus en de 2 zonen van Zebedeüs mee), (en) begon verdrietig (of bedroefd/verontrust) en (of ook/zelfs) erg bang te worden.

38 Toen (of Op dat moment/Dan) zegt (of spreekt) (= Toen zei) Hij (tegen) hen: “Mijn ziel (of leven(sadem)) is (= Ik ben) heel erg verdrietig (of diep bedroefd), tot(dat) (of tot en met/zolang (als)) (de) dood (= tot de dood toe). (Ver)blijft (of Wacht) hier(heen), en (of ook/zelfs) waakt (of let ... op) met Mij!”

¹¹³⁴ Zebedeüs was getrouwd met Salome. Ze was één van de vrouwen die de Zoon van God vanuit Galilea waren gevolgd (Mat.27:55,56). Als we verschillende gedeelten uit de Bijbel met elkaar vergelijken, dan lijkt het er sterk op, dat Salome een zus van Jezus' moeder Maria was (Mat.27:56, Mark.15:40, Joh.19:25). In dat geval waren de 2 discipelen Jakobus en Johannes dus neven van de Heiland, en was hun moeder Salome een tante van Hem.

De Here Jezus was zo verdrietig en bang voor het lijden dat Hem te wachten stond, dat Hij aan zijn angst dreigde te bezwijken (vgl. Fil.2:6-8). Hij vroeg de 3 discipelen met Hem wakker te blijven om te bidden en om met Hem mee te leven (v.40,41^a).

39 [En/Ook/Zelfs] Hij ((dicht)er)bij gekomen (of genaderd) ¹¹³⁵ zijn(de) een beetje (of kort/(een) poosje/(een) klein) (= iets) (verder) (= Hij liep iets verder), (en) is (neer)gevallen (of neergestort) (= en viel ... neer) op zijn (aan)gezicht (of aanblik/outerlijk) biddend(e) (= en viel biddend neer op zijn gezicht/en viel biddend voorover), en (of ook/zelfs) zeggend(e) (= en zei): “Mijn (Voor)vader, als (of indien) het mogelijk (of machtig/krachtig) is, moet deze (of die) (drink)beker [van(af/uit)] Mij voorbijgaan (of passeren) (Gebiedende wijs), maar (of toch/behalve) niet (of nee), (zo)als Ik (het) (graag) wil (of wens/verlang), maar (of eerder/toch/integendeel), (zo)als U (of Jij/Je) (het) (graag) wilt.”

Vroeger moesten sommige mensen die de doodstraf hadden gekregen, een gifbeker leegdrinken (vgl. Deut.32:32,33, Ps.75:9, Op.14:9,10, 16:19, 18:6). *De beker* duidt hier op het lijden en sterven, dat de Heiland te wachten stond. De Here Jezus vroeg aan zijn Vader, of in figuurlijke zin de beker vol met lijden aan Hem voorbij mocht gaan, als dat mogelijk zou zijn. Als alle zonden van de hele wereld op een andere manier zouden kunnen verdwijnen, dan zou Hij niet zo zwaar hoeven lijden.

40 [En/Ook/Zelfs] Hij komt (of verschijnt) (= Hij kwam) bij (of tot/naar) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen), en (of ook/zelfs) treft (of vindt/ziet) (= trof) hen slapend(e) (aan), en (of ook/zelfs) Hij zegt (= en Hij zei) (tegen) Petrus: “Konden (of Waren) jullie (of Kon u/Was u) dus (of zo/op deze manier) niet (of nee) (bij machte (of in staat) ... te) één uur (of tijd(stip)/ogenblik) met Mij (of Me) waken (of opletten)?”

Petrus had gezegd, dat hij zijn Meester nooit in de steek zou laten, ook al zouden de anderen dat wel doen (v.33). In het bovenstaande vers sprak de Here Jezus met een teleurgestelde ondertoon vooral hem aan op zijn zwakheid. Nu er ogenschijnlijk nog vrijwel niets aan de hand was, liet hij samen met Johannes en Jakobus Hem er alleen voor staan.

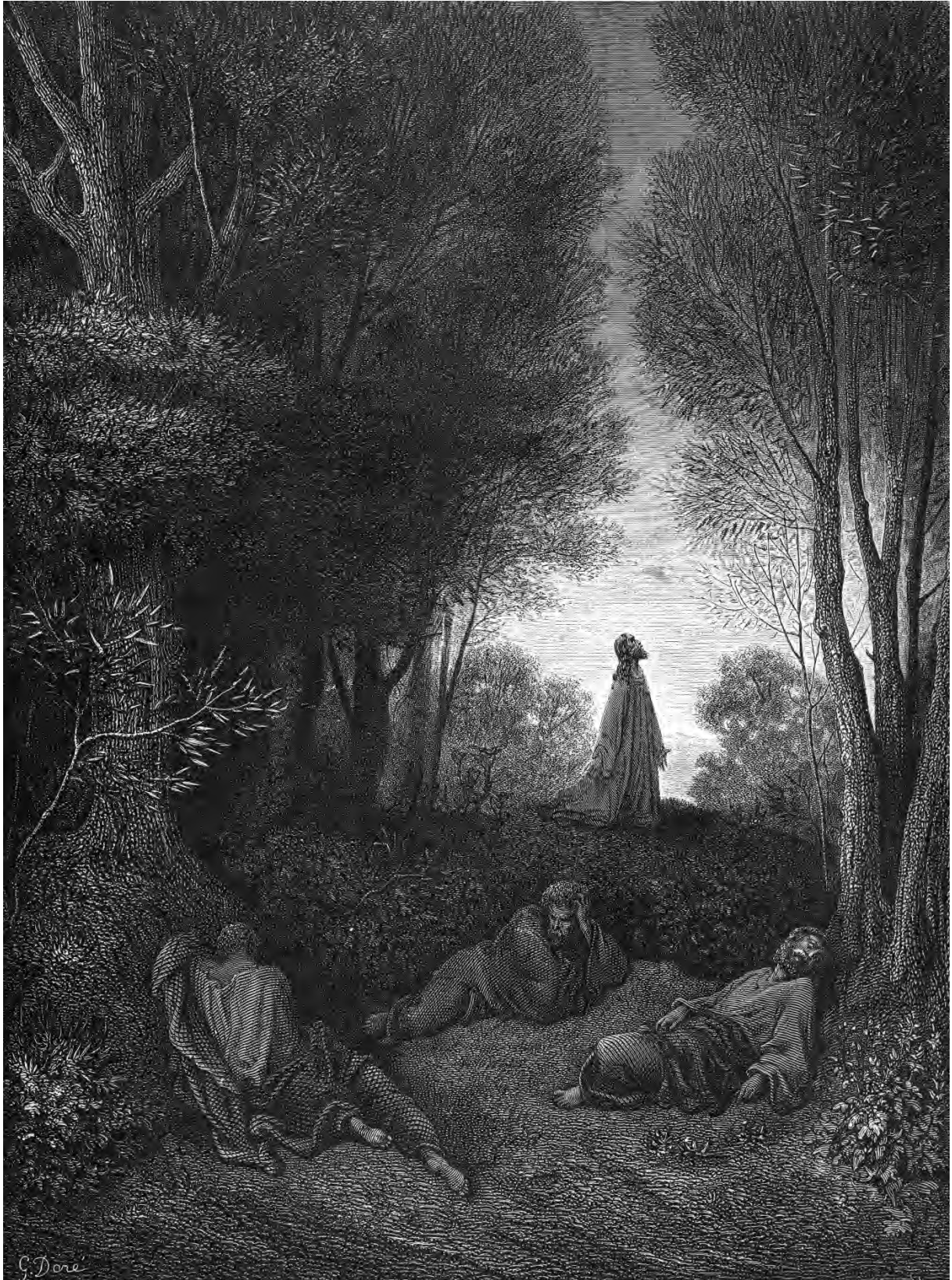
41 “Waakt (of Let op) en (of ook/zelfs) bidt, (zo)dat jullie (of u) (toch) niet (tot) in (of naar/tot) (= toch niet in) verzoeking (= verleiding) zou(den) (of mocht(en)) komen (of gaan)! De geest (of De adem/wind) (is) wel(iswaar) (of inderdaad/echt) gewillig (of bereid(willig)/geneigd), maar (of en/nu) (het) vlees (is) zwak (of ziek(elijk)/krachteloos.”

De discipelen moesten niet alleen wakker blijven, maar ook paraat zijn. Daarbij spoorde Jezus zijn leerlingen liefdevol aan om te bidden, zodat ze niet in verleiding zouden komen, en ze zich niet door de satan (= de tegenstander), op wat voor manier dan ook, zouden laten misbruiken (vgl. Luk.22:31,32). Het beste wapen daartegen is de Here bidden om hulp.

De geest van de mensen wil zich gemakkelijker door de Geest van God laten leiden, dan het vlees, waarmee het lichaam wordt bedoeld. Dat lichaam kent allerlei zondige begeerten en verlangens (vgl. Rom.8:5-16, Gal.5:16-24). Ook de Meester heeft de strijd tussen de wil van zijn geest en de zwakheden van zijn vlees ervaren. Met hulp van zijn hemelse Vader moest Hij met zijn geest de verlammeende en verleidelijke kracht van het vlees overwinnen. Zijn angst mocht er niet toe leiden, dat Hij zou afzien van de strijd en het zware lijden dat Hem te wachten stond. Ook de Heiland is door de satan uitgeprobeerd, maar zijn pogingen om Hem te verleiden zijn mislukt (Hebr.4:15^b).

42 Opnieuw (of Weer/Bovendien), (van)uit (of bij/van(daan/af)) (= voor) een 2e (keer), (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen) zijn(de) (= ging Hij weg), (en) bad[, zeggend(e)]:

¹¹³⁵ In de Codex Sinaiticus staat hier *erbij gekomen*, maar in jongere handschriften *verdergegaan* (of *voortgegaan*).

De Here Jezus in de hof van Getsemané.

“Mijn (Voor)vader, als (of indien) dit (of dat/deze/die) [(drink)beker] ¹¹³⁶ [(van/af/uit Mij)] ¹¹³⁷ niet (of nee) kan (of in staat is ... (te)) voorbijgaan (of passeren) (= niet voorbij kan gaan), behalve als (of tenzij/als (toch) niet) Ik het zou (of mocht) (= zal) drinken; (dan) moet (jo)uw wil (of wens/verlangen) gebeuren (of worden/ontstaan) (Gebiedende wijs)!”

Als het niet mogelijk is, dat die beker vol ellende voorbij zou gaan, dan *moet de wil van God gebeuren!* Ja, de Heiland was bereid om zwaar te lijden en te sterven, als het niet anders kon. In zijn grote liefde wilde Hij de mensheid niet door de talrijke zonden verloren laten gaan. Hij koos, indien nodig, vrijwillig voor het vreselijke lijden, totdat de dood erop zou volgen. Zijn wil stemde overeen met de wil van de hemelse Vader. De Mensenzoon wilde graag van de Almachtige zeker weten, of Hij moest lijden, omdat de mensheid niet op een andere manier kon worden gered.

43 [En/Ook/Zelfs] gekomen (of verschenen) zijn(de) (= Toen Hij terugkwam), trof (of vond/zag) ¹¹³⁸ Hij hen opnieuw (of weer/bovendien) slapend(e) (aan), want (of immers) hun ogen waren belast (of verzwaaard/bezwaard) (= waren vermoeid).

Toen de Here Jezus voor de 2^e keer bij de 3 discipelen kwam, *trof Hij hen opnieuw slapend aan.* Ze baden God niet om hulp tegen de verleidingen van de satan, en ze ondersteunden hun Meester evenmin door middel van hun gebed en actieve aanwezigheid. Ze waren vermoeid. De kracht van het menselijk vlees won het van hun geest. Het versterkte de eenzaamheid van de Mensenzoon, maar zijn Vader was er nog wel. Bij Hem vond de Heiland in zijn gehoorzaamheid en grote liefde kracht om de angst in zijn lichaam te overwinnen. De Almachtige verhoorde de Mensenzoon (Hebr.5:7,8). Ja, Hij zou wel heel zwaar moeten lijden, omdat het niet anders kon.

44 [En/Ook/Zelfs] laten gaan (of (toe)gelaten) hebbend(e) hen (= Hij liet hen achter), (en) (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen) zijn(de) (= en ging weg) opnieuw (of weer/bovendien) (= en ging opnieuw weg). Hij bad (van)uit (of bij/van(daan/af)) (= voor) een 3^e (keer) (= Hij bad voor een 3^e keer), (en) de (of het) zelfde besproken zaak (of een uitspraak/woord) verteld (of gesproken/gezegd) hebbend(e) opnieuw (of weer/bovendien) ¹¹³⁹ (= en vertelde de zelfde besproken zaak opnieuw).

De Here Jezus bad voor de 3^e keer niet met een omhaal van woorden, om maar verhoord te worden op de manier zoals Hij dat graag wilde (Mat.7:6). Nee, *Hij bad voor een 3^e keer, en vertelde gewoon de zelfde besproken zaak opnieuw.* Zijn vurig gebed kwam rechtstreeks uit zijn hart.

Na zijn gebed stond de Meester vanuit zijn hernieuwde geestelijke kracht op. Het gesprek van de Heiland met zijn hemelse Vader was voorbij. Gehoorzaam zou Hij het zware lijden tegemoet gaan, want er was blijkbaar geen andere mogelijkheid om de mensen te verlossen van zonde en schuld.

45 Toen (of Op dat moment/Dan) komt (of verschijnt) (= kwam) Hij bij (of tot/naar) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen), ¹¹⁴⁰ en (of ook/zelfs) Hij zegt (= Hij zei) (tegen) hen:

¹¹³⁶ Het (zelfstandig naam)woord *beker* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar het staat wel in jongere handschriften.

¹¹³⁷ De woorden *van Mij* staan niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹³⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier het (werk)woord *trof*, maar in jongere handschriften *treft* (of *vindt/ziet*).

¹¹³⁹ Het (bij)woord *opnieuw* staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften. Wellicht dacht een vroegere overschrijver van één of meer jongere handschriften, dat het 2e woord *opnieuw* een foutieve dubbele herhaling was, waardoor hij dit 2e woord ten onrechte heeft weggelaten. Het gaat in vers 44 echter niet over de 2e keer (aangeduid met de woorden *de zelfde*), maar over de 3e keer (aangegeven met het woord *opnieuw*), dat de Here Jezus bad: *Hij bad voor een 3^e keer, en vertelde de zelfde besproken zaak opnieuw.*

¹¹⁴⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *de discipelen*, maar in jongere handschriften *zijn discipelen*.

“Slaapt de (of het) ¹¹⁴¹ overige(e) (of overgebleven) (tijd) (= Slaapt nog maar even), en (of ook/zelfs) rust (uit)! Zie (of Kijk) (= Let (er)op)! Het (of De) tijd(stip) (of het ogenblik/uur) is dicht(er)bij gekomen (of genaderd) (= Het tijdstip is dichtbij gekomen), en (of ook/zelfs) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen wordt overgeleverd (of uitgeleverd/overgedragen/overgegeven) (tot) in (of naar/tot) (de) handen van zondaren.”

Toen Jezus terugkwam bij zijn slapende discipelen, had het geen zin meer om ze wakker te maken. Hij had hun ondersteuning niet meer nodig. Vooral in verband met de komende ingrijpende gebeurtenissen konden ze beter nog wat uitrusten, en kon de Heiland zijn aandacht volledig richten op de nabije toekomst. Zijn contact met de Almachtige was daarbij voor Hem belangrijk. Bij dat contact had Hij in zijn strijd tegen zijn angst en zijn gevoelens vol weerstand tegenover het lijden, met Gods hulp rust gevonden.

Op het moment dat Judas met soldaten en knechten van de overpriesters en Farizeeën eraan kwam (Joh.18:3), was het met de rust van de 11 discipelen gedaan. Daarom maakte Jezus hen wakker, en Hij zei: “Zie! *Het tijdstip is dichtbij gekomen, en de Zoon van de mensen wordt overgeleverd in de handen van zondaren.*¹¹⁴² *Staat op! Laten we gaan.*” Even later waarschuwde Hij zijn leerlingen met de woorden: “Zie! *Hij die Mij verraadt, is dichtbij gekomen.*”

Ondanks het feit dat ze de Meester niet meer konden helpen en ondersteunen, was de aanwezigheid van de discipelen van grote betekenis. Door hun aanwezigheid konden ze als getuigen van deze gebeurtenissen later erover spreken en schrijven (vgl. Joh.15:27).

46 “Staat op (of Komt overeind)! Wij zouden (of mochten) (kunnen/moeten) (weg)gaan (of vertrekken) (= Laten we gaan). Zie (of Kijk) (= Let (er)op)! (Hij) d(i)e Mij overleverend(e) (of uitleverend(e)/overdragend(e)/overgevend(e)) (= Hij die Mij verraadt), is dicht(er)bij gekomen (of is genaderd).”

Terwijl de Here Jezus nog sprak, zagen ze in het donker hoogstwaarschijnlijk de brandende fakkels van de volksmenigte al dichterbij komen. Aan vluchten dacht de Meester niet. Nee, Hij ging zijn vijanden zelfs tegemoet (Joh.18:4).

47 [En/Ook/Zelfs] (terwijl) Hij nog (meer) (of nog verder) sprekend(e) (of pratend(e)/vertellend(e)) (= Terwijl Hij nog sprak), zie (of kijk), (daar) is gekomen (of verschenen) (= zie, daar kwam) Judas, één van de 12 (discipelen (of leerlingen/volgelingen)), en (of ook/zelfs) met hem een grote (of vele) (volks/mensen)menigte (of schare) met (korte) zwaarden en (of ook/zelfs) stokken (of knuppels)(, gestuurd) van(wege/uit/af) (= door) (= stokken, gestuurd door) de overpriesters (of de hogepriesters) en (of ook/zelfs) oudsten (of ouderlingen) van het volk (of de volksmenigte).

Met de woorden *één van de 12* duidt Matteüs hier aan over welke Judas het ging. De naam *Juda(s)* kwam namelijk wel vaker voor (Mat.13:55, Luk.6:(15)16, Joh.14:22, Hand.1:13). In vers 47 ging het echter over niemand anders, dan hij die een discipel en de verrader van de Meester was.

Hij wist wel, waar Jezus vaak met zijn discipelen heenging: naar Getsemané (Joh.18:2). Hij had dus veel kans om Hem daar aan te treffen. Met Romeinse soldaten en een met stokken

¹¹⁴¹ Het (bepaald lid)woord *de* staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften.

¹¹⁴² De uitdrukking *de Zoon van de mensen* is afkomstig uit het bijbelboek Daniël (7:13,14). Daar gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van de Almachtige (vgl. Mat.26:63-65^a). We kunnen in Daniël 7 lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken. Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht is geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden. Hij zal dus als koning verschijnen.

bewapende volksmenigte die door de overpriesters en de oudsten met Judas waren meege-stuurd (vgl. Joh.18:3,12), trokken ze naar de plek, waar ze de Mensenzoon dachten te vinden. Vanuit het Evangelie van Lukas (22:52) weten we, dat ook overpriesters en oudsten bij die volksmenigte aanwezig waren.

Blijkbaar verwachtten die overpriesters en oudsten van het volk, verzet van de 11 discipelen, op het moment dat ze hun Meester zouden willen arresteren. Die discipelen waren vast en zeker bereid om hun Heer te verdedigen. Misschien verwachtten ze ook wel tegenstand van de wonderbare macht van de Here Jezus zelf (vgl. Joh.18:6), want het arrestatieteam was wel heel erg groot.

Intussen hadden de andere 8 discipelen, die verderop hadden moeten wachten (v.36,37^a), zich bij de Heiland gevoegd (v.56). Zij wilden met z'n allen de Messias wel helpen door voor Hem de strijd aan te gaan (Luk.22:49,50).

48 (Hij) nu, (of en/maar) d(i)e Hem overleverend(e) (of uitleverend(e)/overdragend(e)/overgevend(e)) (= die Hem verraadde), gaf hun een (merk/onderscheidings)teken (= had aan hen een teken gegeven), zeggend(e) (= en gezegd): “Wie (of Welk(e)/Wat) een keer (of ooit/altijd) ik zou (of mocht) (kunnen/moeten) kussen (of liefhebben/beminnen) (= Wie ik een keer zou kussen), die (of Hij) is het. Grijpt Hem (of Houdt Hem vast)!”

Wanneer je iemand in de Oudheid hartelijk wilde groeten, dan zei je tegen hem of haar: “Gegroet!” (vgl. 1Sam.25:6, Mat.28:9, Luk.1:28), en dan gaf je die man of vrouw bovendien een kus (Gen.29:11,13, 31:55, 33:4, Ex.4:27, 2Sam.14:33, Luk.15:20). Dat was toen in het Midden-Oosten gebruikelijk.

49 [En/Ook/Zelfs] onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) ((dicht)er)bij gekomen (of genaderd) zijn(de) (= Onmiddellijk ging hij naar) Jezus, (en) heeft gezegd (of gesproken/verteld) (= en zei): “Gegroet, (mijn) (grote) Meester (of (mijn) (grote) Leraar/Rabbi) (= Gegroet Meester)!” en (of ook/zelfs) hij kuste Hem hartelijk (= en hij kuste Hem vriendelijk).

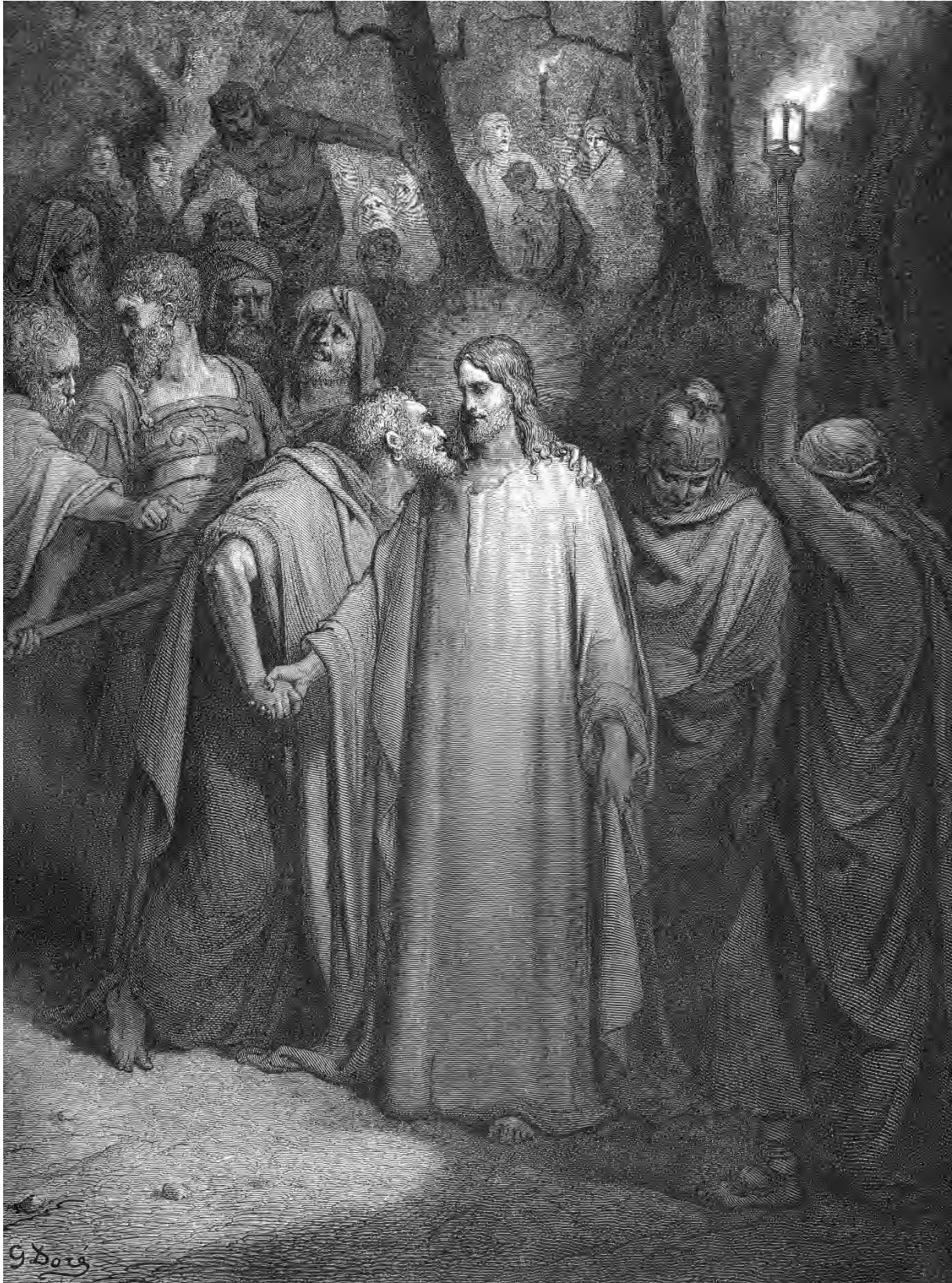
50 De (= Hij) ¹¹⁴³ nu, (of en/maar) (= Hij echter,) heeft gezegd (of gesproken/verteld) (= antwoordde) (tegen) hem: “Vriend (of Makker/Kameraad), over (of bij) wat (of welk(e)/wie) (= Vriend, waarom) ben(t) jij (of je/u) aanwezig (of tegenwoordig) (= Vriend, waarom ben jij hier)?” Toen (of Op dat moment/Dan) ((dicht)er)bij gekomen (of genaderd) zijn(de) (= Toen kwamen zij dichterbij). Zij hebben vastgegrepen (met) [de handen] [naar (of aan/over)] Jezus (= Zij grepen Jezus vast), en (of ook/zelfs) overmeesterden Hem (of bemachtigden Hem/hielden Hem vast/grepen Hem) (= en namen Hem gevangen).

Het woord *Vriend* betekent hier niet, dat Judas op dat moment een vriend van de Here Jezus was. Nee, het was gewoon een manier om vriendelijk het gesprek met een onbekend iemand aan te gaan (vgl. Mat.20:13, 22:12). De Messias noemde hem niet meer bij zijn naam, maar hield de deur nog wel liefdevol voor hem open. Door die enigszins afstandelijke reactie van de Zoon van God werd hij nog welwillend gewaarschuwd met de woorden: “Waarom ben jij hier?” Judas kon nog terug. Hij kon zich nog bekeren (vgl. Luk.22:48).

Ook Petrus die zijn Meester enige tijd later 3 keer zou verloochenen, en zou zeggen, dat hij die man niet kende (v.33,34,69-75), kon zich nog bekeren (Joh.21:2-17, vgl. Mat.28:16,17). Judas bekeerde zich helaas niet, en keerde niet meer naar de Heiland terug.

Sommige discipelen van Jezus hadden een zwaard bij zich. Dat was in die tijd niet ongebruikelijk (vgl. Luk.22:38). Vooral als het donker was, was het toen lang niet altijd veilig.

¹¹⁴³ In de Codex Sinaïticus staat hier het (bepaald lid)woord *De* waarmee in dit geval het (persoonlijk voor-naam)woord *Hij* wordt bedoeld. Dat komt wel vaker voor. In de jongere handschriften echter, is het woord *De* vervangen door het (zelfstandig naam)woord *Jezus*.

Judas verraadt Jezus met een begroeting.

51 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk), één van de (mannen) met (= bij/voor) Jezus, uitgestrekt (of uitgespannen) de hand (= strekte de hand uit), trok zijn (korte) zwaard (of (grote) mes/slachtmes) (weg), [en (of ook/zelfs)] (neer)geslagen (= sloeg/trof) de slaaf (of de dienaar) van de hogepriester (= trof de slaaf van de hogepriester), (en) heeft afgeslagen (of afgesneden) (= en sloeg ... af) van hem het (= een) oor(schelp) (= en sloeg van hem een oor af).

Eén van de mannen die bij de Heiland hoorden, trok zijn zwaard, en begon erop los te slaan. Het was Petrus, die dat deed (Joh.18:10). Toen Hij begreep, dat ze zijn Meester gevangen wilden nemen, werd hij woedend, en hij begon op een impulsieve manier de Zoon van God met zijn zwaard te verdedigen. Hij sloeg een slaaf van de hogepriester een oor af. Waarschijnlijk wilde Petrus hem doodslaan, maar raakte hij net het oor, doordat de slaaf opzij sprong. Ja, hij had het oprecht gemeend, toen hij zei, dat hij zijn Heer nooit zou afvallen (v.33). Hij was zelfs bereid om in de strijd zijn leven voor Hem te geven (v.35^a).

Wat Simon Petrus deed, was echter een dwaze reactie. Als de Messias niet zou ingrijpen, zou het de dood van alle 11 discipelen betekenen. Tegen een goed getrainde groep soldaten met een groot aantal knechten waren ze natuurlijk niet opgewassen. Mede daarom zei de Mensenzoon tegen hem, dat hij hiermee moest ophouden. Anders zouden ze alle 11 door een zwaard omkomen. Daarom zei Hij: “*Allen immers, die naar een zwaard grijpen, zullen door een zwaard omkomen.*”¹¹⁴⁴

52 Toen (of Op dat moment/Dan) zegt (of spreekt/verklaart) (= zei) Jezus (tegen) hem: “Keer terug (= Doe (of Steek) ... terug) je (of (jo)uw) (korte) zwaard (of (grote) mes/slachtmes) (= Doe je zwaard terug) naar (of tot/(tot) in) (= op) zijn plaats! Allen (of Ieder(een)/Elk) immers (of want), d(i)e (naar) een (kort) zwaard (of een (groot) mes/slachtmes) (aan)gegrepen (of (op/aan/mee/weg)genomen/ontvangen) hebbend(e) (= grijpen), zullen door (of met/in) een (kort) zwaard (of een (groot) mes/slachtmes) omkomen (of verloren gaan).”

Het was niet alleen volstrekt zinloos om de strijd tegen zo'n grote overmacht aan te gaan; het was zelfs helemaal niet nodig. De Here Jezus kon aan zijn almachtige Vader in de hemel toch vragen om een grote legermacht engelen te sturen. Die zouden de Zoon van God wél kunnen beschermen (vgl. 2Kon.19:35).

53 “Of denk(t) (of meen(t)/veronderstel(t)) jij (of je/u) (= Of denk jij), (om)dat Ik [(nu (of direct/zojuist/zo-even/net))] ¹¹⁴⁵ mijn (Voor)vader (= dat Ik mijn Vader) niet (of nee) kan (of in staat ben (te)) te hulp (of erbij) roepen (of bidden/verzoeken) (= niet te hulp kan roepen)? [en (of ook/zelfs)] Hij zal (= Hij zou) Mij direct (of nu/zojuist/zo-even/net) ¹¹⁴⁶ meer (of groter) [(dan)] ¹¹⁴⁷ 12 legioenen (of ongeveer 12 keer 6000) (= meer dan 12 legioenen) (hemelse) knechten (of engelen/boodschappers) naast (of bij) ... (laten) staan (= hemelse knechten ter beschikking stellen (of verschaffen/aanbieden)).”

Een Romeins legioen bestond uit ongeveer 6000 soldaten te voet met enkele honderden mannen die hen ondersteunden. Die honderden mannen bestonden uit ruiters, boogschutters en verkenners. Met *12 legioenen* bedoelde de Here Jezus in het bovenstaande vers dus een enorm groot leger met engelen van God (2Kon.6:15-17).

De Mensenzoon vroeg niet aan zijn Vader om de hulp van hemelse knechten. Als een immens

¹¹⁴⁴ Deze uitspraak van de Here Jezus gold in die situatie, maar is niet vrijwel overal toepasbaar. Niet iedereen die terecht of onterecht geweld gebruikt, komt om door geweld (Ex.2:11,12, Num.25:17, 31:17, 2Kon.11:15,16, vgl. Rom.13:4).

¹¹⁴⁵ Het (bij)woord *nu* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁴⁶ Het (bij)woord *direct* staat in de Codex Sinaiticus op deze plaats.

¹¹⁴⁷ Het (bij)woord *dan* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Voor de duidelijkheid en leesbaarheid kan het beter blijven staan, want het sluit wel aan bij de bedoeling van de tekst.

groot engelenleger de Messias zou bevrijden, *hoe zouden dan* de profetieën uit het Oude Testament (= *de Schriften* uit die tijd (vgl. Luk.24:27)) die spreken over zijn lijden, *vervuld kunnen worden?* Er zijn immers profetieën over het lijden van de Here Jezus (b.v. Ps.22:17-19, Jes.53:1-12, Zach.12:10) om alle mensen van hun zondenschuld te bevrijden. Daarom gaf de Meester zich vrijwillig over aan zijn belagers.

54 “Hoe (of Op welke manier) zouden (of mochten) ((wel)nu) dan (of dus) de (Ge)schriften vervuld (of vol(ledig)gemaakt/(aan)gevuld/ten uitvoer gebracht) (kunnen/moeten) worden (= Hoe zouden dan de Schriften vervuld kunnen worden), (die zeggen,) (om)dat het zo (of op deze manier/dus) moet (of behoort (te)/is nodig (te)) gebeuren (of geworden/ontstaan)?”

Met de bovenstaande vraag verweet de Here Jezus zijn discipelen, dat ze niet begrepen, wat er zou moeten gaan gebeuren. Herhaaldelijk had Hij immers tegen hen over zijn lijden, zijn sterven en zijn opstanding gesproken, maar zij hadden er niet naar willen luisteren (Mat.16:21,22, 17:22,23, 20:17-19, 26:1,2,32,45).

55 In (of Met/Door) (= Op) dat ogenblik (of tijd(stip)/uur) heeft gezegd (of gesproken/verteld) (= zei) Jezus (tegen) de (volks/mensen)menigten (of de scharen): “(Zo)als tegen (of naar/op/over) een (struik/zee)rover zijn jullie (of bent u) (er(op))uit gegaan (of naar buiten gegaan/weggegaan) met (korte) zwaarden (of (grote) messen/slachtmessen) en (of ook/zelfs) stokken (of knuppels) om Mij gevangen te nemen (of te grijpen). (Verspreid) over (of Overall in/Tegen(over)/Per) dag (= Dagelijks) zat Ik [(bij (of naast/tegen(aan)) jullie (of u))] ¹¹⁴⁸ in (of met/door) de tempel (of het heiligdom/tempelcomplex) onderwijs gevend(e) (of onderwijzend(e))/(aan)lerend(e) (= onderwijs te geven), en (of ook/zelfs) jullie grepen (of jullie hielden ... vast/u greep/u hield ... vast) (= jullie hebben ... gegrepen) Mij niet (of nee) (= en jullie hebben Mij niet gegrepen).”

In de tijd dat de Meester en de apostelen leefden, was het de gewoonte om zittend onderwijs te geven (Mat.5:1,2, 13:1-3^a, 24:3, Mark.4:1, 9:35, 13:3, Luk.4:20, Hand.16:13).

Hoewel *de Here Jezus dagelijks in de tempel onderwijs zat te geven, hebben ze Hem toen niet gegrepen* (Mat.21:12-16,23-27, 24:1, Luk.21:37,38). Nee, het gebeurde op een laffe en stiekeme manier. Uit de bovenstaande verwijtende woorden van Gods Zoon blijkt wel, dat Hij geen misdadiger was. In het openbaar durfden ze Hem namelijk niet te arresteren. Toch gingen ze met veel soldaten en knechten op Hem af, alsof Hij een heel gevaarlijke rover was.

56 “Dit (of Dat) alles (of (ge)heel) nu, (of maar/en) (= Dit alles echter,) is gebeurd (of geworden/ontstaan), (zo)dat de (ge)schriften (= zodat de Schriften) van de profeten vervuld (of (aan)gevuld/vol(ledig)gemaakt/ten uitvoer gebracht) zouden (of mochten) (kunnen/moeten) worden.” Toen (of Op dat moment/Dan) laten gaan (of (toe)gelaten/weggestuurd) hebbend(e) (= Toen verlieten) al(le(s)) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen) Hem, (en) zij zijn (weg)gevlucht (= en zij vluchtten weg).

De Mensenzoon zou lijden en sterven, zoals bijvoorbeeld de profeet Jesaja (53:1-12) al had aangekondigd (vgl. Ps.22:17-19, Zach.12:10).¹¹⁴⁹

Toen de 11 discipelen inzagen, dat hun Meester geen verzet wilde tegen zijn gevangenneming, vluchtten ze weg. De Heiland zorgde ervoor, dat ze eigenlijk zelfs zonder te vluchten gewoon weg zouden kunnen gaan (Joh.18:8). Ze hoefden toen nog niet te sterven, want de Here wilde ze sparen voor het werk dat ze in de bekende wereld uit die tijd zouden gaan doen.

¹¹⁴⁸ Het gedeelte *bij jullie* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁴⁹ Zie Turenout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024, en/of Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2024.

28. Voor de Hoge Raad.

Hoofdstuk 26:57-68

57 Zij nu, die Jezus gegrepen hadden, leidden Hem weg naar Kajafas, de hogepriester, waar de schriftgeleerden en oudsten bijeenkwamen.

58 Petrus volgde Hem in de verte tot aan de binnenhof van de hogepriester. Hij ging zelfs naar binnen, en ging zitten bij de dienaren om de afloop te weten te komen.

59 De overpriesters nu, en heel de Hoge Raad zochten naar een vals getuigenis tegen Jezus, zodat zij Hem ter dood zouden kunnen brengen.

60 Veel valse getuigen kwamen naar voren, maar zij vonden het niet,

61 maar uiteindelijk kwamen er 2 naar voren, en zij zeiden: “Hij heeft gezegd: “Ik kan de tempel van God afbreken, en die in 3 dagen herbouwen.”

62 De hogepriester stond op, en zei tegen Hem: “Geef Je geen antwoord? Wat getuigen zij tegen Jou?”

63 Jezus echter, zweeg. De hogepriester zei tegen Hem: “Ik zweer Je bij de levende God, dat Jij tegen ons zou moeten zeggen, of Jij de Gezalfde bent; de Zoon van God.”

64 Jezus zei tegen hem: “Jij hebt het gezegd. ^a Niettemin zeg Ik tegen jullie: “Hierna zullen jullie de Zoon van de mensen zien zitten aan de rechterhand van de Machtige, ^b en zien verschijnen bij de wolken van de hemel.” ^c

65 Toen scheurde de hogepriester zijn bovenkleding, en hij zei: Kijk eens! “Hij heeft God gelasterd. Waarvoor hebben wij nog meer getuigen nodig? Kijk! Nu hebben jullie de godslastering gehoord. Wat denken jullie?”

66 Zij antwoordden, en zeiden: “Hij is des doods schuldig.”

67 Toen spuugden zij in zijn gezicht, en zij sloegen Hem met vuisten.

68 Anderen nu, sloegen Hem met de hand in het gezicht, en zij zeiden: “Profeteer tegen ons, Gezalfde! Wie is het, die jou heeft geslagen?”

In de hof van Getsemané bad de Mensenzoon in zijn angst en geestelijke strijd vurig tot zijn hemelse Vader (v.36-46, Mark.14:32-42, Luk.22:40-46, Joh.18:1). Toen Hij met hulp van de almachtige God na zijn geestelijke strijd in die nacht rust had gevonden, liet Hij zich gevangennemen (v.47-56, Mark.14:43-50, Luk.22:47-54^a, Joh.18:2-12). Daarna werd de Heiland meegenomen om zich voor de Raad te verantwoorden (v.57, Mark.14:53^a). Terwijl Hij moest wachten gedurende de tijd dat de raadsleden bij elkaar kwamen (Mark.14:53^b, Luk.22:66^a), werd Hij bespot en geslagen (v.67,68, Mark.14:65, Luk.22:63-65). Na die brute mishandeling moest Jezus voor de Raad terechtstaan (v.59-66, Mark.14:55-64, Luk.66^b-71).¹¹⁵⁰

¹¹⁵⁰ Zie voor een vollediger overzicht de tijdsvolgorde in de onderstaande tabel.

	Matteüs	Markus	Lukas	Johannes
De Here Jezus wordt gevangengenomen.	26:47-56	14:43-50	22:47-54 ^a	18:2-12
Een jonge man vlucht naakt weg.		14:51,52		
Ze brengen Jezus naar Annas. Het advies van Kajafas.			22:54 ^b	18:13,14
De Here Jezus wordt door Petrus verloochend.	26:58,69-75	14:54,66-72	22:54 ^c -62	18:15-18,25-27
Jezus moet zich voor overpriester Annas verantwoorden.				18:19-23
De Raad komt bijeen. Annas stuurt Jezus naar Kajafas.	27:1 ^a , 26:57	14:53	22:66 ^a	18:24
De Here Jezus wordt bespot en geslagen.	26:67,68	14:65	22:63-65	
Jezus moet zich voor de Raad verantwoorden.	26:59-66	14:55-64	22:66 ^b -71	

57 (Zij) nu, (of en/maar) d(i)e Jezus gegrepen (of vastgehouden/bemachtigd) (hadden) (= Zij nu, die Jezus gegrepen hadden), hebben (Hem) weggeleid (of weggevoerd/weggebracht) (= leidden Hem weg) naar (of tot/bij) Kajafas, de hogepriester (of de overpriester), waar de schriftgeleerden (of de (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) oudsten (of ouderlingen) bijeenkwamen (of samenkwamen/zich verzamelden).

Toen het licht geworden was, brachten de soldaten de Here Jezus naar Kajafas (Luk.22:66). Bij hem waren ook de schriftgeleerden en oudsten aanwezig.

In de tijd van het Nieuwe Testament waren de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten vertegenwoordigd in de Joodse Hoge Raad, die het Sanhedrin werd genoemd.¹¹⁵¹ Deze raad, die uit 71 leden bestond, sprak recht in theologische en politieke zaken. Of de oudsten in die tijd altijd aanwezig waren, is niet helemaal duidelijk.

58 [En/Nu/Maar] Petrus volgde Hem [(van(uit/af))] ¹¹⁵² in de verte (of van ver) tot aan (of tot(dat)) de (binnen/voor)hof (of het paleis) van de hogepriester (of de overpriester). Zelfs (of Ook/En) (naar) [binnen] binnengegaan (of binnengekomen) zijnde (= Hij ging zelfs naar binnen), (en) ging zitten (of zat/bevond zich/verbleef) met (= bij) de dienaren om het einde (of om de voleindiging/het (eind)doel) (= om de afloop) te weten (te komen) (of te (leren) kennen/te vernemen/(op) te merken/te zien).

Petrus, die eerst was weggevlucht (v.56^b), was teruggekomen, en had de groep soldaten en dienaren gevolgd tot in de binnenhof (vgl. Joh.18:15,16), terwijl het nog donker was.¹¹⁵³ Dit was dus al eerder gebeurd! Om de binnenhof in de open lucht bevonden zich de vertrekkende van het paleis van de hogepriester.

59 De overpriesters (of De hogepriesters) nu, (of en/maar) [(en (of ook/zelfs) de oudsten (of de ouderlingen))] ¹¹⁵⁴ en (of ook/zelfs) (ge)heel de (Hoge) Raad (of de Raad voor de Rechtspraak/het Sanhedrin) zochten (naar) (of verlangden (naar)/streefden naar) een vals getuigenis tegen(over) (of over) Jezus, (zo)dat (of hoe (ook maar)) zij Hem zouden (of mochten) (kunnen/moeten) ter dood brengen (of doden) (= zodat zij Hem ter dood zouden kunnen brengen).

Hoewel de doodstraf van tevoren al vast stond (v.4), kon de Here Jezus niet zomaar ter dood worden veroordeeld. De schijn van een eerlijke rechtspraak moest toch nog een beetje worden opgehouden. Daarom moest er nog naar een geldige beschuldiging worden gezocht. Daar had je volgens de wetten die God via Mozes aan zijn volk had gegeven, 2 of 3 getuigen voor nodig, die met dezelfde beschuldiging naar voren zouden komen (Num.35:30, Deut.17:6, 19:15, vgl. Mark.14:56). Dit bleek niet zo eenvoudig te zijn. Omdat de Joden niet zelfstandig over de doodstraf mochten beslissen (Joh.18:31), moesten de Romeinen het doodsvonnissen nog bekrachtigen.

60 en (of ook/zelfs) (= maar) zij hebben gevonden (of aangetroffen/ontmoet/ontdekt) (het) niet (of nee) (= maar zij vonden het niet). [(Zelfs (of Ook/En))] ¹¹⁵⁵ Vele (of Grote/Grootse) valse getuigen (= Veel valse getuigen) ((dicht)er)bij gekomen (of genaderd) zijnde (= kwamen naar voren), [((maar) zij hebben gevonden (of aangetroffen/ontmoet/ontdekt)

¹¹⁵¹ De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

¹¹⁵² Het overbodige woord *van* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁵³ Hij had zijn Meester nog niet 3 keer verloochend, en de haan had nog niet gekraaid. Matteüs schreef de gebeurtenissen namelijk niet in tijdsvolgorde op. Zie de chronologische tabel.

Zie eventueel de tabel bij 4.2 Volgorde van de gebeurtenissen in de 4 Evangelien.

¹¹⁵⁴ Het gedeelte *en de oudsten* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁵⁵ Het (bij)woord *Zelfs* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

(het) niet (of nee) (= maar zij vonden het niet),)] ¹¹⁵⁶ (= Veel valse getuigen kwamen naar voren, maar zij vonden het niet),

61 maar (of en/nu) uiteindelijk (of tenslotte) ((dicht)er)bij gekomen (of genaderd) zijn(de) (= maar uiteindelijk kwamen ... naar voren) 2 [(valse getuigen)] ¹¹⁵⁷ (= maar uiteindelijk kwamen er 2 naar voren), (en) zij hebben gezegd (of gesproken/verteld) (= en zij zeiden): “Deze (man) (= Hij) zei (of verklaarde) (= Hij heeft gezegd): “Ik kan (of Ik ben in staat (te)) de tempel (of het tempelhuis) van God afbreken (of neerwerpen/omverwerpen), en (of ook/zelfs) door (middel van) (of via) (= in/binnen) 3 dagen het (= die) (her/op)bouwen (= en die in 3 dagen herbouwen).”

Uiteindelijk vonden ze het minimale aantal van 2 getuigen die min of meer hetzelfde zeiden. De Here Jezus zou volgens hen hebben gezegd: “*Ik kan of Ik zal* (Mark.14:58) *de tempel van God afbreken, en die in 3 dagen herbouwen.*” Daarbij verdraaiden ze zijn woorden, want Hij had tegen een aantal Joden gezegd: “*Breekt deze tempel af, en in 3 dagen zal Ik hem overeind halen* (of *laten opstaan/opwekken*) (= *oprichten/(her)bouwen*) (Joh.2:19).” Niet de Mensenzoon zou de tempel eventueel willen afbreken, zoals de 2 valse getuigen ten onrechte suggereerden. Nee, veel Joden zouden de tempel vernielen, want de Meester had niet over het gebouw, maar over de tempel van zijn lichaam gesproken (Joh.2:21). Het was dus een valse beschuldiging.

Ondanks alles kwamen zelfs de 2 verklaringen van die valse getuigen niet volledig met elkaar overeen (Mark.14:59).¹¹⁵⁸ De beschuldigingen waren dus niet geldig, en zeker niet voldoende voor de doodstraf. De Mensenzoon ging niet op die valse beschuldigingen in.

Daarom stond de hogepriester op,¹¹⁵⁹ en hij vroeg om tot de kern van de zaak te komen, of Jezus nu eens wilde aangeven, of Hij wel de gezalfde Zoon van God was. Daarbij riep Kajafas door middel van een eed *de levende God* als getuige aan (v.63).

62 [En/Ook/Zelfs] de hogepriester (of de overpriester) opgestaan zijn(e) (= De hogepriester stond op), (en) heeft gezegd (of gesproken/verteld) (= en zei) (tegen) Hem: [(“Antwoord(t) (of Neem(t) ... het woord) Jij (of Je/U) niets (of niet één/niemand) (= Geef Je geen antwoord)? Wat (of Welk(e)/Wie) getuigen (of beschuldigen) deze(getuige)n (= zij) tegen (Jo)u (of Je) (= Wat getuigen zij tegen Jou)?”

63 Jezus nu, (of maar/en) (= Jezus echter,) zweeg (of was stil/sprak niet (meer)). [En/Ook/Zelfs] de hogepriester (of de overpriester))] ¹¹⁶⁰ [(het woord genomen (of geantwoord) (= nam het woord) (en))] ¹¹⁶¹ [(heeft gezegd (of gesproken/verteld) (= De hogepriester zei) (tegen) Hem:)] ¹¹⁶² “Ik (be)zweer (of verzeker) Je (of (Jo)u) (= Ik zweer Je) tegen(over) (of

¹¹⁵⁶ Het herhaalde gedeelte *maar zij vonden het niet* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk heeft er oorspronkelijk het volgende staan: “*Veel valse getuigen kwamen erbij, maar zij vonden het niet, ...*”

¹¹⁵⁷ Het gedeelte *valse getuigen* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is dit gedeelte voor de duidelijkheid toegevoegd.

¹¹⁵⁸ Wellicht kwam de ene getuige met de verklaring zoals die in het Evangelie van Matteüs (26:61) staat, en de andere met de verklaring uit het bijbelboek Markus (14:58).

¹¹⁵⁹ Het was de gewoonte dat de hogepriester de vergadering van het Sanhedrin zittend leidde.

Zie Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 1005.

¹¹⁶⁰ Dit gedeelte stond oorspronkelijk niet in de Codex Sinaiticus, maar het is er later bij geschreven. Het lijkt erop, dat de overschrijver van dit handschrift een stuk tekst heeft overgeslagen (vgl. Mark.14:60,61), maar dit is absoluut niet zeker.

¹¹⁶¹ Het gedeelte *nam het woord en* staat niet in (het erbij geschreven gedeelte van) de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁶² Dit gedeelte stond oorspronkelijk niet in de Codex Sinaiticus, maar het is er later bij geschreven. Het lijkt er-

over) (= bij) de levend(e) God, (zo)dat Jij (of Je/U) (tegen) ons zou (of mocht) ((hebben) moeten/kunnen) zeggen (of spreken/vertellen), of Jij (of Je/U) de Gezalfde bent; de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van God.”

De term *de levende God* wil zeggen, dat de Here de God is, die echt bestaat, en echt leeft. Hij is de levende God in tegenstelling met de dode afgoden, die niet echt bestaan, en mensen dus ook niet kunnen helpen bij hun problemen, en redden uit hun noden.

De Messias wilde niet meegaan met het onnodige zweren van de zogenaamde hogepriester die onwettig door een Romein was aangesteld. Hij wilde onder het ongeldige gezag van zijn overbodige en verkeerde eed geen verklaring afleggen (Mat.5:33-37). Kajafas kon en mocht God niet voor zijn slechte karretje spannen. Ook wilde het overgrote deel van de leden van het Sanhedrin ¹¹⁶³ Hem toch niet als de Zoon van de hemelse Vader aanvaarden (Luk.22:67-71). Daarom zei de Here Jezus: “*Jij hebt het gezegd.*” Wij zouden zeggen: “Jij zegt het”, of “Dat zijn jouw woorden.” De Heiland liet zich onder ede geen woorden in de mond leggen, en bevestigde ook geen uitspraken van iemand die toch niet in Hem wilde geloven.

Niettemin wilde de Meester op persoonlijke titel en met zijn eigen woorden wel een duidelijke verklaring afleggen. Hij deed dit door middel van een profetie. Jazeker, Hij was en is de Zoon van God (Mark.14:62), en *ze zouden de Zoon van de mensen zien zitten aan de rechterhand van de Machtige, en Hem zien verschijnen bij de wolken van de hemel.*

64 Jezus zegt (of spreekt/verklaart) (= Jezus zei) (tegen) hem (= Jezus zei tegen hem): “Jij (of U/Je) hebt (het) gezegd (of gesproken/verteld) (= “Jij zegt het (of “Dat zijn jouw woorden)). ^a Niettemin (of Toch/Maar/Behalve) zeg (of verklaar) Ik (tegen) jullie (of u): “Van(uit/af/wege) nu (of zojuist/zo-even) (= Hierna) zullen jullie (of zult u) zien (of kijken naar) de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) van de mensen (= zullen jullie de Zoon van de mensen zien), zittend(e) (of gaand(e) zitten/zich bevindend(e)/verblijvend(e)/wonend(e)) (= zien zitten) bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= aan) een (= de) rechter(hand/kant) van de Macht (of de Kracht) (= de Machtige), ^b en (of ook/zelfs) verschijnend(e) (of komend(e)) (= en zien verschijnen) (dicht) bij (of over/op) de wolken van de (wolken/sterren)hemel.” ^c

Met de uitspraak, dat *ze de Zoon van de mensen zouden zien zitten aan de rechterhand van de Machtige, en Hem zouden zien verschijnen bij de wolken van de hemel*, wees de Heiland op de 2 profetieën die op dat moment nog niet in vervulling waren gegaan: 1 profetie van koning David (Ps.110:1) ¹¹⁶⁴ en 1 van de profeet Daniël (7:13,14).

Koning David (1012 – 972) had namelijk gezegd, dat Jahweh (= God de Vader) de Heer (= God de Zoon) uitnodigde om aan zijn rechterhand te gaan zitten, zodat Hij als koning en priester kan functioneren. ¹¹⁶⁵

Bij de profetie van Daniël gaat het over een Zoon van een sterfelijk mens die dwars door de wolken in de lucht opstijgt tot aan de troon van de hemelse Vader. We kunnen in het bijbelboek Daniël lezen, dat aan die Zoon van de mensen, ofwel die *Mensenzoon*, een eeuwig koningschap werd gegeven over alle volken. ¹¹⁶⁶ Met de term *de Zoon van de mensen*, gaf de

op, dat de overschrijver van dit handschrift een stuk tekst heeft overgeslagen (vgl. Mark.14:60,61), maar dit is absoluut niet zeker.

¹¹⁶³ Niet alle leden van het Sanhedrin wezen de Meester af. Hierbij kunnen we in elk geval denken aan Nikodemus en Jozef van Arimatea (Mat.27:57-60, Mark.15:43, Joh.3:1-21, 7:50-52, 19:38-40).

¹¹⁶⁴ Alle bijbelboeken, dus ook de psalmen, zijn door de Heilige Geest geïnspireerd, en tot ons gekomen via (apostelen en) profeten (Ef.3:5, 2Tim.3:14-17, 2Pet.3:2). Zo was David (1012 – 972) niet alleen een koning van Israël, maar bovendien een profeet van de Here (2Sam.23:1-3^a, Hand.2:29,30). Als profeet gaf elke psalmdichter in één of meer profetische liederen door, wat de Here tegen hem had gezegd (2Pet.1:20,21).

¹¹⁶⁵ Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2024.

¹¹⁶⁶ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

Here Jezus niet alleen aan, dat Hij als een mens uit een menselijk geslacht was geboren, maar ook, dat Hij als Gods Zoon voor eeuwig koning zou worden.¹¹⁶⁷ Daarmee moest het voor alle priesters, schriftgeleerden en oudsten heel duidelijk zijn, wat Hij bedoelde: ¹¹⁶⁸ ja, Hij was de Messias (= de Gezalfde), de Zoon van God.

Dat Kajafas de bedoeling van de Mensenzoon goed had begrepen, bleek al direct. Hij scheurde zijn bovenkleding stuk, en hij zei: “*Kijk eens! “Hij heeft God gelasterd!”*” In de Oudheid scheurden de Joden namelijk vaak hun kleren, als ze heel erg verdrietig waren. Het was een manier om hun emoties te uiten (vgl. Gen.37:29,34, 44:13, Num.14:5,6, Joz.7:6, 2Sam.1:11, 13:19,31, 1Kon.21:27, Hand.14:13,14, 1Mak.11:71).

Kajafas had echter de hogepriesterlijke bovenkleding niet mogen scheuren. Die kleren waren niet van hem, maar gewijd aan de Here voor de functie van hogepriester. Daarom moest een hogepriester het gewaad dat hij droeg, met de nodige zorg behandelen (Ex.39:23, Lev.10:6, 21:10).

De bovenstaande profetie van Jezus over *de verschijning van de Zoon van de mensen bij de wolken* ging hier niet over zijn hemelvaart, zoals bij de profeet Daniël, maar over zijn terugkeer of wederkomst vanuit de hemel.¹¹⁶⁹ Terwijl bij de profeet Daniël (7:13) de Mensenzoon door de wolken opstijgt naar God de Vader,¹¹⁷⁰ daalt Hij bij de apostel Matteüs (26:64^{b+c}) neer. Let hierbij op het verschil in de volgorde: Bij Daniël (7:13) is de Mensenzoon eerst bij de wolken, en vervolgens bereikt Hij de Oude van Dagen (= God); bij Matteüs (26:64^{b+c}, vgl. Mark.14:62, Luk.22:69) zit de Heiland aan de rechterhand van de almachtige God, en daarna verschijnt Hij bij de wolken. Vanaf zijn plaats aan de rechterhand van de hemelse Vader (Ps.110:1, v.64^b) zal Hij dus door de wolken terugkomen (v.64^c), zoals Hij naar de hemel is gegaan (Hand.1:10,11).

Alle mensen die bij het verhoor van de Here Jezus aanwezig waren, zijn al heel lang geleden gestorven, en niemand van hen heeft de Mensenzoon zien terugkomen, zoals Hij is weggegaan (Hand.1:10,11).

Alle dode mensen zullen echter opstaan: zij die van de Here hielden, en zij die geen persoonlijke relatie met Hem hadden (Dan.12:2, Joh.5:28,29, Hand.24:15). Allemaal zullen ze de Mensenzoon vanaf de rechterhand van zijn Vader zien verschijnen bij de wolken van de hemel. De kinderen van de almachtige God, die zijn opgestaan, zullen zich bij de nog levende dienaren van de Here voegen om samen met hen de aarde te verlaten, en de Messias tegemoet te gaan in de lucht (1Tes.4:14-17).

¹¹⁶⁷ Na de hemelvaart van de Here Jezus is zijn *koningschap van de hemel* begonnen. Dat eeuwige koningschap was en is niet alleen maar voor de hemel bestemd. Het oefent ook zijn macht en invloed uit op de aarde. Ja, zelfs op de hele schepping. Het zal op den duur aan alle andere koningschappen een einde maken. De rechten van de satan ingeperkt. Door de komst van het eeuwige koningschap vanuit de hemel, kon het evangelie zich in heel de wereld verspreiden. De blijde boodschap werd niet meer vrijwel alleen aan het volk Israël gebracht, maar eveneens aan de heidenvolken.

¹¹⁶⁸ Of de meeste andere mensen uit die tijd de verstrekkende betekenis van de term *de Zoon van de mensen* hadden begrepen, is natuurlijk de vraag. Het is niet aannemelijk, dat de volledige inhoud van die term toen voor iedereen echt duidelijk was.

Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 485, 486 en 958.

¹¹⁶⁹ In combinatie met het aanhalen van psalm 110:1 is de term *de Mensenzoon bij de wolken* uit de profetie van Daniël (7:13,14) hier gebruikt en toegepast als een motief.

Het woord *motief* betekent niet altijd *beweegreden*. Een motief kan ook de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal zijn. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). Andere voorbeelden van motieven zijn: het Lam, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, enz., enz.

¹¹⁷⁰ Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

Na de duidelijke verklaring van de Meester scheurde Kajafas de prachtige bovenkleding die hij aanhad, stuk.

65 Toen (of Op dat moment/Dan) (ver)scheurde (of scheurde ... in stukken) [(de)] ¹¹⁷¹ hogepriester (of overpriester) zijn (boven)kleding (of mantel) (= Toen scheurde de hogepriester zijn bovenkleding), en (of ook/zelfs) hij zegt ¹¹⁷² (= en hij zei): Kijk (of Zie) (eens)! ¹¹⁷³ “Hij (be)lasterde (of spotte (met)) (God) (= Hij heeft God gelasterd). Wat (of Welk(e)/Wie) (= Waarvoor) hebben (of houden ... (vast)/zijn) wij nog (meer) (of nog verder) getuigen nodig (of behoefte (aan)/tekort) (= Waarvoor hebben wij nog meer getuigen nodig)? Kijk (of Zie) (eens)! Nu (of Heden/Tegenwoordig) (ver)hoorde(n) jullie (of u) (naar/van) (of luisterde(n) jullie (of u) (naar)) (= Nu hebben jullie ... gehoord) de (gods)lastering (of de laster(praat)) (= Kijk! Nu hebben jullie de godslastering gehoord).¹¹⁷⁴ Wat (of Welk(e)/Wie) denken (of menen/vinden) jullie (of denkt (of meent/vindt) u)?”

Hoewel in de Oudheid de Joden bij een groot verdriet vaak hun kleren scheurden, was Kajafas juist helemaal niet verdrietig, toen Hij de priesterlijke bovenkleding kapottrok. Nee, dat scheuren van het priestergewaad was pure huichelarij. Hij was juist heel blij met de uitspraak van de Meester. Nu hadden ze de mogelijkheid om die Jezus ter dood te veroordelen, vond Kajafas, want Hij zou de almachtige God en zijn heilige naam hebben gelasterd, en daar stond de doodstraf op (Lev.24:11-16,23, Num.15:30,31). Hij zou immers ten onrechte hebben aangegeven, dat Hij de Messias (= de Gezalfde) was (v.64^b); de Zoon van God (Joh.19:7) met eeuwige koninklijke macht en goddelijke heerlijkheid (Dan.7:14). Daarom riep Kajafas triomfantelijk uit: “*Kijk eens! “Hij heeft God gelasterd. Waarvoor hebben wij nog meer getuigen nodig? Kijk! Nu hebben jullie de godslastering gehoord.”*”

66 [En/Nu/Maar] de (of het) (= zij) geantwoord (of het woord genomen) (= Zij antwoorden), (en) hebben gezegd (of gesproken/verteld) (= en zeiden): “Hij is schuldig (aan) (of onderworpen (aan)/onderhevig (aan)) (de) dood (= Hij is des doods schuldig).”

Toen Kajafas aan de leden van het Sanhedrin vroeg, hoe zij over de uitspraak van de Here Jezus dachten, hadden ze hun antwoord al snel klaar: “*Hij is des doods schuldig.*” Het vonnis stond namelijk al vast. Ze hadden immers van te voren al besloten, dat ze Hem uit de weg wilden ruimen (Mat.26:3,4,59, vgl. Mat.12:14).¹¹⁷⁵ De enige aanklacht die ze voor dat vonnis meenden te hebben, was de verklaring van de Meester zelf, dat Hij overeenkomstig de schriftelijke overlevering van de profeten de Messias is.

De volgende 2 verzen gaan over de mishandeling van de Heiland. Die mishandeling gebeurde, terwijl de leden van het Sanhedrin nog bij elkaar moesten komen (Mark.14:53^b, Luk.22:66^a). Toen Jezus tijdens het bijeenkomen van de raadsleden moest wachten, werd Hij door zijn be-

¹¹⁷¹ Het (lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus. Je zou het kunnen lezen als *Toen scheurde een overpriester ...*. Op grond van het tekstverband en het Evangelie van Markus (14:63) weten we, dat het hier over de hogepriester gaat, die zijn (boven)kleding of mantel scheurde.

¹¹⁷² In de Codex Sinaiticus staat hier *en hij zegt*, maar in jongere handschriften *zeggend(e)*. Voor de vertaling echter, maakt dit nauwelijks of geen verschil.

¹¹⁷³ In de Codex Sinaiticus staat hier *Kijk eens!*, maar in jongere handschriften het (onderschikkend voeg)woord (*om*)*dat*.

¹¹⁷⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *de godslastering*, maar in jongere handschriften *zijn godslastering*.

¹¹⁷⁵ Voor de rechtmatigheid van dit vonnis waren volgens het Joodse recht uit die tijd 2 aaneengesloten dagen nodig. Op de 1^e zittingsdag vlak voor de sabbat kon dus sowieso niet tot een doodsvonnis worden besloten. Pas op de 2^e zittingsdag kon het doodsvonnis volgens het Joodse recht worden geveld. De ter dood veroordeling van de Here Jezus was dus ook in dit opzicht onrechtmatig. Uit alles blijkt, dat het een schijnvertoning was van wat op een eerlijke rechtspraak moest lijken.

Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 1024.

wakers beledigd en geslagen (v.67,68, Mark.14:65, Luk.22:63-65). Ledigheid was ook hier het oorkussen van de duivel.

67 Toen (of Op dat moment/Dan) (be)spuugden (of (be)spuwden) zij (tot) in (of naar/tot) zijn (aan)gezicht (of aanblik/uiterlijk) (= Toen spuugden zij in zijn gezicht), en (of ook/zelfs) zij sloegen Hem met vuisten (of zij mishandelden Hem).

Iemand *in het gezicht spugen* gold in die tijd als nog een grotere belediging dan tegenwoordig (Num.12:14, Job 30:10).

Terwijl ze het gezicht van de Meester hadden bedekt, zodat Hij niemand zou kunnen zien, sloegen ze Hem (Mark.14:65, Luk.22:63,64). Hij zou dan maar moeten zeggen, wie Hem had geslagen.

68 De (= Anderen) nu, (of en/maar) (= Anderen nu,) sloegen Hem (met de hand) (in het gezicht/tegen het hoofd), zeggend(e) (= en zij zeiden): “Profeteer (tegen/voor) ons, Gezalfde (= Messias)! Wie (of Welk(e)/Wat) is (het), d(i)e (jo)u (of je) (heeft) geslagen?”

Met recht en gerechtigheid had dit alles natuurlijk helemaal niets te maken. Zo moest de Here Jezus lijden om de mensen te verlossen van hun zonden (Mat.20:28, 26:28).

29. De Here Jezus wordt door Petrus verloochend.

Hoofdstuk 26:69-75

69 Petrus nu, zat buiten in de binnenhof, en er kwam een slavin bij hem. Ze zei: “Ook jij was bij Jezus de Galileeër.”

70 Hij echter, ontkende het in tegenwoordigheid van iedereen, en zei: “Ik begrijp niet, wat je zegt.”

71 Toen hij wegging naar het poortgebouw, merkte een ander meisje hem op, en ze zei tegen hen die daar waren: “Hij was bij Jezus de Nazarener.”

72 Opnieuw ontkende hij het met een eed: “Ik ken die man niet.”

73 Even later echter, kwamen zij die daar stonden, dichterbij, en zeiden tegen Petrus: “Inderdaad, ook jij hoort bij hen. Zelfs jouw uitspraak immers, verraadt je.”

74 Toen vloekte hij, en hij begon te zweren: “Ik ken die man niet.”

75 Onmiddellijk kraaide er een haan. Petrus werd herinnerd aan de woorden die Jezus gesproken had: “Voordat een haan gekraaid heeft, zal jij Mij 3 keer verloochenen.” Hij ging naar buiten, en huilde bitter.

Nadat de Mensenzoon in de hof van Getsemané gevangen was genomen, werd Hij meegenomen om zich voor de Raad te verantwoorden (v.57, Mark.14:53^a). Toen de Here Jezus, voordat Hij voor de Raad zou verschijnen, eerst door de overpriester Annas werd ondervraagd, verloochende Petrus Hem 3 keer (v.69-75, Joh.18:15-27). Terwijl de raadsleden nog bij elkaar moesten komen, moest de Heiland wachten (Mark.14:53^b, Luk.22:66^a). In die tijd werd Hij door zijn bewakers bespot en geslagen (v.67,68, Mark.14:65, Luk.22:63-65). Na die brute mishandeling moest de Zoon van God voor de Raad terechtstaan (v.59-66, Mark.14:55-64, Luk.66^b-71).

69 Petrus nu, (of en/maar) zat (of ging ... zitten/bevond zich/verbleef) (naar) buiten in (of met/door) de (binnen/voor)hof (of het paleis), en (of ook/zelfs) (er) is ((dicht)er)bij hem gekomen (of genaderd) (= en er kwam) één (= een) (jonge) slavin (of (jong) meisje) (= en er kwam een slavin bij hem). Zeggend(e) (= Ze zei): “Ook (of Zelfs/En) jij (of u/je) was met (= bij/voor) Jezus de Galileeër.”

Galileeërs werden in de provincie Judea als minder beschouwd. Er werd op hen neergekeken, alsof het halve heidenen waren (vgl. Mat.4:15). In de uitdrukking *Jezus de Galileeër* kwam minachting voor Hem naar voren.

Via de ingang in de poort was Petrus naar de voorhof van het paleis van de hogepriester gegaan (v.58). Rondom de voorhof lagen de vertrekken van het paleis. In de voorhof was een vuur aangestoken, zodat de mensen zich konden opwarmen (Mark.14:54^b). Bij het licht van het vuur werd hij door een slavin herkend (Luk.22:56). Het was de slavin die de wacht hield bij de poort (Joh.18:17).

70 Hij nu, (of maar/nu) (= Hij echter,) ontkende (of (ver)loochende/weigerde) (het) in tegenwoordigheid van (of voor) ieder(een) (of elk/allen) (= in tegenwoordigheid van iedereen), zeggend(e) (= en zei): “Ik heb begrepen (of geweten/(in)gezien/leren kennen/gekend) niet (of nee) (= Ik begrijp niet), wat (of welk(e)/wie) je (of jij/u) zegt (of verklaart/spreekt).”

Blijkbaar voelde Petrus zich niet meer veilig, en daarom probeerde hij via de uitgang in de poort zo onopvallend mogelijk weg te gaan. Nog voordat hij bij het poortgebouw kwam, *merkte een ander meisje hem op.*

Petrus beweert, dat hij Jezus niet kent.

71 [En/Nu/Maar] (Toen) weggegaan (of (er(op))uit gegaan/naar buiten gegaan) zijn(de) [(hem)] ¹¹⁷⁶ (= Toen hij wegging) naar (of tot/(tot) in) het (of de) poort(gebouw) (of (voor)-portaal/voorhal), heeft (op)gemerkt (of gezien/vernomen) een ander(e) ((jong) meisje/(jonge) slavin/vrouw) hem (= merkte een ander meisje hem op), en (of ook/zelfs) zij zegt (= en ze zei) (tegen hen) d(i)e daar(in/heen) (waren): “[(Ook (of Zelfs/En))] ¹¹⁷⁷ deze (man) (= hij) was met (= bij/voor) Jezus de Nazarener.”

Ook uit de term *Jezus de Nazarener* bleek niet veel waardering voor de Meester (Joh.1:47). De plaats Nazaret lag namelijk in Galilea (Mat.2:22,23).

72 [En/Ook/Zelfs] opnieuw (of weer/bovendien/ook) ontkende (of (ver)loochende/weigerde) hij (het) met een eed [(, (om)dat)]: ¹¹⁷⁸ “Ik heb gekend (of leren kennen/(in)gezien/geweten/begrepen) (= Ik ken) d(i)e mens (= die man) niet (of nee).”

Van de moed en de dapperheid, waarover Simon Petrus eerder had gesproken, bleek helemaal niets (v.33,35). Terwijl hij onder ede zei, dat hij de Meester niet persoonlijk kende, sprak hij op een afstandelijke manier over Hem. Hij duidde de Here Jezus minachtend aan met de woorden *die man*.

De eed van Petrus was trouwens overbodig en onnodig. De Zoon van God had immers gezegd, dat je in normale omstandigheden helemaal niet moet zweren (Mat.5:34^a, vgl. Jak.5:12). Het was bovendien een valse eed.

73 Na (of Achter) een poosje (of kort) (= Even later) nu, (of maar/en) (= Even later echter,) zijn(de) ((dicht)er)bij gekomen (of genaderd) (= kwamen dichterbij) (zij) d(i)e (daar) (stil)gestaan (of standgehouden) hebbend(e) (= kwamen zij die daar stonden, dichterbij), (en) hebben gezegd (of gesproken) (= en zeiden) (tegen) Petrus: “Waarlijk (of Naar waarheid) (= Inderdaad/Werkelijk), ook (of zelfs/en) jij (of je/u) bent (= Inderdaad, ook jij hoort) bij (of (van)uit/van(daan/af)) hen. Zelfs (of Ook/En) (jo)uw (of je) (uit)spraak immers (of want) (= Zelfs jouw uitspraak immers), maakt (of doet) je (of (jo)u) (her)kenbaar (of zichtbaar/duidelijk) (= verraadt je).”

Dat Petrus een Galilees dialect sprak, was op zichzelf natuurlijk geen hard bewijs, dat hij de Here Jezus persoonlijk zou moeten kennen. Het was echter wel een argument, dat het herkennen van hem als een discipel van die Meester uit Galilea kon bevestigen.

74 Toen (of Op dat moment/Dan) begon hij (of maakte hij een begin) (met/om) een (ver)vloek(ing) ¹¹⁷⁹ (= Toen vloekte hij,) en (of ook/zelf) (hij begon) te zweren [, (om)dat]: “Ik heb gekend (of leren kennen/(in)gezien/geweten/begrepen) (= Ik ken) d(i)e mens (= die man) niet (of nee).”

Direct nadat Petrus voor de 3^e keer had gezegd, dat hij de Heiland niet kende, kraaide er een haan. Daardoor kwam hij tot bezinning. Nadat de Here Jezus zich had omgedraaid, en zijn ontrouwe discipel had aangekeken (Luk.22:61^a), kreeg Petrus heel veel spijt van zijn vreselijke leugens. Door zijn liefde voor de Meester en zijn vertrouwen in Hem raakte hij gelukkig niet in paniek, zoals Judas, die zelfmoord pleegde (Mat.27:3-5).

75 [En/Ook/Zelfs] onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) riep (of schreeuwde/gaf ... geluid/sprak (... luid)) (= kraaide) (er) een haan. [En/Ook/Zelfs] Petrus werd herinnerd aan (of herinnerde zich/dacht aan/gedacht) het woord (of de uitspraak/toespraak/zaak) (= de woor-

¹¹⁷⁶ Het (persoonlijk voornaam)woord *hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁷⁷ Het (bij)woord *Ook* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁷⁸ Het (onderschikkend voeg)woord *omdat* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁷⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *begon hij met een (ver)vloek(ing)*, maar in jongere handschriften *begon hij (zich) te vervloeken (of te verwensen)*.

den) [(de)] ¹¹⁸⁰ van Jezus gesproken (of gezegd/verteld) hebbend(e) (= had) (= de woorden die Jezus gesproken had) [(tegen) hem)] ¹¹⁸¹ [, (om)dat]: “Voordat (of Eer(der dan)) een haan riep(en) (of schreeuwde(n)/geluid gaf (of gaven)/(luid) sprak(en)) (= een haan gekraaid heeft), zal (of zult) jij (of je/u) Mij 3 keer verloochenen (of niet willen weten van).” [En/Ook/Zelfs] weggegaan (of (er(op))uit gegaan/naar buiten gegaan) zijn(de) (= Hij ging weg) (naar buiten (= Hij ging naar buiten), (en) hilde bitter.

Blijkbaar waren de beschuldigers van Petrus niet helemaal zeker van hun zaak, want ze lieten hem uiteindelijk weggaan.

Terwijl de Here Jezus tijdens zijn verhoor de waarheid sprak, werd Hij veroordeeld, maar Petrus die zelfs onder ede loog, mocht dankzij Gods genade en bescherming vrijuit gaan. Dat liegen van Petrus verzwaarde wel het lijden van zijn Meester. Alleen door zijn lijden en sterven zou de Heiland verlossing brengen, en weer opstaan uit de dood.

¹¹⁸⁰ Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁸¹ Het gedeelte *tegen hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

30. Naar Pilatus - Judas' dood.

Hoofdstuk 27:1-10

1 's Morgens vroeg nu, overlegden al de overpriesters en de oudsten van het volk met elkaar over Jezus om Hem te doden.

2 Zij leidden Hem geboeid weg, en zij leverden Hem over aan de prefect Pilatus.

3 Toen Judas, de verrader van Hem, zag, dat Hij veroordeeld werd, kreeg hij berouw. Hij bracht de 30 zilverstukken naar de overpriesters en oudsten terug,

4 en hij zei: "Ik heb gezondigd. Ik heb onschuldig bloed verraden!" Zij echter, zeiden: "Wat gaat ons dit aan? Je moet maar zien, wat ervan komt."

5 Hij gooide de 30 zilverstukken de tempel in, en vertrok. Hij ging weg, en hing zichzelf op.

6 De overpriesters nu, pakten de zilverstukken op, en zeiden: "Het is niet toegestaan die in de offerkist te doen, omdat het bloedgeld is."

7 Zij namen een besluit, en kochten daarvan het stuk land van een pottenbakker als een begraafplaats voor de vreemdelingen.

8 Daarom werd dat stuk land Bloedland genoemd tot heden toe.

9 Ook werd volledig gemaakt, wat gezegd is via de profeet Jeremia, en hij zei: "Ik pakte de 30 zilverstukken op, de prijs van de vastgestelde waarde, waarvan mannen vanuit de zonen van Israël de prijs vaststelden,

10 en betaalde die voor het stuk land van de pottenbakker, zoals de Heer mij had opgedragen."

Toen de Heiland, voordat Hij voor de Raad zou verschijnen, eerst door de overpriester Annas werd ondervraagd, verloochende Petrus zijn Meester 3 keer (Mat.26:69-75, Luk.22:54^c-62, Joh.18:15-27). Terwijl de raadsleden nog bij elkaar moesten komen, moest de Zoon van God wachten (Mat.27:1^a, Mark.14:53^b, Luk.22:66^a). Tijdens dat wachten, werd Hij door zijn bewakers bespot en geslagen (Mat.26:67,68, Mark.14:65, Luk.22:63-65). Na die brute mishandeling moest Jezus voor de Raad terechtstaan (Mat.26:59-66, Mark.14:55-64, Luk.66^b-71). Toen de Raad het doodsvonnis over Hem had uitgesproken, werd Hij naar de prefect Pontius Pilatus (26 – 36) gebracht om het vonnis te bekrachtigen (Mat.27:1^b,2, Mark.15:1, Luk.23:1, Joh.18:28). Intussen had Judas spijt gekregen van zijn verraad. Hij bracht het geld terug, en pleegde vervolgens zelfmoord (Mat.27:3-5). De overpriesters kochten van het teruggebrachte geld een stuk grond om daar overleden vreemdelingen te begraven (Mat.27:6-10).

1 ('s Morgens) vroeg (of Vroeg (in het jaargetijde)) nu (of en/maar) [geworden (of ontstaan/gebeurd) zijn(de)], hebben gehouden (of genomen/ontvangen) (= hielden) al(le(s)) de overpriesters (of de hogepriesters) en (of ook/zelfs) de oudsten (of de ouderlingen) van het volk (of de volksmenigte) een raadgevende vergadering (of een vergadering met adviseurs (of raadgevers)/een beraadslaging/een besluit) (= overlegden al(le(s)) de overpriesters (of de hogepriesters) en de oudsten van het volk met elkaar) over (of tegen(over)) Jezus (zo)dat (= om) Hem te doden (of ter dood te brengen).

Het doodsvonnis stond al vast (Mat.26:66). Er werd alleen overlegd, over hoe ze de zaak verder concreet zouden aanpakken. De Joden mochten van de Romeinen niet iemand ter dood brengen (Joh.18:31). Alleen een Romeinse rechter was bevoegd om het doodsvonnis te laten uitvoeren. Daarom werd de Here Jezus, alsof Hij een gevaarlijke misdadiger was, geboeid

naar de prefect Pontius Pilatus (26 – 36) gestuurd (vgl. Joh.18:12). Normaal gesproken was de prefect in Caesarea, maar bij bijzondere gelegenheden zoals het Paasfeest, verbleef hij in Jeruzalem. Het was bekend, dat hij soms wreed kon optreden (vgl. Luk.13:1).¹¹⁸²

2 [En/Ook/Zelfs] geboeid (of (vast)gebonden) Hem zij hebben weggeleid (of weggevoerd/weggebracht) (= Zij leidden Hem geboeid weg), en (of ook/zelfs) zij leverden over (of droegen over/overhandigden) [(Hem)] ¹¹⁸³ (aan) [(Pontius)] ¹¹⁸⁴ Pilatus, de prefect (of de gouverneur/landvoogd/stadhouder) (= en zij leverden Hem over aan de prefect Pilatus).

Toen Judas Iskariot zag, wat er met de Here Jezus gebeurde, en hij vernam, dat door de Raad het doodsvonnis over Hem was uitgesproken, kreeg hij spijt van zijn vreselijke daad. Het drong op dat moment pas goed tot hem door, waaraan hij door zijn verraad had meegewerkt. Judas werd er wanhopig van. Het verradersloon, dat hij had gekregen, werd voor hem een kwelling. Hij wilde van dat geld af om zijn aandeel en verantwoordelijkheid in de zaak zo klein mogelijk te maken. Het liefst wilde hij zo de overeenkomst met de overpriesters volledig ontbinden.

3 Toen (of In die tijd/Op dat moment/Dan) Judas, de overleverend(e) (of uitleverend(e)/overdragend(e)/overgevend(e)) (= de verrader) van Hem, (in)gezien (of begrepen/(op)gemerkt/vernomen) hebbend(e) (= zag), (om)dat Hij veroordeeld werd, berouw (of spijt) gekregen (of gehad) (= kreeg hij berouw). Hij keerde terug (= Hij bracht (of gaf/deed) terug) de 30 zilverstukken (of 30 zilveren munten/30 staters) naar (of bij/aan) de overpriesters (of de hogepriesters) en (of ook/zelfs) [(de)] ¹¹⁸⁵ oudsten (of ouderlingen) (= Hij bracht de 30 zilverstukken naar de overpriesters en oudsten terug),

4 zeggend(e) (= en hij zei): “Ik heb gezondigd (of Ik heb het doel gemist). Overgeleverd (of Uitgeleverd/Overgedragen/Overgegeven) hebbend(e) onschuldig bloed (= Ik heb onschuldig bloed verraden)!” Zij nu, (of maar/en) (= Zij echter,) hebben gezegd (of hebben gesproken) (= Zij echter, zeiden): “Wat (of Welk(e)/Wie) (gaat/is) ons (dit) (tot) aan (of naar ... toe/bij)? Je (of Jij/U) zal (= Je moet) (maar) zien (of kijken)(, wat ervan komt).”

Met *onschuldig bloed* wordt een onschuldig persoon bedoeld (vgl. Deut.27:25, Ps.94:21).¹¹⁸⁶ Judas bekende aan de overpriesters en de oudsten, dat hij een onschuldig iemand had verraden. Blijkbaar kon dat de overpriesters en oudsten van het volk niets schelen. Ze lieten hem in zijn geestelijke nood aan zijn lot over, en wilden het geld niet aannemen. Judas wilde echter, met de arrestatie van Jezus niets meer te maken hebben. Daarom smeedt hij in paniek het geld de tempel in. Het zal wel één van de bijgebouwen van de tempel zijn geweest, waar de overpriesters en de oudsten aanwezig waren.

5 [En/Ook/Zelfs] de 30 ¹¹⁸⁷ zilverstukken (of zilveren munten/staters) (tot) in (of in de richting van/tot/naar) ¹¹⁸⁸ de tempel (of het tempelhuis) (neer)gegooid (of (neer)geworpen/(neer)gesmeten) (= Hij gooide de 30 zilverstukken de tempel in), (en) vertrok (of trok zich terug/keerde terug/ging weg) (= en vertrok). [En/Ook/Zelfs] (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen) zijn(de) (= Hij ging weg), (en) wurgde zich (= en hing zich(zelf) op).

¹¹⁸² Zie hiervoor eventueel ook Flavius J., Joodse Oudheden, deel 18, hoofdstuk 3:1,2, 4:1.

¹¹⁸³ Het (persoonlijk voornaam)woord *Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is het later voor de duidelijkheid toegevoegd, en het kan om die reden in de vertaling beter blijven staan.

¹¹⁸⁴ Het (zelfstandig naam)woord *Pontius* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁸⁵ Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹¹⁸⁶ Met een deel wordt een geheel aangeduid (pars pro toto).

¹¹⁸⁷ Het (bepaald tel)woord *30* staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften.

¹¹⁸⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier het voorzetsel (*tot*) *in* (of *in de richting van/tot/naar*), maar in jongere handschriften *in* (of *door/met*).

Blijkbaar was het zichzelf ophangen mislukt. Waarschijnlijk was het touw gebroken, en is Judas daarna vanaf een berg of hoge heuvel voorover naar beneden gevallen. Hij kwam zo hard terecht, dat zijn lichaam helemaal is opengebarsten, en al zijn ingewanden naar buiten zijn gekomen (Hand.1:18).

6 De overpriesters (of De hogepriesters) nu, (of en/maar) hebben (op/aan/mee/weg)genomen (of gegrepen naar) (= namen ... op/pakten ... op) de zilverstukken (of de zilveren munten/staters) (= De overpriesters nu, pakten de zilverstukken op), (en) hebben gezegd (of gesproken) (= en zeiden): “Niet (of Nee) is het toegestaan (of geoorloofd) (= Het is niet toegestaan) die (tot) in (of naar/tot) de offerkist (neer/weg) te gooien (of (neer/weg) te werpen) (= die in de offerkist te doen), omdat (of na(dat)/sinds) het een prijs (of een waarde) van bloed is (= omdat het bloedgeld is) (vgl. Deut.23:18).”

De wettische regels waren voor de overpriesters en de oudsten blijkbaar veel belangrijker dan de geestelijke nood van een wanhopig iemand. Judas moest het zelf maar uitzoeken. Dat ze zelf nog veel meer schuldig waren aan de veroordeling van de onschuldige Jezus, wilde maar niet tot hen doordringen. De heiligheid van de tempel was voor hen belangrijker, dan de heiligheid van hun eigen daden.

7 [En/Nu/Maar] genomen (of gehouden/ontvangen) hebbend(e) (= Zij namen) een besluit (of een vergadering met adviseurs (of raadgevers)/een raadgevende vergadering/een raadslaging) (= Zij namen een besluit, en) kochten van(daan/af) (of (van)uit/bij) hen (= daarvan/van de 30 zilverstukken) het (stuk) land (of het veld/de akker) van de (= een) pottenbakker tot (of naar/(tot) in) (= als/voor) een begraafplaats (of een begrafenis/(het) begraven) (voor) de vreemdelingen (of de gasten).

Joodse vreemdelingen die in de stad Jeruzalem stierven, en geen eigen begraafplaats hadden, werden op koste van de algemene middelen begraven. Een afgegraven stuk grond van een pottenbakker was voor hun begrafenis wel geschikt. Het lijkt er dus sterk op, dat het geld, dat waarschijnlijk door de Joden was opgebracht voor het onderhoud van de tempel, gebruikt werd voor een begraafplaats voor Joodse vreemdelingen,¹¹⁸⁹ die in hoofdstad of in de omgeving daarvan waren overleden.

De herinnering aan de zonden werd echter door de aankoop van het stuk grond niet uitgewist. Het bloedgeld verdween wel in de zak van de pottenbakker, maar de naam die door de volksmond aan dat stuk grond werd gegeven, bleef herinneren aan het onschuldig vergoten bloed van Jezus. Het gekochte stuk grond werd door het volk *Bloedland* genoemd (vgl. Hand.1:19).

8 Daarom (of Om welke reden) werd dat (of die) (stuk) land (of dat veld/die akker) Bloedland (of Bloedveld/Bloedakker) genoemd (of (op)geroepen) tot aan (of tot(dat)) heden (of vandaag) (= tot heden toe).

Met de uitdrukking *tot heden toe*, wordt bedoeld (in elk geval) tot de tijd dat Matteüs zijn Evangelie schreef.

In het bijbelboek Jeremia (7:31,32, 19:2-6) werd er over een akker als een dal van moord geschreven. Met het moorddal werd hetzelfde bedoeld als met het Bloedland. Op dat land zouden de doden worden begraven. De profetieën van Jeremia over het moorddal zijn vervuld, in de tijd dat de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) in 586 voor Christus heel het Tweestammenrijk Juda veroverde. In het dal waar veel onschuldige kinderen waren geofferd aan de afgoden, werden veel Joden doodgeslagen tijdens de verovering van het Tweestam-

¹¹⁸⁹ Het Griekse woord dat voor het Nederlandse begrip *vreemdelingen* is gebruikt, wijst meer in de richting van Joodse vreemdelingen. Als het (ook) over heidenen zou gaan, dan zou daarvoor waarschijnlijk een ander woord zijn gekozen.

menrijk.¹¹⁹⁰ De apostel Matteüs noemde hier het begrip Bloedland als een motief¹¹⁹¹ om evenals bij de profeet Jeremia het vergieten van onschuldig bloed in verband te brengen met de begraafplaats. Het graf werd betaald met bloedgeld, dat voor het verraad van de onschuldige Jezus was betaald.

De apostel Matteüs gebruikte in de onderstaande verzen (v.9,10) nog een motief van een andere profeet waarvan hij hier zijn naam niet heeft genoemd. Het gaat in die verzen over een gebeurtenis in het leven van de profeet Zacharia (11:12,13). De Here liet toen Zacharia aan de leiders van het volk vragen om het loon voor zijn werk als profeet van de almachtige God. Ze hoefden het niet te geven uit dwang, maar vrijwillig. De hoogte van het loon mocht het volk zelf bepalen. Voor het werk van de profeet wogen ze slechts 30 zilverstukken af.

Die 30 zilverstukken was de prijs voor een (gedode) slaaf (Ex.21:32). Het zal wel het normale bedrag voor een slaaf zijn geweest (Hos.3:2).¹¹⁹² De mensen uit de tijd van Zacharia hadden dus weinig waardering voor zijn werk. Daarmee verachtten de leiders van het volk niet alleen Zacharia als profeet, maar vooral het werk van zijn Zender. Daarom zei God tegen de profeet, dat hij naar de tempel moest gaan, en de 30 zilverstukken naar de smelter moest gooien.

De waarde van een munt bestond in die tijd niet uit de opdruk en de vorm, maar uit het edelmetaal waarvan het was gemaakt. Daarom konden munten gemakkelijk weer worden omgesmolten. Om ze om te smelten naar bijvoorbeeld een andere munteenheid of naar hoeveelheid goud of zilver om het te bewaren, was er waarschijnlijk een smelter aanwezig. Als een edelsmid kon hij het edelmetaal z'n gewenste vorm geven.¹¹⁹³

De evangelist Matteüs geeft de woorden van de profeet Zacharia helemaal niet letterlijk weer. Hij haalt slechts belangrijke aspecten daaruit aan. Toch zijn de overeenkomsten tussen de geschiedenis van Zacharia en van de Here Jezus duidelijk:

1. Het werk van de profeet Zacharia en van de Here Jezus werd maar zeer matig gewaardeerd.
2. In beide gevallen ging het om 30 zilverstukken.
3. Het geld werd de tempel ingesmeten.

Matteüs maakte dus een combinatie tussen de profetie van Zacharia en Jeremia. Hij verwees daarna niet naar beide profeten, maar naar de eerst aangehaalde en de bekendste. Zo gebruikte hij de motieven van *het bloedland als een begraafplaats voor vreemdelingen* en *de 30 zilverstukken* in combinatie met elkaar.

9 Ook (of En/Zelfs)¹¹⁹⁴ werd vol(ledig) gemaakt (of (aan)gevuld/vervuld/ten uitvoer gebracht) (= Ook werd volledig gemaakt), het gezegde (of het gesprokene) (= wat gezegd is) via (of door (middel van)) de profeet Jeremia, zeggend(e) (= en hij zei): “[En/Ook/Zelfs] ik heb (of zij hebben) (aan/op/mee/weg)genomen (of gegrepen (naar)) (= Ik nam ... op/ik pakte ... op/Zij namen ... op/Zij pakten ... op) de 30 zilverstukken (of de 30 zilveren munten/30 staters) (= Ik pakte de 30 zilverstukken op), de prijs (of de waarde) van de vastgesteld zijn(de) (= van de vastgestelde) waarde (of prijs) (of van het getaxeerd zijn(de) (= het getaxeerde)) (= de 30 zilverstukken op, de prijs van de vastgestelde waarde), wat (of welk(e)/wie) (= waarvan) zij (= mannen) van(uit/af) (de) zonen (of nakomelingen/afstammelingen) van Israël de prijs

¹¹⁹⁰ Zie eventueel Turennot T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Grijpskerk, 2021.

¹¹⁹¹ Het woord *motief* betekent niet altijd *beweegreden*. Een motief kan ook de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal zijn. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). Andere voorbeelden van motieven zijn: het Lam, de huilende Rachel, het kruis en de pottenbakker, de onvruchtbare vrouw die toch een kind krijgt, de Hoeksteen, enz., enz.

¹¹⁹² Zie Turennot T. van, Hosea, redder, Grijpskerk, 2019.

¹¹⁹³ Zie Turennot T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2023.

¹¹⁹⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier het (bij)woord *Ook*, maar in jongere handschriften *Toen* (of *Op dat moment/Dan*)

(of de waarde) vaststelden (of taxeerden) (= waarvan mannen vanuit de zonen van Israël de prijs vaststelden),

10 en (of ook/zelfs) gaf (of gaven) (= en betaalde(n)) die (= de 30 zilverstukken/30 statters) tot (of naar/(tot) in) (= voor) het (stuk) land (of het veld/de akker) van de pottenbakker, zoals (of evenals/overeenkomend met wat) (de) Heer (of Eigenaar/Meester) mij opdroeg (of voorschreef/verordende) (= mij had opgedragen).”

Met het begrip *mannen vanuit de zonen van Israël* worden afstammelingen (ofwel nakomelingen) van vader Jakob (= vader Israël (Gen.32:28)) bedoeld.

De woorden *zoals de Heer mij had opgedragen* zijn een vrije weergave door de apostel Matteüs van de opdracht die de Here aan de profeet Zacharia gaf met de woorden: “*Jahweh zei tegen mij: “Gooi het ...!”*” (Zach.11:13).¹¹⁹⁵

¹¹⁹⁵ Zie Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2023.

31. De veroordeling.

Hoofdstuk 27:11-26

11 Jezus nu, werd voor de prefect neergezet. De prefect ondervroeg Hem, en hij zei: “Bent U de koning van de Joden?” Jezus zei echter: “U zegt het.”

12 Toen Hij door de overpriesters en oudsten werd beschuldigd, antwoordde Hij niet.

13 Toen zei Pilatus tegen Hem: “Hoort U niet, hoeveel dingen zij tegen U getuigen?”

14 Hij antwoordde hem niet; zelfs niet op één vraag, zodat de prefect zich erg verwonderde.

15 Bij een feest nu, had de prefect de gewoonte om voor de mensenmenigte een gevangene los te laten; één die de mensen graag wilden.

16 Zij nu, hadden toen een beruchte gevangene, namelijk, Barabbas.

17 Toen zij dan bijeengekomen waren, zei Pilatus tegen hen: “Wie willen jullie graag, dat ik voor jullie zou vrijlaten, Barabbas of Jezus, namelijk, de Gezalfde?”

18 Hij wist immers, dat zij Hem uit jaloesheid hadden overgeleverd.

19 Terwijl hij op de rechterstoel zat, stuurde zijn vrouw hem de boodschap: “Laat niemand anders voor jou beslissen en voor die Rechtvaardige, want ik heb vandaag in een droom veel om Hem geleden.”

20 De overpriesters en de oudsten echter, haalden de mensenmenigte over, zodat zij om Barabbas zouden vragen, en ze Jezus zouden doden.

21 De prefect antwoordde nu, en zei tegen hen: “Wie van die 2 willen jullie graag, dat ik voor jullie zou vrijlaten?” Zij nu, zeiden: “Barabbas.”

22 Pilatus zei tegen hen: “Wat moet ik dan met Jezus doen, namelijk, de Gezalfde?” Zij zeiden allemaal: “Kruisigt Hem!”

23 Hij nu, zei: “Wat heeft Hij dan voor slechts gedaan?” Zij echter, riepen buitengewoon luid: “Kruisigt Hem!”

24 Pilatus nu, zag in, dat niets hielp, maar er eerder oproer ontstond; nam water, waste de handen tegenover de volksmenigte, en hij zei: “Ik ben onschuldig aan het bloed van deze Rechtvaardige. Jullie moeten maar zien, wat ervan komt.”

25 Heel het volk antwoordde, en zei: “Zijn bloed is op ons en op onze kinderen!”

26 Toen liet hij voor hen Barabbas vrij, maar Jezus liet hij geselen, en hij leverde Hem over, zodat Hij gekruisigd zou worden.

Nadat Jezus voor de Raad had terechtstaan (Mat.26:59-66, Mark.14:55-64, Luk.22:66^b-71), en de Raad het doodsvonnissen over Hem had uitgesproken, werd Hij naar Pilatus (26 – 36) gebracht om het vonnis te bekrachtigen (Mat.27:1^b,2, Mark.15:1, Luk.23:1, Joh.18:28). Intussen had Judas spijt gekregen van zijn verraad. Hij bracht het geld terug, en pleegde in zijn wanhoop zelfmoord (Mat.27:3-5). De overpriesters kochten van het teruggebrachte geld een stuk grond om daar overleden vreemdelingen te begraven (Mat.27:6-10). De Meester kwam bij de prefect Pontius Pilatus, en Hij moest zich daar verantwoorden (Mat.27:11-14, Mark.15:2-5, Luk.23:2-5, Joh.18:29-38). Na het verhoor door de prefect werd Hij bij koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) door de soldaten mishandeld (Mat.27:27-31^a, Mark.15:16-20^a,

Luk.23:6-12, Joh.19:2,3). Daarna liet Pilatus op verzoek van de Joden de moordenaar Barabbas vrij (Mat.27:15-26^a, Mark.15:6-15^a, Luk.23:13-25^a, Joh.18:39,40), en liet hij de Mensenzoon geselen (Mat.27:26^b, Mark.15:15^b, Joh.19:1). Uiteindelijk werd Hij door de prefect ten onrechte veroordeeld (Mat.27:26^c, Mark.15:15^c, Luk.23:25^b, Joh.19:4-16^a).

De overpriesters en de oudsten van het volk hoefden bij de prefect Pilatus (26 – 36) niet aan te komen met het verzoek om het doodsvonnis over de Here Jezus uit te spreken, omdat Hij God zou hebben gelasterd. Dat zou op de Romeinse prefect geen indruk maken, en hun verzoek zou hoogstwaarschijnlijk door hem worden afgewezen. Daarom bedachten ze wat anders.

11 Jezus nu, (of en/maar) is (= Jezus nu, werd) (neer)gezet (of vastgesteld/bevestigd) ¹¹⁹⁶ voor de prefect (of de gouverneur/landvoogd/stadhouder). (= Jezus nu, werd voor de prefect neergezet). [En/Ook/Zelfs] [(de)] ¹¹⁹⁷ prefect (of gouverneur/landvoogd/stadhouder) (onder)vroeg Hem, zeggend(e) (= en hij zei): “Bent U (of Ben Jij/Je) de koning van de Joden?” Jezus nu, (of maar/en) (= Jezus echter,) zei (of sprak/verklaarde) (= Jezus zei echter) [(tegen) hem]]: ¹¹⁹⁸ “U (of Jij/Je) zegt (of verklaart/spreekt) (het).”

De overpriesters en de oudsten hebben tegen de prefect gezegd, dat Jezus zich opwierp als de koning van de Joden (Luk.23:2). Hij zou een Joodse opstand kunnen ontketenen tegen de Romeinen. Daarom vroeg de prefect Pontius Pilatus aan Hem, of Hij *de koning van de Joden was* (vgl. Luk.23:3).

Die beschuldiging was natuurlijk een regelrechte leugen. Niet de Meester wilde een aardse koning worden, maar de Joden wilden Hem zelf koning maken. Vooral omdat de Here Jezus geen aardse koning wilde worden (vgl. Joh.18:36), hebben verreweg de meeste Joden Hem uiteindelijk afgewezen. Als Hij toch geen koning wilde worden zoals de vroegere koning David (1012 – 972), dan kon Hij wel gekruisigd worden (Mat.27:22,23).

Toen Pilatus aan de Heiland vroeg, of Hij de koning van de Joden was, antwoordde Hij hem, en Hij zei: “U zegt het.” Daarmee bedoelde Hij “Dat zijn uw woorden.” Met deze reactie ontkende de Here Jezus terecht (vgl. Mat.26:25^b,64^a), dat Hij een Joodse koning had willen worden.

12 [En/Ook/Zelfs] met (of door/in) (= tijdens) het beschuldigd worden (van) Hem (= Toen Hij beschuldigd werd) door (of onder invloed van) de overpriesters (of de hogepriesters) en (of ook/zelfs) [(de)] ¹¹⁹⁹ oudsten (of ouderlingen) (= Toen Hij door de overpriesters en oudsten werd beschuldigd), antwoordde Hij (of nam Hij ... het woord) niets (of niet één/nie-mand) (= antwoordde Hij niet).

13 Toen (of Op dat moment/Dan) zegt (= zei) Pilatus (tegen) Hem: “Hoor(t) (of Luister(t)/Begrijp(t)) U (of Jij/Je) niet (of nee), hoeveel (of hoe groot) (dingen/zaken) zij (tegen) (Jo)u (of Je) getuigen (of beschuldigen) (= hoeveel dingen zij tegen U getuigen)?”

14 [En/Ook/Zelfs] Hij antwoordde hem niet (of nee); zelfs (of ook) niet tot (of bij/(tot) aan) (= op) één woord (of uitspraak/toespraak/zaak) (= op één vraag), (zo)dat de prefect (of de gouverneur/landvoogd/stadhouder) zich verwonderen (of verwonderd zijn (over)) erg (of zeer/hevig/bijzonder) (= zodat de prefect zich erg verwonderde).

¹¹⁹⁶ In de Codex Sinaiticus staat hier *is neergezet (geworden)* (= *werd neergezet*), maar in jongere handschriften *heeft gestaan* (of *stilstaan/standgehouden*) (= *stond*).

¹¹⁹⁷ Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Voor de duidelijkheid kan het beter blijven staan. Het is heel goed mogelijk, dat de kopieerder van de Codex Sinaiticus dit woord tijdens het overschrijven per vergissing heeft overgeslagen.

¹¹⁹⁸ Het (persoonlijk voornaam)woord *hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar het staat wel in jongere handschriften.

¹¹⁹⁹ Het (bepaald lid)woord *de* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

Als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed Hij zijn mond niet open (Jes.53:7^b).

15 Omstreeks (of Overeenkomstig) (= Bij) een (nationaal) feest nu, (of en/maar) (= Bij een feest nu,) is geweest (= was) de prefect (of de gouverneur/landvoogd/stadhouder) gewoon (of gebruikelijk) (= had de prefect de gewoonte om) los te laten (of te laten gaan/weg te sturen) een gevangene voor de (mensen/volks)menigte (of de schare) (= Bij een feest nu, had de prefect de gewoonte om voor de mensenmenigte een gevangene los te laten); één die (of dat) zij (= één die de mensen) (graag) wilden (of wensten/verlangden (te)).

Het vrijlaten van een gevangene op een feestdag, waarbij het volk mocht kiezen, was een uitstekende manier om de gunst van Joden te winnen. Op het Paschafeest (vgl. Mat.26:2,17-19) bestond dus de mogelijkheid om een gevangene vrij te laten.

16 Zij hadden (of Zij hielden ... (vast)/bezaten) nu, (of en/maar) toen (of op dat moment/dan) (= Zij nu, hadden toen) een beruchte (of opvallende) gevangene (of geboeide/gebondene), genaamd (of genoemd/geroepen) wordend(e) (= een beruchte gevangene, namelijk,) Barabbas (= zoon van een vader (of van een rabbi/meester/leraar)).

Barabbas was *een beruchte gevangene*,¹²⁰⁰ waarvan Pilatus (26 – 36) dacht, dat de Joden hem vast niet vrij wilden laten. Zo dacht de prefect Jezus vrij te krijgen, door het volk tegen de overpriesters en de oudsten uit te spelen. Als dat lukte, zou Hij zelf geen recht hoeven spreken, en de leiders van het volk niet tegen zich in het harnas jagen. Het zou al gauw blijken, dat hij zich behoorlijk vergiste.

17 (Toen) zij ((wel)nu) dan (of dus) bijeengekomen (of samengekomen) zijn(de) (= Toen zij dan bijeengekomen waren), heeft gezegd (of gesproken) (= zei) Pilatus (tegen) hen: “Wie (of Welk(e)/Wat) willen jullie (graag) (of wensen (of verlangen) jullie/wilt u (graag)/wenst (of verlangt) u), (dat) ik (voor) jullie (of u) zou (of mocht) vrijlaten (of loslaten/laten (weg)gaan/wegsturen), Barabbas of Jezus, genoemd wordend(e) (= Jezus, namelijk,) de Gezalfde (= de Christus (Grieks)/de Messias (Hebreeuws))?”

Pilatus had blijkbaar gehoord, dat de Here Jezus door veel Joden ook wel *de Messias* ofwel *de Gezalfde* werd genoemd (vgl. Luk.23:2).

18 Hij heeft geweten (of begrepen/(op)gemerkt/vernomen/is te weten gekomen) (= Hij wist immers (of want), (om)dat zij Hem door (middel van) (of via) (= uit) jaloersheid (of kwaadwilligheid/nijdigheid) (= dat zij Hem uit jaloersheid) overleverden (of uitleverden/overdroegen/overhandigden) (= hadden overgeleverd).

De prefect Pilatus had blijkbaar begrepen, dat de overpriesters en de oudsten de Here Jezus aan hem hadden overgeleverd, omdat ze jaloers op Hem waren. Zijn gezag onder het gewone volk ging immers ten koste van hun gezag (vgl. Joh.11:48). Pilatus vond de Meester geen gevaarlijke oproerkraaier, en de overpriesters en de oudsten van het volk was hij ook niet welwillend gezind. De prefect wilde daarom de Heiland vrijlaten.

19 Hij nu, (of en/maar) zittend(e) (of zich bevindend(e)/verblijvend(e)) op (of (dicht) bij) het podium (of de verhoging (voor een rechter of spreker)) (= de rechterstoel) (= Terwijl hij op de rechterstoel zat/Terwijl hij zich op het podium bevond), stuurde (of zond) zijn vrouw (of echtgenote) [naar ... toe (of tot/bij)] hem (de boodschap) ((erop)uit/weg)[, zeggend(e)] (= stuurde zijn vrouw hem de boodschap): “Niemand (of Niets) (moet er zijn) (= Laat niemand anders) (voor/aan) (jo)u(w) (of je) en (of ook/zelfs) (voor/aan) die Rechtvaardige (of die Oprechte) (= Laat niemand anders voor jou beslissen en voor die Rechtvaardige), want (of im-

¹²⁰⁰ Barabbas was gevangengezet, omdat hij bij een oproer iemand had vermoord (Mark.15:7, Luk.23:19). Hij was een rover (Joh.18:40^b).

mers) ik heb vandaag (of heden) (= want ik heb vandaag) overeenkomstig (= in) een droom veel (of groot) door (middel van) (of via) (= om/vanwege) Hem geleden (of ondergaan/ondervonden).”

De vrouw van Pilatus had dus een nare droom gehad, waarin de Here Jezus een belangrijke rol speelde. Ze noemde Hem zelfs *een Rechtvaardige*. Ze vond Hem dus onschuldig. God waarschuwde de prefect door middel van het bericht van zijn vrouw.

Intussen liet de mensenmenigte zich ompraten door de overpriesters en de oudsten om voor de vrijlating van Barabbas te kiezen.

20 De overpriesters (of De hogepriesters) en (of ook/zelfs) de oudsten (of de ouderlingen) nu, (of maar/en) (= echter,) haalden ... over (of overtuigden/overreedden) de (mensen/volks)-menigten (of de scharen) (= De overpriesters en de oudsten echter, haalden de mensenmenigte over), (zo)dat zij (om) Barabbas zouden (of mochten) (moeten/kunnen) vragen, en (of maar/nu) ze Jezus zouden (moeten/kunnen) doden (of ombrengen).

21 De prefect (of De gouverneur/landvoogd/stadhouder) geantwoord (of het woord genomen) (= De prefect antwoordde) nu (of maar/en), (en) heeft gezegd (of gesproken) (= en zei) (tegen) hen: “Wie (of Welk(e)/Wat) van(uit/af) d(i)e 2 willen jullie (graag) (of wensen (of verlangen) jullie/wilt u (graag)/wenst (of verlangt) u), (dat) ik (voor) jullie (of u) zou (of mocht) vrijlaten (of loslaten/laten (weg)gaan/wegsturen)?” [En/Nu/Maar] zij nu, (of maar/en) hebben gezegd (of gesproken) (= Zij nu, zeiden): “Barabbas.”

22 Pilatus zegt (= Pilatus zei) (tegen) hen: “Wat (of Welk(e)/Wie) moet ik ((wel)nu) dan (of dus) doen (of maken) met Jezus, genoemd wordend(e) (= met Jezus doen, namelijk,) de Gezalfde?” Zij zeggen (of spreken/verklaren) (= Zij zeiden) allen (of elk/ieder) (= allemaal) [(tegen) hem]: ¹²⁰¹ “Kruisigt Hem!”

Opnieuw noemde Pilatus (26 – 36) de Here Jezus *de Messias* (= *de Gezalfde*) (vgl. v.17). De onwil om Hem te veroordelen bleek steeds heel duidelijk. Hij wilde het volk confronteren met de consequentie van hun beslissing. Misschien zouden de mensen daarvan terugschrikken.

23 Hij nu, (of en/maar) zei (of sprak/verklaarde): ¹²⁰² “Wat (of Welk(e)/Wie) deed (of maakte) (= heeft ... gedaan) Hij immers (of want) (= dan/toch) (voor) slecht(s) (= Wat heeft Hij dan voor slechts gedaan)?” Zij nu, (of maar/en) (= Zij echter,) riepen (luid) (of schreeuwden) buitengewoon (of bovenmatig)[, zeggend(e)] (= Zij echter, riepen buitengewoon luid): “Kruisigt Hem!”

De Joden konden op de vraag van de prefect geen antwoord geven. Ze konden niet zeggen, waarom hun Messias gekruisigt moest worden. Ze bleven alleen maar hun eis herhalen. Opnieuw bleek, dat de Heiland onschuldig was. Vrijwillig aanvaardde Hij zijn lijden tot de dood erop zou volgen.

Pilatus had iedere keer geprobeerd de Meester op een handige manier vrij te krijgen, maar dat mislukte volledig. In plaats daarvan had hij gewoon recht moeten spreken, en Hem vrij moeten laten (vgl. Joh.19:10), maar durfde hij. Hij wilde voorkomen, dat de leiders van het volk hem bij de keizer zouden aanklagen (vgl. Joh.19:12).

24 Pilatus nu, (of en/maar) (in)gezien (of begrepen/(op)gemerkt) hebbend(e) (= zag in), (om)dat niets (of niet één/niemand) nuttig (of voordelig) is (voor) (= dat niets hielp), maar (of eerder/toch/integendeel) er eerder (of veel(eer)/in hoge(re) mate) oproer (of rumoer) ontstaat

¹²⁰¹ Het (persoonlijk voornaam)woord *Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar het is wel aanwezig in jongere handschriften.

¹²⁰² In de Codex Sinaiticus staat hier *Hij nu, zei: ...*, maar in jongere handschriften *De gouverneur* (of *De landvoogd/vorst/stadhouder*) *zei:...*

(of wordt/gebeurt) (= ontstond); (aan/op/mee/weg)genomen (of (aan)gegrepen) hebbend(e) (= nam) water, waste [zich] de handen tegen(over) (of voor/in aanwezigheid van) de (volks/mensen)menigte (of de schare), zeggend(e) (= en hij zei): “Ik ben onschuldig van(af/uit/wege) (= aan) het bloed van deze (of die) Rechtvaardige (of Oprechte). Jullie zullen (of U zal/zult) (het) zien (of kijken) (= Jullie moeten maar zien,) (wat ervan komt).”

De handen wassen in onschuld, was een Joods gebruik (Deut.21:6-9, Ps.26:6^a, 73:13), waar Pilatus zich bij aansloot. Zo probeerde hij tevergeefs de verantwoordelijkheid voor zijn gebrek aan moed om recht te spreken van zich af te schuiven.

25 [En/Ook/Zelfs] (ge)heel (of (ge)hele) het volk geantwoord (of het woord genomen) (= Heel het volk antwoordde), (en) heeft gezegd (of gesproken) (= en zei): “Zijn bloed (is/komt) op (of over/aan) ons en (of ook/zelfs) op (of over/aan) onze kinderen!”

Met deze woorden verwierp het overgrote deel van het aanwezige Joodse volk zijn Messias, en nam het de verantwoordelijkheid op zich voor wat er ten onrechte met Jezus gebeurde, en zou gaan gebeuren. Voor iedere aanwezige schreeuwer zou dit een vloek zijn. Die vloek gold zowel voor elke persoon als voor iemand uit zijn of haar nageslacht (Ex.20:5, 34:7, Deut.5:9, vgl. Jer.15:4, Klaag.5:7, Hand.18:6). Voor wie zich zou bekeren zou en zal die vloek geen rol meer spelen. Dan zou en zal die vloek veranderen in een grote zegen (Ex.20:6, Deut.5:10, Jer.32:18, Ezech.18).¹²⁰³

De gevolgen van het fanatieke verzet van het grootste deel van het Joodse volk tegen de Zoon van God konden natuurlijk niet uitblijven. In 70 na Christus werd een massale opstand van de Joden door keizer Vespasianus (69 – 79) en zijn zoon Titus (79 – 81) neergeslagen. De tempel en de stad Jeruzalem werden volledig verwoest (Luk.19:43,44, 21:20-24).

Daarna begon de eeuwenlange verstrooiing van de Joden (= de diaspora). Velen van hen werden gevangengenomen, en naar Rome gebracht. Anderen vluchtten het land uit. De achtergebleven Joden herwonnen in 132 na Christus onder leiding van Bar Kochba (= Zoon van een Ster) hun onafhankelijkheid. Drie jaren later werd de massale opstand door de Romeinen neergeslagen. Opnieuw verlieten veel Joden het beloofde land. De zonde en het volgen van de satan bracht en brengt verstrooiing.

In de Middeleeuwen zijn de Joden in heel de wereld verschrikkelijk getreiterd, vervolgd, gemarteld en vermoord. Het zwaard bleef hen achtervolgen. Het antisemitisme blijft de kop opsteken. De Tweede Wereldoorlog was daarvan het tragische dieptepunt.¹²⁰⁴

26 Toen (of Op dat moment/Dan) liet (of stuurde) hij voor hen Barabbas vrij (of los/gaan/weg), maar (of en/nu) Jezus gegeseld (= maar Jezus liet hij geselen), (en) hij leverde (Hem) over (of droeg (Hem) over/leverde (Hem) uit/gaf (Hem) over), (zo)dat Hij gekruisigd zou (of mocht) worden.

Nadat de onschuldige Jezus bij koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) door soldaten was mishandeld (Mat.27:27-31^a, Mark.15:16-20^a, Luk.23:6-12, Joh.19:2,3) liet de prefect Pilatus (26 – 36) liet Hem geselen (Mat.27:26^b, Mark.15:15^b, Joh.19:1), om zo het medelijden van de Joden op te wekken (Joh.19:4,5).¹²⁰⁵ Toen dat ook mislukte, gaf hij uiteindelijk de moed op, en waste hij vervolgens tevergeefs zijn handen in onschuld (Mat.27:24).

¹²⁰³ Zie Turenout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijpskerk, 2020.

¹²⁰⁴ In 1948 werd de nieuwe staat Israël gesticht. Toch heeft verreweg het grootste deel van de Joden zich nog niet bekeerd. Er zal echter een tijd komen, dat ze zich zullen bekeren (Hos.3:5, 14:5, Zach.13:8,9). De bevolking in het heilige land zal weer talrijk worden, en zelfs lang mogen leven (Jes.65:19-24).

¹²⁰⁵ Dit blijkt niet uit het Evangelie van de apostel Matteüs, doordat hij de gebeurtenissen niet in tijdsvolgorde beschreef. De evangelisten Lukas en Johannes deden dat grotendeels wel. (Zie eventueel hierover hoofdstuk 2.5.De vorm en structuur van het boek, en 4.2.Volgorde van de gebeurtenissen in de 4 Evangelien.)

Zowel het geselen als de kruisiging waren voor de Heiland natuurlijk verschrikkelijk.¹²⁰⁶ Zijn lijden zou echter nog veel erger worden. Hij zou tijdens zijn vreselijke marteling door zijn hemelse Vader worden verlaten (Mat.27:45,46). Daardoor zou Hij ook worden overgelaten aan de kwaadaardige macht van de satan.

¹²⁰⁶ Het kruisigen van mensen was bij de Romeinen een gebruikelijke manier om iemand te berechten. Zie eventueel Flavius J., Joodse Oorlog, deel 5, hoofdstuk 11:1.

32. De bespotting.

Hoofdstuk 27:27-32

27 De soldaten van de prefect hebben Jezus toen meegenomen naar het paleis, en ze hebben de hele legerafdeling bij Hem verzameld.

28 Ze kleedden Hem uit, en deden Hem een scharlakenrode mantel om.

29 Ook deden ze een gevlochten kroon van doornstruiken op zijn hoofd, en een rietstok in zijn rechterhand. Ze knielden voor Hem neer, en spotten met Hem door te zeggen: “Gegroet, Koning van de Joden!”

30 Ze spuugden naar Hem. Ze pakten de rietstok, en sloegen op zijn hoofd.

31^a Toen ze met Hem hadden gespot,

31^b trokken zij Hem de mantel uit, en deden ze Hem zijn kleren aan. Ze voerden Hem weg om Hem te kruisigen.

32 Terwijl zij weggingen nu, troffen zij iemand uit Cyrene aan, die Simon: heette. Hem dwongen zij om zijn kruis te dragen.

Toen de Here Jezus bij de prefect Pontius Pilatus (26 – 36) had terechtgestaan (v.11-14, Mark.15:2-5, Luk.23:2-5, Joh.18:29-38), werd Hij na een verhoor door hem naar koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) gestuurd. Daar werd Hij door de ruwe soldaten van de wrede koning mishandeld en bespot. Nadat Herodes de Heiland naar Pilatus had teruggestuurd (v.27-31^a, Mark.15:16-20^a, Luk.23:6-12, Joh.19:2,3), liet de prefect op verzoek van de Joden de moordenaar Barabbas vrij (v.15-26^a, Mark.15:6-15^a, Luk.23:13-25^a, Joh.18:39,40), en liet hij de Meester geselen (v.26^b, Mark.15:15^b, Joh.19:1). Uiteindelijk werd de Mensenzoon door hem ten onrechte veroordeeld (v.26^c, Mark.15:15^c, Luk.23:25^b, Joh.19:4-16^a), en werd Hij met een zwaar kruishout naar Golgota weggevoerd (v.31^b,32, Mark.15:20^b,21, Luk.23:26,27, Joh.19:16^b,17).

27 Toen (of Op dat moment/Dan) meegenomen hebbend(e) de soldaten van de prefect (of de gouverneur/landvoogd/stadhouder) Jezus (= De soldaten van de prefect hebben Jezus toen meegenomen) naar (of tot/(tot) in) het paleis (of het hoofdkwartier), (en) ze hebben verzameld (of samengeroepen/bijeengebracht/vergaderd) de (ge)hele legerafdeling (of het (ge)hele cohort) bij (of naar/tegen(aan)) Hem (= en ze hebben de hele legerafdeling bij Hem verzameld).

28 [En/Ook/Zelfs] uitgekled Hem (= Ze kleedden Hem uit), (en) deden ... om (of legden (of plaatsten/zetten) (...)) om ... heen) Hem een scharlaken(rode) (korte) mantel (= en deden Hem een scharlakenrode mantel om).

De scharlakenrode mantel met een donkerrode en/of purperachtige kleur (vgl. Mark.15:17) moest een koninklijk gewaad voorstellen. Een *rietstok* moest als scepter dienen. Een gevlochten kroon met dorens kreeg de Mensenzoon op zijn hoofd gedrukt. Toen daar later hard op werd geslagen met de zogenaamde scepter, die ze uit zijn hand hadden gepakt (v.30^b), drongen de dorens zijn hoofdhuid binnen.

29 Ook (of En/Zelfs) een gevlochten kroon (of een krans) van(daan/af) (of (van)uit/bij) doornstruiken (of dorens) plaatsten (of legden) (= deden) ze (of zij) op (of over/bij) zijn hoofd (= Ook deden ze een gevlochten kroon van doornstruiken op zijn hoofd), en (of ook/zelfs) een riet(stok/staf) in (of door/tussen/met) ¹²⁰⁷ zijn rechter(hand/kant). [En/Ook/Zelfs] (neer)ge-

¹²⁰⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier het voorzetsel *in*, maar in jongere handschriften *bij* (of *op/over*).

De Here Jezus wordt als Koning van de Joden bespot.

knield (of op de knieën gevallen) voor (of aan de voorkant van/in tegenwoordigheid van) Hem (= Ze knielden voor Hem neer), (be)spotten zij (met) Hem, (= en spotten met Hem) zeggend(e) (= door te zeggen): “Gegroet, Koning (of Heer) van de Joden!”

Eerst was de Here Jezus als profeet belachelijk gemaakt (Mat.26:68). In dit gedeelte werd met de Zoon van God gespot, alsof Hij een mislukte Joodse koning zou zijn (Mat.27:28-30).

30 [En/Ook/Zelfs] gespuugd (of gespuwd) naar (of tot/in de richting van/(tot) in) Hem (= Ze spuugden naar Hem). Ze hebben genomen (of gegrepen) (= Ze pakten) de (of het) riet(stok/staf), en (of ook/zelfs) sloegen naar (of tot/in de richting van/(tot) in) (= op/tegen) zijn hoofd (of zijn kop).

31^a [En/Ook/Zelfs] toen (of wanneer/als/terwijl) ze (of zij) spotten met (of bespotten) Hem (= Toen ze met Hem hadden gespot),

31^b trokken (of deden) zij Hem de (korte) mantel uit, en (of ook/zelfs) deden (of trokken) ze Hem zijn (boven)kleren (of mantel) aan. [En/Ook/Zelfs] zij hebben Hem weggevoerd (of weggeleid/weggebracht) (= Ze voerden Hem weg) tot (of naar/(tot) in) het kruisigen (= om Hem te kruisigen).

Voordat de Here Jezus de stad Jeruzalem uitliep om gekruisigd te worden (vgl. Hebr.13:12), kreeg Hij tijdelijk zijn gewone kleren weer aan.

32 Weggaand(e) (of (Er(op))uit gaand(e)/Naar buiten gaand(e)) (= Terwijl zij weggingen) nu (of maar/en), hebben zij aangetroffen (of ontmoet/ontdekt/gezien) (= troffen zij ... aan) een mens (= iemand) uit Cyrene (= troffen zij iemand uit Cyrene aan), met (de) naam Simon (= die Simon heette). Deze (man) (= Hem) dwongen (of presten/verplichtten) zij, (zo)dat hij zijn kruis zou (of mocht) (weg)dragen (of (op/mee/weg)nemen/optillen) (= Hem dwongen zij om zijn kruis te dragen).

Eerst droeg de Here Jezus het kruishout zelf (Joh.19:17). Het was namelijk de gewoonte dat veroordeelde misdadigers zelf hun kruishout moesten dragen naar de plaats waar ze berecht zouden worden (vgl. Mat.10:38, 16:24). Het lijkt er sterk op, dat het over de dwarsbalk van het kruis ging, omdat het hele houten kruis te zwaar is om door één man gedragen te kunnen worden. Waarschijnlijk was de Heiland (wellicht toen Hij een heuvel op moest klimmen,) niet meer in staat om zelf het kruishout te dragen. Hij was immers al zwaar mishandeld, waarbij Hij kort voor zijn kruisiging ook nog was geseld.

In elk geval dwongen de soldaten een zekere Simon, die uit de plaats Cyrene kwam, het vervloekte kruishout te dragen. Het is heel goed mogelijk, dat deze Simon een Jood was, die voor het Paschafeest vanuit Cyrene naar Jeruzalem was gekomen.¹²⁰⁸ Hij moest het zware kruishout verder dragen naar de plaats waar de Mensenzoon zou worden terechtgesteld.

Cyrene was een plaats in Noord-Afrika in het huidige Libië. In deze stad, die als een Griekse kolonie was gesticht, woonden veel Joden (vgl. Hand.2:10, 6:9).

¹²⁰⁸ Dat Simon geen Jood kon zijn, omdat hij tijdens het Paschafeest op zijn *akker* zou hebben gewerkt, is pure speculatie. In de bijbelboeken Markus (15:21) en Lukas (23:26) staat wel, dat hij van een *akker* kwam, maar er wordt niet aangegeven, dat het zijn eigen akker zou zijn, en dat hij op die akker zou hebben gewerkt. Bovendien kan het Griekse woord dat hiervoor is gebruikt, ook in het Nederlands vertaald worden met het woord *veld* of *land*. Dat woord kan dus meerdere betekenissen hebben.

33. De kruisiging.

Hoofdstuk 27:33-44

- 33** Zij kwamen bij de plaats Golgota, dat betekent Schedelplaats.
- 34** Zij gaven Hem met gal gemengde wijn te drinken. Toen Hij die geproefd had, wilde Hij die niet drinken.
- 35** Nadat zij Hem gekruisigd hadden, verdeelden ze zijn kleren door het lot te werpen,
- 36** en zittend bewaakten zij Hem daar.
- 37** Zij plaatsten boven zijn hoofd de beschuldiging tegen Hem, namelijk: “Dit is Jezus, de Koning van de Joden.”
- 38** Toen werden samen met Hem 2 rovers gekruisigd; één aan de rechterkant en één aan de linkerkant.
- 39** De voorbijgangers nu, spotten met Hem, en zij schudden hun hoofden,
- 40** en zij zeiden: “Verwoester en bouwer van het tempelhuis in 3 dagen, red Jezelf! Als Je een Zoon van God bent, kom dan van het kruis af!”
- 41** Op dezelfde manier spotten de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten, en zij zeiden:
- 42** “Andere mensen heeft Hij gered, zichzelf kan Hij niet redden. Hij is koning van Israël. Hij moet nu van het kruis afkomen! Dan zullen wij in Hem geloven.”
- 43** “Hij heeft op God vertrouwd. Hij moet Hem nu redden, als Hij Hem graag mag. Hij heeft immers gezegd: “Ik ben een Zoon van God.”
- 44** Hetzelfde nu, verweten Hem ook de rovers, die samen met Hem gekruisigd werden.

Nadat de Here Jezus naar Golgota was weggevoerd (v.31^b,32, Mark.15:20^b,21, Luk.23:26,27, Joh.19:16^b,17), en Hij had geprofeteerd over de ondergang van Jeruzalem (Luk.23:28-31), werd de Zoon van God met 2 misdadigers gekruisigd (v.33-44, Mark.15:22-32, Luk.23:32-43, Joh.19:18-24).

33 [En/Ook/Zelfs] gekomen (of verschenen) zijn(de) (= Zij kwamen) (tot) in (of naar/tot) (= bij) een (= de) plaats, [(genoemd wordend(e) (= namelijk))] ¹²⁰⁹ Golgota (= Schedel (Aramees)) (= Zij kwamen bij de plaats Golgota), dat (of die/wat/welk(e)) is (= betekent) Schedelplaats (Grieks) [(genoemd wordend(e) (= namelijk))] ¹²¹⁰ (= dat betekent Schedelplaats).

Waarom die plaats *Schedel* werd genoemd, is niet met zekerheid aan te geven. Waarschijnlijk gaat het hier over een hoge heuvel die de vorm van een schedel had. Het was een plek waar ook mensen voorbijkwamen (v.39).

34 Zij gaven Hem wijn,¹²¹¹ gemengd (of samengevoegd) [zijn(de)] met gal (= Zij gaven Hem met gal gemengde wijn te drinken. [En/Ook/Zelfs] (toen) geproefd (of gesmaakt) (die) (= Toen Hij die geproefd had), wilde Hij (graag) (of wenste Hij ... (te)) (die) niet (of nee) drinken (= wilde Hij die niet drinken).

¹²⁰⁹ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus.

¹²¹⁰ Dit gedeelte staat wel in de Codex Sinaiticus, maar het is als een fout aangemerkt. Het is wel terug te vinden in jongere handschriften.

¹²¹¹ In de Codex Sinaiticus staat hier het woord *wijn*, maar in jongere handschriften staat er *wijnazijn* (of *azijn* (water)) (vgl. Mark.15:23, Luk.23:36 (*wijnazijn* in plaats van *wijn met gal* of *mirre*)).

Met *gal* wordt een bittere vloeistof bedoeld. De evangelist Markus (15:23) duidt het aan als *mirre*. Het was een Joods gebruik om mensen die ter dood waren veroordeeld, vlak voor hun berechting een verdovende drank aan te bieden om de pijn te verlichten.¹²¹² De Here Jezus wilde de enigszins verdovende wijn met de bittere vloeistof eerst niet drinken. Hij wilde de volledige omvang van zijn lijden aan het kruis in volle bewustzijn doorstaan. Pas vlak voordat Hij zou sterven, wilde Hij dat wel om daarna duidelijk aan te kunnen geven, dat zijn lijden aan het kruis was volbracht.¹²¹³

Bij de Joden werd iemand die de doodstraf had verdiend, nadat hij of zij eerst ter dood was gebracht, aan een paal opgehangen (Deut.21:22,23, vgl. Gal.3:13). Iemand kruisigen was een veel voorkomende Romeinse straf, die vooral bij slaven werd toegepast, die ter dood waren veroordeeld.

35 [En/Nu/Maar] gekruisigd Hem (= nadat zij Hem gekruisigd hadden), verdeelden ze (in stukken) zijn (boven)kleren (of mantel) een lot (neer)werpend(e) (of (neer/weg)gooiend(e)) (= door het lot te werpen), [(zo)dat vervuld (of vol(ledig) gemaakt/(aan)gevuld/ten uitvoer gebracht) zou (of mocht) worden, het gezegde (of het gesprokene) (= worden, wat gezegd is) door (of onder invloed van) de profeet: “Zij verdeelden (in stukken) mijn (boven)kleren (of mantel) voor henzelf (of voor zichzelf) (= Zij hebben mijn kleren onder henzelf in stukken verdeeld), en (of ook/zelfs) hebben over (of op/bij) mijn (be)kleding een lot (neer)geworpen (of (neer/weg)gegooid) (= en hebben over mijn kleding het lot geworpen”),)]¹²¹⁴

¹²¹² Zie eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965, pag. 1037.

¹²¹³ Eeuwen later zou volgens veel uitleggers de apostel Johannes de motieven over *het lijden van David* in verband met *het zure drinken* uit psalm 69 vers 22^b, gebruiken om *het bittere lijden van de Here Jezus* en *de zure drank* die Hij te drinken kreeg, met elkaar te vergelijken (Joh.19:28-30).

Deze dubbele vergelijking klopt echter niet. David (1012 – 972) dronk alleen maar in figuurlijke zin iets zuurs, terwijl de Messias dit letterlijk en figuurlijk deed. Bovendien wordt de vergelijking van het lijden van David met het zure drank drinken, in de andere 3 Evangelieën (Matteüs (27:48), Markus (15:36) en Lukas (...)) evenmin verbonden met het lijden en het letterlijke drinken van de Heiland. In het bijbelboek Lukas wordt het drinken van Hem vlak voor zijn sterven zelfs niet eens genoemd. Nadat Gods Zoon letterlijk iets zuurs had gedronken, was zijn lijden volbracht, terwijl bij David het figuurlijke zure drinken nog bleef voortduren. Een lang leven van lijden en strijden had hij nog voor zich. Daar komt nog bij, dat de uitleg van het *bittere* of *giftige eten* uit het 1^e deel van psalm 69 vers 22 bij een betrekking op de Meester onmogelijk is, terwijl dit deel over *het bittere eten* bij het 2^e deel van vers 22 over *het zure drinken* hoort. Uit dit alles blijkt heel duidelijk, dat dit vers van psalm 69 geen profetie is, die gaat over het lijden en sterven van de Mensenzoon, zoals veel uitleggers ten onrechte aangeven. Het is niet een profetie over een verre toekomst, maar een aanduiding van de situatie waarin David zich bevond.

Ook de Nederlandse vertalingen suggereren helaas de onjuiste uitleg van vers 22 uit psalm 69, door bij het vertalen van het Evangelie van Johannes (19:28) het werkwoord *vervullen* in plaats van de algemenere aanduiding *voltooien* (of *volledig maken/afmaken*) te gebruiken. Het werkwoord *voltooien* verwijst niet naar wat er daarna volgt, maar naar wat er in die zin (van vers 28 uit Johannes 19) aan dat werkwoord voorafgaat: *... alles was al volbracht, zodat de Schrift voltooid zou worden*. De Here Jezus sloot dus zijn lijden af door nog iets te drinken, en duidelijk uit te roepen: “*Het is volbracht!*” Hij dronk wel iets zuurs, maar vervulde daarmee niet een (vermeende) profetie uit psalm 69 over een verre toekomst.

Zie eventueel Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024.

In de Codex Sinaiticus wordt in Johannes (19:28) trouwens een ander werkwoord gebruikt in plaats van *voltooien* (of *volledig maken/afmaken*) met ongeveer dezelfde betekenis: *vol(ledig) maken* (of *(aan)vullen/vervullen/ten uitvoer brengen*). In de Statenvertaling en de vertaling uit 1951 is dit werkwoord in elk geval niet gebruikt.

Een motief is de kleinste concrete eenheid binnen een verhaal. Zo heb je bijvoorbeeld het motief van Immanuël, het Lam, het kruis en de pottenbakker, enz., enz.

¹²¹⁴ Dit gedeelte staat niet in de Codex Sinaiticus. De apostel Johannes vermeldt dit juist wel in zijn Evangelie. Hij doet dit expliciet als de vervulling van deze openbaring van de Here (Joh.19:23,24). Juist omdat de evangelist Johannes dit duidelijk vermeldt, is het niet waarschijnlijk, dat dit oorspronkelijk eveneens in het Evangelie van Matteüs heeft gestaan, want de apostel Johannes vult vooral aan, wat de andere 3 evangelisten nog niet hebben weergegeven.

De Here Jezus wordt gekruisigd.

36 en (of ook/zelfs) zittend(e) (of verblijvend(e)) (= en zittend) bewaakten zij Hem daar.

De kleren van de Here Jezus werden door de 4 soldaten die Hem hadden gekruisigd, onderling verdeeld (Joh.19:23). Daarna gingen die soldaten bij de kruisen zitten om de mannen die daar hingen, te bewaken, zodat niemand ze zou kunnen verlossen uit hun ellendige positie.

De Zoon van de almachtige God hing dus oneervol zonder kleren aan het kruis.

37 [En/Ook/Zelfs] zij plaatsten boven(op) zijn hoofd (of kop) zijn beschuldiging (of zijn schuld) (op)geschreven zijn(de) (= Zij plaatsten boven zijn hoofd de beschuldiging tegen Hem, namelijk): “Dit (of Deze) is Jezus, de Koning (of de Heer) van de Joden.”

Boven het hoofd van de Heiland werd in opdracht van Pilatus (26 – 36) door de soldaten een opschrift gezet (Joh.19:19), waarop de beschuldiging tegen Hem stond: “*Dit is Jezus, de Koning van de Joden.*” Deze beschuldiging was door de prefect zo vreemd geformuleerd om met de Joden de spot te drijven. Omdat ze hem tegen zijn zin in hadden geprest om Jezus te laten kruisigen, wilde Pilatus op deze manier wraak op hen nemen. Kijk eens wat voor een machteloze en belachelijke koning ze hebben. De Meester had trouwens geweigerd om een aardse Joodse koning te worden.

Na zijn lijden, sterven en zijn opstanding uit de dood zou de Zoon van God, direct nadat Hij naar de hemel was gegaan, door zijn almachtige Vader weer als Koning over al de Joden worden aangesteld. Niet alleen als Koning over de Joden, maar eveneens als Koning over alle volken (Dan.7:13,14).

38 Toen (of Op dat moment/Dan) worden (= werden) (samen) met Hem 2 (struik/zee)rovers gekruisigd; één bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= één aan) (de) rechter(kant/hand) en (of ook/zelfs) één bij (of (van)uit/van(daan/af)) (= één aan) (de) linker(kant/hand).

Dat de Here Jezus tussen 2 rovers werd gekruisigd, is een letterlijke vervulling van een profetie van Jesaja (53:12^b).¹²¹⁵ De Zoon van God is als een overtreder of misdadiger behandeld, toen Hij met 2 rovers werd gekruisigd (Mark.15:27, Luk.22:37, 23:32,33). Dat Hij in het midden hing, betekende, dat men Hem zag als de ergste misdadiger. De Heiland, die veel mensen had genezen en geholpen werd als een gevaarlijke booswicht behandeld.

39 De voorbijgangers nu, (of en/maar) spotten met (of (be)lasterden) Hem, (en) bewegend(e) (of in beweging brengend(e)) (= en zij schudden) hun hoofden,

40 en (of ook/zelfs) zeggend(e) (= en zij zeiden): “[De] verwoester (of afbreker/vernietiger) van het (of de) tempel(huis) en (of ook/zelfs) (de) (op)bouwer in (of met/door) 3 dagen (= Verwoester en bouwer van het tempelhuis in 3 dagen), red Je(zelf) (of (Jo)u(zelf))! Als (of Indien) Je (of Jij/U) een Zoon (of Nakomeling/Afstammeling) van God bent, [(en (of ook/zelfs))] ¹²¹⁶ kom (dan) naar beneden (of daal neer/daal af) (= kom dan af) van(af/uit) het kruis (= kom dan van het kruis af)!”

Het *schudden van de hoofden* in vers 39 gebeurde niet uit medelijden. Het was een uiting van spottende verbazing (vgl. 2Kon.19:21, Ps.22:8, 44:15, 109:25, Job 16:4^b, Jes.37:22, Jer.18:16, 48:27, Klaag.2:15, Mark.15:29).

Met de woorden *Als Je een Zoon van God bent, kom dan van het kruis af* probeerde de satan via de spottende en uitdagende mensen de Here Jezus te verleiden om van het kruis af te komen, zodat Hij niet volledig voor de zonde van alle mensen zou betalen (vgl. Mat.4:3,6). Het is maar goed, dat de Mensenzoon ook deze verleiding heeft weerstaan. Het zou een verschrik-

¹²¹⁵ Zie eventueel Turenhout T. van, Jesaja, Jahweh redt, Grijskerk, 2024.

¹²¹⁶ Het (nevenschikkend voeg)woord *en* staat wel in de Codex Sinaiticus, maar het is als een fout aangemerkt. Het komt wel voor in jongere handschriften.

kelijke ramp zijn geweest, als Hij van het kruis was afgegaan om zichzelf aan zijn spottende tegenstanders te bewijzen.

41 [(En/Nu/Maar)] ¹²¹⁷ op dezelfde manier (of evenzo) (be)spottend(e) (= spotten) [(ook (of en/zelfs))] ¹²¹⁸ de overpriesters (of de hogepriesters) [met], de schriftgeleerden (of de (godsdienst)leraren/schrijvers/klerken) en (of ook/zelfs) (de) oudsten (of ouderlingen) [(en (of ook/zelfs) (de) Farizeeën)], ¹²¹⁹ (en) zij zeiden (of spraken/verklaarden):

42 “Andere(mense)n redde (of verlost) Hij (= Andere mensen heeft Hij gered), zich-(zelf) kan Hij (of is Hij ... in staat (te)) niet (of nee) redden (of verlossen). [(Als (of Indien))] ¹²²⁰ Hij is koning van Israël. Hij moet nu (of heden/tegenwoordig) van(af/uit) het kruis naar beneden komen (of neerdalen/af dalen) (= Hij moet nu van het kruis afkomen) (Gebiedende wijs)! En (of Ook/Zelfs) (= Dan) zullen wij in (of op) ¹²²¹ Hem geloven (of vertrouwen).”

Met *Israël* worden niet alleen de Joden bedoeld, die hoofdzakelijk bij de stam Juda hoorden, maar ook het nageslacht uit de andere stammen van Israël (= Jakob). Daarmee bedoelden ze een machtige aardse koning zoals David (1012 – 972) en/of zijn zoon Salomo (972 – 932) die over alle 12 stammen hebben geregeerd.

Op een afstandelijke en smalende manier spraken de zogenaamde geestelijke leiders van het volk over de Zoon van God. Ook zij probeerden Hem te verleiden van het kruis af te komen. Juist doordat Hij dat niet heeft gedaan, kan Hij nu en voor altijd en eeuwig onze Koning zijn, want door zijn lijden en sterven heeft Hij voor al onze zonden betaald.

43 “Hij heeft op (of in) God vertrouwd (of geloofd). Hij moet [(Hem)] ¹²²² nu redden (of bevrijden/verlossen) (= Hij moet Hem nu redden) (Gebiedende wijs), als (of indien) Hij Hem wenst (of (graag) wil/verlangt) (= als Hij Hem graag mag). Hij heeft immers (of want) gezegd (of gesproken) [, (om)dat]: “Ik ben een Zoon (of Nakomeling/Afstammeling) van God.” (vgl. Ps.22:9) ¹²²³

De overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten wilden al spottend aan de Joden vooral duidelijk aantonen, dat Jezus niet de Messias was, want Hij kon zichzelf niet eens redden, en God hielp Hem ook niet (vgl. Ps.88). Ze waren volledig blind voor de weg die de Here wilde gaan om de mensheid te verlossen van de zonden (vgl. Joh.3:14-16, 1Kor.1:23, 1Joh.2:1,2).

44 Hetzelfde nu, (of en/maar) verweten (of berispten/keurden ... sterk af) Hem ook (of en/zelfs) de (struik/zee)rovers (= Hetzelfde nu, verweten Hem ook de rovers,) de me(d)ege-kruisigden (of de tegelijkertijd gekruisigden/gekruisigden met) (samen) met Hem ¹²²⁴ (= die samen met Hem gekruisigd werden).

De 2 rovers spotten eveneens met de Mensenzoon. Even later kwam 1 van de rovers daarop terug, en hij smeekte de Here Jezus om genade. Aan het einde van zijn leven kon hij daardoor nog worden gered (Luk.23:39-42).

¹²¹⁷ Het (nevenschikkend voeg)woord *en* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²¹⁸ Het (bij)woord *ook* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²¹⁹ Het gedeelte *en (de) Farizeeën* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²²⁰ Het (onderschikkend voeg)woord *Als* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²²¹ Het voorzetsel *in* staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften.

¹²²² Het (persoonlijk voornaam)woord *Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

Voor de duidelijkheid kan het echter beter blijven staan.

¹²²³ Zie eventueel Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2024.

¹²²⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier (*samen) met Hem*, maar in jongere handschriften (*bij/met) Hem*.

34. Het sterven van Jezus.

Hoofdstuk 27:45-56

45 Vanaf het 6^e uur nu, werd het donker tot aan het 9e uur.

46 Omstreeks het 9e uur echter, riep Jezus uit met een luide stem: “Eloï, Eloï, lema sabachtani?” Dat is: “Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?”

47 Sommigen die daar stonden nu, hoorden het, en zeiden: “Hij roept Elia.”

48 Onmiddellijk rende één vanuit hen weg, pakte een spons, gevuld met wijnazijn, deed die om een rietstok, en gaf Hem te drinken.

49 De anderen echter, zeiden: “Laat gaan! We zouden kunnen zien, of Elia Hem komt redden.” Een ander nu, pakte een speer, stak Hem in de zij, en er kwam water en bloed uit.

50 Jezus nu, riep opnieuw met een luide stem, en gaf de geest,

51 en kijk! Het voorhangsel van de tempel werd in tweeën gescheurd van boven af tot aan beneden. Ook beefde de grond, en de rotsen scheurden,

52 en vele lichamen van de gestorven heiligen werden opgewekt.

53 Ze gingen na zijn opstanding vanuit de graven zelfs naar buiten, en ze kwamen de heilige stad binnen. Ook verschenen ze aan veel mensen.

54 De officier over 100 mannen nu, en zij die met hem Jezus bewaakten, zagen de aardbeving, en wat er gebeurde. Zij kregen diep ontzag, en ze zeiden: “Hij was werkelijk een zoon van god.”

55 Daar waren nu, veel vrouwen, die vanuit de verte toekeken. Ze waren Jezus gevolgd vanuit Galilea om Hem te dienen.

56 Bij hen waren Maria, de moeder van Jakobus en Jozef, en de moeder van de zonen van Zebedeüs.

Toen de Zoon van God met 2 misdadigers werd gekruisigd (Mat.27:33-44, Mark.15:22-32, Luk.23:32-43, Joh.19:18-24), stonden zijn *moeder Maria* met een Maria die de vrouw van een zekere Klopas was, *Salome, de moeder van de zonen van Zebedeüs*, en Maria van Magdala op enige afstand bij het kruis van de Heiland (Mat.27:55,56, Mark.15:40,41, Joh.19:25-27). Op het moment dat de Messias het lijden voor de zonden van de mensen had volbracht, scheurde het voorhangsel van de tempel. Vlak nadat Hij uiteindelijk stierf aan het kruis (Mat.27:45-51^a, Mark.15:33-38, Luk.23:44-46, Joh.19:28-30), begon de aarde te beven. Daarna erkenden een Romeinse officier en zijn soldaten, die bij het kruis waren, dat de Here Jezus een rechtvaardige zoon van god was (Mat.27:51^b,54, Mark.15:39, Luk.23:47-49). Op de 3^e dag stond Hij op uit de dood (Mat.28:1^a,2-4). Daarna werden veel overleden mensen weer levend (Mat.27:52). Na enige tijd kwamen deze mensen in de heilige stad Jeruzalem (Mat.27:53).

45 Van(af/uit) (het) 6^e uur (of tijd(stip)/ogenblik) nu, (of en/maar) is ontstaan (of geworden/gebeurd) (= ontstond) er een duisternis (= Vanaf het 6^e uur nu, werd het donker) [(over (of op) (= in) heel het land (of de hele grond/de hele aarde) (= in heel het land))] ¹²²⁵ tot aan

¹²²⁵ Het gedeelte *in het hele land* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. In de Codex Sinaiticus staat het wel met hele kleine letters op een iets andere manier in de kantlijn, maar het is niet zeker, of het er oorspronkelijk wel thuishoort. Waarschijnlijk is het vanuit de Evangelien van Markus en/of Lukas aan het Evangelie van Matteüs toegevoegd.

(of totdat) (het) 9^e uur (of tijd(stip)/ogenblik) (= Vanaf het 6^e uur nu, werd het donker tot aan het 9^e uur).

Het 6^e uur is bij ons 12 uur 's middags. De verduistering van de zon duurde dus vanaf 12 uur tot 3 uur. Het was geen gewone zonsverduistering, omdat toen het Joodse Paschafeest werd gevierd. Dat gebeurde altijd, wanneer het volle maan was, en dan vinden er normaal gesproken geen zonsverduisteringen plaats. Ook duurt een totale zonsverduistering maximaal ongeveer 6 á 7 minuten, en geen 3 uur.

46 (Rond)om (of Betreffende/Over) (= Omstreeks) het (of de) 9^e uur (of tijd(stip)/ogenblik) nu, (of en/maar) (= echter,) riep Jezus uit (of riep Jezus luid) (met) een grote (of sterke/buitengewone) (= een luide) stem (of klank)[, zeggend(e)]: “Eloï (= Mijn God), Eloï (= mijn God),¹²²⁶ lema (= waarom)¹²²⁷ sabachtani (Aramees) (= hebt U (of Jij/Je) mij verlaten)?” Dat (of Dit) is: “Mijn God (of Mijn god(in)), mijn God (of mijn god(in)), waartoe (of met welk doel) (= waarom) hebt U (of Jij/Je) Mij verlaten (of achtergelaten/overgelaten/in de steek gelaten)?”

Zoals vele eeuwen geleden David in het eerste deel psalm 22 vers 2 naar God riep, zo vroeg de Here Jezus aan het kruis ook, waarom zijn hemelse Vader Hem had verlaten (Mat.27:46, Mark.15:34).¹²²⁸ Via het motief *door God verlaten zijn* vergeleek de Heiland zijn situatie met die van zijn voorvader David (1012 – 972).¹²²⁹ Zijn lijden was op dat moment echter nog veel zwaarder dan de narigheid van zijn voorvader.

De evangelist Matteüs citeerde de woorden *Eloï, Eloï, lema sabachtani* in het Aramees, de taal die toen in Israël werd gesproken, en vertaalde die woorden voor zijn lezers in het Grieks. De meeste Joden die buiten het heilige land woonden, spraken namelijk geen of onvoldoende Hebreeuws en Aramees, maar wel Grieks. Het Grieks werd in de tijd dat het Nieuwe Testament is ontstaan, veel gesproken en gelezen. Waarschijnlijk schreef Matteüs die woorden ook in het Aramees op om het onbegrip over het zogenaamd roepen naar de profeet Elia duidelijk te maken (v.47^b).

Deze duisternis die 3 uren duurde, vormde het zwaarste deel van het lijden van de Here Jezus. Doordat Hij door zijn Vader in de hemel was verlaten, was Hij overgeleverd aan de satan en zijn knechten. Gehoorzaam heeft Gods Zoon in eenzaamheid gestreden tegen de kwaadaardige machten van de hel. Wat dat heeft betekend, kunnen we nauwelijks of helemaal niet bevesten. Wat er in die benauwende 3 uren allemaal is gebeurd, weten we niet. In de Bijbel kunnen we daar niets over lezen.

47 Enig(e) (of Een (zeker(e))/(Een zeker) iemand) (= Sommigen) van de daar(heen/in) (stil)gestaan hebbenden nu (of en/maar) (= die daar stonden nu), gehoord (het) (of geluisterd

¹²²⁶ In de Codex Sinaiticus staat hier 2 keer *Eloï* (Aramees), maar in jongere handschriften *Eli* (Hebreeuws). De betekenis van beide woorden is hetzelfde.

In de tijd van het Nieuwe Testament werd geen Hebreeuws meer gesproken, maar Aramees. Buiten Israël verstonen verreweg de meeste Joden zelfs geen Hebreeuws meer. Daarom schreef de apostel Matteüs dergelijke citaten (hoogstwaarschijnlijk) in het Aramees, en vertaalde hij ze in het Grieks.

¹²²⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *lema* (Aramees), maar in jongere handschriften *lama* (Hebreeuws). De betekenis van beide woorden is hetzelfde. Zie verder de 2^e alinea van de vorige voetnoot.

¹²²⁸ Eloï, Eloï, lema sabachtani (= Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten). De Here Jezus zei aan het kruis niet Eli, Eli, lama *azabtani* (= Hebreeuws), maar Eloï, Eloï, lema sabachtani (= Aramees). Zo zei Hij ook *Abba* (= Aramees) (Mark.14:36, Gal.4:6). Blijkbaar was de omgangstaal van de Heiland en de Joden uit zijn tijd Aramees. Die taal is aan het Hebreeuws verwant.

Bijna altijd wordt God in de (Hebreeuwse) Bijbel in het meervoud aangesproken met *Elohim*. Opvallend is, dat in dit geval de Mensenzoon zijn Vader persoonlijk aansprak in enkelvoud: *Eloï* (= *God-mijn*, ofwel *mijn God*).

¹²²⁹ Een motief is de kleinste concrete eenheid binnen een verhaal. Zo heb je bijvoorbeeld het motief van Immanuël, het Lam, het kruis en de pottenbakker, enz., enz.

((er) naar)/begrepen (het)) (= hoorden het), (en) zeiden (of spraken): [((om)dat)] ¹²³⁰ “Die (of Deze) (man) (= Hij) roept (of spreekt ... toe (of aan)) Elia (= en zeiden: “Hij roept Elia).”

Sommige mensen dachten, dat Hij om de profeet Elia (= Mijn God is Ja(weh)) riep.¹²³¹ Zou die Jezus, nu Hij aan het einde van zijn krachten is gekomen, nog wel helder van geest zijn? De soldaten die erbij stonden, spotten met Hem. Eén van hen gaf de Messias in elk geval wat te drinken (vgl. Mark.15:36, Luk.23:36).¹²³² Vlak voor zijn sterven dronk de Mensenzoon wel om daarna te kunnen uitroepen, dat zijn lijden was volbracht.

48 [En/Ook/Zelfs] onmiddellijk (of meteen/direct/terstond) gerend (of gehold) hebbend(e) (= Onmiddellijk rende) één (van)uit (of bij/van(daan/af)) hen (weg), [en (of ook/zelfs) (op/mee/weg/aan)genomen (of (aan)gegrepen) hebbend(e) (= pakte) een spons, [en (of zowel als)] gevuld (of vervuld) (met) wijnazijn (of azijn(water)), [en (of ook/zelfs)] om ... (heen) gedaan (of geplaatst/gezet) (of om ... heen gelegd) hebbend(e) (die) (= deed die om) een riet(stok/staf/stengel), (en) gaf Hem te drinken (of liet Hem drinken).

Evenals de soldaat die de Here Jezus wat te drinken gaf (vgl. Mark.15:36, Luk.23:36), waren er mensen die al spottend weleens wilden zien, of de profeet Elia zou komen om Hem te verlossen.

49 De overigen (of De rest) (= De anderen) nu, (of maar/en) (= echter,) zeiden (of spraken/verklaren): “Laat gaan (of Laat dat)! We zouden (of mochten) (kunnen/moeten) (in)zien

¹²³⁰ Het (voeg)woord *(om)dat* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²³¹ De profeet Elia is niet gestorven, maar hij is levend meegenomen naar de hemel (2Kon.2:1-11). Mede daardoor waren er Joden die geloofden, dat hij evenals de engelen elk ogenblik de rechtvaardige dienaren van God te hulp kon komen.

Zie voor meer informatie daarover eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4.2, 4^e druk, München, 1965, pag. 769-771.

¹²³² Eeuwen later zou volgens veel uitleggers de apostel Johannes de motieven over *het lijden van David* in verband met *het zure drinken* uit psalm 69 vers 22^b, gebruiken om *het bittere lijden van de Here Jezus en de zure drank* die Hij te drinken kreeg, met elkaar te vergelijken (Joh.19:28-30).

Deze dubbele vergelijking klopt echter niet. David (1012 – 972) dronk alleen maar in figuurlijke zin iets zuurs, terwijl de Messias dit letterlijk en figuurlijk deed. Bovendien wordt de vergelijking van het lijden van David met het zure drank drinken, in de andere 3 Evangeliën (Matteüs (27:48), Markus (15:36) en Lukas (...)) evenmin verbonden met het lijden en het letterlijke drinken van de Heiland. In het bijbelboek Lukas wordt het drinken van Hem vlak voor zijn sterven zelfs niet eens genoemd. Nadat Gods Zoon letterlijk iets zuurs had gedronken, was zijn lijden volbracht, terwijl bij David het figuurlijke zure drinken nog bleef voortduren. Een lang leven van lijden en strijden had hij nog voor zich. Daar komt nog bij, dat de uitleg van het *bittere* of *giftige eten* uit het 1^e deel van psalm 69 vers 22 bij een betrekking op de Meester onmogelijk is, terwijl dit deel over *het bittere eten* bij het 2^e deel van vers 22 over *het zure drinken* hoort. Uit dit alles blijkt heel duidelijk, dat dit vers van psalm 69 geen profetie is, die gaat over het lijden en sterven van de Mensenzoon, zoals veel uitleggers ten onrechte aangeven. Het is niet een profetie over een verre toekomst, maar een aanduiding van de situatie waarin David zich bevond.

Ook de Nederlandse vertalingen suggereren helaas de onjuiste uitleg van vers 22 uit psalm 69, door bij het vertalen van het Evangelie van Johannes (19:28) het werkwoord *vervullen* in plaats van de algemenere aanduiding *voltoeien* (of *volledig maken/afmaken*) te gebruiken. Het werkwoord *voltoeien* verwijst niet naar wat er daarna volgt, maar naar wat er in die zin (van vers 28 uit Johannes 19) aan dat werkwoord voorafgaat: *... alles was al volbracht, zodat de Schrift voltooid zou worden*. De Here Jezus sloot dus zijn lijden af door nog iets te drinken, en duidelijk uit te roepen: “*Het is volbracht!*” Hij dronk wel iets zuurs, maar vervulde daarmee niet een (vermeende) profetie uit psalm 69 over een verre toekomst.

Zie eventueel Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijskerk, 2024.

In de Codex Sinaiticus wordt in Johannes (19:28) trouwens een ander werkwoord gebruikt in plaats van *voltoeien* (of *volledig maken/afmaken*) met ongeveer dezelfde betekenis: *vol(ledig) maken* (of *(aan)vullen/vervullen/ten uitvoer brengen*). In de Statenvertaling en de vertaling uit 1951 is dit werkwoord in elk geval niet gebruikt.

Een motief is de kleinste concrete eenheid binnen een verhaal. Zo heb je bijvoorbeeld het motief van Immanuël, het Lam, het kruis en de pottenbakker, enz., enz.

(of te weten ... komen/vernemen/(op)merken), of Elia komt (of verschijnt) redden (of verlossen/behouden) ¹²³³ Hem (= of Elia Hem komt redden).” [((Een) ander(e) nu, (of maar/en) (op/mee/weg/aan)genomen (of (aan)gegrepen) hebbend(e) (= Een ander nu, pakte) een speer (of een lans), stak (of prikte/stootte) Hem in de zij(de/kant) (of in de rib), en (of ook/zelfs) ((er)-uit) gekomen (of naar buiten gekomen/voortgekomen) is (= en er kwam ... uit) water en (of ook/zelfs) bloed (= en er kwam water en bloed uit).)] ¹²³⁴

De Mensenzoon is pas met een speer in zijn zij gestoken, nadat Hij al gestorven was. De apostel Johannes beschreef die gebeurtenis jaren later ook, en hij gaf daarbij de juiste volgorde weer (vgl. Joh.19:33,34). Pas na het overlijden van iemand, ziet na verloop van tijd een deel van het bloed er waterig uit, doordat de stroming van het bloed is gestopt. De evangelist Matteüs beschreef op een thematische manier (= per onderwerp) in de vers 47 tot en met 49, hoe mensen op een verschillende manier op de uitroep van de Heiland aan het kruis reageerden. De chronologische volgorde (= volgorde in tijd) is daarbij in dit bijbelboek van ondergeschikt belang.

Nadat de Meester wat gedronken had, *riep Hij luid*, dat zijn lijden was volbracht (Joh.19:30), en dat Hij zijn geest overgaf in de handen van zijn Vader, waarna Hij stierf (Luk.23:46). Zijn band met de Almachtige was dus hersteld. In volledig vertrouwen en bij zijn volle bewustzijn gaf de Messias Jezus vrijwillig zijn geest over aan God (vgl. Joh.10:17,18).

Zodra zijn lijden was volbracht, scheurde het voorhangsel in de tempel vanaf de bovenkant naar beneden middendoor (Luk.23:44-46). Dat voorhangsel hing tussen het heilige en het allerheiligste gedeelte van de tempel. Dat allerheiligste gedeelte achterin de tempel, was normaal gesproken de plaats waar de heiligheid van de Here aanwezig was. Het voorhangsel scheidde die heiligheid van de Almachtige af van het volk. De scheiding die tussen God en zijn volk aanwezig was, werd door het lijden van de Heiland en zijn bloedig offer aan het kruis opgeheven (1Joh.2:1,2). Daardoor zou God na de uitstorting van de Heilige Geest, zelfs in de harten van zijn dienaren en dienaressen kunnen wonen (Hand.2:1-4, 2:16,17,38,39, 4:31, 13:52, Rom.8:4-9, 15:13, 1Kor.12:13, enz.).

Eeuwen geleden had de profeet Ezechiël gezien, dat vanwege de structurele ongehoorzaamheid van Israël de heiligheid van God uit de tempel was vertrokken (Ezech.9:3, 10:18,19, 11:22,23).¹²³⁵ Nergens kunnen we in de Bijbel lezen, dat die heiligheid of heerlijkheid van de Almachtige in de tempel is teruggekeerd (vgl. Ex.40:34,35, 1Kon.8:10,11, 2Kron.5:13^b,14). We lezen in de evangeliën ook niet, dat Gods heiligheid uit de tempel vertrok, toen het voorhangsel scheurde.

¹²³³ In de Codex Sinaiticus staat hier *redden*, maar in jongere handschriften *redden* (of *verlossen/behouden*) *zullen*(e).

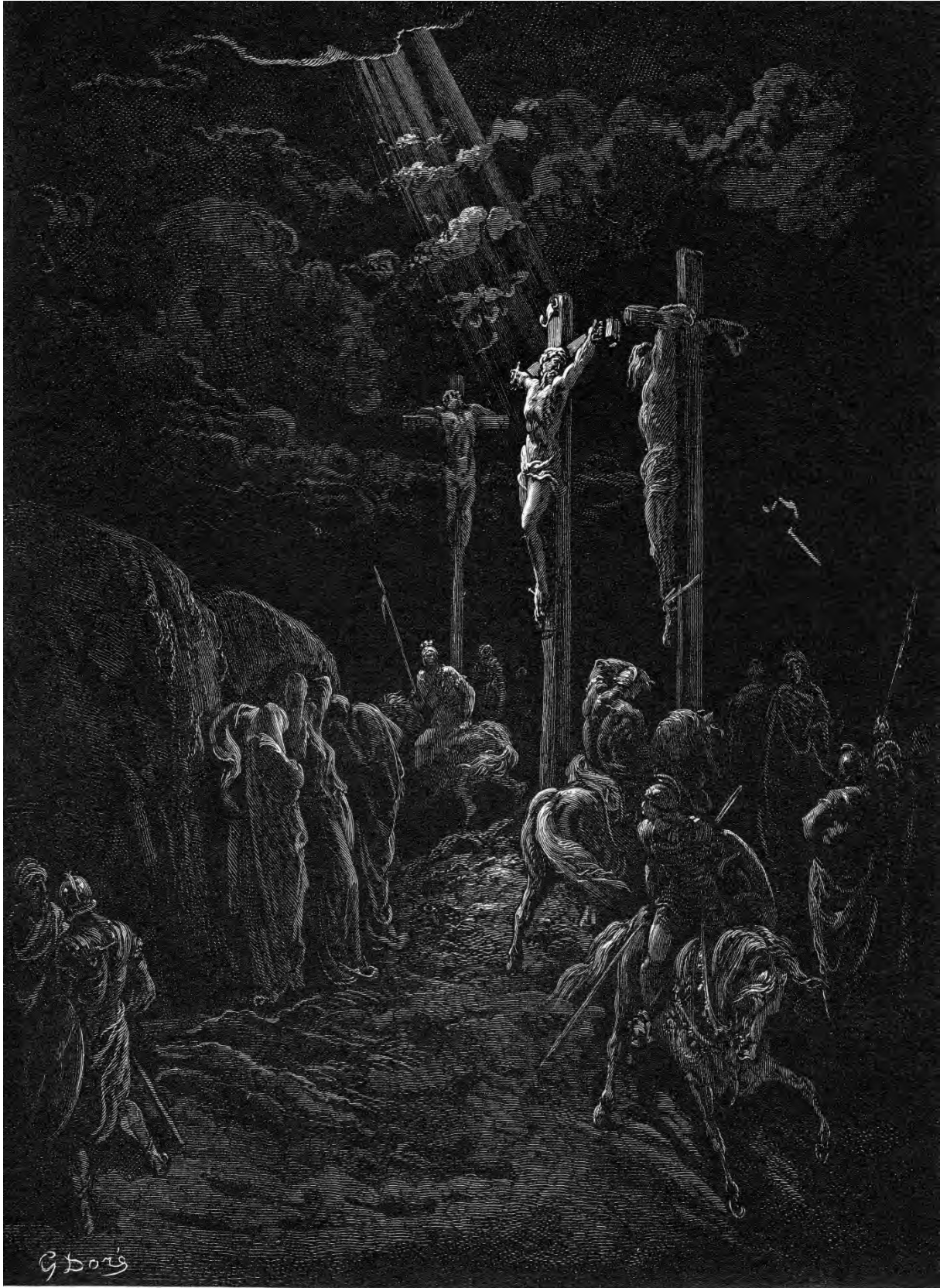
¹²³⁴ Het gedeelte *Een ander nu, pakte een speer, stak Hem in de zij, en er kwam water en bloed uit*, staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften. Hoewel het met iets andere woorden ook voorkomt in het latere Evangelie van Johannes (19:34), is het toch niet overgenomen in jongere handschriften. Waarschijnlijk is daarbij het argument, dat de volgorde van de gebeurtenissen niet klopt, zoals ook wel blijkt uit het bijbelboek Johannes. Pas na het overlijden van iemand, ziet na verloop van tijd een deel van het bloed er waterig uit, doordat de stroming van het bloed is gestopt.

Toch is dit argument voor het Evangelie van Matteüs niet relevant, want dit bijbelboek is niet in de eerste plaats chronologisch (= in volgorde van tijd), maar thematisch geschreven. Uit de Evangeliën van Lukas en Johannes blijkt wel veel vaker, dat de apostel Matteüs de gebeurtenissen niet in volgorde van tijd heeft geschreven.

Zie voor meer informatie hierover hoofdstuk 2.5.De vorm en structuur van het boek, en 4.2.Volgorde van de gebeurtenissen in de 4 Evangeliën.

Matteüs beschrijft in vers 47 tot en met 49, hoe mensen verschillend op Jezus aan het kruis reageerden. Dat een deel van die reacties pas volgde na zijn overlijden, is bij een thematische beschrijving niet van belang.

¹²³⁵ Zie Turenout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijskerk, 2020.

De Here Jezus sterft.

50 Jezus nu, (of en/maar) geroepen (of geschreeuwd) (= Jezus nu, riep) opnieuw (of weer/bovendien/ook) (met) een grote (of sterke/buitengewone) (= met een luide) stem (of klank), (en) liet ... gaan (of stuurde ... weg/zond ... weg) de geest (of de adem/wind) (= en gaf de geest/blies de (laatste) adem uit),

51 en (of ook/zelfs) kijk (of zie) (= en kijk)! Het voorhangsel (of Het gordijn) van de (of het) tempel(huis) werd gescheurd (of gespleten) (tot) in (of naar/tot) twee(ën) (= Het voorhangsel van de tempel werd in tweeën gescheurd) [(van(af/uit))] ¹²³⁶ van boven af (of van een hogere plaats) tot aan (of totdat) (naar) beneden (of (naar) onder(en)). Ook (of En/Maar) beefde (of werd (hevig) geschud) de grond (of het land/de aarde), en (of zelfs/ook) de rots-(blokk)en (of rotsstenen) werden gespleten (of gescheurd) (= Ook beefde de grond, en de rotsen scheurden),

52 en (of ook/zelfs) [(de graven (of de grafmonumenten) werden geopend (of opengedaan) en (of ook/zelfs))] ¹²³⁷ vele (of talrijke/grote) lichamen van de (in)geslapen [zijn(de)] (= de gestorven) heiligen werden opgewekt (of overeind gehaald). ¹²³⁸

Dat het voorhangsel scheurde, betekende, dat het offeren in de tempel niet meer nodig was. De bloedige offers (ver)wezen immers naar het grote offer dat de Mensenzoon zou brengen, maar dat offer was al gebracht. De onvolmaakte eredienst die naar het grote en volmaakte offer van de Messias vooruitwees, was dus niet meer nodig (Hebr.7:27, 9:11-28, 10:1-18). ¹²³⁹

Na het scheuren van het voorhangsel in de tempel mogen en moeten we alleen op een onbloedige manier terugwijzen naar het grote offer van de Heiland aan het kruis. Zijn verbroken lichaam en vergoten bloed herdenken we door middel van het heilig avondmaal (Mat.26:26-28, Joh.6:48-58, Hand.2:42, 20:7, 1Kor.10:16, 11:23-26).

Vlak na het sterven van de Mensenzoon begon *de aarde te beven, en de rotsen scheurden*. Later werden *veel lichamen van gestorven mensen* die de Almachtige hadden gediend, *opgewekt uit de dood*. Zij waren de eerste mensen (= de eerstelingen) die ook met een lichaam opstonden uit de dood, nadat Jezus uit het graf was gekomen (1Kor.15:20, Kol.1:18). ¹²⁴⁰ *Ze gingen na de opstanding van de Zoon van God uit de dood, vanuit hun graven zelfs naar buiten, ¹²⁴¹ en ze kwamen in de heilige stad Jeruzalem. Veel mensen hebben hen gezien.*

De opstanding van deze mensen is blijkbaar niet te vergelijken met die van Lazarus of de dochter van Jairus bijvoorbeeld. Zij zijn na hun opstanding uit de dood opnieuw gestorven. De Zoon van God duidde deze groep overleden mensen, waarbij ook Lazarus en Jairus' doch-

¹²³⁶ Het voorzetsel *van(af/uit)* staat niet in de Codex Sinaïticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²³⁷ Het gedeelte *de graven werden geopend en*, staat niet in de Codex Sinaïticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²³⁸ In de Codex Sinaïticus staat hier *werden opgewekt*, maar in gangbare jongere handschriften *werd opgewekt* (of *werd overeind gehaald*).

¹²³⁹ Dit geldt niet voor onbloedige offers, zoals het reukoffer, dat moest worden verbrand. Daardoor zou een aangename geur ervan omhoog gaan als een teken van de gebeden van Gods dienaren, die opstijgen voor de troon van de Here in de hemel (Ex.30:1-10,34-38, 35:15, 2Kron.26:16^b, Ps.141:2^a, Luk.1:10, Op.5:8^b, 8:3,4, 11:1).

¹²⁴⁰ Voordat de Messias Jezus uit de dood was opgestaan, gingen wel de zielen van de dienaren van God naar de hemel, als ze waren gestorven, maar niet hun lichamen (Ps.49:16, 73:24-26, Jes.26:19, Dan.12:2, Luk.16:19-26, Op.6:9-11, 14:1-5). Zowel bij de profeet *Mozes* als bij *Elia* verliep het einde van het leven anders, dan bij vrijwel alle andere mensen. Kort na zijn overlijden werd Mozes door God begraven (Deut.34:5,6, vgl. Judas 1:9), en zijn ziel werd door Hem meegenomen naar de hemel. Dat de 3 discipelen Petrus, Johannes en Jakobus bij de verheerlijking op de berg hem konden zien (Mat.17:1-9), wil niet automatisch zeggen, dat hij een nieuw lichaam had gekregen. De profeet Elia werd door de Almachtige met zijn lichaam en ziel in een storm meegenomen naar de hemel (2Kon.2:1-11). Hij kon in elk geval, evenals Mozes, de aanwezigheid van God de Vader verdragen. Zowel Mozes als Elia zijn niet met lichaam en ziel uit de dood opgestaan.

¹²⁴¹ Door de aardbeving waren rotsen gescheurd (v.51^b), en hoogstwaarschijnlijk rotsgraven ofwel spelonken opengegaan.

ter horen, soms aan als slapende mensen (Joh.11:11-14,17, Mat.9:24), want na hun sterven zouden ze weer wakker worden (Dan.12:2). De mensen die na Jezus' opstanding weer levend werden, *zijn wel aan veel mensen verschenen*, maar daarna zwijgt de Bijbel over hen. Waarschijnlijk zijn ze later, nadat de Heiland naar de hemel is gegaan, eveneens opgenomen naar de plaats waar de Here woont, maar dat is beslist niet zeker.

De opstanding van deze dienaren van God was in elk geval een duidelijk teken dat door het lijden, het sterven en de opstanding van de Heiland de dood is overwonnen (1Kor.15:55-57).

Jeruzalem was niet heilig vanwege haar inwoners. De hoofdstad was uitsluitend heilig, ofwel door de Here apart gezet, omdat Hij daar gediend wilde worden (vgl. Mat.4:5).

53 Zelfs (of Ook/En) naar buiten gegaan (of weggegaan/(er(op))uit gegaan) zijn(de) (= Ze gingen zelfs naar buiten) (van)uit (of van(daan/af)/bij) de graven (of de grafmonumenten) na (of achter) zijn opstanding (of opwekking/overeind halen) (= Ze gingen na zijn opstanding vanuit de graven zelfs naar buiten), (en) ze zijn binnengegaan (of ingegaan/binnengekomen) [tot (of naar/(tot) in)] een (= de) heilige stad(staat) (= en ze kwamen de heilige stad binnen). Ook (of En/Zelfs) verschenen ze (of werden ze (duidelijk) zichtbaar) (aan/voor) velen (of groten) (= veel mensen) (= Ook verschenen ze aan veel mensen).

54 De officier (over 100 mannen) (of De aanvoerder (over 100 mannen)/centurio) nu, (of en/maar) en (of ook/zelfs) (zij) d(i)e met hem Jezus bewakenden (= en zij die met hem Jezus bewaakten), (in)gezien (of (op)gemerkt/vernomen) hebbend(e) (= zagen) de (aard)beving, en (of ook/zelfs) het gebeurd (of ontstaan/geworden) zijn(de) (= en wat er gebeurde). Zij kregen zeer (sterk) (of heel erg/geweldig) ontzag (of werden heel erg (of zeer (sterk)/geweldig) (= buitengewoon) bang (of bevreesd/ontzag)) (= Zij kregen diep ontzag), zeggend(e) (= en ze zeiden): “Waarlijk (of Naar waarheid) (= Werkelijk/Inderdaad), dit (of dat) (= Hij) was een zoon (of nakomeling/afstammeling) van god (= Hij was werkelijk een zoon van god).”

De officier en de soldaten die de Messias bewaakten, raakten diep onder de indruk door wat er na het sterven van de Mensenzoon gebeurde. Daardoor kwamen ze vanuit hun heidense denkwereld tot de conclusie dat die Jezus wel een zoon van een belangrijke god moest zijn. Wellicht dachten ze aan de lichamelijke dood van een halfgod.

Er waren veel vrouwen die vanuit de verte toekeken. In tegenstelling met de spotters dienden zij de Here Jezus wel. Bij die vrouwen waren ook *Maria de moeder van Jakobus en Jozef*, en *de moeder van de zonen van Zebedeüs*.

55 [En/Nu/Maar] Daar waren nu, (of en/maar) veel (of grote) vrouwen (die) van(uit/af) in de verte (of van ver) (= die vanuit de verte) aanschouwend(e) (of toeschouwend(e)/toeschouwer zijnde) (= die vanuit de verte toekeken). Die (of Dat) (= Ze) volgden Jezus (= Ze waren Jezus gevolgd) van(uit/af) Galilea Hem dienend(e) (= om Hem te dienen).

56 Met (of In/Door) (= Bij) wie (of welk(e)/wat) (= hen) was (= waren) [(Maria (= Opstandig/Bitter) van Magdala, [en (of ook/zelfs)])] ¹²⁴² Maria, de moeder van ¹²⁴³ Jakobus en (of ook/zelfs) Jozef, ¹²⁴⁴ en (of ook/zelfs) de moeder van de (aangenomen) zonen (of de nakomelingen) van Zebedeüs.

¹²⁴² Het gedeelte *Maria van Magdala*, en staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Waarschijnlijk is ze later op grond van de Evangelien van Markus en Johannes in die jongere handschriften aan het Evangelie van Matteüs toegevoegd. Er bestond, onder andere bij het overschrijven van handschriften, namelijk de neiging om de 4 Evangelien aan te vullen en te harmoniseren.

¹²⁴³ In de Codex Sinaiticus staat in plaats van *de moeder van ten onrechte de Maria van*. Hoogstwaarschijnlijk heeft de overschrijver van de Sinaiticus hier een fout gemaakt bij het overnemen van het (zelfstandig naam)-woord *moeder* uit een nog oudere bron.

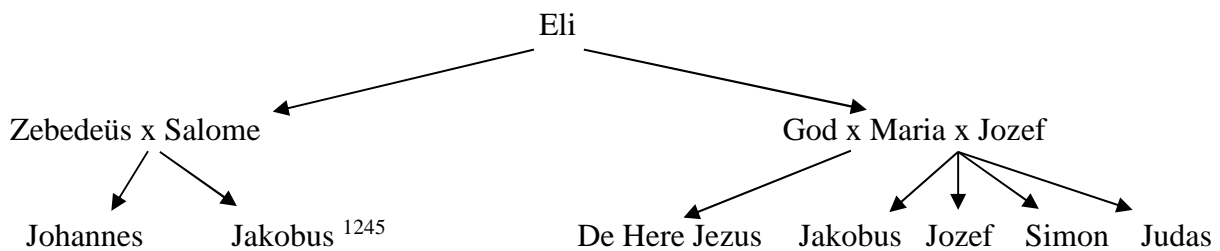
¹²⁴⁴ In de Codex Sinaiticus staat hier *Jozef*, maar in sommige jongere handschriften *Joses*.

De evangelist Matteüs noemde hier alleen *Maria de moeder* van de Here Jezus, *Jakobus en Jozef*, en *de moeder van de zonen van Zebedeüs*. In de andere 3 evangeliën worden nog meer vrouwen genoemd, die bij de kruisiging aanwezig waren.

Bij het kruis van de Zoon van God stonden:

1. *Maria de moeder van Jezus, Jakobus en Jozef*, Simon en Judas (Mat.13:55),
2. *Salome, de vrouw van Zebedeüs*,
3. een Maria die de vrouw van een zekere Klopas was, en
4. Maria van Magdala (Mark.15:40,41, Joh.19:25-27).

Jakobus en Johannes waren zonen van Salome en Zebedeüs. Als we verschillende gedeelten uit de Bijbel met elkaar vergelijken, dan blijkt, dat zij hoogstwaarschijnlijk een zus van Jezus' moeder Maria was (Mat.27:56, Mark.15:40, Joh.19:25). In dat geval waren Jakobus en Johannes dus volle neven van de Here Jezus.

¹²⁴⁵ Het is opmerkelijk, dat Jakobus als eerste van de apostelen zijn werk in Gods koninkrijk met de dood moest bekopen (Hand.12:1,2), en dat zijn broer Johannes hoogstwaarschijnlijk het langst heeft geleefd. Zie voor dat laatste Turenout T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijskerk, 2024.

35. De begrafenis.

Hoofdstuk 27:57-61

57 Toen het laat in de middag geworden was, kwam een rijk man vanuit Arimatea, namelijk Jozef, die zelf ook een discipel van Jezus was geworden.

58 Hij ging naar Pilatus, en vroeg hem om het lichaam van Jezus. Toen beval Pilatus het aan hem te geven.

59 Jozef nam het lichaam mee, wikkelde het in een schoon linnen laken,

60 en hij legde het in zijn nieuwe graf, dat hij in de rots had laten uithakken. Toen hij een grote steen voor de ingang van het graf had gewenteld, ging hij weg.

61 Maria van Magdala en de andere Maria nu, waren daarbij. Ze zaten tegenover het graf.

Vlak nadat de Zoon van God aan het kruis was gestorven (Mat.27:45-51^a, Mark.15:33-38, Luk.23:44-46, Joh.19:28-30), begon de aarde te beven. Daarna erkenden een Romeinse officier en zijn soldaten die bij het kruis waren, dat de Here Jezus een rechtvaardige zoon van god was (Mat.27:51^b,54, Mark.15:39, Luk.23:47-49). Zijn benen werden niet gebroken, omdat Hij al gestorven was (Joh.19:31-37). Jozef van Arimatea haalde de Heiland op, en hij legde Hem in het nieuwe graf dat hijzelf in de rots had laten uithakken (Mat.27:57-61, Mark.15:42-47, Luk.23:50-54^a,55,56^{a+b}, Joh.19:38-42). Op de 3^e dag na zijn begrafenis stond de Mensenzoon vroeg in de ochtend op uit de dood (Mat.28:1^a,2-4). Na zijn opstanding werden veel overleden mensen weer levend (Mat.27:52). Na enige tijd kwamen deze mensen in de heilige stad Jeruzalem (Mat.27:53).

57 [En/Nu/Maar] (Toen) het laat (in de middag) (of (laat in de) avond) geworden (of ontstaan/gebeurd) zijn(de) (= was), is gekomen (of verschenen) (= kwam) een rijk(e) mens (= man/iemand) van(uit/af) Arimatea (= Hoogten), (met) de naam (= namelijk) Jozef, die (of dat) ook (of zelfs/en) zelf een discipel (of een leerling/volgeling) van Jezus was geworden.¹²⁴⁶

Er mocht volgens de wetten die God via Mozes aan zijn volk heeft gegeven, geen dood lichaam aan een hout overnachten (Deut.21:22,23).¹²⁴⁷ Bovendien zou de volgende dag een sabbat zijn, waarop ook nog het Paasfeest zou worden gevierd (Joh.19:31). Het was duidelijk, dat de lichamen van de 3 gekruisigde mannen snel begraven moesten worden, voordat het donker zou worden.

Iemand die gekruisigd werd, die werd meestal ook oneervol begraven. Men vond, dat misdadigers niet beter verdienden. Dit lot zou de Mensenzoon eveneens te wachten staan.

Het liep echter anders. Bij een rijke man was Hij in zijn dood (Jes.53:9). Jozef van Arimatea was die rijke man. *Hij was een discipel van de Messias geworden* (vgl. Joh.19:38). Hij vroeg aan de prefect Pilatus (26 – 36) om het lichaam van Jezus, en legde het in zijn eigen nieuwe graf, dat hij voor zichzelf had laten maken (Mark.15:43-46, Luk.23:50-53, Joh.19:38-42). Omdat de Heiland de Zoon van God was, en geen misdadiger, werd Hij eervol begraven.

Jozef was een rijk man, die bovendien lid was van het Sanhedrin (Mark.15:43, Luk.23:50).¹²⁴⁸ Daardoor had hij toegang tot de prefect Pilatus, die de provincie Judea bestuurde. Hij was af-

¹²⁴⁶ In de Codex Sinaiticus staat *een discipel van Jezus was geworden*, maar in jongere handschriften *een discipel van Jezus was*.

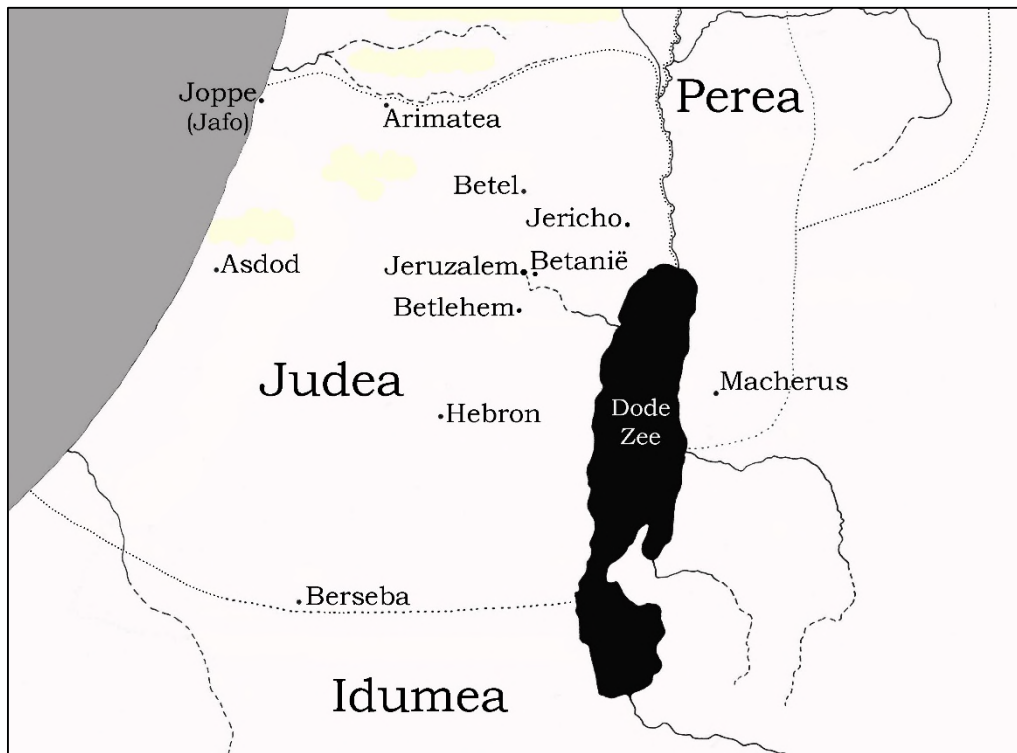
¹²⁴⁷ Het was bij de Joden ook de gewoonte, dat iemand op zijn of haar sterfdag nog werd begraven.

¹²⁴⁸ In de tijd van het Nieuwe Testament waren de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten vertegenwoordigd in de Joodse Hoge Raad, die het Sanhedrin werd genoemd. Deze raad, die uit 71 leden bestond, sprak recht in theologische en politieke zaken.

De Here Jezus wordt van het kruis afgehaald.

komstig uit de plaats Arimatea in het noorden van de provincie Judea,¹²⁴⁹ dicht bij de grens van Samaria. Blijkbaar bezat Jozef een rotsgraf in Jeruzalem (v.60^a).

58 Deze (of Die) (man) (= Hij) ((dicht)er)bij gekomen (of genaderd) zijnde (= ging naar) Pilatus, (en) vroeg (hem om) het lichaam van Jezus. Toen (of Op dat moment/Dan) beval (of droeg ... op) Pilatus te worden (af/terug)gegeven (het) [(het lichaam)] ¹²⁵⁰ (hem) (= Toen beval Pilatus het aan hem te geven).

Toen Jozef van Arimatea aan de prefect van de provincie Judea vroeg om het lichaam van Jezus, beval Pilatus (26 – 36) aan een Romeinse officier (Mark.15:44,45) om het dode lichaam aan Jozef te geven. Wellicht hebben één of meer soldaten van de officier meegeholpen om het lichaam van de Heiland van het kruis af te halen.

59 [En/Ook/Zelfs] Jozef (mee/op/aan/weg)genomen (of (aan)gegrepen) hebbend(e) (= nam ... mee) het lichaam, wikkelde het(zelf) in (of rolde het(zelf) op) [(in (of met/door/tussen))] ¹²⁵¹ schoon (of rein) linnen (= een schoon linnen laken),

60 en (of ook/zelfs) hij legde (of zette) het(zelf) (neer) in (of met/door) zijn nieuwe graf-(monument), dat (of die) hij in (of met/door) de rots(steen) uithakte (of uithieuw) (= had laten uithakken). [En/Ook/Zelfs] (Toen) ernaar (toe) gewenteld (of ernaar (toe) geroled) (had) een grote (of buitengewone) steen (voor) de deur (= de ingang) van het graf (= Toen hij een grote steen voor de ingang van het graf had gewenteld), is hij (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen) (= ging hij weg).

Omdat het snel donker zou worden, kon de Zoon van God niet zo eervol begraven worden, als Jozef en de vrouwen die daar bij waren, dat wilden. Daarom begroeven ze Hem voorlopig zo zorgvuldig en goed mogelijk. Na de sabbat zouden ze het begraven lichaam nog wel beter

¹²⁴⁹ Waarschijnlijk is het dezelfde plaats als Rama(thaim) uit het Oude Testament (1Sam.1:1).

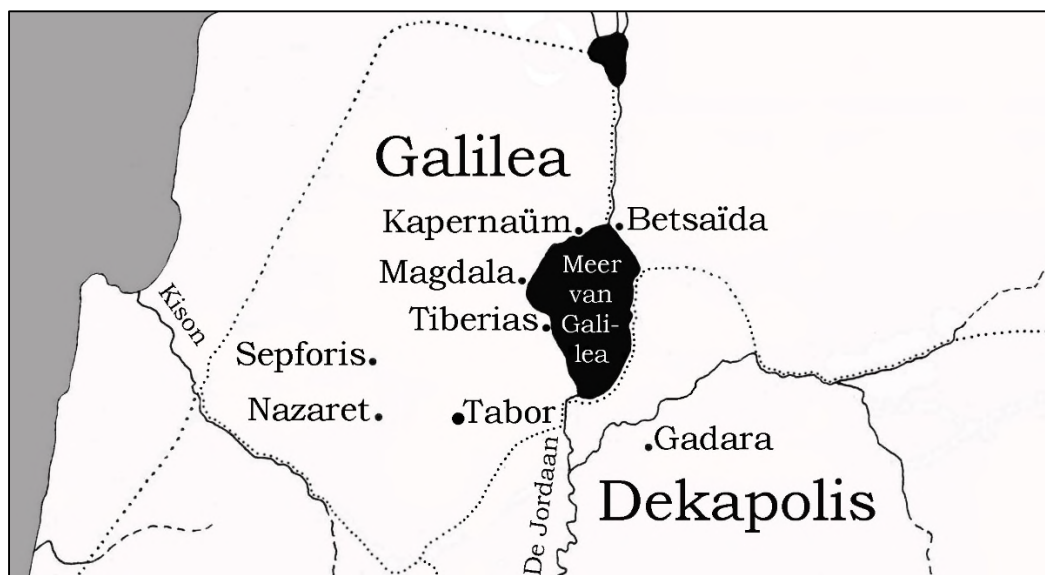
¹²⁵⁰ De woorden *het lichaam* staan niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²⁵¹ Het overbodige voorzetsel *in* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

verzorgen (Mark.16:1, Luk.24:1). Een grote steen voor de opening van het graf sloot het lichaam voor de buitenwereld netjes af. Wilde dieren konden er niet bij, en ook voor iemand met verkeerde bedoelingen was het niet gemakkelijk om bij het lichaam te komen.

61 Daar(bij) was (= waren) nu, (of en/maar) Maria ¹²⁵² van Magdala (of Magdaleens) ¹²⁵³ en (of ook/zelfs) de ander(e) Maria (= Maria van Magdala en de andere Maria nu, waren daarbij). Zittend(e) (of Zich bevindend(e)/verblijvend(e)) (= Ze zaten) tegen(over) (of voor) het graf.

De Here Jezus had Maria van Magdala van 7 kwaadaardige geesten verlost (Luk.8:2). Zij was afkomstig uit de plaats Magdala, dat in de noordelijke provincie Galilea aan de kust van het Meer van Gennesaret (vgl. Luk.5:1) ofwel het Meer van Tiberias (vgl. Joh.6:1, 21:1) lag.

Hoogstwaarschijnlijk gaat het hier over dezelfde vrouwen, als zij die op de vroege ochtend vlak na de sabbat naar het rotsgraf gingen (Mat.28:1). Dat waren Maria van Magdala, Maria die de moeder van Jakobus was, en Salome (Mark.16:1). In dat geval wordt met *de andere Maria* (v.61), de moeder van de Here Jezus en *Jakobus* bedoeld. Dit laatste ligt ook wel voor de hand.

Zij waren getuigen van het overlijden van de Mensenzoon (Mat.27:55,56), en door hun aanwezigheid wisten ze, waar Hij was begraven.

¹²⁵² In de Codex Sinaiticus staat *Mariam*, maar in jongere handschriften treffen we in plaats daarvan het woord *Maria* aan. Omdat de naam *Maria* hier de gebruikelijke is, is het beter om die naam te handhaven, want voor de uitleg maakt het (vrijwel) geen verschil.

¹²⁵³ Het woord *Magdala* is afgeleid van het Hebreeuwse woord dat *toren* betekent.

36. De bewakers bij het graf.

Hoofdstuk 27:62-66

62 De volgende dag nu, dat is na de voorbereiding, verzamelden zich de overpriesters en de Farizeeën gezamenlijk bij Pilatus,

63 en zij zeiden: “Heer, wij herinneren ons, dat die verleider, toen Hij nog leefde, gezegd heeft: “Na 3 dagen word Ik opgewekt.”

64 “Geef dan het bevel het graf te beveiligen tot aan de 3^e dag, zodat de discipelen niet zouden kunnen komen, en Hem zouden kunnen stelen, en tegen het volk zouden kunnen zeggen: “Hij werd opgewekt vanuit de doden. De laatste misleiding zou erger zijn dan de eerste.”

65 Pilatus zei tegen hen: “Jullie hebben bewakers. Gaat! Beveiligt het, zoals jullie willen!”

66 Zij nu, gingen weg, en beveiligden het graf met de bewakers, nadat de steen verzegeld was.

Toen Gods Zoon aan het kruis was gestorven (Mat.27:45-51^a, Mark.15:33-38, Luk.23:44-46, Joh.19:28-30), haalde Jozef van Arimatea Hem op, en hij legde Hem in het nieuwe graf dat hijzelf in de rots had laten uithakken (Mat.27:57-61, Mark.15:42-47, Luk.23:50-54^a,55,56^{a+b}, Joh.19:38-42). De Joodse leiders kregen op de sabbatdag van Pilatus (26 – 36) toestemming om het graf waarin Jezus lag, te laten bewaken (27:62-66). Zo ging de sabbat (= de 7^e dag) voorbij (Luk.23:54^b,56^c). Op de 3^e dag na zijn begrafenis stond de Messias vroeg in de ochtend op uit de dood (Mat.28:1^a,2-4). Na zijn opstanding werden veel overleden mensen weer levend (Mat.27:52). Na enige tijd kwamen deze mensen in de stad Jeruzalem (Mat.27:53).

Nauwelijks een dag na de kruisiging van de 3 mannen op Golgota, hadden de leiders van het volk waarschijnlijk al gehoord, dat Jozef van Arimatea de Here Jezus in zijn eigen rotsgraf had gelegd. In elk geval wisten ze, dat Hij in het graf van Jozef lag. Daarom gingen ze de volgende dag, *de dag na de voorbereiding*, vroeg op weg om hun maatregelen te nemen.

Met *de dag na de voorbereiding* wordt de sabbatdag bedoeld. Op de 6^e dag van de week, dat is bij ons de vrijdag, bereidden de Israëlieten zich voor op de sabbatdag als rustdag. De Joodse sabbatdag valt bij ons op de zaterdag, ofwel de 7^e dag van de week.

De dag van de voorbereiding was op onze donderdagavond begonnen, want in de Oudheid begon in het heilige land de nieuwe dag niet om 12 uur 's nachts, maar zodra het donker was.¹²⁵⁴ Toen het donderdagavond donker was geworden, en voor de Joden de 6^e dag (= de vrijdag), de dag van de voorbereiding was begonnen, hadden de Here Jezus en zijn discipelen, evenals de andere Joden, de Paschamaaltijd gegeten. Diezelfde dag was de Mensenzoon gekruisigd, toen het later licht was geworden. Voordat het op die vrijdag donker werd, is Hij gestorven en begraven. Zie de onderstaande tabel:

De dag van de voorbereiding, waarop Jezus is gekruisigd.	Donderdagavond t/m vrijdagmiddag	De 6 ^e dag
De sabbatdag als rustdag is de dag na de voorbereiding.	Vrijdagavond t/m zaterdagmiddag	De 7 ^e dag
De dag van Jezus' opstanding	Zaterdagavond t/m zondagmiddag	De 1 ^e dag

¹²⁵⁴ De zonsondergang duurt in Israël maar kort. Daar verandert in ongeveer een ½ uur een klaarlichte dag in een donkere nacht. Zo kun je in het volle daglicht een supermarkt binnengaan, en na het winkelen in de zwarte nacht naar buiten komen. In de vroege ochtend wordt het ook net zo snel weer licht.

62 De volgende dag (of De volgende morgen) nu, (of maar/en) dat (of die) is na (of achter) de (voor)bereiding, verzamelden zich (of kwamen ... bijeen/kwamen ... samen) de overpriesters (of de hogepriesters) en (of ook/zelfs) de Farizeeën gezamenlijk bij (of tot/naar) Pilatus,

63 zeggend(e) (= en zij zeiden): “Heer, wij herinnerden ons (of wij dachten (er)aan) (= wij herinneren ons), (om)dat die (of dat) verleider (of misleider/bedrieger/dwaalgeest) nog (verder) levend(e) (= die verleider, toen Hij nog leefde,) gezegd (of gesproken/verteld) heeft: “Na (of Achter) 3 dagen word Ik opgewekt (of word Ik overeindgehaald/sta Ik op/kom Ik overeind).” (b.v. Mat.12:40, 16:21)

Al op de dag na de kruisiging van de Here Jezus, kwamen de overpriesters en de Farizeeën bij de prefect Pilatus (26 – 36). Ze vroegen aan Hem, of het graf van de Mensenzoon tot en met de 3^e dag na zijn kruisiging beveiligd kon worden. Terwijl de discipelen van de Meester zich keurig aan de voorschriften van de sabbat als rustdag hielden, waren de overpriesters en de zogenaamde orthodoxe (= zuiver in de leer zijnde) Farizeeën op die dag al met hele andere dingen bezig. Als het om die Rabbi uit Nazaret in Galilea ging, dan was in hun ogen blijkbaar alles geoorloofd.

Terwijl ze de prefect Pontius Pilatus beleefd aanspraken met het woord *Heer*, lieten ze hun minachting voor de Messias duidelijk merken. Ze noemden zijn naam niet eens, maar ze duiden Hem aan met de woorden *die verleider*. Hij zou hebben gezegd, dat Hij na 3 dagen zou worden opgewekt uit de dood (Mat.12:40).

In onze beleving heeft het lichaam van de Heiland niet 3 hele dagen en 3 hele nachten in het graf gelegen, want in die tijd hoefden bij de Joden 3 dagen en 3 nachten niet 3 keer 24 uur te betekenen (vgl. 2Kron.10:5 met 10:12, Ester 4:16 met 5:1). In Israël telden ze toen een gedeelte van een dag, een maand of een jaar volledig mee.¹²⁵⁵ De Zoon van God is namelijk op vrijdag gekruisigd, en Hij is die dag ook begraven, voordat het nacht werd (Luk.23:53,54). De zaterdag daarna, die was begonnen, toen het donker was geworden, vierden de Joden de sabbat (= de 7^e dag).¹²⁵⁶ Vroeg op de volgende dag, de 1^e dag van de week (= onze zondag), is de Here Jezus opgestaan uit de dood (Mat.28:1-4). In die tijd rekenden de Joden dan de hele vrijdag met de voorafgaande nacht, de zaterdag met de voorafgaande nacht, en de hele 1^e dag van de week mee, ook al zou die dag nog maar een uur duren. Zo komen zij op 3 dagen en 3 nachten, terwijl wij het als een kortere tijd zouden zien.

64 “Geef ((wel)nu) dan (of dus) het bevel (of de opdracht) het graf te worden beveiligd (of te worden verzekerd) (= te beveiligen) tot aan (of tot(dat)) de 3^e dag, zodat niet (eens) de discipelen (of de leerlingen/volgelingen)¹²⁵⁷ gekomen zijn(de) (= zodat de discipelen niet zouden kunnen komen) [('s nachts)],¹²⁵⁸ (en) Hem zouden (of mochten) (kunnen/moeten) stelen, en (of ook/zelfs) (tegen) het volk zouden (of mochten) (kunnen/moeten) zeggen (of spreken/vertellen): “Hij werd opgewekt (of werd overeindgehaald/ stond op/kwam overeind) van(uit/af) de doden. [En/Ook/Zelfs] de (of het) laatste (of uiterste) misleiding (of verleiding/bedrog) zal (= zou) erger (of slechter) zijn (dan) de (of het) eerst(e).”

De overpriesters en de Farizeeën hadden soms beter naar de Meester geluisterd, dan de discipelen van Hem. Terwijl de discipelen van de Heiland erg verdrietig waren, mede omdat het

¹²⁵⁵ Als iemand bijvoorbeeld in de laatste week van het jaar koning werd, dan was hij 14 dagen later in het 2^e jaar van zijn regering.

¹²⁵⁶ Dat is in de huidige staat Israël nog steeds zo. De Christenen in het heilige land hebben zich hierin aangepast, en vieren eveneens op zaterdag de rustdag.

¹²⁵⁷ In de Codex Sinaiticus staat hier *de discipelen*, maar in jongere handschriften *zijn discipelen* (of *zijn leerlingen/volgelingen*)

¹²⁵⁸ De tijds aanduiding *'s nachts* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

heel anders was gelopen, dan ze hadden verwacht, bleken de overpriesters en de Farizeeën rekening te houden met een mogelijk bericht, dat de Messias op de 3^e dag zou zijn opgestaan uit de dood (vgl. Mat.12:40, 16:21). Daarom vroegen ze aan Pilatus (26 – 36), of hij ervoor wilde zorgen, dat het graf van die verleider Jezus tot en met de 3^e dag na zijn overlijden beveiligd zou worden.

Als de discipelen volgens de overpriesters en de Farizeeën het lichaam van hun Rabbi op de 3^e dag stiekem zouden laten verdwijnen, dan zouden ze nooit meer kunnen aantonen, dat Hij een verleider zou zijn. Zijn mysterieuze verdwijning, die Hijzelf van tevoren zou hebben aangekondigd, zou een enorme aantrekkingskracht op het volk kunnen hebben. De meeste Joden zouden dan wellicht geloven, dat die Jezus evenals de machtige en belangrijke profeet Elia naar de hemel zou zijn gegaan.¹²⁵⁹

Om van het gezeur af te zijn, gaf de prefect de overpriesters en Farizeeën maar gedeeltelijk hun zin. Het graf mocht van hem wel beveiligd worden, maar ze moesten daar zelf maar voor zorgen. Ze hadden immers al een bewakingseenheid tot hun beschikking gekregen. Waarschijnlijk waren dit Romeinse soldaten die de tempel moesten beveiligen, en de leiders van het volk moesten beschermen, wanneer ze bijvoorbeeld tijdens een vergadering bij elkaar waren (vgl. Mat.28:14).

65 [En/Nu/Maar] Pilatus zei (of sprak/verklaarde) (tegen) hen: “Jullie hebben (of Jullie bezitten/U hebt/U bezit) een wacht (= een bewakingseenheid/bewakers) (= Jullie hebben bewakers). Gaat (weg) (of Vertrekt)! Beveiligt (of Verzekert) (het), (zo)als jullie (het) hebben (of u (het) hebt) (in)gezien (of begrepen) (= zoals jullie het zien/zoals jullie willen) (= Beveiligt het, zoals jullie willen)!”

66 De (of Het) (= Zij) nu, (of en/maar) (weg)gegaan (of weggetrokken/vertrokken) (= Zij nu, gingen weg), (en) beveiligden (of verzekerden) het graf met de wacht (= de bewakingseenheid/de bewakers) (= en beveiligden het graf met de bewakers), (nadat) de steen verzegeld (was).

De overpriesters en de Farizeeën gingen zelfs op de sabbat met de soldaten mee. Het graf werd bovendien nog verzegeld (vgl. Dan.6:18), zodat ook de soldaten het niet ongemerkt konden openen. Die soldaten werden dus niet volledig vertrouwd. De leiders van het volk wilden geen enkel risico lopen, dat het in hun ogen mis zou kunnen gaan. Nee, niemand zou zonder dat het zou opvallen, het graf in of uit moeten kunnen gaan. Pas na de verzegeling van de steen voor de opening van het rotsgraf, gingen de overpriesters en Farizeeën weer naar huis. Of Jozef van Arimatea het er wel mee eens was, was er allemaal met zijn rotsgraf gebeurde, daar hielden ze blijkbaar helemaal geen rekening mee.

Deze verblinde fanatieke Joden vergaten echter, dat de almacht van God veel groter is, dan hun menselijke maatregelen en pogingen om het geloof in de Mensenzoon uit te roeien.

¹²⁵⁹ De profeet Elia is niet gestorven, maar hij is levend meegenomen naar de hemel (2Kon.2:1-11). Mede daardoor waren er Joden die geloofden, dat hij evenals de engelen elk ogenblik de rechtvaardige dienaren van God te hulp kon komen.

Zie voor meer informatie daarover eventueel Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Exkurse zu einzelnen Stellen des Neuen Testaments, deel 4.2, 4^e druk, München, 1965, pag. 769-771.

7. De overwinning van Jezus.

1. De opstanding van Jezus.

Hoofdstuk 28:1-10

1 Laat na de sabbat nu, toen het op de 1^e dag van de week licht begon te worden, kwam Maria van Magdala met de andere Maria om naar het graf te kijken.

2 Zie! Er was een zware aardbeving, want een hemelse knecht van de Heer daalde neer vanuit de hemel, en kwam dichterbij. Hij rolde de steen weg, en ging er bovenop zitten.

3 Zijn uiterlijke verschijning nu, was als een fel licht, en zijn kleding blinkend wit als sneeuw,

4 en van schrik beefden de bewakers, en zij werden als doden.

5 De hemelse knecht begon echter te spreken, en zei tegen de vrouwen: “Weest toch niet bang! Ik heb immers vernomen, dat jullie naar de gekruisigde Jezus zoeken.”

6 “Hij is hier niet. Hij is immers opgewekt, zoals Hij gezegd heeft. Komt! Ziet de plaats, waar Hij gelegen heeft!”

7 “Gaat meteen weg, en zegt tegen zijn discipelen, dat Hij is opgewekt vanuit de doden! Zie! Hij gaat jullie voor naar Galilea. Daar zullen jullie Hem zien. Zie! Ik heb het tegen jullie gezegd.”

8 Zij gingen meteen weg van het graf met ontzag en grote blijdschap. Zij renden om het aan zijn discipelen te vertellen,

9 en zie! Jezus kwam hun tegemoet, en Hij zei: “Gegroet!” Zij nu, kwamen bij Hem, grepen zijn voeten vast, en zij knielden voor Hem neer.

10 Toen zei Jezus tegen hen: “Weest toch niet bang! Gaat! Vertelt het aan de broers, zodat zij zouden weggaan naar Galilea, en daar zullen zij Mij zien.”

Nadat de sabbat (= de 7^e dag) was voorbijgegaan (Luk.23:54^b,56^c), stond de Here Jezus op de 3^e dag na zijn begrafenis vroeg in de ochtend op uit de dood (Mat.28:1^a,2-4). Daarna werden veel overleden mensen weer levend (Mat.27:52). Toen Maria van Magdala, Maria die de moeder van Jakobus was, en Salome,¹²⁶⁰ naar het graf van de Messias gingen, zagen ze, dat de zware steen voor de opening van het rotsgraf was weggerold. Zodra Maria van Magdala dat had gezien, rende ze weg naar Petrus en Johannes. De andere vrouwen liepen verder naar het graf, en ze ontdekten even later een engel. Die zei tegen de vrouwen, dat de Mensenzoon was opgestaan, en dat ze dit aan de discipelen moesten vertellen. Terwijl ze naar de discipelen gingen, ontmoetten ze plotseling de Meester zelf. Hij zei tegen hen, dat ze tegen zijn leerlingen moesten zeggen, dat Hij was opgewekt uit de dood, zodat ze naar Galilea zouden gaan om Hem daar te ontmoeten (Mat.28:1^b,5-8, Mark.16:1-8, Luk.24:1-8, Joh.20:1,2^a). De mensen die na de opstanding van de Heiland waren opgestaan uit de dood, kwamen in de heilige stad Jeruzalem (Mat.27:53).

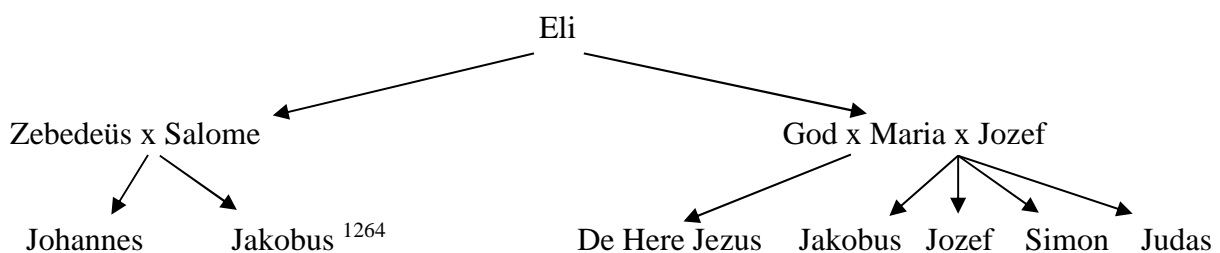
1 (Laat) na (of Laat) (de) sabbat (of week) nu (of maar/en) (= Laat na de sabbat nu), be-

¹²⁶⁰ Salome was hoogstwaarschijnlijk een zus van Jezus' moeder Maria (vgl. Mark.15:40,41, Joh.19:25-27). Het lijkt er sterk op, dat zij de moeder van Johannes en Jakobus was, en de vrouw van Zebedeüs (vgl. Mat.27:55,56, Mark.15:40). Misschien is Salome dezelfde vrouw als Johanna, die in plaats van haar ook wel wordt genoemd (vgl. Mark.16:1, Luk.24:10, zie echter ook Luk.8:3.).

ginnend(e) licht te worden (of als licht tevoorschijn komend(e)) (= toen het licht begon te worden) (tot) in (of naar/tot) (= op) (dag) één (= op de 1e dag) van (de) week (of sabbat) (= toen het op de 1e dag van de week licht begon te worden), is gekomen (of verschenen) (= kwam) Maria ¹²⁶¹ van Magdala (of Magdaleens) ¹²⁶² en (of ook/zelfs) (= met) de ander(e) Maria (om) te kijken naar (of te aanschouwen) het graf (= om naar het graf te kijken).

Terwijl het grotendeels nog donker was, en het licht begon te worden, ¹²⁶³ gingen *Maria van Magdala en de andere Maria op de 1^e dag van de week* naar het rotsgraf, waarin Jozef van Arimatea en Nikodemus de Here Jezus hadden gelegd (Joh.19:39,40). De 1^e dag van de week is bij ons de zondag.

Met *de andere Maria* wordt de Maria bedoeld, die de moeder van Jezus, *Jakobus* en Jozef, Simon en Judas was (Mat.13:55). Salome was er ook bij (Mark.16:1). Deze vrouwen waren eveneens bij het overlijden van de Mensenzoon (Mat.27:55,56), en door hun aanwezigheid wisten ze, waar Hij was begraven (Mat.27:61).

Voordat de vrouwen bij het graf kwamen, was de Zoon van God al uit de dood opgestaan. Zij en de discipelen hebben dat niet gezien, want ze waren er niet bij.

2 [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk)! Er is ontstaan (of gebeurd/geworden) (= Er was) een grote (of buitengewone/hevige) (= zware) (aard)beving, want (of immers) een (hemelse) knecht (of een engel/boodschapper) van de Heer (of de Eigenaar/Meester) neergedaald (of afgedaald/naar beneden gekomen) zijn(de) (= daalde neer) (van)uit (of van(daan/af)/bij) de (wolken/sterren)hemel, en (of ook/zelfs) ¹²⁶⁵ ((dicht)er)bij gekomen (of genaderd) zijn(de) (= en kwam dichterbij). Hij rolde (of wentelde) de steen [(van(af/uit) de deur (= voor de ingang))] ¹²⁶⁶ weg, en (of ook/zelfs) ging zitten (of zat/bevond zich/verbleef) boven(op) hem (= ging er bovenop zitten).

3 [(Zijn uiterlijke verschijning (of uiterlijk/gestalte/gedaante) nu, (of en/maar) was (= Zijn uiterlijke verschijning nu, was))] ¹²⁶⁷ (zo)als een fel (of flitsend) licht (of een bliksem-(flits)), en (of ook/zelfs) zijn kleding (was) (blinkend/intens) wit (zo)als sneeuw (= en zijn kleding blinkend wit als sneeuw),

¹²⁶¹ In de Codex Sinaiticus staat *Mariam*, maar in jongere handschriften treffen we in plaats daarvan het woord *Maria* aan. Omdat de naam *Maria* hier de gebruikelijke is, is het beter om die naam te handhaven, want voor de uitleg maakt het (vrijwel) geen verschil.

¹²⁶² Het woord *Magdala* is afgeleid van het Hebreeuwse woord dat *toren* betekent.

¹²⁶³ De nieuwe dag, de 1^e dag van de week, was dus al begonnen, want bij de Joden begon in die tijd de nieuwe dag niet om 12 uur 's nachts, maar zodra het 's avonds donker was geworden.

¹²⁶⁴ Jakobus en Johannes waren 2 zonen van Salome en Zebedeüs. Als we verschillende gedeelten uit de Bijbel met elkaar vergelijken, dan blijkt, dat zij hoogstwaarschijnlijk een zus van Jezus' moeder Maria was (Mat.27:56, Mark.15:40, Joh.19:25). In dat geval waren Jakobus en Johannes dus volle neven van de Here Jezus.

¹²⁶⁵ Het (nevenshikkend voeg)woord *en* staat wel in de Codex Sinaiticus, maar niet in jongere handschriften.

¹²⁶⁶ Het gedeelte *van(af/uit) de deur* (= *de ingang*) staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²⁶⁷ Het gedeelte *Zijn uiterlijke verschijning nu, was* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere hand-

4 en (of nu,/maar) van(wege/uit/af) (= en van) [de] schrik (of [de] angst/vrees/[het] ontzag) (= en van schrik) schudden (hevig) (= beefden) de bewakers, en (of ook/zelfs) zij zijn geworden (of ontstaan/gebeurd) (= zij werden) (zo)als doden.

De soldaten, die in opdracht van de overpriesters en de Farizeeën het rotsgraf moesten bewaken, gingen er van schrik vandoor (Mat.28:11). Daardoor konden de vrouwen ongestoord het graf van de Here Jezus binnengaan (Luk.24:3).

5 De (hemelse) knecht (of De engel/boodschapper) begonnen te spreken (of het woord genomen/geantwoord) nu (of maar/en) (= echter) (= De hemelse knecht begon echter te spreken), (en) heeft gezegd (of gesproken/verteld) (= en zei) [((tegen) de vrouwen)]: ¹²⁶⁸ “Weest (of Hebt/Vreest) (toch) niet (of (toch) geen) (bang/ontzag)[, jullie (of u)] (= Weest toch niet bang)! Ik heb vernomen (of begrepen/(op)gemerkt/(in)gezien) immers (of want) (= Ik heb immers vernomen), (om)dat jullie (of u) (naar) Jezus zoeken (of jullie (naar) ... verlangen/u (naar) ... zoekt/u (naar) ... verlangt), de gekruisigd zijn(de) (= de gekruisigde) (= dat jullie naar de gekruisigde Jezus zoeken).”

De vrouwen werden door de engel gerustgesteld. Het lichaam van hun Meester was niet gestolen, of zomaar verdwenen. Nee, Hij is opgestaan uit de dood, en Hij is weggegaan uit het rotsgraf.

6 “Hij is hier(heen) niet (of nee). Hij werd opgewekt (of werd overeindgehaald/stonde op/kwam overeind) immers (of want) (= Hij is immers opgewekt (geworden)), zoals (of evenals) Hij gezegd (of gesproken/verteld) heeft. Komt (hier(heen))! Ziet (in) (of Merkt ... (op)/Verneemt) de plaats, waar Hij lag ¹²⁶⁹ (= waar Hij gelegen heeft)!”

Het immense verdriet en de wanhoop van de discipelen en de vrouwen was onnodig geweest. De Heiland had immers meerdere malen gezegd, dat Hij 3 dagen na zijn sterven weer zou opstaan (Mat.12:40, 16:21, 17:9,22,23, 20:17-19, 27:63). Hij had ook gezegd, dat Hij na zijn opstanding naar Galilea zou gaan (Mat.26:32). Ze hadden het dus kunnen weten. Deze vrouwen waren de eerste mensen die hadden gehoord, dat de Here Jezus was opgestaan uit de dood.

7 “[En/Ook/Zelfs] (weg)gegaan (of vertrokken/(weg)gereisd) meteen (of snel/spoedig) (= Gaat meteen weg), (en) zegt (of spreekt/vertelt) (tegen/aan) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen), (om)dat Hij werd opgewekt (of werd overeindgehaald/opstond/kwam overeind) (= dat Hij is opgewekt (geworden)) van(uit/af) de doden! [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk) (= Let (er)op)! Hij gaat jullie (of u) voor naar (of tot/(tot) in) Galilea. Daar(heen/in) zullen jullie (of zult (of zal) u) Hem zien (of naar Hem kijken). Zie (of Kijk) (= Let (er)op)! Ik heb (het) (tegen/aan) jullie (of u) gezegd (of gesproken/verteld).”

De discipelen die hoogstwaarschijnlijk nog in Jeruzalem waren, moesten evenals de vrouwen naar Galilea gaan. Daar zouden ze hun Meester weer zien. Gehoorzaam gingen de vrouwen naar de discipelen om ze dat allemaal te vertellen.

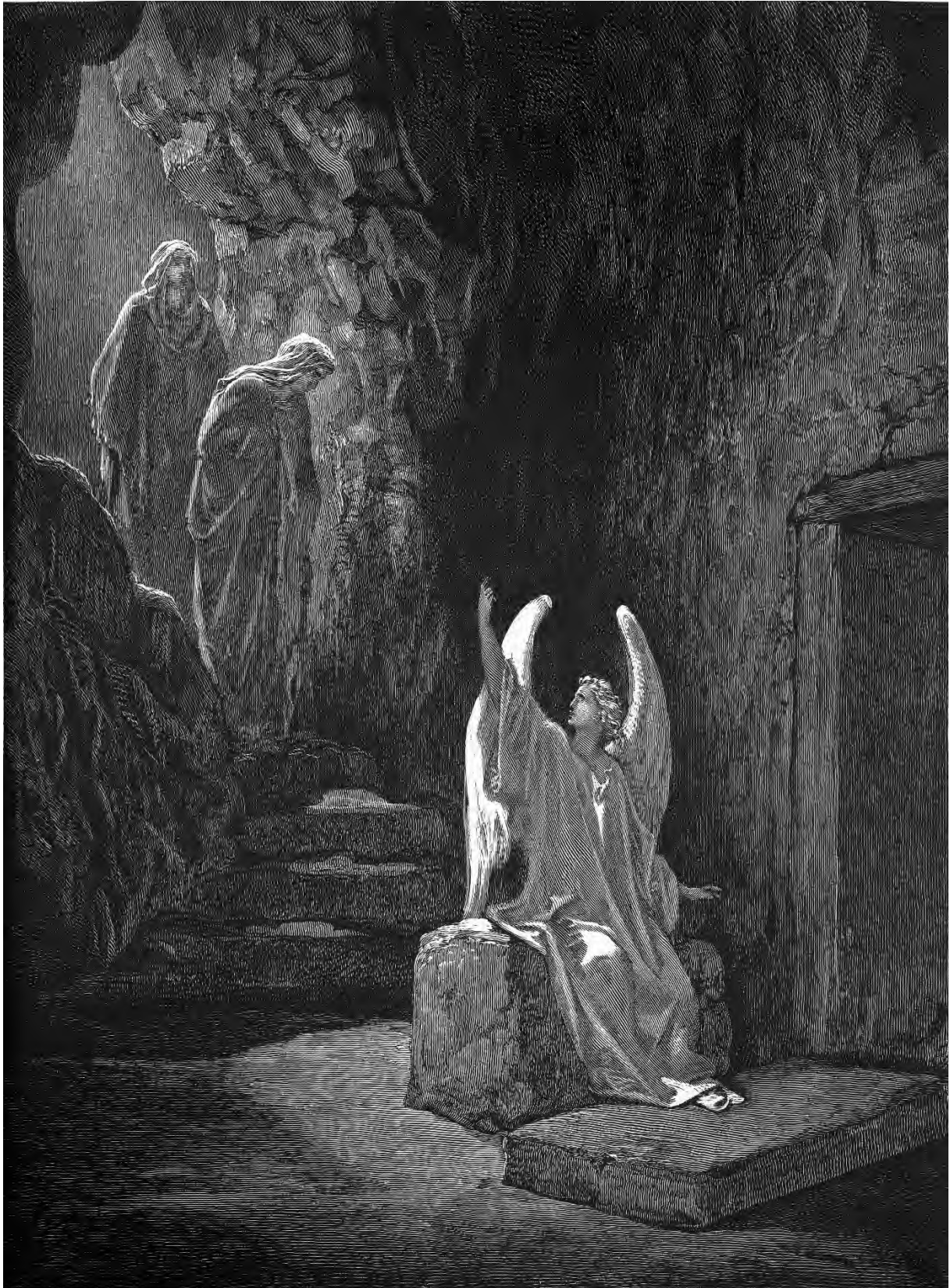
8 [En/Ook/Zelfs] (weg)gegaan (of vertrokken/verdwenen) zijn(de) ¹²⁷⁰ (= Zij gingen

schriften. Het is best mogelijk, dat het oorspronkelijk in de tekst thuishoort, maar helemaal zeker is dat niet, en noodzakelijk is dat evenmin. Het is echter wel veel duidelijker, en daarom kan dat gedeelte beter blijven staan.

¹²⁶⁸ Het gedeelte *tegen de vrouwen* staat niet in de originele tekst van de Codex Sinaiticus. Het is later in de kantlijnen (voor en achter de kolom) op een slordige manier erbij gezet, maar waarschijnlijk hoort het oorspronkelijk niet in de tekst thuis. Het is echter wel terug te vinden in jongere handschriften, en voor de duidelijkheid kan het beter blijven staan. De soldaten (vers 4) zochten immers niet naar de Here Jezus, maar hielden daar de wacht.

¹²⁶⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *Hij lag*, maar in jongere handschriften *de Heer* (of *de Eigenaar/Meester*) *lag*.

¹²⁷⁰ In de Codex Sinaiticus staat hier *(weg)gegaan* (of *vertrokken/verdwenen*) *zijn(de)*, maar in jongere handschriften *weggegaan* (of *(er)op)uit* *gegaan/naar buiten* *gegaan*) *zijn(de)*. Voor de vertaling in het Nederlands maakt het echter nauwelijks of niets uit.

Een engel bij het lege graf.

weg) meteen (of snel/spoedig) (= Zij gingen meteen weg) van(af/uit) het graf(monument) met ontzag (of schrik/vrees/angst) en (of ook/zelfs) grote (of buitengewone) blijdschap (of blijheid). Zij hebben gerend (of gehold) (= Zij renden) (om) (het) (aan) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) te (ver)melden (of berichten/verkondigen) (= te vertellen),

9 [((Zo)als (= Toen) zij (weg)gingen (of vertrokken/wegtrokken) nu (of en/maar) (= echter,) (om) (het) (aan) zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) te (ver)melden (of berichten/verkondigen) (= te vertellen),)] ¹²⁷¹ en (of ook/zelfs) zie (of kijk)! Jezus kwam hun tegemoet (of ontmoette hen), ¹²⁷² zeggend(e) (= en Hij zei): “Gegroet (of Weest blij!)” Zij nu, (of en/maar) ((dicht)er)bij (Hem) gekomen (of (Hem) genaderd) zijn(de) (= Zij nu, kwamen bij Hem), grepen (of hielden ... vast/bemachtigden) zijn voeten (vast), en (of ook/zelfs) zij knielden voor Hem (neer) (of bewezen Hem hulde/toonden eerbied voor Hem/aanbaden Hem).

Terwijl de vrouwen naar de discipelen liepen, kwamen ze onderweg hun Meester tegen. Eerbiedig knielden ze voor Hem neer. Ze wilden Hem voor altijd wel bij zich houden, en grepen zijn voeten vast. Ze hoefden echter niet bang te zijn om Hem kwijt te raken, want ze zouden Hem in Galilea weer zien. Ze moesten wel aan de discipelen vertellen, dat Hij was opgestaan uit de dood. Met deze boodschap bevestigde de Here Jezus, wat de engel tegen de vrouwen had gezegd.

10 Toen (of Op dat moment/Dan) zegt (of spreekt/verklaart) (= Toen zei) Jezus (tegen) hen: “Weest (of Hebt/Vreest) (toch) niet (of (toch) geen) (bang/ontzag) (= Weest toch niet bang)! Gaat (weg) (of Vertrekt)! (Ver)meldt (of bericht/verkondigt) (= Vertelt) (het) (aan) de broers (= Vertelt het aan de broers), ¹²⁷³ (zo)dat zij zouden (of mochten) (moeten/kunnen) (weg)gaan (of vertrekken/verdwijnen) (= zodat zij zouden weggaan) naar (of tot/(tot) in) Galilea, en daar (of ook daar) zullen zij Mij zien (of zullen zij naar Mij kijken).”

De Zoon van God noemde de 11 discipelen nog steeds zijn broers, ook al hadden ze niet goed naar Hem geluisterd. Zelfs Petrus, die Hem had verloochend, mocht een broer van Hem blijven. De Heiland beschouwt al zijn dienaren, ondanks al hun zonden en gebreken, als zijn broers, en natuurlijk eveneens zijn dienaressen als zijn zussen (Mat.12:50).

¹²⁷¹ Het gedeelte *Toen zij weggingen echter, om het aan zijn discipelen te vertellen*, staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²⁷² In de Codex Sinaiticus staat hier *Jezus kwam hun tegemoet*, maar in jongere handschriften *Jezus ontmoette hen* (of *kwam hen tegen*).

¹²⁷³ In de Codex Sinaiticus staat hier *de broers*, maar in jongere handschriften *mijn broers*. In kleinere letters staat in de kantlijn van de Codex Sinaiticus wel het (bezittelijk voornaam)woord *mijn*, maar dat is er later slordig bijgeschreven, en hoort er hoogstwaarschijnlijk oorspronkelijk niet bij.

2. De leugen van de overpriesters en de Farizeeën.

Hoofdstuk 28:11-15

11 Zij nu, gingen weg, en zie! Sommigen van de bewakingseenheid kwamen in de stad, en vertelden aan de overpriesters alles, wat er gebeurd was.

12 Zij kwamen met de oudsten bijeen, en overlegden met elkaar. Zij gaven aan de soldaten vrij veel zilverstukken,

13 en ze zeiden: “Zegt dat zijn discipelen ’s nachts zijn gekomen, en Hem hebben gestolen, terwijl wij sliepen.”

14 “Als de prefect dit ooit zou horen, zullen wij op Hem inpraten, en ervoor zorgen, dat jullie niet in de problemen komen.”

15 Zij nu, namen geld aan, en ze deden, zoals hun gezegd was. Dit verhaal werd door Joden verteld tot op de dag van vandaag.

Toen Salome, de moeder van Johannes en Jakobus, en Maria, de moeder van de Here Jezus en Jakobus, naar de discipelen gingen, ontmoetten ze onderweg plotseling hun Meester zelf. Hij zei tegen hen, dat ze aan de discipelen moesten vertellen, dat Hij was opgewekt uit de dood. Ze moesten naar Galilea gaan om daar de Zoon van God te ontmoeten (v.1^b,5-8, Mark.16:1-8, Luk.24:1-8, Joh.20:1,2^a). In opdracht van de overpriesters en de Farizeeën vertelden de soldaten die het rotsgraf van de Heiland hadden bewaakt, dat de discipelen het lichaam van Jezus ’s nachts hadden gestolen, terwijl zij sliepen (v.11-15).

11 (Weg)gaand(e) (of Vertrekkend(e)) nu, (of en/maar), (= Zij nu, gingen weg, en) zie (of kijk)! Enigen (= Sommigen) van de wacht (= de bewakingseenheid) gekomen (of verschenen) zijn(de) (= kwamen) (tot) in (of naar/tot) de stad(staat), (en) (ver)meldden (of berichtten/verkondigden) (= vertelden) (aan) de overpriesters (of de hogepriesters) al(le(s)) (of (ge)heel) het gebeurd (of ontstaan/geworden) zijn(de) (= alles, wat er gebeurd was).

Terwijl de vrouwen onderweg waren naar de discipelen, *kwamen sommigen van de bewakingseenheid in de stad* Jeruzalem. Blijkbaar waren de soldaten naar alle kanten gevlucht, toen de hemelse knecht van God bij het rotsgraf van de Here Jezus kwam, en de aarde beefde (Mat.28:2,4). Slechts een deel van de soldaten kwam bij de overpriesters om te vertellen, wat er was gebeurd. Zij waren hun opdrachtgevers.

De overpriesters die samen met de Farizeeën optrokken (Mat.27:62-66), kwamen met de oudsten van het volk in het Sanhedrin (ofwel de Joodse Hoge Raad) bij elkaar (vgl. Mat.27:1).¹²⁷⁴

12 [En/Ook/Zelfs] bijeengekomen (of samengekomen/zich verzameld) met de oudsten (of de ouderlingen) (= Zij kwamen met de oudsten bijeen), en (of zowel als) gehouden (of genomen/ontvangen) hebbend(e) (= en hielden/en namen) een raadgevende vergadering (of een vergadering met adviseurs (of raadgevers)/een beraadslaging/een besluit) (= en overlegden met elkaar). Zij gaven (aan) de soldaten voldoende (of toereikend) (= vrij veel/behoorlijk wat) zilverstukken (of zilveren munten),

¹²⁷⁴ In de tijd van het Nieuwe Testament waren de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten vertegenwoordigd in de Joodse Hoge Raad, die het Sanhedrin werd genoemd. Deze raad, die uit 71 leden bestond, sprak recht in theologische en politieke zaken. Of de oudsten in die tijd altijd aanwezig waren, is niet helemaal duidelijk.

De oudsten waren oorspronkelijk oude wijze mannen die waren aangesteld om recht te spreken. Ze moesten er ook zorg voor dragen, dat het recht werd gehandhaafd en uitgevoerd (Num.11:16,17,24-29). Het waren eveneens vertegenwoordigers van het volk (Ex.24:9,10, Ps.107:32).

13 zeggend(e) (= en ze zeiden): “Zegt (of Spreekt/Vertelt), (om)dat zijn discipelen (of zijn leerlingen/volgelingen) ’s nachts gekomen zijn(de) (= Zegt dat zijn discipelen ’s nachts zijn gekomen), (en) Hem stalen (= en Hem hebben gestolen), (terwijl) wij slapend(e) (= terwijl wij sliepen).”

Blijkbaar waren de overpriesters en verreweg de meeste Farizeeën en oudsten van het volk niet erg geïnteresseerd in de waarheid. Ze stelden geen onderzoek in naar de juistheid van het bericht van de soldaten. De overpriesters en het overgrote deel van de Farizeeën en oudsten toonden geen belangstelling voor wat er in werkelijkheid met het lijk van Jezus was gebeurd. Hun (machts)positie onder het volk, hun eer en hun zogenaamde goede naam vonden ze veel belangrijker. De soldaten moesten - tegen beter weten in - in opdracht van hen klinkklare leugens vertellen om de waarheid tegen te gaan.

Het was ook geen fraaie boodschap, die de soldaten moesten brengen. Ze zouden moeten zeggen, dat de discipelen van Jezus ’s nachts waren gekomen, en hun Meester hadden gestolen, terwijl zijzelf sliepen. In feite kregen ze de opdracht om hun eigen plichtsverzuim rond te bazuinen. Daar moest natuurlijk een flinke som geld tegenover staan (v.12^b).¹²⁷⁵

De kans dat de prefect zou horen, dat de soldaten bij het graf van de Mensenzoon hadden geslapen, terwijl ze het juist hadden moeten bewaken, was erg klein. Pilatus had geen opdracht gegeven om het rotsgraf te bewaken. De opdrachtgevers waren de overpriesters en de Farizeeën zelf. Zij konden daardoor tegen de prefect zeggen, dat ze erg tevreden waren over de soldaten die ze tot hun beschikking hadden.

14 “[En/Ook/Zelfs] als (of indien) (ooit) dit (of dat) bij (of aan) de prefect (of de gouverneur/landvoogd/stadhouder) gehoord (of begrepen) zou (of mocht) (kunnen/moeten) worden (= Als de prefect dit ooit zou horen), zullen wij [(Hem)] ¹²⁷⁶ overhalen (of overtuigen/overreden) (= zullen wij op Hem inpraten), en (of ook/zelfs) maken (of doen) (= en ervoor zorgen), (dat) jullie zonder zorgen (of onbezorgd/zorgeloos) (zijn) (= dat jullie niet in de problemen komen).”

De kans dat de soldaten in de problemen zouden komen was heel erg klein, en het geldbedrag was hoogstwaarschijnlijk groot. Het aanbod was voor de soldaten erg verleidelijk. Ze wilden ook niet in conflict komen met hun directe opdrachtgevers. Zeker niet, terwijl het lijk van Jezus was verdwenen. Bovendien was duidelijk gebleken, dat de invloed van de overpriesters en de Farizeeën op de prefect Pilatus (26 – 36) erg groot was. Zo groot zelfs, dat hij die Rabbi uit Nazaret, tegen zijn zin in, toch veroordeeld had tot de kruisdood. De soldaten namen het geldbedrag aan, en bazuinden de leugens rond, die de overpriesters en de Farizeeën graag wilden horen.

15 De (soldaten) (= Zij) nu, (of en/maar) (aan)genomen (of ontvangen/(aan)gegrepen) hebbend(e) [(het (of de))] ¹²⁷⁷ geld (of zilver/zilverstuk(ken)/zilveren munt(en)) (= Zij nu, namen geld aan), (en) deden (of maakten), (zo)als hun werd (aan)geleerd (of onderwezen) (= en ze deden, zoals hun gezegd was). [En/Ook/Zelfs] dit (of deze/dat/die) woord (of deze uitspraak/besproken zaak) (= Dit verhaal) werd gezegd (of werd verklaard/uitgesproken) (= werd verteld) ¹²⁷⁸ bij (= door/onder) Joden tot aan (of tot(dat)/zolang als) ¹²⁷⁹ (= tot op) de (dag) van vandaag (of heden).

¹²⁷⁵ Het geld daarvoor kwam waarschijnlijk uit de offerkist in de tempel. Het is niet aannemelijk, dat ze dit geldbedrag gezamenlijk zelf betaalden.

¹²⁷⁶ Het (persoonlijk voornaam)woord *Hem* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Hoewel dit woord in het Grieks niet noodzakelijk is, kan het voor de duidelijkheid bij de vertaling in het Nederlands beter blijven staan.

¹²⁷⁷ Het (bepaald lid)woord *het* (of *de*) staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²⁷⁸ In de Codex Sinaiticus staat hier *werd gezegd*, maar in jongere handschriften *werd wijd en zijd verspreid* (of

De apostel Matteüs heeft blijkbaar tijdens zijn leven de leugen over de verdwijning van het lijk van Jezus vaak moeten aanhoren. In het laatste hoofdstuk van zijn Evangelie brengt hij duidelijk de waarheid naar voren. Hij ontmaskerde daarmee de slechtheid en de leugenachtige houding van de zogenaamde geestelijke leiders van het Joodse volk.

werd ruchtbaar gemaakt (= rondverteld).

¹²⁷⁹ In de Codex Sinaiticus staat hier *tot aan*, maar in jongere handschriften *tot (aan)* (of *totdat*). Later is in de Codex Sinaiticus boven het woord *tot aan* in het klein *tot (aan)* (of *totdat*) erboven gezet, maar dat is waarschijnlijk niet de oorspronkelijke tekst. Voor de vertaling in het Nederlands echter, maakt dit allemaal (vrijwel) niets uit.

3. De zendingsofdracht.

Hoofdstuk 28:16-20

16 De 11 discipelen nu, vertrokken naar Galilea; naar de berg waarheen Jezus hen had opgedragen.

17 Toen zij Hem zagen, knielden zij neer. Sommigen echter, twijfelden.

18 Jezus kwam dichterbij hen, sprak tegen hen, en Hij zei: “Aan Mij werd gegeven alle macht in de hemel en op de aarde.”

19 “Trekt weg en onderwijst al de volken, en doopt hen in de naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest!”

20 “Leert hen te onderhouden alles wat Ik aan jullie opgedragen heb. Zie! Ik ben bij jullie al de dagen, tot het einde van de wereld.

Toen Salome, de moeder van Johannes en Jakobus, en Maria, de moeder van de Here Jezus en Jakobus, naar de discipelen gingen, ontmoetten ze onderweg plotseling hun Meester zelf. Hij zei tegen hen, dat ze aan de discipelen moesten vertellen, dat Hij was opgewekt uit de dood. Ze moesten naar de provincie Galilea gaan om Hem daar te ontmoeten (v.1^b,5-8, Mark.16:1-8, Luk.24:1-8, Joh.20:1,2^a). In opdracht van de overpriesters en de Farizeeën vertelden de soldaten die het rotsgraf van de Zoon van God hadden bewaakt, dat de discipelen het lichaam van Jezus 's nachts hadden gestolen, terwijl zij sliepen (v.11-15). De 11 apostelen vertrekken vanuit Judea naar Galilea (v.16). In het noorden van Israël verschijnt de Messias aan hen, en daar geeft Hij hun de opdracht om alle volken onderwijs te geven over het evangelie (v.17-20).

16 De 11 discipelen (of leerlingen/volgelingen) nu, (of maar/en) (ver)trokken (of gingen/reisden) (weg) naar (of tot/(tot) in) Galilea (vgl. Mat.26:32, 28:7,10); naar (of tot/(tot) in) de berg (of de heuvel) waar(heen/in) Jezus hen opdroeg (of beval/verordende) (= hen had opgedragen).

Het gaat in dit vers over 11 discipelen, want Judas Iskariot had zichzelf buitengesloten, en zelfmoord gepleegd (Mat.27:3-5, Hand.1:18).

In de Bijbel vernemen we in vers 16 voor het eerst iets over een specifieke berg in Galilea. Er wordt echter niet aangegeven over welke berg het precies gaat. De apostel Matteüs vermeldt hier alleen, dat het over een berg of hoge heuvel in de provincie Galilea gaat. Daar zagen de 11 discipelen hun Meester weer.

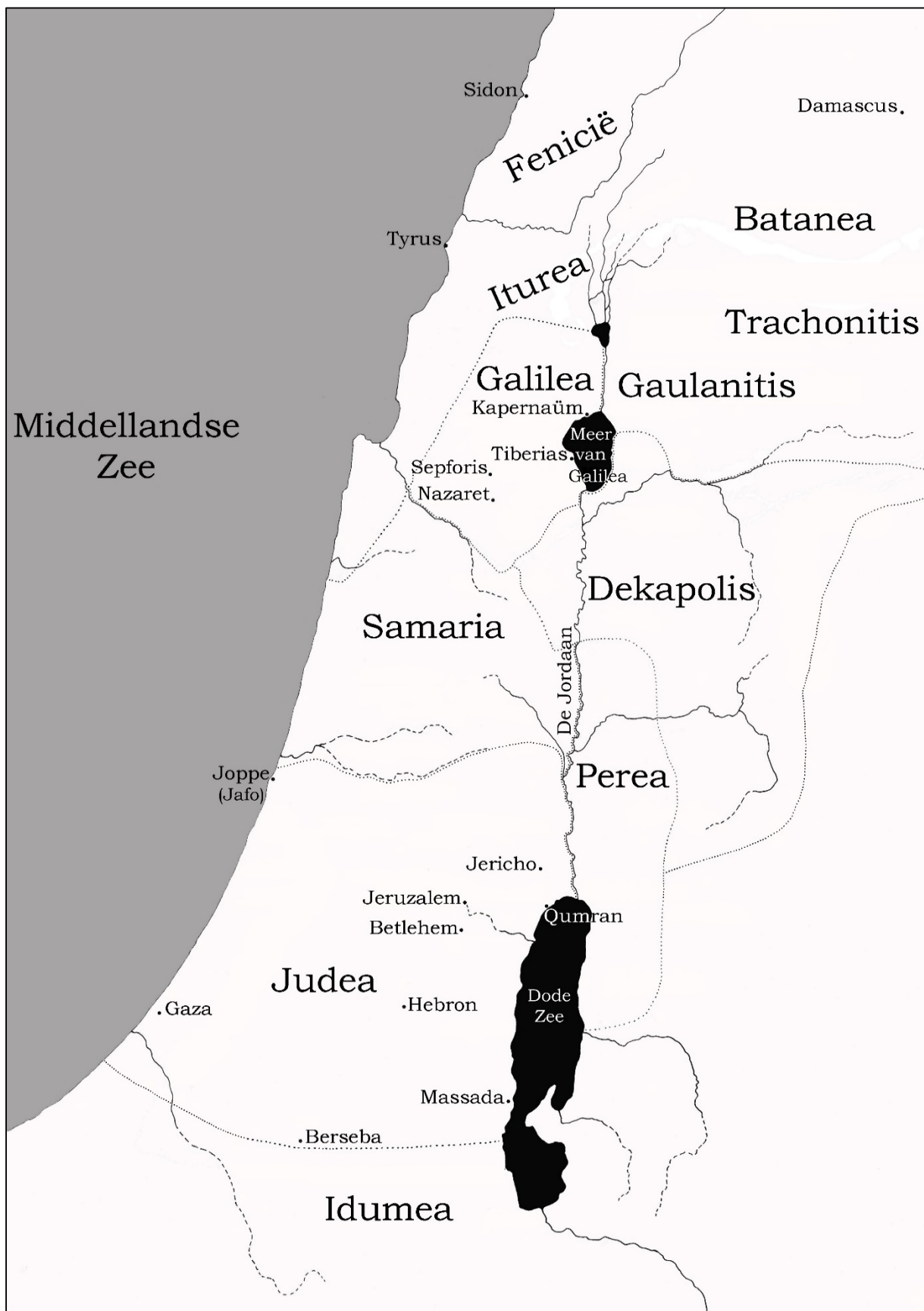
17 [En/Ook/Zelfs] Hem (in)gezien (of (op)gemerkt/vernomen) hebbend(e) (= Toen zij Hem zagen), knielden zij [(voor) Hem]¹²⁸⁰ neer (of aanbaden zij/bewezen zij hulde/toonden zij eerbied). De (= Sommigen) nu, (of maar/en) (= echter,) twijfelden (of waren in tweestrijd).

Sommige discipelen twijfelden, of het wel echt de Here Jezus was (vgl. Luk.24:37,41). Daarom kwam Hij dichterbij.

18 [En/Ook/Zelfs] Jezus ((dicht)er)bij (hen) gekomen (of genaderd) zijn(de) (= Jezus kwam dichterbij hen), sprak (of praatte/vertelde) [(tegen) hen],¹²⁸¹ zeggend(e) (= en Hij

¹²⁸⁰ Het gedeelte (voor) Hem staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²⁸¹ Het gedeelte (tegen) hen staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften. Het is er later wel met kleine letters bij gezet, maar of dit de oorspronkelijke tekst is, is maar de vraag. Voor de duidelijkheid kan het echter beter blijven staan. De Here Jezus sprak hier immers tegen niemand anders, dan tegen zijn discipelen.

zei): “(Aan) Mij werd gegeven al(le(s)) (of iedere/elke) (vol)macht (of bevoegdheid/gezag) in (of met/door) (de) (wolken/sterren)hemel en (of ook/zelfs) op (of over) (de) aarde (of (de) grond/(het) land).”

De Zoon van God kreeg na zijn opstanding uit de dood de koninklijke macht over alle volken. Dat had de profeet Daniël al eeuwen geleden voorspeld (Dan.7:14).¹²⁸² Het koningschap van de Here Jezus gaat op dit moment over heel de schepping (Ef.1:20-22, Hebr.2:5-9), en het zal eeuwig duren. Dat had in die tijd grote veranderingen tot gevolg.

19 “(Weg)getrokken (of Vertrokken/(Weg)gegaan/(Weg)gereisd) (= Trekt weg) [(((wel)-nu) dan (of dus))],¹²⁸³ (en) onderwijst (of maakt tot mijn discipelen (of mijn leerlingen/volgelingen)) al(le(s)) de (vreemde) volken (of de heidenvolken/heidenen), dopend(e) (of onderdompelend(e)) (= en doopt) hen (tot) in (of naar/tot) de naam van de (Voor)vader, [en (of ook/zelfs)] van de Zoon (of de Nakomeling/Afstammeling) en (of ook/zelfs) van de Heilige Geest (of adem/wind)!”

Nadat de Here Jezus voor alle zonden van de hele wereld had betaald (Joh.1:29,36, 3:16,17, Hebr.9:26-28, 1Joh.2:1,2),¹²⁸⁴ en de macht van de dood is overwonnen, was er een nieuw tijdperk aangebroken. Daarin zijn de rechten van de satan ingeperkt. Door de komst van het eeuwige koningschap vanuit de hemel, kon het evangelie zich in heel de wereld verspreiden. De blijde boodschap werd niet meer vrijwel alleen aan het volk Israël gebracht, maar eveneens aan de heidenvolken. Je hoeft en hoeft niet meer bij het Joodse volk te horen om een dienaar van de almachtige God te kunnen zijn (Hand.10:34-36,44-47, Gal.3:26-29). Als de Israëlieten niet voor Hem willen kiezen, dan richt Hij zich vooral tot de andere volken (Mat.8:11,12).¹²⁸⁵

De apostelen moesten iedereen dopen, die bij het koninkrijk van de Almachtige wilde horen. Alle mensen die Christen willen worden, moeten na hun bekering gedoopt worden in de naam van de drieënige God: de Vader, de Zoon Jezus, en de Heilige Geest.¹²⁸⁶

Ook moet elke dienaar of dienaress van de Here voortdurend leren om te leven, zoals Hij dat graag wil (Joh.14:15). Iedereen die bij Hem wil horen, moet daarom theoretisch en praktisch worden onderwezen om te groeien in een vruchtbaar leven met God.¹²⁸⁷ Zo kan en moet iedere Christen zijn of haar natuurlijke en geestelijke gaven en talenten steeds verder ontwikkelen om daarmee dienstbaar te zijn in het koninkrijk van de hemelse Vader.

Dit alles hoeft niemand gelukkig alleen te doen. Dat zou trouwens geen enkel zondig mens op

¹²⁸² Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

¹²⁸³ Het (bij)woord *dan* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²⁸⁴ In principe kan iedereen dus zalig worden, want de Here Jezus heeft alle schuld al betaald! Iedereen die God in gehoorzaamheid wil dienen, kan vergeving van zonden krijgen, en voor eeuwig worden verlost. Dit betekent helaas niet, dat alle mensen daarvan gebruik maken.

¹²⁸⁵ Die volgorde van eerst de Israëlieten (en de Joden) en daarna de heidenen bestaat nu nog steeds (Hand.1:8^b, 13:46, Rom.11:11,12). Tussen bekeerde mensen van het volk Israël en bekeerde heidenen bestaat in dit opzicht echter geen verschil (Gal.3:26-29).

¹²⁸⁶ Als iemand zich aan Jezus wil onderwerpen, en zich in zijn naam wil laten dopen, dan zal hij of zij vervuld raken met de Heilige Geest. De mensen die gedoopt zijn met de Heilige Geest zijn, evenals de discipelen van Gods Zoon op het Pinksterfeest, opnieuw geboren, dus wedergeboren. Vanaf dat moment ontvangen ze ook één of meerdere gaven van de Heilige Geest (Hand.19:5-7, Rom.12:6-8, 1Kor.12:4-11). Van die wedergeboorte door de doop met de Heilige Geest is de huidige waterdoop van het nieuwe verbond het teken.

De doop van Johannes is dus beslist niet hetzelfde als de doop van het nieuwe verbond (Hand.19:1-5).

Voor de duidelijkheid: de waterdoop alleen, biedt geen verlossing van de zonden. Het is een teken van iets anders; niet meer en niet minder.

Zie voor meer uitleg Turenout T. van, De besnijdenis, de doop en de wedergeboorte, Aduard, 2017.

¹²⁸⁷ Dit onderwijs en deze training mag niet stilstaan of verslappen, want dat betekent in de praktijk achteruitgang. Christenen moeten steeds zich verder ontwikkelen om anderen te kunnen helpen en ondersteunen. Zo kunnen en moeten we elkaar tot een hand en een voet zijn (1Kor.12:12-31).

eigen kracht kunnen. Door middel van de Heilige Geest blijft God altijd zijn trouwe dienaren en dienaressen bijstaan en helpen (Joh.14:16,17,23). Elke volgeling ofwel elke discipel van de Here Jezus heeft zo een persoonlijke relatie met Hem. Iedereen die Hem wil dienen, zoals Hij dat wil, kan met succes bidden om de vervulling met de Heilige Geest. Als een gebed om de Heilige Geest oprecht is, dan wordt dat altijd verhoord (Luk.11:13)!

20 “(Aan)lerend(e) (of Onderwijzend(e)) (= Leert) hen te onderhouden (of na te leven) al(le(s)), zoveel (of zo groot/zolang) als (= alles wat) Ik (aan) jullie (of u) opdroeg (of beval/gebood) (= Ik aan jullie opgedragen heb). [En/Ook/Zelfs] zie (of kijk) (= Let (er)op)! Ik ben met (= bij) jullie (of u) al(le(s)) de dagen, tot(dat) (of tot en met/zolang (als)) het einde (of de voltooiing/voleinding) (= Ik ben bij jullie al de dagen, tot het einde) van de eeuw(igheid) (of van het (langdurige) tijdperk) (= van de wereld/van de tijd). [(Amen.)]” ¹²⁸⁸

Met de woorden: “*Zie! Ik ben bij jullie al de dagen, tot het einde van de wereld*”, bedoelde de Here Jezus de periode vanaf zijn opstanding uit de dood tot en met de dag dat Hij terug zal komen, en deze wereld zal vergaan (2Pet.3:10,11^a). Daarna zal het eeuwig koninkrijk van de Heiland beginnen op de nieuwe aarde, en daar zal God voor altijd bij zijn dienaren en dienaressen blijven wonen (Op.21:3).¹²⁸⁹

¹²⁸⁸ Het (zelfstandig naam)woord *Amen* staat niet in de Codex Sinaiticus, maar wel in jongere handschriften.

¹²⁸⁹ Zie Turenout T. van, *De Openbaring mag niet verborgen blijven*, Grijskerk, 2024.

4. GODS GEOPENBAARDE PLAN MET ZIJN VOLK.

1. Het leven van de Here Jezus op aarde.

1. Gebeurtenissen rondom de geboorte van het Koningskind Jezus.

Wat we over de Here Jezus weten, is vooral bekend uit de 4 evangeliën. De evangelisten schreven echter elk vanuit een verschillende invalshoek en met een andere bedoeling. Ze hadden met hun evangelie oorspronkelijk ook een uiteenlopend lezerspubliek op het oog. Door dit alles beschreven ze verschillende gebeurtenissen uit het leven van de Zoon van God op deze wereld op een uiteenlopende manier, en week de volgorde van die gebeurtenissen van elkaar af. Gelukkig schreef Lukas zijn evangelie (oorspronkelijk voor de Romein Teofilus) vrijwel uitsluitend in chronologische volgorde (= in volgorde van tijd) op (Luk.1:3,4).¹²⁹⁰ Hij begon zijn evangelie met de gebeurtenissen die enige tijd voor de geboorte van de Mensenzoon zich afspeelden. Voor de geschiedenis uit de tijd van de Here Jezus die niet in het Evangelie van Lukas is vermeld, is de tijdsvolgorde niet altijd met volledige zekerheid vast te stellen.

In de tijd van de regering van koning Herodes de Grote (37 – 4) kondigde de engel Gabriël in de hoofdstad Jeruzalem bij de priester Zacharias de geboorte van hun zoon Johannes (de Doper) aan (Luk.1:5-23). Daarna werd Elisabet de vrouw van Zacharias zwanger (Luk.1:24,25). Een half jaar later werd de engel Gabriël opnieuw eropuit gestuurd om bij Maria in Nazaret de geboorte van haar zoon Jezus aan te kondigen (Luk.1:26-38). Daarna ging Maria naar Elisabet in Judea, die bij haar familie hoorde (Luk.1:39-45). Daar, bij Elisabet ontstond haar prachtige lofzang (Luk.1:46-55). Ongeveer 3 maanden later is Maria weer naar huis gegaan.

Toen Jozef vernam, dat Maria zwanger was, wilde hij van haar scheiden. Hij kreeg echter bezoek van een engel, die aan hem alles uitlegde (Mat.1:18^b-25^a).

Enige tijd later werd Johannes (de Doper) geboren (Luk.1:56-66). Toen Johannes op de 8^e dag werd besneden, en hij zijn naam kreeg, loofde zijn vader Zacharias de Here met een nieuw lied (Luk.1:67-79).

Een aantal maanden later werd de Here Jezus 's nachts in Betlehem geboren. Hij stamde af van Abraham en koning David (1012 – 972) (Mat.1:1-18^a,25^b, Luk.2:1-7, Joh.1:1-5,9-14). In diezelfde nacht vertelden engelen aan herders die in de buurt waren, dat hun gezalfde Heer en Heiland was geboren. De herders zijn daarna snel op pad gegaan om het Koningskindje te bezoeken. Vrolijk en blij gingen ze weer terug (Luk.2:8-20). Op de 8^e dag werd Jezus besneden (Luk.2:21).

Enige tijd later kwamen er wijze mannen uit het Oosten. Ze reisden via koning Herodes de Grote in Jeruzalem naar Betlehem, en brachten daar een bezoek aan Jozef, Maria en het Koningskind Jezus. Daarna zijn ze via een andere weg teruggekeerd naar hun land (Mat.2:1-12).

Toen is in een droom een engel aan Jozef verschenen. Hij zei tegen hem, dat hij met Maria en

¹²⁹⁰ Vergelijk bijvoorbeeld hiermee het bijbelboek Handelingen, dat ook door Lukas eveneens in chronologische volgorde is geschreven.

De volgorde in tijd werd door Lukas alleen op een duidelijke en natuurlijke manier doorbroken. Dit kon bijvoorbeeld door een vooruitblik in de tijd (flash-forward) (b.v. Luk.1:80, 3:19,20).

Jezus naar Egypte moest vluchten, omdat koning Herodes het baby'tje wilde laten vermoorden. Jozef en Maria zijn daarom direct met het Kind naar Egypte gevlucht (Mat.2:13-15). Niet lang daarna liet de meedogenloze koning Herodes de Grote (37 – 4) in Betlehem en omgeving alle jongetjes van 2 jaren oud of jonger vermoorden (Mat.2:16-18). Hij dacht, dat hij daarmee zijn doel had bereikt.

Een korte tijd later stierf de wrede vorst. Daarom verscheen opnieuw een engel aan Jozef in een droom. De engel zei, dat ze terug moesten gaan naar Israël, omdat koning Herodes was gestorven. Toen zijn Jozef en Maria met het Koningskind naar hun land teruggekeerd. Op het moment Jozef hoorde, dat Herodes Archelaüs (4 v.Chr. – 6 n.Chr.), een barbaarse zoon van Herodes de Grote, koning over Judea was geworden, werd hij bang. Hij vond het erg gevaarlijk om daar weer te gaan wonen (Mat.2:19-22^a).

Eerst trok Jozef met Maria en Jezus naar de tempel in Jeruzalem om daar voor haar en haar Zoon het reinigingsoffer te laten brengen.¹²⁹¹ In de tempel ontmoetten ze een zekere Simeon en een profetes die Hanna heette. Allebei wilden ze graag het Koningskind zien, en ze geloofden, dat Hij de door God beloofde Verlosser was (Luk.2:22-38). Omdat Jozef opnieuw in een droom door de Here was gewaarschuwd, reisde hij met Maria en het baby'tje vanuit Jeruzalem naar Nazaret in Galilea. Daar hadden ze gewoond, voordat ze naar Judea en Egypte waren vertrokken, en daar vestigden ze zich opnieuw (Mat.2:22^b,23, Luk.2:39).

2. Johannes groeide op in Judea, en de Here Jezus in Galilea.

Johannes, de zoon van de priester Zacharias en zijn vrouw Elisabet, groeide op in het gebied Judea (Luk.1:80^a, vgl. Luk.1:62-65). De Here Jezus woonde echter de eerste jaren van zijn leven op aarde in de plaats Nazaret (Luk.2:40, vgl. Luk.2:39^b, 4:16^a), dat in het noorden van Israël lag.

Elk jaar gingen Jozef en Maria op het Paasfeest met het Koningskind naar de tempel in Jeruzalem. Dit gebeurde ook, toen Hij 12 jaar oud was. Deze keer bleef Hij na het feest nog in de tempel om onderwijs te krijgen. Dat maakte Jozef en Maria erg ongerust. Drie dagen later ging de Mensenzoon met hen mee naar huis. Daar groeide Hij verder op in wijsheid, en in gunst bij God en bij de mensen (Luk.2:41-52).

Nadat Johannes (de Doper) was opgegroeid, verbleef hij eerst in de woestijnen in het zuiden van het heilige land (Luk.1:80^b).

3. Johannes begon zijn werk bij de Jordaan, en doopte daar de Zoon van God.

Vanuit het woestijngebied begon Johannes met zijn werk in Israël, en doopte hij mensen in de Jordaanrivier bij de plaats Bethabara in Perea (Mat.3:1-12, Mark.1:1-8, Luk.3:1-18, Joh.1:6-8, 15-18). Ook doopte hij Gods Zoon, die uit het nageslacht van koning David (1012 – 972), Abraham en Adam is geboren (Mat.3:13-17, Mark.1:9-11, Luk.3:21-38, Joh.1:32-34).

4. Jezus begon zijn werk in de woestijn en in Judea, terwijl Johannes onderwijs gaf.

Terwijl Johannes onderwijs gaf, en mensen doopte in de Jordaanrivier, begon de Here Jezus zijn werk in de woestijn. Daar in de eenzame wildernis probeerde de satan Hem gedurende

¹²⁹¹ Dit reinigingsoffer moest op de 40^e dag (of zo snel mogelijk na de 40^e dag) na de geboorte van een zoon worden gebracht (Lev.12).

40 dagen op verschillende manieren te verleiden. Gelukkig hield de Mensenzoon stand, en mislukten al de pogingen van de verleider volledig (Mat.4:1-11, Mark.1:12,13, Luk.4:1-13).

Intussen had Johannes de Doper in Bethabara tegen de Joodse leiders gezegd, dat hij niet de beloofde Messias of Elia was (Joh.1:19-28). Toen hij op de 1^e dag daarna de Here Jezus zag, die uit de woestijn was gekomen, wees hij Hem aan als het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt (Joh.1:29-31). De volgende dag maakten 2 discipelen van Johannes kennis met de Mensenzoon, en ze besloten Hem te volgen. Een korte tijd later haalde 1 van die 2 discipelen: Andreas, zijn broer Simon (Petrus) op, en ook hij besloot de Heiland te volgen. Weer een dag daarna (= de 2^e dag) sloten Filippus en Natanaël zich bij hen aan (Joh.1:35-52).

5. De Heiland ging verder met zijn werk in Galilea.

Toen vertrok de Here Jezus met zijn eerste discipelen naar Galilea. Op de 3^e dag (na het gesprek van Johannes de Doper met de Joodse leiders) ging de Mensenzoon naar een bruiloft in Kana, waar Hij met zijn discipelen was uitgenodigd. Nadat de wijn was opgebraakt, veranderde de Zoon van God water in wijn, zodat het feest verder kon gaan (Joh.2:1-11). Daarna bracht Hij met zijn moeder Maria, zijn broers en met zijn discipelen een bezoek aan de stad Kaper-naüm (Joh.2:12).

6. De Meester verbleef met zijn discipelen tijdelijk in Judea.

Omdat binnenkort het Paasfeest zou beginnen, vertrok de Mensenzoon met zijn discipelen naar de hoofdstad Jeruzalem. Daar joeg Hij voor de 1^e keer de handelaren en kooplieden de tempel uit, want het moest in dat heiligdom een rustige plaats zijn om te bidden, en geen lawaaiige markt (vgl. Mat.21:13, Mark.11:17,(18), Luk.19:46). Daar sprak de Here Jezus ook over zijn lichaam als een tempel van God, dat afgebroken zou worden, en in 3 dagen door Hem zou worden herbouwd (Joh.2:13-22). Hij had geen vertrouwen in de mensen in Jeruzalem (Joh.2:23-25).

Op een nacht kwam Nikodemus bij de Mensenzoon. Hij was een Farizeeër, die als leraar bij de geestelijke leiders van de Joden hoorde. De Zoon van God sprak met hem over de wedergeboorte, maar Nikodemus begreep niet goed, wat Hij daarmee bedoelde. Daarom legde de Here Jezus dat aan hem uit (Joh.3:1-21).

De Heiland vertrok met zijn discipelen vanuit de hoofdstad Jeruzalem naar andere delen van Judea. Daar doopten zijn leerlingen de mensen (Joh.3:22, vgl. Joh.4:2), terwijl Johannes ook mensen bleef dopen in Enon bij Salim (Joh.3:23,24). De discipelen van Johannes vonden dat een probleem, maar hun meester zelf zei daarop, dat de invloed van de Here Jezus moest toenemen, en zijn eigen invloed daarom moest afnemen (Joh.3:25-36). Zijn werk moest de invloed van de Mensenzoon niet in de weg staan, maar juist bevorderen.

7. Jezus reisde naar Galilea, en Johannes de Doper werd in de gevangenis gezet.

Omdat de Farizeeën hadden gehoord, dat het aantal discipelen van de Heiland groter werd, dan de groep volgelingen van Johannes, vertrok de Zoon van God met zijn discipelen weer naar Galilea (Joh.4:1-3). Het lijkt er sterk op, dat Hij een openlijk conflict met de Farizeeën nog wilde vermijden.

Bij zijn reis naar Galilea trok de Mensenzoon door het gebied van Samaria. Tijdens die tocht raakte Hij in gesprek met een Samaritaanse vrouw bij Sichar, terwijl zijn discipelen naar de stad waren gegaan om eten te kopen. Hij sprak met haar over het levende water. Als je dat

water drinkt, krijg je geen dorst meer. Ook vertelde Hij aan haar, dat Hij de beloofde Messias (= Gezalfde) is (Joh.4:4-26).

Toen kwamen de discipelen weer terug. De vrouw ging naar de stad Sichar, waar ze woonde, om de inwoners daarvan over de Here Jezus te vertellen. Terwijl de vrouw haar verhaal deed in de stad, sprak de Zoon van God met zijn discipelen over de komende oogst in Samaria (Joh.4:27-38). In Sichar geloofden veel mensen, wat de vrouw aan hen vertelde. Ze gingen naar de Heiland toe, en op hun verzoek bleef Hij daar 2 dagen. In die tijd bracht Hij de blijde boodschap in Sichar in het gebied Samaria, en nog veel meer mensen uit die stad geloofden Hem (Joh.4:39-42).

Voordat de Mensenzoon Galilea had bereikt, werd Johannes de Doper door koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) gevangengenomen (Mat.4:12^a, 14:3-5, Mark.1:14^a, 6:17-20, Luk.3:19,20). Toen de Meester dat hoorde, trok Hij verder, totdat Hij was teruggekeerd in het gebied waar Hij woonde (Mat.4:12^b, Mark.1:14^b, Luk.4:14, Joh.4:43-45).

8. De Mensenzoon ging verder met zijn werk in Galilea.

In het noorden van Israël hervatte de Here Jezus zijn werk. Hij genas in de plaats Kana een zoon van een hoveling uit Kapernaüm (Joh.4:46-54). De Heiland verhuisde bovendien van Nazaret naar de stad waar die hoveling woonde. Daar, in Kapernaüm, sprak Hij over het koningschap vanuit de hemel, dat dichtbij gekomen was (Mat.4:13-17, Mark.1:15, Luk.4:15).

Toen Gods Zoon daarna weer een keer naar Nazaret trok om daar zijn werk te doen, werd Hij door de inwoners van zijn vroegere woonplaats bijna vermoord (Mat.13:54-58, Mark.6:1-6, Luk.4:16-30). Daarop ging Hij opnieuw naar Kapernaüm, en Hij genas daar een bezeten iemand (Mark.1:21-28, Luk.4:31-37). De Heiland maakte ook de schoonmoeder van zijn discipel Simon Petrus weer gezond (Mat.8:14,15, Mark.1:29-31, Luk.4:38,39). 's Avonds genas de Mensenzoon meerdere zieke en bezeten mensen (Mat.8:16,17, Mark.1:32-34, Luk.4:40,41). Daarna reisde Hij rond in Galilea. Hij gaf in dat gebied onderwijs, en Hij herstelde er allerlei zieken (Mat.4:23-25, Mark.1:35-39, Luk.4:42-44).

9. Voor een feest was de Meester tijdelijk in Jeruzalem.

Voor een feest vertrok de Here Jezus tijdelijk naar de stad Jeruzalem in Judea. Op dat feest genas Hij in de hoofdstad op een sabbat een man. Daarover sprak een aantal Joden Hem aan, en vroeg aan Hem, waarom Hij die man op een sabbat had genezen. Toen Gods Zoon zei, dat zijn Vader eveneens werkte op de sabbat, wilden ze Hem te vermoorden (Joh.5:1-18). Om hen te waarschuwen gaf de Heiland een duidelijk getuigenis over zijn relatie met z'n hemelse Vader (Joh.5:19-47).

10. De Here Jezus ging verder met zijn werk in Galilea.

Na dit getuigenis vertrok de Mensenzoon weer naar Galilea. Daar ging Hij door met zijn werk. Hij riep Simon Petrus, Andreas, Jakobus en Johannes op om Hem te volgen, nadat ze met zijn hulp in het Meer van Gennesaret een wonderbaarlijk grote hoeveelheid vis hadden gevangen (Mat.4:18-22, Mark.1:16-20, Luk.5:1-11).

Enige tijd daarna maakte de Heiland een melaatse man weer gezond. Toen dat bekend werd, kwamen er erg veel mensen op Hem af om naar Hem te luisteren, en om door Hem te worden genezen (Mat.8:1-4, Mark.1:40-45, Luk.5:12-16). Niet veel later herstelde Hij een verlamd iemand (Mat.9:1-8, Mark.2:1-12, Luk.5:17-26).

Nadat de Here Jezus deze mensen had genezen, trok Hij verder, en riep Hij de belastingpachter Matteüs op om Hem te volgen. Onmiddellijk besloot hij Hem als zijn nieuwe Meester te gehoorzamen, en hij nodigde Hem uit om deel te nemen aan een maaltijd, waarbij ook veel andere belastingpachters aanwezig waren (Mat.9:9-13, Mark.2:13-17, Luk.5:27-32).

Toen ze bij de Zoon van God kwamen met een vraag over het vasten van de discipelen van Johannes de Doper en van de Farizeeën, legde Hij aan hen uit, dat het geen geschikte tijd is om te vasten, zolang de bruidegom nog bij hen is. Al het goede moet op een gepaste tijd gebeuren (Mat.9:14-17, Mark.2:18-22, Luk.5:33-39).

Op een sabbat trok de Messias door de korenvelden. Toen zijn discipelen trek kregen, plukten ze aren, en aten ze van de graankorrels. Daarover werd de Mensenzoon door enkele Farizeeën ter verantwoording geroepen. In zijn antwoord, herinnerde Hij hen aan David die met zijn mannen van de toonbroden had gegeten, en aan de priesters die zelfs op de sabbat hun werk in de tempel moeten doen (Mat.12:1-8, Mark.2:23-28, Luk.6:1-5). Ook genas de Heiland op een andere sabbat uit barmhartigheid en medelijden eveneens een man met een verschrompelde hand (Mat.12:9-14, Mark.3:1-6, Luk.6:6-11). Bovendien maakte Hij veel mensen weer gezond, en dreef Hij kwaadaardige geesten uit (Mat.12:15-21, Mark.3:7-12).

Enige tijd later koos de Here Jezus uit zijn volgelingen de eerste 12 apostelen (Mat.10:2-4, Mark.3:13-19, Luk.6:12-16). Vervolgens sprak de Meester zaligsprekingen uit (Mat.5:1-12, Luk.6:17-23), en waarschuwde Hij de zorgeloze rijke mensen. (Luk.6:24-26).

Hij riep de omstanders en toehoorders op om elkaar lief te hebben, en te streven naar goede onderlinge verhoudingen (6^e gebod) (Mat.5:21-24). Hij gaf daarbij aan hen onderwijs over overspel (7^e gebod) (Mat.5:27-30) en de echtscheiding (7^e gebod) (Mat.5:31,32), en Hij sprak over het afleggen van een eed (Mat.5:33-37). De kern van al Gods wetten is de wet van de liefde (Mat.5:38-48, Luk.6:27-36). Daarom moeten we, als we iets aan anderen geven, dat uit liefde doen, en niet om door de mensen geprezen te worden (Mat.6:1-4).

Ook moeten de volgelingen van de Here Jezus van hun gebed geen grote show maken, maar ze moeten als ze bidden, op een rustige plek in gewone taal tegen God praten (Mat.6:5-8). Op dezelfde manier sprak de Heiland over vasten (Mat.6:16-18). Hij zei bovendien, dat je de Here niet kunt dienen, terwijl je tegelijkertijd jaagt naar geld en goed. Niemand kan 2 heren dienen (Mat.6:19-24). Eveneens leerde de Zoon van God aan zijn volgelingen, dat ze niet te snel moeten oordelen. Als je al een oordeel geeft, dan is het heel verstandig om met een eerlijk oordeel over jezelf te beginnen (Mat.7:1-6, Luk.6:37-42).

De Meester waarschuwde zijn volgelingen voor de valse profeten die als roofgierige wolven zouden en zullen komen. Hij zei, dat je ze aan hun vruchten zult herkennen (Mat.7:15-20, Luk.6:43-45). Ook sprak Hij over een verstandige man die zijn huis bouwde op de rots, en een dwaze man die zijn huis bouwde op het zand. Met die laatste man zou het uiteindelijk slecht aflopen (Mat.7:24-27, Luk.6:46-49). De woorden van de Mensenzoon maakte een diepe indruk op zijn luisteraars, want Hij sprak op basis van zijn (goddelijk) gezag, en niet zoals de schriftgeleerden (Mat.7:28,29).

Daarna maakte de Heiland een slaaf van een hoofdman uit Kapernaüm beter (Mat.8:5-13, Luk.7:1-10), en wekte Hij de zoon van een weduwe uit Naïn op uit de dood (Luk.7:11-17).

Toen stuurde Johannes de Doper vanuit de gevangenis 2 van zijn discipelen naar de Here Jezus toe. Ze vroegen namens hun meester aan Hem, of Hij de Messias (= de Gezalfde) was, of dat ze nog iemand anders konden verwachten. Op basis van de Joodse Bijbel uit die tijd, en het werk en de wonderen die Hij deed, toonde de Heiland hen duidelijk aan, dat Hij de beloofde Messias was (Mat.11:2-6, Luk.7:18-23). Vervolgens zei Gods Zoon over Johannes, dat hij was gekomen als de (2^e) profeet Elia. Dit was een profeet die de Joden nog verwachtten.

De Meester waarschuwde bovendien de mensen die niet naar Johannes' boodschap en niet naar zijn eigen woorden wilden luisteren (Mat.11:7-19, Luk.7:24-35, vgl. Mal.4:5). Liefdevol nodigde Hij echter de mensen uit, die Hem wel wilden (en willen) dienen (Mat.11:28-30).

Daarna zalfde een vrouw die bekend stond als een zondares, de voeten van de Mensenzoon. Om de onuitgesproken kritiek daarop te weerleggen, vertelde de Here Jezus een gelijkenis over een schuldeiser van 2 mensen met schulden. De één moest nog 500 denariën aflossen, en de ander 50. Toen ze allebei niet (op tijd) konden betalen, schonk de schuldeiser aan hen het hele bedrag kwijt. Het ligt voor de hand, dat de man die de grootste schuld had, zijn schuldeiser het meest dankbaar zou zijn. Dat gold natuurlijk toch ook voor die vrouw (Luk.7:36-50).

De Zoon van God trok kort daarna met zijn 12 apostelen en enkele vrouwen rond om de blijde boodschap te brengen (Luk.8:1-3). Toen er veel mensen naar Hem toe kwamen, vertelde Hij een gelijkenis over een zaaier (Mat.13:1-9, Mark.4:1-9, Luk.8:4-8). Tegen zijn discipelen zei de Meester, waarom Hij zijn boodschap in de vorm van gelijkenissen bracht (Mat.13:10-11, 13-17, Mark.4:10-12, Luk.8:9,10). Ook legde Hij aan zijn leerlingen de gelijkenis van de zaaier uit (Mat.13:18-23, Mark.14:13-20, Luk.8:11-15).

Daarna vertelde de Heiland nog meer gelijkenissen. Zo sprak Hij over een gelijkenis van het graan en het onkruid (Mat.13:24-30), en een gelijkenis van een lamp. Daarbij legde Hij uit, waarom het zo belangrijk is om echt goed naar Hem te luisteren (Mark.4:21-25, Luk.8:16-18). Zo gaf de Here Jezus aan de mensenmenigte onderwijs door middel van gelijkenissen, maar aan zijn discipelen legde Hij alles uit (Mat.13:34,35, Mark.4:33,34). Ook volgde de verklaring van de gelijkenis van het graan en het onkruid (Mat.13:36-43). Bovendien vertelde de Mensenzoon een gelijkenis van een verborgen schat in een akker, van de kostbare parel, van het sleepnet en van de heer van het huis, die uit zijn voorraadkamer of schatkamer nieuwe en oude dingen te voorschijn brengt (Mat.13:44-53).

Enkele mensen zeiden tegen de Messias, dat zijn moeder en broers buiten stonden, en Hem wilden spreken. Hij zei echter, dat zijn volgelingen zijn echte familie zijn (Mat.12:46-50, Mark.3:31-35, Luk.8:19-21). De geestelijke band was (en is) voor de Heiland blijkbaar veel belangrijker, dan de biologische.

In die tijd vertrok de Zoon van God met zijn discipelen in een schip naar de overkant van het meer van Galilea. Daar bracht Hij met bestraffende woorden een storm op het meer tot bedaren (Mat.8:18,23-27, Mark.4:35-41, Luk.8:22-25).

11. De Heiland was tijdelijk in de Dekapolis.

Na de wonderbaarlijke boottocht over het Meer van Galilea, kwamen de Mensenzoon en zijn discipelen veilig aan in het land van de Gadarenen. Dit gebied ten het zuidoosten van het meer hoorde bij de Dekapolis (= Een bondgenootschap van 10 steden). Daar in die heidense streek genas de Heiland 2 bezeten mensen. Toen ondanks de genezing van die 2 mensen, het grootste deel van de inwoners uit de dichtstbij zijnde stad aan de Here Jezus vroeg, of Hij weg wilde gaan, voer Hij met een schip weer terug (Mat.8:28-34, Mark.5:1-20, Luk.8:26-39).

12. De Meester ging weer verder met zijn werk in Galilea.

Nadat Gods Zoon was teruggekeerd in Galilea, ging Hij verder met zijn liefdevol werk. Daar genas Hij een vrouw van haar bloedvloeiingen, en wekte Hij de dochter van Jairus op uit de dood. (Mat.9:18-26, Mark.5:21-43, Luk.8:40-56). Ook liet Hij 2 blinde mensen zien, en zorgde Hij ervoor, dat een (doof)stom iemand, die bezeten was, (weer) kon praten (Mat.9:27-34).

Zo trok de Mensenzoon onderwijzend en genezend langs de steden en dorpen in Galilea om zijn volksgenoten te helpen (Mat.9:35-38).

De Heiland stuurde daarna zijn 12 apostelen eropuit. Ze moesten afkondigen, dat het koningschap vanuit de hemel dichtbij was gekomen, en ze moesten zieke mensen genezen, doden opwekken, melaatse mensen genezen, en kwaadaardige geesten uitdrijven (Mat.10:1,5-16, Mark.6:7-13, Luk.9:1-6).

Over alles wat er in die tijd gebeurde, maakte koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) zich grote zorgen, omdat hij Johannes de Doper had laten onthoofden. Hij was bang, dat Jezus dezelfde persoon zou zijn als Johannes, die uit de dood zou zijn opgestaan (Mat.14:1-12, Mark.6:14-29, Luk.9:7-9).

Na enige tijd keerden de apostelen weer terug, en ze vertelden de Mensenzoon over, wat ze hadden gedaan en meegemaakt. Hij nam ze daarna met een schip mee naar de rustige plaats Betsaida om daar wat uit te rusten (Mat.14:13^a, Mark.6:30-32, Luk.9:10).

Toch volgde hen een grote volksmenigte. De mensen liepen langs het Meer van Galilea, en wisten de Here Jezus zo te voet te bereiken. De Heiland sprak met hen over Gods koningschap, en Hij genas de mensen die dat nodig hadden. Toen ze niet meer op tijd thuis konden komen om eten te kopen, gaf Hij hun met 5 broden en 2 vissen allemaal te eten. De discipelen brachten het bij de mensen. Iedereen kreeg genoeg. Het waren ongeveer 5000 mannen met vrouwen en kinderen (Mat.14:13^b-21, Mark.6:33-44, Luk.9:11-17, Joh.6:1-14).

Toen de mensen Hem koning wilden maken (Joh.6:15^a), trok Hij zich terug. De Here Jezus stuurde zijn discipelen terug naar de overkant van het meer, en liet de mensenmenigte weggaan. Hij ging alleen de berg op om te bidden. Daarna ging Hij over het meer naar zijn discipelen toe. Toen Simon Petrus wist, dat het de Mensenzoon was, mocht hij lopend over het water bij Hem komen. Dat leek goed te gaan, maar door Petrus' gebrek aan geloof liep het bijna verkeerd af. De Heiland redde hem, en Hij bracht de storm die was opgestoken, tot bedaren (Mat.14:22-33, Mark.6:45-52, Joh.6:15^b-21).

Nadat ze het Meer van Galilea waren overgestoken, kwamen ze in de plaats Gennesaret aan wal. Daar genas Gods Zoon veel zieke mensen (Mat.14:34-36, Mark.6:53-56).

De volgende dag ontdekte de volksmenigte aan de overkant van het meer, dat de Here Jezus daar niet meer was. Toen ze uiteindelijk in Kapernaüm kwamen om Hem daar te zoeken, vonden ze Hem. De Mensenzoon zei tegen hen, dat ze Hem niet moeten zoeken om het brood dat ze hadden gekregen, maar om het eten dat niet vergaat. Hij zei ook, dat Hijzelf het brood van het leven is, dat uit de hemel is neergedaald (Joh.6:22-59).

Om wat de Here Jezus in de stad Kapernaüm had gezegd, verlieten veel van zijn volgelingen Hem (Joh.6:60-66), maar de 12 discipelen bleven bij Hem. Simon Petrus beleed zelfs, dat zijn Meester de Heilige van God is. De Heiland voorspelde daarna het trieste verraad van Judas Iskariot (Joh.6:67-71).

Vanuit de stad Jeruzalem kwamen Farizeeën en schriftgeleerden, die de Zoon van God vermaanden, omdat zijn discipelen zich niet aan de traditionele voorschriften hielden door hun handen niet te wassen voor het eten. Naar aanleiding daarvan waarschuwde de Meester hen en de anderen die erbij waren, tegen door mensen bedachte tradities en geboden die tegen de wil van de Here ingaan (Mat.15:1-20, Mark.7:1-23).

Daarna trok de Mensenzoon zich terug naar de omgeving van de steden Tyrus en Sidon. Daar genas Hij de dochter van een Kanaänitische vrouw (Mat.15:21-28, Mark.7:24-30). De Here Jezus vertrok daar vandaan naar het Meer van Galilea in het gebied van de Dekapolis (= Het bondgenootschap van 10 steden). Op een berg in de buurt van het meer genas Hij veel mensen

met een gebrek. De Heiland zorgde er eveneens voor, dat een doof iemand, die moeilijk kon praten, weer goed kon horen en spreken (Mat.15:29-31, Mark.7:31-37). Enige tijd later gaf Hij met 7 broden en enkele vissen ongeveer 4000 mannen met vrouwen en kinderen voldoende te eten. Er bleven zelfs 7 korven met eten over (Mat.15:32-39, Mark.8:1-10).

Er kwamen Farizeeën en Sadduceeën bij Gods Zoon, en zij vroegen aan Hem om een teken uit de hemel. Daar ging Hij niet op in (Mat.16:1-4, Mark.8:11-13). Wel waarschuwde Hij zijn discipelen voor de zuurdesem van de Farizeeën en de Sadduceeën, en de zuurdesem van koning Herodes (Mat.16:5-12, Mark.8:14-21). Daarna kwam Hij met zijn leerlingen in Betsaida. Daar genas de Heiland een blinde man (Mark.8:22-26).

In Caesarea Filippi beleed Simon Petrus, een zoon van Jona,¹²⁹² dat zijn Meester de Gezalfde (= Christus) is, de Zoon van de levende God. Op grond van die rotsvaste belijdenis zou de Here Jezus zijn gemeente bouwen (Mat.16:13-20, Mark.8:27-30, Luk.9:18-21). Vervolgens kondigde de Mensenzoon voor de 1^e keer zijn sterven en zijn opstanding aan (Mat.16:21, Mark.8:31,32^a, Luk.9:22). Toen Simon Petrus Hem over deze aankondiging de les begon te lezen, vermaande Hij zijn leerling daarover. Zijn trouwe discipel moest zich niet door de tegenstander van God laten misbruiken (Mat.16:22,23, Mark.8:32^b,33). Daarna sprak Hij voor de 1^e keer over wat het volgen van Hem allemaal betekent (Mat.16:24-28, Mark.8:34-9:1, Luk.9:23-27).

Zeven dagen later nam de Meester zijn leerlingen Simon Petrus, Johannes en Jakobus mee een berg op om daar te bidden. Terwijl Hij daar bad verschenen Mozes en Elia in heerlijkheid, en ze spraken met Hem. Na dat gesprek verdwenen ze in een wolk, en de stem van God de Vader vanuit die wolk wees de Here Jezus aan als zijn Zoon. Toen bleven de 3 discipelen alleen met Hem achter op de berg (Mat.17:1-13, Mark.9:2-13, Luk.9:28-36).

Nadat ze de volgende dag de berg waren afgedaald, genas de Heiland een jongen die door een kwaadaardige geest in bezit was genomen (Mat.17:14-20, Mark.9:14-29, Luk.9:37-43^a). Daarna kondigde Hij voor de 2^e keer zijn sterven en opstanding aan (Mat.17:22,23, Mark.9:30-32, Luk.9:43^b-45).

Toen zij weer in Kapernaüm kwamen, vroegen belastinginnern aan Petrus, of zijn Meester wel de tempelbelasting wilde betalen. Voorbarig antwoordde hij met ja. Bij zijn thuiskomst leerde de Here Jezus hem, dat Hij als Zoon van God natuurlijk helemaal geen tempelbelasting hoefde te betalen. Om echter geen aanstoot te geven zorgde de Heiland ervoor, dat Petrus voor Hem en voor zichzelf de tempelbelasting kon betalen (Mat.17:24-27).

Op dat ogenblik kwamen de discipelen bij de Here Jezus, en vroegen aan Hem, wie de belangrijkste was in het koninkrijk van God. Met een kind als voorbeeld leerde Hij aan zijn discipelen, dat ernaar streven om dienstbaar te zijn veel waardevoller is, dan maar proberen de belangrijkste te zijn (Mat.18:1-5,10,11, Mark.9:33-37, Luk.9:46-48).

Ook leerde de Mensenzoon aan zijn leerlingen, dat iemand alleen kwaadaardige geesten kan uitdrijven met hulp van God, want wie niet tegen de Here Jezus en zijn volgelingen is, is voor hen (Mark.9:38-40, Luk.9:49,50). Toen sprak de Mensenzoon over beloften voor zijn volgelingen (Mat.10:40-11:1, Mark.9:41). Hij waarschuwde de mensen eveneens voor verleidingen van het lichaam (Mat.18:8,9, Mark.9:43-49).

Uit de houding van de broers van de Heiland bleek, dat ze niet in Hem geloofden als de Verlosser van de zonden en de Koning van de schepping, maar als een belangrijke man of koning van deze zondige wereld (Joh.7:1-9).

¹²⁹² Het Hebreeuwse woord *Jona* betekent *duif*. Dat woord symbool staat voor de Heilige Geest.

13. Gods Zoon reisde via Samaria naar Jeruzalem.

Pas nadat de broers van de Here Jezus waren vertrokken naar het feest, ging Hij ook naar Jeruzalem. Voor de Joden deed Hij dat in het geheim (Luk.9:51, Joh.7:10). Tijdens zijn reis trok Hij met zijn discipelen door het gebied van de Samaritanen. Daar waar de Meester met zijn volgelingen langs wilde trekken, wilden ze Hem niet ontvangen. Hij vermaande de ongest-vrije Samaritanen nadrukkelijk, en trok met zijn discipelen naar een ander dorp (Luk.9:52-56). In Jeruzalem zochten veel Joden naar Hem (Joh.7:11-13).

14. De Here Jezus gaat verder met zijn werk in Judea.

Halverwege het feest verscheen de Mensenzoon plotseling in de hoofdstad. Openlijk trad Hij op in de tempel, en getuigde Hij over God als zijn Zender (Joh.7:14-24). Er waren Joden die de Heiland haatten, anderen twijfelden, en weer anderen geloofden in Hem (Joh.7:25-36). Op de laatste dag van het feest sprak Hij over het levende water. Ook daarover beoordeelden de Joden Hem heel verschillend (Joh.7:37-44). Onder de Farizeeën verdedigde Nikodemus Hem, maar dat had bij zijn partijgenoten niet het gewenste resultaat (Joh.7:45-52).

Toen de Here Jezus de volgende morgen weer in de tempel was, probeerde een aantal Farizeeën en schriftgeleerden Hem in het nauw te drijven. Ze wilden zijn oordeel wel eens horen over een vrouw die op overspel was betrapt. Volgens de wetten die de Here aan zijn volk had gegeven, moest zij (met de betreffende man) gestenigd worden (Lev.20:10, Deut.22:22-24). Ze hadden haar ook meegenomen. Wat zou de Mensenzoon zeggen? Jezus ging er niet rechtstreeks op in. Hij bukte echter, en schreef met zijn vinger op de grond. Toen ze bleven doorvragen, richtte Hij zich op, en zei, dat wie zonder zonden was, die eerste steen naar die vrouw zou moeten gooien (vgl. Deut.17:7). Vervolgens schreef Hij verder op de grond. Door een groot wonder liet Gods Zoon de beschuldigers van de vrouw vanaf de oudste tot de jongste één voor één afdruipe¹²⁹³. Daarna sprak Hij de vrouw vrij, en zei, dat ze niet opnieuw in haar kwaad moest vervallen. Hij getuigde eveneens over zichzelf als het Licht van de wereld, en sprak over zijn Vader die Hem had gestuurd (Joh.8:1-20). De Meester ging daarna openlijk het debat aan met de Joden die zijn tegenstanders waren, en Hem niet wilden aanvaarden als Gods Zoon. Daarmee wilde Hij hen nog waarschuwen (Joh.8:21-59).

In het voorbijgaan zag de Heiland op de sabbat een blindgeboren iemand. Toen Hij hem genas, reageerden de Farizeeën daarop erg afwijzend, omdat Hij die blindgeboren persoon op een sabbat had genezen. Opnieuw waarschuwde de Messias zijn tegenstanders, want als zij zo door zouden gaan, zouden ze hun onheil tegemoet gaan (Joh.9:1-41).

Voor de 2^e keer sprak de Here Jezus over wat het in de praktijk allemaal betekent om Hem te volgen (Mat.8:19-22, Luk.9:57-62). Daarna stuurde Hij 70 van zijn discipelen er in 2-tallen op uit om Hem mee te helpen voor de komst van een grote oogst. Die 70 discipelen moesten

¹²⁹³ De Here Jezus schreef niet zomaar iets op de grond. Op de grond schrijven had namelijk in Israël een betekenis. De profeet Jeremia had gezegd, dat de namen van de mensen die Jahweh verlieten op de grond (of in de aarde) geschreven zouden worden (Jer.17:13). Letters op de grond (of in de aarde) zullen door de voeten van mensen of dieren, of door de wind of de regen gauw verdwijnen. Zo zou en zal het ook gaan met de namen van de mensen die de Here niet willen dienen. Hun namen zouden en zullen snel worden vergeten.

Nadat de Zoon van God had gezegd, dat wie zonder zonde was, de eerste steen maar moest gooien, gingen de beschuldigers van die vrouw op basis van wat Hij schreef, vanaf de oudste tot en met de jongste één voor één weg. Blijkbaar schreef de Heiland de namen van de hypocriete Farizeeën en schriftgeleerden op de grond. Het grote wonder was, dat Hij de namen kende, en ze opschreef vanaf de oudste. De schijnvromen die de tekst uit het bijbelboek Jeremia natuurlijk goed kenden, dropen daardoor één voor één af.

Zie eventueel Turenout T. van, Jeremia, Jahweh sticht, Grijskerk, 2021.

zieke mensen beter maken, en ze moesten afkondigen, dat het koningschap van God dichtbij gekomen was (Luk.10:1-12,16). Ook vervloekte de Mensenzoon een aantal Joodse steden om hun ongeloof (Mat.11:20-24, Luk.10:13-15).

Toen de 70 discipelen terugkeerden, waren ze opgetogen, en ze zeiden, dat ook de kwaadaardige geesten zich aan hen onderwierpen in Jezus' naam. Op dat moment zag de Heiland, dat de satan als een bliksem uit de hemel was gevallen (Luk.10:17-20). Daarna bedankte Hij zijn Vader in de hemel, omdat Hij de blijde boodschap voor de wijzen en voor de verstandige mensen van die tijd had verborgen, maar aan zijn kinderen had geopenbaard (Mat.11:25-27, Luk.10:21,22). Hij prees zijn discipelen gelukkig, omdat ze zoveel mochten zien en horen, wat profeten en koningen ook hadden willen zien en horen (Luk.10:23,24).

Om aan een geleerde van de wet uit te leggen wie zijn naaste is, vertelde de Here Jezus een gelijkenis over een barmhartige Samaritaan. Daarna liet Hij die wetgeleerde zelf antwoord geven op de vraag wie zijn naaste is (Luk.10:25-37).

Toen Gods Zoon op reis was, kwam Hij in een dorp bij de zussen Marta en Maria. Terwijl Maria aandachtig bleef luisteren naar het onderwijs dat Hij gaf, was Marta druk bezig met de bediening. Uiteindelijk deed Marta bij de Heiland haar beklag, en ze vroeg, of Hij daar wat van zou zeggen. Hij zei echter, dat zijn onderwijs veel belangrijker was dan de bediening waar zij zich zo druk over maakte. Maria had er verstandig aan gedaan door naar de wijze woorden van de Meester te luisteren (Luk.10:38-42).

Ook onderwees de Here Jezus zijn volgelingen over bidden. Als voorbeeld leerde Hij hun het inmiddels bekende gebed dat begint met de woorden: Onze Vader (Mat.6:9-13, Luk.11:1-4). Voor een goed contact met de almachtige God is het heel belangrijk, dat we bereid zijn om de overtredingen te vergeven, die andere mensen tegenover ons hebben gedaan. Als we immers anderen niet willen vergeven, dan wil de Here onze overtredingen die we tegenover Hem hebben gedaan, eveneens niet vergeven. Zolang dat laatste het geval is, dan is het contact met Hem uitgesloten, en luistert Hij niet naar ons gebed (Mat.6:14,15, Mark.11:25). Als we echter, de mensen die ons om vergeving vragen, wel vergeven, dan wil de liefdevolle hemelse Vader juist graag naar ons gebed luisteren. Op ons verzoek wil Hij zelfs aan ons de Heilige Geest geven (Mat.7:7-12, Luk.11:5-13).

Enige tijd later verzamelde zich in een huis een volksmenigte om de Mensenzoon heen, zodat ze zelfs geen brood konden eten. Zijn familieleden hoorden dit, en ze gingen naar Hem toe om Hem op te halen, want ze dachten, dat Hij in de war was (Mark.3:20,21).

Toen de Heiland iemand van een kwaadaardige geest had bevrijd, zeiden sommige Farizeeën en schriftgeleerden uit Jeruzalem, dat Hij met hulp van Beël-zebub, kwaadaardige geesten kon uitdrijven. De Meester toonde aan, hoe dwaas hun beschuldiging was. Het bleek heel duidelijk, dat Hij meer macht heeft dan de kwaadaardige geesten (Mat.12:22-30, Mark.3:22-27, Luk.11:14-23). Daarna sprak Hij over de zonde tegen de Heilige Geest. Al het spotten en lasteren van de mensen kan worden vergeven, maar het bespotten en belasteren van de Heilige Geest zal nooit worden vergeven (Mat.12:31-37, Mark.3:28-30). Deze zonde doen mensen die heel bewust voortdurend en volhardend tegen het werk van Gods Geest ingaan, zoals een aantal schriftgeleerden en Farizeeën dat deed.

De Here Jezus waarschuwde de mensen eveneens voor een groot gevaar. Wanneer iemand van een kwaadaardige geest is bevrijd, en niet bereid is om God te dienen, dan is de kans groot, dat die kwaadaardige geest zal terugkeren. Hij zal bij zijn terugkeer nog meer geesten meenemen, die slechter zijn, dan hijzelf is (Mat.12:43-45, Luk.11:24-26). Alle mensen echter, die de woorden van de Here serieus nemen, zullen gelukkig zijn (Luk.11:27,28).

Toen sommige Farizeeën en schriftgeleerden met verkeerde bedoelingen aan de Heiland om

een teken vroegen, zei Hij dat ze geen ander teken zouden krijgen dan dat van de profeet Jona (Mat.12:38-42, Luk.11:29-32). Daarna sprak Hij over het oog van elk mens als de lamp van het lichaam. Als het oog zuiver en gezond is, dan wordt het hele lichaam vol licht, maar als het slecht is, dan wordt het lichaam één en al duisternis (Luk.11:33-36).

Terwijl de Here Jezus nog sprak, werd Hij door een Farizeeër uitgenodigd om bij Hem te komen eten. Toen Gods Zoon zijn handen niet waste voor het eten, en die Farizeeër zich daarover verbaasde, waarschuwde Hij de Farizeeën en schriftgeleerden openlijk en nadrukkelijk voor hun schijnheilige houding ten opzichte van de Here en hun volksgenoten. Door hun gehichel hoorden ze niet bij de dienaren van de hemelse Vader, en belemmerden ze andere mensen om dienaren van Hem te worden (Mat.23:13-36, Luk.11:37-54).

Opnieuw wees de Mensenzoon zijn discipelen op de zuurdesem van de Farizeeën. Hij noemde hun gedrag huichelarij. Daarna onderwees Hij zijn volgelingen over het getuigen van Hem, ook in tijden van vervolging. Ze zouden als het nodig was, de onmisbare hulp van de Heilige Geest ervaren (Mat.10:26-33, Luk.12:1-12).

Daarna waarschuwde Jezus de mensen voor hebzucht. Om zijn onderwijs de verduidelijken vertelde Hij een gelijkenis van een rijke dwaas die schatten op de aarde verzamelde, maar niet rijk was in zijn relatie met God (Luk.12:13-21). We moeten ons niet in de eerste plaats bezorgd maken over eten, drinken, kleding en dergelijke dingen, maar vooral het koningschap en het koninkrijk van de Here centraal stellen in ons leven (Mat.6:25-34, Luk.12:22-34).

Ook riep de Heiland zijn volgelingen op tot waakzaamheid. Voor wie niet in gehoorzaamheid werkt en waakt, kan Koning Jezus totaal onverwachts terugkomen. Voor mensen die Hem niet hebben gediend zal het dan slecht aflopen. (Mat.24:42-51, Mark.13:33-37, Luk.12:35-48). De boodschap van de Zoon van God zal verdeeldheid brengen onder de mensen en binnen families (Mat.10:34-36, Luk.12:49-53). Om goed waakzaam te kunnen zijn is het erg belangrijk om de tekenen van de tijd die dichtbij is, te herkennen. De schijnheiligen herkennen deze signalen niet (Luk.12:54-56).

In praktische zaken riep de Here Jezus op tot wijsheid. Drijf de onenigheden met je medemensen niet onnodig op de spits. Probeer rechtszaken te voorkomen, en je met je tegenstanders te verzoenen, voordat het te laat is (Mat.5:25,26, Luk.12:57-59). De Heiland wees er eveneens op, dat mensen die noodlottig sterven, lang niet altijd veel slechter zijn dan andere mensen. Het onheil dat hen is overkomen, is echter wel een waarschuwing en een oproep tot bekering (Luk.13:1-5).

Toen vertelde de Mensenzoon een gelijkenis over een onvruchtbare vijgenboom (Luk.13:6-9), en genas Hij een kromlopende vrouw op een sabbat (Luk.13:10-17).

Verder gaf de Meester uitleg over het koninkrijk van God. Om duidelijk te maken, wat dat koninkrijk of koningschap betekent, vertelde Hij verschillende gelijkenissen. Zo sprak Hij over een gelijkenis van het gezaaide zaad dat groeit, en vrucht voortbrengt (Mark.4:26-29), en vertelde Hij een verduidelijkend verhaal over een mosterdzaadje, dat kan uitgroeien tot een grote boom (Mat.13:31,32, Mark.4:30-32, Luk.13:18,19), en een gelijkenis over de zuurdesem, dat het hele meel doortrekt (Mat.13:33, Luk.13:20,21).

De Heiland sprak bovendien over een goede Herder, die zijn leven inzet voor zijn schapen. Die goede Herder is Hijzelf. Hij zou (en zal) ook schapen leiden, die uit een andere stal komen. Het zal één kudde worden met één Herder (Joh.10:1-21). Op het feest van de tempelvernieuwing in Jeruzalem wilde een aantal Joden de Here Jezus vermoorden, omdat Hij zei, dat er eenheid bestaat tussen Hem en de hemelse Vader (Joh.10:22-39).

15. De Heiland deed tijdelijk zijn werk in Perea en Galilea.

Na die gebeurtenis vertrok de Meester naar de andere kant van de Jordaanrivier. Daar, in het gebied Perea, kwamen veel mensen tot het geloof in Hem als de gezalfde Zoon van de almachtige God (Joh.10:40-42).

De Mensenzoon trok toen tijdens zijn laatste rondreis door het heilige land langs steden en dorpen om daarna weer terug te keren naar Jeruzalem. Tijdens die reis vroeg iemand aan Hem, of het maar weinig mensen zijn, die behouden zullen worden. Op die vraag gaf Hij geen rechtstreeks antwoord, maar Hij spoorde zijn luisteraars wel aan om ernaar te streven door de nauwe poort te gaan. Veel Joden die Hem hebben gekend, zullen helaas geen geopende deur aantreffen, terwijl mensen die ver weg woonden, wel bij het koninkrijk van God zouden (en zullen) horen (Mat.7:13,14,21-23, Luk.13:22-30).

Toen de Here Jezus verder trok naar Galilea, zeiden enkele Farizeeën, dat Hij beter kon vertrekken, omdat Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) Hem zou willen laten vermoorden. Hij liet zich echter niet van de wijs brengen, en zei, dat Hij verder wilde gaan met zijn werk, en door wilde reizen naar Jeruzalem om daar te sterven (Mat.23:37-39, Luk.13:31-35).

Terwijl de Heiland bij een Farizeeër was tijdens het eten, genas Hij iemand met waterzucht op een sabbat (Luk.14:1-6).¹²⁹⁴ Daarna gaf Hij aan de aanwezigen onderwijs over de hoogste en de laagste plaats (Luk.14:7-11). Ook sprak Hij over wie je het beste kunt vragen om bij jou te komen eten. Dat moeten geen rijke mensen zijn, die jou daarna weer kunnen uitnodigen. Nee, beter is het om de zwakken in de samenleving uit te nodigen. Dan kun je een beloning van de Here verwachten (Luk.14:12-14). Vervolgens vertelde Hij een gelijkenis over de maaltijd van God waarbij de uitgenodigde gasten niet wilden komen, en smoezen gebruikten om af te zeggen. Met de uitgenodigde arme mensen ging die maaltijd toch door. Deze gelijkenis was een duidelijke waarschuwing voor de Farizeeën en andere hoogmoedige Joden die dachten, dat ze wel bij het koninkrijk van de Here zouden horen (Luk.14:15-24).

Toen de Meester zijn reis voortzette, trokken veel mensen met Hem mee. Tegen hen zei Hij, dat zij er alles voor over moesten hebben om Hem te volgen. Iedereen moet zich daar goed op voorbereiden om niet halverwege af te haken (Mat.10:37-39, Luk.14:25-33). Dat maakte de Zoon van God duidelijk met een gelijkenis over zout. Als het zout zijn smaak heeft verloren, dan is het waardeloos. Zo moeten zijn volgelingen ervoor zorgen, dat ze niet smakeloos worden (Mat.5:13, Mark.9:50, Luk.14:34,35). De discipelen van Hem moesten (en moeten) juist tot eer van de Here hun licht in de wereld laten schijnen (Mat.5:14-16).

Om verreweg de meeste Farizeeën te leren, dat hun hoogmoedige houding helemaal verkeerd was, vertelde de Messias enkele gelijkenissen. Zo sprak Hij over een verloren schaap, dat helaas niet bij de kudde bleef. Toch ging de herder het dier zoeken, en was hij erg blij, toen hij het schaap had teruggevonden (Mat.18:12-14, Luk.15:1-7). Ook vertelde de Heiland een gelijkenis van een vrouw die opgetogen was, omdat ze haar verloren penning na veel zoeken weer had teruggevonden (Luk.15:8-10), en een gelijkenis over een ondankbare zoon. Wat was zijn vader vrolijk en blij, dat die verloren zoon zich uiteindelijk bekeerde, en weer bij hem terugkwam (Luk.15:11-32).

De Here Jezus sprak vervolgens over een gelijkenis van een oneerlijke rentmeester om aan zijn volgelingen te leren meer met overleg bezig te zijn met het oog op de toekomst. Toen die rentmeester er achter kwam, dat hij ontslagen zou worden, maakte hij zich met het geld van zijn heer vrienden, zodat hij later verder geholpen zou worden (Luk.16:1-9). Ook waarschuw-

¹²⁹⁴ Bij waterzucht (ofwel oedeem) neemt de hoeveelheid vocht rondom de lichaamscellen toe. Daardoor kunnen weefsels en organen opzwellen. Verschijnselen van waterzucht zijn: een opgezwollen en bleke huid, dikke enkels en/of kortademigheid. Het kan niet alleen plaatselijk, maar ook in het hele lichaam voorkomen.

de de Meester, dat je geen slaaf kunt zijn van geld en van goederen, en tegelijkertijd de Here trouw kunt dienen (Luk.16:10-15).

Hij zei bovendien, dat er tussen de wetten van God en zijn blijde boodschap geen tegenstelling bestaat. Als voorbeeld noemde Hij de echtscheiding, en daarbij handhaafde Hij de bedoeeling van de wetten die de Here via de leider Mozes aan zijn volk had gegeven (Mat.5:17-20, Luk.16:16-18).

Toen vertelde de Mensenzoon een gelijkenis over een rijke man en een heel arme Lazarus om aan de mensen nogmaals te leren, dat de waarde van veel geld en goederen maar heel beperkt en tijdelijk is. Uiteindelijk liep het voor die rijke man voor altijd slecht af, terwijl die heel arme Lazarus (= God (is) (een) helper/God helpt) na zijn dood voor eeuwig gelukkig zou zijn (Luk.16:19-31).

De Messias zei eveneens, dat het onmogelijk is, dat er geen verleiding zou komen, maar daarbij waarschuwde Hij wel de verleiders nadrukkelijk (Mat.18:6,7, Mark.9:42, Luk.17:1,2). Ook zei Hij, dat we elkaar in liefde moeten vermanen, als dat nodig is, en als iemand oprecht spijt heeft van zijn of haar zonde, hem of haar altijd die zonde moeten vergeven (Luk.17:3,4). Wanneer iemand zondigt, moeten we hem of haar, eventueel met een paar anderen erbij, proberen op het rechte pad te krijgen. Als hij of zij na meerdere liefdevolle waarschuwingen niet wil luisteren, en toch doorgaat op de verkeerde weg, dan moeten we van die persoon steeds meer afstand nemen (Mat.18:15-17).

De Zoon van God sprak vervolgens over binden en ontbinden (Mat.18:18-20), de kracht van het geloof (Luk.17:5,6), de oneindigheid van het vergeven van zonden (Mat.18:21-35), en de verhouding tussen een heer en zijn knecht. Als de dienaren van de Here goede daden doen, doen ze alleen maar, wat ze behoren te doen (Luk.17:7-10).

Tijdens zijn laatste rondreis door Israël trok de Mensenzoon naar het grensgebied van Galilea bij Samaria om van daaruit via Perea aan de overkant van de Jordaanrivier naar Jeruzalem te gaan (Luk.17:11, vgl. Mat.19:1). Tijdens die reis kwam Hij in een dorp aan de grens met Samaria 10 melaatse mannen tegen. Door hun geloof werden die 10 mannen na hun vertrek naar Jeruzalem door de Heiland genezen. Slechts één man kwam bij Hem terug om Hem te bedanken en God te eren. Deze man was ondanks dat hij een Samaritaan was, door zijn geloof behouden (Luk.17:11-19).

Daarna sprak de Meester over het koningschap van de Here, en profeteerde Hij over de tijd dat Hij terug zal komen (Mat.24:(27,28,)37-41, Luk.17:20-37). Om zijn volgelingen te leren, dat ze altijd moesten bidden, en daarmee niet moesten verslappen, vertelde Hij een gelijkenis van een onrechtvaardige rechter, die na herhaaldelijke verzoeken uiteindelijk toch luisterde. Hoeveel te meer zal de hemelse Vader aan zijn dienaren recht verschaffen, als ze Hem daarom blijven vragen (Luk.18:1-8).

Omdat veel mensen erop vertrouwden, dat ze rechtvaardig waren, en op anderen neerkeken, vertelde de Mensenzoon een gelijkenis over een Farizeeër en een belastingpachter. De Farizeeër die de Here alleen maar bedankte, omdat hij zichzelf zo geweldig rechtvaardig vond, nam daarna zijn eigen zondelast weer mee naar huis. De belastingpachter echter, die God smeekte om genade, werd van zijn zondelast bevrijd, en ging gerechtvaardigd en opgelucht naar huis (Luk.18:9-14).

Vanuit (het grensgebied van) Galilea trok de Here Jezus via Perea, het gebied aan de overkant van de Jordaanrivier, naar het zuiden om zo langs de grens van Samaria naar Judea te gaan. Daarna gaf de Meester in Judea onderwijs over echtscheiding (Mat.19:1-12, Mark.10:1-12), en liet Hij kinderen bij zich komen om ze te zegenen, want ook voor hen is het koninkrijk van God (Mat.19:13-15, Mark.10:13-16, Luk.18:15-17).

Daarna kwam er een rijke jonge man bij de Heiland. Hij vroeg aan Hem, wat hij moest doen om het eeuwig leven te ontvangen. Toen de Messias zei, dat hij overeenkomstig de 10 geboden moest leven, zei hij, dat hij dat al had deed. Daarop zei de Zoon van God, dat hij zijn bezit aan de arme mensen moest geven, en Hem moest volgen. Dat werd de jonge man te veel, en hij vertrok verdrietig. Daaruit bleek, dat het voor rijke mensen erg moeilijk is om het koninkrijk van de Here binnen te gaan (Mat.19:16-26, Mark.10:17-27, Luk.18:18-27). Petrus vroeg daarna wat de beloning voor hem en de andere apostelen zou zijn. De Mensenzoon beloofde aan hen een rijke beloning voor zowel het tijdelijke verblijf op aarde als voor het eeuwige leven bij God (Mat.19:27-30, Mark.10:28-31, Luk.18:28-30).

Om de manier waarop de hemelse Vader mensen beloont duidelijk te maken, vertelde de Here Jezus een gelijkenis over arbeiders in een wijngaard. De mensen die op een later tijdstip dan andere werknemers in die wijngaard begonnen te werken, omdat ze door de eigenaar niet eerder voor het werk waren ingehuurd, kregen evenveel, dan de mensen die er veel langer hadden gewerkt. Wel kregen ze allemaal een goed loon. Niemand kwam iets tekort, en niemand werd door de eigenaar van de wijngaard onrecht aangedaan (Mat.20:1-16).

16. De Mensenzoon ging verder met zijn werk in Judea.

Vervolgens trok de Heiland verder naar Judea. Daar wekte Hij Lazarus op uit de dood, nadat hij al ruim 3 dagen geleden was gestorven (Joh.11:1-46). Daarop besloot de Joodse Hoge Raad ofwel het Sanhedrin om Hem te vermoorden, en de hogepriester Kajafas profeteerde, dat de Mensenzoon zou sterven voor het volk (Joh.11:47-53). Vanwege het gevaar trok de Meester zich tijdelijk terug in de plaats Efraïm (Joh.11:54).

Toen Hij weer verder reisde naar Jeruzalem, kondigde Hij voor de 3^e keer zijn sterven en opstanding aan (Mat.20:17-19, Mark.10:32-34, Luk.18:31-34). Toen kwam de moeder van de apostelen Johannes en Jakobus bij de Here Jezus, en zij vroeg namens haar 2 zonen aan Hem, of zij aan zijn rechter- en linkerzij mochten zitten in zijn koninkrijk. Daardoor ontstond er onenigheid met de andere 10 apostelen. Gods Zoon zei, dat het streven naar de hoogste plaats juist betekent, dat je dienstbaar moet zijn, zoals Hij dat zelf ook was en is. Zijn volgelingen moeten niet willen heersen, maar bereid zijn om te dienen (Mat.20:20-28, Mark.10:35-45).

Even later genas de Heiland 2 blinde mensen bij de stad Jericho. Bartimeüs was 1 van die 2 blinden (Mat.20:29-34, Mark.10:46-52, Luk.18:35-43).

Daarna trok de Messias de stad Jericho door. Toen ontmoette Hij de belastingpachter Zacheus, die rijk was. Hij gaf aan, dat Hij bij Zacheüs thuis langs wilde komen. De belastingpachter ontving Hem graag. Hij beloofde aan Hem, dat hij de helft van zijn bezit aan de arme mensen zou geven, en wat hij teveel aan belasting van de mensen had afgeperst 4 keer zoveel zou terugbetalen. De Here Jezus was blij met de houding van de belastingpachter, want dat betekende de redding van Zacheüs zelf (Luk.19:1-10).

Terwijl de mensen naar de woorden van de Zoon van God over de redding van zondaren luisterden, vertelde Hij aan hen een gelijkenis over 10 slaven en 10 ponden. Met die gelijkenis wilde Hij duidelijk maken, dat de dienaren van de Here, die ijverig werken voor zijn koninkrijk, zullen worden beloond, als Hij terugkomt, en dat dan ook zijn tegenstanders zullen worden berecht (Luk.19:11-27).

De Mensenzoon kwam 6 dagen voor het Pascha in Betanië (Joh.11:55-12:1). Daar werd in het huis van Simon de melaatse een maaltijd voor Hem klaargemaakt. Marta zorgde voor de bediening. Lazarus was er ook bij. Maria zalfde de voeten van de Here Jezus met mirre, en zij droogde ze af met haar tranen. Toen Judas Iskariot, die zijn Meester zou verraden, met de an-

dere discipelen daarop kritiek leverde, nam de Zoon van God het voor Maria op (Mat.26:6-13, Mark.14:3-9, Joh.12:2-8).

Omdat veel Joden naar de Messias kwamen om ook Lazarus te zien, die uit de dood was opgewekt, wilden de overpriesters hem eveneens vermoorden (Joh.12:9-11).

De volgende dag reed de Heiland op een ezel naar de stad Jeruzalem. Toen de volksmenigte dat hoorde, pakten de mensen palmtakken, en gingen ze Hem tegemoet. Ze begroetten Hem als de Koning van Israël, en ze riepen om zijn redding. De Farizeeën zagen het met verbijstering aan. Ze wilden, dat Hij zijn enthousiaste volgelingen zou vermanen, maar Hij weigerde dat (Mat.21:1-9, Mark.11:1-10, Luk.19:28-40, Joh.12:12-19). Toen Hij dichterbij de hoofdstad kwam, moest Hij huilen. Daarna profeteerde Hij over de verovering en verwoesting van Jeruzalem (Luk.19:41-44). De Mensenzoon trok verder de hoofdstad binnen, terwijl heel de Jeruzalem in rep en roer raakte (Mat.21:10,11).

Daarna ging de Here Jezus naar de tempel. Voor de 2^e keer joeg Hij alle handelaren en kooplieden uit het huis van God (Mat.21:12,13, Mark.11:11^a,15^b-18^a, Luk.19:45-47^a). Toen er in het heiligdom weer rust was gekomen, sprak de Messias door middel van gelijkenissen over zijn dood en opstanding, en over de betekenis daarvan. Hij drukte de Joden op het hart om in het Licht te geloven, zodat de duisternis hen niet zou overvallen (Joh.12:20-36). Hij genas ook blinde en verlamde mensen (Mat.21:14). Tegelijkertijd riepen de kinderen naar de Zoon van David om redding. De overpriesters en de schriftgeleerden verweten Hem, dat die kinderen naar Hem riepen om hulp (Mat.21:15,16). Terwijl zij plannen smeedden om Hem te vermoorden (Mark.11:18^b, Luk.19:47^b,48), ging de Heiland, toen het al laat was, met zijn discipelen de tempel uit. Ze vertrokken naar Betanië om daar de nacht door te brengen (Mat.21:17, Mark.11:19,11^b).

De volgende morgen zag de Zoon van God een vijgenboom zonder dat daar vruchten aan zaten. Omdat het wel de tijd was om vruchten te dragen, vervloekte Hij die onvruchtbare vijgenboom (Mat.21:18,19^a, Mark.11:12-15^a). Op het moment dat de Here Jezus met zijn discipelen dezelfde morgen opnieuw langs de vervloekte vijgenboom liepen, merkte Petrus op, dat die boom was verdord. Naar aanleiding daarvan wees de Mensenzoon hem en zijn andere discipelen op de grote kracht van het geloof (Mat.21:19^b-22, Mark.11:20-25).

De Zoon van God veel betekenisvolle wonderen had gedaan, geloofden veel Joden niet in Hem (Joh.12:37-43). Toch sprak Hij nog over de bedoeling van zijn werk op deze aarde. Hij was vooral gekomen om mensen te behouden (Joh.12:44-13:1).

Op een dag vroegen de overpriesters, de schriftgeleerden en oudsten Hem naar zijn bevoegdheid om alle dingen te doen, waar Hij mee bezig was. De Meester wilde hen dat duidelijk maken door te vragen, of de doop van Johannes de Doper uit de hemel was, of uit de mensen. Omdat ze op die vraag geen antwoord wilden geven, had het geen zin om op de door hun gestelde vraag antwoord te geven. Daarom deed Hij dat ook niet (Mat.21:23-27, Mark.11:27-33, Luk.20:1-8).

De Heiland ging wel verder met zijn onderwijs. Hij vertelde een gelijkenis van een vader met 2 zonen. De ene zoon beloofde aan zijn vader in de wijngaard te werken, maar hij deed het niet. De andere zoon die zei, dat hij dat niet wilde, deed toch wat zijn vader aan hem had gevraagd (Mat.21:28-32). Ook sprak de Mensenzoon in een gelijkenis over oneerlijke pachters die de huur niet wilden betalen, en de zoon van de eigenaar van de wijngaard vermoordden. De meeste Joden begrepen wel, dat die moord de pachters duur zou komen te staan. Zij zouden hun berechting niet ontlopen, al hoopten ze, dat alles anders zou gaan (Mat.21:33-46, Mark.12:1-12, Luk.20:9-19). De Here Jezus vertelde nog een gelijkenis. Hij vergeleek het koninkrijk van de hemel met een koninklijke bruiloftsmaaltijd. De uitgenodigde mensen wilden

echter niet komen; ook niet na herhaalde oproepen. Toen nodigde de koning andere mensen uit. Nadat de vorst de zaal was binnengekomen, zag hij iemand die geen bruiloftskleding aan had getrokken. Omdat die man zich daarover niet kon verantwoorden bij de koning, werd hij met handen en voeten gebonden, en de zaal uitgezet. Daar in de duisternis zullen mensen huilen, en tandenknarsen (Mat.22:1-14).

Om de geloofwaardigheid en het gezag van de Zoon van de hemelse Vader aan te tasten probeerden de Farizeeën Hem met een strikvraag in de val te lokken. Ze stuurden hun leerlingen en aanhangers van koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.) naar Hem toe met de vraag, of het is toegestaan om aan de keizer belasting te betalen. De Heiland doorzag hun gemene vraag, en Hij zei, dat ze aan de keizer moesten geven, wat van de keizer is, en aan God, wat van God is (Mat.22:15-22, Mark.12:13-17, Luk.20:20-26).

Toen het listige plan van de Farizeeën was mislukt, vroegen enkele mensen van de Sadduceeën, die niet in een opstanding uit de dood geloofden, aan de Meester, wie na de opstanding de echtgenoot zou zijn van een vrouw, die hertrouwd is na het overlijden van één of meer van haar mannen. De Mensenzoon zei, dat er na de opstanding uit de dood geen huwelijk meer zal bestaan, en dat de God van Abraham, Izaäk en Jakob een God van levende mensen is, en niet van doden (Mat.22:23-33, Mark.12:18-27, Luk.20:27-40).

De Farizeeën die hadden gehoord, dat Hij met zijn antwoord de Sadduceeën in verlegenheid had gebracht, kwamen bij elkaar. Eén van hun schriftgeleerden die het antwoord op de vraag van de Sadduceeën met instemming had aangehoord, kwam bij de Here Jezus om Hem op de proef te stellen. Hij vroeg aan Hem wat het grote gebod van Gods wet is. De Meester noemde 2 geboden die gelijkwaardig waren, als de kern van de wetten van de Here: Van God houden met heel je hart, heel je ziel en je hele verstand, en van je naaste houden als van jezelf. Openlijk stemde de schriftgeleerde met dit antwoord in. Vanaf dat moment durfde niemand meer iets aan Hem te vragen (Mat.22:34-40, 46^b, Mark.12:28-34).

Daarna vroeg de Heiland aan de Farizeeën en aan de omstanders in de tempel: “Hoe kunnen de schriftgeleerden zeggen, dat de Gezalfde een zoon van David is? David noemt Hem Heer. Hoe kan Hij dan zijn zoon zijn?” Niemand van de omstanders kon (of wilde) op die vraag een passend antwoord geven (Mat.22:41-46^a, Mark.12:35-37, Luk.20:41-44). De Messias waar-schuwde vervolgens zijn discipelen en de volksmenigte voor de huichelarij van de schriftgeleerden, die deden, alsof ze erg vroom waren (Mat.23:1-12, Mark.12:38-40, Luk.20:45-47).

Toen zag Hij rijke mensen veel giften in de schatkist (of de offerkist) doen. Een arme weduwe deed er heel weinig geld in. De Mensenzoon merkte echter op, dat die arme vrouw er meer in had gedaan, dan alle andere mensen. Anderen hadden van hun overvloed in die kist gedaan, de weduwe had van haar armoede haar hele levensonderhoud erin gestopt (Mark.12:41-44, Luk.21:1-4).

Toen de Meester de tempel uitging, wezen zijn discipelen Hem op de schoonheid van het gebouw. Hij zei echter, dat heel dat prachtige bouwwerk verwoest zou worden. Zijn leerlingen vroegen aan Hem wanneer dat zou gebeuren, en wat het teken daarvan zou zijn. Als Jeruzalem omringd zou zijn door legers, dan zou de verwoesting binnenkort gaan gebeuren. De Here Jezus raadde zijn volgelingen aan om dan meteen naar de bergen te vluchten (Mat.24:1-8, Mark.13:1-8, Luk.21:5-11, 21:20-24). Daarna sprak Hij over de tijd, dat zijn discipelen vervolgd zouden worden om hun geloof in Hem. Hij zou door de Heilige Geest van God zijn volgelingen wijsheid geven om zich in een debat goed te kunnen verdedigen (Mat.10:17-25, Luk.21:12-19).

Op dat moment nam Gods Zoon een grote sprong in de tijd, en profeteerde Hij over de periode, voordat Hij terug zal komen. Er zal een grote onderdrukking komen, en de volgelingen

van de Heiland zullen door alle volken worden gehaat. Er zullen veel valse profeten en valse mensen namens Hem optreden. Zij zullen grote tekenen en wonderen doen, en zij zullen veel mensen verleiden. Er zullen tekenen zijn aan de zon, de maan en de sterren. De mensen zullen angstig zijn vanwege het bulderen van de zee, en de machten van de hemel zullen wankelen. De dienaren van de Here hoeven dan zeker niet bang te zijn, want hun verlossing zal dan gauw komen (Mat.24:9-26, Mark.13:9-23, Luk.21:25,26,28).

De Meester profeteerde daarna over de dag dat Hij terug zal komen. Eerst zal onmiddellijk na de zware onderdrukking van de Christenen de zon worden verduisterd, en zal de maan haar licht niet meer geven. De sterren zullen vanuit de wolkenhemel naar beneden vallen, en de machten van de hemel zullen wankelen. Dan schiet de bliksem als het teken van Gods komst door de lucht, en de Mensenzoon zal op de wolken verschijnen met veel macht en heerlijkheid. Trompetgeschal zal klinken voor de komst van de Koning, en de Christenen zullen door de engelen verzameld worden (Mat.24:27-31, Mark.13:24-27, Luk.21:27).

Zoals de mensen wisten, dat bij het zacht worden van de takken van een vijgenboom, en het uitspruiten van zijn bladeren, de komst van de zomer dichtbij is, zo moeten de dienaren van de Almachtige letten op de tekenen die wijzen op de komst van de Here Jezus. Het menselijk geslacht op de huidige wereld zal zeker niet voorbijgaan, voordat Hij komt, en alle tekenen die aan zijn komst vooraf gaan. Wanneer die dag precies zal zijn, weet niemand, behalve God de Vader. Zelfs de Heiland was daar niet van op de hoogte (Mat.24:32-36, Mark.13:28-32, Luk.21:29-33).

Daarom riep de Messias zijn volgelingen op om regelmatig te bidden en waakzaam te blijven, zodat ze niet de moed zullen verliezen, en die dag hen niet onverwachts zou overvallen. Overdag gaf Hij onder grote belangstelling onderwijs in de tempel, en Hij bracht de nachten door op de Olijfberg (Luk.21:34-38).

Ook verduidelijkte de Mensenzoon de komst van Gods koninkrijk door middel van een gelijkenis over 5 wijze en 5 dwaze meisjes. Ze namen alle 10 hun olielampen mee in het donker van de avond om de komst van een bruidegom af te wachten. Bij zijn komst zouden ze mee-gaan naar het feest in de bruiloftszaal. Het wachten op de bruidegom duurde echter langer, dan ze hadden verwacht. Op het moment dat hij kwam, konden de dwaze meisjes hun lampen niet bijvullen, want ze hadden geen olijfolie meegenomen. Ze moesten eerst nieuwe olie gaan kopen. Daardoor troffen ze bij de feestelijke bruiloftszaal een gesloten deur aan, en mochten ze helaas niet meer binnenkomen (Mat.25:1-13).

De Here Jezus vertelde eveneens een gelijkenis over een man die vlak voor zijn vertrek naar het buitenland aan zijn slaven bezittingen in beheer gaf. De ene slaaf gaf hij 5 talenten, de andere 2, en de derde 1. De eerste slaaf verdiende er 5 talenten bij, de tweede kreeg door zijn inzet er 2 bij, en de derde slaaf verstopte zijn talent in de grond. Toen de heer van de slaven terugkwam, ging hij een groot feest vieren. De eerste 2 slaven, die er talenten bij verdiend hadden, mochten deelnemen aan dat grote feest. De luie slaaf, die niets met zijn talent gedaan had, werd in de buitenste duisternis gegooid. Daar zal hard gehuil zijn, en geknars van de tanden (Mat.13:12, 25:14-30).

Wanneer de Heiland met zijn engelen zal zijn gekomen in al zijn heerlijkheid, zal Hij zitten op zijn schitterende troon. Bij alle volken zal Hij de één scheiden van de ander, zoals een herder scheiding maakt tussen de schapen en de geiten. Hij zal zijn schapen aan zijn rechterkant zetten, en de geiten aan zijn linkerkant. Op grond van hun levenswijze en hun daden zullen de schapen Gods koninkrijk binnengaan, en de geiten zullen samen met de duivel en zijn trawanten in het eeuwige vuur belanden (Mat.25:31-46). Na deze profetie kondigde de Mensenzoon tegen zijn discipelen voor de 4^e keer zijn lijden en sterven aan (Mat.26:1,2).

De overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten van het volk kwamen bij elkaar om te overleggen over wanneer en hoe ze de Here Jezus zouden kunnen vermoorden (Mat.26:3-5, Mark.14:1,2, Luk.22:1,2). Aangestuurd door de satan bood Judas Iskariot zich aan hen aan om zijn lieve Meester te verraden. Hij zou daar 30 zilverstukken voor krijgen (Mat.26:14-16, Mark.14:10,11, Luk.22:3-6).

Op de 1^e dag van het feest van de ongezuurde broden vroegen de discipelen aan de Zoon van God, waar ze de maaltijd voor het Pascha moesten klaarmaken. Hij stuurde Petrus en Johannes eropuit, zonder dat zijn andere leerlingen wisten, waar ze samen het Pascha zouden eten. De 2 discipelen maakten in een bovenzaal de maaltijd klaar (Mat.26:17-19, Mark.14:12-16, Luk.22:7-13).

's Avonds begon de Meester met zijn 12 leerlingen aan de maaltijd. Tijdens het eten stelde Hij het Heilig Avondmaal in als een herdenkingsmaaltijd (Mat.26:20,26-29, Mark.14:17,22-25, Luk.22:14-20). Aan het einde van de maaltijd waste de Heiland de voeten van de discipelen. Zo gaf Hij aan hen een leerzaam voorbeeld om nederig en dienstbaar te zijn (Joh.13:2-17). Daarna sprak de Here Jezus over zijn verrader. Toen vertrok Judas Iskariot (Mat.26:21-25, Mark.14:18-21, Luk.22:21-23, Joh.13:18-30).

Op dat moment ontstond er onenigheid over de vraag wie de belangrijkste apostel zou zijn. De Mensenzoon zei echter, dat ze beter ernaar konden streven om een goede dienaar te zijn, want de beste dienaren zijn de beste leiders. Hij gaf daarin zelf het voorbeeld (Luk.22:24-30). In zijn afscheidswaarden zei Hij met nadruk tegen zijn discipelen, dat ze van elkaar moesten houden (Joh.13:31-35).

Vervolgens profeteerde de Zoon van God, en Hij zei, dat Simon Petrus Hem zou verloochenen. Petrus zou 3 keer stellig beweren, dat hij Hem niet kende (Mat.26:31-35, Mark.14:27-31, Luk.22:31-34, Joh.13:36-38). Ook bereidde de Here Jezus zijn 11 discipelen voor op de toekomst (Luk.22:35-38), en sprak Hij met hen over de nauwe relatie tussen Hemzelf en de hemelse Vader (Joh.14:1-14). Hij beloofde zijn leerlingen eveneens, dat de Almachtige de Heilige Geest naar hen toe zou sturen. Die zou hen helpen en leiding geven (Joh.14:15-31^a).

Toen vertrok Hij met zijn discipelen naar de Olijfberg (Mat.26:30, Mark.14:26, Luk.22:39, Joh.14:31^b). Terwijl ze daarheen gingen, sprak Hij tegen hen over zichzelf als de echte druivenplant. Zijn volgelingen moeten als ranken aan Hem vast blijven zitten, want anders kunnen ze geen vrucht dragen (Joh.15:1-8). De Messias had het bovendien over het gebod van de liefde. Van elkaar houden zoals God dat wil, is het belangrijkste gebod, want uit de wetten van de Here blijkt vooral zijn liefde (Joh.15:9-17).

De Meester waarschuwde zijn leerlingen voor de haat van de wereld. Ze hoorden (en horen) niet bij deze wereld, die Hem en de hemelse Vader zonder reden haat. Mensen van de wereld zouden en zullen de dienaren van de Heiland zelfs vervolgen (Joh.15:18-25). Daarna sprak Hij opnieuw tegen zijn 11 apostelen over het werk van de Helper en Trooster, en profeteerde Hij over hun toekomst (Joh.15:26-16:15). Hij zei tegen hen, dat het verdriet om Hem te moeten missen, nadat ze Hem in de steek hadden gelaten, maar kort zou duren. Dat verdriet zou snel voorbijgaan, en in blijheid veranderen (Joh.16:16-33).

Nadat de Here Jezus tegen zijn Vader in de hemel had gesproken over zichzelf, zijn relatie met Hem en over zijn volgelingen (Joh.17:1-26), ging Hij met zijn discipelen naar de overkant van de beek Kidron (Joh.18:1^a). Toen kwam Hij met zijn 11 leerlingen bij de hof van Getsemané (Mat.26:36^a, Mark.14:32^a, Luk.22:40^a, Joh.18:1^b). Verdrietig en erg bang bad de Mensenzoon in de hof tot almachtige God. Tijdens zijn indringend gebed waren de discipelen niet in staat om wakker te blijven om evenals Hij om hulp te bidden, en om Hem een beetje bij te staan (Mat.26:36^b-46, Mark.14:32^b-42, Luk.22:40^b-46).

17. De Here Jezus werd in Judea gevangengenomen, veroordeeld en gekruisigd.

Toen kwamen er soldaten aan, en Judas Iskariot wees hen de weg. Ze namen zijn Meester gevangen (Mat.26:47-56, Mark.14:43-50, Luk.22:47-54^a, Joh.18:2-12). Een jonge man met een linnen laken om zich heen liep achter de soldaten aan. Op het moment dat ze hem grepen, liet hij het laken achter, en vluchtte hij naakt weg (Mark.14:51,52). Na zijn gevangennamen in Getsemané werd Gods zoon naar de woning van de overpriester Annas gebracht (Luk.22:54^b, Joh.18:13). Met betrekking tot de Messias gaf de hogepriester Kajafas aan de Joden een profetisch advies. Het zou nuttig zijn, dat één mens zou sterven voor het volk (Joh.18:14).

Simon Petrus volgde de Heiland op afstand naar het verblijf van de overpriester Annas, en hij ging naar binnen. Daar verloochende hij Hem 3 keer, en hij zei, dat hij de man Jezus niet kende (Mat.26:58,69-75, Mark.14:54,66-72, Luk.22:54^c-62, Joh.18:15-18,25-27), terwijl zijn Meester zich voor Annas moest verantwoorden (Joh.18:19-23).

Nadat het licht was geworden, kwamen de leden van het Sanhedrin bij elkaar (Mat.27:1^a, Mark.14:53^b, Luk.22:66^a). Daarna stuurde de overpriester Annas de Mensenzoon naar hogepriester Kajafas (Joh.8:24). Toen Hij daarheen was gebracht (Mat.26:57, Mark.14:53^a), werd Hij door de mannen die Hem gevangenhielden, bespot, bespuugd en geslagen (Mat.26:67,68, Mark.14:65, Luk.22:63-65). Na die mishandeling moest Hij zich voor de hogepriester Kajafas en het Sanhedrin verantwoorden. Verreweg de meeste leden van het Sanhedrin vonden, dat Hij de doodstraf had verdiend (Mat.26:59-66, Mark.14:55-64, Luk.22:66^b-71). Nadat Hij door hen ter dood was veroordeeld, werd Hij naar de prefect Pilatus (26 – 36) gebracht om Hem via een doodsvonnis te laten ombrengen (Mat.27:1^b,2, Mark.15:1, Luk.23:1, Joh.18:28).

Op het moment dat Judas Iskariot vernam, dat de Heiland ter dood was veroordeeld, kreeg hij spijt van zijn verraad. Daarom bracht hij het geld naar de overpriesters en de oudsten terug. Doordat ze onverschillig op zijn berouw reageerden, smeed hij zijn 30 zilverstukken de tempel in. Hij pleegde daarna zelfmoord (Mat.27:3-5). De overpriesters kochten van dat geld een stuk land van een pottenbakker als een begraafplaats voor vreemdelingen (Mat.27:6-10).

Gods Zoon moest zich echter bij de prefect Pontius Pilatus verantwoorden (Mat.27:11-14, Mark.15:2-5, Luk.23:2-5, Joh.18:29-38). Toen Pilatus tijdens het verhoor hoorde, dat Hij een Galileeër was, stuurde hij Hem naar koning Herodes Antipas (4 v.Chr. – 39 n.Chr.), omdat hij dat gebied bestuurde. Hij was op dat moment ook in Jeruzalem. Bij hem zou de Here Jezus terecht moeten staan. Samen met zijn soldaten dreef de koning de spot met Hem, en de soldaten bespotten en sloegen Hem (Mat.27:27-31^a, Mark.15:16-20^a, Luk.23:6-12, Joh.19:2,3).

Herodes Antipas stuurde de Mensenzoon uiteindelijk weer terug naar Pilatus. Omdat de prefect bang was voor de oproerige menigte, probeerde hij Jezus met een list vrij te krijgen. Bij elk feest was het namelijk de gewoonte om op grond van de wens van het volk een gevangene vrij te laten. De prefect Pilatus (26 – 36) stelde de mensen voor de keus om de Heiland of een beruchte gevangene, die Barabbas heette, los te laten. De volksmenigte koos voor de vrijlating van de moordenaar Barabbas (Mat.27:15-26^a, Mark.15:6-15^a, Luk.23:13-25^a, Joh.18:39,40). Pontius Pilatus liet de Meester geselen (Mat.27:26^b, Mark.15:15^b, Joh.19:1). Hij toonde daarna de gewonde en gekwetste Messias aan het volk, en hij probeerde zo het medelijden van de mensen op te wekken, maar dat mislukte, want de overpriesters en hun knechten riepen, dat Hij gekruisigd moest worden. Ze dreigde zelfs de prefect aan te klagen bij de keizer. Toen liet hij Barabbas vrij, en werd de Zoon van God door hem tegen beter weten in ten onrechte veroordeeld (Mat.27:26^c, Mark.15:15^c, Luk.23:25^b, Joh.19:4-16^a).

Na zijn veroordeling werd Hij naar Golgota geleid. Terwijl Hij zijn kruis naar de plaats van de terechtstelling droeg, dreigde Hij onder het gewicht daarvan te bezwijken. Daarom werd een

zekere Simon van Cyrene geronseld om zijn kruis te dragen (Mat.27:31^b,32, Mark.15:20^b,21, Luk.23:26,27, Joh.19:16^b,17). Terwijl de Mensenzoon naar Golgota liep, profeteerde Hij over de ondergang van Jeruzalem (Luk.23:28-31).

Met Hem werden eveneens 2 misdadigers gekruisigd; 1 rechts van Hem en 1 aan zijn linkerkant. Opnieuw werd met de Heiland de spot gedreven. Boven Hem werd een bordje aangebracht met het opschrift: “Dit is Jezus de Nazarener, de koning van de Joden.” De 2 criminelen aan het kruis bespotten Hem ook, maar 1 van hen kwam tot inkeer. Hij ging op een gegeven moment tegen de andere misdadiger in, en smeekte de Messias om genade. Daarop beloofde de Meester aan hem een plaats in zijn koninkrijk. (Mat.27:33-44, Mark.15:22-32, Luk.23:32-43, Joh.19:18-24).

Bij het kruis van de Zoon van God stonden op enige afstand:

1. Maria van Magdala,
2. Een Maria die de vrouw van een zekere Klopas was,
3. Jezus’ moeder Maria (Zij was de moeder van Jakobus en Jozef (Mat.13:55).)
4. met (hoogstwaarschijnlijk haar zus) Salome (vgl. Mark.15:40, Joh.19:25-27). Het lijkt er sterk op, dat Salome de moeder was van de 2 discipelen Johannes en Jakobus, en de vrouw van Zebedeüs (vgl. Mat.27:55,56, Mark.15:40). Zij is misschien dezelfde vrouw als Johanna (Vgl. Mark.16:1, Luk.24:10, zie echter ook Luk.8:3.).

18. Gods Zoon stierf aan het kruis, en werd begraven; de sabbat ging voorbij.

Midden op de dag werd het plotseling donker. De duisternis duurde 3 uren. Jezus riep uit: “Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?” Nadat de Mensenzoon wat wijnazijn had gedronken, zei Hij: “Het is volbracht”, en het voorhangsel van de tempel scheurde helemaal doormidden. Daarna Hij riep luid: “Vader, in uw handen beveel ik mijn geest.” Toen stierf Hij aan het kruis (Mat.27:45-51^a, Mark.15:33-38, Luk.23:44-46, Joh.19:28-30).

De aarde begon te beven, en rotsen scheurden. Graven werden geopend. Toen een Romeinse officier over 100 mannen en de bewakers van de Heiland zagen, wat er gebeurde, werden zij erg bang. De officier prees God, en hij zei, dat de Here Jezus oprecht en rechtvaardig was. Hij en de bewakers van de Messias zeiden eveneens, dat Hij een zoon van god was. De mensen die naar de 3 gekruisigde mannen hadden gekeken, gingen weer naar huis (Mat.27:51^b,54, Mark.15:39, Luk.23:47-49). De benen van de Mensenzoon werden niet gebroken, omdat Hij al gestorven was (Joh.19:31-37).

Jozef van Arimatea was een rijk man, en een aanzienlijk lid van het Sanhedrin. Hij was echter ook een discipel van de Meester geworden. ’s Avonds ging hij naar prefect Pontius Pilatus, en vroeg hem om het lichaam van Jezus. Nadat hij de beschikking daarover had gekregen, legde hij het samen met Nikodemus in zijn eigen nieuwe rotsgraf (Mat.27:57-61, Mark.15:42-47, Luk.23:50-54^a,55,56^{a+b}, Joh.19:38-42). De Joodse leiders stelden met toestemming van Pilatus op de sabbat bewakers aan bij het graf (Mat.27:62-66). Zo ging de sabbat, (= de 7^e dag) voorbij (Luk.23:54^b,56^c).

19. De Meester stond op uit de dood, en verscheen aan enkele vrouwen.

In de vroege ochtend van de nieuwe dag kwam een engel uit de hemel, en de aarde beefde. De bewakers van het graf schrokken ervan, en gingen er vandoor. De Zoon van God stond op uit de dood, en de engel rolde de steen weg van de opening van het graf. (Mat.28:1^a,2-4). Veel dienaren van de Here werden toen weer levend (Mat.27:52).

Op die dag na de sabbat gingen vroeg in de morgen, terwijl het nog donker was, vrouwen naar het graf. Het waren Maria van Magdala, Salome en Maria, de moeder van Jakobus. Toen bleek, dat de steen voor de ingang van het graf was weggerold. Maria van Magdala rende weg, en ging naar Petrus en Johannes. De andere 2 vrouwen zagen, dat het lichaam van de Mensenzoon niet meer in het graf was. Twee mannen in blinkende kleren zeiden, dat Hij op de 3^e dag was opgestaan uit de dood. Ze moesten naar de discipelen gaan, en zeggen, dat de Here Jezus was opgestaan, en dat Hij hen vooruit zou gaan naar Galilea. Daar zouden ze Hem zien. De vrouwen gingen vlug naar de discipelen (Mat.28:1^b,5-8, Mark.16:1-8, Luk.24:1-8, Joh.20:1,2^a).

De dienaren van God die waren opgewekt uit de dood, gingen hun graven uit, en kwamen in de heilige stad Jeruzalem (Mat.27:53).

De Messias verscheen aan Salome en aan Maria, die de moeder van Jakobus was (Mat.28:9, vgl. Mark.16:1,2). Zijn discipelen moesten van Hem naar Galilea gaan. Daar zouden ze Hem zien (Mat.28:10). Terwijl de vrouwen op weg waren, verzonnen de oudsten in de stad een leugen om de opstanding van de Here Jezus te verdoezelen (Mat.28:11-15).

Maria van Magdala was inmiddels bij de apostelen Simon Petrus en Johannes aangekomen, en ze vertelde aan hen, dat het rotsgraf leeg was (Joh.20:2^b). Daarom gingen ze met Maria naar het graf (Luk.24:12^a, Joh.20:3,4^a, vgl. Joh.20:10,11).

Salome (hoogstwaarschijnlijk de moeder van Johannes en Jakobus) en Maria, de moeder van Jakobus, vertelden aan de apostelen, dat het graf leeg was, en dat de Messias was opgestaan, maar ze geloofden het niet (Luk.24:9-11, vgl. Mark.16:1,2).

De apostelen Petrus en Johannes bekeken het lege graf. Bij Johannes begon het geloof, dat hun Meester echt was opgestaan uit de dood, door te dringen (Luk.24:12^b, Joh.20:4^b-9). Nadat de 2 apostelen het graf hadden gezien, gingen ze terug naar hun verblijfplaats (Luk.24:12^c, Joh.20:10).

Toen verscheen de Heiland aan Maria van Magdala bij het graf (Joh.20:11-17). Daarna ging zij naar de apostelen om ze alles te vertellen (Joh.20:18).

20. De Heiland verscheen aan zijn apostelen in Galilea.

De 11 apostelen vertrokken naar Galilea. (Mat.28:16). Op de 1^e dag van de week verscheen de Zoon van God 's avonds aan 10 apostelen, terwijl Tomas er niet bij was (Joh.20:19-25). Acht dagen later verscheen de Here Jezus aan de 11 apostelen, en gaf Hij aan hen de zendingsoopdracht (Mat.28:17-20, Joh.20:26-29).

Later verscheen Hij op een ochtend aan 7 apostelen bij het Meer van Tiberias. Samen aten ze brood en vis. Het was de 3e keer dat Hij, nadat Hij uit de dood was opgestaan, zich aan apostelen liet zien (Joh.21:1-14). Daar, bij het meer nam Hij Simon Petrus opnieuw in dienst als één van zijn apostelen (Joh.21:15-17, vgl. Luk.24:34). Hij profeteerde eveneens over zijn toekomst (Joh.21:18,19), maar Hij weigerde op Petrus' verzoek in te gaan om iets over de toekomst van de apostel Johannes te vertellen (Joh.21:20-23).

21. De Zoon van God verscheen aan mensen op weg naar Emmaüs en in Jeruzalem.

De Heiland verscheen ook aan 2 mensen die op weg waren naar het dorp Emmaüs. Ze wisten niet, dat Hij het was, want ze herkenden Hem niet. Hij was voor hen een vreemdeling, die ze toevallig ontmoetten. Ze spraken met elkaar over wat er met Hem was gebeurd. Ze vertelden Hem ook over de verhalen van vrouwen die het lege graf hadden gezien, en engelen die had-

den gezegd, dat Jezus zou leven. Toen legde de Vreemdeling aan die 2 mensen vanuit de geschriften van Mozes en de profeten uit, waarom dit alles moest gebeuren. Op het moment dat ze bij Emmaüs kwamen, nodigden ze hun Reisgenoot uit om te blijven eten. Hij bleef bij hen, en aan tafel brak Hij het brood, en gaf het aan hen. Pas toen zagen ze, dat het Gods Zoon was, maar Hij verdween daarna onmiddellijk uit hun ogen (Luk.24:13-32).

De 2 Emmaüsgangers gingen na dat moment direct terug naar de 11 apostelen in de stad Jeruzalem. Die zeiden tegen hen, dat hun Meester was opgestaan, en dat Hij aan Simon Petrus was verschenen. De Emmaüsgangers vertelden aan de apostelen en de anderen die erbij waren, wat ze die middag en avond hadden beleefd (Luk.24:33-35). Terwijl ze met elkaar praatten, verscheen de Mensenzoon plotseling aan hen en de anderen die erbij waren. Hij at wat gebakken vis, en liet aan hen de littekens aan zijn handen en voeten zien. Ook legde Hij hen vanuit de geschriften van Mozes en de profeten, en vanuit de psalmen verder uit, waarom de Messias moest lijden en op de 3^e dag opstaan uit de dood. De apostelen moesten zijn blijde boodschap van bekering en van vergeving van zonden brengen aan alle volken. Ze zouden daarmee in Jeruzalem moeten beginnen. Eerst moesten ze echter in de hoofdstad blijven wachten op kracht van boven (Luk.24:36-49).

22. De Here Jezus ging naar de hemel, en liet volgelingen van Hem blij achter.

De Zoon van God ging met hen naar Betanië. Toen ze daar waren, hief Hij zijn handen op. Terwijl Hij zijn volgelingen zegende, steeg Hij op naar de hemel, en verdween Hij uit hun ogen (Luk.24:50,51). Blij gingen de apostelen en andere volgelingen van de Heiland terug naar Jeruzalem. Ze verschenen voortdurend in de tempel, en loofden God (Luk.24:52,53).

2. Volgorde van de gebeurtenissen in de 4 Evangeliën.

In de onderstaande tabel zijn de gebeurtenissen in de 4 Evangeliën zo goed mogelijk in tijdsvolgorde geplaatst. Die volgorde van gebeurtenissen is vrij goed te achterhalen, doordat het Evangelie van Lukas vrijwel volledig in chronologische volgorde is geschreven (Luk.1:3). De volgorde in tijd werd door Lukas alleen op een duidelijke en natuurlijke manier doorbroken. Dit kon bijvoorbeeld door een vooruitblik in de tijd (flash-forward) (b.v. Luk.1:80, 3:19,20). Met behulp van het Evangelie van Lukas kunnen we de andere Evangelien meestal goed met elkaar vergelijken, en ordenen in volgorde van tijd. Wanneer men dat doet, dan blijkt, dat ook het Evangelie van de apostel Johannes vrijwel volledig chronologisch is weergegeven.

Gebeurtenis	Matteüs	Markus	Lukas	Johannes
1. Gebeurtenissen rondom de geboorte van het Koningskind Jezus.				
In Jeruzalem wordt de geboorte van Johannes aan Zacharias voorspeld.			1:5-23	
Elisabet de vrouw van Zacharias wordt zwanger.			1:24,25	
De geboorte van de Here Jezus aan Maria in Nazaret voorspeld.			1:26-38	
Maria bezoekt Elisabet in Judea.			1:39-45	
De lofzang van Maria. Ze gaat terug naar huis.			1:46-56	
Jozef wil van Maria scheiden. Hij krijgt echter bezoek van een engel, die aan hem alles uitlegt.	1:18 ^b -25 ^a			
Johannes de Doper wordt geboren.			1:57-66	
De lofzang van Zacharias.			1:67-79	
De Here Jezus wordt geboren uit het nageslacht van Abraham en David.	1:1-18 ^a ,25 ^b		2:1-7	1:1-5,9-14
Engelen brengen de Blijde Boodschap, en herders bezoeken het Koningskind.			2:8-20	
Jezus wordt besneden (op de 8 ^e dag).			2:21	
De wijzen uit het Oosten reizen via koning Herodes de Grote in Jeruzalem naar Betlehem, en bezoeken Jozef, Maria en het Koningskind Jezus. Daarna gaan ze rechtstreeks weer terug.	2:1-12			
Jozef en Maria vluchtten met Jezus naar Egypte.	2:13-15			
Koning Herodes de Grote laat in Betlehem alle jongetjes van 2 jaren oud of jonger vermoorden.	2:16-18			
Jozef en Maria keren met Jezus weer naar Israël terug.	2:19-22 ^a			
Het reinigingsoffer voor Maria en haar Zoon wordt in de tempel in Jeruzalem gebracht (op 40 ^e dag, of zeer kort daarna). Ontmoeting met Simeon en Hanna.			2:22-38	
Jozef wordt in een droom door God gewaarschuwd. Hij en Maria reizen met het Kind door naar Nazaret in Galilea, en gaan daar wonen.	2:22 ^b ,23		2:39	
2. Johannes groeit op in Judea, en de Here Jezus in Galilea.				
Johannes groeit op.			1:80 ^a	
Jezus groeit op.			2:40	
De 12-jarige Jezus op het Paasfeest in de tempel. Daarna gaat Hij weer naar Nazaret, waar Hij opgroeit.			2:41-52	
Johannes gaat in de woestijn wonen.			1:80 ^b	

3. Johannes begint met zijn werk vanuit de woestijn bij de Jordaan, en doopt daar de Zoon van God.				
Johannes de Doper begint met zijn werk.	3:1-12	1:1-8	3:1-18	1:6-8,15-18
Johannes doopt de Here Jezus, die uit het nageslacht van David, Abraham en Adam is geboren.	3:13-17	1:9-11	3:21-38	1:32-34
4. Het begin van Jezus' werk in de woestijn en in Judea, terwijl Johannes onderwijs geeft, en mensen doopt in de Jordaanrivier.				
In de woestijn probeert de duivel de Here Jezus te verleiden.	4:1-11	1:12,13	4:1-13	
Johannes de Doper getuigt in Bethabara over zichzelf, dat hij niet de beloofde Messias of Elia is.				1:19-28
Johannes de Doper getuigt de volgende dag over de Here Jezus als het Lam van God.				1:29-31
De eerste discipelen van de Mensenzoon.				1:35-52
5. De Heiland gaat verder met zijn werk in Galilea.				
Op een bruiloft in Kana verandert Jezus water in wijn.				2:1-11
Jezus bezoekt met zijn moeder, zijn broers en zijn discipelen Kapernaüm.				2:12
6. De Meester verblijft met zijn discipelen tijdelijk in Judea. Johannes de Doper gaat verder met zijn werk.				
De 1 ^e tempelreiniging op het Paasfeest.				2:13-22
De Zoon van God had geen vertrouwen in de mensen in Jeruzalem.				2:23-25
Het gesprek tussen de Here Jezus en Nikodemus.				3:1-21
Jezus ging met zijn discipelen vanuit Jeruzalem naar Judea. Zijn discipelen dopen.				3:22
Johannes blijft ook dopen in Enon.				3:23,24
Johannes verklaart, dat de invloed van Jezus moet toenemen, en zijn eigen invloed moet afnemen.				3:25-36
7. Jezus vertrekt met zijn discipelen naar Galilea. Nadat Johannes de Doper in de gevangenis is gezet, kwam Hij in Galilea aan.				
Jezus gaat met zijn discipelen weer terug naar Galilea.				4:1-3
Het gesprek tussen Jezus en de Samaritaanse vrouw bij Sichar.				4:4-26
De Mensenzoon spreekt met zijn discipelen over de oogst in Samaria.				4:27-38
Jezus brengt de blijde boodschap in Samaria.				4:39-42
Johannes de Doper wordt door koning Herodes Antipas gevangengenomen.	4:12 ^a 14:3-5	1:14 ^a 6:17-20	3:19,20	
Jezus trekt verder naar Galilea, en komt daar aan.	4:12 ^b	1:14 ^b	4:14	4:43-45
8. De Mensenzoon gaat verder met zijn werk in Galilea.				
Jezus geneest in Kana een zoon van een hoveling uit Kapernaüm.				4:46-54
Jezus gaat in Kapernaüm in Galilea wonen, en spreekt over het nabije koningschap vanuit de hemel.	4:13-17	1:15	4:15	
Jezus wordt door de inwoners van Nazaret bijna vermoord.	13:54-58	6:1-6	4:16-30	
Jezus gaat weer naar Kapernaüm, en geneest een bezeten iemand.		1:21-28	4:31-37	

Jezus geneest de schoonmoeder van Simon Petrus.	8:14,15	1:29-31	4:38,39	
Jezus geneest 's avonds meerdere zieke en bezeten mensen in Galilea.	8:16,17	1:32-34	4:40,41	
Jezus reist rond in Galilea, geeft onderwijs en geneest allerlei zieke mensen.	4:23-25	1:35-39	4:42-44 ¹²⁹⁵	
9. Voor een feest is de Meester tijdelijk in de stad Jeruzalem.				
De Heiland geneest een man op een sabbat in Jeruzalem op een feest. Na een kort gesprek met een aantal Joden daarover, streefden die mensen ernaar om Hem vermoorden.				5:1-18
De Here Jezus geeft een getuigenis over zijn relatie met zijn Vader.				5:19-47
10. De Here Jezus gaat opnieuw verder met zijn werk in Galilea.				
De wonderbare visvangst, en Jezus roept Simon Petrus, Andreas, Jakobus en Johannes op om Hem te volgen.	4:18-22	1:16-20	5:1-11	
Genezing van een melaatse man. Veel mensen komen op de Heiland af.	8:1-4	1:40-45	5:12-16	
Jezus geneest een verlamd iemand.	9:1-8	2:1-12	5:17-26	
Jezus roept Matteüs op om Hem te volgen, en neemt deel aan een maaltijd met belastingpachters.	9:9-13	2:13-17	5:27-32	
Het vasten.	9:14-17	2:18-22	5:33-39	
Discipelen van Jezus plukken en eten aren op de sabbat.	12:1-8	2:23-28	6:1-5	
Een genezing van een hand op de sabbat.	12:9-14	3:1-6	6:6-11	
Jezus geneest veel mensen, en drijft kwaadaardige geesten uit.	12:15-21	3:7-12		
Jezus kiest de eerste 12 apostelen uit.	10:2-4	3:13-19	6:12-16	
De zaligsprekingen.	5:1-12		6:17-23	
Jezus waarschuwt de zorgeloze rijke mensen. (O wee jullie!).			6:24-26	
Streef uit liefde naar goede onderlinge verhoudingen! (6 ^e gebod)	5:21-24			
Jezus spreekt over overspel. (7 ^e gebod)	5:27-30			
Jezus spreekt over echtscheiding. (7 ^e gebod)	5:31,32			
Jezus spreekt over het afleggen van een eed.	5:33-37			
De wet van de liefde.	5:38-48		6:27-36	
Geef uit liefde!	6:1-4			
Jezus zegt, hoe we moeten bidden.	6:5-8			
Vasten.	6:16-18			
Je kunt niet God dienen, en jagen naar geld en goed.	6:19-24			
Niet te snel oordelen.	7:1-6		6:37-42	
Valse profeten zul je aan hun vruchten herkennen.	7:15-20		6:43-45	
Het huis op de rots, en het huis op het zand.	7:24-27		6:46-49	
De indruk van Jezus' toespraken op zijn luisteraars.	7:28,29			

¹²⁹⁵ In de Codex Sinaiticus staat in vers 44 van het 4^e hoofdstuk van Lukas, dat de Here Jezus toen in *Galilea* was. In jongere handschriften staat, dat Hij op dat moment in *Judea* was. Hoogstwaarschijnlijk is dat laatste onjuist, en moet het *Galilea* zijn.

Jezus geneest een slaaf van een hoofdman uit Kaper-naüm.	8:5-13		7:1-10	
Jezus wekt de zoon van een weduwe uit Naïn op.			7:11-17	
Johannes de Doper stuurt vanuit de gevangenis 2 van zijn discipelen naar Jezus, en Gods Zoon spreekt over Johannes.	11:2-15		7:18-30	
Jezus waarschuwt een groot deel van zijn volksgenoten.	11:16-19		7:31-35	
Een zondige vrouw zalft de voeten van Jezus, en de gelijkenis van een schuldeiser van 2 mensen met schulden.			7:36-39 7:40-50	
Jezus trekt met zijn 12 apostelen en enkele vrouwen rond om de blijde boodschap te brengen.			8:1-3	
De gelijkenis van de zaaier.	13:1-9	4:1-9	8:4-8	
Het doel van de gelijkenissen van Jezus.	13:10-17	4:10-12	8:9,10	
Jezus legt aan zijn discipelen de gelijkenis van de zaaier uit.	13:18-23	14:13-20	8:11-15	
De gelijkenis van het graan en het onkruid.	13:24-30			
De gelijkenis van de lamp, en het echte luisteren naar Jezus.		4:21-25	8:16-18	
Jezus geeft onderwijs door middel van gelijkenissen.	13:34,35	4:33,34		
De uitleg van de gelijkenis van het graan en het onkruid.	13:36-43			
De gelijkenis van de verborgen schat, de parel, het sleepnet en de heer van het huis.	13:44-53			
De volgelingen van Jezus zijn zijn echte familie.	12:46-50	3:31-35	8:19-21	
Jezus brengt de storm op het meer tot bedaren.	8:18,23-27	4:35-41	8:22-25	
11. De Heiland is tijdelijk in de Dekapolis.				
De genezing van 2 bezeten mensen.	8:28-34	5:1-20	8:26-39	
12. De Meester gaat weer verder met zijn werk in Galilea.				
De dochter van Jairus wordt opgewekt uit de dood, en een vrouw van bloedvloeïngen genezen.	9:18-26	5:21-43	8:40-56	
Jezus geneest 2 blinde mensen en een (doof)stom iemand die bezeten is.	9:27-34			
De Here Jezus helpt zijn volksgenoten in Galilea.	9:35-38			
Jezus stuurt zijn 12 apostelen erop uit.	10:1,5-16	6:7-13	9:1-6	
Koning Herodes Antipas maakt zich zorgen, omdat hij Johannes de Doper heeft laten onthoofden.	14:1-12	6:14-29	9:7-9	
De apostelen keren terug, en vertellen Jezus over wat ze hebben gedaan.		6:30	9:10 ^a	
De Here Jezus geeft ongeveer 5000 mannen met hun vrouwen en kinderen te eten.	14:13-21	6:31-44	9:10 ^b -17	6:1-14
De mensen willen Gods Zoon koning maken.				6:15 ^a
De Heiland trekt zich terug. Daarna gaat Hij over het meer, en Hij brengt daar een storm tot bedaren.	14:22-33	6:45-52		6:15 ^b -21
De Here Jezus geneest veel mensen in Gennésaret.	14:34-36	6:53-56		
In Kapernaüm zegt Jezus, dat Hij het brood van het leven is, dat uit de hemel is neergedaald.				6:22-59

Om wat de Here Jezus in Kapernaüm zei, verlaten veel van zijn volgelingen Hem.				6:60-66
Petrus belijdt, dat Jezus de Heilige van God is, en de Mensenzoon voorspelt daarna het verraad van Judas.				6:67-71
Tradities en geboden van mensen die tegen de wil van de Here ingaan.	15:1-20	7:1-23		
13. De Heiland is tijdelijk in Fenicië.				
De Kanaänitische vrouw.	15:21-28	7:24-30		
14. De Meester gaat weer verder met zijn werk in Galilea.				
Jezus geneest mensen met een gebrek. (Effata)	15:29-31	7:31-37		
De Here Jezus geeft ongeveer 4000 mannen met hun vrouwen en kinderen te eten.	15:32-39	8:1-10		
De Farizeeën en Sadduceeën vragen Jezus om een wonderteken vanuit de hemel.	16:1-4	8:11-13		
Jezus waarschuwt zijn discipelen voor de zuurdesem van de Farizeeën en de Sadduceeën.	16:5-12	8:14-21		
Jezus geneest een blinde in Betsaida.		8:22-26		
In Caesarea Filippi belijdt Petrus, dat Jezus de Messias is, de Zoon van de levende God.	16:13-20	8:27-30	9:18-21	
De 1 ^e aankondiging van Jezus' sterven en opstanding.	16:21	8:31,32 ^a	9:22	
Jezus vermaant Petrus.	16:22,23	8:32 ^b ,33		
Het volgen van Jezus I.	16:24-28	8:34-9:1	9:23-27	
De verheerlijking op de berg.	17:1-13	9:2-13	9:28-36	
De genezing van een bezeten jongen.	17:14-21	9:14-29	9:37-43 ^a	
De 2 ^e aankondiging van Jezus' sterven en opstanding.	17:22,23	9:30-32	9:43 ^b -45	
Jezus en het betalen van belasting.	17:24-27			
De belangrijkste in het koninkrijk van God.	18:1-5,10,11	9:33-37	9:46-48	
Voor of tegen Jezus en zijn volgelingen		9:38-40	9:49,50	
Beloften en aanwijzingen voor Jezus' discipelen.	10:40-11:1	9:41		
De Meester waarschuwt de mensen voor verleidingen van het lichaam.	18:8,9	9:43-49		
Het ongeloof van Jezus' broers.				7:1-9
15. Gods Zoon reist via Samaria naar Jeruzalem.				
Jezus gaat naar Jeruzalem.			9:51	7:10
Jezus en de Samaritanen.			9:52-56	
Joden in Jeruzalem zoeken naar Jezus.				7:11-13
16. De Here Jezus gaat verder met zijn werk in Judea.				
Openlijk treedt de Here Jezus op in de tempel, en getuigt over God als zijn Zender.				7:14-24
Sommige Joden haten Jezus, anderen twifelen, en weer anderen geloven in Hem.				7:25-36
Levend water. Joden beoordelen Jezus verschillend.				7:37-44
Nikodemus verdedigt Jezus.				7:45-52
De overspelige vrouw, en het Licht van de wereld.				8:1-20
Jezus' debat met de Joden, en zijn verdediging.				8:21-59
Jezus geneest een blindgeboren iemand. Farizeeën reageren daarop erg negatief.				9:1-41
Het volgen van Jezus II.	8:19-22		9:57-62	
Uitzending van 70 discipelen.			10:1-12,16	

Jezus vervloekt een aantal steden om hun ongeloof.		11:20-24		10:13-15	
De terugkeer van de 70 discipelen.				10:17-20	
De Mensenzoon bedankt zijn Vader in de hemel.		11:25-27		10:21,22	
De Heiland wijst de 70 discipelen op hun geluk.				10:23,24	
Jezus nodigt de mensen die Hem willen dienen, uit.		11:28-30			
De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan.				10:25-37	
Marta en haar zus Maria.				10:38-42	
Gebedsonderwijs.	Het Onze Vader.	6:9-13	11:25	11:1-4	
	Overtredingen vergeven.	6:14,15		11:5-13	
	Liefde en gebedsverhoring.	7:7-12			
Familieleden van Jezus gaan naar Hem toe om Hem op te halen.			3:20,21		
Jezus heeft meer macht dan de kwaadaardige geesten. De zonde tegen de Heilige Geest.		12:22-37	3:22-30	11:14-23	
Kwaadaardige geesten keren graag met slechtere geesten terug in een leeg huis.		12:43-45		11:24-26	
Gelukkig zijn de mensen die Gods woorden serieus nemen.				11:27,28	
De vraag van de Farizeeën en schriftgeleerden om een wonderteken. Het wonderteken van Jona.		12:38-42		11:29-32	
De lamp van het lichaam.				11:33-36	
Jezus waarschuwt de Farizeeën en schriftgeleerden nadrukkelijk. (O wee jullie!)		23:13-36		11:37-54	
Jezus onderwijst zijn volgelingen over het getuigen van Hem, ook in tijden van vervolging.		10:26-33		12:1-12	
De rijke dwaas.				12:13-21	
Bezorgdheid.		6:25-34		12:22-34	
Waakt, want voor wie niet in gehoorzaamheid werkt en waakt, komt Koning Jezus totaal onverwachts terug.		24:42-51	13:33-37	12:35-48	
De boodschap van de Here Jezus brengt verdeeldheid.		10:34-36		12:49-53	
Het herkennen van de tekenen van de tijd die nabij is.				12:54-56	
Probeer je met je tegenstanders te verzoenen.		5:25,26		12:57-59	
Mensen die noodlottig sterven, zijn lang niet altijd veel slechter dan anderen. Dit onheil is wel een oproep tot bekering.				13:1-5	
De onvruchtbare vijgenboom.				13:6-9	
Jezus geneest een kromlopende vrouw, op de sabbat.				13:10-17	
De gelijkenis van het gezaaide zaad dat groeit, en vrucht voortbrengt.			4:26-29		
De gelijkenis van het mosterdzaadje.		13:31,32	4:30-32	13:18,19	
De gelijkenis van de zuurdesem.		13:33		13:20,21	
Jezus is de goede Herder.					10:1-21
Het feest van de tempelvernieuwing in Jeruzalem.					10:22-39
17. De Heiland doet tijdelijk zijn werk in Perea en Galilea.					
In Perea geloven veel mensen in Jezus.					10:40-42
Wie wordt er behouden, en wie niet? (De nauwe poort)		7:13,14 7:21-23		13:22-30	

Jezus zou naar Jeruzalem gaan om te sterven. Hij profeteert over de verwoesting van de tempel.	23:37-39		13:31-35	
Jezus geneest iemand met waterzucht op een sabbat.			14:1-6	
De hoogste en de laagste plaats.			14:7-11	
Wie je moet uitnodigen.			14:12-14	
Veel uitgenodigde gasten zeggen af voor Gods maaltijd.			14:15-24	
Alles ervoor over hebben om de Here Jezus te volgen.	10:37-39		14:25-33	
De gelijkenis van het zout dat zijn smaak niet moet verliezen.	5:13	9:50	14:34,35	
De discipelen van Jezus moeten het licht in de wereld zijn.	5:14-16			
De gelijkenis van het verloren schaap.	18:12-14		15:1-7	
De gelijkenis van de verloren penning.			15:8-10	
De gelijkenis van de verloren zoon.			15:11-32	
De gelijkenis van de oneerlijke rentmeester			16:1-9	
Je kunt geen slaaf zijn van geld en goederen, en de Here dienen.			16:10-15	
Tussen de blijde boodschap van Jezus en Gods wetten bestaat geen tegenstelling. Als voorbeeld wordt de echtscheiding genoemd.	5:17-20		16:16,17 16:18	
De gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus.			16:19-31	
De verleiders worden door Jezus gewaarschuwd.	18:6,7	9:42	17:1,2	
Vermaning en vergeving van zonden.			17:3,4	
Zonde van een broer.	18:15-17			
Binden en ontbinden.	18:18-20			
De kracht van het geloof.			17:5,6	
Vergeving van zonden is oneindig.	18:21-35			
De verhouding tussen een heer en zijn knecht.			17:7-10	
Door Jezus worden 10 melaatse mannen genezen.			17:11-19	
De Heiland profeteert over de tijd dat Hij terugkomt.	(24:27,28) 24:37-41		17:20-37	
De gelijkenis van de onrechtvaardige rechter.			18:1-8	
De gelijkenis van de Farizeeër en de belastingpachter.			18:9-14	
18. De Mensenzoon gaat verder met zijn werk in Judea.				
Jezus' onderwijs over de echtscheiding.	19:1-12	10:1-12		
Jezus zegent kleine kinderen.	19:13-15	10:13-16	18:15-17	
De rijke jonge man.	19:16-26	10:17-27	18:18-27	
De beloning voor het volgen van Jezus.	19:27-30	10:28-31	18:28-30	
De gelijkenis van de werknemers in de wijngaard.	20:1-16			
Jezus wekt Lazarus op uit de dood.				11:1-46
Het besluit van de Raad om Jezus te vermoorden, en de profetie van Kajafas.				11:47-53
Jezus trekt zich terug in de plaats Efraïm.				11:54
De 3 ^e aankondiging van Jezus' sterven en opstanding.	20:17-19	10:32-34	18:31-34	
Niet heersen, maar dienen.	20:20-28	10:35-45		
De genezing van 2 blinde mensen bij Jericho. Bartimeüs was 1 van die 2.	20:29-34	10:46-52	18:35-43	
Jezus bezoekt de belastingpachter Zacheüs bij Jericho.			19:1-10	

De gelijkenis van de ponden.			19:11-27	
Jezus komt 6 dagen voor Pasen in Betanië.				11:55-12:1
Jezus wordt door Maria uit Betanië gezalfd.	26:6-13	14:3-9		12:2-8
Veel Joden komen naar Jezus om ook Lazarus te zien. De overpriesters willen ook hem vermoorden.				12:9-11
Jezus' tocht naar Jeruzalem.	21:1-9	11:1-10	19:28-40	12:12-19
Jezus profeteert over de verovering van Jeruzalem.			19:41-44	
De Mensenzoon trekt de hoofdstad binnen. Veel Joden noemen Hem de profeet vanuit Nazaret in Galilea.	21:10,11			
Jezus gaat naar de tempel. Hij reinigt vervolgens voor de 2 ^e keer het heiligdom.	21:12,13	11:11 ^a , 15 ^b -18 ^a	19:45-47 ^a	
De Meester spreekt door middel van gelijkenissen over zijn dood en opstanding, en over de betekenis daarvan.				12:20-36
Jezus geneest blinde en verlamde mensen in de tempel. De overpriesters en schriftgeleerden verwijten Jezus, dat kinderen zijn hulp inroepen.	21:14 21:15,16			
De overpriesters en schriftgeleerden smeden plannen om Jezus te vermoorden. De Meester vertrekt laat op de dag met zijn 12 discipelen naar Betanië.	21:17	11:18 ^b 11:19,11 ^b	19:47 ^b ,48	
Jezus vervloekt de volgende morgen een onvruchtbare vijgenboom.	21:18,19 ^a	11:12-15 ^a		
De vervloekte vijgenboom is verdord.	21:19 ^b -22	11:20-25		
Het ongeloof van veel Joden. De bedoeling van Jezus' werk op deze aarde.				12:37-43 12:44-13:1
De vraag naar Jezus' bevoegdheid.	21:23-27	11:27-33	20:1-8	
De gelijkenis van de 2 zonen.	21:28-32			
De gelijkenis van de oneerlijke wijnboeren.	21:33-46	12:1-12	20:9-19	
De koninklijke bruiloftsmaaltijd.	22:1-14			
Het recht van de keizer.	22:15-22	12:13-17	20:20-26	
Een vraag van de Sadduceeën over de opstanding.	22:23-33	12:18-27	20:27-40	
Wat het grote gebod van de wet?	22:34-40,46 ^b	12:28-34		
Zoon van David en Heer van David.	22:41-46 ^a	12:35-37	20:41-44	
Jezus waarschuwt de mensen voor de schriftgeleerden.	23:1-12	12:38-40	20:45-47	
Het kleine geldbedrag van de weduwe.		12:41-44	21:1-4	
De Here Jezus profeteert over de tijd tot en met de verwoesting van de tempel, en de vervolging van zijn discipelen.	24:1-8 10:17-25	13:1-8	21:5-11 21:20-24 21:12-19	
Jezus profeteert over de tijd voordat Hij terugkomt.	24:9-26	13:9-23		
Jezus profeteert over de tijd en dag dat Hij terugkomt.	24:27(29)-31	13:24-27	21:25-28	
De les van de vijgenboom. Blijft waakzaam!	24:32-36	13:28-32	21:29-33 21:34-38	
De gelijkenis van de wijze en de dwaze meisjes.	25:1-13			
De gelijkenis van de talenten.	25:14-30			
De gelijkenis van de schapen en de geiten.	25:31-46			
De 4 ^e aankondiging van Jezus' lijden en sterven.	26:1,2			
De overpriesters en schriftgeleerden en oudsten overleggen over wanneer en hoe ze Jezus kunnen vermoorden.	26:3-5	14:1,2	22:1,2	

Judas Iskariot biedt zich aan om Jezus te verraden.	26:14-16	14:10,11	22:3-6	
De voorbereiding voor de Paasmaaltijd.	26:17-19	14:12-16	22:7-13	
De instelling van het Heilig Avondmaal.	26:20,26-29	14:17,22-25	22:14-20	
Jezus wast de voeten van de apostelen.				13:2-17
Jezus spreekt over zijn verrader. Judas vertrekt.	26:21-25	14:18-21	22:21-23	13:18-30
Onenigheid over wie de belangrijkste apostel is.			22:24-30	
Afscheidswaarden van Jezus.				13:31-35
Jezus profeteert over zijn verloochening door Petrus.	26:31-35	14:27-31	22:31-34	13:36-38
Jezus bereidt de apostelen voor op de toekomst.			22:35-38	
De nauwe relatie tussen Jezus en de hemelse Vader.				14:1-14
Jezus belooft, dat zijn Vader in de hemel de Heilige Geest zal sturen als Helper van zijn discipelen.				14:15-31 ^a
Jezus vertrekt met zijn 11 apostelen naar de Olijfberg	26:30	14:26	22:39	14:31 ^b
De echte druivenplant.				15:1-8
Het gebod van de liefde.				15:9-17
De haat van de wereld.				15:18-25
Het werk van de Helper en de toekomst van de apostelen.				15:26-16:15
Voorbijgaand verdriet.				16:16-33
Jezus spreekt tegen zijn Vader in de hemel.				17:1-26
Jezus gaan met zijn discipelen naar de overkant van de beek Kidron.				18:1 ^a
Jezus komt met de 11 apostelen bij de hof van Getsemané.	26:36 ^a	14:32 ^a	22:40 ^a	18:1 ^b
Jezus bidt in de hof van Getsemané.	26:36 ^b -46	14:32 ^b -42	22:40 ^b -46	
19. De Here Jezus wordt in Judea gevangengenomen, veroordeeld en gekruisigd.				
De Here Jezus wordt gevangengenomen.	26:47-56	14:43-50	22:47-54 ^a	18:2-12
Een jonge man vlucht naakt weg.		14:51,52		
Jezus wordt naar de hof van de overpriester Annas gebracht.			22:54 ^b	18:13
Het verstrekkende advies van hogepriester Kajafas.				18:14
De Here Jezus wordt door Petrus verloochend.	26:58,69-75	14:54,66-72	22:54 ^c -62	18:15-18,25-27
Jezus moet zich voor de overpriester Annas verantwoorden.				18:19-23
Nadat het licht is geworden, komt de Raad bijeen. Annas stuurt de Here Jezus naar hogepriester Kajafas.	27:1 ^a	14:53 ^b	22:66 ^a	
Jezus wordt naar Kajafas gebracht.	26:57	14:53 ^a		18:24
Jezus wordt bespot en geslagen.	26:67,68	14:65	22:63-65	
Jezus moet zich voor Kajafas en de Raad verantwoorden.	26:59-66	14:55-64	22:66 ^b -71	
Jezus wordt naar Pilatus gebracht om Hem via een doodsvonnis te laten ombrengen.	27:1 ^b ,2	15:1	23:1	18:28
Judas krijgt spijt, brengt het geld terug, en pleegt zelfmoord.	27:3-5			
De overpriesters kopen van dat geld een begraafplaats.	27:6-10			
Jezus moet zich bij Pilatus verantwoorden.	27:11-14	15:2-5	23:2-5	18:29-38
Pilatus stuurt de Here Jezus naar Herodes Antipas, waar Hij zich moet verantwoorden. Daar wordt Jezus door soldaten bespot en geslagen.	27:27-31 ^a	15:16-20 ^a	23:6-12	Joh.19:2,3

De Messias gaat weer naar Pilatus, en de moordenaar Barabbas wordt vrijgelaten	27:15-26 ^a	15:6-15 ^a	23:13-25 ^a	18:39,40
Pilatus laat de Mensenzoon geselen.	27:26 ^b	15:15 ^b		19:1
Jezus wordt ten onrechte veroordeeld.	27:26 ^c	15:15 ^c	23:25 ^b	19:4-16 ^a
Jezus wordt met een kruis naar Golgota weggevoerd.	27:31 ^b ,32	15:20 ^b ,21	23:26,27	19:16 ^b ,17
Jezus profeteert over de ondergang van Jeruzalem			23:28-31	
De Here Jezus wordt met 2 misdadigers gekruisigd.	27:33-44	15:22-32	23:32-43	19:18-24
Bij het kruis van Gods Zoon staan op enige afstand zijn moeder met Maria die de vrouw van Klopas was, Salome en Maria van Magdala.	27:55,56	15:40,41		19:25-27
20. Gods Zoon sterft aan het kruis, en wordt begraven; de sabbat gaat voorbij.				
Het voorhangsel van de tempel scheurt van boven naar beneden, en de Mensenzoon sterft aan het kruis.	27:45-51 ^a	15:33-38	23:44-46	19:28-30
Vlak na het sterven van Jezus begint de aarde te beven, en daarna erkent een Romeinse officier Hem als een rechtvaardige zoon van god.	27:51 ^b , 54	15:39	23:47-49	
De benen van Jezus worden niet gebroken, omdat Hij al gestorven is.				19:31-37
Jozef van Arimatea haalt de Heiland van het kruis, en legt Hem in zijn eigen nieuwe rotsgraf.	27:57-61	15:42-47	23:50-54 ^a , 55,56 ^{a+b}	19:38-42
De Joodse leiders stellen met toestemming van Pilatus op de sabbat bewakers aan bij het graf.	27:62-66			
De sabbat, ofwel de 7 ^e dag, gaat voorbij.			23:54 ^b ,56 ^c	
21. De Meester staat op uit de dood, en verschijnt aan enkele vrouwen in en rondom Jeruzalem.				
In de vroege ochtend staat de Heiland op uit de dood.	28:1 ^a ,2-4			
Veel overleden mensen staan op uit de dood.	27:52			
Op de dag na de sabbat blijkt, dat Jezus is opgestaan uit de dood. Maria van Magdala rent weg, en gaat naar Petrus en Johannes. Andere vrouwen zagen een engel, en ontmoetten later hun Meester.	28:1 ^b ,5-8	16:1-8	24:1-8	20:1,2 ^a
De mensen die zijn opgestaan uit de dood, komen in Jeruzalem.	27:53			
Jezus verschijnt aan Salome en Maria, Jakobus' moeder. De discipelen moeten van Jezus naar Galilea gaan.	28:9 28:10			
De leugen van de overpriesters en Farizeeën.	28:11-15			
Maria van Magdala komt bij Petrus en Johannes, en vertelt dat het graf leeg is.				20:2 ^b
Petrus en Johannes gaan met Maria van Magdala naar het graf.			24:12 ^a	20:3,4 ^a
Johanna (is misschien Salome) en Maria, Jakobus' moeder, vertellen aan de apostelen, dat Jezus is opgestaan, maar ze geloofden het niet.			24:9-11	
Petrus en Johannes bekijken het lege graf.			24:12 ^b	20:4 ^b -9
Petrus en Johannes gaan hun naar verblijf.			24:12 ^c	20:10
Jezus verschijnt aan Maria van Magdala bij het graf.				20:11-17
Maria van Magdala gaat naar de apostelen om alles te vertellen.				20:18

22. De Heiland verschijnt aan zijn apostelen in Galilea.

De 11 apostelen vertrekken naar Galilea	28:16			
Jezus verschijnt aan 10 apostelen. Tomas ontbreekt.				20:19-25
Jezus verschijnt aan 11 apostelen in Galilea, en geeft de zendingsofdracht.	28:17-20			20:26-29
Jezus verschijnt aan Petrus.			24:34	
Jezus verschijnt aan 7 apostelen bij het Meer van Tiberias.				21:1-14
Jezus neemt Petrus opnieuw in dienst als apostel.				21:15-17
De Here Jezus profeteert over de toekomst van Petrus.				21:18,19
Jezus weigert op Petrus' verzoek in te gaan om iets over de toekomst van Johannes te vertellen.				21:20-23

23. De Zoon van God verschijnt aan mensen op weg naar Emmaüs en in Jeruzalem.

Jezus verschijnt aan 2 mannen op weg naar Emmaüs.			24:13-32	
De 2 Emmaüsgangers gaan naar de 11 apostelen in Jeruzalem.			24:33-35	
Jezus verschijnt aan de 11 apostelen, de 2 Emmaüsgangers en anderen in Jeruzalem.			24:36-49	

**24. De Here Jezus gaat vanuit Judea naar de hemel.
Volgelingen van Hem gaan blij naar de hoofdstad Jeruzalem.**

Jezus gaat bij Betanië naar de hemel, terwijl Hij zijn volgelingen zegenet.			24:50,51	
De blijde apostelen en andere volgelingen van Jezus keren terug naar Jeruzalem.			24:52,53	

3. De vervulde profetieën van de Here Jezus.

Veel profetieën van de Zoon van God zijn al in vervulling gegaan. Zo had Hij gezegd, dat sommige mensen al voor hun sterven Hem zouden zien verschijnen in zijn koninklijke waardigheid (Mat.16:28). Nog geen week later zagen de discipelen Petrus, Johannes en Jakobus hun Meester op een hoge berg in heerlijkheid verschijnen. Op die berg sprak Hij toen met de profeten Mozes en Elia, en de hemelse Vader zei, dat Jezus zijn lieve Zoon is, waarin Hij een genoegen heeft (Mat.17:1-8).

De Messias had ook gezegd, dat de Joden zouden roepen: “Gezegend is Hij die komt in de naam van de Heer (Mat.23:39)!” Dit gebeurde bij zijn zegenrijke intocht in Jeruzalem. Verreweg zijn meeste volksgenoten wilden, dat Hij koning van Israël zou worden (Mat.21:1-11). Kort nadat de Here Jezus had voorspeld, dat een vijgenboom die langs de weg stond, helemaal geen vruchten meer zou dragen (Mat.21:18,19^a), verdorde die vijgenboom (Mat.21:19^b).

Door middel van zijn profetieën bereidde de Meester zijn discipelen goed voor op zijn lijden en sterven. Zo zei Hij bij de instelling van het Heilig Avondmaal, dat Hij op deze aarde niet meer samen met zijn leerlingen zou eten (Mat.26:26-29). Tijdens die maaltijd zei Hij die avond ook, dat 1 van zijn 12 discipelen Hem zou verraden. Hij gaf daarbij eveneens aan, wie dat zou doen (Mat.26:21,23).

Ja, Judas Iskariot verraadde Hem, en wees de soldaten in het donker de weg naar zijn Meester, zodat ze Hem gevangen konden nemen (Mat.26:47-50). Alle andere 11 discipelen lieten Hem daarna uiteindelijk in de steek (Mat.26:56^b), zoals de Zoon van God al kort daarvoor had voorspeld (Mat.26:31). Bovendien is de profetie, dat Petrus de Messias die nacht zelfs 3 keer zou verloochenen volledig in vervulling gegaan (Mat.26:33,34). Die discipel heeft onder ede stellig beweerd, dat hij die Jezus niet kende (Mat.26:69-75).

De Heiland had zijn ontrouwe discipel Judas nog gewaarschuwd, dat het slecht met hem zou aflopen (Mat.26:24^b,25). Nadat hij zijn Meester had verraden, kreeg hij spijt van zijn vreselijke daad. In zijn wanhoop, pleegde hij zelfmoord (Mat.27:3-5). Hij wilde zichzelf ophangen, maar waarschijnlijk brak het touw, en is hij daarna vanaf een berg of hoge heuvel voorover naar beneden gevallen. Judas kwam zo hard terecht, dat zijn lichaam helemaal is opengebarsten, en al zijn ingewanden naar buiten zijn gekomen (Hand.1:18).

Heel duidelijk en meerdere keren heeft de Meester aan zijn discipelen verteld, dat Hij op initiatief van de oudsten, overpriesters en schriftgeleerden zou worden geselsd, en gekruisigd, waarna Hij zou sterven om voor de zonden van de mensen te betalen. Hij had echter ook gezegd, dat Hij op de 3^e dag na zijn sterven zou worden opgewekt (Mat.16:21, 17:22,23, 20:17-19,28, 26:1,2). Zoals Hij het had gezegd, zo is het ook gegaan. Hadden de discipelen maar beter naar Hem geluisterd. Dat had hen heel veel verdriet kunnen besparen.

Nadat de Here Jezus uit de dood zou zijn opgestaan, zou Hij naar Galilea gaan (Mat.26:32). Daar zouden zijn volgelingen Hem zien (Mat.28:7,10). Gehoorzaam zijn de 11 discipelen daar heengegaan. Op een berg in het noorden van Israël hebben ze hun Meester ontmoet, en met Hem gesproken (Mat.28:16-20). Hij zou voor altijd bij hen blijven (Mat.28:20). Dit heeft Hij gedaan door middel van de aanwezigheid van de Heilige Geest bij al zijn dienaren. Vanaf die berg in het noorden van het heilige land is de Zoon van God opgestegen, en naar zijn Vader in de hemel gegaan (vgl. Mat.26:64^b).

Na hun overlijden zouden de 12 apostelen zitten op 12 tronen (Mat.19:28). Na hun lichamelijke dood zouden de 12 apostelen plaats nemen op hun tronen, en als onderkoningen van de Here Jezus regeren over de 12 stammen van Israël. Zoals elke goede koning, heersen ze niet,

maar zijn ze op dit moment dienend aan het regeren, zoals God dat graag wil (Op.4:4-6, 20:4, 21:12,14, vgl. 2Sam.6:20-23, Mat.20:25-28, Fil.2:5-8).¹²⁹⁶

Nadat het grootste deel van de Joden de Messias heeft verworpen, en Hem heeft laten kruisigen, horen al eeuwen lang veel mensen van het volk Israël niet meer bij het koninkrijk van God, terwijl veel heidenen de Here wel hebben gediend (Mat.8:11-13, 21:43, Rom.9:6,7^a). Ja, vooral veel Joden hebben in de 1^e eeuw na Christus de volgelingen van Jezus in Israël en in de omgeving van het heilige land zelfs fanatiek vervolgd (Mat.10:17-25, 23:34/33, Hand.4:1-3, 5:17,18, 6:11-14, 7:54-60, 8:1-3, 9:1,23-25, 12:1-3, 13:50, 14:1-6,19, 17:5-13, enz.).

De Zoon van God heeft ook geprofeteerd over de verwoesting van Jeruzalem (Mat.24:1-8). Ongeveer 40 jaren later ging deze profetie in het jaar 70 na Christus in vervulling. In 66 na Christus kwam Jeruzalem in opstand tegen het Romeinse gezag. In de hoofdstad streden de Joden tegen elkaar, terwijl ze zich moesten verdedigen tegen de Romeinse legers. In het Romeinse rijk zelf heerste rond het jaar 68 na Christus een grote burgeroorlog. In het jaar 70 kwam hieraan een einde. Toen ging ook de stad Jeruzalem ten onder. De prachtige tempel werd in brand gestoken. De opstand die toen in Israël ongeveer 3½ jaar had geduurd, was voorbij. De herovering van het heilige land door de Romeinen en de verwoesting van de tempel waren verschrikkelijk.

De Here Jezus had de steden *Chorazin*, *Betsäida* en *Kapernaüm* vervloekt (Mat.11:20-24). Die 3 steden lagen allemaal aan de noordkant van het Meer van Galilea. Juist daar, in het noorden van het heilige land, had de Mensenzoon veel onderwijs gegeven en wonderen gedaan. Toch had het overgrote deel van de inwoners uit die steden zich niet bekeerd. Hun bewondering voor het onderwijs van de Heiland en zijn wonderdaden leidde niet tot een volledig vertrouwen in Hem. Door hun structurele onverschilligheid tegenover het onderwijs van Gods Zoon gingen ze hun ondergang tegemoet.

De profetieën over de steden Chorazin, Betsäida en Kapernaüm zijn helaas volledig in vervulling gegaan. Wanneer dat precies is gebeurd, is niet bekend. Waarschijnlijk heeft de achteruitgang van deze steden geleidelijk plaatsgevonden. Alleen van Kapernaüm weten we, dat die stad definitief werd verlaten tijdens de islamitische invasie van het heilige land in 638 na Christus. Dat die 3 steden volledig zijn verwoest, is tot op de dag van vandaag bij de puinhopen ervan nog steeds goed te zien.

¹²⁹⁶ Zie eventueel hiervoor verder de uitleg bij de *tronen* uit de Openbaring in Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2024 (Op.4:4-6, 20:4, 21:12,14).

4. De onvervulde profetieën van de Here Jezus.

De Here Jezus zal door middel van de aanwezigheid van de Heilige Geest, bij al zijn dienaren blijven, totdat de wereld zal vergaan (Mat.28:20). Alleen met de hulp van de Heilige Geest kunnen Christenen dienstbaar zijn in het koninkrijk van God.

De Messias heeft tijdens zijn leven op aarde geprofeteerd over de tijd vlak voor zijn terugkeer naar de aarde (Mat.24:9-26). In die tijd zullen de volken de Christenen gaan haten en onderdrukken. Veel mensen van de gemeenten van Jezus de Gezalfde zullen afvallig worden. Die afvallige mensen zullen andere Christenen zelfs overleveren aan hun vervolgers, en ze zullen elkaar haten.

Valse profeten van allerlei valse godsdiensten en van het schijnchristendom zullen ongestoord hun gang kunnen gaan (vgl. 2Tim.3:1-8). *Ze zullen veel mensen misleiden.* Alles zal geoorloofd lijken te zijn, behalve voor de mensen die God willen dienen, zoals Hij dat wil. Ja, alle mensen zullen zogenaamd broers en zussen van elkaar worden, behalve de Christenen. Zij zullen er niet bij horen.

Het geweten van steeds meer mensen zal geleidelijk afgestompt raken (2Tim.3:1-5^a). In de toekomst zullen de dienaren van de hemelse Vader, verplicht worden de afgoden van de moderne tijd te eren. Alles wat heilig is, zal worden bezoedeld. Als dat gebeurt, dan is de grote onderdrukking dichtbij.

Zo'n grote onderdrukking die enige jaren voor de terugkeer van Jezus naar de aarde zal komen, zal er nog nooit zijn geweest, en zal er voor de Christenen ook nooit meer komen. Als het aantal dagen vlak voor de komst van de Heiland niet door God zou worden beperkt, dan zou er geen enkele Christen op aarde meer overblijven. Met alle moderne middelen van deze tijd, kunnen we ons daar (misschien) wel iets bij voorstellen. De allerzwaarste onderdrukking zal daarom (maar) ongeveer 3½ dag duren.¹²⁹⁷

Alle volken zullen op de hoogte (moeten) worden gebracht van het getuigenis van de Almachtige, zodat iedereen tot het geloof in de Here kan komen (Mat.28:19). De blijde boodschap van God zal eerst in de hele bewoonde wereld bekend worden gemaakt. Daarna pas zal tenslotte het einde komen.

Vlak voordat de Heiland zal terugkeren naar de aarde, zullen de knechten van de satan (= de tegenstander van God), zich als adelaars verzamelen boven zijn trouwe dienaren. Als machtige roofvogels zullen ze boven de nog overgebleven Christenen zweven. Ze zullen elk moment kunnen aanvallen om hun prooi te verslinden (Mat.24:28). Dat zal echter niet gebeuren. De (onzichtbare) komst van de hemelse Vader¹²⁹⁸ zal een einde maken aan de onderdrukking van al zijn kinderen. Hij zal voor hen strijden (Ps.110:1, Mi.2:12,13, Zach.14:3,4).¹²⁹⁹

Een korte tijd later zal de Here Jezus onverwachts terugkomen (Ps.110:1). De Mensenzoon zal vanuit de hemel, waar Hij zich bevond aan de rechterhand van zijn Vader (Mat.26:64^b), terugkeren als een langverwachte bruidegom (Mat.25:1-13). Hij zal dan in heerlijkheid en majesteit verschijnen *bij de wolken* (Mat.26:64^c). Evenals de bliksem zal de komst van de Mensenzoon duidelijk zichtbaar zijn (Mat.24:27).

Als bij het heldere licht van een bliksemflits zal Hij plotseling te zien zijn in de lucht. Hij zal

¹²⁹⁷ Zie Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijpskerk, 2024, hoofdstuk 11:11.

¹²⁹⁸ Geen mens kan God de Vader (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). Bij zijn komst naar de aarde, waarbij Hij zijn dienaren zal verlossen, zal ook niemand Hem zien. Alleen de Here Jezus, die onverwachts zal terugkeren, zal zichtbaar voor de mensen verschijnen.

¹²⁹⁹ Zie Turenout T. van, Psalmen, profetische liederen, Grijpskerk, 2024, en Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2023.

als Koning komen *met macht en grote heerlijkheid*. Het overgrote deel van de mensen van *al de volksstammen op de aarde* zal absoluut niet blij zijn met zijn komst. Nee, *ze zullen zich op de borst slaan van verdriet* (Op.1:7). Ze zullen wel begrijpen, dat dit voor hen niet goed zal aflopen (Mat.24:27,30, Luk.17:24).

Voor de onderdrukte Christenen echter, zal de komst van de hemelse Vader en van de Mensenzoon juist de bevrijding betekenen van alle ellende en narigheid. Koning *Jezus zal immers zijn hemelse knechten*, ofwel zijn engelen, *eropuit sturen met een luide bazuin* ¹³⁰⁰ *om zijn dienaren* vanuit oost tot west, en vanuit noord tot zuid, *bij elkaar te verzamelen*. Vanuit de 4 windstreken zullen alle Christenen op de aarde worden meegenomen naar hun Meester in de lucht; niemand van Gods kinderen zal achterblijven (Mat.24:31, 1Tes.4:16,17).

De Zoon van de hemelse Vader zal zijn engelen ook eropuit sturen om de mensen te verzamelen, die Hem niet wilden dienen. Zij zullen in de vurige oven worden gegooid (Mat.13:41, 42,49,50). Met *de vurige oven* wordt de hel bedoeld (Mat.25:41, Op.20:10,14,15, 21:8). Daar zal altijd veel verdriet en ellende zijn (vgl. Dan.12:2, Mat.8:12, Luk.13:28, 16:24).

Na de allergrootste onderdrukking en vervolging van de Christenen zal het licht van de zon, de maan en de sterren verdwijnen. Het zal erop lijken, dat de sterren achter de horizon zullen neervallen. Het sterren- en planetenstelsel zal ontwricht raken, en de oude schepping zal op het punt staan om te worden vernietigd (Mat.24:29, vgl. 2Pet.3:10-12). De aarde en de wolkenhemel daarboven, zullen verdwijnen (Mat.24:35,36).

De Here Jezus heeft gezegd, dat Hij samen met zijn almachtige Vader zal rechtspreken over alle mensen (Mat.16:27). Op de dag dat God iedereen zal (be)oordelen, zal een deel van al die mensen worden vrijgesproken, en de rest zal worden veroordeeld (Mat.25:31-46). In de buitenste duisternis zullen de mensen die daar zijn, huilen en knarsen met hun tanden. Met de buitenste duisternis wordt de hel bedoeld (Mat.25:41, Op.20:10,14,15, 21:8). Alle mensen daar zullen altijd erg bedroefd en diep ongelukkig zijn (Mat.24:51/50, 25:30, vgl. Dan.12:2, Luk.13:28, 16:24).

Op de nieuwe wereld, die God zal maken, zal de Mensenzoon met zijn Vader voor eeuwig bij zijn dienaren en dienaressen wonen. Daar zullen de mensen altijd blij en volkomen gelukkig zijn (Op.21:1-3,22,23).

¹³⁰⁰ Een bazuin of (rams)hoorn was in die tijd vooral geschikt om mensen op grote afstanden te waarschuwen of bij elkaar te roepen (Lev.25:9, 1Kon.1:34,39,41, Jer.4:5, 6:1,17, Joël 2:1,15, Am.3:6, Zef.1:16).

5. Tijdbalk.

De oudere jaartallen zijn slechts benaderingen.

Voor Christus

5155	Schepping.
2895	Zondvloed.
1953	Geboorte van Abram.
1663	Intocht van het volk van de Hebreëen in Egypte.
1448	Uittocht uit Egypte na de 10 ^e plaag.
1448 – 1408	Tocht van de Hebreëen naar Kanaän.
1408 – 1383	Jozua in Kanaän.
1383 – 1033	De tijd van de richters onder het volk Israël.
1033 – 1012	Regering van koning Saul
1012 – 972	Regering van koning David.
972 – 932	Regering van koning Salomo.
969	De tempelbouw onder koning Salomo.
932 – 722	De Koningentijd van Israël, de 10 stammen uit het noorden.
932 – 586	De Koningentijd van Juda, de 2 stammen in het zuiden.
722	Val van Samaria, wegvoering van de rest van het Tienstammenrijk door Sargon II.
612	Verwoesting van Ninevé.
608	Het einde van het Assyrische rijk.
605	Eerste wegvoering van Joden naar Babel.
605 – 171	Het Tweestammenrijk Juda onder heerschappij van andere volken.
604 – 562	Regering van koning Nebukadnezar II.
559 – 529	Kores II is koning over het (grote) rijk van Perzen en Meden.
538 – 332	Israël onder de macht van de Perzen en Meden.
537	De terugkeer van de Joden uit de ballingschap.
515	De tempel is herbouwd.
445	Het herstel van de muren rondom Jeruzalem is klaar.
142 – 63	In feite is Juda onder leiding van de Makkabeeën onafhankelijk.
37 – 4	Regering van koning Herodes de Grote in Israël.
31	Begin van de regering van keizer Augustus.
4	Geboorte van Jezus de Gezalfde.
	Vlucht naar Egypte.
	Herodes Antipas wordt tetrarch (= viervorst) over Galilea en Perea.
	Herodes Archelaüs wordt etnarch over Judea, Samaria en Idumea.
	Terugkeer uit Egypte.

Na Christus

6	Herodes Archelaüs wordt door keizer Augustus afgezet en verbannen.
8	De 12-jarige Jezus in de tempel.
14	Einde van de regering van keizer Augustus.
14 – 37	Regering van keizer Tiberius.
26 – 36	Bestuur van de prefect Pontius Pilatus over Judea, Samaria en Idumea.
26	Begin van het optreden van Johannes de Doper.
±27	Begin van het optreden van de Here Jezus.
±29	Hemelvaart van Jezus de Gezalfde.

5. HET DOEL VAN HET BIJBELBOEK MATTEÛS.

We hebben een blik in de toekomst van het verleden mogen werpen. Die toekomst is voor ons grotendeels verleden tijd. Daarbij hebben we ook gezien hoe veel profetieën van dit betrouwbare bijbelboek in vervulling zijn gegaan. Hieruit bleek en blijkt hoe betrouwbaar de woorden en profetieën van de Here zijn. Door de bestudering van de profetieën die in vervulling zijn gegaan, kunnen we de onvervulde profetieën beter leren begrijpen.¹³⁰¹ Dit alles kan ons nog veel meer geloofsvertrouwen geven in Gods woord en werk. Vooral voor de profetieën die nog niet in vervulling zijn gegaan.

Ook hier geldt het woord uit de Bijbel: *“Aan iedereen immers, die heeft, zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben, maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal van hem worden afgenomen”* (Mat.25:29). Wie studeert in de Bijbel, en er naar handelt, zal groeien, en zal God steeds beter leren kennen. Wie echter oppervlakkig is, en voor de Almachtige geen tijd en moeite overheeft, bij hem of haar stagneert de groei. De Bijbel wordt dan steeds meer een gesloten boek, en de hemel wordt van koper. Zo sprak de Here Jezus in gelijkenissen om het geheim van zijn koninkrijk bekend te maken aan zijn volgelingen, die er echt interesse in hadden en hebben. Mensen die er wat voor over hebben. Het is echter niet bedoeld voor de oppervlakkige meelopers (Mat.13:10-17,34,35).

God wil ons een deel van zijn plan met de schepping openbaren. Hij vindt het nodig, dat we iets van de toekomst weten. Als onze trouwe Vriend deelt Hij ons er iets van mee.¹³⁰² Het rijk van Jezus de Gezalfde komt er aan. Het zal alle andere rijken en restanten van rijken verpletteren en vernietigen. Er zal niets van overblijven (vgl. Jes.41:8-20).

Ook nu moeten we als Christenen niet stil blijven staan, maar doorgaan en doorgroeien. Laten we maar hard aan het werk gaan, en veel bidden. Bidden om de vervulling van de beloften van de Here. We hebben immers gezien, dat veel profetieën uit het bijbelboek Matteüs in vervulling zijn gegaan. De hoofdstad Jeruzalem en de prachtige tempel zijn door de Romeinen volledig verwoest, en de Joden zijn over de aarde verstrooid geraakt. Ook is het evangelie verspreid onder de heidenvolken. De hemelse Vader zal echter zijn volk weer terugbrengen in het heilige land, en op de nieuwe aarde zullen zijn dienaren voor altijd en eeuwig gelukkig

¹³⁰¹ Zo wordt er in het bijbelboek Haggai gezegd, dat God de hemel en aarde zou doen beven (Hag.2:7,23^a). Zoals personen van iets moois of iets verschrikkelijks sterk onder de indruk kunnen raken, en daardoor kunnen beven, zo zouden ook de hemel en de aarde beven. Beven, omdat veel koninkrijken door onderlinge strijd ten onder zouden gaan. Zulke uitdrukkingen komen eveneens in het Nederlands voor. Dit betekent niet, dat er een echte hemelbeving of aardbeving zou komen, maar dat de (hele) schepping als het ware mee zou leven met de emoties en ervaringen van de mensen. De aarde was verontrust door het geweld van de talrijke legers. Het vuur waarmee soldaten en veroveraars vaak steden, akkers en boomgaarden in brand staken, liet de lucht in het hemelgewelf van de hitte trillen (van angst). Zo zagen en beleefden de mensen dit. Doordat de profetieën van Haggai zijn vervuld, kunnen we dit ook nog controleren. Van een echte concrete hemelbeving lezen we in de Bijbel niets. Ook heeft in die tijd niet de hele aarde gebeefd. Dit leert ons, hoe we een dergelijke uitdrukking bij nog onvervulde profetieën moeten uitleggen.

Voor het bijbelboek Daniël, waarbij eveneens alle profetieën in vervulling zijn gegaan, is een heel goed oefenboek voor leren begrijpen van profetieën.

¹³⁰² Sommige mensen denken, dat God niet je vriend wil zijn. De Bijbel is daar heel duidelijk over. Hij was de vriend van Mozes (Ex.33:11) en Abraham (2Kron.20:7, Jes.41:8, Jak.2:23). De Heer Jezus noemde zijn discipelen zijn vrienden (Luk.12:4). Zo sprak Hij ook over Lazarus (Joh.11:11). Jezus de Gezalfde is de vriend van al zijn dienaren. Voor hen gaf Hij in zijn grote liefde zijn leven (Joh.15:13-15).

zijn. Als wij naar de Here willen luisteren, en Hem gehoorzamen, dan wil Hij ook naar ons luisteren. Dan maakt Hij zijn beloften van verlossing en zegen waar. Hij is een levende en een almachtige God, ook vandaag. Hij kan, wat voor ons onmogelijk lijkt, mogelijk maken.

Als wij in gehoorzaamheid bidden, dan wijzigt de Here soms zijn plannen (Am.7:1-9). Zo mocht Abraham bidden voor de slechte stad Sodom (Gen.18:16-33). Door het gelovige gebed van koning Hizkia (727 – 697) kwam de profetie dat hij spoedig zou sterven, niet uit. Zijn leven werd met 15 jaren verlengd (Jes.38:1-8). Toen de stad Ninevé zich bekeerde, kwam ook de profetie van Jona niet uit. God spaarde de stad (Jona 3:10). Het gebed van een dienaar of dienstares van de Here doet dus erg veel. Het is een geducht wapen, dat we niet moeten onderschatten of verwaarlozen.

We moeten bidden om de komst van Jezus de Gezalfde. Ook moeten we waken. De tekenen van de tijd moeten we in de gaten houden. Het werk moet doorgaan. Gehoorzaam werkend en biddend mogen we meebouwen aan het koninkrijk van God. Met het kompas van zijn Woord moeten we aan de slag. Laten de kinderen van de hemelse Vader van vandaag en morgen elkaar bemoedigen en aansporen in ware liefde. We moeten de handen ineenslaan, want we hebben elkaar zo ontzettend hard nodig. Als we zo in gehoorzaamheid aan Gods wil aan het werk gaan, dan kunnen we ook vandaag zijn zegen verwachten.

LITERATUUR.

- Alexander D. en P. e.a., Handboek bij de Bijbel, Den Haag, 1976.
- Barnes A., Barnes' Notes, The Gospels, 2^e druk, Grand Rapids, 2005.
- Bette J.C. e.a., SBNT, deel 2, Het evangelie naar Mattheüs, Soest, 1986.
- Boerwinkel F., Meer dan het gewone, Over Jezus en zijn Bergrede, 4^e druk, Baarn, 1977.
- Bimson J.J., Encyclopedie van Bijbelse plaatsen, Kampen, 2007.
- Dächsel K.A., Bijbel of de geheele Heilige Schrift, deel 4, Mattheüs en Markus, 2^e druk, Utrecht, 1892.
- Fahner Chr., Eusebius' Kerkgeschiedenis, vertaald, bewerkt en van aantekeningen voorzien, Zoetermeer, 2000.
- Flavius J., De Oude Geschiedenis van de Joden, vertaling Meijer F.J.A.M. en Wes M.A., 4^e druk, Amsterdam, 2005.
- Grosheide F.W. e.a., Christelijke Encyclopedie, Kampen, 1959.
- Grosheide F.W., Kommentaar op het Nieuwe Testament, Het heilig evangelie volgens Mattheüs, Amsterdam, 1922.
- Hendriksen W., New Testament Commentary, Exposition of the Gospel According to Matthew, 15^e druk, Grand Rapids, 2007.
- Klijn A.E.J., Apostolische Vaders, vertaald, ingeleid en toegelicht, deel 1 en 2, 2^e druk, Kampen, 1992.
- Patrick, Polus & Wels e.a., Verklaring van het Nieuwe Testament, Mattheüs - Markus, deel 1, 2^e druk, Kampen, 2008.
- Ridderbos H.N., Korte Verklaring, Het evangelie naar Mattheüs, deel 1, 3^e druk, Kampen, 1965.
- Ridderbos H.N., Korte Verklaring, Het evangelie naar Mattheüs, deel 2, 3^e druk, Kampen, 1970.
- Rienecker F., Wuppertaler Studienbibel, Das Evangelium des Matthäus, Wuppertal, 1984.
- Snoek I., Heilige Geschiedenis, 13^e druk, Den Haag, z.j.
- Strack H.L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Das Evangelium nach Matthäus, deel 1, 4^e druk, München, 1965.
- Woude A.S. van de e.a., Bijbels Handboek, deel 3, Kampen, 1987.
- Zee W.R. van der, Uit de Bergrede, Den Haag, 1975.

INDEX.

- 1**
- 11 apostelen 550, 558, 559, 565, 569, 570, 572, 573, 623, 627, 648, 651, 652, 661, 663
- 12 apostelen 5, 17, 19, 28, 89, 194, 195, 196, 265, 303, 409, 420, 635, 636, 637, 655, 656, 664
- 2**
- 2 getuigen 225, 344, 360
- 2 rovers 599, 602, 603
- 3**
- 3 dagen en 3 nachten 255, 257, 331, 337, 617
- 30 zilverstukken 543, 546, 547, 585, 586, 588
- 3½ dag 510, 666
- 3½ jaar
- onderdrukking door Antiochus IV 23, 508
- opstand in Jeruzalem 505, 665
- 6**
- 6^e gebod 4, 100, 101, 103, 635, 655
- 7**
- 70 discipelen 193, 232, 639, 640, 657, 658
- 7^e gebod 4, 104, 106, 107, 396, 635, 655
- A**
- Abáddon 261
- Abia 29, 31, 32, 34, 39
- Abraham 10, 25, 29, 30, 34, 35, 58, 64, 65, 116, 128, 156, 158, 159, 271, 383, 442, 473, 475, 476, 668, 669, 670
- Achab 144
- Achaz 24, 29, 31, 32, 34, 39
- Adam 59, 65, 71, 72, 75, 122, 158, 270, 290, 372, 491
- Ahazia 31, 32
- Alexander
- zoon van Herodes de Grote 15, 298
- Alexander de Grote 12, 13, 229, 324
- Amazia 31, 32
- Amon 29, 31, 32, 34
- Ananias 66
- Andreas 17, 83, 178, 194, 195, 196, 229, 369, 633, 634, 655
- Annas 18, 541, 546, 574, 581, 585, 649, 661
- Antiochus IV 4, 11, 13, 14, 23, 273, 508
- Antipater
- de vader van Herodes de Grote 14
- zoon van Herodes de Grote 15, 55
- apostel 9, 18, 22, 26, 38, 57, 66, 149, 159, 194, 195, 196, 197, 199, 200, 201, 202, 205, 214, 215, 252, 253, 284, 291, 292, 305, 311, 346, 347, 348, 349, 358, 441, 463, 481, 498, 577, 648
- Appóllyon 261
- Arabië 258
- Aramees 19, 26, 27, 59, 122, 158, 196, 270, 372, 599, 605
- Aristobulus
- zoon van Herodes de Grote 15, 17, 18, 298
- Asa 29, 31, 32, 34
- Assir 33, 36
- Assyrië 11, 79, 181, 197, 257, 273, 463
- Assyriërs 42, 54, 79, 273
- Assyrische rijk 463, 668
- Atalja 31, 32
- Athanasius 27
- Augustus 14, 15, 17, 55, 471, 668
- Avondmaal 556
- B**
- Babel 10, 11, 33, 42, 463, 668
- Babyloniërs 11, 42, 54
- Babylonische rijk 11
- Babylonische wegvoering 29, 31, 33, 34
- Bar Kochba 274, 440, 463, 505, 561, 594
- Barabbas 590, 591, 592, 593, 594, 596, 649, 662
- Bartolomeüs 18, 194, 195, 196
- Batseba 11, 30, 35

Benjamin
 de stam 54
 zoon van Jakob 54, 111
 Berechja 499
 Bergrede 25, 88, 95, 116, 149, 150, 151,
 152, 156, 671
 Bernice 15
 Betanië 416, 427, 429, 433, 437, 438, 543,
 544, 545, 546, 549, 644, 645, 652, 660,
 663
 Betfagé 427, 429, 433, 438, 549
 Bethabara 632, 633, 654
 Betlehem 41, 44, 45, 46, 47, 49, 51, 54, 57
 betrouwbaarheid van het boek 4, 19
 Betsaida 5, 228, 229, 231, 304, 305, 637,
 638, 657, 665
 bezetenheid 87, 162, 191, 363
 Bileam 42, 144, 145, 147
 Bloedakker 585, 587
 Bloedland 587
 Boaz 29, 30, 34
 brandofferaltaar 508

C

Caesarea Filippi 18, 342, 343, 350, 356,
 416, 638, 657
 Cambyses II 12
 Cham 229, 324
 Chorazin 5, 228, 229, 231, 665
 Clemens van Alexandrië 19, 20, 21
 Codex Sinaiticus 21, 22, 27

D

Daniël
 de profeet 23, 42, 59, 72, 81, 89, 127,
 159, 199, 270, 372, 506, 508
 het bijbelboek 23, 164, 175, 256, 285,
 343, 353, 358, 367, 422, 513, 522,
 540, 552, 569, 669
 profeet 509
 Darius I 12
 David 6, 10, 11, 14, 28, 29, 30, 32, 33, 34,
 35, 36, 37, 38, 45, 59, 60, 62, 74, 75,
 109, 159, 188, 220, 224, 236, 238, 248,
 270, 271, 276, 284, 292, 325, 327, 344,
 361, 372, 373, 379, 423, 425, 426, 429,
 430, 431, 432, 435, 477, 481, 482, 483,
 502, 559, 561, 577, 591, 600, 603, 605,
 606, 631, 632, 635, 645, 646, 653, 654,
 660, 668

de Jordaan 7, 17, 25, 58, 62, 63, 67, 77,
 79, 85, 87, 221, 229, 298, 343, 344, 346,
 391, 393, 464, 632, 642, 643, 654
 de Rietzee 25
 Dekapolis 7, 18, 79, 85, 87, 169, 172, 184,
 329, 330, 334, 393, 561, 636, 637, 656
 denarie 103, 209, 368, 370, 386, 411, 412,
 413, 414, 468, 471, 531, 544, 547
 diaspora 274, 440, 463, 561, 594
 di-drachme 368, 370, 547
 doop van Jezus 4, 25, 67
 drachme 368, 370, 386, 531, 547
 Drusilla 15
 duif 67, 69, 70, 255, 257, 335, 345, 346,
 638, 681

E

Efrata 44, 45
 Egypte 4, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 21, 22,
 23, 25, 35, 39, 47, 49, 51, 55, 147, 177,
 197, 284, 540, 548, 551, 558, 632, 653,
 668
 Elia
 de 1^e 62, 72, 164, 221, 224, 225, 342,
 343, 344, 345, 347, 355, 356, 357,
 358, 359, 360, 361, 604, 605, 606,
 607, 609, 618, 633, 638, 654, 664
 de 2^e 62, 216, 224, 344, 355, 359, 361,
 635
 de 3^e 62, 224, 225, 344, 345, 355, 359,
 360, 361
 Elisabet 58, 410, 436, 631, 632, 653
 Emmaüs 7, 651, 663
 Emmaüsgangers 652
 Esarhaddon 197, 463
 Eusebius 19, 20, 26, 134, 204, 420, 671
 Eva 59, 71, 72, 75, 122, 158, 270, 290,
 372, 491
 Ezra 12, 273

F

Farizeeën 5, 6, 7, 28, 58, 63, 64, 77, 91,
 97, 98, 99, 100, 101, 103, 108, 114, 117,
 118, 120, 121, 126, 128, 137, 151, 177,
 178, 179, 180, 181, 182, 188, 191, 193,
 203, 206, 207, 208, 220, 227, 233, 234,
 235, 236, 238, 239, 241, 242, 243, 244,
 245, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253,
 254, 255, 256, 257, 261, 273, 315, 316,
 317, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 334,

- 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 349, 351, 358, 391, 393, 394, 395, 396, 398, 403, 408, 410, 432, 436, 449, 451, 453, 456, 457, 458, 468, 469, 471, 472, 473, 474, 477, 478, 481, 483, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 544, 545, 569, 603, 616, 617, 618, 621, 624, 625, 627, 633, 635, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 645, 646, 657, 658, 662
- Fasaël 14
 Felix 204
 Festus 204
 Filippus
 de apostel 18, 194, 195, 196, 229, 633
 zoon van Herodes de Grote 15, 17, 18, 55, 221, 298, 343
 Flavius Josefus 51, 216, 298
- G**
- Gabriël 37, 38, 631
 Gadara 87, 169, 171, 329, 636
 Gadarenen 169, 170, 636
 Galigula 17
 Galilea 5, 7, 15, 17, 55, 57, 58, 67, 77, 79, 81, 85, 87, 89, 90, 102, 133, 152, 164, 166, 169, 177, 178, 184, 192, 193, 197, 203, 212, 214, 216, 228, 229, 241, 263, 265, 278, 280, 298, 303, 304, 308, 309, 313, 315, 319, 329, 330, 334, 335, 339, 341, 344, 367, 370, 391, 393, 416, 418, 423, 425, 427, 432, 541, 558, 561, 562, 565, 583, 604, 610, 615, 617, 619, 621, 623, 624, 627, 632, 633, 634, 636, 637, 642, 643, 651, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 660, 662, 663, 664, 665, 668
 Gedalja 11
 gelijkenis 6, 149, 265, 276, 280, 282, 283, 285, 319, 321, 411, 447, 451, 452, 516, 529, 535, 540
 gemengde huwelijken 12
 Gergasa 171
 Getsemané 7, 356, 542, 549, 564, 565, 569, 574, 581, 648, 649, 661
 God de Heilige Geest 9, 240
 God de Vader 9, 20, 34, 70, 72, 73, 109, 224, 233, 234, 240, 245, 251, 287, 344, 346, 354, 357, 359, 360, 454, 466, 482, 483, 493, 497, 510, 511, 537, 538, 577, 578, 609, 638, 647, 666
- God de Zoon 9, 73, 233, 240, 251, 497, 577
 Golgota 599
 Gomorra 194, 201
 Grieks 12, 13, 19, 21, 23, 25, 26, 27, 29, 33, 69, 74, 123, 205, 245, 252, 261, 272, 281, 284, 318, 345, 349, 368, 370, 386, 482, 488, 495, 511, 531, 547, 592, 599, 605, 625
 Grieks-Macedonische rijk 12
 Grieks-Syrische cultuur 13
 grote onderdrukking 509, 510, 646, 666, 667
 gruwel van de verwoesting 506, 508, 509
- H**
- Haggai
 de profeet 12, 35, 669
 het bijbelboek 669, 681
 Hanna 632, 653
 Hebreeuws 19, 21, 23, 26, 30, 59, 69, 74, 79, 122, 123, 158, 196, 205, 206, 220, 245, 248, 252, 261, 270, 345, 349, 372, 429, 488, 501, 511, 592, 605
 Heilig Avondmaal 7, 91, 227, 551, 555, 556, 557, 558, 648, 661, 664
 Heilige Geest 284, 456, 481, 482, 577
 hemelvaart 59, 81, 89, 159, 199, 270, 372, 491, 578
 herhaalde vervulling 24, 457
 Herodes Agrippa I 4, 14, 15, 17, 18, 204, 298, 420
 Herodes Agrippa II 15, 204
 Herodes Antipas 15, 17, 18, 55, 57, 77, 157, 181, 216, 220, 221, 297, 298, 300, 302, 303, 304, 344, 361, 462, 499, 590, 594, 596, 634, 637, 642, 646, 649, 654, 656, 661, 668
 Herodes Archelaüs 15, 17, 18, 55, 57, 471, 632, 668
 Herodes de Grote 4, 14, 15, 17, 18, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 55, 57, 298, 343, 344, 469, 504, 631, 632, 653, 668
 Herodes Filippus 15, 17, 221, 297, 298
 Herodes van Chalcis 15
 Herodias 15, 17, 221, 297, 298, 300
 het Meer van Galilea 15, 17, 55, 79, 83, 87, 163, 166, 168, 169, 171, 177, 184, 185, 221, 298, 329
 Hetieten 30

Hizkia 24, 29, 31, 32, 34, 39, 272, 383, 442, 670
 Hoeksteen 24, 38, 51, 202, 273, 318, 348, 382, 454, 458, 508, 517, 559, 578, 588
 Hosea
 de koning 462
 de profeet 51
 het bijbelboek 681
 Hyrkanus II 14, 15

I

Idumea 15, 17, 18, 41, 55, 668
 Ignatius van Antiochië 19
 Immanuël 24, 37, 38, 39, 51, 273, 284, 318, 454, 508, 517, 559, 578, 588, 600, 605, 606
 Irenaeus 19, 20, 26
 Isäi 29, 30, 34, 36
 Israëlieten 3, 10, 11, 23, 54, 62, 81, 91, 102, 116, 153, 157, 158, 159, 170, 179, 197, 201, 239, 326, 430, 544, 551, 558
 Izaäk 29, 30, 34, 109, 156, 158, 159, 473, 475, 476

J

Jäirus 5, 184, 185, 186, 188, 194, 356, 565, 609, 636, 656
 Jakob
 de schoonvader van Maria 29, 34, 36
 zoon van Izaäk 10, 25, 29, 30, 34, 35, 44, 45, 109, 111, 156, 158, 159, 196, 350, 435, 443, 473, 475, 476
 Jakobus
 apostel, Alfeüs' zoon 18, 194, 195, 196
 apostel, Johannes' broer 17, 18, 83, 84, 178, 194, 195, 196, 204, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 363, 418, 419, 420, 565, 566, 609, 611, 619, 620, 624, 627, 634, 638, 644, 650, 651, 655, 664
 broer van Jezus 27, 40, 84, 263, 294, 296, 604, 610, 611, 615, 619, 620, 624, 627, 650, 651
 Jannes en Jambres 147
 Jeremia 410, 436, 588
 de profeet 3, 35, 49, 54, 342, 343, 585, 588, 639
 het bijbelboek 33, 54, 587, 639, 681
 Jeruzalem 3, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 41, 42, 46, 47, 51, 54, 58, 62, 66, 73,

77, 81, 85, 87, 89, 101, 102, 108, 203, 204, 206, 249, 273, 274, 315, 316, 319, 338, 350, 351, 356, 393, 416, 419, 423, 425, 426, 427, 429, 431, 432, 433, 434, 437, 438, 440, 454, 456, 461, 463, 485, 501, 502, 504, 505, 516, 517, 541, 543, 549, 558, 559, 561, 562, 565, 586, 587, 594, 598, 599, 604, 609, 610, 612, 614, 616, 619, 621, 624, 631, 632, 633, 634, 637, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 657, 658, 659, 660, 662, 663, 665, 668
 de val van 19, 274, 427, 440, 463, 500, 505, 517, 561, 594, 665

Jesaja

de profeet 24, 39, 57, 58, 60, 77, 79, 81, 161, 219, 244, 269, 272, 273, 315, 317, 318, 452, 454, 501, 573, 602
 het bijbelboek 3, 21, 79, 162, 219, 273, 681

Jezus 219, 224, 225, 234, 245, 257, 331, 344, 345, 353, 360, 361, 410, 430, 436, 454, 456, 483, 503, 504, 509, 511, 515, 600, 605, 606, 612

Joahaz 31, 32

Joas 31, 32, 499

Johannes

de apostel 18, 21, 83, 84, 178, 194, 195, 196, 204, 306, 346, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 363, 417, 418, 419, 420, 502, 549, 550, 565, 566, 594, 600, 606, 607, 609, 610, 611, 619, 620, 624, 627, 634, 638, 644, 648, 650, 651, 655, 662, 663, 664

de Doper 4, 5, 7, 17, 28, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 77, 81, 83, 85, 178, 181, 182, 197, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 245, 255, 297, 298, 300, 302, 303, 327, 335, 342, 343, 344, 345, 346, 351, 355, 357, 359, 361, 362, 410, 436, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 456, 462, 497, 499, 629, 631, 632, 633, 634, 635, 637, 645, 653, 654, 656, 668

de vader van Petrus 346

het bijbelboek 19, 20, 21, 69, 195, 346, 502, 525, 529, 530, 536, 574, 600, 606, 607, 653

Johannes de Makkabeeër 14

Johannes Hyrkanus I 14
 Jojachin 11, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36
 Jojada 31, 499
 Jojakim 31, 32, 33, 34, 36
 Jona
 de profeet 255, 256, 257, 258, 331, 335,
 336, 337, 383, 442, 491, 641, 658,
 670
 het bijbelboek 145, 681
 Joodse cultuur 11, 13, 23, 36
 Joram 29, 31, 32, 34
 Josafat 29, 31, 32, 34
 Josia 29, 31, 32, 34
 Jotam 29, 31, 32, 34
 Jozef
 broer van Jezus 40, 84, 263, 294, 296,
 604, 610, 611, 620, 650
 de man van Maria 11, 15, 17, 29, 33,
 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 47, 48, 49,
 51, 54, 55, 57, 84, 166, 188, 248, 263,
 294, 296, 325, 423, 431, 435, 611,
 620, 631, 632, 653
 van Arimatea 233, 405, 577, 612, 614,
 616, 618, 620, 650, 662
 Jozua
 de hogepriester 11
 de volksleider 10, 668
 Juda
 de stam 11, 41, 44, 45, 54, 603
 het Tweestammenrijk 13, 14, 31, 39,
 41, 44, 45, 197, 273, 559, 587, 668
 zoon van Jakob 29, 30, 34, 45
 Judas
 broer van Jezus 40, 84, 263, 294, 296,
 611, 620
 de Galileeër 15
 de profeet 202, 348, 498
 zoon van Jakobus 196
 Judas Iskariot 18, 19, 194, 196, 542, 543,
 546, 547, 548, 549, 551, 552, 554, 558,
 564, 569, 570, 583, 585, 586, 587, 590,
 627, 637, 644, 648, 649, 657, 661, 664
 Judea 7, 14, 15, 17, 18, 41, 44, 45, 55, 57,
 58, 59, 62, 66, 77, 83, 85, 87, 89, 196,
 197, 203, 208, 211, 212, 214, 221, 228,
 247, 263, 280, 338, 350, 391, 393, 416,
 423, 425, 435, 443, 471, 502, 506, 508,
 509, 516, 541, 546, 561, 581, 612, 614,
 627, 631, 632, 633, 634, 639, 643, 644,

649, 653, 654, 655, 657, 659, 661, 663,
 668

K

Kajafas 18, 540, 541, 546, 574, 575, 576,
 577, 578, 579, 644, 649, 659, 661
 Kana 17, 196, 633, 634, 654
 Kanaän 10, 11, 30, 196, 229, 324, 668
 Kanaänieten 30, 325
 Kapernaüm 4, 5, 17, 19, 26, 77, 79, 85, 88,
 156, 157, 161, 162, 164, 173, 177, 178,
 185, 189, 228, 229, 230, 231, 241, 265,
 285, 294, 313, 314, 315, 319, 368, 369,
 372, 633, 634, 635, 637, 638, 654, 656,
 657, 665
 Kassander 13
 kindermoord 4, 49, 51, 54
 Klopas 604, 611, 650, 662
 Knecht van de Here 224, 234, 360, 454,
 483, 511
 Knecht van het verbond 222, 224, 344,
 359
 komst van de Here Jezus
 de 1^e 218, 222, 224, 225, 344, 359, 360,
 361
 de 2^e 218, 224, 225, 344, 359, 360, 514,
 517, 519, 666, 667
 komst van God de Vader 62, 224, 225,
 344, 359, 360, 514, 666
 Koningentijd 10, 668
 koningin van het Zuiden 255, 258
 Kores II 3, 11, 12, 463, 668
 kruis 274, 440, 600, 605, 606, 609
 kwadrant 100, 102, 103

L

Laban 25, 35
 Lazarus
 de arme uit de gelijkenis 643, 659
 uit Betanië 271, 416, 427, 431, 544,
 609, 644, 645, 659, 660, 669
 Lea 35
 Lebbeüs 194, 195, 196
 leidmotief 273, 361
 levende brood 91
 Levieten 44, 350, 435, 443
 Lukas
 de evangelist 11, 20, 21, 27, 35, 36, 72,
 88, 111, 170, 184, 196, 269, 355, 399,

- 443, 444, 447, 448, 451, 525, 530,
536, 594, 631
het bijbelboek 11, 19, 20, 21, 27, 35,
36, 51, 58, 151, 152, 156, 168, 170,
172, 184, 185, 196, 208, 269, 355,
377, 378, 457, 460, 468, 502, 525,
529, 530, 536, 541, 544, 574, 598,
600, 604, 606, 607, 655
- M**
- maanziek 87, 363
Macherus 216, 298
Makkabeeën 13, 668
Maleachi
de profeet 57, 60, 62, 222, 224, 273,
344, 359, 360
het bijbelboek 223, 344, 359, 681
Manasse
de koning 29, 31, 32, 34, 462, 463, 501
Maria
de moeder van Jezus 11, 15, 17, 20, 21,
29, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 47, 48, 49,
51, 55, 57, 84, 263, 294, 296, 410,
418, 436, 544, 565, 604, 610, 611,
612, 615, 619, 620, 624, 627, 631,
632, 633, 650, 651, 653, 662
de vrouw van Klopas 604, 611, 650,
662
uit Betanië 427, 544, 545, 546, 640,
644, 658, 660
van Magdala 604, 610, 611, 612, 615,
619, 620, 650, 651, 662
Mariamne I 14, 15
Mariamne II 15
Markus
de evangelist 20, 72, 170, 184, 438,
443, 444, 447, 448, 451
het bijbelboek 19, 20, 21, 170, 172,
184, 185, 196, 200, 269, 438, 517,
525, 530, 536, 541, 574, 576, 579,
598, 600, 604, 606, 610, 671
Marta 544, 640, 644, 658
Mattatias 13
Matteüs
de apostel 2, 4, 5, 9, 10, 18, 19, 20, 21,
22, 24, 25, 26, 27, 29, 33, 35, 36, 38,
39, 41, 44, 45, 48, 51, 54, 58, 59, 60,
72, 77, 79, 81, 85, 88, 89, 92, 111,
116, 124, 134, 149, 152, 158, 159,
162, 163, 168, 170, 173, 177, 178,
179, 181, 185, 194, 195, 196,
199, 201, 203, 207, 208, 223, 242,
248, 270, 280, 284, 290, 293, 325,
327, 334, 347, 355, 371, 372, 378,
405, 436, 438, 447, 452, 454, 456,
460, 461, 468, 479, 482, 491, 496,
511, 519, 529, 535, 536, 540, 543,
545, 547, 556, 559, 562, 575, 578,
588, 589, 594, 605, 607, 626, 627,
635
het bijbelboek 2, 4, 8, 9, 10, 11, 18, 19,
20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30,
31, 35, 36, 38, 39, 45, 54, 58, 82, 85,
152, 163, 164, 166, 170, 171, 184,
186, 192, 195, 196, 199, 203, 212,
223, 226, 228, 243, 249, 253, 269,
284, 330, 331, 333, 346, 355, 359,
368, 407, 438, 447, 452, 457, 460,
461, 468, 482, 525, 529, 530, 536,
541, 574, 576, 600, 604, 606, 607,
610, 669
Meden 14, 668
Megiddo 334, 335
Micha
de profeet 44, 45
het bijbelboek 45
Moabieten 30
Modein 13
motief 24, 39, 51, 54, 57, 225, 273, 284,
318, 361, 454, 455, 457, 458, 508, 516,
517, 559, 578, 588, 600, 605, 606
herhalend 225, 273, 361
profetisch 24, 457
Mozes 10, 12, 25, 37, 51, 60, 62, 63, 72,
73, 74, 91, 97, 98, 100, 106, 107, 111,
112, 113, 114, 115, 147, 152, 153, 154,
178, 185, 225, 236, 241, 271, 316, 320,
322, 323, 335, 338, 341, 344, 351, 355,
356, 357, 358, 359, 360, 368, 373, 386,
391, 393, 394, 395, 396, 413, 430, 433,
461, 473, 474, 475, 476, 479, 485, 486,
487, 559, 575, 609, 612, 638, 643, 652,
664, 669
- N**
- Naäman 464
Natan, zoon van David 11, 35, 36
Natanaël 18, 195, 633
Nazarener 55, 57, 581, 583

Nazaret 17, 51, 55, 57, 77, 79, 294, 296,
427, 432, 583, 617, 625, 631, 632, 634,
653, 654, 660
Nebukadnezar II 11, 42, 54, 273, 458,
463, 587, 668
Nehemia 12, 273
Nikodemus 233, 409, 577, 620, 633, 639,
650, 654, 657
Ninevé 255, 257, 258, 383, 442, 668, 670
Noach 10, 69, 461, 519
noodleugens 109

O

Obed 29, 30, 34
Olijfberg 427, 429, 433, 441, 483, 503,
504, 558, 565, 647, 648, 661
Onze Vader 120, 122, 123, 635
Oog om oog en tand om tand 4, 111
oudsten 9, 18, 20, 22, 44, 142, 156, 202,
300, 305, 315, 348, 350, 351, 375, 382,
443, 444, 445, 447, 448, 449, 450, 451,
452, 453, 457, 458, 463, 488, 540, 541,
543, 544, 546, 564, 569, 570, 574, 575,
578, 585, 586, 587, 590, 591, 592, 593,
599, 603, 612, 624, 625, 645, 648, 649,
651, 660, 664
overpriesters 7, 41, 44, 45, 46, 300, 350,
351, 416, 427, 433, 435, 436, 438, 443,
444, 445, 447, 448, 449, 450, 451, 452,
453, 456, 457, 458, 536, 540, 541, 543,
545, 546, 547, 548, 549, 554, 564, 569,
570, 574, 575, 585, 586, 587, 590, 591,
592, 593, 599, 603, 612, 616, 617, 618,
621, 624, 625, 627, 645, 648, 649, 660,
661, 662, 664

P

Papias 19, 20, 26, 27
Parten 14
Pascha 7, 502, 540, 548, 549, 550, 551,
555, 556, 557, 644, 648
Paulus 19, 27, 66, 204, 321, 333, 347, 395,
397, 398, 488
penning 103, 209, 368, 386, 412, 413,
414, 471, 531, 544, 547, 642, 659
Perea 7, 15, 17, 55, 77, 212, 216, 298,
393, 561, 632, 642, 643, 658, 668
Perzen 11, 14, 668
Perzische rijk 12

Petrus 6, 7, 17, 18, 19, 20, 83, 121, 161,
178, 194, 195, 196, 204, 229, 308, 310,
311, 312, 315, 319, 321, 327, 342, 345,
346, 347, 348, 350, 351, 352, 354, 355,
356, 357, 358, 359, 363, 368, 369, 370,
371, 384, 385, 408, 415, 549, 550, 558,
562, 563, 564, 565, 566, 570, 572, 574,
575, 581, 583, 584, 585, 609, 619, 623,
633, 634, 637, 638, 644, 645, 648, 649,
651, 652, 655, 657, 661, 662, 663, 664
Pinksterfeest 63, 66, 629
Plato 24
poel van vuur 209, 230, 347, 353
Polycarpus van Smyrna 19
Pompejus 14
Pontius Pilatus 7, 18, 20, 77, 585, 586,
590, 591, 592, 593, 594, 596, 602, 612,
614, 616, 617, 618, 625, 649, 650, 661,
662, 668
profetie 24, 25, 38, 39, 44, 51, 54, 57, 60,
77, 147, 162, 222, 244, 269, 272, 273,
284, 318, 383, 442, 454, 455, 508, 517,
559, 561, 578, 588, 670
Ptolemeüs I 13
Ptolemeüs II 21

R

Rachab 29, 30, 109, 197, 326
Rachel 35, 39, 49, 51, 54, 273, 284, 318,
454, 458, 508, 517, 559, 578, 588
Rama 49, 54
Rebekka 109
Rehabeam 29, 31, 32, 34, 36
reinigingsoffer 51, 69
Richterentijd 10
Rome 14, 19, 274, 440, 463, 561, 594
Romeinen 14, 26, 38, 41, 59, 72, 75, 115,
159, 170, 178, 188, 196, 220, 224, 245,
248, 265, 270, 273, 274, 325, 344, 359,
368, 372, 381, 386, 389, 416, 425, 431,
436, 440, 449, 463, 469, 483, 498, 502,
505, 516, 517, 559, 561, 575, 585, 591,
594, 595, 665, 669
Romeinse cultuur 11, 36
Romeinse rijk 14, 19, 27, 90, 115, 134,
178, 204, 211, 375, 381, 449, 458, 505,
559, 665
Rut 29, 30, 45, 197, 326

S

Sadduceeën 6, 28, 58, 63, 64, 207, 220, 227, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 349, 351, 358, 432, 449, 473, 474, 475, 476, 477, 485, 497, 638, 646, 657, 660

Salome
dochter van Herodias 300
moeder van Johannes en Jakobus 84, 418, 419, 565, 604, 611, 615, 619, 620, 624, 627, 650, 651, 662

Salomo 10, 11, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 91, 131, 133, 255, 258, 260, 405, 430, 561, 603, 668

Samaria 7, 15, 17, 18, 41, 55, 66, 197, 214, 303, 561, 614, 633, 634, 639, 643, 654, 657, 668

Samaritanen 197

Samuel 410, 436

Sanhedrin 18, 44, 101, 204, 351, 444, 541, 546, 574, 575, 576, 577, 579, 612, 624, 644, 649, 650

Sargon II 668

Saul 10, 144, 668

Schedelplaats 599

scheidbrief 107, 396

schelling 103, 209, 368, 386, 412, 413, 414, 471, 531, 544, 547

schrijver van het boek 4, 18, 23, 195

Sealtiël
zoon van Assir 29, 33, 34, 36
zoon van Neri 36

Seleukus I 13

Sepforis 15, 17

Septuagint 21, 25, 27, 31, 144, 436

Sidon 18, 228, 229, 230, 324, 637

Sidoniërs 229, 324

sikkel 368, 370, 547

Simeon 632, 653

Simon
broer van Andreas 195
broer van Jezus 40, 84, 263, 294, 296, 611, 620
de Kanaäniet 194, 196
de melaatse 543
de Zeloot 18, 196
uit Cyrene 596, 598
van Perea 15

Simon de Makkabeeër 14, 559, 561

Sjabeeërs 258

Sjeba 258

Sodom 194, 201, 228, 230, 383, 442, 670

stater 368, 369, 370, 546, 547

structuur van het boek 4, 24, 594, 607

Syrië 12, 13, 17, 18, 85, 87

Syriërs 79

Syrische rijk 13, 14

T

Taddeüs 18, 195, 196

Tamar 29, 30

tempel 3, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 19, 27, 44, 47, 51, 71, 73, 89, 98, 102, 183, 203, 206, 236, 238, 274, 296, 317, 350, 368, 369, 431, 433, 434, 435, 436, 438, 440, 443, 447, 451, 455, 456, 463, 481, 490, 492, 493, 494, 499, 503, 504, 505, 506, 508, 547, 561, 565, 573, 574, 576, 585, 586, 587, 588, 594, 599, 602, 604, 607, 609, 618, 625, 632, 633, 635, 639, 645, 646, 647, 649, 650, 652, 653, 657, 659, 660, 662, 665, 668

Teofilus 11, 36, 72, 151, 156

Tertullianus 19, 20

Textus receptus 22

Tiberius 471, 668

Tienstammenrijk 45, 54, 144, 197, 273, 462, 502, 668

Tiglatpileser III 79, 462

Tijdbalk 668

Titus 274, 440, 463, 561, 594

Tomas 18, 194, 195, 196

Tweestammenrijk 11, 39, 45, 54, 197, 273, 463, 587, 668

Tyrus 18, 228, 229, 230, 324, 329, 334, 637

U

Uria
de 1^e man van Batseba 29, 30
de profeet 462, 499, 501

Uzzia 29, 31, 32, 34

V

valse profeten 5, 144, 145, 146, 506, 507, 511

vasten 4, 5, 72, 118, 126, 127, 181, 182, 184, 366

verklaringsmethode 4, 22

Vespasianus 274, 440, 463, 561, 594
vis, de grote 257, 331, 337
voorgeschiedenis 4, 10

W

wijzen uit het oosten 4, 41

Z

Zacharia
de profeet 12, 429, 561, 588
het bijbelboek 429, 504, 547, 559, 588,
589, 666, 681
zoon van Jojada 462, 491, 499, 501
Zacharias 58, 631, 653
de priester 58, 410, 436, 631, 632
zaligsprekingen 4, 88, 95, 97, 491, 635,
655

Zebedeüs 83, 84, 194, 195, 196, 418, 564,
565, 604, 610, 611, 619, 620, 650

Zedekia 11, 31, 32

zegelring 35

Zerubbabel

voorvader van Jezus 11, 12, 35, 36, 455,
456

voorvader van Jozef 11, 29, 33, 34, 35,
36

Zeus 13, 508

zilverstuk 369, 370, 546, 547, 625

Zion 429

Zoon van David 188, 247, 248, 324, 325,
423, 425, 427, 431, 433, 435, 436

zoon van Jona

bijnaam van Petrus 342, 345, 346, 638

Andere werken die de heer T. van Turenout heeft geschreven zijn:

Psalmen, profetische liederen,
Jesaja, Jahweh redt,
Jeremia, Jahweh sticht,
Klaagliederen van Jeremia,
Ezechiël, God maakt sterk,
Daniël, God is rechter,
Hosea, redder,
Joël, Jahweh is God,
Amos, lastdrager,
Obadja, dienaar van Jahweh,
Jona, duif,
Micha, wie is aan Jahweh gelijk,
Nahum, trooster,
Habakuk, de omhelsde,
Zefanja, Jahweh heeft bewaard,
Haggai, feest van Jahweh,
Zacharia, Jahweh gedenkt,
Maleachi, boodschapper van Jahweh,
De Openbaring mag niet verborgen blijven.

Ze zijn te vinden op de website via:

www.bijbelverklaring.nl,
www.vturennout.nl.